

روزشمار شمسی

گردآوری: علی حائری و همکاران

روزشمار شمسی

مشخصات کتاب

حائری، علی، 1354 _

روزشمار شمسی / تحقیق علی حائری و همکاران؛ تهیه کننده مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما. _ _ قم: دفتر عقل، 1386.

[8] 446 ص. _ _ (مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما؛ 740).

ISBN 978-964-2761-31-9:40000 ریال

چاپ قبلی: مرکز پژوهش های اسلامی صداو سیما، 1382

چاپ دوم.

کتابنامه: ص. 443 _ 446.

1. ایران _ _ تاریخ _ _ سالشمار. 2 _ اسلام _ _ تاریخ _ _ سالشمار. الف. صدا و سیمای

جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش های اسلامی. ب. عنوان.

9 ر 2 ح / 76DSR002/955

ص:1

اشاره

ص:2

روزشمار شمسی

کد: 740

تحقیق: علی حائری و همکاران

تهیه کننده: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

ناشر: دفتر عقل

لیتوگرافی: سروش مهر

چاپ: زلال کوثر

نوبت چاپ: دوم / 1386

شمارگان: 2500

بها: 40000 ریال

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

پست الکترونیکی: Email: IRC@IRIB.COM

تلفن: 2935803 و 2910602 نمابر: 2933892

شابک: 978-964-2761-31-9-964-2761-31-9 :978ISBN

ص:3

ص:4

دیباچه

تاریخ سرگذشت ملت هاست، آنانی که در گستره زمانْ جاودانه مانده اند و آنانی که خودشان و آداب و رسومشان آرام آرام به نابودی، پراکندگی و فراموشی سپرده شده اند. جذابیت این سرگذشت ها انسان را به مطالعه تاریخ می کشاند. اما قرآن مجید افق دیگری از مطالعه تاریخ و بررسی احوال پیشینیان را به رویمان می گشاید. در این کتاب مقدس، سیر در زمین، گردش در آفاق و مطالعه داستان گذشتگان؛ سرگرمی، قصه گویی و یا افسانه پردازی نیست. مراجعه به تاریخ برای روشن شدن اذهان، پند و عبرت گرفتن از وقایع و حوادث، الگوگیری از شخصیت های برجسته و در نتیجه، پیش گرفتن راه تقوا و پرهیزگاری است. تاریخ، آیینه تمام نمای ملت هاست و تامل و تدبر در آن، ضعف ها و قوت های اقوام و ملل و نیز علل پیروزی ها و شکست ها را می نمایاند.

تاریخ، خوب و بد و زشت و زیبا را در منظر انسان می نشاند و رفتار و کُنش و واکنش او را متاثر می سازد. روز و ماه و سال، واحدهای سنجش زمان و ظرف وقوع حوادث و پیشامدهاست که گذر و تکرار ظاهری آنها بهانه ای برای یادآوری شیرینی ها و تلخ کامی های رخ داده است.

صدا و سیما به عنوان مهم ترین و مؤثرترین ابزار فرهنگ سازی، معرفی مناسبت های مختلف و تجلیل از شخصیت ها و حوادث زندگی ساز را وجهه همت خود قرار داده است و برنامه های مختلفی در روزهای عادی و

برنامه هایی ویژه در مناسبت ها برای تذکار و عبرت ها و پندهای تاریخی از شبکه های متعدد پخش می کند.

برای آگاهی بیشتر از وقایع گذشته و برای اطلاع از رمز و راز موفقیت های چهره های ماندگار و راهنمایی درباره آثار بجا مانده از گذشته، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما بر آن شد کهروزشمار تقویم تاریخ را در سه مجلّد قمری، شمسی و میلادی به ساحت برنامه سازان و فرهنگ سازان ارجمند تقدیم نماید که پس از انتشار روزشمار قمری در اسفند 1381، اکنون دومین مجلد آن با عنوان روزشمار شمسی عرضه گردیده است. در روزشمار قمری بیش از هزار و دویست و پنجاه مدخل و هزار پاورقی ذکر شده بود اما در تقویم شمسی به بیش از دو هزار مدخل و هزار و پانصد پاورقی اشاره شده است. همچنین جهت سهولت در دستیابی به مطالب کتاب، فهرست اعلام مهم شامل اشخاص و فهرست موضوعی در پایان کتاب درج گردیده است.

همانگونه که در مقدمه تقویم قمری ذکر شد، برای تهیه این تقویم، کتب تاریخی متعدد و تقویم های مختلفی مطالعه و بررسی شده اند اما از آنجا که تاریخ دقیق وقوع بعضی از حوادث در منابع اصیل ذکر نشده اند و یا در منابع گوناگون، به طور یکسان نیامده اند، احتمال وقوع خطا نیز وجود دارد.

این مرکز بر آن است تا پس از انتشار اولیه و محدود این اثر و جمع آوری نظرات متخصصین امر و برنامه سازان، انشاءاللّه در سال های آتی، روزشمار کامل و غنی تری را تقدیم نماید و قطعا ارشادات و تذکرات خوانندگان محترم بر غنای کار خواهد افزود.

در پایان شایسته است تا از تمام همکارانی که در تحقیق، تدوین، بازخوانی و تهیه این اثر همت گماشته اند: خانم ها زهرا احمدی، اعظم خوشگفتار، شیده صادقی، مریم رضایی و زهرا متعلم، آقایان سیدمحمدحسین حسینی هرندی و حجت اللّه حجازی و به ویژه جناب آقای علی حائری که زحمت تکمیل و تحقیق نهایی را برعهده گرفتند سپاسگزاری نماییم.

انّه ولیّ التوفیق

اداره کل پژوهش

مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

ص:7

تذکر

ترتیب ذکر رویدادهای هر روز بر اساس تقدم و تاخر سال وقوع آنها می باشد.

رویدادهای بدون تاریخ، در آخر عنوان های هر روز آورده شده است.

وقایع زندگی علمای ایرانی و برخی رویدادهای قدیمی ایران به جهت آنکه با تاریخ قمری ثبت شده اند در روزشمار قمری ذکر شده است، اما به علت استفاده بیشتر از تاریخ شمسی همان وقایع، به تاریخ شمسی برگردانده شده است. ضمن این که در این تقویم وقایع دیگری همچون سالروز رحلت علما برای استفاده بیشتر به هر دو تاریخ شمسی و قمری ذکر شده اند.

روزهای جهانی که در ایران نیز برپا می شوند، هرچند با تاریخ میلادی هستند اما در این تقویم ذکر شده اند. (لازم به ذکر است که روزهای میلادی و شمسی تقریبا با هم تطبیق همیشگی دارند)

فروردین

اشاره

فروردین

زیر فصل ها

1فروردین

2فروردین

3 فروردین

4 فروردین

5 فروردین

6فروردین

7 فروردین

8 فروردین

9 فروردین

10 فروردین

11 فروردین

12فروردین

13فروردین

14فروردین

15فروردین

16فروردین

17فروردین

18فروردین

19فروردین

20فروردین

21فروردین

22فروردین

23فروردین

24فروردین

25فروردین

26فروردین

27فروردین

28فروردین

29فروردین

30فروردین

31فروردین

1فروردین

1فروردین

_ تبدیل واحد پول ایران از قِران به ریال و چاپ اوّلین اسکناس توسط بانک ملی ایران (1311 ش)(1)

1- در ایران تا سال 1268 ش 1889 م که بانک شاهنشاهی توسط انگلستان تشکیل شد، پول رایج کشور، مسکوک نقره و طلا بود. در آن سال، به موجب یکی از بندهای امتیازنامه بانک، نشر اسکناس در سراسر ایران منحصرا به بانک شاهنشانی ایران تعلق گرفت و یک سال بعد، اسکناس جدید با علامت شیر و خورشید و عکس ناصرالدین شاه قاجار و ذکر ارزش آن منتشر شد. مجموعا بانک شاهنشاهی، چهل سال در ایران اسکناس منتشر کرد تا اینکه در 23 اردیبهشت 1309، حق انتشار اسکناس از آن بانک سلب و به بانک ملی ایران واگذار گردید. در نهایت، دو سال بعد و همزمان با آغاز سال 1311ش، واحد پول کشور از قِران به ریال تبدیل شد. از آن پس ریال جدید توسط بانک ملی ایران در سراسر کشور پخش گردید و ملاک معاملات قرار گرفت. اسکناس های اولیه بانک ملی در قطعات 5، 10، 20، 50، 100، 500 و 1000 ریالی، چاپ می شد.

_ تنظیم ماه های هجری بر اساس تاریخ خورشیدی در ایران (1314 ش) (1)

_ اولتیماتوم آمریکا به شوروی در مورد لزوم تخلیه قوای روس از ایران (1325 ش)(2)

_ تأسیس مدرسه علمیه حقانی (1339 ش)(3)

1- هجرت رسول گرامی اسلام حضرت محمد مصطفیص، از مکه به مدینه که برابر با سال 622 م است، مبدأ سال قمری می باشد. سال قمری تا سنه 1344 ق، مبنای تاریخ رسمی کشور ایران بود. در آن سال که بر حسب تاریخ، 1304 سالِ شمسی از هجرت پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می گذشت، تاریخ خورشیدی برای امور دولتی انتخاب شد و به موجب قانون، رسمیّت یافت. به موجب این قانون که از تصویب مجلس شورای ملی گذشت، ادارات دولتی، مؤسسات اداری، اقتصادی و... موظف شدند که از ماه های شمسی یا خورشیدی استفاده کنند. اما پس از گذشت ده سال، در سال 1314، در راستای سیاست اسلام زداییِ رضاشاه پهلوی، تاریخ رسمی کشور فقط بر ماه های شمسی تنظیم گردید و استفاده از ماه های قمری، ممنوع اعلام شد.
2- چون پس از پایان جنگ جهانی دوم، حضور قوای روس در ایران باعث نگرانی انگلستان و آمریکا بود، با پیشنهاد چرچیل نخست وزیر انگلیس، قرار بر این شد که حدود حضور روس در ایران مشخص شود. هاری ترومن، رییس جمهور آمریکا درباره تخلیه ایران به استالین، رهبر شوروی اولتیماتوم داد. بر این اساس چنانچه روسیه، ایران را تخلیه نکند، نیروهای آمریکایی مجددا وارد ایران خواهند شد. این اولتیماتوم 6 سال بعد افشا گردید.
3- در اول فروردین 1339 ش، مدرسه علمیه منتظریه حقانی با تلاش و همت حضرات آیات سید محمد حسینی بهشتی، مهدی حائری تهرانی، علی مشکینی و حسین حقانی با هدف تحول در نظام آموزشی حوزه و کادرسازی برای آینده اسلام، در قم تأسیس شد. این مدرسه اولین تشکیلات منظم حوزوی بود که طلاب در آن با رعایت نظم، دفتر حضور و غیاب و نمره امتحان آشنا می شدند. همچنین مواد درسی جدیدی همچون محاوره زبان عربی، ریاضیات و انگلیسی در آن تدریس می شد. این

مدرسه در جریان نهضت اسلامی، نقش مهمی در پرورش نیروهای آگاه و پیرو خط امام ایفا کرد و طلاب فاضلی در آن تربیت شدند.

ص:9

_ افتتاح مرکز تلویزیون تبریز (1350 ش)

_ اتخاذ استراتژی جنگ در آغاز تحویل سال توسط حضرت امام (1364 ش)(1)

_ محکومیت کاربرد سلاح های شیمیایی توسط عراق در شورای امنیت سازمان ملل (1365ش)(2)

1- همزمان با اوج گیری جنگ شهرها که طبیعتا ضایعات و خسارات ناشی از جنگ به صورت گسترده تر و ملموس تر بر مردم تحمیل می شد، وقوع پیامدهای سیاسی _ اجتماعی و بهره گیری جریانات سیاسی از آن محتمل می نمود. از این رو، حضرت امام خمینی ره، فرماندهی معظم کل قوا، در بیانات خود به هنگام تحویل سال 1364ش، این سال را سال استقامت نامیدند. همچنین ترسیم دورنمای جنگ شهرها و سایر فشارهای وارده به جمهوری اسلامی، سبب شد حضرت امام رحمه الله، موضع گیری «جنگ جنگ تا رفع فتنه» را اتخاذ نمایند. در حقیقت، در آن برهه خاص، رهبری انقلاب، روند حرکت آتی جنگ و انقلاب را با بیان جنگ تا آخرین خانه و آخرین نفر، تبیین و تعیین کردند. آن حضرت، به منظور تعیین مشی آینده جنگ و انقلاب و رفع هرگونه تردید و تزلزل، از جایگاهی والاتر بر ضرورت ادامه نبرد تأکید فرموده و هرگونه سازش را نفی نمودند.
2- با شروع عملیات والفجر 8 در منطقه فاو در بیستم بهمن 1364، و پیشروی اعجاب برانگیز رزمندگان اسلام و عقب نشینی مزدوران بعثی، رژیم عراق بار دیگر به سلاح های شیمیایی متوسل شد و آن را در سطحی وسیع به کار گرفت. جمهوری اسلامی ایران با اعلام موضوع به دبیرکل سازمان ملل متحد، درخواست اعزام هیئت کارشناسی به منطقه را مطرح کرد. با گسیل شدن هیئت کارشناسی به ایران و بازدید از مصدومین حادثه، گزارشی تهیه شد که از دامنه گسترده کاربرد سلاح های شیمیایی به شدت اظهار نگرانی شده و به کارگیری این سلاح ها را تأیید کردند. شورای امنیت پس از استماع گزارش هیئت کارشناسی اعزامی به منطقه، طی بیانیه 21 مارس 1986 برابر با اول فروردین 1365، از استفاده گسترده عراق از سلاح های شیمیایی اظهار نگرانی عمیق کرده و این عمل را قویّا محکوم کرد. در بخش های دیگر این بیانیه، با اشاره به بیانیه های قبلی، رعایت قوانین مربوط به جنگ خواسته شده و ادامه جنگ محکوم گردیده

است. در این بیانیه، برای نخستین بار، عراق با ذکر نام به عنوان به کار برنده سلاح های شیمیایی مورد خطاب قرار گرفته و نیز ارتباط کاربرد سلاح های شیمیایی با کل مساله جنگ، ضعیف تر و کم رنگ تر شده است.

ص:10

_ درگذشت دانشمند گرانقدر «دکتر ابوالحسن شیخ» پدر علم شیمی نوین ایران (1376ش)(1)

1- استاد دکتر ابوالحسن شیخ در سال 1286 ش در تهران در خاندانی مذهبی به دنیا آمد. پدرش مرحوم دکتر محمد شیخ معروف به احیاءُ الملک از نوادگان علامه بزرگوار، شیخ حرّ عاملی صاحب کتاب گرانسنگ وسایل الشیعه متوفی 1104 ق بود. وی پس از اتمام دوره ابتدایی و متوسطه وارد مدرسه صنعتی ایران و آلمان شد و در رشته شیمی و داروسازی به تحصیل ادامه داد. سپس در 20 سالگی به همراه نخستین گروه دانش آموزان ایرانی برای ادامه تحصیل عازم آلمان گردید تا این که پس از اقامتی هشت ساله موفق شد تا به عنوان اولین ایرانی، دکترای شیمی دریافت کند. دکتر ابوالحسن شیخ سپس به کشور بازگشت و به تدریس همت گماشت. او در مدت 32 سال تدریس، صدها نفر از دانشجویان را در این رشته تربیت نمود و در سال 1322، نقش مهمی در تأسیس دانشکده علوم دانشگاه تهران ایفا کرد. دکتر شیخ در سال 1332 به نمایندگی از سوی آیت اللّه کاشانی در کنفرانس اسلامی بیت المقدس شرکت کرد و در سال 1365 بازنشسته شد. وی همواره به مطالعه کتاب های دینی و عرفانی اشتغال داشت و در تربیت دینی خود و اطرافیان می کوشید و همچنین سالیان بسیار از محضر عرفان و اخلاق بزرگان بهره مند گردید. از این دانشمند برجسته که به عنوان بنیانگذار و پدر علم نوین شیمی ایران یاد می شود تألیفاتی به جای مانده که تئوری های شیمی آلی در 2 جلد و عملیات شیمی آلی در 2 جلد و... از آن جمله اند. سرانجام این دانشمند گرانمایه در ساعات آغازین سال 1377 ش در نود سالگی چشم از جهان فروبست.

ص:11

_ عید نوروز و آغاز سال هجری شمسی(1)

_ روز مبارزه با تبعیض نژادی (21 مارس)(2)

1- عید نوروز، ریشه در سنت های اقوام ایرانی دارد که به گذشته بسیار دور منتهی می گردد و به نوشته تاریخ نگاران، پس از اسلام با تصرفات و تغییراتی که در آن به عمل آمده تاکنون در میان ایرانیان باقی مانده است. ایرانیان باستان معتقد بودند که در ایام نوروز، ارواح مردگان به خانه ها باز می گردند. به این جهت مردم باید خانه های خود را در این ایام، پاکیزه کنند، فرش های زیبا بگسترانند و غذای خوب طبخ نمایند. در صدر اسلام، ایرانیانی که در مرکز خلافت به سر می بردند طبق سنت ملی خویش به این عید پایبند بودند. در خبر است که برای امیرالمؤمنین هدیه نوروزی آوردند و نیز امام صادقع فرمود: «در عید نوروز حق تعالی در روز آلَست، از ارواح بندگان پیمان گرفته است که او را به یگانگی بپرستند و برای او شریکی قرار ندهند. این روز، اولین روز طلوع آفتاب، اولین روزِ وزیدن بادها و رویش گیاهان می باشد. در این روز، جبرئیل بر حضرت رسول، وحی آورد و بعثت پیامبر از این روز آغاز شد و پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله، در چنین روزی، بت های کافران را نابود کرد، روزی است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در غدیر خم برای ولایت امیرالمؤمنین از مردم پیمان گرفت. روزی که آن حضرت بر خوارج نهروان پیروز شد و روزی است که قائم ما اهل بیت(ع) ظهور خواهد کرد.» (بحار، ج 56، ص 119) سیدبن طاووس که از دانشمندان بزرگ شیعه است درباره نوروز می نویسد: «و در چنین روزی مردم باید همانند روز مبعث و غدیر، با دعا و نماز و روزه به سپاسگزاری از افاضه نعمت بزرگ هستی بپردازند و با استعمال بهترین عطرها و پوشیدن تمیزترین جامه ها به استقبال آن روند».

2- منظور از آپارتاید که در آفریقای جنوبی به اجرا گذاشته شده بود، جدا کردن سفیدپوستان و غیرسفیدپوستان برای جلوگیری از اصطکاک و تصادم آنها است. این سیاست خشن که از جانب سفیدپوستان سرمایه دار جهت اهداف استثمارگرایانه خود ارایه شده بود اکثر جامعه سیاهان را زیر یوغ تبعیض خود قرار می داد. این سیاست ننگین، سرانجام با مبارزات طولانی، وسیع و گسترده آزادی خواهانِ آفریقایی، در سال 1991 م 1370 ش لغو

شد. در حال حاضر روز اول فروردین برابر با 21 مارس، به طور نمادین در سراسر جهان، برای مبارزه با این پدیده شوم تعیین شده است.

ص:12

2فروردین

2فروردین

_ تظاهرات مردمی علیه حکومت جمهوری رضاخانی در تهران (1303 ش) (1)

_ ضرب و شتم آیت اللّه «محمدتقی بافقی» در قم به فرمان رضاخان (1306 ش)(2)

1- رضاخان پس از به دست گرفتن قدرت، درصدد برآمد تا خود، پادشاهیِ پهلوی را تأسیس نماید. از این رو در ابتدا شعار جمهوری خواهی سر داد تا مقدمه ای برای انتقال از قاجار به پهلوی باشد. با اعلام این خبر، عده زیادی از مردم و روحانیون در میدان بهارستان، روبروی مجلس شورای ملی اجتماع نموده و علیه جمهوری و رضاخان شعار می دادند. در نتیجه بین مردم و نظامیان زد و خورد شدیدی روی داد که به کشته و زخمی شدن تعدادی از مردم منجر شد. این واقعه، رییس مجلس را به واکنش سریعی وا داشت و دستور داد تا مجلس، تکلیف سردار سپه را معین کند. این عکس العملِ تند، رضاخان را به ترس و عذرخواهی افکند و سرانجام با اوج گیری تظاهرات مردمی در شهرهای مختلف علیه جمهوری ساختگی رضاخانی، سردار سپه انصراف خود را از جمهوریت اعلام نمود.
2- در شبِ اول فروردین سال 1306 ش، به هنگام تحویل سال، همسر بی شرم رضاخان به همراه عده ای از زنان درباری با وضعی زننده و دور از عفت، به آستانه حضرت معصومهس در قم رفته و در ایوان آینه جای گرفتند. چون زنان درباری بدون حجاب، وارد حرم شده بودند، یکی از وعاظ به طرز حجاب آنان اعتراض کرد. در این حال، عالم پرهیزگار و شجاع. شیخ محمدتقی بافقی بر آنان شورید و مردم را نیز علیه آنان وادار به اعتراض نمود. وقتی که این خبر را به رضاخان گزارش نمودند، وی در روز دوم فروردین با حالتی غضبناک به اتفاق عده ای از مسؤولان نظامی وارد قم شد و یکسره به سمت حرم رفته، دستور ضرب و شتم روحانیان و آیت اللّه بافقی را صادر کرد. رضاخان سپس دستور داد که آیت اللّه بافقی را به شهر ری تبعید نمایند. سرانجام چند سال بعد این عالم مجاهد، پس از اخراج رضاخان از ایران به قم بازگشت. برخی از محققان، واکنش تند آیت

اللّه بافقی را نسبت به حضور زنان بی حجاب در حرم حضرت معصومهس، سببِ نزدیک به هشت سال تأخیر در اعلام رسمیِ کشف حجاب می دانند. همچنین، شجاعت آیت اللّه بافقی در رویارویی با رضاخان، تأثیر شایانی در حوزه علمیه قم بر جای نهاد به طوری که امام خمینی رحمه الله در درس اخلاقی که در دهه 1310_1320 در قم می دادند، آیت اللّه بافقی را نمونه ای ذکر می کردند که باید سرمشق قرار گیرد.

ص:13

_ تهاجم مزدوران رژیم سفاک پهلوی به مدرسه فیضیه در قم (1342 ش) (1)

_ آغاز عملیات بزرگ فتح المبین، در منطقه دزفول (1361 ش)(2)

1- عصر روز دوم فروردین 1342 ش برابر با 25 شوال 1382 ق و مصادف با شهادت امام صادقع بود. به همین مناسبت از طرف آیت اللّه گلپایگانی، مجلس سوگواری در مدرسه فیضیه قم برپا گردید. پس از شروع مراسم، ناگهان افرادی که خود را به شکل دهقانان و مردم عادی درآورده بودند، مجلس را به هم زدند. با واکنش مردم و طلاب نسبت به این موضوع، نیروهای پلیس وارد عمل شده و به ضرب و جرح مردم و طلبه ها پرداختند. در این واقعه، مزدوران پهلوی، تعدادی از طلبه ها را از طبقه دوم و پشت بام فیضیه به حیاط پرت کردند. عده زیادی کشته و زخمی شدند. این تهاجم وحشیانه، باعث خشم شدید امام، موضع گیری علیه رژیم و انزجار مردم از نظام طاغوتی گردید. همزمان با هجوم مأموران رژیم شاه به فیضیه، درگیری های مشابهی در مشهد و تبریز روی داد و علاوه بر ضرب و جرح مردم، تعدادی نیز دستگیر شدند.
2- این عملیات که با مراجعه به قرآن کریم، فتح المبین نامگذاری شده بود، در چهار مرحله، از دوم تا دهم فروردین 1361 صورت گرفت. رزمندگان اسلام در عملیات فتح المبین در جبهه جنوب و غرب دزفول و شوش با دشمن درگیر شده و نتایج ذیل را به دست آوردند: تلفات نیروی انسانی دشمن: 15 هزار نفر اسیر و 25 هزار نفر کشته و زخمی؛ آزادسازی قریب به 2400 کیلومتر مربع از خاک جمهوری اسلامی شامل مراکزی چون سایت و رادار دزفول، جاده مهم دزفول _ دهلران؛ رهایی یافتن از زیر دید و توپخانه دشمن در شهرهای شوش، دزفول و اندیمشک و پایگاه شکاری دزفول و... . تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 360 دستگاه انهدامی و 320 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 18 فروند انهدامی، خودرو: 300 دستگاه انهدامی و 500 دستگاه اغتنامی، توپخانه: 50 قبضه انهدامی و 165 قبضه اغتنامی.

ص:14

_ روز جهانی آب (22 مارس)(1)

3 فروردین

3 فروردین

_ تاج گذاری «آقا محمد خان قاجار» در تهران و آغاز پایتختی این شهر (1175ش)(2)

_ لغو کامل قرارداد 1919 وثوق الدوله (1300 ش)(3)

1- در راستای آگاه ساختن جهانیان به اهمیت روز افزون آب و ایجاد سیستم های جهانی و توسعه منابع آب، و به دنبال برگزاری کنفرانس جهانی توسعه و محیط زیست در سال 1371ش 1992م در شهر ریودوژانیروی برزیل، دوم فروردین، برابر با 22 مارس به عنوان روز جهانی آب، در مجمع عمومی سازمان ملل به تصویب رسید.
2- پس از لشکرکشی آقامحمدخان قاجار به قفقاز و تسلط بر آن نواحی، مخالفان وی همگی یا به اطاعت از خان قاجار گردن نهادند یا سرکوب شدند. در این موقع، وی زمینه را برای اعلام مقصود اصلی اش مناسب دید و در نوروز سال 1175 ش برابر با دوازدهم رمضان 1210 ق، در تهران، به نام پادشاه ایران و سرسلسله پادشاهی قاجار تاج گذاری کرد. از همان روز، شهر نوپای تهران، که در حدود 25 الی سی هزار نفر جمعیت داشت و بیش از نیمی از آنان سربازان آقامحمدخان قاجار بودند، به عنوان مرکز کشور و پایتخت رسمی دودمان قاجار اعلام شد. آقامحمدخان، با آرزوهای دور و دراز خود و جویندگی مقام خلافت اسلامی، تهران را دارالخلافه نامید. نزدیک بودن به محل ایل قاجار در استرآباد مازندران، موقعیت جغرافیایی شهر به لحاظ قرار گرفتن در مرکز ایران و محدود شدن کوه در سه طرف، از جمله دلایل اصلی انتخاب تهران برای پایتختی قاجار بود. آقامحمدخان در طول سالیان فرمانروایی خود، قبل و بعد از تاج گذاری، جنایات متعددی مرتکب شد و انسان های بی شماری را به کام مرگ فرستاد. تا این که دو سال بعد در یکی از لشکرکشی هایش به گرجستان توسط دو تن از خدمتکارانش کشته شد.

3- یک ماه پس از کودتای سوم اسفند 1299ش و روی کار آمدن سید ضیاءالدین طباطبایی، وی با موافقت انگلستان، قرارداد 1919 را در سوم فروردین 1300ش، به طور یک جانبه لغو نمود. سفارت انگلیس در تهران نیز با تصمیم دولت موافقت کرد و در روز هفتم فروردین، اعلامیه ای از سوی سیدضیاء پیرامون لغو قرارداد به ایالات و ولایات کشور مخابره شد. لغو این قرارداد، که از آرزوهای مردم ایران بود، هر چند در ظاهر به ضرر انگلستان بود، به تدبیر انگلیسی ها و با هدف تقویت وجهه ملی گرایانه سید ضیاءالدین صورت گرفت. قرارداد استعماری 1919 دو سال پیش از آن در هفدهم مرداد 1298 ش میان وثوق الدوله صدراعظم احمدشاه قاجار و دولت انگلستان منعقد شده بود که بر اثر زیان های فوق العاده ای که برای کشور داشت، مخالفت های فراوانی به بار آورد و هیچ گاه عملی نگردید.

ص:15

_ تأسیس حوزه علمیه قم توسط آیت اللّه «حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی» (1301ش)(1)

_ برگزاری اولین مراسم هواشناسی ایران (1341 ش)

_ صدور اعلامیه امام خمینی رحمه الله در واکنش به تهاجم مزدوران پهلوی به مدرسه فیضیّه (1342 ش)(2)

1- اندیشه تأسیس حوزه علمیه قم ریشه در روایات امامان معصوم به ویژه امام صادقع داشت و در طول قرن ها، این نویدِ امامان بزرگوار شیعه بود که همواره زبان به زبان نقل می شد و در ذهن شیعیان جای می گرفت. تا این که در فروردین 1301 ش در جلسه ای که علمای قم و آیت اللّه حائری یزدی، در آن شرکت داشتند، گفتگو پیرامون تأسیس این حوزه شکلی جدی به خود گرفت. پس از تفأل به قرآن، سرانجام با حمایت علما، کسبه و مردم، حوزه علمیه قم به دست توانای مرجع بزرگوار تقلید، حضرت آیت اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی در سوم فروردین 1301 ش (1341 ق) تأسیس شد. شکوه و عظمت حوزه علمیه قم از آغاز تا به امروز، هر سال چشمگیرتر از گذشته در عرصه های مختلف نمود داشته است و پرتو آثار وجودش، افق های جدیدی از دورترین نقاط این عالم را در نوردیده است. این حوزه باشکوه، گذشته از این که بزرگ ترین دانشگاه علوم اسلامی است، در رشته های فقه، اصول، حقوق، عرفان، فلسفه، اقتصاد، تفسیر، کلام و... پاسخگوی نیازهای اجتماعی، فرهنگی و فکری جامعه نیز بوده و هست. حوزه علمیه قم در طول عمر با برکت خود، صدها عالم، فقیه، مفسّر، اصولی و محقق و مؤلف را در خود پرورش داده و همچون چشمه ای روحانی، تشنگان علم و حقیقت را سیراب می سازد.
2- عصر روز سوم فروردین 1342 و پس از حمله مزدوران رژیم پهلوی به مدرسه فیضیه قم، منزل امام خمینی، مرکز اجتماع مردم و روحانیان مبارز شد. امام پس از اطلاع از جریان تهاجم به مدرسه فیضیه با انتشار اعلامیه ای، رژیم را رسوا کرده و فتوای مهم خود را صادر نمودند. ایشان با شجاعت خاص خود به افرادی که مردم را با سلاح تقیّه به سکوت فرا می خواندند به فریاد و حضور در صحنه دعوت کرده و عنوان داشتند: «تقیّه حرام است و اظهار حقایق واجب است ولو بَلَغ ما بَلَغ» تا هرکجا که مشکل

باشد یا هرچه بشود مهم نیست در این اعلامیه، شاه دوستی برابر با غارتگری، ضربه زدن به پیکر قرآن و اسلام و تجاوز به مراکز علم و دانش و... معرفی شده است.

ص:16

_ درگذشت استاد «عبدالعظیم قریب گُرکانی» ادیب، شاعر و نویسنده برجسته معاصر(1344 ش)(1)

_ درگذشت دکتر «احمد ناظرزاده کرمانی» نویسنده، ادیب و استاد دانشگاه(1355ش)(2)

1- استاد عبدالعظیم خان قریب گُرکانی در سال 1258 ش در روستای گرکان تفرش از توابع اراک بدنیا آمد. وی مقدمات زبان فارسی و عربی را نزد پدر فراگرفت و برای ادامه تحصیل عازم تهران گردید. استاد قریب پس از فراگیری هیئت، نجوم، اصول، منطق، حکمت و زبان فرانسه، در مدرسه علمیه که تنها آموزشگاه وقت به شیوه نوین بود، به تدریس پرداخت و شاگردان فراوانی پرورش داد. وی بعدها در دارالفنون، دانشسرای عالی و دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به تدریس همت گماشت. ایشان نزدیک به هفتاد سال به تدریس و تعلیم و خدمت به فرهنگ ایران زمین اشتغال داشت. استاد قریب نخستین کسی بود که دستور زبانی مدوّن و ساده برای زبان فارسی تنظیم کرد و در طی نیم قرن، دانش آموزان، قواعد و دستور زبان فارسی را از آن فراگرفته اند. وی منتخباتی نیز به عنوان فوائدالأدب گرد آورد که مدتها در دبیرستان ها تدریس می شد. استاد قریب تألیفات درسی بسیاری نیز دارد و چندین متن از متقدمان مانند کلیله و دمنه و گلستان و بوستان و غیره را تصحیح و تحشیه کرده است. این ادیب برجسته و استاد توانای ادب فارسی سرانجام در سوم فروردین 1344 ش در 86 سالگی در تهران درگذشت و به سرای جاوید شتافت.
2- دکتر احمد ناظرزاده کرمانی در سال 1292 ش در کرمان به دنیا آمد و پس از اتمام تحصیلات ابتدایی، دروس متوسطه را در دارالفنون و تحت نظر استادانی همچون احمد بهمنیار کرمانی، بدیع الزمان فروزانفر و جلال الدین همایی به پایان بُرد. وی به موازات اخذ لیسانس علوم سیاسی و نیز علوم تربیتی، فقه و عربی و فلسفه را آموخت و در سال 1331، دکترای زبان و ادبیات فارسی را از دانشگاه تهران گرفت. سپس از طرف دانشگاه تهران راهی پاریس شد و پس از اخذ دکترای جامعه شناسی ادیان از دانشگاه سوربُن فرانسه، از سال 1335، به تدریس در دانشگاه تهران پرداخت. دکتر ناظرزاده علاوه بر آن به کارهای سیاسی و اداری همانند شهردار تهران، بازرسی استانداری کرمان، کفیل استانداری تهران،

نمایندگی دوره های 15 و 16 مجلس شورای ملی از سیرجان و شهردار کرمان بود که پس از کودتای 28 مرداد 32 از وکالت عزل و تبعید گردید. وی همچنین مقالات سیاسی متعددی را تألیف کرد و در کنار آن سلسله مقالاتی در ادبیات، عرفان و مسائل تحقیقی _ تاریخی نگاشت. سبک و انشاء روان و ذوق ادبی و تاریخی به نوشته های او شیرینی خاصی می داد. همچنین گاهی آثار او با طنز و مطایبه نیز همراه بود. ناظرزاده کرمانی که کتبی همچون آوازهای جوانی، اختر، آفات قرن و دیوان اشعار مذهبی از خود به یادگار گذاشته است در اواخر عمر نابینا شد و سرانجام در سوم فروردین 1355 ش در 62 سالگی در تهران درگذشت و در مقبره ابن بابویه در شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:17

_ توافق دو ابرقدرت برای جلوگیری از شکست عراق در جنگ تحمیلی (1364 ش)(1)

1- تلاش عراق به منظور گسترش درگیری و جنگ در خلیج فارس و مقابله به مثل ایران، موجبات افزایش نگرانی کشورهای منطقه و قدرت های بزرگ را فراهم ساخت. پیدایش موقعیت جدید سبب گردید تشدید فشار به ایران و تلاش برای ممانعت از پیروزی ایران بر عراق، با افزایش حمایت های سیاسی، اقتصادی و نظامی از عراق، به عنوان منطق حاکم بر رفتار و عملکرد کشورهای منطقه و قدرت های بزرگ، بیش از گذشته خودنمایی کند، به طوری که هر دو ابرقدرت، در برابر خطر بزرگی قرار گرفتند. در این حال، موضع مشترک آمریکا و شوروی در حمایت از عراق و تأکید بر پایان بخشیدن به جنگ سبب گردید دو ابرقدرت برای نخستین بار، احتمال دستیابی به تفاهم را مورد تأکید قرار دهند. به دنبال همین وضعیت، آمریکائیان یک هیئت بلندپایه را برای ارائه پیشنهاد به مسکو فرستادند و مذاکراتی صورت گرفت. بنابر گزارش های منتشره، روس ها ضمن موافقت با متوقف شدن جنگ و تعیین مجازات برای طرف مخالف اجرای آتش بس، اِعمال تحریم را در گرو حصول توافق بین تمامی اعضای شورای امنیت سازمان ملل دانستند.

ص:18

_ درگذشت «سید محسن نوربخش» رییس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (1382ش)

4 فروردین

4 فروردین

_ رحلت فقیه پرهیزگار و عالم جلیل آیت اللّه «شیخ عالی مرندی» (1330 ش)(1)

_ رحلت نویسنده و عالم دینی آیت اللّه «سیدعلی برقعی رضوی قمی» (1353 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ علی مرندی در سال 1287 ش 1326 ق در شهرستان مرند به دنیا آمد و مقدمات علوم را در همان شهر به پایان برد. وی در سال 1314 برای فراگیری سطوح بالای علمی راهی نجف اشرف گردید و در محضر استوانه های علمی زمان همچون: شیخ الشریعه اصفهانی، آخوند ملامحمدکاظم خراسانی و سیدمحمد کاظم یزدی به درجه رفیع اجتهاد دست یافت. آیت اللّه مرندی پس از سالیانی حضور در نجف، خود، یکی از مردان علمی و فقهی آن حوزه گردید و جمعی از فضلا و فرهیختگان در حلقه درس او حاضر می شدند. او فردی پرهیزگار، عابد، متین، خوش اخلاق، متواضع، خوش قلب و پاک نفس بود و به مظاهر فریبنده زندگی دلبستگی نداشت. آیت اللّه مرندی در طول حیات پربار علمی خویش آثار متعدد با ارزشی تالیف کرد که شرح تبصره المتعلمین علامه حلی در یازده جلد، هدایه المؤمنین، حاشیه بر مکاسب و تقریرات درس شیخ الشریعه اصفهانی از آن جمله اند. این فقیه جلیل در مرند از شأن و اعتبار و احترام فوق العاده ای برخوردار بود و برخی از مردم خطه آذربایجان در مسائل علمی به ایشان مراجعه می نمودند. آیت اللّه مرندی سرانجام در اوایل فروردین 1339 ش برابر با 14 جمادی الثانی 1379 ق در 53 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در قبرستان وادی السلام نجف اشرف به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه سیدعلی برقعی رضوی قمی در حدود سال 1260 ش 1398 ق در خاندان سادات معروف برقعی و در خانواده ای عالم پرور در قم به

دنیا آمد. وی در ابتدا مقدمات و سطوح حوزه را فرا گرفت و سپس به درس خارج حضرات آیات: محمد ارباب، شیخ ابوالقاسم کبیر قمی و شیخ عبدالکریم حائری یزدی راه یافت. آیت اللّه برقعی سپس برای تکمیل تحصیلات خویش راهی نجف اشرف گردیدو در محضر عالمانی همچون آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی و میرزای نایینی به سطوح والای علمی دست یافت. ایشان پس از سالیانی توقف در نجف، به تهران عزیمت نمود و به درس و بحث و تالیف و ارشاد مردم همت گماشت و منشا کارهای خیر گردید. از این دانشور فرهیخته آثاری بر جای مانده که الهی نامه، بطون خمسون، فلسفه شهادت و دیوان اشعار از آن جمله اند. آیت اللّه برقعی سرانجام در اوایل فروردین 1353 ش برابر با بیست و هفتم صفر 1394 ق در 93 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و رخ در نقاب خاک کشید.

ص:19

_ درگذشت استاد «امیرحسین یزدگردی» ادیب و محقق (1365 ش)(1)

_ شهادت عالم ربانی آیت اللّه «علی اصغر احمدی شاهرودی» (1371 ش)(2)

1- استاد امیرحسین یزدگردی، ضمن تدریس در دانشکده الهیات دانشگاه تهران، در تصحیح بعضی مجلدات دیوان کبیر، با استاد بدیع الزمان فروزانفر، استادِ ادب فارسی، همکاری داشت. مهمترین کار استاد یزدگردی، تصحیح، تحقیق و حاشیه نویسی های محققانه و دقیق بر بعضی از کتب تاریخی است. وی همچنین پژوهش های نوینی در زمینه های مختلف ادبی دارد که به چاپ رسیده اند. استاد یزدگردی به هنگام فوت، 57 سال داشت.

2- آیت اللّه شیخ علی اصغر احمدی شاهرودی در سال 1302 ش 1342 ق در یکی از توابع شاهرود به دنیا آمد و تحصیلات مقدماتی را در زادگاهش سپری ساخت. وی سپس در 16 سالگی راهی حوزه علمیه قم شد و پس از چندی از محضر استادانی همچون آیات عظام: سیدمحمد حجت کوه کمره ای و سید محمد محقق داماد بهره برد. ایشان همچنین در دوره درس اصول امام خمینی در قم نیز شرکت کرد. آیت اللّه احمدی مدتی نیز در حلقه درس آیت اللّه سیدحسین بروجردی در شهرستان بروجرد حاضر شد و از وجودشان استفاده نمود. این فقیه فرزانه از آن پس در نجف اشرف اقامت گزید و از استوانه های علمی حوزه علمیه نجف از قبیل آیات عظام: آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، سیدمحسن حکیم و سیدابوالقاسم خویی مستفیض گردید. ایشان سرانجام در تاریخ چهارم فروردین 1371 ش برابر با هفتم رمضان 1411 ق در زمان حکومت خفقان بار حزب بعث، هنگام تشرف به حرم مطهر امام علیع مورد حمله ناجوانمردانه مزدوران بعث عراق قرار گرفت و در 69 سالگی به شهادت رسید. جنازه ایشان سه روز در آنجا ماند تا اینکه برخی از روحانیان با لباس مبدل توانستند جنازه وی را ربوده و به خاک بسپارند.

ص:20

_ روز جهانی هواشناسی (برابر با بیست و چهارم مارس)

5 فروردین

5 فروردین

_ تولّد «امیرخسرو دهلوی» شاعر پارسی گو (631 ش)(1)

_ آغاز تخلیه ایران از قوای اشغالگر روس (1325 ش)(2)

_ آغاز اعتصاب 40 هزار کارگر نفت خوزستان (1330 ش)(3)

1- امیرخسرو دهلوی شاعر پرآوازه پارسی گوی هندی، در سال 651 ق در شمال غربی هند به دنیا آمد و از جوانی، استعداد خود را در زمینه شعر نشان داد. امیرخسرو علاوه بر تسلط بر ادبیات و موسیقی ایرانی و هندی، با زبان های عربی و ترکی نیز آشنا بود. اطلاعات وسیع و مهارت او باعث شد تا در زمره پرکارترین شاعران ادب فارسی به شمار آید. از امیرخسرو دهلوی، آثار متعددی به یادگار مانده که هشت مثنوی و پنج دفتر شعر از آن جمله است. دهلوی در این مثنوی ها، شدیدا تحت تأثیر نظامی، شاعر شهیر ایرانی بوده است. وی به حق، بزرگ ترین شاعر پارسی گوی هند و صاحب قریحه و اشعار بسیار است.
2- در جریان جنگ جهانی دوم، ایران توسط متفقین اشغال شده و پس از اتمام جنگ، هنوز این نیروها در کشور حضور داشتند. پس از مدتی، توافق شد که این نیروها از ایران خارج شده و کشور را تخلیه نمایند. اما شوروی علی رغم امضای توافقنامه، مایل به خروج نبود. بنابراین دولت ایران شکایتی را تسلیم سازمان ملل کرد و خواستار تخلیه ایران از قوای متجاوز روس گردید. سرانجام این نیروها از اوایل سال 1325 ش، راهی کشور خود شده و ایران را تخلیه نمودند.
3- پس از ملی شدن صنعت نفت در 29 اسفند 1329ش، شرکت نفت ایران و انگلیس، مزایا و امتیازات کارگران را قطع کرد و وضعیت نامناسبی را برای کارگران فراهم نمود. از این پس وضع عمومی خوزستان مخصوصا شرکت نفت به هم خورد و کارگران اعتصاب خود را آغاز کردند. به دنبال این اعتراضات، در خوزستان حکومت نظامی اعلام شد. در

روزهای بعد، بین کارگران اعتصابی و قوای نظامی، زد و خورد شدیدی روی داد و به کشته و زخمی شدن تعدادی از دو طرف انجامید.

ص:21

_ خارج شدن ایران از سازمان سنتو (1357 ش)(1)

6فروردین

6فروردین

1- با توجه به اهمیت استراتژیک ایران و نیاز مبرم اروپا و آمریکا به منابع عظیم انرژی طبیعی ایران همچون نفت و گاز، غرب درصدد برآمد که به هر طریق ممکن، ایران را از جمله متحدان خود سازد. از این رو، پیمان نظامی بغداد در سال 1333ش میان عراق، ترکیه و انگلستان منعقد شد. چند ماه بعد ایران و پاکستان نیز به این پیمان پیوستند و نام آن به سازمان پیمان مرکزی یا سنتو تغییر یافت، ضمن آنکه آمریکا نیز به عنوان عضو ناظر در این پیمان حضور داشت. هرچند امضای این پیمان با مخالفت های شدیدی در ایران مواجه گردید ولی دولت به اعتراضات مردمی توجهی نکرد و پیمان سنتو را به رسمیت شناخت. پیمان سنتو حلقه میانی پیمان ناتو در اروپا و پیمان سیتو در شرق آسیا بود و همکاری های اقتصادی، سیاسی، نظامی و اطلاعاتی را در برمی گرفت. این زنجیره از پیمان های نظامی، در واقع بخشی از محاصره اتحاد جماهیر شوروی و اقمار آن را تشکیل می دادند که توسط آمریکا برنامه ریزی شده بود. در این میان آمریکا به بهانه اجرای مفاد این قرارداد، توانسته بود با گسیل نظامیان خود به داخل نیروهای مسلح ایران،کشورمان را به پایگاه دیدبانی در جهت اهداف خود تبدیل کند. اما در پی کودتای نظامی عبدالکریم قاسم در عراق در سال 1337ش، این کشور از پیمان سنتو خارج شد. پاکستان نیز در اعتراض به عدم حمایت اعضای سنتو از این کشور در مقابل هند، این پیمان را ترک کرد و سرانجام با سرنگونی رژیم شاه و خروج ایران از پیمان سنتو، این پیمان عملاً از هم پاشید. قبل از انحلال پیمان سنتو، در سال 1354، در پی سرنگونی رژیم ویتنام جنوبی، پیمان سیتو نیز منحل شده بود. با این وصف، حلقه محاصره آمریکا به دور شوروی در آسیا، عملاً در اواخر دهه 1350ش از بین رفت. پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و خروج جمهوری اسلامی ایران از این پیمان استعماری، رشته های آن از هم گسیخت و به جای آن، سازمان همکاری های اقتصادی «اکو» در راستای منافع کشورهای منطقه پا گرفت.

ص:22

_ قطع رابطه دولت ایران با امپراتوری ژاپن در جریان جنگ جهانی دوم (1321 ش)

_ اشغال سفارت مصر در تهران پس از امضای قرارداد صلح کمپ دیوید (1358 ش)(1)

_ درگذشت «اسماعیل ادیب خوانساری» خواننده و نوازنده معاصر (1361 ش)(2)

1- پس از ماه ها مذاکره میان اسرائیل و مصر که با میانجیگری آمریکا انجام می شد، پیمان صلح میان مصر و اسرائیل در واشنگتن به صورت رسمی امضا گردید. در آستانه انجام این حرکت خیانتبار، امام خمینی ره طی پیامی، صلح سادات و اسرائیل را خیانت به اسلام و مسلمین دانسته، آن را محکوم کردند. در اعتراض به آمادگی مصر برای امضای پیمان صلح، در بامداد ششم فروردین 1358، بیش از پنجاه تن از دانشجویان عرب مقیم ایران به مقر سفارت مصر در تهران حمله کرده و محوطه سفارت را به اشغال خود درآوردند. آنان سپس به پخش اعلامیه ای پنج ماده ای دست زدند که در آن ضمن اعتراض به عملکرد دولت مصر، آمده بود: «سازمان آزادی بخش فلسطین تنها نماینده ملت فلسطین است». این عمل گرچه با حمایت گروه هایی از دانشجویان ایرانی مواجه گردید، با این حال وزارت امور خارجه دولت موقت، این اقدام را به نفع انقلاب اسلامی ایران و انقلاب ملت فلسطین ندانست. در نتیجه دانشجویان مستقر در سفارت مصر، یک روز بعد در هفتم فروردین 1358، این محل را تخلیه کردند. علی رغم این، مدتی بعد که دولت مصر پذیرای شاه مخلوع در این کشور گردید، دولت ایران روابط سیاسی خود را با مصر قطع کرد.
2- اسماعیل ادیب خوانساری در سال 1280 ش در خوانسار به دنیا آمد. پس از فراگیری تحصیلات ابتدایی، از آنجا که صوت خوشی داشت به توصیه پدر، اکثرا مؤذنیِ مسجد شهر را به عهده می گرفت. از این سال ها به بعد به شعر و موسیقی علاقه مند گردید و به مطالعه آثار شعرای فارسی زبان پرداخت. سپس به اصفهان رفت و با مبانی موسیقی آشنا گردید. بعدها، نی، سه تار و پیانو را آموخت و با تأسیس رادیو، خواننده ثابت آن شد. ادیب خوانساری از 1319 هرهفته در رادیو حاضر می شد و اجرای برنامه می کرد. او «جامعه باربُد» را نیز با هدف داشتن مکانی برای

اجرای نمایشنامه و کنسرت بنیان گذاشت. اسماعیل ادیب خوانساری در 81 سالگی در تهران بدرود حیات گفت و در بهشت زهرا مدفون گردید.

ص:23

_ آغاز عملیات بیت المقدس 4 توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1367ش)(1)

7 فروردین

7 فروردین

_ درگذشت «حسین کاظم زاده ایرانشهر» نویسنده معاصر ایرانی (1340ش)(2)

1- عملیات بیت المقدس 4 در تاریخ ششم فروردین 1367 با رمز مبارک یا اباعبداللّه الحسینع به منظور پاسخگویی به تجاوز و شرارت های خصم جنایتکار در حمله به مناطق مسکونی و نیز به دادخواهی شهدای مظلوم شهرها و روستاهای کُردنشینِ عراق از جمله حلبچه و با هدف آزادسازی بخشی از ارتفاعات سلیمانیهِ عراق در منطقه عملیاتی دربندیخان انجام گرفت. در این عملیات، رزمندگان اسلام، متشکل از نیروهای زمینی و دریایی سپاه پاسداران، با بهره گیری از آتش پر حجم توپخانه و با حمایت نیروی هوایی و هوا نیروز ارتش جمهوری اسلامی، نیروهای مهندسی _ رزمی جهاد و سپاه، حرکت خود را به سوی دشمن آغاز کردند و با یورش خود، شکست را به دشمن بعثی تحمیل نمودند. نتایج عملیات بیت المقدس 4: آزادی سازی ارتفاعات مهم شاخ شمیران، شاخ سورسر، پشت قلعه و نیز چندین روستا. تجهیزات: تانک و نفربر، 20 دستگاه انهدامی، 15 دستگاه اغتنامی؛ خودرو سبک و سنگین، 50 دستگاه انهدامی و تعداد زیادی اغتنامی؛ انهدام دو تیپ، دو گردان تانک و یک گردان توپخانه دشمن، 1500 نفر کشته و زخمی و 400 نفر اسیر.
2- حسین کاظم زاده ایرانشهر تبریزی در سال 1262 ش در تبریز به دنیا آمد و تحصیلات ابتدایی را در زادگاهش فراگرفت. او مدتی به قفقاز رفت و سپس برای ادامه تحصیل، راهی استانبول شد. کاظم زاده در این شهر به آزادی خواهانِ ایرانی مقیم استانبول پیوست و همراه آنان، انجمن برادران ایرانی راَ تأسیس نمود. وی از ترکیه به مکه و سپس به اروپا رفت و پس از طی مدارج تحصیلی، در مدرسه عالی اجتماعی پاریس، فن روزنامه نگاری را فرا گرفت. کاظم زاده ایرانشهر در پاریس به همراه علامه محمد قزوینی انجمن مصاحبات ادبی و علمی ایرانیان پاریس را

بنیان نهاد و پس از چندی، به تدریس زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه کمبریج انگلستان مشغول گردید. وی در سال 1301 ش مجله ایرانشهر را در استانبول به مدت چهار سال منتشر کرد و از طرف وزارت فرهنگ، سرپرستی دانشجویان ایرانی در ترکیه را بر عهده گرفت. کاظم زاده پس از نوزده سال اقامت در آلمان به سوئیس مهاجرت کرد و در آن جا، یک مکتب عرفان باطنی تأسیس نمود که طرفداران زیادی داشت. وی به زبان های فرانسه، انگلیسی، آلمانی و عربی تسلط داشت و اشعار فراوانی نیز سروده است. در جستجوی خوشبختی، راه نو، تجلیّات روح ایرانی، اصول اساسی روان شناسی و... از جمله تألیفات اوست. کاظم زاده ایرانشهر سرانجام در 78 سالگی در سوئیس بدرود حیات گفت و در همان جا به خاک سپرده شد.

ص:24

_ صدور بیانیه دبیر کل سازمان ملل متحد در محکوم کردن کاربرد سلاح های شیمیایی (1367ش)(1)

_ بازگشایی مسجد شهر گنجه در جمهوری آذربایجان پس از هفتاد سال تعطیلی و حاکمیت ضددینی کمونیسم بر این منطقه (1369ش)

8 فروردین

8 فروردین

_ قیام مردم یزد علیه رژیم پهلوی در اربعین شهدای تبریز (1357 ش)(2)

1- با گذشت زمان و استفاده گسترده عراق از سلاح های شیمیایی و عدم واکنش جّدی شورای امنیت در سال های بعد، خاوِیر پِرِزدکوئیار دبیر کل وقت سازمان ملل به ابتکار خود، بیانیه ای صادر کرد و دولت عراق را به رغم سکوت بیانیه ها و قطعنامه های شورای امنیت، محکوم نمود. یکی از این بیانیه ها در هفتم فروردین 1367 برابر با 28 مارس 1988 صادر شد که دبیر کل در آن ابراز می کند که با تأسف، شواهد بسیاری در خصوص کاربرد سلاح های شیمیایی در روزهای اخیر از طرف نیروهای عراقی در دست دارد که ضایعات فراوانی، از جمله به شهروندان هر دو کشور ایران و عراق وارد شده است. در بخش دیگری از این بیانیه افزوده شده دبیر کل به طور صریح کاربرد سلاح های شیمیایی را تحت هر بهانه ای محکوم اعلام کرده است. اعلام این محکومیت از سوی دبیر کل سازمان ملل متحد، به لحاظ جایگاه سیاسی و معنوی وی، واجد اهمیتی اساسی می باشد که کمتر اتفاق افتاده است. این جسارت دبیر کل که در عین بی طرفی و ضمن انعکاس وقایع، روابط مستمر خود را با طرف های مخاصمه در طول هشت سال جنگ حفظ کرده، تاثیری اساسی در محدود کردن نقض قواعد بشر دوستانه بین المللی در طول مخاصمات و پایان دادن به جنگ داشته است.
2- به دنبال انتشار مقاله توهین آمیز روزنامه اطلاعات علیه امام خمینی رهدر هفدهم دی ماهِ سال 1356 و قیام 19 دی، جرقه اعتراضی در شهر قم زده شد که سرانجام با تظاهرات مردمیِ دیگر شهرهای ایران، شعله های انقلاب، سراسر کشور را فراگرفت. تظاهرات طلاب و مردم قم در

حمایت از رهبر تبعیدی نهضت عظیم اسلامی و همچنین در اعتراض به اسائه ادبی که نسبت به مقام شامخ آن مرجع عالی قدر صورت گرفته بود، توسط عمّال رژیم منحوس پهلوی به خون کشیده شد که در پی آن عده ای شهید و مجروح شدند. با نزدیک شدن چهلم شهدای 19 دی قم، شهر مبارزخیزِ تبریز در 29 بهمن 56، مراسم باشکوهی را برگزار کرد. این حرکتِ مردم تبریز با حمله مأموران مسلّح رژیم به مردم بی دفاع، فاجعه ای دردناک تر و هولناک تر از حادثه قم آفرید. پس از مدتی و با نزدیک شدن چهلم شهدای تبریز، مردم در شهرهای مختلف ایران، دست به تظاهرات زدند. مردم یزد نیز تظاهرات خود را از هشتم فروردین آغاز کردند. این اعتراضات در روزهای بعد ابعادی وسیع تر به خود گرفت. به دعوت آیت اللّه صدوقی، بازار تعطیل شد و مردم در مسجد جامع یزد تجمع کردند. این تجمع که با سخنرانی یکی از انقلابیون همراه بود، با تظاهرات مردم در خیابان ها ادامه یافت و حمله رژیم به مردم، مجددا چهره واقعی نظام پهلوی را آشکار ساخت. اربعین شهدای تبریز در شهرهای دیگری همچون اهواز و جهرم نیز با به خاک و خون کشیدن مردم، همراه بود. بدین ترتیب، انقلاب اسلامی ایران، حرکتی پرشتاب تر به خود گرفت تا این که در 22 بهمن 1357 به پیروزی نهایی رسید.

ص:25

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سید جواد حسینی شاهرودی» (1377 ش) (1)

1- آیت اللّه سیدجواد حسینی آل علی شاهرودی در سال 1308 ش 1348 ق در نجف اشرف و در بیت علم و تقوا و فضیلت به دنیا آمد. وی مقدمات علوم دینی و سطوح را نزد پدر و دیگر استادان فراگرفت و پس از آن در درس های فقه و اصول حضرات آیات سید محمود شاهرودی و سید ابوالقاسم خویی شرکت نمود. آیت اللّه آل علی شاهرودی از اعضای هیئت استفتاء و مسؤول دفتر و بعثه حجّ آیت اللّه العظمی سید محمود شاهرودی بود و به افتخار دامادی ایشان نائل شد. ایشان در سال 1354 ش به دلیل فشار حکومت بعث به ایرانیان مقیم عراق به کویت مهاجرت نمود و به بزرگداشت شعائر دینی و تبلیغ و تدریس و تأسیس مساجد و مدارس پرداخت. آیت اللّه شاهرودی در سال 1370، ساکن تهران شد و بیمارستان مجهزی را تأسیس نمود. از آن عالم بزرگوار تألیفاتی به چاپ رسیده که برخی از آنها عبارتند از: المُحاضِرات فی التاریخ و الحَدیث در 2 جلد، الامام المَهدی و ظهوره، آدابُ الحَرَمین و... . آن دانشمند بزرگ سرانجام در هشتم فروردین 1377 ش برابر با اول ذی حجّه 1418 ق در 69 سالگی چشم از جهان فروبست و در صحن مطهر حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

9 فروردین

_ به توپ بستن گنبد مطهر حَرم حضرت امام رضا(ع) توسط سربازان روسیه (1291ش)(1)

_ درگذشت آیت اللّه «میرزا علی اکبر مرندی» (1373ش)(2)

1- پس از تشکیل ژاندارمری مخصوص خزانه داری کل ایران توسط مورگان شوستر آمریکایی، دولت روسیه که این اقدام را مخالفت مطامع خود در ایران می دانست، طی اولتیماتومی به دولت ایران، خواستار اخراج شوستر از ایران و نیز استخدام اتباع خارجی با اجازه دُوَل روس و انگلیس شد. در پی ردّ این اولتیماتوم دخالت آمیز توسط مجلس شورای ملی، قوای روسی مستقر در تبریز وارد قزوین شدند. هم چنین یکی از دست نشاندگان دولت روس در مشهد به نام یوسف هراتی به تحریک روس ها، شورشی مصنوعی در مشهد به پا کرد. قوای روس نیز به بهانه ی این که جانِ اتباع آن ها در خطر است به شهر مقدس مشهد وارد شدند و سپس برای تهدید دولت ایران و نیز بی احترامی به عقاید و احساسات مذهبی مردم، حرم مطهر امام رضاع را در روز نهم فروردین 1291ش (نهم ربیع الثانی 1330ق برابر با 29 مارس 1912م) به توپ بستند و جنایتی دیگر آفریدند. در اثر شلیک توپخانه، به سَردَرها و گلدسته های حرم رضوی، خسارات فراوانی وارد آمد. هم چنین خزانه حضرتی را به بانک روس منتقل کرده و اشیای قیمتی حرم را به غارت بُردند. پس از آن، مقداری از اموال را برگردانده ولی متولی حرم را با تهدید به مرگ وادار کردند که تصدیق کند که تمام خزانه را تحویل گرفته است. علاوه بر این، عده ی بسیاری از مردم مشهد در این تهاجم وحشیانه کشته و مجروح شدند.
2- آیت اللّه علی اکبر مرندی در حدود سال 1275 1314ق در شهرستان مرند و در یک خاندان علمی به دنیا آمد. ایشان پس از طی تحصیلات مقدماتی در زادگاه خود و تبریز، راهی حوزه علمیه نجف شد و در مدت پانزده سال، از درس حضرات آیات عظام شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، میرزای نایینی، آقاضیاءالدین عراقی و سید ابوالحسن اصفهانی بهره برد. آیت اللّه مرندی همچنین، به مدت ده سال، به همراه دوست و

هم حجره خود، علامه سید محمد حسین طباطبایی در رشته سلوک و عرفان از حضور عرفای نامی عصر، همچون حضرات آیات سید حسین کوه کمره ای، سید صدرا بادکوبه ای و به ویژه میرزا علی قاضی تبریزی طباطبایی، شهد شیرین عرفان و سلوک را چشید و به مرحله والایی از سیر و سلوک الهی نائل شد. ایشان به احادیث، تفاسیر و مسائل فقهی و عرفانی احاطه و تسلط کامل داشت و بیش از پنجاه سال در شهرستان مرند اقامت ورزید. در این سالیان، سیل مشتاقان و علاقه مندان و سالکان راه، برای کسب فیض و حل مشکلات روحی به مرند می رفتند و از محضر پرفیض او مستفیض می شدند. این عالم ربانی از جمله افراد نادری است که علامه طباطبایی آنان را به عنوان ستارگان درخشان آسمان عرفان نام برده است. آیت اللّه مرندی سرانجام پس از نزدیک به یکصد سال زندگی پر برکت در فروردین 1373 ش برابر با 1414 ق به لقاء اللّه پیوست و به دیدار دوست شتافت.

ص:27

_ رحلت دانشمند شهیر خراسان آیت اللّه «شیخ عباس خالصی خراسانی» (1378 ش)(1)

10 فروردین

10 فروردین

_ درگذشت مورخ شهیر «میرزا محمد تقی کاشانی» معروف به «لسان المُلک» (1259 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ عباس خالصی خراسانی در سال 1289 ش 1328 ق در بخش بیهود از توابع شهرستان قائن در استان خراسان به دنیا آمد و پس از طی دروس مقدمات و سطح راهی حوزه علمیه مشهد گردید. وی پس از مدتی به نجف رفت و پس از شرکت در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: آقاضیاءالدین عراقی، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، سیدابوالحسن اصفهانی، سیدجمال الدین گلپایگانی و سید محمود شاهرودی، به اخذ اجازات متعدد روایی و اجتهادی نائل گشت. آیت اللّه خالصی در حدود سال 1320 ش به ایران بازگشت و در زادگاهش و سپس در بخش سرایان، به خدمات دینی، علمی و اجتماعی خود ادامه داد. برخی از آثار ایشان عبارتند از: تاریخ ایران، ادبیات پارسی و تقریرات درس اصول آیت اللّه شاهرودی. آیت اللّه خالصی سرانجام پس از چند سال کسالت و ضعف عمومی، در نهم فروردین 1378 ش برابر با یازدهم ذی حجه 1419 ق پس از شصت سال خدمت در راه دین، در 89 سالگی دارفانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در قبرستان عمومی سرایان در استان خراسان به خاک سپرده شد.
2- میرزا محمد تقی کاشانی معروف به سپهر در حدود سال 1172 ش 1207 ق در کاشان به دنیا آمد. وی پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی در علوم قدیمه و شعر، عروض و قافیه، در جوانی به تهران رفت و به خدمت فتحعلی خان صبای کاشانی، ملک الشعرایِ فتحعلی شاه قاجار رسید. محمد تقی تا زمان حیات صبای کاشانی در تهران ماندگار شد اما با مرگ او به زادگاهش بازگشت. با این حال در زمان ناصرالدین شاه به تهران احضار شد و لقب لسان الملک گرفت. وی را یکی از بزرگترین دانشنمدان و مورخان ایران دانسته اند که تاریخ عالم را از آغاز پیدایش بشر تا زمان

خودش نگاشت. این کتاب با نام ناسخ التواریخ، به فارسی فصیح، نزدیک به سبک متقدمین تألیف شده که تا یازده جلد را خود تألیف نمود و ادامه آن را پسرش، عباسقلی خان نوشته است. همچنین کتاب دیگر سپهر، آیینه جهان نما نام دارد که مشتمل بر پنجاه هزار اسم از حکما، عرفا، فقها، پادشاهان، اطبا، خوشنویسان، شعرا و دانشمندان ادیان مختلف می باشد. محمدتقی خان لسان الملک سپهر سرانجام در دهم فروردین 1259ش برابر با هفدهم ربیع الثانی 1297 ق در 87 سالگی درگذشت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ رحلت عام دینی و ادیب بزرگوار، آیت اللّه «محمدباقر قاینی بیرجندی» (1313ش)(1)

1- آیت اللّه محمدباقر قاینی بیرجندی در سال 1238 ش 1276 ق در یکی از روستاهای اطراف بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد. وی تحصیلات اولیه خود را در زادگاهش آغاز کرد و سپس در مشهد از محضر استادانی همچون میرزا رضا مدرس سبزواری، محمدتقی بجنوردی و سیدمرتضی یزدی قاینی بهره برد. آیت اللّه بیرجندی از آن پس راهی نجف اشرف گردید و در حلقه درس استادان نامداری همچون میرزا حبیب اللّه رشتی، میرزا حسین نوری، میرزا حسین خلیلی تهرانی و میرزای بزرگ شیرازی قرار گرفت. وی پس از اخذ اجتهاد، راهی بیرجند گردید و محل رجوع مردم شد. ایشان در بیرجند با علمای مذهب حنفی در مسأله امامت مباحثه می کرد و این جلسات سبب شهرت وی گردید. از آیت اللّه بیرجندی آثار متعددی بر جای مانده که نورالمعرفه، زُهَرُالرِّیاض و دیوان اشعار و... از آن جمله اند. این عالم ربانی سرانجام در دهم فروردین 1313 ش برابر با چهاردهم ذی حجه 1352 ق در 75 سالگی درگذشت و در بیرجند به خاک سپرده شد.

ص:29

_ رحلت آیت اللّه «سیدحسین طباطبایی بروجردی» زعیم حوزه علمیه قم (1340 ش)(1)

_ اعتراف «جیمی کارتر» رییس جمهور وقت آمریکا درباره اشتباه در مورد ایران (1359 ش)(2)

1- حضرت آیت اللّه العظمی سیدحسین طباطبایی بروجردی در حدود سال 1254 ش 1292 قدر بروجرد به دنیا آمد و پس از فراگیری مقدمات در زادگاه خود راهی نجف اشرف گردید. ایشان در نجف از استادان نامدار زمان از قبیل آخوند خراسانی، شیخ الشریعه اصفهانی و سیدمحمدکاظم یزدی استفاده برد و به مدارج والای علمی و فقهی دست یافت. آیت اللّه بروجردی پس از اخذ اجازات متعدد اجتهاد، در بروجرد سکنی گزید و به امور علمی و مذهبی پرداخت. اما پس از مدتی، به اصرار فضلای حوزه علمیه قم، در سال 1324 ش راهی آن حوزه مبارک گردید و زعامت آن را به عهده گرفت. حضور ایشان بر مسند زعامت حوزه علمیه مانع اجرای نقشه های خائنانه رژیم پهلوی بود و شاه تا زمان حیات معظم له از اجرای برنامه های ضد دینی خود به صورت آشکار اجتناب می کرد. آیت اللّه بروجردی سال های متمادی بر مسند تدریس تکیه زد و شاگردان فراوانی را تربیت کرد که حضرات آیات: شهید مرتضی مطهری، سید محمد حسینی بهشتی، جعفر سبحانی، علی پناه اشتهاردی، حسین نوری همدانی، ناصر مکارم شیرازی، مجتبی محمدی عراقی، سید مصطفی صفایی خوانساری و ده ها عالم فاضل از آن جمله اند. همچنین آثار متعددی از این فقیه فرزانه به یادگار مانده اند که برخی از آنها بدین قرارند: جامع احادیث شیعه، طبقات رجال و حاشیه برکفایه. سرانجام این عالم ربانی و مرجع عظیم در دهم فروردین سال 1340 ش برابر با 13 شوال 1380 ق در 86 سالگی درگذشت و پس از تشییعی باشکوه، در کنار مسجد اعظم قم که از آثار ماندگار ایشان است به خاک سپرده شد.
2- در حالی که از چندین ماه قبل، لانه جاسوسی آمریکا توسط دانشجویان مسلمان پیرو خط امام در تهران به تصرف درآمده و تهدیدات دولت آمریکا بر ملت و دولت ایران تأثیری نگذاشته بود، جیمی کارتر، رییس جمهور وقت آمریکا با ارسال پیامی به جمهوری اسلامی ایران، به شکست سیاست های دولتش اشاره کرد. اعتراف آشکار و صریح کارتر به حقانیت موضع گیری انقلاب اسلامی ایران و اشغال لانه جاسوسی آمریکا، مفهومی

جز به بن بست رسیدن دیپلماسی در آمریکا نیست. او اعتراف کرد که در رأس یک نظام سیاسی قرار داشته و دست به کارهایی زده که باید محکوم شوند. این اعترافات درحالی صورت گرفت که شیطان بزرگ در روزهای بعد با حمله نظامی به ایران، قصد آزادسازی گروگان ها را داشت. اما با عنایات الهی، در دام جهنم طبس گرفتار آمدند و شکست سنگین دیگری برای آنان رقم خورد.

ص:30

11 فروردین

11 فروردین

_ تصویب قانون اصلاح تقویم در مجلس شورای ملی (1304 ش)(1)

_ پایان همه پرسی تغییر نظام پادشاهی به جمهوری اسلامی (1358 ش) (2)

1- در یازدهم فروردین 1304 ش، مجلس شورای ملی، قانونی تصویب نمود که به موجب آن، در کشور ایران سال رسمی کشور، هجری شمسی، و اول سال، روز اول بهار، و مبدأ تقویم، هجرت رسول اکرمص می باشد. بر این اساس تمام ادارات و مؤسسات دولتی، اقتصادی و مردم موظف شدند به جای ماه های حَمَل، ثور، جوزا، سرطان، اَسَد، سُنبُله، میزان، عَقرب، قوس، جُدَی، دَلوْ و حوت، ماه های جدید را به شرح: فروردین، اردیبهشت، خرداد، تیر، مرداد، شهریور، مهر، آبان، آذر، دی، بهمن و اسفند به کار ببرند. شش ماه اول، سی و یک روز، پنج ماه دوم، سی روز و ماه آخر 29 روز و در سال های کبیسه 30 روز شد. این تقویم تا سال 1354 ش در ایران به عنوان تقویم رسمی، جاری بود و بدان عمل می شد. اما در اسفند 1354 ش، تاریخ ایران بر اساس جلوس کورش هخامنشی با نام تاریخ شاهنشاهی به جریان افتاد تا این که این تقویم مجعول و ضد دینی در پی گسترش موج انقلاب اسلامی، در شهریور 1357، مُلغی شد.
2- پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی و تشکیل دولت موقت از سوی امام، زمینه مهمترین همه پرسی در ایران، جهت تعیین نوع حکومت فراهم شد. در این زمان بود که وسوسه های گوناگونی آغاز شد و درباره حکومت جمهوری اسلامی، نظرات متفاوتی مطرح گردید. تا اینکه مردم در روزهای دهم و یازدهم فروردین 1358ش، با حضوری آگاهانه در پای صندوق های رأی، پیروزی نهایی انقلاب اسلامی را با آرای عظیم و باورنکردنی خود تحقّق بخشیدند و نظام جمهوری اسلامی را مستقر ساختند. در نهایت در روز دوازدهم فروردین 1358، ساختار جدید سیاسی اجتماعی ایران بر مبنای آرای اکثریت مردم تثبیت شد و نظام جمهوری اسلامی رسما به تایید ملت مسلمان ایران رسید. بدین ترتیب مبارزات مستمر و پیگیر امت مسلمان ایران، در بر پایی حکومت اسلامی و

سرنگونی رژیم 2500 ساله پادشاهی به ثمر نشست و عصر نوینی در تاریخ ایران و اسلام آغاز شد.

ص:31

_ صدور بیانیه سازمان ملل در محکومیت رژیم عراق در کاربرد سلاح های شیمیایی(1363ش)(1)

12فروردین

12فروردین

_ رحلت عالم ربانی «سیدمحمد ابراهیم خوانساری» (1292 ش)(2)

1- پس از پیروزی چشمگیر رزمندگان سلحشور اسلام در عملیات حماسه آفرین خیبر، رژیم بعث عراق به دلیل نگرانی از نتایج عملیات، برای نخستین بار، از نوعی سلاح های شیمیایی با نام گاز خردَل استفاده کرد. هرچند عراق پیش از این در عملیات والفجر 2 در منطقه حاج عمران، به صورت محدود از سلاح های شیمیایی استفاده کرده بود، ولی آنچه که در عملیات خیبر صورت گرفت، بسیار گسترده و فاجعه آمیز بود. به کارگیری سلاح های شیمیایی ازیک سو نشان دهنده ضعف دفاعی و نومیدی و درماندگی ارتش عراق بود و از سوی دیگر این مسأله را روشن می کرد که عراق با ایجاد زیر ساخت های جدید در زمینه تولید سلاح های شیمیایی با کمک برخی کشورهای غربی و شرقی، استراتژی جدیدی را برای مقابله با تهاجمات پی در پی و گسترده به ایران برگزیده است. در پی این بمباران شیمیایی، ایران به سازمان ملل متحد شکایت کرد و پس از بازدید هیئت اعزامی سازمان ملل از مصدومین حادثه، شورای امنیت در واکنش به این اقدام عراق، در تاریخ یازدهم فروردین 1363 برابر با 30 مارس 1982 م، با صدور بیانیه ای، استفاده از گازهای سمی را محکوم کرد، اما مسؤولیت استفاده از آن را به هیچ یک از طرفین نسبت نداد. صدور بیانیه به جای قطعنامه، بنابر تحلیل منابع دیپلماتیک، به دلیل اجتناب از مباحث شدید و اشاره به هر یک از دو طرف جنگ بوده است. در هرصورت، این نخستین اقدام سازمان ملل بود که گر چه به سود ایران نبود ولی به زیان ایران نیز تنظیم نشده بود.
2- آیت اللّه سیدمحمد ابراهیم خوانساری، یکی از علمای بزرگ اصفهان، در سال 1232 ش برابر با نیمه ماه مبارک رمضان 1269 ق در اصفهان و در خانواده عالم پرور خوانساری دیده به جهان گشود. وی پس از طی مقدمات و سطوح علوم اسلامی، در حلقه درس عموی بزرگوارش،

سیدمحمدباقر خوانساری، معروف به صاحب روضات شرکت جست و پس از سال ها تلمّذ در حلقه درس عالمان نامدار عصر، به درجه عالی اجتهاد دست یافت. آیت اللّه خوانساری پس از آن به تدریس علوم اسلامی فقه و اصول پرداخت و شاگردان زیادی تربیت نمود. ایشان همچنین مرجع تقلید جمع زیادی از شیعیان بود و تالیفات متعددی را به انجام رساند. ایشان مباحثات و مناظراتی با علمای مسیحی در اثبات نبوت پیامبر بزرگ اسلام، حضرت محمدص داشته و چون دانشمندان مسیحی، استدلال او را نمی پذیرفتند، آنها را به مباهله دعوت می نمود، ولی آنان حاضر به مباهله نمی شدند. این فقیه وارسته و خدمتگزار دلباخته اسلام سرانجام در دوازدهم فروردین 1292 ش برابر با بیست و سوم ربیع الثانی 1331 ق در شصت سالگی وفات یافت و در کنار مزار عموی دانشمندش در اصفهان مدفون گردید.

ص:32

_ اعلام انصراف «رضاخان سردار سپه» از جمهوری (1303 ش)(1)

_ افتتاح آرامگاه های حکیم عمرخیام، عطار نیشابوری و کمال الملک در نیشابور(1342 ش)

1- رضا خان سردار سپه و هوادارانش قصد داشتند با تحویل سال 1303 ش، قاجاریه را خلع و نظام جمهوری را جایگزین رژیم سلطنت سازند و به همین سبب اکثریت نمایندگان مجلس که هوادار رضاخان بودند، سعی در تصویب سریع جمهوری رضاخانی داشتند. اما اجتماع موافقان رضاخان در 28 اسفند 1302 و نشست دوم فروردین 1303 در مجلس برای بررسی این موضوع، با مقاومت و ایستادگی دلیرانه شهید سید حسن مدرس و همفکرانش خنثی شد و مخالفت های فراوانی علیه جمهوری ابراز گردید. با گسترده تر شدن این اعتراضات، رضاخان که فهمید اینگونه نمی تواند زمام امور کشور را به دست گیرد، صبح روز سوم فروردین با حالتی قهرآمیز به سعدآباد رفت و پس از دو روز توقف ناگهانی، برای دیدار با علما و بزرگان به قم شتافت. هنگامی که وی به دلایل مخالفت علمای قم آگاه شد، از تصمیم قدرت طلبانه خویش منصرف گردید و قول داد که از اعلان جمهوری جلوگیری کند. وی پس از مراجعت به تهران، در دوازدهم فروردین 1303 ش، با انتشار اعلامیه ای، پی گیری نظام جمهوری را متوقف ساخت. او هرچند از اعلام نظام ساختگی جمهوری اش دست برداشت، اما جاه طلبی خود را رها نکرد تا اینکه موفق به خلع قاجار و به دست گرفتن قدرت در ایران شد.

_ رحلت فقیه، مفسّر و واعظ وارسته، آیت اللّه «میرزا ابوالفضل زاهدی» (1357 ش)(1)

_ روز جمهوری اسلامی (1358 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا ابوالفضل زاهدی، در حدود سال 1270ش نیمه شعبان 1309 ق در قم و در بیت علم و فقاهت به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح حوزه، در محضر درس خارج حضرات آیات میرزا ابوالقاسم کبیر قمی، شیخ عبدالکریم حائری یزدی و درس فلسفه و حکمت استاد میرزا علی اکبر مدرس یزدی، به مدارج بالای علمی رسید. این عالم جلیل از جمله افرادی بود که در مهاجرت آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی از اراک به قم و تشکیل حوزه علمیه، نقش مؤثری ایفا کرد و باعث دلگرمی آیت اللّه حائری می گردید. ایشان بارها از طرف آیت اللّه حائری به عنوان جانشین در اقامه نماز جماعت ایشان و سخنگوی آن بزرگوار در رویدادهای گوناگون، انتخاب شده و مورد اعتماد بود. آیت اللّه زاهدی پس از ورود آیت اللّه بروجردی به قم، در کنار آن مرجع عظیم قرار گرفته و علاوه بر شرکت در درس ایشان، از موقعیت ممتازی نزد آن بزگوار برخوردار بود. ایشان علاوه بر تبحر در بحث و ردّ و ایراد استدلالی در ادیان، به تاریخ و جغرافیای ادیان گوناگون آشنا بود، به طوری که از ایشان برای بحث علمی با صاحبان ادیان استفاده می شد. علمای بزرگ و مراجع تقلید برای نظریات ایشان از جمله نظرات فقهی اش احترام خاصی قائل بودند و حضرت امام خمینی رحمه الله، ایشان را «شیخ الطائفه» می خواند. همچنین رساله الضَّرر، منطق الحسین و مقصد الحسین از جمله آثار اوست. آیت اللّه زاهدی، در جریان نهضت اسلامی علیه رژیم شرکت داشت و علیه قانون ننگین کاپیتولاسیون موضع گیری نمود. این فقیه جلیل، سرانجام در دوازدهم فروردین 1357 ش در 87 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پس از تشییع باشکوهی، در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد. مراسم تشییع وی به صحنه مبارزه علیه رژیم تبدیل شد و باعث گشودن دوباره مدرسه فیضیه که سالیانی تعطیل بود، گردید.
2- همه پرسی نظام حکومتی ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی ره و رأی مثبت اکثریت قاطع (2/98%) ملت به نظام جمهوری اسلامی، بزرگترین تحول کشور ایران پس از انقلاب افتخارآفرین 22 بهمن بود. اگرچه مردم مسلمان ایران در جریان انقلاب اسلامی نیز

بارها خواستار برقراری جمهوری اسلامی در کشورشان شده بودند، اما حضرت امام، پس از پیروزی انقلاب، بر برگزاری یک همه پرسی از مردم، در مورد نوع نظام آینده ایران تأکید کردند. نتیجه این نظرخواهی نه تنها معدود مخالفان حکومت اسلامی را منزوی کرد بلکه به همه جهانیان نشان داد که مردم ایران خواهان نظامی مردمی بر اساس تعالیم و قوانین دین مبین اسلام هستند. تشکیل جمهوری اسلامی، نه تنها اراده ملت ایران بر تعیین سرنوشت خود را تثبیت کرد و برای آنان استقلال و آزادی به ارمغان آورد، بلکه این بارقه امید در دل محرومان و مستضعفان جهان درخشید که بعد از قرن ها رنج و درد، جلوه ای از وعده خداوند تبارک و تعالی را شاهد باشند. بنیانگذار جمهوری اسلامی، حضرت امام خمینی رحمه الله در پیامی به مناسبت یوم اللّه 12 فروردین فرمودند: صبحگاه دوازدهم فروردین که روز نخستین حکومت اللّه است، از بزرگترین اعیاد ملی و مذهبی ماست و ملت ما باید این روز بزرگ را عید بگیرند و زنده نگهدارند. روزی که پایه های 2500 ساله حکومت طاغوتی در ایران فرو ریخت و سلطه شیطانی برای همیشه رخت بربَست و حکومت دینی مبتنی بر خواست و اراده مردم جانشین آن گردید.

_ درگذشت محقق معاصر استاد «حسین عمادزاده اصفهانی» (1369 ش) (1)

_ تشکیل و آغاز به کار «نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران» (1370 ش)(2)

1- حسین عمادزاده اصفهانی فرزند حجت الاسلام احمد عماد الواعظین در سال 1284 ش در اصفهان به دنیا آمد. او در حوزه اصفهان از علمای آن روز همچون آیات عظام سیدعلی نجف آبادی، محمود مفید، علی واعظ شیرازی، سیدصدرالدین کوهپایه ای و محمدرضا کلباسی کسب فیض کرد و به مدارج والایی در علم دست یافت. عمادزاده همچنین دارای اجازه روایتی از علمای آن زمان همچون آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، شیخ آقابزرگ تهرانی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای و محمدرضا مظفر و... بود. حسین عمادزاده اصفهانی دارای آثار بسیاری است که برخی از آنها عبارتند از جهان اسلام و اسلام در جهان، ترجمه و تفسیر قرآن کریم، شرح خطبه غدیر، تاریخ عاشورا، فاطمه زهرا و مجموعه زندگانی چهارده معصوم و ده ها اثر دیگر. وی علاوه بر تحقیق و تألیف و نیز تدریس در دانشگاه، مقالاتی نیز برای روزنامه ها و مجله ها می نوشت. استاد عمادزاده سرانجام در دوازدهم فروردین 1369 ش در 85 سالگی در تهران درگذشت.
2- قانون ادغام نیروهای انتظامی در ابتدا از طرف وزارت کشور و نمایندگان مجلس، به منظور برقراری هرچه بهتر امنیت در داخل کشور و مرزهای جمهوری اسلامی و همچنین جلوگیری از تداخل وظایف، مسؤولیت ها و مأموریت های نیروهای انتظامی کشور مطرح شد. تا اینکه این قانون در 27 تیرماه 1369 ش از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت و این روز به عنوان روز نیروی انتظامی نام گذاری گردید. طبق این قانون که در دوم مرداد آن سال به تصویب و تنفیذ شورای نگهبان رسید، وزارت کشور موظف شد در اسرع وقت، نسبت به انجام این مهم اقدام نموده و نیروهای شهربانی، ژاندارمری، کمیته انقلاب اسلامی، پلیس قضایی و حراست وزارتخانه ها را با هم ادغام کرده، نیروی واحدی تشکیل دهد. شش ماه پس از آن، این امر آغاز شد وسرانجام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در دوازدهم فروردین 1370 با تأیید مقام معظم رهبری، شکل رسمی و قانونی گرفت. قانون نیروی انتظامی، اهداف این نیرو را

که به اختصار «ناجا» نامیده می شود، استقرار نظم و امنیت، تأمین آسایش عمومی و فردی، نگهبانی و پاسداری از دستاوردهای انقلاب اسلامی در چارچوب قانون مصوّب در قلمرو کشور جمهوری اسلامی ایران تعیین نموده است.

ص:35

13فروردین

13فروردین

_ قیام «محمدتقی خان پسیان» در خراسان (1300 ش)(1)

1- کلنل محمدتقی خان پسیان پس از اقامت شش ساله در آلمان و مراجعت به ایران از جانب دولت مشیرالدوله به فرماندهی ژاندارمری خراسان منصوب شد. وی در دوره نخست وزیری سیدضیاء الدین، اقدام به بازداشت قوام السلطنه والی خراسان کرده بود و این امر، زمینه عداوت بین آن دو را فراهم نمود. پس از سقوط حکومت سید ضیاءالدین، قوام السلطنه به ریاست الوزرایی دست یافت و کلنل پسیان را که از مدتی قبل به کفالت خراسان رسیده بود از این مقام برکنار کرد. ولی پسیان کفیل جدید ایالت را از کار بر کنار نمود و خود شخصا استانداری را بر عهده گرفت. در خلال این احوال، فرمانده کل ژاندارمری ایران، مأمور رسیدگی به کار کلنل پسیان شد و به اتفاق عده ای از افسران، عازم مشهد گردید. ولی کلنل دستور داد تمام آنها را در شاهرود بازداشت و به مرکز اعزام دارند. با این اقدام، برای حکومت مرکزی مسلّم شد که او علیه دولت قیام کرده است و حاضر به اجرای دستورات نیست. قوام السلطنه به رؤسای ایلات متوسل شد و درخواست کمک نمود تا کلنل را دستگیر نمایند. قوایی از طرف ایلات جمع آوری و به سمت مشهد حرکت داده شد. کلنل برای دفع خطر، به استقبال آنها رفت و در نزدیکی قوچان جنگ سختی بین طرفین درگرفت. پس از چندی زد و خورد و وارد آمدن تلفات سنگین به دو طرف، مهمّات قوای کلنل تمام شد و خود در دهم مهر 1300ش به قتل رسید. هنگام شهادت، بیش از سی سال از عمرش نگذشته بود. خبر قتل او در مشهد با هیجان مردم و عزای عمومی توأم بود و از جنازه وی با احساسات و نطق های پرشور مشایعت کردند.

ص:36

_ هتک حرمت رژیم بعثی عراق به اماکن مقدس نجف و کربلا در جریان انتفاضه مردم عراق (1370 ش)(1)

_ روز طبیعت

14فروردین

14فروردین

_ مرگ «رضاقلی خان نظام السلطنه مافی» از رجال دوره مشروطه (1303 ش)(2)

1- در پی قیام مردم مسلمان عراق علیه رژیم خونخوار بعث این کشور در اوایل اسفند 1369 ش و درگیری شدید بین دو طرف، مزدوران بعثی برای جریحه دار کردن احساسات پاک مسلمانان و به ویژه شیعیان، با یورش به زائران روزه دار امام علیع و امام حسین(ع) در نجف اشرف و کربلای معلّی، پس از شهید و مجروح کردن تعدادی از آنان، به بارگاه ملکوتی این دو امام بزرگوار اهانت نمودند. همچنین رژیم منفور بعث در روزهای نوزدهم و بیستم ماه رمضان آن سال به مراسم عزاداری مردم شهرهای نجف و کربلا و دیگر شهرها یورش برده و ضمن جلوگیری از مراسم، گروهی را دستگیر کرده و این شهرها را تحت کنترل شدید امنیتی قرار دادند. رژیم صدام، مردم عراق را به جرم این که می خواهند سرنوشت خود را به دست خود رقم بزنند، مرتکب این جنایات گردید. این اهانت به مقدسات اسلامی که در معیت و همراهی نیروهای آمریکایی صورت می گرفت، موجی از اعتراضات علیه رژیم بعث عراق را به وجود آورد و این رژیم را بیش از پیش، منفور جهانیان نمود. ابعاد جنایات این رژیم، بعد از سقوط در سال 1382، بر جهانیان آشکارتر گردید و مردم جهان به عمق جنایات عمال رژیم آگاه تر شدند.
2- رضاقلی نظام مافی ملقب به سالار معظّم و نظام السلطنه و سردار مکرّم در سال 1246 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از فراگیری دروس و فنون نظامی به دستگاه عمومی خود که از رجال با نفوذ قاجار بود، وارد شد و به مقاماتی دست یافت. رضاقلی در بحبوبه جنگ بین المللی اول به همراه عده ای از رجال و روحانیون برای مبارزه با قوای روس و انگلستان،

دولت موقتی به حمایت آلمان و عثمانی تشکیل داد ولی این عمل باعث واکنش دولت مرکزی شد و آنان تمام اموال و نشان های او را مصادره کردند. تا این که با اهدای اشیاء نفیسی به احمدشاه، توانست رضایت وی را برای ورود به ایران جلب کند. وقتی قیام کلنل محمدتقی خان پسیان در خراسان شکسته شد، وی از طرف قوام السلطنه، والی خراسان گردید. تا سرانجام در فروردین 1303 ش در 57 سالگی درگذشت و در امامزاده عبدالله تهران به خاک سپرده شد. نظام السلطنه از رجال مؤثر ایران بود و پس از مرگش املاک زیادی شامل قسمت اعظم زمین های غرب تهران، از او به ارث رسید.

ص:37

_ درگذشت استاد «عباس سحاب» جغرافی دانِ شهیر و پدر علم نقشه کشی ایران (1379 ش)(1)

1- استاد عباس سحاب فرزند ابوالقاسم در سوم دی ماه سال 1300 ش در یکی از روستاهای اطراف تفرش در استان مرکزی به دنیا آمد. وی فراگیری علم را از چهار سالگی آغاز کرد و در ده سالگی به همراه پدر راهی تهران گردید. در تهران بود که برای نخستین بار، استعداد و علاقه او به جغرافیا نمایان شد و در او رشد کرد به طوری که در پانزده سالگی اولین نقشه تهران را تهیه نمود. این نقشه و نقشه های بعد از تهران و شهرهای دیگر، شالوده و اساس یک مؤسسه جغرافیایی را در سال 1324 ش به وجود آورد و عباس را به شهرت رساند. وی در این مؤسسه، بعدها یکی از غنی ترین کتابخانه های جغرافیایی ایران و خاورمیانه را با 18 هزار کتاب، 15 هزار جلد مجلات جغرافیایی و صدها کره و اطلس بزرگ و کوچک به زبان های مختلف پدید آورد. استاد سحاب نخستین نمایشگاه نقشه خود را در سال 1339 ش در دانشسرای تهران بر پا کرد و از آن تاریخ به بعد، در نمایشگاه های داخلی و خارجی بسیاری حضور داشت. همچنین مؤسسه وی در طول سال ها فعالیت، به چاپ کتب جغرافیایی و سفرنامه ها و نیز ترجمه و تکثیر نُسخ منحصر به فرد آثار ادبی و جغرافیایی می پرداخت. سرانجام استاد عباس سحاب به عنوان پدر علم کارتوگرافی یا نقشه کشی ایران، بنیانگذار چاپ نقشه در بخش خصوصی کشور، نخستین تولیدکننده کره جغرافیایی به زبان فارسی، مؤلف ده ها اطلس جغرافیایی، آخرین بازمانده نسل نقشه کشانِ صاحب سبک جهان و بانی مؤسسه جغرافیایی و نقشه کشی سحاب، در چهاردهم فروردین 1379 ش در 79 سالگی درگذشت.

ص:38

_ روز جهانی کتاب کودک(1)

15فروردین

15فروردین

_ به توپ بستن تبریز توسط نظامیان دولت قاجار در جریان محاصره این شهر (1288 ش)(2)

1- روز دوم آوریل سالروز تولد «هانس کریستین اندرسون» 1805 _ 1875 م نویسنده نامدار دانمارکی می باشد. به منظور ارج نهادن به کوشش های وی در خلق آثار داستانی ارزنده کودکان، این روز را به عنوان روز جهانی کتاب کودک نام گذاری کرده اند. در ایران اسلامی نیز، روز چهاردهم فروردین هر سال به عنوان روز جهانی کتاب کودک گرامی داشته می شود. همچنین در راستای گرامی داشت این روز، دفتر بین المللی کتاب برای نسل جوان در سال 1953 م در کشور سوئیس تأسیس شد. یکی از فعالیت های مستمر این دفتر از بدو تأسیس، برپایی روز جهانی کتاب کودک می باشد و برخی از کشورها، این مراسم را به عنوان هفته کتاب کودک برگزار می کنند. هر ساله، یکی از کشورهای عضو به عنوان مسؤول برگزاری این مراسم انتخاب می شود و این کشور، پوستر و پیام روز جهانی را تهیه می کند و برای سایر کشورهای عضو ارسال می دارد. جمهوری اسلامی ایران نیز در سال 1371 (1992 م) عهده دار این مراسم بوده است. مسؤولیت برگزاری این امر به عهده شورای کتاب کودک است که به عنوان دست اندرکاران ادبیات کودک ایران، با دفتر بین المللی کتاب کودک و نوجوان در ارتباط می باشند.
2- پس از آن که محمدعلی شاه قاجار در جریان مخالفت با نهضت مشروطه، مجلس شورای ملی را به توپ بست و تعدادی از آزادی خواهان را قتل عام و سرکوب نمود، مردم تبریز در اعتراض به این حوادث، علیه حکومت مرکزی قیام کردند. پیشرفت های مشروطه خواهان و عقب نشینی پیاپی دولتیان، عین الدوله والی آذربایجان را به محاصره شهر تبریز وادار کرد. این محاصره در حدود یازده ماه به طول انجامید و چون راه رسیدن غله و آذوقه، توسط قوای دولتی مسدود شد، قحطی شدیدی در شهر شایع گردید. از این روی مدافعین شهر در صدد یافتن راهی برای

شکستن محاصره و دست یافتن به مواد غذایی بودند. اما قوای دولتیِ هوادار محمد علی شاه، شهر تبریز را به توپ بستند و تلفات و خسارات بسیاری وارد آوردند. این محاصره سرانجام در نهم اردیبهشت 1288 ش پایان یافت و شهر به دست روس ها افتاد.

ص:39

_ درگذشت شاعره معاصر «پروین اعتصامی» (1320 ش)(1)

_ افتتاح ایستگاه راه آهن مشهد (1336 ش)

_ درگذشت استاد «احمد آرام» مترجم و ادیب برجسته معاصر (1377 ش)(2)

1- پروین اعتصامی فرزند اعتصام الملک آشتیانی در 25 اسفند 1285ش در تبریز به دنیا آمد و از 5 سالگی به همراه خانواده راهی تهران شد. وی دستور زبان فارسی و قواعد عربی را نزد پدر آموخت. استعداد شاعری وی از همان دوران کودکی هویدا بود. در جوانی به تدریس ادبیات فارسی و انگلیسی پرداخت و در 1313ش ازدواجی ناموفق داشت. پروین از آن پس کار ادبی جدی خود را شروع کرد و دیوان خود را در 1314ش به چاپ رساند. در دیوان اشعار پروین، خبری از مسائل عیاشی و عاشقانه نیست و در به کارگیری قالب های شعریِ مناظره نیز اشعار متعددی دارد. او در اشعار خود، مردم را به نوع دوستی و پاک قلبی فرامی خواند. شعر پروین از لحاظ فکر و معنی بسیار پخته و متین است. وی از جمله کسانی است که سروده ای برای ثبت بر روی سنگ قبر خود انشاء کرده است. سرانجام پروین در 35 سالگی بدرود حیات گفت و مقبره پروین در کنار پدر در یکی از حجره های صحن مطهر حضرت معصومهس در قم به خاک سپرده شد.
2- استاد احمد آرام، مترجم نامدار عصر حاضر، در اول فروردین 1283 ش در خانواده ای متدین در تهران زاده شد. پس از گذراندن دوران ابتدایی و متوسطه به مدرسه طب رفت ولی آن را ناتمام گذاشت. در این زمان با تألیف کتاب های درسی فیزیک و شیمی با همکاری دو تن دیگر، شهرت زیادی به دست آورد. وی در کنار تدریس و تألیف به تحصیل منطق، فقه و معانی بیان همت گماشت و با همتی عالی، زبان های عربی، انگلیسی و فرانسوی را به خوبی فرا گرفت. استاد احمد آرام از اعضای قدیمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی بوده و به دین، اخلاق، قرائت و تدبر در قرآن و دوری از گناه و حرام اهتمام می ورزید. ایشان در امر ترجمه آثار از زبان های دیگر به فارسی چیره دست بوده و علاوه بر هفتاد اثر ترجمه ای دارای پنجاه اثر تألیفی نیز می باشد. ترجمه کتب الحیاه در 3 جلد، علم و تمدن در اسلام، سه حکیم مسلمان، روح ملت ها و نیز تألیف نقشه آسمان، هدیه سال نو و 120 مسأله حساب از جمله آثار استاد آرام می

باشند. سرانجام این محقق گرانمایه در نیمه فروردین 1377ش در 94 سالگی دار فانی را وداع گفت و در قطعه فرهیختگان بهشت زهرا آرمید.

ص:40

_ درگذشت مترجم و ریاضی دان نامی معاصر، استاد «احمد بیرشک» (1381 ش)(1)

16فروردین

16فروردین

_ مرگ «محمدعلی شاه» پادشاه مستبدِ قاجار (1303 ش)(2)

1- استاد احمد بیرشک، در چهارم بهمن 1285 ش در تهران زاده شد. پس از آن که مدتی نزد پدر فاضل خود تحصیل کرد، به مدت چهار سال در مشهد مشغول به تحصیل شد و از سال 1300 ش در تهران ادامه تحصیل داد. استاد بیرشک در این زمان، زبان فرانسه را به خوبی فراگرفت و به ترجمه کتاب های فرانسوی همت گماشت. وی پس از اخذ لیسانس ریاضیات، به مدت 19 سال در رشته معماری به تدریس روی آورد و سمت های متعددی از قبیل معاونت وزارت آموزش و پرورش و بانی و معلم گروه فرهنگی هدف را بر عهده داشت. استاد بیرشک به شایستگی، لقب پدر ریاضیّات ایران را داشت و علاوه بر تقدیری که وزارت علوم از وی به عمل آورد، در واپسین ماه های عمرش، جزو مفاخر فرهنگی و چهره های ماندگار، از سوی سازمان صدا و سیما معرفی شد. یکی از کارهای ارزنده و ماندنی استاد بیرشک، تدوین زندگی نامه علمی دانشوران و نیز گاهنامه تطبیقی سه هزار ساله است که تواریخ شمسی، قمری و میلادی را با هم تطبیق نموده است. ایشان همچنین در زمینه داستان، تاریخ و زندگی نامه، ریاضیات و هندسه و موضوعات دیگر دارای بیش از 60 اثر است که هندسه مسطّحه، فلسفه، ریاضی، علم قدیم و تمدن جدید و مجموعه خِرَد از آن جمله اند. استاد بیرشک سرانجام پس از عمری تحقیق و پژوهش در اواسط فروردین 1381ش در 96 سالگی درگذشت و جامعه علمی کشور را به سوگ نشاند.
2- محمدعلی شاه قاجار در سال 1249 ش در تبریز به دنیا آمد و پس از فراگیری مقداری از تحصیلات، در 17 سالگی اولین شغل دولتی را به او سپردند. او پس از روی کارآمدن مظفرالدین شاه، به ولیعهدی انتخاب شد و در این زمان علاوه بر ولایت آذربایجان، به هنگام سفر پدرش به فرنگ، متکفل امور مملکت بود. وی هر چند پس از آن که پدرش فرمان مشروطه

و قانون مشروطیت را امضا کرد، خود نیز آن را تأیید نمود ولی پس از به دست گرفتن قدرت از در مخالفت با مشروطه طلبان درآمد و مشکلات فراوانی را برای مملکت به وجود آورد. عاقبت در تیرماه 1287 ش، مجلس شورای ملی را به توپ بست و از این زمان دوران استبداد صغیر آغاز شد. این عمل شاهِ قاجار با واکنش تند مشروطه خواهان در سراسر کشور مواجه شد تا این که آنان تهران را به تصرف خود در آورده و او را از سلطنت خلع کردند. از این رو وی به سفارت روس پناهنده شد و پس از چندی ایران را ترک کرد. محمدعلی میرزا پس از خروج از ایران، مدتی در روسیه، عثمانی و اروپا ساکن شد. تا اینکه پس از سال ها دوری از وطن و سرگردانی، در 16 فروردین سال 1303 ش، در 54 سالگی در اروپا درگذشت.

_ رحلت رجالی شهیر شیعه آیت اللّه «میرزا محمد علی مدرس خیابانی» (1333 ش)(1)

_ استعفای سرلشکر «فضل اللّه زاهدی» عامل کودتای 28 مرداد از نخست وزیری (1334 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا محمد علی مدرس خیابانی در حدود سال 1257 ش 1296 ق در تبریز به دنیا آمد. وی پس از پشت سرگذاشتن دروس مقدماتی، به درس خارج فقه و اصول حضرات آیات میرزا ابوالحسن انگجی و میرزا صادق مجتهد تبریزی، راه یافت و از عالمانی همچون سیدصدرالدین صدر و محمدعلی شاه آبادی، اجازه اجتهاد و از شیخ محمدحسین آل کاشف الغطاء و شیخ آقابزرگ تهرانی اجازه روایت گرفت. مدرس خیابانی در اواخر عمر به مدت دوازده سال در مدرسه سپهسالار تهران به بحث و تألیف و تحقیق پرداخت و آثاری بسیار ارزنده به وجود آورد. مهم ترین اثر این محقق فرزانه، کتاب ریحانه الادب در 8 جلد است که به شرح حال بیش از پنج هزار تن از علما و فضلا می پردازد. همچنین قاموس المعارف و نیز فرهنگ نوبهار حاوی 19 هزار لغت و واژه فارسی و همچنین فرهنگ بهارستان شامل 55 هزار لغت مفرد و مرکب، از دیگر آثار اوست. آیت اللّه مدرس خیابانی تبریزی سرانجام در شانزدهم فروردین سال 1333ش برابر با اول رجب 1373 ق در 76 سالگی درگذشت و در تبریز به خاک سپرده شد.
2- سرلشگر فضل اللّه زاهدی از ابتدای کودتای سوم اسفند 1299ش، با رضاخان میرپنج همراه بود و در کنار او سمت های مختلف را کسب کرد. وی در دوران اول حکومت محمدرضا پهلوی نیز به مناصبی دست یافت که آخرین آنها پست وزارت کشور در کابینه دکتر مصدق بود. با این حال وی به عنوان بهترین مهره و گزینه، مامور اجرای کودتا علیه مصدق در 28 مرداد 1332 شد. با سقوط مصدق و بازگشت محمدرضا پهلوی به کشور و تثبیت رژیم پهلوی، سرلشگر زاهدی به عنوان پاداش، سمتِ نخست وزیری را برعهده گرفت. ولی از آنجا که در این جایگاه، برای خود مقام و پایگاه خاصی قائل شده بود، پس از حدود بیست ماه از صدارت، به اصرار شاه و بر اساس توافق آمریکا، از ریاست دولت کناره گرفت و همان روز به عنوان ریاست نمایندگی دائم ایران در دفتر اروپایی سازمان ملل در ژنو منصوب گردید و تا هنگام مرگ در سال 1348، عهده دار این سمت بود.

ص:42

_ شکل گیری سازمان اطلاعات و امنیت کشور پس از روی کار آمدن دولت اقبال (1336 ش)(1)

_ محکومیت کاربرد سلاح های شیمیایی عراق در جنگ علیه ایران توسط ایتالیا (1365 ش)

17فروردین

17فروردین

_ آغاز قیام روحانی مبارز و انقلابی مشروطه خواه، شهید «شیخ محمد خیابانی» در تبریز (1299ش)(2)

1- سازمان اطلاعات و امنیت کشور معروف به ساواک، یک روز پس از انتخاب دکتر منوچهر اقبال به نخست وزیری، به دستور وی، دست به کار شد. رییس ساواک که از طرف شاه انتخاب می شد، به عنوان معاون نخست وزیر فعالیت می کرد و دارای اختیارات وسیع امنیتی و اطلاعاتی بود. ساواک ظاهرا از بدنه اصلی ارتش و پلیس جدا شد ولی بعدها به اندازه ای وسعت پیدا کرد که کنترل ارتش و پلیس هم با آن بود. در تشکیل ساواک، آمریکا و رژیم صهیونیستی مداخله تام داشتند و بنیانگذار آن در حقیقت دولت آمریکا بود و تمام برنامه های آن با نظارت آمریکا انجام می شد. ساواک در طول فعالیت خود با شدت و خشونت به سرکوبی مخالفان می پرداخت تا جایی که تدریجا این سازمان بر تمام وزارت خانه ها و سازمان های دولتی مسلط شد و هرگونه استخدام و انتصابی باید با موافقت آنجا صورت می گرفت. ساواک در طی سال ها، معترضین به رژیم را به بدترین وجهی تحت شکنجه قرار می داد و از هیچ کس جز شاه، اطاعت نمی کرد. این سازمان مخوف سرانجام در اقدامی عوام فریبانه برای آرام ساختن مردم توسط بختیار در روزهای پایانی عمر رژیم، منحل شد. همچنین پس از انقلاب، برخی رهبران اصلی آن از جمله ارتشبد نصیری، رییس ساواک به حکم دادگاه انقلاب تیرباران شدند.
2- شیخ محمد خیابانی از جوانی به فراگیری علوم دینی روی آورد و به سرعت مدارج علمی را طی نمود. پس از نهضت مشروطه، زندگی او وارد مرحله جدیدی شد. و با تشکیل جمعیتی مبارز، در راه پیروزی

مشروطه، گام های مهمی در تبریز برداشت. وی در این میان روزنامه تجدد را منتشر کرد و خواهان اجرای قوانین مشروطه و احیای آن گردید. خیابانی سپس به رهبری فرقه دموکرات آذربایجان برگزیده شد و همگام با انتشار روزنامه تجدد، به کارهای سازنده دیگری در جهت پیشبرد اهداف و تامین آسایش مردم دست زد. همچنین نقش وی پس از محاصره تبریز در دوره استبداد صغیر بسیار حساس بود. پس از راه یابی شیخ محمد خیابانی و پنج تن از دوستانش به مجلس شورای ملی، وثوق الدوله صدر اعظم قاجار تصمیم گرفت که شیخ را از سر راه خود بردارد. لذا عده ای از صاحب منصبان نظامی را با افراد تعلیم دیده به تبریز فرستاد. با ورود متجاوزان به شهر تبریز، خیابانی بر ضد دولت قیام کرد و در کمتر از دو روز تمام ادارات شهر را به تصرف درآورد. این پیروزی و نهضتِ خیابانی، بیش از پنج ماه ادامه داشت. شیخ در حیاط ساختمان تجدد به ایراد نطق هایی می پرداخت و مردم با اشتیاق تمام، پای صحبتش می نشستند. این سخنان به زبان آذری بود و ترجمه فارسی اش هر روز در روزنامه تجدد چاپ می شد. در این پنج ماه، خیابانی و جنبش او با خطرهای فراوانی مواجه بودند، اما بر همه پیروز شدند و آتش توطئه ها را خاموش کردند. شیخ محمد خیابانی در نهضت خویش بر ارشاد افکار عمومی و ارتقای میزان آگاهی آنان به منظور نیل به اهداف خویش تأکید داشت، به همین دلیل، در صدد تجهیز قوای مسلح خویش برای دفاع از نهضت برنیامد. وی همچنین در جریان جنگ جهانی اول، در برابر فشار روس ها مقاومت نمود و در عین حال از نفوذ کمونیسم نیز جلوگیری می کرد. عاقبت با ورود مخبرالسلطنه، والی جدید تبریز و شکست محاصره این مبارز انقلابی، در 21 شهریور 1299 ش برابر با 29 ذیحجه 1338 ق توسط نیروهای دولتی بازداشت شد و به شهادت رسید.

_ رحلت فقیه برجسته، آیت اللّه «مهدی خالصی» (1304 ش)(1)

1- آیت اللّه مهدی خالصی کاظمی از افاضل قرن چهاردهم هجری، از بزرگان علمای اسلام و فقهای دینی است که در امر به معروف و نهی از منکر و قیام به وظایف سعی وافر داشت. وی در کاظمین، مدرسه بزرگی دایر کرد و کتاب های بسیاری وقف طلاب نمود. آیت اللّه خالصی جهت ترویج احکام اسلامی چندین مرتبه با حکومت وقت بغداد مخالفت نمود و در این راه متحمل سختی های فراوان گردید. اواخر عمر معظم لَه در ایران به تألیف تصنیف و حل امور قضایی و دیگر وظایف دینی گذشت. تداخل اغسال، تلخیص رسایل شیخ مرتضی انصاری، شرح کفایه و قواعد فقهیه از جمله آثار اوست. آیت اللّه خالصی سرانجام در 17 فروردین 1304 ش برابر با 12 رمضان 1343 ق در مشهد مقدس بدرود حیات گفت.

ص:44

_ برگزاری کنگره هزاره شیخ مفید رحمه الله در قم به مدت سه روز (1373 ش)

_ روز بهوَرز(1)

18فروردین

18فروردین

_ آزادی «امام خمینی رحمه الله » پس از ده ماه بازداشت و تحت نظر بودن (1343 ش)(2)

1- به دنبال تحقیق گسترده ای که وزارت بهداشت در سال 1363 ش برای آگاهی از وضعیت خدمات بهداشتی و درمانی انجام داد، این نتیجه به دست آمد که چهل درصد از مرگ و میرهای کشور در 5 سال اول زندگی کودکان اتفاق می افتد و هشتاد درصد آن نیز در یک سال اول زندگی است. بنابراین می توان با آموزش های عمدتا ساده و اولیه از وقوع این مرگ و میرها جلوگیری کرد. این نتایج سرآغاز تلاش در مسیر راه اندازی شبکه های بهداشتی درمانی به نام «خانه بهداشت» در روستاهای کشور و تربیت نیروهای اصیل و بومی به نام «بهورز» شد. واکسیناسیون کودکان و آموزش مادران در زمینه رعایت بهداشت، از مهم ترین وظایف بهورزان می باشد. بهورزان در ارتباطی صمیمی با مادران روستایی و تلاشی گسترده توانسته اند میزان مرگ و میرِ مادران را به علت عوارض حاملگی و زایمان، از 140 درصد هزار تولد زنده در سال 1363 به 54 مورد در صد هزار تولد زنده در سال 1370 تقلیل دهند و این به معنای جلوگیری از مرگ 1720 مادر در سال است. این آمار در سال های بعد نیز پیشرفت قابل ملاحظه ای داشته است. از این رو و در راستای تکریم و بزرگداشت بهورزان زحمتکش، روز هفدهم فروردین هر سال، با عنوان روز بهورز، نامگذاری شده است.
2- پس از دستگیری حضرت امام خمینی ره و سرکوب قیام 15 خرداد 42، اوضاع در ظاهر رو به آرامش نهاد، اما خشم عمومی مردم مسلمان از دستگیری حضرت امام، به صورت های گوناگون جلوه گر شد. تشکیل گروه های زیرزمینی اسلامی در قم، تهران و شهرستان ها، تحریم انتخابات

فرمایشی مجلس بیست و یکم در مرداد 1342 و نیز اعلامیه تاریخی حوزه علمیه قم با پانصد امضا از استادان و فضلا در حمایت از رهبر نهضت اسلامی ایران و محکوم کردن بازداشت غیرقانونی ایشان، از جمله واکنش های مردم و روحانیت در قبال عمل رژیم بود. در این میان رژیم پس از یک سلسله تمهیدات که به منظور جلوگیری از ابراز احساسات مردم و روحانیان در برابر آزادی رهبر نهضت اسلامی ایران انجام داد، سرانجام در اوایل سال 43، مذاکراتی با امام انجام داد و ایشان را به آرامش و مدارا با نظام فراخواند. سپس آن حضرت را در هفدهم فروردین 43 آزاد کرده و در مطبوعات عنوان کردند که امام با رژیم و انقلاب سفید شاه به توافق رسیده است. ولی حضرت امام پس از آن که در هجدهم فروردین وارد قم شدند، در اولین دیدار خود عنوان کردند: اگر خمینی را دار بزنید [با رژیم شاه] تفاهم نخواهد کرد.

_ ترور «سید ابوالحسن آل رسول شمس آبادی» به دست گروه منافق مهدی هاشمی در اصفهان (1355 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدابوالحسن آل رسول معروف به شمس آبادی در سال 1286 ش 1327 ق در خانواده ای عالم و روحانی در اصفهان دیده به جهان گشود. وی پس از فراگیری تحصیلات مقدماتی علوم اسلامی در زادگاه خود، در 25 سالگی عازم نجف اشرف گردید و از محضر درس خارج بزرگانی همچون سیدابوالحسن اصفهانی، آقاضیاء الدین عراقی، سیدجمال الدین گلپایگانی، سید عبدالهادی شیرازی و سیدمحسن حکیم کسب فیض نمود. سیدابوالحسن پس از دوازده سال اقامت در نجف و اخذ مدارج عالی علمی، راهی اصفهان شد و به تدریس و ارشاد مردم همت گماشت. آیت اللّه شمس آبادی از روحانیونی بود که در سال 1342، وفاداری خود را به نهضت حضرت امام اعلام کرد. ایشان در تأسیس و گسترش انجمن مددکاری ویژه ایتام، سازمان ابابصیر ویژه نابینایان و حسینیه اصفهانی ها در مشهد و کربلا نقش بسزایی داشت. همچنین شرح صحیفه سجادیه، اشعار در مراثی و مناقب اهل بیت و موعظه ابراهیم از آثار علمی این عالم ربانی می باشند. آیت اللّه شمس آبادی سرانجام یک روز پس از بازگشت از سفر حج در سپیده دم هجدهم فروردین 1355 ش درراهِ رفتن به مسجد جهت اقامه نماز جماعت، توسط باند جنایتکار مهدی هاشمی ربوده شد و به طرز فجیعی به قتل رسید و جسدش را در اطراف اصفهان رها ساختند. جسد ایشان پس از کشف شدن، با تشییع باشکوه مردم، در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

ص:46

_ اعدام «امیرعباس هویدا» نخست وزیر سرسپرده و فاسد پهلوی (1358 ش)(1)

1- امیرعباس هویدا در سال 1295 ش در تهران به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات در بیروت، لندن و بروکسل و آشنایی با زبان های فرانسوی، عربی و انگلیسی به ایران بازگشت و طی حضور در ایران، مدارج ترقی کاری را پیمود. او که در ابتدا به عنوان وابسته سیاسی ایران در فرانسه بود، بعدها به سرکنسولگری ایران در آلمان برگزیده شد و پس از چندین بار جابجایی پست ها، سرانجام در سال 1342 در کابینه منصور به وزارت دارایی دست یافت. وی در پست وزارت دارایی، مرتبا به حضور شاه می رفت و اسرار کابینه و گفتگوهای خصوصی منصور را به گوش شاه می رساند. در پی ترور حسنعلی منصور در بهمن 1343، هویدا به نخست وزیری رسید و دوران طولانی صدارت او آغاز شد. نام هویدا به دوران ثبات سلطنت پهلوی گره خورده و سال های صدارت او، اوج فساد و تباهی و یکه تازی شاه محسوب می شود. در این دوره، پیوندهای دربار با محافل قدرتمند و چپاول گر غرب و صهیونیسم جهانی به مستحکم ترین شکل خود رسید و هویدا همچون مومی در دست صاحبان زر و زور به خدمت مشغول بود. امیرعباس هویدا سرانجام در مرداد 1356 پس از سیزده سال صدارت از نخست وزیری کنار رفت. وی یک سال بعد و با اوج گیری انقلاب اسلامی ایران، به دستور شاه و به عنوان گام مذبوحانه ای برای مهار انقلاب، در آبان 1357 بازداشت و به جرم ایجاد اختناق و نابسامانی های سیاسی و اقتصادی روانه زندان شد. هویدا پس از پیروزی انقلاب اسلامی در دادگاه عدل اسلامی به طور علنی محاکمه و محکوم شد و در 18 فروردین 1358 تیرباران گردید. قرار بود که جنازه هویدا پس از انتقال به پزشکی قانونی، در یکی از مناطق اطراف تهران به خاک سپرده شود ولی با تلاش فراوان برخی از اعضای دولت موقت از یک طرف و یهودی ها و بهایی ها و فراماسون ها و فرانسوی ها از طرف دیگر، جنازه را در یک تابوت گذاشته و به فرانسه بردند. پس از آن، جسد هویدا به تل آویو پایتخت رژیم اسرائیل منتقل شد و به همراه رژه نظامی تشییع و در قبرستان یهودیان در شهر الخیل در کنار پدرش دفن شد.

_ اخراج هزاران ایرانی مقیم عراق توسط رژیم بعث این کشور (1359 ش)(1)

_ آغاز عملیات کربلای 8 (1366 ش)(2)

1- صدام، از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی ایران، بغض و کینه خود را نسبت به ایران اسلامی آشکار می ساخت و به طور آشکار و پنهان، در صدد تعرّض به انقلاب اسلامی برآمد. وی ابتدا ستون پنجم خود را برای اقدامات تخریبی به شهرهای مختلف ایران به ویژه نقاط مرزی مانند خرمشهر، آبادان و اهواز اعزام کرد. همچنین از اوایل سال 1358، هزاران ایرانی تبعه عراق را از جوار اماکن متبرکه نجف، سامرا، کربلا و کاظمین به طرز رقّت انگیزی اخراج و اموالشان را مصادره نمود. در همین راستا، در چنین روزی، رژیم بعثی عراق که خود را برای حمله وسیع و سراسری به ایران آماده می کرد عده بی شماری از ایرانیان مقیم این کشور را به وسیله کامیون تا مرز آورده و آنها را به همان وضع رها نمود. در این حال، مقامات محلی ایران، از رانده شدگان به عنوان مهمان جمهوری اسلامی استقبال کردند و امکانات رفاهی برای آنان فراهم نمودند. اخراج ایرانیان و شیعیان در روزهای بعد نیز ادامه یافت و صدها هزار نفر در این جریان بی خانمان و آواره شدند. در همین حال، وزیر امور خارجه عراق طی نامه ای به دبیر کل سازمان ملل متحد با استناد به روحیه توسعه طلبی دولت ایران، خواستار خروج ایران از سه جزیره عربی ابوموسی و تنب کوچک و بزرگ شد. در روزها و ماه های بعد، تعرضات رژیم بعث با حمایت بیگانگان رو به افزایش نهاد تا اینکه در 31 شهریور 1359، جنگ هشت ساله ای را به ایران اسلامی تحمیل نمود.
2- عملیات کربلای 8 در تاریخ 18 فروردین 1366 ش با رمز مقدس یا صاحب الزمانعج به منظور پاسخگویی به شرارت های عراق در حمله به تأسیسات و منابع اقتصادی کشور و برهم زدن امنیت خلیج فارس، انهدام ماشین جنگی حزب بعث و تحکیم مواضع به دست آمده در عملیات کربلای 5، توسط نیروهای سپاه پاسداران در شرق بصره آغاز شد. رزمندگان اسلام در این عملیات، با عبور از موانع ایذایی مختلف از قبیل میدان های مین، سیم های خاردار و با استفاده از اصل غافلگیری و تاکتیک های رزمی، خطوط دفاعی دشمن را درهم کوبیدند و تلفات و خسارات متعددی بر دشمن بعثی وارد آوردند. این عملیات پس از انهدام یگان های دشمن، به

اسارت درآمدن 200 نفر، کشته و زخمی شدن 5000 نفر از افراد دشمن و انهدام ده ها دستگاه تانک و نفربر و به دست آمدن غنائم دیگر، به پایان رسید.

_ بمباران شدید شیمیایی مواضع ایران توسط دشمن بعثی (1366 ش)(1)

_ رحلت عالم بزرگوار و عارف با اللّه آیت اللّه «سید عبدالکریم کشمیری» (1378 ش)(2)

1- همزمان با آغاز عملیات کربلای 8 توسط رزمندگان جان برکف اسلام، دشمن به گونه ای بی سابقه علیه رزمندگان مستقر در خرمشهر، به بمباران و گلوله باران شیمیایی با گلوله های توپ، خمپاره و حتی موشک های کاتیوشا اقدام نمود که به شهادت و مصدوم شدن شماری از خداجویان سپاه توحید منجر گشت. این بمباران وحشیانه با اعتراض شدید و شکایت جمهوری اسلامی ایران به سازمان ملل متحد مواجه گردید و ایران خواهان اعزام گروه کارشناسی سازمان ملل متحد شد. به دلیل پایداری و تاثیر بیشتر عوامل به کار گرفته شده در سلاح های شیمیایی، تیم کارشناس اعزامی از سازمان ملل، که ده روز پس از حمله، وارد منطقه شد، موفق گردید نوع عوامل به کار گرفته شده را تشخیص دهد. با این حال همانند گذشته بی اعتنا از کنار این حادثه و حوادث بعد از آن گذشتند؛ تا این که ابعاد گسترده و پیچیده تر عواقب شوم کاربرد سلاح های شیمیایی، دامنگیر مردم مسلمان و بی گناه حلبچه، روستاهای اطراف آن و مردم کردستان عراق شد.
2- آیت اللّه سیدعبدالکریم کشمیری در سال 1305 ش 1345ق در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از فراگیری دروس مقدمات در نجف، در حلقه درس خارج آیات عظام: سید ابوالقاسم خویی، سیدعبدالاعلی سبزواری، سید عبدالهادی شیرازی و شیخ محمدکاظم شیرازی قرار گرفت. آیت اللّه کشمیری به دلیل هوش سرشار خویش توانست در کوتاه ترین زمان، درجه اجتهاد را از آیت اللّه خویی دریافت دارد و آن گاه به تدریس سطوح عالی فلسفه در حوزه بپردازد. پشتکار آیت اللّه کشمیری در تدریس به گونه ای بود که روزانه 11 کرسی درس اعم از فقه، اصول، فلسفه و ادبیات عرب برای ایشان برپا می شد. افزون بر تدریس، پژوهش و نگارش. در سیر معنوی و تهذیب نفس نیز به مراتب عالی دست یافت و صاحب کرامت هایی گردید. در پی سخت گیری های رژیم بعث عراق، به طور پنهانی همراه خانواده، راهی ایران شد و در مرز ایران و عراق، همه نگاشته های علمی ایشان به دست نیروهای امنیتی عراق افتاد. آیت اللّه کشمیری از آن پس در شهر مقدس قم اقامت گزید و به تهذیب نفس، پرورش

شاگردان و انجام امور مذهبی و علمی همت گماشت. سرانجام این عارف سترگ و عالم برجسته در 18 فروردین 1378 ش برابر با بیستم ذی حجه 1419 ق پس از طی یک دوره بیماری در 73 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پس از اقامه نماز توسط آیت اللّه بهجت، در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:49

_ روز جهانی بهداشت(1)

19فروردین

19فروردین

_ شهادت عالم مجاهد آیت اللّه «سیدمحمد باقر صدر» و خواهرش «بِنتُ الهُدی» (1359 ش)(2)

1- به دنبال تشکیل کنفرانس سانفرانسیسکو در سال 1325 ش، تصمیم به تشکیل یک همایش بین المللی بهداشت گرفته شد که سرانجام اساسنامه سازمان بهداشت جهانی در 1327 تنظیم و تصویب شد. هدف این سازمان، فراهم کردن حداکثر امکانات بهداشتی و سلامتی برای کلیه انسان های روی زمین است به دنبال این هدف، سازمان بهداشت جهانی، برنامه های زیادی را به مرحله اجرا گذاشت تا زمینه مساعدت کشورها را برای تقویت بهداشت عمومی خود فراهم کند. دبیرخانه سازمان بهداشت جهانی که از مؤسسات وابسته به سازمان ملل متحد می باشد در شهر ژنو پایتخت سوئیس قرار دارد. همه ساله به منظور یادآوری سالروز بهداشت جهانی، با انتخاب یک موضوع مهم که می تواند پیام آور بهداشت و سلامتی برای جوامع بشری باشد و همچنین با ارسال یک پیام، روز جهانی بهداشت گرامی داشته می شود.
2- آیت اللّه سیدمحمدباقر صدر در سال 1313 ش 1353 قمری در کاظمین در خانواده ای فقیر اما نابغه پرور به دنیا آمد. پدرش فقیه بزرگوار سیدحیدر و مادرش دختر شیخ عبدالحسین آل یاسین و بانویی باتقوا بود. آیت اللّه صدر در کودکی پدر را از دست داد و تحت کفالت برادرش، سید اسماعیل، قرار گرفت. وی پس از فراگرفتن مقدمات و اصول نزد استادان آن زمان و برادرش، راهی نجف اشرف شد و قبل از 20 سالگی به مرحله اجتهاد نائل آمد. این عالم جوان در سن 22 سالگی نخستین اثر علمی _ تحقیقی خود را به نام «غایهُ الفکرِ فی علمِ الاصولِ الفقه» را به جهان علم ارایه نمود و کتاب های فَلسفَتنا و اقتصادُنَا که پس از آن به رشته تحریر درآمدند سمبل قدرت نمایی ایدئولوژی اسلامی در برابر اندیشه های وارداتی غرب بودند. آیت اللّه صدر مسأله رهبری فکری را از مسأله رهبری سیاسی جدا نمی دانست و همگام با فعالیت های فکری، به فعالیت

های سیاسی و رهبری سیاسی جامعه نیز همت می گماشت. از این رو، وجودش خطری برای بعثیان به شمار می آمد و همین امر باعث رنجش حاکمان بعثی عراق گردید. آیت اللّه صدر نقش ارزنده ای در حمایت از انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی رحمه الله داشت و این امر برای رژیم خونخوار عراق ناخوشایند بود. سرانجام حزب بعث عراق پس از دستگیری ایشان و نیز خواهر ارجمندش، سیده بنت الهُدی صدر، آنان را به طرزی فجیع به شهادت رساندند. شهادت این مرد بزرگ و خواهر مکرمه اش پس از شکنجه های فراوان در زندان های رژیم بعثی عراق در روز 19 فروردین 1359 شمسی مصادف با 24 جمادی الاولی سال 1400 قمری در 47 سالگی واقع شد. بدن خونین و شکنجه دیده این شهیدان به طور مخفیانه تحویل یکی از افراد خانواده صدر گردید و اجساد مطهرشان بدون حضور دیگران به خاک سپرده شد.

ص:50

_ انتخابات سومین دوره مجلس شورای اسلامی (1367 ش)(1)

_ برگزاری کنفرانس ننگین برلین (1379 ش)(2)

1- علی رغم تهدیدات و حملات موشکی و هوایی و جنگ روانی در طی جنگ، ملت ایران در کم نظیرترین انتخابات جهان، به پای صندوق های اخذ رأی رفت و مجلس سوم را شکل داد. استقبال کم نظیر مردم ایران از انتخابات سومین دوره مجلس شورای اسلامی در سخت ترین شرایط جنگ شهرها، بار دیگر دشمنان جهانی اسلام را از شکست انقلاب اسلامی مأیوس کرد. مردم در این دوره با حضور هفده میلیونی خود در حوزه های رأی گیری، نمایندگان مورد نظر خود را انتخاب کردند و مجلس سوم در هفتم خرداد آن سال با به حد نصاب رسیدن نمایندگان، آغاز به کار کرد.
2- اجلاس «ایران پس از انتخابات پارلمانی، قوه اصلاح در جمهوری اسلامی ایران» در روز نوزدهم فروردین 1379 ش، در محل خانه فرهنگ های جهان با همکاری این خانه و بنیاد هاینریس بل در شهر برلین آلمان برگزار شد. در این نشست تعدادی از عناصر داخلی شامل نمایندگان گروه های ملی مذهبی و مشخصا گروهک نهضت آزادی، خیزش زن سالارانه با گرایش فمینیستی، نویسندگان و خبرنگاران روزنامه های زنجیره ای و ... شرکت داشتند. از آنجا که این جلسه بیشتر بازتابی سیاسی داشت و علاوه بر به وقوع پیوستن صحنه های زشت و مستهجن در آن، سخنرانانِ ایرانی به صورت های مختلف ارکان نظام اسلامی و اعتقادات دینی را زیر سؤال برده بودند، به عنوان یک کنفرانس غیر علمی، ضد ارزشی و در مغایرت با اهداف و آرمان های اسلامی و ملی قلمداد گردید. این اجلاس، همچنین به علت حضور گروه های چپ افراطیِ مخالف با برگزاری این نشست ها، بسیار متشنّج بود به گونه ای که سخنرانی مهمانان این همایش، با شعارهایی علیه جمهوری اسلامی ایران و مجموعه ای از شعارهای کمونیستی قطع می شد. پخش تلویزیونی بخش هایی از این کنفرانس که در آن، سخنانِ سخنرانان ایرانی و صحنه های مغایر با شئون اسلامی و انسانی را به نمایش می گذاشت، همگان را در جریان آنچه که رخ داده بود، قرار داد. هر چند این نشست در روزهای بعد، با منعِ ورود گروه های افراطی چپ با آرامش برگزار شد، اما حضور افرادی از جمهوری اسلامی و بیان اتهامات کذب و افشای این خبر، خشم ملت مسلمان ایران را

برانگیخت و در راهپیمایی های متعددی که در کشور برگزار شد، اجلاس برلین به شدت محکوم گردید.

ص:51

20فروردین

20فروردین

_ هتک حرمت و تخریب قبور ائمه بقیع در مدینه منوره (1305 ش / 8 شوال 1344 ق)

_ به زمین زدن کلنگ احداث اتوبان تهران _ کرج (1342ش)

_ قطع رابطه سیاسی ایران با آمریکا (1359 ش)(1)

_ آغاز عملیات بزرگ والفجر یک در منطقه فکه توسط ارتش و سپاه (1362 ش)(2)

1- سلطه بلامنازع آمریکا در ایران از کودتای 28 مرداد 32 به مدت بیش از 25 سال در ایران ادامه داشت و تصویب کاپیتولاسیون و مصونیت برای اتباع آن کشور، دست آنان را در انواع دخالت ها باز گذاشته بود. سرانجام پس از اشغال لانه جاسوسی و استعفای دولت موقت، دولت آمریکا دست به اقداماتی علیه ایران زد و در این روز، رابطه دو کشور با حمایت قاطع حضرت امام قطع شد.از آن زمان تاکنون، آمریکا، علاوه بر قطع روابط سیاسی، توطئه های متعددی در عرصه های سیاسی، اقتصادی، نظامی و فرهنگی علیه جمهوری اسلامی ایران طراحی و اجرا کرده و این روند هم اکنون نیز ادامه دارد. اما این اقدامات با شکست مواجه شده و بر عزم مردم ایران برای ایستادگی در برابر آمریکا و بر تلاش این ملت برای خودکفایی، افزوده است.
2- عملیات والفجر یک در بیستم فروردین 1362 با هدف انهدام نیروهای دشمن و آزادسازی بخشی از نوار مرزی به وسعت 150 کیلومتر مربع صورت گرفت. در این عملیات که با رمز یا محمدص، یا امیرالمؤمنین(ع)، یا فاطمه الزهرا(س) در منطقه عملیاتی شمال غرب فکه آغاز شد، علاوه بر آزادسازی چندین روستا و منطقه مرزی، صدها دستگاه تانک، نفربر و سلاح های سنگین و نیمه سنگین منهدم گردیده و 6500 نفر کشته و زخمی و 250 نفر اسیر شدند.

_ عملیات کربلای 9، در قصرشیرین، توسط ارتشِ جمهوری اسلامی ایران (1366ش)

_ شهادت هنرمند متعهد و سید شهیدان اهل قَلَم «سیدمرتضی آوینی» (1372 ش)(1)

_ رحلت عالم نامی و فقیه جلیل، آیت اللّه «سید مرتضی حسینی مرعشی نجفی» (1375 ش)(2)

1- شهید سیدمرتضی آوینی در سال 1326 ش در شهر ری متولد شد و پس از اخذ دیپلم، مدرک فوق لیسانس معماری را از دانشگاه تهران گرفت. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به فعالیت در جهاد سازندگی مشغول شد و عازم روستاها گردید. از آن پس به سوی فیلم سازی برای جهاد کشانده شد و بعدها در این گروه، مجموعه فیلم های «روایت فتح» را به انجام رسانید. شهید آوینی از سال 1367 به فعالیت در حوزه هنری پرداخت و آثار متعددی را در این زمینه از خود به یادگار گذاشت. شهید از سال 1371 با تأکید مقام معظم رهبری فعالیت دوباره ای را در جهت ساخت سری جدید روایت فتح آغاز کرد و همزمان با فعالیت گروه تفحص، تصاویر جدید روایت فتح را ضبط نمود. سیدمرتضی آوینی سرانجام در بیستم فروردین 1372، در یکی از فیلمبرداری هایی که گروه روایت فتح در منطقه فکّه داشتند، بر اثر انفجار مین به خیل شهدا پیوست. پیکر پاک آن شهید با حضور مقام معظم رهبری تشییع شد و از جانب معظم له، وی «سید شهیدان اهل قلم» نامیده شد. در مراسم تشییع شهید آوینی، حضرت آیت اللّه خامنه ای، خود را بزرگ ترین داغدار آن عزیز خواندند.
2- آیت اللّه سیدابوالمجد ضیاءالدین مرتضی حسینی مرعشی نجفی، برادر آیت اللّه سید شهاب الدین مرعشی نجفی، در سال 1286 ش 1325 ق در بیت علم و تقوا در نجف به دنیا آمد. خاندان او یکی از پرافتخارترین و مشهورترین بیوتات علمی شیعه در جهان بوده اند که مقام علم و عمل و تقوا و سیاست و ریاست و مرجعیت شیعه را در طول قرن ها برعهده داشته اند. وی پس از آن که در کودکی پدر و مادر را از دست داد به همراه دایی خود به تبریز رفت و پس از فراگیری مقدمات علوم اسلامی، در 21 سالگی راهی قم گردید. در قم از محضر آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی و محمدتقی خوانساری بهره برد و سپس برای ادامه تحصیل

رهسپار نجف اشرف شد. آیت اللّه مرعشی در نجف به درس حضرات آیات سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نائینی و سید حسین بادکوبه ای حاضر شد و علاوه بر اخذ اجازات متعدد اجتهاد و روایت، به تدریس پرداخت. این فقیه وارسته در سال 1320 ش در ایران اقامت گزید و در تبریز به تدریس خارج فقه، تألیف و تصنیف، امامت جماعت و ارشاد مردم اشتغال ورزید. رجال الحدیث، حاشیه عُروه الوُثقی و روضَهُ العارفین، از جمله آثار ایشان می باشند. سرانجام این عالم جلیل پس از عمری تلاش و کوشش در راه بزرگداشت شعائر دینی، در 20 فروردین 1375 ش برابر با 19 ذی قعده 1416 ق در 89 سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه س به خاک سپرده شد.

ص:53

_ روز هنر انقلاب اسلامی(1)

21فروردین

21فروردین

_ رحلت حکیم، عارف و عالم گرانقدر «میرزا ابوالحسن جلوه» (1276 ش)(2)

1- روز 20 فروردین سال 1372، یادآور عروج هنرمند فرزانه، راوی باصفای روایت فتح، سردبیر مجله ادبی و هنری سوره و مسؤول واحد تلویزیونی حوزه هنری، سید مرتضی آوینی است. از این رو، بیستم فروردین روز شهادت این هنرمند متعهد انقلاب اسلامی و دلسوخته جبهه های حق علیه باطل و بیانگر حقایق و رشادت ها و شجاعت های رزمندگان اسلام، بنا به پیشنهاد شاعران، نویسندگان و هنرندان حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی به مقام معظم رهبری، روز هنر انقلاب اسلامی نامگذاری شد.
2- حکیم میرزا ابوالحسن بن محمد جلوه، عارف، فیلسوف و متکلم شیعی ایرانی معروف به میرزای جلوه در حدود سال 1202ش 1238ق در احمدآباد گُجُراتِ هند متولد گردید. در 7 سالگی به اتفاق خانواده به زَواره اصفهان، زادگاه اجدادش بازگشت و در 14 سالگی پدرش را از دست داد. چون پدران و نیاکان میرزا ابوالحسن، اهل علم و فضل بودند، او نیز تحت تاثیر فضای موروثی خانواده واقع شد و تصمیم گرفت کسب دانش را تا پای جان دنبال کند. پس در زمره طالبان علم درآمد و با وجود سختی های زندگی، مقدمات دانش های گوناگون دینی آن زمان مانند: زبان و ادبیات عرب، منطق، کلام، تفسیر، حدیث و فلسفه را فرا گرفت و به ویژه در حکمت الهی و طبیعی به مقامی در خور توجه رسید. ایشان در این میان با شاعران بزرگ اصفهان هم دوستی داشت و به محافل ادبی رفت و آمد می کرد، چندان که ذوق شاعری در او پدید آمد و با پژوهش و کار علمی و هنری بسیاری که در این زمینه کرد و تمرین هایی که بدان دست یازید، سخنوری چیره دست و توانا گردید و «جلوه» تخلص نمود. میرزا ابوالحسن جلوه پس از سالیانی توقف در اصفهان و کسب مدارج والای علمی، در 35 سالگی به تهران عزیمت کرد و در مدرسه دارالشفای تهران اقامت گزید.

وی به مدت، چهل سال در این مدرسه به تدریس و تحقیق و تألیف روزگار گذراند و معیشت خود را از املاک اجدادی تأمین می کرد. مجلس درس او میعادگاه دانش پژوهان و بزرگان و دانشمندانی بود که از هر کران برای بهره گیری از دریای دانش او بدانجا می شتافتند. ناصرالدین شاه قاجار چندین بار به دیدار او رفت و در حجره محقر او نشست و درباره مسائل گوناگون علمی و فلسفی به گفتگو با او پرداخت و مشکلات خود را در میان نهاد و پاسخ شایان شنید. پادشاه او را بسی گرامی می داشت اما میرزای جلوه هیچ بهره مادی از نزدیکی به دربار و شاه برنگرفت و خواستار هیچ نعمتی غیر از خدای منعم فیاض نگشت. میرزای جلوه از بزرگترین دانشمندان فلسفه و حکمت به شمار می آمد. وی آثار متعددی همچون حواشی بر اسفار ملاصدرا و شفای ابن سینا دارد و همچنین رساله هایی در وجود و اقسام آن، ترکیب و احکام آن و نیز بیان استجابت دعا و دیوان اشعار نغز و زیبایی از ایشان به جای مانده است. این حکیم بزرگ در طول بیش از ده ها سال تدریس، شخصیت های فرهیخته ای همچون: میرزا طاهر تنکابنی، سیدحسین بادکوبه ای، میرزا حسن کرمانشاهی، میرزا مهدی آشتیانی، شیخ عبدالنبی نوری، میرزا علی اکبر حکیم یزدی، میرزا محمدعلی شاه آبادی، آخوند ملامحمد کاشانی و جهانگیرخان قشقایی و... تربیت نمود. میرزا ابوالحسن جلوه سرانجام در 21 فروردین 1276ش برابر با 6 ذی قعده 1314ق در 74 سالگی بدرود حیات گفت و در جوار مقبره ابن بابویه در شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:54

_ موضع گیری «امام خمینی» رحمه الله در مورد روحانیت و سیاست پس از آزادی از زندان (1343 ش)(1)

1- پس از سخنرانی امام خمینی ره در سیزدهم خرداد 1342ش و دستگیری ایشان توسط رژیم طاغوت و وقوع قیام پانزدهم خرداد، رژیم، آن حضرت را نزدیک به دو ماه درحبس نگاه داشت و سپس در خانه ای تحت نظر گرفت. اما عکس العمل شدید مردم در مورد این محاصره، بازهم رژیم را به عقب نشینی وادار کرد تا آن که امام خمینی را در هجدهم فروردین 1343 آزاد کردند. پس از آزادی امام خمینی رحمه الله، رژیم وانمود کرد که امام با نظام پهلوی به تفاهم رسیده است. روزنامه اطلاعات در این باره نوشت: «چقدر جای خوشوقتی است که جامعه روحانیت نیز اکنون با همه مردم، همگام در اجرای برنامه های انقلاب شاه و مردم شده است». این خبر با واکنش تند آن بزرگوار مواجه شد. از این رو حضرت امام سه روز پس از آزادی، در بیست و یکم فروردین 1343، طی نطقی، طوفانی از خشم و نفرت علیه رژیم ستمشاهی به پا کردند و رژیم را وادار ساختند که دست به عقب نشینی فضاحت باری بزند. ایشان در این نطق فرمودند: «در این روزنامه، تحت عنوان اتحاد مقدس در سرمقاله نوشته بودند که با روحانیت تفاهم شده و روحانیان با انقلاب سفید شاه و ملت موافق هستند. کدام انقلاب؟ کدام ملت؟ [آیا] این انقلاب مربوط به روحانیت و مردم است؟! آقایان که در دانشگاه هستید، برسانید به همه که روحانیت با این انقلاب موافق نیست. خمینی را اگر دار بزنند تفاهم نخواهد کرد.» این سخنرانی باعث شد که رژیم با دست پاچگی نماینده ای به محضر امام بفرستد و رسما عذرخواهی کند. در گام بعدی، رژیم، امام را از دخالت در سیاست برحذر داشت و سیاست را حیله و دروغ معرفی کرد. ولی امام ضمن رسوا کردن چهره طاغوت، لزوم دخالت روحانیت در سیاست را یادآور شده و سیاست را از دیانت جدا ندانستند.

ص:55

_ ترور نافرجام «محمدرضا پهلوی» در کاخ مرمر(1344 ش)(1)

1- در ساعت 9 صبح 21 فروردین 1344، هنگامی که محمدرضا پهلوی عازم دفتر کار خود در کاخ مرمر بود، سرباز وظیفه رضا شمس آبادی او را به مسلسل بست، ولی گلوله ها به شاه اصابت نکرد و دو نفر از محافظین محمدرضا کشته و دو نفر نیز زخمی شدند. پس از این تیراندازی بلافاصله شمس آبادی توسط گارد محافظ به شهادت رسید. شاه برای نشان دادن سلامتی خود، در اتومبیلی رو باز به گردش پرداخت و روزنامه ها نوشتند: بین چند نفر سرباز در کاخ مرمر نزاع در گرفت که به تیراندازی و کشته و مجروح شدن چند سرباز منجر گردید. علی رغم سرکوب انقلاب مردم در 15 خرداد 42 و تبعید رهبر این نهضت، این ترور نشان داد که مخالفان شاه حتی در کاخ وی نیز رسوخ کرده اند و حرکت انقلابی همچنان ادامه دارد.

ص:56

_ تأسیس «بنیاد مسکن انقلاب اسلامی» به فرمان «امام خمینی» رحمه الله (1358)(1)

_ بمباران شیمیایی «مریوان» توسط قوای بعثی عراق در جریان جنگ تحمیلی (1367 ش)(2)

_ شهادت امیر سپهبد «علی صیادشیرازی» جانشین ستاد کل نیروهای مسلح (1378 ش)(3)

1- قبل از پیروزی انقلاب، با تبعیض های فراوانی که در جامعه وجود داشت قشر عظیمی از مستضعفان از داشتن خانه محروم بودند. با پیروزی انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره، در جهت احقاق حقوق محرومان، طی حکمی، اولین نهاد سازندگی برای رفع مشکل مسکن را تأسیس کردند. امام در این فرمان، حساب 100 را در تمامی شعب بانک ملی افتتاح فرمودند و پایه و اساس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی را بنا نهادند. حضرت امام در پیام خود فرمودند: «هیچ کس در هیچ گوشه مملکت نباید از داشتن خانه محروم باشد. بر دولت اسلامی است که برای این مسأله مهم چاره ای بیاندیشد و بر همه مردم است که در این مورد همکاری کنند». بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، بنا به اقتضای زمان، در اول انقلاب شروع به توزیع زمین در بین محرومان کرد. بعد از شهریور سال 1372 و تشکیل شورای عالی اداری، کار اصلی بنیاد که در آغاز در شهرها تمرکز یافته بود به روستاها منتقل شد و کار بازسازی مناطق آسیب دیده از حوادث به این بنیاد محول گردید.
2- در ادامه جنایت های وحشیانه رژیم بعث، در چنین روزی در اثر بمباران شیمیایی مریوان در غرب ایران و نیز منطقه فاو توسط رژیم عراق، تعداد زیادی از مردم غیرنظامی و نظامی، شهید و مجروح شدند. رژیم عراق در آخرین سال تجاوز خود به خاک ایران، استفاده از سلاح های شیمیایی را به شدت افزایش داد و صدها تن از نظامیان و غیرنظامیان ایرانی را شهید و هزاران تن را مجروح نمود. با این حال نه تنها مجامع بین المللی و کشورهای غربی در قبال این گونه اقدامات غیرانسانی رژیم عراق سکوت کردند، بلکه برخی از دولت های غربی نیز برای تهیه سلاح های شیمیایی، به رژیم خونخوار عراق کمک های قابل توجهی نمودند. در اواخر سال 1381، کشورهای غربی که خود تأمین کننده مواد تشکیل دهنده سلاح های

شیمیایی رژیم بعثی بودند، به بهانه تولید سلاح های کشتار جمعی توسط عراق، به این کشور حمله کرده و در فروردین 1382 حکومت آن را ساقط کردند.
3- امیرسپهبد علی صیاد شیرازی در سال 1323ش در شهرستان درگز در استان خراسان به دنیا آمد و پس از تحصیلات دبیرستان، وارد دانشگاه افسری شد. وی در سال 1346 موفق به اخذ درجه کارشناسی از دانشگاه افسری گردید و پس از طی دوره تخصصی توپخانه، به عنوان استاد در مرکز آموزش توپخانه اصفهان مشغول به تدریس شد. او از مخالفان رژیم شاه بود تا جایی که توسط عوامل آن رژیم دستگیر و زندانی شد و در آستانه پیروزی انقلاب، در بهمن 57 آزاد گردید. وی از این زمان، خود را در اختیار انقلاب اسلامی قرار داد و در صحنه های سرنوشت ساز پیکار با دشمنان انقلاب، شرکتی فعالانه داشت، شهید صیاد شیرازی در بحبوحه غائله ضدانقلاب در کردستان در سال 1358، به فرماندهی عملیات شمال غرب کشور برگزیده شد و به همراه شهید چمران و دیگر رزمندگان اسلام، نقش مهمی در پاکسازی منطقه از لوث عناصر ضد انقلاب ایفا کرد. این امیر ارتش اسلام، پس از خلع بنی صدر، برای پایان دادن به ناهماهنگی ارتش و سپاه، قرارگاه مشترک عملیاتی سپاه و ارتش را راه اندازی کرد و به عنوان فرمانده ارتش در همانجا مشغول فعالیت گردید. ایشان در 9 مهر 1360 به پیشنهاد شورای عالی دفاع و با حکم حضرت امام خمینی ره، به فرماندهی نیروی زمینی ارتش منصوب شد که در سلسله عملیات پیروزمند ثامن الائمه، طریق القدس، فتح المبین، بیت المقدس، رمضان، مسلم بن عقیل، مطلع الفجر، محرم، والفجر 1، 2، 3، خیبر و بدر فرماندهی نیروهای ارتش را بر عهده داشت. شهید صیاد شیرازی نقش حساسی در آزادسازی خرمشهر ایفا نمود و حضور او در هشت سال دفاع مقدس، پیروزی های متعددی را برای کشور اسلامی به همراه داشت. وی در تیرماه 1365 به فرمان امام به عضویت شورای عالی دفاع منصوب شد و در اردیبهشت 1366، به درجه سرتیپی ارتقاء یافت. امیر شجاع اسلام، در سال 1368 به سمت معاونت بازرسی ستاد ارتش، در شهریور 1372 به سمت جانشین رییس ستاد کل ارتش و در فروردین 1378، از طرف مقام معظم رهبری به درجه سرلشکری نائل آمد که این درجه با افتخار شهادت به سپهبدی ارتقاء یافت. سرانجام امیر سپهبد صیاد شیرازی، جانشین ستاد کل نیروهای مسلح در بامداد بیست و یکم فروردین 1378 به دست عوامل گروهک منافقین در تهران به شهادت رسید و در تشییعی باشکوه، با حضور رهبر معظم انقلاب اسلامی و انبوه مردم در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

ص:57

ص:58

_ افتتاح طرح بزرگ آبرسانی کشور در زاهدان (1382 ش)(1)

22فروردین

22فروردین

_ آغاز نهضت اسلامی فلسطین (1361 ش)(2)

_ کشف کودتای عناصر ضد انقلاب برای براندازی جمهوری اسلامی ایران (1361 ش)(3)

1- بزرگ ترین طرح آبرسانی کشور و خاورمیانه از نظر فناوری نوین صنعت آب، با هدف تأمین حدود چهل درصد آب شرب شهروندان زاهدان، از چاه نیمه های زابل در خطوط لوله ای با 193 کیلومتر طول و 900 میلیمتر عرض افتتاح شد. از ویژگی های بارز این طرح، نصب تأسیسات ایستگاه های پمپاژ در نقاطی به ارتفاع 1510 متر است که در نوع خود بی نظیر می باشد. میزان برداشت آب از این خط در ابتدا نه میلیون متر مکعب است که تا سه برابر قابل افزایش می باشد.
2- پس از گسترش روند مهاجرت یهودیان به فلسطین اشغالی، مشکلات مردم فلسطین رو به افزایش گذاشت. یهودیان که خواهان زمین بیشتر برای خانه سازی و کشاورزی بودند، درگیری های متعددی با صاحبان اصلی زمین ها که مردم فلسطین بودند، پیدا کردند. خشونت یهودیان همچنان ادامه یافت و چنین وضعی، سبب شد که اعتراض و مقاومت فلسطینی ها شدت یابد. در اغلب شهرهای بزرگ و کوچک تشنج فزونی یافت و این آغازی بر نهضت اسلامی فلسطین تلقی می گردد. امروز و پس از گذشت سالیانِ دراز، تجربه در امر فعالیت های بی حاصلِ سیاسی برای حل مسأله فلسطین، می توان با فریادی رساتر و اعتراضی صریح تر از گذشته گفت که مسأله فلسطین یک راه حل دارد و آن نیز حرکت در مسیر اسلام و مبارزه با توسل به ایدئولوژی انقلابی _ اسلامی است. حرکت اسلامی انتفاضه که به قیام اسلامی ملت فلسطین اطلاق شده است با همین باور طی سال های اخیر ادامه داشته است. اهمیت نهضت اسلامی مردم فلسطین در این است که تظاهرات و مبارزات آنان به دور از صلاحدید

احزاب سیاسی فلسطین و به دور از تشخیص و اقتضای سیاست آنان صورت گرفته است.
3- پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی، عناصر خود فروخته ضد انقلاب داخلی با هدایت و پشتیبانی دشمنان نظام اسلامی، درصدد توطئه برای سرنگونی این حکومت مقدس برآمدند. در این میان نیروهای جان برکف جمهوری اسلامی جریان توطئه ای که قصد براندازی جمهوری اسلامی را داشت کشف نمود و با تهیه مدارک کافی از جمله نوار مکالمات سران توطئه و شناسایی کامل شبکه کودتا، در فرصت مناسب، اعضای اصلی و مؤثر این عملیات را دستگیر کردند. طراحان این کودتا در نظر داشتند ابتدا مسؤولان طراز اول نظام را از میان برداشته و سپس ریاکارانه به عنوان خونخواهی آنان، با کمک نیروهای بیگانه، سایر ارگان ها و نهادهای انقلابی را مورد تصفیه خونین قرار داده و حکومت جمهوری اسلامی را تصاحب کنند.

ص:59

_ عملیات بیت المقدس 5 توسط ارتش (1367ش)(1)

_ فراخواندن سفرای اروپایی از تهران در پی حوادث دادگاه میکونوس (1376 ش)(2)

1- عملیات بیت المقدس 5، با رمز مبارک یا اباعبداللّه الحسینع و با هدف وارد کردن ضربه به سازمان رزمی دشمن در منطقه عمومی پنجوین به مرحله اجرا گذاشته شد. در این عملیات، خطوط مقدم دشمن توسط رزمندگان نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران درهم کوبیده شد و ادوات زرهی آنان مورد هدف قرار گرفت. ارتش اسلام که در شروع عملیات، با نفوذ به عمق مواضع دشمن، آنها را دچار سردرگمی شدید کرده بود، در بعد از ظهر همان روز با یورش به گردان های دشمن بعثی، تعداد زیادی از آنان را به هلاکت می رسانند. در این حمله، ارتفاعات حساس و مهم منطقه نیز از نیروهای عراقی پاکسازی شدند. در این میان و با حمایت خلبانان شجاع نیروی هوایی ارتش، در حدود چهل کیلومتر مربع از منطقه عملیاتی پنجوین آزاد شده و تحریکات بعدی دشمن خنثی گردید. همچنین در جریان عملیات بیت المقدس 5، علاوه بر انهدام ده ها دستگاه خودرو نظامی، تانک و نفربر دشمن، تعداد 3500 نفر از نیروهای دشمن کشته و زخمی و بیش از سیصد نفر به اسارت رزمندگان اسلام در آمدند.
2- یک روز پس از اعلام حکم یک دادگاه محلی آلمان علیه مقام های بلندپایه جمهوری اسلامی ایران، دولت های عضو اتحادیه اروپا سفیران خود را از تهران فراخواندند. قاضی این دادگاه که در محافل خبری به دادگاه میکونوس معروف شد، شدیدا تحت تأثیر صهیونیست ها بود و در یک محاکمه جنجالی و سیاسی، ایران را متهم به دخالت در قتل یک مخالف این کشور در آلمان کرد. در پاسخ به تصمیم اتحادیه اروپا، ایران نیز ضمن رد ادعاهای بی اساس دادگاه آلمانی، سفیران خود را از کشورهای عضو این اتحادیه فرا خواند. ادعایی که در دادگاه محلی برلن موسوم به میکونوس علیه ایران طرح شد، در واقع بخشی از تهاجم سیاسی مشترک آمریکا و رژیم صهیونیستی بر ضد جمهوری اسلامی ایران بود. به همین علت، دولت ایران، این دادگاه را مردود دانست و پیش بینی کرد که سفرای اتحادیه اروپا، منفعلانه به ایران باز خواهند گشت. در عمل نیز چنین شد و در حدود ده ماه بعد از صدور حکم دادگاه میکونوس، سفرای اتحادیه اروپا، یکی پس از دیگری به تهران بازگشتند. البته رهبر معظم انقلاب اسلامی طی

فرمانی اعلام داشتند که سفیر آلمان باید دیرتر از همه وارد تهران شود و در نهایت سفیر آلمان نیز، بعد از تمام سفرا با فضاحت تمام به ایران بازگشت.

ص:60

23فروردین

23فروردین

_ خودکشی صادق هدایت نویسنده داستان های پوچ گرا در پاریس (1330ش)(1)

_ پاسخ حضرت امام خمینی رحمه الله به تلگراف آیت اللّه حکیم برای هجرت به نجف (1342 ش)(2)

1- صادق هدایت در سال 1281 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از پایان تحصیلات متوسطه در دارالفنون، در 26 سالگی راهی اروپا شد و به مدت چهار سال در فرانسه ماندگار شد. هدایت در این سال ها، بیشتر به گشت و گذار پرداخت و داستان های معروفی نگاشت. سپس به ایران بازگشت و در سال 1315 از طرف وزارت امور خارجه راهی هندوستان شد. وی در هند زبان پهلوی را فراگرفت و دو داستان به زبان فرانسوی نوشت. هدایت در این سفر، بیشتر اوقات خود را در موزه ها و کتابخانه ها می گذراند. وی پس از آن که به ایران آمد، به همراه چند استاد ادبیات، گروهی را تشکیل داد که هدفش ایجاد روحی تازه در ادبیات ایران بود و از آن پس به ترجمه و داستان و مقاله نویسی روی آورد. هدایت در سال 1329 به پاریس رفت و پس از مدتی اقامت، در 23 فروردین 1330، با گشودن شیرگاز به زندگی خود پایان داد و در همان شهر به خاک سپرده شد. زنده به گور، سه قطره خون، سگ ولگرد، بوف کور و چندین ترجمه دیگر از آثار صادق هدایت می باشند. او روح خودکشی را همراه خود می دانست. بر روی هم، هدایت نویسنده ای ایران گرا، ضد عرب و بدبین بود و همه آثار او با تبعیت از یک خط مشی معین در همین مسیر حرکت می کرد.
2- مدت کوتاهی پس از تهاجم وحشیانه مزدوران رژیم پهلوی به مدرسه فیضیه، موج خشم و نفرت ناشی از این فاجعه، از مرزهای کشور فراتر رفت و حوزه های علمیه نجف و کربلا را نیز فرا گرفت. در این میان علاوه بر اعتراض مراجع، علما و طلاب عراق، علمای کربلا طی تلگراف و طومارهایی که برای رؤسای کشورهای عربی و اسلامی فرستادند، پرده از جنایات رژیم شاه برداشته و اهداف نهضت امام خمینی و مظلومیت

روحانیت شیعه را به علما و مسلمانان کشورهای دیگر رساندند. آیت اللّه سید محسن حکیم طی تلگرافی، علمای ایران را به صورت دسته جمعی به مهاجرت از ایران به نجف اشرف دعوت نمود. این دعوت گرچه عملی نبود ولی در ایجاد نفرت نسبت به مردم و افشای ماهیت ضداسلامی آن تاثیر بسزایی داشت. رهبر نهضت اسلامی ایران طی تلگرافی در پاسخ آیت اللّه حکیم در تاریخ 23 فروردین 1342، خاطر نشان ساختند که وحدت کلمه علمای اسلام و مراجع وقت می تواند حافظ استقلال کشور و موجب قطع دست اجانب و دفاع از حریم اسلام و قرآن گردد. ایشان همچنین هجرت مراجع و علمای اعلام را موجب در پرتگاه قرار گرفتن مرکز بزرگ تشیع دانسته، این عمل را صلاح ندیدند.

ص:61

_ درگذشت استاد «محسن صبا» نویسنده معاصر (1371 ش)(1)

_ درگذشت دکتر «یداللّه سحابی» سیاست مدار (1381 ش)(2)

1- محسن صبا استاد و نویسنده معاصر ایرانی، پس از طی دوران تحصیلات مقدماتی در مدرسه دارالفنون، راهی فرانسه شد. او پس از اخذ درجه دکترای حقوق به ایران بازگشت و به تدریس پرداخت. دکتر محسن صبا، مؤسس گروه ملی کتابشناسی ایران و همچنین کمیته بایگانی ملی وابسته به یونسکو بود. از مهمترین آثار و کتب تألیفی او می توان به کتاب شناسی گل های حافظ، ترجمه سفرنامه های مختلف و اصول فن کتابداری، اشاره کرد.
2- دکتر یداللّه سحابی از فعالان سیاسی ایران طی پنجاه سال اخیر، در سال 1284 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از دریافت لیسانس علوم طبیعی و زمین شناسی، جهت ادامه تحصیل به فرانسه رفت و در سال 1315 دکترای زمین شناسی گرفت. دکتر سحابی که از علاقه مندان شهید مدرّس طی سال های 1300 تا 1310 بود، پس از تشکیل جبهه ملی، جزو طرفداران آن جنبش و دکتر مصدق گردید و در جریان ملی شدن صنعت نفت، با حکم دکتر مصدق، از پایه گذاران بخش اکتشاف و استخراج شرکت ملی نفت شد. از سال های 1322 به بعد مستقیما وارد فعالیت های سیاسی شد و در این راه متحمل 4 سال زندان و 8 ماه تبعید گردید. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در دولت موقت، وزیر مشاور در طرح های انقلاب شد و در انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی راهی مجلس گردید و اولین رییس سنی مجلس بود. دکتر سحابی علاوه بر فعالیت های مستمر سیاسی و مذهبی، آثار علمی متعددی دارد که: خلقت انسان، قرآن و تکامل و معرفه الارض از آن جمله اند. دکتر سحابی سرانجام پس از تحمل مدتی بیماری در 23 فروردین 1381 ش در 97 سالگی دارفانی را وداع گفت و در امامزاده عبداللّه شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:62

_ روز دندانپزشکی(1)

24فروردین

24فروردین

_ اولین سفر «مظفرالدین شاه قاجار» به اروپا (1279 ش / 12 ذی حجه 1317 ق)

_ آغاز دومین دوره مشروطه یا تجدید حیات مشروطیت (1288 ش)(2)

1- به منظور گسترش و پیشرفت خدمات درمانی و بهداشتی دهان و دندان در مناطق محروم کشور و روستاها، مجلس شورای اسلامی در 23 فروردین 1360، قانون تربیت بهداشت کاران دهان و دندان را تصویب کرد. در این قانون، مجلس، وزارت بهداشت و درمان را موظف نمود که داوطلبانی را برای تربیت در این دوره، جذب کند و پس از دادن آموزش های لازم، با مدرک فوق دیپلم، آنان را در مناطق محروم به خدمت گمارَد تا از این طریق، ضمن ارائه خدمات اولیه، از شیوع بیماری های دهان و دندان جلوگیری نموده و اصل پیشگیری را مورد نظر قرار دهند. از آن پس و به پیشنهاد جامعه اسلامی دندان پزشکان، روز 23 فروردین به عنوان روز دندانپزشکی نامگذاری گردید.
2- دومین دوره مشروطه با افتتاح دومین مجلس شورای ملی در تاریخ 24 فروردین 1288 ش برابر با دوم ذیقعده 1327 ق آغاز شد. این دوره با محدودتر کردن مداخله شاه و لغو سیستم صنفی انتخابات به دلیل ناهماهنگی در ترکیب اعضای مجلس شورای ملی و کارشکنی عناصر وابسته به دربار و مداخلات کشورهای خارجی و نابسامانی های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی، با مشکلات فراوانی مواجه گردید. مجلس دوم از یک سو با مقاومت در برابر تحمیلات دولت روسیه و انگلیس، رسالتی را که قیام دلیرانه مردم مسلمان ایران برعهده اش گذارده بود عمل می نمود و از سوی دیگر با استخدام مستشاران خارجی و واگذاری پست های مهم به آنان، حیات و نفوذ دوباره روشنفکران غرب گرا را جانی دوباره داد. این امر زمینه دخالت بیشتر روس و انگلیس را فراهم آورد و حوادث دردناکی را باعث گردید. قیام شیخ محمد خیابانی در تبریز، آغاز نهضت جنگل در

گیلان و قیام تنگستانی ها در بوشهر از جمله وقایع مهم و مردمی این دوره به شمار می روند. دوره دوم مشروطه با قدرت گیری رضاخان و آغاز دیکتاتوری او رو به افول نهاد و دوره سوم مشروطه از 22 بهمن 1302 آغاز شد.

_ رحلت ادیب گرانمایه، علامه «سیدمحمد فرزان بیرجندی» (1349ش) (1)

_ تأسیس مدرسه عالی تلویزیون و سینما در ایران (1349 ش)

_ درگذشت آیت اللّه «شیخ مجتبی حاتمی لنکرانی»(2) (1365 ش)

1- استاد سید محمد فرزان بیرجندی، در سال 1273 ش در بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد. وی در خلال فراگرفتن کتب صرفی و نحوی که در مدارس طلاب تدریس می شد، از مطالعه کتبی که در این باره وجود داشت غفلت نداشت و به موازات آن، ادبیات عرب دوره جاهلیت را به خوبی آموخت. او سپس سال های طولانی به تدریس در مدارس استان های کشور و دانشکده الهیات و ادبیات دانشگاه تهران پرداخت. استاد فرزان بیرجندی، علاوه بر اطلاعات وسیع در ادبیات عرب، زبان فرانسه را نیز به خوبی می دانست. وی درباره کلیله و دمنه، مرزبان نامه و نیز قرآن کریم کتبی به نگارش درآورده است. این ادیب برجسته سرانجام در 24 فروردین 1349 ش در 76 سالگی در تهران درگذشت و در بقعه ابوالفتوح رازی در ری به خاک سپرده شد.

2- آیت اللّه مجتبی حاتمی لنکرانی در سال 1290 ش 1331 ق در اصفهان به دنیا آمد و در اوایل جوانی برای ادامه تحصیلات حوزوی راهی حوزه علمیه نجف اشرف گردید. وی در نجف از محضر حضرات آیات: میرزای نایینی، آقاضیاءالدین عراقی، محمدحسین غروی، سیدابوالحسن اصفهانی و علامه محمدجواد بلاغی و... استفاده برد و به مدارج والای علمی دست یافت. ایشان سپس به تدریس در حوزه نجف پرداخت و شاگردانی را تربیت کرد. آیت اللّه حاتمی لنکرانی مدتی در سامرا اقامت داشت تا این که در حدود سال 1350 ش به اجبار دولت عراق، مجبور به ترک آن کشور گردید و به زادگاهش مراجعت نمود. ایشان تا پایان عمر در اصفهان به تدریس علوم مذهبی و ارشاد مردم مشغول بود تا اینکه در بیست و چهارم فروردین 1365 ش برابر با دوم شعبان 1406 ق در 75 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و به سوی دوست شتافت.

ص:64

_ رحلت محقق و پژوهشگر اسلامی آیت اللّه «مجتبی محمدی عراقی» (1380 ش)(1)

25فروردین

25فروردین

_ مرگ «امیراسداللّه علم» نخست وزیر و وزیر دربار پهلوی (1357 ش) (2)

1- آیت اللّه شیخ مجتبی محمدی عراقی در سال 1294 ش 1333 ق در یکی از روستاهای اطراف اراک زاده شد و پس از تحصیلات ابتدایی به فراگیری علوم دینی روی آورد. وی پس از گذراندن دروس سطح به محفل درس خارج آیات عظام: شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سید محمد تقی خوانساری و سیدمحمد حجت کوه کمره ای حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. آیت اللّه محمدی عراقی در سال 1318 ش به دلیل وفات پدرش که در کنگاور به تبلیغ دین مشغول بود، راهی آن شهر گردید و به مدت دوازده سال به اقامه شعائر دینی و هدایت مردم مسلمان پرداخت. ایشان در سال 1330 ش به قم بازگشت و علاوه بر شرکت در درس های فقه و اصول آیت اللّه بروجردی و جلسات استفتای ایشان، به تولیت مدرسه خان و مدیریت کتابخانه مدرسه فیضیه منصوب شد و خدمات فراوانی را به حوزه علمیه قم ارائه کرد. آیت اللّه محمدی عراقی پس از ارتحال آیت اللّه بروجردی، به تألیف و تحقیق روی آورد و آثار بسیاری به سامان رسانید که: علمای گمنام، فهرست کتب کتابخانه مدرسه فیضیه در 2 جلد، و تصحیح مجمع الفائده و البرهانِ محقق اردبیلی در 14 جلد و غوالی اللّئالیِ ابن ابی جمهور در 4 جلد از آن جمله است. وی از بیشتر اساتیدش و مراجع نجف و قم، اجازه روایت، اجتهاد و امور حسبیه داشت و در جریان جنگ تحمیلی، فرزندش را به کاروان شهیدان تقدیم نمود. سرانجام این عالم بزرگوار و محقق خدمتگزار در 24 فروردین 1380 ش برابر با 18 محرم 1422 ق در 86 سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.
2- امیراسداللّه عَلَم در سال 1298 ش در بیرجند متولد شد. پدرش که از خوانین شهر قائن بود، از دوستان رضاخان به شمار می رفت. در سال های

بعد با حمایت سازمان جاسوسی انگلستان، رهبری عده ای از روزنامه نگاران و دانشجویان و فعالان سیاسی جوان را به عهده داشت. عَلَم بعدها در کودتای 28 مرداد 32 نقشی جدی ایفا کرد و پس از کودتا با دریافت مشاغل حساس، پاداشی در خور گرفت. پس از کودتا نیز، عَلَم به رابط مطمئن شاه با دولت های آمریکا و انگلیس تبدیل شد. علم، طراح و مجری اصلی انقلاب سفید در سال های 1341 _ 1342 به درخواست آمریکا و از آغاز دهه 1340، بزرگترین بازیگر دربار پهلوی بود. سمت های نخست وزیری و مهمتر از آن، وزارت دربار شاهنشاهی، از عَلَم چهره ای مقتدر در نظام رهبری ایران ساخت. او از 1333 تا پایان عمر به مدت حدود 24 سال وزیر دربار شاه و تصمیم گیرنده اصلی در نظام حکومتی کشور پس از شاه بود. سرانجام، اسدالله عَلَم، این مهره سرسپرده طاغوت، در 58 سالگی به بیماری سرطان در نیویورک درگذشت. از وی دفترچه خاطراتی به جای مانده که حاوی اطلاعات ذیقیمتی از دربار فاسد شاه است که پس از مرگش منتشر گردید.

_ شهادت برادر «رضا چراغی» فرمانده لشکر محمد رسول اللّه صلی الله علیه و آله (1362ش)

_ عملیات نامنظم فتح 5 در شمال سلیمانیه توسط سپاه پاسداران (1366ش)(1)

_ عملیات نصر 1 در غرب بانه توسط سپاه (1366ش)

_ اعتراف صریح بغداد به استفاده از سلاح های شیمیایی در طول جنگ (1367 ش)(2)

1- عملیات نامنظم فتح 5 با رمز مبارک یا صاحب الزمانعج در منطقه ماووت در استان سلیمانیه عراق با هدف انهدام مراکز نظامی دشمن صورت گرفت. رزمندگان تحت فرمانده قرارگاه رمضان، متشکل از سپاه پاسداران و معارضین کُرد عراقی، با عبور از کوهستان های صعب العبور، خود را به اهداف از پیش تعیین شده رساندند و بعثیان را مورد تهاجم قرار دادند. در این عملیات علاوه بر آزادی سازی چندین ارتفاع مهم منطقه و انهدام پایگاه های دشمن، حدود 1200 نفر از مزدوران بعث کشته و زخمی شدند و 300 تن دیگر به اسارت رزمندگان اسلام در آمدند.
2- در حالی که در طول جنگ هشت ساله، جمهوری اسلامی ایران بارها نسبت به استفاده عراق از سلاح های شیمیایی علیه رزمندگان اسلام به مجامع بین المللی شکایت برده و گروه هایی برای بررسی و تحقیق اعزام شده بودند، با این حال، عراق از تأیید و یا تکذیب استفاده از این سلاح ها خودداری می کرد. تا این که در این روز، در حالی که جنگ به شدت بین دو طرف ادامه داشت، عراق رسما به استفاده از سلاح های شیمیایی شامل گازهای سمی و خطرناک خردَل و اعصاب علیه اهداف نظامی و غیرنظامی اعتراف نمود.

ص:66

_ درگذشت استاد دکتر «محمد جواد مشکور» مورخ، ادیب و زبانشناس معاصر (1374 ش)(1)

_ روز بزرگداشت ادیب و عارف شهیر «شیخ فرید الدین عطار نیشابوری»(2)

1- دکتر محمد جواد مشکور، در سال 1297 ش در تهران به دنیا آمد. پس از طی دروس مقدماتی، وارد دانشگاه تهران شد و پس از اخذ لیسانس ادبیات فارسی از تهران، در سال 1332 راهی فرانسه شد. وی در سال 1335 به اخذ درجه دکترا در تاریخ اسلام از دانشگاه سوربُن نائل گشت و پس از مراجعت به ایران، به تدریس در دانشگاه تبریز و سپس، دانشگاه تهران پرداخت. دکتر مشکور همچنین در سال 1353 به عنوان رایزن فرهنگی ایران به دمشق اعزام شد و ضمن تدریس در دانشگاه دمشق، دو کرسی زبان و ادبیات فارسی را در دانشگاه دمشق و حَلَب تأسیس کرد. وی با تسلط به زبان های عربی، فرانسه و انگلیسی و نیز آشنایی با زبان های ترکی اسلامبولی، لاتین و آلمانی و زبان های باستانی، کتب معتبری در زمینه فِرَق و مذاهب، ادیان و عرفان، زبان های آریایی و سامی به نگارش در آورده است. استاد مشکور دارای 47 عنوان کتاب و بیش از یکصد مقاله می باشد که تاریخ ایران زمین، تاریخ اسلام و ایران و... از آن جمله اند. وی نامی جاوید در دفتر فرهنگ و ادب ایران زمین و تمدن اسلامی از خود یادگار گذاشت تا اینکه در 77 سالگی به علت عارضه مغزی به رحمت ایزدی پیوست.
2- شیخ فریدالدین محمد بن ابراهیم نیشابوری مشهور به عطار، شاعر و عارف نام آور ایرانی در قرن ششم و آغاز قرن هفتم هجری است. وی در ابتدا شغل عطاری داشته و پس از تغییر حال، در سِلک صوفیان و عارفان درآمد. عاقبت پس از سفرهای متعدد، در زادگاه خود رحل اقامت افکند. عطار به حق از شاعران بزرگ متصوفه است که کلام ساده و گیرنده او با عشق و شوقی سوزان همراه می باشد. زبان نرم و گفتار دل انگیزش که از دلی سوخته و عاشق و شیدا بر می آید، حقایق عرفانی را به نحوی خاص در دل ها جایگزین می سازد. غیر از دیوان مفصّل عطار، مثنوی های متعدد او مانند اسرارنامه، الهی نامه، مصیبت نامه، خسرونامه، سی فصل و لسان الغیب و... مشهورند. معروفترین مثنوی های عطار، منطق الطیر

نام دارد و کتاب تذکره الاولیاء در بیان مقامات عرفا نیز از آثار مشهور منثور اوست.

26فروردین

26فروردین

_ رحلت عالم بزرگوار و فقیه مجاهد آیت اللّه «شیخ محمد تقی بافقی» (1325 ش)(1)

_ انتخابات دوّمین دوره مجلس شورای اسلامی (1363ش)

- رحلت مورخ شهیر حوزه علمیه قم «حاج شیخ محمد شریف رازی» (1379ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ محمد تقی بافقی در حدود سال 1253 ش 1292 ق در بافق یزد به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات مقدماتی در یزد، راهی نجف اشرف گردید و از محضر درس آخوند خراسانی، سید محمد کاظم یزدی و سید احمد کربلایی استفاده ای وافر برد. آیت اللّه بافقی پس از اقامت 19 ساله در نجف، در قم اقامت گزید و به درس و بحث پرداخت. او از افرادی بود که در تهیه مقدماتِ انتقال آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی به قم و تأسیس حوزه علمیه قم، تلاش بسیاری کرد و پس از تأسیس حوزه، معاونت آیت اللّه حائری را بر عهده گرفت. این فقیه مبارز در جهت جلوگیری از منکرات از هیچ مصیبتی نمی هراسید به طوری که بر اثر مخالفت علنی با جریان کشف حجاب و ورود خانواده بی شرم و بی حجاب پهلوی به حرم حضرت معصومه(س)، در دوم فروردین 1306، توسط شخص رضاخان مورد ضرب و شتم قرار گرفت و سپس سال ها در شهر ری در تبعید بود. آیت اللّه بافقی پس از شنیدن واقعه خونین مسجد گوهرشاد مشهد توسط عمال پهلوی در تیرماه 1314، دچار سکته قلبی شد و برخی از اعضای بدنش آسیب دید. وی پس از فرار و اخراج پهلوی اول به قم بازگشت و سرانجام در 26 فروردین سال 1325 ش برابر با 12 جمادی الاول 1365 ق در 72 سالگی درگذشت و در حرم حضرت معصومه(س) مدفون گردید.
2- حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ محمد شریف رازی، در سال 1300ش 1340ق در خاندانی متدین در شهر ری به دنیا آمد. در سیزده سالگی پدر را از دست داد و پس از آن به کار و کسب و تحصیل علوم

جدید و مقدمات علوم دینی پرداخت. وی در هفده سالگی با صلاحدید آیت اللّه شیخ محمدتقی بافقی که دوران تبعیدش را در شهر ری می گذارند، به قم رفت و به تکمیل سطوح عالی حوزه همت گماشت. حجت الاسلام شریف رازی پس از آن رهسپار حوزه علمیه نجف اشرف گردید و مدتی از درس سید ابوالحسن اصفهانی و شیخ غلامحسین اردبیلی بهره برد. ایشان همچنین پس از چند ماهی که از دروس آیت اللّه میرزا مهدی اصفهانی در مشهد مقدس استفاده نمود، در قم رحل اقامت افکند و یکسره به درس فقه و اصول حضرات آیات: سید محمد حجت کوه کمره ای و سیدحسین بروجردی حاضر شد و مبانی علمی خویش را استوار ساخت. حجت الاسلام شریف رازی در سال 1333ش به شهر ری رفت و در مدت اقامت پنج ساله در آنجا، در تاسیس، مدیریت و تدریس مدرسه بُرهانیه نقش مهمی ایفا نمود. از آن پس به قم بازگشت و به تألیف و تحقیق و تبلیغ دین در داخل و خارج کشور اشتغال ورزید. وی از بسیاری از بزرگان شیعه اجازات امور حسبیه و روایتی دریافت داشت که از جمله آنها، اجازات روایی حضرات آیات: شیخ آقابزرگ تهرانی، شیخ علی اکبر نهاوندی و سیدشهاب الدین مرعشی نجفی بود. حجت الاسلام شریف رازی در ضبط تاریخ حوزه های علمیه و بزرگان شیعه اهتمامی خاص داشت و با تالیف و نگارش کتاب های آثارُالحُجَّه یا دایره المعارف حوزه علمیه قم در 2 جلد و نیز گنجینه دانشمندان درباره شرح حال زندگی علمای معاصر شیعه در ایران و عراق، در 9 جلد، در احیا و بزرگداشت نام و یاد علمای شیعه قدمی بلند و گامی ارجمند برداشت. علاوه بر این از شریف رازی آثار با ارزش دیگری بر جای مانده که اختران فروزان ری و تهران، کرامات صالحین، چرا شیعه شدم، مشاهیر دانشمند اسلام، تعلیقه بر وسایل الشیعه در 5 جلد و تعلیه بر بحارالانوار در 6 جلد و... از آن جمله اند. معظمٌ له سرانجام پس از عمری تحقیق و نگارش، در بیست و پنجم فروردین 1379ش برابر با هفتم محرم 1420ق در هفتاد و نه سالگی بدرود حیات گفت و در قبرستان شیخان قم مدفون گردید.

_ رحلت عالم و فقیه بزرگوار آیت اللّه «سید ابوالفضل موسوی تبریزی» (1382 ش)(1)

1- آیت اللّه سید ابوالفضل موسوی تبریزی در سال 1314 ش 1354 ق در تبریز به دنیا آمد و پس از طی دوران دبستان، در سیزده سالگی وارد حوزه علمیه تبریز شد. وی پس از طی دوره مقدمات، در هفده سالگی راهی حوزه علمیه قم گردید و در محضر استادانی همچون آیت اللّه علی مشکینی و حضرت امام خمینی رحمه الله به مدارج بالای علمی دست یافت. آیت اللّه موسوی تبریزی در جریان نهضت اسلامی مردم بر ضد رژیم پهلوی به مبارزات سیاسی پرداخت و در سال 1347 به عضویت جامعه مدرسین حوزه علمیه قم درآمد. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز، دو دوره به نمایندگی مجلس شورای اسلامی و سه دوره نمایندگی مجلس خبرگان رهبری را برعهده گرفت و در این سنگرها خدمت نمود. آیت اللّه موسوی تبریزی همچنین مدتی به عنوان دادستان کل کشور و ریاست دیوان عدالت اداری، مشغول فعالیت بود و منشأ خدمات ارزنده ای گردید. ایشان در سال های پایانی عمر خویش به عنوان مشاور عالی قوه قضاییه و عضو مجمع جهانی اهل بیت در خدمت نظام اسلامی حضوری فعال داشت تا اینکه در 26 فروردین 1382 ش برابر با سیزدهم صفر 1424 ق در 68 سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:69

_ روز ریشه کنی فلج اطفال

27فروردین

27فروردین

_ درگذشت خطیب شهیر و خدمتگزار، حجت الاسلام «عباسعلی اسلامی سبزواری» (1364 ش)(1)

1- حجت الاسلام و المسلمین شیخ عباسعلی اسلامی در سال 1281 ش 1320 ق در سبزوار به دنیا آمد. وی پس از تحصیل در سبزوار راهی مشهد و عتبات عالیات شد و از محضر حضرات آیات: آقا بزرگ تهرانی، حاج آقا حسین طباطبایی قمی و سیدابوالحسن اصفهانی استفاده های فراوانی بُرد. سپس به تهران بازگشت و به ترویج دین پرداخت. او برای نجات جوانان از انحرافات حاکم بر محیط مدارس آن روزگار، به فکر تشکیل مدارس اسلامی افتاد و با تلاشی وصف ناپذیر برای رسیدن به مقاصد دینی خود تلاش و مبارزه کرد تا سرانجام موفق به تأسیس جامعه تعلیمات اسلامی شد. حجت الاسلام اسلامی در زمینه خدمات اجتماعی در تهران و شهرستان ها آثار و ابنیه های ارزنده و فراوانی پدید آورد که تاسیس حدود یکصد و هشتاد مدرسه و کتابخانه و 84 مسجد از آن جمله اند. این روحانی مبارز، در جریان کشف حجاب و پس از آن به دلیل اعتراض به این اعمال رژیم، بارها توسط مزدوران پهلوی دستگیر و به زندان افتاد و ممنوع المنبر شد. وی پس از انقلاب اسلامی نیز با این که بیش از هشتاد سال داشت. بارها به جبهه رفت و به رزمندگان روحیه می داد. رساله حجاب، عدم تشابه و تساوی حقوق زن و مرد و نیز خاطرات در 8 جلد از جمله آثار اوست. این شخصیت برجسته سرانجام در 27 فروردین سال 1364 ش برابر با 25 رجب 1406 ق در 83 سالگی درگذشت و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:70

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «شیخ علی جواهری» (1374 ش)(1)

_ ارتحال فقیه جلیل آیت اللّه «بیوک خلیل زاده مروّج» امام جمعه اردبیل (1380 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ علی جواهری از علمای بزرگ بروجرد، در سال 1283 ش برابر با 1322 ق در بیت رفیع و با شکوه آیت اللّه شیخ محمد حسن نجفی صاحب کتاب عظیم جواهرالکلام به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات علوم اسلامی از پدر و دیگر اساتید، به درس حضرات آیات: میرزای نایینی، آقاضیاءالدین عراقی و سید ابوالحسن اصفهانی شتافت و همزمان علاوه بر تدریس، به تبلیغ و ترویج شعائر دینی در شهرهای خوزستان پرداخت. آیت اللّه جواهری پس از سفری که به ایران داشت به دعوت آیت اللّه بروجردی که در آن زمان ساکن بروجرد بود، به آن شهر رفته و سالیان متمادی در آن جا اقامت گزید. ایشان شعر عربی را بسیار روان می سرود و با خط بسیار زیبایش به استنساخ کتب می پرداخت. از ویژگی های این عالم برجسته، زهد و تقوی و تهجّد و مداومت بر ادعیه و نوافل و کثرت مطالعه و نوشتن بود. از تألیفات ایشان می توان از دیوان اشعار، تقریرات درس فقه آیت اللّه بروجردی و جواهرالعلوم در چهار جلد نام برد. او همچنین از حضرات آیات سیدحسین بروجردی، میرزای نایینی، سید ابوالحسن اصفهانی، سید عبدالهادی شیرازی، سید ابوالقاسم خویی و سید محسن حکیم دارای اجازه اجتهاد بود. آیت اللّه علی جواهری سرانجام در 27 فروردین 1374 ش برابر با 16 ذی قعده 1415 ق در 91 سالگی در بروجرد به دیار باقی شتافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه حاج شیخ بیوک خلیل زاده مروج در سال 1309 ش 1349 ق در اردبیل زاده شد و پس از پشت سرگذاشتن علوم ابتدایی، برای تحصیل سطوح عالیه، در 17 سالگی به حوزه علمیه قم رفت. ایشان در درس خارج حضرات آیات سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد و اندکی هم درس امام خمینی رحمه الله در قم و آیت اللّه یونس اردبیلی در مشهد شرکت کرد و مبانی علمی اش را استوار نمود. آیت اللّه مروج از آن پس به زادگاهش بازگشت و به خدمات دینی و علمی و رسیدگی به امور مردم همت گماشت. ایشان همچنین در جریان نهضت اسلامی مردم از هیچ کوششی دریغ نورزید و بر اثر این فعالیت ها، در سال های دهه 1350 ش،

ممنوع المنبر شد. وی به رغم همه مشکلات، در آستانه پیروزی انقلاب، از فرو افتادن جوانان در گرداب گروهک های منحرف جلوگیری می کرد و اقدامات آگاهی بخش فراوانی به انجام رساند. آیت اللّه مروج پس از پیروزی انقلاب، از سوی امام خمینی رهبه عنوان امام جمعه اردبیل و از سوی مردم آن دیار به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری در چند دوره انتخاب شد. وی در جریان جنگ تحمیلی بارها به جبهه های نبرد شتافت و با کمک ها و سخنرانی های خود، شور فراوانی در رزمندگان اسلام ایجاد کرد. سرانجام آن عالم خدمتگزار در 27 فروردین 1380 ش برابر با 21 محرم 1422 ق در 71 سالگی چشم از جهان فروبست و پس از تشییع باشکوه، در گلزار شهدای اردبیل به خاک سپرده شد.

ص:71

28فروردین

28فروردین

_ پایان ساختمان سد ساحلی بندرعباس (1340 ش)

_ اعطای وام 65 میلیون دلاری به عراق از جانب اردن جهت جنگ با ایران(1362ش)

_ درگذشت «محمد امین مکری» شاعر و نویسنده کُرد (1365 ش)(1)

_ بازپس گیری فاو توسط رژیم بعث عراق (1367 ش)(2)

1- محمد امین شیخ الاسلامی مکری، در سال 1300 ش در یکی از روستاهای غرب ایران به دنیا آمد. در دوران تحصیل خود با استاد عبدالرحمن شَرَفْکَندی، دانشمند و شاعر کُرد آشنا شد و دوستی این دو تا پایان عمر ادامه یافت. شیخ الاسلامی مکری در 21 سالگی به عضویت شورای نویسندگان روزنامه نیشمتان درآمد. این روزنامه به طور مخفیانه علیه رژیم شاه فعالیت می کرد و انحرافات و خیانت های آن را افشا می نمود. از آثار این شاعر و نویسنده کُرد می توان به نامه جدایی در قالب شعر و همه وادی خالی به نثر اشاره کرد. محمد امین مکری سرانجام در 28 فروردین 1365، در 65 سالگی درگذشت.
2- در فروردین 1367، در زمانی که ایران در آستانه برگزاری انتخابات دوره سوم مجلس شورای اسلامی و فرارسیدن ماه مبارک رمضان بود و نیروهای خودی پس از انجام عملیات والفجر 10 در زمستان 1366، به شهرهای خود بازگشته بودند، ارتش عراق در ساعت 5 بامداد روز 28 فروردین 1367، با اجرای آتش سنگین در سراسر خطوط و عقبه یگان های خودی در فاو و اجرای حمله شیمیایی به صورت گسترده، تهاجم خود را به منطقه استراتژیک فاو آغاز کرد. عراق برای حمله به فاو، 26 ماه زیرسازی های لازم را به عمل آورده و ضمن انجام تلاش های گسترده، در انتظار فرصتی مناسب برای حمله به نقطه مهم بود. در جبهه خودی، با وجود آمادگی نیروها، سلاح ها و ادوات موجود در خط، بر اثر حجم گسترده آتش دشمن، منهدم و بر اثر حملات شیمیایی نیز نیروهای مسؤول و خدمه یگان های ادوات، ضد زره و توپخانه، زخمی و شهید شدند و امکان

پشتیبانی آتش از نیروهای درگیر در خط، در همان آغاز عملیات از میان رفت. سرانجام علی رغم فداکاری و جانبازی فراوان رزمندگان اسلام، شهر مهم فاو در عرض 36 ساعت به دست نیروهای عراقی افتاد و منطقه فاو پس از دو سال و سه ماه، به طور کامل از قوای ایرانی تخلیه شد. برتری کمّی فوق العاده عراق از نظر نیرو و تجهیزات، عدم حضور کافی نیروهای خودی در منطقه، برنامه ریزی دقیق و دراز مدت دشمن برای بازپس گیری فاو و جمع آوری اطلاعات بسیار دقیق از مواضع استقرار نیروهای ایران در فاو با کمک ماهواره های اطلاعاتی آمریکا و منافقین و... از جمله علل اصلی سقوط فاو به شمار می روند.

ص:72

_ رحلت علامه «سید ذی شأن حیدر جوادی» عالم و اصلاح گر مسلمان هندی (1379 ش)(1)

1- علامه سید ذی شأن حیدر جوادی، یکی از مشهورترین علمای شیعه در هندوستان، در سال 1317 ش 1357 ق در روستایی از توابع اللّه آباد هند به دنیا آمد و پس از طی دروس مقدماتی علوم، راهی نجف اشرف گردید. وی پس از طی سطوح عالیه، در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: سید محسن حکیم، سید ابوالقاسم خویی و شهید سید محمدباقر صدر شرکت جست و پس از اقامت ده ساله و اخذ اجازات متعدد روایی و حسبیه از مراجع نجف، برای انجام خدمات دینی به زادگاهش بازگشت. علامه حیدر جوادی در اللّه آباد هند به مقابله جدی با تفکر مادی گرایی و بدعت وهابیت و تألیف و تدریس و سخنرانی پرداخت و با همکاری یکی از عالمان منطقه، به تأسیس سازمان دینی «تنظیم المکاتب» که سازمانی بزرگ و فعال در امور دینی است، دست زد. این عالم مسلمان در سال 1356 ش به ابوظبی رفت و با بر عهده گرفتن سرپرستی شیعیان اردو زبان و ارشاد و تبلیغ دین، ده ها نفر از اهل تسنن را به تشیع رهنمون ساخت. علامه حیدر جوادی علاوه بر آن، ده ها مسجد، مدرسه، حسینیه، کتابخانه و درمانگاه را در سراسر هندوستان پایه گذاری کرد و در سال 1376 ش، با حکم مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای به وکالت ایشان در هند منصوب گردید. او همچنین علاوه بر تألیف و تصنیف کتب مفید، موفق شد شبکه جهانی اسلامی را در تلویزیون بمبئی تأسیس نماید و صدای اسلام را به اقصی نقاط هند برساند. از ایشان علاوه بر یکصد تألیف و پنجاه ترجمه، حدود پانزده هزار نوار صوتی و تصویری و هزاران مقاله بر جای مانده است. وی به زبان های عربی، فارسی، اردو و انگلیسی نیز مسلط بود. آن مرد بزرگ سرانجام در 28 فروردین 1379 ش برابر با عاشورای 1421 ق در 62 سالگی دارفانی را وداع گفت و در اللّه آباد به خاک سپرده شد.

ص:73

29فروردین

29فروردین

_ تشکیل جنبش عدم تعهّد (غیرمتعهدها) (1333 ش)(1)

_ حماسه ناوچه قهرمان جوشن در خلیج فارس (1367 ش)(2)

1- مفهوم عدم تعهد که منجر به تشکیل این جامعه گردید، به عنوان مجموعه ای از مقررات توصیف می شود که گروهی از ممالک که از حیث اصولی به هیچ یک از بلوک های سیاسی، فرهنگی و نظامی وابسته نیستند، در روابط بین المللی خود از آن الهام می گیرند. همچنین کشورهای عضو، هیچ گونه تعهد رسمی را تقبل نکرده اند که با کشورهای دیگر عضو این جامعه، دارای تصمیمات و خط مشی های مشترک باشند. پایه گذاران اصلی این جنبش، سوکارنو، تیتو، نهرو و جمال عبدالناصر، رهبران اندونزی، یوگسلاوی، هند و مصر می باشند. اولین کنفرانس سران غیرمتعهد در 1339 ش 1961 م در بلگراد پایتخت یوگسلاوی با حضور 25 کشور و 30 نهضت آزادی بخش برگزار گردید. این جامعه در حدود دوسوم کشورهای جهان را در بر می گیرد. جمهوری اسلامی ایران نیز در اسفند 1357 به فاصله کمی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به عضویت این جنبش درآمد.
2- به دنبال تهدیدات نظامی آمریکا در خلیج فارس، ناوچه ایرانی جوشن در روز 28 فروردین 1367 ش بندر بوشهر را به قصد دریا و حراست از مرزهای آبی جمهوری اسلامی و صیانت از آب های خلیج فارس ترک کرد. در روز 29 فروردین، کشتی های نظامی آمریکایی در تجاوزی آشکار به کیان جمهوری اسلامی ایران و در حمایت از رژیم بعث عراق در جنگ تحمیلی به سکوهای نفتی ایرانی سلمان، نصر و مبارک حمله برده و آنها را به آتش می کشند. با حضور ناوچه ایرانی در اطراف سکوهای نفتی ایران، فرمانده ناوگان آمریکایی از نیروهای ناوچه جوشن می خواهد که هر چه سریع تر کشتی را ترک کنند و از محل دور شوند. فرمانده ناوچه جوشن در پاسخ رَجَزخوانی های آمریکایی ها با قاطعیت تمام اعلام می کند که هرگونه حرکت تجاوزکارانه آنها با واکنش کوبنده روبه رو خواهد شد. از این رو، هلی کوپترها و هواپیماهای آمریکا، ناوچه جوشن را در محاصره خود می گیرند و پس از دقایقی، درگیری شدیدی بین دو طرف واقع می شود.

سرانجام پس از اصابت چهار موشک لیزری هاریون و سیصد گلوله توپ به ناوچه جوشن، این کشتی قهرمان غرق می گردد. مقاومت این ناو با یازده شهید و سی و سه مجروح، برگ زرّین دیگری به پرونده حماسه های نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران می افزاید و خاطره ناوچه حماسه آفرین جوشن را برای همیشه زنده نگاه می دارد.

_ روز ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروی زمینی(1)

1- همزمان با به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی، ارتش رژیم شاهنشاهی که پیکره اصلی آن را جوانان برومند خانواده های مسلمان و اغلب مستضعف ایرانی تشکیل می داد به ندای رهایی بخش رهبر کبیر انقلاب اسلامی لبیک گفت و در نتیجه، هم صدا و همراه با امت بعد از براندازی نهایی رژیم ستم شاهی، به ستیز بی امان با دشمنان داخلی و خارجی انقلاب برخاست. ارتش به عنوان نخستین بازوی توانمند نظامیِ انقلاب در جهت تحقق اهداف جمهوری اسلامی ایران، تلاش های خستگی ناپذیر و مستمری را با فداکاری و ایثار و در ابعاد مختلف آغاز کرد. امام خمینی ره روز پیوستن ارتش به مردم را با عبارت حکیمانه «لحظه شادی بندگان خدا و یأس ستمگران» نقطه عطف درخشان و افتخارآمیز قلمداد فرمود. در این حال و در شرایطی که عده ای از ناآگاهان و غرض ورزان در همان دوران خواهان انحلال ارتش بودند امام امت به عنوان بزرگ ترین حامی ارتش، پای به میدان نهاد و طی پیامی در 27 فروردین 1358 ضرورت حفظ ارتش را اعلام و در جهت انسجام و یکپارچگی ارتش، فرمان تاریخی و مهمی را صادر و روز 29 فروردین را روز ارتش نامگذاری کردند. ایشان در این پیام فرمودند: «اکنون ارتش در خدمت اسلام است و ارتشِ اسلامی است و ملت شریف لازم است پشتیبانی خود را از آنان اعلام نمایند. اکنون مخالفت با ارتش اسلامی که حافظ استقلال و نگهبان آن است جایز نیست. ما و شما و ارتش، برادرانه باید برای حفظ و امنیت کشورمان کوشش کنیم و به شرارت اشرار و اخلال مفسدین خاتمه دهیم.» پس از صدور این پیام تاریخ ساز، ارتشیان نیز در عمل ثابت کردند که شایستگی حمایت و پشتیبانی امام امت را داشته و دارند و در این رهگذر، با خلق حماسه های عظیم و به یاد ماندنی در سال های پیروزی انقلاب اسلامی و پس از آن، اوراق زرینی بر دفتر تاریخ سراسر حماسه قیام ملت ایران افزودند.

ص:75

30فروردین

30فروردین

_ اولین سفر «ناصرالدین شاه قاجار» به اروپا (1252 ش)(1)

1- میرزا حسین خان مشیرالدوله، صدراعظم ناصرالدین شاه قاجار، در نخستین سال صدارتش کوشید برای آشنایی شاه با مظاهر تمدن اروپا و ایجاد زمینه های مناسب برای اجرای برنامه های مورد نظر خود در ایران زمینه های سفرِ شاه قاجار را به اروپا فراهم سازد. پس از انجام مذاکرات با رؤسای کشورهای اروپایی، امپراتور اتریش و دولت های آلمان، فرانسه، بلژیک، سوئیس و ایتالیا آمادگی خود را برای پذیرایی از شاه ایران اعلام کردند. تا اینکه در این روز موکب شاهانه از تهران به طرف گیلان حرکت کرد و به سمت مسکو پایتخت روسیه به راه افتاد. این سفر چندین ماهه، گر چه به امید مشاهده ترقیات دولت های اروپایی و رغبت یافتن به اجرای اصول تمدن و نظام جدید زندگی در ایران بود، عملاً نتیجه خوبی نداد. زیرا شاه را مأیوس ساخت و فاصله میان تمدن شرق و غرب را آن قدر زیاد یافت که نه تنها امید به رسیدن به پای دولت های بزرگ را از او سلب کرد، بلکه او را آماده جلوگیری از تأسی به اروپاییان و حتی مسافرت به اروپا گرداند. در این میان، اصرار و تهدید روس ها و نفوذ درباریان بی اطلاع، سودجو و تطمیع شده و بی حقیقتی انگلیسی ها که به لباس دوستی در پی بسط نفوذ خود و تضعیف ایران بودند و سیاست دول بزرگ که فقط نفع خود را می خواستند، از عوامل تأیید نظر شاه بود. با این همه، دو سفر دیگر شاه نیز، برای خوشگذرانی بود نه یافتن راه ترقی. همچنین هزینه های سرسام آور و کمرشکن این مسافرت های بیهوده، باعث عقب ماندگی هرچه بیشتر مملکت، فقر سراسری و وابستگی بیشترِ به اجانب می گردید. در این میان، دربار قاجار برای تهیه مخارج این خوشگذرانی ها، مجبور بود که به بیگانگان دست نیاز دراز کند و امتیازهای وطن فروشانه ای را به آنان واگذار کند که بیش از پیش، اقتصاد ایران را درهم می کوبید. امتیازاتی که برخی از آنها، تا بیش از شصت سال نیز ادامه داشت.

ص:76

_ درگذشت دکتر «خواجه نوری» محقق علم آمار (1372 ش)(1)

31فروردین

31فروردین

_ رحلت حکیم، ادیب و فقیه فرزانه «آقا نجفی قوچانی» (1323 ش)(2)

1- دکتر عباسقلی خواجه نوری در سال 1294 ش در تهران متولد شد و پس از اتمام تحصیلات مقدماتی و دانشگاهی، در سال 1335 ش از دانشکده علوم دانشگاه پاریس به اخذ درجه دکترا در رشته آمار نائل گشت. وی در مشاغل پژوهشی، آموزشی و مشاوره در امور اجراییِ وزارتخانه های مختلف، فعالیت گسترده ای داشت و در سال 1345، مؤسسه آموزش عالی آمار را در تهران تأسیس کرد. دکتر خواجه نوری بنیانگذار روش نمونه گیری مبتنی بر نظریه احتمال و استنباط آماری در ایران و یکی از محققان برجسته علم آمار در کشور بود. از استاد خواجه نوری تألیفات متعددی برجای مانده که روش های مقدماتی آمار، روش تحقیق و آمار پیشرفته از آن جمله است. این استاد و پژوهشگر علم آمار سرانجام در 30 فروردین 1372 در هفتاد و هشت سالگی در تهران درگذشت.
2- سید محمد حسن بن سید محمد، معروف به آقانجفی قوچانی در حدود سال 1256 ش 1295 ق در روستای خسرویه از توابع قوچان در استان خراسان به دنیا آمد. تحصیلات مقدماتی را در قوچان، سبزوار و مشهد به پایان رساند و در بیست سالگی راهی اصفهان شد. آقانجفی قوچانی پس از اقامت چهار ساله در اصفهان و استفاده از محضر استادان آن دیار از قبیل آخوند کاشانی، میرزاجهانگیر خان قشقایی، شیخ عبدالکریم گزی و سید محمد باقر درچه ای، به نجف رفت و نزد آخوند خراسانی و شیخ الشریعه اصفهانی تلمّذ کرد. وی در سی سالگی به درجه اجتهاد رسید و پس از بیست سال توقف در نجف اشرف، به زادگاه خود بازگشت. آقانجفی، از آن پس متجاوز از بیست و پنج سال از عمر خود را در مقام فقاهت و حاکمیت شرع در قوچان گذراند و به اداره حوزه علوم دینی شهر پرداخت. از این شخصیّت دانشمند، آثار برجسته ای به جای مانده که سیاحت غرب در کیفیت عالم برزخ و سیر ارواح پس از مرگ؛ سیاحت

شرق که مهم ترین اثر او و در شرح حال خود او از کودکی تا مقام اجتهاد است، اثبات رجعت و نیز شرح و ترجمه رساله تُفّاحیّه ارسطو از آن جمله است. این عالم ربانی سرانجام در 31 فروردین 1323 ش (26 ربیع الثانی 1363ق) در 67 سالگی درگذشت و در حسینیه خود به خاک سپرده شد. آرامگاه او اکنون زیارتگاه مردم است.

_ شکست مفتضحانه دشمن بعث در پاتک سنگین در منطقه فاو (1365ش)

_ شهادت «سیدجعفر تهرانی» فرمانده اطلاعات عملیات لشگر 27 محمدرسول اللّه (1365 ش)

_ رحلت معلم قرآن، استاد «محمدتقی شریعتی» (1366 ش)(1)

1- استاد محمدتقی شریعتی در سال 1286 ش در روستای مزینان سبزوار به دنیا آمد. دروس مقدماتی را نزد پدر و عمویش فرا گرفت و در 1307 جهت ادامه تحصیل راهی مشهد شد. در مشهد از محضر استادانی همچون شیخ هاشم قزوینی، ادیب نیشابوری بزرگ، ادیب نیشابوری ثانی، شیخ کاظم دامغانی و میرزا احمد مدرس بهره گرفت. فعالیت اجتماعی وی از 1311 ش با ورود به وزارت فرهنگ و مسؤولیت در مدرسه ابن یمین و تدریس در آنجا آغاز شد. از 1320 ش به بعد، همزمان با اشغال ایران توسط متفقین و گسترش فعالیت حزب توده، به تنهایی در خراسان به مبارزه با انحرافات فکری و اسلام زدایی برخاست. وی با تشکیل کانون نشر حقایق اسلامی در مشهد و برگزاری جلسات هفتگی و سخنرانی و تفسیر، اذهان جوانان را روشن می کرد. استاد محمدتقی شریعتی از سال 1323 ش حضوری فعال در عرصه سیاست داشت و به خاطر مبارزات ضداستبدادی خود، 2 بار به زندان افتاد ولی هرگز از راهی که یافته بود عقب ننشست. ایشان بعدها در مسجد هدایت تهران به جای آیت اللّه طالقانی تفسیر قرآن می گفت. با تأسیس حسینیه ارشاد و بنا به دعوت استاد مطهری به مدت چهار سال در آنجا به تدریس و سخنرانی مشغول بود. از این شخصیت برجسته، آثار گرانقدری چون تفسیر نوین، کتاب خلافت و ولایت، امامت در نهج البلاغه و علیع شاهد رسالت، بر جای مانده است. سرانجام این استاد فرزانه در 31 فروردین 1366 ش برابر با 21 شعبان 1407 ق در هشتاد سالگی دار فانی را وداع گفت و به سوی معبود شتافت.

_ آغاز مذاکرات جمهوری اسلامی ایران و عراق در ژنو با دبیر کل سازمان ملل (1368 ش)(1)

_ رحلت فقیه فرزانه آیت اللّه «سید تقی حسینی نصیری» (1373ش)(2)

1- پس از بی نتیجه ماندن مذاکرات سه جانبه در بهمن 1367 در نیویورک و بیانیه دبیر کل، وزرای خارجه ایران و عراق برای مذاکرات سه جانبه در ژنو دعوت شدند و این مذاکرات با عنوان دور پنجم مذاکرات در 31 فروردین 1368، شروع شد. بحث پیرامون تبادل اسرا و خروج نیروهای نظامی عراق از خاک ایران از مباحث اصلی این دور مذاکرات بود. در این دور مذاکرات، دو طرف بر اجرای مفاد قطعنامه تأکید داشتند ولی به تصمیمی قاطع و صریح دست نیافتند. لذا قرار بر این شد که مذاکرات بعدی در ماه های آینده صورت گیرد.
2- آیت اللّه حاج سیدتقی حسینی نصیری متکازینی در سال 1289ش 1328ق در یکی از روستاهای توابع بهشهر در استان مازندان به دنیا آمد. وی پس از طی دوره مقدمات، راهی حوزه علمیه کوهستان شد و زیر نظر فقیه و عارف نامی، آیت اللّه شیخ محمد کوهستانی به رشد علمی و اخلاقی نائل آمد. او سپس سطوح عالیه را در حوزه علمیه مشهد پشت سر گذاشت و برای تکمیل دروس فقه و اصول، عازم نجف اشرف شد. آیت اللّه حسینی نصیری در نجف در حلقه درس میرزا حسن یزدی و میرزا هاشم آملی شرکت کرد و پس از اقامت هشت ساله و اخذ اجازه اجتهاد، به میهن بازگشت. وی در ابتدا بنا به درخواست استادش، آیت اللّه کوهستانی، سالیانی در حوزه علمیه کوهستان به کار تدریس و تربیت طلاب علوم دینی اشتغال ورزید و از آن پس به مدت چهل سال، با شوقی وصف ناپذیر، به این کار مشغول بود. آیت اللّه نصیری در تواضع، اخلاص، متانت، گشاده رویی، احترام به مردم، کارسازی و گره گشایی، ساده زیستی، قناعت و تعهد در ادای وظایف زبانزد خاص و عام بود. ایشان خدمت به انقلاب را واجب عینی فرض می کرد و به همین دلیل به رغم کهولت سن، دعوت شورای عالی قضایی را اجابت کرد و سال ها با خدمت در منصب قضا، بدون پیرایه به کار دعاوی رسیدگی می کرد. این فقیه بزرگوار سرانجام در سی ویکم فروردین 1373ش برابر با هشتم ذی قعده 1414ق در 84 سالگی دعوت حق را لبیک گفت و به دیدار معبود شتافت.

ص:79

اردیبهشت

اشاره

اردیبهشت

زیر فصل ها

1اردیبهشت

2اردیبهشت

3اردیبهشت

4اردیبهشت

5اردیبهشت

6اردیبهشت

7اردیبهشت

8اردیبهشت

9اردیبهشت

10اردیبهشت

11اردیبهشت

12اردیبهشت

13اردیبهشت

14اردیبهشت

15اردیبهشت

16اردیبهشت

17اردیبهشت

18اردیبهشت

19اردیبهشت

20اردیبهشت

21اردیبهشت

22اردیبهشت

23اردیبهشت

24اردیبهشت

25اردیبهشت

26اردیبهشت

27اردیبهشت

28اردیبهشت

29اردیبهشت

30اردیبهشت

31اردیبهشت

1اردیبهشت

1اردیبهشت

_ تشکیل مجلس مؤسسان (1328 ش)(1)

_ درگذشت «ملک الشعراء بهار» ادیب و سیاستمدار (1330 ش)(2)

1- مجلس مؤسسان، مجلسی بود که قدرت طرح ریزی یا تغییر قانون اساسی را داشت. در تاریخ مشروطه ایران، این مجلس در مقاطعی، کارهای مهمی انجام داده که تدوین قانون اساسی و متمم آن در زمان مظفرالدین شاه و محمدعلی شاه، تصویب حکم انقراض سلسله قاجار و اصلاح اصول مربوط به سلطنت از آن جمله اند. زمینه اصلی تشکیل این مجلس پس از ترور محمدرضا پهلوی در 15 بهمن 1327 دردانشگاه تهران پیش آمد که شاه، نمایندگان مجلس شورای ملی را به تشکیل آن ملزم نمود. در این مجلس، اصولی از قانون اساسی تغییر کرد و شاه اختیارات بیشتری به دست آورد که قدرت انحلال مجلس یکی از آنها بود.
2- استاد محمدتقی بهار پسر ملک الشعرا محمد کاظم صبوری در سال 1266 ش در مشهد به دنیا آمد. از هفت سالگی به سرودن شعر روی آورد و از مظفرالدین شاه در 18 سالگی لقب ملک الشعرایی گرفت. وی از محضر ادیب نیشابوری استفاده برد و علی رغم منع پدر از سرودن شعر، به دلیل علاقه و استعداد ذاتی، به این هنر گرایید. محمدتقی بهار پس از مرگ پدرش دنبال تکمیل تحصیلات علمی را به منظور تقویت بنیه های شاعری گرفت و به مرور سرآمد همه شاعران معاصر ایران گردید، تا جایی که به عنوان آخرین استاد شعر کلاسیک فارسی شناخته شد و آوازه جهانی پیدا کرد. بهار بعدها به خدمت دولت درآمد و پس از مدتی اشتغال در مناصب دولتی، در سلک آزادی خواهان و مشروطه طلبان جای گرفت. بهار فعالیت های سیاسی خود را از آغاز نهضت مشروطه آغاز کرد و در این راه متحمل رنج زندان و تبعید و آوارگی گردید. در همه این احوال از آن روزها و شب ها که ملک الشعرا بهار، عمر خود را در زدوخوردهای سیاسی و روزنامه نگاری و حبس و تبعید و خدمت در مجلس شورای ملی می گذرانید تا آن ساعت ها که با لحن دلچسب و سخنان دل انگیز و اشارات دلنشین خود در کلاس درس اشتغال داشت، حتی در ایام بیماری و آخرین روزهای زندگی، ذهن خلاقش از آفرینش معانی و موضوعات جدید باز نایستاد و مجموعه های شعری پدید آورد. از لحاظ ادبی نیز اهمیت شعر بهار بیشتر از آن جهت است که او زبان فصیحِ پیشینیان را به بهترین و دل انگیزترین صورت در سخن خود به کار برده است. بهار با اطلاع وافری که از زبان فارسی و ادبیات قبل از اسلام داشت، به خلق ترکیبات جدید و وارد کردن بسیاری از لغات متروک لهجه های کهن درآثار خود توفیق یافت. تصحیح و حاشیه تاریخ سیستان و مجملُ التواریخ و تألیف سبک شناسی نثر فارسی و دیوان اشعار و چند نوشتار سیاسی از جمله آثار اوست. استاد محمدتقی بهار سرانجام در اول اردیبهشت 1330 ش در 64 سالگی به مرض سل درگذشت.

_ اعزام روحانیون به سربازی پس از ماجرای حمله به مدرسه فیضیه (1342 ش)(1)

_ درگذشت شاعر معاصر «سهراب سپهری» (1359 ش)(2)

1- تهاجم وحشیانه مزدوران بعث رژیم پهلوی به مدرسه فیضیه در دوم فروردین 1342، عکس العمل شدید مراجع عظام، طلاب و فضلای حوزه و مردم مسلمان را به دنبال آورد. با گسترش تظاهرات و حمایت های گسترده از طرف اقشار مختلف مردم و علما و مراجع داخل و خارج کشور، رژیم درمانده، دست به یک سلسله حرکت های ایذایی زده و جنگ روانی حساب شده ای را از طریق رسانه های گروهی آغاز کرد. یکی از این حرکت ها، طرح مسأله اعزام طلاب به سربازخانه ها بود که در تاریخ اول اردیبهشت 1342 به صورت وحشیانه ای انجام گرفت. مأموران حکومتی در کوچه و خیابان به دستگیری طلاب جوان پرداخته و ضمن نادیده انگاشتن معافیت تحصیلی آنان، این افراد را به پادگان ها اعزام می کردند. در واکنش به این عمل، حضرت امام خمینی ره به طلاب فرمودند: «شما هر کجا باشید، سربازان امام زمان هستید. رسالت سنگینی که بر عهده دارید روشن ساختن و آگاه کردن سربازان و درجه داران است. خود را از نظر روحی و جسمی قوی سازید.» اعزام روحانیان به سربازی نه تنها باعث هضم آنان در سربازخانه ها نشد، بلکه آنها در آن وضعیت نیز به مبارزات روشنگرانه خود ادامه دادند و این گونه شد که در پادگان ها و در میانه بدنه ارتش هم نهضت اسلامی و امام خمینی رحمه الله یارانی پیدا کرد که در تداوم و پیروزی انقلاب، مثمر ثمر بود.
2- سهراب سپهری در نیمه مهر 1307ش در اطراف کاشان به دنیا آمد. بیشترین دوران زندگی را در تهران گذراند و از دانشکده هنرهای زیبا فارغ التحصیل شد. وی سال هایی از عمر خود را در هند و ژاپن گذراند که این دوره در شعرش تاثیرگذار گردید. سهراب در هر دو رشته نقاشی و شعر هنرمندی موفق بود و نمایشگاه های متعددی از نقاشی های او برپا گردیده و کتب چندی از او عرضه شد. شعر سهراب از جهت زبان به عامه مردم نزدیک تر است و او دیوار بین زبان شاعر و زبان عوام را به توانایی خود شکسته است. شعر سپهری دارای تصویرهای شاعرانه و مضامین و مفاهیم عرفانی و فلسفی و غنایی است. وی شاعری بود غوطه ور در دنیای شاعرانه و هنرمندانه خویش که به همه چیز رنگ شعر می داد و همه

اشیاء برای او معنویت داشتند. او همواره در راه تکامل خویش، پیش رفته است. شعر سهراب با زبان ساده و نزدیک به زبان محاوره، انسان ها را به نگریستن دقیق در طبیعت و نزدیک شدن به آن دعوت می کند و خواننده را به افق های تازه می کشاند. او محیط خود و عصری را که در آن می زیست نمی پسندید و در جستجوی عالمی والاتر و برتر بود. آثار او پر از صور خیال و تعبیرات بدیع است که با وجود زیبایی ظاهری و تصویرهای تازه و بدیع، در مجموع از جریان های زمان، دور است. اما سهراب در اشعارش به طور کلی و در بعدی وسیع، نگران انسان و سرنوشت اوست. مرگ رنگ، هشت کتاب و آواز آفتاب از کتب اوست. مرگ سهراب در اول اردیبهشت 1359 ش در 52 سالگی در تهران روی داد و در مشهد اردهال در نزدیک کاشان به خاک سپرده شد.

_ عملیات بازی دراز 1، در ارتفاعات بازی دراز با همکاری مشترک ارتش و سپاه (1360ش)

_ موشک باران شهر دزفول توسط رژیم عراق (1362ش)(1)

1- پس از آغاز عملیات والفجر 1 و پیروزی رزمندگان اسلام در این عملیات، رژیم حاکم بر عراق، شهر قهرمان پرور دزفول را هدف موشک های خود قرار داد و ضمن ویران ساختن واحدهای مسکونی متعدد، ده ها نفر از مردم بی گناه این شهر را به خاک و خون کشید. یک ماه بعد، هیئت اعزامی سازمان ملل به دعوت جمهوری اسلامی ایران از مناطق بمباران شده بازدید نمود و گزارشی تهیه کرد اما تا پایان سال 1362، سازمان ملل هیچ گونه گزارشی از این بازدید و نتایج حاصله از آن را منتشر نساخت. شهر دزفول در طول سالیان جنگ از جانب رژیم بعث هدف بیش از یکصد و شصت موشک و صدها بمب قرار گرفت و ویرانی های بی شماری در آن به بار آمد.

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «میرزا علی غروی علیاری تبریزی» (1376 ش)(1)

_ شهادت فقیه زاهد آیت اللّه «مرتضی نجفی بروجردی» توسط دژخیمان بعث عراق (1377 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج میرزا علی غروی علیاری تبریزی در سال 1280 ش 1319 ق در بیت علم و تقوا در تبریز زاده شد. او که از نوادگان عالم بزرگ و فقیه جلیل، آیت اللّه حاج ملاعلی علیاری بود، پس از پشت سر گذاشتن دروس مقدماتی، راهی نجف اشرف گردید و سالیان بسیار در محضر حضرات آیات: سید ابوالحسن اصفهانی، ضیاء الدین عراقی، میرزای نایینی، سید ابوتراب خوانساری و سیدعلی آقا قاضی، زانوی ادب زد. وی در این دوران، مبانی علمی خود را در اخلاق، فقه، اصول، کلام، رجال، عرفان، حکمت و فلسفه استوار ساخت و درجوانی به دریافت اجازات متعدد روایی و اجتهادی از علمای بزرگ نجف نائل آمد. معظم له در 31 سالگی به درخواست جدّ عالی قدرش، آیت اللّه محمد حسن علیاری به تبریز بازگشت و به مدت 65 سال به تحقیق، تدریس، تالیف و پرورش شاگردان اشتغال ورزید. از آن فقیه سترگ نوشتارهای فراوانی به جای مانده که تقریرات درس خارج فقه حضرات آیات: عراقی، نایینی، سیدابوالحسن اصفهانی و نیز شرح عروه الوثقی در 15 جلد از آن جمله است. آیت اللّه علیاری سرانجام در چنین روزی برابر با 13 ذی حجّه 1417 ق در 96 سالگی درتبریز بدرود حیات گفت و پس از تشییعی با شکوه، در حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه مرتضی نجفی بروجردی در سال 1307 ش 1347 ق در نجف اشرف و در بیت علم و تقوا چشم به جهان گشود. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح، در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: سیدمحسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی شرکت جست و به مدارج بالای علمی رسید. بیشترین استفاده علمی آیت اللّه نجفی بروجردی از آیت اللّه خویی به مدت چهل سال بود که درس های فقه واصول استاد را در حدود چهل جلد به رشته تحریر درآورد. ایشان سالیان فراوان در نجف به تدریس سطوح عالی و خارج فقه و اصول و تحقیق و تالیف مشغول بود و در حالی که شرایط برای مهاجرت به قم و مقدمات مطرح شدن ایشان به عنوان مرجع تقلید در ایران مهیا بود، حضور در حوزه نجف را بر خود لازم می

شمرد. آیت اللّه نجفی به جهت عدم توجه به تقاضای مکرر رژیم بعث عراق برای ترک نماز جماعت در صحن علوی و ارتباط کمتر با جوانان، چند بار مورد سوء قصد عمّال رژیم قرار گرفته بود که سرانجام در آخرین سوء قصد، در اول اردیبهشت 1377 ش برابر با 22 ذی حجّه 1418 ق، در هفتادسالگی به درجه رفیع شهادت نائل آمد. خبر شهادت ایشان بازتاب وسیعی در میان شیعیان به وجود آورد و پیکر پاک آن فقیه وارسته پس از تشییعی با شکوه، در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

ص:83

_ روز بزرگداشت شیخ اجل «مصلح الدین سعدی شیرازی»(1)

2اردیبهشت

2اردیبهشت

_ ترور «میرزا مصطفی افتخارالعلماء آشتیانی» در جریان نهضت مشروطه (1288 ش)(2)

1- شیخ مصلح الدین سعدی شیرازی در حدود سال 606 ق در میان خاندانی از عالمان دین در شیراز ولادت یافت. وی در اوان جوانی برای تحصیل علوم ادبی و دینی راهی نظامیه بغداد شد و سپس به عراق و شام و حجاز سفرکرد. سعدی در اواسط قرن هفتم به شیراز بازگشت و منظومه حِکمی بوستان را در سال 655 ق و گلستان را در مواعظ و حِکم به نثر مُسجّع و آمیخته با قطعات اشعار دل انگیز در سال 656 ق، نگاشت. وی از آن پس، قسمت عمده عمر خود را در زادگاه خود گذراند تا این که در سال 691 ق در 85 سالگی درگذشت و در خانقاه خود به خاک سپرده شد. در سخن سعدی، غزل عاشقانه آخرین حد لطافت و زیبایی را درک کرده و لطیف ترین معانی در ساده ترین، فصیح ترین و کامل ترین الفاظ آمده است. سعدی در حکمت و موعظه و ایراد حِکَم و امثال از هر شاعر پارسی گوی موفق تر است و نثر مزین و آراسته و شیرین و جذاب او در گلستان، بهترین نمونه نثرهای فصیح فارسی می باشد. در جمهوری اسلامی ایران، اول اردیبهشت به عنوان روز سعدی نامگذاری شده است که همه ساله در مراسم های ویژه، گرامی داشته می شود.
2- میرزا مصطفی افتخار العلماء آشتیانی متخلص به صهبا در حدود سال 1245 ش برابر با 1282 ق در تهران، در بیت علم و فقاهت و جهاد به دنیا آمد. پدرش آیت اللّه میرزا محمد حسن آشتیانی، رهبر نامدار نهضت تنباکو در تهران و مورد اعتماد میرزای بزرگ شیرازی در پایتخت بود. میرزا مصطفی پس از اتمام تحصیلات نزد پدر و دیگر اساتید، به اخذ اجتهاد نائل آمد و در جریان نهضت مشروطیت، به این قیام مردمی پیوست. وی از رهبران مسلم انقلاب مشروطه و مجتهدی مبارز بود. میرزا مصطفی تلاش می نمود تا بتواند بین مشروطه و مشروعه را جمع کند لذا از هر دو گروه کناره گرفت. سرانجام در جریان تحصن علما در حرم حضرت عبدالعظیمع

در ری که او نیز یکی از پیشتازان آن بود، توسط عده ای ناشناس، در نیمه شب دوم اردیبهشت 1288 ش، در چهل و سه سالگی به قتل رسید و در جوار حضرت عبدالعظیم(ع) به خاک سپرده شد.

_ رحلت استاد برجسته و عالم محقق آیت اللّه «میرزا مهدی آشتیانی» (1332 ش)(1)

_ افتتاح کارخانه مدرن داروسازی در جاده کرج (1342 ش)

1- میرزا مهدی آشتیانی، حکیم، عارف و دانشمند شیعی در حدود سال 1266 ش 1306 ق در تهران متولد گردید. پدرش میرزا جعفر ملقب به میرزا کوچک از شاگردان آقا محمدرضا حکیم قمشه ای و مادرش دختر حاج میرزا حسن آشتیانی، مجتهد معروف تهران بود. ایشان پس از فراگیری مقدمات، خارج فقه و اصول را نزد شیخ فضل اللّه نوری و آقا سیدعبدالکریم مدرس آموخت. وی از آن پس سال ها در تهران مُدَرس فلسفه و عرفان بود و عنوان مدرس رسمی مدرسه سپهسالار را داشت. در این میان شاگردان فرهیخته ای تربیت نمود که میرزا ابوالحسن شعرانی، دکتر عبدالجواد فلاطوری، دکتر محمدابراهیم آیتی، سیدجلال آشتیانی، مهدی حائری یزدی و بدیع الزمان فروزانفر و... از آن جمله اند. آیت اللّه میرزا مهدی آشتیانی در سال 1325ش برابر با سال های 1365 _ 1366 هجری قمری، به استدعای فضلا و طلاب حوزه علمیه قم چندی به قم مهاجرت کرد و به تدریس و افاضه پرداخت و استاد شهید مرتضی مطهری در آن مدت قلیل توفیق استفاده از محضر او را داشت. میرزا مهدی آشتیانی بی گمان یکی از متبحرترین شارحان و مدرسان فلسفه بود ولی ذوق عرفانی او بر مشرب عقلی اش غلبه داشت و این همه در آثار و شروح و حواشی او که البته از حد شرح و تفسیر بسیار فراتر می روند و خود، آثار مستقلی به شمار می روند، به خوبی هویداست. از این عالم برجسته و محقق توانا آثار متعددی بر جای مانده که: حاشیه شرح منظومه منطق و حکمت، اساس التوحید درباره قاعده «الواحد» در وحدت وجود از آن جمله است. میرزا مهدی آشتیانی سرانجام در دوم اردیبهشت 1332 ش برابر با نهم شعبان 1372 ق در 66 سالگی درگذشت و در حرم حضرت معصومهس مدفون گردید.

_ تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی به فرمان حضرت امام خمینی رحمه الله (1358 ش)(1)

_ درگذشت «سیدعبدالعلی علوی» محقق معاصر(1359 ش)(2)

1- در نخستین روزهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال 1357، بنا به فرمان حضرت امام خمینی ره به جوانان غیور و انقلابی ایران اسلامی، عده ای از دلسوختگان راستین و پیروان صدیق ولایت فقیه گرد هم جمع شدند و نهاد مقدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را پی ریزی کردند. پس از مدتی حضرت امام خمینی رحمه الله بنیانگذار جمهوری اسلامی در دوم اردیبهشت ماه 1358 طی فرمانی به شورای انقلاب، رسما تأسیس نهاد سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را اعلام کردند و شورای انقلاب نیز با تأسیس شورای فرماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، گامی اساسی در جهت سازماندهی این نهاد انقلابی برداشت. در اولین اطلاعیه سپاه، وظایف کلی آن چنین عنوان شده است: کمک به اجرای امور انتظامی و امنیتی، مبارزه مسلحانه علیه جریان های ضدانقلاب، دفاع در برابر حملات داخلی و خارجی، همکاری و هماهنگی با نیروهای مسلح نظام اسلامی، تربیت و آموزش اخلاقی و ایدئولوژیکی _ سیاسی و نظامی کادر سپاه و... . اگرچه سپاه هویتی نظامی دارد اما نظامی گری در واقع یک بُعد از ابعاد این نهاد مکتبی است. سپاه نهادی نظامی در جهت اهداف و آرمان های والای انقلاب اسلامی است که حفاظت و نگهبانی از نظام و حکومت اسلامی مهم ترین رکن آن را تشکیل می دهد. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در افقی فرازمند، دارای آرمان های مکتبی، انسانی و جهان شمول است که باید همیشه حرکت خود را به آن سو جهت دهد.

2- سیدعبدالعلی علوی که در شعر به «پرتو» تخلص داشت در سال 1281 ش در تهران به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات به دانشسرای عالی رفت و در علوم عقلی کارشناسی گرفت. پرتو علوی در 1300 ش به عراق و از آن جا به مصر سفر کرد و مدت دو سال در دانشگاه الأزهر به تحصیل علوم نقلی پرداخت. او مدتی در اروپا نیز ساکن بود و سپس به ایران مراجعت نمود. پرتو چون با زبان های عربی، آلمانی و انگلیسی آشنایی داشت به عنوان مترجم رسمی وزارت دادگستری انجام وظیفه می کرد. تألیفاتی از پرتو به یادگار مانده است که: زندگی علی بن ابی طالب، دستور زبان آلمانی و بانگ جرس از جمله آنهاست. سیدعبدالعلی علوی در سال های

ملی شدن صنعت نفت به مبارزه علیه شرکت های استعماری پیوست و در این راه به زندان افتاد. او در شعر بیشتر به مسائل اجتماعی روزگار خود می پرداخت. سید عبدالعلی علوی سرانجام در دوم اردیبهشت سال 1359 در 79 سالگی درگذشت.

ص:86

_ سالروز اعلام انقلاب فرهنگی (1359 ش)(1)

_ درگذشت «سیدمحمود فرّخ خراسانی» ادیب و شاعر معاصر(1360 ش) (2)

_ کشف شبکه بزرگ جاسوسی آمریکا در نقاط مختلف ایران (1368 ش) (3)

1- در 28 فروردین 1359، تعدادی از دانشجویان مسلمان کنترل دانشگاه تبریز را به دست گرفتند و فردای آن روز، منافقین و گروهک ها، دانشگاه تربیت معلم را تصرف کردند. به دنبال اولتیماتوم سه روزه از طرف شورای انقلاب به منافقین، مردم مسلمان، در دوم اردیبهشت 1359 موفق به شکست آنان شدند و این حرکت مورد تأیید امام قرار گرفت. پس از آن، ضرورت ایجاب می کرد تا دانشگاه ها برای مدتی تعطیل باشد تا تغییر و تحولی اساسی در تمام نظام آموزشی کشور انجام شود، از این رو دانشگاه ها از آن روز تعطیل شدند تا با مطالعه و دقت و فرصت کافی، تحولی بنیادین و اساسی در نظام دانشگاهی کشور پدید آید. این وظیفه به عهده ستاد انقلاب فرهنگی محوَّل گردید تا این که دانشگاه ها در 27 آذر 1361 در سالروز وحدت حوزه و دانشگاه، بازگشایی شدند. این حرکت با هدف اسلامی کردن دانشگاه ها و خارج ساختن عوامل طاغوتی بود که به انقلاب فرهنگی موصوف گردید.
2- سیدمحمود فرّخ خراسانی متخلّص به فرّخ، در سال 1276 ش در مشهد به دنیا آمد. وی از نوجوانی مقدمات فارسی و عربی را آموخت و در آنها مهارت یافت. سیدمحمد فرخ، سال ها تصدّی امور آستان قدس رضوی را بر عهده داشت و در دوره های دوازدهم و سیزدهم مجلس شورای ملی، نماینده قوچان بود. در سال های آخر عمر، در مشهد انزوا گزید و به تأسیس انجمن ادبی فرّخ اقدام کرد. در سال 1353، دانشگاه مشهد به محمود فرّخ مقام استادی افتخاری دانشکده ادبیات و علوم انسانی آن دانشگاه را اعطا کرد. تاریخ مجمل فصیحی خوافی در سه جلد، سفینه نوح، دیوان اشعار، روضه خلد و... از جمله آثار اوست. استاد فرخ خراسانی سرانجام در دوم اردیبهشت 1360 در 84 سالگی درگذشت.
3- در حالی که آمریکایی ها پس از انقلاب اسلامی ایران، در نقاط حساس کشور شبکه های جاسوسی تعبیه کرده بودند، با تلاش وزارت اطلاعات و

بخش حفاظت اطلاعات ارتش، تیم های جاسوسی متعددی کشف شد. این رویداد، بازتاب وسیعی در رسانه های جهان داشت به طوری که رادیو آمریکا سعی نمود تا با طرح مسائل واهی نظیر تلاش برای کودتا در ایران، عملاً جاسوسی در ایران را به دست فراموشی بسپارد، از این رو دولت آمریکا مدعی شد که از وجود شبکه جاسوسی آمریکا در ایران اطلاعی ندارد. یکی از اهداف مهم آمریکا در راه اندازی این شبکه، سلطه مجدد بر ایران و تغییر فرهنگ ایرانی بود تا آن را به اسلام آمریکایی تبدیل سازد. اعضای این شبکه در ادارات و ارگان های اجرایی کشور به جمع آوری اخبار و اطلاعات پرداخته و به دشمنانِ نظام اسلامی منتقل می کردند.

ص:87

_ برگزاری کنگره دویستمین سال تولد «ملا هادی سبزواری» فیلسوف بزرگ اسلامی (1372 ش)

_ درگذشت حجت الاسلام «سیدصدرالدین بلاغی» محقق و مؤلف (1373ش)(1)

- روز زمین پاک

3اردیبهشت

3اردیبهشت

1- سیدصدرالدین بلاغی مشهور به صدر بلاغی در سال 1290 شمسی در نایین متولد شد. تعالیم اولیه را در زادگاهش تحت تعلیم پدر گذراند و سپس جهت تکمیل فقه و اصول و علوم عقلی به اصفهان، شیراز و مشهد مقدس رفت. وی در نهایت در تهران سکونت گزید و به فعالیت های مختلف علمی و تبلیغی مشغول گردید. عمر صدر بلاغی عمدتا در تحقیق و تألیف و نگارش مطالب علمی و مذهبی و ترجمه آثار بزرگان دینی سپری شد. ایشان همچنین به عنوان نماینده آیت اللّه بروجردی در جریان نهضت ملی شدن نفت مشارکت داشت. سید صدرالدین بلاغی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، یکی از مؤسسین حزب جمهوری خلق مسلمان بود که با پی بردن به عناصر مشکوک در این حزب استعفا داد و مقدمات انحلال آن را فراهم نمود. از آثار به جای مانده از ایشان می توان به کتاب های محمد پیامبر رحمت، قصص قرآن، ترجمه صحیفه سجادیه و برهان قرآن اشاره نمود. سید صدرالدین بلاغی سرانجام در دوم اردیبهشت ماه 1373 در 83 سالگی بدرود حیات گفت.

_ شهادت «سپهبد قَرَنی» اولین رئیس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران (1358ش)(1)

_ آغاز جنگ نفت کش ها از سوی رژیم بعث عراق علیه ایران در خلیج فارس (1363 ش)(2)

_ راهپیمایی سراسری مردم مسلمان ایران در اعتراض به کنفرانس ننگین برلین (1379 ش)(3)

1- شهید سپهبد ولی اللّه قَرَنی در سال 1292 ش به دنیا آمد. از ابتدای ورود به ارتش، فعالیت علیه رژیم طاغوت را آغاز کرد و در سال 1337 ش در پی افشای کودتا بر ضد رژیم به همراه دوستانش دستگیر شد. به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی، شهید قرنی نیز به سمت اولین رییس ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران منصوب شد. حضور ارزشمند وی می توانست منشأ تحولات اسلامی فراوانی در ارتش آن زمان قرار گیرد ولی پس از گذشت 72 روز از پیروزی انقلاب اسلامی، سپهبد قرنی توسط چند تروریست گروهک ضاله فرقان به شهادت رسید. این توطئه و دیگر توطئه های مشابه نتوانست در پیشرفت انقلاب اسلامی و انسجام ارتش خللی ایجاد نماید. چرا که با تدبیرهای امام خمینی ره، همه نقشه های شیطانی دشمنان ایران و اسلام نقش بر آب شد و روز به روز بر اقتدار و محبوبیت ارتش جمهوری اسلامی افزوده گشت.
2- پس از گذشت نزدیک به چهار سال از وقوع جنگ تحمیلی علیه ایران، عراق با کمک قدرت های بزرگ درصدد فشار بیشتر به ایران و شکستن بن بست جنگ برآمد. از این رو طی یک برنامه ریزی مشترک، قرار بر این شد که مانع از صدور نفت ایران گردد و برای جایگزینی نفت ایران در بازارهای بین المللی، تولید و صادرات نفت کشورهای منطقه افزایش یابد، طوری که به موازات تشدید حملات عراق به پایانه های صدور نفت ایران و نفت کش ها، قیمت نفت به تدریج کاهش یافت. بدین ترتیب، عراقی ها با حمایت آمریکا و غرب، برای نخستین بار با استفاده از هواپیماهای سوپراتاندارد فرانسوی، ضمن حمله به جزیره خارک، نفتکش های حامل نفت ایران را در سوم اردیبهشت 1363، مورد حمله قرار دادند. مقامات عراقی در مورد این اقدام چنین استدلال کردند که این حمله سبب پایان یافتن جنگ خواهد شد زیرا اگر ایران پول نفت را نداشته باشد، نمی تواند

اسلحه مورد نیاز خود را از بازارهای سیاه تهیه کند. این در حالی بود که وقتی ایران سیاست مقابله به مثل محدود را در پیش گرفت، منجر به اعتراض کشورهای منطقه و صدور قطعنامه سازمان ملل علیه جمهوری اسلامی ایران گردید.
3- در پی برگزاری کنفراس شرم آور برلین با موضوع ایران پس از انتخابات مجلس ششم، مردم انقلابی ایران در سراسر کشور با انجام یک راهپیمایی گسترده، حمایت خود را از سخنان مقام معظم رهبری از برگزاری این کنفراس، ابراز داشته و خشم وانزجار خود را از شرکت کنندگان و برگزارکنندکان کنفراس ضد انقلابی برلین اعلام داشتند. راهپیمایان ضمن تقبیح عمل شرکت کنندگان در این کنفرانس، از وزارت امور خارجه خواستند مانع مداخله اجانب در امور ایران شده و نگذارند این گونه، آرمان های یک ملت و کشور را به تحقیر کشند. در طول برگزاری کنفرانس ننگین برلین، شعارهایی علیه نظام، اسلام و ارکان انقلاب اسلامی سرداده می شد و افرادی که از ایران در این کنفرانس شرکت کرده بودند هیچ عکس العملی از خود نشان ندادند. از برگزارکنندکان اصلی این کنفرانس، بنیاد هانریش بل آلمانی است. این بنیاد از اجلاس برلین به عنوان رویارویی بسیار جذاب یاد می کند و معتقد است برای اولین بار پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، گفتگویی در ایران میان سکولارها و اصلاح گرایان دینی سازماندهی شده است. در این میان نقش سازمان صدا و سیما به عنوان افشاگر رویدادهای این کنفرانس، بسیار برجسته بود.

ص:89

_ روز بزرگداشت شیخ بهایی

_ روز جهانی کتاب (برابر با 23 آوریل)(1)

_ آغاز هفته مشاغل

4اردیبهشت

4اردیبهشت

1- سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد «یونسکو» پس از پیشنهاد اتحادیه بین المللی ناشران و دولت اسپانیا، روز سوم اردیبهشت برابر با 23 آوریل هر سال را به عنوان روز جهانی کتاب و حق مولف اعلام کرد. هدف از اختصاص روزی برای بزرگداشت کتاب و حق مؤلف، جلب توجه سازمان ها و انجمن های دولتی و خصوصی به کتاب، این آسان ترین و ارزان ترین روش کسب دانش، بیان احساس اندیشه و کهن ترین وسیله ارتباط معنوی بشر است که به رغم ظهور و گسترش رسانه های پیشرفته و مدرن، هنوز هم وسیله ای موثر، جذاب، قابل دسترس و جایگزین ناپذیر است و می تواند بزرگ ترین عامل پیشرفت، گسترش دانش و فرهنگ و ایجاد دوستی و تفاهم بین ملت های جهان باشد.

_ تاجگذاری «رضاخان میرپنج» سرسلسله دودمان منحوس پهلوی در تهران(1305 ش)(1)

_ تغییر نام آژانس پارس و الحاق به اداره کل انتشارات و رادیو (1319 ش)(2)

_ تأسیس و آغاز به کار رادیو (1319ش)(3)

1- رضاخان از مدت ها قبل درصدد متلاشی کردن سلسله قاجار و تأسیس نظام جمهوری بود. اما پس از شکست طرح جمهوری، با تبلیغات وسیعی که علیه قاجار و به نفع رضاخان توسط هوادارانش صورت گرفت، مجلس، در نهم آبان 1304، پس از تصویب ماده واحده خلع قاجاریه، انقراض پادشاهی قاجار را اعلام کرد و رضاخان را شاه ایران معرفی نمود. پس از مدتی مجلس مؤسسان در 15 آذر آن سال تشکیل شد و سرانجام در روز 23 آذرماه، با تغییر برخی اصول متمم قانون اساسی، سلطنت ایران را به رضاخان پهلوی و اعقاب ذکور وی تفویض کرد. رضاخان میرپنج پس از دستیابی به مقام سلطنت، در روز چهارم اردیبهشت 1305ش، به عنوان سرسلسله دودمان پهلوی تاجگذاری کرد و رسما، خود را شاه ایران خواند. رضاخان تا سال 1320 در حدود 16 سال با استبداد حکومت کرد و سرانجام پس از اشغال ایران توسط متفقین در جریان جنگ جهانی دوم در سال 1320 ش، مجبور به کناره گیری شد.
2- پس از آن که خبرگزاری رسمی ایران با نام آژانس پارس، فعالیت خود را تحت نظارت وزارت امور خارجه در سال 1313 ش آغاز کرد، به صورت دفترخبری فعالیت می نمود. همزمان با تاسیس و آغاز به کار رادیو در چهارم اردیبهشت ماه 1319 ش، این آژانس به خبرگزاری پارس تغییر نام یافت و تحت نظر اداره کل انتشارات و در سطحی وسیع تر به انجام وظایف خبرگزاری ادامه داد. خبرگزاری پارس پس از پیروزی انقلاب اسلامی با نام خبرگزاری جمهوری اسلامی به پخش آخرین خبرهای ایران و جهان و در حوزه ای وسیع اشتغال دارد.
3- در این روز برای اولین بار در ایران، اداره رادیو تأسیس و از فرستنده رادیو تهران، گزارش فعالیت های داخلی کشور پخش شد. در ابتدای تأسیس رادیو، اداره امور آن زیر نظر وزارت فرهنگ بود و برنامه های آن از یک فرستنده، به مدت روزانه پنج ساعت پخش می شد. پنج سال پس از

افتتاح رادیو تهران، کم کم بعضی از شهرستان های ایران هم با فرستنده های محلی به پخش برنامه های محدود پرداختند، تا این که به تدریج بر قدرت فرستنده ها و مدت پخش برنامه ها افزوده شد. در اواخر سال 1319، این سازمان، اداره کل انتشارات و تبلیغات و در 1330 سازمان اداره کل انتشارات و رادیو نام گرفت که در فراهم آوردن اطلاعات، تهیه فیلم ها و گرفتن آخرین خبرهای مهم ایران و جهان فعالیت می کرد. در حال حاضر، شبکه های سراسری رادیو برای اقشار مختلف مردم ایران و شبکه های محلی در استان های مختلف کشور، برنامه های متنوع ارایه می کنند.

ص:91

_ افتتاح راه آهن تهران _ تبریز (1327ش)

_ آغاز عملیات کربلای 10 در منطقه ماووت در استان سلیمانیه عراق (1366 ش)(1)

_ دستور امام خمینی رحمه الله برای بررسی مجدد قانون اساسی (1368ش)(2)

1- عملیات کربلای 10 با رمز مبارک یا صاحب الزمانعج در منطقه ای به وسعت 350 کیلومتر مربع از چهارم اردیبهشت 1366 به مدت 10 روز با هدف تصرف و تامین ارتفاعات مسلط بر شهر ماووت عراق در استان سلیمانیه، پاسخ به شرارت های دشمن در خلیج فارس و عکس العمل در برابر بمباران شیمیایی مناطق غرب به ویژه کردنشین، در سه مرحله صورت گرفت. نتایج عملیات کربلای 10 عبارت بودند از: تلفات نیروی انسانی دشمن: اسیر 210 نفر، کشته و زخمی 2500 تا 3000 نفر، انهدام ده ها دستگاه تانک و نفربر و چندین تیپ و گردان دشمن و نیز تصرف 250 کیلومتر مربع از خاک دشمن. این عملیات در حمایت از مردم مظلوم کردستان عراق که تحت شدیدترین فشارهای رژیم بعث عراق قرار داشتند و در پی شهید و مجروح شدن هزاران تن از آنها در اثر بمباران های پیاپی شیمیایی رژیم بعث، به انجام رسید.
2- با گذشت یک دهه از اجرای قانون اساسی مصوب سال 1358، علی رغم استحکام و نقاط قوت، مواردی در آن وجود داشت که عدم اصلاح آنها، اداره کشور را با مشکلات جدی در آینده روبرو می ساخت. از اینرو، تعدادی از نمایندگان مجلس و شورای عالی قضایی، از محضر امام خمینی ره خواستار تعیین هیئت بررسی متمم قانون اساسی شدند. حضرت امام نیز طی نامه ای به رییس جمهور وقت، ضمن معرفی هیئتی 20 نفره به همراه 5 نفر از نمایندگان مجلس به انتخاب آن هیئت، آنان را مسؤول بررسی و تغییر تعدادی از مواد و اصول قانون اساسی کردند. برخی از موارد مطرح شده برای تغییر عبارت بودند از: رهبری، تمرکز در مدیریت قوه مجریه و قوه قضاییه، تعیین نمایندگان مجلس شورای اسلامی، روشن کردن راه بازنگری قانون اساسی، تعیین جایگاه مناسب برای مجمع تشخیص مصلحت نظام و... . هرچند در اواسط کار، ارتحال حضرت امام روی داد و شورا به طور موقت تعطیل شد؛ ولی در 20 تیر 1368 ش، کار

شورا به اتمام رسید و اصلاحات انجام شده جهت تأیید به حضور حضرت آیت اللّه خامنه ای رهبر معظم انقلاب ارسال شد. موارد بازنگری شده به دستور مقام معظم رهبری در ششم مرداد همان سال به همه پرسی گذاشته شد و مورد تأیید 38/97 درصد شرکت کنندگان در انتخابات قرار گرفت.

ص:92

5اردیبهشت

5اردیبهشت

_ افتتاح سد گلپایگان (1336ش)

_ شکست حمله نظامی آمریکا به ایران در طبس به علت طوفان شن (1359ش)(1)

1- آمریکا پس از سرخوردگی در جریان گروگان گیری جاسوسانش در سفارت این کشور از سوی دانشجویان مسلمان پیرو خط امام و ناامیدی از پیروزی در این جریان به وسیله فشار سیاسی و تحریم اقتصادی، درصدد حل این قضیه از طریق نظامی برآمد. دولت کارتر بر اساس نقشه ای بسیار محرمانه جهت آزادی گروگان ها، در 5 اردیبهشت سال 1359 شمسی با تعدادی هواپیمای نظامی و 20 هلی کوپتر، حمله خویش را به ایرانِ تازه از بند رها شده، آغاز کرد. این هواپیماها و هلی کوپترها که حامل موتورسیکلت، جیپ نظامی، توپ، مسلسل و مهمات لازم بودند، در صحرای طبس فرود آمدند تا از آن مکان، عملیات آزادسازی گروگان ها را آغاز نمایند. با وجود تجهیزات فراوان، کماندوهای ماهر و آموزش دیده، برنامه ریزی دقیق حمله، عدم وجود مانع و غفلت نیروهای اطلاعاتی ایران، این بار دست غیبی امداد الهی از آستین شن های صحرای طبس بیرون آمد و شکستی سخت و مفتضحانه را نصیب ابرهه صفتان آمریکایی کرد. ماجرای طبس یکی از رسواترین شکست های توطئه های امپریالیسم آمریکا علیه انقلاب اسلامی ایران است. بدون شک حادثه طبس و شکست مزدوران آمریکایی علی رغم مجهز بودن به پیشرفته ترین وسایل و تجهیزات روز، یکی از معجزات بزرگ قرن به شمار می آید. واقعه این روز، نه تنها یک اتفاق ساده، زودگذر و فراموش شدنی نبود، بلکه تمثیلی است ماندگار و همیشگی برای کسانی که با چشم دل خویش، جز آنچه هست می بینند و تذکری است برای اثبات قدرت تامه الهی و سستی کید دشمنان خدا.

_ ارسال اولین نامه رییس جمهور عراق برای مسؤولان جمهوری اسلامی ایران پس از پایان جنگ (1369 ش)(1)

_ درگذشت دکتر «محمد باقر» ادیب شهیر پاکستانی (1372ش)(2)

1- دو سال پس از پایان جنگ ایران و عراق، در حالی که فضای بین المللی به شدت علیه عراق شکل می گرفت و تهدیدهای موجود و طمع رژیم بعث عراق به کویت احتمال وقوع درگیری مجدد در منطقه را افزایش داده بود، در پنجم اردیبهشت 1369، نامه سربسته ای از رییس جمهور عراق و یاسر عرفات برای مقام معظم رهبری و رییس جهمور وقت، آیت اللّه هاشمی رفسنجانی ارسال شد. به منظور بررسی مضامین نامه و همچنین تهیه جواب و برخورد مناسب با این موضوع، در هشتم اردیبهشت 1369، جلسه ای با حضور مسؤولان عالی نظام تشکیل گردید. در این نامه از مسؤولان عالی رتبه جهموری اسلامی ایران خواسته شده بود تا دیدار و مذاکره ای مستقیم داشته باشند. بی اعتبار ساختن قطعنامه 598 شورای امنیت و حذف نقش دبیر کل سازمان ملل متحد در جریان مذاکرات دو کشور و نیز چشمداشت عراق به کویت از انگیزه ها و اهداف اصلی دیکتاتور عراق از ارسال این نامه بود. از پنجم اردیبهشت 1369 تا 27 مرداد آن سال جمعا، شش نامه از عراق و چهار نامه از ایران ارسال شد که در نهایت، این روند با وقوع حادثه اشغال کویت توسط عراق پایان یافت.
2- دکتر محمدباقر از استادان برجسته زبان فارسی در کشور پاکستان، در سال 1290 ش در فیصل آباد پاکستان دیده به جهان گشود و در همان جا تحصیلات خود را در دانشکده های رسمی پاکستان در رشته علوم، فیزیک و شیمی به پایان رساند. وی سپس برای گذراندن دوره فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی، وارد دانشگاه پنجاب شد و در ادامه دکترای زبان و ادبیات فارسی را از دانشگاه لندن گرفت. دکتر محمدباقر از بزرگ ترین مشوقان و معلمان زبان وادبیات فارسی در پاکستان به شمار می رفت. چنان که در سال 1338 از دولت ایران نشان سپاس گرفت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دوبار به خدمت حضرت امام خمینی ره رسید. استاد محمدباقر، به زبان های اردو، پنجابی، عربی، هندی و انگلیسی تسلط داشت و بیش از نیم قرن از عمر خود را در راه تعلیم و تعلم زبان فارسی صرف کرد. از این شخصیت برجسته بالغ بر 120 مقاله و 56 کتاب به جای مانده است که تاریخ ساسانیان، زبان فارسی امروز، مخزن الغرائب در 5 جلد و... از

آن جمله اند. این استاد توانا، با شعرا و نویسندگان بزرگ ایرانی چون ملک الشعرای بهار، دکتر محمدمعین و استاد سعید نفیسی، دوستی و مصاحبت نزدیک داشت و بارها به ایران سفر کرده بود. این استاد فارسی دوست، سرانجام در پنجم اردیبهشت 1372 در 82 سالگی درگذشت.

ص:94

_ افتتاح رادیو هندی معاونت برون مرزی (1377ش)

_ آغاز هفته کار و کارگر

6اردیبهشت

6اردیبهشت

_ گشایش نخستین ایستگاه فرستنده رادیویی و تلگراف بی سیم ایران (1305ش)(1)

_ شهادت برادر پاسدار «محمّدمنتظرقائم» در صحرای طبس (1359ش) (2)

1- ایجاد بی سیم در ابتدا به عهده وزارت جنگ بود و نخستین بنای بی سیم ایران در سال 1303 ش پایان یافت. از نیمه سال 1304، نصب دستگاه فرستنده 20 کیلو واتی موج بلند و مرکز نیروی آن آغاز شد و قسمت گیرنده آن نیز در جوار پست فرستنده قرار گرفت. در فروردین 1305، نصب دستگاه فرستنده پایان پذیرفت و سرانجام پس از آزمایش های مقدماتی، دستگاه مزبور در ششم اردیبهشت 1305، افتتاح گردید. نصب دستگاه های بی سیم شهرهای تبریز، مشهد، شیراز، کرمان، خرمشهر و کرمانشاه نیز که از سال 1304 شروع شده بود، در نیمه سال 1305 خاتمه یافت. در نهایت در دی ماه 1305، کلیه دستگاه های بی سیم تهران و شهرستان ها با کارمندانی که برای اداره آنها تربیت شده بودند در اختیار وزارت پست و تلگراف گذاشته شدند.
2- پس از شکست حمله نظامی آمریکا به ایران در طبس و به جا گذاشتن چند فروند هلی کوپتر، برادرِ پاسدار، محمد منتظر قائم فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی یزد، جهت بررسی اوضاع به ناحیه مورد نظر وارد شد تا اطلاعات موجود و فوق سری داخل صحنه را جمع آوری نماید. از آن طرف، چون استکبار جهانی، نقشه های خود را نقش برآب می دید، تصمیم گرفت تا باقی مانده هلی کوپترها منهدم گردند تا اسناد سری نیز از بین روند. بنابراین با هماهنگی بنی صدر معزول و تنی چند از مزدوران و خودفروختگانی که در نیروی هوایی نفوذ کرده بودند، این منطقه بمباران شد و پاسدار محمدمنتظر قائم به فیض شهادت نائل آمد. از بین بردن

اسناد ومدارک به جامانده که به طور قطع حاوی اسناد و مدارک مربوط به ادامه طرح و برنامه های آمریکایی ها پس از انجام مرحله اول عملیات بود و همچنین شامل اسامی عوامل مزدور داخلی و جاسوسانی می شد که می بایست طی این عملیات با آمریکایی ها همکاری کنند، خود واقعه ای مهم و قابل بررسی است.

_ شهادت حجت الاسلام و المسلمین «مهدی شاه آبادی» در جبهه جنوب(1363ش)(1)

_ صدور بیانیه سازمان ملل علیه کاربرد سلاح های شیمیایی عراق بر ضد ایران (1364ش)(2)

1- شهید حجت الاسلام مهدی شاه آبادی در سال 1309 ش 1349 ق در قم به دنیا آمد و در 4 سالگی به همراه خانواده به تهران رفت. پدر ایشان آیت اللّه العظمی محمدعلی شاه آبادی از مراجع وقت و استاد عرفان حضرت امام خمینی رحمه الله بود. مهدی شاه آبادی از نوجوانی به تحصیل علوم روی آورد و پس از رحلت پدر بزرگوار خود در سال 1328 ش، راهی قم شد و به تحصیل علوم دینی ادامه داد. در 25 سالگی به درس خارج حضرات آیات: سید حسین بروجردی، سیدمحمد رضا گلپایگانی، محمد علی اراکی و حضرت امام خمینی رحمه الله در قم راه یافت. وی پس از ارتحال آیت اللّه بروجردی در تثبیت مرجعیت حضرت امام تلاش وافری از خود نشان داد و بعد از تبعید امام، مبارزات ضد رژیم خود را وسعت بخشید. شهید شاه آبادی در این راه بارها دستگیر و زندانی شد و تحت شکنجه های ساواک قرار گرفت. این مجاهد نستوه، پس از پیروزی انقلاب در مسؤولیت کمیته های شمال تهران خدمت کرد و در 1359 از طرف مردم تهران به مجلس شورای اسلامی راه یافت. این چهره خستگی ناپذیر، با آغاز جنگ، راهی عرصه های نبرد گردید و بارها در صفوف ایثارگران اسلام جای گرفت. شهید شاه آبادی سرانجام در جریان بازدید از جزیره مجنون، در ششم اردیبهشت 1363 بر اثر اصابت ترکش خمپاره جان به جان آفرین تسلیم کرد و به دیدار معبود شتافت.
2- بی توجهی محافل بین المللی در مورد نقض قوانین منع استفاده از سلاح های شیمیایی، به دلیل تمایلات موجود برای حمایت از رژیم عراق با هدف غلبه این کشور بر ایران، وضعیت غیرقابل تحملی را به وجود آورد. در واقع تلفات ناشی از به کارگیری این سلاح ها و تأثیرات روانی آن، قدرت دفاعی ایران را تحت تأثیر قرار داده بود. عراق با درکی که از این مسأله داشت، در عملیات بدر، بیش از گذشته از سلاح های شیمیایی استفاده کرد، به طوری که تنها در طول مدت 5 روز از 22 تا 27 اسفند 63 بیش از سی مورد انواع سلاح های شیمیایی را مورد استفاده قرار داد. ابعاد گسترده ناشی از استفاده عراق از سلاح های شیمیایی، به تدریج

توجه افکار عمومی را به خود معطوف کرد تا این که دبیر کل وقت سازمان ملل متحد نیز پس از دیدار با نمایندگان ایران و عراق، استفاده از سلاح های شیمیایی را محکوم نمود. در وضعیت جدید، سرانجام شورای امنیت، طی بیانیه ای و با اجتناب از صدور قطعنامه، در ششم اردیبهشت 1364 برابر با 25 آوریل 1985 کاربرد سلاح های شیمیایی از سوی عراق را محکوم کرد.

7اردیبهشت

_ آغاز نخست وزیری دکتر «محمد مصدق» در نوبت اول (1330 ش)(1)

1- دکتر مصدق به عنوان نماینده ای پرسابقه در مجلس شورای ملی و در رأس جبهه ملی مطرح بود. او در دوره چهاردهم، درباره ملی شدن نفت، نطق های متعددی ایراد نمود و با تصویب پیشنهاد او، از دادن امتیاز جدید نفت به شوروی، جلوگیری شد. مصدق که ریاست کمیسیون نفت را به عهده داشت و وجاهت ملی او هم در اوج مبارزات ملی شدن نفت قابل توجه بود، با نزدیکی به آیت اللّه کاشانی وجهه مذهبی نیز به خود گرفت. بنابراین پیشنهاد قبول نخست وزیری او، استقبال نمایندگان را در برداشت و او بلافاصله مأمور تشکیل کابینه گردید. در ابتدای صدارت دکتر مصدق، وی بیشتر درگیر مساله ملی شدن صنعت نفت و تبعات آن بود تا اینکه به پیروزی دولت ایران بر شرکت نفت انگلستان منجر شد. با آغاز به کار مجلس پانزدهم، مصدق کابینه خود را ترمیم کرد و در ضمن از محمدرضا پهلوی درخواست کرد که پست وزارت جنگ هم با او باشد. ولی چون این امر با مخالفت شاه مواجه گردید، مصدق بدون مشورت با کسی، از نخست وزیری استعفا داد و شاه نیز پس از تمایل مجلس، فرمان نخست وزیری احمد قوام را صادر کرد. در این میان، آیت اللّه سید ابوالقاسم کاشانی برای حفظ یکپارچگی بین نیروهای ملی و مذهبی، از مصدق حمایت نمود و تهدید کرد در صورت کنار نرفتن احمد قوام و بازگشت مصدق، حکم جهاد صادر خواهد نمود. این امر زمینه ساز قیام تاریخی سی ام تیرماه 1331 و بازگشت دکتر مصدق به قدرت گردید. اما پس از مدتی، بر اثر مسائل گوناگون، شکاف بین دو جبهه بیشتر شد تا اینکه دولت مصدق با توطئه دست های استعماری بیگانگان و همکاری مهره های داخلی، در جریان کودتای 28 مرداد 1332 سقوط کرد و نهضت مردمی به شکست انجامید.

_ امضای قرارداد کمک های تسلیحاتی شوروی به رژیم عراق در جریان جنگ (1363 ش)(1)

_ رحلت دانشمند معظم، حجت الاسلام و المسلمین «سیدرضا برقعی» (1375 ش)(2)

1- پس از تغییر اوضاع جنگ در نتیجه فتح خرمشهر و احتمال سقوط رژیم عراق، شوروی نیز همگام با دیگر کشورهای غربی، با واگذاری تجهیزات مدرن جنگی به عراق، بر میزان کمک های خود به این کشور افزود. در این راستا، در فروردین 1363، یک هیئت بلند پایه از شوروی به بغداد اعزام شد و فروش چهار و نیم میلیارد دلار اسلحه شوروی به عراق را پیشنهاد کرد. این بزرگ ترین پیشنهاد فروش سلاح بود که تا آن زمان، شوروی ها به عراق می دادند. هیئت شوروی که از میزان عصبانیت عراق به دلیل از دست دادن جزایر مجنون در عملیات خیبر مطلع بود، به عراق اطلاع داد که حاضر است میگ های 21 و 22، هلی کوپترهای توپ دار و 350 موشک اسکاد در اختیار رژیم بعث قرار دهد. سرانجام این قرارداد و قرارداد وام دو میلیارد دلاری اتحاد جماهیر شوروی به رژیم بعث عراق در هفتم اردیبهشت 1363 ش برابر با 27 آوریل 1984 م بین طرفین در مسکو امضا شد و در جبهه های جنگ علیه رزمندگان اسلام به کار رفت. لازم به یادآوری است که بعد از سقوط صدام حسین، در سال 1382، مسأله بازپرداخت وام های اعطایی کشورهای غربی و شرقی برای پیروزی در جنگ با ایران، به عنوان یکی از مهم ترین چالش های جدی منطقه و جهان مطرح شد.

2- حجت الاسلام و المسلمین سیدرضا برقعی، در سال 1306ش 1346ق از خاندان سادات مبرقع از نسل امام جواد(ع) در قم به دنیا آمد. وی پس از گذران تحصیلات مقدماتی، در سال 1320، برای ادامه دروس حوزوی وارد مدرسه فیضیه شد و از محضر حضرات آیات سیدحسین بروجردی و امام خمینی رحمه الله استفاده فراوان برد. سید رضا برقعی سپس به مدت پنج سال ساکن نجف اشرف گردید و از دروس استادان زمان بهره مند گشت. وی در دوره ای که اسلام زدایی از نوجوانان و جوانان این مرز و بوم، برنامه اصلی رژیم طاغوت برای زدودن ریشه های اسلامی در جامعه بود، به استخدام وزارت آموزش و پرورش درآمد و با تلاش بسیار به همراه شهید دکتر محمدجواد باهنر، توانست در سازمان تدوین و تالیف

کتب درسی، تالیف کتب تعلیمات دینی دوره دبستان و دبیرستانٍ را مطابق با روش های جدید تعلیم و تربیت و همراه با محتوایی کاملاً اسلامی و اصیل به عهده بگیرد. در کنار این خدمات، مرحوم برقعی با همیاری تعدادی از همفکران خود، برای جبران کمبود کتب اسلامی به زبان ساده و برای استفاده عموم در آن دوران، در سال 1352 دفتر نشر فرهنگ اسلامی را تاسیس نمود و این دفتر سهم مهمی در نشر فرهنگ اسلامی ایفا نمود. وی همچنین دارای تالیفات متعددی است که کتاب خودآموز قرآن مجید، از روش های ابداعی ایشان، تاکنون در تیراژی در حدود پنج میلیون نسخه چاپ شده است. سرانجام این دانشمند گرانمایه در شب هفتم اردیبهشت ماه 1375ش برابر با 6 ذی حجه 1416ق در 69 سالگی درگذشت و به جوار رحمت حق شتافت.

8اردیبهشت

_ افتتاح مراکز تلویزیونی گیلان و مازندران (1349ش)

_ کشتار گروهی از کارگران «جهان چیت» کرج توسط ایادی رژیم پهلوی (1350ش)

_ شهادت سروان خلبان «علی اکبر شیرودی» (1360ش)(1)

_ قطع رابطه رژیم آل سعود با جمهوری اسلامی ایران به دستور دولت آمریکا (1367ش)(2)

1- شهید علی اکبر شیرودی از خلبانان ماهر و متعهد هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران بود. شهید شیرودی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با مزدوران بیگانه و منافقین در غرب ایران مقابله کرد و در پاک سازی این منطقه از عناصر آشوب گر وابسته به بیگانگان، نقش بسزایی داشت. با شروع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، سروان شیرودی به صف رزمندگان پیوست و بارها مواضع دشمن بعثی را در سخت ترین شرایط، هدف حملات هوایی قرار داد. شهید شیرودی در یکی از این عملیات ها، پس از انجام موفقیت آمیز مأموریت خود، به آرزوی دیرینه اش یعنی شهادت در راه خدا رسید. او علاوه بر کاردانی در زمینه های نظامی، فردی خود ساخته و با اخلاص بود.
2- پس از قتل عام زائران خانه خدا توسط رژیم آل سعود در نهم مرداد 1366 و وقوع حادثه جمعه خونین مکه، روابط ایران با این کشور به پایین ترین حد خود رسید و تعداد دیپلمات های ایرانی در عربستان سعودی به حداقل رسید در حالی که اعضای سفارت سعودی در ایران نیز، از مدت ها قبل، تهران را ترک کرده بودند. تا اینکه سرانجام روابط سیاسی دو طرف کاملاً قطع شد و حتی در اعزام زائران بیت اللّه الحرام و حرم شریف نبوی نیز برای چندین سال، وقفه ای پدید آمد. اقدام دولت عربستان سعودی برای قطع رابطه با ایران، در راستای همسویی سیاست این رژیم با اربابان آمریکایی خود و به منظور انحراف اذهان مسلمانان جهان از

سیاست مخالفت حضور حجاج ایرانی خانه خدا در مراسم حج سال 1367 تفسیر شد.

_ درگذشت «احسان طبری» محقق و سیاست مدار (1368 ش)(1)

1- احسان طبری در سال 1295 ش در ساری به دنیا آمد. او دروس جدید و قدیم را فرا گرفت و در خلال تحصیل در دانشکده حقوق، به فراگرفتن علوم ادبی و عربی پرداخت و با فلسفه و علوم عقلی آشنا شد. در سنین جوانی به مارکسیسم گروید و در سال 1316 همراه با 52 نفر به زندان رضاشاه افتاد و تا زمان تبعید رضاخان، در زندان باقی ماند. طبری سپس در فعالیت های حزب توده مشارکت کرد و پس از ترور نافرجام شاه در 1327 و اعلام غیرقانونی بودن حزب توده، به اعدام محکوم شد. وی پس از این واقعه ناگزیر به مسکو رفت و پس از اتمام تحصیلات در آکادمی این شهر، به مقام استادی دست یافت. احسان طبری پس از نه سال اقامت در شوروی، به آلمان شرقی عزیمت کرد و دوره آکادمیک علوم اجتماعی را گذراند و پس از اخذ مقام علمی، سال ها در آن کشور به تدریس پرداخت. او با زبان های عربی، پهلوی، روسی، آلمانی، انگلیسی، فرانسوی، ترکی آذری و ترکی اسلامبولی آشنایی داشت و تخصصش در زمینه تاریخ فلسفه و ادبیات بود. طبری در سال 1357، همزمان با اوج گیری قیام مردم و انقلاب اسلامی پس از سی سال دوری به ایران آمد و فعالیت های سیاسی خود را با بازگشایی حزب توده از سر گرفت. در سال 1362 ش پس از کشف توطئه های متعدد این حزب علیه نظام اسلامی، فعالیت آن، مغایر مصالح جمهوری اسلامی شناخته شد و احسان طبری به اتفاق کادر رهبری حزب، دستگیر و زندانی گردید. احسان طبری در زندان به اشتباهات خود و حزب اعتراف کرد و کتاب «کژ راهه» چاپ 1366 را در این زمینه نوشت. او همچنین مشغول نگارش کتاب «آورندگان اندیشه خطا» حاوی کنکاشی در اندیشه های احمد کسروی، صادق هدایت و سیدحسن تقی زاده بود که با مرگ وی ناتمام ماند. شکنجه و امید، فرهاد چهارم، ترانه خواب گونه و سفر جاده و... از دیگر آثار اوست. احسان طبری در هنگام مرگ در هشتم اردیبهشت 1368 ش، 73 سال داشت. وی از بزرگ ترین نظریه پردازان مارکسیسم در ایران و جهان به شمار می رفت. احسان طبری از حافظه و استعداد شگرفی برخوردار بود و در زمینه شعر کلاسیک و نو و داستان و رمان و تحقیقات فلسفی و بررسی های لغوی و فرهنگ عامیانه و مسائل سیاسی و اجتماعی، اطلاعات عمیقی داشت.

ص:100

_ روز جوان

9اردیبهشت

9اردیبهشت

_ ورود سپاهیان روس به تبریز پس از قیام مردم در جریان مشروطه (1288 ش)(1)

_ افتتاح آرامگاه نوبنیاد «ابوعلی سینا» در همدان با حضور خاورشناسان (1337ش)(2)

1- پس از واقعه به توپ بستن مجلس شورای ملی با حمایت و هدایت روس ها و کشته و متواری شدن نمایندگان مجلس و جمعی از خطبا و روزنامه نگاران، محمدعلی شاه با این خیال خام که پایه های دولت استبدادی او تثبیت شده، با تلگراف به شهرهای مختلف و اعلام خبر پیروزی، همگان را به پیروی از حکومت دعوت کرد. لیکن با وجود فضای رعب و ترس فراگیر در کشور، شهر تبریز مردانه ایستاد. مردم تبریز که به خوبی با خوی متکبرانه محمدعلی شاه در دوران ولیعهدی و اقامت وی در تبریز آشنا بودند، به مقابله برخاسته و میان نیروهای مستبد دولتی و آزای خواهان، درگیری پدید آمد و آزادی خواهان شهر را به تصرف خود درآورده و عین الدوله، حاکم شهر را به عقب راندند. در این حال نیروهای دولتی، تبریز را به محاصره درآوردند و مانع رسیدن آذوقه به شهر شدند. قحطی شدیدی شهر را فرا گرفت به طوری که مردم شهر برای نجات از مرگ، از برگ درختان و علف های بیابان استفاده می کردند و بسیاری نیز بر اثر شدت گرسنگی جان دادند. با همه اینها، مقاومت مردم و مجاهدان آذربایجان به رهبری ستارخان و باقرخان، ماه ها ادامه یافت تا اینکه قرار بر این شد تا نمایندگان دولت های روسیه و انگلستان، به ظاهر برای حفظ جان اتباع خود در تبریز وارد این شهر شوند. از این رو سپاهیان روس در نهم اردیبهشت 1288 ش وارد این شهر شده و تا هنگام انقلاب کبیر روسیه تا هشت سال بعد در تبریز باقی ماندند. البته نباید از ذهن دور داشت که صدور فرمان مشروطیت با کوشش و از خودگذشتگی مردم و

علمای تهران صورت گرفت، ولی تثبیت آن مرهون فداکاری و قیام دلیرانه مردم تبریز و برجسته ترین رهبران آن، ستارخان و باقرخان بود.
2- مقبره جدید شیخ الرئیس ابوعلی سینا، مقارن جشن هزاره تولد آن دانشمند شهیر مسلمان ساخته شد و با حضور اندیشمندان، دانش دوستان و مستشرقین، در همدان و در زمینی به مساحت بیش از 3000 متر افتتاح گردید. دوازده ستونی که بر فراز آرامگاه ابن سینا نصب شده است، به نشانه احاطه آن علامه دهر به دوازده رشته علمی از قبیل: طب، نجوم، ریاضیات، فلسفه، منطق، ادبیات، متافیزیک، عرفان و... و ده ستون جلوی مزار به مثابه گذشت ده قرن از زمان حیات آن دانشمند فرزانه و مسلمان، به کار رفته است. همچنین در کنار قبر وی، موزه ای مربوط به آن شخصیت فرزانه علمی واقع شده است که همه روزه مورد بازدید علاقمندان و دوستداران علم و دانش قرار می گیرد.

ص:101

_ روز شوراها و آغاز به کار شوراهای اسلامی شهر و روستا (1378 ش) (1)

_ درگذشت دکتر «ذبیح اللّه صفا» محقق، مترجم، ادیب و شاعر معاصر (1378 ش)(2)

1- یکی از پایه های اصلی تحقق انقلاب اسلامی، حضور و مشارکت گسترده مردم بوده و بدون داشتن این پشتوانه عظیم، مسلما پیروزی محقَّق نمی شد. در همین راستا در نهم اردیبهشت سال 1358 ش، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، امام خمینی ره، طی فرمانی به شورای انقلاب، توصیه کردند که آیین نامه تدوین شوراها را تنظیم کند تا اصلِ حضور و مشارکت مردم تامین شود. با پایان جنگ و به وجود آمدن ثبات و آرامش جهت تحقق آرمان های والای حضرت امام و پیاده شدن این اصل قانون اساسی و مشارکت مردم در سرنوشت خود، انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا در تمام نقاط کشور باحضور گسترده مردم و با شرکت بیش از 24 میلیون نفر در هفتم اسفندماه سال 1377 برگزار شد. این شوراها در سالروز صدور فرمان امام خمینی رحمه الله به شورای انقلاب، همزمان با بیستمین بهار انقلاب اسلامی، در نهم اردیبهشت سال 1378، با پیام مقام معظم رهبری، آغاز به کار نمودند.
2- دکتر ذبیح اللّه صفا شهمیرزادی در سال 1290 ش در شهمیرزاد سمنان به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی متوسطه را در همان جا و بابل گذراند. سپس به تهران آمد و تحصیلات خود را تا درجه دکترای ادبیات ادامه داد و به استادی دانشگاه رسید. دکتر صفا در طول عمر فرهنگی خود سمت ها و پست های حساسی تصدی کرد و از این راه خدمات فرهنگی و اجتماعی بسیاری به یادگار گذاشت. برخی از این خدمات از این قرارند: دبیر کل کمیسیون ملی یونسکو در ایران، رییس دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، عضو هیئت نمایندگی ایران در کنفرانس های عمومی سازمان یونسکو، عضو هیئت مدیره شرکت مؤلفان و مترجمان ایران و نیز عضو پیوسته فرهنگستان ایران. وی همچنین از سال 1312، همکاری خویش را با بسیاری از مجلات فرهنگی کشور آغاز کرد و حاصل این همکاری، نگارش ده ها مقاله تحقیقی درموضوعات ادبی، تاریخی و فلسفی بوده است. استاد صفا از استادانی است که تحقیقات سودمندی در زمینه های تاریخ و فرهنگ و ادبیات فارسی انجام داده که تاریخ ادبیات ایران در 5 جلد، تاریخ

علوم عقلی در تمدن اسلامی، حماسه سرایی در ایران، گنج سخن در 3 جلد و مذاهب تشیع در ایران از آن جمله اند. استاد صفا در سال 1354 ش در شهر لوبک آلمان ساکن شد و به تحقیق و نگارش خود ادامه داد. سرانجام این ادیب برجسته در سال 1378 ش در 88 سالگی در لوبک آلمان درگذشت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

ص:102

10اردیبهشت

10اردیبهشت

_ خروج نیروهای انگلیس از خاک ایران پس از استقرار دولت کودتا (1300ش)(1)

_ تصویب قانون خلع ید از شرکت نفت انگلیس توسط مجلس شورای ملی (1330ش)(2)

1- پس از تثبیت دولت کودتایی سیدضیاءالدین طباطبایی و آسوده خاطر شدن دولت انگلستان از تامین منافع خود در ایران و با استقرار نیروهای ایرانی در مناطق حساس، در دهم اردیبهشت 1300، قوای انگلیسی متشکل از 2300 انگلیسی و 9300 هندی، به منظور خروج از کشور، از قزوین به طرف همدان حرکت کردند. انگیزه اصلی انگلستان برای خروج نیروهایش از ایران، کاستن از مخارج سنگین اداره این عده و برطرف شدن خطر بلشویک ها در روسیه بود.
2- پس از ملی شدن صنعت نفت، دولت ایران تصمیم گرفت که دست انگلیسی ها را از شرکت نفت ایران کوتاه کند بنابراین لایحه ای به مجلس برد که طی آن، از انگلستان در امور نفت ایران، خلع ید و سلب اختیار می شد. با تصویب این قانون، کارمندان انگلیسی از شرکت نفت اخراج شدند و صنعت نفت به دست ایرانی ها افتاد. انگلستان که منافع خود را از دست رفته می دید، به سازمان ملل و دادگاه داوری لاهه شکایت برد ولی دیوان لاهه، حکم به نفع ایران داد، در نتیجه، روابط سیاسی ایران و انگلستان قطع گردید. انگلیسی ها که مصدق را عامل اصلی این واقعه می دانستند، تصمیم به برکناری مصدق و فشار به شاه گرفتندکه حوادث متعدد بعدی را به وجود آورد.

ص:103

_ درگذشت استاد «اسماعیل آشتیانی» شاعر و نقاش ایرانی (1349ش) (1)

_ قطع رابطه جمهوری اسلامی ایران با رژیم مصر (1358ش)(2)

1- استاد اسماعیل آشتیانی، نقاش شهیر و شاعر متخلص به شعله در سال 1271 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از طی دوره ابتدایی در مدرسه عالی دارالفنون، نزد کمال الملک، نقاش و هنرمند شهیر ایرانی، هنر نقاشی را فرا گرفت. استاد آشتیانی بزرگ ترین شاگرد کمال الملک بود چنان که در سال 1311 ش که کمال الملک از ریاست مدرسه عالی صنایع مستظرفه کناره گیری کرد، او را به جانشینی خود انتخاب نمود. در سال های مدیریت استاد آشتیانی، علاوه بر تأسیس کتابخانه، آموزش دروس تازه ای چون تاریخ هنر و ریاضیات در این مدرسه آغاز شد. آشتیانی در چهره پردازی، قوی دست بود و علاوه بر رنگ و روغن، در آبرنگ و سیاه قلم نیز مهارت داشت. وی در سال 1324 ش، با کمک عده ای از هنرمندان، انجمن هنرمندان ایران را بنیان نهاد و پس از مدتی به ریاست آن انتخاب شد. وی هنرمندی و تدین را با هم درآمیخته بود و بعد از درگذشت کمال الملک، از هر جهت جانشین او گردید. نامه نویس، رویای حافظ و پرنده های تیرخورده از برجسته ترین تابلوها و دیوان اشعار، سفرنامه اروپا و تاریخ حیات کمال الملک از آثار ادبی اوست. استاد آشتیانی در سال 1325، به پاس خدمات بی دریغش در طول تدریس، به دریافت درجه دکترای افتخاری نائل شد. سرانجام این هنرمند بزرگ در 78 سالگی در تهران درگذشت و در صحن حضرت عبدالعظیمع مدفون گردید.
2- محمد انور سادات رئیس جمهور مصر به خاطر خیانت به آرمان فلسطین و امّت اسلام و امضای قرارداد ننگین صلح با رژیم اشغالگر قدس با فشار دولت استکباری ایالات متحده آمریکا، موسوم به پیمان کمپ دیوید، مورد انزوای کشورهای اسلامی از جمله جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت و با دستور امام خمینی ره در چنین روزی، دولت جمهوری اسلامی با دولت مصر قطع رابطه کرد. امضای قرارداد خائنانه بین مصر و اسرائیل که بدون توجه به خواسته های مشروع ملت فلسطین و مصالح امت اسلام انجام گرفت، به معنای صحّه گزاردن به تجاوزات صهیونیسم بین الملل و پایمال کردن حقوق مردم فلسطین که سرزمین آنها مورد تجاوز اسرائیل غاصب قرار گرفته است، می باشد. این قرارداد که تحت

نظر آمریکا تنظیم شده بود، جز استقرار اسرائیل در سرزمین های اشغالی فلسطین و تثبیت آن به عنوان یک دژ استعماری در منطقه و ذلت و خفت و اسارت مردم مسلمان نتیجه ای در برنداشت. انور سادات مدتی بعد، به جرم انعقاد این قرارداد ننگین در حین برگزاری یک رژه نظامی، مورد هدف رگبار خالد اسلامبولی، افسر غیرتمند مصری، قرار گرفت و به کیفر اعمال خویش رسید.

_ اشغال مسلحانه سفارت ایران در لندن (1359ش)(1)

_ آغاز عملیات بزرگ بیت المقدس (1361ش)(2)

1- پنج روز پس از شکست حمله نظامی آمریکا به ایران برای آزادسازی گروگان های سفارت این کشور از دست دانشجویان مسلمان پیرو خط امام و وقوع حادثه طبس، پنج مرد مسلح، سفارت ایران در لندن را به اشغال خود درآورده و تمام بیست کارمند ایرانی شاغل در سفارت را به گروگان گرفتند. این عده که خود را عرب ایرانی معرفی کردند، خواهان آزادی زندانیانی شدند که از چندی قبل در رابطه با حوادث انفجار در جنوب کشور در بازداشت به سر می بردند. آنان همچنین عنوان کردند که به محض اینکه ایران گروگان های آمریکایی را از بند رها سازند، دیپلمات های گروگان گرفته شده را آزاد خواهند کرد. این تروریست ها همچنین درخواست کردند تا یک هواپیمای اختصاصی در اختیار گروه قرار داده شود تا همراه گروگان ها از انگلیس خارج شوند. دولت ایران با هیچ یک از درخواست های مهاجمین موافقت نکرد تا اینکه تروریست ها پس از ناامیدی از دستیابی به خواسته هایشان، سفارت ایران را در لندن منفجر کردند و 2 نفر را به شهادت رساندند. این اشغال و گروگان گیری، بازتاب وسیعی در جهان پیدا کرد. گفته می شد این توطئه در حقیقت به دنبال تبانی پنهانی آمریکا و انگلیس علیه انقلاب اسلامی ایران، صورت گرفته است، هرچند اقدامات خرابکارانه مزدوران رژیم بعث عراق نیز در این میان قابل توجه است.
2- بلافاصله بعد از پایان عملیات پیروزمندانه فتح المبین در فروردین 1361، کار آماده سازی نیروها با قدرت و سرعت خارق العاده ای انجام گرفت و لشکرهای سپاه و ارتش به مناطق عملیاتی اعزام شدند. با اعزام های گسترده، مناطق عملیاتی مملو از نیرو گردید و دست فرماندهان اسلام برای انجام بزرگ ترین عملیات درون مرزی باز شد. پس از مشورت های فراوان، سرانجام عملیات به صورت گسترده غیر کلاسیک پیش بینی گردید و ابتکارات و تجارب و خلاقیت های رزمندگان اسلام، نقش واقعی خود را در این عملیات باز یافتند. تا اینکه عملیات بزرگ بیت المقدس در تاریخ 10/2/61 با رمز یا علی ابن ابی طالبع در جبهه های جنوب، جنوب اهواز و شمال خرمشهر در وسعتی در حدود 5400 کیلومتر مربع و در سه مرحله آغاز شد و تا 4 خرداد 61 به طول انجامید که مهمترین هدف آن

آزادسازی خرمشهر بود. با آغاز مرحله اول و آزاد شدن قسمتی از خاک میهن اسلامی، آژانس های خبرپراکنی به تکاپو افتادند تا با وارونه جلوه دادن حقیقت، پیروزی های ایران را خنثی و کم اثر جلوه دهند. در ادامه، با عبور بی نظیر رزمندگان اسلام از محور کرخه و رسیدن به مرزهای بین المللی از شمال منطقه درگیری و جهش بلند آنها از جاده اهواز _ خرمشهر و استقرار در 17 کیلومتری نوار مرزی، شهر هویزه به محاصره سپاهیان اسلام درآمد. تلاش عراق برای حفظ هویزه ناکام ماند و پس از مقداری درگیری، نیروهای پیروز اسلام وارد شهر هویزه گردیدند. در نهایت، خونین شهر پس از 578 روز اسارت در سوم خرداد 1361 آزاد شد و به آغوش میهن اسلامی بازگشت. برخی از نتایج عملیات بزرگ بیت المقدس عبارتند از: تلفات نیروی انسانی دشمن: اسیر 19000 نفر، کشته و زخمی 16500 نفر؛ آزاد شدن 5400 کیلومتر مربع از اراضی جمهوری اسلامی از جمله مراکز مهمی چون شهر خرمشهر، هویزه و پادگان حمید و تأمین امنیت 180 کیلومتر از خط مرزی؛ تجهیزات و امکانات و دشمن نیز خسارات ذیل را متحمل شدند: تانک و نفربر: 250 دستگاه انهدامی و 105 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 40 فروند انهدامی، خودرو: 200 دستگاه انهدامی و 300 دستگاه اغتنامی، توپخانه: 30 قبضه انهدامی و 30 قبضه اغتنامی. عملیات فتح آفرین بیت المقدس سرانجام پس از 25 روز نبرد فراموش نشدنی و با پاکسازی دشمن از قسمت اعظم خاک جنوب و در نهایت با فتح خرمشهر به پایان رسید و برگی زرین از دلاوری ها و رشادت های غیور مردان لشکر توحید به تاریخ حماسه سازان افزود.

_ شهادت «محسن وزوایی» بنیانگذار لشکر 10 سیدالشهداء(ع) (1361ش)(1)

1- شهید محسن وزوایی در سال 1339 ش در محله نظام آباد تهران به دنیا آمد. وی پس از اخذ دیپلم متوسطه در سال 1355، در آزمون سراسری ورود به دانشگاه، رتبه اول شیمی را به دست آورد. او در دانشگاه به فعالیت های سیاسی پرداخت و در تظاهرات ضد رژیم حضوری فعال داشت. شهید وزوایی از اولین دانشجویان پیرو خط امام بود که در جریان راهپیمایی علیه سیاست های مداخله گرانه آمریکا در ایران، به لانه جاسوسی آمریکا یورش بردند و این گونه بود که او نیز از جمله علمداران گمنام انقلاب دوم گردید. وی پس از این ماجرا مسؤولیت سخنگویی دانشجویان مسلمان پیرو خط امام را در مصاحبه های گوناگون بر عهده گرفت. با آغاز جنگ تحمیلی، شهید وزوایی راهی جبهه های غرب شد و در متوقف کردن ماشین جنگی دشمن و آزادسازی مناطق اشغالی نقشی مهم ایفا کرد و خود نیز به شدت مجروح شد. وی با اراده ای پولادین بار دیگر راهی جبهه های جنگ گردید و در حالی که فرماندهی تیپ 10 سیدالشهدا را برعهده داشت، خود را برای عملیات آزادسازی خرمشهر آماده کرد. سرانجام این سردار رشید اسلام در نبردی بی امان با قوای بعثی در نزدیکی خرمشهر به آرزوی دیرینه خود رسید و شهادت را در آغوش کشید. پیکر مطهر این سردار رشید اسلام، پس از تشییع توسط امت حزب اللّه و شهید پرور، در بهشت زهرای تهران به خاک سپرده شد.

11اردیبهشت

11اردیبهشت

_ قتل «ناصرالدین شاه قاجار» توسط «میرزا رضا کرمانی» در شهر ری (1275 ش)(1)

1- از اوایل ماه ذیقعده سال 1313 ق برابر با اردیبهشت 1275 ش، ناصرالدین شاه، خود را برای برگزاری جشن آغاز پنجاهمین سالِ پادشاهیِ خویش آماده می کرد. قرار بود این جشن ها در طول یک هفته برگزار گردد. بدین مناسبت، بامداد روز یازدهم اردیبهشت 1275 ش که یک روز به شروع جشن ها بود، ناصرالدین شاه عزمِ ری کرد تا به زیارت مزار حضرت عبدالعظیم رود. در حرم حضرت عبدالعظیمع، ناگاه صدای تیرِ تپانچه ای، سکوت را شکست و سه گلوله میرزا رضا کرمانی از یاران سید جمال الدین اسدآبادی، شاه قدرتمند قاجار را از پای درآورد. او را در جوار بقعه حضرت عبدالعظیم(ع) به خاک سپردند. قتل امیرکبیر صدراعظم کاردان و لایق ناصرالدین شاه، اعطای امتیاز تنباکو و لغو آن با حکم تحریم تنباکوی میرزای شیرازی، جدایی قطعی هرات، سرخس، نواحی اطراف رود جیحون و بخشی از سیستان و بلوچستان از ایران، اعطای امتیازات مختلف به دولت انگلیس و روسیه و افزایش نفوذ آنان در تمام امور کشور، انجام مسافرت های پرهزینه و خوشگذارانی های پر خرج و... از جمله حوادث و رویدادهای دوران سلطنت این شاه قاجار می باشد. به طور کلی در دوره پادشاهی او، نفوذ و مداخله بیگانگان در امور ایران، بیش از پیش افزایش یافت. با قتل ناصر الدین شاه، چهارمین شاه از سلسله قاجار، یک دوره تاریک پنجاه ساله از تاریخ ایران به پایان رسید و زمینه برای انقلاب مشروطه هموار شد.

ص:107

_ شهادت روحانی مجاهد آیت اللّه «سید حسن شیرازی» توسط مزدوران استکبار جهانی (1359 ش)(1)

_ عملیات کوچک تپه چشمه در دزفول توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران (1360ش)

_ روز جهانی کار و کارگر(2)

1- آیت اللّه سید حسن حسینی شیرازی در سال 1314 ش 1354 ق در خاندان علم و فضیلت و تقوا در نجف اشرف به دنیا آمد. پدرش آیت اللّه میرزا مهدی شیرازی از علما و فقهای حوزه علمیه نجف و کربلا به شمار می رفت. سید حسن مقدمات و سطوح علوم حوزوی را در کربلا فراگرفت و در درس خارج پدرش و نیز آیت اللّه سید محمد هادی میلانی حاضر شد و از محضر آیت اللّه شیخ محمدرضا اصفهانی در فلسفه و علوم عقلی بهره گرفت. وی در این هنگام بر ضد رژیم بعث عراق وارد فعالیت های سیاسی شد و در این مسیر رنج های بی شماری را به جان خرید. این روحانی مجاهد پس از مدتی به سبب فعالیت های وسیع سیاسی و اجتماعی مجبور به ترک عراق و اقامت در سوریه و لبنان گردید و در آن حال هم به فعالیت های خود ادامه داد. تأسیس حوزه علمیه لبنان، تأسیس جمعیت جَماعهُ العُلما و حوزه علمیه زینبیه در سوریه از جمله اقدامات وی در این زمان بود. همچنین ایشان در جریان مناظره و گفتگو با بزرگان و دانشمندان سوری، موفق به هدایت آنان در مسیر اهل بیت گردید. فعالیت های روزافزون این مجاهد نستوه، بیش از پیش بر رژیم خونخوار بعث عراق گران آمد و زمینه از میان برداشتن ایشان را فراهم نمود. تا این که آیت اللّه سید حسن شیرازی در یازدهم اردیبهشت 1359 برابر با شانزدهم جمادی الثانی 1400 به هنگام عزیمت جهت شرکت در مجلس ختم آیت اللّه سید محمد باقر صدر، از سوی مزدوران استکبار جهانی در بیروت مورد هجوم وحشیانه قرار گرفت و به طرزی فجیع به شهادت رسید. پیکر خونین این مبارز مسلمان پس از انتقال به قم و پس از تشییعی باشکوه و نمازِ آیت اللّه سید محمد رضا گلپایگانی در جوار حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.
2- در اول ماه مه 1886 م برابر با 11 اردیبهشت 1265ش، پلیس شیکاگو با حمله به تظاهرات گسترده کارگران که در مورد مسائل کاری و نیز

درخواست تشکیل اتحادیه های کارگری برپا شده بود، آنان را به خاک و خون کشید. چند روز بعد، دادگاه چند تن از رهبران کارگران را محاکمه و به مرگ محکوم کرد. در سال 1889 م 1268 ش کنگره بین المللی کارگران در پاریس، به پیشنهاد نماینده کارگران آمریکا، روز اول ماه مه برابر با یازدهم اردیبهشت هر سال را به عنوان روز جهانی کارگر برگزید و در پی آن در بسیاری از کشورهای دنیا، کارگران، این روز را گرامی داشتند. مهم ترین سازمانی که هم اکنون به عنوان یک نهاد خودمختار و وابسته به سازمان ملل متحد، متولی مسائل مربوط به کار و کارگر می باشد، سازمان بین المللی کار است. این سازمان از آن جهت در میان سازمان های جهانی منحصر به فرد است که در تنظیم سیاست های آن، نمایندگان کارگران و کارفرمایان، از حق اظهارنظر برابر با نمایندگان دولت ها برخوردارند. از مهم ترین اهداف این سازمان، تصویب کنوانسیون ها و توصیه هایی است که متضمن برقراری معیارهایی در ارتباط با مسائل کارگری در زمینه هایی مانند آزادی عضویت در تشکّل ها، دستمزدها، ساعات و شرایط کار، جبران خسارت های وارده به کارگران، بیمه های اجتماعی، مرخصی با استفاده از حقوق، ایمنی صنعتی، خدمات اشتغال و بازرسی مسائل مرتبط می باشند.

ص:108

12اردیبهشت

12اردیبهشت

_ تشکیل دولت دکتر «محمد مصدق» (1330ش)

_ افتتاح راه آهن تهران _ مشهد (1336 ش)

_ تجمع اعتراض آمیز دبیران و آموزگاران تهران در میدان بهارستان (1340ش)(1)

1- در روز 12 اردیبهشت 1340 ش، تمام دبیران و آموزگاران کشور جهت اعتراض به کمی حقوق در سراسر کشور دست به اعتصاب زده و از حضور در کلاس درس خودداری نمودند. فرهنگیان تهران نیز از بامداد در میدان بهارستان گرد آمده و با ایراد سخنرانی های تند و کوبنده، خواسته خود را عنوان کردند و از نمایندگان مجلس خواستند تا هرچه زودتر به تقاضای آنان ترتیب اثر دهند. پلیس تهران برای متفرق ساختن آنها به رویشان آتش گشود و یک نفر را کشت. در این هنگام دانشجویان و دانش آموزان به جمع معلمان پیوسته و تهران حالت خاصی به خود گرفت. این تجمعات در روزهای بعد نیز ادامه یافت و به استعفای شریف امامی از نخست وزیری انجامید.

_ شهادت عالم مجاهد، آگاه و اندیشمند بزرگ اسلام استاد «مرتضی مطهری» (1358)(1)

1- آیت اللّه مرتضی مطهری در سال 1299 ش در خانواده ای روحانی در شهرستان فریمان از توابع استان خراسان دیده به جهان گشود. دروس ابتدایی را در مکتب و نزد پدر فرا گرفت و در 12 سالگی وارد حوزه علمیه مشهد شد. وی همچنین در 15 سالگی در قیام مردمی مسجد گوهرشاد مشهد در تیرماه 1314 حضور داشت و این حادثه، نقش عمیقی در شکل گیری تفکرش علیه نظام طاغوتی پهلوی بر جای گذاشت. استاد مطهری در سال 1315 برای ادامه تحصیلات حوزوی وارد حوزه علمیه قم شد. وی در آنجا از محضر استادان بزرگواری چون آیات عظام سید حسین بروجردی، سیدمحمدتقی خوانساری، امام خمینی، علامه طباطبایی، سید محمد حجت کوه کمره ای، سید محمد محقق داماد، میرزا مهدی آشتیانی، شیخ مهدی مازندرانی و میرزا علی آقا شیرازی بهره های وافر برد و به مقام اجتهاد نائل آمد. ایشان پس از مدتی به تهران مهاجرت کرد و به تدریس در دانشگاه اشتغال ورزید. استاد مطهری پلی میان حوزه و دانشگاه برقرار کرد و جوانان دانشجو را از غلتیدن به دام های الحاد و التقاط آگاهی بخشید. وی در قیام 15 خرداد سال 1342 نقشی مؤثر و روشنگری داشت و به همراه تعدادی از علما و روشنفکران دستگیر و زندانی گردید. شهید مطهری پس از آزادی از زندان، نظر به قطع ارتباط مردم با امام خمینی ره به خاطر تبعید معظم له به ترکیه و عراق، مسؤولیت عظیم نمایندگی حضرت امام در میان اقشار جامعه را برعهده گرفت و در این راستا در رأس شورایی جهت نظارت بر حفظ خط فکری «هیئت های مؤتلفه» از سوی امام خمینی رحمه الله تعیین شد. استاد مطهری چه پیش از پیروزی انقلاب و چه پس از آن، به عنوان یکی از چهره های برجسته علمی، مذهبی و سیاسی در پیروزی انقلاب و استقرار حکومت اسلامی نقش بسزایی داشت و یکی از بنیان گذاران اصلی راه پیمایی های سراسری مردم علیه نظام طاغوتی پهلوی محسوب می شد. شهید مطهری در هنگام پیروزی انقلاب اسلامی، از سوی امام خمینی رحمه الله به عضویت شورای انقلاب اسلامی منصوب گردید و یکی از تصمیم گیرندگان و سیاستگزاران اصلی کشور انقلابی ایران به شمار می رفت. این مجاهد سترگ سرانجام در پایان یکی از جلسات که به تنهایی راهی خانه اش بود، مورد سوءقصد یکی

از اعضای منحرف گروهک فرقان قرار گرفت و به لقاءاللّه پیوست و پس از تشییع باشکوه در تهران و قم، در جوار حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد. از استاد شهید مرتضی مطهری، قریب به 80 کتاب ارزنده برجای مانده است که امام خمینی رحمه الله همگان را به پاس داشتن آنها سفارش کرده است. ایشان فرمود: «من به دانشجویان و طبقه روشنفکران متعهد توصیه می کنم که کتاب های این استاد عزیز را نگذارند با دسیسه های غیراسلامی فراموش شود».

ص:110

_ روز معلم(1)

13اردیبهشت

13اردیبهشت

_ انعقاد قرارداد «فین کن اشتاین» بین ایران و فرانسه در زمان «فتحعلی شاه قاجار» (1186 ش)(2)

1- استاد مطهری پس از عمری مجاهدت در راه خدا و تلاش خستگی ناپذیر در زمینه های فرهنگی، سیاسی و مذهبی به دست جاهل ترین و جنایتکارترین دشمنان اسلام به ملکوت اعلی پیوست. او که معلم اخلاق، فلسفه، عرفان و مسائل اقتصادی بود در تمامی این زمینه ها کارهای تحقیقاتی و بنیادی شایسته ای انجام داده است. به همین مناسبت 12 اردیبهشت، سالروز شهادت این معلم نمونه و اسوه تقوا در نظام جمهوری اسلامی ایران، به عنوان روز معلم نامگذاری شده است تا همواره و همه ساله ضمن بزرگداشت خاطره آن رادمرد بزرگ و مجتهد و فیلسوف بلندآوازه، از زحمات بی شائبه و ایثارگرانه طبقه عظیم معلمان که وظیفه سنگین آموزش و پرورش کودکان، نوجوانان و جوانان این مرز و بوم را برعهده دارند، قدردانی گردد.
2- به دنبال حملات پی درپی قوای روسیه به مناطق شمالی ایران، دولت ایران برای دفع این حملات، ابتدا از انگلستان تقاضای کمک کرد. لیکن انگلیسی ها به علت اتحاد با روسیه بر ضد فرانسه، حاضر به همکاری با ایران نشدند. ناچار دولت ایران به ناپلئون بناپارت امپراتور فرانسه توسل جست و ناپلئون نیز که برای مقابله با انگلستان به یک متحد در منطقه نیاز داشت درخواست ایران را پذیرفت. از این رو بین طرفین، عهدنامه ای به نام فین کن اشتاین منعقد شد. به موجب این قرارداد، فرانسه تعهد کرد که با ارسال اسلحه و کارشناس نظامی، ایران را در باز پس گیری گرجستان و دیگر متصرفات روسیه در خاک ایران یاری کند. در برابر، ایران تعهد سپرد که تمامی روابط سیاسی و تجاری خود را با انگلستان قطع و به این کشور اعلان جنگ دهد و در جنگ فرانسه با انگلیس و روس، متحد فرانسه باشد. همچنین اگر ناپلئون بخواهد از ایران به هند که مستعمره انگلیس بود، لشکرکشی کند، ایران امکانات خود را برای عبور سپاهیان فرانسه در

اختیار آنها قرار دهد. پس از انعقاد این پیمان، گروهی از مستشاران نظامی به فرماندهی ژنرال گاردان به ایران آمدند تا لشکریان ایران را رسم جنگ های اروپایی بیاموزند. این معاهده دیری نپایید و ناپلئون بر خلاف قرار خود، پس از مدتی با روسیه طرح دوستی ریخت و مستشاران فرانسوی، ایران را ترک کردند.

_ درگذشت «میرزا حبیب اللّه قاآنی شیرازی»، حکیم و شاعر پرآوازه عصر قاجار (1233 ش)(1)

_ ادامه اجتماع دبیران تهران در میدان بهارستان (1340 ش)(2)

1- میرزا حبیب اللّه قاآنی شیرازی در سال 1186 ش 1222 ق به دنیا آمد. وی برای کسب علم و دانش راهی مشهد شد و به سرودن شعر پرداخت. قاآنی پس از ده سال توانست در علومی چون نحو، بیان، اصول هندسه، نجوم، حکمت، کلام، فلسفه و فنون ادب و شعر مهارت پیدا کند و پس از مدتی راهی دربار ناصرالدین شاه قاجار شود. وی از مداحان شاهان و شاهزادگان قاجاری بود و قسمت بزرگی از عمر خود را در تهران به مدح محمد شاه و ناصرالدین شاه گذراند. او نخستین شاعر ایرانی بود که به زبان فرانسه آشنا شد. اختصاص او به ساختن قصاید طولانی، متضمن اوصاف خوشایند و آوردن الفاظ خوش آهنگ و تسلط بر ایراد کلمات و لغات مترادف، بسیار است و به همین سبب در گفتارش، لفظ بر معنی به شدت برتری دارد، او از دانشمندان، ادبا و شعرای قرن خود به شمار می رفت و حتی عده ای وی را برجسته ترین شاعر عصرش دانسته اند. قاآنی در انواع شعر به ویژه مسمَّط و ترکیب بند دارای مهارتی بسزا بود و سبک مخصوصی داشت که پس از وی، سال ها مورد تقلید بعضی شاعران قرار گرفت. گذشته از دیوان شعر، از این شاعر کتابی با نام پریشان بر جای مانده که به سبک گلستان به نگارش درآمده است. قاآنی سرانجام در 13 اردیبهشت 1233 ش برابر با 5 شعبان 1270 ق در 47 سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت عبدالعظیمع در شهر ری مدفون شد.
2- پس از آن که اجتماع روز 12 اردیبهشت آموزگاران که از کمی حقوق خود ناراضی بودند با حمله پلیس مواجه شد، این تجمع در این روز نیز ادامه یافت. این اعتصابات و عدم رضایت کارمندان دولت خصوصا دبیران مدارس، در تمام کشور وجود داشت و بیم آن می رفت که آشوب و ناامنی سراسر مملکت را فرا گیرد. دولت شریف امامی ظرف هفت ماه با تعیین سه وزیر فرهنگ، نتوانسته بود به خواسته معلمان کشور که حقوق ناچیزی دریافت می کردند، جامه عمل بپوشاند. بنابراین این تجمعات در تهران و تمام شهرستان ها تشکیل شده بود و گسترش می یافت.

ص:112

_ شهادت «مهدی فلاحت پور» تصویربردار (1371 ش)(1)

_ روز جهانی مطبوعات(2)

14اردیبهشت

14اردیبهشت

_ تصویب قانونِ تأسیس «بانک ملی ایران» در مجلس شورای ملی (1306 ش)(3)

1- مهدی فلاحت پور، در سال 1343 به دنیا آمد و از سال 1366 وارد گروه تلویزیونی جهاد سازندگی شد. تصویربرداری چند قسمت از مجموعه روایت فتح، دسته ایمان و... از کارهای مهم اوست. او که عضو گروه تصویربرداران مجموعه روایت فتح بود، در پی مأموریتی که از طرف شبکه دوم صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران به لبنان سفر کرده بود به هنگام تصویربرداری، در جریان تهاجم هواپیماهای جنگنده اسرائیلی به آن منطقه به شهادت رسید. شهید مهدی فلاحت پور برنده دیپلم افتخار و جایزه بهترین فیلم برداری برای مجموعه فیلم روایت فتح در سال 1371 شده است.
2- 5.به پیشنهاد سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، یونسکو، و تصویب مجمع عمومی سازمان ملل در سال 1370 ش 1991 م روز سیزدهم اردیبهشت برابر با سوم ماه می هر سال به عنوان روز جهانی مطبوعات شناخته شده است. امروزه، مطبوعات در زمینه مسائل تحلیلی، سرعت در اطلاع رسانی، حرکت و پیش بینی برخی از وقایع و رویدادها و ارایه آگاهی های لازم به جامعه برای بالا بردن حساسیت های مردم نسبت به واقعیات اجتماعی، نقش بسزایی دارند. مطالب و نوشته هایی که چاپ و انتشار می یابند و برای مطالعه در دسترس عموم مردم قرار می گیرند، اعم از کتاب، مجله، ماهنامه و... را مطبوعات می نامند. اما در عرف عام، مطبوعات بیشتر به روزنامه ها و مجله هایی اطلاق می شود که اخبار روز جدید در آن به چاپ رسیده باشد.
3- در چهاردهم اردیبهشت ماه سال 1306 ش، قانونی از مجلس شورای ملی گذشت که به موجب آن، دولت، مأمور تاسیس بانکی برای پیشرفت

امور بازرگانی و کشاورزی و پیشه و هنر گردید. سرمایه این بانک طبق قانون، 150 میلیون ریال پیش بینی شده بود که قرار شد از محل فروش جواهرات سلطنتی تامین شود. چون از این کار، سرمایه کافی به دست نیامد، به کمک دولت، مبلغ بیست میلیون ریال سرمایه مقدماتی به بانک داده شد. پس از تصویب این تصمیم در کمیسیون دارایی مجلس، بانک ملی ایران در 17 شهریور ماه 1307 ش رسما افتتاح شد.

_ ویرانی شهر لار و دهکده گراش به فاصله 4 ساعت در اثر وقوع زلزله (1339 ش)

_ استعفای«شریف امامی» به دنبال اوج گیری تظاهرات دبیران و مشاجراتِ درونی مجلس (1340ش)(1)

_ سرنگونی هواپیمای حامل «بن یحیی» وزیر امور خارجه الجزایر توسط عراق (1360 ش)(2)

1- ادامه اعتصاب فرهنگیان که از روزهای قبل در اعتراض به کمی حقوق خود آغاز شده بود، باعث شد که در مجلس شورای ملی، دو تن از نمایندگان، دولت جعفر شریف امامی را به علت عدم رسیدگی به کار فرهنگیان و قتل یکی از آنان در جریانات اخیر استیضاح کرده و دولت را مسؤول حوادث پیش آمده بدانند. شریف امامی، نخست وزیر نیز یکی از وکلای مجلس که قبلاً وزیر فرهنگ بوده را مورد حمله قرار داده و او را توبیخ کرد. ولی رییس مجلس از ادامه سخنان شریف امامی جلوگیری کرد و شریف امامی نیز با اعتراض جلسه مجلس را ترک نمود. شریف امامی که در حقیقت از مجلس اخراج شده بود، از مجلس به دربار رفت و استعفای خود را به شاه تسلیم نمود. وی کشور را با مشکلاتی که ظرف هشت ماه از نخست وزیری خود حل نکرده بود و شاید بر بار آن نیز افزوده بود تنها گذاشت و سکان کشتی را به دست دیگری سپرد و موقتا از صحنه سیاسی کنار رفت.
2- پس از پایان سفر رسمی بن یحیی وزیر امور خارجه الجزایر به ایران، هنگامی که هواپیمای حامل وی در حال برگشت به این کشور بود، مورد حمله هواپیماهای جنگنده عراقی قرار گرفت و با سرنگونی آن، تمامی مسافران هواپیما کشته شدند. در پی این حادثه نماینده ویژه رییس جمهور اسلامی ایران و چندین هیئت برای بررسی چگونگی حادثه به محل اعزام شدند. مسؤولان ایرانی اعلام کردند که بر اساس اسناد به دست آمده، هواپیماهای عراقی در تعقیب هواپیمای الجزایری بودند. به همین مناسبت از سوی دولت، سه روز عزای عمومی اعلام شد. چند روز بعد، پیکر کشته شدگان حادثه با حضور هیئت اعزامی از طرف رییس جمهور الجزایر، از مقابل مجلس شورای اسلامی در تهران تشییع شد و سپس به آن کشور منتقل گردیدند. همچنین از سوی دولت جمهوری اسلامی ایران، وزیر امور

خارجه وقت، در رأس هیئتی برای شرکت در مراسم تشییع وزیر امور خارجه الجزایر و ابلاغ پیام همدردی دولت و ملت ایران، راهی الجزایر شد. چند روز بعد، هیئتی از الجزایر برای بررسی حادثه سقوط هواپیما وارد تهران گردید و پس از به نتیجه رسیدن تحقیقات مربوطه، رییس جمهور، رییس مجلس، نخست وزیر و مسؤولان دفتر سیاسی جبهه آزادی بخش الجزایر به صورت رسمی از جمهوری اسلامی ایران تشکر کردند. حمله هواپیماهای عراقی به هواپیمای حامل وزیر امور خارجه الجزایر، باعث لکه دار شدن چهره عراق نزد جهانیان، به ویژه دولت های عرب منطقه گردید.

ص:114

_ درگذشت استاد «احمد طاهری عراقی» ادیب معاصر (1370 ش)

_ رحلت دانشمند بزرگ مسلمان آیت اللّه «سید امیر محمدکاظمی قزوینی» (1373 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدامیرمحمد کاظمی قزوینی در سال 1296ش 1335 ق در کویت در بیت علم و تقوا به دنیا آمد. وی در هشت سالگی به همراه پدر دانشمندش به بصره کوچید و به تحصیل علوم ادبی و متون فقهی پرداخت. در 18 سالگی، به شوق فراگیری دانش اهل بیتع به شهر نجف روی آورد و پس از تکمیل سطح، به فراگیری خارج فقه و اصول پرداخت. آیت اللّه قزوینی در این مسیر از محضر بزرگانی همچون آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی و شیخ محمدرضا آل یاسین و... بهره برد و پس از سالیانی، از مراجع بزرگواری همچون سید محسن حکیم، سید عبدالهادی شیرازی، سید محمود شاهرودی و شیخ محمدحسین کاشف الغطاء اجازه اجتهاد گرفت. ایشان پس از فوت پدر، به بصره بازگشت و به تبلیغ مذهب اهل بیت(ع) از طریق تدریس، تالیف، امامت جماعت، وعظ و ارشاد مردم و مناظره با منحرفان پرداخت. آیت اللّه قزوینی در انجام رسالت دینی خویش از کسی نمی هراسید و در این راه آزار بدخواهان را به جان می خرید. در نهایت، اثرات تبلیغی این فقیه بزرگوار به جایی رسید که دشمنان و مخالفانش در حزب بعث عراق، قصد کشتن ایشان و به آتش زدن خانه اش را داشتند که او به ناچار در سال 1350ش به کویت هجرت کرد. از این مجاهد سترگ بیش از چهل اثر ارزشمند برجای مانده که بیشتر در زمینه های فقه، اصول، کلام و تاریخ بوده که نشانگر دانش سرشار وی و کوشش ارزنده ایشان در حمایت از دین و دفاع از مذهب و پاسخگویی به مخالفان و حل مشکلات فکری مردم است. آیت اللّه قزوینی سرانجام در چهاردهم اردیبهشت 1373ش برابر با بیست و سوم ذی قعده 1414ق در 77 سالگی رحلت کرد و حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:115

_ برگزاری بزرگداشت سرداران شهید سپاه و 36 هزار شهید تهران توسط سپاه پاسداران (1376 ش)

15اردیبهشت

15اردیبهشت

_ فرمان «محمدعلی شاه قاجار» برای احیای مشروطه و برگزاری انتخابات مجلس (1288 ش)(1)

_ صدور تاریخی ترین سند مبارزه امام خمینی رحمه الله برای دعوت به قیام برای خدا (1323 ش)(2)

1- مقاومت بی امان مردم تبریز بر ضد استبداد محمدعلی شاهی و ایستادگی ایشان در مقابل قوای بیگانه روس و اوج گیری مخالفت با استبداد شاه در شهرها، شاه را به شدت مضطرب ساخت. این اضطراب زمانی به اوج رسید که مجاهدان گیلان، قزوین را در نیمه فروردین آن سال فتح کردند و شاه قاجار اطمینان یافت که آنان هوای تصرف پایتخت و قصد مجازات او را دارند. به همین سبب به احیای مشروطه و برگزاری انتخابات مجلس فرمان داده و طی آن، بر پایبندی خود به اصول مشروطه تاکید و عهد نمود مجلس شورای ملی دایر و امور مملکت مطابق میل ملت پیش رود. این فرمان که در 15 اردیبهشت 1288 ش برابر با 14 ربیع الثانی 1327 ق منتشر شد، موجی از خوشحالی مردم را در شهرها به همراه آورد. هرچند، برخی، صدور این فرمان را بازگشت مجدد مشروطه پنداشته و شاه را متنبه و نادم می دانستند اما اردوی ملیّون که به شاه اطمینانی نداشتند، اعتنایی به فرمان او نکردند و همچنان به پیشروی خود تا نیل به هدف اصلی ادامه دادند تا اینکه تهران را فتح کردند و شاه را سرنگون نمودند.
2- در حالی که تبلیغات مسموم علیه اسلام و روحانیت و حوزه های علمیه، سعی داشت در سطح وسیعی مردم را از اصول راستین اسلام دور نماید، حضرت امام خمینی ره در 15 اردیبهشت 1323 ش برابر با 11 جمادی الاول 1363 در سن چهل و دو سالگی، اولین بیانیه سیاسی خود را صادر کردند. در این بیانیه، حضرت امام ضمن بررسی و تحلیل اوضاع گذشته،

حال و آینده مردم، قیام برای خدا را تنها راه اصلاح جهان عنوان کرده که آن، فلسفه بعثت همه انبیای الهی بوده است. ایشان در ادامه، دلایل بدبختی مسلمانان و ملت ایران را تشریح می کنند و در قسمت دیگری، مسؤولیت سنگین علما و روحانیان را برشمرده و عواقب زیان بار غفلت سیاسی آنها را متذکر می شوند. در ادامه، ایشان در این بیانیه، صریحا علمای اسلام و جامعه اسلامی را به قیام عمومی فراخواندند و نسبت به سکوت در برابر توطئه های ضد اسلام هشدار دادند. مقصود امام از انتشار این بیانیه، به صدا در آوردن زنگ خطر و بیدار باشی برای طلاب جوان بود. این اقدام، شخصیت و موضع سیاسی ایشان را بیش از پیش آشکار کرد و به تدریج زمینه حضور عده ای از یاران همفکر را در جمع شاگردنشان ایشان فراهم آورد. این اشخاص کسانی بودند که هسته اصلی اقدامات انقلابی سال های بعد را تحت رهبری معظمٌ له، تشکیل دادند.

ص:116

_ انحلال رسمی حزب توده به دلیل خیانت به آرمان های جمهوری اسلامی (1362 ش)(1)

1- حزب توده ایران در سال 1320 ش با مرام کمونیستی تشکیل شد. اما طولی نیز نکشید که این حزب به عامل و مزدور شوروی در ایران تبدیل گشت و به همین دلیل هیچ گاه مردم مسلمان ایران از آن استقبال نکردند. حزب توده به جریان ملی شدن صنعت نفت ایران خیانت کرد و در ازای اعطای امتیاز نفت جنوب به انگلیس، خواستار واگذاری نفت شمال ایران به شوروی شد تا به اصطلاح، توازن برقرار شود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، فعالیت حزب توده که در زمان رژیم شاه ممنوع شده بود پس از سی سال، از سر گرفته شد. اما اعضای این حزب همچنان به تلاش برای تأمین منافع نامشروع شوروی در ایران ادامه دادند. به طوری که در اعترافات صریح رهبران حزب توده، همکاری این حزب با شوروی تأیید و حتی مطرح شد که در واقع سفیر شوروی در تهران، تصمیمات کمیته مرکزی حزب توده را تأیید نهایی می کرده است. در پی این اعترافات و اطلاعات به دست آمده توسط نیروهای امنیتی در مورد نقش شوروی در توطئه علیه انقلاب اسلامی، دستور اخراج هجده تن از افراد سفارت شوروی در ایران صادر شد. پس از آن که شوروی از رسیدن به اهداف خود در ایران مأیوس شد، با همکاری عوامل داخلی خود در ارتش، در توطئه ای برای براندازی نظام جمهوری اسلامی شرکت کرد. اما با هوشیاری عناصر مؤمن و انقلابی در ارتش و نیروهای امنیتی، این توطئه، خنثی شد. پس از افشای نقش حزب توده ایران در طرح کودتای شوروی علیه انقلاب اسلامی ایران در سال 1361، مسؤولان نظام جمهوری اسلامی، ادامه فعالیت این حزب را بر خلاف مصالح نظام تشخیص داده و پس از دستگیری سران آن، حزب توده را منحل اعلام کردند.

_ صدور فرمان اجرایی دولت آمریکا در تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (1374 ش)(1)

_ درگذشت شاعر توانا و ادیب معاصر استاد «محمدعلی مردانی» (1378 ش)(2)

1- پس از آنکه دولت آمریکا، تحریم های اقتصادی خود در طول سال های جنگ تحمیلی را کافی ندید، به فکر این افتاد که دامنه این تحریم ها را وسعت داده و جمهوری اسلامی ایران را در جهان منزوی سازد. از این رو، بیل کلینتون، رییس جمهور وقت آمریکا در پانزدهم اردیبهشت ماه 1374 ش، با مستمسک قرار دادن این که عملکرد ایران، باعث تهدید علیه صلح و امنیت کلیه ملت هاست؛ ایران همچنان از تروریسم بین المللی حمایت می کند؛ روند صلح خاورمیانه را به مخاطره می افکند و به دنبال دستیابی به سلاح های کشتار جمعی است تحریم هایی علیه جمهوری اسلامی ایران اعمال نمود. ممنوعیت صادرات کالا و تکنولوژی و خدمات به ایران، ممنوعیت هرگونه معامله با ایران، ممنوعیت سرمایه گذاری های جدید از طرف آمریکاییان با ایران، ممانعت شرکت های آمریکایی از فراهم آوردن تسهیلات برای شرکت های تحت کنترل آمریکا که با ایران معامله می کنند، از جمله موارد این تحریم بود. علی رغم گستردگی این تحریم و تحریم های بعد، آمریکا هیچ گاه به هدف خود که همان به زانو درآوردن دولت و ملت انقلابی ایران و منزوی کردن جمهوری اسلامی است، نائل نشد و در طول سالیان بعد، ایران به عنوان یکی از کشورهای در حال رشد و مطرح در عرصه های منطقه ای و بین المللی عنوان گردیده است.
2- استاد محمد علی مردانی، در سال 1301 ش در یکی از روستاهای توابع شهرستان خمین در استان مرکزی به دنیا آمد. وی از کودکی به شعر علاقه مند شد. در ده سالگی به مرثیه و مدیحه سرایی پرداخت و در تکایا و مجالس سوگواری اباعبداللّه الحسینع مرثیه سرایی می کرد. استاد مردانی در زمان رژیم پهلوی، در شهر خمین، به تشکیل مجمع مداحان همت گماشت ولی مورد غضب رژیم ستم شاهی قرار گرفت و خانه اش توسط مزدوران محلی به آتش کشیده شد. وی در سال 1331 ش ساکن تهران شد و از آن پس انجمن نغمه سرایان مذهبی شرق تهران را تاسیس کرد. مردانی پس از پیروزی انقلاب، فعالیت خود را شدت بخشید و به عضویت شورای شعر وزارت ارشاد اسلامی و واحد ادبیات حوزه هنری

سازمان تبلیغات اسلامی درآمد. وی همچنین در طول جنگ تحمیلی، در جبهه ها حضور داشت و در این راه دچار عوارض جسمی گردید. مردانی شاعری اخلاص پیشه و عارفی وارسته بود و نسبت به چهارده معصوم(علیهم السلام) اخلاص کامل داشت. استاد مردانی در طول عمر خود توفیق تالیف و گردآوری حدود هفتاد مجموعه شعر را یافت که اغلب آنها به چاپ رسیده که مجموعه آفتاب، ادبیات عاشورا، همراه با کاروان، حریم عشق، راهیان عاشورا، فروغ ایمان و نوای رزمندگان از آن جمله است. استاد مردانی سرانجام پس از تحمل سال ها رنج بیماری در نیمه اردیبهشت 1378 ش برابر با 18 محرم 1420 ق در 77 سالگی بدرود حیات گفت و در قطعه فرهیختگانِ بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ رحلت محقق فرزانه و پژوهشگر نهج البلاغه حجت الاسلام «محمد دشتی» (1380 ش)(1)

_ اعلام عزای عمومی در پی دریافت خبر شهادت جمعی از علما در عراق (1382 ش)(2)

1- استاد فرهیخته، حجت الاسلام و المسلمین شیخ محمد دشتی در سال 1330 ش 1370 ق در مازندران به دنیا آمد و پس از فراگیری تحصیلات ابتدایی به آموختن علوم دینی روی آورد. وی پس از تلاش و پشتکار فراوان، در بیست سالگی به درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: میرزا هاشم آملی، ناصر مکارم شیرازی، علی مشکینی اردبیلی و عبداللّه جوادی آملی راه یافت و مبانی حکمت و فلسفه را از استادان فن آموخت. حجت الاسلام دشتی پس از آن به تالیف و تدریس و تحقیق روی آورد تا اینکه در سال 1367، مؤسسه تحقیقاتی امیرالمؤمنین را بنیان نهاد و با کمک گروهی از محققان، کتاب های ذیل را فراهم نمود: فرهنگ سخنان معصومین در 15 جلد، تحلیل تاریخی سیاسی معصومین در 14 جلد و سیره امام علیع در 15 جلد، ترجمه نهج البلاغه، فرهنگ واژه ها، موضوعات کلی و معارف نهج البلاغه در 4 جلد، اسناد و مدارک نهج البلاغه و ده ها اثر دیگر. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی یکسره به تلاش و کوشش در راه احیای شعائر دینی می پرداخت و هماره به تبلیغ دین در شهرهای مختلف کشور و تدریس در نهادهای انقلابی و دانشگاه ها و سخنرانی همت گماشت تا این که در بازگشت از سفر تبلیغی خویش از کاشان در 5 اردیبهشت 1380 دچار سانحه تصادف شد و پس از گذشت ده روز، در نیمه همان ماه برابر با 11 صفر 1422ق در پنجاه سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- در پی اعلام خبر شهادت 182 تن از فضلا و علمای حوزه علمیه نجف اشرف که تصور می شد در زندان های رژیم بعثی عراق به سر می برند، روز پانزدهم اردیبهشت 1382، عزای عمومی اعلام شد و کلیه حوزه های علمیه جهان تشیع، تعطیل گردیدند. اعلام خبر شهادت این افراد که 138 تن از آنان ایرانی و مابقی از دیگر کشورها بوده اند، شخصیت ها، گروه ها و نهادهای مختلف کشور این جنایت رژیم سرنگون شده بعث را محکوم کردند. همچنین مجالس بزرگداشت متعددی در حوزه های علمیه در شهرهای گوناگون برگزار شد. در پیام مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه

خامنه ای که در همین زمینه منتشر شد. ایشان مسؤولیت این جنایت را تنها مختص رژیم سفاک عراق ندانستند و کسانی را که با کمک ها و سیاست های خود، آن رژیم را تقویت و تجهیز کرده اند نیز مسؤول این حادثه در پیشگاه خدا و مردم عراق عنوان کردند. شهادت این افراد تنها یکی از جنایات بی شمار در دوران سیاه حاکمیت رژیم بعث عراق است.

ص:119

_ روز بزرگداشت «شیخ صدوق» دانشمند شهیر شیعه(1)

1- ابوجعفر محمد بن علی بن بابْوِیْه معروف به شیخ صدوق در حدود سال 306ق در خاندان اهل علم و فقاهت و با بشارت حضرت صاحب الزمانعج در شهر مقدس قم به دنیا آمد. محمد در سنین کودکی فراگیری دانش دینی را آغاز کرد و در محضر پدر و دیگر استادان رشد یافت. وی پس از آنکه به مرتبه بالایی در علم رسید، برای درک محضر اساتید بزرگ و حدیث شناسان آن دوران، سفرهای علمی خود را آغاز کرد و از بیش از 200 تن از دانشمندان بزرگ عصر بهره برد. پس از سفر به بغداد، شهرت علمی او آن چنان دانشمندان آن دیار را تحت تاثیر قرار داده بود که تمام آنها را مجذوب خود کرد و از شعاع وجودی خود بهره مند ساخت. در حلقه درسی این فقیه سترگ، عالمان نامداری پرورش یافتند که شیخ مفید، حسن بن محمد قمی، علم الهدی سید مرتضی، هارون بن موسی تلعکبری و حسین بن عبیداللّه غضائری از آن جمله اند. همچنین کتاب عظیم «من لایحضر الفقیه» در 4 جلد به عنوان یکی از ارکان کتب اربعه شیعه، شامل شش هزار حدیث و بر اساس موضوعات مختلف فقهی و نیز کتاب مدینه العلم در 10 جلد که مفقود شده، امالی، خِصال، عیون اخبار الرّضا(ع) و عِلَلُ الشرایع از جمله سیصد کتاب ارزشمند این عالم کم نظیر شیعه می باشند. شیخ صدوق در اواخر عمر به درخواست شیعیان شهر ری، ساکن آن شهر شد تا اینکه در سال 381ق در 75 سالگی درگذشت و در مکانی که به نام او مشهور است به خاک سپرده شد.

16اردیبهشت

_ آغاز نخست وزیری «علی امینی» مهره سرسپرده طاغوت (1340 ش) (1)

_ رحلت عالم و فقیه بزرگ، آیت اللّه «روح اللّه کمالوند خرم آبادی» (1343 ش)(2)

1- به دنبال استعفای دولت جعفر شریف امامی، با مقدماتی که از قبل تدارک دیده شده بود، شاه فرمان نخست وزیری را با اختیارات کامل به نام دکتر علی امینی صادر کرد و او با پشتیبانی و حمایت آمریکا، زمام امور را در دست گرفت. مقدمات نخست وزیری علی امینی از بعد از کودتای 1332 فراهم شد. او با سمت وزیر دارایی در کابینه سپهبد زاهدی، رئیس هیئت نمایندگی ایران در مذاکرات نفت بود. از این لحاظ علی امینی نزد خارجیان و به ویژه آمریکاییان، مقام و موقعیت ویژه ای پیدا کرد. او بعدها سفیر ایران در آمریکا بود. وی با جلب حمایت دموکرات های آمریکا و پس از پیروزی آنان در انتخابات، توانست علی رغم میل شاه به نخست وزیری دست یابد. در واقع او برگزیده حزب دموکرات آمریکا بود و شرط اصلی قبول این سمت از جانب او مبتنی بر این اصل بود که شاه چون طبق قانون اساسی از مسؤولیت مُبرا است و فقط حق سلطنت دارد، بنابراین باید در امور کشور دخالت نکند. امینی سپس از شاه انحلال مجلس شورای ملی و سنا را درخواست نمود و شاه در نوزدهم اردیبهشت به این خواسته او تن داد. دوران نخست وزیری امینی سرانجام پس از چهارده ماه در 27 تیرماه 1341 به پایان رسید.
2- آیت اللّه روح اللّه کمالوند خرم آبادی در سال 1280 ش 1319 ق در خانواده ای کشاورز در خرم آباد به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات مقدماتی، راهی بروجرد شد و در آن شهر از فقیه بزرگ، آیت اللّه سیدحسین بروجردی کسب فیض نمود. ایشان سپس در اراک به درس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری حاضر شد و به مدارج بالای علمی رسید. از آن پس و به همراه استاد راهی قم گردید و با حضور آیت اللّه بروجردی در قم، بار دیگر در خدمت آن عالم فرزانه، زانوی ادب زد. از هم بحث های

آیت اللّه کمالوند می توان به حضرت امام در فلسفه و آیت اللّه سید محمدرضا گلپایگانی در فقه اشاره کرد. آیت اللّه کمالوند در سال 1330 ش، در 50 سالگی به خواهش مردم خرم آباد و به امر آیت اللّه بروجردی، جهت احیای حوزه علمیه خرم آباد و ارشاد و تبلیغ، راهی این شهر گردید و تا پایان عمر خود در آن شهر ساکن شد. آیت اللّه کمالوند در میان مردم خرم آباد دارای محبوبیتی خاص بود و از نفوذ سیاسی _ اجتماعی یک مرجع بهره می برد که این محبوبیت در سایه اخلاق و پرهیزگاری ایشان شکل گرفته بود. وی در کنار تدریس، از مبارزات سیاسی نیز غافل نبود و در مواقع لزوم از قبیل طرح سربازگیری طلاب، رفراندوم شاه و ملت و... به دستگاه جور تذکر می داد. سرانجام این عالم وارسته پس از عمری مجاهدت و خدمت در شانزدهم اردیبهشت 1343 ش برابر با 23 ذی حجه 1382 ق در 63 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در مسجد بالا سر حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:121

_ تخریب مرکز بهائیان در تهران و شیراز توسط مردم (1344 ش)

_ شهادت «مجید شریف واقفی» از اعضای مجاهدین خلق توسط منافقان این گروه (1354ش)(1)

_ آغاز اولین نمایشگاه مطبوعات ایران (1371 ش)

_ روز جهانی ماما (برابر با ششم می)

17اردیبهشت

17اردیبهشت

1- سازمان مجاهدین خلق ایران در سال 1344 ش توسط تعدادی از جوانان، برای مبارزه مسلحانه با رژیم شاه تأسیس شد. اما برخی از اعضای سست ایمان این سازمان، به تدریج تحت تأثیر افکار مارکسیستی قرار گرفتند و جنگ قدرت برای به دست گرفتن رهبری سازمان مجاهدین خلق آغاز شد. از اواخر سال 1353 و اوایل 1354 ش سازمان منافقین در دیدگاه ها و مواضع ایدئولوژیکی خویش تجدید نظر نمود و به این نتیجه رسید که آن چه در گذشته به آن اعتقاد داشتند، نمی تواند مبنای یک حکومت قرار گیرد. سازمان تصور می کرد که اسلام نمی تواند مسائل اقتصادی را حل و فصل کند و در قالب یک حکومت، اداره مملکت و کشور را عهده دار شود و ایدئولوژی اسلامی یک تفکر سازنده نیست. این تغییر نگرش نسبت به مسائل گوناگون اسلامی و نیز گرایش به سمت تفکرات مارکسیسم _ لنینیسم، باعث واکنش جدی اعضای متدینی گردید که با هدف سرنگونی رژیم طاغوت و روی کار آمدن نظام اسلامی وارد سازمان شده بودند. از جمله این افراد مجید شریف واقفی و مرتضی لباف نژاد بودند که پس از این تغییر مواضع سازمان، دچار تصفیه درون گروهی شده و به طرزی فجیع به شهادت رسیدند.

_ وقوع زلزله شدید در سلماس و کشته شدن بیش از دو هزار نفر(1309 ش)

_ درگذشت استاد «بدیع الزمان فروزانفر» نویسنده، شاعر و ادیب برجسته معاصر (1349ش)(1)

_ بمباران زندان «دوله تو» توسط رژیم بعثی عراق (1360ش)(2)

_ درگذشت «مهرداد اوستا» شاعر و قصیده سرا (1370 ش)(3)

1- استاد بدیع الزمان فروزانفرِ خراسانی در حدود سال 1279 ش 1318 ق در بشرویه در استان خراسان به دنیا آمد. تحصیلاتِ خود را در صرف، نحو، معانی، بیان، منطق، حکمت و فلسفه در مشهد و تهران در خدمت استادانی مانند ادیب نیشابوری، میرزا طاهر تنکابنی و سیدکاظم عصار و... به پایان رساند و پس از آن در مدرسه دارالمعلّمین عالی، سمت معلّمی ادبیات را برعهده گرفت. بدیع الزمان از استعداد و هوشی بسزا برخوردار بود و حافظه ای فوق العاده داشت. وی سفرهای علمی متعددی به خارج از کشور انجام داد و در دانشگاه های برخی کشورها، کرسی تدریس زبان و ادبیات فارسی را تاسیس کرد. استاد فروزانفر دانشمندی نکته سنج، استادی محقق و مدرسی بی نظیر بود و علاوه بر داشتن اطلاعات بسیار در زمینه معارف اسلامی و ادبیات فارسی، شاگردان بسیاری تربیت نمود که هریک از آنها در شمار استادان بزرگ به شمار می آیند. از این ادیب گرانقد آثار فراوانی بر جای مانده که تالیف کتاب سخن و سخنوران در چهار جلد، تاریخ ادبیات ایران و نیز تصحیح کلیات شمس تبریزی و نیز تصحیح فیه مافیهِ مولوی و... از آن جمله اند. استاد فروزانفر سرانجام در 17 اردیبهشت 1349 بر اثر سکته قلبی در هفتاد سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت و جامعه ادبی ایران را سوگوار نمود.
2- پس از آشوب های منطقه ای در کردستان و اعزام نیروهای نظامی برای آرام ساختن استان کردستان، گروهک منحله دمکرات، تعدادی از این نیروهای فداکار را اسیر و زندانی می سازد. گروهک دموکرات که از نگهداری، مواظبت و تأمین این زندان مخوف به تنگ آمده بود، دست به دامان رژیم بعثی شد و جنایتکاران آن رژیم نیز در این روز با برنامه ای

حساب شده به بمباران این زندان پرداخته و عده ای از دلاوران میهن اسلامی را که در اسارت حزب دموکرات بودند، به خاک و خون کشیدند.
3- محمدرضا رحمانی مشهور به مهرداد اوستا _ فرزند محمدصادق از شعرای نامی معاصر _ در سال 1306 ش در بروجرد متولد شد و تحصیلات مقدماتی را در زادگاه خود به پایان برد. وی پس از اخذ لیسانس فلسفه به سمت دبیری، به تدریس پرداخت. استاد مهرداد اوستا، مبارزات سیاسی خود را سال ها پیش از پیروزی انقلاب اسلامی در ایران آغاز کرد. او در مجموعه اشعار خود و نیز در کتاب «تیرانا» با لحنی تند از رژیم شاه انتقاد کرده است. اَوِستا اشعاری زیبا درباره انقلاب اسلامی و همچنین رثای حضرت امام سروده است. او سال های بسیاری از عمر خود را صرف تحقیق در اشعار شاعرانی همچون حافظ، مولوی، خاقانی و ادبیات اساطیری جهان کرد. مهرداد اوستا در سرودن انواع شعر به ویژه قصیده مهارت و شهرت داشت. وی بعد از انقلاب اسلامی ایران، سمت مشاور فرهنگی ریاست جمهوری را بر عهده داشت. همچنین در سال های پایانی عمر خود به عنوان رییس شورای شعر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی فعالیت می کرد. از این شاعر گرانقدر آثار منظوم و منثور ارزشمندی چون امام، حماسه ای دیگر، و از کاروان رفته به یادگار مانده است. مهرداد اوستا سرانجام در 17 اردیبهشت 1370 در 63 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و رخ در نقاب خاک کشید.

ص:123

_ صدور دستورالعمل اجرایی تحریم اقتصادی ایران توسط دولت آمریکا (1376 ش)(1)

1- در 17 اردیبهشت 1376 ش برابر با هفتم می1997 م، بیل کلینتون، رییس جمهور وقت ایالات متحده آمریکا، دستورالعمل اجرایی مهمی را که متضمن تحریم و فشار جدید اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران بود، امضا کرد. در این دستورالعمل، ایران به حمایت و پشتیبانی از تروریسم جهانی و اقدام برای دستیابی به سلاح های مخرب و ویران کننده و کشتار جمعی متهم شده بود. این تحریم، فراتر از ممنوعیت تجاری است که از سال 1366 ش 1987 م انجام گرفته است. به موجب این دستورالعمل علاوه بر تمدید ممنوعیت صدور کالاهای تجاری به ایران و خرید نفت از ایران، و نیز تجارت هر نوع کالا، روابط و خدمات مالی و سرمایه گذاری در ایران، شرکت های آمریکایی از تایید یا تصویب و یا فراهم ساختن تسهیلات لازم جهت اجرای معاملات مربوط به ایران منع شدند و یک ماه فرصت داده شد که این کمپانیها، قراردادهای خود را تسویه نمایند. همچنین در صورت عدم رعایت این دستور توسط شرکت های آمریکایی، مجازات سختی برای آنان در نظر گرفته شد. این تحریم ها در نهایت با متضرر شدن کمپانی های آمریکایی مواجه گردید در حالی که شرکت های دیگر کشورهای جهان، ارتباطات اقتصادی خود را با جمهوری اسلامی ایران افزایش داده و به تحریم ها توجهی نکردند.

ص:124

18اردیبهشت

18اردیبهشت

_ اعلام پایان جنگ جهانی دوم (1324 ش)(1)

_ درگذشت شاعر معاصر «غلامرضا رشید یاسمی» (1330ش)(2)

1- جنگ جهانی دوم که بر اثر فزون طلبی هیتلر با تصرف اتریش در قاره اروپا و قسمتی از قاره آفریقا و آسیا آغاز شده بود، در این روز پایان یافت. این جنگ در مقایسه با جنگ جهانی اول در حقیقت یک پدیده وحشتناک جهانی بود و این نبرد بزرگ نه تنها در اروپا، بلکه در آن سوی اقیانوس آرام، در سراسر شرق آسیا و در بخش هایی از قاره آفریقا به وقوع پیوست و دایره جنگ در دریا و خشکی شعله ور گردید. جنگ جهانی دوم صدمات جبران ناپذیری را بر بشریت وارد آورد که برخی آسیب های آن با گذشت بیش از نیم قرن، هنوز دامنگیر بشریت می باشد. آمار نشان می دهد که حدود 100 میلیون نفر مرد و زن برای این جنگ بسیج شده بودند. از این میان، چهل میلیون نفر از آنان یعنی به طور متوسط روزانه 25 هزار نفر به چنگال مرگ افتادند.
2- غلامرضا رشید یاسمی متخلص به رشید در سال 1274 شمسی در کرمانشاه بدنیا آمد. پس از گذراندن تحصیلات ابتدائی در زادگاه خود و مدرسه سن لوئی تهران، بر اثر ذوق فطری و مؤانست با استادان فن خصوصا ملک الشعراء بهار به سرودن شعر پرداخت و سپس به استادی دانشکده ادبیات و عضویت فرهنگستان ایران نائل آمد. او با همکاری ملک الشعرای بهار، ادیب و شاعر آن زمان، مجله دانشکده را تأسیس کرد و آنگاه به عضویت انجمن ادبی ایران درآمد. رشید یاسمی در این مجله و در روزنامه های دیگر آن دوران همچون نوبهار، آینده و ارمغان آثار و نوشته های خود را منتشر می کرد و به علت انتشار مقالات ادبی و انتقادی در روزنامه شفق سرخ، شهرت بسزایی یافت. وی با یادداشتن زبان های فرانسه، پهلوی، عربی و انگلیسی کتب بسیاری اعم از ترجمه و تألیف را به سرمایه فرهنگی کشور افزوده است که از بین آنها می توان به کتب تاریخ ملل و نحل، آیین نگارش و تاریخ ادبیات معاصر اشاره نمود. این استاد توانا همچنین کتبی نظیر ایران در زمان ساسانیان، تاریخ ادبیات

ایران و تاریخ عمومی را ترجمه کرد. رشید یاسمی، در شاعری، سبک قدما را به کار بسته و شعر را در نهایت سلامت می سرود. وی مدتی در وزارت فرهنگ و دارایی، در پست های حساس بود و سپس در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به تدریس تاریخ پرداخت. استاد رشید یاسمی در اسفند ماه 1327 ش در حین سخنرانی دچار سکته ناقص گردید و مدتی در بیمارستان بستری بود، تا اینکه در هجدهم اردیبهشت سال 1330ش، پس از یکسال بیماری، در 56 سالگی چشم از جهان فرو بست.

_ آزادی پادگان حمید از اشغال نیروهای عراقی در عملیات بیت المقدس (1361 ش)(1)

_ آزادسازی هویزه از دست مزدوران رژیم بعث عراق (1361 ش)(2)

_ روز جهانی صلیب سرخ و هلال احمر (برابر با 8 مه)(3)

1- در حالی که مرحله دوم از عملیات بزرگ بیت المقدس در تاریخ 16 اردیبهشت 61، با رمز یا علی بن ابی اطالب آغاز شده بود، رزمندگان اسلام با هجومی گسترده، خود را به مواضع دشمن رسانده و موفق شدند کلیه خطوط را در دست بگیرند. در این حال نیروهای از جان گذشته اسلام، با در هم کوبیدن قوای عراقی، لحظه به لحظه به تصرفات خود افزودند و دژهای به ظاهر تسخیرناپذیر دشمن را یکی پس از دیگری به تصرف خود درآوردند. در این میان، پادگان حمید که در مرحله اول عملیات، در یک قدمی آزادی قرار گرفته بود، پس از ماه ها اشغال، با فرار بعثیان به طور کامل به تصرف رزمندگان اسلام درآمد و پیروزی دیگری نصیب ایران نمود.
2- در جریان عملیات بزرگ بیت المقدس، رزمندگان اسلام با نزدیک شدن به مرزهای بین المللی و استقرار در 17 کیلومتری نوار مرزی، شهر هویزه را که از ماه های آغازین جنگ، در اشغال نیروهای بعث بود، به محاصره خود درآوردند. علی رغم مقاومت فراوان دشمن، زمانی که حلقه محاصره هویزه تنگ تر شد، نیروهای عراقی خود را در مهلکه ای دشوار یافته، اقدام به فرار و عقب نشینی کردند. در این حال رزمندگان سرافراز اسلام قدم به شهر ویران شده هویزه گذاشتند و به تعقیب دشمن بعثی پرداختند. با انتشار خبر فتح هویزه، سران بعث همچون دفعات قبل، فرار از هویزه را جزو پیروزی های خود به حساب آورده و آن را عقب نشینی تاکتیکی عنوان کردند.
3- صلیب سرخ، سازمانی بین المللی است که برای تخفیف آلام انسانی و حفظ و پیشرفت بهداشت عمومی بر طبق موافقت نامه ژنو در سال 1864 و به ویژه در نتیجه تلاش شخصی به نام هنری دونان سوئیسی تشکیل یافت. امداد، بهداشت و تربیت پرستار از مهمترین محورهای فعالیت این سازمان است. فعالیت صلیب سرخ بین المللی از پایان جنگ جهانی دوم، توسعه فراوانی یافت. در کشورهای اسلامی، به جای صلیب

سرخ، هلال احمر به عنوان نماد سازمان، به کار گرفته شد و در ایران قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، جمعیت شیر و خورشید سرخ فعالیت داشت. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ایران نیز علامت جمعیت هلال احمر را برای این فعالیت برگزید. امروزه نزدیک به یکصد و سی جمعیت صلیب سرخ و هلال احمر با بیش از 250 میلیون نفر عضو در سطح جهان فعالیت دارند.

19اردیبهشت

_ ارتحال عالم مجاهد و روحانی مبارز آیت اللّه «سید عبدالحسین لاری» (1303 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدعبدالحسین لاری در سال 1226ش 1264 ق در لار به دنیا آمد. وی بعد از اتمام دوره مقدماتی و سطح، راهی نجف اشرف گردید و در درس میرزای بزرگ شیرازی حاضر شد و اجازات متعدد اجتهاد دریافت نمود. آیت اللّه لاری پس از مدتی به دستور میرزای شیرازی جهت هدایت و رهبری مردم خطه فارس به لارستان رفت. ایشان در اولین گام، حوزه علمیه لار را تاسیس نمود و به نشر احکام اسلامی همت گماشت. حضور مجتهدی مانند آیت اللّه لاری، باعث کم نفوذ شدن مبلغان مسیحی و انزوای آنان گردید. ضبط و ثبت اموال حاکم دست نشانده، احداث کارخانه اسلحه سازی، آموزش نیروهای نظامی و امتناع از پرداخت مالیات به دولت مرکزی، گام های مهمی بود که به رهبری ایشان جهت ایجاد ملت اسلام برداشته شد. همچنین قیام وی در حمایت از مشروطه خواهان شیراز و رویارویی با نیروهای دولتی و همکاری با دلیران تنگستان در مقابله با متجاوزان انگلیسی از جمله فعالیت های این مجتهد جهادگر در راه استقلال مردم و اعاده شرافت اسلامی می باشد. در کنار فعالیت های سیاسی، از آیت اللّه لاری حدود چهل اثر فقهی، کلامی، فقهی _ سیاسی، اصولی و... به یادگار مانده است. این عالم مجاهد سرانجام در 19 اردیبهشت 1303 ش برابر با چهارم شوال 1342 ق در 86 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در شهرستان جَهرم در محلی که هم اکنون به «مقبره آقا» معروف است به خاک سپرده شد.

_ فسخ امتیاز استعماری «کاپیتولاسیون» توسط مجلس شورای ملی (1306ش)(1)

_ تخلیه کامل ایران از نیروهای شوروی سابق پس از پایان جنگ جهانی دوم (1325 ش)(2)

1- مفهوم عام حقوقی کاپیتولاسیون، عبارت از نظام قضاوت کنسولی و برخی امتیازات و مصونیت های قضایی است که به موجب آن، اتباع یک کشور در صورت ارتکاب جرم در کشور مورد نظر از شمول قوانین جزایی و مدنی در قلمرو کشور میزبان مستثنی می شدند. حق کاپیتولاسیون در ایران، اولین بار در معاهده ترکمنچای در سال 1206ش در زمان فتحعلی شاه قاجار به روسیه داده شد و بعدها بسیاری از دولت های دیگر نیز صاحب این امتیاز شده و قضاوت کنسولی خود را بر دستگاه سیاسی و قضایی ایران تحمیل کردند. در سال 1297 ش، لایحه ای به تصویب رسید که به موجب آن حق کاپیتولاسیون روس ها در ایران که تحت فشار زور و تهدید و تطمیع و برخلاف مصالح ملت ایران بوده است با استناد به قانون اساسی لغو شد. پس از لغو قرارداد کاپیتولاسیون بین ایران و روسیه قراردادهای مشابه با کشورهای دیگر نیز ملغی گردید. اما کشورهای غربی همچنان به این امتیاز پایبند بودند تا این که مجلس شورای ملی در چنین روزی در نوزدهم اردیبهشت 1306ش، الغاء کاپیتولاسیون را اعلام کرد و به همه دولت هایی که از حق کاپیتولاسیون استفاده می کردند یک سال وقت داد که در قراردادهای خود تجدید نظر و این امتیاز را لغو کنند. این قانون ننگین، یک بار دیگر در سال 1343 ش مطرح شد و به تصویب رسید که به سبب اعتراض امام خمینی ره به آن، آن حضرت را به ترکیه تبعید کردند. در نهایت کاپیتولاسیون پس از پیروزی انقلاب اسلامی برای همیشه لغو شد.
2- پس از پایان جنگ جهانی دوم، ایران به شورای امنیت شکایت کرد که روسیه بر خلاف پیمان سه جانبه، ایران را تخلیه نکرده است و در امور داخلی کشور دخالت می نماید. شوروی انتظار این شکایت را نداشت و درخواست تاخیر در رسیدگی را نمود. اما نمایندگان ایران، انگلستان و آمریکا با تعویق جلسه شورای امنیت درباره تصمیم در این موضوع مخالف بودند. شوروی نمی خواست موضوع ایران جنجالی بین المللی علیه آن کشور باشد، بنابراین سفیر شوروی در ایران کوشش زیادی برای توافق با

مقامات ایرانی انجام داد. در نهایت موافقت نامه ای در مورد تخلیه ایران، نفت شمال و آذربایجان به امضاء طرفین رسید، تا این که سرانجام در روز نوزدهم اردیبهشت سال 1325 ش، تخلیه کامل ایران انجام گرفت.

ص:128

_ برگزاری مرحله دوم انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی (1359ش)

_ عملیات محدود انصارالحسین در منطقه هورالهویزه، جزیره مجنون، توسط سپاه(1366ش)

_ صدور قطعنامه 612 شورای امنیت در مورد کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ(1367ش)(1)

_ رحلت مفسر پارسا آیت اللّه «محمدصادق سعیدی» (1375ش)

20اردیبهشت

20اردیبهشت

_ ورود «مورگان شوستر» آمریکایی به تهران به منظور اصلاح امور مالی کشور (1290 ش)(2)

1- با شکایت ایران علیه عراق مبنی بر بمباران شیمیایی عراق علیه مردم بی گناه کشورمان، کارشناسان سازمان ملل پس از بازدید از مناطق دو طرف، گزارش خود را مبنی بر استفاده از سلاح های شیمیایی علیه نظامیان و غیر نظامیان ایرانی و همچنین نظامیان عراقی به دبیر کل تسلیم کرد. دبیرکل، این گزارش را به ضمیمه نامه ای، به شورای امنیت تقدیم نمود که در نتیجه، قطعنامه 612 صادر شد. در این قطعنامه بدون آن که از کشوری خاص به عنوان استفاده کننده سلاح های شیمیایی یاد شود، کاربرد این سلاح ها محکوم گردید. همچنین در این قطعنامه از تمامی کشورها درخواست شد که با رعایت تعهدات بی طرفی، از صدور عوامل شیمیایی به طرف های مخاصمه خودداری کنند.
2- به دنبال موافقت مجلس با استخدام مستشاران خارجی برای سامان دادن اوضاع اقتصادی کشور، دولت ایران در پی انجام قراردادی با ایالات متحده آمریکا، یک هیئت مستشار مالی برای اصلاح امور مالی به کشور دعوت کرد و در این روز، هیئتی به ریاست مورگان شوستر وارد ایران شد. مجلس شورای ملی با اطمینان به حسن نیت شوستر و همراهانش، به آنان درباره هر نوع فعالیت برای اصلاح امور مالی ایران، اختیار تام داد،

ولی این عمل ایران، به دولت روس بسیار گران آمد و روس ها مصمم شدند کاری کنند که شوستر و معاونینش از کار برکنار شوند. از این رو، به بهانه ای واهی به دولت ایران برای اخراج شوستر اولتیماتوم داد که با مخالفت مجلس مواجه گردید. در این حال قوای روس نیز به شهرهای آذربایجان و به ویژه تبریز یورش بردند و به قتل و غارت پرداختند. این عمل، دولت ایران را به برکناری شوستر وادار کرد و فردی وابسته به روس ها را به جای وی برگزید.

_ ارتحال عالم ربانی آیت اللّه «محمد کوهستانی بهشهری» (1350 ش) (1)

_ تصویب آرم نهایی جمهوری اسلامی ایران توسط امام خمینی رحمه الله (1359 ش)(2)

1- آیت اللّه محمد کوهستانی بهشهری پس از تحصیل دروس مقدماتی در زادگاه خود، به نجف اشرف عزیمت کرد و در حلقه درس حضرات آیات: میرزای نایینی و سید ابوالحسن اصفهانی جای گرفت. ایشان پس از اخذ درجه اجتهاد به زادگاه خود، کوهستان، بازگشت و به دور از هیاهوی شهر به تدریس و ارشاد مردم پرداخت. آیت اللّه کوهستانی در همان محل کوچک، چندین مدرسه بنا کرد و به تربیت طلاب علوم دینی پرداخت که شهید سید عبدالکریم هاشمی نژاد از آن جمله اند. این عالم ربانی سرانجام در 20 اردیبهشت 1350 ش برابر با 14 ربیع الاول 1391 ق بر اثر بیماری، دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.
2- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، قرار بر این شد آرمی به عنوان نماد و نشان جمهوری اسلامی ایران معرفی شود که بیانگر روح دین خواهی و اسلام طلبیِ ملت مسلمان ایران باشد. از این رو پس از فراخوان شورای انقلاب برای تهیه این آرم، طرح های متعددی به این شورا رسید که سرانجام از میان آنها یک طرح مورد پذیرش قرار گرفت. در نهایت با ارایه این آرم به رهبر کبیر انقلاب اسلامی، طرح مزبور به تصویب رسید. این آرم به حضرت امام خمینی ره صورت چهار هلال و یک ستون میانی و نشانگر کلمه مقدس «اللّه » می باشد و در عین حال کلمه مبارک «لا اله الا اللّه » را نیز تشکیل می دهد. در توضیح محتوای این شکل نمادین می توان گفت که ستون میانی یا شمشیر، نشانه اقتدار و قدرت؛ هلال نشان دهنده رشد، پنج جز اصلی نمایشگر اصول پنج گانه دین (مذهب تشیع)، و ترکیب متقارن بیانگر تعادل و میزان و عدالت می باشد. این آرم از آن پس در وسط رنگ سفید پرچم مقدس جمهوری اسلامی ایران و بر بالای عنوان تمام وزارتخانه های کشور قرار گرفت.

ص:130

_ آزادی منطقه شلمچه توسط رزمندگان اسلام (1361 ش)

_ رحلت حجت الاسلام دکتر «سیدجواد مصطفوی» نویسنده و محقق معاصر (1368ش)(1)

_ آغاز به کار رادیو صدای بوسنی (1373ش)

21اردیبهشت

21اردیبهشت

_ اعدام دکتر «حشمت» از یاران میرزا کوچک خان جنگلی به دستور تیمور تاش حاکم گیلان (1298ش)(2)

1- حجت الاسلام والمسلمین دکتر سیدجواد مصطفوی، نویسنده، محقق و استاد معاصر ایرانی، در سال 1301 ش در خانواده ای روحانی و اهل علم در مشهد به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیلات ابتدایی و متوسطه و اخذ دیپلم، وارد حوزه علمیه مشهد شد و از محضر استادانی چون ادیب نیشابوری، شیخ هاشم قزوینی، شیخ مجتبی قزوینی و سید احمد مدرس یزدی بهره گرفت. دکتر مصطفوی در 29 سالگی به تهران عزیمت نمود و ضمن حضور در درس خارج آیت اللّه سید احمد خوانساری، به تدریس پرداخت. ایشان همچنین وارد دانشکده معقول و منقول دانشگاه تهران شد و پس از گذراندن دوره لیسانس و فوق لیسانس، موفق به اخذ درجه دکترا در رشته منقول گردید. این محقق بزرگوار از سال 1348 تا پایان عمر یکسره به تدریس، تالیف و تحقیق مشغول بود و در طی این سال ها، دانش آموختگان فراوانی از محضر درسش استفاده بردند. دکتر سیدجواد مصطفوی، با تحصیل و مطالعه در رشته های مختلف علوم دینی، تبحری خاص در این علوم یافت و آثار ارزشمندی به یادگار گذاشت که رابط نهج البلاغه با قرآن، کاشف الالفاظ نهج البلاغه و ترجمه و شرح اصول کافی در چهار جلد، از آن جمله اند. این پژوهشگر و مدرس فرزانه و محقق گرانقدر که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ریاست دانشگاه علوم اسلامی مشهد، را برعهده داشت سرانجام در بیستم اردیبهشت 1368 در 67 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در همان شهر به خاک سپرده شد.

2- دکتر ابراهیم حشمت الاطباء، یکی از مردان آزاده، خدمتگزار و نیک نامی بود که در جنبش مشروطیت از مجاهدین صدیق و در قیام جنگل از سران فداکار و نزدیک به میرزا کوچک خان جنگلی بود. وی در جریان نهضت جنگل، به واسطه خدمات پزشکی اش، محبوبیت زیادی در لاهیجان کسب کرده بود و در آنجا یک گروه چند صد نفری به نام نظام ملی گرد آورده بود. وی پس از مدت ها که به همراه نهضت جنگل مشغول مبارزه بود، از جانب مقامات نظامی دولت، به تسلیم دعوت شد. مقامات نظامی برای دکتر امان نامه ای در پشت جلد قرآن نوشتند و برای او ارسال کردند. دکتر حشمت نیز که به مبانی دینی ایمان داشت، سوگند مقامات نظامی را باور کرد و به همراه 270 نفر از مجاهدین تحت فرمانش، خود را به قزاقان تسلیم نمود اما بدرفتاری فرماندهان نظامی، در همان لحظات اولیه، دکتر را متوجه اشتباهش نمود. پس از مدت کوتاهی جلسه محاکمه نظامی ترتیب داده شد و بدون اینکه حق دفاعی برای دکتر حشمت قائل شوند، حکمی را که از پیش انشا نموده، قرائت و دکتر را به اعدام محکوم ساختند. سرانجام دکتر حشمت در روز 21 اردیبهشت 1298 ش برابر با یازدهم شعبان 1337 ق در رشت به دار آویخته شد و در همان شهر مدفون گردید.

ص:131

_ پیوستن رسمی اروپای غربی به آمریکا در تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (1359ش)(1)

1- به دنبال واقعه فتح لانه جاسوسی آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام در 13 آبان 1358 و پس از شکست طرح تحریم اقتصادی ایران از طریق سازمان ملل به دلیل وتوی یکی از اعضای شورای امنیت، برخی از کشورهای اروپایی تصمیم گرفتند که از امضای قراردادهای جدید با جمهوری اسلامی خودداری نموده و ایران را تحت فشار قرار دهند. این تصمیم بازار مشترک اروپا از آنجایی که برای حمایت از آمریکا و محکوم کردن مسأله گروگان گیری انجام می گرفت، حالتی سمبولیک و سیاسی داشت و از بار اقتصادیِ غالبی برخوردار نبود. بدین ترتیب پس از پایان مهلت آزادسازی گروگان ها و لاینحل ماندن این مسأله، جامعه اقتصادی اروپا به طور رسمی، تحریم اقتصادی ایران را اعلام نمودند. این اقدام در حالی انجام می گرفت که در اعلامیه مشترک کنفرانس 9 کشور اروپایی تنها هدف از این اقدام، تسریع در آزادی گروگان ها عنوان شده بود. اما با گسترش این تحریم از سوی کشورهای غربی، اقتصاد داخلی آنان نیز دچار رکود و تورم شد. در طول هشت سال دفاع مقدس، آمریکا و کشورهای بازار مشترک اروپا، ایران را در تنگنا قرار داده و از معامله مستقیم خودداری می کردند. حتی در مواردی از فروش و ارسال داروهای مورد نیاز به ایران امتناع می نمودند. این در حالی بود که پیشرفته ترین تجهیزات نظامی و خطرناک ترین سموم شیمیایی را در اختیار رژیم متجاوز عراق قرار می دادند و این رژیم را به ادامه جنگ ترغیب می کردند. لیکن رفته رفته، کشورهای اروپایی دریافتند که فشار آمریکا به ایران نه تنها به نفع آنها نیست بلکه منافع آنان را فدای مطامع آمریکا خواهد ساخت.

ص:132

22اردیبهشت

22اردیبهشت

_ برپایی دومین دکل فرستنده در تهران (1304 ش)

_ استقلال بحرین از ایران با تأیید سازمان ملل متحد (1349 ش)(1)

_ رحلت عارف زاهد «سیدابوالحسن حافظیان مشهدی» (1360 ش)(2)

1- در بیست و دوم اردیبهشت ماه سال 1349 شمسی شورای امنیت سازمان ملل متحد با صدور قطعنامه شماره 278، نظرخواهی فرستاده سازمان ملل از مردم بحرین را تأیید کرد و به این ترتیب، این کشور جزیره ای، مستقل شد. فرستاده سازمان ملل به بحرین، در مدت دو هفته، از طریق گفتگو با سران قبایل و افراد صاحب نفوذ در این کشور، به این نتیجه رسیده بود که بحرین مستقل شود. جزیره بحرین در خلیج فارس قبل از ظهور اسلام جزو قلمرو ایران بود و با تشکیل حکومت اسلامی، تحت کنترل خلفای مسلمان درآمد. از اوایل قرن هفتم هجری، بار دیگر به ایران ضمیمه شد تا این که پس از چندین بار جابجایی قدرت در این جزیره، بحرین در آستانه جنگ جهانی اول، تحت الحمایه انگلستان گردید. با این حال، ایران همواره بر حاکمیت خود بر بحرین تأکید داشت و به انگلیس به خاطر اشغال بحرین اعتراض می کرد. در اوایل دهه 1340 ش انگلیس به دلیل ناتوانی در اداره مستعمراتش، تصمیم به عقب نشینی از خلیج فارس گرفت، لذا با توافق رژیم شاه، زمینه سازی برای یک نظرخواهی در بحرین، زیر نظر سازمان ملل، برای تعیین تکلیف این جزیره فراهم شد که به استقلال آن انجامید و حاکمیت چند قرنی ایران بر بحرین در 24 اردیبهشت 1349 پایان پذیرفت.
2- سیدابوالحسن حافظیان مشهدی از بزرگان عُرفا، استاد مسلم علوم غریب و صاحب مرتبه ای بلند در ریاضات شرعی بود. وی نخست به تحصیل ادبیات، ریاضی، طب، نجوم، هیئت، فقه و اخلاق پرداخت. سپس وارد ریاضت و تزکیه نفس گشت و از مرحوم حاج شیخ حسنعلی اصفهانی بهره برد. پس از چند سال به همراه شیخ مجتبی قزوینی به قزوین رفت و به خدمت سید موسی زرآبادی رسید و مراتبی فوق العاده کسب کرد.

حافظیان مشهدی از آن پس سالیانی چند در حجره فوقانی در صحن عتیق رضوی به عبادات و ریاضات اشتغال داشت. سپس به هند رفت و پس از ده سال به مشهد بازگشت و تا اواخر عمر نیمی از سال را در مشهد و نیمی در کراچی بود. شیعیان و اهل سنت آن دیار به حافظیان مشهدی ارادت داشتند و از او بهره مند می گشتند. از آثار ایشان می توان به «لوح محفوظ» و لوح «جنه الاسماء» که هر دو مایه حفظ و برکت است، اشاره کرد. همچنین ضریح مبارک پیشین حرم حضرت امام رضاع از آثار ایشان است. حافظیان مشهدی از سال ها پیش به فکر تعویض ضریح فولادی که فرسوده شده بود، افتاد و پس از اتمام ساخت ضریح به وسیله هنرمندان اصفهانی و مشهدی و انتقال ضریح فولادی به موزه آستان قدس، ضریح مذکور نصب گردید و در نیمه شعبان 1379ق (1339ق) از آن بهره برداری شد. سیدابوالحسن حافظیان مشهدی سرانجام در بیست و دوم اردیبهشت 1360 ش برابر با هفتم رجب 1401 ق در مشهد مقدس درگذشت و رخ در نقاب خاک کشید.

ص:133

_ شهادت «مولوی فیض محمدحسین» روحانی مبارز سیستان توسط ضدانقلاب(1360ش)

_ انفجار بمب در خیابان ناصرخسرو تهران و شهادت عابرین بی پناه توسط منافقین (1364ش)(1)

23اردیبهشت

23اردیبهشت

1- در ادامه بمب گذاری توسط منافقین و گروهک های ضد انقلاب به منظور تضعیف نظام اسلامی و ناامن جلوه دادن جامعه، گروهگ منافقین این بار در خیابان ناصرخسرو تهران که محلی پر تردد در مرکز شهر بود، اقدام به عمل جنایتکارانه بمب گذاری نمودند. این بمب که از نوع زمانی و با قدرت تخریبی پنجاه پوند تی.ان.تی بود، باعث ویرانی و آتش سوزی یک ساختمان دو طبقه و یک کارگاه تولیدی پوشاک گردید. در این حادثه 9 نفر از هموطنان بی گناه به شهادت رسیدند و 45 نفر دیگر مجروح شدند. همچنین 15 دستگاه اتومبیل در آتش سوخت و به 25 مغازه آسیب وارد آمد. این عملیات جنایتکارانه، سرآغازی بر روند گسترش بمب گذاری ها در سال 1364 بود که با قصد ایجاد رعب در مردم و مسؤولان و ناامنی جامعه صورت می گرفت. گروهک منافقین علی رغم سردادن شعارهای پوچ نجات خلق و آزادی بخشی به ملت ایران، مرتکب چنین جنایات هولناکی می شدند و این اعمال، دروغ بودن اهداف آنان را بیش از پیش به همگان اثبات نمود.

ص:134

_ انحصار چاپ اسکناس در ایران توسط بانک ملّی ایران (1309 ش)(1)

_ تهیه و تنظیم اولین آیین نامه راهنمایی و رانندگی در ایران (1330 ش)

_ لغو نهایی کاپیتولاسیون در ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی (1358 ش)(2)

1- کشور فرانسه برای اولین بار پس از انقلاب کبیر خود، پول کاغذی را رواج داد. در ایران تا سال 1268 ش که بانک شاهنشاهی تشکیل شد، پول رایج کشور، مسکوکِ طلا و نقره بود. در آن سال نشر اسکناس در سراسر ایران منحصرا به بانک شاهنشاهی وابسته به انگلیس تعلق گرفت. دو سال بعد، اسکناس جدید بانک با سرلوحه فارسی و علامت شیر و خورشید و عکس ناصرالدین شاه قاجار و ذکر ارزش آن منتشر شد. مجموعا بانک شاهنشاهی، چهل سال در ایران اسکناس منتشر کرد تا این که در 23 اردیبهشت 1309 ش، حق انتشار اسکناس از آن بانک سلب و در مقابل دویست هزار لیره انگلیس، به بانک ملی ایران واگذار گردید. اسکناس های بانک ملی در سال 1310 ش منتشر شد و تا سال ها، رایج بود.
2- کاپیتولاسیون عبارت است از وضع ناشی از قراردادهایی که دولت های زورمند و استعمارگر، خاصه در قرن نوزدهم به دول ضعیف تحمیل می کردند. به موجب آن قراردادها، اتباع دولت های استعماری، پس از ورود به قلمرو دولت ناتوان، تحت حاکمیت دادگاه های دولت متبوع خود باقی می ماندند و محاکم دولت ضعیف، حق محاکمه آنها را نداشتند. این قانون خفَّت بار پس از امضای عهدنامه ترکمنچای بین ایران و روسیه در زمان فتحعلی شاه قاجار اجرا شد و پس از مدتی کشورهای استعماری اسپانیا، فرانسه، آمریکا، انگلستان، آلمان، ایتالیا و چند کشور دیگر از جمله دولت عثمانی از ایران حقِّ کاپیتولاسیون را به دست آوردند. کاپیتولاسیون موجب برتری و تقدم اتباع خارجی بر کشور می شد و باعث می گردید که رجال مملکت را به بیگانگان و قدرت قضایی و سیاسی آنان سوق دهد. در سایه این قانون ننگین، بیگانگان هرچه می خواستند به ایران وارد و یا از ایران خارج می کردند. این قانون، اصلِ حاکمیت و استقلال کشور را متزلزل می ساخت و به قوانین خارجی، اعتبارِ برون مرزی می بخشید. کاپیتولاسیون که در واقع از الحاق ماده واحده ای به قرارداد وین _ مصونیت اتباع سیاسی _ به وجود می آمد، به صورتی نیمه مخفی، ابتدا در مجلس سنا و

سپس در 21 مهرماه 1343 شمسی در مجلس شورای ملی به تصویب رسید. امام خمینی ره در برابر این قانون ننگ آور و خفت بار، عکس العمل سختی نشان دادند و در تاریخ 4 آبان 1343 شمسی سخنرانی مهمی ایراد نمودند. سخنان حضرت امام، طوفانی عظیم در جامعه به پا کرد که رژیم انتظار آن را نداشت. لذا آن حضرت را در سیزدهم آبان همان سال دستگیر و به ترکیه تبعید کردند. سرانجام در ادامه مبارزات امام امت و امت امام، سه ماه پس از پیروزی انقلاب، به پیشنهاد هیئت وزیران و تصویب شورای انقلاب اسلامی، در بیست و سوم اردیبهشت ماه سال 1358 ش حق کاپیتولاسیون و امتیازات و ملحقات آن برای همیشه و به طور نهایی لغو شد.

24اردیبهشت

_ پایان حاکمیت چند قرنی ایران بر بحرین با رأی مجلس شورای ملی (1349 ش)(1)

_ ارتحال عالم بزرگوار و محقق و مولف معاصر، حکیم «مهدی الهی قمشه ای» (1352 ش)(2)

1- پس از آن که فرستاده سازمان ملل متحد، پس از گفتگو با سران قبایل و افراد متنفذ بحرین، گزارش خود مبنی بر تمایل مردم بحرین به استقلال را به مجمع عمومی و شورای امنیت سازمان ملل عرضه کرد، شورای امنیت نیز با صدور قطعنامه ای در 22 اردیبهشت 1349 استقلال بحرین را خواستار گردید. در این میان نمایندگان مجلس شورای ملی پس از استماع گزارش نمایندگان سازمان ملل، به جدا شدن بحرین از ایران رای دادند. بنابراین این جزیره نفت خیز و مهم از ایران جدا گردید و در این روز حاکمیت چند صد ساله ایران بر این نقطه پایان پذیرفت. سرانجام در 23 مرداد 1350، شیخ نشین بحرین استقلال خود را اعلام نمود و ایران به سرعت این استقلال را به رسمیت شناخت.
2- دانشمند بزرگوار و فیلسوف و عارف و شاعر وارسته، استاد محیی الدین مهدی الهی قمشه ای فرزند ابوالحسن الهی، در حدود سال 1280 ش 1319 ق در شهرضا (قمشه سابق) در استان اصفهان به دنیا آمد. وی در ابتدای جوانی در اصفهان از محضر حضرات آیات حاج آقاحسین قمی، آقا بزرگ حکیم خراسانی و میرزا مهدی اصفهانی استفاده برد و خود در فقه، اصول، فلسفه و حکمت به مراتب والایی دست یافت. استاد الهی قمشه ای سپس به تدریس فلسفه و حکمت در مدرسه سپهسالار پرداخت و در کنار آن به تحقیق و تالیف روی آورد. پس از تاسیس دانشگاه در کشور، مدرسه سپهسالار که محفل ادبا و مجلس حکما بود، به دانشکده معقول و منقول تبدیل گردید. حکیم الهی قمشه ای، ضمن تدریس در منطق، حکمت و ادبیات در آن مکان، به عنوان یکی از برجسته ترین استادان دانشگاه تهران شناخته شده و با نوشتن کتاب «توحید هوشمندان» به اخذ درجه دکترا از دانشکده مزبور نائل آمد. ایشان ضمن تدریس، با

جملاتی شیوا، شیرین و پرجاذبه، مفاهیم دشوار فلسفی را بیان می کرد و در تایید اظهارات علمی خود از اشعار شاعران بزرگ، شاهد می آورد. در محفل علمی این حکیم الهی، دانشوران فاضلی پرورش یافتند که حضرات آیات: سیدابوالحسن رفیعی قزوینی، عبداللّه جوادی آملی، حسن حسن زاده آملی، کاظم مدیر شانه چی و سیدمحمدباقر حجتی و... از آن جمله اند. وی قلمی شیوا داشت و با همین شیوایی بود که قرآن مجید را به فارسی ترجمه کرد. ترجمه او، از نخستین ترجمه های امروزی قرآن در زبان و ادبیات فارسی بود و درزمان خود، مورد توجه روشنفکران، دانشجویان و نسل جدید قرار گرفت. همچنین ترجمه آزاد مفاتیح الجنان، صحیفه سجادیه و کلیات دیوان الهی از دیگر آثار اوست. الهی قمشه ای یکی از مردان سیر و سلوک معنوی و به معنای واقعی کلمه، اهل توکل بود و مناعت طبع ویژه ای داشت. سرانجام این حکیم وارسته در شامگاه 24 اردیبهشت سال 1352 ش برابر با 12 ربیع الثانی 1393 ق در 72 سالگی درگذشت و در جوار حرم حضرت معصومهس مدفون گردید.

_ درگذشت استاد «حبیب یغمایی» محقق و شاعر معاصر (1363ش)(1)

_ رحلت عالم ربانی «سیدعلی نقی فیض الاسلام» مترجم و شارح نهج البلاغه(1364 ش)(2)

1- استاد حبیب یغمایی شاعر و نویسنده معاصر ایرانی در سال 1280 ش در خور بیابانک در استان اصفهان به دنیا آمد و در پایان تحصیلاتش به مطالعه و تحقیق در زمینه ادبیات فارسی و معارف اسلامی پرداخت. حبیب یغمایی پس از آن که ریاست اداره فرهنگ سمنان، دامغان و کرمان را به عهده داشت به تهران آمد و در مدرسه دارالفنون به تدریس ادبیات فارسی پرداخت. سپس چندی نیز در اداره نگارش وزارت فرهنگ، تصدی و مدیریت مجله آموزش و پرورش را برعهده گرفت. حبیب یغمایی از سال 1326 به مدت 31 سال، مجله یغما را منتشر کرد و از این رهگذر خدمتی شایان به فرهنگ و ادب ایران انجام داد. وی همچنین از طبع شعر سرشاری بهره داشت. از جمله آثار ارزنده استاد حبیب یغمایی می توان به تصحیح مجموعه آثار سعدی، دخمه ارغوان، رساله در علم قافیه و مناجات حضرت امیر اشاره کرد. سرانجام این نویسنده و شاعر ایرانی چنین روزی در 83 سالگی در تهران درگذشت و در زادگاه خود به خاک سپرده شد.

2- عالم محقق، سیدعلی نقی اصفهانی آل محمد معروف به فیض الاسلام، در سال 1284 ش در خمینی شهر سده سابق اصفهان در خاندانی فرهیخته به دنیا آمد. وی پس از گذران علوم مقدماتی، راهی نجف اشرف گردید و پس از شرکت در دروس عالی حضرات آیات: سیدابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی و شیخ محمدکاظم شیرازی، به اجتهاد دست یافت. فیض الاسلام همچنین پس از طی سال ها تحقیق و تأمل در حدیث، از دو محدث نامدار زمان آیت اللّه شیخ عباس محدث قمی و شیخ علی اکبر نهاوندی، به اخذ اجازه روایت نائل آمد. مهم ترین اثر این عالم دینی، ترجمه و شرح نهج البلاغه است که به نهج البلاغه فیض الاسلام شهرت یافته است. همچنین ترجمه و شرح صحیفه کامله سجادیه، اشارات الرَّضویه و نیز تفسیر قرآن عظیم در 3 جلد، از دیگر تالیفات این محقق برجسته می باشند. سرانجام این عالم بزرگوار در 24 اردیبهشت 1364 ش، در هشتاد سالگی دارفانی را وداع گفت و در شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:137

_ افتتاح راه آهن مشهد _ سرخس _ تجن (1375 ش)(1)

_ درگذشت استاد حجت الاسلام «کاظم مدیرشانه چی» عالم شهیر حدیث و روایت (1381ش)(2)

1- در روز 24 اردیبهشت 1375ش راه آهن سراسری مشهد _ سرخس _ تجن در بخشی از مسیر جاده تاریخی ابریشم با حضور سران یازده کشور منطقه و مقامات عالی رتبه 45 کشور جهان، مورد بهره برداری قرار گرفت. با بهره برداری از این شبکه راه آهن، کشورهای آسیای مرکزی به اقتصادی ترین و مناسب ترین راه برای مبادلات اقتصادی خود با خارج دست یافتند. احداث این راه آهن و احیای مجدد جاده ابریشم که با تدبیر مسؤولین جمهوری اسلامی ایران تحقق یافت، زمینه رونق اقتصادی و سیاسی این منطقه را فراهم کرد. زیرا با احداث این شبکه راه آهن، مسیر حمل و نقل تجارت جهانی از 21 هزار کیلومتر راه آبی برای ارتباط بین شرق و غرب جهان به حدود 12 هزار کیلومتر راه زمینی کاهش یافت. افتتاح این شبکه بزرگ که خط آهن کشورهای شرق دور همانند چین و کشورهای آسیای مرکزی، ایران و اروپای غربی را به یکدیگر پیوند می دهد به عنوان بزرگ ترین خط آهن بین المللی در سرخس، بازتاب جهانی گسترده ای داشت.
2- استادمعظم، حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ کاظم مدیر شانه چی، یکی از عالمان بنام عرصه حدیث و روایت، در حدود سال 1306 ش 1346 ق در مشهد مقدس زاده شد و پس از فراگیری دوره دبستان و دبیرستان به تحصیل علوم دینی روی آورد. ایشان پس از طی مقدمات و سطوح در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات، شیخ هاشم قزوینی، شیخ مجتبی قزوینی، سید یونس اردبیلی، میرزا احمد کفایی و سید محمد هادی میلانی شرکت جست و مبانی علمی خود را استوار ساخت. همچنین وی علوم عقلی را از استادان فن فراگرفت و به تدریس پرداخت و از سال 1337 ش در دانشکده الهیات مشهد مشغول تدریس گردید. استاد مدیر شانه چی علاوه بر تدریس تاریخ اسلام، تاریخ ادیان، آیات الاحکام و ادوار فقه، مقالات فراوانی نگاشته و در زمینه کتابشناسی و نسخه شناسی، چندین فهرست را منتشر ساخته است. وی در راستای شناسایی کتب خطی و نسخه شناسی، سفرهای متعدد به کشورهای روسیه، آذربایجان، ازبکستان، مصر، ترکیه، سوریه، لبنان، مراکش، واتیکان و اسپانیا نمود و از نسخه های

نفیس، عکس برداری و فیش برداری کرد. استاد شانه چی از فرزانگانی بود که علوم عقلی و نقلی را در وجود خویش گردآورد و علاوه بر آن به زیور وقار و اخلاق خوش و سیمای صالحان آراسته بود و همین ها باعث شد تا در سال 1380 ش به عنوان یکی از نام آوران عرصه علم و فرهنگ و یکی از چهره های ماندگار برگزیده شود و در مراسم با شکوهی در صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران از ایشان تجلیل به عمل آید. تاریخ حدیث، درایه الحدیث، علم الحدیث، روش استنباط و سنن النبی در 9 جلد از جمله آثار این عالم بزرگوار می باشند. سرانجام استاد مدیرشانه چی در بیست و چهارم اردیبهشت 1381 ش برابر با اول ربیع الاول 1323 ق در 75 سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.

ص:138

25اردیبهشت

25اردیبهشت

_ لغو امتیاز تنباکو به واسطه فشار ناشی از فتوای «میرزای بزرگ شیرازی» (1270ش)(1)

1- پس از این که ناصرالدین شاه قاجار در سفر به فرنگ، دچار کم پولی می شود، امتیاز کشت، تولید و فروش تنباکو به مدت بیش از نیم قرن را به یکی از سرمایه داران انگلیسی به نام تالبوت واگذار می کند تا خرج عیاشی های خود در غرب نماید. وقتی خبر در کشور می پیچد با مخالفت علما و مردم مواجه می گردد و پس از مبارزات گسترده و گذشت هفده ماه از امضای قرارداد تنباکو، میرزای بزرگ شیرازی در فتوای مشهور خود، استعمال تنباکو را در حکم محاربه با امام زمانعج اعلام می کند و به شاه هشدار می دهد که در صورت عدم لغو قرارداد، فرمان جهاد صادر خواهد کرد. سرانجام پایداری علما و حمایت مردم، ناصرالدین شاه را به پرداخت غرامت به تالبوت انگلیسی و لغو قرارداد مجبور ساخت. فتوای تاریخی تحریم تنباکو، توطئه ای را که به دست ناصرالدین شاه قاجار با واگذاری امتیاز دخانیات ایران به انگلیسی ها در حال شکل گرفتن بود در نطفه نابود کرد.

_ صدور بیانیه شورای امنیت در محکومیت کاربرد سلاح های شیمیایی عراق (1366 ش)(1)

_ حمله هماهنگ آمریکا و عراق به ترمینال نفتی خارک (1367 ش)(2)

1- به دنبال عملیات پی در پی قوای جمهوری اسلامی ایران در جبهه های غرب و جنوب در فروردین 1366 ش، عراق، بار دیگر سلاح های شیمیایی را در مقیاس وسیع به خدمت گرفت. در این حال ایران از دبیر کل سازمان ملل درخواست اعزام هیئت کارشناسی بررسی کاربرد سلاح های شیمیایی را نمود. و عراق نیز برای آن که از ایران عقب نماند با ادعای کاربرد سلاح های شیمیایی از طرف ایران، درخواست مشابهی را عنوان کرد. هیئت کارشناسان از سوم تا چهاردهم اردیبهشت آن سال از دو کشور بازدید به عمل آورد و به کارگیری سلاح های شیمیایی از جانب عراق را در سطحی گسترده، اعلام نمود. در نتیجه، دبیر کل سازمان ملل، گزارش هیئت را تقدیم شورای امنیت کرد و آن شورا در رسیدگی به گزارش هیئت و نامه دبیر کل، در 25 اردیبهشت 1366 برابر با 14 می 1987 بیانیه ای صادر و اعلام کرد که غیرنظامیان در ایران، بر اثر سلاح های شیمیایی مجروح شده اند. شورا در آخر بیانیه، بدون ذکر نام از کشور عراق، کاربرد تسلیحات شیمیایی را به شدت محکوم نمود. این بیانیه با آن که متناسب با اهمیت فاجعه نبود، لیکن عکس العمل جهانی قوی و مناسبی را به نفع جمهوری اسلامی ایران برانگیخت و کشورها و سازمان های بسیاری، عراق را به خاطر کاربرد مجدد سلاح های شیمیایی محکوم کردند.
2- در ادامه حمایت های آمریکا از رژیم متجاوز بعث عراق در حمله به ایران، سازمان جاسوسی آمریکا، سیا، اطلاعات محرمانه ایران را که از طریق ماهواره های جاسوسی به دست آورده بود، در اختیار عراق قرار می داد. مقامات جاسوسی آمریکا در دیدارهای خود با مسؤولان عراقی، آنان را تحریک می کردند که از برتری نیروی هوایی خود بیشتر استفاده نمایند و هدف های اقتصادی ایران را که عموما شامل تاسیسات نفتی و برق می شد، زیادتر و دقیق تر بمباران کرده و آنها را از بین ببرند، چرا که برآورد سیا نشان می داد که تعداد هواپیماها، تانک ها و موشک های عراق، چهار برابر ایران است. درنهایت بر اثر تحریک آمریکا، حمله هواپیماهای پیشرفته سوپراتاندارد فرانسوی عراق به جزیره مهم و نفتی خارک در 25 اردیبهشت 1367 موجب وارد آمدن خسارات سنگین گردید و قدرت صدور

نفت آن جزیره را از 90 درصد کل صادرات نفتی ایران به کمتر از 50 درصد تقلیل داد.

ص:140

_ روز بزرگداشت استاد سخن و ادب فارسی «حکیم ابوالقاسم فردوسی طوسی»(1)

1- 25 اردیبهشت ماه روز بزرگداشت حکیم ابوالقاسم فردوسی، بزرگ ترین حماسه سُرای ایران و یکی از حماسه سرایان بزرگ جهان است. وی در سال 319 یا 320 ش برابر با سال 329 ق در طوس متولد شد. شهرت جهانی فردوسی، به خاطر کتاب شاهنامه است که وی سرودن آن را از دوران جوانی آغاز کرد، تا پایان عمر، بارها آن را بررسی و ویرایش کرد و بر غنای آن افزود. شاهنامه، گنجینه میراث هزار ساله ملت و کشور ایران و دایره المعارف فرهنگ و تاریخ ایرانیان است. آن گونه که فردوسی می گوید، سرودن شاهنامه، سی سال طول کشید. این اثر جاویدان فردوسی که در شمار بهترین آثار حماسی عالم است، در حدود پنجاه هزار بیت دارد و تاکنون به زبان های مختلف دنیا ترجمه شده است. شاهنامه فردوسی بر اثر نفوذ شدیدی که در میان طبقات مختلف ایرانیان یافت، در همه ادوار تاریخی بعد از قرن پنجم هجری مورد توجه بود چنانکه همه شاعران حماسه گوی ایرانی تا عهد اخیر تحت تاثیر آن بوده و از آن پیروی کرده اند. فردوسی در حفظ جانب امانت هنگام نقل مطالب، به کار بردن نهایت مهارت در وصف مناظر طبیعی و میدان های جنگ و قهرمانان منظومه خود و نیز ذکر حِکَم و مواعظ دلپذیر، کمال توانایی را نشان داده است. فردوسی در بیان افکار و نقل معانی و رعایت سادگی زبان، صراحت و روشنی سخن، انسجام، استحکام و متانت کلام در درجه ای از قدرت است که کلامش همواره در میان استادان، نمونه اعلای فصاحت و بلاغت شمرده شده و به منزله سخن سهل و ممتنع تلقی گردیده است. برای بزرگداشت مقام این شاعر و سخن سرای نامی، روز 25 اردیبهشت هر سال به نام حکیم ابوالقاسم فردوسی نامگذاری شده است تا فرصتی فراهم آید که علاوه بر شناساندن این شخصیت بزرگ ادبی به اقشار مختلف مردم، زمینه حفظ این گنجینه و میراث غنی در همگان افزون گردد.

ص:141

_ آغاز هفته ارتباطات و میراث فرهنگی

_ روز جهانی خانواده (برابر با 15 مه)

26اردیبهشت

26اردیبهشت

_ افتتاح اولین آموزشگاه خلبانی کشور (1321ش)

_ اعلام موجودیت رژیم اشغالگر قدس در فلسطین (1327ش)(1)

_ رحلت عالم ربانی آیت اللّه «حاج شیخ احمد اهری» (1348ش)(2)

1- انگلستان از سال 1839 م به طور رسمی از یهودیان ساکن در فلسطین، سوریه و شبه جزیره سینا حمایت کرد و این حمایت را در سال های بعد افزایش داد و در روند مهاجرت یهودیان به این سرزمین تلاش نمود. انگلستان در راه تثبیت اقتدار خود در فلسطین همت فراوانی مبذول نمود ولی وقتی مقابله جامعه عرب را در برابر خود دید، از این خواسته خود چشم پوشید. سرانجام همزمان با خروج کمیسر عالی انگلیس از فلسطین، یهودیان ساکن در آن سرزمین به رهبری دیوید بن گوریَن رسما موجودیت خود را به نام اسرائیل اعلام کردند. چند ساعت بعد، آمریکا و شوروی نیز این رژیم را به رسمیّت شناختند. به دنبال این مسأله، غروب همان روز چهار کشور عربی مصر، سوریه، اردن و لبنان به دولت نوظهور اسرائیل اعلان جنگ دادند و این اولین جنگ خونین اعراب و اسرائیل بود. در اعلامیه تشکیل اسرائیل، فلسطینی ها که مالک 97 درصد از اراضی این کشور بودند با قید عبارت «جوامعِ موجودِ غیر یهود» نادیده گرفته شدند. این اعلامیه باعث سرازیر شدنِ غیرقانونی یهودیان سراسر جهان به فلسطین شد و این امر مورد حمایت دولت آمریکا قرار گرفت. از آن زمان 26 اردیبهشت 1327 ش برابر با 16 مه 1948 م تاکنون تجاوزات و غارتگری های این رژیم غاصب بر ملت ستمدیده فلسطین ادامه دارد و مردم فلسطین راه نجات خود را مقاومت و مقابله یافته اند.
2- آیت اللّه حاج شیخ احمد اهری در حدود سال 1267 ش 1305ق در شهرستان اهر در آذربایجان شرقی به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دوران

مقدماتی و سطوح حوزه، مدتی در تبریز ماندگار شد و سپس برای ادامه تحصیل عازم نجف اشرف گردید. آیت اللّه اهری در نجف به مدت ده سال از محضر بزرگانی همچون شیخ الشریعه اصفهانی، میرزا محمدحسن نایینی، میرزا علی شیرازی، آقا ضیاءالدین عراقی، محمدحسن غروی و سیدابوالحسن اصفهانی استفاده برد و سپس به مدت بیست سال در کنار کسب علوم مختلف به تدریس و تالیف پرداخت به طوری که به عنوان استاد حوزه علمیه نجف مطرح شد. ایشان سپس در حدود سال 1330ش راهی زادگاه خود گردید و پس از مدتی، سرپرستی حوزه علمیه تبریز را بر عهده گرفت. آیت اللّه اهری به دلیل موقعیت خاص خود در آذربایجان و رهبری مذهبی مردم، در اکثر حوادث اجتماعی و سیاسی به صورت مستقیم یا غیرمستقیم شرکت داشت و در جریان حمله مزدوران پهلوی به مدرسه فیضیه قم و نیز تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی، موضع گیری و اعلام مخالفت نمود. از این عالم ربانی آثاری بر جای مانده که حاشیه بر مکاسب، حاشیه بر رسایل، رساله در اجتهاد و رساله ای در قاعده لاضرر از آن جمله اند. آیت اللّه شیخ احمد اهری سرانجام در 26 اردیبهشت 1348 ش برابر با هجدهم صفر 1388 ق در 81 سالگی به رحمت ایزدی پیوست و پس از تشییعی با شکوه، در شهرستان قم به خاک سپرده شد.

ص:142

_ عملیات محدود حسین بن علی در میمک توسط سپاه (1361ش)

_ چهارمین کنگره جهانی امام رضا(ع) در مشهد (1371ش)

_ درگذشت دکتر «مهدی درخشان» استاد ادبیات فارسی (1372ش)(1)

27اردیبهشت

27اردیبهشت

1- دکتر مهدی درخشان، محقق، نویسنده و استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران در سال 1297 ش متولد شد و تحصیلات خود را در رشته ادبیات فارسی به اتمام رساند. وی سپس در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران و همچنین مدتی در دانشگاه آنکارا به تحقیق و تدریس مشغول بود. استاد درخشان تا پایان عمر به تحقیق و مطالعه در زمینه زبان و ادبیات فارسی و معارف اسلامی پرداخت و آثار ارزنده ای از خود به یادگار گذاشت که تصحیح دیوان اشعار کسایی مروزی، تفسیر جزء سی ام قرآن مجید، جواهر قرآن، تاثیر قرآن و حدیث در ادبیات فارسی و سبک نثر فارسی از قرن چهار تا چهارده از آن جمله اند. این نویسنده و شاعر معاصر سرانجام در بیست و ششم اردیبهشت 1372 در 75 سالگی بدرود حیات گفت و رخ در نقاب خاک کشید.

ص:143

_ ورود امام خمینی رحمه الله به جماران (1359 ش)(1)

_ پایان استراتژی دفاع متحرک عراق در جریان جنگ تحمیلی (1365 ش) (2)

_ حمله هواپیماهای عراق به ناو آمریکایی استارک (1366 ش)(3)

1- حضرت امام خمینی ره، بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، پس از پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز به کار دولت موقت، در دهم اسفند 1357 از تهران عازم قم گردیده و تا زمان ابتلا به بیماری قلبی در دوم بهمن سال 1358 در این شهر ماندگار شدند. حضرت امام، پس از 39 روز مداوا در بیمارستان قلب تهران، موقتا در منزلی واقع در منطقه دربندِ تهران اقامت گزیدند و سپس در تاریخ 27 اردیبهشت 1359 بنا به تمایل معظم له، به منزلی محقر در محله جماران نقل مکان کرده، تا زمان رحلت در همین منزل ماندند.
2- پس از شکست های پی درپی نیروهای عراق از رزمندگان اسلام در جریان جنگ تحمیلی و از دست دادن مناطق استراتژیک جنگ، عراقی ها تصمیم گرفتند که استراتژی موسوم به دفاع متحرک را در پیش گیرند. بر اساس این استراتژی، موقعیت دفاعی فعلی دشمن به حالت تهاجمی تبدیل شد و دشمن تلاش کرد با کسب پیروزی در عرصه جنگ، قدرت نظامی خود را بار دیگر به نمایش بگذارد. دشمن در این راستا، به تهاجمات متعددی در نقاط مختلف جبهه دست زد و مناطقی را به تصرف خود درآورد. اما این روند که از نیمه اسفند 1364 آغاز شده بود با شروع عملیات حماسه آفرین کربلای یک، با شکست روبرو گردید و استراتژی دفاع متحرک عراق نیز پس از هفتاد روز، با ناکامی کنار گذاشته شد.
3- در جریان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، هواپیماهای جنگنده عراقی به ناو آمریکایی استارک در خلیج فارس حمله کرده و 37 نظامی آمریکا را کشتند و تعدادی را مجروح نمودند. این حادثه همزمان با آغاز افزایش حضور نیروهای نظامی آمریکا در خلیج فارس به بهانه حفظ امنیت نفتکش ها صورت گرفت. رژیم عراق بلافاصله پس از حمله به ناو استارک، ضمن غیر عمدی خواندن این حمله، از واشنگتن عذرخواهی نمود و آمادگی خود را برای پرداخت غرامت به این دولت اعلام کرد. آمریکا نیز با آن که همواره حساسیت زیادی در مورد تهاجم به نظامیان و کشتی های جنگی

خود نشان می دهد، به راحتی از کنار این حادثه گذشت، چرا که آمریکا، پشتیبان عراق در جنگ این کشور علیه ایران بود. با این حال برخی معتقدند، حمله عراق به ناو استارک، سناریوی مشترک واشنگتن و بغداد برای ناامن جلوه دادن منطقه خلیج فارس و حضور بیشتر ناوهای آمریکایی در این منطقه بوده است.

ص:144

_ آغاز عملیات بیت المقدس 6 در استان ماووت عراق توسط سپاه (1367 ش)(1)

_ روز جهانی مخابرات و ارتباطات(2)

1- عملیات متوسط بیت المقدس 6، در جبهه شمال و منطقه عمومی ماووت در استان سلیمانیه عراق از تاریخ 27 اردیبهشت 1367 و با رمز مبارک یا امیرالمؤمنینع، در پاسخ به شرارت های دشمن در خلیج فارس و روستاهای مرزی کشور و با هدف خارج کردن نیروهای خودی از تیررس دشمن در دو مرحله به اجرا گذاشته شد و به نتایج زیر انجامید: تلفات نیروی انسانی دشمن: 400 نفر اسیر، 2000 نفر کشته و زخمی؛ فتح ارتفاعات مهم شیخ محمد آسوس و استروگ در منطقه کردستان عراق توسط رزمندگان اسلام به همراه انهدام مقداری از تجهیزات دشمن. با اتمام مرحله دوم عملیات و به دست آمدن اهداف از پیش تعیین شده، دشمن در اوج استیصال، به سلاح های شیمیایی متوسل شد که با عکس العمل پدافند شیمیایی خنثی گردید و رزمندگان اسلام به تثبیت مواضع جدید پرداختند.
2- در 17 مه 1865 م 27 اردیبهشت 1244 ش اتحادیه تلگرافی بین المللی در پاریس ایجاد شد. از آن تاریخ به بعد نام این اتحادیه، دستخوش تحول گردید و سرانجام در سال 1906 تصمیم گرفته شد تا اتحادیه رادیو و تلگرافی بین الملل نیز ایجاد شود. در 1932 م از وحدت دو اتحادیه فوق «اتحادیه بین المللی ارتباطات دور» ایجاد شد. در واقع روز جهانی ارتباطات، یادآور تأسیس این اتحادیه برای کمک به پیشرفت امر ارتباطات است. سعی در تقسیم و توزیع عادلانه امواج رادیویی و کانال های تلویزیونی، ماهواره ای و پخش مستقیم در سراسر جهان، از جمله اهداف این اتحادیه است. اقدام مهم دیگر این اتحادیه، کمک به کشورهای جهان سوم برای توسعه ارتباطات و کاربرد هرچه بیشتر آن در توسعه ملی این کشورهاست. اینک مخابرات، عامل زیربنایی توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تلقی شده و دست راست تمدن نامگذاری شده است. از همین روست که میزان توسعه ملی را با معیار توسعه ارتباطات مخابراتی هر کشور ارزیابی می کنند. به طور کلی می توان گفت که امروز، قدرت در دست جوامعی است که از نیرومندترین شبکه های ارتباطی و به تبع آن، از

بیشترین اطلاعات برخوردار باشند و این حقیقت انکارناپذیر تمدن کنونی جهان است.

28اردیبهشت

_ رحلت «میرزا مهدی آیت اللّه زاده خراسانی» فرزند «آخوند ملا محمدکاظم خراسانی» (1324 ش)(1)

_ سقوط منطقه مهران توسط رژیم بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی (1365 ش)(2)

1- میرزا مهدی آیت اللّه زاده خراسانی فرزند عالم بزرگ، آخوند ملامحمدکاظم خراسانی، در حدود سال 1254 ش 1292 ق در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از آموختن مقدمات و سطوح حوزوی، قصد ادامه تحصیل داشت اما بر اثر بیماری شدید چشم، از این کار بازماند و وارد خدمات اجتماعی و سیاسی شد. میرزا مهدی در حدود سال 1280 ش سفری به ایران داشت و در جریان مشروطه، عصای دست پدر و همکار سیاسی آن مرجع بزرگ شمرده می شد. وی برای استقرار مشروطیت، چه در زمان حیات پدرش و چه پس از آن، بسیار فعالیت کرد. خدمات سیاسی میرزا مهدی، نه تنها در مشروطیت ایران، بلکه در استقلال عراق نیز مشهود است. وی در جریان جنگ جهانی اول که خاک ایران مورد تجاوز قوای روسیه قرار گرفت، از طرف علمای مذهبی، برای مبارزه با اشغالگران روس به ریاست هیئتی انتخاب شد که ماموریت آن، رسیدگی به مسائل جهاد و تماس با دولت ایران به منظور اخراج روس ها از کشور بود. همچنین وی در جریان تبعید علمای ایرانی ساکن عراق به ایران، به همراه آنان تا قم آمد ولی سپس به بغداد بازگشت تا با استفاده از نفوذ خود، زمینه مراجعه محترمانه علما به عتبات را فراهم سازد که در این کار نیز موفق شد. سرانجام میرزا مهدی خراسانی در 28 اردیبهشت 1324 ش برابر با سال 1364ق در هفتاد سالگی درگذشت و در جوار امام رضا(ع) مدفون گردید.
2- پس از عملیات والفجر 8 و 9 و انهدام وسیع ارتش عراق، نیروهای حزب بعث عراق آتش سنگینی را برای تصرف شهر فکه تدارک دیدند که با عکس العمل شایسته نیروهای هوایی و یگان های زمینی ارتش اسلام دفع شد. در حالی که نبرد فکه به شدت ادامه داشت، در تاریخ 28 اردیبهشت

1365، ارتش عراق تهاجمی بسیار سنگین را به شهر مهران آغاز کرد و با شکستن خطوط دفاعی ایران، در نهایت این شهر را با 200 کیلومتر مربع از اراضی اطراف آن، به تصرف خود درآورد. در بحبوحه نبرد مهران و فکه، جبهه جدیدی در منطقه حاج عمران توسط دشمن گشوده شد و دشمن تلاش کرد تا پیروزی مهران را تکرار کند که این حمله با مقاومت بی نظیر رزمندگان اسلام مواجه شده و دشمن، شکست خورد.

ص:146

_ روز بزرگداشت «حکیم عمرخیام نیشابوری»(1)

_ روز جهانی موزه و میراث فرهنگی (برابر با 18 مه)(2)

1- 28 اردیبهشت در جمهوری اسلامی ایران به عنوان روز بزرگداشت دانشمند شهیر ایرانی، حکیم عمر خیام نیشابوری نام گذاری شده است. ما نیز در این مقال به شرح مختصری از زندگی این حکیم و شاعر برجسته می پردازیم. ابوالفتح عمر بن ابراهیم خیام نیشابوری، فیلسوف، ریاضی دان، منجم، پزشک، شاعر و نویسنده بزرگ ایران، در اواخر قرن پنجم و اوایل قرن ششم هجری زندگی می کرده است. ولادتش در حدود سال های 417 الی 440 قمری در نیشابور اتفاق افتاد. خیام از شخصیت های تاریخی است که در باب او داستان های مجعول بسیاری ساخته اند و همین افسانه سازی سبب شده است که در باب احوال و اقوال او اتفاق نظری بین پژوهندگان وی نباشد. شهرت خیام در دوران زندگی او بیشتر در حکمت، طب، نجوم و ریاضیات بود، لیکن امروز او را در جهان بیشتر به سبب رباعیات فلسفی لطیفش می شناسند. این رباعی ها بسیار ساده و دور از تصنع و تکلف اند و با این حال مقرون به کمال فصاحت و بلاغت و شامل معانی عالی در الفاظ موجز و استوار است. خیام در ریاضیات چند اثر معروف دارد که کتاب جبر و مقابله از همه مشهورتر است. همچنین او مأمور اصلاح تقویم ایرانی شد و نیز رصدخانه ای را تأسیس کرد. وفات خیام را در حدود سال 515 الی 525 ق گفته اند. آرامگاه حکیم عمر خیام نیشابوری در نیشابور در جوار امامزاده محمد محروق نیشابور، میعادگاه ادب دوستان و علاقمندان زبان و ادبیات پارسی است.
2- گسترش موزه های دنیا و همکاری همه جانبه علمی، فرهنگی و صنعتی بین آنها در جهت دستیابی به اهداف فرهنگی از طریق هماهنگ ساختن اقدامات بین المللی و تدوین برنامه هایی مؤثر است که دارای خطوط اساسی همکاری مشترک و دوجانبه بین مردم و موزه ها در سطح جهانی باشد. بر اساس همین اعتقاد در جلسه مجمع عمومی کمیته بین المللی موزه ها در 1977 م 1355 ش در مسکو، روز 18 مه برابر با 28 اردیبهشت به عنوان روز جهانی موزه اعلام شد و از آن سال به بعد در این روز در همه کشورهای عضو، مراسمی به اجرا در می آید. از اهداف مهم این مجمع، گسترش موزه ها در سراسر جهان، همکاری همه جانبه موزه ها در جهت رسیدن به اهداف فرهنگی، جلوگیری از نابودی فرهنگ بومی هر

کشور و ایجاد مانع در برابر فرهنگ های بیگانه است. همچنین هدف از تشکیل مکانی به نام موزه، نگهداری آثار گذشتگان و انتقال آنها به نسل های آینده، ایجاد و تقویت تفاهم میان ملل و اقوام، شناخت و نمایش سهم اقوام و ملل در فرهنگ و تمدن جهانی و پیشگیری از انهدام فرهنگ بومی و جلوگیری از هجوم فرهنگ های نامأنوس می باشد.

ص:147

_ روز اسناد ملی

_ روز جهانی گنجینه

29اردیبهشت

29اردیبهشت

_ کشته شدن «یپرم خان اَرمنی» از قاتلان شیخ «فضل اللّه نوری» (1291 ش)(1)

_ افتتاح سد بزرگ سفیدرود در گیلان (1341 ش)

1- یپرم خان ارمنی، که فردی قسی القلب و بی رحم بود در حدود سال 1244 ش 1865 م در توابع گنجه در ارمنستان به دنیا آمد. در 22 سالگی قصد عزیمت به عثمانی را داشت اما دستگیر و به سیبری تبعید شد. سه سال بعد، از سیبری فرار کرد و به ارمنستان بازگشت. در 1280 ش به تبریز و سپس گیلان رفت و به همراه سپاهیان محمد ولی خان تنکابنی، سپهدار اعظم، برای فتح تهران حرکت کرد. یپرم خان پس از فتح تهران به ریاست شهربانی رسید و در این منصب و به نام آزادی خواهی، جنایت های متعددی را مرتکب گردید. یپرم از جمله عوامل مؤثر در محاکمه و شهادت آیت اللّه شیخ فضل اللّه نوری بود و در این راه تلاش زیادی نمود. او همچنین مخالفان خود را به زندان انداخته و یا اعدام می کرد. سرانجام یپرم خان ارمنی در جریان نبرد با سالارالدوله، از شاهزادگان قاجار، که در غرب کشور ادعای سلطنت کرده بود، کشته شد و زندگی ننگین او در 47 سالگی خاتمه یافت.

_ آزادی منطقه کوشک از دشمن بعثی توسط قوای اسلام (1361 ش)

_ دستگیری گسترده اعضای خانواده «آیت اللّه حکیم» توسط رژیم بعث عراق (1362 ش)(1)

_ درگذشت علامه بزرگ «محمد تقی شوشتری» عالم بزرگ اسلام (1374 ش)(2)

1- در راستای سرکوب هرگونه مقاومت علیه نظام دیکتاتوری بغداد، رژیم بعث عراق، 90 تن از اعضای خاندان آیت اللّه سیدمحسن حکیم را دستگیر و چند روز بعد 6 تن از آنها را اعدام کرد. مدتی پس از آن نیز، 10 تن دیگر از اعضای این خانواده، اعدام شدند. آیت اللّه العظمی حکیم از مراجع بزرگ تقلید در عراق بود که در سال 1348 ش وفات یافت. فرزندان و بسیاری دیگر از اعضای خانواده وی اهل علم و دانش هستند. به همین دلیل، رژیم عراق که از نفوذ خاندان حکیم در میان مردم این کشور بیمناک بود، در راه مبارزه با دین، روحانیت و حوزه های علمی دینی، تعداد زیادی از اعضای این خانواده را از بین برد یا زندانی کرد.
2- علامه شیخ محمدتقی شوشتری تستری فرزند شیخ محمدکاظم در سال 1281 ش (1320 ق) در خانواده ای که سه قرن پرچمدار علم و فقه شیعه بوده اند در شهر نجف اشرف دیده به جهان گشود. وی در 7 سالگی به شوشتر رفت و پس از پشت سر گذاشتن مقدمات، در حوزه درس سیدعلی اصغر حکیم، سیدمهدی آل طیب و سیدمحمدتقی شیخ الاسلام به مقام والای اجتهاد رسید. علامه شوشتری پس از مدتی تاب تحمل حکومت جور رضاخان پهلوی را نیاورده و در سال 1314 شمسی به عتبات عالیات مشرف شد و تا سقوط رضاخان پهلوی در آنجا به تألیف و تدریس مشغول بود. زندگی وی نشانه ای از زندگی علمای گذشته و زهد و تقوی و ورع او یادآور ایمان و تقوایِ صحابه امامان بود. قناعت بسیار و دل نبستن به زخارف دنیا، عشق به ائمه اطهار(ع)، شوق به مطالعه و نگارش و تَقیُّد به نوافل یومیه و نماز شب، خلق خوش و زبان نرم و روحیه کریمانه و انجام ورزش بطور مستمر از خصوصیات علامه شوشتری بود. آثار و تألیفات ارزشمند این عالم بزرگ، نشانگر عمق علم و ژرفای اندیشه اوست. پاره ای از آثار او چون کتاب گرانقدر «قاموس الرجال فی تحقیق رواه الشّیعَه و مُحَدّیثِهم» در 14 جلد و کتاب «بَهج الصباغه فی شرح نهج البلاغه» در 14

جلد که تألیف آن حدود 50 سال به طول انجامید از دیگر تألیفات این دانشمند شیعی می باشد. هم چنین برخی از آثارشان عبارتند از: النَّجعَه فی شرح اللمعه در 11 جلد، الاربعون حدیثا، قضاء امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب(ع) و البدیع و... می باشد. وفات علامه محمدتقی شوشتری در 29 اردیبهشت 1374 ش برابر با 19 ذی حجه سال 1415 ق در 93 سالگی اتفاق افتاد و پس از تشییعی با شکوه در شوشتر به خاک سپرده شد.

ص:149

30اردیبهشت

30اردیبهشت

_ تاسیس «حزب زحمتکشان» با حمایت آمریکا در تهران (1330 ش)(1)

_ طرح پیشنهاد تشکیل دانشگاه آزاد اسلامی توسط «آیت اللّه هاشمی رفسنجانی» (1361ش)(2)

1- پس از تشکیل دولت دکتر مصدق، حضور برخی چهره های بدنام گذشته در ترکیب هیئت دولت، باعث اختلاف در صفوف جبهه ملی گردید و باعث شد بعضی از اعضای مهم آن از قبیل آیت اللّه کاشانی و دکتر مظفر بقایی از جبهه ملی کناره گیری کنند. در این میان، دکتر مظفر بقایی، پس از کناره گیری از جبهه ملی، حزب زحمتکشان را تشکیل داد و بسیاری را به دور خودجمع کرد. این حزب، معجونی از گروه های چماقدار و برخی روشنفکران بود که با تشویق جدی دولت ایالات متحده آمریکا اعلام موجودیت کرد. مقابله و رویارویی با حزب توده ونفوذ کمونیسم در ایران، هدف مهم تاسیس این حزب و دلیل اصلی پشتیبانی آمریکا از آن بود. در ادامه، حزب زحمتکشان، شعب خود را در سایر نقاط کشور نیز دایر کرد و در آستانه کودتای آمریکایی 28 مرداد 1332، در راستای تحقق سیاست های مداخله جویانه و استیلا طلبانه آمریکا، جهت سرنگونی دولت دکتر مصدق، به کار گرفته شد. لازم به ذکر است که آیت اللّه کاشانی هرچند از نظر عقیدتی و مذهبی با جبهه ملی و دکتر بقایی سنخیت کمی داشت ولی به دلیل مصالح بالاتر مردم و کشور، حاضر شده بود تا با دیگر افراد ملی گرا، جبهه ملی را تاسیس کرده و از آن حمایت کند. از این رو، همراهی آیت اللّه کاشانی با این جبهه، به معنی تایید عملکرد آنان نبود و مصالح والای ملت مسلمان، مدنظر آن عالم مجاهد قرار داشت.
2- ایده تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی ابتدا در جامعه اسلامی دانشگاهیان مطرح شد و به دنبال طرح آن توسط حجت الاسلام و المسلمین هاشمی رفسنجانی در شورای اقتصاد، نظر مساعد شورا به دست آمد. مسأله تاسیس دانشگاه با حضرت امام خمینی ره نیز مطرح شد و معظم له، ضمن استقبال از آن، مبلغی را به عنوان اولین کمک به این دانشگاه اهدا کردند. سرانجام پس از تدوین اساسنامه مقدماتی، آقای هاشمی

رفسنجانی در آخرین نماز جمعه اردیبهشت سال 1361 ش، ضمن بر شمردن مشکلات آموزشی، لزوم تاسیس دانشگاهی که بار مالی برای دولت نداشته باشد و بتواند بسیاری از مشکلات را حل نماید و همچنین راه را برای دستیابی به اهداف انقلاب فرهنگی هموارتر کند، موجودیت دانشگاه آزاد اسلامی را اعلام کرد. این، در واقع اولین گام اساسی در جهت تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی یعنی مرحله عبور از طرح و نیل به عمل بود. دانشگاه آزاد اسلامی سرانجام در 27 خرداد سال 1361 ش به طور رسمی اعلام موجودیت کرد و پس از برگزاری اولین آزمون ورود به دانشگاه در اسفندماه همان سال، سه هزار نفر انتخاب و مشغول تحصیل شدند.

31اردیبهشت

_ آغاز طرح تقسیم اراضی توسط هیئت های هفت نفره واگذاری زمین (1359 ش)(1)

_ عملیات متوسط امام علی(ع) در غرب سوسنگرد به طور مشترک (1360ش)

_ آغاز عملیات حضرت مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف توسط رزمندگان اسلام (1360 ش)(2)

1- در زمان رژیم پهلوی، بسیاری از اراضی حاصلیخیز و مرغوب به طرق مختلف از صاحبان آنها ستانده می شد و به دارایی های خاندان منحوس پهلوی ملحق می گشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی و با فراهم شدن مقدمات اجرای برنامه اصلاحات زمین در استان ها، هیئت های هفت نفره واگذاری زمین در شهرستان ها تعیین شدند تا کار تقسیم اراضی را به موجب طرح اصلاحات ارضی اسلامی آغاز نمایند. در این راستا با اصلاح لایحه واگذاری زمین، تقسیم اراضی بین کشاورزان آغاز شد که بر اساس آن، اراضی احیا شده که در دست افراد و شرکت های طاغوت بوده و نیز اراضی موات و مراتع، که در اختیار دولت اسلامی است با رعایت مصالح جامعه در اختیار افراد گذاشته می شود. همچنین اراضی بایری که قبلاً آباد بوده و نیز اراضی آباد، با رعایت موازین شرعی و به مقتضای حکم حاکم اسلامی، تصمیم گیری شد.
2- عملیات حضرت مهدی عج به منظور تصرف تپه اللّه اکبر با همکاری مشترک ارتش و سپاه و با فرماندهی شهید سرلشکر فلاحی و دکتر چمران انجام شد. در این عملیات شش روزه علاوه بر کشته و زخمی و اسارت صدها نفر از نیروهای دشمن بعثی، تعداد زیادی سلاح سبک و سنگین منهدم و نیز به غنیمت گرفته شدند. پس از این عملیات، شهر سوسنگرد از تیررس سلاح های سنگین دشمن خارج شد. عملیات حضرت مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف پس از گذشت تقریبا هشت ماه از آغاز جنگ، فتح

بابی برای رزمندگان اسلام گردید و سدّ دفاعی دشمن را که روز به روز مستحکم تر می شد، شکست.

ص:151

_ عملیات محدود در محور شوش توسط سپاه (1360ش)(1)

_ شهادت سردار «محمد مهدی خادم الشریعه» اولین فرمانده تیپ 21 امام رضا(ع)(1361ش)

_ بستری شدن حضرت امام خمینی رحمه الله در بیمارستان به دلیل بیماری (1368 ش)(2)

1- همزمان با انجام دو عملیات حضرت مهدیعج و امام علی(ع) در تاریخ 31 اردیبهشت 1360، سومین عملیات محدود و غیرکلاسیک در جبهه شوش توسط رزمندگان اسلام انجام که علاوه بر چند کیلومتر پیشروی، مجموعا در سه عملیات یاد شده، این نتایج حاصل شد. تلفات انسانی دشمن شامل، 700 کشته و زخمی و نزدیک به 850 اسیر، همچنین انهدام بیش از 70 دستگاه تانک و نفربر و به غنیمت گرفتن 20 دستگاه تانک و نفربر دیگر. گرچه عملیاتی از این نوع، در جبهه های مختلف بنا به مقتضیات و امکانات نیروهای های اسلام انجام می شد و رعب و وحشت بر قلب دشمن انداخته و آرامش را از آنها سلب می نمود، اما فرماندهان بعثی، این نوع تحرکات را جدی نگرفته و ادعا می کردند که ایران هرگز قادر نخواهد بود عملیاتی قاطع و سرنوشت ساز در مقابل ارتش عراق انجام دهد.
2- با آشکار شدن علائم خونریزی در دستگاه گوارش امام خمینی ره در بیست و هشتم اردیبهشت 1368، بیماری ایشان که به تازگی عود کرده بود، حادتر شد. در این زمان فعالیت های شبانه روزی تیم پزشکی ویژه آغاز گردید و معظم له در 31 اردیبهشت، جهت انجام عمل جراحی، به بیمارستان انتقال یافتند. پس از انجام عمل جراحی بر روی دستگاه گوارش ایشان مجالس نیایش در مساجد سراسر کشور برای شفای ایشان برگزار شد و مردم برای سلامتی ایشان، دعا کردند. در نهایت، در حالی که پزشکان، تمام تلاش خود را برای بهبود وضعیت جسمانی حضرت امام به کار بسته بودند، روح بلند و ملکوتی ایشان در شامگاه 13 خرداد 68 به ملکوت اعلی پیوست و عاشقانش را به سوگ نشاند.

_ برگزاری اولین کنفرانس جهانی اهل بیت(ع) در تهران (1369ش)

_ تجلیل از مقام علمی استاد علامه آیت اللّه «حسن حسن زاده آملی» در دانشگاه تهران (1374ش)(1)

_ برگزاری کنگره خلیج فارس در فرهنگ و ادب فارسی (1375ش)

خرداد

اشاره

خرداد

زیر فصل ها

1خرداد

2خرداد

3خرداد

4خرداد

5خرداد

6 خرداد

7خرداد

8خرداد

9خرداد

10خرداد

11خرداد

12خرداد

13خرداد

14خرداد

15خرداد

16خرداد

17خرداد

18خرداد

19خرداد

20خرداد

21خرداد

22خرداد

23خرداد

24خرداد

25خرداد

26خرداد

27خرداد

28خرداد

29خرداد

30خرداد

31خرداد

1خرداد

1خرداد

_ آغاز به کار «هیئت های مؤتلفه اسلامی» با نظارت حضرت امام خمینی رحمه الله (1342ش)(2)

1- آیت اللّه حسن حسن زاده آملی در سال 1307 ش در یکی از روستاهای توابع آمل به دنیا آمد. پس از فراگیری دروس مقدماتی، راهی تهران شد و از استادانی همچون محمدتقی آملی، میرزا ابوالحسن شعرانی، میرزا احمد آشتیانی و سید ابوالحسن رفیعی قزوینی در علوم عقلی و نقلی بهره برد. سپس راهی قم گردید و خوشه چین درس آیت اللّه میرزا هاشم آملی و دیگران شد و به درجه والایی در علم دست یافت. این دانشمند نامدار بیش از یکصد و ده عنوان کتاب در موضوعات عرفان، فلسفه، کلام، روایت، رجال، فقه، ریاضی، نجوم و ادبیات و... به رشته تحریر درآورده است. از جهت پاسداشت خدمات علمی و فرهنگی استاد حسن زاده آملی، دانشگاه تهران در پایان اردیبهشت 1374 ش، مجلس بزرگداشتی برای تجلیل از این استاد فرزانه برپا داشت.
2- پس از وقایع مربوط به لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی در سال 1341، دسته های گوناگون مردمی تشکیل گردیدند که در صدد مبارزه با رژیم شاه بودند. افراد و اعضای این گروه های مردمی، از مسلمانان ناب و خالص ولی اکثرا فاقد تجربه سیاسی و سازماندهی و حتی معلومات کافی و عمیق مذهبی و اجتماعی بوده و به کمک های فکری و تعلیمات دینی و سیاسی و سازماندهی نیاز داشتند. این گروه ها طی جلساتی با هم آشنا شده و با نظر و تصویب حضرت امام خمینی ره، استاد شهید مرتضی مطهری و چند تن دیگر از شخصیت های روحانی، متکفّل هدایت و تغذیه معنوی آنان که از آن پس، هیئت های مؤتلفه اسلامی خوانده می شدند، گردیدند. همگامی مؤتلفه با حوزه علمیه قم و مبلّغان و ائمه جماعات، نیروی عظیم مردم مسلمان ایران را، پشت سَرِ امام و مراجعِ دیگر، وارد میادین مبارزه کرد. مهم ترین اقدام این هیئت ها، ترور و اعدام انقلابی حسنعلی منصور، نخست وزیر سرسپرده رژیم پهلوی و عامل تصویب قانون ننگین کاپیتولاسیون و تبعید حضرت امام به ترکیه بود. اغلب اعضای جمعیت مؤتلفه، پس از پیروزی انقلاب، جذب حزب جمهوری اسلامی شدند. در سالیان بعد جمعیت موتلفه اسلامی موجودیت خود را حفظ کرده است.

ص:153

_ آغاز محاصره اقتصادی ایران توسط آمریکا و اروپا (1359ش)(1)

1- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دولت آمریکا به دخالت های خود در امور داخلی ایران ادامه داد. در آبان 1358 که شاه ظاهرا برای درمان به آمریکا رفت، روابط جمهوری اسلامی با آمریکا بسیار بحرانی شد. ملت ایران ضمن محکوم کردن اقدامات آمریکا به دلیل حمایت از رژیم محمد رضا پهلوی، خواستار استرداد وی جهت محاکمه شدند، اما آمریکا این درخواست را رد کرد. به دنبال رد این خواسته و نیز در پی افزایش مداخلات آمریکا در امور داخلی ایران، سفارت آمریکا در 13 آبان 1358 به تصرف دانشجویان پیرو خط امام درآمد و کلیه کارکنان آن به گروگان گرفته شدند. در پی تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران، شیطان بزرگ که به ایران پس از انقلاب اسلامی، به چشم همان ایرانِ زمان رژیم ستم شاهی می نگریست، و به دنبال شکست های سیاسی، تبلیغاتی و نظامی خویش برای رهایی گروگان ها، در اول خرداد 1359، به حربه تحریم اقتصادی توسل جست؛ اما از همان آغاز، شکست چنین توطئه ای روشن بود. از اینرو آمریکا به کمک بازار مشترک اروپا، داد و ستدهای اقتصادی ایران را تحریم کرده تا ایران را منزوی سازند. ولی گذشت زمان نه تنها ایران را گوشه گیر نساخت، بلکه باعث شد تا ایران بیشتر از قبل روی پای خود بایستد. همچنین شرکت های متعدد اروپایی و حتی آمریکایی که از تحریم ایران متضرّر شده بودند، خواهان ارتباط اقتصادی و همکاری های دوجانبه بوده اند. استقبال شرکت های خارجی برای همکاری با ایران به اندازه ای بودکه آنان به تحریم ایران توجهی نکردند و در نتیجه بُعد منفی این تحریم گریبان غرب را گرفت.

ص:154

_ روز بزرگداشت «صدرالدین محمدقوام شیرازی» معروف به «ملاصدرا»(1)

_ آغاز هفته معدن

_ روز بهره وری

- روز جهانی توسعه فرهنگی (برابر با 21 مه)

2خرداد

2خرداد

_ انتشار بیانیه روحانیون علیه انگلیسی ها در جنوب کشور (1297ش)(2)

1- صدرالدین محمد شیرازی مشهور به صدرالمُتألّهین و ملاصدرا در نهم جمادی الاولی سال 980 ق در شیراز به دنیا آمد. سنگ بنای علمی و اخلاقی ملاصدرا در محضر درس شیخ بهایی، عالم کم نظیر دوران صفوی بنانهاده شد و تکمیل اینِ بنایِ معنوی در محضر دانشمند نامی و استاد بزرگ، میرداماد، صورت گرفت. ملاصدرا، درایه، رجال، فقه و اصول را از شیخ بهایی؛ فلسفه، کلام، عرفان و علوم ذوقی را از میرداماد و علوم طبیعی، ریاضی، نجوم و هیئت را از محضر حکیم ابوالقاسم میرفندرسکی از علمای نامدار زمان فراگرفت. وی سپس بر مسند تدریس تکیه زد و ضمن آشنایی با فلسفه اشراق و مکتب مَشّاء، به تدوین حکمت متعالیه پرداخت. ملاصدرا با ترکیب چهار مکتب مهم عرفانی، فلسفی و دینی شامل مشاء، اشراق، عرفان محیی الدین عربی و آموزه های دینی اسلام، حکمت متعالیه را بنیان نهاد و تأثیری شگرف و غیرقابل انکار بر فلسفه اسلامی گذاشت. وی در این مکتب کوشیده است عرفان و فلسفه دین یا به سخن دیگر، تهذیب نفس و برهان عقلی و وحی را در یک مجموعه هماهنگ، ترکیب و یگانه سازد. ملاصدرا تلاش کرد تا در پرتو معرفت عرفانی و فلسفه عقلانی، تفسیری دیگرگون از دین دست دهد. از این حکیم الهی بیش از چهل عنوان کتاب به یادگار مانده که اسفار اربعه مهم ترینِ آنهاست. سرانجام این عالم ربانی و فیلسوف اسلامی، پس از عمری

پربار، در سال 1050 ق در هفتاد سالگی در شهر بصره عراق دارفانی را وداع گفت و در همان شهر به خاک سپرده شد.
2- پس از حضور قوای متجاوز انگلیسی در جنوب ایران در جریان جنگ جهانی اول و تعرّض به اهالی منطقه، روحانیون فارس با انتشار اعلامیه ای، مردم را به قیام علیه قوای انگلیسی فرا خواندند. از آن پس اکثر شهرهای فارس به دست عشایر افتاد که باعث درگیری نیروهای دولتی و عشایر قشقایی در آن ناحیه گردید. در این جنگ که دو روز به طول انجامید نیروهای دولتی از عشایر شکست خوردند. این قیام به رهبری روحانیت و برای دفاع از اسلام در مقابل قوای انگلیسی واقع شد.

_ شهادت سردار رشید اسلام «محمد بروجردی» فرمانده قرارگاه حمزه سیدالشهداء (1362ش)(1)

_ اعتراض مسلمانان جهان به هتک حرمت رژیم بعث عراق به عتبات عالیات (1370 ش)(2)

1- شهید محمد بروجردی در سال 1333 ش در یکی از روستاهای اطراف بروجرد به دنیا آمد. از هفت سالگی به همراه خانواده، ساکن تهران شد و در سال 1356، با هدف ضربه زدن به رژیم پهلوی، گروه توحیدی صف را تشکیل داد. او در همان سال راهی نجف گردید و از طرف حضرت امام خمینی ره، مأمور آگاه کردن مردم از جنایات رژیم شد و در این سنگر به ایفای وظیفه پرداخت. گروه صف به فرماندهی محمد بروجردی، به هنگام ورود حضرت امام به میهن اسلامی و روزهای پس از آن، مسؤولیت حفاظت از جان امام را بر عهده گرفت. با عزیمت امام به قم، بروجردی مسؤول زندان اوین شد. شهید بروجردی نقش مهمی در تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی داشت و خود از فرماندهانِ اولیه آن به شمار می رفت. وی در سال 1358 ش برای فرونشاندنِ آشوب ضد انقلاب در کردستان، راهی این منقطه گردید و با اقامت چهارِ ساله خود در آن دیار، وضعیت این منطقه را سروسامان داد تا جایی که به مسیح کردستان شهرت یافت. شهید بروجردی در سال 1361، به عنوان فرمانده سپاه در غرب کشور، قرارگاه حمزه سیدالشهداء را تشکیل داد و عملیات های نظامی را از این مکان، هدایت می نمود. سرانجام این پاسدار غیور و فداکار، طی یکی از مأموریت های خود در نزدیکی شهرستان نقده بر اثر برخورد با مین، در 29 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پس از تشییعی باشکوه، در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
2- پس از آن که مردم مسلمان عراق از جنایات بی اندازه رژیم حاکم بر عراق به ستوه آمده و دست به قیام فراگیر زدند، به دستور صدام حسین، دیکتاتور وقت عراق، علاوه بر کشتار وسیع و بی رحمانه مردم، اماکن مقدسه و عتبات عالیات در این کشور مورد هتک حرمت قرار گرفتند. این عمل رژیم بعث، احساسات مسلمانان و به ویژه شیعیان جهان را برانگیخت و طی راهپیمایی های متعدد اعتراض آمیز، آن را به شدت محکوم کردند. این بی حرمتی در حالی صورت گرفت که مردم عراق تا پیروزی فاصله چندانی نداشتند. در این زمان، آمریکا و متحدانش به کمک

صدام شتافته و برای کشتار و سرکوب مردم، انواع کمک ها را در اختیار رژیم بعث قرار دادند. با پناه گرفتن مردم در حرم ائمه معصومین، این اماکن شریف توسط ارتش بعث مورد هجوم قرار گرفت و دشمن با احساس غرور دروغین، ژست پیروزی گرفت. در ایران به این مناسبت، از طرف رهبر معظم انقلاب اسلامی، دوم خرداد 1370، عزای عمومی اعلام گردید. بعد از سرنگونی رژیم بعث در فروردین 1382، گورهای جمعی فراوانی از مردم عراق که به دست صدامیان به شهادت رسیده بودند، کشف شد و ابعاد جنایات صدام در این واقعه بیش از پیش آشکار گشت.

_ انتخابات هفتمین دوره ریاست جمهوری و انتخاب «سید محمد خاتمی» (1376ش)(1)

1- هفتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری ایران در دوم خرداد سال 1376 در حالی برگزار گردید که به عنوان یک رویداد سیاسی و اجتماعی، نه تنها در داخل کشور، بلکه در سطح بین الملل نیز مورد توجه قرار گرفته، به صورت های متفاوتی مورد تفسیر واقع شد. علت عمده توجه جهانی به این انتخابات، در واقع، غیرمنتظره بودن حضور گسترده مردم و نتایج آن بود. در این دوره، حجت الاسلام و المسلمین سید محمد خاتمی با به دست آوردن رأی بیست میلیونی از میان نزدیک به سی میلیون رأی مأخوذه، به عنوان پنجمین رییس جمهوری اسلامی ایران برگزیده شد و رویداد مهمی در سطح کشور و جهان به وقوع پیوست. برای توجیه این رویداد تاریخی، نظریه های مختلفی ارایه شده است که در کل، نشان از حضور گسترده مردم در انتخابات داشت که با لبیک به دعوت ولی فقیه در صحنه انتخابات شرکت کرده اند. ملت قهرمان ایران، در این انتخابات در حقیقت، پیش از رأی دادن به نامزد مورد نظر خود، رأی چندباره خود را به نظام جمهوری اسلامی، در داخل صندوق های رأی ریختند.

ص:157

3خرداد

3خرداد

_ اعدام رهبر گروهک ضاله فرقان و فروپاشی این گروه (1359 ش)(1)

_ آزادسازی خرمشهر پس از 578 روز اسارت در جریان عملیات بیت المقدس (1361ش)(2)

1- گروهک فرقان، تشکیلاتی به ظاهر مذهبی بود که در اواخر دوره پهلوی با هدف مبارزه با رژیم طاغوت به سرکردگی فردی با نام اکبر گودرزی شکل گرفت. پیدایش خلأ فیزیکی متفکران اسلامی در سطح جامعه به دلیل سیاست سرکوب توسط رژیم و گرفتاری در زندان و تبعید از یک سو و به وجود آمدن دیدگاه های افراطی و برداشت های نادرست از مکتب انسان ساز اسلام از سوی دیگر باعث شد تا مجموعه ای از جوانان غافل و ناآگاه حول یک محور فکری گرد هم آمده و به اقداماتی خطرناک روی آورند. فعالیت گروهک منحرف فرقان، پس از پیروزی انقلاب اسلامی ابعاد گسترده ای به خود یافت و برنامه حذف فیزیکی چهره های بارز روحانیان و عوامل انقلابی مؤثر، به عنوان شاخص ترین رویکردهای این گروه قرار گرفت، در این حال آنان با شعار «اسلام، منهای روحانیت» دست به ترورهای متعددی زدند که ترور استاد علامه، آیت اللّه مرتضی مطهری، آیت اللّه دکتر محمد مفتح و نیز ترور ناموفق حجت الاسلام و المسلمین هاشمی رفسنجانی، همچنین ترور و شهادت سپهبد ولی اللّه قرنی اولین رییس ستاد مشترک ارتش پس از پیروزی انقلاب و چندین جنایت دیگر، از جمله اقدامات عملی این گروه منحرف و خونریز بود. این گروه، همکاری با رژیم پهلوی، همکاری با رژیم ضد توحیدیِ جمهوری اسلامی، عضویت در شورای انقلاب، همکاری غیرمستقیم در بازسازی ارتش و مواردی از این قبیل را به عنوان اتهامات علما و روحانیان مطرح نموده و آنها را مصداق «مُفسد فی الارض» می دانستند. در نهایت در طی سال های 58 و 59، افراد گروهک فرقان دستگیر شده و بر اساس دادگاه عدل اسلامی به سزای اعمال خود رسیدند. اکبر گودرزی، رهبر این گروهک نیز سرانجام در سوم خرداد 1359 به جوخه اعدام سپرده شد و پرونده جنایات این گروه گمراه، خاتمه یافت.

2- چهارمین مرحله عملیات پیروزمندانه بیت المقدس در اول خرداد 1361 به قصد آزادسازی خرمشهر آغاز گشت. این عملیات که با رمز «یا محمدبن عبداللّه ص» شروع شد در مراحل اولیه با تصرف پاسگاه مرزی کوشک همراه بود. همچنین ضربات هولناک و سختی بر تیپ های گارد مرزی دشمن وارد آمد و تعداد کثیری از مزدوران بعثی به اسارت لشکریان جبهه توحید درآمدند که در میان آنها افسران عالی رتبه رژیم بعثی نیز به چشم می خوردند. به دنبال این پیروزی های بزرگ بود که خاکریزهای دشمن یکی پس از دیگری به تصرف قوای اسلام درآمد و فرماندهان مزدور عراقی در اوج وحشت و هراس، پی در پی فرمان عقب نشینی صادر می کردند. در ساعت 6 و 15 دقیقه بامداد روز یکشنبه دوم خرداد سال 1361 شمسی سپاهیان اسلام، خرمشهر را به محاصره خویش درآورند و دشمن زبون را که چاره ای جز فرار نداشت با بلندگو دعوت به تسلیم کردند. تا ساعت 9 بامداد بیش از 000/5 نفر از قوای کفر به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند. روز سوم خرداد، مزدوران بعثی کفر به قصد باز پس گیری مناطق آزاد شده اقدام به پاتک نمودند که با هوشیاری دلاوران اسلام این پاتک دفع شد و تعداد زیادی از آنان کشته و زخمی و بیش از 000/3 نفر دیگر به اسارت درآمدند. الطاف و امدادهای غیبی الهی ادامه داشت تا این که خرمشهر پس از 578 روز اسارت در چنگال دشمن بعثی آزاد شد و به آغوش میهن اسلامی ایران بازگشت. نتایج نهایی عملیات بزرگ بیت المقدس عبارتند از: آزادسازی 5400 کیلومتر مربع از خاک میهن اسلامی از جمله خرمشهر و تأمین 180 کیلومتر خط مرزی؛ 19 هزار اسیر و 16 هزار کشته و زخمی از دشمن؛ انهدام 60 فروند هواپیما، 3 فروند هلی کوپتر، 418 دستگاه تانک و ده ها دستگاه خودرو؛ به غنیمت درآوردن یک فروند هلی کوپتر، 105 دستگاه تانک و نفربر، 95 هزار عدد انواع مین و هزاران قبضه سلاح انفرادی. سالروز آزادسازی خرمشهر، به عنوان یک روز ملی _ مذهبی در کشور گرامی داشته می شود و از رشادت ها و شجاعت های رزمندگان اسلام و شهیدان سرافراز، تجلیل به عمل می آید. امام خمینی ره در این باره فرمودند: «خرمشهر را خدا آزاد کرد».

ص:158

_ شهادت سردار جهادگر «مهندس محمدتقی رضوی» (1366ش)

_ مانور بزرگ ولایت با حضور مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه «خامنه ای» (1375ش)

_ روز مقاومت و پیروزی

4خرداد

4خرداد

_ عزل «سیدضیاءالدین طباطبایی» از ریاست وزرا به فرمان احمدشاه قاجار (1300 ش)(1)

1- در جریان کودتای سوم اسفند 1299، عامل نظامی کودتا رضاخان و عامل سیاسی و کارگردان ظاهر و باطن، سید ضیاءالدین طباطبایی بود که با حمایت انگلیس صورت گرفت. سید ضیاء در نخستین روزهای ورود قوای قزاق به تهران، با احمدشاه ملاقات و فرمان رییس الوزرایی خود را با اختیارات کامل دریافت کرد. وی در اولین روز صدارت خویش دست به اقداماتی زد و نزدیک به دویست تن از رجال کشور و روحانیان را باز داشت نمود و طی اعلامیه ای، علل و جهات صدارت خود را به حکّام و والیان در سراسر کشور ابلاغ کرد. نقطه زوال دولت سیدضیاءالدین طباطبایی معروف به دولت سیاه و کابینه صد روزه را باید در اختلاف بین وی و سردار سپه جُست. رضاخان که با سیدضیاء روابط خوبی نداشت، با نزدیک شدن هر چه بیشتر به احمدشاه و اظهار اطاعت و انقیاد، زمینه را برای برکناری سیدضیاء فراهم ساخت. به ویژه که احمدشاه از زمان امضای حکم ریاست وزرایی سیدضیاء، از او دلخوش نبود و اهانت ها و بی ادبی های سید، شاه را به شدت خشمگین ساخته بود. همچنین منتقدین و وابستگان به دربار که عده زیادی از آنان در حبس رفته بودند، تلاش شبانه روزی خود را برای بر کناری او معمول می داشتند. سرانجام در روز اول خرداد 1300، شاه به سیدضیاء، تکلیف استعفا نمود، اما سیدضیاء اطاعت نکرد تا این که احمد شاه وی را در چهارم خرداد بر کنار کرد و دولت 93 روزه اش سقوط کرد. پس از برکناری، در همان روز در حالی که از خزانه دولت مبلغ بیست و پنج هزار تومان به او برای مخارج سفر داده بودند با

تنی چند از دوستان و نزدیکان خود از طریق بغداد عازم اروپا شد و بیست و دو سال در اروپا اقامت گزید.

_ سوء قصد به جان «آیت اللّه هاشمی رفسنجانی» توسط گروهک فرقان (1358 ش)(1)

1- در عصر روز جمعه چهارم خرداد 1358، هنگامی که حجت الاسلام والمسلمین هاشمی رفسنجانی از اعضای اصلی شورای انقلاب و افراد مؤثر نظام، در منزل بود، دو نفر به قصد ملاقات ایشان و با ادعای این که حامل نامه ای از جانب یکی از مقامات مملکتی برای وی می باشند، اجازه حضور خواسته و داخل منزل شدند. در آن روز بر حسب اتفاق، پاسدار محافظ آقای هاشمی در منزل نبود و جوان ضارب با سوء استفاده از این موقعیت، قصد ترور ایشان را داشت که بر اثر درگیر شدن با آقای هاشمی، موفق به انجام نقشه خائنانه اش نگردید و گلوله به جای حساسی از وی اصابت نکرد. در این میان با کمک خانواده آقای هاشمی، ضارب کارش را ناتمام رها کرده و می گریزد. در اثر این سوء قصد، آقای هاشمی از پشت هدف اصابت گلوله واقع شده که پس از آن برای مداوا به بیمارستان منتقل گردید. حضرت امام در پیامی در این باره فرمودند: «بدخواهان بدانند هاشمی زنده است چون نهضت زنده است. من به آقای هاشمی، فرزند برومند اسلام، تبریک می گویم که در راه هدف تا نزدیک شهادت به پیش رفته و سلامت و ادامه خدمت ایشان را از خدای تعالی خواستارم».

ص:160

_ اعلام حُسنی مبارک مبنی بر اعزام نیرو به عراق در جریان جنگ تحمیلی (1361 ش)

_ سقوط شلمچه در منطقه شرق بصره توسط رژیم بعثی عراق(1367 ش)(1)

5خرداد

5خرداد

_ اولین اکتشاف نفت در ایران (1287 ش)(2)

1- فرایند سقوط فاو، با توجه به تأثیرات تعیین کننده آن بر تغییر توازن به سود عراق، بسیار حائز اهمیت بود. عراقی ها، پس از حمله به فاو، در زمانی کمتر از 48 ساعت، نقل و انتقال از منطقه فاو را با هدف آمادگی برای عملیات بعدی آغاز کرده و 38 روز پس از حمله به فاو، سرانجام در بامداد روز چهارم خرداد سال 1367، به منطقه شلمچه حمله کردند، در نهایت پس از هشت ساعت درگیری، شلمچه در حالی سقوط کرد که بیش از هفتاد درصد از توان دشمن در جنوب متمرکز شده بود. نتایج برخاسته از سقوط شلمچه منجر به انجام اقداماتی از جانب جمهوری اسلامی ایران گردید که: افزایش فعالیت های دیپلماتیک و پی گیری روند جابجایی در بندهای قطعنامه 598، دعوت از مردم برای پشتیبانی جبهه ها و نیز انتصاب حجت الاسلام و المسلمین هاشمی رفسنجانی به عنوان جانشین فرماندهی کل قوا از آن جمله می باشد.
2- در پنجم خردادماه 1287 ش برابر با 26 می1908 م در حالی که عملیات اکتشاف نفت به یأس تبدیل شده بود، نخستین چاه نفت ایران در شهرستان مسجد سلیمان از شهرهای استان خوزستان در عمق 600 متری زمین به نفت رسید و نفت تا ارتفاع 25 متر از سطح زمین فوران کرد. این واقعه، باعث شد که امپراتوری انگلیس، جهت حفظ منابع نفتی، اقدام به احداث و گسترش تأسیسات عظیمِ استخراج، تصفیه، صدور نفت و تولیدات نفتی در جنوب ایران نماید. یک سال بعد ساخت پالایشگاهی در این منطقه آغاز شد و به بنا نهادن شهر آبادان منجر گردید و پالایشگاه آبادان، برای مدت های طولانی بزرگ ترین پالایشگاه جهان به شمار می

رفت. شهر مسجد سلیمان از نظر وجود معادن و تأسیسات نفتی از اهمیت بسیاری برخوردار است و تاکنون بیش از 250 حلقه چاه نفت در آن حفر شده است. یکی از نویسندگان انگلیسی در این باره نوشته است: «به این ترتیب، صنعتی آغاز شد که در طی دو جنگ جهانی، نیروی دریایی انگلستان را نجات داد ولی برای ایران زحمتی ایجاد کرد که از مجموع مزاحمت های دولت های دیگر، بیشتر بود».

_ آغاز به کار نیروگاه بزرگ گاز در نزدیک شهر ری (1357 ش)

_ عملیات قدس 1 در هورالهویزه توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1364ش)

_ آغاز مجدد جنگ شهرها از سوی عراق در اوج جنگ تحمیلی (1364ش) (1)

_ درگذشت دکتر «علی اکبر سیاسی» بنیانگذار و پدر روانشناسی جدید ایران (1369 ش)(2)

1- رژیم بعثی عراق، در طول هشت سال دفاع مقدس غیور مردان سپاه اسلام، همواره پس از شکست در جبهه های جنگ و از کف دادن بخشی از مواضع خود، از درماندگی، تنها راهِ چاره را در بمباران مناطق مسکونی و غیرنظامی می دید و به این روش غیرانسانی متوسل می شد تا به زعم خود، شکستش را پنهان کند. با فرار بعثیان به عمق خاک عراق و خارج شدن شهرهای زیادی از زیر آتش توپخانه و موشک های بُردِ متوسطِ عراق، ابرقدرت ها، موشک هایی با بُرد بلند در اختیار رژیم بعث گذاشتند و بار دیگر، سیاست بمباران مناطق مسکونی، از سر گرفته شد. در جریان این بمباران ها، عده زیادی از مردم بی پناه در شهرهای مختلف کشور به خاک و خون کشیده شدند و برگ ننگین دیگری به کارنامه سیاهِ رژیم بعث و حامیانِ مزوّر آنان اضافه گشت. در این میان به منظور مقابله به مثل، خلبانان متهور ایرانی نیز، بارها مناطق حساس و استراتژیک عراق را هدف حمله خود قرار دادند.
2- علی اکبر سیاسی در سال 1273 ش در تهران به دنیا آمد. پس از اتمام تحصیلات دانشگاهی، در روزگار احمدشاه قاجار، در امتحانات اعزام دانشجو به خارج، شاگرد اول شد و بعدها در فرانسه دکترای علوم تربیتی و روانشناسی گرفت. علی اکبر سیاسی تحت تأثیر جریان های فکری و اجتماعی ناشی از زندگی در اروپا، با چند تن از دوستانش که در فرنگ تحصیل کرده بودند، حزب ایران جوان را تأسیس کرد. او پس از بازگشت از اروپا به تدریس در مدرسه دارالفنون، نظام و علوم سیاسی پرداخت و با تأسیس دانشگاه تهران به استادی این دانشگاه نائل آمد. وی بعدها که انجمن روانشناسی ایران تأسیس شد به ریاست آن انجمن برگزیده شد و

ریاست مؤسسه روانشناسی دانشگاه تهران را برعهده گرفت. دکتر سیاسی همچنین مدت دوازده سال ریاست دانشگاه تهران را به عهده داشت. دکتر سیاسی، وزیر فرهنگ در دولت احمد قوام و علی سهیلی و نیز وزیر مشاور در هیئت دولت مرتضی قلی بیات، وزیر فرهنگ دولت ابراهیم حکیمی و وزیر امور خارجه دولت ساعد بود. او در پایه گذاری یونسکو همکاری داشت و عضو فرهنگستان ایران و شورای عالی فرهنگ بود. وی پس از کناره گیری از ریاست دانشگاه، با استادی و تدریس در دانشکده ادبیات خدمت می کرد و به مقام استادی ممتاز رسید. دکتر سیاسی، ده سال پایانی عمر را در اروپا و امریکا زندگی می کرد و به کارهای علمی می پرداخت. از دکتر سیاسی آثار متعددی بر جای مانده که اصول روانشناسی، روانشناسی پرورشی، روانشناسی جدید، منطق و فلسفه، هوش و خرد و... از آن جمله اند. وی اصول روانشناسی جدید را در ایران بنیاد نهاد، از این روبه نام بنیانگذار و پدر روانشناسی جدید در ایران معروف می باشد. دکتر علی اکبر سیاسی پس از سالیانی که در اروپا زندگی می کرد، در سال 1368 به ایران بازگشت و سرانجام در خرداد 1369 در 96 سالگی در تهران درگذشت.

ص:162

_ شهادت «عباس صابری» از نیروهای گروه تفحص در منطقه فکه (1375 ش)

_ پیروزی حزب اللّه لبنان بر رژیم صهیونیستی اسرائیل (1379 ش)(1)

6 خرداد

6 خرداد

1- بر اثر رشادت ها و فداکاری های بی شمار فرزندان غیور اسلام در جنبش حزب اللّه لبنان، جنوب این کشور که از سال 1361 ش، در اشغال ارتش نژادپرست اسرائیل قرار داشت، از یوغ صهیونیست ها آزاد شد و مزدوران اسرائیلی، با ذلت این منطق را رها کردند و این نخستین باری بود که رژیم صهیونیستی چنین شکستی را از مسلمانان متحمل می شد. پس از این پیروزی مردم لبنان، فارغ از هر دین و مذهبی به جشن و سرور پرداختند و به رزمندگان حزب اللّه به دیده قهرمانان ملی نگریستند. از نتایج این پیروزی، انتفاضه مسجدالاقصی است که در آن مجاهدانِ فلسطینی به پیروی از حزب اللّه لبنان به مقابله جدی با اشغال گرانِ پرداخته اند. به امید روزی که فلسطین و قدس شریف نیز از سلطه و اشغال صهیونیست ها رهایی یابد.

_ درگذشت استاد «عبدالجواد ادیب نیشابوری» معروف به «ادیب اول» (1305 ش)(1)

_ تأسیس انجمن روزنامه نگاران (1325 ش)

_ درگذشت علامه «محمد بن عبدالوهاب قزوینی» محقق و مصحح معاصر ایرانی (1328 ش)(2)

1- عبدالجواد ادیب نیشابوری معروف به ادیب اول در حدود سال 1242 ش 1281 ق در یکی از روستاهای اطراف نیشابوربه دنیا آمد. وی در چهارسالگی بر اثر بیماری آبله نابینا گردید و پس از مداوای بسیار، اندکی از بینایی چشم چپ را به دست آورد. ادیب دارای حافظه ای قوی بود و در اندک زمانی خواندن و نوشتن فارسی و عربی را آموخت. او در 16 سالگی عازم مشهد شد و درس خود را ادامه داد. کم کم به تدریس روی آورد و هر سال حوزه درسش رونق می یافت و شاگردان فاضلی در حلقه درسش پرورش یافتند. با این که بر اثر کم بینا بودن، مطالعه برایش بسیار سخت بود ولی او معلومات فراوانی را با مطالعه به دست آورد. ادیب علاوه بر فنون ادبی، در حکمت الهی و طبیعی، نجوم، حساب، جبر و هندسه و... مهارت داشت و از طب علمی، فقه، اصول، حدیث و رجال نیز بهره ای وافی داشت. دیوان اشعار ادیب به نام «لَئالی مکنون» و نیز رساله ای در جمع بین عروض فارسی و عربی و شرح مُعَلَّقات سبعه از جمله آثار اوست. سرانجام این شاعر وارسته و مربی نمونه پس از چهل و سه سال تدریس، در ششم خرداد 1305 ش برابر با پانزدهم ذی قعده سال 1344ق در 64 سالگی دارفانی را وداع گفت و در حرم مطهر رضوی(ع) در مشهد مقدس مدفون گردید.
2- محمد بن عبدالوهاب قزوینی در حدود 1255 ش 1294 ق در تهران تولد یافت. وی تحصیلات علوم قدیمه را در تهران به پایان رساند و پس از مدتی از محضر درس فقه آیت اللّه شیخ فضل اللّه نوری و کلام و حکمت قدیم شیخ علی نوری بهره برد. محمد قزوینی همچنین از استادانی همچون میرزا حسن آشتیانی، شیخ هادی نجم آبادی، سید احمد ادیب پیشاوری، محمد مهدی قزوینی و ذکاءالملک فروغی استفاده نمود و زبان فرانسه را نیز فراگرفت. علامه قزوینی در سایه استعداد شگفت آور خود، مراتب علمی را طی کرد و به کسب علوم و تحقیق در مبانی هنر و فلسفه

پرداخت. وی در سال 1283 ش به دعوت برادر خود میرزا احمد خان به انگلیس و فرانسه و بعد به آلمان رفت و با مستشرقان اروپایی از جمله «هانری ماسه»، «ادوارد براون» و «ولادیمیر مینورسکی» آشنا شد و با آنان در مسائل فرهنگی ایران همکاری نمود. علامه قزوینی در سال 1318 ش پس از حدود 35 سال اقامت در اروپا به ایران بازگشت و پیوسته به تعلیم و تدریس و مطالعه پرداخت. وی از نوادر نوابغی بود که وسعت معلومات جدید و قدیم را با غریزه کنجکاوی و دقت در هر چیز و داشتن روش انتقادی علمی و انصاف و بی طرفی را جمع داشت. بزرگ ترین فضل قزوینی این است که وی پس از آن که علوم قدیم و اسلامی را فراگرفت، چون گذارش به اروپا افتاد، بر اثر عشق سوزانی که به فراگرفتن هر چیز داشت، تحقیقات اندیشمندان آن سرزمین را نیز مورد مطالعه دقیق قرار داد. دامنه آثار علامه قزوینی کتب متعددی می باشد که شامل تصحیح مرزبان نامه، چهار مقاله عروضی، تذکره لباب الالباب، ترجمه لوایح جامی به فرانسه و تألیف رساله های گوناگون. از شایسته ترین خدمات به جای مانده از علامه قزوینی در فرهنگ و ادب ایران، تهیه عکس و نسخه برداری از کتب خطی فارسی موجود در موزه های اروپا است. او ده سال آخر عمر را در ایران سپری کرد و سرانجام در جمعه 6 خرداد 1328 ش برابر با 28 رجب 1368 ق در 86 سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت و در جوار حضرت عبدالعظیم در ری به خاک سپرده شد.

ص:164

7خرداد

7خرداد

_ برگزاری کنگره هفتصدمین سال وفات «خواجه نصیرالدین طوسی» (1335ش)(1)

1- در هفتم خرداد 1335، به مناسبت هفتصدمین سالگرد وفات اندیشمند و دانشور بزرگ جهان اسلام، خواجه نصیرالدین طوسی، کنگره بزرگداشتی در تهران برگزار شد و ابعاد گوناگون این شخصیت عظیم علمی مورد بررسی قرار گرفت. ما نیز در این مقال، به این بهانه به گوشه هایی از زندگی ایشان می پردازیم. ابوجعفر محمد بن محمد حسن طوسی معروف به نصیرالدین، استاد البَشَر، محقق طوسی و خواجه در روز یازدهم جمادی الاول 597 ق در طوس به دنیا آمد. ایام کودکی او در طوس سپری شد و او در این زمان، مقدمات علوم را از پدر فاضلش فرا گرفت. در جوانی راهی نیشابور شد و از محضر بزرگان آن دیار همچون فریدالدین داماد نیشابوری و عطار نیشابوری استفاده های فراوان برد. محقق طوسی در طی سالیان متمادی به کسب دانش پرداخت و به مدارج والای علمی دست یافت. در زمان حضور او در عراق، واقعه هجوم سپاهیان مغول به ایران روی داد و او به ایران بازگشت تا حضورش کمکی برای دیگران باشد. خواجه نصیرالدین از آن پس به دعوت یکی از حاکمان فرقه اسماعیلیه به قهستان و سپس قلعه الموت در نزدیک قزوین رفت و نزدیک به 26 سال در این قلعه ها به سر برد، اما در این دوران، لحظه ای از تلاش علمی باز نایستاد و کتاب های متعددی به رشته تحریر درآورد. با هجوم مغولان و فروپاشی اسماعیلیان، خواجه درصدد برآمد تا به هر نحو ممکن، از خونریزی و ویرانگری قوم مغولان جلوگیری نماید. از اینرو با استفاده از موقعیت علمی خود، به هلاکوخان مغول نزدیک شد و پس از مدتی از مقربان درگاه آنان گردید. همچنین مقام علمی و ارزش فکری خواجه نصیرالدین موجب شد تا هلاکو او را در شمار بزرگان دانسته، نسبت به حفظ و حراست از جان وی کوشا باشد. خواجه نصیرالدین در طول سالیان بعد، به شهرها و کشورهای مختلفی مسافرت نمود و شاگردان فرهیخته ای را پرورش داد که علامه حلی، کمال الدین میثم بن علی بحرانی، سید رکن الدین استرآبادی و مجدالدین طوسی از آن جمله اند.

وی همچنین با نفوذ خود مانع از قتل عام مردم و دانشمندان می گردید و در حفاظت از میراث عظیم اسلامی و علمی سعی زیادی نمود. خواجه نصیرالدین طوسی در علومی همچون ریاضیات، فلسفه، کلام، اخلاق، ادبیات، هیئت و نجوم و... مهارتی بسزا داشت و آثار متعددی به وجود آورد که قواعدالعقاید، اخلاق ناصری، اوصاف الاشراف، اساس الاقتباس و زیج ایلخانی از آن جمله اند. وی سرانجام در 18 ذیعقده 673 ق در 76 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در حرم حضرت امام موسی کاظمع به خاک سپرده شد.

_ تصویب قانون الحاق دولت ایران به قرارداد تبادل نامه های پستی جهان (1336 ش)

_ افتتاح اولین دوره مجلس شورای اسلامی (1359 ش)(1)

1- هفتم خرداد، روز قانون و آغاز هفته مجلس، یادآور هفتم خرداد ماه 1359 ش می باشد. در چنین روزی، اولین دوره مجلس شورای اسلامی افتتاح شد و از آن پس نیز در سال های 63، 67، 71، 75 و 79 دوره های دوم تا ششم مجلس شورای اسلامی آغاز شده است. افتتاح اولین دوره مجلس قانون گذاری در جمهوری اسلامی ایران، یک نقطه عطف به شمار می رود. وظیفه این مجلس، قانون گذاری و نظارت مستقیم بر عملکرد رییس جمهوری و هیئت دولت است. تعداد نمایندگان مجلس، 290 نفر است و با رأی مستقیم مردم انتخاب می شوند. هر شهر به تناسب جمعیت، تعدادی از کرسی های مجلس را به خود اختصاص می دهد. اقلیت های دینی شناخته شده در ایران با وجود آنکه، اکثر آنان، از لحاظ جمعیت، حد نصاب لازم یعنی 150 هزار نفر برای به دست آوردن یک کرسی را ندارند، اما در پارلمان دارای نماینده می باشند. انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی، در فاصله حدود یک سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی در 24 اسفند 1358 برگزار شد. در این انتخابات، ملت ایران با شرکت حدود یازده میلیون نفر در انتخابات به نمایندگان خود رأی دادند. و با برگزاری مرحله دوم، مجلس شورای اسلامی، ترکیب خود را یافت و با احتساب انتخابات میان دوره ای، مجموعا 263 نماینده به مجلس راه یافتند که در این میان، تعداد 4 زن، 130 روحانی و 133 غیرروحانی مشاهده می شد.

ص:166

_ روز قانون و آغاز هفته مجلس(1)

8خرداد

8خرداد

_ آغاز انتشار روزنامه «صور اسرافیل» در دوران مشروطه (1286 ش) (2)

1- مجلس شورای اسلامی در نگاه مردم ایران، محلی است جهت تهیه و تصویب قوانین اسلامی برای کلیه نیازهای جامعه در زمینه های مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، تبلیغی، نظامی، اخلاقی، قضایی و هر چیزی که به زندگی فردی و عمومی مربوط می شود و به قانون نیاز دارد. قوانین غنی و قوی و پر مایه ای که بتواند پاسخگوی همه نیازها باشد و روزنه های بی قانونی را ببندد. از این رو افتتاح مجلس شورای اسلامی با این هدف در هفتم خرداد 1359 صورت گرفت. گشایش مجلس یکی از مهم ترین دلایل احترام به قانون و اهمیت دادن به رأی و نظر مردم در نظام جمهوری اسلامی است و وجود مجالس قانون گذاری در هر کشور، حکایت از وجود آزادی در نظام حکومتی آن می کند. به همین منظور، هفتم خرداد ماه، سالروز افتتاح اولین دوره مجلس شورای اسلامی، به عنوان روز قانون نامیده شده است.
2- اولین شماره نامه هفتگی صوراسرافیل چند ماه پس از پذیرش مشروطیت ایران در هشتم یا یازدهم خرداد 1286 از چاپ خارج شد و به دست مردم رسید. این روزنامه با پیشنهاد و کوشش میرزاجهانگیرخان شیرازی معروف به صور اسرافیل و علی اکبر دهخدا اداره و منتشر می شد. جهانگیرخان این روزنامه را با هدف تکمیل معنی مشروطیت و حمایتِ مجلس شورای ملی و کمک به روستائیان، ضعفا، فقرا و مظلومین انتشار می داد. در آغاز، صوراسرافیل هفته ای یکبار منتشر می شد. تا آن وقت، ادبیات و انشاء ایرانی عموما و روزنامه ها، خصوصا به طرز نگارش قدیم، سراسر الفاظ مسجَّع، پرتکلف و بی حقیقت و بدون معنی و خالی از سود و اثر بود. این روزنامه در تغییر نگارش تأثیر فراوانی داشت. روزنامه صوراسرافیل در طول انتشار خود دچار مشکلاتی شد. چندین بار نویسنده آن را تکفیر کردند و چند بار بساط روزنامه نویسی آن را در هم پیچیدند.

این روزنامه سرانجام پس از 32 شماره انتشار و در پی به توپ بستن مجلس توسط محمد علی شاه قاجار و پس از قتل میرزا جهانگیرخان، مدتی تعطیل شد تا این که دهخدا آن را چند شماره در اروپا منتشر کرد و پس از مدتی برای همیشه تعطیل شد.

_ تصویب قانون تأسیس دانشگاه تهران توسط مجلس شورای ملی (1313 ش)(1)

_ آغاز به کار مجتمع مس سرچشمه (1361 ش)

_ رحلت عالم امامی و فقیه اصولی آیت اللّه «میر سید علی فانی اصفهانی» (1368 ش)(2)

1- به موجب قانون تأسیس دانشگاه، مصوَّب هشتم خرداد سال 1313 ش، در این تاریخ، از مدارس عالی آن زمان از قبیل دارالمعلّمین عالی، مدرسه حقوق و علوم سیاسی و مدرسه عالی طبّ، دانشگاه تهران تشکیل شد و اجزاء مختلف آن به سرعت ایجاد گردید. تا قبل از آن، در نقاط مختلف کشور، مدارس قدیمه ای وجود داشت که در آنها، علوم اسلامی و بسیاری از مباحث مربوط به علوم عقلی و نقلی تدریس می شد. مجموعه این مدارس و ایجاد مدارس عالی دیگر نظیر دارالفنون و دارالمعلّمین و همچنین لزوم وحدت و تمرکز در اداره این مدرسه های عالی سبب شد که وزارت فرهنگ به روش جدید طرح دانشگاهی را تدوین نماید. این لایحه به مجلس شورای ملی ارسال و در هشتم خرداد 1313 به تصویب رسید. سرانجام در تاریخ پانزدهم بهمن 1313 ش، سنگ بنای دانشگاه تهران نیز گذاشته شد و پس از مدتی به پذیرش دانشجو اقدام نمود.
2- آیت اللّه میر سیدعلی فانی اصفهانی در سال 1294 ش 1333 ق در اصفهان به دنیا آمد. وی از نه سالگی به تحصیل مقدمات علوم اسلامی روی آورد و پس از طی مقدمات و سطوح، در محضر حضرات آیات: سید محمد نجف آبادی و میرسیدعلی نجف آبادی به درجات بالای علمی دست یافت. آیت اللّه فانی، پس از نیل به درجه اجتهاد، از اصفهان راهی نجف اشرف شد و در مدت اقامت سی ساله در آن شهر به تدریس فقه و اصول، تفسیر، کلام و اخلاق و... مشغول شد. ایشان در سال 1352 ش به ایران مراجعت نمود و در قم به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت. آثار باقی مانده از آیت اللّه فانی اصفهانی، متجاوز از هشتاد جلد کتاب می باشد که عموما در علوم اسلامی همچون فقه، اصول، کلام، فلسفه و تفسیر نگاشته شده است. دستور حج و عمره، فواید رجالیه، اربعین حدیث و تفسیر سوره فاتحه و... از جمله آثار ایشان است. این عالم امامی و فقیه اصولی سرانجام در هشتم خرداد 1368 در 74 سالگی درگذشت.

ص:168

9خرداد

9خرداد

_ ورود قوای استعماری انگلیس به سرزمین اسلامی عراق (1293 ش) (1)

_ درگذشت «ناظم الاطباء» پزشک و لغت شناس ایرانی (1303 ش)(2)

1- همزمان با گسترش آتش جنگ جهانی اول به نواحی شرقی اروپا، انگلستان، در سال 1293 ش برابر با 1914 م به امپراتوری عثمانی اعلان جنگ داد و پس از چند روز تصمیم به اشغالِ شهر بصره در جنوب عراق گرفت. چون اهالی بصره از این موضوع مطلع شدند، سخت به هراس افتادند و از علما کمک گرفتند. علمای آگاه به زمان نیز این بار چون همیشه، استراتژی مناسبی اتخاذ کردند و به ندای مظلومانه مردم بصره پاسخ مثبت دادند. آنان از یک سو فتوا بر وجوب دفاع دادند و از سوی دیگر، مردم را به مبارزه و پیکار علیه نیروهای متجاوز انگلیسی تحریک و تشویق کردند. خود نیز پیشاپیشِ مجاهدان و عشایر، به طرف میادینِ نبرد حرکت کردند و رهبری امت را در صحنه های جنگ بر عهده گرفتند. این جریان ها سرانجام به انقلاب مشهورِ سال 1920 م برابر با 1299 ش عراق علیه نیروهای انگلستان، منجر شد. این انقلاب هرچند به پیروزی کامل بر دشمن اشغالگر نیانجامید ولی قدرت و نفوذ روحانیان شیعه در میان اقشار مختلف مردم را به همگان نشان داد و بار دیگر پیروی ملت را از مراجع معظم تقلید آشکار ساخت.
2- میرزا علی اکبر خان نفیسی ملقب به ناظم الاطباء کرمانی در حدود سال 1336 ش 1263 ق در کرمان به دنیا آمد. او پس از پایان تحصیلات مقدماتی، به فراگیری علومی چون حکمت الهی و فلسفه روی آورد و در مدرسه دارالفنون تهران، طب را آموخت. ناظم الاطباء پس از پایان تحصیلات، نخستین بیمارستان جدید در ایران را تأسیس کرد و در مجلسِ حِفظُ الصَّحه (حفظ تندرستی) متشکل از پزشکان معروف شهر حضور داشت. وی در سال 1261 ش (1298) دومین بیمارستان با سبک جدید را در مشهد بنیان نهاد و از 1271ش، از اطبای ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار شد. علی اکبر نفیسی علاوه بر طبابت به نگارش کتاب همت

می ورزید و آثاری را نیز پدید آورد. آثار ناظم الاطباء در طب شامل مجموعه کتاب های سودمندی است که توسط او تألیف و یا از منابع خارجی ترجمه شده است. ناظم الاطباء در گردآوری واژه های زبان فارسی نیز سعی بسیار مبذول داشت و آثار ارزشمندی به وجود آورد که مهمترین اثر او در این زمینه، فرهنگ نفیسی در پنج جلد است که مدت 25 سال از عمر خود را صرف گردآوری و تحریر آن کرد. ناظم الاطبا کرمانی سرانجام در 9 خرداد 1303ش در 77 سالگی درگذشت.

_ رحلت فقیه اصولی آیت اللّه «سیدمحمدباقر قاضی طباطبایی» (1326 ش)(1)

1- آیت اللّه حاج سیدمحمدباقر قاضی طباطبایی تبریزی در سال 1248 ش 1285 ق در تبریز به دنیا آمد و مبادی فقه و اصول و کلام و معقول را از علمای زادگاهش فرا گرفت. وی سپس برای تکمیل تحصیلاتش، در سال 1269 ش راهی عتبات عالیات گردید و در محضر میرزای بزرگ شیرازی در سامرا حضور یافت. آیت اللّه قاضی پس از آن رهسپار نجف شد و در درس خارج آیات عظام: میرزا حبیب اللّه رشتی، ملامحمد فاضل شرابیانی، محمد باقر اصطهباناتی و ملااسماعیل قراباغی شرکت جست. وی همچنین در درس اخلاق آخوند ملاحسینقلی همدانی حاضر شد و به مدارج والای اخلاقی و علمی دست یافت. این عالم ربانی پس از مدتی که در تبریز اقامت گزید، بار دیگر در حوزه علمیه نجف حاضر شد و در درس آیات عظام: سید محمدکاظم یزدی و شیخ الشریعه اصفهانی حضور یافت. آیت اللّه قاضی سرانجام پس از سیزده سال اقامت در نجف و اخذ اجازه اجتهاد از علامه سید محمدکاظم یزدی و فاضل شرابیانی و اجازه روایت از سیدابوالحسن اصفهانی، به تبریز مراجعت نمود و از آن پس به مدت بیش از چهل سال به درس و بحث و تالیف و تدریس همت گماشت. از این عالم ربانی تالیفات متعددی بر جای مانده که مَخزَنُ الفوائد فی حاشیهِ الفرائد، حاشیه بر فُصول الاصول و نیز تقریرات اساتیدش: میرزای رشتی، علامه یزدی و شیخ الشریعه اصفهانی از آن جمله اند. این فقیه و مجتهد امامی، سرانجام پس از عمری سرشار از علم و معنویت، در نهم خرداد 1326 ش برابر با دهم رجب 1366 ق چشم از جهان فرو بست و در تبریز به خاک سپرده شد. این عالم بزرگوار، پدر اولین شهید محراب آیت اللّه سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی می باشد.

ص:170

_ کشف «چشمه نقطه ای» در کهکشان راه شیری (1371 ش)(1)

10خرداد

10خرداد

_ انعقاد عهدنامه «ارز روم» میان دولت ایران و امپراتوری عثمان (1226 ش)(2)

1- دکتر جلال صمیمی، محقق و استاد دانشگاه صنعتی شریف تهران، پس از بیست سال تحقیق درباره کهکشان راه شیری و آزمایش در مورد تابش اشعه گاما، موفق به کشف پنج چشمه گاما در مرکز این کهکشان شد. دکتر جلال صمیمی متولد سال 1319 در شهرستان زابل و دارای مدرک دکترا در رشته فیزیک است. او پس از مطالعات و تحقیقات گسترده، آزمایش های مکرر خود را در زمینه امولوسیون هسته ای انجام داد و سرانجام موفق به این کشف مهم شد.
2- در زمان سلطنت محمدشاه قاجار، والی بغداد به تحریک بازرگانان بصره که از رونق گرفتن بندر خرمشهر زیان دیده بودند، این بندر را مورد تجاوز قرار داد و پس از کشته و زخمی کردن عده ای، اموال بازرگانان را به غارت برد. در پی آن، دولت ایران نماینده ای به عثمانی فرستاد تا با آنان به مذاکره پرداخته، جبران خسارات وارده را خواستار شود. در این اثنا، دولت عثمانی مدعی شد که بندر خرمشهر جزء خاک عثمانی است و این حادثه را مساله ای داخلی می داند. در پی این ادعا، دولت ایران نیز تهدید کرد که به تلافی حمله به خرمشهر، شهر بغداد را هدف حملات خود قرار خواهد داد. اما دولت عثمانی که پس از جنگ های خود با روسیه، تمایلی به جنگ با ایران نداشت، نماینده اش را به ایران فرستاد و بندر خرمشهر را تخلیه کرد. پس از آن، مذاکرات دو طرف آغاز شد در این اثنا بار دیگر کشتاری در کربلا روی داد و در آن ایرانیان مقیم کربلا قتل عام شدند. این حادثه، دولت ایران را به شدت عصبانی کرد اما با تلاش های سیاسی، مذاکرات صلح آغاز شد و پس از گذشت دو سال، قرارداد ارز روم در دهم خرداد 1226 ش برابر با 16 جمادی الثانی 1262 ق بین ایران و عثمانی امضا گردید. نماینده ایران در این کنفرانس، میرزا تقی خان فراهانی معروف به امیرکبیر بود که تلاش و تدبیر او، شگفتی و تحسین

نمایندگان روس و انگلیس را برانگیخت. به موجب این پیمان دولت ایران از ادعای خود نسبت به سلیمانیه چشم پوشید و در عوض دولت عثمانی مالکیت ایران بر بندر خرمشهر و حق کشتی رانی در رودخانه شط العرب را به رسمیت شناخت و مقرر شد که دولت عثمانی از بدرفتاری با زائران و بازرگانان ایرانی پرهیز کند.

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «حاج شیخ عزیز اللّه خسروی زنجانی» (1374 ش)(1)

_ روز جهانی مبارزه با دخانیات (برابر با سی ویکم مه)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ عزیز اللّه خسروی زنجانی در سال 1287 ش 1326 ق در یکی از روستای توابع زنجان به دنیا آمد و پس از فراگیری علوم مقدماتی، وارد حوزه علمیه زنجان شد. وی پس از ده سال، راهی قم گردید و در مدت دوازده سال در دروس خارج فقه و اصول و فلسفه و حکمت متعالیه استادان نامداری همچون حضرات آیات: سید صدرالدین صدر، محمد فیض قمی، سید محمد حجت کوه کمره ای، سید حسین بروجردی و حضرت امام خمینی رحمه الله شرکت جست. این عالم وارسته در سال 1334ش، به امر آیت اللّه بروجردی، به منظور ترویج احکام قرآن و معارف اهل بیت به منطقه ای دور افتاده و محروم به نام تکاب در آذربایجان غربی عزیمت نمود و تا پایان عمر خود به مدت چهل سال تمام به تدریس، وعظ، خطابه، ارشاد مردم و ایجاد وحدت پرداخت. حضور ایشان به رغم شرایط دشوار منطقه، نقش بسیار مؤثری در گسترش مکتب اهل بیت(ع) و تعمیق ریشه های اعتقادات شیعی داشت. آیت اللّه زنجانی در جریان نهضت اسلامی مردم به رهبری حضرت امام، به عنوان روحانی مخالفِ دستگاه حاکم، در منطقه شناخته می شد و در هیچ دوره ای، کوچک ترین تمایل به سازش با رژیم پهلوی از خود بروز نداد. وی پس از قیام پانزده خرداد 42، به دلیل گام برداشتن در جهت اهداف استاد و رهبر خود، حضرت امام خمینی رحمه الله، در مجالس عمومی، بارها مورد تهدید و تطمیع واقع گردید ولی تا پایان، با اعتماد و اتکاء به خدا، ثابت و استوار ایستاد. سرانجام این عالم مجاهد و پرهیزگار در دهم خرداد 1374 ش برابر با اول محرم 1416 ق در 87 سالگی دعوت حق را اجابت کرد و در گلزار شهدای تکاب به خاک سپرده شد.
2- دهم خرداد هرسال برابر با سی ویکم مه به عنوان روز جهانی مبارزه با دخانیات نام گرفته است تا با آگاه سازی همگان از مضرات این ماده ضدّ سلامت بشری، جامعه به سمت مبارزه با دخانیات سوق داده شود. دخانیات یکی از سوغات شوم استعمار است که متأسفانه همه ساله جان میلیون ها نفر را در جهان می گیرد و شمار کثیری را به انواع معلولیت ها و بیماری های صعب العلاج مبتلا می سازد. تأثیرِ سیگار در ایجاد بیماری های

گوناگون امروزه در مطالعات پزشکی مورد تأکید قرار گرفته است، از این رو برخی، سیگار کشیدن را خودکشی تدریجی نامیده اند. مرگ و میر بر اثر دخانیات در سطح جهان به بیش از 5/2 میلیون نفر در سال رسیده که بیش از پنجاه هزار نفر از این رقم مربوط به ایران می باشد. در ایران، مصرف سالانه سیگار به چهل میلیارد نخ می رسد که بین 400 تا 700 میلیارد تومان هزینه بر می دارد. هزینه مصرف سیگار در هر سال معادل 100 تا 180 تن طلا است که معادل 125 سال تولید طلای کشور است.

11خرداد

11خرداد

_ کاشتن اولین بذر توتون سیگار توسط «حکیم فانوس» در رشت (1266ش)

_ تصویب اساسنامه فرهنگستان ایران در هیئت وزیران (1314 ش)(1)

_ درگذشت استاد «سیدحسین میرخانی» خوشنویس برجسته (1361ش) (2)

1- برای حفظ و توسعه و ترقی زبان فارسی، اساسنامه تشکیل فرهنگستان زبان و ادب پارسی در یازدهم خرداد 1314ش در هیئت وزیران به تصویب رسید و اولین جلسه آن با حضور 24 تن از ادیبان کشور فردای آن روز، در دوازدهم خرداد 1314 برگزار شد. اهمّ وظایف فرهنگستان عبارتند از: اختیار الفاظ و اصطلاحات در هر رشته از رشته های زندگانی با سعی در این که حتی الامکان، فارسی باشند؛ پیراستن زبان فارسی از الفاظ نامناسب؛ تهیه دستور زبان و استخراج و تعیین قواعد برای وضع لغات فارسی و اخذ یا ردّ لغات بیگانه و خارجی؛ جمع آوری لغات، اصطلاحات، اشعار، امثال و نوادر محلی؛ تشویق شعرا و نویسندگان در ایجاد شاهکارهای ادبی؛ تشویق دانشمندان به تألیف و ترجمه کتب سودمند به فارسی فصیح و مأنوس و مطالعه در اصلاح خط فارسی. فرهنگستان پس از شهریور 1320 به تدریج ضعیف و سپس تعطیل گردید. پس از آن، کوشش هایی برای افتتاح مجدد آن به عمل آمد که ثمری نبخشید تا این که سرانجام، فرهنگستان زبان ایران، در آبان ماه 1349 ش بنیان نهاده شد.
2- سیدحسین میرخانی برادر بزرگتر استاد سیدحسن میرخانی در سال های پایانی عمر معروف به سِراجُ الکُتّاب، در سال 1284 در تهران به دنیا آمد. تعلیم خط را از پدر که از خوشنویسان و شاگردان میرزا رضا کلهر بود فرا گرفت و طولی نکشید که به جرگه خوشنویسان به ویژه در تحریر خط نستعلیق درآمد. میرخانی مدرس خط کلاس عمومی خوشنویسی اداره هنرهای زیبا بود و مجال کمتری برای کتابت آثار می یافت. از آثار مهم

کتابت استاد میرخانی، دو مجلد قرآن کریم است که قرآن اول با ترجمه فارسی و قرآن دوم، بدون ترجمه به چاپ رسیدند. سیدحسن میرخانی موفق به دریافت نشان درجه یک هنر و نشان درجه سه خدمت شد و تقدیرنامه ای از دانشگاه الزهرا به مناسبت نوشتن اولین قرآن اخذ کرد. از خدمات مهم وی در جهت گسترش هنر خوشنویسی، پایه گذاری انجمن خوشنویسان ایران می باشد که هم اکنون نیز این انجمن در راستای این هنر فعالیت می کند. این استاد گرانمایه سرانجام در یازدهم خرداد 1361 ش در 77 سالگی درگذشت.

ص:173

_ انحلال حزب جمهوری اسلامی به پیشنهاد اعضای آن (1366 ش)(1)

_ درگذشت استاد، دکتر «مهدی روشن ضمیر» ادیب و زبانشناس معاصر (1378 ش)(2)

1- حزب جمهوری اسلامی یک هفته پس از پیروزی انقلاب از سوی حضرات آیات سید محمد حسینی بهشتی، سید علی خامنه ای، سید عبدالکریم موسوی اردبیلی، اکبر هاشمی رفسنجانی و دکتر محمد جواد باهنر با هدف ایجاد تشکیلاتی نیرومند و سامان دادن به نیروهای فعال و ایجاد انسجام و انضباط، اعلام موجودیت کرد و به عضوگیری پرداخت. این حزب، در طول حیات خود، ضمن شرکت فعال تشکیلاتی در تمامی صحنه های سیاسی و اجتماعی کشور، به لحاظ حضور رهبران حزب در سطوح بالای تصمیم گیری، نقش تعیین کننده ای در سمت گیری مسائل و موضع گیری های کشور ایفا نمود. فعالیت حزب جمهوری اسلامی تا سال 1363، همچون گذشته ادامه یافت ولی از آن سال به بعد، به تدریج دامنه و گستردگی آن کاهش یافت تا آن که در یازدهم خرداد 1366، به دنبال پیشنهاد آیت اللّه خامنه ای و هاشمی رفسنجانی به امام خمینی، مبنی بر توقف فعالیت های حزب و موافقت ایشان، حزب جمهوری اسلامی، فعالیت های خود را متوقف نمود. در نامه رهبران حزب در دلایل انحلال آن آمده بود: «احساس می شود که وجود حزب، دیگر آن منافع و فوائد آغاز کار را نداشته و به عکس ممکن است تخرّب در شرایط کنونی، بهانه ای برای ایجاد اختلاف و دو دستگی و موجب خدشه در وحدت و انسجام ملت گردد. شورای مرکزی حزب، با اکثریت قاطع به این نتیجه رسید که مصلحت کنونی انقلاب در آن است که حزب جمهوری اسلامی تعطیل و فعالیت های آن به کلی متوقف گردد».
2- استاد دکتر مهدی روشن ضمیر در سال 1298 ش در تبریز به دنیا آمد و پس از طی دوران ابتدایی و متوسطه، برای ادامه تحصیل، در سال 1316 راهی تهران شد. وی از آن پس به تدریس و نیز ادامه تحصیل پرداخت و در سال 1336 دکترای خود را از فرانسه اخذ کرد. استاد روشن ضمیر از آن پس به مدت 27 سال در دانشگاه تبریز تدریس نمود و به تألیف و نگارش نیز پرداخت. مشکلات زبان فرانسه در 3 جلد، دیار خوبان، برگزیده های ادبی در 2 جلد و مجله های فرانسه و نیز ترجمه فردوسی و حماسه ملی و معتقدات و آداب ملی از جمله آثار وی می باشند. استاد روشن

ضمیر سرانجام پس از عمری تلاش و خدمت در 80 سالگی در تهران درگذشت و در مقبرهٔ الشعرای تبریز به خاک سپرده شد.

12خرداد

_ آغاز سفر 38 روزه «رضاشاه» به ترکیه (1313 ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه العظمی «سیدمحسن حکیم» زعیم حوزه علمیه نجف اشرف (1349 ش)(2)

1- در دوازدهم خرداد سال 1338، رضاخان به همراه تنی چند از وزرا و امرای ارتش راهی ترکیه گردید و با مصطفی کمال آتاتورک دیدار کرد. در این دیدار هر دو طرف توافق کردند تا گامی بلند در جهت زدودن دین از جامعه و حکومت خود برداشته، برای اجرای نقشه های ضددینی و مخالف اسلام به مذاکره بپردازند. کشف حجاب، لباس متحدالشکل، مبارزه با روحانیون و خلع لباس آنان از جمله اثرات این سفر پس از بازگشت رضاخان از ترکیه بود. اگرچه این اقدامات در ترکیه نیز تقریبا با موفقیت انجام شد، ولی رضاخان در این راه به واسطه دین خواهی مردم با توفیقات کمتری روبه رو گردید.
2- حضرت آیت اللّه العظمی سیدمحسن طباطبایی حکیم در سال 1267 ش 1306 ق در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح حوزه، در 20 سالگی به درس خارج آیات عظام آخوند خراسانی، آقا ضیاء عراقی و میرزای نایینی وارد شد و به اجتهاد رسید. آیت اللّه حکیم پس از رحلت آیت اللّه بروجردی به عنوان یکی از مراجع مطرح و برجسته مطرح گردید و بسیاری از مردم عراق و شیعیان مناطق اطراف از ایشان تقلید می کردند. ایشان با تمام جریاناتی که در جهت مخالفت با اسلام شکل می گرفتند به مبارزه بر می خاست و از خود مسامحه ای نشان نمی داد. فتوای معروف ایشان درباره الحادی بودن کمونیسم، تحول بزرگی در عراق به وجود آورد. همچنین فتوای جهاد علیه اسرائیل و تقویت نیروهای مبارز ضدرژیم صهیونیستی از ایشان صادر گردید. ساخت و تأسیس کتابخانه ها، مدارس، حسینیه ها و مکان های فرهنگی و تألیف کتبی از قبیل مُستمسِک عروه الوثقی، نهج الفقاهه و شرح تبصره و... از جمله خدمات این مرجع بزرگ به حوزه نجف و عالم تشیع است. سرانجام این عالم ربانی در حالی که اهانت های فراوان و آزارهای بسیاری از رژیم بعث

عراق متحمل شده بود، در دوازدهم خرداد 1349 برابر با 27 ربیع الاول 1390 ق در 92 سالگی دعوت حق را لبیک گفت و پس از تشییعی با شکوه، در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ انتصاب آیت اللّه «هاشمی رفسنجانی» به جانشینی فرماندهی کل قوا (1367 ش)(1)

_ درگذشت آزاده نستوه «سیدعلی اکبر ابوترابی» (1379 ش)(2)

1- در اواخر جنگ و پس از سقوط شلمچه، جمهوری اسلامی ایران دست به اقداماتی زد که افزایش فعالیت های سیاسی برای جابجایی در بندهای قطعنامه 598 شورای امنیت و اعزام نیروهای بیشتر به جبهه های جنگ از آن جمله است. همچنین اقدام برجسته ای که ایران در این زمان انجام داد، انتصاب آیت اللّه هاشمی رفسنجانی به عنوان جانشین فرماندهی کل قوا در دوازدهم خرداد 1367 بود. زمینه های انتصاب آقای هاشمی به مسؤولیت جدید، اساسا پس از سقوط فاو ایجاد شد و بدین ترتیب بود که سپاه، ایشان را برای این عنوان به امام پیشنهاد کرد. از اینرو، امام پس از سقوط شلمچه، طی حکمی، آقای هاشمی را به این سمت تعیین نموده و در آن حکم، به ایجاد ستاد فرماندهی کل، هماهنگی کامل ارتش، سپاه، بسیج و نیروهای انتظامی سعی در استفاده هر چه بهتر از امکانات و نیروها و بهره برداری صحیح از کمک های مردمی اشاره کردند.
2- حجت الاسلام سید علی اکبر ابوترابی، در سال 1318 ق در شهر قم به دنیا آمد و پس از اخذ دیپلم، با تشویق پدر، وارد حوزه علمیه مشهد شد. با آغاز نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی، وارد عرصه مبارزات سیاسی گردید و در هجوم عوامل رژیم ستمشاهی به مدرسه فیضیه قم، مورد ضرب و شتم مأمورانِ شاه قرار گرفت. در پی تبعید حضرت امام به نجف، حجت الاسلام ابوترابی به حضور امام شتافت و در درس خارج فقه و اصول آن حضرت حاضر گشت. وی پس از شش سال اقامت در نجف، هنگامی که قصد داشت اعلامیه های امام را به ایران بیاورد در مرز خسروی دستگیر و پس از شکنجه های متعدد، به زندان منتقل شد. ایشان با افرادی همچون شهید رجایی، آیت اللّه خامنه ای، آیت اللّه بهشتی، سید علی اندرزگو و... فعالیت نزدیک و همکاری زیادی داشت و در پیروزی انقلاب اسلامی تلاش فراوانی از خود نشان داد. با آغاز جنگ تحمیلی، به همراه شهید دکتر چمران در ستاد جنگ های نامنظم به سازماندهی نیروهای مردمی پرداخت تا این که در 26 آذر 59 در یکی از مأموریت های شناسایی به اسارت دشمن بعثی در آمد و به مدت ده سال، امیدبخش اسیران در بند رژیم عراق بود. سرانجام حجت الاسلام سیدعلی

اکبر ابوترابی، این عالم نستوه، مجاهد دوران ستم شاهی و نماینده ولی فقیه در ستاد امور آزادگان و نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی در دوره چهارم و پنجم، در روز 12 خرداد 1379 ش برابر با 27 صفر 1421 ق در اثر سانحه رانندگی در راه زیارت امام رضا به همراه پدر ارجمندشان آیت اللّه حاج سیدعباس ابوترابی به لقاءاللّه پیوست. پیکر این دو مرد متقی در روز شهادت امام رضاع در صحن آزادی آن حرم مطهر به خاک سپرده شد.

13خرداد

_ سخنرانی تاریخی عصر عاشورای امام خمینی رحمه الله در مدرسه فیضیه قم (1342 ش)(1)

1- در آغاز محرم سال 1383 ق برابر با خرداد 1342 ش، قم به صورت پایگاه ضد رژیم درآمده و شور خاصی در آن برپا بود. در عصر عاشورای آن سال برابر با سیزدهم خرداد 1342 ش حضرت امام خمینی ره با حضور در مدرسه فیضیه، طی سخنان کوبنده ای، ضمن انتقاد شدید از رژیم پهلوی و اربابان آمریکایی و اسرائیلی شاهِ ایران، پرده از جنایات طاغوت برداشتند. حضور مردم در سخنرانی به اندازه ای بود که تمام صحن فیضیه و دارالشفاء، صحن حرم حضرت معصومه، میدان آستانه و اطراف، مملو از جمعیت بود. در پی سخنرانی افشاگرانه حضرت امام، در سحرگاه پانزدهم خرداد سال 1342، دژخیمان رژیم ستمشاهی به خانه ساده و بی آلایش امام در قم یورش برده و امام را دستگیر و دور از چشم مردم به زندانی در تهران منتقل کردند. هنوز چند ساعتی از این حادثه نگذشته بود که فریاد مردم معترض و انقلابی، علیه حکومت دیکتاتوری شاه بلند شد و خواستار برقراری حکومت اسلامی و پایان دادن به رژیم ستمشاهی شدند. به همین جرم بود که گلوله های برخاسته از خشم و کینه حکومت ننگین شاه، قلب هزاران مسلمان انقلابی بپاخاسته را در این روز نشانه رفت و با به خاک و خون کشیدن آنان، قیام خونبار و جاوید پانزدهم خرداد 42 شکل گرفت.

ص:177

_ عملیات کوچک نصر 2 در منطقه عملیاتی میمک توسط ارتش (1366 ش)(1)

_ اعتراف آلمان غربی به متجاوز بودن رژیم بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی (1366 ش)

14خرداد

14خرداد

_ مرگ «شیخ خزعل» فرمانروای خوزستان در زمان رضاخان پهلوی (1315 ش)(2)

1- عملیات نصر 2 در نیمه شب 13 خرداد 1366 با رمز مبارک یا حسین مظلومع و با هدف آزادسازی ارتفاعات مشرف بر خطوط مواصلاتی دشمن، در منطقه عملیاتی میمک آغاز شد. نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران در این عملیات با هجوم به گردان هایی از دشمن، نیروهای کماندویی و زرهی بعثی را در ارتفاعات میمک، درهم کوبیدند و بر برخی از این ارتفاعات تسلط یافتند. در این میان، دشمن بعثی با احساس خطر از استقرار رزمندگان ارتش در مواضع و ارتفاعات جدید و نیز زیردید و تیر قرار گرفتن شهرهای اطراف، اقدام به چند پاتک نمود که با مقاومت ارتشیان سلحشور مواجه گردید و با از دست دادن ده ها تانک، ده ها قبضه سلاح سبک و نیمه سنگین و تعدادی کشته و زخمی و اسیر، مجبور به عقب نشینی گردید.
2- شیخ خزعل خان ملقب به مُعِزُّ السَّلطَنه و سردار اقدس در حدود سال 1240 به دنیا آمد. وی در 1280 ش به جای برادرش که گویا به دست او از بین رفته بود، از طرف مظفرالدین شاه به حکمرانی خرمشهر مُحَمَّرِه و نواحی اطراف تعیین گردید. وی بر خلاف برادرش، مردی باهوش و سیاستمدار بود و با ازدواج های متعددِ مصلحتی، توانست به صاحبان قدرت و مقامات درجه اول کشور در دربار نزدیک شود. شیخ خزعل، کم کم نفوذ فراوانی در منطقه خوزستان به دست آورد و مدت ها، فرمانروایی آن جا را به عهده داشت. او با برانداختن سایر رقیبان و مطیع ساختن آنها، چنان قدرت و امکاناتی به چنگ آورد که خود را امیرِ عربستان نامید و پس از

صدور فرمان مشروطه که اوضاع ایران آشفته بود، داعیه سلطنتِ خوزستان پیدا کرد. وی با برقراری روابط بسیار نزدیک با انگلیسی ها، موقعیت خود را در برابر دولت ایران تضمین شده می دید و در ردیف شیوخ درجه اول خلیج فارس به شمار می رفت. اما با روی کار آمدن رضاخان میرپنج و حمایت پنهانی انگلیس از او، انگلستان از خزعل روی بر تافت و او را تنها گذاشت. خزعل که وضعیت جدید را دید، خوزستان را بدون کمترین مقاومت به سردار سپه واگذار کرد و از رضاخان عذرخواهی نمود. او خود را ناتوان تر از آن می دید که بدون یاری انگلیس از عهده رضامیرپنج برآید، بنابراین پس از یکبار نافرمانی، خود را تسلیم نمود. در نهایت او و خاندان و سران قبیله او را به تهران فرستادند تا این که شیخ خزعل در چهاردهم خرداد 1315 ش در حدود 75 سالگی توسط عده ای ناشناس که ظاهرا از مأموران امنیتی بودند خفه شد و درگذشت. شیخ خزعل مردی فوق العاده عیّاش و خوشگذران بود و تعداد همسرانش در حرمسرا از یکصد نفر تجاوز می کرد. او در مکر و حیله نظیر نداشت و در جاه طلبی از هیچ کاری فروگذار نمی کرد.

_ ارتحال آیت اللّه «سیدجعفر شاهرودی» عالم و فقیه جلیل (1352 ش) (1)

_ بمباران روستاهای مرزی ایران توسط جنگنده های رژیم بعث عراق (1358 ش)(2)

1- آیت اللّه سید جعفر شاهرودی در سال 1294ش 1333ق در خاندان فضل و دانش به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات، برای ادامه تحصیل راهی مشهد و قم شد و از محضر حضرات آیات میرزا جواد ملکی تبریزی و شیخ عبدالکریم حائری یزدی و دیگر استادان بهره جست. ایشان همچنین در نجف در درس آیات عظام: میرزای نائینی، آقا ضیاءالدین عراقی و سیدابوالحسن اصفهانی استفاده نمود و به مقام اجتهاد رسید. وی در سال 1324 ش به ایران بازگشت و ابتدا در شهر ری و سپس در تهران رحل اقامت افکند و به اقامه جماعت و خدمات دینی و نشر معارف اسلامی پرداخت. این عالم سترگ سرانجام در چهاردهم خرداد 1352ش برابر با دوم جمادی الاول 1393 ق در 58 سالگی دعوت حق را اجابت کرد و جنازه اش را با تجلیل به قم حمل کرده و در قبرستان شیخان مدفون گردید. آیت اللّه سیدجعفر شاهرودی از جمله عالمانی بود که به زیور علم و حلم آراسته و دارای معنویت و صفای قلب و تزکیه نفس و بر کنار از هواهای نفسانی بود.
2- روابط ایران و عراق که از سال 1975 م 1354 ش بر اساس مفاد قرارداد الجزایر متکی بود. پس از برپایی نظام جمهوری اسلامی ایران، بر اساس اصل وفای به عهد ادامه یافت و دولت انقلابی ایران، مفاد آن را دقیقا رعایت کرد. اما علی رغم این پایبندی ایران، رژیم بعث عراق در چهاردهم خرداد 1358، روستاهای مرزی ایران را توسط جنگنده های خود بمباران نمود. دولت ایران برای نشان دادن حُسن نیت خود، بدون اقدام متقابل و به منظور کاهش تشنج، استاندار آذربایجان غربی را جهت مذاکره با استاندار سلیمانیه به عراق اعزام کرد. اما عراق در هفته های آینده نیز به این اعمال ادامه داد تا این که جنگ خونین هشت ساله را در 31 شهریور 1359 به ایران تحمیل نمود.

ص:179

_ ارتحال جانسوز حضرت «امام خمینی رحمه الله » بنیانگذار فقید جمهوری اسلامی ایران (1368ش)(1)

_ انتخاب آیت اللّه «سیدعلی خامنه ای» به رهبری انقلاب اسلامی توسط مجلس خبرگان (1368ش)(2)

1- حضرت امام خمینی ره در زادروز حضرت زهرا(س) در 20 جمادی الثانی 1320 ق برابر با اول مهر 1281 ش در خمین به دنیا آمدند. هنوز پنج ماه از تولد این عزیز نگذشته بود که پدرشان، سیدمصطفی، از علمای آن دیار به دست خوانین منطقه به شهادت رسید. آن حضرت تحت تکفّل مادر، عمه و برادر بزرگ خود، پس از تحصیل مقدمات در خمین راهی اراک گردید و از محضر حاج شیخ عبدالکریم حائری استفاده برد. با مهاجرت استاد به قم، حضرت امام نیز به قم رفتند و به تکمیل تحصیلات خود پرداختند. پس از ارتحال آیت اللّه بروجردی، زندگی سیاسی امام، وارد مرحله جدیدی شده و حوادث آینده، ایشان را به دشمن شماره یک رژیم پهلوی تبدیل کرد. سخنرانی های پرشور و افشاگری های کوبنده ایشان، رژیم را رسوا می نمود تا این که در اعتراض به تصویب لایحه کاپیتولاسیون، سخنرانی شدیداللحنی علیه رژیم ایراد فرمود و چند روز بعد از آن در آبان 1343 به ترکیه و سپس عراق تبعید شدند. این تبعید بیش از 14 سال به طول انجامید. امام که از خارج از کشور حوادث ایران را تعقیب می نمودند و انقلاب را هدایت می کردند، بر اثر پایداری مردم، سرانجام در 12 بهمن سال 57 وارد ایران شده و پس از چند روز، به رهبری ایشان، نظام شاهنشاهی ساقط شد. حوادث سال های پس از انقلاب اسلامی تا رحلت معظم له، فصل پرشوری در تاریخ حماسی جمهوری اسلامی ایران را تشکیل می دهد. سرانجام رهبر کبیر انقلاب اسلامی و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، پس از سال ها مبارزه در راه حق و متجلی ساختن اسلام حقیقی در میان جوامع اسلامی و بشری و ستیز دائم با کفر و استکبار جهانی، در شامگاه روز سیزدهم خرداد سال 1368ش به ملکوت اعلی پیوست و جهان اسلام در ماتم بزرگ ترین، شجاع ترین و آگاه ترین مرجع و رهبر اسلامی، به سوگ نشست. خبر رحلت این قائد عظیم الشأن در بامداد روز 14 خردادماه 1368 اعلام شد و قلب مالامال از عشق مردم به آن حضرت را به ماتمی جانکاه فرو برد.

2- پس از ارتحال جانسوز رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی ره، خبرگان ملت، طی اجلاس ویژه ای، تصمیم تاریخی و تعیین کننده خود را درباره جانشینی حضرت امام و انتخاب رهبر جدید اتخاذ کردند و حضرت آیت اللّه خامنه ای را به این سمت خطیر برگزیدند. بینش روشن درباره اسلام و علوم اسلامی، قدرت استنباط در فقه و حقوق اسلامی، آگاهی و شناخت وسیع در مورد مسائل زمان و مقتضیات عصر حاضر و نیز شجاعت، تدبیر و مدیریت قوی در حضرت آیت اللّه خامنه ای، موجب این انتخاب مجلس خبرگان بود. ایشان از مبارزان نخستین انقلاب از سال 42 و عضو شورای انقلاب بوده و پس از پیروزی نهضت در شورای عالی دفاع، حزب جمهوری اسلامی، امامت جمعه تهران، نمایندگی مجلس خبرگان و ریاست جمهوری و... مسؤولیت داشتند. با اعلام خبر رهبری معظم له، دل های مسلمانان شاد و دشمنان اسلام و انقلاب مأیوس شدند.

_ وفات فقیه بزرگوار و مجتهد عالی قدر آیت اللّه شیخ «محمدباقر کمره ای» (1374ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ محمدباقر کمره ای خمینی در سال 1281 ش 1320 ق در کمره خمین متولد گردید. وی پس از خواندن مقدمات نزد پدر، راهی اراک شد و پس از تاسیس حوزه علمیه قم وارد این شهر گردید. ایشان از پرورش یافتگان حوزه درس آیات عظام شیخ عبدالکریم حائری یزدی در قم و سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی، شیخ محمد حسین غروی اصفهانی، سیدعلی شهرستانی، شیخ مهدی خالصی و آقا ضیاء عراقی در نجف بود و پس از سالیانی، از استادان خود اجازه اجتهاد و روایت گرفت. آیت اللّه محمدباقر کمره ای علاوه بر تدریس و تألیف و ترجمه، به راهنمایی مردم پرداخته و در زندگی، بسیار زاهد و قانع بود و به نوافل یومیه، تهجد و شب زنده داری، رعایت مستحبات و بی اعتنایی به زخارف دنیا جدیت می نمود و دوبار پیاده به زیارت خانه خدا شتافت. از ایشان بیش از پنجاه کتاب ارزشمند برجای مانده است که: ترجمه جلد چهاردهم بحارالانوار در ده جلد، تقریرات فقه و اصول استادان خود، الدین فی طَورِ الاجتماع، مروارید حکمت، حکمت قرآن و... از آن جمله اند. سال های پایانی عمر آیت اللّه کمره ای در شهر ری گذشت تا سرانجام این عالم فرزانه در چهاردهم خرداد 1374 ش برابر با5 محرم الحرام 1416 ق در 93 سالگی بدرود حیات گفت و در صحن مطهر حضرت عبدالعظیمع به خاک سپرده شد.

ص:181

_ رحلت عالم مجاهد و روحانی مبارز آیت اللّه «صادق احسان بخش» امام جمعه رشت (1380 ش)(1)

15خرداد

15خرداد

_ بازداشت امام خمینی رحمه الله توسط رژیم طاغوت و قیام خونین مردم مسلمان ایران (1342 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ صادق احسان بخش در سال 1309 ش 1349 ق در یکی از روستاهای توابع رشت به دنیا آمد. وی پس از فراگیری دروس مقدماتی، به تحصیل علوم حوزوی روی آورد و در سال 1327 راهی حوزه علمیه قم گردید. آیت اللّه احسان بخش پس از پشت سر گذاشتن دروس سطح در درس فقه و اصول آیات عظام سید حسین بروجردی، لنگرودی و امام خمینی رحمه الله حاضر شد و همزمان، از دانشگاه تهران به اخذ سه لیسانسِ الهیات، حقوق و علوم سیاسی نائل آمد. وی در سال 1340 با همکاریِ جمعی از دوستان به کارهای فرهنگی روی آورد و بسیاری از جوانان مسلمان را با فرهنگ اسلامی آشنا و تربیت نمود. آیت اللّه احسان بخش در جریان نهضت اسلامی مردم ایران، به تبلیغ مبانی حضرت امام در مسجد و مدرسه خویش در رشت پرداخت و بر اثر فعالیت های ضد رژیم او، بارها به ساواک احضار و ممنوع المنبر و ممنوع الخروج شد. او پس از پیروزی انقلاب، نقش اساسی در حفظ امنیت و اداره شهر و کمک رسانی به مردم را بر عهده داشت و به نمایندگی امام در استان گیلان و امامت جمعه رشت و نیز نمایندگی مردم استان گیلان در مجلس خبرگان رهبری انتخاب شد. آیت اللّه احسان بخش در سال 1361، مورد سوءقصد منافقین قرار گرفت و بر اثر جراحات سنگین آن، افتخار جانبازی هفتاد درصد را از آن خود کرد. او علاوه بر فعالیت های اجتماعی و انقلابی خویش به خدمات دینی همت گماشت و گروه بسیاری از فضلا را پرورش داد. برخی از آثار چاپ شده ایشان عبارتند از: آثار الصادقین در حدیث، خوارج و علل پیدایش آن در 3 جلد، نقش دین در خانواده در 2 جلد و تفسیر سوره های مختلف قرآن. سرانجام این عالم مجاهد و نستوه در 14 خرداد 1380ش برابر با 11 ربیع الاول 1422 ق در 71 سالگی بدرود

حیات گفت و پس از تشییع باشکوه، در مصلای امام خمینی ره رشت به خاک سپرده شد.
2- در پی طرح لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی در مجلس شورای ملی در سال 1341 شمسی، امام خمینی ره با دستگاه جبّار پهلوی به مبارزه پرداخت. اوج این مرحله از نهضت، یورش ناجوانمردانه ایادی رژیم به مدرسه فیضیه و ضرب و شتم و کشتار طلاب و فضلای حوزه علمیه قم در دوم فروردین سال 1342 شمسی بود. در واکنش به اعمال ننگین رژیم پهلوی، حضرت امام در عاشورای سال 42، سخنرانی کوبنده ای علیه نظام شاهنشاهی ایراد نموده و از شاه و اسرائیل به شدت انتقاد کردند. به دنبال این سخنرانی افشاگرانه، آن حضرت دستگیر و زندانی گردید. خبر دستگیری مرجع تقلید مردم، به سرعت در قم و سپس در تهران و سایر شهرها انتشار یافت. مردم قم به خیابان ها ریختند و با تقبیح عمل دولت در دستگیری امام به راهپیمایی اعتراض آمیز پرداختند. شاه که در برابر قیام قهرآلود ملت، تاج و تخت خود و سلطه آمریکا را در حالِ زوال و سقوط می دید، با رگبار مسلسل به جنگ ملت آمد و توسط نیروهای جهنمی و خون آشام خود تظاهرات کنندگان را با وضع فجیعی قتل عام کرد و تهران را در پانزده خرداد 1342، به کشتارگاه مخوف و حمام خون مبدل ساخت. همزمان با قتل عام مردم مبارز در تهران، کشتارهای فجیعی در قم، شیراز، مشهد، تبریز و دیگر شهرستان ها توسط دژخیمان رژیم به وقوع پیوست. از تعداد مقتولین 15 خرداد آمار صحیحی در دست نیست ولی تعداد شهدا را بین 5 تا 15 هزار نفر تخمین زده اند. در این میان علی رغم سانسور شدید خبری، اخبار مربوط به دستگیری رهبر نهضت اسلامی ایران و قیام پانزدهم خرداد و کشتارهای آن، در مدت کوتاهی در سراسر کشور پخش شد و موجی از نفرت و خشم علیه شاه به راه افتاد. سرانجام حضرت امام پس از ده ماه بازداشت، در هجدهم فروردین 1343 از زندان آزاد شدند و پس از آزادی نیز همان مسیر قبلی را ادامه دادند. قیام 15 خرداد، نقطه عطفی بود در تاریخ مبارزات ملت قهرمان ایران که حضرت امام، آفریننده و شکل دهنده آن قیام الهی بود. روحانیان انقلابی در تداوم این حرکت عظیم و پرخروش امت مسلمان ایران، طی یک دوره پانزده ساله، نقشی اساسی داشتند و در این مدت، سالروز قیام 15 خرداد، هیچ گاه در سکوت و خاموشی سپری نشد؛ زیرا که 15 خرداد، برای امت قهرمان و شهیدپرور ایران از اهمیت و اعتبار ویژه ای برخوردار بوده و همواره خواهد بود.

ص:182

_ تظاهرات دانشجویان مسلمان در کوی دانشگاه تهران (1356 ش)(1)

1- در چهاردهمین سالگرد قیام خونین پانزده خرداد 42، برابر با پانزدهم خردادماه 1356 و در اعتراض به جنایات مزدوران رژیم پهلوی، دانشجویان مسلمان در کوی دانشگاه تهران دست به تظاهرات زدند. این اولین باری بود که دانشجویان به طور گسترده این قیام را گرامی داشته و اعلام می دارند. این تظاهرات نشانگر گرایش دانشجویان به اسلام و روحانیت بود و تاثیر مثبتی بر روند حرکت انقلاب نهاد.

_ درگذشت استاد «عبداللّه باقری» نگارگر معاصر (1368 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «عبدالستار اسلامی» عالم شهیر خوزستان (1378 ش)(2)

1- استاد عبداللّه باقری فرزانه پور در سال 1292 ش در تهران به دنیا آمد. در نوجوانی به هنرستانِ صنایع قدیمه وارد شد و در نقش قالی، کاشی و هنر تذهیب به تحصیل پرداخت. پس از پایان تحصیل به آموزش و تربیت شاگردان پرداخت و خود به تذهیب و تشعیر همت گماشت. تعداد آثار تذهیبی او حدود بیست هزار اثر است که در موزه های مختلف وجود دارند. استاد باقری در هنر تذهیب، شیوه ای نو پدید آورد و این هنر را که بیشتر برای زینت بخشیدن به کار یک خوشنویس یا شعر یک شاعر به کار می رفت، شخصیتی مستقل بخشید تا جایی که تذهیب بتواند، خود به عنوان تابلویی، قائل ارایه باشد. به طور کلی می توان گفت که پس از دوران صفویه، به همت او و استاد نصراللّه یوسفی بود که تذهیب در ایران اصالت دیرین خود را باز یافت. استاد عبداللّه باقری سرانجام در چنین روزی در 76 سالگی درگذشت و به سرای جاوید شتافت.
2- آیت اللّه شیخ عبدالستار اسلامی در سال 1284 ش 1323 ق به دنیا آمد. وی در 12 سالگی به همراه پدرش رهسپار نجف اشرف شد و از محضر حدود بیست تن از استادان آنجا کسب فیض کرد. آیت اللّه اسلامی در طی سالیان تحصیل از بسیاری از مراجع زمان از قبیل حضرات آیات سید شهاب الدین مرعشی نجفی، شیخ آقا بزرگ تهرانی و شیخ علی اکبر نهاوندی اجازات علمیه و حسبیه و اجازات روایتی دارد که در این اجازات، به مقام علمی و وثاقت ایشان تصریح شده است. آیت اللّه اسلامی پس از فوت پدرش بنا به درخواست آیت اللّه سید ابوالحسن اصفهانی، برای تنظیم و اداره امور شرعی، راهی منطقه ای عشایرنشین در نزدیکی آبادان گردید ولی بر اثر ابتلا به بیماری های گوناگون، در آبادان ساکن شد و در آن جا به انجام امور دینی و اقامه جماعت مشغول گردید. این عالم خدمتگزار در طی سالیان حضور در خوزستان، منشأ آثار فراوانی بوده و در تاسیس و تجهیز مساجد، حسینیه ها و اماکن مذهبی، جدیت فراوانی از خود نشان می داد. از آیت اللّه اسلامی کتب متعددی نیز برجای مانده که اربعین حدیث، کشکول اسلامی و نظریاتی بر کتب مطالعه شده از سنی و شیعه از آن جمله اند. این مجتهد بزرگوار سرانجام در پانزدهم خرداد

1378 ش برابر با بیستم محرم 1420ق در 94 سالگی چشم از جهان فرو بست و به دیار باقی شتافت.

ص:184

_ روز جهانی محیط زیست (برابر با 5 ژوئن)(1)

16خرداد

16خرداد

_ رحلت عالم دینی و فقیه بزرگوار آیت اللّه «سید ریحان اللّه بروجردی» (1289ش)(2)

1- با توجه به مسائل مربوط به آلودگی محیط زیست در جهان و نیاز به برنامه سراسری جهانی به منظور حفاظت محیط زیست برای نسل های آینده بشر و دیگر موجودات جاندار، در 15 خرداد 1351 برابر با 5 ژوئن 1972 م کنفرانس بین المللی حفاظت محیط زیست با شرکت 113 کشور تحت این عنوان که «تنها یک زمین وجود دارد»، با سرپرستی سازمان ملل متحد در شهر استکهلم پایتخت سوئد تشکیل شد. از آن پس سالروز تشکیل کنفرانس و تأسیس سازمان یونپ به عنوان سازمان برنامه ریز در محیط زیست، روز جهانی محیط زیست نام گذاری شده است. این روز بهانه ای است برای جلوگیری از روند روزافزون آلودگی محیط زیست که می تواند در آینده، مشکلاتی جدی برای بشریت ایجاد کند. از این رو باید برنامه ای جهانی برای حفظ و نگهداری محیط زیست اعمال شود که هم مسؤولیت پذیری کل جهان را در بربگیرد و هم همه کشورها و آحاد مردم احساس تکلیف و وظیفه کنند. به منظور اعمال یک سیاست جهانی برای محیط زیست باید ضوابط و مقررات و قواعد اجرایی و حقوقی وجود داشته باشد. همکاری و هماهنگی های دو جانبه و چند جانبه بین کشورها، مقدمه ای است برای برپایی و برقراری ضوابط پایدار جهت حفظ محیط زیست که براساس منافع ملی و منطقه ای باشد.
2- آیت اللّه سیدریحان اللّه بروجردی کشفی در حدود سال 1229ش 1266ق به دنیا آمد و علوم مقدماتی را در بروجرد فرا گرفت. وی برای تکمیل تحصیلات خود به شهرهای اصفهان و نجف رفت و پس از سال ها علم اندوزی، به مدارج بالایی دست یافت. سید ریحان اللّه بروجردی از آن پس ساکن تهران شد و مرجع خاص و عام گردید. وی علاوه بر علوم فقه و اصول و حدیث، در ادبیات و رجال و تراجم نیز احاطه کامل داشت و در حلقه درس ایشان، دانشوران فرهیخته ای پرورش یافتند. این عالم ربانی

آثاری به رشته تحریر درآورد که ریحانُ القلوب در اخلاق، فواکِه الفُقها در فقه و شموسُ الطّالعَه در شرح زیارت جامعه از آن جمله اند. همچنین از ایشان کتابخانه ای برجای مانده که از نظر کمیت و کیفیت، از بزرگ ترین کتابخانه های آن روز تهران به شمار می رفت. سید ریحان اللّه بروجردی سرانجام در 16 خرداد 1289ش در شصت سالگی به لقاء اللّه پیوست.

_ تشکیل دولت موقت جمهوری توسط «میرزا کوچک خان جنگلی» در گیلان (1299 ش)(1)

_ تصویب قانون اجباری نظام وظیفه در ایران (1304 ش)(2)

1- در جریان نهضت جنگل به رهبری میرزا کوچک خان، نیروهای ارتش سرخ روسیه به بندر انزلی وارد شدند و در آنجا اردو زدند. در این میان، جنگلی ها به دعوت میرزا احمدخان اشتری، حاکم رشت، راهی این شهر شدند. میرزا احمدخان، خود نزد میرزا کوچک رفت و وی را برای به دست گرفتن زمام امور، به رشت فراخواند. میرزا نیز پذیرفت و در 14 خرداد 1299ش، وارد این شهر شد. چند روز پس از ورود میرزا به رشت، وی حکومت موقت انقلابی و شورای نظامی انقلاب را در گیلان تشکیل داد و حکومت جمهوری را اعلام کرد. در اعلامیه ای که جمهوری را مطرح ساخت اصول انقلاب سرخ گیلان بیان شده بود: «جمعیت انقلاب سرخ ایران، اصول سلطنت را مُلغی کرده، جمهوری را رسما اعلان می نماید؛ حکومت موقت جمهوری، حفاظت جان و مالِ عموم اهالی را به عهده می گیرد؛ هر نوع معاهده و قراردادی که به ضرر ایران، قدیما و جدیدا با هر دولتی شده، لغو و باطل می شناسد؛ حکومت موقت جمهوری، همه اقوام بشر را یکی دانسته، تساوی حقوق درباره آنان قائل و حفظ شعائر اسلامی را از فرایض می داند.» این جمهوری بر اثر درگیری های شدید و مداوم با حکومت مرکزی دیری نپایید و با شهادت میرزا در 11 آذر 1300، فروپاشید.
2- نظام وظیفه یا خدمت اجباریِ افراد در ارتش از قدیم وجود داشته و در یونان و روم معمول بوده است هر چند در تاریخ معاصر، برای اولین بار در انقلاب فرانسه، قانونی شد. در ایران در شانزدهم خرداد ماه سال 1304 ش قانون خدمت نظام اجباری، مشتمل بر سی و شش ماده به تصویب مجلس شورای ملی رسید. به موجب ماده اول این قانون، کلیه اتباع ذکور ایران اعم از ساکنان شهرها، روستاها، ایلات و عشایر و همچنین کسانی که در خارج از کشور اقامت دارند، از آغاز سن بیست و یک سالگی مکلّف به خدمت سربازی می باشند. این قانون پس از تصویب در همان زمان اجرا نگردید ولی در سالیان بعد، به موقع اجرا گذاشته شد.

_ انتقال «امام خمینی» رحمه الله از باشگاه افسران به زندان قصر توسط سازمان ساواک (1342 ش)

_ به خاک سپاری پیکر مطهر امام خمینی رحمه الله در گلزار شهدای بهشت زهرا (1368 ش)(1)

_ ارتحال فقیه اصولی و مفسر قرآن آیت اللّه «محمدباقر ملکی میانجی» (1377ش)(2)

1- پس از انتقال بدن پاک حضرت امام خمینی ره به مصلای تهران، انبوه جمعیت به سمت مصلی حرکت کردند و با رهبر عالیقدر خود وداع نمودند. سرانجام در یک همایش تاریخی و بی نظیر از صبح شانزدهم خرداد 68، با حضور چند میلیونی امت عزادار، مراسم نماز بر پیکر حضرت امام، به امامت آیت اللّه العظمی گلپایگانی برگزار شد. پس از آن، ملت مسلمان و عزادار ایران با غم و اندوه وصف ناشدنی به دنبال پیکر مراد خویش تا بهشت زهرا حرکت کردند و آن را مشایعت نمودند. حضور گسترده مردم سوگوار به حدی بود که مراسم تدفین امام، چندین مرتبه به تعویق افتاد و سرانجام در ساعت 30/16 دقیقه روز شانزدهم خرداد 1368 در میان ناله و اندوه عزاداران خمینی، پیکر روح خدا در کنار شهیدان آرمید. امروزه، مرقد مطهر آن قائد کبیر، در کنار تربت پاک شهدا، زیارت گاه عاشقان حضرت روح اللّه و میعادگاهی برای تجمع دوستداران ولایت و انقلاب اسلامی است.
2- آیت اللّه شیخ محمدباقر ملکی میانجی در سال 1285 ش 1324ق در یکی از روستاهای توابع میانه در آذربایجان شرقی به دنیا آمد و پس از فراگیری دروس مقدماتی راهی مشهد شد. وی در مشهد از محضر درس استادانی همچون شیخ هاشم قزوینی، شیخ مجتبی قزوینی، میرزا محمد آقازاده خراسانی و میرزا مهدی غروی اصفهانی، سطوح عالی، فلسفه، کلام، خارج فقه و اصول عقاید و معارف اسلامی را آموخت و از میرزای غروی درجه اجتهاد گرفت که آن اجازه نامه مورد تایید آیت اللّه سید محمد حجت کوه کمره ای نیز قرار گرفت. ایشان سالیانی در قم به درس و بحث و تدریس خارج اصول و تعلیم تفسیر نیز اشتغال داشت و مورد توجه آیت اللّه بروجردی واقع شد. از این فقیه بزرگوار تالیفات متعددی بر جای مانده که بدایع الکلام فی تفسیر آیات الاحکام، تفسیر فاتحه الکتاب، تفسیر قرآن

کریم در 6 جلد، همگی در تفسیر و نیز «الرّشاد» در توحید و معاد و تقریرات درس میرزا مهدی غروی از آن جمله اند. آیت اللّه ملکی میانجی سرانجام در 16 خرداد 1377ش برابر با دهم صفر 1419ق به لقاءاللّه پیوست.

17خرداد

17خرداد

_ تحریم هر گونه ارتباط با رژیم صهیونیستی از جانب «امام خمینی» (1346 ش)(1)

_ حمله مزدوران پهلوی به مدرسه فیضیه و کشتار طلاب و فضلای قم (1354 ش)(2)

1- در اوایل خرداد ماه سال 1346 ش، رژیم صهیونیستی اسرائیل به جنگی فراگیر از زمین و هوا و دریا علیه کشورهای همسایه فلسطین دست زد که به نام جنگ شش روز معروف شد. حضرت امام خمینی، رهبر نهضت اسلامی ملت مسلمان ایران که همزمان با مبارزه با رژیم منحوس پهلوی و تبعید در نجف اشرف، بر ضدّ موجودیت اسرائیل و رژیم صهیونیستی نیز فریاد می کشیدند، با صدور بیانیه ای، امت اسلام را به اتحاد و نبرد سرنوشت ساز برای ریشه کن کردن صهیونیسم و آزادی فلسطین فرا خواندند. ایشان در این بیانیه، ضمن اشاره به اینکه بارها دولت ها را از همکاری با اسرائیل بر حذر داشته اند، آمده است: «این ماده فساد که در قلب ممالک اسلامی جایگزین شده است، باید با همت و همکاری ممالک اسلامی ریشه کن گردد.» حضرت امام در این بیانیه تصریح کرده اند: «کمک به اسرائیل، چه فروش اسلحه و مواد منفجره و چه فروش نفت، حرام و مخالفت با اسلام است. رابطه با اسرائیل و عمّال آن، چه رابطه تجاری و چه رابطه سیاسی، حرام و مخالفت با اسلام است و باید مسلمین از استعمال کالاها و اجناس اسرائیل خودداری کنند.» بیانیه امام خمینی ره به زبان فارسی و عربی از رادیوی عراق پخش گردید و مرهمی بر دردهای درونی مسلمین نهاد .
2- پس از واقعه خونین پانزدهم خرداد 1342، هر سال روحانیون و اغلب مردم متدین، به یاد شهدای این قیام و غم دوری رهبر و مراد خویش، حضرت امام خمینی ره، (که در تبعید به سر می بردند) مراسم یادبودی برقرار می کردند. مأموران شهربانی و نیروهای اطلاعاتی و امنیتی قم هر ساله، برگزاری چنین یادبودی از طرف طلاب را پیش بینی می کردند، لذا از عصر چهاردهم خرداد و شب پانزدهم خرداد، آهنگ آماده باش را در شهر

قم، خصوصا در اطراف حرم مطهر می نواختند. در سال 1354 ش و در سالروز قیام پانزدهم خرداد، قبل از نماز مغرب و عشاء عده ای از طلاب قصد داشتند که شعارهایی در حمایت از امام و شهدای 15 خرداد 42 سر دهند و تظاهرات را به بیرون از فیضیه بکشانند، ولی این مراسم با حمله مزدوران رژیم پهلوی به طلاب، به خروشی علیه نظام استبدادی تبدیل گردید. هرچند در این روز، این مراسم پایان یافت ولی در روز هفدهم خرداد آن سال، مأموران پهلوی با محاصره و هجوم به مدرسه، طلابِ بی پناه را به طرزی وحشیانه مورد ضرب و شتم قرار داده و نزدیک به 350 تن را دستگیر کردند. این قیام نزدیک بود که تمام شهر را فراگیرد ولی با خشونت نیروهای دولتی، این قیام سرکوب شد و مراسم خاتمه یافت. پس از دو الی سه هفته بازجویی و شکنجه دستگیرشدگان، سالخوردگان و نوجوانان آزاد شده، جوانان را به سربازی فرستاده و عاملان اصلی مراسم را به حبس های طولانی محکوم کردند.

ص:188

_ اعلام ملی شدن بانک ها با تصویب شورای انقلاب (1358 ش)(1)

_ درگذشت بانوی عالمه حاجیه خانم « ربابه الهی» شاگرد بانو مجتهده امین (1359 ش)(2)

1- برای حفظ حقوق و سرمایه های ملی و به کارانداختن چرخ های تولیدی کشور و تضمین سپرده ها و پس اندازهای مردم در بانک ها، ضمن قبول اصل مالکیت مشروع و مشروط و با توجه به نحوه تحصیل درآمد بانک ها و جلوگیری از انتقال غیر مشروع سرمایه ها به خارج؛ نقش اساسی بانک ها در اقتصاد کشور و ارتباط طبیعی اقتصاد مملکت یا مؤسسات بانکی؛ مدیون بودن بانک ها به دولت و احتیاج آنها به سرپرستی دولت، لزوم هماهنگی فعالیت های بانک ها با سایر سازمان های کشور و لزوم سوق دادن فعالیت بانک ها در جهت اداری و انتفاعی اسلامی، کلیه بانک های ایران ملی اعلام شد. ملی کردن بانک ها که توسط دولت موقت اعلام شد، در حقیقت اولین اقدام جمهوری اسلامی ایران در زمینه ملی کردن بخش های اقتصادی کشور به شمار می رفت.
2- حاجیه خانم ربابه الهی در سال 1294 ش 1335ق در شهر اصفهان و در خانواده ای متدین به دنیا آمد. وی از کودکی به فراگیری علوم اسلامی پرداخت و بیشتر تحصیلات مقدماتی خود را در محضر پدرش میرزا محمد رضا الهی که از عالمان شهر بود، گذراند. خانم الهی مدارج بالاتر علمی را در نزد شیخ مرتضی اردکانی طی کرد و پس از آن، به مدت چندین سال از محضر پرفیض حاجیه خانم مجتهده امین بهره مند گردید تا به مدارج بالای علمی دست یافت. ایشان سپس محفل درسی خود را برپا کرد و طی سالیان متمادی، با رونق بخشی به حوزه علمیه خواهران، زنان فاضلی پرورش داد. از حاجیه خانم الهی آثار متعددی بر جای ماند که الجَنّهُ و الرّضوان، چهل حدیث لؤلؤ و مرجان و الدُّرِّ و الیاقوت از آن جمله اند وی همچنین دوباره، قرآن کریم را تحریر کرد. حاجیه خانم ربابه الهی سرانجام پس از 65 سال عمر بابرکت در هفدهم خرداد 1359 برابر با 23 رجب 1400 ق به علت ابتلا به بیماری سرطان درگذشت و در جوار پدر در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

ص:189

_ صدور پیام امام خمینی رحمه الله به دنبال تهاجم رژیم صهیونیستی به جنوب لبنان (1361 ش)(1)

1- در حالی که عملیات های مبارزان فلسطینی بر ضد مزدوران رژیم صهیونیستی شدت می گرفت و در شرایطی که لبنان انتخابات ریاست جمهوری را پیش رو داشت، دولت غاصب اسرائیل با دو هدف عمده نابود کردن ماشین جنگی مقاومت فلسطین و روی کار آوردن دولتی هم پیمان و تابع اسرائیل در لبنان، مقدمات حمله به جنوب لبنان را تدارک دید. از این رو در شانزدهم خرداد 1361 6 ژوئن 1982 هواپیماهای رژیم صهیونیستی به بمباران مواضع فلسطینیان پرداخته و ارتش اسرائیل نیز با عبور از مرز لبنان، وارد جنوب این کشور گردید. با این حال گرچه خاک یک کشور اسلامی _ عربی مورد تهاجم قرار گرفته بود، اما هیچ اقدام عملی نه قبل و نه بعد از آن از سوی دولت های به ظاهر مسلمان و حتی حامیان جامعه عربی به عمل نیامد. در این حال و در شرایطی که ایران به تازگی خرمشهر را از چنگال مزدوران بعث عراق خارج ساخته بود و مناطق مسکونی ایران زیر بمباران وحشیانه رژیم عراق قرار داشت، حضرت امام خمینی ره، با صدور پیامی خطاب به ملت ایران، لبنان و مسلمانان جهان، در 17 خرداد 1361 ناراحتی و تاثر شدید خود را از بی تفاوتی و سکوت دولت های اسلامی ابراز داشتند. ایشان در این پیام که آن را با آیه شریفه «انا للّه و انا الیه راجعون» آغاز کرده بودند، فرمودند: «من کلمه مبارکه استرجاع (انا للّه و انا الیه راجعون) را نه برای جنایات اسرائیل و آسیب مردم مسلمان جنوب لبنان، و نه برای آواره شدن هزاران فلسطینی و نه برای شهادت جمعی از هم وطنان در جریان بمباران رژیم بعث عراق می گویم گرچه این موارد استرجاع هم دارد، بلکه برای بی تفاوتی کشورهای اسلامی یعنی حکومت های آنها استرجاع می کنم و ای کاش فقط بی تفاوتی بود. من و هر مسلمانی در هر جا هست باید استرجاع کنیم برای کمک های مادی و معنوی دولت های کشورهای اسلامی به آمریکا رأس جنایتکاران و اسرائیل و بعث عفلقی عراق».

ص:190

_ شهادت حجت الاسلام «عباس شیرازی» قائم مقام سازمان تبلیغات اسلامی (1364 ش)(1)

_ عملیات ایذایی ظفر یک در منطقه عملیاتی جزیره مینو توسط ارتش (1364 ش)(2)

18خرداد

18خرداد

1- حجت الاسلام عباس شیرازی از فضلای مبارز حوزه علمیه قم بود که پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در پست های تبلیغی خدمات ارزنده ای انجام داد و از دو سال قبل، در سمت قائم مقام سازمان تبلیغات اسلامی مشغول انجام وظیفه بود. وی همچنین از اعضای شورای عالی تبلیغات به شمار می رفت و سرانجام در سفری که به منظور بررسی مسائل تبلیغی رزمندگان اسلام، به جبهه های جنوب داشت، بر اثر سانحه تصادف جان به جان آفرین تسلیم کرد و در حرم مطهر حضرت معصومه س در قم به خاک سپرده شد.
2- پس از عملیات بدر در بهمن ماه 1363، جمهوری اسلامی ایران به عملیات گشتی رزمیِ محدود و نفوذی با استعداد یک گردان اقدام کرد. مهم ترین دلیلی که باعث انتخاب این منطقه عملیاتی شد، فراهم آوردن زمینه مناسب برای انجام عملیات بزرگ والفجر 8 بود. رزمندگان اسلام در جهت ایجاد زمینه برای انجام عملیات سرنوشت ساز والفجر 8 و شناسایی راه کار دشمن، به اجرای چند عملیات تاکنیکی کوچک دست زدند. برای رسیدن به این مهم، سلسله عملیات های کوچک قدس و عاشورا توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و سلسله عملیات ظفر توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران به اجرا درآمدند. اهداف این عملیات ها، آزادسازی مناطقی از خاک میهن اسلامی، ایجاد تحرک در جبهه ها، قرار دادن دشمن در حالت یاس و نومیدی، مختل کردن ماهواره های اطلاعاتی، فریب و گمراه کردن نیروهای دشمن و پراکندن یگان های آنان، جلوگیری از تمرکز دشمن در نقاط حساس، شناسایی مناطق عملیاتی و نشان دادن عزم راسخ رزمندگان در تعقیب جنگ و مجازات متجاوز بود. در این راستا بود که عملیات ایذایی ظفر یک در شامگاه هفدهم خرداد 1364 در منطقه

عملیاتی جزیره مینو، توسط ارتش اسلام و با هدف انهدام بخشی از نیروهای دشمن به اجرا درآمد. در این حمله، تلفات و خساراتی بر دشمن وارد شد و تعدادی از سنگرهای انفرادی و اجتماعی دشمن منهدم گردید.

_ رحلت فقیه، محقق و عالم امامی «سید میرزا علی آقا شیرازی» (1315 ش)(1)

_ درگذشت «ذبیح اللّه منصوری» نویسنده و مترجم معاصر (1365ش)(2)

1- آیت اللّه سیدمیرزا علی آقا حسینی شیرازی فرزند عالم مجاهد و مرجع کبیر میرزا محمدحسن شیرازی معروف به میرزای بزرگ و صاحب فتوای تحریم تنباکو، در حدود سال 1248 ش 1287ق به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر بزرگوارش راهی سامرا در عراق گردید و پس از طی مقدمات و سطوح، در درس عالمان نامداری همچون سیدمحمدتقی شیرازی و سیدمحمد فشارکی و دیگران حاضر شد تا اینکه شایستگی حضور در حوزه درس خارج پدر عالمش را یافت و در بیست سالگی به درجه اجتهاد رسید. اجتهاد میرزاعلی آقا شیرازی از طرف دو استاد مذکور و نیز آخوند ملامحمدکاظم خراسانی تایید شد و ایشان از آن پس به تدریس پرداخت. در سالیان بعد، آوازه وی در سرزمین های شیعه منتشر گردید و در شمار مراجع بزرگوار تقلید قرار گرفت و جمع زیادی از شیعیان از او تقلید کردند. میرزا علی آقا نه تنها در فقه و اصول و علوم نقلی تبحر داشت بلکه در کلام، حکمت، طب، تاریخ و فنون ادبی نیز دارای مهارت و استادی بود. او را به زهد و تقوا و پرهیزگاری و اخلاق کریمه ستوده اند. این عالم ربانی سرانجام در هجدهم خرداد 1315ش برابر با هجدهم ربیع الاول 1355ق در 67 سالگی به لقای معبود شتافت و در نجف اشرف مدفون گردید.

2- استاد ذبیح اللّه حکیم الهی رشتی مشهور به ذبیح اللّه منصوری فرزند انتخاب الدوله از رجال رشت، در سال 1288 ش در این شهر زاده شد. پس از گذراندن دوره ابتدایی برای ادامه تحصیل به همراه پدر راهی فرانسه شد و پس از بازگشت به ایران، به کار ترجمه پرداخت. استاد منصوری نویسنده و مترجم فعالی بود و بیش از صد و پنجاه کتاب و نزدیک به هزار مقاله که اغلب در مجله خواندنی ها چاپ می شد، توسط او ترجمه شده اند. او در مدت شصت سال فعالیت قلمی خود، آثار فراوانی از زبان های انگلیسی و فرانسوی و عربی ترجمه کرد. بعضی از آثار منصوری، نه ترجمه مستقیم بلکه اقتباس و تحریر تازه و مفصل تری از متن اصلی بود. دامنه فعالیت استاد منصوری شامل زمینه های گوناگونی از جمله رمان پلیسی، تاریخی، زندگی نامه و نیز همکاری با مجلاتی نظیر

کوشش، ایران ما، ترقی، تهران مصور و... بود. ذبیح اللّه منصوری همچنین نخستین کسی بود که آثار موریس مترلینگ، نویسنده بلژیکی را به فارسی ترجمه کرد. وی سرانجام در 17 خرداد 1365ش در 77 سالگی بر اثر ناراحتی قلبی در گذشت.

_ شهادت «شیخ علی مزاری» عالم خدمتگزار در منطقه سیستان و بلوچستان (1369ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه «محمد وشنوی قمی» محدث و مورخ (1376 ش)(2)

1- شهید حجت الاسلام شیخ علی مزاری از روحانیون مبارز منطقه سیستان و بلوچستان بود. وی پس از قیام گسترده مردم مسلمان ایر ان در 15 خرداد 42، فعالیت های خود را در این منطقه آغاز نمود و با ارشاد مردم و برپایی راهپیمایی، با رژیم شاه مخالفت می کرد. وی با تاسیس کانون های فرهنگی در مساجد، اقدامات قابل توجهی را در جهت هدایت و ارشاد جوانان این منطقه به عمل آورد. شهید مزاری با برخورداری از محبوبیت خاص در بین مردم منطقه، با همکاری مردم نیکوکار زاهدان در راستای امر جهاد مدرسه سازی، اقدام به احداث چهارده مدرسه به نام چهارده معصوم کرد و به بهره برداری رساند. وی همچنین در امر کمک به محرومین منطقه، بازدید از خانواده های شهدا، رسیدگی به یتیمان و مستمندان، نقش فعالی داشت و در برپایی و تعظیم شعائر دینی، همتی عالی مصروف می نمود. این روحانی مبارز سرانجام در هجدهم خرداد 1369 ش، پس از اقامه نماز مغرب و عشاء، به هنگام مراجعت به منزل توسط دشمنان اسلام به شهادت رسید و مردم سیستان و بلوچستان را به سوگ نشاند.
2- آیت اللّه حاج شیخ قوام الدین محمد وشنوی قمی در سال 1286 ش 1325 ق در یکی از روستاهای اطراف قم به دنیا آمد. ایشان پس از تحصیل مقدمات در قم، در 22 سالگی راهی نجف اشرف شد و مدارج علمی را طی کرد. آیت اللّه وشنوی سپس به قم بازگشت و از درس حضرات آیات شیخ عبدالکریم حائری، سید محمد حجت کوه کمره ای و سیدمحمدتقی خوانساری بهره برد. با ورود آیت اللّه بروجردی به قم، یکسره به درس خارج فقه و اصول آن فقیه بزرگ حاضر شد و پس از ایشان، به مدت سی سال در حلقه درس آیت اللّه مرعشی نجفی جای گرفت. آیت اللّه وشنوی که به قوامی نیز شهرت داشت، در علوم مختلف از جمله حدیث، تاریخ، تراجم، رجال اهل سنت و فقه، دارای مهارت بود. از این اندیشمند فرهیخته آثاری برجای مانده که حیاه النبی و سیرته، حدیث ثقلین، مکارم اخلاق و ده ها اثر دیگر از آن جمله است. این عالم فرزانه

سرانجام در 18 خرداد 76 برابر اول صفر 1418ق در 90 سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

ص:193

_ برگزاری هشتمین دوره انتخابات ریاست جمهوری (1380 ش)(1)

19خرداد

19خرداد

_ شورش مردم تبریز علیه خودکامگی «محمدعلی شاه قاجار» (1287 ش)(2)

_ استیضاح دولت «مستوفی الممالک» از سوی آیت اللّه «سیدحسن مدرس» (1302ش)(3)

1- در انتخابات هشتمین دوره ریاست جمهوری، صلاحیت ده نفر جهت احراز این مقام به تأیید شورای نگهبان رسید که از این میان حجت الاسلام و المسلمین سیدمحمدخاتمی برای بار دوم و با حدود 22 میلیون رأی برای این پست مهم انتخاب گردید.
2- در نوزدهم خرداد 1287 ش برابر با 9 جمادی الاول 1326 ق، انجمن ایالتی تبریز، تلگرافی به انجمن های ولایتی و علمای نجف ارسال داشت که مفاد آن یادآور سوء نیت شاه در ویران ساختن بنیان مشروطه و خیانت به ملت بود. دسیسه ها و نیرنگ های محمدعلی شاه، مردم تبریز را مطمئن ساخته بود که شاه قاجار، هدفی جز سرکوب آزادی خواهان ندارد. از این روی، مردم این شهر در قبال اقدامات شاه، واکنش شدیدی از خود نشان دادند. قطع خطوط تلگراف از طرف دولت که تنها راه برقراری تبریز به تهران بود، بدگمانی مردم را افزود. همچنین تلگراف محمدعلی شاه نیز که بار دیگر به دروغ او را پایبند مشروطه و هوادار مجلس معرفی می کرد خشم مردم را بیشتر برانگیخت. از این رو، شورش فراگیر در شهر شکل گرفت که به محاصره این شهر و وقایع متعددی انجامید.
3- مدتی پس از کودتای رضاخان در سوم اسفند 1299 دوره چهارم مجلس شورای ملی افتتاح شد و در این دوره نیز، شهید حسن مدرس به نمایندگی مجلس انتخاب گردید. او برای جلوگیری از قدرت یافتن سردار سپه، قصد داشت تا با استیضاح و برکناری مستوفی الممالک، صدراعظم احمد شاه قاجار، فردی دیگر را برای صدراعظمی روی کار بیاورد. آیت اللّه مدرس علاوه بر استیضاح مستوفی الممالک درباره رویه سیاست

خارجی، این نخست وزیر را دارای قدرت کافی برای مقابله و مبارزه و جلوگیری در برابر تندروی های سردار سپه ندانست و او را به شمشیر مرصّع و تزئینی تشبیه کرد که تنها در مجالس بزم به کار می رود در حالی که برای ایستادگی در برابر رضاخان، شمشیر برنده و تیز لازم است. پس از برکناری مستوفی الممالک، مردم که به وی حُسن ظن داشتند از مدرس به خاطر استیضاح انتقاد کردند. بعدها معلوم شد مخالفت مدرس و اکثریت مجلس، به دلیل حفظ منافع ملت و جلوگیری از قدرتِ خطرناک رضاخان بوده است.

_ اقامه اولین نماز جمعه در حرم حضرت عبدالعظیم به امامت آیت اللّه «خالصی زاده» (1323ش)

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «سید محمدحسن الهی طباطبایی» (1347ش)(1)

_ درگذشت «ابوالقاسم جنتی عطایی» نمایشنامه نویس (1372 ش)(2)

1- آیت اللّه سید محمدحسن الهی طباطبایی برادر مفسر کبیر قرآن، علامه سید محمدحسین طباطبایی در سال 1287ش 1326ق، در تبریز به دنیا آمد. وی در کودکی پدر و مادرش را از دست داد و به همراه برادرش تحت سرپرستی وصی پدر قرار گرفت. سید محمد حسن در سنین کودکی مقدمات ادبیات فارسی و عربی و خوشنویسی را فرا گرفت و سپس سطوح عالی حوزوی را زیرنظر استادان خبره به کمال رساند. وی در 18 سالگی به همراه برادر راهی نجف اشرف شد و به مدت یازده سال از استادان بزرگی همچون حضرات آیات سید علی قاضی طباطبایی، سید حسن بادکوبه ای، محمدحسین غروی اصفهانی، میرزای نایینی و سیدابوالحسن اصفهانی، در علوم عرفان، فلسفه، ریاضی، طب و فقه و اصول بهره جست. این دو برادر در سال 1314ش به دلیل مشکلات معیشتی به تبریز بازگشتند و سیدمحمد حسن در حوزه علمیه شهر به تدریس فلسفه همت گماشت. وی دانشور پرهیزگاری بود که به منظور تهذیب نفس، تزکیه درونی و تصفیه قلب کوشش های عمیق و مستمری را از خود بروز داد و افرادی علاقمند، در پرتو مواعظ و نصایح او به کمالاتی نائل آمدند. ایشان در اواخر عمر ساکن قم گردید ولی بر اثر بیماری قلبی به تبریز مراجعت نمود تا اینکه مرغ جان این سالک الی اللّه در شب بیستم خرداد 1347ش برابر با سیزدهم ربیع الاول 1388ق در شصت سالگی از قفس تن به درآمد و پس ازتشیعی با شکوه در قم به خاک سپرده شد.
2- ابوالقاسم جنتی عطایی در سال 1296 ش در مشهد مقدس به دنیا آمد. پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی در مشهد، از مدرسه تئاتر تهران فارغ التحصیل شد و از دانشگاه سوربن فرانسه دکترای ادبیات تطبیقی گرفت. او که سال ها مدرس تئاتر در هنرستان موسیقی و تئاتر بود و کارگردانی چندین نمایشنامه را برعهده داشت، خدمت مطبوعاتی خود را از 1314 آغاز کرد. ابوالقاسم جنتی با بسیاری از نشریات آن زمان از

جمله اطلاعات ماهانه و بررسی های تاریخی همکاری مستمر داشت. در 1336 جایزه اول نمایشنامه نویسی وزارت فرهنگ و هنر نصیب او شد. همچنین یادگار اشک، چراغ، ستاره و رمضان، در راه وطن و... از جمله آثار اوست. ابوالقاسم جنتی عطایی سرانجام در نوزدهم خرداد 1372 در 76 سالگی درگذشت.

ص:195

_ استان شدن قم به صورت رسمی و قانونی (1375ش)(1)

20خرداد

20خرداد

_ آغاز به کار برق در شهر تهران (1317 ش)

_ شهادت عالم نستوه آیت اللّه «سیدمحمدرضا سعیدی» در زندان رژیم پهلوی (1349ش)(2)

1- طرح استان شدن قم، برای اولین بار توسط حضرت آیت اللّه خامنه ای رهبر معظم انقلاب و در سفر معظم له به این شهر در پائیز 1374 عنوان گردید. ایشان متذکر شدند که اولین گام برای بهبود و پیشرفت اوضاع قم، استان شدن آن می باشد. این طرح سرانجام با پیگیری های مجلس شورای اسلامی و وزارت کشور به انجام رسید. استان قم تقریباً در مرکز ایران قرار دارد و با مساحتی نزدیک به یازده هزار کیلومتر مربع، در بین استان های کشور دارای مرتبه بیست و هشتم می باشد. وجود حرم مطهر حضرت معصومهس و شکل گیری حوزه علمیه قم در جوار ایشان، استان قم را جایگاهی ویژه بخشیده است. امروزه قم به عنوان مرکز حوزه عظیم دینی و پایگاه نشر معارف اسلامی و شیعی در سراسر عالم تبدیل گردیده است.
2- آیت اللّه سیدمحمدرضا سعیدی خراسانی در سال 1301 ش 1341 ق در مشهد مقدس دیده به جهان گشود. ایشان پس از خواندن دروس جدید و مقدمات و سطوح متوسطه به قم عزیمت نمود و از آیت اللّه سید حسین بروجردی و دیگر آیات عظام به ویژه امام خمینی رحمه الله بهره مند شد. شهید سعیدی در دوران سیاه ستم شاهی، به مبارزات سیاسی روی آورد و با ایستادگی وصف ناپذیری علیه استبداد رژیم شاهنشاهی قد علم کرد. شهید سعیدی همچنین در تهران با تأسیس حوزه علمیه، تشکیل کلاس برای بانوان، تشکیلات امر به معروف و نهی از منکر و تأسیس کتابخانه، فعالیت می نمود. اما آن چیزی که بیش از هر فعالیت دیگری بعدها به ثمر نشست، دمیدن روح حماسه فریاد در کالبد نوجوانان و جوانان بود. ساواک چندین بار به منزل وی حمله ور شده و او را دستگیر و به زندان انداخت. به دنبال

فعالیت های ضد رژیم ستمشاهی که از جانب این عالم مجاهد صورت می گرفت، ساواک ایشان را در یازدهم خرداد 1349ش بازداشت و زندانی کرد. مزدوران ساواک در زندان، این سیدوالامقام را به شدیدترین نحو شکنجه کردند ولی ایشان با روحیه ای بالا مقاومت می نمود. آن شهید بزرگوار درباره حضرت امام به شکنجه گران ساواک گفته بود: «به خدا سوگند اگر مرا بکُشید و خونم را بر زمین بریزید در هر قطره خونم، نام مقدس خمینی را خواهید یافت.» سرانجام، ساواک که از به زانو درآوردن این اسوه پایداری ناامید شده بود، طی نقشه مزوّرانه ای در زندان، ایشان را به شهادت رساند و برگ ننگین دیگری بر جنایات رژیم پهلوی افزوده گشت. مزار این شهید بزرگوار در قبرستان وادی السلام قم می باشد.

ص:196

_ عزل «بنی صدر» از فرماندهی کل قوا از سوی امام خمینی رحمه الله (1360ش)(1)

1- با انتخاب بنی صدر به ریاست جمهوری در بهمن 1358، مسأله انتخاب نخست وزیر و تشکیل دولت مطرح گردید که در این مورد بین رییس جمهور و مجلس شورای اسلامی اختلاف نظر پدید آمد. پس از کشمکش هایی سرانجام در شهریور 1359، شهید محمد علی رجایی به عنوان نخست وزیر به مجلس معرفی شد و موفق به کسب رأی اعتماد گردید و دولت خود را تشکیل داد. با این که مسأله مورد اختلاف، ظاهرا حل شده بود، اما کشمکش و اختلاف پنهانی و آشکار بین رییس جمهور و مخالفانش در مجلس و خارج از آن ادامه پیدا کرد. با آغاز جنگ، با این که این مسأله، تمام توان و فکر مسؤولان را به خود مشغول کرده بود، اما در عین حال، اختلاف میان سطح بالای کشور ادامه یافت. در عرصه جنگ نیز، بنی صدر در مقام فرماندهی کل قوا، معتقد به جنگیدن به شیوه اشکانیان بود یعنی نیروی دشمن به درون مرز کشیده شده، سپس محاصره و نابود گردد. این سیاست نظامی، باعث اشغال نقاط وسیعی از اراضی ایران اسلامی توسط ارتش متجاوز بعث شد و بر اثر عدم ارسال مهمات و نیرو به خط مقدم، نیروهای اسلام علی رغم جانفشانی ها و حماسه آفرینی های مثال زدنی، مجبور به عقب نشینی شدند. در نحوه اداره کشور نیز، کوشش های امام که دو طرف را به رفع اختلاف و وحدت و تفاهم دعوت می کرد بی ثمر ماند. در نتیجه حضرت امام خمینی، در بیستم خرداد 1360، پس از مشورت با مسؤولان متعهد کشور، طی حکم کوتاهی، ابوالحسن بنی صدر را از فرماندهی کل قوا که به نیابت از ولی فقیه در اختیار داشت، عزل کرد و در پی آن، مجلس شورای اسلامی، طرح عدم کفایت سیاسی بنی صدر را با اکثریت آرا در 31 خرداد آن سال، به تصویب رساند.

ص:197

_ روز جهانی صنایع دستی (برابر با 10 ژوئن)(1)

21خرداد

21خرداد

_ ویران شدن شهر قدیمی «لار» در اثر زلزله ای شدید (1340ش)

_ اعتصاب سراسری تهران به مناسبت هفتم شهدای 15 خرداد (1342 ش)(2)

1- با تأسیس سازمان ملل، حفاظت از میراث های فرهنگی بشری به عهده یونسکو یا سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد واگذار شد. با ایجاد شورای جهانی صنایع دستی به عنوان یکی از ارگان های وابسته به یونسکو، صنایع دستی و سنتی در قالب هنر و صنعت به عنوان بخشی از زندگی فرهنگی و حیات اقتصادی ملل، مورد توجه قرار گرفت. تشویق، کمک و راهنمایی صنعت گران دستی و بالا بردن سطح اطلاعات تخصصی و حرفه ای آنها، حفظ و تقویت صنایع دستی و تجلی آن به عنوان رکنی عمده از حیات فرهنگی ملت ها و نیز ایجاد همبستگی میان صنعت گران سراسر جهان از جمله اهداف اصلی شورای جهانی صنایع دستی است. این شورا در حال حاضر دارای بیش از 90 کشور عضو است و دبیرخانه آن در آمستردام هلند قرار دارد. مهم ترین نتیجه ای که از تلاش های جهانی صنایع دستی حاصل شده است، جلب توجه ملت ها به اهمیت فوق العاده صنایع دستی در زندگی فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی ملت ها می باشد. همچنین از طرف این شورا، روز دهم ژوئن برابر با 20 خرداد به عنوان روز جهانی صنایع دستی تعیین شده است.

2- پس از دستگیری امام خمینی ره و وقوع قیام خونین 15 خرداد 1342، حوزه های علمیه عراق و نیز مردم شهرهای ایران حمایت خود را از امام و تنفر خویش را نسبت به اعمال وحشیانه رژیم شاه اعلام نمودند و خواستار آزادی فوری رهبر نهضت اسلامی ایران شدند. در ادامه این اعتراضات، اعتصاب سراسری تهران در 21 خرداد 1342 به مناسبت هفتم فاجعه خونین 15 خرداد، ضربه ای بود که رژیم طاغوت را درمانده تر کرد. همچنین مهاجرت علما و مراجع قم و مشهد و علمای سرشناس شهرستان

ها به تهران موجب شد که رژیم، تن به سیاست آرام سازی و تشنج زدایی زند و با آزادنمایی رهبر نهضت اسلامی ایران، خشم ها را فرو نشاند.

_ درگذشت دکتر «محمد خزائلی» بنیانگذار انجمن حمایت از نابینایان (1353ش)(1)

_ عملیات فرمانده کل قوا در منطقه دارخوین در شرق رود کارون توسط سپاه (1360ش)(2)

1- دکتر محمد خزائلی دانشمند و محقق نابینای معاصر، در سال 1293 ش در اراک تولد یافت. وی در چهار سالگی، به علت ابتلا به بیماری آبله، بینایی اش را از دست داد و با وجود نابینایی مطلق، از پنج سالگی در مدرسه مخصوص نابینایان به تحصیل پرداخت. او به کمک حافظه نیرومندش در امور درسی به سرعت پیشرفت کرد و موفق به اخذ دو درجه لیسانس و دکترا در رشته های حقوق و حکمت و فلسفه از دانشگاه تهران شد. دکتر خزائلی چندی آموزگار بود و زمانی پیشه دبیری داشت تا سرانجام خود به تأسیس یک واحد بزرگ فرهنگی مبادرت نمود و کلیه دروس متوسطه و دانشگاه توسط استادان نُخبه و دانشمندان در آن مؤسسه تدریس می شد. اقدام خزائلی در تأسیس چنین مؤسسه فرهنگی عظیم و غنی، خدمت با ارزشی به فرهنگ کشور نمود و هزاران نفر از جوانان، تحصیلات خود را در آن مؤسسه به پایان بردند. وی همچنین مدتی به نمایندگی مجلس شورای ملی رسید ولی پس از آن از فعالیت های سیاسی کناره گرفت و به امور فرهنگی پرداخت. خزائلی مردی محقق و دانشمند بود و گرچه از نابینایی رنج می برد ولی حافظه و هوشِ سرشار او غوغا می کرد به طوری که هر مطلب را که یک بار برای او می خواندند، فرامی گرفت. در پیشرفت علمی وی، همسر وفادارش نقشی اساسی و شایسته ایفا نمود. این دانشمند سخت کوش، با قدرت خارق العاده هوش و ذکاوت، نابینایی خود را جبران می کرد. دکتر خزائلی به زبان های عربی، فرانسه و انگلیسی تسلط کامل داشت و علاوه بر ترجمه چندین اثر، کتاب های متعددی را به رشته تحریر درآورد، که از جمله آنها، فلسفه اسلام، تحقیق در اعلام قرآن، شرح بوستان و گلستان سعدی و نهج الادب است. دکتر محمد خزائلی در جهت رفاه نابینایان در سطح جهان نیز فعالیت های چشمگیری داشت و از اعضای کمیته اجرایی خاورمیانه در شورای ملی رفاه نابینایان و اتحادیه بین المللی نابینایان بود. وی سرانجام در 21 خرداد 1353 ش در شصت سالگی در تهران درگذشت.

2- عملیات فرمانده کل قوا، خمینی روح خدا در حالی انجام گرفت که تا روز قبل، اسم دقیقی برای آن مشخص نشده بود و هنگامی که خبر عزل بنی صدر از فرماندهی کل قوا توسط حضرت امام منتشر گردید، این عملیات به نام حضرت امام، نامگذاری شد. به دلیل واکنش سریع رزمندگان اسلام در عملیات غیر کلاسیک و چریکی، مناطق مختلفی از جبهه ها برای این منظور شناسایی و در نظر گرفته شدند. تا اینکه این عملیات در قسمت شرق کارون در جنوب دارخوین به اجرا درآمد. در عملیات فرمانده کل قوا، خمینی روح خدا، هماهنگیِ اصولی و کامل از ابتدای طرح ریزی تا پایان عملیات بین یگان سپاه پاسدارانِ عمل کننده رعایت گردید. رزمندگان اسلام پاتک دشمن را خنثی کرده و مزدوران بعثی را در 21 خرداد 1360 به عقب راندند. در نهایت، رزمندگان اسلام پس از پیشروی و تصرف مواضع از پیش تعیین شده، به هدف نهایی عملیات که عقب راندن نیروهای دشمن به غرب کارون بود دست یافتند.

ص:199

_ انتخابات دوره ششم ریاست جمهوری و انتخاب «هاشمی رفسنجانی» به این مقام(1372ش)(1)

_ تقبیح قمه زنی در مراسم عزاداری حضرت سیدالشهداء از سوی مقام معظم رهبری (1373ش)

22خرداد

22خرداد

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه شیخ «علی مشکات» (1369ش)(2)

1- ششمین دوره انتخابات ریاست جمهوری در 21 خرداد 1372، با حضور شانزده میلیونی ملت مسلمان ایران برگزار شد که جناب حجت الاسلام و المسلمین اکبر هاشمی رفسجانی با به دست آوردن 63 درصد آرا، برای بار دوم به ریاست جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد.
2- آیت اللّه شیخ علی مشکات سدهی اصفهانی در حدود سال 1280 ش 1319 ق در قریه خوزان اصفهان به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح در حوزه علمیه اصفهان، به قم رفت و از محضر حضرات آیات شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سید محمد حجت کوه کمره ای و سید محمد تقی خوانساری استفاده برد. آیت اللّه مشکات سپس راهی نجف اشرف شد و پس از بهره گیری از دروس آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، آقاضیاءالدین عراقی و شیخ محمد حسین غروی اصفهانی، خود عهده دار تدریس فقه و اصول گردید. وی سپس به اصفهان بازگشت در مدرسه چهارباغ و صدر به تدریس سطوح عالی و اقامه جماعت پرداخت. حاشیه بر کفایه الاصول، تقریرات دروس حضرات آیات حائری یزدی، آقا ضیاءالدین عراقی و سید ابوالحسن اصفهانی، از جمله آثار علمی وی می باشند. آیت اللّه علی مشکات سرانجام در بیست و دوم خرداد ماه 1369ش برابر با سیزدهم ذی قعده 1415ق در 89 سالگی دار فانی را وداع گفت و به سرای جاوید شتافت.

_ شهادت برادر «رسول منتظری» دیپلمات ایرانی در بوسنی و هرزگوین (1372 ش)(1)

_ درگذشت عالم مبارز آیت اللّه «میرزا کاظم دینوری» (1374 ش)(2)

_ ارتحال عالم مجاهد و فقیه جلیل آیت اللّه «مجدالدین محلاّتی» (1378 ش)(3)

1- برادر مجید رسول منتظری، دیپلمات ایرانی شاغل در سفارت ایران در زاگرب، پایتخت کرواسی، در حین انجام وظیفه به عنوان مسؤول کمک های ارسالی کشورمان به جمهوری بوسنی و هرزگوین توسط شبه نظامیان کروات به شهادت رسید. سفیر کرواسی در تهران، پس از شهادت آقای رسول منتظری، ضمن ابراز تأسف خود و دولت متبوعش از این حادثه، آمادگی کشورش را برای مجازات عاملان این جنایت و جلوگیری از تکرار این وقایع اعلام کرد.
2- آیت اللّه حاج میرزا کاظم دینوری در سال 1281 ش 1320 ق در خاندانی که همگی از علمای مبارز و مراجع تبریز و از علمای بزرگ آذربایجان بودند به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات علوم، به نجف اشرف رفت و از محضر آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، آقاضیاءالدین عراقی، میرزای نائینی و محمد حسین غروی اصفهانی و دیگران استفاده نموده و به مدارج بالای علمی دست یافت. آیت اللّه دینوری سپس به وطن مراجعت کرد و به انجام وظائف دینی، اقامه جماعت و تدریس و ترویج دین پرداخت. از آثار ایشان می توان به تقریرات درس فقه و اصولِ استادان خویش و نیز رساله توضیح المسائل اشاره کرد. سرانجام آن مردِ بزرگ پس از عمری تلاش در راه اعلای کلمه توحید در 23 خرداد 1374 ش برابر با 14 محرم 1416 ق در 93 سالگی بدرود حیات گفت و در تبریز به خاک سپرده شد.
3- آیت اللّه شیخ مجدالدین محلاتی، در سال 1305 ش 1345 ق در نجف اشرف به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر به شیراز رفت و پس از فراگیری ادبیات و سطوح اولیه نزد والدش و همزمان، تحصیل علوم جدید و اخذ لیسانس در رشته حقوق، در 1325 ش، وارد حوزه علمیه قم شد. آیت اللّه محلاتی در قم از محضر درس حضرات آیات: سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد، محمد علی اراکی، امام خمینی رحمه

الله و علامه طباطبایی و... استفاده کرد و در شمار فضلای مشهور حوزه درآمد. وی در سال 1337 ش به همراه عده ای از افاضل حوزه، مجله دینی مکتب اسلام را بنیان نهاد و مقالاتی در حقوق اسلامی و تطبیق آن با حقوق ملل، نگاشت. آیت اللّٰه محلاتی در 35 سالگی به شیراز بازگشت و به تدریس، تعلیم و تربیت جوانان، نقد مکاتب مادی و ترویج شعائر دینی و تأسیس مؤسسات خیریه همت گماشت. معظم له در جریان انقلاب اسلامی و قیام 15 خرداد، به همراه پدرش دستگیر و چند ماه زندانی شد. وی پس از آزادی در کنار پدرش رهبری مبارزات مردم و علمای استان فارس را بر عهده داشت و در این راستا در سال 1351 ش به شهرهای ایرانشهر، زاهدان و یزد به مدت 14 ماه در تبعید به سر برد. آیت اللّٰه محلاتی بارها به کشورهای اروپایی و آمریکا سفر کرد و با بیان شیوا و منطق زیبایش، مردم را با مبانی اسلام آشنا ساخت و آثار خیری از خود به یادگار نهاد. سرانجام این عالم مجاهد پس از 73 سال زندگی پربرکت، در روز 22 خرداد 1378 ش بدرود حیات گفت و پس از تشییعی باشکوه، در مدرسه ولی عصرعج که از یادگارهای وی در شیراز بود، به خاک سپرده شد.

ص:201

23خرداد

23خرداد

_ رحلت فقیه برجسته «شیخ زین العابدین مازندرانی» (1271 ش)(1)

1- شیخ زین العابدین بن مسلم بارفروشی مازندرانی، عالمی ربانی، فقیه صمدانی و از بزرگان علمای امامیه اوایل قرن چهاردهم هجری است. ایشان پس از مهاجرت به نجف اشرف از محضر شیخ حسن از شاگردان صاحب جواهر و سید العلمای مازندرانی بهره های وافر برد. وی به حسن تقریر و بیان بین هم دوره ای های خود ممتاز بود و از لحاظ علمی، استادی کامل به شمار می رفت. شیخ زین العابدین همچنین مرجع تقلید جمع زیادی از شیعیان هند و عراق و ایران نیز بوده است. از فرزندان وی شیخ علی صاحب فهرست جواهر و حاج شیخ محمد حسین مجتهد معروفند. این عالم ربانی در 16 ذی القعده سال 1309 ق وفات یافت. ذخیره المعاد (به فارسی که به سؤال و جواب معروف است و بارها چاپ و جمعی از بزرگان حواشی بسیاری برآن نوشته اند) زینه العباد، مناسک الحج و غیر آن از جمله آثار ایشان است.

_ صدور فرمان امام خمینی رحمه الله برای تشکیل «ستاد انقلاب فرهنگی» (1359 ش)(1)

_ رحلت بانوی مجتهده و عالمه «سیده نصرت امین اصفهانی» (1362 ش) (2)

1- حضرت امام خمینی ره به منظور ایجاد تحول در دانشگاه های ایران طی پیامی، فرمان تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی را صادر کردند. ایشان در بخشی از پیام خود از اعضای این ستاد خواستند تا برای برنامه ریزی رشته های مختلف و خط مشی آینده دانشگاه ها، بر اساس فرهنگ و ارزش های اسلامی اقدام کنند. هدف اصلی از تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی، بازسازی و دگرگون ساختن نظام آموزش عالی کشور و زدودن مظاهر فرهنگ غرب از چهره دانشگاه های ایران بود. اعضای این ستاد به دستور حضرت امام، از بین کارشناسان و استادان مسلمان در تخصص های مختلف برگزیده شدند. حیطه کار این ستاد که به شورای عالی انقلاب فرهنگی تغییر نام یافته است به تدریج گسترش یافت و ساماندهی امور فرهنگی جامعه را در زمینه های مختلف بر اساس فرهنگ غنی اسلام بر عهده دارد.
2- حاجیه خانم سیده نصرت بیگم امین معروف به بانوی مجتهده اصفهانی درسال 1265 هجری شمسی در اصفهان متولد شد و از در 4 سالگی برای آموزش قرآن و فراگیری خواندن و نوشتن راهی مکتب گردید. در سن 15 سالگی با پسر عموی خود ازدواج کرد و از 8 فرزند، 7 تن آنها به مرگ زودرس درگذشتند و فقط یک پسر برای او باقی ماند. بانو امین در 20 سالگی به تحصیل زبان عربی و علوم دینی فقه و اصول پرداخت و همزمان به فراگیری حکمت و فلسفه مبادرت ورزید تا اینکه در سن 40 سالگی مرتبت و تسلط علمی ایشان مورد تأیید علما و مراجع تقلید وقت قرار گرفت و به دریافت درجه اجتهاد و روایت نائل شد. بانو امین از 40 سالگی تا پایان عمر پربرکت خود به مدت بیش از 55 سال به تألیف کتب، تدریس، پاسخگویی به پرسش های دینی مردم و ارشاد مشغول بود. از این بانوی مجتهده آثار متعددی بر جای مانده که تفسیر قرآن کریم در پانزده جلد، اربعین الهاشمیه (عربی)، جامع الشتات (عربی)، معاد یا آخرین سیر بشر، مخزن العرفان، روش خوشبختی و توصیه به خواهران ایمانی و سیر و سلوک در روش اولیاء از آن جمله اند. سیده نصرت امین در سال 1344 با سرمایه خود مکتبی به نام فاطمه(س) و نیز دبیرستانی دخترانه تأسیس

کرد و در آن به پرورش تعداد زیادی از دختران مسلمان با روش دینی همت گماشت. این حکیم الهی که نسبت ایشان با سی واسطه به امام امیرالمؤمنین(ع) می رسد، پس از یک عمر خدمت خالصانه در 23 خرداد 1362 ش برابر با آخر شعبان 1403 ق در 97 سالگی در اصفهان بدرود حیات گفت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

ص:203

_ عملیات کوچک انصاراللّه در منطقه کردستان توسط سپاه پاسداران (1364ش)

_ آغاز عملیات بزرگ بیت المقدس 7 (1367 ش)(1)

_ برگزاری دومین سمینار زبان فارسی در صدا و سیما (1371ش)

24خرداد

24خرداد

_ تقاضای خلع «محمد علی شاه »از سلطنت از سوی انجمن های ایالتی کشور (1287 ش)(2)

1- عملیات بیت المقدس 7 با رمز یااباعبداللّه الحسین با هدف انهدام نیروهای دشمن در جبهه جنوب واقع در شلمچه انجام گرفت و تا 25 خرداد 67 به طول انجامید. این عملیات در شرایطی صورت گرفت که از یک سو رژیم بغداد به یاری بنگاه های تبلیغاتی وابسته به استکبار جهانی و با کمک های مستقیم آنان، حملات مذبوحانه ای را به چند نقطه از جبهه های جنگ به عمل آورد تا از این طریق، اعتماد حامیان خود را بیشتر کند. از سوی دیگر، شورای امنیت سازمان ملل نیز با استفاده از همین جوّ مسموم تبلیغی، کینه و عناد همیشگی خود را با ایران اسلامی، عَلَنی تر ساخت و از هر گونه اقدام مؤثر جهت بازداشتن رژیم بعث از ادامه جنایات جنگی، سَرباز زد. این عملیات به منظور پاسخ دادن به یکه تازی ها و تعدّی های ددمنشانه ارتش عراق طرح ریزی شد و با ویژگی هایی که داشت در نوع خود، بی سابقه بود. نتایج عملیات بیت المقدس 7: 2300 نفر اسیر و بیش از 11 هزار نفر کشته و زخمی؛ تانک و نفربر: 80 دستگاه انهدامی و 20 دستگاه اغتنامی، دستگاه مهندسی: 23 دستگاه اغتنامی، خودرو سبک: 200 دستگاه انهدامی و 15 دستگاه اغتنامی. عملیات انهدامی بیت المقدس 7، با سرعت عمل خیره کننده و گرفتن 2200 اسیر در عرض یک روز، علاوه بر سردرگمی دشمن و ماهواره های جاسوسی استکبار جهانی، نشانگر توان رزمی ارتش اسلام بود که دوست و دشمن را به حیرت افکند.
2- در اوایل روز چهاردهم خرداد 1287ش، عده ای سرباز در خیابان ها به تهاجم و کتک و غارت مردم پرداختند. این وضعیت، مردم را چنان هراسان

ساخت که هر کس به گوشه ای فرار کرد و پناهی جُست. به علت قطع سیم های تلگراف، این خبر تا چند روز به شهرهای دیگر نرسید، اما هنگامی که مردم دیگر شهرها نیز آگاه شدند، شورش کردند و انجمن ایالتی و ولایتی آذربایجان، تلگرافی به انجمن های شیراز، خراسان، اصفهان و کرمان فرستاد که خواهان حرکت انقلابی مردم به منظور خلع محمد علی شاه از سلطنت است. در پی آن، از شهرهای اصفهان، همدان، شیراز، رشت، کرمان، استرآباد، زنجان و دیگر شهرها، تلگراف های زیادی رسید که گویای حمایت مردم از این آرمان بود.

_ ورود مجاهان مشروطه خواه به تهران و پایان استبداد صغیر (1288 ش) (1)

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «غلامحسین تبریزی عبدخدایی» (1359 ش) (2)

1- با ورود مجاهدان گیلان از قزوین و مجاهدان بختیاری از راه اصفهان و فتح شهر تهران در بیست و چهارم خرداد 1288ش، محمد علی شاه قاجار پس از یک دوره سلطنت کوتاه، ولی بسیار پرکشمکش، از اریکه قدرت سقوط کرد و دوران استبداد صغیر پایان گرفت. وی که با اتکاء به قدرت روس ها در برابر خواست مردم کشور سخت مقاومت کرده بود، پس از آگاهی از ورود مجاهدان به پایتخت و ناامیدی از حمایت واقعی روس ها، سراسیمه با کالسکه به سفارت روسیه پناهنده شد و بدین ترتیب، فصل نوینی در تاریخ ایران آغاز شد. فاتحان تهران، سپس در جلسه ای محمدعلی شاه را از سلطنت عزل، و پسرش احمدشاه را به این مقام نشاندند. فتح تهران و خلع محمدعلی شاه قاجار از سلطنت، پایانی بر استبداد صغیر و آغازی بر شکل گیری دومین دوره مجلس شورای ملی بود.
2- آیت اللّه شیخ غلامحسین تبریزی، در حدود سال 1264 ش 1303 ق در تبریز به دنیا آمد و در همان شهر مقدمات علوم دینی را فرا گرفت. وی سپس راهی نجف اشرف گردید و در محضر علامه سید محمدکاظم یزدی، مدارج ترقی را پیمود. آیت اللّه عبد خدایی بعدها مجله مذهبی «تذکرات دیانتی» را در تبریز به هنگام حکومت استبدادی رضاخان منتشر کرد و به دلیل مبارزات ضدرضاخانی ماه ها در اختفا به سر برد. وی از سال 1310 ش مقیم مشهد گردید و از سال 1320 ش تا اواخر عمر در جوار مرقد امام هشتم(ع) اقامه نماز جماعت می نمود. از آثار چاپ شده ایشان، دروس دینیه بر تفسیر قرآن قابل ذکر است. این عالم مبارز سرانجام در 24 خرداد 1359 برابر با اول شعبان 1400 ق در سن 97 دار فانی را وداع گفت.

_ نامه 120 تن از نمایندگان مجلس برای بررسی طرح عدم کفایت سیاسی بنی صدر (1360 ش)(1)

_ آغاز عملیات قدس 1 (1364 ش)(2)

1- پس از آن که مقاومت مردمی علیه تهاجم قوای متجاوز بعث در جبهه های جنگ به علت عدم پشتیبانی لازم از جانب بنی صدر به عنوان فرماندهی کل قوا، به فرسایش گرایید و اختلافات داخلی بین رییس جمهور با مجلس شورای اسلامی و قوه قضائیه و دیگر نهادهای انقلابی به اوج رسید، همچنین نصایح امام خمینی ره نیز برای تفاهم و رفع اختلافات به جایی نرسید، در جلسه 24 خرداد 1360، نامه یکصد و بیست تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی قرائت شد که در آن تقاضای رسیدگی به صلاحیت سیاسی بنی صدر را داشته و خواستار طرح آن با قیدِ دو فوریت شدند. در این میان، هواداران بنی صدر در مجلس، سعی می کردند با مخالفت با این طرح و نیز کارشکنی در رسمیت یافتن جلسات مجلس و خروج از صحن علنی، بنی صدر را همچنان در رأس قدرت نگاه دارند. اما نمایندگان انقلابی مجلس، با تصویب این طرح در 31 خرداد 1360، عملاً این عنصر خائن را به مرحله خلع قدرت رساندند. پس از تصویب عدم کفایت سیاسی بنی صدر در مجلس شورای اسلامی، حضرت امام نیز بر همین مبنا، وی را از ریاست جمهوری اسلامی ایران عزل نمودند. با عزل بنی صدر، هر چند یکی از ریشه های اصلی کارشکنی ها و اختلافات موجود از بن کنده شد، ولی از این به بعد، دوران چند ماهه فعالیت های خرابکارانه ضد نظام و درگیری های مسلحانه و خونین روی داد که به شهادت عالی ترین مسؤولان نظام تا مردم کوچه و بازار منجر شد. اما ملت مسلمان ایران تحت رهبری های پیامبر گونه حضرت امام و با عنایات حق تعالی و امام عصرعج از این دوران پر اغتشاش گذشت و اهداف اسلامی و انقلابی خود را در پیش گرفت.
2- عملیات قدس 1 با رمز مبارک یا محمد رسول اللّه ص اللّه اکبر و با هدف انهدام نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی هورالهویزه و شرق رودخانه دجله، توسط سپاه پاسداران و همزمان با روز قدس انجام گرفت. در این عملیات، چندین پاسگاه و منطقه دشمن به دست قوای اسلام افتاد و یک فروند هواپیما، یک فروند هلی کوپتر، 15 فروند قایق از دشمن منهدم شد و 800 نفر از قوای بعث کشته و زخمی و 90 نفر اسیر شدند.

25خرداد

25خرداد

_ تشکیل «مجلس عالی» در تهران و عزل محمد علی شاه از سلطنت (1288 ش)(1)

_ رحلت عالم مجاهد و فقیه جلیل آیت اللّه «سیدمصطفی مجتهد کاشانی» (1298ش)(2)

1- پس از فتح تهران به دست مجاهدان و پناهنده شدن محمد علی شاه قاجار به سفارت روسیه، در روز بیست و پنجم خردادماه 1288ش برابر با بیست و هفتم جمادی الثانی 1327 ق، همه گروه های مردم تهران برای دیدار و عرض تبریک به سرداران فاتح تهران، به جانب آنان شتافتند. سپس اجتماعی باشکوه با حضور پانصد تن از نمایندگان مجلس، مجاهدان و شخصیت های برجسته تشکیل شد که نام «مجلس عالی» گرفت و در همان جا تصمیمات مهمّی اتخاذ شد. براین اساس، محمد علی شاه از سلطنت خلع و فرزند خردسالش به نام احمد شاه در دوازده سالگی به سلطنت انتخاب شد. همچنین مقرر گردید تا هنگام بلوغ وی، علیرضا خان عضدالمُلک به عنوان نیابتِ سلطنت، وظایف او را به عهده گیرد. در این جلسه، چون هیئت وزیران تشکیل نشده بود، هیئتی به جای آن مأمور رسیدگی به امور کشور گردید.
2- آیت اللّه سیدمصطفی بن سیدحسین مجتهد کاشانی نجفی در حدود سال 1230ش 1267ق در کاشان به دنیا آمد. وی پس از گذراندن مقدمات ابتدایی، در حوزه درس پدرش قرار گرفت و فقه و اصول و معقول و منقول و ریاضیات را فرا گرفت. سیدمصطفی کاشانی سپس راهی اصفهان شد و از محضر عالم بزرگ، شیخ محمدتقی رازی تهرانی اصفهانی معروف به صاحب حاشیه معالم بهره گرفت تا به درجه رفیع اجتهاد رسید. وی در بیست و پنج سالگی در حالی که جامع علوم و ماهر در فقه، اصول، تفسیر و حکمت و ریاضی بود راهی تهران گردید و پس از فوت پدر عالمش، چندین سال ریاست علمی و مرجعیت مذهبی مردم را برعهده گرفت. آیت اللّه سید مصطفی کاشانی در سال 1274ش، پس از سفر حج، ساکن نجف اشرف شد و با ایجاد حوزه درسی خویش، در شمار

علمای بزرگ آن سامان قرار گرفت. این عالم مجاهد در جریان اشغال عراق توسط انگلستان در بحبوحه جنگ جهانی اول، به همراه علمای بزرگ دیگر، قیام مردمی ضد استعمار انگلیس را اداره و رهبری کرد و در این راه، جانفشانی های فراوانی از خود نشان داد. این عالم سترگ از آن پس ساکن کاظمین گردید و تا پایان عمر در آن شهر مسکن گزید. آیت اللّه سید مصطفی کاشانی سرانجام پس از عمری سرشار از خدمت علمی و مجاهده، در 25 خرداد 1298ش برابر با اواسط رمضان 1337ق در 68 سالگی در کاظمین بدرود حیات گفت و در همان جا به خاک سپرده شد. لازم به ذکر است که عالم مجاهد و فقیه بزرگ آیت اللّه سید ابوالقاسم کاشانی، رهبر مذهبی نهضت ملی شدن صنعت نفت ایران و مبارز دوران ستم شاهی، فرزند ایشان می باشد.

ص:207

_ تصرف قزاق خانه رشت توسط انقلابیون جنگل (1299ش)(1)

_ برگزاری ششمین کنفرانس عمومی خبرگزاری های کشورهای غیرمتعهد (پوول) (1371 ش)

_ برگزاری اجلاس بین المجالس اسلامی در تهران (1378ش)(2)

1- چند روز پس از اعلان جمهوری در گیلان، انقلابیون جنگل از نیروهای قزاق رشت خواستند یا به نیروهای انگلیسی مستقر در ایران حمله کنند یا با تحویل سلاح خود، به شهرهای خویش بازگردند. اما نیروهای قزاق چون خود را تحت فرمان حکومت مرکزی می دانستند این امر را منوط به اجازه مرکز کردند. بنابراین چون مذاکرات انقلابیون و قزّاقان به بن بست رسید، جنگلی ها تصمیم به تسخیر قزاق خانه رشت گرفتند. از این رو از بامداد بیست و پنجم خرداد 1299 ش، نبرد سختی بین دو طرف درگرفت و تلفات زیادی وارد آمد. در نهایت پس از به توپ بستن قزاق خانه توسط جنگلی ها، نیروهای قزّاق تسلیم شدند. ولی به دستور میرزا کوچک خان جنگلی، اسیران، آزاد شد و به شهرهای خود بازگشتند. فتح قزاق خانه، هر چند موقعیت جنگلی ها را در این منطقه افزایش داد ولی دولت مرکزی از این مسأله به راحتی نگذشت و تا سرکوبی کامل نهضت جنگل پیش رفت تا این که به شهادت میرزا کوچک خان جنگلی و پایان قیام جنگل انجامید.
2- اولین اجلاس بین المجالس کشورهای اسلامی، به منظور تأسیس اتحادیه مجالس کشورهای اسلامی با پیام مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه خامنه ای و سخنان حجت الاسلام سید محمد خاتمی، رییس جمهور، در محل سالن اجلاس سران کنفرانس اسلامی در تهران آغاز به کار کرد. در این اجلاس سه روزه، رؤسا و هیئت های پارلمانی بلندپایه حدود پنجاه کشور اسلامی به منظور تأسیس سازمان مجالس کشورهای اسلامی گرد هم آمدند که از این میان، رؤسای مجالس 28 کشور به همراه نایب رئیسان و رؤسای کمیته های خارجی، حضور داشتند. در این اجلاس، ایران به ریاست سازمان مجالس کشورهای اسلامی انتخاب شد و یکی از مهم ترین کارهای این سازمان، ارتباط مجالس کشورهای مسلمان با یکدیگر عنوان گردید. در این اجلاس، اساسنامه اتحادیه تصویب شد و جمهوری اسلامی ایران به مدت 2 سال به ریاست آن دست یافت. این کنفرانس هر دو سال یکبار در یکی از کشورهای عضو تشکیل جلسه خواهد داد. شورای

کنفرانس، کمیته اجرایی و دبیرخانه، سه نهاد این اتحادیه می باشد که دبیرخانه آن در تهران واقع است.

26خرداد

_ رحلت عالم دینی و فقیه اصولی آیت اللّه «میرزا مصطفی مجتهد تبریزی» (1298ش)(1)

_ عضویت ایران در سازمان خوار و بار جهانی (1336 ش)

1- آیت اللّه میرزا مصطفی مجتهد تبریزی در سال 1258ش 1297ق در خاندانی عالم در تبریز به دنیا آمد. وی دروس مقدمات و فقه و اصول را در زادگاهش و در محضر پدر و استادان دیگر فرا گرفت و پس از آن رهسپار نجف گردید. آیت اللّه مجتهد تبریزی در نجف در محضر عالمان نامداری همچون آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، شیخ الشریعه اصفهانی، سیدمحمدکاظم یزدی، میرزا ابوالقاسم اردوبادی و محقق نهاوندی و دیگران حاضر شد و پس از سالیانی به عالمی برجسته و فاضلی فرهیخته تبدیل گردید. وی با نشان دادن استعداد فوق العاده خویش، در بین بیش از هزار نفر از شاگردان فقه و اصول آخوند خراسانی، نظر شریف استاد را به خود جلب کرد و مورد عنایت خاص آخوند قرار گرفت. او همچنین در این مدت علاوه بر فقه و اصول، در نجوم، ریاضیات و شعر و ادب به مدارج بالایی دست یافت. آیت اللّه مجتهد پس از چندی راهی مکه منوره گردید که در اثنای سفر به بیماری دچار گردید و در اواخر عمر به بیماری فلج مبتلا شد. وی در طول حیات علمی خویش از تالیف نیز باز نماند و آثار گرانبهایی به یادگار نهاد که اُرجوزه در عروض و قافیه، حاشیه بر کفایهُ الاصول و حاشیه بر لسانُ الخواص، از آن جمله اند. این فقیه جلیل سرانجام در بیست و ششم خرداد 1298ش برابر با نیمه رمضان 1337 ق در چهل سالگی در تبریز به لقاءاللّه رسید و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ شهادت مجاهدان مؤتلفه اسلامی، عاملین اعدام انقلابی «حسنعلی منصور» (1344ش)(1)

1- پس از حادثه فیضیه و قیام خونین 15 خرداد 1342، عده ای از متدینین و چهره های موجّه بازار تهران به این نتیجه رسیدند که مبارزه سیاسی با رژیم شاه بی فایده است و باید فکری برای براندازی آن کرد و تنها راه آن نیز اقدام مسلحانه علیه رژیم و عناصر اصلی آن است. لذا تعدادی از این افراد شامل حاج صادق امانی، حاج مهدی عراقی، حبیب اللّه عسکر اولادی، عباس مدرسی فرد، احمد شهاب، صادق اسلامی و سید اسداللّه لاجوردی و... دست به ترکیب و تلفیق شش هیئت مذهبی مهم و دارای گرایش سیاسی از میان هیئت های عزاداری سنّتی تهران زدند که نتیجه آن، پدید آمدن سازمان یا گروه «هیئت های مؤتلفه اسلامی» با مشی مسلحانه بود. اکثر اعضای این هیئت ها از مقلدان حضرت امام خمینی ره و وجه مشترک آنان، پذیرش اسلام به عنوان یک ایدلوژی سیاسی و رهبری و مرجعیت امام خمینی رحمه الله بود. پس از مدتی جمعیت مؤتلفه اسلامی، قصد آغاز مبارزه مسلحانه علیه رژیم پهلوی را داشتند که در ابتدا امام آن را نهی نمودند. تا این که حضرت امام به ترکیه تبعید شدند و یاران مؤتلفه، پس از کسب اجازه از آیت اللّه مرتضی مطهری و اذن آیت اللّه العظمی سید محمد هادی میلانی، تصمیم به ترورِ انقلابی حسنعلی منصور نخست وزیر سپرده شاه گرفتند. حسنعلی منصور کسی بود که برای تصویب و اجرای قانون ننگین کاپیتولاسیون تلاش زیادی از خود نشان داد و فریاد حق خواهی امام خمینی رحمه الله در اعتراض به این قانون را با تبعید آن حضرت به ترکیه پاسخ گفت. با اعدام انقلابی منصور در اول بهمن 1343، شهید محمد بخارایی عاملِ اعدام منصور به دست مأموران ساواک افتاد و سپس دیگر یارانش نیز دستگیر شدند. پس از مدتی، رژیم پهلوی در یک دادگاه فرمایشی اعضای این گروه را به اعدام و زندان طولانی مدت محکوم کرد. به طوری که برخی از آنان تا پیروزی انقلاب اسلامی در زندان ماندند و در بین زندانیان سیاسی به قَتَله (کشندگان) منصور معروف بودند. شهید صادق امانی در دادگاه دلاورانه از خود و راهی که در پیش گرفته بود دفاع کرد و با اشاره به حوادث خونین 15 خرداد 42 گفت: ما با بررسی اوضاع به این نتیجه رسیدیم که پاسخ به این مسأله از لوله تفنگ می تواند خارج شود. سرانجام در سحرگاه 26 خرداد 1344 ش، حاج صادق امانی،

محمد بخارایی، مرتضی نیک نژاد و رضا صفارهرندی این چهار فرزند شجاع و برومند اسلام، در راه پاسداری از ارزش های متعالی اسلام و در مسیر پربرکت نهضت امام خمینی ره جهت برپایی حکومت اسلامی در ایران، عاشقانه شربت شهادت نوشیدند و به لقاءاللّه نائل آمدند.

ص:210

_ آزاد شدن منطقه «دهلاویه» از لوث وجود مزدوران بعثی عراق (1360ش)(1)

27خرداد

27خرداد

_ درگیری مردم با مأموران در جریان رأی اعتماد مجلس به عبدالحسین هژیر (1327 ش)(2)

1- شهید چمران به عنوان فرمانده ستاد جنگ های نامنظم که از رکود حاکم بر جبهه ها به سبب وجود پاره ای از خیانت ها و کارشکنی های بنی صدر و وابستگانش به شدت رنج می بُرد، درصدد تحرک بخشیدن به جبهه ها و عملیاتی کردن نیروها بود. وی پس از عزل بنی صدر از ریاست جمهوری، طرح حمله به ارتفاعات اللّه اکبر و بستان را ریخت و تصمیم گرفت تا ارتباط شمالی و جنوبی نیروهای دشمن را قطع کند. چون در این حمله، امکان آزادی بستان فراهم نشد، لذا شهید چمران، طرح آزادسازی دهلاویه را بررسی کرد. فتح دهلاویه در نوع خود عملی جسورانه، خطرناک و غرورآفرین بود. برای این کار، نیروهای مؤمن ستاد جنگ های نامنظم با نصب پل بر روی رودخانه کرخه و عبور از آن، به دشمن بعثی حمله برده و منطقه دهلاویه را آزاد کردند. این عملیات، اولین پیروزی بعد از عزل بنی صدر بود که طلیعه پیروزی های دیگر به حساب آمد و باعث شادی مردم مسلمان ایران گردید.
2- پس از سقوط دولت ابراهیم حکیمی، دربار کوشش می کرد یکی دیگر از ایادی خود را که مورد توجه سیاست انگلیس نیز باشد به عنوان نخست وزیر به ملت تحمیل کند و عبدالحسین هژیر، وزیر دارایی احمد قوام برای این سِمَت نامزد شد. اما مخالفت آیت اللّه کاشانی به عنوان پیشوای مذهبی مردم، مانع این امر گردید. چرا که ایشان با افشاگری علیه دولت های پس از شهریور 1320، آنها را با شکست روبه رو کرده بود. در این میان، مأموران سعی داشتند با تهدید و ارعاب مردم را به سکوت بکشانند. روزی که قرار بود، هژیر کابینه خود را به مجلس معرفی کند، جمع کثیری از مردم در منزل آیت اللّه کاشانی اجتماع کردند و به طرف مجلس به حرکت درآمدند. این تظاهرات به صورت یک راهپیمایی از منزل کاشانی به

سوی مجلس شکل گرفت. هنگامی که آنان نزدیک مجلس رسیدند ناگهان صدای گلوله ها بلند شد. زد و خورد مأموران با مردم آغاز گردید و جمعی نیز مجروح و مقتول شدند. با این شکل، هژیر در مجلس حاضر شد و رأی اعتماد گرفت. حادثه این روز با عکس العمل شدید مردم مواجه گردید و مبارزه علیه هژیر را توده های مردم به رهبری کاشانی به دست گرفتند. نخست وزیری هژیر و واقعه 27 خرداد 1327، پیکار ملت مسلمان ایران را در مقابله با نظام دیکتاتوری وابسته به استعمار انگلستان از حالت دفاعی و تبلیغاتی به حالت تهاجمی متحول کرد و دولت هژیر در برابر این اعتراضات بیش از یکصد روز تابِ تحمل نیاورد.

_ تشکیل «جهاد سازندگی» به فرمان «حضرت امام خمینی» رحمه الله (1358 ش)(1)

_ تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی (1361 ش)(2)

1- جهاد سازندگی در 27 خرداد 1358 با فرمان امام خمینی ره تشکیل گردید و از همان آغاز کار توانست خیل عظیم نیروهای دلسوز، جوان و متخصصین متعهد و مسلمان در رشته های گوناگون را برای احیا و نوسازی روستاها در ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به خود جذب نماید. امام امت به هنگام تشکیل جهاد سازندگی فرمود: «الان که مرحله سازندگی است، ما دستمان را پیش ملت دراز می کنیم و از ملت می خواهیم که همه در این نهضت شرکت نمایند.» به دنبال صدور این فرمان، اقشار مختلف مردم جهت محرومیت زدایی بسیج شدند. خدمات ارزنده جهاد سازندگی علاوه بر سازندگی و آبادانی مناطق محروم کشور در طول هشت سال دفاع مقدس، از نقش مؤثر این نهاد انقلابی در حفظ استقلال و تمامیت ارضی ایران حکایت دارد. جهاد سازندگی در زمینه های صنایع روستایی، کشاورزی، دامداری، سدسازی، منابع طبیعی، آب خیزداری و ده ها مورد دیگر، فعالیت های گسترده ای در سطح ایران و برخی کشورهای آفریقایی انجام داده است. جهاد سازندگی در سال 1362 تبدیل به یک وزارتخانه شد و پس از آن که در سال 1379 در وزارت کشاورزی ادغام گردید، وزارتخانه جهاد کشاورزی به وجود آمد.
2- ایده تاسیس دانشگاه آزاد اسلامی ابتدا در جامعه اسلامی دانشگاهیان مطرح شد و به دنبال آن آقای هاشمی رفسنجانی رییس وقت مجلس شورای اسلامی با طرح این مطلب در شورای اقتصاد، نظر مساعد شورا را تامین نمود. این مسأله با حضرت امام خمینی ره نیز مطرح شد و معظم له از این پیشنهاد استقبال نموده و مبلغی را بدین منظور اهدا کردند. پس از تدوین اساسنامه مقدماتی دانشگاه آزاد اسلامی، آقای هاشمی رفسنجانی در آخرین جمعه اردیبهشت سال 1361 موجودیت این دانشگاه را اعلام کرد. سرانجام دانشگاه آزاد اسلامی در 27 خرداد 1361 به طور رسمی تاسیس شد و پس از گذراندن مراحل مقدماتی، آماده پذیرش دانشجو در اواخر آن سال شد. بدین ترتیب که در اسفند ماه 1361، اولین آزمون دانشگاه آزاد اسلامی در 10 شهر کشور و با حضور 30 هزار شرکت کننده برگزار شد که از این میان، 3000 نفر انتخاب و مشغول

تحصیل شدند. اساسنامه مصوب سال 1361 تا دی ماه 1364 به تنهایی مبنای کار و حرکت دانشگاه بود ولی بعدها اساسنامه جدیدی با عنوان قانون تأیید رشته های دانشگاهی آزاد اسلامی در دهم تیرماه 1369 به تصویب هیئت وزیران رسید که به موجب آن، نحوه همکاری استادان و محققان دانشگاه ها و پژوهشگاه های دولتی با این دانشگاه و همچنین طرز استفاده دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی از آزمایشگاه ها، بیمارستان ها، کتابخانه ها و کارگاه ها و فضای آموزشی مؤسسات آموزش عالی دولتی مشخص شد.

_ عملیات نامنظم فتح 6 در شمال اربیل عراق، توسط سپاه (1366ش)

_ عملیات نصر 3 در دهلران توسط ارتش (1366 ش)

_ آغاز به کار نخستین نمایشگاه بین المللی ارتباطات در تهران (1369ش)

_ پایان اجلاس بین المجالس اسلامی در تهران (1378ش)

_ روز جهانی بیابان زدایی (برابر با 17 ژوئن)

28خرداد

28خرداد

_ مرگ «آقامحمدخان قاجار» اولین پادشاه خونخوار قاجاریه در گرجستان (1176 ش)(1)

1- آقامحمدخان قاجار فرزند بزرگ محمدحسن خان قاجار قوانلو از اهالی استرآبادِ گرگان در مازندران بود. وی در کودکی پس از جنگی که بین قبیله اش با خانِ افشار روی داد مقطوع النسل گردید و پس از دربدری فراوان با اکرام کریم خان زند، به مدت شانزده سال زندگی خوشی داشت. آقامحمدخان به محض اطلاع از بیماری شدید وکیل الرُّعایا زند، از شیراز گریخت و برای تشکیل حکومت و کسب قدرت، وارد عرصه جنگ و مبارزه شد. وی نیرومندترین رقیب خود یعنی لطفعلی خان زند را به زحمت شکست داد و سرزمین های قلمرو ایران را که به علت ضعف حکومت مرکزی، توسط حاکمان محلی، اعلام استقلال کرده بودند به تصرف خود درآورد. وی در صدد ایجاد حکومتِ مرکزی مقتدر، از هیچ جنایتی فروگذار نکرد و حتی برادرانش را نیز به قتل رساند. آقامحمدخان قاجار در طول هفده سال، تمام مدعیان سیاسی خود را از میان برداشت و با قساوتی تمام، منظور خود را عملی ساخت. لشکرکشی های آقامحمدخان قاجار به مناطق گوناگون و قتل عام های کرمان، تفلیس و دیگر نقاط، اوج سفاکی و بی رحمی او را به نمایش گذاشت. آقامحمدخان پس از گذشت سال ها از کسب قدرت، در سال 1174 ش به طور رسمی در تهران تاجگذاری کرد و با اعلام تاسیس سلسله پادشاهی قاجار خود را پادشاه ایران نامید،

ولی هنوز مدتی از سلطنت رسمی وی نگذشته بود که طی لشگرکشی جدیدی که به قفقاز و گرجستان داشت توسط دو تن از خدمتکارانش به قتل رسید و زندگی ننگین وی در 63 سالگی به پایان رسید. آقامحمدخان قاجار در طی سال های حکومت خود، قسمت اعظم خاک ایران را تحت انقیاد و اطاعت خود درآورد. وی مردی سنگدل، خشن و کینه توز بود و برای رسیدن به منظور خود از انجام هیچ جنایتی پرهیز نمی کرد.

_ اولتیماتوم «محمدعلی شاه» به مجلس برای تبعید چند تن از رهبران مشروطه (1287 ش)(1)

_ رحلت فقیه برجسته و عالم مجاهد آیت اللّه «سید احمد خسروشاهی» (1356 ش)(2)

1- پس از آن که محمدعلی شاه قاجار خود را برای وارد ساختن ضربه نهایی بر پیکر مشروطه آماده ساخت و برای حمله به مجلس تدارک دید، با اولتیماتومی به مجلس شورای ملی، خواستار دستگیری فوری هشت تن از رهبران و سخنوران مشروطه شد. ملک المتکلّمین که از خطبای مشهور بود و به هر مناسبتی در سخنان خود به سرزنش محمدعلی شاه و اقدامات وی می پرداخت؛ میرزا جهانگیر خان شیرازی که با انتشار روزنامه صور اسرافیل با شاه در افتاده بود؛ سید محمد رضامساوات که در روزنامه اش به محمد علی شاه به شدت انتقاد می کرد، سید جمال الدین واعظ نیز که سابقه طولانی در تهییج مردم و ایراد سخنان کوبنده و ضد استبدادی داشت و چند نفر دیگر، از جمله افرادی بودند که محمدعلی شاه خواهان دستگیری و تبعید آنان شده بود. به هرحال، مجلس از پذیرفتن اخطار شاه سرباز زد و بدین ترتیب، شاه که بهانه لازم را برای انهدام کامل مجلس و مشروطه به دست آورده بود، دستور تهیه مقدمات انهدام ساختمان مجلس را که نماد آزادی و حکومت مشروطه بود صادر کرد و این ماجرا پنج روز بعد، در دوم تیر 1287 اتفاق افتاد.
2- آیت اللّه سید احمد حسینی خسروشاهی در سال 1291 ش 1330 ق در تبریز به دنیا آمد. پس از آن که دروس مقدماتی علوم اسلامی را در زادگاه خود فراگرفت، در سال 1314 ش، پدرش به علت مخالفت با ماجرای کشف حجاب و دیگر اقدامات ضد دینی رضاخان پهلوی، به اتفاق عده ای از روحانیون مبارز تبریز، به سمنان و سپس به مشهد تبعید شد. سید احمد نیز به مشهد رفت و از محضر استادانی چون حضرات آیات: حاج آقا حسین قمی، میرزا ابوالحسن انگجی و میرزا محمد آیت اللّه زاده خراسانی استفاده کرد. سپس بعد از اقامتی دو ساله در تبریز، راهی قم شد و در درس شیخ عبدالکریم حائری یزدی و استادان دیگر حوزه حضور مستمر یافت وی پس از سالیانی به مدارج عالی علم و کمال و فقاهت دست یافت و خود نیز سال ها به تدریس فقه و اصول و کلام و اخلاق پرداخت. آیت اللّه خسروشاهی سپس به دعوت پدر به تبریز مراجعت نمود

و تا آخر عمر، رسالت خود را در آن جا ادامه داد. این فقیه بزرگوار در آغاز قیام امام خمینی ره در سال 1342 ش، از جمله علمای مبارزی بود که در تبریز به طرفداری از جنبش اسلامی امام پرداخت و در این راه، بارها توسط عمّال پهلوی در تبریز، دستگیر، زندانی و تبعید شد. آیت اللّه سید احمد خسروشاهی سرانجام در 28 خرداد 1356 ش برابر با 30 جمادی الثانی 1397 ق در 65 سالگی دارفانی را وداع گفت و برحسب وصیت در صحن مطهر امام رضا(ع) دفن گردید. برخی از آثار علمی و قلمی ایشان بدین قرار است: رسالهُ فی المواعظ، حاشیه بر کتاب تبصره علامه حلی و حاشیه برعروهُ الوثقی و... .

29خرداد

_ خلع ید غارتگران انگلیسی از صنعت نفت ایران و روز خلع ید (1330 ش)(1)

1- پس از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329، هیئتی متشکل از کارشناسان ایرانی، اداره امور اجرایی شرکت ملی نفت ایران را به عهده گرفت. با تشکیل این هیئت، بنا به پیشنهاد آیت اللّه کاشانی و دکتر مصدق و تصویب مجالس شورای ملی و سنای ایران، از شرکت نفت انگلیس خلع ید شد. بدین ترتیب در 29 خرداد ماه، این روز، روز خلع ید از شرکت نفت انگلیس نام گرفت. در این روز، مردم مسلمان ایران پس از مبارزه و فداکاری بسیار به یک پیروزی درخشان دست یافتند و استعمار خارجی و استبداد داخلی را وادار به عقب نشینی کردند. در پی خلع ید از شرکت نفت انگلیس، کارکنان خارجی این شرکت که بیش از چهار هزار و پانصد نفر بودند، به طور دست جمعی از ایران خارج شدند. در پی آن، دولت انگلیس، دست به اقدامات سیاسی وسیعی زد و ایران را تهدید نظامی کرد.

ص:215

_ درگذشت اندیشمند مسلمان «دکتر علی دکتر شریعتی» (1356 ش)(1)

_ سقوط منطقه مهران توسط منافقین و با پشتیبانی ارتش عراق در اواخر جنگ (1367ش)(2)

1- دکتر علی شریعتی در سال 1312 شمسی در شهرستان مزینان در استان خراسان متولد شد. وی پس از اتمام تحصیلات ابتدایی و متوسطه، راهی پاریس شد و در آنجا موفق به اخذ دکترای جامعه شناسی گردید. او در ضمن تحصیل در فرانسه، جهت آزادی کشور مسلمان نشین الجزایر نیز کوشش های چشمگیری داشت. دکتر در سال 1343 به ایران بازگشت و بلافاصله به خاطر مبارزاتی که علیه رژیم ستم شاهی انجام داده بود دستگیر و روانه زندان شد. پس از آزادی از زندان ضمن اشتغال به تدریس، به سخنرانی های روشنگرانه همت گماشت. در این زمان، شریعتی مبارزات خود را با برگزاری جلسات سخنرانی و بحث، در حسینیه ارشاد تهران ادامه داد. او در کنار استادان و متفکرانی نظیر استاد شهید مرتضی مطهری و باهنر، حسینیه ارشاد را به پایگاهی جهت تغذیه فکری نسل جوان تبدیل نمودند. دکتر شریعتی به امام خمینی ره علاقمند بود و محققی فعال به شمار می رفت، به طوری که در طول زندگی کوتاه خود، بیش از 200 اثر به صورت کتاب، جزوه و مجموعه نوار سخنرانی از خود به جای گذاشت. فعالیت های فرهنگی دکتر شریعتی، سبب دستگیری مجدد او گردید و پس از آزادی، در تاریخ 16 اردیبهشت 1356 به لندن مسافرت کرد و در 29 خرداد همان سال در آن شهر به طرز مشکوکی درگذشت. بدنش را پس از چند روز به سوریه منتقل کرده و در زینبیه به خاک سپردند. برخی سخنان و نوشته های وی در عین داشتن نکات بدیع و احساس برانگیز، در خور تأمل و نقد می باشند.

2- منطقه استراتژیک مهران، یکی از جبهه های مهم ایران در استان ایلام بود که طی دوران جنگ، چندین بار از جانب دو طرف، دست به دست شد. عراق که در اواخر جنگ با پشتیبانی بسیار غرب و به ویژه آمریکا، به پیشرفته ترین تسلیحات نظامی مجهز شده بود، تصمیم گرفت تا بار دیگر این منطقه را اشغال نماید. از این رو، ارتش عراق در اقدامی مشترک با منافقین، در 29 خرداد 67 به مهران حمله کرد و این شهر را به اشغال خود درآوردند. پس از آن نیروهای منافقین با برخورداری از حمایت یگان های دشمن، وارد شهر مهران شدند.

ص:216

_ شهادت آیت اللّه «میرزا علی غروی تبریزی» توسط دژخیمان بعث عراق در کربلا (1377 ش)(1)

30خرداد

30خرداد

_ درگیری منافقین با مردم و نیروهای انقلابی (1360 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا علی غروی تبریزی در سال 1309 ش 1349 ق در تبریز به دنیا آمد. وی علی رغم از دست دادن پدر در طفولیت، در چهارده سالگی وارد حوزه علمیه قم شد. آیت اللّه غروی پس از پنج سال اقامت در قم، جهت اخذ دانش بیشتر و ارتباط با باب علم، رهسپار نجف گردید و از استادانی همچون آیت اللّه سید ابوالقاسم خویی و میرزا باقر زنجانی بهره برد. او در عین تحصیل، به تدریس نیز می پرداخت و پس از چندی، حوزه مستقلی برای تدریس خارج تأسیس نمود. آیت اللّه غروی دارای بیانی روشن و قلمی گویا بود و سخت ترین و سنگین ترین مطالب فقهی را با روشن ترین عبارات تبیین می کرد. از این فقیه برجسته آثار متعددی بر جای مانده است که التّنقیح در دوازده جلد شامل تقریر درس آیت اللّه خویی، شرح استدلالی مکاسب، رساله ای در قاعده طهارت و رساله ای در قاعده قضا از آن جمله است. سرانجام این عالم بزرگوار در حالی که کمتر از دو ماه از شهادت آیت اللّه شیخ مرتضی بروجردی توسط دژخیمان بعث عراق می گذشت در 29 خرداد 1377 برابر با 24 صفر 1419 ق در حالی که از زیارت حرم امام حسینع مراجعت می نمود مورد هدف مزدوران خون آشام بعث قرار گرفت و به همراه جمعی از یاران، در 68 سالگی به فیض شهادت نائل آمد.
2- با گسترده تر شدن اختلاف نیروهای انقلابی با عناصر ضدانقلاب به رهبری منافقین و بنی صدر، طرح عدم کفایت سیاسی بنی صدر در مجلس عنوان گردید و حضرت امام، طی حکمی در بیستم خرداد 1360، وی را از فرماندهی کل قوا عزل کردند. در این میان نیروهای انقلابی خواستار سرعت عمل در عزل این عنصر غرب زده توسط مجلس و تأیید حضرت امام بودند که در روز 30 خرداد 1360 در بیرون مجلس تجمع کردند. از آن سو، گروهک های ضدانقلاب و طرفدار بنی صدر، که تدارک وسیعی

برای ایجاد آشوب و جلوگیری از کار مجلس دیده بودند، اعلان مبارزه مسلحانه کردند. در بعد از ظهر این روز این گروهک ها به خیابان ها ریختند و به تخریب اموال عمومی و قتل و غارت و آشوب در تهران و بسیاری از شهرستان ها پرداختند. کم کم نیروهای مردمی، سپاه و کمیته ها به مقابله با آشوبگران برخاستند که در این میان درگیری های متعددی روی داد. سرانجام با مقاومت شدید انقلابیون، آشوبگران شکست خورده و متفرق شدند.

_ انفجار بمب در حرم مطهر امام رضا(ع) توسط منافقین کوردل در عاشورای حسینی (1373ش)(1)

_ افتتاح رادیو قزاقی (1375 ش)

_ ارتحال علامه «سید سعید اختر رضوی» مبلّغ بزرگ اسلام در قاره آفریقا (1381 ش)(2)

1- در بعدازظهر سی ام خرداد 1372 ش برابر با عاشورای سال 1415 ق، در حالی که مردم عزادار در اوج برگزاری مراسم بزرگداشتِ قیام تاریخی امام حسینع بودند، توسط منافقین کوردل بمبی داخل حرم مطهر و در نزدیکی ضریح منور امام رضا(ع) در مشهد منفجر شد. در پی این انفجار، ده ها تن از زائران و علاقه مندان اهل بیت(ع) در حرم امام رضا(ع) شهید یا مجروح شدند و خسارت زیادی به حرم رضوی وارد آمد. پس از این اقدام ضد بشری، مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه خامنه ای طی پیامی فرمودند: «منافقین کوردل نشان دادند که برای حریم مقدس اهل بیت عصمت و طهارتع نیز هیچ گونه حرمتی قائل نیستند. دشمنان منافق، معاند و سنگدل، با این جنایت نشان دادند که به هیچ یک از موازین انسانی پایبند نیستند و دشمنی آنان با ملت غیور و مؤمن ایران، هیچ حد و مرزی را نمی شناسد».
2- استاد علامه حجت الاسلام و الملسمین سید سعید اختر رضوی، یکی از مبلغین بزرگ اسلام و تشیُّع در قاره آفریقا، در سال 1305 ش 1345 ق در یکی از روستاهای منطقه بیهار در شرق هند در بیت علم و فضیلت زاده شد. وی پس از فراگیری تحصیلات مقدماتی نزد پدر دانشمندش، در 15 سالگی سطوح عالی و زبان های اردو، انگلیسی و فارسی را آموخت و درجه فخرالاَفاضل دریافت کرد. او بعدها علاوه بر این، زبان های عربی، هندی، گجراتی و سواحیلی را به خوبی فراگرفت و بر هفت زبان مسلط شد. سید سعید اختر پس از سالیانی که در هند به تبلیغ دین می پرداخت، بر حسب احساس وظیفه، در 35 سالگی راهی تانزانیا در شرق آفریقا شد و با قدمی استوار به نشر معارف اهل بیت اقدام نمود در حالی که در ابتدا هیچ اسم و رسمی از شیعه در آن دیار وجود نداشت. وی توانست با همت فراوان و پس از نامه نگاری های بسیار با علمای شیعه در مناطق آفریقا، مؤسسه بلال را تأسیس نماید و پس از مدتی در کشورهای آفریقایی،

شُعباتی را افتتاح کند. سید سعید در این راستا توانست پنجاه هزار نفر را به مذهب حقه جعفری رهنمون سازد و حدود 200 کتاب از جمله تفسیر المیزان و الغدیر را به زبان های گوناگون منتشر ساخته، ده ها مسجد، مدرسه، کتابخانه، حوزه علمیه و درمانگاه و... تأسیس نماید. آن مرد بزرگ عمرش را یکسره به تحقیق و تألیف و تبلیغ گذراند و بیش از چهل اثر به زبان های انگلیسی و سواحیلی از خود بر جای نهاد که الحجاب، یوم القیامه، الاسلام، العدل الالهی و الامامه از آن جمله اند. علامه رضوی سرانجام پس از 43 سال اقامت در تانزانیا در سی ام خرداد 1381 ش برابر با هشتم ربیع الثانی 1423 ق، در 76 سالگی در دارالسلام پایتخت این کشور درگذشت و پس از تشییع باشکوه در قبرستان شیعیان این شهر به خاک سپرده شد.

ص:218

31خرداد

31خرداد

_ توقیف روزنامه ها به دستور محمدعلی شاه قبل از به توپ بستن مجلس (1287ش)

_ رحلت عارف کامل و استاد بزرگ اخلاق «میرزا جواد آقاملکی تبریزی» (1305 ش)(1)

1- آیت اللّه میرزا جوادآقا ملکی تبریزی در حدود اواخر نیمه اول قرن سیزدهم هجری شمسی در خانواده ای متدین در تبریز به دنیا آمد. وی پس از تحصیلات مقدمات و سطوح حوزه، برای تکمیل تحصیلات خود راهی نجف اشرف گردید و در محضر عالمان نامداری همچون آخوند خراسانی و حاج آقارضا همدانی، فقه و اصول را آموخت و در حلقه درس حدیث محدث بزرگ، میرزا حسین نوری حاضر شد. میرزا جواد ملکی پس از چندی در محفل عارف سترگ، آخوند ملاحسینقلی همدانی قرار گرفت و پای در سیر و سلوک و عرفان و تهذیب نفس نهاد. وی در حدود سال 1280ش راهی قم گردید و درس فقه، اخلاق و عرفان خود را برپا کرد. تابناکی سال های حضور این شخصیت علمی _ عرفانی، زمینه ساز هجرت بسیاری از علما و بزرگان به سوی این خطه گردید و فضلای فراوانی در حلقه درس میرزا جواد جای گرفتند که حضرات آیات عظام: حاج آقا حسین قمی، آخوند ملا علی همدانی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی، سید ابوالقاسم خویی، سید رضا بهاءالدینی و حضرت امام خمینی ره، از آن جمله اند. همچنین برخی از کتب ابن سالک الی اللّه بدین قرارند: اسرار الصلاه، المراقبات و رساله لقاءاللّه و... . سرانجام مرغ جان آیت اللّه میرزاجواد ملکی تبریزی، این عارف کامل و عالم عامل و سالک واصل در سی و یکم خرداد 1305 ش برابر با یازدهم ذی حجه 1344 ق از قفس تن رهایی یافت و پیکر مطهر وی پس از تشییعی با شکوه، در جوار حرم حضرت معصومه(س) در قبرستان شیخان قم، رخ در نقاب خاک کشید.

_ اعزام نیروهای واکنش سریع آمریکا به خاورمیانه(1358ش)

_ رأی مجلس شورای اسلامی درباره عدم کفایت سیاسی بنی صدر (1360 ش)(1)

1- پس از ماه ها درگیری بنی صدر و هوادارانش با نیروهای ارزشی و انقلابی، طرح عدم کفایت سیاسی رییس جمهور در مجلس شورای اسلامی مطرح شد. مهمترین دلیل بر عدم کفایت سیاسی بنی صدر، موضع گیری وی علیه نظام جمهوری اسلامی و اتحاد نامقدس با کلیه نیروهای ضد انقلاب وابسته به شرق و غرب جهت نابودی نظام اسلامی و همچنین مخالفت مستمر وی با مجلس شورای اسلامی از بدو تأسیس و حتی پیش از افتتاح آن، دخالت صریح در قوه قضاییه و عدم درک صحیح از بدیهی ترین اصول قانون اساسی و نیز عدم اعتقاد به اصل تفکیک قوا عنوان گردید. در نتیجه، این طرح با 177 رأی موافق، 1 رأی مخالف و 12 رأی ممتنع به تصویب رسید و یک روز پس از تصویب طرح عدم کفایت سیاسی بنی صدر، حضرت امام خمینی ره، وی را از ریاست جمهوری اسلامی ایران نیز عزل کردند. این در حالی بود که حضرت امام، پیش از این وی را در بیستم خرداد 1360، از فرماندهی کل قوا نیز عزل کرده بودند. پس از برکناری بنی صدر از ریاست جمهوری، فعالیت های خرابکارانه و براندازانه بر ضد حکومت و دولت آغاز شد که عمدتا از طرف منافقین موسوم به سازمان مجاهدین خلق سازماندهی می گردید. از جمله در هفتم تیرماه 1360، دفتر حزب جمهوری اسلامی منفجر شد و طی آن، آیت اللّه بهشتی و شماری از وزرا و نمایندگان مجلس شورای اسلامی به شهادت رسیدند. همچنین در هشتم شهریور 1360، دفتر نخست وزیری منفجر شد و در آن، محمدعلی رجایی، رییس جمهور و دکتر محمد جواد باهنر، نخست وزیر و تعدادی از شخصیت ها شربت شهادت نوشیدند. این وقایع می توانست به سادگی منجر به سقوط یک نظام سیاسی شود، اما بازتاب آن در مردم، نتیجه معکوس داشت چرا که با سخنرانی ها و پیام های امام خمینی رحمه الله که به نحو هوشمندانه ای به مردم امید می دادند، آنان را انسجام می بخشیدند و گروه های سیاسی ضدِ نظام را بی اعتبار می ساختند، اثری وصف ناشدنی در ملت مسلمان برای مقاومت بیشتر ایجاد می کرد. از این جهت بود که نظام اسلامی از این دوران پرخطر و پرآشوب با توکل بر خدا،

رهبری های حضرت امام و مقاومت و پایدار مردم گذشت و به مسیر خود ادامه داد.

_ شهادت سردار رشید اسلام «دکتر مصطفی چمران» در دهلاویه (1360 ش)(1)

_ آغاز عملیات نصر 4 در شمال ماووت عراق توسط سپاه (1366 ش)(2)

1- دکتر مصطفی چمران در سال 1311 ش در تهران به دنیا آمد. پس از پشت سرگذاشتن تحصیلات ابتدایی و متوسطه، وارد دانشکده فنی دانشگاه تهران گردید و پس از احراز رتبه اول دانشگاه، بورس تحصیلی در آمریکا را اخذ کرد. در امریکا به تشکیل انجمن اسلامی دانشجویان ایرانی و انتشار ماهنامه و فعالیت های متعدد ضدرژیم پهلوی پرداخت. دکتر چمران سپس راهی مصر گردید و پس از گذراندن دوره نظامی چریکی، جهت یاری برادران لبنانی به آن کشور رفت. وی به مدت هشت سال در آن دیار ماند و همگام با امام موسی صدر خدمات شایانی به ملت مظلوم آن سامان ارایه کرد. دکتر مصطفی چمران پس از پیروزی انقلاب اسلامی و پس از 22 سال دوری از وطن به کشور بازگشت و معاونت نخست وزیری را برعهده گرفت. وی بعدها نماینده امام در شورای دفاع، وزیر دفاع و نماینده مردم تهران در مجلس شورای اسلامی گردید و مشغول به خدمت شد. دکتر مصطفی چمران همچنین ستاد جنگ های نامنظم را در اهواز سازمان دهی کرد و ضربات متعددی بر پیکر ارتش متجاوز بعثی وارد نمود. حضور این سردار رشید اسلام در جبهه های نبرد و نیز فرو نشاندن غائله پاوه و سرکوب عناصر ضدانقلاب در کردستان از جمله صفحات درخشان زندگی این شهید والا مقام می باشند. سرانجام این عارف و فرمانده سلحشور در حالی که چند روز قبل، منطقه عملیاتی دهلاویه را از لوث وجود دشمن بعثی پاک کرده بود، در آخر خرداد 1361 در این منطقه به دیدار معبود شتافت و پیکر پاکش در گلزار شهدای بهشت زهرا، جای گرفت.
2- عملیات نصر4 در تاریخ 31/3/66 با رمز مبارک یا امام جعفر صادقع، با هدف آزادسازی شهر ماووت عراق و ارتفاعات منطقه آغاز شد. رزمندگان اسلام پس از شناسایی منطقه، به سمت هدف حرکت کرده و به شهر ماووت نزدیک شدند. پس از ساعاتی درگیری، رزمندگان با تثبیت مواضع تصرف شده و به غنیمت گرفتن مهمات دشمن، مقدمات آزادی شهر ماووت رافراهم می کنند و این شهر در یک قدمی آزادی قرار گرفت. این عملیات در روزهای بعد نیز ادامه یافت و علی رغم مقاومت شدید نیروهای

بعث، رزمندگان اسلام با استفاده از شیوه های جنگ های کوهستانی و تنگ کردن حلقه محاصره، پیروزمندانه وارد ماووت عراق شدند. در این حال دشمن برای باز پس گیری ماووت، پاتک های سنگینی تدارک دید که همگی با شکست و عقب نشینی آنان مواجه گردید. این عملیات که در سه مرحله صورت گرفت نتایج ذیل را به همراه داشت: تلفات نیروی انسانی دشمن: 560 نفر اسیر، 3000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزاد شدن بخش دیگری از منطقه ماووت از جمله شهر و دشت ماووت و ارتفاعاتی نظیر ژاژیله، شاخ قشنگ، بالوسه و در مجموع، منطقه ای به وسعت 50 کیلومتر مربع؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 8 دستگاه انهدامی و 10 دستگاه اغتنامی، خودرو: 10 دستگاه انهدامی و 20 دستگاه اغتنامی.

_ حادثه دلخراش زلزله، در استان های گیلان و زنجان (1369ش)(1)

_ رحلت عالم بزرگوار و فقیه جلیل، آیت اللّه «سیدمحمدباقر سلطانی طباطبایی بروجردی» (1376ش)(2)

1- در نیمه شب سی ویکم خرداد ماه 1369، زلزله شدیدی در گیلان و زنجان به وقوع پیوست که بیش از پنجاه هزار تن کشته و شصت هزار نفر مجروح و نیم میلیون آواره برجای گذاشت. در اثر این زمین لرزه، 32 هزار واحد مسکونی روستایی و هزاران خانه و مغازه در شهرهای استان های گیلان و زنجان به طور کامل تخریب شد. همچنین نزدیک به یک میلیون رأس انواع احشام نیز زیر آوار ماندند. قدرت این زلزله سهمگین 3/7 درجه در مقیاس ریشتر و با مرکزیت شهر رودبار بود.
2- آیت اللّه سیدمحمدباقر سلطانی طباطبایی بروجردی فرزند آیت اللّه سیدعلی اصغر سلطان العلماء بروجردی از علما و بزرگان آن شهر، در سال 1291 ش 1333 ق در بروجرد به دنیا آمد. وی پس از پشت سر گذاشتن مقدمات علوم در زادگاهش، راهی قم گردید و از محضر استادان بزرگی همچون حضرات آیات سید محمدتقی خوانساری، محمد فیض قمی و محمد علی اراکی استفاده کرد. آیت اللّه سلطانی سپس عازم نجف اشرف شد و در حلقه درس آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی و آقاضیاءالدین عراقی شرکت نمود و به مدارج والای علمی دست یافت. این عالم ربانی پس از آن مدتی در مشهد و در نهایت در قم سکنی گزید و به تدریس فقه و اصول مشغول شد. آیت اللّه سلطانی در این سال ها همزمان با تدریس، در دروس فقه و اصول آیت اللّه بروجردی و درس معقولِ آیت اللّه شاه آبادی شرکت می جست و در این علوم به مدارج بالایی دست یافت. آیت اللّه سلطانی از آن پس یکسره به تدریس و تالیف همت گماشت و شاگردان فاضلی در حوزه علمیه قم پرورش داد. همچنین از این عالم برجسته آثاری از جمله استصحاب، الفوائد الفاطمیه و رساله ای در شرح منظومه میرزا محمد تنکابنی بر جای مانده است. آیت اللّه سلطانی، دوستی دیرینه ای با حضرت امام خمینی رحمه الله داشته و حاج احمد خمینی نیز داماد ایشان بود. معظم له در دوره اول مجلس خبرگان قانون اساسی نیز حضور داشت. سرانجام این فقیه اصولی و مدرس برجسته حوزه علمیه قم، در سی و یکم خرداد 1376 ش برابر با پانزدهم

صفر 1418 ق در 85 سالگی بدرود حیات گفت و در جوار مرقد مطهر حضرت امام خمینی رحمه الله، به خاک سپرده شد.

_ آغاز کنفرانس سازمان پایتخت ها و شهرهای کشورهای اسلامی (31 خرداد تا 3 تیر 1376ش)

تیر

اشاره

تیر

زیر فصل ها

1تیر

2تیر

3تیر

4تیر

5تیر

6تیر

تیر

8تیر

9تیر

10تیر

11تیر

12تیر

13تیر

14تیر

15تیر

16تیر

17تیر

18تیر

19تیر

20تیر

21تیر

22تیر

23تیر

24تیر

25تیر

26تیر

27تیر

28تیر

29تیر

30تیر

31تیر

1تیر

1تیر

_ تأسیس «سازمان تبلیغات اسلامی» به فرمان «حضرت امام خمینی» رحمه الله (1360ش)(1)

_ عزل بنی صدر از ریاست جمهوری با حکم حضرت امام خمینی رحمه الله (1360ش)(2)

1- بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، نهاد شورای عالی تبلیغات اسلامی در اول تیرماه سال 1360، به صورت نهادی منسجم، مستقل و وابسته به ولایت فقیه با دستور امام خمینی ره و به منظور پرداختن به امر تبلیغات دینی و اشاعه معارف اسلامی به وجود آمد. این نهاد انقلابی در سیر تکاملی خود در 14 فروردین سال 1368 با نظر حضرت امام رحمه الله به سازمان تبلیغات اسلامی تغییر نام یافت. سیاست گذاری، برنامه ریزی، هدایت، سازمان دهی، پشتیبانی و نظارت بر تبلیغات دینی مردمی، تلاش در جهت احیا و اشاعه معارف و فرهنگ اسلامی، تاسیس مراکز اطلاع رسانی تخصصی، تبلیغی و دینی، سازمان دهی و اعزام مبلغ به داخل و خارج از کشور، نظارت بر چاپ و نشر قرآن کریم و انجام فعالیت های قرآنی و... از جمله وظایف سازمان تبلیغات اسلامی می باشد.
2- پس از مدت ها اختلاف بین مسؤولان انقلابی نظام اسلامی و بنی صدر، رییس جمهور خائن و طرفداران او، همچنین سوء مدیریت در جنگ و نیز موضع گیری علیه اهداف نظام اسلامی، حضرت امام خمینی ره در 20 خرداد 1360، پس از مشورت با مسؤولان عالی رتبه نظام، وی را از فرماندهی کل قوا، که به نیابت از ولی فقیه در اختیار او بود، بر کنار نمودند. این عمل حضرت امام، واکنش منفی بنی صدر را برانگیخت و به جای آن که در صدد اصلاح خود و پایان دادن به کارشکنی ها و مخالفت های خود باشد، به حکم امام بی اعتنایی نمود که این امر بر نمایندگان انقلابی مجلس شورای اسلامی گران آمد. از این رو در 24 خرداد، درخواست طرح عدم کفایت سیاسی او را در مجلس عنوان نمودند. در این میان هر چند برخی نمایندگانِ هوادار بنی صدر و طرفداران او در خارج از مجلس، بر عدم طرح این مسأله در مجلس تلاش کردند ولی در نهایت، نمایندگان پیرو امام خمینی و نظام اسلامی در مجلس شورای اسلامی در 31 خرداد 1360 رأی به عدم کفایت سیاسی بنی صدر داده و این حکم را به حضرت امام ارسال داشتند. فردای آن روز در اول تیرماه، حضرت امام خمینی ره، طی پیامی این مهره دست نشانده اجانب را از ریاست جمهوری عزل کردند. ایشان در آن پیام فرمودند: «پس از رای اکثریت قاطع نمایندگان مجلس به عدم کفایت سیاسی بنی صدر، ایشان را از ریاست جمهوری عزل نمودم.» بنی صدر که از بازداشت و محاکمه خود هراسان بود، پس از پنج هفته اختفاء، با لباس و آرایش زنانه و با هماهنگی عوامل مزدور خویش و با ربودن یک هواپیمای متعلق به جمهوری اسلامی ایران، با کوله باری از خیانت به ملت، در 7 مرداد 1360 از ایران به فرانسه گریخت و در آنجا عملیات ضد نظام را با همکاری منافقین ادامه داد.

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سید حسین طباطبایی بحرالعلوم» عالم برجسته نجف (1380 ش)(1)

1- آیت اللّه سید حسین طباطبایی بحرالعلوم در سال 1308 ش 1348 ق در نجف اشرف در بیت علم و فقاهت به دنیا آمد و از کودکی به تحصیل علوم دینی روی آورد. وی پس از گذراندن مقدمات و سطوح حوزه، در 23 سالگی به درس خارج آیات عظام: سید ابوالقاسم خویی، میرزاحسن بجنوردی، سید حسن حکیم و پدرش آیت اللّه سید محمدتقی بحرالعلوم راه یافت و به مدارج عالی علمی دست یافت. او همزمان با تحصیل، به تدریس، تالیف و تاسیس مراکز عام المنفعه پرداخت و بنیادهایی برای تحقیق، چاپ و اهدای کتاب های شیعی پایه گذاری کرد. آیت اللّه بحرالعوم پس از وفات آیت اللّه خویی، با فشارهای گوناگونی از جانب رژیم بعثی عراق مواجه شد تا به عنوان مرجعیت عربی وابسته به رژیم با حزب بعث همکاری کند، اما این فقیه سترگ، هیچ گاه سر تسلیم در مقابل آنان فرود نیاورد. وی در نجف و سایر مناطق شیعه نشین عراق به عنوان یکی از مراجع تقلید مطرح بود و در مسجد شیخ طوسی به درس و بحث مشغول بود. در این میان تالیفات متعددی از ایشان به چاپ رسید که تحقیق کتاب تلخیص الشافیِ شیخ طوسی در 4 جلد، الجهاد فی الاسلام و تحقیق کتاب الفوائدُ الرِّجالیه در 4 جلد از آن جمله است. سرانجام آن فقیه خدمتگزار دین در اول تیر ماه 1380 ش برابر با 29 ربیع الاول 1422 ق در 72 سالگی بر اثر مرگ مشکوکی در نجف اشرف درگذشت و رژیم عراق پیکرش را بی درنگ و بدون هرگونه تشییع و مجالس بزرگداشت، مظلومانه و غریبانه در مسجد محل درسش به خاک سپرد.

ص:224

_ آغاز هفته قوه قضاییه (هفته عدالت)(1)

_ آغاز هفته صرفه جویی در مصرف آب

_ روز تبلیغ و اطلاع رسانی دینی

_ روز اصناف

2تیر

2تیر

_ به توپ بستن مجلس شورای ملی به فرمان محمدعلی شاه قاجار (1287ش)(2)

1- جهت ارج نهادن به مقام والای قضاء و قضاوت و تکریم از مقام شهید مظلوم، آیت اللّه دکتر سیدمحمد حسینی بهشتی، اولین مسؤول دستگاه قضایی جمهوری اسلامی ایران، بنا به پیشنهاد قوه قضاییه، مبنی بر نامگذاری هفته اول تیرماه، سالروز شهادت آن بزرگوار، به عنوان هفته قوه قضاییه، این پیشنهاد در تاریخ 27 تیر ماه 1373 در شورای فرهنگ عمومی مطرح شد و به تصویب رسید.
2- محمدعلی شاه قاجار، از همان آغاز کار، مصمم به برانداختن مشروطیت بود، اما بهانه ای در دست نداشت. اما در جریان سوء قصدی که به وی شد، بهانه لازم را به دست آورد و آن را به گردن آزادی خواهان انداخت، تا اینکه سرانجام پس از ماه ها کشمکش میان مجلس و دربار و عدم دسترسی به نتیجه مطلوب، در روز سه شنبه دوم تیرماه 1287 ش برابر با 23 جمادی اولِ 1326 ق، هنوز آفتاب طلوع نکرده بود که قشون محمدعلی شاه به سوی مجلس روان شدند و راه هایی را که به مجلس منتهی می شد، بستند. مجاهدان که در میدان بهارستان بودند در سنگرهای خود به حال آماده باش درآمدند. چون خبر به گوش حضرات آیات بهبهانی و طباطبایی، از رهبران روحانی مشروطه، رسید، با بی پروایی و دلیری از خانه بیرون آمدند و خود را به مجلس رسانیدند تا شاید از وقوع حادثه جلوگیری نمایند. ناگهان مجلس شورای ملی که هنوز مدت زیادی از بدو تشکیل آن نمی گذشت به دستور محمد علی شاه مستبد و توسط کلنل

لیاخوف، افسر روسی به توپ بسته شد. در پی این حمله، نعش خونین آزادی خواهان، صحن بهارستان را پُر کرد و صدای ناله و فریاد از هرسو به گوش می رسید. مجاهدان نیز مردانه، تفنگ در دست گرفته و از خود و مجلس دفاع می کردند. جنگ درحدود چهار ساعت به طول انجامید و سرانجام به نفع شاه پایان یافت. در این ماجرا، محمدعلی شاه که مورد حمایت دولت روس بود به اعدام و تبعید و زندانی کردن نمایندگان مجلس پرداخت. شاه دستور داد که آقا سیدعبداللّه بهبهانی را به کرمانشاه تبعید کرده، آیت اللّه سیدمحمد طباطبایی را در شمیران خانه نشین نمایند. عده ای از آزادی خواهان را، زنجیر به گردن انداخته و کِشان کشان به باغشاه بردند. از میان این جمع، تنها ملک المتکلمین و میرزا جهانگیرخان صوراسرافیل از مشروطه طلبان مشهور و مخالف استبداد قاجاری را به حضور شاه آوردند. وی پس از این که مدتی به آن دو دشنام داد، دستور قتل هر دوی آنها را صادر کرد. در این واقعه بیش از سیصد تن از مجاهدان، آزادی خواهان و مشروطه طلبان کشته و پانصد تن دیگر زخمی و تعداد زیادی بازداشت شدند. هم چنین انجمن ها تعطیل، روزنامه ها توقیف و مشروطیت دو ساله ایران به پایان رسید. بدین ترتیب مجلس، منحل شد و دوره استبداد صغیر آغاز گشت.

ص:225

_ تصویب طرح اجباری شدن کلاه شاپو برای مردان در مجلس شورای ملی (1306 ش)(1)

1- رضاخان پهلوی پس از به دست گرفتن قدرت، دائما در تلاش برای نابودی مظاهر دینی و سنتی مردم بود و قصد جایگزینی فرهنگ غرب در ایران را در سر می پروراند. وی در این راه، در هر مدت قانونی، را به مردم ابلاغ می کرد که طرح اجباری شدن استفاده از کلاه شاپو یکی از آنان بود. این قانون ابتدا در مورد وزرا، وکلا و رؤسای ادارات و مستخدمان دولت اجرا گردید که باید لباس متحدالشکل بپوشند و کلاه شاپو یا پهلوی برسرگذارند. سپس این دستور برای مدارس اجباری گردید و دانش آموزان موظف به پوشیدن لباس یک شکل شدند. دراین میان، بازاریان از تغییر لباس ناراضی بوده و با تمام فشار و توصیه های کلانتری ها، از آن روی گردان بودند. از آن طرف، چون قانون برای پوشیدن لباس کوتاه و کت و شلوار وجود نداشت و بسیاری از طبقات مردم، مایل نبودند از لباس اجدادی خود دست بکشند و لباس جدید را در بر نمایند، بنابراین مشکلاتی به وجود آمد. از این رو، برای اینکه این عمل صورت قانونی پیدا کند با اشاره دربار به مجلس، نمایندگان با تصویب طرحی، استفاده از کلاه شاپو را اجباری اعلام کردند. با تصویب این طرح، ماموران دولت بر فشار خود بر مردم افزودند و آن را در سطح کشور رایج ساختند. در مقابل، اشخاص بسیاری بودند که در مخالفت با این طرح، دیگر به سر کسب و کار خود نرفتند و خانه نشین شدند.

3تیر

3تیر

_ تحصن مشروطه طلبان به رهبری «شیخ فضل اللّه نوری» در حرم عبدالعظیم (1286ش)(1)

_ برقراری حکومت نظامی در تهران به دنبال به توپ بستن مجلس شورای ملی (1287 ش)(2)

1- پس از پیروزی نهضت مشروطه و روشن شدن خطر انحراف آن، اقدامات شیخ فضل اللّه نوری به عنوان یکی از عالمان بزرگ زمان، علیه مشروطه غیرمشروعه از اوایل سال 1286 ش آغاز شد. وی در روز سوم تیر همان سال در رأس عده ای از روحانیون و طلاب و اصناف که بالغ بر پانصد نفر می شدند در اعتراض به انحراف این نهضت به جریان غیردینی، در حرم حضرت عبدالعظیم در شهر ری متحصن شدند. وعاظ حاضر در آن تحصُّن، همه روزه ضمن ایراد سخنرانی، حکومت مشروطه را خلاف شرع دانسته و تقاضای جدّی از شاه به عمل آورده که باید مشروطه، مشروعه شود. در همان ایام شیخ فضل اللّه نوری به تمام علمای ایران تلگراف زد و ضمن برشمردن اعمال ضداسلامی که در قالب مشروطیت انجام می گرفت، از همه علما خواست علیه این جریان انحرافی به پا خیزند. شیخ فضل اللّه نوری می گفت: «انقلاب مشروطه از اصول اولیه خود منحرف شده و عناصر مخالف اسلام در زیر لباس مشروطه خواهی، قصد دارند، تیشه به ریشه اسلام بزنند.» این تحصن یکی از بهانه های مهم فاتحان تهران برای اعدام شیخ فضل اللّه نوری در 11 مرداد سال 1288ش برابر با 13 رجب 1327ق گردید.
2- یک روز پس از به توپ بستن مجلس، محمدعلی شاه قاجار برای ایجاد رُعب در میان مردم و تعطیلی اجتماعات و انجمن های ملی، حکومت نظامی را در تهران اعلام کرد. بر اساس این فرمان، لیاخوف روسی فرمانده نیروهای قزاق مأمور شد تا با استفاده از نیروهای گارد قزّاق، افراد مسلح را در شهر بازداشت کنند. طی این فرمان، تجمع مردم در شهر ممنوع گردید و به مأموران دستور داده شد تا با شلیک گلوله مانع از اجتماع افراد شوند. همچنین برای جلوگیری از تحصُّن مردم در سفارت

خانه ها یا حرم حضرت عبدالعظیم در ری، عفو عمومی اعلان نمودند. هدف از این کار، فریفتن مشروطه خواهانِ متواری بود، چنان که بدین وسیله، عده بسیاری دستگیر شدند.

_ قتل عده ای از مشروطه خواهان به دستور محمدعلی شاه قاجار (1287 ش)(1)

_ قتل «میرزا جهانگیرخان شیرازی» مدیر روزنامه صور اسرافیل به دستور محمدعلی شاه (1287 ش)(2)

1- با آغاز تهاجم قشون قزاق به مجلس و به توپ بستن آن، عده ای از مشروطه خواهان، از پشت دیوار مجلس خود را به پارک امین الدوله رساندند. صاحب پارک یعنی محسن خان امین الدوله، از حضور عده ای از مبارزین در ملکش به وحشت افتاد و گویا ورود آنان را به شاه اطلاع داد که طولی نکشید عده ای از قزاقان به درون پارک ریختند و افراد حاضر در آنجا را به سختی مضروب ساختند. در این میان ملک المتکلمین و میرزا جهانگیر خان صور اسرافیل را پس از دستگیری به حضور شاه بردند و شاه پس از مدتی دشنام دادن به آن ها دستور قتل آن دو را صادر کرد. هم چنین روح القدس، یکی دیگر از مبارزان را پس از چند روز شکنجه به درون چاه انداختند تا درگذشت و نیز سید جمال الدین واعظ اصفهانی که با لباس مبدل به همدان گریخته بود پس از چندی دستگیر کردند و او را پس از مدتی حبس، به وسیله سم کشتند. در این میان به دستور محمدعلی شاه قاجار، آیت اللّه سید عبداللّه بهبهانی به کرمانشاه تبعید شد و آیت اللّه سید محمد طباطبایی در منطقه شمیران تهران خانه نشین گردید.
2- میرزا جهانگیر خان شیرازی در سال 1355ش 1292ق در شیراز به دنیا آمد. در 18 سالگی در مدرسه دارالفنون در تهران به تحصیل علوم و فنون جدید پرداخت و یکی از دانشمندان زمان گردید. در این هنگام بود که نهضت آزادی خواهی آغاز شد. او با حضور در جلسات و مجامع مخفیِ این نهضت، با بزرگان سیاسی ایران آشنا گشت و خود یکی از ارکان عمده آزادی طلبان به شمار رفت. وی در اوایل سلطنت محمدعلی شاه قاجار، روزنامه صور اسرافیل را راه اندازی کرد و از مشروطه دفاع نمود. جهانگیر خان سرانجام پس از اشغال مجلس توسط قوای روس، به دستور محمدعلی شاه دستگیر و به باغشاه منتقل شد. در باغشاه او را به همراه ملک المتکلمین در سوم تیرماه 1287ش در 33 سالگی به طرزی فجیع به قتل رساندند.

_ قتل «ملک المتکلمین» خطیب و روشنفکر مشروطه خواه توسط عوامل محمد علی شاه (1287 ش)(1)

_ پایان مرحله اول مشروطیت و آغاز استبداد صغیر در دوران مشروطه (1287 ش)(2)

1- حاج میرزا نصراللّه مَلِکُ المُتِکَلِّمین در حدود سال 1240 ش 1277 ق در اصفهان به دنیا آمد. در 22 سالگی به مکه رفت و در بازگشت، به هندوستان عزیمت نمود. در هندوستان کتابی به نام «مِنَ الخَلقِ اِلی الحَق» برای بیدار ساختن مسلمانان تصنیف کرد. پس از انتشار این کتاب، انگلیسی ها او را از هندوستان اخراج نمودند. از آن پس به ایران آمد و در بوشهر با سیدجمال الدین اسدآبادی ملاقات نمود. ملک المتکلمین از آن پس به اصفهان و تهران رفت و در جریان نهضت مشروطه با خطابه ها و سخنرانی های خود به آگاهی بخشی مردم پرداخت. ملک المتکلمین که از خطبا و وعاظ مشهور دوره انقلاب مشروطیت به شمار می رود، پس از آنکه مجلس شورای ملی، به فرمان محمدعلی شاه قاجار به توپ بسته شد، دستگیر و به دستور شاه، در سوم تیرماه 1287ش در 47 سالگی به قتل رسید.
2- با به توپ بستن مجلس شورای ملی و اعلام حکومت نظامی توسط محمدعلی شاه قاجار، مرحله اول مشروطیت که از سیزده مهر 1285ش همزمان با گشایش اولین دوره مجلس شورای ملی آغاز شده بود، پایان یافت. با آغاز استبداد جدید که به دلیل عمر کوتاه آن، استبداد صغیر نامیده می شود، بسیاری از روشنفکرانِ غرب گرا، صحنه مبارازت را رها نموده و یکبار دیگر جنبش مردم ایران با الهام گرفتن از روح مذهب و رهبری روحانیت، در اندک مدتی به اوج خود رسید. در این حال، مردم، در تهران و شهرستان ها، دست به دفاع مسلحانه زده و در نهایت توانستند با محاصره پایتخت، آن را به تصرف خویش درآورند. انگیزه و محرک اصلی مردم در این قیام، دستورالعمل هایی بود که از طرف علمای بزرگ، به ویژه از نجف اشرف به دست مردم می رسید. این بیانیه ها و روشنگری ها بود که بر مبنای وظیفه شرعی، مردم را در سراسر ایران، به مقاومت در برابر استبداد برانگیخت و علی رغم حکومت نظامی، به دفاع مسلحانه واداشت تا این که سرانجام، استبداد برای بار دوم سقوط کرد. در این میان، با برافراشته شدن دو پرچم روس و انگلیس بر سر در عمارت سفارت

روسیه که شاهِ فرارِیِ مستبد را پناه داده بود، برای چندمین بار ماهیت سیاست های هماهنگ و مداخله جویانه روس و انگلیس روشن گردید. دوران استبداد صغیر، یک سال و 22 روز به طول انجامید و سرانجام با خلع محمدعلی شاه و آغاز انتخابات دوره دوم مجلس شورای ملی پایان یافت.

_ مرگ «محمد علی علاء السلطنه» سیاستمدار دوران مشروطه (1297 ش)(1)

1- محمد علی علاءالسلطنه در حدود سال 1217 ش در بندر انزلی به دنیا آمد و در جوانی وارد خدمات دولتی گردید. وی پس از آن که مدتی در سمت کارپردازی ایران در بمبئی و بغداد خدمت کرد، به سر کنسولی ایران در تفلیس انتخاب شد تا این که در حدود سال 1267 ش وزیر مختار ایران در لندن گردید. علاءالسلطنه در طی هجده سال حضور در لندن، روابط بسیار نزدیکی با مقامات انگلستان ایجاد کرد که مظفرالدین شاه هم به پاس این خدمات، به او لقب پرنس داد. وی پس از صدور فرمان مشروطه به ایران احضار شد و متصدی وزارت امور خارجه گردید. محمد علی علاءالسّلطنه در زمان احمد شاه قاجار به نخست وزیری نیز دست یافت که در این دوران نه تنها کار مثبتی انجام نداد بلکه بر مشکلات مملکت افزود و به دولت های روس و انگلیس امتیازاتی داد. روس ها از وی امتیاز راه آهن از جلفا به تبریز و استفاده از معادن حریم مسیر راه آهن را گرفتند و انگلیس ها نیز امتیار راه آهن خرمشهر به خرم آباد و ساختن اسکله در جنوب را اخذ کردند. علاءالسلطنه مجموعا دو بار نخست وزیر، هشت مرتبه وزیر خارجه، سه بار وزیر علوم و معارف، دو دفعه وزیر فوائد عامه و تجارت و یک بار وزیر عدلیه بوده است. وی در بار دوم نخست وزیری هم کار مثبتی نکرد و در عوض سازمان پلیس جنوب را که وابسته به انگلستان بود و در فارس و بوشهر حضور داشت، به رسمیت شناخت و حضور پلیس بیگانه در کشور را تأیید و تثبیت نمود. علاءالسلطنه مردی محافظه کار، بی نفع، بی ضرر، بی کفایت و متمایل به سیاست انگلیس بود تا این که در سوم تیر ماه سال 1297 ش در هشتاد سالگی درگذشت.

_ عملیات کوچک نصر 5 در منطقه جنوب غربی شهرستان سردشت، توسط سپاه (1366ش)(1)

_ درگذشت دانشمند و نویسنده معاصر، استاد «سید مصلح الدین مهدوی اصفهانی» (1374 ش)(2)

1- عملیات نصر 5 در نیمه شب تیرماه سال 1366 ش با رمز مقدس یا زهراس، به منظور پاسخ گویی به شرارت های عراق در خلیج فارس، بمباران مناطق کُردنشین عراق، تصرف و تامین بخشی از ارتفاعاتِ مسلطِ منطقه در جنوب غربی شهرستان سردشت در استان کردستان آغاز شد. طی این عملیات، علاوه بر آزادسازی برخی روستاهای ایران، رزمندگان اسلام بر ارتفاعات منطقه تسلط پیدا کرده، راه نفوذ عناصر ضدانقلاب به داخل مرزهای ایران اسلامی در آن منطقه مسدود گردید. در این عملیات دشمن شکست خورده به طرف مرزهای بین المللی عقب نشینی کرد و 20 کیلومتر از نوار مرزی تحت کنترل رزمندگان اسلام قرار گرفت.
2- استاد سید مصلح الدین موسوی مهدوی اصفهانی در سال 1295 ش 1334 ق در بیت علم و فضیلت در اصفهان زاده شد و در کودکی و نوجوانی هم زمان با فراگیری علوم قدیم، به تحصیل علوم جدید روی آورد. سید مصلح الدین، در اصفهان از محضر حضرات آیات میرزا محمدعلی حبیب آبادی، استاد سید محمدکاظم عصار بهره ها برد و پس از اخذ لیسانس، به اصفهان بازگشت. وی در اصفهان به تدریس، تحقیق و تالیف روی آورد و در رشته های تاریخ، جغرافیا، حدیث، تراجم و ادبیات اشتغال ورزید. استاد مهدوی بر اثر تلاش وافر در علوم حدیث از آیات عظام سید شهاب الدین مرعشی نجفی، محمدعلی اراکی، شیخ آقا بزرگ تهرانی، سید مصطفی صفایی خوانساری و دیگران اجازه روایت اخبار و احادیث اهل بیت را اخذ کرد. وی بیش از پنجاه سال از عمر خود را در کار تالیف و تحقیق و احیای عالمان دین و شرح خدماتِ مفاخر روحانیت شیعه گذرانید و از این رهگذر، کتاب های بسیاری را به عالَم علم و دانش ارزانی داشت که این آثار نشانگر ژرفای تحقیق و تتبع و دقت در نقل و عشق او به اهل بیت عصمت و طهارت و علاقه اش به روحانیت شیعه است. زندگی نامه علامه مجلسی در دو جلد، بیان المفاخر در دو جلد، دانشمندان و بزرگان اصفهان، تعلیمات دینی برای دبیرستان در پنج جلد و ده ها اثر دیگر از جمله

آثار این محقق فرزانه است. سرانجام آن مرد بزرگ پس از یک دوره بیماری در شب چهارم تیر ماه 1374ش برابر با 26 محرم 1416ق در 79 سالگی دار فانی را وداع گفت و در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

ص:231

4تیر

4تیر

_ برکناری «وثوق الدوله» صدراعظم احمدشاه و امضاءکننده قرارداد ننگین 1919 (1299 ش)(1)

_ انتقال امام خمینی رحمه الله به پادگان عشرت آباد توسط ساواک (1342ش)

_ روز ملی شدن شرکت های بیمه (1358 ش)(2)

1- پس از انقلاب روسیه، انگلیسی ها یکه تاز میدان سیاست ایران شدند و می خواستند نهایت بهره برداری را از وضع موجود نمایند. لذا وقتی وثوق الدوله به نخست وزیری احمدشاه رسید، سعی در نزدیک ساختن خود به دولت ایران کردند. در نهایت پس از مذاکرات طولانی و محرمانه، قرارداد معروف به 1919 میان دو طرف منعقد شد که پس از اطلاع مردم از آن، موجی از مخالفت و موافقت برخاست و جنگ مطبوعاتی آغاز شد. این قرارداد ظاهرا با احترام مطلق به استقلال و تمامیت ارضی ایران آغاز شده بود ولی سرانجام به آنجا منتهی گردید که امور نظامی و اقتصادی ایران، باید در دست مستشاران انگلیسی قرار گیرد، قوای قزاق و ژاندارمری منحل و قشون متحدالشکل زیرنظر فرماندهی انگلیسی تشکیل شود و در تعرفه گمرکی نیز تغییراتی صورت پذیرد. با اوج گرفتن مخالفت ها، احمدشاه این قرارداد را امضا نکرد و وثوق الدوله، پس از ناکامی از به انجام رساندن کار و پس از فشار فراوان مخالفان مجبور به کناره گیری گردید تا اینکه این قرارداد پس از چندی لغو شد.
2- صنعت بیمه، یکی از اجزای نظام اقتصادی هر جامعه را تشکیل می دهد. امروزه، این صنعت از رشد و اعتبار زیادی برخوردار است و همانند موتور محرکه ای، برای رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی عمل می کند. متاسفانه در ایران، جامعه از نقش و اهمیت این صنعت در توسعه اقتصادی، حمایت از سرمایه های انسانی، گسترش فرهنگ تعاون و تقویت روحیه امیدواری به کار و زندگی، آگاهی کامل ندارد و در مجموع، صنعت بیمه به طور فراگیر مورد استفاده عموم قرار نگرفته است. در ایران دو

نوع بیمه خصوصی وجود دارد: بیمه اجباری نظیر بیمه خدمات درمانی و بیمه تامین اجتماعی و... و بیمه اختیاری، که در اختیار شرکت های بیمه قرار دارد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، شرکت های بیمه، ملی شدند که این عمل اقدام شایسته ای برای حفظ سرمایه ملی بود. این شرکت ها در ظاهر مستقل از هم هستند، اما تمام آن ها در زیر چتر بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران قرار دارند و دارای دستور العمل های واحدی می باشند.

_ آغاز عملیات محدود قدس 2 در منطقه هورالهویزه توسط سپاه (1364 ش)

_ سقوط مناطق کوشک، طلائیه، خیبر و جزایر مجنون در حمله ارتش بعثی به این مناطق(1367ش)(1)

1- ارسال پیشرفته ترین تسلیحات نظامی از کشورهای حامی حزب بعث به کشور عراق، در اواخر جنگ نمودی بسیار برجسته داشت به طوری که سیل این کمک ها قطع نمی شد. در این شرایط که نیروهای جان بر کف ارتش، بسیج و سپاه اسلام، علی رغم محاصره اقتصادی _ نظامی و عدم دسترسی به سلاح های جدید، به مقاومتی جانانه مشغول بودند، رژیم عراق از به کار بردن انواع بمب های ممنوعه و شیمیایی ابایی نداشت. همچنین حمایت و سکوت مجامع بین المللی، این رژیم را در انجام هر جنایتی جَری ساخته بود. در این اوضاع و احوال، سقوط منطقه شلمچه و تداوم حملات دشمن در سایر مناطق و احتمال حمله به جزایر مجنون به عنوان آخرین منطقه ای که در جبهه های جنوبی همچنان در اختیار قوای نظامی ایران قرار داشت، جنگ را وارد مرحله ای حساس و حیاتی نمود. با نزدیک شدن روزهای پایانی خرداد ماه 1367، عراق بر حجم تحرکات خود افزود و نیروهایش را در مناطق جزایر مجنون تقویت کرد. نکته قابل ملاحظه در تحرکات عراق، اجتناب از حفاظت و غافل گیری بود. به نظر می رسید دشمن قصد داشت تحرکات خود را نشان دهد تا با ایجاد رعب در نیروهای ایرانی، ضریب موفقتیش را افزایش دهد. تا این که درچهارم تیرماه 1367، تهاجم نیروهای عراق به جزایر مجنون آغاز شد که این حمله، اوج اقتدار و قدرت ارتش عراق بود. در این میان بمباران شیمیایی منطقه که دامنه آن تا حوالی هویزه گسترش یافته بود، باعث عقب نشینی نیروهای خود می گردید، تا این که جزایز مجنون پس از جانفشانی های زیاد قوای اسلام، به اشغال ارتش رژیم بعث درآمد. عراق در این حمله که به لحاظ تاکتیکی، پیشرفته بود، قصد گرفتن اسیر داشت که توانست در ظرف مدت کوتاهی، هفده هزار اسیر بگیرد. در این وضعیت ایجاد شده و نیز سرنگون ساختن هواپیمای مسافربری ایران در دوازدهم تیر آن سال توسط ناو آمریکایی مستقر در خلیج فارس، بنا به ملاحظات جدید و همچنین تشدید فشارهای بین المللی علیه جمهوری اسلامی ایران، حضرت

امام خمینی ره با یک تصمیم مهم، اوضاع را به نفع ایران تغییر دادند و قطعنامه 598 شورای امنیت را پذیرفتند.

5تیر

5تیر

_ رحلت فقیه و فیلسوف بزرگوار آیت اللّه «میرزا احمد آشتیانی» (1354ش)(1)

_ عملیات ایذایی ظفر 2 در پنجوین توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران (1364ش)

_ ارتحال آیت اللّه «رضا مدنی کاشانی» مرجع بزرگ و زعیم حوزه علمیه کاشان (1371 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا احمد آشتیانی، فقیه و فیلسوف شیعی، کوچک ترین فرزند میرزا حسن مجتهد آشتیانی، فقیه سرشناس روزگار ناصرالدین شاه و مظفرالدین شاه قاجار، در حدود سال 1261ش 1300ق در تهران به دنیا آمد. وی پس از تحصیل علوم مقدماتی، چندی به درس فقه و اصول پدر خویش حاضر گشت و پس از رحلت او، در حوزه درس استادان دیگری چون شیخ مسیح طالقانی و سید عبدالکریم لاهیجی حضور یافت. ایشان همچنین پس از مدتی حکمت مشاء، حکمت متعالیه، عرفان نظری، طب و ریاضیات و نجوم را آموخت و به مقاطع بالای علمی رسید. آیت اللّه آشتیانی در چهل سالگی رهسپار نجف گشت و افزون بر کسب فیض از محضر استادانی چون میرزای نایینی و آقاضیاءالدین عراقی، خود نیز مجلس درس فلسفه دایر ساخت. ایشان پس از اقامت ده ساله در نجف، به ایران باز گشت و بقیه عمر را در تهران به تدریس فقه و اصول و علوم عقلی، تالیف کتاب و ارشاد مردم گذراند. این عالم ربانی علاوه بر احاطه بر علوم عقلی و نقلی، در طبِّ قدیم و دانش ریاضی نیز دست داشت و خط را به نیکویی می نوشت. وی عارفی خوش خلق، متواضع، سلیم النَّفس، متعبّد و پارسا بود. از میرزا احمد آشتیانی آثار متعددی به جای مانده است که نامه رهبران، لوامِعُ الحقایق، مقالات احمدیه و کلمهُ الطیِّبه و نیز بیش از سی حاشیه و شرح بر اکثر کتب مهم فقه و اصول و فلسفه و حکمت و عرفان، از آن جمله اند. سرانجام این عالم ربانی در 5 تیر ماه 1354 ش برابر با 15 جمادی الثانی 1395 ق در نود و پنج سالگی در

تهران درگذشت و در صحن حرم حضرت عبدالعظیم(ع) در ری به خاک سپرده شد. میرزا احمد آشتیانی به هنگام وفات، متصدی مدرسه علمیه مروی، بزرگ ترین حوزه علمیه تهران بود.
2- آیت اللّه شیخ رضا مدنی کاشانی فرزند آیت اللّه ملاعبدالرسول مدنی مجتهد کاشانی، در حدود سال 1282ش 1321 ق در کاشان به دنیا آمد. وی نخست علوم قدیمه را فراگرفت و سپس به فراگیری علوم جدید پرداخت. آیت اللّه مدنی پس از ورود آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی به قم، به درس ایشان حاضر شد و مورد لطف و توجه ایشان قرار گرفت و از ایشان اجازه اجتهاد دریافت نمود. وی در این دوران با عالمانی همچون حضرات آیات سید محمد تقی خوانساری، سید احمد خوانساری، آخوند ملا علی همدانی و حاج آقا روح اللّه کمالوند هم مباحثه بود. سپس به امر پدر و خواست مردم به کاشان بازگشت و حوزه علمیه کاشان را تأسیس کرد. آیت اللّه مدنی کاشانی همزمان به تدریس مدارج عالی فقه مشغول شد و مرجع امور دینی مردم گشت. براهینُ الحَجِّ للفقهاء و الحُجَج، القصاصُ لِلفقهاء و الخواص و الخلافه از جمله کتاب های ایشان است. سرانجام این عالم ربانی در پنجم تیرماه سال 1371 برابر با 24 ذی حجه سال 1412 ق در 89 سالگی دار فانی را وداع گفت و در کاشان به خاک سپرده شد.

ص:234

_ روز جهانی مبارزه با مواد مخدر (برابر با 26 ژوئن)(1)

6تیر

6تیر

_ قتل «قائم مقام فراهانی» از رجال نامدار دوره قاجار و صدر اعظم محمدشاه قاجار (1214ش)(2)

1- کنفرانس بین المللی مبارزه با اعتیاد و قاچاق مواد مخدر از تاریخ 17 تا 26 ژوئن 1987 م برابر با 26 خرداد الی 5 تیر 1365 ش در شهر وین به منظور ابراز عزم سیاسی ملت ها در امر مبارزه با پدیده خانمان سوز و شوم مواد مخدر تشکیل شد. در این کنفرانس سندی به تصویب رسید که بر طبق آن، خط مشی همه جانبه ای در امر کنترل مواد مخدر، از سوی کشورهای شرکت کننده، مشخص شده و آنان را متعهد می نماید تا اقدامات بین المللی در خصوص مبارزه با قاچاق مواد مخدر را قاطعانه دنبال کنند. همچنین در این سند بیش از سی و پنج مورد اقدام عملی همچون ارزیابی میزان مصرف، پیشگیری از طریق آموزش، نقش رسانه در بازگشت معتادین به دامن اجتماع و معالجه آن، ریشه کنی مزارع غیرمجاز خشخاش، نابودی شبکه های عمده قاچاق مواد مخدر، همکاری های حقوقی کشورها و... را در خود جای داده است. این سند در 26 ژوئن مصادف با پنجم تیرماه آن سال تصویب شد و سالروز تصویب این سند به نام روز جهانی مبارزه با مواد مخدر اعلام گردید.
2- محمدشاه قاجار چون به پادشاهی رسید، وزارت خود را به پیشکارش میرزاابوالقاسم فراهانی داد. او وزیری با تدبیر و با نفوذ بود. اما چون محمدشاه مردِ ضعیف النفسی بود در اداره امور مملکت به رأی او کمتر توجه داشت. وی در مقام صدارت اعظمی، شاهزادگان خودسر قاجار را با خشونت و قساوت رام ساخت. قائم مقام با همه هوش و کفایت، کاردانی، قدرت بر تقریر و تحریر، درایت در امور اجتماعی و سیاسی و احاطه عجیب بر ادب فارسی و عربی، مردی خودپسند و مغرور بود که در پیشبرد مقاصد خود از کشتن و کور کردن مخالفان و دروغ و نیرنگ خودداری نمی کرد و در این راه، دوست و دشمن نمی شناخت. این هیبت و صلابت و قدرت و برّندگی که خواه ناخواه با سنگدلی و حق ناشناسی و استبداد رأی

و بلندپروازی و خودپسندی و دریدگی همراه بود موجب شد قائم مقام در بین طبقات مردم، محبوبیتی در خور نداشته بلکه همواره مورد حسد و بغض درباریان و بدگمانی شاه قاجار باشد. حسودان و دشمنان قائم مقام، سرانجام محمدشاه را به اعدام او موافق کردند و با کمک حاج میرزا آقاسی فرمان قتل قائم مقام را از شاه گرفتند. او را در شب آخر صفر 1251 ق برابر با ششم تیرماه 1214ش با دستمالی خفه کرده و جسدش را در حرم شاه عبدالعظیم دفن نمودند. قائم مقام فراهانی علاوه بر مقام سیاسی، دارای تبحّر علمی در بسیاری از فنون، مخصوصا علوم و فنون ادبی و ساده نویسی بود و سبکی جدید در نثر فارسی به وجود آورد. از آثار مشهور این سیاست مدار و نویسنده ایرانی می توان به کتاب های منشات، جلایر نامه و دیوان اشعار او، اشاره کرد.

_ قیام مردم تبریز به رهبری ستارخان و باقرخان علیه استبداد محمدعلی شاه قاجار (1287 ش)(1)

1- بی اعتنایی محمدعلی شاه قاجار به مشروطیت و مخالفت با مشروطه خواهان و سرکوبی آنان و نیز به توپ بستن مجلس شورای ملی، مردم ایران را به شورش واداشت و در این راه، مردم تبریز از دیگران پیشی گرفتند. در این میان دو تن از رادمردان تبریز به نام های ستارخان سردار ملی و باقرخان (سالار ملی) به جمع مردم پیوستند و به رهبری قیام مردمی پرداختند. این دو با همراهی مردم، در مقابل قشون عظیم محمدعلی شاه قاجار به مدت یازده ماه مقاومت کرده و از ورود نیروهای دولتی به شهر ممانعت می نمودند. در اواخر، چون کار اهالی تبریز به خاطر محاصره و نرسیدن آذوقه سخت شده بود، پس از مذاکره با نمایندگان روس و انگلیس و تصویب آن دو دولت، قرار بر این شد که عده ای از نیروهای روس وارد تبریز شوند. با ورود نیروهای روسیه به تبریز، محاصره این شهر پایان یافت و قشون غارتگر محمدعلی شاه از اطراف تبریز متفرق شدند. در عین حال، چون به دلیل حضور قوای روس در تبریز، موقعیت خطرناکی برای ستارخان و باقرخان ایجاد شده بود، این دو به همراه تعداد دیگری از آزادی خواهان به سفارت عثمانی در تبریز پناهنده شدند.

ص:236

_ سوء قصد به جان حضرت آیت اللّه «خامنه ای» امام جمعه تهران در مسجد ابوذر (1360ش)(1)

7تیر

7تیر

_ انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی و شهادت مظلومانه شهید بهشتی و یارانش (1360ش)(2)

1- بعد از تشکیل نظام جمهوری اسلامی در ایران، توطئه های استکبار جهانی علیه حکومت نوپای اسلامی فزونی گرفت و باتجهیز و تقویت گروهک ها و جریانات ضد انقلاب، درصدد نابودی نظام اسلامی برآمد. در همین راستا، عوامل ضد انقلاب که تا چندی قبل، با حیله و تزویر، خود را انقلابی معرفی می کردند، نقاب از چهره برداشتند و با سوء استفاده از موقعیت به وجود آمده، به سلب آسایش و امنیت مردم مشغول شدند. یکی از این گروه ها، سازمان منافقین خلق مجاهدین خلق بود که با ترور شخصیت های اسلامی و انقلابی، سعی داشت به اهداف پلید و شومِ خود دست یابد. مقام معظم رهبری که در آن وقت، نماینده امام خمینی ره در شورای عالی دفاع و نیز امام جمعه تهران بودند، با روشنگری های خویش، مردم را نسبت به ماهیت پلید این گروهک ها آشنا و نظرات آنان را در سخنرانی ها مطرح می ساختند. همین امر، موجب گردید که گروهک منافقین، از میان بردنِ معظمٌ له را در برنامه کار خود قرار دهد. در نهایت در ششم تیرماه 1360، حضرت آیت اللّه خامنه ای که به منظور ایراد سخنرانی در مسجد ابوذر واقع در میدان ابوذر در شرق تهران حضور داشتند، در حین پاسخگویی به پرسش های حاضرین، بر اثر انفجار بمبی که توسط منافقین در یک دستگاه ضبط صوت کار گذاشته شده بود، از ناحیه کتف، گردن و دست به شدت زخمی شدند و به بیمارستان منتقل گردیدند. اما ایشان به طور معجزه آسایی زنده ماندند و این از الطاف الهی بود که این گنجینه گرانمایه و عزیز برای رهبری امت اسلام بعد از حضرت امام، حفظ شود تا سکاندار شایسته و لایقی جهت هدایت کشتی انقلاب اسلامی در اقیانوس متلاطم تحولات جهانی باشند. کینه توزی های منافقین همچنان

ادامه یافت و فردای آن روز با منفجر کردن دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی، جنایتی دیگر را ورق زدند.
2- یک روز پس از سوء قصد به جان حضرت آیت اللّه خامنه ای در ششم تیرماه 1360، در ساعت 20 و 30 دقیقه شامگاه روز یکشنبه هفتم تیرماه 1360، جلسه ای در سالن اجتماعات دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی واقع در سرچشمه تهران برگزار شد. بحث روز درباره تورم بود اما عده ای از اعضا خواستند که درباره انتخابات ریاست جمهوری نیز صحبت شود. شهید بهشتی سخنانش را با این جملات آغاز کرد: «ما بار دیگر نباید اجازه دهیم استعمارگران برای ما مهره سازی کنند و سرنوشت مردم ما را به بازی بگیرند و...» این آخرین کلمات آن بزرگوار بود که از لبانِ حقگوی ایشان بیرون تراوید. ناگهان انفجاری مهیب روی داد و در کمتر از ثانیه ای، از سالن اجتماعات حزب جمهوری اسلامی جز تلی از خاک، چیزی نماند. فاجعه انفجار دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی در تهران و شهادت مظلومانه هفتاد و دو تن از برجستگان و نیروهای لایق و کارآمد انقلاب و در رأس آنها شهید مظلوم آیت اللّه بهشتی از سوی سازمان جهنمی منافقین، عکس العمل استکبار جهانی و عوامل داخلی آنها در قِبال برکناری بنی صدر خائن و حذف ضدانقلاب از صحنه سیاسی کشور توسط مسؤولین نظام اسلامی بود. عوامل این جنایت بزرگ معتقد بودند که در اثر کشتار مسؤولان عالی رتبه، اوضاع کشور بهم می ریزد و انقلاب اسلامی از بین خواهد رفت ولی به کوری چشم دشمن، انقلاب ما پایدارتر شد و هیچگونه تزلزلی در ارکان نظام به وجود نیامد. در انفجار دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی علاوه بر آیت اللّه دکتر بهشتی، تعداد زیادی از وزرای کابینه و نیز نمایندگان مجلس شورای اسلامی به شهادت رسیدند. حضرت امام خمینی ره پس از این حادثه فرمودند: «ملت ایران در این واقعه، 72 نفر به عدد شهدای کربلا را از دست داد. بهشتی خار در چشم دشمنان اسلام بود».

_ عملیات ایذایی ظفر 3، در منطقه غرب کشور توسط ارتش (1364ش)

_ بمباران شیمیایی سردشت توسط قوای بعث عراق (1366 ش)(1)

1- رژیم عراق که از پیروزی در جبهه های جنگ علیه ایران ناامید شده بود، تصور می کرد با حملات شیمیایی می تواند خواسته های خود را بر ملت ایران تحمیل نماید. از این رو در تاریخ 7 و 8 تیرماه 1366، هواپیماهای بمب افکن عراقی با بمب های شیمیایی به چهار نقطه پر ازدحام و متراکم جمعیتی شهر سردشت حمله کردند و زن و کودک و خُرد و کلانِ مردم بی گناه آن شهر و اطراف آن را آماج گازهای کشنده و دهشتناک شیمیایی قرار دادند. بمباران شیمیایی شهر مرزی سردشت فجیع ترین و وحشتناک ترین تهاجم شیمیایی بود که آثار و پی آمدهای منفی زیادی به بار آورد. جمهوری اسلامی ایران، این تهاجم را غیر انسانی اعلام کرد و شهر سردشت را نخستین شهر قربانی جنگ افزارهای شیمیایی در جهان بعد از بمباران هسته ای هیروشیما نامید. حمله شیمیایی هواپیماهای متجاوز رژیم بعث عراق به شهر سردشت در غرب ایران، به شهادت 110 نفر و مجروح شدن پنج هزار تن انجامید. با کمال تاسف، هنوز هم تعدادی از مردم مقاوم و شریف شهرستان سردشت با آثار و پی آمدهای این بمباران دست به گریبان هستند و در رنج و درد به سر می برند. به رغم ارتکاب این جنایت هولناک، مجامع جهانی هیچ اقدامی در جلوگیری از ادامه تجاوز به عمل نیاوردند، حتی آن رژیم خونخوار را هم ملامت نکردند و چون گذشته بی اعتنا از کنار این حادثه گذشتند.

_ عملیات فتح 7 در حلبچه توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1366 ش)

_ افتتاح دوازدهمین کنفرانس بین المللی وحدت اسلامی (1378 ش)(1)

1- همزمان با هفته وحدت، دوازدهمین کنفرانس وحدت اسلامی با عنوان اسلام و امت اسلامی در قرن آینده، در مرکز همایش های بین المللی صدا و سیما در تهران برگزار شد. در این کنفرانس که به همت مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی برگزار گردید، بیش از شصت نفر اندیشمند خارجی از چهل کشور جهان و جمع کثیری از علما و اندیشمندان حضور داشتند. شرکت کنندگان در این کنفرانس به بحث و بررسی پیرامون موضوعات تحولات دنیای اسلام در یکصد سال اخیر، مشکلات دنیای اسلام در عصر حاضر و وظایف و مسؤولیت های امت اسلامی در آستانه قرن 21 پرداختند. ایجاد روابط صمیمانه و برادرانه بین اهل سنت و شیعیان، شناخت متقابل علما و شخصیت های مذاهب از یکدیگر، تلاش در جهت نزدیک ساختن دیدگاه ها در موضوعات اخلاقی و دفاع عالمانه و منطقی از اصول وارزش های اسلام در برابر تبلیغات مسموم جهانی، بررسی مشکلات سیاسی و اجتماعی عام دنیای اسلام و اعلام مواضع مشترک درباره آن، آشنایی میهمانان با دستاوردهای علمی و عملی انقلاب و افکار و اندیشه های امام خمینی ره و تلاش در جهت غنا بخشیدن به ابعاد فکری حرکت بیداری اسلام در سطح جهان از مهم ترین اهداف برگزاری این کنفرانس بود.

ص:239

_ روز قوه قضاییه

8تیر

8تیر

_ قتل مبارز مشروطه خواه «حاج میرزا ابراهیم آقا تبریزی» در تهران (1287 ش)(1)

_ شهادت «محمد کچویی» رئیس زندان اوین به دست منافقین (1360 ش)(2)

1- حاج میرزا ابراهیم آقا تبریزی در حدود سال 1254 ش 1293 ق در تبریز به دنیا آمد و تحصیلات خود را در زادگاهش آغاز کرد. وی ظرف مدت کوتاهی، ادبیات عرب، فقه، اصول، کلام و درایه را به خوبی فرا گرفت و پس از آن که از شانزده سالگی تدریس معانی و بیان و منطق را آغاز کرد، در شمار مدرسان تبریز واقع شد. میرزا ابراهیم، ناطقی زبردست و آشنا به مقتضیات جدید بود و بر اثر ایراد سخنرانی هایی با مطالب تازه، در بین مردم تبریز محبوبیت پیدا کرد. پس از صدور فرمان مشروطیت، اصناف تبریز او را به اتفاق آرا به نمایندگی خود برگزیدند. شیخ ابراهیم تبریزی در نخستین روزهای ورود به مجلس شورای ملی، چهره ای وطن خواه، مبارز، بی باک و طرفدار مشروطه از خود نشان داد و چندین نطق تند علیه محمدعلی شاه در مجلس ایراد کرد. وی در خارج از مجلس انجمن تندرویی با نام انجمن غیرت تشکیل داد و همه شب با سخنرانی های تند علیه مظالم حکومت قیام می نمود. او همچنین در مجلس برای تصویب متمم قانون اساسی، نطق های تندی ایراد کرد تا سرانجام آن را به تصویب رسانید. میرزا ابراهیم در روز بمباران مجلس توسط قزاقان، در مجلس بود تا این که به همراه علما و وکلا به پارک امین الدوله پناه برد. نیروی قزاق وقتی از محل اختفا مشروطه خواهان و وکلای مجلس مطلع شد، پارک امین الدوله را محاصره نمود و سپس برای دستگیری آنان وارد باغ گردیدند. شیخ ابراهیم در این درگیری ها هدف چند گلوله قرار گرفت و چند روز بعد کشته شد. وی به هنگام مرگ، سی و سه سال داشت.

2- شهید محمد کچویی در سال 1329 ش در یک خانوادهروستایی دیده به جهان گشود. او پس از طی سنین کودکی و جوانی با نزدیک شدن وقایع 15 خرداد وارد مبارزات سیاسی _ مذهبی شد. شهید کچویی با عضویت در هیأت های مؤتلفه اسلامی به فعالیت ها و مبارزات خویش ادامه داد تا اینکه در سال 50 و 51 تحت تعقیب ساواک قرار گرفت. او پس از بازداشت، محکوم به زندان شد و پس از آزادی دوباره به علت مبارزات علیه رژیم مجددا در سال 53 دستگیر و به حبس ابد محکوم شد. شهید کچویی در جریان اوج گیری انقلاب اسلامی، از زندان آزاد شد و بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، اداره زندان اوین را به عهده گرفت. سرانجام این مبارز انقلابی در 8 تیر 1360 توسط یکی از منافقین به شهادت رسید و به لقاءاللّه دست یافت.

ص:240

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «ابوالقاسم دانش آشتیانی» (1380 ش)(1)

_ روز مبارزه با سلاح های شیمیایی و میکروبی

9تیر

9تیر

_ قیام مردم عراق به رهبری «آیت اللّه شیرازی» علیه استعمار انگلیس (1299 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ ابوالقاسم دانش آشتیانی، در سال 1290 ش 1329 ق در آشتیان در بیت علم و فضیلت زاده شد. وی که نواده آخوند ملااحمد آشتیانی بود، پس از طی دوران کودکی، به فراگیری علوم دینی روی آورد و در پانزده سالگی راهی حوزه علمیه قم گردید. آیت اللّه دانش آشتیانی تحت سرپرستی عالم بزرگوار میرزا محمد فیض قمی، دروس حوزوی را ادامه داد تا اینکه در درس خارج فقه و اصول ایشان و نیز شیخ عبدالکریم حائری، سیدمحمد حجت کوه کمره ای و سید محمد تقی خوانساری حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. وی پس از آن که سالیانی برای تبلیغ دین، به زادگاهش بازگشت، با ورود آیت اللّه بروجردی به قم، یکسره به درس فقه و اصول آن عالم بزرگ حاضر شد و مورد توجه ایشان قرار گرفت تا جایی که سرپرستی کتابخانه مسجد اعظم به او محول شد. آیت اللّه دانش آشتیانی در زمان تصدی این کتابخانه، آن را در ردیف کتابخانه های مشهور کشور در آورد و برای آن نشریه ای راه اندازی نمود. ایشان در جریان نهضت اسلامی مردم به رهبری حضرت امام خمینی رحمه الله، در مسیر مبارزات ضد رژیم قرار گرفت و نام وی در ذیل تمام اعلامیه های اعتراض آمیز علما و مدرسین حوزه علمیه قم دیده می شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از سوی حضرت امام خمینی، به سِمت امام جمعه آشتیان برگزیده شد و تا پایان عمر، منشأ خدماتی به مردم آن سامان بود. برخی از تالیفات ایشان عبارتند از: تقریرات درس فقه آیت اللّه بروجردی، مجموعه مقالات و ترجمه کتاب سقیفه، رمز نیکبختی و دو سرمایه نفیس. آن عالم خدمتگزار سرانجام در هشتم تیر ماه 1380 ش برابر با هفتم ربیع

الثانی 1422 ق در 90 سالگی بدرود حیات گفت و در صحن حرم حضرت معصومه س مدفون گردید.
2- با شروع جنگ جهانی اول، انگلیس به بهانه جلوگیری از نفوذ آلمان، با نیروی نظامی خود از دهانه شط العرب به عراق که جزو قلمرو عثمانی بود، حمله کرد. مردم مسلمان عراق که در این اشغال تحت سلطه اجانب قرار گرفته بودند، با رهبری علمای دین دست به جهاد علیه اشغال گران انگلیس زدند. در این حرکت علمای عراق نه تنها حکم جهاد صادر کردند، بلکه خود در جبهه های مختلف شرکت کرده، به مقابله با نیروهای بیگانه پرداختند. از جمله این رهبران دینی میرزا محمدتقی شیرازی است که حکم جهادی وی نیروی مقاومت را در برابر مهاجمان تزریق کرد و همگان را وارد عرصه جهاد نمود. وی روح مبارزه با انگلستان را در کالبد مسلمانان دمید و خود شجاعانه برای به دست آوردن حقوق پایمال شده عراقیان قیام کرد. ایشان، فتوای تاریخی و حماسی خویش را که غیرت وطنی و دینی مردم عراق را به جوش آورد، در نهم تیرماه 1299 صادر کرد و مردم عراق را برای جهاد مقدس در مقابل بریتانیای تجاوزگر مهیا ساخت. در پی صدور این فتوا، انقلابی ملی و اسلامی معروف به انقلاب 1920 عراق تبلور یافت که سرانجام به رهایی عراق از تسلط انگلستان منجر شد.

_ درگذشت «سیداحمد پیشاوری» ادیب و شاعر (1309 ش)(1)

1- سید احمد ادیب پیشاوری در سال 1223 ش 1260 ق در پیشاور پاکستان چشم به جهان گشود. او از سلسله سادات معروف به اجاق بود که نَسَب آنان در سیر و سلوک به سهروردیه می رسید. ادیب مدتی در افغانستان و خراسان به تحصیل علوم معقول و منقول اشتغال داشت و در همه آنها سرآمد معاصران خود گشت. ادیب در سبزوار به مدت دو سال از محضر فیلسوف کبیر حاج ملاهادی سبزواری و نیز آخوند ملامحمد، فرزند وی، و آخوند ملا اسماعیل استفاده کرد و سپس در مشهد ساکن شده، به ادیب پیشاوری یا ادیب هندی مشهور گشت. وی علاوه بر فنون ادبی و عربی و حفظ اشعار و نحو و لغت و حکمت و ریاضیات، در حسن خط نیز استاد بود. ادیب در چهل سالگی به تهران هجرت کرد و تا پایان عمر، در آنجا ماند. او در سخن، روش استادان قدیم را با موفقیت تمام دنبال می کرد و کثرت اطلاع او از فرهنگ اسلامی و علوم مختلف قدیم و تبحرش در لغت پارسی و تازی، باعث شد که شعرش بیش از حد معمول با اطلاعات وسیعش آمیخته شود و به همان نسبت از الطاف و حال و اشتغال بر عواطف رقیق شاعرانه دور افتد. ادیب پیشاوری، تمامی عمر خود را وقف تحصیل فضایل و تزکیه نفس کرد و از زخارف دنیوی و علایق مادی آزاد بود و از مال دنیا، جز چند جلد کتاب نداشت. سید احمد پیشاوری در طول سالیان متمادی تدریس، شاگردان متعددی را پرورش داد که بعدها هر کدام به مدارج علمی و ادبی دست یافتند. از ادیب آثاری به جای مانده که دیوان اشعار، تصحیح دیوان ناصرخسرو و تعلیقات بر تاریخ بیهقی از آن جمله اند. ادیب پیشاوری سرانجام در نهم تیرماه 1309 ش برابر با سوم صفر 1349 ق در 86 سالگی در تهران درگذشت و در امامزاده عبداللّه تهران مدفون شد.

ص:242

_ آغاز عملیات بزرگ کربلای 1 (1365 ش)(1)

10تیر

10تیر

_ مرگ «سلطان مسعود میرزا» معروف به «ظلُّ السلطان» حاکم ظالم اصفهان (1297 ش)(2)

1- رژیم عراق پس از ناکامی در باز پس گیری فاو و برای جلوگیری از حملات گسترده ایران، طی یک استراتژی جدید، اقدام به انجام چند حمله کرد که در این میان، شهر مهران را به تصرف درآوَرَد و با هیاهو، آن را به رخ جهانیان کشید. رزمندگان اسلام، در برابر ادعاهای بیهوده رژیم بغداد، خود را آماده کردند تا جواب محکم و قاطعی به عراق بدهند. شش هفته پس از اشغال مهران توسط دشمن، زمینه مساعد می شود تا این شهر، باز پس گرفته شده و استراتژی جدید بعثیان دفع گردد. سرانجام عملیات بزرگ کربلای یک در ساعات اولیه نهم تیر 1365 با رمز یا اباالفضل العباس ادرکنی در منطقه جبهه میانی در مهران و با هدف آزاد سازی این شهر و ارتفاعات مهم منطقه در مساحتی به وسعت 320 کیلومتر مربع آغاز و تا 19 تیر ماه ادامه یافت. نتایج عملیات بزرگ کربلای 1: تلفات نیروی انسانی دشمن: اسیر 1400 نفر؛ کشته و زخمی بیش از 9000 نفر؛ آزاد شدن شهر مهران و ارتفاعات اطراف و خطوط مرزی آن؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 110 دستگاه انهدامی و 69 دستگاه اغتنامی؛ خودرو: صدها دستگاه انهدامی و 100 دستگاه اغتنامی، سلاح نیمه سنگین: مقدار زیادی انهدامی و 61 دستگاه اغتنامی، وسایل مهندسی: 10 دستگاه اغتنامی. عملیات موفق کربلای یک، پایانی بود بر استراتژی دفاع متحرک عراق و نیز نقطه شروع امیدوار کننده ای برای نیروهای خودی جهت انجام عملیات های محدود ایذایی. سرعت عمل، اعتقاد یگان ها، حفاظت عملیات، فریب دشمن، تناسب سازمان رزم با طرح مانور و انجام کارهای مهندسی لازم، از جمله عوامل بارز و مؤثر در این عملیات بود.
2- سلطان مسعود میرزا، فرزند ارشد ناصرالدین شاه قاجار در حدود سال 1228 ش به دنیا آمد. وی سه سال از مظفرالدین شاه بزرگ تر بود ولی چون مادرش از خاندان قاجاریه نبود، به ولایتعهدی منصوب نگشت. مسعود

میرزا در ابتدا با لقب یمین الدوله، حکومت مازندران و استرآباد و سپس فارس و اصفهان را به عهده گرفت تا این که لقب ظلُّ السلطان یعنی سایه پادشاه را اخذ کرد. در زمان حکومتش بر فارس، به خاطر ظلم فراوان، عزل شد ولی مدتی بعد به اصفهان رفت و تا 34 سال بعد با ستم حکمرانی نمود. ظل السلطان قشون مجهز و منظمی پدید آورد و با باج گیری و اخذ مالیات های سنگین از رعیت، ثروتی افسانه ای گرد آورد که به اعتراف خودش، برای ده نسل پس از او کافی بود. وی، املاک مردم را با زور و قهر، غصب و تصرف می کرد و شورش ها را با سنگدلی سرکوب می نمود. در حدود سال 1259ش که به اوج قدرت رسیده بود، به پشتوانه ارتش محلی خود، اوامر حکومت مرکزی را نادیده می انگاشت و در سال 1261 به ناصرالدین شاه پیشنهاد کرد که حاضر است در ازای دریافت مقام ولایتعهدی، مبلغ هنگفتی پیشکش نماید. وی اندکی بعد به فکر تصاحب سلطنت افتاد و تا پایان عمر در صدد یافتن آن بود. هرچند که هیچ گاه به این آرزوی خویش نرسید. ظل السلطان افزون بر بیست و یک هزار سرباز در اختیار داشت و اصرار می کرد تا وزارت جنگ به او واگذار شود. وقتی که خبر مظالم او به گوش ناصرالدین رسید، شاه قاجار درصدد سفر به اصفهان و بررسی اوضاع آنجا برآمد. در این هنگام ظل السلطان بیمناک به تهران آمد و به شاه و درباریان هدایای نفیس تقدیم نمود. با این همه، شاه پس از مدت کوتاهی، با صدور فرمانی، او را از سراسر قلمرو حکومتی غیر از اصفهان برکنار نمود. او در تمام دوران سلطنت مظفرالدین شاه نیز حاکم اصفهان بود و با مشروطه خواهان به شدت برخورد می کرد. از دیگر کارهای جنون آمیز او، تخریب آثار و ابنیه های با ارزش دوران صفوی در اصفهان بود تا شاه به این شهر توجهی نداشته باشد و او مطلق العنانِ آن دیار گردد. مسعود میرزا در اواخر عمر مدتی را در اروپا گذراند تا این که پس از دچار شدن به اختلال حواس، در دهم تیر ماه 1297ش برابر با 22 رمضان 1336 ق در حدود هفتاد سالگی به کام مرگ افتاد.

ص:243

_ رحلت عالم ربانی سید العلماء و المجتهدین آیت اللّه «سید حسن موسوی بجنوردی» (1354ش)(1)

1- سید العلما و المجتهدین آیت اللّه میرزا حسن موسوی بجنوردی معروف به سیدآقا بزرگ در سال 1274 ش 1315 ق در یکی از روستاهای توابع بجنورد در استان خراسان به دنیا آمد و همان جا نشو و نما یافت. وی سپس به مشهد رفت و علوم عقلی و نقلی را نزد استادانی همچون شیخ آقا بزرگ حکیم، میرزا محمد آیت اللّه زاده خراسانی و ادیب نیشابوری اول فرا گرفت. پس از آن در 27 سالگی برای استفاده از حوزه علمی نجف رهسپار عراق شد و در محضر عالمان بزرگی همچون سید ابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی و آقا ضیاءالدین عراقی به تکمیل تحصیلات خود پرداخت. سید آقا بزرگ با حافظه شگرف و احاطه گسترده ای که بر ادبیات فارسی و عربی، حکمت، کلام، تفسیر، حدیث، فقه و اصول و اغلب رشته های معارف اسلامی و فلسفه آن داشت، به زودی به عنوان یکی از برجسته ترین مدرسان و مجتهدان حوزه نجف، مشهور گشت، چنان که پس از درگذشت آیت اللّه بروجردی در سال 1340 ش، مرجعیت عامه او برای شیعیان جهان مسلم شد؛ ولی چون فیلسوفی آزاد و فقیهی آزاداندیش بود، خود را از مرجعیت کنار کشید و با فروتنی و آزادگی خاص خود، به تحقیق، تالیف و تدریس گرایید. آیت اللّه بجنوردی برای آموزش اجتهاد، روش جدیدی ایجاد کرد که بر پایه آن، یک قاعده فقهی را مطرح می نمود و پس از شرح مستندات و تاریخچه شکل گیری آن قاعده، آن را با مصادیق خارجی تطبیق می داد. این روش در آموزش و پیشرفت فضلا بسیار موثر بوده است. ایشان این روش را در کتاب القواعد الفقهیّه در هفت جلد نگاشت که مهم ترین و مفصل ترین کتابی است که در قواعد فقهی شیعه نوشته شده است. آیت اللّه بجنوردی در نجف حوزه درسی پر رونقی داشت و با مراکز علمی جهان اسلام از قبیل جامع الازهر مصر نیز در ارتباط بود. از وی آثار دیگری بر جای مانده که قَولُنافی الحکمه، یکی از بهترین شرح ها بر اسفار مُلاصدرا، مُنتَهی الاصول، حاشیه بر عروهُ الوثقی و ذَخیرَهُ المَعاد از آن جمله اند. سرانجام این فقیه برجسته و عالم بزرگ در دهم تیرماه 1354ش برابر با بیستم جمادی الثانی 1395ق در هشتاد سالگی در نجف بدرود حیات گفت و در جوار آرامگاه استادش، سید ابوالحسن اصفهانی به خاک سپرده شد.

ص:244

_ عملیات ایذایی ظفر 4 در منطقه عملیاتی فکه توسط ارتش جمهوری اسلامی (1364 ش)

_ بازداشت مستندسازان ایرانی در عراق توسط نیروهای اشغالگر آمریکایی (1382ش)

_ روز صنعت و معدن

11تیر

11تیر

_ رحلت حکیم، عارف و فیلسوف شهیر «آخوند ملامحمد کاشانی» (1294ش)(1)

_ انجام عملیات کوچک روح اللّه در نوسود توسط ارتش و سپاه (1360 ش)

_ شهادت عالم مجاهد و فقیه نستوه آیت اللّه «محمد صدوقی» چهارمین شهید محراب (1361 ش)(2)

1- آخوند ملا محمد کاشانی کاشی، عارف، فیلسوف، حکیم، فقیه و عالم شیعی در سال 1213ش (1250ق) در کاشان به دنیا آمد و مقدمات علوم را در زادگاهش پشت سر گذاشت. وی پس از آن راهی اصفهان گردید و حکمت و فلسفه را نزد میرزا حسن نوری و محمدرضا صهبای قمشه ای آموخت تا بدانجا که در علوم عقلی به کمال رسید. آخوند ملامحمد کاشانی از آن پس در مدرسه جده کوچک و مدرسه صدر اصفهان به تدریس علوم عقلی پرداخت و جاذبه درس ایشان که فلسفه را با عرفان می آمیخت، علاقمندان به فلسفه، به ویژه فلسفه ملاصدرا را از شهرهای دور و نزدیک و حتی از کشورهای دیگر به اصفهان می کشاند. آخوند کاشانی در طول ده ها سال تدریس، شاگردان فراوان و فاضلی پرورش داد که حضرات آیات: سیدحسین بروجردی، شیخ محمد حکیم خراسانی، حاج آقا رحیم ارباب، سید محمدرضا خراسانی، آقا ضیاءالدین عراقی، طَرَب اصفهانی، آقا نجفی قوچانی، شیخ هاشم قزوینی و میرزا ابوالقاسم محمد نصیر شیرازی از آن جمله اند. آخوند علاوه بر فقه و اصول و حکمت، در ادبیات عربی و فارسی و ریاضیات نیز تبحر داشت. این فیلسوف و مدرس بزرگ فلسفه صدرالمتألّهین، سرانجام پس از عمری سرشار از تدریس و نشر فلسفه و عرفان در یازدهم تیرماه 1294ش برابر با بیستم شعبان 1333ق در هشتاد و یک سالگی در اصفهان وفات یافت و در قبرستان تخت فولاد اصفهان که مدفن بزرگان بی شماری است، به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه محمد صدوقی در سال 1287 ش برابر با 1327 قمری در یزد دیده به جهان گشود. خانواده شهید صدوقی از نواده های مرحوم شیخ صدوق می باشند و پدر او یکی از روحانیون معروف یزد بود. آیت اللّه صدوقی مقداری از تحصیلات خود را در یزد و اصفهان گذراند و سپس برای ادامه تحصیل به قم مهاجرت نمود. وی به مدت 21 سال در قم به

فراگیری علوم اسلامی پرداخت و از محضر عالمان نامداری همچون شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سیدصدرالدین صدر، سیدمحمدتقی خوانساری، سیدمحمد حجت کوه کَمره ای و حضرت امام خمینی ره بهره برد. پس از درگذشت آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری، مؤسس و مدیر حوزه علمیه قم، اداره قسمتی از حوزه علمیه به شهید صدوقی واگذار شد. با رسیدن سال 1330 ش و فوت عالم بزرگ دینی یزد، با درخواست مردم و توصیه حضرت امام و بزرگان به آیت اللّه صدوقی، ایشان به یزد بازگشت و به انجام وظایف دینی و انقلابی پرداخت. این عالم ربانی از آغاز مبارزات حضرت امام خمینی رحمه الله چه پیش از قیام 15 خرداد و چه پس از آن، همواره از یاران و مروّجان افکار متعالی حضرت امام محسوب می شد. این شخصیت والامقام پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از طرف مردم یزد، برای تدوین قانون اساسی راهی مجلس خبرگان شد و در راه تثبیت اصل ولایت فقیه، تلاش فراوانی از خود نشان داد. ایشان همچنین به عنوان نماینده امام و امام جمعه یزد برگزیده شد و به روشنگری و ارشاد مردم همت گماشت. سرانجام آیت اللّه محمد صدوقی در روز 11 تیر 1361 مطابق با دهم ماه مبارک رمضان سال 1402 ق، پس از ادای نماز جمعه در حالی که جایگاه را ترک می کرد، منافقی با به آغوش کشیدن آن بزرگوار و منفجر کردن نارنجکی که در دست داشت، ایشان را در خون خود غوطه ور ساخت. در این ترور که در ادامه سیاست و روش پلید منافقین کوردل جهت حذف فیزیکی چهره های فعال، مؤثر و شاخص انقلاب اسلامی صورت گرفت آن شهید بزرگوار که به حق، شیخ الشهداء و چهارمین شهید محراب نامیده شده است، به آرزوی دیرین خود رسید و به معراج خود که شهادت بود، دست یافت.

_ شهادت حجت الاسلام «سیدمحمد حسن حکیم» در زندان رژیم بعث عراق (1364 ش)

_ درگذشت «محمدعلی زاویه» استاد نگارگری (1369 ش)(1)

1- استاد محمدعلی زاویه از استادان هنر مینیاتور نگارگری و تذهیب ایران در سال 1391 به دنیا آمد. وی در نوجوانی به هنرستان کمال الملک رفت. او در رشته مینیاتور و تذهیب تحصیل کرد و پس از چندی با درجه ممتاز در رشته مینیاتور، فارغ التحصیل شد. استاد زاویه در مدت 60 سال کار، بیش از دو هزار اثر از خود به جای گذاشت. اولین اثر استاد زاویه، جایزه بزرگ نمایشگاه نقاشی بروکسل را به خود اختصاص داد. ایشان یکی از سرآمدان تذهیب نگارِ کلام اللّه مجید است و چندین قرآن را تذهیب کرده است. استاد زاویه در تذهیب، شیوه ای خاص داشت و از رنگ هایی خاص استفاده می کرد. از جمله آثار استاد زاویه، می توان به چوگان بازی و خسرو و شیرین اشاره کرد که در موزه هنرهای ملی سازمان میراث فرهنگی ایران نگهداری می شوند. استاد زاویه سرانجام به علت سکته مغزی در 78 سالگی در تهران درگذشت.

ص:247

12تیر

12تیر

_ قتل «میرزاده عشقی» شاعر و روزنامه نگار آزادی خواه (1303 ش)(1)

_ رحلت مرزبان حریم تشیع، علامه شیخ «عبدالحسین امینی» صاحب کتاب «الغدیر» (1349ش)(2)

1- محمدرضا کردستانی معروف به میرزاده عشقی در سال 1272 ش درهمدان به دنیا آمد و در زادگاه خود به آموختن ادب و شعر پرداخت. ذوق و احساسات ادبی او آمیخته با احساسات وطن پرستی، آزادی خواهی و اصلاح طلبی بود و در این راه جسارت، از خود گذشتگی و بی باکی فراوانی نشان داد. عشقی در دوران جنگ جهانی اول، به کشور عثمانی رفت و در مدرسه دارالفنون آنجا تحصیل کرد. او هنگام ریاست وزرایی وثوق الدوله، با قرارداد 1919 مخالفت کرد و مدتی زندانی شد. وی سپس درتهران، روزنامه قرن بیستم را که حاوی مقالات و اشعار تندِ ضد هیئت حاکمه بود انتشار داد. عشقی در شماره اول این روزنامه، کاریکاتورها، اشعار و مقالات تندی مبنی بر هزل جمهوری و جمهوری خواهان اختصاص داد که بلافاصله از طرف شهربانی، شماره های آن، جمع و سانسور شد و خود میرزاده هم ظاهرا به سبب همین مقالات، در 12 تیر 1303 ش به دست دو ناشناس در 31 سالگی کشته شد و جسدش را در ابن بابویه در ری به خاک سپردند. میرزاده عشقی با آنکه از جوانان آزادی خواه و طرفدار رژیم جمهوری واقعی بود، مع هذا با این جمهوری مصنوعی که توسط رضاخان قلدر به ایرانیان تحمیل می شد، سخت مخالفت می کرد.تابلوهای ایده آل و کفن سیاه از جمله آثار اوست که شامل انتقاد از اوضاع اجتماعی ایران می باشد.

2- علامه شیخ عبدالحسین امینی در سال 1281ش 1320ق در تبریز زاده شد. پس از فراگیری مقدمات علوم حوزوی در تبریز، راهی نجف اشرف شد و از محضر آیات عظام سیدابوتراب خوانساری و سیدمحمد فیروزآبادی فیض برد. ایشان در دوران جوانی به کسب درجه اجتهاد نائل آمد و این اجازه با تأیید و دستخط مراجع بزرگوار و آیات عظام سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی، حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی و

شیخ محمدحسین کمپانی اصفهانی همراه بود. وی پس از تکمیل تحصیلات، به تألیف کتاب روی آورد و در ابتدا کتاب شهداءالفضیله، شرح حالی از 130 تن از علمای دین را به رشته تحریر در آورد و پس از آن خود را برای نگارش کتاب عظیم الغدیر مهیّا ساخت. این کتاب بزرگترین و ارزشمندترین اثر علامه امینی است. ایشان بیشتر اوقات خود را صرف تحقیق و نگارش این کتاب گرانسنگ نمود و خود آن بزرگوار در این باره می گوید: «هرگاه پشت میز می نشستم که الغدیر را بنویسم مثل اینکه حضرت علیع را در کنار میز می دیدم که مطالب را به من دیکته می فرمود». علامه امینی برای یافتن مدارک معتبر درباره حدیث غدیر و سایر مطالب مربوط به اهل بیت(ع)، بارها به کشورهای مختلف سفر کرد و ده هزار کتاب را مطالعه نمود. این عالمِ محقق هم چنین کتابخانه ای با 42 هزار کتاب در نجف اشرف با نام کتابَخانه امیرالمؤمنین(ع) تاسیس کرد و به همراه جمعی از یاران و با نسخه برداری از کتب نایاب و منحصر به فردِ اسلامی، گنجینه نفیسی از آثار مذهبی را جمع آوری نمود. سرانجام علامه امینی، این عالم ربانی و رضوانی در دوازدهم تیرماه 1349 ش برابر با 28 ربیع الثانی 1390 ق در هفتاد سالگی بدرود حیات گفت و در کتابخانه اش به خاک سپرده شد.

ص:248

_ سرنگونی هواپیمای مسافربری ایران توسط ناوگان آمریکایی در خلیج فارس (1367 ش)(1)

1- در دوازدهم تیرماه 1367 ش روز برابر با سوم ژوئیه 1988 م، هواپیمای مسافربری ایرباس ایران که از بندرعباس عازم دُبی بود، بر فراز آب های خلیج فارس و در نزدیکی جزیره هنگام مورد هجوم یگان های دریایی متجاوز آمریکایی مستقر در آب های خلیج فارس قرار گرفت و سقوط کرد. این هواپیما که با موشک ناو جنگی وینسنس مورد حمله عمدی نیروهای تجاوزگر و جنایت پیشه شیطان بزرگ قرار گرفت حامل 298 مسافر و خدمه بود که تمامی آنها اعم از مرد و زن و کودک و نوجوان و کهنسال با وقوع این جنایت فجیع به شهادت رسیدند. در میان سرنشینان هواپیما، 66 کودک زیر 12 سال، 52 زن و 46 تن تبعه کشورهای خارجی نیز بودند که کشته شدند. ساقط کردن هواپیمای مسافربری ایران از سوی جنایتکاران آمریکایی، در حقیقت یکی دیگر از مراحل رویارویی استکبار جهانی با جمهوری اسلامی ایران برای تقویت متجاوزان عراقی در جبهه های جنگ و به زانو در آوردن مسؤولان نظام جمهوری اسلامی ایران بود. پس از سقوط این هواپیما، مقامات آمریکایی برای توجیه این جنایت نابخشودنی، دلایل ضد و نقیضی عنوان کردند و کوشیدند این اقدام خصمانه را یک اشتباه قلمداد کنند. اما با توجه به مجهز بودن کشتی جنگی وینسنس به پیشرفته ترین سیستم های راداری و رایانه ای و هم چنین مشخص بودن نوع هواپیمای در حال پرواز، مسلّم شد که احتمال اشتباه وجود نداشته و این اقدام، کاملاً خصمانه بوده است. با این حال مقام های آمریکایی پس از چندی، در توهینی آشکار به ملت ایران، مدال شجاعت بر گردن ناخدای این ناو انداختند و بدین سان حمایت رسمی خود را از این جنایت اعلام نمودند. به هر تقدیر، این جنایت نیز در کنار جنایات بی شمار دولت آمریکا، در پرونده سیاه استکبار جهانی ثبت شد و لکه ننگ دیگری بر تارک آن جنایت پیشگان نقش بست.

13تیر

13تیر

_ تبعید دسته جمعی علمای بزرگ شیعه از عتبات عالیاتِ عراق به ایران (1302 ق)(1)

_ امضای عهدنامه بین ایران و عراق در مورد اختلافات مرزی دو کشور، تحت فشار انگلستان (1316

1- پس از پایان جنگ جهانی اول و تسلط انگلستان بر امور کشور عراق، علمای نجف طی فتواهایی، حضور آنان را محکوم کرده و علیه انتخابات فرمایشی عراق که تحت نظر انگلیس بود، احکامی صادر کردند. این عمل آنان با خشم مقامات انگلیسی مواجه شد از اینرو با اصرار استعمارگران، حاکمان عراق دستور تبعید علمای بین النهرین به ایران را صادر کردند. آیات عظام سید ابوالحسن اصفهانی، میرزا حسین نایینی، شیخ عبدالکریم حائری یزدی و سی تن دیگر از بزرگان دینی، از جمله علمای تبعید شده بودند. دولت ایران به محض اطلاع از این موضوع، فورا دست به اقدام زد و سایر ماموران دولتی موظف شدند ازعلما به وضع شایسته ای استقبال و تجلیل نمایند و آنچه لازمه احترام و بزرگداشت است درباره آنان اجرا کنند. این تبعید، واکنش شدید علمای ایران را دربرداشت و تجمعات اعتراض آمیزی در تهران و شهرستان ها بر پا گردید. پس از مدتی علمای تبعیدی وارد قم شده و مورد استقبال گرم مردم و روحانیون قرار گرفتند. دولت ایران به این هتک حرمت نسبت به فقها اعتراض کرد و از دولت عراق خواست به هر نحو ممکن، از آنان اعاده حیثیت شود. درنتیجه، حکومت عراق، نمایندگان ویژه ای را به تهران فرستاد تا درباره بازگشت آقایان مراجع مذاکره کنند وقرار شد هرکدام که مایل بودند بدون قید و شرط به عراق برگردند. سرانجام این بازگشت به وضع آبرومندی انجام گرفت ولی آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی در ایران ماندگار شد و پس از مدتی، حوزه علمیه قم را بنیان نهاد.

ص:250

ش)(1)

_ درگذشت استاد «محمدمعین» ادیب برجسته معاصر (1350 ش)(2)

1- اختلافات مرزی درباره اروندرود از سال ها قبل موردمنازعه دو کشور ایران و عراق بود. از این رو در سال 1311 ش با سفر مقامات بلند پایه عراق به ایران، قرار بر رفع این اختلافات گردید ولی با کارشکنی های پنهان استعمار بریتانیا این مذاکرات به نتیجه مطلوب دست نیافت. در این حال، عراق در سال 1313 رسما به جامعه ملل شکایت کرد و ایران را به نادیده انگاشتن تعهدات مرزی متهم نمود. این شکایت، اختلافات دو کشور را افزایش داد و این مسأله برای نخستین بار به ارگان های بین المللی کشیده شد. در همین اوضاع که جو تشنج بالا گرفته بود، وزیر خارجه عراق در سال 1314 برای مذاکرات پیرامون حل اختلافات مرزی وارد تهران شد و اعلام کرد که آماده اند تا مرز رسمی دو کشور را به رسمیت بشناسند. ایرانی ها نیز که تحت فشار مستقیم و غیر مستقیم دولتمردان انگلیسی برای رفع اختلافات خود با عراق و تشکیل یک جبهه مشترک برای جلوگیری از نفوذ شوروی به خاورمیانه قرار گرفته بودند به ناچار با این درخواست موافقت کردند. در نتیجه، عراق شکایت خود را رسما از جامعه ملل پس گرفت. سرانجام در تاریخ 13 تیرماه 1316 ش 4 ژوئیه 1937 م عهدنامه ای میان ایران و عراق زیر فشار و نفوذ انگلستان به امضا رسید که درجهت منافع انگلستان در منطقه بود. این عهدنامه در اسفند آن سال در مجالس دو کشور تصویب و در سی ام خرداد سال 1317، اسناد آن در بغداد میان وزرای خارجه دو کشور مبادله شد. مدتی پس از امضای این عهدنامه، باز هم اختلافات دو کشور ادامه یافت تا اینکه در حدود چهل سال بعد نیز قرارداد 1353 ش برابر با 1975 الجزایر بین دو طرف به امضا رسید.

2- دکترمحمد معین در سال 1297 ش در شهر رشت و در خانواده ای روحانی به دنیا آمد. به هنگام طفولیتِ، نخست مادر و پس از 5 روز پدر را از دست داد و از آن پس، پدربزرگش به تربیت وی همت گماشت. وی پس از اخذ دیپلم، لیسانس ادبیات و فلسفه و علوم تربیتی را از دارالفنون گرفت و به وسیله آموزش مکاتبه ای، از آموزشگاه روانشناسی بروکسل بلژیک خط شناسی، قیافه شناسی و مغزشناسی را فرا گرفت. این ادیب سرشناس اولین فرد دارای درجه دکترای ادبیات فارسی در ایران است. در

سال 1336 که سازمان لغتنامه دهخدا به دانشکده ادبیات دانشگاه تهران انتقال یافت، طبق اساسنامه شورای دانشگاه، ریاست آن سازمان به عهده دکتر معین محول گردید. از این استاد بزرگ ادب فارسی تالیفات متعددی بر جای مانده که فرهنگ لغت و اعلام معین، مشهورترین آنهاست. وی علاوه بر اخذ نشان های متعدد علمی در داخل کشور، در پائیز 1340 ش نیز از طرف دولت فرانسه، نشان عالی هنر و ادب را دریافت کرد. دکتر معین در نهم آذر 1345 ش در دفتر گروه زبان و ادبیات فارسی دچار بی هوشی موقت شد و در بیمارستان بستری گردید. بر اثر همین عارضه وی به حالت اغماء افتاد و در مرداد 1346 با همان حال جهت معالجه به کانادا اعزام شد. معالجات سودی نبخشید و سرانجام پس از حدود 5 سال که در اغما بود در 13 تیرماه 1350 در 53 سالگی به رحمت ایزدی پیوست.

ص:251

_ شهادت «سیدرضا دستواره» قائم مقام لشگر 27 محمدرسول اللّه صلی الله علیه و آله (1365 ش)

_ روز مبارزه با بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان

14تیر

14تیر

_ رحلت فقیه مجاهد و عالم بزرگ شیعه آیت اللّه «محمدتقی نجفی اصفهانی» (1293 ش)(1)

1- شیخ محمدتقی بن شیخ محمدتهرانی رازی، معروف به آقا نجفی در حدود سال 1225 ش 1262 ق در اصفهان چشم به جهان گشود. وی در زادگاه خود به تحصیل علوم دینی روی آورد و پس از حضور در درس بزرگان آن سامان به مقام عالی اجتهاد دست یافت. شیخ محمد تقی رازی، از بزرگان علمای امامیه اوایل سده چهاردهم هجری قمری بود که او را به عنوان جامع علوم معقول و منقول و حاوی فروع و اصول و قوت حافظه شناخته اند. آقا نجفی در جنبش تنباکو از آغازگران مبارزه و دارای نفوذ معنوی فراوانی در منطقه بود. وی در دوران مرجعیت خود، در کمک به مردم و رفع ستم از ایشان اهتمام می ورزید و در جهت تامین وسایل آسایش آنان کوشش می کرد. از این عالم بزرگوار بیش از صد اثر باقی مانده است که آداب الصلاه، آداب العارفین، الاجتهادُ والتقلید، اسرارُ آلایات، اسرارُ الاَحْکام، اسرارُ الزیارات، اسرار الشریعه، اصول الدین و الافاضات المَکْنوُنَه و انوار العارفین از آن جمله است. این فقیه وارسته سرانجام در چهاردهم تیرماه 1293 ش برابر با 11 شعبان 1331 یا 1332 ق در اصفهان وفات یافت و نزدیک امامزاده احمد بن علی بن امام محمدباقر(ع) مدفون گردید.

_ افتتاح اولین خط اتوبوسرانی شرکت واحد در تهران (1335 ش)

_ درگذشت خطاط شهیر، استاد «میرزا طاهر خوشنویس تبریزی» (1355 ش)(1)

_ ربودن دیپلمات های ایرانی در لبنان توسط صهیونیست ها (1361 ش) (2)

_ درگذشت دکتر «کریم سنجابی» وزیر امور خارجه دولت موقت (1374 ش)(3)

1- میرزا طاهر خوشنویس فرزند عبدالرحمان، خطاط برجسته معاصر، در سال 1267 ش در خانواده ای روحانی در تبریز به دنیا آمد. وی تحصیلات خود را از هفت سالگی نزد پدر آغاز کرد و در محضر او به قرائت قرآن پرداخت. میرزا طاهر سپس صرف و نحو و فقه را فرا گرفت و چون علاقه وافری به هنر خوشنویسی داشت در اثر پشتکار و تمرین بسیار توانست در اصول و قواعد هنر خط به استادی برسد. مرتبه میرزا طاهر خوشنویس در هنر خوشنویسی به درجه ای است که استادان این فن به مهارت او در خط نسخ معترفند. این استاد گرانپایه در طول حیات خود کتب فراوانی را خوشنویسی نمود که نهج البلاغه، صحیفه سجادیه، مفاتیح الجنان، منتهی الآمال و قرآن های متعدد از آن جمله اند. میرزا طاهر خوشنویس سرانجام در هشتاد و هشت سالگی در سال 1355 شمسی درگذشت و به دیدار معبود شتافت.
2- در چهاردهم تیرماه 1361 ش، سه دیپلمات و خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران در بیروت، در چهل کیلومتری شمال این شهر در حالی که عازم محل کار خود در سفارت ایران بودند، توسط نیروهای حزب فالانژ لبنان ربوده شدند. در آن زمان، ارتش رژیم صهیونیستی به لبنان حمله کرده بود و حزب فالانژ، همکاری نزدیکی با این رژیم اشغالگر داشت. اگرچه ابتدا گفته می شد که سیدمحسن موسوی کاردار جمهوری اسلامی ایران در بیروت و همراهانش کشته شده اند؛ اما شواهد و مدارک موجود، حاکی از آن است که آنها در اسارت رژیم صهیونیستی می باشند. با وجود اقدامات متعدد جمهوری اسلامی، برای آزادسازی دیپلمات ها و اتباع خود از چنگال رژیم صهیونیستی، این رژیم هنوز تن به این کار نداده است.

برادر پاسدار حاج احمد متوسلیان از فرماندهان سپاه نیز جزو دیپلمات ها بوده است.
3- کریم سنجابی در سال 1283 ش در کرمانشاه به دنیا آمد. وی پس از پایان تحصیلات، در ایران و اروپا به استادی دانشگاه رسید و در سال 1325 به ریاست دانشکده حقوق و علوم سیاسی و اقتصادی دست یافت. سنجابی پس از موضوع ملی شدن صنعت نفت و شکل گیری جبهه ملی، وارد این حزب شد و در دولت دکتر مصدق به وزارت فرهنگ رسید. وی در طول یک سال وزارت فرهنگ، نه تنها قدمی برای اصلاح فرهنگ برنداشت، بلکه اوضاع آشفته آن وزارتخانه را آشفته تر کرد. دکتر سنجابی پس از کودتای 28 مرداد 32، مدت ها به حالت اختفا زندگی می کرد تا اینکه با وساطت یکی از متنفذین، بار دیگر کرسی استادی گرفت. او پس از پانزده خرداد 42، بار دیگر وارد مبارزات سیاسی شد و چندین بار به زندان افتاد تا اینکه در سال 1357 رهبر جبهه ملی ایران شد و به طور علنی علیه شاه و رژیم مبارزه کرد. کریم سنجابی در آبان 1357 به دیدار شاه رفت ولی به دلیل شرایط زمان، پیشنهاد نخست وزیری محمدرضا پهلوی را نپذیرفت. وی پس از پیروزی انقلاب در کابینه مهندس بازرگان به وزارت امور خارجه منصوب شد و پس از چند ماه فعالیت، در اعتراض به اشغال لانه جاسوسی آمریکا به همراه سایر اعضای کابینه استعفا داد. سرانجام دکتر سنجابی پس از سال ها اقامت در اروپا و آمریکا در سال 1374 ش در 91 سالگی درگذشت.

ص:253

_ روز قلم

15تیر

15تیر

_ تصویب قرارداد الحاق ایران به سازمان یونسکو در پاریس توسط مجلس شورای ملی (1327ش)(1)

1- سازمان تربیتی، علمی و فرهنگی ملل متحد، یونسکو، پس از پایان جنگ جهانی دوم در پاریس با حضور نمایندگان 43 کشور تاسیس شد. یونسکو علاوه بر توجه به امور علمی، تربیتی و فرهنگی کشورهای عضو، به مرمت خسارات فرهنگی ناشی از جنگ و نیز کوشش در راستای گسترش صلح و رفع سوء تفاهمات بین المللی می پردازد. از این رو، دولت ایران در 30 اردیبهشت ماه سال 1325 ش، قبول اساسنامه یونسکو را در هیئت وزیران به تصویب رساند. در نهایت قرارداد الحاق ایران به این سازمان در نیمه تیرماه سال 1327 ش از تصویب مجلس شورای ملی گذشت و کمیسیون مزبور، فعالیت رسمی خود را شروع کرد. تالیف و چاپ کتاب ایران به زبان انگلیسی، شناسایی و معرفی ارزش های فرهنگی ایران برای دیگر کشورها و حفظ میراث فرهنگی کشور و دیگر فعالیت های فرهنگی، از جمله کارهای این کمیسیون به شمار می رفت.

_ شهادت مهندس «علی انصاری» استاندار انقلابی گیلان به دست منافقین (1360 ش)(1)

_ تصویب لایحه تقسیمات کشوری در مجلس شورای اسلامی (1362 ش) (2)

_ رحلت آیت اللّه «سیدجواد خامنه ای» پدر بزرگوار مقام معظم رهبری «آیت اللّه خامنه ای»

1- شهید علی انصاری در سال 1323 ش در شهرستان رودسر در استان گیلان به دنیا آمد. وی پس از قبولی در دانشگاه وارد دانشکده افسری شد ولی به خاطر فعالیت های سیاسی و مذهبی از آن دانشکده اخراج شد و به آموزگاری روی آورد. شهید انصاری پس از ده سال معلمی توانست همزمان دروس دانشگاهی را ادامه داده و فارغ التحصیل گردد. وی در سال 1354 ش برای ادامه تحصیل به آمریکا رفت و تاپایان دوره دکترا، تحصیلات خود را گذراند، اما به دلیل پیروزی انقلاب اسلامی، دفاع از رساله دکترای خود را ناتمام گذاشت و به ایران بازگشت. شهید انصاری همچنین در سال 1355 ش، سفری به لبنان داشت و با شهید چمران و امام موسی صدر دیدار نمود. وی در سال 1358، عهده دار استانداری گیلان شد و در برخورد با گروه های سیاسی مخالف نظام و منحرف، بسیار سخت گیر و فعال بود. سرانجام این انقلابی فداکار در بامداد پانزدهم تیرماه 1360 ش، بر اساس راهبرد ترور فیزیکی یاران انقلاب از سوی منافقینِ تروریست، مورد هجوم آنان واقع گردید و در 37 سالگی شربت شهادت را نوشید.
2- پس از بحث و بررسی جزئیات و ضوابط تقسیمات کشوری، نظام کلی تقسیمات با این شرح تصویب شد. از لحاظ نظام اداری، دهستان تابع بخش، بخش تابع شهرستان، شهرستان تابع استان و استان تابع تشکیلات مرکزی است. هرگونه انتزاع، الحاق، تبدیل، ایجاد، ادغام و نیز تعیین و تغییر مرکزیت و تغییر نام و نامگذاری واحدهای تقسیمات کشوری به جز استان، بنا به پیشنهاد وزارت کشور و تصویب هیئت وزیران خواهد بود و رعایت محدوده کلیه واحدهای تقسیماتی برای تمامی واحدها و سازمان های اداری اجرایی و قضایی و نهادهای انقلاب اسلامی کشور لازم است.

ص:255

(1365ش)(1)

16تیر

16تیر

- رحلت عالم ربانی آیت اللّه «زین العابدین مرندی» (1301ش)(2)

1- آیت اللّه سیدجواد حسینی خامنه ای، از علمای بزرگ، مجتهدان پرهیزگار و روحانیون زاهدِ روزگار، در حدود سال 1274ش 1313ق در شهرستان خامنه در نزدیکی تبریز در آذربایجان شرقی زاده شد و تحت تربیت پدری فقیه و عالم رشد کرد. وی در جوانی سفری به عتبات عالیات و مشهد مقدس انجام داد و در همین سفر بود که معنویت و صفای روحانی حوزه علمیه مشهد او را مجذوب ساخت و رَحل اقامت دائمی در آن شهر افکند. سید جواد در مشهد از حوزه درسی آیت اللّه آقازاده خراسانی و حاج آقا حسین قمی کسب فیض نمود و به مدارج عالی رسید. ایشان در سال 1305ش برای ادامه تحصیل به نجف اشرف عزیمت نمود و در درس حضرات آیات: میرزای نایینی و سیدابوالحسن اصفهانی شرکت جست. آیت اللّه سید جواد خامنه ای در روزهای سیاه اختناق رژیم ستم شاهی، رنج و فشار روزافزون آن دستگاه جبار را بر خانواده و فرزندان خود تحمل کرد و در همه عمر، روی خوش به دشمنان اسلام نشان نداد. از دامان این عالم بزرگوار، فخر عالم اسلام و تشیع، مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه سید علی خامنه ای برخاسته است. این فقیه فرزانه سرانجام پس از سال ها تدریس و زندگی فقیرانه و در کمال زهد و قناعت در پانزدهم تیر 1365 ش برابر با 27 شوال 1406ق در 91 سالگی وفات یافت و در جوار مرقد مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد. در هنگام فوت این عالم بزرگوار، فرزند برومند ایشان، حضرت آیت اللّه «خامنه ای» مدظله، دوران ریاست جمهوری خود را می گذراندند.
2- آیت اللّه شیخ زین العابدین بن اسماعیل مرندی، در سال 1229ش 1266ق در مرند در آذربایجان شرقی به دنیا آمد و مقدمات علوم و معارف اسلامی را در زادگاهش سپری نمود. وی پس از آن راهی نجف گردید و از محضر عالمان نام آوری همچون میرزای بزرگ شیرازی و میرزاحبیب اللّه رشتی بهره مند شد. آیت اللّه مرندی پس از سالیانی

حضور در درس مراجع بزرگوار تقلید، خود به تدریس پرداخت و شاگردانی پرورش داد. این عالم ربانی پس از مدتی در بخشی از آذربایجان به عنوان مرجع تقلید مطرح شد و رساله عملیّه ایشان به نام مِنهاجُ العِباد منتشر گردید. آیت اللّه مرندی سرانجام در شانزدهم تیرماه 1301ش برابر با دوازدهم ذی قعده 1340ق در 72 سالگی به لقاءاللّه شتافت و در وادی السلام نجف اشرف مدفون شد.

_ رحلت فقیه اصولی و عالم دینی «آیت اللّه میرزا ابوالهدی کرباسی» (1316ش)(1)

_ درگذشت شاعر اهل بیت استاد «سید رضا حسینی» ملقب به «سعدی زمان» (1365 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا ابوالهدی کرباسی کلباسی در اواخر قرن سیزدهم هجری قمری در خاندانی عالم پرور در اصفهان به دنیا آمد و تحصیلات خود را در محضر پدر و عده ای دیگر از علما گذارند. وی سپس برای تکمیل دروس خود در حدود سال 1281ش رهسپار نجف اشرف گردید و در درس خارج اصول و فقه حضرات آیات آخوندملامحمدکاظم خراسانی و سیدمحمدکاظم یزدی شرکت جست. آیت اللّه کرباسی پس از سالیانی توقف در نجف و رسیدن به مقامات عالی اجتهاد، به زادگاه خود بازگشت و حلقه درس خارج فقه، اصول و درایه و رجال خود را تشکیل داد. این فقیه عالی مقام از عالمانی همچون سید حسن صدر، میرزا هاشم خوانساری چهار سوقی و ملا علی محمد نجف آبادی اجازه روایت داشت و خود نیز از مشایخ اجازه حضرات آیات: سید شهاب الدین مرعشی نجفی، سید حسین خراسانی و شیخ عبدالحسین گروسی بود. آیت اللّه کرباسی همچنین کتب متعددی را به رشته تحریر درآورد که حاشیه بر کفایهُ الاصول، البَدرُالتّمام، زَلاّتُ الاَقدام و الفوائدُ الرّجالیه از آن جمله اند. این فقیه جلیل سرانجام در شانزدهم تیرماه 1316 ش برابر با بیست و هفتم ربیع الثانی 1356 ق درگذشت و در مقبره خانوادگی شان در قبرستان تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.
2- استاد سیدرضا حسینی مُلَقَّب به سعدی زمان در سال 1289 ش در آذربایجان به دنیا آمد و پس از تکمیل تحصیلات مقدماتی و کسب علم در محضر استادان زمان، در شمار فضلای سرشناس قرار گرفت. وی علاوه بر تبحر در ادبیات فارسی و ترکی و عربی، به تحصیل علوم متداول، توجه عمیق نشان داد و توانست در کلام، منطق، تاریخ، حدیث، فقه، تفسیر قرآن و حقوق و عرفان، اطلاعات وسیعی به دست آورد. سیدرضا از ابتدای تحصیل، قریحه شاعریش شکوفا شد و از چهارده سالگی زبان به شعر گشود. هنوز جوان بود که نامش بر زبان ها افتاد و به جهت خلوص نیت و دلبستگی شدیدی که به خاندان عصمت و طهارت داشت، قریحه و قلمش را در زمینه نشر فضایل و مناقب و مراثی آن بزرگواران به

کارگرفت. وی در آن زمان با انتشار مجموعه شعری اش در این زمینه، تحسین و تمجید علما و استادان نامدار شعر و ادب را برانگیخت و شهرتش آذربایجان را فرا گرفت. استاد حسینی یکی از درخشان ترین چهره های ادبیاتِ مرثیه ترکی آذری است و با ظهور وی در این عرصه، تحولی چشمگیر در روند عادی نوحه سرایی و مدیحه پردازی زبانِ اسلامی پدید آمد. استاد حسینی سرگذشت و مصائب خاندان بزرگوار رسالت و ولایت را از مآخذ معتبر اسلامی، اعم از شیعه و سنّی استخراج می کرد و آنها را با زبانی شاعرانه و آمیزه ای از حماسه و عاطفه بیان می نمود و اشعاری گیرا و دلنشین می سرود. وی سعی داشت با استفاده از منابع معتبر، مرثیه های رسا و دور از آمیختگی به تحریف و خرافات به وجود آوَرَد که تلاش او باعث ایجاد جریانی اصلاح گرا در عرصه ادبیات و شعر مذهبی آذربایجان گردید. از این شاعر متعهد، آثار ادبی متعددی بر جای مانده که لمعات حسینی، نجوم درخشان، بهار بی خزان و آثار الحسینی در 2 جلد از آن جمله اند. استاد سید رضا حسینی به وارستگی زیست تا آن که در تیرماه 1365 ش در 76 سالگی درگذشت و در حرم حضرت عبدالعظیم دفن شد.

ص:257

_ کسب مقام چهارم جهانی المپیاد فیزیک توسط دانش آموزان ایران (1375 ش)

_ روز مالیات

17تیر

17تیر

_ انعقاد پیمان «سعد آباد» در تهران (1316 ش)(1)

1- ایران، قبل از جنگ جهانی دوم، تحت نفوذ سیاست استعماری انگلیس بود و قدرت متمرکز رضاخان، اداره مملکت را با استبداد تمام برعهده داشت. با روی کار آمدن آتاتورک در ترکیه، با تحریک انگلستان و برای این که شوروی در حلقه محاصره قرار داشته باشد، در هفدهم تیرماه 1316 ش برابر با هشتم ژوئیه 1937 م، پیمان دوستی و عدم تجاوز بین ایران، ترکیه، افغانستان و عراق در کاخ سعدآباد تهران به امضا رسید. به موجب این پیمان، این دولت ها متعهد شدند که سیاست خارجی هماهنگی داشته باشند و در مقابله با خطر کمونیسم که هر یک از دولت های آنان را تهدید کند، همدیگر را مورد حمایت قرار دهند. همچنین دولت های عضو ضمن این که نباید در امور داخلی هم دخالت کنند، باید در کلیه اختلافات بین المللی که با منافع آنان مربوط است، مشورت نمایند و علیه هم، عملیات تجاوزکارانه نداشته باشند. اما درعمل، این پیمان، توخالی و پوچ بود و ایران خود همکاری وسیعی با آلمان که شریک شوروی بود، داشت و کارشناسان آلمانی در مؤسسات بسیاری در ایران خدمت می کردند.

_ تصویب قانون خط مشی کلی و اصول برنامه های سازمان صدا و سیما (1361 ش)

_ درگذشت استاد خوشنویس «احمد نجفی زنجانی» (1361 ش)(1)

_ شهادت آیت اللّه «محمد مهدی ربانی املشی» عضو فقهای شورای نگهبان (1364ش)(2)

1- استاد احمد نجفی زنجانی مشهور به معصومی یا معصومی خوشنویس در سال 1287 ش در نجف اشرف به دنیا آمد. از آن جا که وی به آموختن فنون خط علاقه داشت، ضمن تحصیل، به فراگیری این هنر پرداخت و در 25 سالگی در زمره خوشنویسان عصر درآمد و به کتیبه نویسی روی آورد. کتیبه های درب طلای بارگاه امام علیع، کتابخانه حضرت امیر(ع)، درب نقره حرم سامرا، ضریح آرامگاه مسلم بن عقیل در کوفه، ضریح حضرت عبدالعظیمع در شهر ری، ضریح حضرت رقیه(س) در شام، ضریح امام رضا(ع) و کتیبه های مسجد اعظم و مسجد آیینه و موزه قم و ده ها اثر ارزشمند در داخل و خارج از کشور به دست توانا و هنرمند این استاد گرانقدر نگاشته شده است. علاوه بر این، به دستور وزارت فرهنگ، عموم اصلاحات کتیبه های تاریخی در سراسر کشور و شجره نامه های انساب سادات و استنساخ کتب قیمتی و تکمیل قرآن های خطی و گرانبها توسط وی انجام گرفت. استاد معصومی از خوشنویسانی است که در نوشتن انواع خط از قبیل نسخ، ثلث، رقاع، کوفی، نستعلیق، شکسته، طغرا و... مهارت داشت. وی در انجمن خوشنویسان ایران به سمت استادی در امر تعلیم خط ثلث مشغول و تا پایان عمر در این خدمت بود. قرآن، مفاتیح الجنان، مناسک حج، رسم المشق و غیره از جمله کتابت های اوست. این خوشنویس برجسته به هنگام فوت 74 سال داشت.
2- آیت اللّه شیخ محمدمهدی ربانی املشی در سال 1313 شمسی نیمه شعبان 1353 ق در خانواده روحانی در قم متولد شد. وی در خدمت پدرش مراتب علمی خویش را آغاز و پس از طی مراحل مقدماتی و سطح علوم حوزوی، از محضر بزرگانی چون آیت اللّه بروجردی و امام خمینی رحمه الله استفاده نمود. آیت اللّه ربانی از 17 سالگی در مسیر امور سیاسی قرار گرفت و در قیام 15 خرداد 1342 فعالانه در خدمت نهضت اسلامی بود. وی با انجام سفرهای مختلف، به سخنرانی های تندی علیه رژیم می

پرداخت و در این راه متحمل شش سال زندان و شکنجه و شش سال تبعید گردید. آیت اللّه ربانی املشی یکی از اعضای فعال جامعه مدرسین حوزه علمیه قم به شمار می رفت و پس از پیروزی انقلاب مسئولیت های مختلفی را عهده دار بود که عضویت در شورای عالی انقلاب فرهنگی، دادستانی کل کشور، عضویت شورای عالی قضایی، عضویت در شورای نگهبان و نمایندگی مجلس خبرگان از آن جمله اند. سرانجام این عالم ربانی و مجاهد نستوه، پس از سال ها فعالیت و مبارزه خالصانه در راه اسلام، در بامداد هفدهم تیرماه 1364 ش در اثر یک بیماری رنج آور که زمینه آن را دشمنان اسلام و انقلاب در او به وجود آورده بودند، در 51 سالگی به شهادت رسید و در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

_ درگذشت «محمد علی ناصح» ادیب و شاعر معاصر (1365 ش)(1)

_ درگذشت فقیه جلیل و محقق فرزانه آیت اللّه «سیدمحمدحسین حسینی تهرانی» (1374 ش)(2)

1- محمدعلی ناصح، متخلص به ناصح در سال 1278 در تهران به دنیا آمد و علاوه بر فراگیری علوم جدید به آموختن علوم قدیمه نیز پرداخت. ناصح از سال 1297 که انجمن ادبی ایران به همت وحید دستگردی در تهران تأسیس شد از اعضای آن بود. او بعدها ریاست این انجمن را تا پایان عمر به عهده گرفت. شرح بوستان سعدی، شرح حال خاقانی شروانی و نیز دیوان اشعار، از او به جای مانده است. محمدعلی ناصح به هنگام فوت، 87 سال داشت.

2- آیت اللّه سیدمحمدحسین حسینی تهرانی در سال 1305 ش 1345 ق در تهران در بیت علم و فضل دیده به جهان گشود. وی در نوجوانی وارد حوزه علمیه قم شد و از محضر علمای بزرگی چون آیات عظام سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد و علامه طباطبایی بهره برد. سید محمد حسین سپس در 25 سالگی به نجف رفت و از استادانی نظیر حضرات آیات: سید ابوالقاسم خویی و سید محمود شاهرودی بهره ها برد. وی پس از هفت سال و طی مدارج عالی علمی به تهران بازگشت و به اشاعه مکتب تشیع و ابلاغ رسالت دینی همت گماشت. آیت اللّه حسینی تهرانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به مشهد عزیمت کرد و به تدریس و تربیت شاگردان و راهنمایی مؤمنین پرداخت. از این عالم بزرگوار بیش از 40 عنوان کتاب در 75 جلد برجای مانده است که از مطالعه آن ها، تبحّر فراوان مؤلف در علوم مختلف اسلامی همچون: کلام، فقه، اصول، تفسیر، حدیث، تاریخ، تراجم، حکمت، فلسفه، سیاست، ادبیات، طب، عرفان و اخلاق نمودار است. از جمله آثار این عالم بزرگوار عبارتند از: امام شناسی در 18 جلد، معادشناسی در 10 جلد، مهر تابان، روح مجرد و نیز نور ملکوت قرآن در 4 جلد. این عالم فرزانه سرانجام در 17 تیر 1374 ش برابر با 9 صفر 1416 ق در 69 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه در صحن مطهر حضرت امام رضاع مدفون گردید.

- رحلت حکیم و فیلسوف گرانقدر، آیت اللّه «محمد اسماعیل صائنی زنجانی» (1377ش)(1)

_ رحلت فیلسوف شهیر معاصر آیت اللّه دکتر «مهدی حائری یزدی» (1378 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ محمد اسماعیل صائنی زنجانی، در سال 1311ش 1351ق در بیت علم و تقوا و فضیلت در زنجان زاده شد و پس از طی مقدمات و سطوح حوزوی، در هجده سالگی عازم حوزه علمیه قم گردید. ایشان در قم از محضر پر فیض حضرات آیات: سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد و حضرت امام خمینی رحمه الله بهره برد و همزمان، از علامه سید محمد حسین طباطبایی، دوره کامل اسفار، اصول فلسفه و روش رئالیسم را فرا گرفت. آیت اللّه صائنی از آن پس، حلقه درس خود را تشکیل داد و به تدریس فلسفه و سطوح عالی حوزه همت گماشت. وی پس از 14 سال اقامت در قم، در سال 1343ش، به اصرار اهالی متدین زنجان به زادگاه خود بازگشت و تا پایان عمر خویش، به مدت حدود 35 سال به ترویج دین و تعظیم شعائر مذهبی مشغول گردید. آیت اللّه صائنی زنجانی در این زمان طولانی موفق شد فقه و اصول، فلسفه، کلام، تفسیر قرآن و نهج البلاغه و مباحث اخلاقی را به شمار زیادی از فضلا و طلاب علوم دینی و نسل جوان آموزش دهد و منشا خدمات فراوانی گردد. از این حکیم گرانقدر آثاری بر جای مانده که تقریرات درس فقه و اصول آیت اللّه محقق داماد از آن جمله است. این عالم بزرگوار سرانجام پس از عمری خدمت به ساحت دین و ترویج مذهب، در هفدهم تیرماه 1377ش برابر با پانزدهم ربیع الاول 1419ق در شصت و شش سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در زنجان به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه دکتر شیخ مهدی حائری یزدی درسال 1301ش 1341ق در بیت علم و تقوا و فضیلت، از صُلب آیت اللّه العظمی حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، مؤسس عالی قدر حوزه علمیه قم، به دنیا آمد. وی پس از گذراندن مقدمات و سطوح عالیه در این شهر نزد برادر بزرگوارش، آیت اللّه مرتضی حائری و آیت اللّه سید محمدرضا گلپایگانی، در محضر پر فیض حضرت امام خمینی رحمه الله، به آموختن متون کلامی و فلسفی و نزد آیات عظام: سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سیدمحمدتقی خوانساری و سید حسین بروجردی به فراگیری دروس خارج فقه و اصول پرداخت و

مبانی علمی خویش را استوار ساخت. آیت اللّه مهدی حائری، در سال 1329 ش، با تصویب آیت اللّه بروجردی، برای نظارت بر متون درسی دینی و فرهنگ کشور به تهران رفت و همزمان به تحصیل فقه در محضر آیت اللّه سید احمد خوانساری و فلسفه اسلامی نزد حکیم علامه، میرزا مهدی آشتیانی همت گماشت. او در سال 1339 ش، به نمایندگی آیت اللّه بروجردی، رهسپار آمریکا شد و رسیدگی به امور شیعیان آنجا را برعهده گرفت. این عالم بزرگوار، در آمریکا به تالیف، تدریس و انجام وظایف دینی و نیز تحصیل فلسفه غرب اشتغال ورزید و دوره دکترای خود را در دانشگاه میشیگان و تورنتو با درجه ممتاز گذرانید. آیت اللّه مهدی حائری در سال های اقامت در آمریکا ضمن تدریس فقه، فلسفه و ادبیات فارسی در دانشگاه های آمریکا، در ده ها سمینار و کنفرانس علمی و فلسفی شرکت جُست و با ایراد سخنرانی های متعدد، استواری و عظمت فلسفه و کلام اسلامی را در محافل غرب به همگان نمایاند. ایشان در سال 1358 به ایران بازگشت و به کارهای علمی خود ادامه داد. کاوش های عقل نظری، علوم قرآن، متافیزیک و حکمت و حکومت، برخی از آثار این استاد فرهیخته به شمار می روند. سرانجام آن فیلسوف بزرگ در 17 تیرماه 1378 برابر با 14 ربیع الاول 1420 ق در 77 سالگی بدرود حیات گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:261

_ درگذشت «لاله و لادن بیژنی» خواهران دوقلوی بهم چسبیده ایرانی طی عمل جراحی جداسازی در سنگاپور (1382)

18تیر

18تیر

_ خروج میرزا کوچک خان جنگلی از رشت در پی فعالیت های کمونیستی در این شهر (1299 ش)(1)

_ آغاز غائله کوی دانشگاه تهران (1378 ش)(2)

1- یک ماه پس از اعلام حکومت جمهوری در گیلان توسط انقلابیون جنگلی، قزاقان حمله کننده به گیلان با آتش توپ های کشتی های جنگی ارتش سرخ روسیه متلاشی شدند. اما مدتی بعد، اعضای حزب عدالت وابسته به روسیه، برخلاف توافق قبلی مبنی بر خودداری از تبلیغات کمونیستی، به ترویج مرام کمونیسم در شهر رشت پرداختند. این موضوع، میرزا کوچک خان راچنان ناراحت ساخت که در هجدهم تیرماه 1299 ش، به فومن رفت. پس از خروج اعتراض آمیز میرزا از رشت، در این شهر کودتای سرخ صورت گرفت و بلشویک ها اداره امور را به دست گرفته، جنایات بسیاری انجام دادند.
2- به دنبال توقیف روزنامه سلام، تعدادی از دانشجویان در خوابگاه کوی دانشگاه تهران در اعتراض به این حکم تجمّعی تشکیل دادند و به تجمع و راهپیمایی غیرقانونی به سمت خارج کوی دست زدند. با گسترده تر شدن این اعتراض و ورود نیروی انتظامی، درگیری بین دانشجویان و نیروهای انتظامی و همچنین افراد شبه نظامی روی داد. در ادامه، دامنه اغتشاشات به داخل کوی دانشگاه کشیده شد. متعاقب آن در روزهای بعد، کوی دانشگاه، دانشگاه تهران و خیابان های اطراف آن، شاهد تجمع و تظاهرات غیرقانونی دانشجونمایان و افراد معلوم الحال بود. در این زمان، آشوب طلبانی نیز که از سوی دشمنان انقلاب اسلامی و در رأس آن ها آمریکا، هدایت و حمایت می شدند با استفاده از برخی اراذل و اوباش داخلی به سؤ استفاده از فرصت پیش آمده پرداختند و امنیت شهروندان را برای چند روز متوالی به مخاطره انداختند. به موازات تهران، افراد آشوب طلب با سوءاستفاده از شرایط به وجود آمده، در برخی از شهرستان ها به تظاهرات غیرقانونی، آشوب و تخریب اموال عمومی پرداختند. با گسترده تر شدن این وضعیت، مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه خامنه ای در سخنان مهمی، ملت مسلمان را به آمادگی جهت حضور در صحنه فراخواندند. سرانجام با برپایی راهپیمایی پرشور و کم نظیر 23 تیر ماه 78 و حضور دشمن برانداز ملت قهرمان و انقلابی ایران، این غائله فتنه برانگیز خاموش شد و اوضاع به حال عادی بازگشت.

ص:263

_ رحلت آیت اللّه «سیدکاظم اخوان مرعشی» مدرس برجسته حوزه علمیه مشهد (1381 ش)(1)

19تیر

19تیر

_ تجاوز روس ها به شمال ایران و قتل و غارت روستاها (1287 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدکاظم اخوان مرعشی در سال 1298 ش 1327 ق، توأم با برادرش آیت اللّه سیدمهدی، در نجف اشرف و در بیت علم و تقوا زاده شد. وی در پنج سالگی پدر عالم خود را از دست داد ولی این امر، خللی در اراده او ایجاد نکرد و به فراگیری علوم اسلامی همت ورزید. از این رو در سیزده سالگی راهی حوزه علمیه قم شد و به تحصیل خود ادامه داد. آیت اللّه اخوان مرعشی با پشت سر گذاشتن سطوح حوزه، در درس های خارج آیات عظام: سید محمد حجت کوه کمره ای، سید محمد تقی خوانساری، امام خمینی و بیش از همه به درس های آیت اللّه بروجردی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. ایشان در 32 سالگی و پس از اقامت هفده ساله در قم، به نجف رفت و علاوه بر تحصیل در محضر آیت اللّه سید عبدالهادی شیرازی، به تدریس سطوح عالی حوزه پرداخت. آیت اللّه اخوان مرعشی، پس از بیست و دو سال اقامت در نجف، در سال 1350 ش به ایران بازگشت و پس از اقامتی دو ساله در قم، به عزم مجاورت امام رضا(ع) در مشهد مقدس به تالیف، تدریس و افتا و اقامه جماعت مشغول شد. معظم له در اوج گیری نهضت اسلامی مردم مشهد علیه رژیم پهلوی نقش اساسی داشت، خانه اش کانون رایزنی ها و تصمیم گیری ها بود و در شکستن محاصره بیمارستان امام رضا(ع) مردانه اقدام نمود. وی پس از پیروزی انقلاب هم چند بار به جبهه های نبرد حق علیه باطل شتافت و در تقویت روحیه رزمندگان اسلام، تلاش فراوانی از خود نشان داد. برخی از آثار آیت اللّه اخوان مرعشی عبارتند از: مناسک حج، حاشیه بر عروه الوثقی، شرح عروه الوثقی و تقریرات درس فقه آیت اللّه بروجردی. آن فقیه بزرگوار سرانجام در هجدهم تیرماه 1381 ش برابر با 27 ربیع الثانی 1423 ق در 83 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در رواق دارالزّهد حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.

2- در 19 تیر 1287 برابر با 10 ربیع الثانی 1326ق، یک کاپیتان روسی به بهانه این که اسبش به خاک ایران فرار کرده، به همراه شش سرباز روسی وارد خاک ایران شدند و دو ایرانی ساکن در آن منطقه را کشتند. اقوام کشته شدگان نیز به انتقام از این رفتار وحشیانه، کاپیتان روسی و دو همراه او را کشتند. روس ها که خود در پی بهانه بودند، پس از آگاهی از این ماجرا، به روستایی در بین مرز دو کشور حمله کردند و پس از کشتن 37 تن از مردم بی گناه، 135 خانه را به آتش کشیدند و سپس به غارت روستا پرداختند. چهار روز بعد، روستاهای دیگری را نیز غارت کرده و پس از کشتن چهل تن از مردم، 350 خانه دیگر را آتش زدند. ابعاد این فاجعه و جنایت به حدی وسیع و دردناک بود که محمدعلی شاه دستور داد تا مراسم جشن تولد او را تعطیل کرده و هزینه های آن را صرف مردم خسارت دیده کنند.

ص:264

_ آغاز انتشار روزنامه اطلاعات در تهران (1305 ش)

_ رحلت حکیم بزرگوار «شیخ محمد علی زاهد قمشه ای» معروف به «ابوالمعارف» (1332 ش)(1)

_ کشف کودتای نوژه علیه نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران (1359 ش) (2)

1- شیخ محمدعلی زاهد قمشه ای معروف به ابوالمعارف در حدود سال 1250ش 1290ق در شهرضا (قمشه) در استان اصفهان به دنیا آمد. وی پس از فرا گرفتن مقدمات در زادگاه خود، به اصفهان رفت و در محضر بزرگانی مانند جهانگیر خان قشقایی، آخوند ملامحمد کاشانی و دیگر بزرگان به آموختن فقه، فلسفه، حکمت و عرفان پرداخت. شیخ محمدعلی سپس به سیر و سلوک در آفاق و انفس روی آورد و حدود چهل سال در ممالک مختلف اسلامی از قبیل عربستان، کویت، بحرین و عراق به سیر و سیاحت مشغول شد. وی پس از این سفر و مصاحبه با بزرگان اهل دانش و عرفان، خود، عالمی وارسته و عارفی فرزانه گشت و سپس به دیار خویش روی نهاد. او در آنجا به تدریس و تربیت همت گماشت که حکیم محیی الدین مهدی الهی قمشه ای از جمله شاگردان اوست. از خدمات ارزنده شیخ زاهد، تاسیس مدارس جدید و خدمات فرهنگی در شهرضا بود که به دلیل تلاش وی در نشر معارف اسلامی به ابوالمعارف ملقب شد. این حکیم الهی سرانجام در نوزدهم تیرماه 1332ش برابر با 28 شوال 1372ق در 82 سالگی در شهرضا وفات یافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.
2- از اولین روزی که انقلاب اسلامی ایران، استوارترین سنگر غرب و آمریکا را در منطقه به هم ریخت و تحولات زیربنایی را در ایران آغاز کرد، استکبار جهانی که منافعش به خطر افتاده بود، تلاش های وسیعی را برای سرنگونی این نظام مقدس آغاز کرد. آنان با حمایت از مزدوران ضدانقلاب درصدد کودتا و فتح تهران بودند، زیرا تصور می کردند که همانند کودتای 28 مرداد 1332، قادر به تجدید قدرت خود خواهند بود. این مزدوران وطن فروش در روز نوزدهم تیرماه 1359 قصد داشتند تا با کمک نفوذی های خود فروخته در پایگاه هوایی نوژه همدان، کودتایی را علیه نظام اسلامی انجام دهند. آنان با به کارگیری امکانات وسیع مالی، 12 تیم عملیاتی و

تعدادی راهنما و چندصد تن از عشایر ایل بختیاری، جهت یورش به پایتخت آماده شدند. ولی هنگامی که خلبان مأمور حمله به بیت حضرت امام خمینی ره این موضوع را با مادر خویش مطرح می کند، با عکس العمل شدید وی روبرو می گردد. خلبان در انجام این عمل دچار تردید شده و شخصاً به حضور آیت اللّٰه خامنه ای می رود و عملیات را افشا می نماید. به این ترتیب و با پیگیری مسئولان بلندپایه نظام، کودتای براندازی، خنثی و عوامل آن دستگیر یا فراری و رسوا شدند.

_ شهادت روحانی مبارز اهل تسنن «ملاعلی جلالی زاده و پسرش» توسط منافقین (1360 ش)

_ عملیات کوچک قدس 3 در دهلران توسط سپاه (1364 ش)(1)

_ رحلت فقیه و عالم بزرگوار آیت اللّه «مرتضی مظاهری نجفی» (1368 ش)(2)

1- عملیات قدس 3 با رمز یا امام جعفر صادقع، با هدفضربه زدن به دشمن، در منطقه عملیاتی جنوب دهلران توسط نیروی زمینی سپاه پاسداران انجام گرفت. در این عملیات، 15 دستگاه خودرو سنگین، 4 دستگاه تانک، 15 قبضه خمپاره انداز، 10 انبار مهمات، از جمله تجهیزات منهدم شده دشمن می باشند. علاوه بر آن، 400 نفر از مزدوران عراقی کشته، هزار نفر زخمی و هفتاد نفر نیز اسیر شدند.
2- آیت اللّه شیخ مرتضی مظاهری نجفی در سال 1277 ش 1316 ق در اصفهان در خاندان علم و تقوا به دنیا آمد. وی مقدمات و سطوح را در محضر علمای بنام اصفهان آموخت و در 23 سالگی برای ادامه تحصیل به نجف مهاجرت نمود. در آن جا از محضر حضرات آیات سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی، آقاضیاءالدین عراقی، سیدابوتراب خوانساری و محمد جواد بلاغی استفاده نمود و به درجه اجتهاد دست یافت. شیخ مرتضی مظاهری سپس به اصفهان آمد و در مسجد شیخ لطف اللّه، اقامه جماعت نمود. از این عالم دینی آثاری بر جای مانده که نَهایهُ المَؤمول در شرح کفایه الاصول، رساله استدلالیه در مسائل فقهیه، معارف رجالی و... از آن جمله است. این فقیه ربانی سرانجام در 19 تیر 1368 ش، برابر با ششم ذی حجه 1409ق در 91 سالگی در اصفهان وفات یافت.

ص:266

_ به خشونت گراییدن و گسترده شدن تظاهرات غیرقانونی در جریان حادثه کوی دانشگاه در تهران (1378ش)

20تیر

20تیر

_ حمله تاریخی آزادی خواهان و مشروطه طلبان برای تصرف تهران (1288ش)(1)

_ درگذشت «حبیب سماعی» موسیقی دان ایرانی (1325 ش)(2)

1- با مرگ مظفرالدین شاه و روی کار آمدن فرزندش، محمدعلی شاه، وی علی رغم امضای فرمان مشروطه، از همان ابتدای امر با آن مخالفت می ورزید و به بهانه های مختلف درصدد از بین بردن آن بود. سرانجام وی به بهانه ترور ناموفق خود، مجلس شورای ملی را در دوم تیرماه 1287 ش به توپ بست و مجاهدان و مشروطه خواهان را سرکوب نمود. این عمل شورش های متعددی را رد شهرهای گوناگون کشور برانگیخت و سرانجام مجاهدان تصمیم به فتح تهران و خلع محمد علی شاه از قدرت گرفتند. نخستین جنبشی که برای فتح تهران و برکناری محمدعلی شاه قاجار به عمل آمد از ناحیه محمد ولی خان تنکابنی سپهدار اعظم و یاران او بود. سردار اسعد بختیاری و معروف به صمصام السلطنه نیز پس از چندی به او ملحق شده و پس از مقداری درگیری با قوای دولتی، وارد تهران شدند. در تهران نیز مقداری زد و خورد روی داد و محمدعلی شاه که خود را در برابر آزادی خواهان و مشروطه طلبان ناتوان می دید به سفارت روس پناهنده شد. در همان روز با حضور فاتحان و نمایندگان مجلس جلسه ای فوق العاده در بهارستان منعقد شد و پس از خلع محمدعلی شاه از سلطنت، احمد میرزای ولیعهد را در 12 سالگی به شاهی برگزیدند.
2- حبیب سماعی در سال 1280 به دنیا آمد. از آن جا که پدرش موسیقی دان بود وی از کودکی با این هنر آشنا شد و در نوجوانی سنتور را با مهارت می نواخت. حبیب سماعی مدتی در مدرسه موسیقی به تحصیل پرداخت و به توصیه استاد ابوالحسن صبا کلاس تدریس سنتور دایر نمود و شاگردان زیادی تربیت کرد. استاد صبا به سبب همکاری نزدیکی که با سماعی

داشت، منتخب ابتکارات و اطلاعات سماعی را با تکنیک مخصوص او، حفظ و در کتابی منتشر ساخت. استاد حبیب سماعی سرانجام در بیستم تیرماه 1325 در 45 سالگی درگذشت.

_ درگذشت خطیب شهیر و واعظ معروف حجت الاسلام شیخ «احمد کافی» (1357 ش)(1)

_ رحلت فقیه اصولی و عالم امامی، آیت اللّه «سید مرتضی فیروز آبادی شیرازی» (1369 ش)(2)

1- حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ احمد کافی یزدی در سال 1307ش برابر با سال 1347 ق در مشهد مقدس به دنیا آمد. وی پس از پایان دروس مقدمات و ادبیات عرب، به دلیل شوق و علاقه شدید به منبر، به وعظ و ارشاد مردم پرداخت. شیخ احمد کافی در حالی که بیش از پانزده سال از عمرش نمی گذشت، در شب های جمعه برای صدها نفر از زائران امام رضاع با شور و حال خاصی دعای کمیل می خواند و فضایی معنوی ایجاد می کرد. وی در شانزده سالگی برای تکمیل تحصیلات علوم اسلامی به نجف اشرف عزیمت کرد و از محضر آیت اللّه خویی و آیت اللّه سید اسداللّه مدنی و... استفاده برد. از آن پس برای تبلیغ به اکثر نقاط ایران مسافرت کرد و در همه جا مورد استقبال مردم قرار گرفت. حجت الاسلام کافی سرانجام در تهران رحل اقامت افکند و به خدمات دینی و انجام وظایف مذهبی همت گماشت. وی، واعظی متدین و خطیبی غیور و در امور دینی، جدّی و بسیار مبارز و مجاهد و در مقابل انحرافات و منکرات و برخورد با تبلیغات مسموم دشمنان دین، مقاوم و محکم بود. این خطیب بزرگ، از به میدان آمدن و مبارزه کردن با بی دینان هراسی نداشت و تقیّه نمی کرد. وی در سفرهای متعددی که به مکه و مدینه داشت، بارها، سخنان مهمی ایراد کرده و از حریم ولایت آل محمد، به ویژه امام علی(ع)، در مقابل خفّاشان حقیقت گریز وهابی، دفاع نموده است. در حالی که بردن نام حضرت امام خمینی رحمه الله، در دوران حکومت رژیم پهلوی جرم محسوب می شد، حجت الاسلام کافی در مجامع عمومی از حضرت امام به بزرگی و عظمت یاد می کرد. سرانجام این محبِّ اهل بیت چند ماه قبل از پیروزی انقلاب اسلامی در بیستم تیرماه 1357 در 50 سالگی در سانحه ای مشکوک دار فانی را وداع گفت و به دیدار معبود شتافت.
2- آیت اللّه سید مرتضی حسینی فیروز آبادی در سال 1289ش 1329ق در نجف اشرف و در خانواده ای اهل علم و فضیلت به دنیا آمد. آیت اللّه فیروز آبادی پس از طی دروس مقدمات و سطوح، از محضر استادان

بزرگی همچون سیدابوالحسن اصفهانی و غروی اصفهانی بهره وافر یافت و شخصیت عرفانی او در خدمت حاج سیدعلی قاضی شکل گرفت. ایشان ضمن تحصیل به تألیف و تدریس نیز اشتغال داشت و رنج های بسیاری در تهیه مدارک کتاب ارزشمند خود «فضائل الخمسه» بر خود هموار نمود. علاوه بر آن، از این عالم ربانی آثار ارزشمندی بر جای مانده است که السَّبَعهُ مِنَ السَّلَف، عِنایَهُ الاصول و الفُروعِ المُهِمَّه فی احکام الاُمَّه... از آن جمله اند. آیت اللّه فیروز آبادی پس از کسالتی ممتد و شدائد فراوانی که بعثیان بر وی وارد نموده بودند، سرانجام در بیستم تیرماه 1369 ش برابر با 18 ذی حجه 1410 ق در 81 سالگی دار فانی را وداع کرد و به سرای باقی شتافت.

ص:268

21تیر

21تیر

_ قیام خونین مسجد گوهرشاد مشهد علیه کشف حجاب (1314 ش)(1)

1- پس از آن که زمزمه شوم نقشه ننگین رضاخانی جهت به تاراج دادن ارزش های دینی در قالب کشف حجاب به مردم رسید اعتراضات سراسری، کشور را فرا گرفت. در این میان یکی از علمای مشهد در شورای مجتهدان شهر، به عنوان نماینده معرفی شد تا با رضاخان مذاکره کند ولی به محض رسیدن به تهران، به دستور رضاخان بازداشت و در ری ممنوع الملاقات گردید. مردم که در مسجد گوهرشاد مشهد به این امر اعتراض داشتند، با سخنرانی وعاظ، شوری چند برابر یافته و خواهان مراجعت آن عالم شدند. در ادامه اعتراضات، در روز شنبه 21 تیرماه 1314، در مسجد گوهرشاد، شعارهای ضد سلطنت و ضد حجاب زدایی داده شد و مسجد، یکپارچه سرود مقاومت سر می داد. قوای دولتی که مقاومت مردم را دیدند به دستور رضاخان به اجتماع آنان یورش برده و در کشتاری خونین و وحشیانه بین 2 تا 5 هزار نفر را کشتند. کامیون های بسیاری، اجساد مبارزین را که جز سلاح ایمان و شهادت، سلاح دیگری نداشتند جابه جا کردند. به گفته شاهدان عینی، ماموران دولتی، شهدا و زخمی ها را به وسیله 56 کامیون منتقل کرده و در خندق هایی که در اطراف مشهد پیش بینی شده بود دفن نمودند. بدین ترتیب، این فاجعه هولناک پایان یافت ولی یاد حماسه خونین این نهضت اسلامی و برخاسته از باورهای ارزشی مردم، برای همیشه درتاریخ مبارزات اسلامی ملت ما باقی ماند. برخی، این حادثه را در 31 مرداد ذکر کرده اند.

ص:269

_ آغاز بنای مسجد اعظم قم به امر آیت اللّه «بروجردی» (1333ش)(1)

_ تخریب اموال عمومی توسط آشوب گران غائله کوی دانشگاه تهران (1378 ش)(2)

_ روز جهانی جمعیت(3)

1- کار ساخت مسجد اعظم قم، در روز یازدهم ذی قعدهسال 1374 ق مطابق با 21 تیرماه سال 1333 ش همزمان با سالروز ولادت حضرت امام رضاع طی مراسم با شکوهی با حضور آیت اللّه بروجردی آغاز شد. این مسجد که در حدود یازده هزار متر مربع مساحت دارد، به سبک معماری اسلامی _ ایرانی، دارای دو شبستان بزرگ، گنبد عظیم، فضای زیرگنبد و دو گلدسته بسیار مرتفع می باشد. گنبدها، محراب ها و ایوان های مسجد با کاشی های بسیار ظریف و کتیبه های زیبایی تزیین شده و شکوه خاصی به آن ها بخشیده است. این مکان، در جریان انقلاب بارها محفل مردم و روحانیت انقلابی بود و حضرت امام خمینی در این مسجد چندین سخنرانی مهم و افشاگرانه علیه رژیم پهلوی ایراد کرده بودند. در حال حاضر از این مسجد علاوه بر اقامه نماز جماعت و برگزاری مراسم دعا و اعتکاف و دروس مراجع بزرگوار حوزه علمیه قم، در برپایی تجمعات مذهبی و انقلابی استفاده می شود.
2- با گسترده تر شدن آشوب طلبی های عده ای از اراذل و اوباش و در ادامه غائله کوی دانشگاه تهران، برخی افراد فرصت طلب با حمایت و هدایت دشمنان اسلامی درصدد برآمدند تا بیشتر از قبل، ایجاد ناامنی کنند. در این زمان، به آتش کشیدن اتوبوس های شرکت واحد و خودروهای دولتی به ویژه نیروی انتظامی، شکستن شیشه مغازه ها، تخریب برخی بانک ها و غارت اموال آن ها، حمله و تخریب بخشی از یک مسجد و هتک حرمت نسبت به قرآن کریم و نمازگزاران و... بخشی از اقدامات آشوب طلبان بود. این اعمال که با عکس العمل مثبت رادیوهای بیگانه و مقامات خارجی همراه بود، واکنش توفنده و صریح مقام معظم رهبری را به دنبال آورد و معظمٌ له در سخنرانی و پیام مهم خود، مردم انقلابی و بسیجیان را به هوشیاری و آمادگی برای حضور در صحنه فرا خواندند. سرانجام این غائله فتنه خیز، با راهپیمایی ملت انقلابی در 23 تیرماه از میان رفت و بار دیگر دشمنان انقلاب و اسلام را در ناکامی فرو برد.

3- شواهد تاریخی نشان می دهد که تا قبل از سال 1180 ش 1800 م جمعیت جهان به سرعت افزایش می یافت. جمعیت جهان در سال 1181 ش 1804 م تنها یک میلیارد نفر بود. پس از 123 سال، این جمعیت دو برابر شد و 60 سال بعد یعنی در سال 1366 به پنج میلیارد نفر رسید، اکنون پس از گذشت چند سال، جمعیت کره زمین از مرز شش میلیارد نفر گذشته و چنانچه متوسط افزایش جمعیت جهان را سالانه فقط دو درصد فرض کنیم، با جمعیت 48 میلیارد نفری در حدود یک قرن آینده (1480 ش، 2100 م) روبرو خواهیم شد که تصور آن هم، کره زمین را به لرزه در می آورد. از این رو در خرداد ماه سال 1368 شمسی برابر با ژوئن 1989 میلادی، مجمع کنترل برنامه توسعه ملل، روز یازدهم ژوئیه مطابق با 21 تیرماه را توسط مجمع عمومی، به عنوان روز جهانی جمعیت اعلام کرد تا جمعیت بیش از شش میلیاردی جهان، این روز را گرامی بدارند و افکار عمومی جهان را به خطر افزایش جمعیت و تدابیر و برنامه های توسعه و نیاز به حل مشکلات ناشی از افزایش جمعیت جهان، جلب کنند.

22تیر

22تیر

_ شکست سپاه «محمدعلی شاه» به فرماندهی «کلنل لیاخوف» از مشروطه طلبان (1288 ش)(1)

1- در پی اعمال مستبدانه محمدعلی شاه قاجار و سرکوب آزادی خواهان، تعدادی از مشروطه طلبان به فکر فتح تهران و سرنگونی شاه افتادند. از این رو به سمت پایتخت به راه افتادند و وارد شهر شدند. پس از آن که نیروهای محمدعلی شاه، در نبردهای مختلف از قوای مشروطه شکست خوردند، سرانجام درگیری نهایی در تهران روی داد و مشروطه طلبان به راحتی تهران را تسخیر کردند. با ورود مشروطه طلبان و آزادی خواهان به تهران، محمدعلی شاه قاجار که خود را در برابر آنان ناتوان دید به سفارت روسیه پناهنده گردید. پس از آن، لیاخوف روسی فرمانده قزاقان نیز خود را به سپهدار اعظم، فاتح تهران تسلیم کرد و شمشیر خود را از کمر باز کرده، به عنوان تسلیم در مقابل وی بر زمین نهاد. ساعت چهار بعدازظهر همان روز، جلسه مهمی شامل پانصد تن از نمایندگان مجلس، بزرگان پایتخت و آزادی خواهان معروف در بهارستان منعقد شد. این مجلس تاریخی که تحت عنوان مجلس عالی فوق العاده انعقاد یافت، محمدعلی شاه را که به سفارت روس پناه برده بود، از سلطنت عزل کرد و پسر دوازده ساله او، احمد میرزا ولیعهد را به سمت شاهنشاهی ایران اعلام نمود.

_ ضد حمله ایران علیه عراق موسوم به عملیات رمضان _ کربلای 4 در بغداد (1361 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل و عالم بزرگوار، آیت اللّه «سیدمحمد وحیدی شبستری» (1379 ش)(2)

1- هفتمین اجلاس سران کشورهای غیرمتعهد قرار بود در بغداد تشکیل شود و این کشور میزبان سران این جنبش در بغداد در اوایل دهه 1360 ش 1980 م باشد. در این میان عراق به شدت می کوشید با آماده کردن تاسیسات و تهیه زودرس پیش نویس بیانیه اجلاس، کشورهای عضو را در مقابل یک عمل انجام شده قرار داده، با یک وجهه بین المللی موثر، عنوان متجاوز را از خود دور سازد. اما جمهوری اسلامی ایران با محل اجلاس مخالفت نمود و تلاش های وسیعی را جهت عدم برگزاری اجلاس در بغداد به انجام رساند زیرا شخصی همانند صدام حسین را که به اصول عدم تعهد پایبند نبود، شایستگی ریاست جنبش را نداشت. در این میان امنیت بغداد به عنوان محل تشکیل اجلاس هفتم سران مورد بحث قرار گرفت تا اینکه با عملیات نظامی ایران علیه عراق موسوم به عملیات رمضان _ کربلای 4 در 22 تیرماه 1361 ش برابر با 13 ژوئیه 1982 م و بمبارانِ بغداد توسط تیزپروازان نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، فشاهاری جدیدی بر بغداد وارد آمد و اعضای جنبش نسبت به امنیت پایتخت عراق مردد شدند. این فشار سرانجام بدین جا انجامید که سران عراق در مرداد آن سال، از میزبانی اجلاس سران انصراف داده و هند به عنوان میزبان جدید کنفرانس معرفی شد.
2- آیت اللّه سید محمد وحیدی شبستری در سال 1295 ش 1335 ق در شهرستان شبستر در استان آذربایجان شرقی و در بیت علم و تقوا زاده شد. وی پس از پشت سر گذاشتن دروس مقدماتی و دوره سطح، در 18 سالگی راهی قم شد و همزمان با فراگیری سطوح عالیه، دروس فلسفه، کلام و عرفان را از حضرات آیات شیخ مهدی مازندرانی و میرزا محمدعلی شاه آبادی فرا گرفت. آیت اللّه وحیدی پس از فراغت از سطوح، یکسره به درس خارج فقه و اصول آیت اللّه سید محمدحجت کوه کمره ای حاضر شد و به مدت هشت سال از درس ایشان بهره های فراوانی برد. وی سپس بنا به دعوت مکرر مردم زادگاهش و دستور آیت اللّه حجت به شبستر بازگشت و نزدیک به ده سال در آن سامان به خدمات بزرگ علمی

و دینی پرداخت. آیت اللّه وحیدی در 37 سالگی به قم بازگشت و به تدریس خارج فقه و اصول و نیز شرکت در درس آیت اللّه بروجردی مشغول شد. معظم له که از آیت اللّه حجت و سید ابوالحسن اصفهانی اجازه اجتهاد داشت، در نشر مذهب اهل بیت در استان های آذربایجان غربی و کردستان، کوششِ بسیار می نمود و علاوه بر تاسیس مساجد و حسینیه های فراوان در این دو استان، مبلغان بسیاری به آن سامان می فرستاد. آیت اللّه وحیدی با آغاز نهضت اسلامی، همگام با دیگر مراجع تقلید به سخنرانی و صدور اعلامیه و پیام های متعدد پرداخت و نقش مثبتی ایفا نمود. از این فقیه فرزانه آثار متعددی بر جای مانده که حاشیه بر عروهُ الوثقی، حاکمیت پیرامون خاتمیت و رفع شبهات، پنجاه مجلس و شرح وسیلهُ النجاه، از آن جمله اند. سرانجام آن فقیه بزرگوار در 22 تیرماه 1379 ش برابر با دهم ربیع الثانی 1421 ق در 84 سالگی دار فانی را وداع گفت و در مسجد بالاسر حضرت معصومهس مدفون شد.

ص:272

23تیر

23تیر

_ ورود «اورل هریمن» برای میانجیگری بین ایران و شرکت نفت انگلستان (1330 ش)(1)

1- پس از تصویب لایحه ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329 ش در مجلس سنا، دکتر مصدق به عنوان نخست وزیر ایران درصدد اجرای این قانون برآمد. دولت ایران در این زمان، آمادگی داشت که خود مستقیماً نفت را صادر نماید. از آن طرف با خلع ید از شرکت نفت انگلستان که از سال ها قبل بر چاه های نفت ایران خیمه زده بود، دولت این کشور را به عکس العمل واداشت و کشتی جنگی به خلیج فارس اعزام نمود. در نتیجه صادرات نفت ایران نیز متوقف شد. در ادامه، شرکت نفت انگلیس به دیوان دادگستری لاهه شکایت برد ولی دولت ایران رسیدگی به اختلاف یک شرکت با یک دولت را در صلاحیت دادگاه لاهه نمی دانست. چون کار اختلاف بالا گرفت، در بیست و سوم تیر ماه 1330ش، اورل هریمن مشاور مخصوص هاری ترومن رییس جمهور وقت آمریکا برای میانجیگری بین شرکت نفت انگلیس و دولت ایران وارد تهران شد. به دعوت هریمن هیئتی از انگلستان به ایران آمد و مذاکراتی طولانی به مدت سه هفته بین دو طرف انجام گرفت. انگلیسی ها در حقیقت خواهان سهمی برابر با ایران و به مدت 25 سال بودند که بیش از پیش نفت کشور را به قیمت ارزان به یغما برند. اما هیئت ایرانی مذاکره کننده با انگلیسی ها این مساله را نپذیرفت و مذاکرات دو جانبه با میانجیگری نماینده آمریکا بی نتیجه ماند. در نهایت اورل هریمن پس از شکست در ماموریتش، در اول شهریور آن سال بدون دستیابی به نتیجه ای به کشورش بازگشت. مداخله آمریکا در این مسأله هر چند به عنوان نقش میانجی صورت گرفت ولی زمینه ای برای حضور بیشتر آمریکائیان در ایران گردید. به طوری که پس از کودتای 28 مرداد 1332 در دو سال بعد از آن، آمریکائیان بر تمامی منابع حیاتی کشور دست یافتند و تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی در سال 1357ش، به مدت 25 سال به چپاول ثروت های خدادادی این مرز و بوم مشغول بودند.

_ آغاز عملیات بزرگ رمضان، در منطقه جنوب در شرق بصره (1361 ش) (1)

1- پس از عملیات بیت المقدس و عقب راندن دشمن از قسمت وسیعی از خاک ایران و نیز آزاد سازی خرمشهر، مدتی در جبهه ها تحرکی جدی از ایران صورت نگرفت. اما به دلایلی قرار بر این شد که عملیاتی برون مرزی طرح ریزی و به اجرا درآید. برخی ازاین دلایل عبارت بودند از: در هجوم به شهرهای ایران، ادعای دشمن مبنی بر داشتن حسن نیت، دروغ از آب درآمد چرا که این شهرها با خاک یکسان شده بود و این جنایات قطعا نبایدبدون پاسخ می ماند؛ در حالی که صدام از سویی سخن از صلح و آتش بس می کرد، از طرف دیگر به شدت سرگرم فعالیت و ایجاد مواضع و موانع از قبیل میادین مین، کانال و سیم خاردار بود؛ هم چنین شهرهای ایران در تیررس موشک ها و توپ خانه های دشمن قرار داشت که چاره ای جز عقب راندن دشمن و دور نگه داشتن شهرها از آتش آن نبود. از این رو، تدارک عملیاتی برون مرزی دیده شد تا اینکه عملیات بزرگ رمضان در تاریخ 23 تیرماه 1361 در منطقه ای به وسعت 1600 کیلومتر مربع در شرق بصره آغاز گردید و تا هفتم مرداد ماه همان سال به مدت 15 روز و طی چهار مرحله ادامه یافت. در این عملیات که با هدف دفاع از انقلاب اسلامی در مقابل توطئه های دشمن، دفع تجاوز و توطئه های امپریالیزم، دور کردن آتش دشمن از شهرهای جنوبی کشور و انهدام ماشین جنگی دشمن صورت گرفت، رزمندگان اسلام متشکل از سپاه، بسیج و ارتش از سه محور هجوم خود را آغاز کردند و علی رغم وجود استحکامات بسیار سنگین و پیشروی کم در یکی از محورها، در نهایت، قوای اسلام موفق شدند با عبور از میادین وسیع مین و تله های انفجاری و دیگر موانع، مواضع دشمن را درهم کوبیده و راه پیشروی را باز نمایند. نتایج عملیات بزرگ رمضان عبارتند: از 1315 نفر اسیر، 7400 نفر کشته و زخمی، به تصرف درآمدن منطقه عمومی زید در خاک عراق و انهدام ادواتِ سنگین دشمن؛ تانک و نفربر: 1097 دستگاه انهدامی و 100 دستگاه اغتنامی؛ خودروهای نظامی و مهندسی: چندصد دستگاه انهدامی و ده ها دستگاه اغتنامی؛ هواپیما: 5 فروند انهدامی، انواع سلاح های سنگین و سبک: به مقدار زیاد انهدامی و مقدار زیاد دیگری، اغتنامی. در عملیات رمضان، برای اولین بار، جنگ به داخل عراق کشیده شد و انقلاب اسلامی، حضور و قدرت خود را

در خاک عراق به نمایش گذاشت. در این عملیات هم چنین، قدرت نفوذ رزمندگان اسلام به سخت ترین مواضع پدافندی دشمن، آشکار شد و با انهدام 1097 دستگاه تانک و نفربر، درخشان ترین کارنامه جنگ ضد زرهی را نصیب سربازان اسلام ساخت. عملیات رمضان، ضربه پذیری بعثیان را حتی در داخل خاک عراق نشان داد و ثابت کرد که ایجاد انگیزه کاذب ناسیونالیستی نمی تواند دیواری جدی مقابل رزمندگان ظلم ستیز اسلام ایجاد کند.

_ آغاز به کار نخستین دوره مجلس خبرگان رهبری (1362 ش)(1)

1- در جمهوری اسلامی ایران، رهبری، رکن اساسی و محور اصلی نظام است و این جایگاه رفیع، در قانون اساسی به عنوانِ ضامن عدم انحرافِ سازمان های مختلف از وظایف اصیل اسلامی خود شناخته شده است. حوزه وسیع و سنگین مسؤولیت های رهبری و نقش بنیادین آن در سلامت نظام سیاسی ایجاب می کند که شایسته ترین فرد، عهده دار آن شده و شخص رهبر، دارای بالاترین صلاحیت های علمی، اخلاقی، سیاسی و از برترین توانایی ها برخوردار باشد. از این رو، برای آن که انتخاب این مقام بر طبق معیارهای لازم صورت گیرد، انتخاب رهبر از سوی مردم، به وسیله نمایندگان خبره آنان صورت می پذیرد. به این ترتیب که خبرگان، منتخب مردم هستند و رهبر، منتخب خبرگان. رهبرِ منتخب خبرگان، ولایت امر و همه مسؤولیت های ناشی از آن را برعهده خواهد داشت. همچنین در صورتی که رهبری از انجام وظایف قانونی خود که در قانون اساسی مذکور است، ناتوان شود، از مقام خود برکنار خواهد شد که تشخیص این امر نیز برعهده خبرگان رهبری است. بر این اساس اولین مجلس خبرگان رهبری در شرایطی که کشور، در حال نبردی نابرابر با حکومت عراق و دنیای استکبار بود و متجاوزان عراقی برای شکست ملت قهرمان ایران، هر روز متوسل به شیوه ای جدید در جنگ می شدند، تشکیل شد. اما حضور گسترده مردم در صحنه های گوناگون انقلاب، از قبیل انتخابات مجلس خبرگان چون همیشه ارمغانی از یأس و ناامیدی را برای دشمنان فراهم آورد. در این میان انتخابات اولین دوره مجلس خبرگان رهبری، با شرکت هجده میلیونی مردم شجاع و مقاوم ایران در 19 آذر 1361 برگزار گردید و 75 نفر از نمایندگان مجلس خبرگان تعیین شدند. در نهایت اولین نشست مجلس خبرگان رهبری که در واقع نخستین مجلس خبرگان جامعه اسلامی پس از خبرگان قانون اساسی بود، در 23 تیرماه 1362 تشکیل گردید و با پیام حضرت امام، افتتاح شد. مهم ترین اقدام در کارنامه مجلسِ اول خبرگان رهبری، تلاشِ به موقع آن، پس از ارتحال حضرت امام خمینی ره در تعیین رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت اللّه خامنه ای می باشد. مدت هر دوره مجلس خبرگان، هشت سال و دوره سوم مجلس خبرگان از سال 1378 آغاز شد.

_ درگذشت دکتر «عبدالهادی حائری» نویسنده، پژوهشگر و مورخ معاصر (1372 ش)(1)

_ حماسه همبستگی ملی در دفاع از ارکان مقدس نظام و رهبری معظم انقلاب و پایان دادن به آشوب اخلال گران ماجرای کوی دانشگاه (1378 ش)(2)

1- دکتر عبدالهادی حائری، نواده آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی، مؤسس حوزه علمیه قم، یک و نیم سال پیش از رحلت جد بزرگوار خود، در سال 1314 ش در قم به دنیا آمد. وی فراگیری علم را از مکتب آغاز کرد و گرچه به دبستان و دبیرستان نرفت اما بعدها موفق شد طی چهار سال به صورت شبانه روزی این دوره را پشت سر نهد و در سال 1336 وارد دانشگاه شود. دکتر حائری پس از اخذ لیسانس راهی کانادا شد و در آنجا به اخذ دکترای تاریخ نائل آمد. تقابل اندیشه اسلامی و دینی با فرهنگ و تمدن غرب، بیشترین مشغله ذهنی دکتر عبدالهادی حائری را تشکیل می داد و در این زمینه مطالعات زیادی به انجام رساند. مدت ها نیز به تدریس رشته تاریخ در دانشگاه های کانادا و آمریکا پرداخت و کتاب ها و مقالات متعددی به زبان های گوناگون به رشته تحریر درآورد که تشیع و مشروطیت، ایران و جهان اسلام و آن چه گذشت و پس از نیم قرن تکاپو، از آن جمله اند. سرانجام این نویسنده و مورخ بزرگ معاصر در تیرماه 1372ش در 58 سالگی در مشهد درگذشت.
2- درادامه غائله کوی دانشگاه تهران و با گسترش آشوب های خیابانی و ناامن شدن سطح شهر تهران بر اثر اخلالِ برخی عواملِ فریب خورده، و پس از مواضع صریح مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای علیه این حرکات، شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، اقشار مختلف مردم را برای شرکت در تجمعی در دانشگاه تهران، در روز 23 تیرماه 1378 دعوت کرد. پس از این دعوت، بسیاری از گروه ها، تشکّل های سیاسی و مذهبی و سازمان های انقلابی و حوزه های علمیه و محافل علمی و دانشگاهی کشور، با انتشار بیانیه های جداگانه، آمادگی خود را برای حضور گسترده در مراسم تجمع مردمی اعلام کردند. سرانجام همایش عظیم همبستگی مردم قهرمان ایران صبح روز 23 تیرماه، در دانشگاه تهران و خیابان های اطراف آن آغاز شد. مردم مبارز و وفادار به آرمان های انقلاب اسلامی و امام راحلره، با شعارهای انقلابی، ضمن تجدید پیمان با عبدصالح

خدا، حضرت امام خمینی رحمه الله، بر پیروی خود از نایب برحقش، حضرت آیت اللّه خامنه ای، تاکید کردند. پس از این تجمع عظیم، ریشه آشوب های چند روز اخیر خشکانده شد و آرامش و امنیت به شهر تهران بازگشت و دشمنان انقلاب و نظام اسلامی، بار دیگر با ناکامی مواجه گردیدند.

24تیر

_ مهاجرت علما و مردم تهران به قم و آغاز هجرت کبری در جریان نهضت مشروطه (1285ش)(1)

1- در ادامه نهضت مشروطه، پس از آن که خواسته های علما و مردم در مورد تاسیس عدالت خانه و اجرای قوانین اسلام و... عملی نشد، علما تصمیم گرفتند که به قم مهاجرت نموده و در حرم حضرت معصومهس تحصن کنند. درنهایت در 24 تیر 1285 ش برابر با 23 جمادی الاول 1324، حضرات آیات سید محمدطباطبایی و سید عبداللّه بهبهانی در رأس یک گروه هزار نفری به سوی قم حرکت کردند و مهاجرت کبری را شروع نمودند. همچنین شیخ فضل اللّه نوری، سه روز بعد با فراهم آوردن جمعیت بسیار زیاد، از تهران به قم هجرت نمود. این مهاجرت، موجی از یک قیام در سراسر کشور ایجاد کرد و علمای بزرگ زمان از قبیل آقانجفی اصفهانی و آخوند ملاقربانعلی زنجانی از روحانیون مشهور و متنفذ اصفهان و زنجان، به این تحصن پیوسته و روحانیون سایر شهرها با تلگراف های متعدد، در انجام خواسته متحصنین قم پافشاری نمودند. در جایی که نهضت در اوج پیروزی قرار داشت و مظفرالدین شاه قاجار هم خواسته رهبران نهضت را پذیرفته بود، به واسطه دست های مرموزی که در جریان بود، اولین انحراف نهضت آشکار شد و عده ای از مردم، ناآگاهانه به سفارت انگلیس پناهنده شدند و در حیاط سفارت تحصن کردند. تحصُّن بیش از بیست هزار نفر از مردم در سفارت انگلستان، هرچند در ظاهر به بهانه حفظ جان مردم صورت می گرفت ولی در واقع نوعی تعدّی از احکام اسلامی بود که استعمار پیر به دنبال آن بود. این انحراف بعدها تا آنجا کشیده شد که شیخ فضل اللّه را که خود، از رهبران مشروطه به شمار می رفت، به دلیل مخالفت با مشروطه غیرمشروعه، به جوخه دار سپردند. سرانجام بر اثر فشار متحصنین، مظفرالدین شاه تمامی خواسته های آنان را پذیرفت و در 14 مرداد 1285ش، طی فرمانی، ضمن عزل عین الدوله، صدر اعظم مستبد خود، دستور برگزاری انتخابات و تشکیل مجلس شورا را صادر کرد. در نهایت علما و مردم متحصن در قم، ده روز بعد از امضای فرمان مشروطه، با احترام به تهران بازگشتند.

_ ترور روحانی مجاهد آیت اللّه «سیدعبداللّه بهبهانی» یکی از سران اصلی مشروطیت (1289ش)(1)

_ رحلت حکیم و زاهد متالّه آیت اللّه «سید موسی زرآبادی قزوینی» (1313 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدعبداللّه بهبهانی در اوایل قرن سیزدهم هجری شمسی در شهر نجف اشرف به دنیا آمد و تحت توجّهات پدر فاضل و مجاهدش، سید اسماعیل مجتهد بهبهانی، تحصیل علوم دینی را آغاز کرد. آقا سیدعبداللّه، به زودی در حلقه درس عالم و فقیه بزرگ شیعه، حاج میرزا محمدحسن شیرازی معروف به میرزای بزرگ جای گرفت و به سرعت مدارج عالی علمی را پیمود. آیت اللّه بهبهانی قبل از انقلاب مشروطیّت نیز از روحانیان و علمای مشهور ایران به شمار می رفت و در امور سیاسی دخالت داشت. وی با آغاز نهضت مشروطه، به صف مبارزان پیوست و با یاری و همکاری آیت اللّه سیدمحمد طباطبایی، رهبری مشروطه خواهان را به عهده گرفت. آیت اللّه بهبهانی در رهبری نهضت مشروطه، نقش بسزایی داشت و در این راه، زحمات فراوانی را متحمل شد. وی پس از به توپ بستن مجلس و پس از ضرب و شتم و اهانت به ایشان، به دستور محمدعلی شاه قاجار به کرمانشاه تبعید شد و پس از چند ماه راهی عتبات گردید. آیت اللّه بهبهانی پس از فتح تهران توسط مشروطه طلبان، به پایتخت بازگشت و از آن پس نفوذ فوق العاده ای در مجلس پیدا کرد. میانه روها که اکثریت مجلس دوم را تشکیل می دادند از بهبهانی پیروی می کردند که این امر خشم تندروان را برانگیخت و تصمیم به قتل آیت اللّه بهبهانی گرفتند. سرانجام با نقشه تندروها، در 24 تیرماه 1289 ش برابر با نهم رجب 1328 ق، مزدوران به خانه این روحانی مجاهد رفته و با شلیک سه گلوله، وی را به شهادت رساندند. پس از شهادت ایشان، مجلس شورای ملی و بازار تهران تعطیل و عزای عمومی اعلام شد. بعدها پیکر آیت اللّه بهبهانی به شهر نجف منتقل و مدفون گردید. گویند ترور این عالم مجاهد به تحریک «سیدحسن تقی زاده» بوده است.
2- آیت اللّه سیدموسی زرآبادی در حدود سال 1256 ش 1294 ق در قزوین به دنیا آمد. ایشان در قزوین و تهران از محضر حضرات آیات: میرزا ابوالحسن جلوه، میرزا حسن کرمانشاهی، شیخ فضل اللّه نوری و... استفاده کرده و در علوم عقلی و نقلی به استادی رسید. سید موسی در

علوم غریبه یکی از استادان مسلم ومتبحر بوده است و در مراحل تقوی و تهذیب نفس و سلوک شرعی نیز از نخبگان عصر خود بود، لیکن استادان و مربیان او در این زمینه ها شناخته شده نیست. آیت اللّه زرآبادی به همراه میرزا مهدی اصفهانی و شیخ مجتبی قزوینی خراسانی، سه رکن عمده مکتب تفکیک را در سده چهاردهم هجری تشکیل می دهند. بر اساس این مکتب که ایشان از بزرگان آن است، ناب سازی و خالص ماندن شناخت های قرآنی و فهمیدن این شناخت ها و معارف به دور از تاویل و مخلوط شدن با افکار و نیز بر کنار از تفسیر به رای از اهداف آن به شمار می رود. آیت اللّه زرآبادی سالیان متمادی به تدریس پرداخت و شاگردان فرهیخته ای پرورش داد که دانشمندان نام آوری همچون شیخ مجتبی قزوینی، شیخ علی اکبر اللّهیان تنکابنی، شیخ علی اصغر شکرنابی و سید ابوالحسن حافظیان مشهدی و شیخ هاشم قزوینی خراسانی و... در محضر او به درجات بالای علمی دست یافتند. هم چنین حاشیه برمنظومه سبزواری و حاشیه بر شرح اشارات از جمله تالیفات ایشان است. آیت اللّه زرآبادی سرانجام در بیست و چهارم تیر ماه 1313 ش برابر با دوم ربیع االثانی 1353 ق در 59 سالگی به سرای باقی شتافت و در صحن امامزاده حسین قزوین به خاک سپرده شد.

_ شهادت شاعر و عالم متعهد علامه «سیداسماعیل بلخی» توسط ایادی رژیم افغانستان (1347ش)(1)

1- علامه سیداسماعیل بلخی در سال 1295 ش 1336ق در قریه بَلخاب از توابع بلخ در شمال افغانستان به دنیا آمد. وی از سنین کودکی به تحصیل علوم دینی پرداخت و برای این منظور به ایران و عراق سفر کرد. او در قیام خونین مسجد گوهرشاد مشهد در تیرماه 1314 حضور داشت و آن روزگار شوم و خونین ملت ایران را درک کرد و خود سهم عمده ای در قیام داشت. در همین زمان بود که به همراه پدر، درس و بحث را رها نمود و راهی هرات گردید. سید اسماعیل در راه مبارزه با استبداد، آرام و قرار نداشت و مردم مسلمان افغانستان را به مبارزه با حکومت های فاسدِ افغانستان تشویق می کرد. از این رو پس از بازگشت به هرات، علیه بیداد و استبداد وقت افغانستان شورید و با ایجاد اولین هسته مقاومت و تشکیل «مجتمع اسلام»، با حکومت جور در افتاد. سید اسماعیل با سخنرانی ها و خطابه های آتشین خود در هرات، دولت سلطنتی افغانستان را رسوا می کرد و زنگ بیداری و آزادی خواهی را در هر کوی و برزن برای مردم مظلوم افغانستان می نواخت. او که در طول دوران مبارزه، بر وحدت بین مسلمانان تاکید داشت، همیشه از طرف دولت حاکم مورد اذیت و آزار قرار می گرفت و نزدیک به پانزده سال از عمر خود را در زندان های ستم شاهی افغانستان گذراند. سید اسماعیل بلخی پس از آزادی از زندان، در سال 1346ش راهی نجف اشرف گردید و با بزرگانی همچون حضرات آیات سید محسن حکیم، سیدابوالقاسم خویی و علامه امینی و به ویژه حضرت امام خمینی دیدار و گفتگو نمود. وی در بازگشت به افغانستان از ایران عبور کرد و مورد استقبال حوزه های علمیه قرار گرفت. وی پس از ورود به افغانستان، به مبارزات خود ادامه داد اما این فعالیت های ضد حکومت جور، بر حکام ستم پیشه افغانستان گران آمد لذا در صدد از میان برداشتن این مجاهد فی سبیل اللّه برآمدند. در نهایت این عالم مسلمان و مبارز در 24 تیرماه 1347 ش برابر با 18 ربیع الثانی 1388 ق در سن 49 سالگی از طریق تزریق مواد زهرآلود به دستور ظاهرشاه، پادشاه افغانستان در کابل به شهادت رسید.

- رحلت آیت اللّه «سیدمحمد حسن آل طیب جزایری» عالم بزرگ خوزستان (1373ش)(1)

1- آیت اللّه سیدمحمد حسن آل طیب جزایری در سال 1291ش 1330ق در شهرستان شوشتر در استان خوزستان و در بیت علم و تقوا و فضیلت دیده به جهان گشود. وی پس از طی مقدمات و سطوح نزد پدر عالم خود و دیگر استادان شهر، در 23 سالگی به حوزه علمیه قم رفت و در محضر آیات عظام: حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سید محمد حجت کوه کمره ای و سید احمد خوانساری زانوی ادب به زمین زد و از دانش سرشار آنان در فقه واصول توشه ها گرفت. ایشان سپس به قصد شرکت در درس فیلسوف بزرگ زمان، آیت اللّه علامه میرزامهدی آشتیانی و فراگیری فلسفه و کلام، راهی تهران شد و مدت ها در درس ایشان شرکت جست. آیت اللّه آل طیب پس از آن به شوشتر بازگشت و ریاست حوزه علمیه آنجا را برعهده گرفت و طی سال های متمادی به تدریس و تربیت طلاب علوم دینی، وعظ و ارشاد، امامت جماعت، تالیف و تصنیف و مبارزه با فساد و امر به معروف و نهی از منکر پرداخت. این فقیه فرزانه از حضرات آیات: حائری یزدی، سید ابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی، شیخ محمدکاظم شیرازی، سیدمحمدهادی میلانی و شیخ آقابزرگ تهرانی دارای اجازات متعدد اجتهاد و روایت بود و در علوم عقلی و نقلی چون فقه، اصول، حدیث، نجوم، حساب و ریاضیات و ادبیات عرب، مهارت فراوان داشت. از ایشان آثاری برجای مانده که منظومه در حکمت، تحریر عروه الوثقی و الرّیاضُ المرضیّه از آن جمله است. آیت اللّه آل طیب جزایری سرانجام پس از کسالتی طولانی، در شب بیست و پنجم تیرماه 1373ش برابر با 6 صفر 1415ق در 82 سالگی چشم از جهان فروبست و پس از تشییعی با شکوه به خاک سپرده شد.

25تیر

_ پناهندگی محمدعلی شاه قاجار به سفارت روس در پی تصرف تهران توسط مشروطه طلبان(1288ش)(1)

_ استعفای دکتر مصدق از نخست وزیری و انتخاب قوام السلطنه به این مقام توسط شاه (1331 ش)(2)

1- محمدعلی شاه قاجار پس از به دست گرفتن قدرت، همواره از روس ها حمایت می کرد و آنان نیز به او کمک می کردند. در جریان به توپ بستن مجلس نیز، فرمانده قشون ایران را لیاخوف روسی برعهده داشت. از این رو، وقتی که آزادی خواهان تهران را فتح کردند، محمدعلی شاه خود را دربرابر آنان ناتوان یافت و برای در امان ماندن از دست مشروطه طلبان، به سفارت روس پناه برد. لیاخوف روسی، فرمانده قزاقان که این موضوع را شنید، به حضور فرماندهانِ فاتح تهران رسید و شمشیر خود را به عنوان تسلیم، در مقابل آنان بر زمین نهاد. در ساعت چهار بعد از ظهر همان روزی که تهران فتح شد، جلسه مهمی با حضور پانصد تن از نمایندگان مجلس و بزرگان پایتخت و آزادی خواهان معروف در بهارستان منعقد گشت. این مجلس تاریخی که تحت عنوان «مجلس عالی فوق العاده» انعقاد یافت، محمدعلی شاه را که به سفارت روس پناه برده بود، از سلطنت مستعفی شناخت و پسر او سلطان احمد میرزا ولیعهد را به سمت شاهنشاهی ایران اعلام کرد. بدین ترتیب دروه استبداد صغیر که یک سال و بیست و دو روز به طول انجامیده بود به پایان رسید. محمدعلی شاه، مدت 57 روز در سفارت روس پناهنده بود و سرانجام او را به خواری از ایران راندند و از آن پس در بندر اُدِسا در کنار دریای سیاه در کشور روسیه مسکن گزید.
2- دکتر محمد مصدق در روز 25 تیر ماه 1331 ش، با شاه ملاقات کرد و لیست وزیران خود را تسلیم محمدرضا پهلوی نمود. در این دیدار، مصدق از شاه درخواست کرد تا پست وزارت جنگ هم با او باشد. زیرا مدعی بود که نظامیان به حرف او اهمیت نمی دهند و در کارها، کارشکنی می کنند و با این وضعیت، دولت نمی تواند به فعالیت خود ادامه دهد. شاه با واگذاری

وزارت جنگ به مصدق موافقت نکرد و مصدق به خانه بازگشت و بدون مشورت با احدی، استعفای خود را برای شاه فرستاد. در نتیجه، شاه، قوام السلطنه را به نخست وزیری برگزید و او نیز در اولین روز زمامداری خود با انتشار اعلامیه ای، برخورد قاطع دولت با مخالفانش را اعلام نمود. اقدامات قوام که مورد حمایت همه جانبه شاه بود، مردم و علما را به صحنه کشاند و سرانجام این وقایع، زمینه ساز حضور گسترده مردم در قیام تاریخی 30 تیر 1331 و بازگشت مصدق به قدرت گردید.

_ جلسه مهم سران نظام درباره تصمیم گیری در مورد سرنوشت جنگ (1367 ش)(1)

_ شکست حملات ارتش بعث عراق در سومار (1367 ش)

_ ارسال نامه سوم «صدام» به رییس جمهور ایران پس از پایان جنگ (1369 ش)

1- در ماه های آخر جنگ، حمایت جهانی از عراق به اوج رسید و آمریکایی ها، عملاً و به طور مستقیم وارد صحنه شدند. در این حال، علاوه بر آن که سیل کمک های مالی و تسلیحاتی از جانب فرانسه، روسیه، کویت، عربستان و دیگر هم پیمانان عراق، علیه ایران به کار گرفته می شد، عراقی ها نیز به طور وسیع مناطق مسکونی و جبهه ها را بمباران شیمیایی می کردند و مجامع بین المللی با سکوت خود این جنایات را تایید می نمودند. در این میان، حضرت امام خمینی ره، از همه این امور مطلع شدند و پس از کسب گزارش های مختلف، به این نتیجه رسیدند که قطعنامه 598 را بپذیرند، هرچند که این کار به تعبیر امام رحمه الله به منزله نوشیدن جام زهر بود. در نهایت، در روز 25 تیرماه 1367، جلسه مهمی با حضور سران سه قوه و اعضای مجلس خبرگان، شورای نگهبان و شورای عالی قضایی برای بررسی مسائل مهم کشور در نهاد ریاست جمهوری تشکیل شد. در این جلسه پیشنهادهایی از جمله وساطت الجزایر، سازمان کنفرانس اسلامی و پاکستان مطرح شد که مورد تصویب قرار نگرفت و در نهایت قرار بر این شد که پذیرش قطعنامه 598 رسما به شخص دبیرکل سازمان ملل و با امضای رییس جمهور وقت، اعلام شود. سرانجام در 26 تیرماه 1367، نامه ریاست وقت جمهوری اسلامی ایران مبنی بر پذیرش قطعنامه، توسط نماینده دایم ایران در سازمان ملل به دبیرکل سازمان در خانه او تسلیم شد و فردای آن روز به طور رسمی اعلام گردید.

ص:282

_ آغاز هفته بهزیستی(1)

_ روز تأمین اجتماعی

26تیر

26تیر

_ بازگشت محمدعلی شاه به ایران پس از پناهندگی به روسیه برای تصاحب سلطنت (1290 ش)(2)

1- تا پیش از پیروزی انقلاب، تشکیلات متمرکزی برای ارایه خدمات بهزیستی وجود نداشت. پس از پیروزی انقلاب، سازمان بهزیستی کشور در 24 تیر 1359 بر اساس مصوبه شورای عالی انقلاب اسلامی تشکیل شد و با تلاش مستمر شهید دکتر محمدعلی فیاض بخش، به ارگانی دولتی و کارآمد برای خدمت به محرومان و مستضعفانِ کشور تبدیل گردید. این سازمان، به منظور نیل به اهداف خود، با اتخاذ تدابیر لازم و حمایت های گوناگون از کودکان نیازمند، زنان و کودکان بی سرپرست و نیز ارایه خدمات توانبخشی به معلولان جسمی وذهنی، مبتلایان به بیماری های صعب العلاج، معتادان و ناسازگاران اجتماعی و همچنین پیشگیری از معلولیت ها و آسیب های اجتماعی و... با توجه به حفظ ارزش ها و کرامت والای انسانی و تکیه بر تعاون و همیاری مردم نیکوکار و همکاری های نزدیک روحانیون متعهد و سایر اقشار دلسوزِ کشور تلاش می کند.
2- محمدعلی شاه پس از خلع از سلطنت و پناهندگی به سفارت روسیه در تهران، از ایران خارج شد و در شهر اُدسا در روسیه اقامت گزید. وی پیوسته در پی بازگشت به ایران و تصرف تاج و تخت از دست رفته بود. بدین منظور در مسافرت هایی به شهرهای اروپایی با هواداران ایرانی و خارجی خود ملاقات و گفتگو می کرد تا اینکه در 26 تیر 1290 ش برابر با 31 رجب 1329 ق، با یارانش به همراه مقدار زیادی مهمات جنگی، از راه روسیه به دشت گرگان روی آورد. دولت نیز برای دفع وی نیرویی مجهز کرد و پس از اعلام حکومت نظامی، برای زنده و مرده شاه سابق، جایزه ای هنگفت معین نمودند که همین امر، بیم و هراسی سخت بر دل محمدعلی میرزا و نیروهایش افکند. با وجود کمک های فراوان روس ها به

محمدعلی میرزا، سرانجام نیروهای وی در برابر قوای دولتی شکست خورد و مجبور به فرار گردید. پس از این واقعه، دولت، حقوقِ سالیانه ای را که به او پرداخت می شد، قطع کرد.

_ راهپیمایی سراسری وحدت (1358 ش)(1)

_ شروع به کار اولین دوره شورای نگهبان (1359 ش)(2)

1- در حالی که در ماه های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، عناصر ضد انقلاب قصد اخلال گری و آشوب داشتند وملت را در برابر نظام اسلامی معرفی می کردند، میلیون ها نفر از مردم شهرهای مختلف ایران در راهپیمایی بزرگ و سراسری وحدت شرکت نمودند و بار دیگر پیوند مستحکم خویش را با رهبری انقلاب و با یکدیگر به همگان نشان دادند. در تهران نیز بیش از دو میلیون نفر در این راهپیمایی که به دعوت حضرت امام خمینی ره و نیز حزب جمهوری اسلامی صورت گرفت، شرکت کردند. در این راهپیمایی که گروه های مختلف سیاسی و مذهبی، دانشجویان، احزاب، اعضای هیئت های دولتی و دیگر قشرهای مردم برگزار شد، قطعنامه ای صادر شد که اهمّ بندهای آن عبارتند از: قانون تنها زمانی می تواند قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران باشد که منطبق با اصول اسلام و متکی بر قرآن و سنت توحیدی باشد؛ تشکیل مجلس خبرگان و مراجعه به آراء مستقیم ملت، بهترین راه بررسی نهایی قانون اساسی است؛ لازم بودن دخالت مستقیم ارتش و نیروهای انتظامی برای سرکوبی عوامل وابسته به بیگانه و منافق؛ محکوم کردن تجزیه طلبی و دفاع از یکپارچگی و تمامیت ارضی و استقلال کشور؛ پشتیبانی از طرح های انقلابی شورای انقلاب اسلامی و ایستادگی در مقابل توطئه های دشمنان.
2- به موجب اصل نود و یکم قانون اساسی و به منظور پاسداری از احکام اسلام و قانون اساسی از نظر عدم مغایرتِ مصوبات مجلس شورای اسلامی با آن ها، شورایی به نام شورای نگهبان تشکیل می شود. در این شورا، شش فقیه عادل و آگاه به مقتضیات زمان و مسائل روز، منتخب از جانب رهبر انقلاب و شش حقوق دان مسلمان که به وسیله قوه قضاییه به مجلس معرفی شده و با رای مجلس انتخاب می گردند، عضویت دارند. مهم ترین وظیفه شورای نگهبان عبارتند از: تشخیص عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی با احکام اسلامی و قانون اساسی، تفسیر قانون اساسی و نظارت بر انتخابات بر این اساس. اولین دوره شورای نگهبان پس از انتخاب حقوقدانان این شورا توسط مجلس شورای اسلامی و تکمیل اعضا، در بیست و ششم تیرماه 1359ش شکل گرفت و کار خود را آغاز کرد.

ص:284

- قطع روابط سیاسی فرانسه با ایران در جریان جنگ تحمیلی (1366 ش) (1)

27تیر

27تیر

_ مرگ «محمد ولی خان سپهدار تنکابنی» از سیاستمداران مشهور دوران مشروطه (1305ش)(2)

1- دولت فرانسه از ابتدای شروع جنگ، حمایت وسیع و همه جانبه ای از عراق به عمل آورد و در طول جنگ، این حمایت، ابعاد وسیع تری یافت. فرانسه با در اختیار گذاشتن تسلیحات پیشرفته ای چون هواپیماهای سوپر اتاندارڈ و هلی کوپترهای سوپرفرلون مجهز به موشک های اگزوسه به عراق، باعث برتری مسلم عراق برای حمله به کشتی های ایران گردید. دولت عراق با استفاده از این هواپیماها و هلی کوپترها، از سال 1363 جنگ نفتکش ها را با شدت و گسترش بیشتری از سر گرفت و طی سال های جنگ، صدها کشتی را با استفاده از همین تسلیحات، مورد هدف قرار داد. در سال های 65_1364، فرانسه حدود پنج میلیارد دلار وام دیگر در اختیار بغداد گذاشت و به این ترتیب به بزرگترین شریک اروپایی عراق تبدیل شد. همزمان با این اقدامات، پاریس همواره از پرداخت بدهیِ یک میلیارد دلاری خود به ایران طفره می رفت. سیاست های غیر دوستانه فرانسه در دوران جنگ نسبت به جمهوری اسلامی ایران همچنان ادامه داشت تا سرانجام در 26 تیر 1366 برابر با هفدهم ژوئیه 1987، به طور یک جانبه، روابط سیاسی خود را با جمهوری اسلامی ایران قطع کرد.

2- محمدولی خان خلعتبری معروف به سپهدار تنکابنی در حدود سال 1225 ش 1364 ق در یکی از روستاهای اطراف تنکابن به دنیا آمد و پس از فراگیری دروس ابتدایی، وارد کارهای نظامی گردید. وی مراحل ترقی را به سرعت پیمود و در زمان مظفرالدین شاه، با تقدیم پیش کشی قابل ملاحظه ای، وزیر گمرک شد. محمد ولی خان در طی سالیان متمادی پست های متعددی از قبیل حکمرانی گیلان، اردبیل و مشکین شهر را به عهده گرفت و از طرف مظفرالدین شاه، لقب سپهدار اعظم را دریافت کرد. وی همچنین مدتی حاکم تهران بود و بر آزادی خواهان خشونت زیادی روا

داشت. سپهدار هنگام مشروطه از رجال مستبد و خودکامه به شمار می رفت و با آزادی و مشروطیت دشمنی داشت به طوری که با شنیدن نام مشروطه، حالش دگرگون می شد. وی که برای سرکوبی شورش آذربایجان راهی این خطه شده بود، وقتی که نتواسنت کاری از پیش ببرد، راهی گیلان گردید و انجمن عدالت را تشکیل داد. سپهدار در حالی که در ابتدا از طرفداران محمدعلی شاه بود، پس از چندی قصد فتح تهران نمود و پس از فتح پایتخت و خلع پادشاه، شخص اول ایران شد. وی پس از مدتی صدر اعظم احمد شاه گردید و همزمان وزارت جنگ و داخله را بر عهده داشت. سپهدار پس از سه بار نخست وزیری و در حالی که لقب سپهسالار اعظم را هم یدک می کشید، مدتی والی آذربایجان بود تا اینکه در کودتای اسفند 1299 ش در زمره توقیف شدگان قرار گرفت و مدتی را در زندان گذراند. وی در سال های آخر عمر به عنوان یک رَجُل برجسته در مراسم ها حضور می یافت تا اینکه بابت مالیات املاک وسیع خود، مبالغ هنگفتی بدهکار شد. سپهدار که هرگز سختی ندیده و عمری زیر بار این حرف ها نرفته و کسی از او مطالبه مالیات نکرده بود، چون عرصه را بر خود تنگ دید در 27 تیر 1305 ش در هشتاد سالگی با اسلحه کمری اش خودکشی کرد و در امامزاده صالح تجریش به خاک سپرده شد. وی مردی بسیار متهوّر، تندخو، فاقد نظم و ترتیب، متعدی، مستبد، خودرای، جاه طلب، لجوج و کینه توز و حریص در جمع آوری اموال به خصوص املاک، بوده است. سپهسالار، بزرگ ترین ملاک زمان خود بود و بیش از هزار نفر نوکر و سوار و خدمه داشت که همه از او تامین می شدند.

_ درگذشت «محمد حسین سیفی» معروف به «عِمادالکُتّاب» استاد خوشنویس (1315ش)(1)

1- میرزا محمدحسین سیفی قزوینی، ملقب به «عِمادالکُتّاب»، از استادان خوش نویس خط نستعلیق در سال 1240ش در قزوین متولد شد. وی ابتدا خوشنویسی را با نسخ نویسی آغاز کرد و سپس به خط نستعلیق روی آورد و پیرو شیوه استاد میرزا رضا کلهر شد، به طوری که او را به عنوان کامل کننده شیوه کلهر نام می برند. عماد الکُتّاب نه تنها در خط نسخ و نستعلیق استادی توانا بود، بلکه شکسته و ثلث را نیز در کمال زیبایی می نوشت و با نقاشی قلم و آبرنگ نیز آشنایی داشت. وی مدتی جزو کاتبان وزارت انطباعات، منشی وزارت داخله و معلم خط سلطان احمد شاه قاجار نیز بود و بعدها در دربار، سمت خوشنویس مخصوص یافت. آثار خوشنویسی عماد الکتاب، قطعات مختلف سیاه مشق است و همچنین یک دوره «رسم المشق» که برای نوآموزان این فن تالیف و چاپ نمود. کتیبه سر در مدرسه عالی شهید مطهری، لوحه ای بر آرامگاه فردوسی و یک نسخه شاهنامه فردوسی و... از جمله آثار هنری عماد الکتاب به شمار می روند. این استاد خط و نقاشی، سرانجام در 27 تیر 1315 ش برابر با 27 ربیع الثانی 1355 ق در 75 سالگی در تهران درگذشت و در امامزاده عبدالله به خاک سپرده شد.

_ استعفای دکتر «علی امینی» از نخست وزیری رژیم پهلوی (1341 ش) (1)

_ پذیرش رسمی قطعنامه 598 شورای امنیت از سوی جمهوری اسلامی ایران (1367 ش)(2)

1- آمریکا که می خواست با به اجرا گذاشتن برخی اصلاحات به اصطلاح مردمی، رفاه ملت ایران را به ظاهر تأمین کند، به دنبال مهره سرسپرده ای بود که اهداف آن ها را در ایران به اجرا درآورد. علی امینی گزینه مناسبی بود که توسط آمریکا به شاه تحمیل شد. امینی در طول صدارت 14 ماهه اش، حلقه به گوشی خود را به آمریکا ثابت کرده و می خواست نقشه های ارباب خود را در ایران به اجرا درآورد. شاه که یکه تازی امینی را در کشور بر نمی تافت در سفرِ غیرمتعارفِ 45 روزه ای که به آمریکا داشت، موافقت اربابان برای برکناری امینی و اجرای برنامه های آمریکا توسط خودش را خواستار شد. به این ترتیب امینی در 27 تیرماه 1341 از نخست وزیری کنار رفت و از این پس طرح لوایح شش گانه که آغازی برای انقلاب سفید شاه بود، مطرح گردید. پس از برکناری علی امینی، با موافقت آمریکا، مهره مطیع و سرسپرده دیگری به نام اسدالله علم به نخست وزیری رسید.
2- یکی از دلایل واهی رژیم بعث عراق برای تجاوز به حریم نظام جمهوری اسلامی ایران، اختلاف بر سر مرزهایی است که در قرارداد 1975 الجزایر تعیین شده بود. پس از نزدیک به هشت سال جنگ نابرابر که تمام موجودیت رژیم عراق در خطر قرار گرفت، آمریکا و دیگر متحدان و یاوران رژیم بعث عملاً وارد جنگ گردیدند و حضرت امام خمینی ره، با در نظر گرفتن مصالح عالی نظام اسلامی و با درک توطئه گسترده آمریکا و غرب برای سرکوب انقلاب اسلامی و مردم مسلمان و انقلابی ایران، پس از مشورت با فرماندهان عالی نظامی و مسؤولان مملکتی، قطعنامه 598 شورای امنیت را پذیرفتند. شورای امنیت در این قطعنامه دو کشور ایران و عراق را به برقراری آتش بس و صلح دعوت کرده بود. جمهوری اسلامی ایران به دلیل ویژگی های مثبت برخی از مفاد این قطعنامه، به ویژه، بندهای مربوط به معرفی متجاوز و پرداخت غرامت جنگی، موافقت خود را با پذیرش آن اعلام کرد. اما با وجود پذیرش قطعنامه 598 توسط جمهوری اسلامی ایران، رژیم عراق که خود نیز آن قطعنامه را پذیرفته بود، تا زمان

برقراری آتش بس رسمی در مرداد ماه سال 1367 ش اوت 1988 م به تهاجمات خود علیه جمهوری اسلامی ایران ادامه داد و خوی تجاوزگریِ خود را بار دیگر آشکار ساخت. پس از پذیرش قطعنامه 598 از طرف ایران، آتش بس میان طرفین از تاریخ 29 مرداد 1367 برقرار شد. شورای امنیت در تاریخ 18 مرداد 67، قطعنامه 619 را تصویب کرد که به موجب آن گروه ناظران نظامی ایران و عراق و سازمان ملل که از حدود چهارصد نفر از 25 ملیّت مختلف تشکیل شده بود، در دو کشور مستقر شدند.

_ تأسیس نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و آغاز هفته نیروی انتظامی (1369ش)(1)

_ ارتحال فقیه جلیل و عارف واصل آیت اللّه «سیدرضا بهاءالدینی» (1376 ش)(2)

1- مسأله ادغام نیروهای انتظامی از طرف وزارت کشور و نمایندگان مجلس به منظور برقراری هرچه بهتر امنیت در داخل کشور و مرزها، جلوگیری از صرف هزینه های اضافی و تداخلِ وظایف، مسؤولیت ها و ماموریت ها مشابه، مطرح و به طور جدی دنبال شد. سرانجام، قانون ادغام نیروهای انتظامی شامل شهربانی، ژاندارمری، کمیته انقلاب اسلامی و پلیس قضایی در 27 تیرماه 1369 از تصویب مجلس شورای اسلامی گذشت و در 2 مرداد 1369 به تصویب و تنفیذ شورای نگهبان رسید. پس از گذشت شش ماه، ادغام نیروهای انتظامی سابق آغاز شد و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، در دوازدهم فروردین سال 1370، در پی تایید مقام معظم رهبری فرمانده کل قوا، به منصه ظهور رسید. نیروی انتظامی که به اختصار، ناجا نامیده می شود، در طول سال های فعالیت خود، خدمات ارزنده ای در راه استقرار نظم و امنیت جامعه، مقابله و مبارزه قاطع و مستمر با هرگونه آشوب و خرابکاری، حراست از اماکن و شخصیت ها، مراقبت و کنترل مرزهای جمهوری اسلامی و مبارزه با اوباش، اشرار و... از خود نشان داده و صدها شهید و هزاران زخمی در این راه، تقدیم نموده است. از آن سال به بعد، روز 27 تیرماه هر سال به عنوان روز نیروی انتظامی و آغاز هفته نیروی انتظامی نامگذاری شده است. با نگاهی گذرا به رئوس فعالیت های این نیرو از آغاز تاکنون، به میزان تلاش، فداکاری و ایثار این انسان های شریف در انجام وظایف محوله پی خواهیم برد و از این رهگذر، به نقش سرنوشت ساز آنان در استقرار امنیت و آسایش عمومی و به طور کلی حاکمیت نظام اسلامی، بیش از پیش آگاه می گردیم.
2- آیت اللّه سیدرضا بهاءالدینی در 9 فروردین 1287 ش برابر با عید غدیر 1327 ق در قم به دنیا آمد. وی از 19 سالگی در حوزه درس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی شرکت جست و مورد لطف استاد قرار گرفت. آیت اللّه بهاءالدینی پس از رحلت استاد، در درس حضرات آیات: سیدصدرالدین صدر، سید محمد حجت کوه کمره ای، سید محمد تقی

خوانساری و سید حسین بروجردی حاضر شد و در 25 سالگی اجازه اجتهاد گرفت. ایشان همزمان با پشت سر گذاردن دروس سطح و ورود به درس خارج، خود تدریس سطوح را آغاز کرد و پس از کسب مدارج بالاتر، حلقه درس خارج خود را تشکیل داد. ایشان از آن پس به مدت بیش از پنجاه سال، به تدریس و تربیت طلاب در حوزه علمیه قم مشغول شد و تنها در اواخر عمر به دلیل کسالت و بیماری، از آن باز ماند. آیت اللّه بهاءالدینی، از نمونه های روحانیان زاهد و عامل بود؛ به نماز شب و رعایت جزئیات مسائل اخلاقی پایبندی بسیار داشت و از علاقمندان عالمان آزاده به شمار می رفت. ایشان شیفته کسانی همچون آیت اللّه سیدحسن مدرس بود و حتی با حالت بیماری نیز زیارت قبر او در کاشمر را از یاد نمی برد. این عارف سترگ، در تحمل مصائب و سختی ها صبور بود و به خواندن قرآن و ادعیه شوق فراوان داشت. به دفاع از حریم ایران اسلامی اهمیت فوق العاده می داد و به همین خاطر، علی رغم کهولت سن و رنج بیماری، چندین بار در زمان جنگ در جبهه ها حضور یافت و با نفس رحمانی خود، روحیه بخش رزمندگان اسلام گردید. همچنین کتاب های سلوک معنوی و نردبان آسمان از جمله آثار ایشان می باشند. در اواخر عمر معظم له، سمیناری برای بزرگداشت شخصیت عرفانی، اخلاقی و علمی آیت اللّه سیدرضا بهاءالدینی برپا شد و در آن، از این عالم بزرگ تجلیل به عمل آمد. سرانجام این فقیه عارف پس از 89 سال زندگی زاهدانه، در بیست و هفتم تیرماه 1376ش برابر با دوازدهم ربیع الاول 1418ق در قم درگذشت و در مسجد بالاسر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

_ روز نیروی انتظامی(1)

1- از سال 1378 با درخواست نیروی انتظامی و تصویب مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا، زمان برگزاری هفته نیروی انتظامی از تیرماه به مهرماه انتقال یافت. قبلاً 27 تیر به مناسبت سالروز تصویب قانون ادغام نیروی انتظامی به نام روز نیروی انتظامی و سپس هفته آخر تیرماه به نام هفته نیروی انتظامی نامگذاری شده بود و در این روز و هفته، مراسم ویژه ای برای بزرگداشت این نهاد انتظامی برگزار می گردید. ولیکن بعد از بررسی ها و جمع بندی نظرات و دیدگاه ها و پیشنهادهای مختلف مقرر شد هفته نیروی انتظامی در مهر ماه، برگزار شود. از این رو، روز سیزدهم مهر، به عنوان روز نیروی انتظامی و آغاز هفته بزرگداشت ناجا نامگذاری شد.

28تیر

28تیر

_ ارتحال عالم آگاه و روحانی مبارز آیت اللّه «محمدحسین کاشف الغطاء» (1334 ش)(1)

_ انتخاب «امیراسداللّه علم» به نخست وزیری محمدرضا پهلوی (1341 ش)

_ درگذشت استاد «جلال الدین همایی» ادیب برجسته معاصر (1359 ش) (2)

1- آیت اللّه محمدحسین کاشف الغطاء در حدود سال 1255 ش 1294 ق در خانواده ای اهل علم و فضیلت در نجف اشرف به دنیا آمد. در نوجوانی، مقدمات علوم را فرا گرفت و سپس در محضر استادان بزرگی همچون آخوند خراسانی، سیدمحمدکاظم یزدی و میرزا حسین نوری به تلمّذ نشست. ایشان، مدارج علمی را به سرعت پیمود و پس از وفات علامه یزدی، مرجع تقلیدِ عده زیادی از مردم گردید. آیت اللّه، کاشف الغطاء در طول عمر پربرکت خود، با تشکیل جلسات متعدد به تربیت طلاب علوم دینی مبادرت می ورزید. او همچنین به منظور نشر معارف اسلامی به برخی از کشورهای اسلامی سفر کرد و در دانشگاه ها و مراکز علمی مصر، ایران و فلسطین به سخنرانی پرداخت. این عالم گرانقدر، شرکت در امور سیاسی و توجه به مسائل مربوط به حکومت را از واجبات می دانست. از این رو در جنبش ملی عراق، نقش بسزایی داشت. او با آغاز جنگ جهانی اول، در جهاد آزادی بخش مردم عراق علیه نیروهای اشغالگر انگلیسی، فعالانه شرکت کرد. آیت اللّه کاشف الغطاء با وجود مسؤولیت های متعدد و فعالیت های گسترده اجتماعی و سیاسی، آثار علمی و ادبی بسیاری از خود به یادگار گذاشته که از بین آنها می توان به تحریرُ المجلّه در 5 جلد، المراجعات الریحانیه در 2 جلد، حواشی عین الحیات، السیاسه الحُسَینیّه و دیوان شعر اشاره نمود. این مرجع آگاه و فقیه مبارز سرانجام در 28 تیرماه 1334 ش برابر با 18 ذی قعده 1373 ق در 77 سالگی در

نزدیکی کرمانشاه بدرود حیات گفت و پیکر مطهرش پس از تشییعی با شکوه، در نجف اشرف مدفون شد.
2- جلال الدین همایی متخلص به سنا فرزند میرزا ابوالقاسم متخلص به طَرَب و نواده همای شیرازی، از محققان و شاعران معاصر، در حدود سال 1278 ش در اصفهان متولد شد. وی علوم مقدماتی را نزد عموی خود میرزا محمد(سها) فرا گرفت و علوم معقول و منقول و ادبیات عرب و هیئت و نجوم را نزد استادان فن مانند آقا سیدمحمدباقر دُرچه ای، آخوند عبدالکریم گزی، آقا شیخ محمد خراسانی، حکیم قمشه ای و حاج آقا رحیم ارباب و دیگران آموخت و به درجه اجتهاد رسید. استاد همایی سپس به تدریس معارف اسلامی در مدارس اصفهان پرداخت و حوزه پر رونقی تشکیل داد. وی از سال 1307 به خدمت وزارت فرهنگ درآمد و چندی در دبیرستان های تهران مشغول به کار شد و در دارالفنون و بعد از آن در دانشکده ادبیات و حقوق دانشگاه تهران، استاد دوره فوق لیسانس و دکترا بود. استاد همایی در طول سال های تحصیل و پس از آن، شاگردان بسیاری را از دانشِ خود بهره مند کرد. وی عالمی پرکار بود و علاوه بر آموزش، تالیفات بسیاری از خود بر جای گذاشت. از جمله کتاب های استاد جلال الدین همایی می توان از تاریخ ادبیات ایران در 5 جلد، صناعات ادبی و مثنوی وَلَدنامه نام برد. وی همچنین کتاب های زیادی در زمینه ادبیات و معارف اسلامی برای تدریس در مدارس و دانشگاه های ایران به رشته تحریر درآورده است. استاد جلال الدین همایی سرانجام در سال 1359 ش در 81 سالگی در تهران درگذشت و در تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

ص:290

_ درگذشت استاد «سیدمحمدتقی مدرس رضوی» پژوهشگر (1365 ش) (1)

_ عملیات نامنظم فتح 8 در شمال موصل در عمق خاک دشمن توسط سپاه (1366 ش)

1- استاد سیدمحمدتقی مدرس رضوی خراسانی در سال 1274 ش در مشهد به دنیا آمد. وی پس از اتمام دوران ابتدایی، نزد میرزا عبدالجواد ادیب نیشابوری اول به آموختن علوم قدیمه پرداخت و تا سطوح عالی حوزه را از استادان زمان فرا گرفت. مدرس رضوی در سال 1298 ش به تهران رفت و از محضر آقا سید محمد تنکانبی و میرزا محمدطاهر تنکابنی بهره برد و به تکمیل تحصیلات قدیم و جدید خود در مدرسه سپهسالار پرداخت. وی از سال 1310 به تدریس در مدارس تهران روی آورد و پس از تأسیس دانشگاه تهران به استادی دانشکده معقول و منقول و دانشکده ادبیات و علوم انسانی انتخاب شد. تصحیح آثار علوی، احوال و آثار خواجه نصیرالدین طوسی، تاریخ بخارا، مُجمَلُ التواریخ و... از جمله آثار پژوهشی و تحقیقی این دانشمند فرهیخته می باشند. وی در 91 سالگی درگذشت.

ص:291

_ کسب مقام چهارم المپیاد ریاضی جهان توسط دانش آموزان ایران (1373 ش)

_ برگزاری راهپیمایی ضدآمریکایی در سراسر کشور در پاسخ به دخالت های آمریکا(1381ش)(1)

29تیر

29تیر

_ واگذاری شیلات شمال ایران به «استفان لیانازوف» سرمایه دار روسی (1272 ش)(2)

_ عملیات متوسط والفجر 2 (1362 ش)(3)

1- جرج بوش پسر، رییس جمهور وقت آمریکا، پس از آنکه بارها ایران را ناقض حقوق بشر و یکی از کشورهای محور شرارت عنوان کرد، در اقدامی دخالت جویانه، بیانیه ای درباره امور داخلی ایران منتشر ساخت. این بیانیه خشم مردم انقلابی ایران را برانگیخت و مردم در راهپیمایی عظیمی علیه دولت آمریکا، انزجار خود را از دخالت های این شیطان بزرگ ابراز کردند. این در حالی است که موج انزجار عمومی از قدرت طلبی های آمریکا، در کشورهای جهان رو به فزونی می رود.
2- پس از آن که ناصرالدین شاه قاجار امتیاز رویتر مبنی بر تاسیس بانک شاهنشاهی و بهره برداری از بعضی معادن ایران را به انگلیسی ها واگذار کرد، دولت روسیه نیز به هم چشمی انگلستان در صدد اخذ امتیاز جدیدی بود. سرانجام دولت روس با تحت فشار قرار دادن شاه، امتیازات متعددی از جمله امتیاز شیلات شمال ایران و صید ماهی و نیز امتیاز تاسیس بانک استقراضی را به دست آورد. در این میان، استفان لیانازوف، از سرمایه داران روسی، امتیاز شیلات شمال ایران را به دست آورد. پس از مرگ لیانازوف، امتیاز شیلات شمال به ورثه او منتقل گردید. پایان آخرین دوره امتیاز لیانازوف، با انقلاب روسیه و از هم گسیختن امور ورثه مصادف شد. پس از آن از سال 1301 تا 1306 ش دولت شوروی با پرداخت مبلغی، از شیلات بهره برداری می کرد. این امتیاز بعدها به صورت مشارکت بین ایران و انگلستان ادامه یافت تا این که با ملی شدن شرکت شیلات ایران

در سال 1331 ش، تمام امور مربوط به ماهی گیری، به دولت ایران محول گردید.
3- پس از عملیات والفجر مقدماتی و والفجر 1، دشمن با کمک استکبار جهانی، تبلیغات وسیعی را به راه انداخت و ادعا کرد که ایران دیگر نخواهد توانست حمله ای مؤثر در جبهه ها انجام دهد. از سوی دیگر فرماندهان نظامی ایران برای به دست گرفتن ابتکارعمل و خنثی نمودن تبلیغاتِ دشمنان، عملیاتی را به نام والفجر 2 طراحی کردند که درتداوم عملیات والفجر 1، در منطقه حاج عمران واقع در غرب پیرانشهر به اجرا درآمد. برای انجام این عملیات در ابتدا فعالیت های مهندسی شبانه روزی برای آماده سازی جهت عبور و حمله نیروها انجام گرفت و همزمان، عوامل شناسایی اطلاعات، پس از نفوذ به مواضع دشمن، از میزان نفرات و استعداد زرهی و امکانات دشمن آگاه شدند. در نهایت عملیات والفجر 2 با رمز یاالله یا الله یا الله توسط سپاه و ارتش در منطقه ای به وسعت 200 کیلومتر مربع انجام گرفت و تا 13 مردادماه 62 به طول انجامید. خارج کردن شهرهای کردنشین میهن اسلامی از زیر آتش دشمن، آزادسازی ارتفاعات مهم منطقه، مسدود کردن راه ضد انقلاب و تصرف پادگان مهم حاج عمران از اهداف عملیات والفجر 2 به شمار می روند که در نهایت به این نتایج انجامید: تلفات نیروی انسانی: اسیر 200 نفر، کشته و زخمی 4000 نفر؛ به تصرف درآوردن ارتفاعات مهمی چون: کینگ، رسول، بر زمین و پادگان حاج عمران و تنگه دربند و در مجموع 200 کیلومتر مربع از خاک عراق؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفر بر: 40 دستگاه انهدامی و 20 دستگاه اغتنامی، انواع توپ: چندین قبضه انهدامی و 12 قبضه اغتنامی، هواپیما: 5 فروند انهدامی، هلیکوپتر: 10 فروند انهدامی، خودرو: 45 دستگاه انهدامی و 50 دستگاه اغتنامی. پیروزی و تثبیت مواضع تسخیر شده در عمق خاک عراق در این عملیات توسط نیروهای ایرانی، بار دیگر رژیم بعثی عراق را به لحاظ نظامی و سیاسی دچار بحرانی سخت و جبران ناپذیر کرد. عملیات والفجر 2 با دستاوردهای موفق و بارز، خواب راحت را از رژیم صدام ستاند. این عملیات، قدرت و توان ایران را در جنگ کوهستانی و ضعف ارتش عراق را در این قبیل عملیات ها آشکارا نشان داد. جمهوری اسلامی ایران با این حمله، علاوه بر پاکسازی منطقه از عناصر ضدانقلاب داخلی، امنیت خطوط انتقال نفت عراق را به ترکیه تهدید کرد. این عملیات هم چنین ثابت کرد که ایران در مقابل تاکتیک های جدید به کار گرفته شده توسط دشمن، می تواند دست به ابتکار متقابل بزند و با حرکاتی غیرقابل پیش بینی، دشمن را همواره در خوف و هراس نگه دارد.

ص:292

_ تصویب قطعنامه 598 شورای امنیت سازمان ملل متحد درباره لزوم پایان جنگ ایران و عراق

ص:293

(1366ش)(1)

30تیر

30تیر

_ قیام مردم مسلمان ایران به رهبری آیت اللّه «کاشانی» و به قدرت رسیدن مجدد مصدق (1331ش)(2)

1- قطعنامه 598 شامل 10 ماده بود که به اتفاق آرای 15 عضو شورای امنیت به تصویب رسید. این قطعنامه یکی از معدود موارد مورد اتفاق پنج عضو دایمی شورای امنیت در تاریخ چهل ساله سازمان ملل تا آن روز به شمار می رود. رژیم بعثی عراق بلافاصله موافقت بدون قید و شرط خود را با مفاد آن، مشروط به متابعت ایران از آن اعلام نمود. از آنجا که در قطعنامه 598، برخلاف قطعنامه های قبلی این سازمان، تا حدودی نسبت به حقوق ملت ایران توجه شده و نکات مثبت در آن آمده بود، دولت ایران آن را رد نکرد و تنها شرط تحقق آن را تعیین متجاوز اعلام نمود. پا فشاری ایران برای شناسایی متجاوز، بار دیگر بر دشمنان ایران گران آمد و آنان را وارد میدان کرد که در این میان آمریکا با حضور بیش از 43 رزمناو در خلیج فارس و دیگر متحدان نیز با اهدای سلاح های گوناگون، اوج اتحاد خود را با رژیم عراق به نمایش گذاشتند. از آن پس، دشمن بعثی با حمایت همه جانبه و به کارگیری گسترده سلاح های شیمیایی، غیرانسانی ترین اعمال را در جنگ انجام داد و حتی از کشتار مردم کشور خود نیز که به رزمندگان اسلام پناه داده بودند، ابا نکرد. سرانجام با وقوع حوادث متعدد، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، با درک توطئه غرب و نیز در نظر گرفتن منافع و مصالح نظام، قطعنامه 598 شورای امنیت را یک سال بعد در 27 تیرماه 1367 پذیرفتند.
2- وقتی که دکتر مصدق می خواست علاوه بر نخست وزیری، وزارت جنگ را نیز برعهده بگیرد، با مخالفت شاه مواجه شد. بنابراین مصدق استعفا داد و شاه هم بلافاصله احمد قوام را مأمور تشکیل کابینه نمود. در این میان آیت اللّه کاشانی که حضور دکتر مصدق را در نخست وزیری مفید می دانست با اتخاذ تصمیمی قاطع، بازگشت مصدق به نخست وزیری را خواستار شد. آیت اللّه کاشانی تهدید کرد، در صورتی که قوام کنار نرود

اعلام جهاد کرده و کفن می پوشد و پیشاپیش مردم حرکت خواهد کرد. احمد قوام که مردی وابسته به استعمار و در خدمت دستگاه استبدادی بود، بلافاصله پس از نخست وزیری، نغمه شوم جدایی دین از سیاست را سر داد و لبه تیز حملات خود را متوجه رهبری نهضت یعنی آیت اللّه کاشانی و نیروهای مسلمان کرد. آیت اللّه کاشانی با انتشار اعلامیه ای به صدور فرمان نخست وزیری قوام السلطنه به شدت اعتراض نمود. به این ترتیب وقایع سی تیر شکل گرفت و قیام عمومی مردم مسلمان، در شهرهای مختلف ایران آغاز شد. هرچند این تظاهرات به وسیله عوامل شاه به خاک و خون کشیده شد، اما در نهایت، شاه، عقب نشینی کرد و چون در رضایت و تطمیع آیت اللّه کاشانی توفیقی به دست نیاورد، مجبور شد، قوام را برکنار کرده و بار دیگر مصدق را به نخست وزیری مأمور سازد و وزارت جنگ را نیز به او بسپارد. مصدق پس از به دست گیری مجدد قدرت، سرلشکر وثوق عامل کشتار مردم بی گناه در جریان قیام را به معاونت وزارت جنگ منصوب نمود و چون آیت اللّه کاشانی به این عمل اعتراض کرد، مصدق در نامه ای، از آن روحانی مجاهد خواست تا در امور سیاسی مداخله ننماید. این عمل، پشتیبانی مردم را از مصدق برداشت و دولت مصدق که برای دومین بار در اثر مبارزات پیگیر مردم روی کار آمده بود، بیشتر از سیزده ماه دوام نیاورد و سرانجام با کودتای آمریکایی 28 مرداد سال 1332 شمسی، سرنگون شد.

ص:294

_ تاسیس «جبهه ملی دوم» (1339 ش)(1)

_ تشکیل دولت «امیر اسداللّه علم» (1341 ش)(2)

1- پس از آن که جبهه ملی اول در پی کودتای 28 مرداد 32 از هم پاشید، رژیم در سال 1338 و 39، به دلیل فشارهای خارجی و ضرورت های داخلی، فضای باز سیاسی را اعلام کرد. در این میان مبارزان سیاسی قدیم به تکاپو افتاده و رهبران جبهه ملی نیز در30 تیرماه 1339، تاسیس جبهه ملی دوم را اعلام کردند. این جبهه قرار بود در انتخابات دوره بیستم مجلس شرکت کند که با مخالفت رژیم مواجه شد. در این جبهه نیز اختلافات متعددی نمایان گردید و بر سر عضویت گروه ها و نیز چگونگی برخورد با حوادث و مسائل روز، چند دستگی روی داد. اما از همه مهم تر آن بود که رهبر قدیمی جبهه ملی یعنی دکتر مصدق که در حال تبعید در احمدآباد به سر می برد با سیاست های جاری جبهه موافقت نداشت. این اختلافات باعث شد جناح مذهبی شامل آیت اللّه سید محمود طالقانی و مهندس مهدی بازرگان از آن جدا شود. تا اینکه سرانجام در اردیبهشت 1343، جبهه ملی دوم انحلال خود را اعلام کرد.
2- پس از آن که علی امینی، نخست وزیر رژیم پهلوی، بدون هماهنگی با شاه، روابط خود را با آمریکا توسعه داده و موجبات حسادت محمد رضا پهلوی را فراهم آورده بود، طی سفر شاه به آمریکا، قرار شد که شخص محمد رضا، خود، برنامه های آمریکا را در ایران عملی کند. پیوند مجدد شاه باکاخ سفید موجب شد آمریکا دست از حمایت دکتر امینی بردارد، کمک های مالی خود را قطع کند و سرانجام او را در بن بستی قرار دهند که چاره ای جز کناره گیری نداشته باشد. به موجب این پیوند، شاه دیگر نیاز به نخست وزیر نداشت، چون حکومت را نیز خود بایستی در دست می گرفت. کسی را می خواست که به ظاهر نخست وزیر ولی در باطن، منشی او باشد. از این رو نوبت به غلام خانه زاد، امیر اسداللّه علم رسید. برنامه کابینه علم، همان بود که کاخ سفید و مشاوران رییس جمهور آمریکا تدارک دیده بودند. تساوی حقوق زن و مرد، حمایت از کشاورز و کارگر و مهم تر از همه اجرای کامل اصلاحات ارضی برنامه هایی بودند که به دولت عَلَم دیکته شد. دوران حکومت علم و نخست وزیری او دو ویژگی بارز در تاریخ معاصر ایران دارد. نخست آن که این دوران، آغازگر دیکتاتوری مطلق محمدرضا پهلوی بود. دوم اینکه مبارزات روحانیت و سایر طبقات با

رژیم، شکل تازه ای گرفت و لبه تیز حملات متوجه شاه گردید. تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی و اجرای رفراندوم به اصطلاح انقلاب سفید، حمله به مدرسه فیضیه قم، قیام خونین پانزدهم خرداد 1342 و قیام عشایر جنوب ازمهم ترین حوادث دوران صدارت عَلَم بودند تا این که پس از بیست ماه، وی جای خود را به حسنعلی منصور، دیگر مهره شاه، سپرد.

ص:295

_ سفر «نلسون ماندلا» رهبر سیاهپوستان آفریقای جنوبی به ایران (1371 ش)

31تیر

31تیر

_ رأی مثبت دادگاه «لاهه» نسبت به حقانیت ایران در اختلاف با انگلیس (1331 ش)(1)

1- پس از ملی شدن صنعت نفت ایران در آخر اسفند 1329، شرکت نفتی انگلیس که طرف قرارداد شرکت نفت ایران بود، به این دلیل که متضرّر شده است خواهان ادامه همکاری با ایران گردید. ولی چون نفت، ملی اعلام شده بود، شرکت انگلیسی به دادگاه بین المللی لاهه شکایت برد و خواهان احقاق حقوق خود بود. ایران، دادگاه لاهه را برای رسیدگی به این پرونده دارای صلاحیت نمی دانست زیرا مسأله بر سر دولت ها نبود، بلکه دو شرکت با هم اختلاف داشتند. سرانجام رأی دادگاه بر حقانیت ایران صادر شد و از انگلستان در امور نفتی ایران خلع ید شد.

_ مرگ «احمد قوام» سیاستمدار و نخست وزیر دوره قاجار و پهلوی (1334ش)(1)

_ تهاجم وسیع ارتش بعث عراق به خاک ایران پس از پذیرفتن قطعنامه 598 (1367 ش)(2)

1- احمد قوام، معروف به قوام السلطنه، از بزرگترین رجال و سیاستمداران دوران معاصرایران در سال 1252 ش در تهران به دنیا آمد. وی از زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار وارد امور دیوانی شد و بعدها رئیس دفتر صدر اعظم گردید. بعدها فرمانروای خراسان و سیستان شد و پس از سیدضیاءالدین طباطبائی دوبار به صدارت رسید. قوام پس از دوره دوم نخست وزیری ظاهرا به جرم توطئه ای علیه رضاخان وزیر جنگ تحت تعقیب قرار گرفت و پس از مدتی زندان، راهی اروپا شد. او پس از چند سال به ایران بازگشت و در لاهیجان به کشاورزی پرداخت. قوام السلطنه از آن پس در کارهای سیاسی دخالت نکرد تا اینکه رضاخان پهلوی سقوط کرد. در این هنگام قوام بار دیگر به نخست وزیری رسید و در سال های 1324 و 1331 نیز در این مقام بود. وی در سال 1324 جهت حل مسأله حضور نیروهای روسی در ایران راهی مسکو شد و مذاکراتی انجام داد. در سال 1331 پس از اختلافی که بین مصدق و شاه بروز کرد، شاه برای اینکه حریف قَدَری در مقابل مصدق بتراشد، سراغ قوام السلطنه رفت. قوام السلطنه جاه طلب که در آن هنگام 80 سال از سنش می گذشت با اکثریت ضعیفی از مجلس رای اعتماد گرفت. اما این صدارت بیش از چهار روز دوام نیاورد و با مقاومت و خروش ملت مسلمان ایران به رهبری آیت اللّه کاشانی، قوام در سی تیر 1331، مجبور به استعفا شد. قوام پس از استعفا، مدتی در حالت اختفا می زیست و احساس خطر می کرد. مجلس حکم به مصادره اموال او داد و او که بعد از این جریان، کاملاً تاب و توان خود را از دست داده بود سرانجام در 31 تیرماه 1334 در 83 سالگی درگذشت. احمد قوام، روی هم، پنج بار به نخست وزیری رسید و بیش از بیست بار به وزارت دست یافت. قوام ذاتا مردی مستبد و قانون شکن و جاه طلب بود و از جنجال و سر و صدا لذت می برد. از تملق لذت می برد به همین دلیل، اطرافیان او را همیشه افراد چابلوس تشکیل می دادند. او هم چنین از علوم زمان بهره داشت و گاهی شعر هم می سرود.

2- برگزاری جلسه مشترک شورای فرماندهی انقلاب عراق به ریاست صدام در 30 تیرماه 1367 نشان می داد که دولت عراق درصدد اقدام مهمی است که نشانه های آن با آغاز پیشروی نیروهای ارتش عراق به خاک ایران آشکار شد. هدف این پیشبرد و تهاجم، آزاد کردن باقی مانده سرزمین های عراق، انهدام نیروهای ایران و به اسارت درآوردن تعداد بیشتری از نیروهای ایرانی برای ایجاد برابری با تعداد اسرای عراقی اعلام شد. بدین ترتیب، تنها سه روز پس از پذیرفتن قطعنامه 598 از سوی ایران، عراقی ها در روز 31 تیرماه 1367 در شرایطی که وزیر خارجه وقت ایران در حال مذاکره با دبیر کل سازمان ملل بود، تهاجم خود را از دو محور کوشک و شلمچه در منطقه جنوب آغاز کردند و در سی کیلومتری شمالی خرمشهر مستقر شدند. در این میان پیام امام به سپاه باعث گسیل نیروهای بسیجی به جبهه ها گردید که با کمترین امکانات در برابر یورش دشمن مقاومت کردندو طی چند روز درگیری با انهدام سنگینی که به قوای عراقی تحمیل شد، آنان را مجبور به عقب نشینی نمودند. این تهاجم وحشیانه رژیم بعث عراق در حالی صورت می گرفت که با ادعاهای دروغین صلح طلبی در طول جنگ، مظلوم نمایی می کردند و ایران را متجاوز می خوانند. این حرکت عراق علاوه بر اینکه ناتوانی آنان را در برابر قوت اعتقاد و باور سپاه اسلام نمایان کرد، باعث رسوایی آنان در میان افکار عمومی گردید.

مرداد

اشاره

مرداد

زیر فصل ها

1مرداد

2مرداد

3مرداد

4مرداد

5مرداد

6مرداد

7مرداد

8مرداد

9مرداد

10مرداد

11مرداد

12مرداد

13مرداد

14مرداد

15مرداد

16مرداد

17مرداد

18مرداد

19مرداد

20مرداد

21مرداد

22مرداد

23مرداد

24مرداد

25مرداد

26مرداد

27مرداد

28مرداد

29مرداد

30مرداد

31مرداد

1مرداد

1مرداد

_ افتتاح تلفن بی سیم بین تهران و لندن (1327 ش)

_ تصویب قانون رسیدگی به جرایم مطبوعاتی در محاکم جنایی و تشکیل هیئت منصفه (1337ش)

_ اعلام به رسمیت شناختن رژیم غاصب اسراییل توسط «محمدرضا پهلوی» در ایران (1339 ش)(1)

1- در ایامی که جنگ تبلیغاتی بین ایران و چند کشور، از جمله شوروی و چین به دلیل نزدیکی بیش از حد شاه به آمریکا و واگذاری امتیازات گوناگون به ایالات متحده، به اوج خود رسیده بود، دولت منوچهر اقبال، نخست وزیر وقت، برای ایجاد رابطه با دولت صهیونیستی اسرائیل مشغول مذاکره بود و سرانجام بین دولت ایران واسراییل به صورت محدود و غیررسمی دوفاکتو رابطه ایجاد شد. ظاهرا بین دو دولت، سفیرمبادله نگردید ولی همیشه یکی از ماموران وزارت خارجه به عنوان کاردار در اسراییل اقامت داشت و نماینده دولت اسراییل در ایران به عنوان وابسته اقتصادی، وظایف نماینده سیاسی را انجام می داد. به دنبال برقراری رابطه بین ایران و رژیم صهیونیستی، جمال عبدالناصر رییس جمهور مصر، نطق تندی علیه شاه ایراد نمود و از اینکه ایران، اسراییل را به رسمیت شناخته است، به شدت انتقاد کرد. این نطق، در کشورهای اسلامی مؤثر افتاد و دولت ایران با حملات سخت کشورهای مسلمان روبرو گردید، به طوری که شاه ناچار شد به عنوان شیخ شلتوت، رییس دانشگاه اسلامیِ الازهر در قاهره، تلگرافی مخابره کند و به وی توضیح دهد که دولت ایران، دولت اسراییل را در سال 1330 به صورت محدود به رسمیت شناخته و این روزها اقدام تازه ای صورت نگرفته است. پس از ارتباط ایران و رژیم اسراییل که در پی فشار دولت آمریکا به عمل آمده بود، دولت مصر با ایران قطع رابطه کرد و دیپلمات های ایران را از قاهره اخراج نمود.

ص:298

_ درگذشت فقیه و عالم بزرگوار «آخوند ملاعلی همدانی» زعیم حوزه علمیه همدان (1357 ش)(1)

1- عالم وارسته، شیخ الفقها و المجتهدین آیت اللّه علی بن ابراهیم معصومی معروف به آخوند حاج ملاعلی همدانی از مراجع بزرگ و مدرسین مبرّز، حوزه علمیه قم و از مراجع همدان در سال 1273 ش 1312ق در یکی از روستاهای همدان متولد شد. پدرگرامیش که آثار نبوغ و استعداد را در او مشاهده کرده بود، آخوند را نزد یکی از علمای محترم محل برده و در آنجا، در مدت کوتاهی، قسمتی از فقه و اصول را فرا گرفت. وی در همدان به مدت چهار سال در رشته های کلام و فلسفه و فنون ریاضی تحصیل نمود و سپس به تهران عزیمت کرد. آخوند همدانی پس از کسب علم از استادان فن، در سال 1300 ش نزد آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری مؤسس حوزه علمیه قم رفت و در مدت 10 سال در شمار شاگردان ممتاز ایشان قرار گرفت و سطوح عالی را به اتمام رساند. ایشان همچنین در محضر میرزا جوادآقا ملکی تبریزی و شیخ احمد قمی، به تکمیل درس و تهذیب نفس اشتغال یافت و همزمان به تدریس سطح پرداخت. آخوند ملاعلی همدانی در سال 1310 ش به دنبال درخواست اهالی متدین همدان و حسب الامر استادش حاج شیخ عبدالکریم حائری، به همدان بازگشت و حدود پنجاه سال ریاست دینی آن شهر را برعهده داشت. آخوند همدانی از استوانه های بزرگ دین و زهد و تقوا در همدان و منطقه غرب کشور بود. ایشان حوزه علمیه همدان را سامانی مجدد بخشید و پناهگاهی برای روحانیت متعهد آن منطقه در فضای فساد آلود آن روزگار به شمار می آمد. چنان که به مرور زمان، کتابخانه بسیار با ارزشی را در همدان به وجود آورد که در آن منطقه کم نظیر بود. مجله پیک اسلام نیز توسط ایشان تاسیس شد و انتشار یافت. از این فقیه سترگ آثار متعددی بر جای مانده که اربعین حدیث، رساله ای در اجتهاد و تقلید، رساله در قاعده لاضرر و رساله ای در حبط و تکفیر از آن جمله می باشد. سرانجام این عالم ربانی و فقیه بزرگ در اول مرداد 1357 ش برابر با نیمه شعبان سال 1398 ق در 84 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در همدان به خاک سپرده شد. در مراسم تشییع ایشان، یکی از کم سابقه ترین اجتماعات مردمی پدید آمد که به تظاهرات سیاسی و نمایش اعتراض مردم مسلمان در برابر رژیم حاکم تبدیل شد. همچنین کنگره

بزرگداشت بیستمین سالگرد ارتحال ایشان، در روزهای سوم و چهارم مرداد 1377 ش با حضور نمایندگان مقام معظم رهبری و مراجع عظام و شخصیت های علمی و فرهنگی در همدان برگزار شد و از شخصیت فقهی، علمی و اجتماعی ایشان تجلیل به عمل آمد.

ص:299

_ عملیات قدس 4 در هورالهویزه (1364 ش)(1)

_ عملیات لبیک یا خمینی با رمز: فنای فی اللّه در منطقه شرق کارون، توسط سپاه (1367 ش)

_ آغاز اولین جشنواره بین المللی عکس، کاریکاتور و طرح های گرافیکی در تهران (1372 ش)

2مرداد

2مرداد

_ صدور اعلامیه مشترک علما در تأیید مرجعیت حضرت «امام خمینی» رحمه الله (1342 ش)(2)

1- عملیات قدس 4 با رمز مبارک یا محمد رسول اللّه ص، اللّه اکبر و با هدف تصرف دریاچه ام النعاج و چندین روستا در منطقه عملیاتی جنوب شرقی العماره در هورالهویزه توسط یگان های سپاه پاسداران انجام شد و چهار روز به طول انجامید. در این عملیات 160 کیلومتر مربع از هورالهویزه و دریاچه ام النعاج و نیز 20 پاسگاه آبی آزاد شده، مقداری از ادوات نظامی دشمن منهدم و مقداری به غنیمت گرفته شد.
2- پس از دستگیری حضرت امام خمینی ره و رویداد واقعه 15 خرداد 1342، تعدادی از علما و مراجع، از قم، مشهد و دیگر شهرها راهی تهران شده و ضمن تهیه نامه ای مبنی بر تأیید مرجعیت ایشان خواستار آزادی حضرت امام گردیدند. تعدادی از مراجع عالیقدر و علمای اعلام که در این حرکت شرکت داشتند عبارتند از: سید شهاب الدین مرعشی نجفی، مرتضی حائری یزدی، سیدمحمدهادی میلانی، سیدعلی بهبهانی، خادمی، جزائری، خسروشاهی، روح اللّه کمالوند، محمد صدوقی، سیدروح اللّه خاتمی، سیدمرتضی پسندیده، اکبر هاشمی رفسنجانی، صدرالدین حائری شیرازی، ابراهیم امینی و... . این حرکت و نیز ادامه اعتراضات مردمی در پی دستگیری حضرت امام، رژیم را به در پیش گرفتن سیاست آرام سازی و تشنج زدایی وادار کرد و با حرکتی نمایشی در صدد برآمد با آزاد نمایی رهبر نهضت اسلامی ایران، خشم ها را فرو نشاند. در نهایت حضرت امام

در یازدهم مرداد 1342ش از طرف رژیم آزاد شدند و پس از مدت کوتاهی در منزلی در تهران در حالت حَصر قرار گرفتند.

_ برگزاری دومین انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب شهید «محمدعلی رجایی» (1360ش)(1)

1- در حالی که جمهوری اسلامی ایران درگیر جنگی نابرابر بود و تمام توان و نیروی عناصر انقلابی در مسأله جنگ مصروف می شد، اختلافات بین رییس جمهوری و مجلس، اوضاع داخلی را آشفته می کرد. سرانجام کارشکنی های بنی صدر و اختلاف آفرینی او کار را به جایی رسانید که بنا به توصیه حضرت امام خمینی ره، مجلس شورای اسلامی مسأله عدم کفایت سیاسی او را به بحث گذاشت و آن را تصویب کرد. پس از عزل بنی صدر از مسند ریاست جمهوری که قبل از آن، حضرت امام نیز منصب فرماندهی کل قوا را که به او تفویض کرده بودند از وی باز ستاندند، کشور در حالی مهیای دومین انتخابات ریاست جمهوری می شد که اثر تلخ این حادثه هنوز هم در کام یاران انقلاب وجود داشت. در این انتخابات، زمینه ای فراهم شد تا لیاقت کاردانی و تعهد شهید رجایی بیشتر از قبل آشکار شود. در نهایت در تاریخ دوم مرداد 1360 ش، انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی برگزار شد که از مجموع چهارده میلیون و هفتصد و بیست و دو هزار رای ماخوذه، برادر محمدعلی رجایی در حدود سیزده میلیون رای را به دست آورد و به عنوان دومین رییس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد. این شهید والامقام در حالی این پست خطیر را برعهده گرفت که به تازگی، بنی صدر مخلوع از ایران فراری شده و ایران پس از حادثه هفتم تیر 1360، دورانی ویژه را می گذارند. حکم ریاست جمهوری محمدعلی رجایی در تاریخ یازدهم مرداد 1360 توسط حضرت امام تنفیذ شد و ایشان تا زمان شهادت به مدت کمتر از یک ماه، در این پست خدمت کرد.

ص:301

_ عملیات غدیر جهت دفع مجدد تجاوز دشمن از مرزهای جنوبی در منطقه شلمچه (1367ش)(1)

3مرداد

3مرداد

_ واگذاری امتیاز بهره برداری از معادن ایران به رویتر انگلیسی در زمان ناصرالدین شاه(1251 ش)(2)

1- در پی قبول قطعنامه 598 از جانب جمهوری اسلامی ایران، رژیم عراق به تصور ضربه زدن مجدد به نظام اسلامی، حملات گسترده ای را علیه ایران آغاز کرد. از این رو عملیات غدیر جهت دفع این تجاوز، در منطقه شلمچه توسط رزمندگان اسلام به اجرا درآمد. ماموریت بغداد آن بود که تلاش کند خوزستان و منابع نفتی آن را طی چند روز به اشغال خود درآورد و شانس خود را در این زمینه بیازماید. تهاجم سنگین دشمن در سراسر خطوط مرزی به خاطر آن بود که چنین هدفی را تعقیب کند و دقیقا به همین دلیل بود که رسانه های استکباری و حتی مزدوران منطقه ای استکبار به احیای طرح جداسازی خوزستان از ایران دامن می زدند. اما پاسخ سریع و قاطع ملت و نیروهای اسلام، بسیار تکان دهنده و هشیارانه بود و تلفات سنگینی را به نیروهای متجاوز در منطقه وارد آوردند. در این عملیات، صدها کیلومتر از سرزمین های میهن اسلامی مان که به مدت 3 روز به اشغال متجاوزین در آمده بود، باز پس گرفته شد و رزمندگان موفق شدند بخش هایی از استان خوزستان در منطقه عمومی شلمچه، جاده خرمشهر، اهواز، پادگان حمید و جفیر را آزاد ساخته و دشمن بعثی را در منطقه جنوب تا مرزهای بین المللی عقب برانند. در این عملیات علاوه بر کشته و زخمی شدن تعداد زیادی از قوای دشمن و چند درجه دار عالی رتبه، چندین تیپ و گردان زرهی و پیاده و کماندویی بعث به میزان 60 الی 100 درصد منهدم شد.
2- یکی از مشهورترین امتیازاتی که در زمان ناصرالدین شاه قاجار و با اصرار میرزا حسین خان سپهسالار، صدر اعظم وقت به بیگانگان داده شد، امتیاز رویتر بود. این امتیاز بین دولت ایران و یک فرد انگلیسی به نام بارون جولیوس رویتر در 24 ماده به امضا رسید. به موجب این قرارداد،

امتیاز انحصاری ایجاد راه آهن و استخراج معادن ایران از قبیل ذغال سنگ، آهن، مس، سرب، نفت و به طور کلی هر معدن دیگری را که قابل بهره برداری برای کمپانی باشد به مدت هفتاد سال به رویتر انگلیسی واگذار شد. در این قرارداد خفت بار، رویتر حق داشت به هر اسم و با هر شرایطی که لازم بداند، یک یا چند شرکت جهت انجام امور امتیاز نامه تشکیل دهد؛ اراضی مورد نیاز خود را به طور رایگان دریافت دارد؛ مصالح مورد استفاده اش را به طور مجانی تحویل گیرد و از پرداخت تمام حقوق و عوارض گمرکی معاف باشد. این قرارداد به علت تخلف در اجرای مفاد آن در زمان تعیین شده و همچنین دخالت روسیه، هرگز به مرحله اجرا نرسید ولی بدنامی آن برای میرزا حسین خان مشیرالدوله، معروف به سپهسالار، صدر اعظم ناصرالدین شاه ماند. البته دولت ایران بعدها، قرارداد دیگری به عنوان غرامت، با پسر رویتر منعقد کرد و از قِبَلِ آن، بانک شاهنشاهی و بانک صنایع و معادن ایران توسط وی تاسیس شد.

_ شهادت حجت الاسلام «سید حسین بهشتی نژاد» نماینده مردم اصفهان (1360ش)(1)

_ عملیات کوچک شهید چمران در منطقه جاده ماهشهر توسط سپاه(1360ش)

_ ورود اولین بخش از محموله 48 فروند هلی کوپتر «بل 21» آمریکا به عراق در جریان جنگ (1364 ش)

_ حمله منافقین و ارتش بعث عراق به مناطق کَرَند غرب و سرپل ذهاب در استان کرمانشاه

1- حجت الاسلام سید حسین بهشتی نژاد در سال 1332ش در اصفهان به دنیا آمد و پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی برای فراگیری علوم اسلامی راهی قم شد. وی در قم از محضر استادانی همچون حضرات آیات: حسین نوری همدانی، محمد فاضل لنکرانی، یوسف صانعی و مرتضی حائری یزدی استفاده برد و سطوح عالی حوزه را طی کرد. این شهید گرانقدر، پس از پیروزی انقلاب اسلامی به تبلیغ و تدریس در نهادهای انقلابی همچون جهاد سازندگی و سپاه مشغول شد و در نهایت از طرف مردم اصفهان به نمایندگی مجلس شورای اسلامی انتخاب گردید. شهید بهشتی نژاد سرانجام در سوم مرداد ماه سال 1360 ش برابر با روز شهادت امام علیع، در 21 رمضان سال 1400 ق توسط تروریست های گروهک منافقین در خانه اش ترور شد و به شهادت رسید.

ص:303

(1367ش)(1)

_ درگذشت خانم دکتر «عصمت ستارزاده» محقق و مترجم معاصر (1372 ش)(2)

4مرداد

4مرداد

_ مرگ «رضاخان پهلوی» در ژوهانسبورگ (1323 ش)(3)

1- در حالی که چندین روز از قبول قطعنامه 598 شورای امنیت توسط جمهوری اسلامی ایران می گذشت، در بعدازظهر روز سوم مرداد 1367 ش، گروهک تروریستی منافقین به همراه ارتش بعث عراق، هجوم مشترک خود را از طریق سرپل ذهاب به طرف شهر کرند در استان کرمانشاه آغاز کرد. آنان که عملیات خود را با هدف براندازی نظام اسلامی آغاز کرده بودند، وضعیت نظامی ایران را از هم پاشیده ارزیابی نموده، اوضاع داخلی کشور را آسیب پذیر می دانستند. از این رو، منافقین می پنداشتند با یک ضربه و شوک نهایی، نظام جمهوری اسلامی فرو خواهد ریخت و این تنها فرصت آنها است. این مزدوران کوردل چنان به وعده های دشمنان قسم خورده انقلاب اطمینان پیدا کرده بودند که جمع بندی نهایی درباره نظام آتی ایران را به چند روز بعد در میدانِ آزادی تهران موکول نمودند. این عملیات که فروغ جاویدان نام گرفته بود، با مقاومت دلاورمردانه بسیجیان و نیروهای مردمی، به حماسه غرورآفرین مرصاد تبدیل شد و طومار ننگین منافقین را درهم پیچید.
2- خانم دکتر عصمت ستارزاده در سال 1290 ش در تبریز زاده شد و در سال 1316 به عنوان معلم به وزارت فرهنگ پیوست. وی پس از مدتی، تحصیلات خود را ادامه داد تا این که در سال 1344ش موفق به اخذ دکترای زبان و ادبیات فارسی گردید. دکتر ستارزاده از همان آغاز به سبب تسلطی که بر زبان ترکی اسلامبولی داشت، تلاش خویش را صرف ترجمه آثاری کرد که دوستداران فرهنگ پربار فارسی به زبان ترکی نگاشته بودند، تا بدین طریق بتواند ارتباط کهن این دو سرزمین را گسترش بخشد. ایشان در این میان کتب متعددی ترجمه نمود که ترجمه شرح سودی بر حافظ در

چهار جلد، ترجمه شرح کبیر اَنغَرَوی بر مثنوی معنوی در پانزده جلد و نیز تفسیر سودی بر گلستان از آن جمله اند. سرانجام خانم دکتر ستارزاده این محقق و مترجم معاصر در سوم مرداد ماه 1372 در 82 سالگی در تهران درگذشت.
3- رضاخان میرپنج سوادکوهی ملقب به سردار سپه در سال 1250 ش به دنیا آمد. وی در جوانی وارد نظام شد و در قشون ایران، درجات نظامی را یکی پس از دیگری، احراز کرد. رضا خان در سوم اسفند 1299 ش، با همکاری انگلستان کودتایی به راه انداخت و پس از وقوع حوادث متعدد فرماندهی کل قوا را به دست آورد. وی راه قدرت طلبی را ادامه داد و با همدستی مجلس، سلسله قاجار را برانداخت و خود در آذرماه سال 1304 شمسی با نام رضاشاه بر تخت سلطنتی ایران تکیه زده، سلسله منحوس پهلوی را بنا نهاد. رضا خان پس از به دست گرفتن قدرت، همه مخالفان خود را سرکوب کرد و صداهای اعتراض را در گلو، خفه نمود. وی هر چند در ابتدای کار، می کوشید خود را به علمای شیعه و حوزه های علمیه نزدیک ساخته و خود را فردی متدین و محب اهل بیتع نشان دهد، ولی پس از به دست گرفتن قدرت، از هیچ برنامه دین براندازانه ای فروگذار نکرد و برای روحانیان و حوزه های علمیه، فشارهای زیادی روا داشت. رضاخان با هماهنگی غرب و به همراه افغانستان و ترکیه سیاست کشف حجاب و متحد الشکل کردن لباس ها را به اجرا درآورد و قیام اعتراض آمیز مردم در مسجد گوهر شاد را به بدترین وجه، به خاک و خون کشید. او در سال های سلطنت خود، کسانی را در به قدرت رسیدن او سهیم بودند از میان برداشت و مجاهد حق خواه، آیت اللّه مدرس را به شهادت رساند. رضا خان از تبار شاهان نبود ولیکن روستازاده ای بود که با فطانت و زیرکی شخصی خویش و کمک استعمار پیر، انگلیس، به مقام شاهی رسید. رضاشاه که بازیچه دست استعمار بود، هنگامی که کشور ایران در بدترین شرایط جنگ جهانی دوم از طرف متفقین اشغال شده بود، مجبور به کناره گیری گردید. دوران ننگین حکومت رضاخان، سراسر دیکتاتوری، استبداد، دین زدایی و فقر بود. سرانجام این سرسپرده استعمار، پس از سه سال تبعید در 4 مرداد 1323ش در هفتاد و سه سالگی در ژوهانسبورگ آفریقای جنوبی مرد. جنازه وی 6 سال بعد به ایران آورده شد و در شهر ری دفن گردید.

_ دیدار مسؤولان ایرانی با دبیرکل سازمان ملل پس از قبول قطعنامه 598 (1367 ش)(1)

1- دبیرکل سازمان ملل متحد به محض دریافت پذیرش رسمی قطعنامه 598 از سوی ایران، به تلاش وسیعی دست زد و پس از مشورت با اعضای شورای امنیت، رسما از وزرای خارجه ایران و عراق دعوت کرد به منظور انجام مذاکرات مربوط به اجرای قطعنامه، بلافاصله به نیویورک سفر کنند تا از سوم مرداد 1367ش، ملاقات ها و مذاکرات لازم صورت گیرد. از این رو هیئتی در رأس وزیر وقتِ امورِ خارجه ایران در دوم مرداد راهی نیویورک گردید و پس از دیدار و گفتگو با رییس شورای امنیت، مذاکرات خود را با دبیرکل سازمان ملل متحد آغاز کرد. این مذاکرات که جهت تعیین روز و شرایط آتش بس به اجرا درمی آمد، در حالی صورت گرفت که روز قبل از آن، منافقین با حمایت ارتش عراق از مرز منطقه غرب گذشته و به اسلام آباد وارد شده بودند و به سمت کرمانشاه پیشروی می کردند. سرانجام پس از ده جلسه دیدار و گفتگوی هیئت ایرانی با دبیر کل سازمان ملل در مورد زمان آتش بس و عقب نشینی دو طرف به مرزهای بین المللی، اقدامات نهایی صورت گرفت. به این ترتیب در 29 مرداد 1367ش برابر با 20 اوت 1988م آتش بس به طور رسمی برقرار شد.

_ درگذشت «غلامرضا کیوان سمیعی» شاعر معاصر (1372 ش)(1)

_ افتتاح بزرگترین پالایشگاه نفت سنگین جهان در بندرعباس (1376 ش) (2)

1- غلامرضا سمیعی متخلص به کیوان در سال 1292ش در کرمانشاه به دنیا آمد. وی در کنار دروس دبستان به فراگیری علوم عربی و قرآن پرداخت و تا مقاطع بالاتر ادامه داد. در نوزده سالگی برای ادامه تحصیل علوم دینی راهی قم و مشهد شد و از حضرات آیات شاه آبادی، حجت کوه کمره ای و ادیب نیشابوری ثانی و... بهره برد. وی در تهران مباحث کلام و عرفان، معقول و منقول و ریاضیات را فرا گرفت و سپس در زادگاه خود به امور اداری پرداخت. استاد کیوان سمیعی در طول حیات خویش، تحقیقات عمیقی درباره شعر، عرفان و ادب فارسی انجام داده و در کنار کار، به پژوهش و تحقیق پرداخته و آثاری را به وجود آورده است. از جمله این آثار، اوراق پراکنده، مقدمه بر خاک نشینان عشق و رساله تاریخ فلسفه و... می باشند. وی قبل از مرگ، کتابخانه شخصی خود را به دانشکده ادبیات دانشگاه رازی کرمانشاه اهدا کرد. استاد سمیعی در پی سرطان حنجره در 80 سالگی درگذشت و در قطعه مقبره الشعراء بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
2- بزرگ ترین پالایشگاه نفت سنگین جهان در بندرعباس که از مرحله طراحی تا ساخت و نصب تجهیزات آن، توسط متخصصان و کارشناسان داخلی صورت گرفته، از جمله طرح های مهم صنعت نفت کشور بوده و برای بالا بردن ظرفیت تولید فرآورده های نفتی در کشور و تامین مصارف داخلی و صدور بخشی از آن به خارج طرح ریزی شده است. ظرفیت این پالایشگاه با اشتغال زایی 1200 نفر، بیش از 230 هزار بشکه در روز می باشد. اجرای عملیات طرح عظیم آب رسانی از دریا به پالایشگاه به طور جداگانه و همزمان با عملیات اجرایی پالایشگاه با استفاده از امکانات گسترده صنعت نفت از جمله ویژگی های احداث آن می باشد که برای اولین بار در نوع خود صورت گرفته است.

ص:306

5مرداد

5مرداد

_ اقامه اولین نماز جمعه رسمی جمهوری اسلامی ایران در تهران به امامت آیت اللّه طالقانی (1358 ش)(1)

1- روز جمعه پنجم مرداد سال 1358 برابر با سوم ماه مبارک رمضان سال 1399 ق، اولین نماز جمعه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به امامت مرحوم آیت اللّه سیدمحمود طالقانی در دانشگاه تهران برگزار شد. امام خمینی ره، چند روز قبل از این تاریخ، این مهم را به ایشان سپردند و حکم برپایی و اقامه نماز جمعه را صادر فرمودند. واگذاری این تکلیف عظیم و سنگین توسط رهبر فرزانه انقلاب در حساس ترین بُرهه از زمان انقلاب اسلامی برعهده آیت اللّه طالقانی که زبان گویایی برای بازگویی حقایق و رسوا نمودن دشمنان انقلاب داشت، امر خطیری بود. جمعیت انبوه و میلیونی که از نخستین ساعات بامداد این روز از نقاط مختلف شهر تهران به دانشگاه و خیابان های اطراف هجوم آورده بودند، با مشاهده امام جمعه، تکبیرگویان، حمایت خویش را از رهبری امام خمینی رحمه الله و نهضت الهی ایشان اعلام داشتند. با آغاز اقامه نماز جمعه، گروهک های مغرور و منافق که برای فریفتن مردم و برای واژگون نشان دادن مسائل و به انحراف کشیدن انقلاب، دست به تبلیغات بسیار عظیم و خطرناک و حساب شده زده بودند، ناگهان با یک معجزه بزرگ الهی و اسلامی روبرو شدند و نقشه های خود را نقش برآب دیدند. اتحاد و اجتماع صفوف نمازگزاران نماز جمعه، توطئه های حساب شده و ترتیب یافته منافقان را خنثی ساخت و حیله و تزویر آنان را در هم شکست. شیاطین و منافقین در همه جا راه یافتند اما در صفوف به هم پیوسته نماز رسوخ پیدا نکردند. سرانجام از همین صفوف نماز جمعه بود که مشت های گره کرده به سوی منافقان و احزاب و گروهک های مغرور و مستکبر و از خدا بی خبر نشانه رفت و آنان را متواری و نابود ساخت. نماز جمعه پس از پیروزی انقلاب، همواره محلی برای هوشیاری و آگاهی بخشی به مردم و نیز مکانی برای تزکیه نفس و خشوع و خضوع در برابر ذات خداوندی بوده و هست.

ص:307

_ مرگ «محمدرضا پهلوی» پادشاه خائن ایران در قاهره (1359 ش)(1)

1- محمدرضا پهلوی در چهارم آبان ماه 1298 ش در تهران به دنیا آمد. پس از تاسیس سلسله پهلوی توسط رضاخان میرپنج، وی به عنوان ولیعهد انتخاب شد و این مقام را تا سال 1320 ش بر عهده داشت. با ورود متفقین به ایران و برکناری وتبعید رضاخان به آفریقای جنوبی، دولت های استکباری که محمدرضا را مهره ای آرام و مطیع دیدند، او را به سلطنت ایران نشاندند. از این پس، محمدرضا به عنوان پادشاه ایران، سلطنت خود را آغاز کرد. تا قبل از کودتای 28 مرداد 1332، نفوذ انگلستان در کشور بیشتر بود، ولی پس از کودتا، آمریکا به عنوان قدرت اصلی در مملکت، شاه را به هرطرف که منافع آن دولت طلب می کرد، می کشاند. با آغاز حرکت انقلاب اسلامی در خرداد 1342، شاه، با قساوتی تمام، مردم را به خاک و خون کشید و رهبر انقلاب اسلامی را در 13 آبان 1343 به تبعیدی ناخواسته فرستاد. پس از این تبعید، محمدرضا پهلوی یکه تاز میدان حکومت ایران شد و به دیکتاتوریْ خود محور بَدل گشت. در طول این سالیان، ساواک هرگونه مخالفتی را با شدت سرکوب می کرد و مستشاران آمریکایی در تمام ارکان کشور نفوذ کرده بودند. شاه برای تثبیت بیشتر مقام خود، در سال 1350 جشن های 2500 ساله شاهنشاهی ایران را برگزار نمود و عده زیادی از سلاطین و رؤسای جمهور و نمایندگان کشورها در آن شرکت کردند. هزینه این جشن ها در رسانه های غربی بازتاب بدی پیدا کرد و آنان ضمن نشان دادن فیلم های جشن، گوشه هایی از زندگانی رقت بار جنوب تهران را به نمایش گذاشتند. اقدامات اسلام ستیزانه محمدرضا پهلوی در سال های بعد شکل گسترده تری به خود گرفت و حتی تاریخ هجری شمسی را به تاریخ مجعول و موهوم شاهنشاهی بدل ساخت. در اواخر سال 1356، و پس از درج مقاله اهانت آمیز علیه امام خمینی، امواج توفنده انقلاب، بار دیگر پایه های پوسیده نظام شاهنشاهی را در بر گرفت. در این میان شاه سعی کرد با اقدامات عوام فریبانه، خشم مقدس ملت ایران را فرو نشاند. از این رو با برکناری نخست وزیر و دستگیری برخی از مهره های سرشناس پهلوی، درصدد بود تا تقصیر را بر گردن آنها بیندازد. وقتی این تلاش ها به جایی نرسید، محمدرضا خود در صفحه تلویزیون ظاهر شد و نطقی استرحام آمیز ایراد نمود و خطاب به مردم گفت که صدای انقلاب شما را شنیدم. او همچنین

از مراجع تقلید ملتمسانه درخواست کرد که مردم را هدایت نمایند و قول همه گونه آزادی داد. ولی نه دولت نظامی و نه نطق شاه، بازدارنده روند انقلاب نبود. در این حال محمدرضا شاه که برای خود چاره ای جز سرکوب و کشتار نمی دید، دست به ارتکاب جنایات متعددی زد. این کشتارها مانع از سقوط رژیم ستم شاهی نگردید و پس از فرار مفتضحانه او سرانجام در 22 بهمن 1357 ش، طومار سلطنت ننگین پهلوی و 2500 سال حکومت شاهنشاهی در هم پیچیده شد. شاه که چند هفته قبل از پیروزی انقلاب، ماندن در ایران را صلاح نمی دید، در 26 دی 1357، از کشور خارج شد و پس از ماه ها آوارگی، سرانجام در پنجم مردادماه 1359 ش در قاهره پایتخت مصر در میان غُربَت و بیماری و کوله باری از جنایت و وحشی گری به اسلاف خود پیوست.

_ عملیات کوچک رمضان (1360 ش)(1)

_ آغاز عملیات غرورآفرین «مرصاد» در منطقه اسلام آباد غرب (1367 ش)(2)

1- کمتر از یک ماه پس از فاجعه انفجار دفتر مرکزی حزب جمهوری اسلامی، عملیات محدود رمضان در تاریخ پنجم مرداد 1360 با همکاری سپاه و ارتش در محور حمیدیه _ کرخه نور انجام گرفت. در این عملیات نیروهای اسلام چندین کیلومتر از خاک میهن اسلامی را از اشغال دشمن بعثی خارج ساختند. در طی عملیات محدود رمضان، تعداد دویست تن از نیروهای دشمن، کشته و زخمی و نزدیک به دویست تن دیگر از آنان به اسارت رزمندگان اسلام درآمدند. همچنین چهل دستگاه تانک و نفربر نیز منهدم گردید.
2- گروهک منافقین در پی حملات عراق به خاک میهن اسلامی و عقب نشینی های موقت رزمندگان اسلام، با تصور این که پذیرش قطعنامه 598 ناشی از جدایی ملت و دولت است، به خیال واهی، فرصت را غنیمت شمرده و سعی در رسیدن به اهداف پلید خود نمود. منافقین با جمع آوری دیگر ضد انقلابیون سرخورده، از کشورهای مختلف اروپایی، نیرویی به استعداد تقریبی 15 هزار نفر فراهم کرده و با بهره گیری از جنگ افزارهای اهدایی صدام و دیگر اربابان خود، حمله خود را از غرب کشور به خاک جمهوری اسلامی ایران آغاز کردند. نیروی هوایی عراق با حمایت مقدماتی، آنها را برای ورود به عمق خاک ایران و در نهایت، فتح تهران، ترغیب می کند. با این اتحاد شوم، قسمت هایی از اراضی میهن اسلامی مورد تجاوز قرار می گیرد. ملت سلحشور و مسلمان ایران، پس از اطلاع از تجاوز منافقین به میهن اسلامی، به خروش آمده و به جبهه های جنگ اعزام می شوند. سرانجام عملیات مرصاد در پنجم مرداد ماه 1367، با رمز مبارک یا علیع و به منظور مقابله با منافقین در منطقه اسلام آباد و کرند غرب در استان کرمانشاه، آغاز گردید. منافقین خلق، خوشحال از پیروزی های مقدماتی و در یک اقدام عجولانه، راهی باختران (کرمانشاه) شده و به خیال باطل خود، قصد حرکت به سمت تهران و سرنگونی نظام جمهوری اسلامی ایران را نمودند. رادیو منافقین، با ارسال پیام به مردم باختران، از آنها می خواهد که زمینه را برای ورود ارتش به اصطلاح آزادی بخش مهیّا سازند و آماده جذب در گردان ها و لشکرها باشند. از آن طرف

رزمندگان اسلام در 34 کیلومتری باختران، ناگهان راه را بر ستون های منافقین می بندند و واحدهای زرهی رزمندگان، در یک اقدام متهورانه، تعداد زیادی از ادوات سنگین زرهی منافقین را هدف قرار داده و به آتش می کشند. جاده باختران _ اسلام آباد در همان لحظات اولیه، انباشته از ادوات سوخته شده می شود و عکس العمل سریع رزمندگان، منافقین را به فراری مفتضحانه وادار می سازد. این عملیات در روز بعد نیز با حمله هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایران با سرکوبی شدید منافقان ادامه یافت و دشمن را دچار شکست سخت و سنگینی نمود. بدین ترتیب، منافقان شکست خورده، در این تجاوز نابخردانه، متحمل تلفات و خسارات عظیمی شدند که بیش از 120 دستگاه تانک، 400 دستگاه نفربر، 90 قبضه خمپاره انداز 80 میلی متری، 150 قبضه خمپاره انداز 60 میلی متری و 30 قبضه توپ 106 میلی متری منهدم شد. علاوه بر آن ده ها دستگاه تانک، نفربر، خودرو و نیز صدها قبضه سلاح سبک و نیز مقادیری تجهیزات پیشرفته الکترونیکی و مخابراتی به غنیمت نیروهای اسلامی درآمد. در این عملیات، 4800 نفر از منافقان نیز کشته و زخمی شدند.

_ رحلت آیت اللّه «سید جواد حسنی خرمشاهی» عالم مشهور کرمانشاه (1375ش)(1)

1- آیت اللّه سیدجواد حسنی خرمشاهی از عالمان نامدار کرمانشاه، در خاندانی که نسبشان به امام حسن مجتبیع می رسید، در سال 1284 ش (1325 ق) به دنیا آمد. وی در کودکی پدرو مادرش را از دست داد و تحت سرپرستی و کفالت آیت اللّه آقا رحیم آل آقا، روحانی بزرگ شهر قرار گرفت. سید جواد، تحصیلات خویش را در مکتبخانه آغاز کرد و پس از آن به فراگیری علوم دینی پرداخت. وی در کنار تلمذ در محضر بزرگان، به مطالعه مداوم احادیث و اخبار و تاریخ و تفسیر همت گماشت و بر غنای معلومات خویش افزود. از آن پس، خدمات دینی خود را با تالیف، تبلیغ دین، امامت جماعت و ارشاد مردم آغاز کرد و بیش از پنجاه سال بر اریکه منبر و در جایگاه وعظ، مردم مسلمان را از بیانات خویش بهره مند نمود. مسجد آیت اللّه خرمشاهی در زمان جنگ تحمیلی و هشت سال دفاع مقدس (با نام مسجد میر عبدالباقی) از بزرگ ترین مراکز کمک رسانی به جبهه های نبرد بود و خود او نیز با وجود کهولت سن در جبهه ها حاضر می شد و با حضور خویش، روحیه بیشتری به رزمندگان اسلام می داد. از این عالم وارسته تالیفاتی چند به یادگار مانده از جمله: مفاتیح آیات قرآن، کتاب انسابِ سادات، فرهنگ لغت قرآن و دیوان اشعار. آیت اللّه خرمشاهی سرانجام پس از عمری نزدیک به 92 سال در پنجم مرداد 1375 ش برابر با 9 ربیع الاول 1417 ق درگذشت و در کرمانشاه به خاک سپرده شد.

ص:310

6مرداد

6مرداد

_ تظاهرات و اعتصاب دانشجویان ایرانی در آمریکا در حمایت از نظام اسلامی(1359ش)(1)

_ عملیات کوچک ایذایی در منطقه گلی دور توسط سپاه پاسداران (1366ش)

_ شهادت «میرباقر طباطبائی نژاد»، فرمانده قرارگاه تاکتیکی نصر (1367 ش)

1- به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی و قطع دخالت و نفوذ بیگانگان به ویژه آمریکا در امور داخلی ایران، دولت ایالات متحده سعی می کرد به هر نحو ممکن، منافع قبلی خود در زمان طاغوت را بار دیگر به دست آورد. همزمان با گسترش این اعمال فشار، حمایت از انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی، از سوی دانشجویان ایرانی و غیر ایرانی در کشورهای مختلف صورت عمل به خود می گرفت. در این میان، دانشجویان عضو انجمن های اسلامی آمریکا و کانادا و جمعی دیگر از طرفداران حکومت اسلامی ایران در مقابل کاخ سفید تجمع نمودند که مورد یورش پلیس آمریکا واقع گردید. در این حال، ده ها نفر بازداشت شدند اما با اعتصاب غذای آنها در بازداشتگاه، پلیس آنان را آزاد کرد. در این فاصله دانشجویان ایرانی مقیم انگلستان نیز که در حمایت از دانشجویان توقیف شده در آمریکا تجمع نموده بودند مورد حمله پلیس لندن قرار گرفته و در حدود 150 نفر بازداشت شدند. این اعمال با اعتراض امام خمینی رهمواجه گردید. ایشان در جریان دیدار نماینده پاپ با معظم له، از ظلم و ستم آمریکا، شوروی و انگلیس نسبت به ایران یاد کرده و ضمن اشاره به وضع دانشجویان فرمودند: شما می دانید با این جوان های ما، الان امریکا چه می کند و پلیس آمریکا چه کرده است. آیا آقای پاپ می دانند جوان های ما در غل و زنجیر، با دنده های، شکسته که بعضی در حال بی هوشی هستند، آیا ایشان توجه دارند؟

ص:311

_ همه پرسی اصلاحیه قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (1368 ش) (1)

_ برگزاری پنجمین انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب آیت اللّه «هاشمی رفسنجانی» به این مقام (1368 ش)(2)

_ روز ترویج آموزش های فنی و حرفه ای

7مرداد

7مرداد

1- پس از آن که حضرت امام خمینی ره در چهارم اردیبهشت ماه 1368 ش، خواستار بررسی مجدد قانون اساسی شدند، شورای بررسی قانون اساسی شکل یافت. این شورا بر اساس خواست حضرت امام درباره: رهبری، تمرکز در مدیریت قوه مجریه و قضاییه، تمرکز در مدیریت صدا و سیما، تعداد نمایندگان مجلس، تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام و تغییر نام مجلس شورای ملی به مجلس شورای اسلامی و... به بحث و تبادل نظر پرداختند. سپس شورای بازنگری پس از تشکیل ده ها جلسه، در صدد رفع اشکالات قانون اساسی اولیه برآمد تا اینکه پس از وقفه ای که در اواسط کار با رحلت امام خمینی رحمه الله ایجاد شد، کار شورا در بیست تیر ماه 68 پایان یافت و پس از تایید رهبر معظم انقلاب اسلامی، حضرت آیت اللّه خامنه ای، همه پرسی از ملت درباره قانون اساسی در ششم مرداد 1368 برگزار گردید. در این انتخابات بیش از شانزده میلیون نفر از واجدان شرایط رای گیری شرکت کردند و بیش از 97 درصد شرکت کنندگان در انتخابات به این قانون، رای آری دادند.
2- همزمان با برگزاری انتخابات همه پرسی اصلاح قانون اساسی، انتخابات پنجمین دوره ریاست جمهوری در ششم مرداد سال 1368 برگزار شد که در این میان آیت اللّه هاشمی رفسنجانی با کسب بیش از پانزده میلیون و پانصد و سی و هفت هزار رأی از مجموع کل شانزده میلیون و چهارصد و سی و نه هزار رأی ماخوذه، به عنوان رییس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شد. همزمانی این رای گیری با همه پرسی اصلاح قانون

اساسی و همچنین به جهت اینکه این انتخابات، اولین دوره رای گیری پس از رحلت حضرت امام بود، از اهمیت ویژه ای برخوردار گشت.

_ لغو کاپیتولاسیون، به فرمان «صمصام السَّلطنه» صدر اعظم احمد شاه قاجار (1297 ش)(1)

_ طرح استیضاح دولت «رضا خان» از سوی نمایندگان اقلیت مجلس به رهبری «مدرس» (1303 ش)(2)

_ فرار بنی صدر رییس جمهور مخلوع ایران و رجوی سردسته منافقان به فرانسه (1360 ش)(3)

1- یکی از اقدامات دولت صمصام السلطنه صدر اعظم احمدشاه، لغو کاپیتولاسیونی بود که در نتیجه قراردادهای بین ایران و روسیه تزاری پدید آمده بود. این اقدام جسورانه، در پی انقلاب کبیر روسیه و خلاص شدن ایران از شر دولت تزاری روس صورت گرفت. باید متوجه بود که لغو قراردادهای دو جانبه به خواست یک طرف صورت نمی بندد و اقدام یک جانبه صمصام السلطنه، بیشتر متکی بر تظاهر و مردم فریبی بود تا قانون بین المللی و منطق سیاسی.
2- اقلیت مجلس شورای ملی به دلیل سوء سیاست داخلی و خارجی رضاخان و قیام بر ضد قانون اساسی و حکومت مشروطه و توهین به مجلس و... او را استیضاح کردند و قرار شد تا در 7 مرداد 1303ش، رضاخان به مجلس برود و توضیح دهد. او که از این امر بسیار می ترسید تمام کوشش خود را به کار برد تا از استیضاح رهایی یابد. سرانجام با تهدید و تطمیع نمایندگان، جلسه مجلس را برهم زد. بعضی نمایندگانِ مخالف را به حبس کشید و بعضی دیگر را به وسیله مزدورانش مضروب ساخت. سرانجام در جلسه 17 مرداد، تیمورتاش عنوان کرد که مجلس از سردار سپه حمایت می کند و در یک قیام و قعود، رضاخان، از مجلس رای اعتماد گرفت و استیضاح، کارگر نیافتاد.
3- پس از آن که مجلس شورای اسلامی به دلیل همسویی و همکاری بنی صدر رییس جمهور وقت، با گروهک منافقین، دامن زدن به تشنجات و درگیری ها در کشور، کوتاهی در دفاع از مرزهای ایران در دوران جنگ و عدم ممانعت از تجاوز ارتش بعث عراق به مرزهای کشور، رای به عدم کفایت سیاسی وی داد و حضرت امام خمینی ره نیز، او را از ریاست جمهوری عزل کردند، او به یک زندگی مخفی روی آورد و همواره توسط نامه و نوار، مردم را به شورش و آشوب دعوت می کرد. اما زندگی مخفی

او چندان به طول نیانجامید و با مشت محکمی که مردم با شرکت در انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب شهید رجایی به این سمت، بر دهانش کوبیدند، با حالت سرخوردگی و ذلّت تمام، همراه با مسعود رجوی سرکرده منافقین و با چهره و لباس زنانه از کشور فرار کرد. او با یک هواپیمای بویینگ 707 ربوده شده، به طور غیر مجاز به سوی قبرس پرواز کرد و پیش از آن که هواپیماهای شکاری نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران که در تعقیب هواپیمای ربوده شده بودند به این هواپیما برسند، از مرز ایران خارج شد. همچنین پس از آن که وی در پاریس مستقر شد، مقامات فرانسه به تقاضای ایران برای استرداد بنی صدر ترتیب اثر ندادند و او در آن جا با همکاری رجوی، تشکیلاتی بانام «شورای مقاومت» برای مبارزه با جمهوری اسلامی و سران آن تشکیل داد. عمر این شورا چندان نپایید و به زودی متلاشی گردید.

ص:313

_ آغاز عملیات متوسط والفجر 3 در مهران (1362 ش)(1)

_ درگذشت «هادی اسلامی» بازیگر تئاتر و سینما (1372 ش)(2)

1- دشمن بعث پس از شکست تلخ در خرمشهر، مهران را تخلیه کرد و با موضع گیری در ارتفاعات حساس اطراف تسلط خود را بر مهران حفظ نمود. با این اقدام، ارتش عراق قادر بود با کمترین نیرو به منطقه تسلط داشته باشد و تعدادی از نیروهایش را در جبهه های دیگر به کار گیرد. از این رو، عملیات متوسط والفجر 3 در تاریخ 7 مرداد 1362 با رمز مبارک یا فاطمه الزَّهراس در جبهه میانی مهران در منطقه ای به وسعت 100 کیلومتر مربع، با همکاری ارتش و سپاه در دو مرحله صورت گرفت و تا 20 مرداد ادامه یافت. اهداف این عملیات، تصرف و تامین برخی از ارتفاعات منطقه، شکستن محاصره مهران و انهدام نیروهای دشمن، ایجاد سهولت در برقراری ارتباط بین مهران و شهرهای همجوار، ایجاد خط پدافندی جدید و راندن دشمن به پشت مهران بود. نتایج عملیات متوسط والفجر 3: تلفات نیروی انسانی: 500 نفر اسیر، 8000 نفر کشته و زخمی؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 165 دستگاه انهدامی و 3 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 1 فروند انهدامی، هلی کوپتر: 3 فروند انهدامی، خمپاره انداز: 16 قبضه انهدامی و 31 قبضه اغتنامی، خودرو: 33 دستگاه انهدامی و 15 دستگاه اغتنامی، دستگاه مهندسی: ده ها دستگاه انهدامی و 5 دستگاه اغتنامی.

2- هادی اسلامی در سال 1318 در محله پامنار تهران به دنیا آمد و فعالیت هنری خود را از دوره دبیرستان شروع کرد. سپس در دانشکده تئاتر به تحصیل پرداخت و با مدرک فوق دیپلمِ این رشته، در سال 1342 فارغ التحصیل شد. در همان سال با بازی در نمایشنامه روسری قرمز به جرگه هنرمندان حرفه ای تئاتر پیوست و در سال 1346 با اجرای نمایشنامه زیر گذر لوطی صالح به عنوان نویسنده و کارگردان هم مطرح شد. او در سال های پس از انقلاب اسلامی به سینما پیوست و در فیلم هایی چون: دست شیطان، اتوبوس، آوار، سرب، مستأجر، طعمه و... به ایفای نقش پرداخت. هادی اسلامی در طرح ارزشیابی هنرمندان به کسب درجه دکترای تئاتر نائل گردید. او در چهارمین جشنواره بین المللی فیلم فجر در سال 1364 در تهران، برنده جایزه بهترین بازیگر مرد برای فیلم اتوبوس شد.

8مرداد

8مرداد

_ رحلت آیت اللّه «شهاب الدین اشراقی» داماد مکرم حضرت امام خمینی رحمه الله (1360 ش)(1)

_ ارسال چهارمین نامه صدام به مسؤولان ایران پس از پایان جنگ (1369 ش)

_ درگذشت «استادعبداللّه فرادی» خوشنویس معاصر (1375 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ شهاب الدین اشراقی، در سال 1302 ش 1342 ق در شهرستان قم به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دروس مقدماتی و سطح نزد پدرش، به محفل درس خارج استادان نامداری همچون سید محمد محقق داماد، سیدحسین طباطبایی بروجردی و حضرت امام خمینی رحمه الله حاضر شد و به مقام والای اجتهاد دست یافت. وی همچنین به زبان فرانسه تسلط داشت. آیت اللّه اشراقی در طول حدود دوازده سال شاگردی در محضر حضرت امام خمینی، مورد توجه خاص استاد قرار گرفت و به شرف دامادی ایشان نائل آمد. ایشان در سال های تبعید حضرت امام در نجف و پاریس در کنار آن قائد عظیم الشأن حضور داشت و یاور امام بود. همچنین پس از انقلاب، در مدت اقامت حضرت امام درقم، به صورت غیررسمی مسؤولیت دفتر امام و رسیدگی به امور مراجعین را برعهده داشت. برخی آثار این فقیه جلیل عبارتند از: تفسیر قرآن در 20 جلد با نام سخن حق، چهره های درخشان و شرح بر عروهُ الوثقی. آیت اللّه شهاب الدین اشراقی سرانجام در اول مرداد 1360 ش دچار سکته شد و یک هفته بعد در 58 سالگی درگذشت و درمسجد بالاسر حرم حضرت معصومه(س) مدفون گردید.
2- عبداللّه فرادی در سال 1306 ش در تهران به دنیا آمد و پس از گذراندن مدارج ابتدایی و متوسطه، معقول و منقول را به اتمام رساند. بعدها در حقوق و نیز زبان و ادبیات فرانسه، تحصیل کرد. وی از کودکی از محضر استادان خوشنویسی متعددی از قبیل غلامرضا پاک نهاد، عماد طاهری معروف به عماد الشریعه، علی اکبر کاوه و سید حسن میرخانی

بهره برد و در هنر خوشنویسی به استادی دست یافت. از جمله آثار خوشنویسی به جای مانده از استاد فرادی می توان به مخزن الاسرار و مرآت العارفین اشاره نمود. ایشان به هنگام فوت، 69 سال داشت.

ص:315

_ درگذشت «سید جلال الدین مجتبوی» استاد برجسته و پژوهشگر شهیر علوم عقلی (1378 ش)(1)

_ روز بزرگداشت عارف شهید «شیخ شهاب الدین سهروردی» معروف به «شیخ اشراق»(2)

1- استاد دکتر سید جلال الدین مجتبوی از استادان گرانقدر دانشگاه تهران و پژوهشگران برجسته علوم عقلی در سال 1307 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات ابتدایی و متوسطه، مقطع لیسانس و سپس دکترا را به پایان برد و در فلسفه فارغ التحصیل گردید. از جمله استادان ایشان در این رشته می توان به آقایان شیخ محمد حسین فاضل تونی، علامه سیدمحمد کاظم عصار، دکتر علی اکبر سیاسی و استاد شهید مرتضی مطهری اشاره کرد. استاد پس از اخذ دکترا، در گروه فلسفه دانشگاه تهران به تدریس اشتغال ورزید و مدت 9 سال نیز ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی و مدیریت گروه فلسفه این دانشکده را برعهده داشت. دکتر مجتبوی در طی سال های متمادی، آثار متعددی در حکمت و فلسفه تالیف و ترجمه نمود که کلیات فلسفه، فلسفه یونان و روم و فلسفه یا پژوهش حقیقت از جمله ترجمه های ایشان می باشد. همچنین ترجمه و توضیح قرآن حکیم که به عقیده صاحبنظران از بهترین ترجمه های قرآن مجید به شمار می رود از این استاد برجای مانده است. استاد مجتبوی سرانجام پس از عمری تدریس و اشاعه فرهنگ اسلامی، سرانجام در 71 سالگی در تهران به رحمت ایزدی پیوست و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
2- ابوالفتوح یحیی بن حَبش ابن امیرَک سُهروردی، حکیم، متکلم، ادیب و فیلسوف شهیر، معروف به شیخ اشراق، در سال 549 ق در سهرورد در حوالی زنجان به دنیا آمد. وی پس از آن که حکمت و اصول فقه را فرا گرفت در علوم حکمت و فلسفه سرآمد همگان شد و بر اثر تیزهوشی، قوت حافظه و نیک اندیشی، در بسیاری از علوم زمان به استادی دست یافت. سهروری چون در بسیاری از موارد، برخلاف رایِ قدما سخن گفته و از حکمت ایرانی و اصطلاحات دین زردشتی استفاده کرده بود، متعصبان او را به الحاد و بی دینی متهم نموده و با نظر علمای حَلَب، فرمان به قتل او دادند. تا اینکه سرانجام وی را در سال 587 ق در 38 سالگی به قتل رساندند. سهروردی آثار متعددی به فارسی و عربی دارد که منطِقُ

التّلویحات، المقاوِمات، حکمهُ الاِشراق به عربی و روزی با جماعت صوفیان، عقل سرخ و پرتونامه به فارسی از آن جمله اند. سهروردی، حکمت اشراق را احیا نمود و آن را به کمال رسانید. در حکمت اشراق، سیر و سلوک تنها زاده فکر نیست، بلکه بر اثر ریاضت و راهنمایی ذوق حاصل شده است. ملاصدرای شیرازی و حاج ملا هادی سبزواری از عقاید سهروردی بهره بردند و از آن در ارایه و تبیین حکمتِ متعالیه استفاده کردند.

9مرداد

_ رحلت عالم امامی و فقیه اصولی آیت اللّه «ملااحمد بن علی اکبر فاضل مراغی» (1271ش)(1)

_ اعلام الحاق ایران به قرار داد بین المللی پست و تلگراف و تلفن (1354 ش / 31 ژوئیه 1975 م)

_ اعلام طرح پرچم رسمی جمهوری اسلامی ایران پس از پیروزی انقلاب اسلامی(1359 ش)(2)

1- آیت اللّه ملااحمد فاضل مراغی در اواسط قرن سیزدهم هجری قمری به دنیا آمد. وی در اصل از اهالی مراغه و ساکن تبریز بود. ایشان پس از طی تحصیلات مقدماتی علوم اسلامی، راهی حوزه علمیه نجف اشرف گردید و از محضر استاد اعظم، شیخ مرتضی انصاری و سید حسین کوه کمره ای و دیگر بزرگان استفاده نمود. فاضل مراغی پس از سالیانی که در حوزه نجف حضور داشت به مدارج بالای علمی دست یافت به تبریز بازگشت و به تدریس فقه و اصول و کلام پرداخت. از ایشان آثاری بر جای مانده که حاشیه بر نهج البلاغه، حاشیه بر صمدیّه، تفسیر قرآن و نکات القرآن و بیان دقائقه از آن جمله است. سرانجام این عالم امامی و فقیه اصولی و متکلم و ادیب بزرگوار، در نهم مرداد 1271 ش برابر با پنجم محرم الحرام 1310ق در تبریز درگذشت و پیکرش را به نجف منتقل نموده و در وادی السلام به خاک سپرده شد.
2- پس از گذشت بیش از یک سال از شکل گیری و تثبیت نظام جمهوری اسلامی ایران، از طرف دولت وقت، مشخصات فنی و ظاهری پرچم رسمی کشور اعلام شد. این طرح که پیش از این، در نیمه تیرماه 59 از تصویب شورای انقلاب و رییس جمهور گذشته بود، پرچم کشور را در رنگ های سبز در بالا، سفید در وسط و سرخ در پایین همراه با علامت مخصوص جمهوری اسلامی و شعار اللّه اکبر مشخص کرده بود. در توضیح مشخصات فنی و هندسی این طرح آمده است: علامت مخصوص جمهوری اسلامی به رنگ سرخ در وسط پرچم قرار می گیرد. همچنین شعار اللّه اکبر به رنگ

سفید و با خط کوفی بنّایی به نشانه روز پیروزی انقلاب، بیست و دو بار به صورت حاشیه در مرز رنگ سبز و سفید و نیز مرز سرخ و سفید تکرار می گردد. این طرح بیان کننده محتوای حکومت اسلامی به شمار می رفت و نقش کلمه اللّه در آن اشاره ای به مبدأ و منتهای آفرینش داشت. در پرچم جمهوری اسلامی ایران، رنگ سبز به عنوان نشانه مذهب شیعه، رنگ سفید به نشانه صلح دوستی و آرامش طلبی ملت ایران و رنگ قرمز به نشانه آمادگی ملت برای دفاع از استقلال و آزادی به قیمت ریخته شدن خون فرزندان این مرز و بوم تفسیر شده است.

- شهادت حجت الاسلام «کامیاب» نماینده مردم مشهد توسط منافقین (1360 ش)(1)

_ وقوع حادثه جمعه خونین مکه (1366 ش)(2)

1- حجت الاسلام کامیاب در سال 1329 ش در یکی از روستاهای گناباد چشم به جهان گشود و از جوانی به تحصیل علوم حوزوی پرداخت. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تلاش های قابل توجهی از خود نشان داد. سرانجام یک هفته پس از انتخاب از سوی مردم مشهد به نمایندگی مجلس شورای اسلامی در نهم مرداد 1360 در 31 سالگی، به دست مزدوران منافق به شهادت رسید. پیکر مطهر ایشان پس از تشییعی مردمی، در یکی از رواق های حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.
2- در روز نهم مردادماه 1366 شمسی برابر با ششم ذیحجّه سال 1407 قمری، هزاران زائر ایرانی و تعدادی از زائران دیگر کشورهای اسلامی در مکه معظّمه و خانه خدا، در حال انجام فریضه الهی برائت از مشرکین بودند که به دست ماموران دولت وهابی عربستان سعودی مورد تهاجم وحشیانه قرار گرفته و به شهادت رسیدند. زائران خانه خدا، مراسم برائت را همه ساله با الهام از تعالیم اسلام و قرآن برگزار می کنند و در آن، ضمن دعوت مسلمانان به اتحاد، بیزاری خود را از دشمنان اسلام به ویژه آمریکا و رژیم صهیونیستی اعلام می دارند. بر اثر این یورش بی رحمانه در خانه امن الهی، چهارصد نفر از حُجّاج ایرانی به شهادت رسیده و بیش از هزار نفر نیز زخمی شدند. حمله به زائران خانه خدا نشان داد که سردمداران وهابی عربستان، نه تنها لیاقت خدمت به حرمین شرفین در این کشور را ندارند، بلکه برای اثبات سرسپردگی خویش حاضرند احکام مُحکم الهی را نیز زیر پا بگذارند. برگزاری مراسم برائت از مشرکین در جریان اجتماع بزرگ و پرشکوه حجّ، تاثیر آن را دوچندان می کند. با توجه به این اهمیت، رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی ره و مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای، همه ساله بر انجام هرچه باشکوه تر مراسم برائت از مشرکین تاکید داشته و دارند.

_ پاکسازی سرپل ذهاب از لوث وجود دشمن توسط رزمندگان اسلام (1367ش)(1)

_ برگزاری کنگره بزرگداشت «شیخفضل اللّه نوری» (1370 ش)

_ دیدار تاریخی مقام معظم رهبری از صدا و سیما (1375 ش)(2)

1- پذیرش قطعنامه 598 از سوی ایران، عراق را در بن بست سیاسی و نظامی شدیدی قرارداد و توطئه های دشمنان را نقش برآب کرد. از آنجا که گروهک منافقین، قبول قطعنامه را از جانب ایران غیرممکن می دانستند، غافلگیر شده و قصد ضربه زدن به نظام اسلامی را در سر می پروراندند. پس از تلاش ناموفق رژیم بعث، منافقین در نظر داشتند به خیال خود تا دو روز بعد وارد تهران شوند، اما نیروهای مردمی با مقاومت جانانه خود راه را برآنان بستند و طی چندین ساعت، صدها تن از منافقین را به هلاکت رسانده، مابقی را فراری دادند. سرانجام پس از زمین گیر شدن دشمن در تنگه حسن آباد و فرار آنان، سرپل ذهاب از لوث وجودشان پاکسازی شد.
2- در تاریخ نهم مرداد 1375، مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای، از سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران بازدید کردند و ضمن آشنایی با فعالیت های گوناگون این سازمان، رهنمودهایی برای ارتقای کاری این مجموعه بیان فرمودند. ایشان در اولین مرحله از بازدید، از نمایشگاه ویژه ای تحت عنوان صدا و سیما در یک نگاه دیدن کردند و سپس از چهار استودیوی رادیویی نیز دیدار نمودند. همچنین حضرت آیت اللّه خامنه ای، در اجتماع مدیران و کارکنان سازمان صدا و سیما که در مسجد بلال این سازمان برگزار شد، از فعالیت های انجام شده در این سازمان، طی سال های اخیر به عنوان تلاش جهادگرانه، قوی، منسجم، متکی به اصول و دارای اهداف خوب و روشن یاد کردند و تداوم این تلاش ها را برای نیل به سطحی مطلوب و در حد انتظار از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ضروری دانستند. همزمان با این بازدید، ساختمان جدید مرکز صدا و سیما در اصفهان، مرکز تولید و پخش رادیویی اراک و طرح توسعه مرکز یزد به بهره برداری رسید و چهارده منطقه دیگر از کشور تحت پوشش شبکه چهار سیما قرار گرفتند.

ص:319

_ روز صدا و سیما(1)

_ روز اهدای خون(2)

10مرداد

10مرداد

1- برای گرامیداشت نهم مرداد 1375، سالروز بازدید تاریخی رهبر معظم انقلاب اسلامی از سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، این روز با عنوان روز صدا و سیما نامگذاری گردید. حضرت آیت اللّه خامنه ای، مقام معظم رهبری، در بازدید سیزده ساعته خود از این سازمان، پس از آشنایی با واحدهای گوناگون سازمان، بیاناتی درباره فعالیت های سازمان ایراد فرمودند و از روند کلی فعالیت های آن، اظهار رضایت نمودند.
2- در مرداد سال 1353 ش سازمان انتقال خون ایران با هدف سامان بخشیدن به وضع آشفته خون رسانی و به منظور ترویج فرهنگ اهدا، تهیه و تأمین خون و فرآورده های سالم و مطمئن و رایگان برای رفع نیاز بیماران نیازمند، به خصوص مبتلایان به تالاسمی، هموفیلی و لوسمی به وجود آمد. از آن تاریخ به بعد، سالروز تأسیس این سازمان در نهم مرداد ماه، به عنوان روز اهدای خون نام گذاری شده است. جمع آوری خون از داوطلبانِ اهدا، و آماده سازی آن برای نجات بیماران و مصدومین، ایجاد پایگاه در بیمارستان ها و واحدهای سیار و ثابت جهت تهیه خون، ثبت اطلاعات لازم به منظور دعوت برای اهدای خون به هنگام ضرورت و توزیع خون و فرآورده های آن به مراکز درمانی و بیمارستان ها و... از جمله کارهای سازمان انتقال خون ایران می باشد. طبق گفته کارشناسان، هر فرد بالغ بین 17 تا 65 سال با وزن متوسط پنجاه کیلوگرم، حدود پنج و نیم تا شش لیتر خون دارد و با اهدای 250 سی سی تا 450 سی سی از خون خود، نه تنها سلامتی خود را به مخاطره نمی اندازد، بلکه ضمن کمک به سلامتی خود، نجات بخش زندگی دیگری نیز خواهد شد. اهدای خون همچنین می تواند در کشف بیماری های نهفته در اهدا کنندگان کاملاً مؤثر باشد. هر فرد سالم می تواند در هر سال تا چهار بار با فاصله هشت هفته (دو ماه) خون اهدا کند.

ص:320

_ تجاوز نظامی امپراتوری عثمانی به مرزهای غربی ایران (1286 ش)(1)

_ عملیات نصر 6 در میمک توسط ارتش (1366 ش)(2)

_ پاکسازی سومار و قصر شیرین از لوث وجود دشمن توسط رزمندگان اسلام (1367 ش)

1- دولت عثمانی در آغاز مشروطیت و زمانی که دولت ایران درگیر مسائل داخلی و مبارزه با آزادی خواهان و مشروطه طلبان بود، با فرصت طلبی، چند منطقه از نواحی مرزی ایران را مورد تجاوز قرار داد و برخی مناطق را به اشغال خود درآورد. در این میان، بر اثر اعتراض شدید روسیه و انگلستان، عثمانی مجبور به تخلیه آن نواحی گردید، اما با حملات دیگر، آن مناطق را دوباره تصرف کرد. این بار نیز بر اثر اعتراض روسیه و انگلستان، نیروهای عثمانی عقب نشینی کردند. اعتراض این دو دولت به خاطر ایران دوستی و یا رعایت حقوق بین المللی نبود بلکه آنان درصدد بودند تا ایران و منافع آن را خود به تنهایی به یغما ببرند و مزاحمی نداشته باشند. چنان که در این مسیر قراردادهای استعماری فراوانی علیه ایران امضا کردند. به طوری که ایران را به سه منطقه نفوذ روس و انگلیس و بی طرف تقسیم کرده و به طور ثابت در کشور حضور نظامی داشتند.
2- عملیات نصر 6 در تاریخ دهم مرداد 1366 ش با رمز مبارک یا اباعبداللّه الحسینع، به منظور پاسخگویی به شرارت های آمریکا درخلیج فارس و همسویی با آمادگی مدافعان خلیج فارس و با هدف انهدام نیروهای دشمن و بیرون راندن بقایای آنها از منطقه عملیاتی میمک، توسط رزمندگان نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران اجرا شد. نیروی زمینی، در مرحله پایانی پاکسازی غرب کشور از وجود نیروهای بعثی، با عبور از میدان های مین، تله های انفجاری و...، ارتفاعات بسیار حساس میمک رامورد تهاجم خود قرار داده و آن ارتفاعات را به تصرف خود درآوردند. در این عملیات 2 فروند هواپیما، 17 دستگاه تانک و نفربر، 6 فروند هلی کوپتر و صدها دستگاه خودرو دشمن منهدم و 2500 نفر کشته و 120 نفر از قوای بعث به اسارت گرفته شدند. در این میان موقعیت رزمندگان اسلام، پس از دفع پاتک های دشمن که چند روز به طول می انجامد، با مقاومت تمام، حفظ و تثبیت می شود و این عملیات با دستاورد

مطلوب خود، پاسخ مناسبی بر جنایت های استکبار و سرسپردگان آنها می گردد.

ص:321

_ آغاز به کار اولین خط کشتیرانی ایران در دریای خزر (1368 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سید احمد روضاتی» عالم تهرانی (1380 ش)

11مرداد

11مرداد

_ شهادت آیت اللّه «شیخ فضل اللّه نوری» به دست ایادی وابسته به استعمار در تهران (1288 ش)(2)

1- اولین خط کشتیرانی ایران در دریای خزر با حضور وزرای راه و ترابری، اقتصاد و دارایی، جهاد سازندگی و برخی مسؤولان محلی در دهم مرداد ماه 1368 ش آغاز به کار کرد. با ایجاد این خط کشتیرانی در آب های خزر، قدرت صادرات و واردات کالا از طریق این آبراه مهم افزایش چشمیگیری یافت. با شروع به کار این خط، جمهوری اسلامی ایران، مبادی ورودی خود را گسترش داد و با این خط، مسیر صادرات به اروپا در حدود چهارهزار کیلومتر کوتاه شد. همچنین فعال شدن این خط، در ترانزیت کالا تأثیر به سزایی بر جای نهاد.
2- حاج شیخ فضل اللّه کجوری معروف به نوری فرزند ملاعباس در سوم دی ماه 1223 شمسی برابر با دوم ذیحجه 1259 قمری متولد گردید. پس از تحصیلات مقدماتی، به عراق رفت و از محضر درس میرزای بزرگ شیرازی و میرزا حبیب اللّه رشتی استفاده کرد. شیخ فضل اللّه در طی سالیان متمادی حضور در درس استادان زمان، به مجتهدی برجسته و فقیهی نامدار تبدیل شد و پس از چندی در سال 1264 ق با اشاره میرزای شیرازی برای هدایت و پیشوایی جامعه ایران، راهی تهران گردید. وی در تهران به اقامه جماعت و تالیف و تدریس علوم اسلامی و حوزوی پرداخت و بر اثر مهارت در فقه و اصول و سایر علوم اسلامی به زودی مورد استقبال طلاب و روحانیون قرار گرفت. در این میان فضلای برجسته ای تربیت یافتند که حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، حاج آقا حسین قمی، میرزا ابوالقاسم کبیر قمی، علامه محمد قزوینی و... از آن جمله اند. او در کنار فعالیت های علمی، به فعالیت های سیاسی هم می پرداخت و به

شدت با تز جدایی دین از سیاست مخالفت ورزید. شیخ در اوایل مشروطیت از پیشگامان و مجاهدان این نهضت بود و دوشادوش سیدعبداللّه بهبهانی و سیدمحمد طباطبایی به مبارزه پرداخت. شیخ فضل اللّه نوری در جریان تدوین قانون اساسی پیشنهادهایی به مجلس داد. ذکر مذهب جعفری به عنوان مذهب رسمی کشور و اصل نظارت فقها بر قوانین مجلس شورای ملی از جمله این پیشنهادها بود گر چه مورد مخالفت نمایندگان قرار گرفت ولی از هوشیاری و شمِّ سیاسی او حکایت داشت. ولیکن پس از چندی پی برد که دست های پلید و پنهانی به قصد پایمال کردن خون های ریخته شده در راه این نهضت پیدا شدند و مشروطه را نه به معنای حکومتی که مشروط به رعایت حدود و قوانین الهی باشد، بلکه به معنای رژیمی که مردم در مقابل آن مشروط به سکوت باشند و قوانین غربی در آن به اجرا درآید می خواهند. لذا مخالفت خویش را از مشروطه غیرمشروعه اعلام کرد و به تمام بلاد و ولایات تلگراف زد و مشروطه را حرام دانست. سرانجام جناح مقابل در یک دادگاه به ظاهر ملی او را محکوم به اعدام کردند. ایشان در برابر دعوت سفارت روس برای پناهندگی هرگز زیر بار این ذلت نرفت و شهادت در راه خدا را پذیرا شد. سرانجام شیخ فضل اللّه نوری را که خود از بنیانگذاران نهضت مشروطه در ایران بود، در 11 مرداد 1288 شمسی برابر با سیزدهم رجب 1327 ق، مصادف با سالروز ولادت امام علیع به چوبه دار کشیده و در میدان توپخانه تهران به شهادت رساندند. پیکر شیخ در ابتدا پس از اهانت های فراوانی که به آن روا داشتند، توسط خانواده و دوستان در محل امنی در تهران مدفون شد، اما پس از گذشت 18 ماه، جنازه شیخ را به طور مخفیانه و در حالی که هنوز سالم و تازه بود به قم منتقل کردند و در یکی از حجره های شمالی صحن حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپردند.

_ انتقال امام خمینی رحمه الله از پادگان عشرت آباد به داوودیه (1342ش)(1)

1- با دستگیری حضرت امام خمینی ره و سرکوب قیام پانزده خرداد 1342، امام را در ابتدا به باشگاه افسران بردند اما ساعاتی بعد به پادگان قصر و در چهارم تیرماه 42 به پادگان عشرت آباد منتقل نمودند. پس از مدتی و برقراری آرامش ظاهری، برای آنکه بهانه در زندان ماندن امام از مردم گرفته شود و خشم ها فروکش کند و نیز امکان حضور دائمی امام در جامعه سلب گردد، رژیم پهلوی تصمیم گرفت با انتقال امام از زندان، ضمن در حصر گذاشتن ایشان در محلی تحت اختیار ساواک، آن حضرت را دور از دسترس مردم قرار دهد. بر این اساس، رییس ساواک به دیدار آن حضرت رفت و ضمن اعلام خبر آزادی ایشان، از امام خواست تا در سیاست دخالت نکنند. پاسخ امام کوتاه و گویا بود. ایشان فرمودند: «ما در سیاستی که شما [به عنوان نیرنگ و دروغ و تزویر]معنا می کنید، از اول دخالت نداشته ایم.» در هر حال، در یازدهم مرداد 1342، حضرت امام پس از حدود 57 روز زندان، به منزلی در داوودیه تهران منتقل شدند. اگرچه قصد رژیم از انجام این عمل، کنترل بیشتر بر روی امام در نقطه ای خارج از زندان بود، اما مردم بلافاصله پس از اطلاع، بدون ترس و واهمه از تعقیب و دستگیری ماموران ساواک، سیل آسا روانه منزل امام شدند. یک روز پس از انتقال امام به داوودیه، روزنامه های کشور خبری را به دستور ساواک منتشر کردند تا در نظر مردم چنین وانمود کنند که انتقال امام از زندان به محل جدید، به دلیل تفاهمی بوده که میان ایشان و مقامات انتظامی به وجود آمده است. اما این توطئه به زودی با انتشار اعلامیه هایی توسط مراجع و علما افشا گردید و بطلان آن آشکار شد. حضرت امام خمینی رحمه الله تا فروردین سال بعد به مدت هشت ماه در این منزل سکونت داشتند و در 18 فروردین 1343 آزاد شدند. حوادث بعدی سرانجام به نحوی به وقوع پیوست که زمینه های اعتراض شدید آن حضرت به کاپیتولاسیون را در آبان 1343 به وجود آورد و در نهایت، رژیم برای اینکه امام به کلی از کشور به دور باشد، ایشان را در 13 آبان 1343 به ترکیه تبعید کرد.

ص:323

_ تنفیذ حکم ریاست جمهوری شهید «محمدعلی رجایی» ایران از سوی امام خمینی رحمه الله (1360 ش)(1)

1- پس از عزل بنی صدر از مسند ریاست جمهوری که قبل از آن، حضرت امام، وی را از فرماندهی کل قوا برکنار کرده بودند، کشور در حالی مهیای دومین انتخابات ریاست جمهوری گردید که اثر تلخیِ این حادثه که در نخستین سال های پیروزی برای نظام نوپای اسلام روی داد در کام دوستان و یاران انقلاب و ملت شریف و انقلابی ایران باقی مانده بود. در این میان دومین انتخابات ریاست جمهوری، زمینه ای فراهم آورد تا لیاقت، کاردانی و تعهد شهید رجایی پس از آن دوران تلخِ حاکمیت نفاق و لیبرالیزم بر کشور، بیش از پیش آشکار گردد. با اصرار و تاکید جناح های خط امام و معتقدان به ولایت، شهید رجایی در این انتخابات شرکت نمود و با رای قاطع و خیره کننده مردم شریف ایران که نشانه محبوبیت وی به رغم دوران محدودِ نخست وزیریش بود، دومین رییس جمهوری اسلامی ایران گردید. شیرینی خاطره مراسم تحلیف و تنفیذ حکم او در حضور حضرت امام در یازدهم مرداد سال 1360 که به هنگام دریافت حکم ریاست جمهوری، در برابر مرشد و مراد خود، زانو به زمین زد، هیچ گاه از ذهن ملت شریف ایران محو نخواهد شد. شهید رجایی در دوران کوتاه 29 روزه ریاست جمهوری خود که شهید باهنر را به عنوان نخست وزیر به مجلس معرفی و پس از تصویب مجلس در کنار خود داشت، با تشکیل کابینه ای انقلابی و جوان، در صدد برآمد مشکلات ناشی از شرایط جنگی، بحران های اقتصادی، اشتغال، تورم و... که بیشتر آنها به دلیل مصروف شدن وقت مسؤولان در اختلاف با بنی صدر لاینحل مانده بود را مرتفع نمایند ولی شهادت او در هشتم شهریور همان سال، ملت ایران را از وجود این شخصیت گرانقدر محروم ساخت و شهید رجایی را به آرزوی دیرین خود رساند.

_ لشکرکشی رژیم بعثی عراق به کشور کویت و اشغال کامل آن (1369 ش)(1)

_ رحلت عالم مجاهد و اندیشمند فرزانه آیت اللّه «سید عبدالرضا حسینی شهرستانی» (1376 ش)(2)

1- در یازدهم مرداد ماه 1369 ش برابر با دوم اوت 1990 م، عراق در یک یورش وسیع و ظرف چند ساعت، کشور کویت را به اشغال خود درآورد و پس از چندی اعلام کرد که کویت استان نوزدهم عراق است. به این ترتیب، نطفه یکی از مهم ترین رخدادهای تعیین کننده و تاثیرگذار در منطقه خاورمیانه در چند دهه اخیر بسته شد. پس از مدتی، با استمداد کویت از دولت ها و مجامع جهانی، گروه متحد غرب به رهبری آمریکا، عملیات وسیعی را در 26 دی ماه سال 1369 علیه رژیم عراق انجام داده و پس از خارج ساختن کویت از دست عراق، این کشور را آماج حملات خود قرار داده و خسارات فراوانی به ویژه به مردم محروم عراق وارد آوردند. از آن پس تحریم های همه جانبه از طرف مجامع جهانی و قدرت های بزرگ علیه عراق آغاز شد و برعقب ماندگی و فقر این کشور افزود. این تحریم ها تا سقوط رژیم صدام در سال 1382 ادامه یافت.
2- آیت اللّه حاج سیدعبدالرضا حسینی شهرستانی در سال 1299 ش 1339 ق در شهر مقدس کربلا به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات مقدماتی و سطوح حوزه، درس خارج خود را در محضر آیات عظام: سید محمد هادی میلانی، میرزا مهدی شیرازی، سیدعبدالحسین حجت و شیخ مرتضی آشتیانی سپری کرد و مدارج ترقی علمی را پیمود. آیت اللّه شهرستانی علاوه بر تحصیل و تدریس، به اقامه جماعت در صحن حسینی(ع) و پاسخگویی به مسائل دینی می پرداخت و راهنمایی و ارشاد مردم را سرلوحه فعالیت های خویش قرار می داد. وی در برابر نفوذ و تبلیغات فکری و سیاسی و ایجاد شبهات دینی از سوی حزب کمونیست و چپ گرایان عراق، ایستادگی می کرد و به منظور استحکام بنیان های فکری جوانان، با همکاری جمعی از اندیشمندان شیعه مجله پاسخ به مسائل دینی را منتشر نمود. او در آن مجله با کمک دیگر اندیشمندان، به صدها پرسش فکری و اعتقادی جامعه پاسخ می داد و حوزه خوانندگان خود را به فراسوی مرزهای عراق گسترانید. دامنه نفوذ این مجله، رژیم بعث را به واکنش واداشت. از این رو پس از آزار فراوان و حبس فرزندش، او را

از عراق بیرون کردند. از آن پس در سال 1350 ش به مشهد هجرت کرد و به امور دینی و مذهبی پرداخت. ایشان مؤسسات خیریه و عام المنفعه متعددی را تأسیس کرد و کتب گوناگونی را به رشته تحریر درآورد که المهدی الموعود، حاشیه بر قوانین، حاشیه بر معالم، نوروز در اسلام و... از آن جمله است. سرانجام آن عالم بزرگوار و خادم دین در 11 مرداد 1376 ش برابر با 27 ربیع الاول 1418 ق 77 سالگی در مشهد رحلت کرد و در صحن آزادی حرم امام رضا(ع) به خاک سپرده شد.

ص:325

_ روز جهانی شیر مادر (برابر با دوم اوت)

12مرداد

12مرداد

_ برگزاری انتخابات مجلس خبرگان قانون اساسی (1358 ش)(1)

_ درگذشت استاد «جواد بدیع زاده» موسیقی دان معاصر (1358 ش)(2)

1- بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و برگزاری اولین انتخاباتی که منجر به تعیین نوع حکومت و تشکیل جمهوری اسلامی در ایران گردید، بحث درباره تعیین قانون اساسی نظام در محافل مختلف گسترش یافت. از این رو پیش نویس قانون اساسی که از قبل به دستور امام خمینی ره نگارش یافته و متن آن توسط شورای انقلاب و هیئت دولت موقت مورد بحث و بررسی قرار گرفته بود جهت جلب آراء و نظرات مردم و اندیشمندان در 24 خرداد 1358 در روزنامه های کثیرالانتشار در 12 فصل و 151 ماده منتشر گردید. پس از آن و با تاکید حضرت امام مبنی بر تشکیل مجلس خبرگان بررسی نهایی قانون اساسی، لایحه قانون انتخابات جهت تشکیل مجلس خبرگان قانون اساسی به تصویب هیئت دولت و شورای انقلاب رسید. در نهایت بنا به تصویب دولت موقت، برگزاری انتخابات خبرگان قانونِ اساسی، در دوازدهم مرداد 1358 اعلام گردید و این انتخابات با شرکت گسترده مردم و انتخاب 75 نفر نماینده، برگزار شد. سرانجام این مجلس در 28 مرداد سال 58 با پیام حضرت امام افتتاح شد و به تدوین قانون اساسی پرداخت.
2- جواد اناری که بعدها به بدیع زاده مشهور شد در سال 1280 ش در تهران به دنیا آمد و به سبب صدای خوشی که داشت به خوانندگی روی آورد. بدیع زاده اولین خواننده ای است که ترانه هایش را خودش ساخته است. وی از آغاز تأسیس رادیو، شروع به فعالیت در آن نمود و با ارکسترهای رادیو همکاری داشت بدیع زاده که عضو شورای موسیقی بود، آثار بسیاری از خود به یادگار گذاشت. او به ردیف موسیقی ایران، آشنایی داشت و نخستین صفحه صدای بدیع زاده در سال 1304 ضبط شد. وی به هنگام فوت، 78 سال داشت.

_ تأسیس شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی (1359 ش)(1)

_ تنفیذ حکم دوره اول ریاست جمهوری حجت الاسلام «هاشمی رفسنجانی» توسط رهبر انقلاب (1368 ش)

1- برگزاری مناسبت ها، مراسم عمومی و راهپیمایی های سراسری کشور، علاوه بر تعظیم شعائر مذهبی، ملی و انقلابی، دارای اثرات بالقوه بالای فرهنگی، اجتماعی و سیاسی است که با بازتاب های گسترده بین المللی، وجهه مردمی نظام مقدس جمهوری اسلامی را به نمایش می گذارد. موضوع فعالیت مرکزی توانا و پویا برای تقبل مسؤولیت یاد شده و اداره صحیح و سازماندهی در جریان حرکت عمومی مردم، در قالب «شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی» رسمیت یافت. شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، به عنوان مرکز هماهنگی، مشارکت و هم فکری تشکیلات فرهنگی _ تبلیغی نهادهای انقلابی در حرکت های عمومی و فراگیر جامعه و اجرای طرح های تبلیغی مشترک و عمومی، انقلاب اسلامی را یاری می دهد. این شورا با تأیید حضرت امام و سرپرستی شهید حقانی تأسیس شد و در طول این مدت، همراه با شور و شوق وصف ناپذیر آحاد ملت به وظیفه پاسداری از حضور امت مسلمان ایران در صحنه انقلاب پرداخته است. در طول هشت سال دفاع مقدس و تا هم اکنون، این شورا، اساسی ترین نقش را در تدارک و برگزاری راه پیمایی های عظیم و سرنوشت ساز و تقویت و تحکیم حضور مؤثر آحاد ملت در مراسم های عمومی، بزرگداشت ایام اللّه و مناسبت های متعدد انقلاب اسلامی داشته است. این شورا با استفاده از این فرصت ها توانسته است به مقتضای شرایط و ضروریات، در خدمت به انقلاب اسلامی و اعتلای فرهنگ ملی، مستقل از جریانات و جناح های سیاسی، تنها در خط امام، رهبری و نظام حرکت کند.

ص:327

_ تنفیذ حکم دوره اول ریاست جمهوری حجت الاسلام «سید محمد خاتمی» توسط رهبر انقلاب (1376ش)(1)

13مرداد

13مرداد

_ تشکیل پلیس جنوب در پی انعقاد قرارداد 1915 میان روسیه و انگلیس (1294 ش)(2)

_ افتتاح فرودگاه بین المللی «مهرآباد» در تهران (1337 ش)

_ شهادت سردار رشید اسلام و فرمانده لشکر 10 «شهید علیرضا موحد دانش» (1362ش)

1- در دوازدهم مرداد 1376، مراسم تنفیذ حکم ریاست جمهوری اسلامی ایران، حجت الاسلام و المسلمین خاتمی، از سوی مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای با حضور مقامات بلند پایه داخلی و خارجی در حسینیه امام خمینی رهبرگزار شد. مقام معظم رهبری در ضمن حکم تنفیذ فرمودند: امروز به برکت الطاف کریمانه پروردگار متعال و دعای حضرت ولی عصر عج الله تعالی فرجه الشریف و شایستگی ملت بزرگ ایران، یک دوره دیگر از دوره های مسؤولیت اجرایی کشور آغاز می شود. اینجانب ضمن تبریک به ملت عزیز و با معرفت به شایستگی دانشمند متفکر جناب حجت الاسلام آقای سید محمد خاتمی، رای ملت را تنفیذ و ایشان را به ریاست جمهوری اسلامی ایران منصوب می کنم.
2- با گسترش شعله های جنگ جهانی اول، دولت های روس و انگلیس که نفوذ آلمان ها را در ایران بر خلاف منافع خود می دیدند، در قراردادی محرمانه، منطقه بی طرف ایران را که در قرارداد 1907 م پیش بینی شده بود، میان خود تقسیم و توافق کردند برای حفظ منافع خود در ایران، قشونی تشکیل دهند. از این رو، روس ها نیروی قزاق را به استعداد یازده هزار نفر با فرماندهی خود ایجاد کردند و دولت انگلستان، قوایی درجنوب کشور به نام پلیس جنوب تشکیل داد. افسران انگلیسی در رأس پلیس جنوب و افراد داوطلب هندی و ایرانی، سربازان آن را تشکیل می دادند. وظیفه اصلی این پلیس، تخلیه جنوب ایران از آلمان ها و عوامل آنها بود.

پس از این قرارداد محرمانه، روس ها تا اصفهان پیش روی کردند و قلمرو نفوذ خود را از تهران به اصفهان گسترش دادند.

_ رحلت آیت اللّه «سیدعلی اکبر برقعی قمی» (1366 ش)(1)

_ ارتحال فقیه جلیل آیت اللّه «حیدرعلی محقق» عالم نامی اصفهان (1379ش)(2)

1- آیت اللّه سیدعلی اکبر برقعی قمی متخلص به کاشف، در سال 1278 ش 1317 ق در قم به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات حوزوی، راهی نجف اشرف شد و از محضر حضرات آیات: میرزای نایینی و سید ابوالحسن اصفهانی، فقه و اصول و از میرزا علی اکبر حکمی یزدی، منطق، فلسفه و هیئت را فرا گرفت. آیت اللّه برقعی همچنین از حضرات آیات میرزا محمد ارباب، شیخ عباس قمی و آقا بزرگ تهرانی اجازه روایت و حدیث گرفت. آیت اللّه شهرستانی از آن پس راهی قم شد و پس از ورود آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری به قم، ایشان به عنوان یکی از مشاوران آن بزرگوار، درباره مشکلات طلاب با مؤسس حوزه علمیه، تبادل نظر می کرد. آیت اللّه برقعی در زمان جنگ جهانی دوم به تشکیل انجمن خیریه برای کمک به مردم همت گماشت و پس از جنگ در اجتماعات متعددی سخنرانی کرد. این عالم ربانی به عنوان یک پیشوای روحانی در کنگره جهانی صلح در پاریس و وین به ایراد سخن پرداخت که پس از آن سخنرانی و مراجعت از اروپا، از قم به شیراز و بعد به یزد تبعید شد و این تبعید، چهارده سال به طول انجامید. همچنین راهنمای دانشوران، مهر تابان، جلوه حق، دُرج گهر و سیاست نامه حضرت علیع و... از جمله آثار اوست. آیت اللّه برقعی قمی سرانجام در سیزدهم مرداد 1366 ش برابر با هشتم ذی قعده 1407ق در هشتاد و هشت سالگی در تهران درگذشت.

2- آیت اللّه حاج شیخ حیدر علی محقق در سال 1287ش 1336ق در اصفهان به دنیا آمد و پس از فراگیری خواندن و نوشتن به تحصیل علوم دینی روی آورد. وی پس از اتمام مقدمات و سطوح حوزه، وارد درس خارج حضرات آیات محمدرضا اصفهانی، سیدعلی نجف آبادی و سید محمد نجف آبادی حاضر شد و بهره های فراوان برد. سپس به حوزه علمیه قم عزیمت نمود و سالیانی چند از درس استادان شهیری همچون سید صدرالدین صدر، سید محمدحجت کوه کمره ای، سید محمدتقی خوانساری و سید حسین بروجردی استفاده کرد. آیت اللّه محقق پس از آن برای بهره گیری از مراجع بزرگوار نجف راهی آن سامان گردید و با حضور چهارده ساله در حوزه نجف در حلقه درسی آیات عظام: شیخ محمد کاظم شیرازی،

سیدجمال الدین گلپایگانی و سیدمحمود شاهرودی، بنیه علمی خویش را استوار ساخت. این عالم بزرگوار سپس به زادگاهش بازگشت و به تدریس، وعظ و ارشاد و اقامه جماعت پرداخت. وی در مدرسه نیم آورد اصفهان، در حجره ای ساده و بی پیرایه، سالیان فراوان به تدریس سطوح عالی حوزه اشتغال داشت و طلاب فاضلی پرورش داد. همچنین از آیت اللّه محقق، آثاری همچون تقریرات درس فقه آیت اللّه محمدرضا اصفهانی و تقریرات درس اصول آیت اللّه سید محمد نجف آبادی برجای مانده است. این عالم ربانی سرانجام در اواسط مرداد ماه 1379ش برابر با جمادی الاول 1421ق در 92 سالگی بدرود حیات گفت و در جوار مرقد صاحب بن عبادره در اصفهان در خاک خفت.

ص:329

14مرداد

14مرداد

_ سالگرد نهضت مشروطه ایران (1285 ش / 14 جمادی الثانی 1324 ق) (1)

1- ریشه انقلاب مشروطیت را باید در رفتار ظالمانه پادشاهان قاجار و تعدی و تجاوز شاهزادگان و وابستگان دربار و حکومت حاکمان ولایات و مداخله بی حد و حصر دولت های روس و انگلیس در امور ایران و مخالفت مردم با آنها دانست. بر مصدر کار، کسانی حضور داشتند که به جای رسیدگی به امور مملکت و مشکلات مردم، با بذل و بخشش های بی دریغ به فکر استحکام موقعیت خویش بودند.با به سلطنت رسیدن مظفرالدین شاه، فساد در دربار و فقر و بی عدالتی در جامعه بیداد می کرد. در ابتدا کلید حرکت انقلاب مشروطه از اهانت به روحانیان شروع شد. مسیو نوژ بلژیکی را که مسؤول امور مالی ایران بود، لباس روحانیت پوشاندند و در حال مسخرگی عکس گرفتند. از آن طرف، به دلیل اهانت کارگران بانک روس به قبرستان مسلمانان و اجساد مردگان، مردم به ساختمان در حال احداث بانک روس حمله کردند و آن را ویران ساختند. از سویی جنگ روس و ژاپن باعث شد قیمت قند بالا رود و به این بهانه دولت، دو تن از تجار و از مهم ترین بازاریان تهران را به چوب بست. بازار تعطیل شد و مردم و روحانیون جمع شدند و به مسجد آمدند و مساجد به عنوان مهم ترین پایگاه های انقلابی وارد عمل شدند. در نهایت و پس از طی حوادث فراوان، حرکت مردم با ارشادات و رهبری روحانیت آغاز گردید و برای رسیدن به خواسته های خویش که یکی از آنها تأسیس عدالتخانه بود، ادامه مسیر دادند و در این راه، تحصن علما و مردم در صحن حرم حضرت عبدالعظیم در ری و سپس مهاجرت به قم باعث عقب نشینی دستگاه استبداد شد. هرچند در این میان، عده ای آگاهانه و ناآگاهانه با پناه گرفتن در سفارت انگلیس، برای استمرار سلطه غرب در ایران، شرط تحقق نظام مشروطه را به کارگیری قوانین و ارزش های غربی و آموزه ها و دستاوردهای رنسانس اعلام کردند و بر آن پای فشردند. به طوری که حاضر نشدند احکام حیات بخش اسلام و آموزه های پیامبر اسلامص و ارزش های حکومت علوی، معیار و شرط مشروطه باشد. این مبارزه در مرحله بعد

منجر به ایجاد نظام مشروطه و تأسیس مجلس شورای ملی گردید و به حکومت استبداد پایان داد. هرچند نهضت مشروطه با آرمانی مقدس و والا و با رهبری روحانیت آغاز شد ولی در نهایت از مسیر اصلی خود عدول کرد، به طوری که کسانی غیر از مجاهدان اصلی بر مصدر کار قرار گرفتند و اصول اسلامی را در حاشیه قرار دادند.

_ رحلت علامه عارف و حکیم فرزانه «شیخ محمد باقر الفت اصفهانی» (1343 ش)(1)

1- علامه شیخ محمدباقر الفت اصفهانی در حدود سال 1261 ش 1301 ق در خاندان علم و تقوا در اصفهان به دنیا آمد. وی فرزند شیخ محمدتقی نجفی معروف به آقا نجفی اصفهانی، روحانی معروف اصفهانی در عصر قاجار بود. وی در ابتدا در زادگاه خود به کسب علوم اسلامی همت گماشت و در جوانی راهی حوزه علمیه نجف گردید. شیخ محمدباقر در نجف از محضر استادان ناموری همچون میرزای بزرگ شیرازی، آقا ضیاء الدین عراقی، شیخ باقر اصطهباناتی، آخوند خراسانی و شیخ الشریعه اصفهانی استفاده های شایانی برد و در انواع معارف اسلامی از قبیل فقه، اصول، فلسفه، حدیث، عرفان و ادب استادی یافت. وی پس از دریافت اجتهاد، در علم تاریخ از سرآمدان عهد خویش گردید و علاوه بر فراگیری ریاضیات قدیم و جدید، در فلسفه، علوم اجتماعی، رجال و فرقه شناسی و به ویژه فلسفه تاریخ مهارتی تام پیدا کرد. علامه الفت به زبان و ادب فرانسه تسلط کامل داشت و متون مشکل و کتاب های علمی آن زبان را به آسانی به فارسی ترجمه می کرد. علامه الفت اصفهانی در اوایل جنبش آزادی خواهی به جمع مشروطه خواهان پیوست ولی با بروز نشانه های انحراف و بی صداقتی متولیان امور، با استقرار مشروطه، خود را کنار کشید. با این حال بعدها از طرف اهالی اصفهان به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب شد. ایشان دو دوره در مجلس حضور داشت و پس از مدتی که عهده دار مستشاری دیوان عالی کشور بود، از امور دولتی کناره گیری کرد. الفت اصفهانی علی رغم دارا بودن مقام رفیع علمی و استعداد و حافظه ای شگرف، مردی فروتن و وارسته بود و خانه او در اصفهان مجمع فضلای شهر بوده است. از این دانشمند گرانمایه آثار متعددی بر جای مانده که ابواب الرُّوضات، پرورش استقلال، سفرنامه در 2 جلد و مجمع الاجازات در 2 جلد از آن جمله اند. علامه الفت اصفهانی سرانجام در 14 مرداد 1343 ش برابر با 26 ربیع الاول 1384 ق در 82 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در بقعه پدرش در نزدیکی امامزاده احمد بن علی اصفهان به خاک سپرده شد.

_ رأی اعتماد مجلس شورای اسلامی به نخست وزیری دکتر باهنر(1360ش)(1)

_ شهادت دکتر «حسن آیت» نماینده مجلس شورای اسلامی (1360 ش) (2)

1- به دنبال برکناری بنی صدر از مقام ریاست جمهوری و انتخاب شهید باهنر به عنوان رییس جمهور، بنا به پیشنهاد شهید رجایی، شهید دکتر محمد جواد باهنر به عنوان نخست وزیر به مجلس شورای اسلامی معرفی گردید. فردای آن روز این پیشنهاد در مجلس مطرح شد و روز 14 مرداد 1360، رأی گیری برای این منظور صورت گرفت. به این ترتیب شهید حجت الاسلام باهنر با کسب 130 رای از مجموع 168 رای ماخوذه، از مجلس شورای اسلامی رای اعتماد گرفت و پس از چند روز با معرفی اعضای کابینه و تایید مجلس کار خود را آغاز کرد. همراهی و هماهنگی و همفکری رییس جمهور وهیئت دولت و اکثریت مجلس شورای اسلامی، امید به برقراری آرامش و حل و فصل مشکلات و توفیق در مقابله با برنامه های استکبار جهانی را در دلها زنده کرد و پس از دوره ای یک و نیم ساله درگیری بین رییس جمهور سابق با عناصر انقلابی، چشم ها به دولت جدید و متحد شهید باهنر دوخته شد. اما کینه ورزی دشمنان اسلام و انقلاب اسلامی مانع از ادامه فعالیت این دو یار انقلاب گردید و در حالی که کمتر از دو هفته از آغاز به کار دولت شهید با هنر نمی گذشت بر اثر انفجار بمب در دفتر ریاست جمهوری، برادر محمد علی رجایی، رییس جمهوری و حجت الاسلام دکتر محمد جواد باهنر، نخست وزیر به همراه تعدادی از مسؤولان دیگر دولت به فیض شهادت نائل آمدند.
2- شهید دکتر حسن آیت در سال 1317 شمسی در نجف آباد اصفهان دیده به جهان گشود. وی پس از اخذ دیپلم، وارد دانشگاه شد و در رشته های ادبیات و روزنامه نگاری و حقوق، مدرک کارشناسی و در علوم اجتماعی مدرک کارشناسی ارشد و سپس دکترای علوم انسانی را دریافت نمود. دکتر آیت در آغاز نهضت اسلامی در ارتباط با چاپ و پخش اعلامیه های امام خمینی ره دستگیر و زندانی گردید و پس از آزادی از زندان به تدریس در دانشگاه های کشور مشغول شد. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی از طرف مردم اصفهان به نمایندگی مجلس خبرگان قانون اساسی و از طرف مردم تهران به نمایندگی نخستین دوره مجلس شورای

اسلامی انتخاب شد و در شورای مرکزی حزب جمهوری اسلامی نیز عضویت یافت. شهید دکتر حسن آیت از جمله افرادی بود که در مجلس خبرگان قانون اساسی، برای به تصویب رساندن ماده مربوط به ولایت فقیه، تلاش های موثری انجام داد و بعدها علیه بنی صدر، رییس جمهور خائن، افشاگری های زیادی نمود. این شهید والامقام سرانجام در 14 مرداد 1360 در تهران، جلوی درب منزل، از سوی منافقان کوردل به درجه شهادت نائل آمد و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ درگذشت «صدرالدین شایسته» نقاش و خطاط (1362 ش)(1)

_ عملیات نصر 7 با رمز یا فاطمه الزهرا در ارتفاعات دوپازا و سلیمانیه توسط سپاه (1366 ش)

_ شهادت «سید حسین حسینی» رهبر شیعیان پاکستان توسط گروهک سپاه صحابه (1367 ش)(2)

1- سیدصدرالدین شایسته در سال 1279 در شیراز به دنیا آمد. علوم دینی را نزد پدر و علمای دیگر شیراز تا درجه اجتهاد آموخت و نزد فرصت شیرازی ملقب به فرصت الدوله، حکمت و ادبیات و نقاشی و... آموخت. سپس به تهران آمد و در مدرسه صنایع مستظرفه، نزد کمال الملک به فراگیری نقاشی و مجسمه سازی پرداخت. پس از چند سال به دریافت پایان نامه و گواهی نامه از کمال الملک نائل آمد. پس از استعفای کمال الملک از مدرسه صنایع، در سال 1306 به شیراز بازگشت و در شیراز به تدریس نقاشی مشغول گردید. شایسته در کلیه رشته های نقاشی، از نقاشی هفت رنگ گرفته تا تذهیب و رنگ روغن توانایی و مهارت داشت. وی سرانجام در 73 سالگی درگذشت.
2- شهید سید حسین عارف حسینی در سال 1322 شمسی در دهکده ای در 20 کیلومتری «پاراچنار» در پیشاور پاکستان متولد گردید. بعد از اتمام تحصیلات ابتدایی و متوسطه در موطن خویش، به نجف اشرف عزیمت نموده و تحصیلات علوم دینی خود را آغاز کرد. او از همان آغاز جوانی، مبارزه با ستمگری های رژیم بعثی عراق را شروع نمود. سپس به حوزه علمیه قم مهاجرت کرده، ضمن مبارزه با رژیم طاغوتی ایران، دروس حوزوی را دنبال کرد. او پس از 10 سال، در اثر فعالیت های سیاسی از ایران اخراج و به موطن خود مهاجرت نمود و در آن جا به تعلیم علوم دینی و الهیات پرداخت. سید عارف حسینی در سال 1357 ش به ریاست نهضت فقه جعفری پاکستان و بعد از مدتی به رهبری شیعیان پاکستان انتخاب گردید. شهید حسینی همچنین به چهار زبان اردو، عربی، پشتو و فارسی به خوبی تسلط داشت. این روحانی مجاهد سرانجام در 14 مرداد 1367 شمسی برابر با بیست و یکم ذی حجه 1408 قمری به دست وهابیان متعصب پاکستان در چهل و پنج سالگی به شهادت رسید و شیعیان پاکستان را در ماتم و عزا فرو برد. امام خمینی ره در قسمتی از پیام خود در رابطه

با شهادت سید عارف حسین حسینی فرمودند: «بزرگترین فرق روحانیت و علمای متعهد با روحانی نماها در همین است که علمای مبارز اسلام، همیشه هدف تیرهای زهرآگین جهان خواران بوده اند».

ص:333

_ شهادت «مصطفی مازح» در راه اعدام سلمان رشدی (1368 ش)(1)

15مرداد

15مرداد

_ برگزاری اولین دوره کنکور سراسری در کشور توسط وزارت علوم(1348 ش)(2)

1- مصطفی مازح جوان انقلابی عضو حزب اللّه لبنان، پس از صدور فرمان تاریخی حضرت امامره مبنی بر اعدام سلمان رشدی، نویسنده کتاب موهن آیات شیطانی، خود را به محل اقامت این نویسنده مرتد در لندن رساند و در حالی که با خود مقادیر زیادی مواد منفجره حمل می کرد در ساختمان وی جای گرفت. هرچند در این انفجار به سلمان رشدی آسیبی نرسید و مصطفی به شهادت رسید، ولی پیام رسای امام خمینی ره در گوش جهانیان به صدا درآمد که پیروان حضرتش، سلمان رشدی را رها نخواهند کرد.
2- تا قبل از سال 1348، دانش آموزانی که دوره شش ساله تحصیلات متوسطه را پشت سر می گذاشتند پس از موفقیت در آزمون ورود به دانشگاه ها، می توانستند به تحصیل در دانشگاه اشتغال ورزند. با افزایش تعداد متقاضیان ورود به دوره های آموزش عالی، وزارت علوم تصمیم گرفت طی آزمونی که به کنکور موسوم شد، داوطلبانی را که در این آزمون موفقیت لازم را به دست آورند، برای ورود به دانشگاه، پذیرش نماید. از این رو اولین کنکور سراسری ورود به دانشگاه ها در پانزدهم مرداد 1348 با شرکت حدود پنجاه هزار داوطلب انجام گرفت. این تعداد در سال های بعد رو به فزونی نهاد به طوری که در آزمون ورودی سال 1352، 92 هزار نفر شرکت کردند و در سال 1355، تعداد شرکت کنندگان از مرز 220 هزار تن گذشت. کنکور پس از پیروزی انقلاب نیز همراه با تحولاتی ادامه یافت و به میزان رشد جمعیت جوان کشور، تقاضای ورود به دانشگاه نیز افزایش یافت. چنانکه در کنکور سال 1382، یک میلیون و پانصد هزار نفر در پنج رشته علوم ریاضی، علوم تجربی، علوم انسانی، هنر و زبان های خارجی به رقابت پرداختند که از لحاظ آماری در حدود 30 برابر نسبت به ابتدا افزایش داشته است. به طور معمول در هر

نوبت کنکور 10 الی 15 درصد شرکت کنندگان به دانشگاه راه می یابند که در طی سال های اخیر، حضور دانشجویان دختر از مرز پنجاه درصد کل داوطلبان فراتر رفته و بیش از شصت درصد قبولی های دانشگاه را خانم ها تشکیل می دهند.

_ استعفای «امیر عباس هویدا» از نخست وزیری رژیم پهلوی (1356ش) (1)

_ مسموم نمودن آب های مرزی جمهوری اسلامی ایران توسط رژیم عراق (1359 ش)(2)

1- روی کار آمدن کارتر به ریاست جمهوری ایالاتمتحده و فشار آمریکا به ایران به منظور اعمال به اصطلاح حقوق بشر و اعطای آزادی های سیاسی به مردم ایران و نیز اعلام ایجاد فضای باز سیاسی، مقدمه ای برای تغییر دولت در ایران شد. در اواخر سال 1355، ضمن مذاکراتی که با مقامات آمریکایی صورت گرفت، قرار بر این گردید تا هویدا برای انجام یک سلسله اقدامات ضروری در سطح مملکت جای خود را به یکی از افراد وابسته به سیاست آمریکا بدهد. استعفا یا برکناری امیر عباس هویدا از مقام نخست وزیری، در نیمه مرداد 56، برای مردم ایران که بیش از دوازده سال و نیم 4603 روز به شنیدن نام او به عنوان نخست وزیر عادت کرده بودند، واقعه ای شگفت انگیز بود. هویدا طولانی ترین مدت نخست وزیری را در تاریخ بعد از مشروطیت ایران به دست آورده بود و ریاست دولت او، با مدت زمامداری 25 نخست وزیر برابر است. چنین به نظر می رسید که شاه با نگه داشتن او می خواست ثبات رژیم خود را به رخ بیگانگان بکشد. تا این که شاه برای جلب نظر اربابان آمریکایی اش، هویدا را قربانی اهداف خود نمود و جمشید آموزگار را برای این کار انتخاب و نصب کرد.
2- با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، رژیم بعثی عراق با تحریک و حمایت شیطان بزرگ، آمریکا، به اقدامات ایذایی دست می زد و به دنبال بهانه ای برای تجاوز به خاک جمهوری اسلامی ایران بود. اخراج ایرانیان مقیم عراق از این کشور، انجام عملیات های جاسوسی در خاک ایران، تحریک و حمایت مالی و تسلیحاتی گروه های مختلف در خوزستان علیه جمهوری اسلامی و دامن زدن به تعصبات قومی و قبیله ای و مطرح کردن این موضوعات برای برانگیختن احساسات ناسیونالیستی مرزنشینان ایران، از جمله برنامه هایی بود که رژیم عراق پیش از آغاز رسمی جنگ و حمله سراسری به خاک جمهوری اسلامی ایران انجام داد. در ادامه این فعالیت های ضد نظام اسلامی، در این روز مزدوران عراقی، آب های روستاهای نوار مرزی را با آلاینده های سمی، مسموم کردند و باعث مسمومیت عده ای از اهالی روستایی از توابع قصرشیرین شدند که نیمی از این افراد،

کودکان زیر ده سال بودند. علی رغم این که مسؤولان نظام اسلامی سعی می کردند حتی الامکان از هرگونه درگیری که جنگی به دنبال داشته باشد اجتناب ورزند، با این حال رژیم بعث عراق از این تحرکات دست برنداشت تا در نهایت در 31 شهریور 1359، تهاجم سراسری خود را به خاک ایران آغاز کرد.

_ عملیات کوچک ثارالله در قصر شیرین توسط سپاه (1361 ش)

_ شهادت حجت الاسلام «مصطفی ردّانی پور» فرمانده قرارگاه فتح (1362ش)

_ شهادت سرلشگر خلبان «عباس بابایی» معاون عملیاتی نیروی هوایی ارتش (1366 ش)(1)

1- سردار رشید اسلام، سرلشکر خلبان، عباس بابایی، در سال 1329 ش در قزوین به دنیا آمد و در سال 1348 به دانشکده خلبانی نیروی هوایی راه یافت. وی پس از گذراندن دوره آموزش مقدماتی، برای تکمیل دوره به آمریکا رفت و دوره خود را در آمریکا با موفقیت سپری کرد. شهید بابایی با دارا بودن تعهد و تخصص، در مرداد 1360 به فرماندهی پایگاه هشتم هوایی اصفهان رسید. این سردار رشید اسلام، قسمت اعظم حضور خود را در پروازهای عملیاتی گذراند و سه هزار ساعت پرواز کرد. سرلشکر بابایی با روحیه شهادت طلبی به همراه شجاعت و ایثاری که در طول سال های دفاع مقدس به نمایش گذاشت، صفحات نوین و زرینی بر تاریخ نیروی هوایی افزود و تنها در دو سال آخر عمر، بیش از شصت ماموریت جنگی را با موفقیت کامل به انجام رساند. این خلبان غیور ارتش اسلام سرانجام در پانزدهم مرداد 1366 ش برابر با عید قربان، در یک عملیات برون مرزی به شهادت رسید و در تشییعی با شکوه در گلزار شهدای قزوین به خاک سپرده شد. وی در هنگام شهادت، معاون عملیاتی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران بود.

_ پذیرش آتش بس پس از 15 روز کارشکنی توسط عراق (1367 ش)(1)

_ قتل «شاپور بختیار» آخرین نخست وزیر دوران پهلوی (1370 ش)(2)

1- یک روز پس از گذشت پذیرش قطعنامه 598 توسط ایران اسلامی، رژیم جنگ افروز عراق با بمباران نیروگاه اتمی بوشهر، خوی تجاوزگری خود را بار دیگر آشکار کرد. در ادامه، در 31 تیرماه، ناگهان حمله گسترده خود را به خاک جمهوری اسلامی ایران آغازنمود و قصد داشت تا بار دیگر خرمشهر را اشغال کند. اما رزمندگان جان برکف، جانانه در مقابل دشمن متجاوز ایستادگی کرده و بعثیون را با دادن تلفات فراوان وادار به فرار کردند. سرانجام رژیم عراق با مشاهده قاطعیت مسؤولان جمهوری اسلامی ایران در دفاع از حقوق خود، چاره ای جز تن دادن به اجرای قطعنامه 598 ندید و آن را در 15 مرداد 1367 پذیرفت.
2- شاپور بختیار، آخرین نخست وزیر رژیم محمد رضا پهلوی، در سال 1293 به دنیا آمد. تحصیلات متوسطه بختیار در مدرسه فرانسوی بیروت سپری شد و در سال 1316 برای ادامه تحصیل راهی پاریس گردید. دوران 8 ساله اقامت بختیار در پاریس، تاثیری عمیق بر خلق وخوی او گذاشت. تاثیری که توانست هویّت فرانسوی را بر هویّت ایرانی او غلبه دهد، تا این که در سال 1318 ش با یک دختر فرانسوی ازدواج کرد. بختیار پس از دریافت دکترای حقوق از دانشگاه سوربن، در 1324 بدون همسر و سه فرزندش به تهران بازگشت و به حضور شاه جوان راه یافت. از آن پس مدارج ترقی را در ادارات دولتی پیمود و با جبهه های سیاسی متمایل به غرب، همکاری کرد. پس از کودتای 28 مرداد، به جرم همکاری با حزب توده دستگیر و 5/2 سال محبوس شد. بختیار در سال های دهه 1340 به پاس خدماتش در جبهه ملی دوم، از مراحم خاص دربار برخوردار گردید و مدیریت تعدادی از شرکت های بنیاد پهلوی را بر عهده گرفت. در حالی که روند رو به رشد مخالفت مردم مسلمان با حکومت رژیم پهلوی هر روز شدت می یافت، بختیار به عنوان آخرین تیر ترکش شاه، مقام نخست وزیری را عهده دار گردید. اما او توانست این سمت را تنها 37 روز حفظ کند. او در طول این مدت کوشید تا به کمک امپریالیسم آمریکا، رژیم در حال مرگ پهلوی را نجات دهد. وی در این دوران کوتاه به طراحی توطئه هایی نیز مبادرت ورزید که طرح انفجار هواپیمای حامل حضرت امام خمینی ره در مسیر بازگشت به تهران از آن جمله بود. با سقوط رژیم

پهلوی، شاپور بختیار، پس از یک دوره اختفا در تهران، با حمایت دست های مرموزی به خارج گریخت و عازم فرانسه شد. بختیار در فرانسه مورد حمایت کامل سرویس های اطلاعاتی غرب قرار گرفت و با تغذیه کلانِ مالیِ محافل صهیونیستی، نخستین فعالیت های توطئه گرایانه را علیه نظام نوپای جمهوری اسلامی آغاز کرد. از مهم ترین این توطئه ها، کودتای نافرجام نوژه در تیرماه 1359 و طرح تجزیه خوزستان بود که هر دو با شکست مواجه گردید. شاپور بختیار نزدیک به 12 سال به عملیات خیانت بار خود علیه آرمان های ملت و استقلال و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران ادامه داد تا اینکه سرانجام در نیمه مرداد 1370 در 77 سالگی در ویلای مسکونیش در حومه پاریس توسط افراد ناشناس به قتل رسید.

_ امضای طرح تحریم «داماتو» علیه ایران توسط «کلینتون» رییس جمهور وقت آمریکا (1375 ش)(1)

1- در ادامه فشارهای سیاسی _ اقتصادی دولت ایالات متحده آمریکا بر جمهوری اسلامی ایران، در تاریخ سوم آبان 1372 ش برابر با 25 اکتبر 1993 م، آلفونسو داماتو، سناتور جمهوری خواهِ آمریکایی، لایحه ای را برای اعمال تحریم های اقتصادی علیه ایران مطرح نمود که به طرح داماتو مشهور شد. هرچند این لایحه در ابتدا در کمیته امور بانکداری مجلس سنای آمریکا متوقف ماند، اما دو ماه بعد وی مجددا طرحی را برای تحریم کامل تجاری و مالی ایران پیشنهاد نمود که در 30 خرداد 1375 به تصویب نمایندگان کنگره آمریکا رسید و ماه بعد از آن از تصویب مجلس سنا نیز گذشت. برخی موارد اصلی این طرح عبارت بودند از: تحریم خرید نفت و هرگونه معامله مالی و پولی با ایران، ممنوعیت انتقال اعتبارات و مبادله ارز، ممنوعیت نقل و انتقال هر گونه دارایی متعلق به ایران و ایرانیان، ممنوعیت صدور پروانه صادرات مجدد و ممنوعیت ورود کالاها و خدمات ایرانی به آمریکا. همچنین به موجب این قانون، شرکت های غیرآمریکایی در صورتی که بیش از چهل میلیون دلار در صنایع نفتی ایران سرمایه گذاری نمایند، مشمول تحریم های سنگین آمریکا قرار خواهند گرفت. این قانون نقطه عطفی در روابط سیاسی و بین المللی آمریکا به حساب می آمد چرا که اولین اقدام این کشور برای جاری ساختن قوانین داخلی خود در عرصه بین المللی و جهان بود. قانون داماتو سرانجام در مراسمی که در روز پانزدهم مرداد 1375 ش به صورت مستقیم از کاخ سفید پخش می شد، در حضور مقامات این کشور، توسط بیل کلینتون، رییس جمهور وقت آمریکا امضا شد. هرچند، دولت ایالات متحده، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بارها تحریم اقتصادی علیه ایران را شدیدتر کرده است، ولی جمهوری اسلامی ایران، بدون توجه به این فشارها، با توکل بر خدا و همت ملت غیور و مسلمان ایران، به راه خود در مسیر خودکفایی ادامه داده و هراسی از دشمنان به خود راه نمی دهد.

16مرداد

16مرداد

_ درگذشت عالم نیکوکار آیت اللّه «سیدرضا فیروزآبادی» در ری (1344 ش)(1)

_ انتخاب «جمشید آموزگار» به نخست وزیری رژیم پهلوی (1356 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدرضابن سیدهاشم فیروزآبادی در حدود سال 1251 ش در فیروزآباد از نواحی اطراف شهر ری در خانواده ای کشاورز به دنیا آمد. وی پس از گذراندن مقدمات علوم در تهران، راهی نجف اشرف شد و از محضر استادانی همچون آخوند خراسانی و میرزا حسین خلیلی تهرانی و در کربلا از درس آیت اللّه سید اسماعیل صدر بهره ها بُرد. آیت اللّه فیروزآبادی سپس به ایران بازگشت و در زادگاهش به انجام وظایف دینی مشغول شد. وی از دوران کودکی در اندیشه خدمت به خلق خدا بود و حتی المقدور از آنان دستگیری می کرد. ایشان در اوایل مشروطیت، چهار دوره، نماینده مجلس شورای ملی بود. حضور وی در مجلس تنها برای دفاع از حقوق ملت را برعهده داشت، چنان که یک ریال از حقوق ماهیانه آنجا را تصرف نکرد و حقوق جمع شده چندین ساله را با اجازه مراجع تقلید به بنای بیمارستانی در شهر ری اختصاص داد. آیت اللّه فیروزآبادی تا اواخر عمر از رسیدگی به وضع بیماران کوتاهی نمی کرد و حتی تا نیمه های شب به قسمت های مختلف بیمارستان سرکشی و از بیماران دردمند عیادت می نمود. از آثار خیریه این عالم نیکوکار می توان به بیمارستان هزار تخت خوابی در ری، زایشگاه، پرورشگاه و دارالایتام، مسجد جامع و مدرسه اشاره کرد. آیت اللّه فیروزآبادی سرانجام در شانزدهم مرداد 1344 ش در 93 سالگی به جوار رحمت حق شتافت و در میان حزن و اندوه دوستداران، در مقبره ای که در کنار بیمارستان در ری برای خود بنا نموده بود، به خاک سپرده شد.
2- پس از روی کار آمدن جیمی کارتر به ریاست جمهوری آمریکا، شاه برای جلب رضایت صدرنشین جدید کاخ سفید، حاضر به قربانی کردن نزدیک ترین کسان خود، حتی هویدا، نخست وزیر مطیع و وفادرش بود. از این رو پس از دوازده سال و نیم نخست وزیری هویدا، او را از کار برکنار

کرد تا خود را بیشتر از قبل با سیاست های آمریکا موافق نشان دهد. شاه برای جانشینی هویدا به دنبال کسی می گشت که ضمن فرمانبرداری از او، از اعتماد و توجه ویژه آمریکا نیز برخوردار باشد. تا این که جمشید آموزگار را که به مدت بیست سال در صحنه سیاسی ایران در جریان انواع کارها قرار گرفته بود، به این سمت انتخاب کرد. فاجعه آتش سوزی سینما رکس آبادان، شهادت آیت اللّه سید مصطفی خمینی، اعلام فضای باز سیاسی، چاپ مقاله اهانت آمیز علیه امام در روزنامه اطلاعات، وقایع خونبار 19 دی قم و 29 بهمن 56 در تبریز از جمله وقایع دوران نخست وزیری آموزگار بود. سرانجام این عنصر خود فروخته پس از یک سال صدارت، به علت عدم موفقیت در کنترل نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی ره و گسترش انقلاب به سراسر کشور در چهارم شهریور 1357 از مقام خود استعفا داد.

ص:339

_ تشکیل جهاد دانشگاهی به فرمان «امام خمینی» رحمه الله (1359 ش) (1)

1- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، فضای جامعه از فرهنگ طاغوتی پاک نشده بود و مظاهر آن در همه جا به چشم می خورد. همچنین عوامل فعال طاغوتی در دانشگاه ها مانع اشاعه فرهنگ اسلامی بودند. در نتیجه دانشجویان در برابر این مسأله، به مقابله برخاستند و دانشگاه ها تعطیل شد. حضرت امام با تأیید این حرکت، فرمان تشکیل نهاد انقلابی جهاد دانشگاهی را صادر کردند تا پس از تشکیل ستاد انقلاب فرهنگی، فرهنگ منحط غربی از مراکز علمی و فرهنگی کشور زدوده شود. این مرکز فرهنگی در سال 1363، به عنوان ستاد اجرایی انقلاب فرهنگی تغییر نام داد تا این که در سال 1364، پس از استقلال دانشگاه ها و جدا شدن وزارت فرهنگ و آموزش عالی، مجددا به عنوان جهاد دانشگاهی مطرح گردید. بر اساس اساسنامه این نهاد جهاد دانشگاهی نهادی است عمومی و غیر دولتی، زیر نظر شورای عالی انقلاب فرهنگی، دارای شخصیت مستقل و از لحاظ استخدامی و مالی، تابع مقرراتی است که در چهارچوب اختیارات قانونی به تصویب هیئت امنای جهاد دانشگاهی می رسد. از سال 1369، جهاد دانشگاهی به عنوان پلی میان دانشگاه و بخش صنعتی و خدماتی کشور معرفی و محل استقرار آن، بیرون از دانشگاه تعیین شد. گسترش تحقیقات و شکوفایی روحیه پژوهش، گسترش طرح های کاربردی و نیمه صنعتی از طریق پیوند با مراکز علمی و تحقیقاتی به منظور به کارگیری وظایف و توسعه امور فرهنگی در سطح جامعه از طریق همکاری با حوزه و دانشگاه و سایر مراجع و نهادهای فرهنگی به ویژه برای نسل جوان، از اهداف مهم جهاد دانشگاهی می باشد.

ص:340

_ عملیات قدس 5 در منطقه هورالهویزه توسط سپاه (1364 ش)

17مرداد

17مرداد

_ امضای قرارداد 1919 م وثوق الدوله بین ایران و انگلیس (1298 ش)

_ استیضاح نافرجام «رضاخان سردار سپه» از سوی گروه اقلیت مجلس (1303 ش)(1)

_ الحاق ایران به پیمان بین المللی منع آزمایش های هسته ای (1342ش)

_ افتتاح مرکز تلویزیونی در ارومیه (1347 ش)

_ درگذشت مرجع تقلید آیت اللّه العظمی «سیدمحمدهادی میلانی» در مشهد مقدس (1354 ش)(2)

1- در هفتم مرداد 1303 ش آیت اللّه سید حسن مدرس به نمایندگی از گروه اقلیت مجلس، لایحه استیضاح رضاخان را قرائت کرد و در موارد: سوء سیاست داخلی و خارجی، اقدام علیه قانون اساسی و مشروطه، توهین به مجلس شورای ملی و عدم تحویل اموال محکومان به خزانه دولت، خواهان استیضاح وی شد. رضاخان سردار سپه که از سخنوری هیچ نمی دانست و از استیضاح بیم داشت، کوشید با جنجال آفرینی، جلسه استیضاح را برهم زند. در روز 17 مرداد که برای استیضاح معین شده بود، هواداران سردارسپه و جمع زیادی از مردم نیز در مجلس تجمع کرده بودند. پس از ورود مدرس به مجلس، بین هواداران رضاخان و نمایندگان، درگیری روی داد و حتی رضاخان قصد حمله به مدرس را داشت که اطرافیان مانع شدند. آشوب سبب شد که جمعی از نمایندگان و مردم به دست عده ای از اشرار آسیب ببینند. عصر آن روز که نمایندگان مجلس به منظور تشکیل جلسه استیضاح حضور یافته بودند، نمایندگان اقلیت تصمیم گرفتند به سبب فقدان امنیت جانی خود، از حضور در صحن مجلس خودداری کنند. پس از این، سردارسپه با اظهار جملاتی، تقاضای رای اعتماد کرد. مجلس نیز بار دیگر به سردار سپه رای اعتماد داد و او در

هفتم شهریور، دولت جدید خود را به ولیعهد معرفی کرد. پس از این واقعه سردار سپه بر بیشتر امور به طور کامل مسلط شد و دوره تازه ای از اختناق در ایران آغاز گردید.
2- آیت اللّه العظمی سید محمدهادی میلانی در سال 1274 ش 1313 ق در نجف اشرف متولد گردید. ایشان پس از گذراندن مراحل مقدماتی علوم اسلامی، از محضر فقیهان نامداری چون میرزای نائینی، آقا ضیاء عراقی، محمدحسین غروی اصفهانی و شیخ الشریعه اصفهانی بهره برد و پس از دریافت درجه اجتهاد، به تدریس روی آورد. جلسات درس ایشان در حوزه نجف، بسیار با شکوه بود و شاگردان فراوانی در آن تربیت شدند. حضرات آیات: حسین وحید خراسانی، محمدتقی جعفری، سیدعباس صدر، مهدی نوقانی و کاظم مدیر شانه چی و ده ها عالم فاضل، از محضر درس آیت اللّه میلانی، استفاده کردند. وی پس از سال ها اقامت در عتبات، در سال 1334 ش وارد شهر مقدس مشهد گردید و به حوزه علمیه مشهد، رونقی دوباره داد. ایشان در کنار تدریس، تالیف و نیز ارشاد مردم، از همراهی نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی رحمه الله غافل نبود و حضوری مؤثر داشت. سرانجام این فقیه جلیل و مرجع عالی قدر در 17 مرداد سال 1354 ش مطابق با آخرین روز از ماه رجب سال 1395ق در 82 سالگی در مشهد مقدس درگذشت و در حرم مطهر رضوی به خاک سپرده شد.

_ صدور حکم نخست وزیری حجت الاسلام دکتر محمد جواد باهنر (1360 ش)

_ ارتحال آیت اللّه العظمی «سیدابوالقاسم خویی» زعیم بزرگ حوزه علمیه نجف اشرف (1371 ش)(1)

1- آیت اللّه العظمی سیدابوالقاسم خویی در سال 1278 ش 1317 ق در شهرستان خوی به دنیا آمد. ایشان پس از تحصیل برخی مقدمات در زادگاه خود، راهی نجف اشرف گردید و از محضر آیات عظام: شیخ الشریعه اصفهانی، میرزای نایینی، ضیاءالدین عراقی، محمدحسین غروی اصفهانی، محمد جواد بلاغی و سیدمحمد حسین بادکوبه ای استفاده کرد. در حدود 30 سالگیِ آیت اللّه خویی، بسیاری از علمای زمان به اجتهاد ایشان گواهی دادند و از این زمان بود که حلقه درس خارج وی تشکیل شد و بیش از شصت سال ادامه یافت. در طول این مدت طولانی هزاران شاگرد در محضر پرفیض این عالم ربانی پرورش یافتند که هر یک به عنوان مرجعی در سراسر سرزمین های اسلامی منتشر شده اند که حضرات آیات: حسین وحید خراسانی، میرزا جواد تبریزی، سید عباس خاتم یزدی، سید محمدحسین فضل اللّه، سید عبدالاعلی سبزواری، سیدعلی حسینی سیستانی، سید محمد باقر صدر و محمد تقی جعفری از آن جمله اند. همچنین از این عالم ربانی آثار فراوانی به یادگار مانده است که می توان به معجم رجال و الحدیث در علم رجال در 23 جلد، مصباح الفقاهه و تکمله منهاج الصادقین اشاره کرد. آیت اللّه خویی در اواخر عمر به علت رهبری مردم در مبارزه با رژیم خونخوار بعث عراق به کوفه تبعید شد تا اینکه سرانجام در 17 مرداد 1371 ش برابر با 8 صفر 1413 ق در 94 سالگی درگذشت. پیکر پاک این عالم بزرگ در مراسمی خَفَقان بار و بدون حضور مردم، در مسجد الخضراء، محل تدریس ایشان در نجف اشرف، به خاک سپرده شد.

_ گروگان گیری و شهادت دیپلمات های کشورمان در افغانستان توسط گروهک طالبان (1377 ش)(1)

_ درگذشت دکتر «غلامعلی رعدی آذرخشی» استاد بنام فرهنگ و ادب ایران (1378 ش)(2)

1- پس از درگیرهای فراوانی که بین دولت افغانستان و گروه طالبان در مناطق گوناگون این کشور روی داد، سرانجام کابل پایتخت این کشور به اشغال طالبان درآمد. از این رو دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران در کابل به مزار شریف منتقل گردید و امور مربوط به سفارت در آن شهر ادامه یافت. با حمله نیروهای طالبان به سمت شمال افغانستان، شهر مزار شریف نیز به اشغال این گروه درآمد و آنان بدون توجه به مصونیت سیاسی و قوانین بین المللی، نُه دیپلمات ایرانی و خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی را به شهادت رساندند. تا یک ماه پس از این فاجعه، گروه طالبان از اعلام خبر شهادت ایرانیان خودداری می کرد تا این که در نوزدهم شهریور سال 77، این خبر را اعلام نمود. این عمل ضد انسانی با محکومیت شدید جمهوری اسلامی و دولت ها و مجامع مختلف روبرو گردید.
2- دکتر غلامعلی رعدی آذرخشی در سال 1288 ش در تبریز به دنیا آمد و تحصیلات اولیه را در زادگاه خود سپری کرد. وی سپس در سال 1306، از دانشگاه تهران لیسانس گرفت و در سال 1315 دکترای حقوق و ادبیات تطبیقی را از فرانسه اخذ نمود. وی در طول سال های خدمت خود در وزارت فرهنگ سمت های متعددی را عهده دار گردید که مدیریت کتابخانه فنی وزارت فرهنگ، مدیر کلی وزارت فرهنگ، ریاست هیئت نمایندگی ایران در یونسکو و نماینده ثابت و دایمی ایران در یونسکو از آن جمله است. دکتر رعدی سال های متمادی در دانشگاه تهران تدریس می کرد و در سال 1347، دانشکده ادبیات دانشگاه ملی شهید بهشتی را تاسیس نمود. وی که عضو فرهنگستان ایران بود و در شعر دستی داشت، آثار متعددی را به نگارش درآورد که مجموعه شعر نگاه، رستاخیز ادبی ایران و جهان بینی فردوسی از آن جمله اند.استاد رعدی پس از عمری خدمت اجتماعی و سال ها تلاش و پژوهش، سرانجام در 17 مرداد 1378 ش در 90 سالگی در تهران زندگی را بدرود گفت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ درگذشت استاد و دانشمند گرانقدر «شیخ مرتضی مدرس گیلانی» (1378 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «شیخ ابوالحسن شیرازی» امام جمعه مشهد (1379 ش)(2)

1- استاد شیخ مرتضی مدرس گیلانی در سال 1295ش در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات، ادبیات و علوم مختلف را نزد استادان زمان فراگرفت و بر اثر ذکاوت و عشق به علوم و فنون دیگر به سرعت در آنها به استادی دست یافت. ایشان پس از مدتی در علم عروض و قافیه، ریاضیات، حساب عالی، هیئت و نجوم، اخلاق و عرفان، طب قدیم و علوم عقلی به مهارت رسید و به تحقیق و پژوهش در این زمینه پرداخت. وی با دانش و دانشمندان روابط نزدیک و تنگاتنگی داشت و پس از درک محضرِ بسیاری از فقها، اصولیّین و زُهّاد عصر، به دریافت اجازات اجتهاد و روایت حدیث نائل گردید. استاد مدرس گیلانی از استادان نامی حوزه علمیه نجف اشرف بود که علوم ادبی، حکمت و نجوم تدریس می کرد. وی در حدود سال 1335 ش در تهران اقامت گزید و به تالیف و پژوهش و نشر آثار قلمی خود و تدریس در مدرسه مروی پرداخت. از کارهای برجسته این پژوهشگر، استخراج و نشر تقویم نجومی بود که این تقویم سالیان متمادی در سایر شهرهای ایران منتشر می گشت. از استاد مدرس یزدی بیش از یکصد و چهل اثر قلمی بر جای مانده که العروض و القافیه و البدیع، لغتنامه هفت اورنگ، شرح جبرالخلاصه، اصول فقه و تصحیح اشارات ابن سینا از آن جمله اند. این محقق نام آور سرانجام در 17 مرداد 1378 ش برابر با 25 ربیع الثانی 1420ق در 82 سالگی به دیار باقی شتافت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه شیخ ابوالحسن شیرازی در سال 1287 ش 1326 ق در یکی از روستاهای داراب در استان فارس به دنیا آمد. وی در اوان نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد و پس از بهره گیری از استادان نامدار شیراز و مشهد، در 28 سالگی راهی نجف اشرف گردید. معظم له در نجف، در درس حضرات آیات: آقا ضیاءالدین عراقی، محمد حسین غروی اصفهانی، سیدابوالحسن اصفهانی و سید عبدالهادی شیرازی حاضر شد و همزمان به تدریس سطوح عالیه و خارج فقه پرداخت. آیت اللّه شیرازی پس از اقامتی 13 ساله در نجف، به قم و سپس مشهد رفت و به کارهای علمی و

دینی مشغول شد. ایشان در جریان انقلاب اسلامی، در صف مقدم مبارزان ضد رژیم قرار داشت و اخذ امضای علمای مشهد در اعلامیه های علیه رژیم برعهده این عالم نستوه بود. همچنین آیت اللّه شیرازی نخستین راهپیمایی بانوان علیه رژیم ستمشاهی را در مشهد سازماندهی کرد. آیت اللّه شیرازی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به امامت جمعه مشهد و نمایندگی مجلس خبرگان قانون اساسی و خبرگان رهبری برگزیده شد. سرانجام آیت اللّه ابوالحسن شیرازی در 17 مرداد 1379 ش برابر با 6 جمادی الاول 1421 ق در 84 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پیکر پاکش پس از تشییع با شکوه، در دارالزهد حرم مطهر امام رضا(ع) به خاک سپرده شد.

ص:344

_ روز خبرنگار(1)

18مرداد

18مرداد

_ اولین سفر احمدشاه قاجار به اروپا (1298 ش)(2)

_ افشای قرارداد استعماری ایران و انگلیس (قرارداد 1919) توسط وثوق الدوله (1298 ش)(3)

1- به مناسبت شهادت محمد صارمی، خبرنگار اعزامی خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران در مزار شریف افغانستان توسط گروه افراطی طالبان، روز هفدهم مرداد در جمهوری اسلامی ایران به عنوان روز خبرنگار نام گذاری شده است.
2- مسافرت شاهان به اروپا از زمان ناصرالدین شاه شروع شد. او و فرزندش مظفرالدین شاه هر کدام سه مسافرت پرهزینه و بی ثمر به اروپا داشتند ولی محمدعلی شاه به دلیل اوضاع بعد از انقلاب مشروطه و مدت کوتاه سلطنت، این فرصت را پیدا نکرد. احمد شاه، آخرین شاه قاجار، هم به دلیل سنتی که ایجاد شده بود و هم به دلیل جوانی، آرزوی رفتن به اروپا را داشت و شاید اقامت در آنجا را بر سلطنت پر ماجرایی که در ایران داشت ترجیح می داد. این مسافرت های چند ماهه در حالی صورت می گرفت که فقر و تبعیض در جامعه بیداد می کرد. در نهایت در جریان سفرهای بعدی احمدشاه، رضاخان توانست بر اوضاع تسلط یابد و شاه جوان را از کار برکنار کند.
3- وثوق الدوله، صدراعظم احمدشاه قاجار از نخستین روزهایی که زمام امور را در دست گرفت، به طور محرمانه مذاکراتی را برای انعقاد یک قرارداد با نمایندگان دولت انگلیس آغاز کرد که این مذاکرات، به صورت کاملاً سری، در حدود نه ماه به طول انجامید. سرانجام در روز هجدهم مرداد سال 1298 ش یک روز پس از امضای قرارداد 1919 م در حالی که شاه قاجار عازم اروپا بود، ناگهان و بدون زمینه قبلی، اعلامیه وثوق الدوله به ضمیمه متن قرارداد در ایران منتشر شد و اعلام گردید که این قرارداد مورد تصویب هیئت وزیران قرار گرفته است. این قرارداد شامل شش

ماده و یک مقدمه و خلاصه آن عبارت بود از تعهدات انگلستان درباره احترام مطلق به استقلال و تمامیت ایران، تامین مستشاران انگلیسی برای ادارات ایران و همکاری با ایران در زمینه احداث خطوط آهن و شبکه ارتباطی به همراه اعطای وام از طرف انگلستان. همچنین به موجب این قرارداد، انگلیس، زمام امور مالی، اقتصادی و ارتش ایران را در دست می گرفت و ارتش متحدالشکل زیر نظر فرماندهان انگلیسی تشکیل می شد. تعرفه گمرکی نیز در ظاهر برای حفظ منافع ایران و در حقیقت به سود بریتانیا تغییر می یافت. با انتشار این بیانیه، موجی از مخالفت و موافقت در کشور برخاست و وثوق الدوله برای آرام کردن اوضاع، به مخالفان خود، مقادیر زیادی رشوه داد. همچنین این قرارداد در خارج از کشور، مورد مخالفت آمریکا و فرانسه که منافع خود را در خطر می دیدند قرار گرفت و سرانجام این معاهده، به علت فشار شدید افکار عمومی، عملی نشد و پس از برکناری وثوق الدوله، لغو گردید.

_ درگذشت مترجم و نویسنده توانا «ابوالقاسم پاینده» (1363 ش)(1)

1- استاد ابوالقاسم نجف آبادی معروف به پاینده در سال 1292 ش در نجف آباد به دنیا آمد. ابتدا به تحصیل علوم قدیم روی آورد و در اصفهان به تکمیل آن پرداخت. دشواری معیشت او را ناگزیر به کار در چاپخانه نمود و این شغل، نقشی بنیادی در گزینش راهی داشت که پس از آن، پاینده به آن روی آورد. پاینده در سال 1308 فعالیت مطبوعاتی خود را آغاز کرد و در 19 سالگی به تهران رفت و با روزنامه ها و مجلات گوناگون همکاری نمود. وی در 1321 مجله صبا را بنیان نهاد و آن را تا 9 سال انتشار داد. ابوالقاسم پاینده نزدیک به چهل اثر از خود به جای نهاد که بزرگ ترین آن، ترجمه قرآن مجید است و با اصلاحاتی که پس از چاپ نخست آن انجام داد، آن را از ترجمه های موفق قرآن گردانید و به سبب آن در سال 1336 مورد تقدیر قرار گرفت. استاد پاینده، داستان نویس توانایی بود و گام های بلند و استواری در نمایاندن زندگی مردم پیرامون خود برداشت. داستان های وی سبکی واقع گرایانه دارند و به کنایه و طنز آمیخته اند. در میان آثار او، ترجمه مروج الذّهب و از آن مهم تر و مفصل تر، ترجمه سراسر تاریخ طبری، حایز اهمیت است و نثر شیوا و روانی دارد. وی سرانجام در 18 مرداد 1363 در 71 سالگی درگذشت.

ص:346

_ رحلت آیت اللّه «میرزا محمد ثقفی» پدر همسر حضرت امام خمینی رحمه الله (1364 ش)(1)

_ عملیات ایذایی فتح 9 در منطقه خورمال در استان سلیمانیه عراق (1366 ش)

19مرداد

19مرداد

_ تصویب اساسنامه دیوان داوری لاهه توسط مجلس شورای ملی (1309 ش)

_ مرگ «محمود جم» سناتور و نخست وزیر دوران پهلوی (1348 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا محمد ثقفی در حدود سال 1273 ش 1313 ق در تهران تولد یافت. ایشان پس از گذراندن مقدمات علوم اسلامی، برای ادامه تحصیل، راهی حوزه علمیه قم شد و از محضر استادان نامداری همچون سیدابوالحسن رفیعی قزوینی و حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی بهره برد و از آنان اجازه اجتهاد و روایت گرفت. آیت اللّه ثقفی پس از آن به تهران بازگشت و تا پایان زندگی به تالیف کتاب، ارشاد مردم و انجام وظایف شرعی پرداخت. از این عالم ربانی که پدر همسر امام خمینی رحمه الله می باشد، تألیفات ارزنده ای به یادگار مانده است که تفسیر روان جاوید، حاشیه بر تقریرات منظومه سیدابوالحسن رفیعی و دیوان اشعار از آن جمله اند. سرانجام این عالم بزرگوار در هجدهم مرداد سال 1364 ش برابر با 1405 ق در 91 سالگی دار فانی را وداع گفت و در رواق ابوالفتوح رازی در حرم حضرت عبدالعظیم(ع) در ری مدفون شد.
2- محمود جم ملقب به مدیرالملک در سال 1258 ش در تبریز به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات، در 22 سالگی به دربار محمدعلی میرزا ولیعهد وارد شد و پس از استبداد صغیر، منشی ایران در سفارت فرانسه گردید. محمود جم در جریان کودتای سوم اسفند 1299، آمادگی خود را برای همکاری با کودتاچیان و به ویژه رضاخان میرپنج اعلام نمود و با توجه به در اختیار داشتن مقام خزانه داری کل کشور، تهیه پول برای کودتا کوشید. وی پس از کودتا، چندین بار در پست های گوناگون مشغول به کار شد تا اینکه

در آذرماه 1314 و پس از برکناری ذکاءالملک فروغی، مامور تشکیل هیئت وزیران گردید. محمود جم از آن پس به مدت چهار سال نخست وزیر و دو سال وزیر دربار بود و به هنگام تبعید رضا پهلوی، در خدمت رضاخان آخرین تلاش خود را به عمل آورد. از آن پس، کارهای دیگر نیز به او رجوع شد و در نهایت به عنوان سناتور انتصابی به مجلس رفت. محمود جم کسی بود که از روز اول کودتای 1299 تا روزی که رضاخان از ایران خارج شد، از همکاران نزدیک او به شمار می رفت. او به سلسله پهلوی بسیار نزدیک بود و پنجاه سال تمام در رأس مقام های مهم و حساس سیاسی قرار داشت. ده بار وزارت، دو بار استانداری، دو بار مسؤول سفارت، چهار بار سناتور مجلس، یک بار معاون نخست وزیر و یک بار نخست وزیری، از جمله پست های حساس محمود جم، طی نیم قرن فعالیت های سیاسی او محسوب می گردد. او از لحاظ سیاسی، فردی محافظه کار، بازیگر و زیرک بود و هیچ گاه دست به عملی نزد که خصومت یا حتی مخالفت شدید گروه های سیاسی را علیه خود برانگیزد. وی با سفارت انگلیس نیز روابط بسیار حسنه ای داشت. سرانجام محمود جم این مهره سرسپرده پهلوی پس از سال ها خدمت به این رژیم، در 19 مرداد 1348 در 90 سالگی درگذشت.

_ درگذشت «مهدی سهیلی» شاعر معاصر (1366 ش)(1)

1- مهدی سهیلی در سال 1303 ش در تهران به دنیا آمد. وی همزمان با تحصیلات جدید، علوم قدیمه و صرف و نحو عربی را نیز آموخت. از 1322 ش به کار مطبوعاتی پرداخت و در برخی روزنامه های فکاهی تهران، شعر می گفت. او که امتیاز دو روزنامه فکاهی با نام های «متلک» و «نوشخند» را داشت، در جراید مختلف روز از جمله، اطلاعات، روشنفکر، زن روز و توفیق، شعر و مطلب می نوشت و از نام های مستعار نمکدون، بذله گو، شازده پسر، زهرخند، شیرین، بی خیال، بازاری و... استفاده می کرد. وی شاعری شوخ طبع، خوش ذوق و حاضر جواب بود و در سرودن شعر فکاهی تسلط کامل داشت. سُهیلی نه تنها نویسنده مقالات طنز بود بلکه نمایشنامه های انتقادی نیز می نگاشت و اشعار جدی نیز می سرود. دو قطره اشک، خیام و سهیلی، کاروانی از شعر در 10 جلد و گنجینه سهیلی در 3 جلد، بزم شاعران، یک آسمان ستاره، سرود قرن و... از آثار اوست. مهدی سهیلی در رادیو، نویسنده و مجری برنامه های رادیویی از جمله مشاعره، دریچه به جهان روشنایی و بزم شاعران بود. مهدی سهیلی بر اثر سکته مغزی در 63 سالگی در تهران درگذشت.

ص:348

_ ورود نیروهای سازمان ملل به تهران و بغداد پس از قبول قطعنامه 598 شورای امنیت (1367 ش)(1)

_ برگزاری کنگره بزرگداشت یکصدمین سال رحلت «آخوند ملاحسینقلی همدانی» (1373ش)(2)

20مرداد

20مرداد

_ رحلت فقیه جلیل و عالم بزرگوار، آیت اللّه شیخ «عبدالنبی نوری» (1304 ش)(3)

1- پس از پذیرش قطعنامه 598 شورای امنیت از طرف ایران، شورای امنیت در تاریخ هجدهم مرداد سال 1367، قطعنامه 619 را تصویب کرد که به موجب آن، گروه ناظران نظامی ایران و عراق و سازمان ملل موسوم به یونیماک که از حدود 400 نفر از 25 ملیت مختلف تشکیل شده بود، در مرزهای دو کشور مستقر شدند.
2- ملا حسینقلی همدانی، فقیه، عابد، عارف و از بزرگان عرفای اهل طریقت و رسیدگان سیر و سلوک در سال 1239 ق در یکی از روستاهای اطراف همدان به دنیا آمد. کودکی را به شبانی گذراند و سپس در تهران در حوزه شیخ عبدالحسین تهرانی معروف به شیخ العراقین در رشته معقول درس خواند. او سپس در سبزوار و نجف از محضر عالمان نامداری همچون ملاهادی سبزواری و شیخ مرتضی انصاری حکمت و فلسفه و فقه و اصول را فرا گرفت و در محضر درس اخلاق و عرفان آقا سید علی شوشتری حاضر شد. شیخ محمدبهاری، میرزا جواد ملکی تبریزی، سید حسن صدر و سید جمال الدین اسدآبادی از جمله شاگردان این شخصیت برجسته دینی می باشند. همچنین نامه ها و مُنشَآت در آداب سلوک، مناجات ها و تقریرات شیخ انصاری، از جمله آثار ملاحسینقلی همدانی هستند. سرانجام این عالم بزرگوار و عارف باللّه در سال 1272 ش برابر با 1311 ق در هفتاد و دو سالگی در کربلای معلّی به دیدار معبود شتافت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

3- آیت اللّه حاج شیخ عبدالنبی نوری در اواسط قرن سیزدهم هجری شمسی در شهرستان نور از توابع استان مازندران به دنیا آمد. وی در جوانی پس از مهاجرت به تهران، به تحصیل علوم دینی پرداخت و پس از طی دوره مقدمات و سطوح، راهی عتبات عالیات گردید. حاج شیخ عبدالنبی نوری، در آنجا در محضر عالمان بزرگواری همچون میرزا محمدحسن شیرازی حاضر شد و به مدارج بالای علمی و فقهی دست یافت. وی یکی از مجتهدین نام آور عصر خود بود و در فقه، اصول، معقول و منقول نبوغی خاص داشت. ایشان سپس به تهران بازگشت و در یکی از مدارس شهر به تدریس همت گماشت. حوزه درسی این عالم رباني، محل تجمع فضلا و بزرگان بود که یکی از آن بزرگان، حضرت آیت اللّه سید شهاب الدین مرعشی نجفی می باشد. آیت اللّه شیخ عبدالنبی نوری مورد توجه و احترام فراوان ملت و دولت بود و علاوه بر تدریس و ترویج دین، به حل مشکلات مردم نیز می پرداخت. سرانجام این عالم فرزانه در بیستم مرداد 1304 ش برابر با بیستم محرم الحرام 1344 قمری به رحمت ایزدی پیوست و پس از تشییعی با شکوه، در حرم حضرت عبدالعظیم حسنیع در ری مدفون گردید.

_ تظاهرات عظیم مردم اصفهان علیه رژیم پهلوی و اعلام حکومت نظامی در این شهر (1357 ش)(1)

_ راهپیمایی ضدرژیم مردم شیراز به مناسبت برگزاری جشن هنر در این شهر (1357 ش)(2)

1- همزمان با برپایی راهپیمایی های پراکنده که به ویژه پس از فاجعه 19 دی 56 در سراسر کشور انجام می شد و با آغاز ماه مبارک رمضان، تظاهرات قهرآمیز مردم اصفهان که از مدت ها قبل ادامه داشت در این روز به حادترین و انقلابی ترین چهره خود رسید. مردم اصفهان با تظاهرات بزرگ و وسیع خود، تمام سینماها، مشروب فروشی ها، بانک ها، ادارات دولتی و ساختمان حزب رستاخیز را به آتش کشیدند. در درگیری شدید و همه جانبه مردم با پلیس، عده ای کشته و زخمی شدند. مردم با قطع درختان در خیابان ها جهت جلوگیری از حرکت خودروهای مأموران انتظامی، سدّ معبر نمودند. به دنبال این حوادث، دولت در اصفهان حکومت نظامی اعلام کرد و سرلشکر ناجی به فرمانداری نظامی منصوب شد. با این حال، اوج گیری نهضت اسلامی و حضور مردم مذهبی و متدین اصفهان در راهپیمایی های گسترده، حکومت نظامی را بی ارزش نمود.
2- جشن هنر شیراز که نوعی فستیوال بین المللی هنری بود، از چند سال قبل از آن تاریخ در شیراز برگزار می شد و با وجود مخارج سنگینی که در برداشت، هرگز مورد توجه و استقبال مردم قرار نمی گرفت بلکه اعتراض و انتقاد همگان را دامن می زد. در این جشن ها، صحنه های نامناسب و نامأنوس، نمایش های زننده و خلاف عفت عمومی به روی صحنه می آمد که با اعتراض شدید مردم روبرو می گردید. در این سال نیز قبل از شروع این جشن صدها تن از مردم شیراز برای بیان مخالفت خود با جشن هنر، تظاهرات ضدرژیم برپا کردند. در نتیجه این راهپیمایی، بین مردم و مأموران امنیتی و انتظامی زد و خورد شدیدی به وجود آمد و اوضاع شهر به هم ریخت.

_ تصویب آیین نامه تأسیس مؤسسات خبری و نمایندگی خبرگزاری های خارجی در ایران (1358 ش)

_ تصویب قانون مطبوعات پس از انقلاب اسلامی(1358 ش)

_ انتخاب شهید «محمدعلی رجایی» به عنوان نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران (1359ش)(1)

1- پس از انتخاب ابوالحسن بنی صدر به ریاست جمهوری، به دلیل آن که مجلس شورای اسلامی، نامزدهای معرفی شده از طرف او برای احراز پست نخست وزیری را واجد صلاحیت های اسلامی و انقلابی نمی دانست کار اختلاف مجلس با بنی صدر بالا گرفت. در نهایت قرار براین شد که از میان هیئت پنج نفره ای از نمایندگان مجلس، فردی به عنوان نخست وزیر معرفی گردد. از این رو پس از بررسی های طولانی و پس از حذف دو نفر از آنان به دلیل حزبی بودن،نظر هیئت سه نفره به اتفاق آرا بر این قرار گرفت که شهید رجایی شایستگی تصدی مسؤولیت خطیر نخست وزیری را دارد. در جریان رای اعتماد مجلس که 153 رای موافق اخذ شد، شهید رجایی با سه جمله خود را اینگونه معرفی کرد: من مقلد امام، فرزند مجلس و برادر رییس جمهورم. بنی صدر ابتدا در برابر این انتخاب بنای مخالفت گذاشت ولی وقتی احساس کرد در مقابل مجلس کاری از پیش نخواهد بُرد به ناچار با این پیشنهاد موافقت نمود. اما در هر فرصت ممکن از تضعیف شخصیت شهید رجایی در افکار عمومی با به کارگیری تعابیر و القاب زشت و ناپسند خودداری نمی کرد. در برابر این جسارت ها و توهین های بنی صدر به عنوان رییس جمهور، شهید رجایی با توجه به حساسیت جو موجود، تمامی این تلخی ها و اهانت ها را در کمال صبر و بردباری و متانت تحمل و در مواقع لزوم با ارایه استدلال های محکم و منطقی به ایرادات مکرر بنی صدر پاسخ می داد. سرانجام کارشکنی های بنی صدر و اختلاف آفرینی او کار را به جایی رسانید که بنا به توصیه حضرت امام، مجلس شورای اسلامی مسأله عدم کفایت سیاسی او را با توجه به اخباری که دالّ بر مسلّح کردن منافقین توسط او بود به بحث گذاشت و با رای مثبت به آن، بنی صدر از ریاست جمهوری عزل گردید.

ص:351

_ آخرین کسوف قرن بیستم از «چابهار» تا «ماکو» (1378 ش)

21مرداد

21مرداد

_ اعدام «میرزا رضا کرمانی» به جرم قتل ناصرالدین شاه (1276 ش)(1)

_ دستگیری سران کمیته مجازات و انحلال آن (1296ش)(2)

1- میرزا رضا کرمانی در کرمان به دنیا آمد. در جوانی به تهران رفت و به دست فروشی و سمساری مشغول شد تا اینکه رفته رفته مورد اعتماد تجار تهران قرار گرفت. وی در سال 1268 ش پس از آشنایی با سیدجمال الدین اسدآبادی، سخت مجذوب اندیشه ها و افکار او شد و از همان زمان، به فعالیت های سیاسی پرداخت. در پی استبداد و جور زمان ناصرالدین شاه قاجار و اخراج سیدجمال الدین اسدآبادی از ایران، میرزا رضا کرمانی بارها به گونه کتبی و شفاهی به ناصرالدین شاه و درباریانش اخطار نمود که به جهت بی احترامی و ستمی که درباره سیدجمال الدین روا داشته اند، کشته خواهند شد. رژیم استبدادی قاجار، زبان تیز و حرکات اعتراض آمیز او را تحمل نکرد و میرزا رضا را به 5/7 ماه زندان محکوم کردند. میرزا پس از آزادی، راهی اسلامبول ترکیه گردید و با سید دیدار نمود. میرزا از اوضاع ایران بسیار نالید و سید او را به کندن ریشه فساد که همان ناصرالدین شاه بود، تشویق کرد. سرانجام شاه قاجار که در تدارک برگزاری جشن های پنجاهمین سال سلطنت خود بود، در 17 ذی القعده 1313ق برابر با 13 اردیبهشت 1275ش با 3 گلوله میرزا رضا در حرم حضرت عبدالعظیمع در ری کشته شد. میرزا با بیان سخنانی در دادگاه فرمایشی، حقایق را بازگو نمود و شاه را رسوا کرد. سرانجام میرزا رضا کرمانی در روز دوم ربیع الاول 1314 ق برابر با 21 مرداد 1276ش توسط دستگاه جبار قاجار به دار آویخته شد و به شهادت رسید. آخرین جمله میرزا این بود: «این چوبه دار را به یادگار نگه دارید، من آخرین نفر نیستم».
2- کمیته مجازات، گروهی سری بود که در سال 1295 ش در تهران تشکیل شد و بنیانگذاران آن، تنی چند از طرفداران مشروطه بودند که

پس از استقرار نظام جدید، مقاصد خود را دست نایافته دیدند و ناکامی مشروطیت را به سبب خیانت و بی کفایتی وزرا می دانستند. از این روی، تصمیم گرفتند با تشکیل گروهی به نام «مجازات» به پندار خود به مقابله با عناصر خائن، وطن فروش و نالایق بپردازند. البته در این پندار، اتکای آنها بر قضاوت شخصی بود. عنصر اجرایی این کمیته شخصی با نام کریم دواتگر بود که سالیان قبل، مامور ترور شیخ فضل اللّه نوری گردید که به این کار موفق نشد. پس از مدتی بین اعضای شورا اختلافات روی داد و شورا از بیم افشای اسرار کمیته، کریم دواتگر را کشت. پس از این حادثه، افراد دیگری به گروه راه یافتند و به سبب فراهم نبودن سیاست واحد و مستقل، اختلافاتی بین اعضای آن بروز کرد. از طرفی ضعف مالی نیز سبب شد که گروه به باج خواهی از ثروتمندان رو کند. هر چند این گروه، هراسی بزرگ در دلِ دولتیان افکند، دیری نپایید که در آستانه فروپاشی قرار گرفت. این شورا در اواخر کار، به دلیل تکروی در از میان برداشتن مخالفان خود، دچار چنددستگی گردید و یکی از اعضای اصلی که پیش بینی می کرد به سرنوشت کریم دواتگر دچار شود، از بیم جانِ خود، تشکیلات گروه را برای ژاندارمری افشا کرد. در نهایت، اعضای کمیته در 21 مرداد 1296 ش برابر با 23 شوال 1335 ق در دوران صدارت وثوق الدوله دستگیر، برخی اعدام و بعضی تبعید شدند. فعالیت در چارچوبی غیراصولی و هدفدار نبودن معیارهای تشکیلاتی، نفوذ افراد سست عنصر در گروه، ضعف مالی و وابستگی به ثروتمندان، نداشتن پایگاه مردمی به سبب برخی ترورها از جمله ترور میرزا حسن از علمای تراز اول تهران، از عوامل سقوط و فروپاشی کمیته مجازات بود.

_ مرگ سپهبد «تیمور بختیار» رییس دیکتاتور ساواک و مهره رژیم شاهنشاهی (1349 ش)(1)

1- تیمور بختیار در سال 1292 ش در شهرکرد به دنیا آمد و پس از پشت سر گذاشتن دروس ابتدایی وارد دانشکده نظام شد. وی طی سالیان بعد مدارج نظامی را طی کرد و پس از کودتای 28 مرداد 32، به فرمانداری تهران رسید. بختیار پس از روی کار آمدن منوچهر اقبال، به عنوان معاون نخست وزیر و اولین رییس سازمان امنیت و اطلاعات کشور ساواک منصوب شد و دارای قدرت فراوانی گردید. در مهر ماه 1339 که به درجه سپهبدی دست یافت، در تلاش برای احراز مقام بالاتری بود. از این رو با مقامات دولت آمریکا وارد مذاکره شد تا شاید با کمک آنان بتواند شخص اول ایران شود. وقتی شاه از این موضوع مطلع شد، او را در اسفند 1339 از کار بر کنار نمود و بختیار پس از مدتی مجبور به خروج از ایران گردید ولی پس از مدتی، او را در سال 1341 بازنشسته کردند. بنابراین از آن پس دست به مخالفت با محمدرضا پهلوی زد و عده ای را به دور خود جمع نمود. بختیار از هیچ اقدامی علیه شاه و حکومت او خودداری نمی کرد و برای رسیدن به جاه طلبی های خود، مبارزاتش را علنی نمود. در سال 1347، هیئتی از ایران برای بازداشت او راهی پاریس شدند ولی پاسخ شنیدند که بختیار به تابعیت دولت عراق درآمده و امکان تحویل وی میسَّر نیست. از این رو کلیه اموالش در ایران توقیف شد و میلیاردها ریال دارایی او به خزانه دولت واریز گردید. از آن پس بختیار برای واژگونی محمدرضا پهلوی و استقرار جمهوری درایران، اقدامات وسیعی پی ریزی کرد و با تمام مخالفان رژیم همکاری نزدیک داشت، ولی سرانجام در شانزدهم مرداد ماه 1349 در یکی از شکارگاه های بغداد هدف گلوله یکی از ماموران مخفی ساواک قرار گرفت و در 21 مرداد مرد. بختیار مردی مال دوست و عیاش بود و برای رسیدن به مقاصد شوم خود از هیچ کاری ابا نداشت. در دوران ریاست او بر ساواک، این سازمان حتی در روابط خانوادگی اشخاص هم دخالت می کرد و بیم و هراس فراوانی در جامعه ایجاد نمود که این رویه در سال های حیات ساواک ادامه داشت.

_ شکنجه و شهادت سه پاسدار کمیته انقلاب اسلامی به دست منافقان کوردل (1361 ش)(1)

_ حمله موشکی ایران به پالایشگاه الدّوره عراق در جریان جنگ تحمیلی (1365ش)(2)

1- منافقین پس از آن که راه خود را از مسیر انقلاب و نظام اسلامی جدا کردند، همیشه سعی می کردند تا به روش های گوناگون، خللی در این راه ایجاد کرده و نظام را با مشکل روبرو سازند. آنان برای این منظور از ترور و آدمکشی در کوچه و بازار و قتل و کشتار انسان های بی گناه، ابایی نداشتند و دستان خود را به خون مردم بی گناه آلوده ساختند. این کوردلان در این نوبت برای گرفتن اطلاعات، سه تن از پاسداران کمیته های انقلاب به نام های میرحبیبی، طاهری و طهماسبی را ربودند و پس از اعمال شکنجه های وحشتناک و وارد آوردن انواع صدمات جسمی، از اخذ اخبار و اطلاعات از آنها ناامید شدند. آنان وقتی به عزم آهنین حزب اللهیان علیه استکبار جهانی و ایادی مزدور داخلی شان پی بردند، بدن نیمه جان آنان را، دست و پا بسته در تاریکی شب در اطراف تهران زنده به گور نمودند و به همگان ثابت کردند که نه تنها از دین و مکتب و میهن دوستی بهره ای ندارند بلکه برای تحقق اهداف پلید خویش، حاضرند وحشیانه ترین اعمال را درباره هم نوعان و انسان های بی گناه انجام دهند. این قبیل کارها باعث شد که مردم قهرمان ایران، مقاوم تر از گذشته در برابر شعار دروغین وطن خواهی منافقان ایستادگی کنند و نفرت کوردلان از خدا بی خبر در دلشان افزون تر گردد.
2- به دنبال آزاد سازی فاو در جریان عملیات والفجر 8 در بهمن 1364 و آزاد شدن مهران در عملیات کربلای 1 در تیرماه 1365، رژیم عراق که متحمل شکست های پی درپی شده و از مقابله و مقاومت در برابر رزمندگان اسلام ناتوان مانده بود حملات هوایی خود را به مناطق مسکونی شهرهای مختلف ایران گسترش داد. در این رابطه وزیرخارجه وقت جهوری اسلامی ایران، از دبیر کل سازمان ملل متحد خواستار محکومیت حملات هوایی عراق به مناطق غیر نظامی ایران و اقدام عملی مجامع بین المللی گردید. از طرف دیگر و به دنبال بی نتیجه ماندن اقدامات دیپلماتیک، ستاد تبلیغات جنگ از ساکنان شهرهای صنعتی عراق خواست تا اطراف مناطق صنعتی و نظامی را تخلیه نمایند. با این مقدمات در

سحرگاه 21 مرداد 1365، پالایشگاه الدّوره عراق هدف موشک دوربرد ایران قرار گرفت و خساراتی به بار آورد.

ص:354

_ حمله هواپیماهای عراقی به پایانه نفتی جزیره سیری (1365ش)(1)

_ درگذشت استاد «احمد رائض» مینیاتوریست و تذهیب کار مشهور ایرانی (1372 ش)(2)

1- بر اثر حمایت غرب از رژیم عراق و تحریک آمریکا برای حمله به پایانه های نفتی جمهوری اسلامی ایران، هواپیماهای عراقی در بیست و یکم مرداد 1365 21 اوت 1986 م برای اولین بار، جزیره سیری، مهم ترین پایانه نفتی ایران بعد از خارک را بمباران کرد و خسارات زیادی بر آن وارد آوردند. عراق در عین حال، جنگ نفتکش ها را نیز شدت بخشید و به نفتکش های بیشتری حمله کرد. حمله های مؤثر هواپیماهای عراق به تاسیسات و پایانه های نفتی ایران موجب کاهش صادرات نفت ایران گردید و درآمد نفت ایران را به شدت پایین آورد.
2- استاد احمد رائض در زادگاهش، اصفهان، زیر نظر اساتیدِ فن با سبک های مختلف هنر مینیاتور و تذهیب آشنا شد و طرح هایی تهیه کرد که در آنها، مُعَرَّق، سرامیک و قلم زنی نیز به کار رفته است. آثار استاد احمدِ رائض در نمایشگاه بین المللی بروکسل، جایزه دومِ این نمایشگاه را به خود اختصاص داد. این استاد برجسته، نزدیک به نیم قرن، در هنر مینیاتور و میناکاری مشغول به کار بود و شاگردان بسیاری تربیت کرد. از استاد احمد رائض، بیش از 145 تابلوی نقشِ صورت پُرْتِرِه به سبک مینیاتور باقی است. همچنین تعدادی از آثار نقره کاری و قلم زنی او در موزه هنرهای ملی ایران قرار دارد.

ص:355

_ رحلت عالم بزرگوار، «احمد سبط الشیخ انصاری» از نوادگان شیخ مرتضی انصاری (1374 ش)(1)

_ روز جهانی جوانان

22مرداد

22مرداد

_ عَزل محرمانه دکتر محمد مصدق از نخست وزیری توسط محمدرضا شاه پهلوی (1332 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ احمد سبط الشیخ از نوادگان خاتم الفقهاء و المجتهدین، شیخ مرتضی انصاری عالم بزرگ قرن سیزدهم هجری، در سال 1309 ش در دزفول و در بیت علم و تقوا و فضیلت به دنیا آمد. او پس از فراگیری مقدمات علوم اسلامی، در 19 سالگی راهی قم، سپس دزفول و در نهایت نجف اشرف شد. آیت اللّه سبط الشیخ در نجف از محضر استادانی همچون آیات عظام سید ابوالقاسم خویی، سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی و سید عبدالهادی شیرازی استفاده وافر برد و پس از سالیانی چند به دزفول بازگشت. این عالم ربانی پس از مدتی در 43 سالگی ساکن قم گردید و به تدریس و تالیف و تربیت شاگردان و شرکت در درس فقه آیت اللّه سید محمدرضا گلپایگانی پرداخت. ایشان همچنین از حضرات آیات سید محمود شاهرودی، شیخ آقا بزرگ تهرانی و شیخ محمدصالح مازندرانی اجازه اجتهاد و روایت داشت. خلاصه القوانین، الدُّرَرُ النَّجفیه، شرح تحریر الوسیله و شرح تبصرهُ المتعلمین از جمله آثار این دانشمند اسلامی است. سرانجام آیت اللّه سبط الشیخ پس از عمری سرشار از توفیق و خدمات مذهبی در 21 مرداد 1374 برابر با 13 ربیع الاول 1416 ق در 65 سالگی بدرود حیات گفت و در صحن مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.
2- در حالی که مصدق سرگرم اقدامات لازم و ضروری برای بقای خود بود، دولت های انگلستان و آمریکا با ایادی دربار پهلوی، دست به هم داده، نقشه سرنگونی حکومت را طراحی و آماده اجرا کرده بودند. در روز 22 مرداد 1332، محمدرضا پهلوی، به طور محرمانه دکتر محمد مصدق را از

نخست وزیری عزل کرد و سرلشکر زاهدی را به نخست وزیری برگزید. این تصمیم بر اساس توصیه دولت های آمریکا و انگلیس انجام شد، زیرا دولت مصدق با حمایت مردم، نفتِ ایران را ملی کرده بود که عملی مخالف منافع استعماری به شمار می رفت. هرچند در این میان، مصدق با درخواست اختیارات بیشتر از شاه و مجلس، موجبات نگرانی و ترس پهلوی را فراهم کرده بود. از این رو، شاه برای دوری از عواقبِ رویدادهای ناشی از برکناری مصدق، به شمال ایران رفت. وقتی خبر عزلِ مصدق به او داده شد، وی این حکم را نپذیرفت و این حرکت را کودتایی علیه خود قلمداد کرد. در بامداد روز 25 مرداد، خبر کودتا به طور مشروح از رسانه های گروهی پخش شد. پس از آن که طرح برکناری مصدق شکست خورد، محمدرضا پهلوی به عراق و ایتالیا گریخت. با اعلام خبر کودتای نافرجام علیه دولت، مردم مجسمه های شاه و پدرش را به زیر کشیدند و عکس های محمدرضا را از ادارات برداشتند. اما چند روز پس از فرار مفتضحانه شاه از کشور، کودتای 28 مرداد توسط آمریکا و انگلیس اجرا شد و شاه پس از سقوط دولت مصدق به ایران بازگشت و به حکومت مستبدانه خود ادامه داد.

ص:356

_ تظاهرات و درگیری مردم انقلابی با مأموران رژیم پهلوی در شهرهای مختلف کشور (1357 ش)

_ پیام «امام خمینی» از نجف در محکومیت کشتار مردم انقلابی ایران توسط رژیم پهلوی (1357 ش)

_ انفجار بمب در رستوران خوانسالار، محل خوشگذرانی نظامیان آمریکایی در تهران (1357 ش)

_ اعلام حکومت نظامی در اصفهان به دنبال تظاهرات گسترده ضد رژیم در این شهر (1357ش)(1)

23مرداد

23مرداد

_ اعلام استقلال بحرین از ایران (1350 ش)(2)

1- در پی گسترش مبارزات مردم مسلمان ایران علیه رژیم شاه، تظاهرات وسیعی در اصفهان به وقوع پیوست و مردم این شهر به طور همه جانبه و گسترده، وارد عرصه مبارزه برای ساقط کردن رژیم شاه شدند. گستردگی و اهمیت تظاهرات و مبارزات مردم اصفهان به حدی بود که رژیم شاه وحشت زده شد و در اصفهان حکومت نظامی برقرار کرد.
2- جزیره بحرین واقع در جنوب خلیج فارس، در اوایل دوران قاجار تحت نظر ایران اداره می شد ولی پس از چند سال، انگلیسی ها به بهانه اینکه ایران فاقد نیروی دریایی است، طی قراردادی با قاجار، حفظ امنیت خلیج فارس و بحرین برعهده نیروی دریایی بریتانیا گذاشته شد. این حاکمیت که بیش از یکصد و پنجاه سال به طول انجامید، بعدها به طور مکرر مورد مخالفت دولت های وقت ایران واقع می گردید ولی هر بار به نحوی با شکست مواجه می شد. در نهایت وقتی که ایران در سال 1336 ش در لایحه تقسیمات کشوری، بحرین را استان چهاردهم ایران اعلام کرد، موجی از مخالفت در کشورهای عربی را برانگیخت. در این میان شاه که نمی خواست حمایت کشورهای عربی را از دست بدهد و ضمنا برای اینکه بتواند حاکمیت ایران نسبت جزایر دیگر خلیج فارس از قبیل تنب کوچک و

تنب بزرگ و ابوموسی را تثبیت کند، یکباره و به طور ناگهانی، تصمیم خود را مبنی بر چشم پوشی از ادعاهای دیرینه ایران به بحرین اعلام نمود و پس از آن، دولت، میانجی گری دبیر کل سازمان ملل را در این مسأله تقاضا کرد. بنابراین در 21 اردیبهشت 1349 ش برابر 11 می1970 م شورای امنیت براساس گزارش هیئت اعزامی به بحرین مبنی بر تمایل اکثریت قاطع اهالی بحرین به استقلال، قطعنامه ای صادر کرد که مفاد آن قطعنامه مبنی بر لزوم استقلال بحرین، در 24 اردیبهشت آن سال به تصویب مجلس شورای ملی ایران رسید. هنوز استقلال بحرین رسما اعلام نشده بود که هیئت حسن نیت ایرانی راهی بحرین شد و هیئتی نیز از آنجا به ایران آمد. سرانجام این جزیره مهم و استراتژیک و سرشار از منابع انرژی در 23 مرداد 1350 ش اعلام استقلال کرد و ایران نخستین کشوری بود که یک ساعت پس از اعلام استقلال، آن کشور را به رسمیت شناخت.

_ عملیات کوچک عاشورای 1 در منطقه تکاب در شمال کردستان توسط سپاه پاسداران(1364ش)(1)

_ رحلت فقیه و مفسر جلیل آیت اللّه «علی نجفی کاشانی» (1365 ش) (2)

1- عملیات عاشورای 1 در تاریخ 23 مرداد 1364 در منطقه عملیاتی تکاب و صائین دژ در شمال کردستان و با هدف سرکوبی عناصر ضد انقلابی و مزدوران رژیم بعثی عراق، توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی انجام شد. در این عملیات، صدها تن از عوامل دشمن کشته و زخمی شده و تعدادی نیز به اسارت سپاه اسلام درآمدند. همچنین مقدار زیادی سلاح سبک نیز به غنیمت رزمندگان درآمد.
2- آیت اللّه شیخ علی نجفی کاشانی در حدود سال 1300 ش 1338 ق در کاشان به دنیا آمد و تحت نظر پدرش که از علمای کاشان بود، مقدمات علوم اسلامی را فرا گرفت. وی در بیست و دو سالگی برای ادامه تحصیل به نجف رفت و در مدت کمتر از ده سال تمام دوره سطح و خارج را گذراند و به اجتهاد دست یافت. استادان آیت اللّه نجفی کاشانی در این دوره، حضرات آیات سیدابوالقاسم خویی، سیدمحسن حکیم و سیدعبدالهادی شیرازی بودند. ایشان سپس راهی ایران شد و پس از سه سال اقامت در قم و شرکت در درس آیت اللّه بروجردی، در نهایت در کاشان سکنی گزید. آیت اللّه نجفی کاشانی در آنجا به تفسیر قرآن روی آورد و در طی بیش از سی سال، دو مرتبه قرآن را از ابتدا تا انتها تفسیر نمود که دور دوم هجده سال به طول انجامید. ایشان نه تنها در فقه، اصول، رجال، درایه، کلام، ادبیات، معانی بیان، تجوید و تفسیر قرآن تبحر داشت بلکه در علم هیئت و نجوم قدیم هم تدریس می نمود. صدق بزرگترین فضیلت، برداشتی از نماز، افسانه ها یا کرامات خیالی و چند جلد تفسیر قرآن و... از آثار ایشان است. این عالم بزرگوار سرانجام در بیست و سوم مرداد 1365ش برابر با شب عرفه سال 1406 ق در 67 سالگی در کاشان درگذشت و به جوار رحمت حق شتافت.

ص:358

_ ارسال نامه «صدام حسین» حاکم عراق به حجت الاسلام «هاشمی رفسنجانی» رئیس جمهور ایران (1369ش)(1)

1- پس از قبول قطعنامه 598 توسط ایران و شروع آتش بس، صدام حسین رییس جمهور منفور عراق پس از آن که کشور کویت را به اشغال خود درآورد و خود را در برابر تهدیدات جدیدی از سوی قدرت های غربی حس می کرد، در تاریخ 23 مرداد 1369 14 آوریل 1990، ششمین نامه اش را برای حجت الاسلام هاشمی رفسنجانی رییس وقت جمهوری اسلامی ایران ارسال کرد و بر پذیرش کامل و بدون قید و شرط مفاد قرارداد 1975 الجزایر تأکید نمود. در این نامه خطاب به رییس جمهور ایران آمده است: «با این تصمیمِ ما، دیگر همه چیز روشن شده و به این ترتیب همه آنچه را که می خواستَید و بر آن تکیه می کردید تحقق می یابد و دیگر اقدامی جز مبادله اسرا باقی نمی ماند.» این عمل صدام حسین یک پیروزی بزرگ سیاسی و نظامی برای ایران بود. پس از پنج روز، نیروهای عراقی به مرزهای بین المللی عقب نشینی کردند. به دنبال عقب نشینی نیروهای عراق از اراضی ایران، هیئتی تحت عنوان «هیأت نظارت بر عقب نشینی و نصب علایم مرزی» تشکیل شد. وظیفه این هیئت، نظارت بر عقب نشینی کامل نیروهای عراقی، پاک سازی میادین مین، تعیین محل و نصب میله های مرزی جدید بر اساس عهدنامه 1975م بود. بدین ترتیب، پس از تماس ها و مذاکرات و تبادل ده نامه بین رؤسای جمهوری دو طرف در طی چهار ماه، مقدمات و تسهیلات لازم جهت ورود به مرحله جدید، یعنی عادی سازی روابط دو طرف، به نحو کاملاً مساعدی فراهم شد.

ص:359

_ انتصاب آیت اللّه «سیدمحمود هاشمی شاهرودی» به ریاست قوه قضاییه با حکم مقام معظم رهبری (1378 ش)

24مرداد

24مرداد

_ ارتحال علامه «میرزامحمد حسین نایینی» استاد گرانقدر حوزه علمیه نجف اشرف (1315ش)(1)

1- حاج میرزا محمدحسین نایینی نجفی مشهور به میرزای نائینی ملقب به شیخ الاسلام، فقیه امامی، مرجع تقلید، اصولی، حکیم و ادیب در سال 1239 ش 1276 ق در نائین متولد شد. در اصفهان نزد میرزا محمدباقرنجفی، حکیم جهانگیرخان قشقایی و ابوالمعالی کلباسی کسب علم نمود، سپس به عتبات رفت و در سامرا نزد میرزای بزرگ شیرازی و سیدمحمد فشارکی و سپس در کربلا نزد سیداسماعیل صدر و در نجف نزد آخوند خراسانی سال ها تحصیل نمود. میرزای نایینی از آن پس خود در شمار مدرسان تراز اول حوزه علمیه نجف درآمد و حلقه درس خود را تشکیل داد که در این میان حضرات آیات عظام: سیدمحسن حکیم، سیدمحمود حسینی شاهرودی، سیدجمال الدین گلپایگانی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سیدمحمدهادی میلانی، شیخ محمدتقی آملی، سیدابوالقاسم خویی، علامه طباطبایی، میرزا هاشم آملی و دهها فاضل و فقیه بزرگوار، خوشه چین معارف آن استاد بزرگ و زعیم حوزه علمیه نجف اشرف بودند. در عصر میرزا، انقلابی مردمی به منظور مهار استبداد و تحصیل استقلال و امنیت به رهبری عالمان دینی در ایران انجام شد که به نهضت مشروطه معروف گردید. در این میان میرزای نایینی به همراه آخوند خراسانی نقش مؤثری را در پیروزی آن ایفا کرد. ایشان در بحران انقلاب مشروطه، کتاب «تنبیه الاُمَّه» را نگاشت و در آن، حاکمیت اسلام ناب را با دلیل و برهان قاطع اثبات کرد. میرزای نایینی همچنین در پی استیلای انگلستان بر عراق، انتخاب هر حاکم کافر بر کشور مسلمان عراق را حرام دانست و موجب شورش مردمی علیه استعمار گردید. از این رو، استعمار پیر زمینه تبعید مراجعی همچون میرزای نایینی و سید ابوالحسن اصفهانی و... را به ایران تدارک دید. این امر در نهایت بر اثر فشار مردم و علما، با عذرخواهی

پادشاه عراق و بازگرداندن محترمانه علما به عراق پایان یافت. سرانجام میرزای بزرگ نایینی، پس از عمری تلاش و مجاهده در 24 مرداد 1315 ش برابر با 26 جمادی الاول 1355 ق در حدود 80 سالگی به دیدار معبود شتافت و پس از تشییعی باشکوه، در جوار بارگاه مطهر امام علیع به خاک سپرده شد.

_ حمله هواپیماهای عراق به جزیره نفتی خارک در جریان جنگ تحمیلی (1364 ش)(1)

_ عملیات عاشورای 2 در چنگوله در جنوب مهران توسط سپاه (1364 ش)

_ اشغال پاوه در کردستان توسط عناصر تجزیه طلب ضد انقلاب (1358 ش)(2)

1- با فرا رسیدن تابستان 1364، در حالی که تهدیدات عراق برای حمله مجدد به شهرها و اماکن غیرنظامی ادامه داشت، وزیر اطلاعات عراق تهدید کرد که عراق حملات خود علیه کشتیرانی در خلیج فارس را تشدید خواهد کرد، تا بدین وسیله ایران را وادار به نشستن بر سر میز مذاکره کند. همچنین وزیر نفت عراق نیز گفته بود، عراق به نفتکش هایی که به بنادر ایران نزدیک شوند حمله خواهد کرد زیرا این بنادر شاهرگ اقتصادی ایران که ماشین جنگی این کشور را تغذیه می کنند، می باشد. به دنبال این تهدیدات، عراق سرانجام در 24 مرداد 1364، پایانه های نفتی ایران در جزیره خارک را مورد حمله قرار داد که این اقدام عراق به منزله بنیان نهادن گسترش دامنه جنگ ارزیابی شد. همزمان با حمله عراق به پایانه های نفت ایران در جزیره خارک، حملات هوایی عراق علیه مردم غیرنظامی در شهرها ادامه یافت.
2- یک هفته پس از پیروزی انقلاب اسلامی، توطئه و تهاجم دشمن با حمله احزاب چپ به ویژه حزب دموکرات به مهاباد در اول اسفند 57 آغاز شد و به قصد تشکیل کردستان بزرگ، تهاجم وحشیانه خود را آغاز کردند. آنان قصد داشتند قسمتی از قلمرو حاکمیت ملی و اسلامی ایران را جدا ساخته و نقشه های شوم دشمنان نظام اسلامی مبنی بر تجزیه کشور را به اجرا درآوردند. افراد مسلح حزب منحله دموکرات در ادامه تجاوزات خود، در روز 24 مرداد 58، همه راه های ورودی شهر پاوه در استان کردستان را به محاصره و کنترل خود درآورد و به گروهان ها و مراکز سپاه پاسداران یورش برد. آنان پس از به دست گرفتن تمام نقاط حساس شهر و ارتفاعات مهم منطقه، به جنایات متعددی دست زدند که در یک مورد، شهادت دلخراش 25 تن از برادران پاسدار بستری در بیمارستان شهر و چهل نفر دیگر از مردم بود. در پی این جنایات فرمان حضرت امام خمینی ره برای آزادسازی سریع شهر صادر گردید و پس از جانفشانی های سردار

چمران و سرلشکر فلاحی در طی نبردی سهمگین، این شهر از لوث وجود ضدانقلاب پاک شد.

ص:361

25مرداد

25مرداد

_ اولین فرار «محمدرضا پهلوی» چند روز پیش از کودتای آمریکایی 28 مرداد (1332 ش)(1)

_ عملیات کوچک عاشورای 3 در مهران توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1364ش)

_ انتخاب دوباره حضرت آیت اللّه «سیدعلی خامنه ای» به ریاست جمهوری ایران (1364 ش)(2)

1- زمینه های کودتای 28 مرداد 1332 که از ماه ها قبل ایجاد شده بود، باعث گردید که شاه نگران حضور خود در ایران باشد و می خواست هنگام کودتا علیه دکتر مصدق در کشور نباشد. در همین ایام توافق انگلستان و آمریکا برای ساقط کردن حکومت مصدق که قبلاً طرح ریزی شده بود به مرحله اجرا درآمد. شاه در 22 مرداد حکم عزل مصدق و نخست وزیری سرلشکر زاهدی را صادر نمود و خود پس از صدور فرمان، به رامسر عزیمت کرد. در ساعت 2 بامداد فرمانده گارد شاهنشاهی فرمان را به مصدق ابلاغ کرد ولی وی هنگام خروج از منزل بازداشت شد و رادیو تهران این اقدام را کودتا خواند. دراین هنگام شاه و همسرش با یک هواپیما از طریق عراق از ایران خارج شده و به ایتالیا رفت. روزهای 25 تا 27 مرداد، در سراسر ایران اجتماعات بزرگی تشکیل شد و از دولت لغو نظام سلطنتی درخواست گردید. تمام این حوادث به نفع دکتر مصدق پیش می رفت تا اینکه طبق نقشه قبلی، اوضاع از بامداد 28 مرداد تغییر کرد و کودتا شکل گرفت. شاه نیز پس از دریافت خبر سقوط مصدق، در 31 مرداد همان سال به ایران بازگشت.
2- پس از شهادت شهید رجایی و شهید باهنر در 8 شهریور 1360، به پیشنهاد تعدادی از اعضای مرکزی حزب جمهوری اسلامی و اجازه حضرت امام، آیت اللّه خامنه ای از طرف روحانیت و سایر نهادهای انقلابی نامزد ریاست جمهوری گردید و با رای عظیم و بی نظیر مردم، به عنوان سومین رییس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شدند. همچنین ایشان در سال

1364 و برای دومین بار به دلیل لیاقت و کاردانی، به دستور حضرت امام، کاندیدای ریاست جمهوری شد و با رای قاطع مردم به این پست برگزیده شدند. مقام معظم رهبری در طول ریاست جمهوری خویش به کشورهایی چون سوریه، لیبی، پاکستان، هند، چین، الجزایر، زیمبابوه، رومانی، کره شمالی و آمریکا برای ایراد نطق تاریخی خویش در اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد سفر کرده و پیام رسان انقلاب اسلامی بودند. در نهایت حضرت آیت اللّه خامنه ای در سال آخر ریاست جمهوری، پس از ارتحال حضرت امام خمینی، از طرف مجلس خبرگان رهبری، به رهبری نظام اسلامی انتخاب شدند و تا امروز با عزت و قوت، هدایت جامعه اسلامی را برعهده دارند.

_ انتخاب پروفسور «حمید مولانا» به ریاست انجمن بین المللی تحقیقات ارتباط جمعی (1371 ش)

_ رحلت آیت اللّه «سید عبدالاعلی موسوی سبزواری» زعیم حوزه علمیه نجف (1372 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدعبدالاعلی موسوی سبزواری در سال 1290 ش در سبزوار دیده به جهان گشود. وی پس از گذراندن دروس مقدماتی در زادگاهش، در چهارده سالگی راهی مشهد شد و سطوح عالی فقه و اصول را از استادان زمان آموخت. پس از مدتی، برای ادامه تحصیل راهی نجف اشرف شد. وی در آن شهر در محضر پرفیض حضرات آیات: سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی، آقاضیاء الدین عراقی، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، شیخ محمدجواد بلاغی و سید حسین حکیم بادکوبه ای، مبانی فقه، اصول تفسیر، علوم قرآنی، کلام، حکمت و فلسفه خود را تکمیل نمود. آیت اللّه سبزواری در 36 سالگی در حالی که از بیشتر مراجع بزرگ عصر، اجازه های متعدد روایی و اجتهادی داشت، بر کرسی تدریس خارج فقه و اصول تکیه زد و در مدت قریب به نیم قرن، به عنوان یکی از برترین مدرسان حوزه بزرگ نجف، مطرح بود. جلسات تدریس ایشان در فقه، اصول، تفسیر، حدیث، رجال و درایه، دانشورانی را پروراند که بعدها از مدرسان حوزه های علمیه قم و نجف به شمار می رفتند. آیت اللّه سبزواری از انقلاب اسلامی و رهبری آن، حضرت امام خمینی، کمال حمایت و پشتیبانی را می نمود و به هنگام همه پرسی نظام جمهوری اسلامی، پیامی مبنی بر حمایت از آن صادر نمود. برخی از تالیفات گرانقدر این فقیه وارسته که بیش از هفتاد جلد می باشند عبارتند از: مواهب الرحمن فی تفسیر القرآن در 20 جلد، مُهَذَّبُ الاحکام فی بیان الحلال و الحرام در فقه استدلالی در 30 جلد، تهذیب الاصول در2 جلد، لباب المعارف در علم کلام در 2 جلد و حاشیه بر اسفار و شرح منظومه. سرانجام آن مرجع بزرگ، در حالی که از یک سال قبل، زعامت حوزه نجف را پس از آیت اللّه سیدابوالقاسم خویی برعهده داشت در 25 مرداد 1372 ش در 82 سالگی بدرود حیات گفت و در نجف به خاک سپرده شد.

26مرداد

26مرداد

_ ترور «ملاصالح خسروی» روحانی مبارز اهل سنت، توسط عوامل ضدانقلاب(1360 ش)(1)

_ آغاز بازگشت آزادگان سلحشور از بند رژیم بعثی پس از سال ها اسارت (1369 ش)(2)

_ رحلت فقیه مجاهد آیت اللّه «سیدعبدالمجید ایروانی» (1371 ش)(3)

1- ملاصالح خسروی از روحانیان مبارز اهل سنتی بود که از سالیان قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، علیه رژیم پهلوی و دفاع از اسلام و وحدت اسلامی به پا خاسته بود و در این راه، حبس و شکنجه های فراوانی در زندان های سنندج و تهران به جان خرید. وی پس از پیروزی انقلاب، به عنوان روحانی انقلابی، منادی وحدت و دفاع از انقلاب و امام بود و لحظه ای از افشاگری و رسوا نمودن عناصر ضدانقلاب و گروه های فریب خورده از پای نمی نشست. ملاصالح خسروی در زمان حیات خویش، با زبان گویایش، همواره رسواگر امپریالیسم و بازیچه های پست داخلیش همچون گروهک های خودفروخته دموکرات، کومله و منافقین بود تا اینکه به هنگام اذان مغرب در مسجد جامع سنندج مورد اصابت گلوله های کینه توزانه ضدانقلاب قرار گرفت و به همراه فرزندش به لقاء اللّه رسید.
2- روز 26 مرداد سال 1369، میهن اسلامی شاهد حضور آزادگان سرافرازی بود که پس از سال ها اسارت در زندان ها و اسارتگاه های مخوفِ رژیم بعث عراق، قدم به خاک پاک میهن اسلامی خود گذاشتند. در این میان ستاد رسیدگی به امور آزادگان که در 22 مرداد 69 تشکیل شده بود به تبادل انبوه اسرا پرداخت. این ستاد با مساعدت و همراهی دیگر دستگاه ها، تبادل حدود چهل هزار آزاده را با همین تعداد اسیر عراقی انجام داد. آزادگان، با ایمان راسخ خود در برابر همه فشارهای جسمی و روحی دشمنان ایستادند و روابط اجتماعی جامعه کوچک اردوگاهی خود را بر پایه اخلاق حسنه بنا نهادند و از شکنجه های مزدوران بعث هراسی به خود راه ندادند. آزادگان، صبورتر از سنگ صبور و راضی ترین کسان به

قضای الهی بودند. اینان سینه هایی فراخ تر از اقیانوس داشتند که از همه جا و همه کس بریده و به خدا پیوسته بودند. آزاده نامیده شدند چون از قید نفس و نفسانیات رهایی یافته بودند.
3- آیت اللّه سیدعبدالمجید ایروانی در سال 1313 شمسی در تبریز دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در تبریز و سطوح عالی را در قم سپری کرد و از محضر فقیهانی چون آیات عظام: سیدحسین بروجردی، سید محمد محقق داماد و محمدعلی اراکی کسب فیض کرد. ایشان همچنین دروس فقه و اصول را نزد حضرت امام فرا گرفت و پس از تبعید آن حضرت، به فعالیت های سیاسی و مبارزه با نظام ستمشاهی روی آورد. آیت اللّه ایروانی از سال 1350 ش به دستور امام راحل در یکی از بزرگ ترین مساجد تهران به اقامه نماز پرداخت و مهدیه تهران را احیاء کرد و در این مسیر چند بار دستگیر و زندانی گردید. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی در تاسیس بسیاری از نهادهای انقلابی شرکت داشت و با تشکیل جامعه روحانیت مبارز تهران، فعالیت های خود را گسترش داد. وی همچنین به عنوان نماینده امام در بنیاد مستضعفان در شکل گیری آن نقش بسزایی ایفا کرد. آیت اللّه ایروانی در سال های پایانی عمر به تدریس فقه پرداخت تا این که در پی یک بیماری طولانی، در 26 مرداد 1371، در 58 سالگی درگذشت.

_ درگذشت استاد «سیداحمد فردید» (1373 ش)(1)

_ رحلت عالم بزرگوار «سید محمدعلی کاظمینی بروجردی» (1381 ش) (2)

1- استاد دکتر سید احمد فردید در سال 1291 ش در یزد به دنیا آمد و دکترای خود را در رشته فلسفه از دانشگاه سوربن فرانسه گرفت. او استاد فلسفه و حکمت معنوی دانشگاه تهران بود و پس از بازنشستگی نیز چندین سال به آموزش و تدریس اصول و مبانی فلسفه در انجمن حکمت و فلسفه پرداخت. دکتر فردید در واژه شناسی زبان های سانسکریت، لاتین، آلمانی، عبری و عربی استاد بود و از برخی از زبان های دیگر نیز تا اندازه ای اطلاع داشت. وی از لحاظ فلسفی تحت تأثیر اندیشه های فلسفی مارتین هایدگر قرار داشت و همچنین اصطلاح معروف «غربزدگی» از اوست. ترجمه روابط حکمت اشراق و فلسفه ایران باستان از آثار استاد فردید می باشد.
2- آیت اللّه سیدمحمدعلی کاظمینی بروجردی در سال 1303 ش 1343 ق در بیت علم و تقوا در بروجرد زاده شد. وی پس از فراگیری تحصیلات مقدماتی در زادگاهش، نزد پدر خویش، به هنگام عزیمت آیت اللّه بروجردی به قم، راهی این شهر گردید و به مدت چهارده سال نزد حضرات آیات عظام: سید محمد حجت کوه کمره ای، سید محمدتقی خوانساری، سید صدرالدین صدر و شیخ عبدالنبی عراقی به کسب علم پرداخت. آیت اللّه کاظمینی در سال 1336 ش به امر آیت اللّه بروجردی به تهران رفت و در مسجد نور این شهر، به مدت نیم قرن به فعالیت های علمی، دینی، تدریس، تالیف و تبلیغ دین همت گماشت. وی از غالب فقها و مراجع قم و نجف، اجازات متعدد داشت و مورد وثوق آنان بود. این عالم ربانی همچنین در راه احیاء و بزرگداشت نام و یاد اهل بیت و حفظ حریم تشیع، از هیچ کوششی فروگذار نمی کرد. برخی از آثار ایشان عبارتند از: لسانُ المسلمین، نهایهُ الکلام، مراحلُ الآخره، مجموعه دانش و اسلام و دیگران. این فقیه فرزانه سرانجام در شب بیست و هفتم مرداد 1381ش برابر با نهم جمادی الاول 1423 ش در 78 سالگی چشم از جهان فرو بست و در مسجد نور تهران به خاک سپرده شد.

ص:365

27مرداد

27مرداد

_ ارتحال فقیه و اصولی کبیر «آخوند ملاعبدالکریم گزی» (1300ش)(1)

_ درگذشت «کمال الملک» نقاش معروف ایرانی در نیشابور (1319ش) (2)

1- آخوند ملا عبدالکریم بن مهدی گزی در حدود سال 1223ش برابر با 1260ق در خاندانی اهل علم در منطقه گز، یکی از توابع اصفهان به دنیا آمد و تحصیلات مقدماتی را در اصفهان سپری نمود. وی در نجف از محضر درس عالم مجاهد، حاج میرزا حسین حاج میرزا خلیل استفاده علمی نمود و پس از طی مدارج عالی علمی و اخلاقی به اصفهان بازگشت. آخوند گزی از آن پس در مدرسه نیم آورد اصفهان سکنی گزید و در طی سالیان طولانی، دانش آموختگان فراوانی از محفل درس او فیض بردند. وی مدت طولانی، مرجع قضاوت و حکومت شرعیه اصفهان بود و بدون هیچ سستی، همانند یک دادگستری سیار، به حل و فصل مرافعات و منازعات مردم می پرداخت. از ایشان آثار متعددی بر جای مانده که تذکره القبور در شرح حال افراد مدفون در اصفهان؛ رساله در اصل دین و رساله در صیغِ العقود از آن جمله اند. آخوند گزی علاوه بر مراتب علمی، گاهی شعر هم می سرود و «مهدوی» تخلّص می نمود. این فقیه اصولی سرانجام در بیست و هفتم مرداد 1300ش برابر با سیزدهم ذی حجه 1339ق در هفتاد و هفت سالگی درگذشت و در قبرستان تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

2- استاد محمد غفاری، مشهور به کمال الملک، بزرگترین نقاش دوران یکصد سال اخیر، در حدود سال 1226 ش 1264 ق در کاشان به دنیا آمد. خاندان غفاری که کمال الملک، یکی از اعضای آن است، هنرمندانی بسیار به عالم هنر تقدیم داشته است. کمال الملک پس از طی دوران ابتدایی، از 13 سالگی به تهران آمد و در دارالفنون به تحصیل پرداخت. پس از دیداری که ناصرالدین شاه از مدرسه دارالفنون در سال 1259 ش به عمل آورد، تابلویی از کمال الملک توجه شاه قاجار را به خود جلب کرد و از آن پس او را به عنوان نقاش باشی مخصوص خود به دربار برد. ناصرالدین شاه در سال 1271 ش، محمد غفاری، نقاش بزرگ دربار خود را به کمال الملک

ملقب و او را از دیگر نقاشانِ معاصرش متمایز ساخت. کمال الملک سپس برای تکمیل تحصیلات خود راهی اروپا شد و سه سال بعد مظفرالدین شاه در جریان سفر دومش به اروپا، از کمال الملک خواست به ایران باز گردد. سفر کمال الملک به اروپا و تفحص و مطالعه او در نقاشی آن دیار، اثری ژرف و غنی در او برجای نهاد و تکنیک او را از نقاشان دوران او فراتر برد. کمال الملک در مراجعت به ایران با توطئه ها و حسادت های درباریان روبرو شد و به بهانه زیارت عتبات و در واقع به قصد فرار از محیط مسموم دربار، در سال 1280ش، بی تابانه به کربلا شتافت. وی پس از چند سال اقامت در کربلا به ایران بازگشت و پس از تاسیس مدرسه صنایع مستظرفه در سال 1290ش، به تربیت شاگردان هنرمند همت گماشت. از کمال الملک آثار هنرمندانه متعددی بر جای مانده که علاوه بر تالار آینه که بزرگترین و پرکارترین اثر اوست، می توان از فالگیر بغدادی، عرب خفته و کیمیاگران نام برد. سرانجام، کمال الملک، نقاش شهیرِ ایرانی در 27 مرداد سال 1319 ش در 93 سالگی در نیشابور درگذشت و در کنار قبر عطار نیشابوری به خاک سپرده شد.

_ یادآوری کتبی آیت اللّه «کاشانی» به «مصدق» درباره احتمال وقوع کودتا در ایران (1332ش)(1)

1- دکتر محمد مصدق، نخست وزیر محمدرضا پهلوی، از ماه ها قبل از کودتای 28 مرداد 1332، درصدد اجرای نقشه ای بود تا صحنه را با یک کودتای ساختگی و با وجهه ملی خالی کند. تا به این ترتیب به صورت یک قهرمان ملی، عنوان گردد. این در حالی بود که عوامل استکبار با کمک ایادی داخلی، قصد کودتا علیه مصدق را نیز در سر می پروراندند. آیت اللّه کاشانی که خطر کودتایی با حمایت بیگانه را احساس کرده بود، تلاش زیادی به عمل آورد تا جلوی کودتا را بگیرد تا مصالح مملکت فدای منافع بیگانگان نشود. وی در این راه متحمل سختی های فراوانی شد و روحانیان و نزدیکان آیت اللّه، از طرف دولت دستگیر و بازداشت شدند. عوامل داخلی و خارجی نیز که آیت اللّه را مانعی برای تحقق اهداف شوم خود می دیدند، آن چنان شخصیت این مرد بزرگ و شریفِ روحانی را لکه دار کردند که شاید بتوان آن را در تاریخ ایران بی سابقه دانست و این همان چیزی بود که استعمارگران آمریکا و انگلیس مایل بودند از طریق مصدق و دوستانش عملی شود. همچنین با اینکه دکتر مصدق، به دست گیری قدرت در بار دوم نخست وزیری خود را مدیون مجاهدت های مردمی به رهبری آیت اللّه کاشانی بود، مع الوصف در پاسخ به نصایح دلسوزانه آن عالم نستوه، ایشان را از دخالت در امور سیاسی منع کرد. با این حال آیت اللّه کاشانی به خاطر مصالح ملی و پرهیز از ایجاد دو دستگی از رودررویی با مصدق اجتناب می ورزید تا این که یک روز قبل از وقوع کودتا، ایشان طی نامه ای، مصدق را از وقوع کودتای حتمی آگاه کرد. اما دکتر مصدق که ملت را پشتیبان همیشگی خود می دانست، تنها به فکر خود بود و به قول آیت اللّه کاشانی، این هدف را تعقیب می نمود که قهرمانانه زنده بماند. مصدق در نهایت با گسستن از روحانیت و مردم، در اثر کودتای 28 مرداد، نهضت خروشان مردمی در 30 تیر 1331 را به شکست کشاند و از آن پس، کشور به مدت 25 سال، در اختیار اجانب، به ویژه آمریکا قرار گرفت.

_ وقوع حماسه خونین پاوه (1358 ش)(1)

1- پس از آن که هزاران نفر از عناصر حزب بعث عراق و گروهک های ضدانقلاب وابسته به بیگانگان، مانند: کومله، فداییان خلق و حزب دموکرات کردستان، در مرداد 1358ش به شهر پاوه در منطقه کردنشین استان کرمانشاه هجوم آوردند، این شهر را تصرف کرده و دست به جنایت های شنیعی زدند. بیمارستان پاوه از جمله مراکزی بود که به اشغال مزدوران درآمده بود. آنان در این بیمارستان 25 نفر از برادران سپاهی مجروح را روی تخت ها و پشت بام به طرز فجیعی به شهادت رساندند. این فاجعه خونین با عکس العمل شدید امام خمینی ره مواجه شد و با فرمان معظمٌ له در بیست و هفتم مرداد 1358ش، نیروهای سپاهی، ارتشی و بسیجی به فرماندهی شهید دکتر چمران به منطقه اعزام شدند. فرمان تاریخی امام برای آزادسازی پاوه چنان روحیه ای به پاسداران و سربازان ژاندارمری داد که بدون توجه به زخم های خود تمامی سنگرهای ضدانقلاب را از اشغال آنان خارج ساختند. در این میان شهیدچمران پس از یک نبرد سخت و درگیری خونین، همه شهرها، راه ها و مواضع استراتژیک منطقه را آزاد کرد و کردستان از این مرحله به سلامتی گذر نمود.

_ رحلت عالم دینی و فقیه اصولی، آیت اللّه «بهاءالدین محلاتی» (1360ش)(1)

_ اعلام حمایت نمایندگان کنگره آمریکا از گروه های ضدانقلاب اسلامی ایران (1366 ش)

_ درگذشت ادیب گرانمایه استاد «سیدمحمدمحیط طباطبایی» (1371 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ بهاءالدین محلاتی در سال 1275ش 1313ق در خاندانی اهل علم در نجف اشرف به دنیا آمد. وی در هفت سالگی به همراه پدرش به شیراز رفت و پس از فراگیری مقدمات و ادبیات، در محضر پدرش و آیت اللّه میرزا محمدصادق مجتهد شیرازی، فقه و اصول را آموخت. ایشان همچنین مدتی حکمت الهی را از محضر سیدعلی حکیم کازرونی فرا گرفت و از آن پس برای ادامه تحصیل، عزم نجف اشرف نمود. آیت اللّه محلاتی در حوزه علمیه نجف، به مدت ده سال از محضر عالمان نام آوری همچون آقا ضیاءالدین عراقی، آخوند ملامحمدکاظم خراسانی و میرزای نایینی استفاده کرد تا به درجه رفیع اجتهاد نائل آمد. ایشان در سال 1309 به شیراز بازگشت و از آن پس به مدت بیش از نیم قرن، عهده دار تدریس و مرجعیت امور مردم گردید. آیت اللّه محلاتی تا پایان عمر خویش در ایجاد مؤسسات خیریه کوشا بود و در این مدت، اماکن عام المنفعه متعددی را ایجاد کرد. در کنار فعالیت های علمی و اجتماعی ایشان، از آیت اللّه بهاءالدین محلاتی آثار تالیفی نیز بر جای مانده که رهنمای حق، اصول العقاید، خطبات جانسوز و تالیفاتی در فقه و اصول از آن جمله اند. این فقیه اصولی سرانجام در بیست و هفتم مرداد 1360 ش برابر با هفدهم شوال 1401 ق در 85 سالگی بدرود حیات گفت و در شیراز مدفون گردید.

2- استاد سیدمحمد طباطبایی متخلص به محیط و مشهور به محیط طباطبایی در سال 1281 ش در زواره اصفهان به دنیا آمد. دروس ابتدایی را در زادگاه خود و اصفهان سپری کرد و در 1302 ش دوره ادبی را در مدرسه دارالفنون تهران به پایان رساند. وی سپس علم حقوق را فرا گرفت و سال ها در دبیرستان ها و دانشگاه های کشور به تدریس پرداخت. محیط طباطبایی، از سال 1300 ش وارد عرصه مطبوعات گردید و

مدیریت برخی از مجلات را به عهده گرفت. استاد، با زبان های عربی، فرانسوی، انگلیسی، پهلوی، خوارزمی، آوستایی و سریانی آشنایی داشت و تحقیقاتی در این زمینه ها انجام داده است. از استاد محیط طباطبایی بیش از چهل کتاب و دو هزار مقاله و رساله و ششصد خطابه و سخنرانی به جای مانده است که دوران نادر، جغرافیای نو، شرح حال فردوسی و زندگی محمد بن زکریای رازی از جمله کتب اوست. ایشان بارها از طرف محافل علمی مورد تقدیر قرار گرفت و از دانشگاه شهید بهشتی دکترای افتخاری اخذ نمود. سرانجام استاد محیط طباطبایی در 27 مرداد 1371 ش به علت بیماری قلبی در نود سالگی در تهران بدرود حیات گفت و در شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:369

_ درگذشت استاد نامدار حوزه علمیه قم آیت اللّه «قدرت اللّه وجدانی فخر» (1375 ش)(1)

28مرداد

28مرداد

_ کودتای آمریکا علیه نهضت ملی ایران و سرنگونی دولت «دکتر مصدق» (1332 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ قدرت اللّه وجدانی فخر در سال 1311 ش 1351 ق در یکی از روستاهای شهر سراب به دنیا آمد و از چهارده سالگی به تحصیل علوم دینی روی آورد. وی در سال 1327 ش به حوزه علیمه قم مهاجرت کرد و پس از پشت سر گذاشتن سطوح عالیه حوزه، در دروس خارج حضرات آیات شیخ عبدالنبی عراقی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سیدحسین بروجردی، سیدمحمد محقق داماد، محمدعلی اراکی و امام خمینی رحمه الله شرکت جست. معظم له در کنار آموختن، به آموزش معلومات خود به دیگران برآمد و در مدتی نزدیک به چهل سال، هزاران نفر از فرهیختگان و فضلای حوزه را از سرچشمه زلال دانش خویش سیراب نمود. او در ایام تعطیل حوزه به تبلیغ دین در داخل و خارج کشور می پرداخت و از این رهگذر، موفق به ارایه خدمات فکری، فرهنگی و اجتماعی بسیار گردید. آیت اللّه وجدانی فخر، از آغاز مبارزت مردم مسلمان و روحانیت علیه رژیم پهلوی، به رهبری حضرت امام، نقشی فعال برعهده گرفت و نامش هماره در ذیل اعلامیه های جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دیده می شد. این فقیه فرزانه که از اکثر مراجع تقلید، اجازات متعدد اجتهادی، روایی و امور حسبیه داشت دارای آثار متعددی بود که: آداب معاشرت در اسلام، اجتهاد در اسلام، الفخریه در فقه در 16 جلد و انوار منطقیه از آن جمله اند: سرانجام قلب حق باور آیت اللّه وجدانی فخر در سحرگاه 27 مرداد 1375 ش برابر با اول ربیع الثانی 1417 ق در 64 سالگی از تپش باز ایستاد و پس از تشییعی با شکوه، در حرم مطهر حضرت معصومهس مدفون گردید.
2- نهضت ملی ایران با رهبری آیت اللّه سیدابوالقاسم کاشانی و مبارزات قهرمانانه ملت مسلمان ایران در 30 تیر 1331 به اوج خود رسید و نزدیک

بود طومار استبداد و استعمار را برای همیشه درهم پیچد اما در این میان، اتفاقاتی رخ داد که نهضت مردمی را از مسیر اصلی خارج ساخت و به شکست کشاند. پس از روی کار آمدن مجدد دکتر مصدق، او خواهان افزایش اختیارات بود و آیت اللّه کاشانی که ریاست مجلس هفدهم شورای ملی را برعهده داشت، برای ایجاد اتحاد و جلوگیری از تفرقه، به این لایحه نخست وزیر رای داد. با این حال، مصدق در صدد منزوی کردن مجلس بود و اختیارات بیشتری می خواست. این در حالی بود که آیت اللّه کاشانی معتقد بود که مجلس، کمال همکاری را با دولت دارد و نیازی به اختیارات بیشتر نیست. از همین زمان، اختلاف نظر در امور مختلف بین دکتر مصدق و آیت اللّه کاشانی آغاز شد و این اختلاف پس از درخواست تقاضای تمدید اختیارات نخست وزیر به مدت یک سال از جانب مصدق، شکلی جدی و گسترده به خود گرفت. مصدق می خواست با اخذ اختیارات وسیع، نقش مجلس را در قانون گذاری کمرنگ سازد و خواسته های خود را به صورت قانون درآورد. این اختلاف و شکاف در جبهه ملی و مذهبی، باعث شد که دشمنان با سوء استفاده از این فرصت درصدد کودتا علیه دولت و حذف مصدق باشند. در این میان آیت اللّه کاشانی، بارها در ضمن نامه ها و سخنرانی های خود، مصدق را از خطر وقوع کودتا آگاه کرد ولی مصدق، مغرور به قدرت خود و پشتیبانی مردم، نصایح دلسوزانه آیت اللّه کاشانی را نشنیده گرفت. سرانجام با خروج شاه از کشور و به وجود آمدن شرایط لازم برای کودتا علیه دکتر مصدق، در حالی که بیش از سیزده ماه از پیروزی های چشمگیر مردم در قیام 30 تیر 1331ش نگذشته بود، این موفقیت ها با کودتای آمریکایی 28 مرداد 1332 توسط ایادی سلطنت طلب به شکست انجامید و مصدق سرنگون شد. از آن پس عامل کودتا، سپهبد فضل اللّه زاهدی، که در دولت مصدق سمت وزارت کشور را داشت به قدرت رسید و پس از مدتی محمدرضا پهلوی به کشور انتخاب مجدد و بار دیگر بر تخت سلطنت تکیه زد. مقدمات کودتایی که در روز 28 مرداد 1332، به عمر حکومت مصدق خاتمه داد، از ده ماه قبل از آن، در پاییز 1331، فراهم آمده بود و طرح اولیه آن نیز پس از بازگشت چرچیل به مقام نخست وزیری انگلستان در مهرماه 1331، تهیه گردید. این کودتا با همکاری آمریکا و انگلیس در ایران به وقوع پیوست و از آن پس، ایران به طور مستقیم تحت نفوذ رژیم استکباری آمریکا درآمد. پس از این کودتا، اوضاع ایران آن چنان بر وفق مراد آمریکا گردید که تا بیست و پنج سال، حکومت ایران مهم ترین دست نشانده برای دولت آمریکا بود و آن دولت استکباری بر تمامی جریان ها و امور کشور ایران خیمه زد.

ص:370

_ فاجعه آتش سوزی سینما رکس آبادان توسط عُمّال رژیم پهلوی (1357 ش)(1)

_ تشکیل نخستین مجلس خبرگان قانون اساسی جمهوری اسلامی با پیام امام خمینی رحمه الله (1358 ش)(2)

1- در فاجعه آتش سوزی عمدی سینما رکس آبادان که از سوی ساواک و عوامل رژیم سفّاک پهلوی جهت بدنام کردن انقلاب اسلامی مردم ایران به وقوع پیوست، 377 نفر به طرزی فجیع کشته شدند. در جریان این آتش سوزی، تماشاگران سینما که در آن روز، حدود 700 نفر بودند برای فرار از مهلکه به طرف درهای خروجی روی آوردند، ولی درها را بسته یافتند. انتشار این خبر و نمایش فیلم ها و عکس های این فاجعه، افکار عمومی را به شدت جریحه دار ساخت. اما رژیم شاه با متهم کردن نیروهای انقلابی در این حادثه ضد انسانی، قصد داشت تا انقلابیون مسلمان را افرادی متحجّر و مخالف با هُنر و ضد مردم نشان دهد که در این هدف خود ناکام ماند و مردم بیشتر حرف مخالفان را که رژیم را در این فاجعه متهم می کرد، می پذیرفتند.
2- بعد از پیروزی انقلاب اسلامی و برگزاری اولین انتخابات که منجر به تعیین نوع حکومت و تشکیل جمهوری اسلامی در ایران گردید، بحث درباره تعیین قانون اساسی نظام در محافل مختلف گسترش یافت. این مرحله از استقرار نظام نیز با تیزبینی و آینده نگری حضرت امام خمینی ره با موفقیت پشت سرگذاشته شد. از این رو، پیش نویس قانون اساسی به دستور حضرت امام نگارش یافت و پس از بحث و بررسی پیرامون آن به اطلاع مردم رسید. هرچند در مسیر تصویب قانون اساسی کارشکنی هایی صورت گرفت، ولی در دوازدهم مرداد سال 1358 انتخابات خبرگان قانون اساسی صورت گرفت و در 28 مرداد آن سال نیز اولین جلسه مجلس خبرگان قانون اساسی با پیام حضرت امام رحمه الله، آغاز گردید. سرانجام مجلس خبرگان پس از سه ماه تلاش و فعالیت فوق العاده، کار پر مسؤولیت تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را در بیست و چهارم آبان 1358در 12 فصل و 175 اصل و با یک مقدمه و مؤخّره تنظیم نمود و در دوازدهم آذر سال 1358 به تصویب نهایی ملت ایران رسید.

29مرداد

29مرداد

_ افتتاح اولین دارالمعلمین ورزشی در ایران (1299 ش)

- آغاز دوره پنجم مشروطه و دوران سیاه دیکتاتوری شاه و سلطه آمریکا (1332 ق)(1)

_ تغییر نام پیمان بغداد به سازمان پیمان مرکزی، موسوم به «سنتو» (1338ش)(2)

_ اعلام آمریکا مبنی بر اشتباه در حمله به هواپیمای مسافربری ایران (1367)(3)

1- به دنبال کودتای آمریکایی 28 مرداد 1332 و متلاشی شدن نهضت ملی و حضور بلامنازع آمریکا در ایران، دوره پنجم مشروطه همراه با دوران سیاه دیکتاتوری محمدرضا شاه و سلطه آمریکا در ایران آغاز شد. رژیم شاه و استعمار آمریکا در پی رسیدن به آرامش داخلی و امنیت مورد نظر در سطح منطقه، آخرین نفس های حق خواه و معترض آیت اللّه کاشانی را با دستگیری ایشان بریدند و فدائیان اسلام را که با تفکر و خط مشی اسلامی، علیه اقدامات رژیم به فعالیت مسلحانه دست زده بودند، اعدام و تشکیلات جوان آنان را متلاشی کردند. رژیم شاه برای حفظ موقعیت خود و سرکوب جنبش های مردمی و قیام ملت، با کمک مستشاران آمریکایی، دست به تشکیل سازمان مخوف و جهنمی ساواک زد و دست آن را در انجام هر جنایتی باز گذاشت. ازسال 1332، یک بار دیگر قدرت استبداد و سلطه استعمار، موجب شکل گیری دیکتاتوری پهلوی گردید. این دوره سیاه که دومین دوره دیکتاتوری دودمان پهلوی است تا سال 1357 به مدت 25 سال ادامه یافت و در نهایت با فراگیر شدن نهضت اسلامی ایران به رهبری امام خمینی ره، متلاشی شد.
2- سازمان پیمان مرکزی موسوم به سنتو که با شرکت ایران، ترکیه، پاکستان و انگلیس تشکیل شده بود، در این روز، جایگزین پیمان بغداد گردید. اگرچه آمریکا رسما عضو پیمان سنتو نبود و به عنوان ناظر در جلساتِ آن شرکت می کرد، اما عملاً در تمامی تصمیماتِ این پیمان دخالت

و نقش مؤثر داشت. در واقع، پیمان سنتو، حلقه مرکزی سیستم نظامی غرب علیه شوروی سابق بود و پیمان های ناتو در غرب و سیتو در خاور دور را به یکدیگر متصل می کرد. این پیمان پس از پیروزی انقلاب اسلامی و خروج ایران در سال 1357 ش به حالت تعلیق درآمد و عملاً مُنحل شد.

3- پس از گذشت حدود 45 روز از سرنگونی هواپیمای مسافربری ایران توسط نظامیان متجاوز آمریکایی در خلیج فارس و کشته شدن 298 نفر از سرنشینان آن، دولت آمریکا در حالی این حمله را اشتباه خواند که پیش از آن به فرمانده ناو مهاجم آمریکایی مدال شجاعت و لیاقت اعطا کرده بود.

_ اعلام دبیرکل سازمان ملل متحد مبنی بر آغاز آتش بس میان ایران و عراق (1367 ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه «مهدی مهدوی لاهیجانی» (1371 ش)(2)

1- رژیم عراق که تصور نمی کرد، جمهوری اسلامی ایران قطعنامه 598 شورای امنیت را بپذیرد، در قبال پذیرش ایران، به فکر به راه انداختن جنگی دوباره بود. بنابراین با حمله گسترده به مناطق مرزی، قصد پیشروی به خاک ایران را داشت که با مقاومت نیروهای ایرانی، این حملات خنثی گشت. از آن پس مذاکرات طولانی با سازمان ملل با مسؤولان سیاسی ایران و عراق آغاز شد و سرانجام در نهمین جلسه ملاقات با دبیرکل وقت سازمان ملل متحد، خاویر پرز دِکوئیار، در شانزدهم مرداد 67، وزیر خارجه ایران، پاسخ جمهوری اسلامی ایران را مبنی بر قبول برقراری آتش بس اعلام کرد. پس از آن، دبیر کل سازمان ملل متحد، تاریخ 29 مرداد 1367 برابر با 20 اوت 1988 م را برای برقراری آتش بس عنوان نمود.
2- آیت اللّه مهدی مهدوی لاهیجانی در حدود سال 1274 ش در نجف اشرف به دنیا آمد. ایشان پس از طی مراحل مقدمات و سطح، در درس خارج حضرات آیات: میرزای نایینی، آقا ضیاء عراقی، شیخ الشریعه اصفهانی، شیخ محمدجواد بلاغی و... شرکت کرد و فقه، اصول، کلام، حکمت، هیئت و ریاضیات را فرا گرفت. آن گاه پس از اخذ اجازات متعدد از استادان خود، برای ترویج و بسط دانش به لاهیجان بازگشت و به ارشاد و تدریس همت گماشت. تأسیس حوزه علمیه لاهیجان و بازسازی مدرسه دینی جامع آن شهر از جمله خدمات ایشان است. آیت اللّه مهدوی به هنگام دستگیری و زندانی شدن حضرت امام خمینی ره، به همراه علمای دیگر شهرستان ها به تهران عزیمت کرده و علی رغم کهولت سن در راهپیمایی های ضد رژیم شرکت می کرد. ایشان علاوه بر داشتن اجازات استادان خود، از حضرات آیات عظام: سیدحسین بروجردی، سیدمحسن حکیم، سیدمحمود شاهرودی، سیدجمال الدین گلپایگانی، سیدعبدالهادی شیرازی و... نیز اجازه اجتهاد داشت. این فقیه فرزانه سرانجام پس از عمری تلاش در راه دین، در بیست و نهم مرداد 1371 ش برابر با بیستم صفر 1413ق، در 97 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و به سرای باقی شتافت.

ص:374

_ افتتاح شبکه استانی سیما در اصفهان (1375 ش)

30مرداد

30مرداد

_ اجباری شدن نام خانوادگی برای افراد در ایران (1314 ش)

_ آتش سوزی «مسجدالاقصی» قبله اوّل مسلمانان توسط رژیم صهیونیستی اسراییل (1348 ش)(1)

_ روز بزرگداشت دانشمند شهیر «علامه محمدباقر مجلسی» صاحب کتاب عظیم «بحارالانوار»(2)

1- در سی ام مرداد 1348ش، مسجدالاقصی، اولین قبله مسلمین و یکی از مقدس ترین معابد مورد احترام ادیان آسمانی، توسط اشغالگران صهیونیست به آتش کشیده شد. ستون های آتش و دود تا ارتفاع صدها متری به آسمان برخاست. در قسمت جنوب شرقی در حدود دویست متر مربع از سقف مسجد کاملاً منهدم گردید و گنبد مسجد در پنج نقطه سوخت. همچنین یکی از آثار متبرک مسجد و یک منبر مخصوص که هشتصد سال سابقه داشت نیز کاملاً از بین رفت. این جنایت دردناک، بازتاب تند و موج خروشانی در جهان اسلام به وجود آورد؛ آتش خشم مبارزان نهضت اسلامی ایران را برافروخته کرد و رژیم شاه را که همیار اسراییل بود، دچار بحران جدی نمود. تلاش روزنامه های ایران که دست ساواک را در پشت سر داشتند، به منظور فرو نشاندن خشم ملت مسلمان ایران بی نتیجه ماند. در نهایت محمدرضا پهلوی پس از این حادثه ناگزیر شد تا برای کاستن از خشم عمومی، مزوّرانه، بیانیه ای منتشر سازد و اظهار داغداری کند در حالی که وی پس از مدتی که در اجلاس سران کشورهای اسلامی سخنرانی می کرد، از مسجدالاقصی نامی نبرد. حضرت امام خمینی ره، آتش زدن مسجدالاقصی و کنفرانس اسلامی را به شدت محکوم کردند و کنفرانس را متهم نمودند که تلاش دارد جنایت صهیونیزم را در این حادثه لوث کند.
2- علامه محمدباقر مجلسی در سال 1037 ق در اصفهانبه دنیا آمد. پدرش مولا محمدتقی مجلسی از شاگردان بزرگ شیخ بهایی بود و در

علوم اسلامی از سرآمدان روزگار خود به شمار می رفت. علامه محمدباقر مجلسی درس و بحث را از چهار سالگی نزد پدر آغاز کرد و نبوغ سرشار او به حدی بود که در چهارده سالگی از فیلسوف و دانشمند بزرگ اسلام، ملا صدرای شیرازی، اجازه روایت گرفت. از آن پس در حضور استادانی چون: علامه شوشتری، میرزای جزایری، ملا محسن فیض کاشانی، ملا صالح مازندرانی و شیخ حرّ عاملی زانوی ادب زد و به مقامات عالی علمی رسید. سپس به تدریس روی آورد و شاگردان بی شماری از مکتبش استفاده کردند. علامه مجلسی در این حال با خود چنین اندیشید که باید گوهرهای گران بهای اهل بیت را که جمع آوری کرده است در قالبی زیبا به نام بحارالانوار بگنجاند تا نه تنها طلاب، بلکه تمام علاقه مندان بتوانند به سوی قبله دل ها یعنی کلام اهل بیت هدایت شوند. از این روی دست به کاری عظیم زد و شروع به نگارش این دایره المعارف بزرگ تشیع نمود. کتاب عظیم «بحارالانوار» حاوی احادیث ارزشمند اهل بیتع در یکصد و ده جلد بزرگ ترین و ماندگارترین اثر این محدث کبیر شیعه به شمار می رود. همچنین حقُّ الیقین، عین الحیاه، مشکوهُ الانوار به فارسی و شرح اربعین، مِراهُ العُقول و رسالهٌ فی الاوزان به عربی از دیگر آثار این علامه سترگ می باشند. سرانجام علامه محمدباقر مجلسی این رادمرد علم و عمل در 27 رمضان سال 1111 ق در 74 سالگی درگذشت و در جوار پدر علامه اش در کنار مسجد جامع اصفهان، مدفون شد.

- آغاز هفته جهانی مسجد (تصویب در سال 1382 ش)(1)

1- به پیشنهاد سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و با تصویب وزرای امور خارجه کشورهای اسلامی در اجلاس تهران، هفته جهانی مسجد از سی ام مرداد ماه برابر با 21 اوت همزمان با سالگرد آتش زدن مسجدالاقصی توسط رژیم صهیونیستی اسرائیل، برگزار می شود. در این اجلاس از کشورهای عضو خواسته شد با هدف ارج نهادن به نقش مساجد و صیانت از آنها به عنوان اماکن مقدسه، در احیاء و تجلیل از این روز تلاش کنند. ارایه الگوی مناسب برای بزرگداشت هفته مسجد، تبیین مطالبات و نیازهای مساجد، بررسی وضعیت گذشته و حال مساجد، بررسی نقش مساجد در تعامل بین دین و دولت و معرفی و قدردانی از ائمه جماعات موفق از جمله موضوعاتی است که در این هفته مطرح می گردد. تبیین قداست و عظمت مسجد، تکریم نیروهای فعال در مساجد، توجه به عمران و آبادانی معنوی و فیزیکی مساجد، تلاش برای بهبود محتوای برنامه های فرهنگی مساجد و ایجاد هماهنگی بین متولیان این اماکن شریف نیز باید در این هفته مورد توجه قرار گیرند.

ص:376

31مرداد

31مرداد

_ وقوع جنگ چالدران بین ایران و عثمانی (893 ش)(1)

_ تأسیس دانشگاه تربیت معلم (1342 ش)(2)

1- در اوایل سلطنت شاه اسماعیل اول و تشکیل سلسله صفوی، او توانست کردستان و شهرهای مقدس عراق را فتح کند و با تکیه بر تشیع اثنی عشری، به زودی جمع کثیری از مردم شیعه ساکن در سرزمین های عثمانی را به سوی خود جلب کند. این اقدام جسورانه شاه اسماعیل، اگرچه خطرات فراوانی را در پی داشت اما سبب تحکیم وحدت سیاسی _ مذهبی ایران گردید و همین ویژگی از نظر سلاطین عثمانی به مراتب خطرناک تر از احیای ساختار نظامی ایران بود. هنگامی که سلطان سلیم اول، پادشاه نیرومند و مشهور عثمانی به سلطنت رسید، چهل هزار تن از شیعیان را به قتل رساند. او که خود را خلیفه مسلمانان می خواند، تصمیم به توسعه متصرفات خود گرفت و به قصد تصرف تبریز، پایتخت دولت نوبنیاد صفوی حرکت کرد و جنگ سختی میان او و سپاه شاه اسماعیل صفوی در منطقه چالدران در حوالی ماکو روی داد. در این جنگ بر اثر کثرت سپاه عثمانی و مجهز بودن به تفنگ و توپخانه، لشکر ایران عقب نشینی نمود و تعداد زیادی از دو طرف کشته شدند. شاه اسماعیل تا حدود همدان عقب نشست و سلطان سلیم تبریز را اشغال کرد ولی به زودی بر اثر مقاومت ملی مجبور شد تبریز و آذربایجان را تخلیه کند. پس از بازگشت سلطان سلیم، شاه اسماعیل دیگر باره به آذربایجان و تبریز رفت و به تعمیر خرابی های لشکریان عثمانی پرداخت. گویند پس از این واقعه، دیگر کسی شاه اسماعیل را خندان ندید.
2- دارالمعلمین عالی نام مدرسه ای عالی بود که در سال1307 ش برای تربیت معلم مدارس متوسطه تاسیس شد و در سال 1312 ش به دانشسرای عالی تغییر نام یافت. این دانشسرا دارای دو قسمت علمی شامل رشته های ریاضیات، طبیعیات، فیزیک و شیمی و قسمت ادبی با رشته های ادبیات، فلسفه، تاریخ و جغرافی بود. دانشسرای عالی پس از تاسیس دانشگاه تهران، جزیی از آن شد تا این که در سال 1334 ش، از

دانشگاه تهران استقلال یافت. در تابستان 1342، دانشسرای عالی منحل گردید و وزارت فرهنگ وقت، دانشگاه تربیت معلم را تاسیس نمود.

_ پیام «امام خمینی رحمه الله » در پی جنایت عوامل رژیم در فاجعه آتش سوزی سینما رکس آبادان (1357ش)(1)

_ برگزاری اولین آزمون دکترای فرهنگ و ارتباطات در دانشگاه امام صادق(ع) (1374 ش)

_ وقوع سیل در قزوین و به بارآمدن 100 میلیارد ریال خسارت در این استان (1378 ش)

_ رحلت حجت الاسلام «میرزا حسن غفاری تبریزی» مدرس حوزه علمیه قم (1379ش)(2)

1- پس از وقوع جنایت هولناک آتش سوزی سینما رکس آبادان، حضرت امام خمینی ره در پیامی از نجف اشرف خطاب به اهالی آبادان، ضمن اعلام خطر به اینکه ممکن است رژیم پهلوی، اعمال وحشیانه مشابهی در شهرهای ایران انجام دهد، از گویندگان خواستند وظیفه آگاهی بخشی به مردم را دنبال کنند. در بخشی از پیام مهم امام به مناسبت این فاجعه آمده بود: من گمان نمی کنم هیچ مسلمانی، بلکه انسانی، دست به چنین فاجعه وحشیانه ای بزند، جز آن که به نظایر آن عادت نموده است. گفتار شاه که تظاهرکنندگانِ مخالفِ من «وحشت بزرگ» را وعده می دهند و تکرار آن پس از واقعه که این همان وعده بوده است، شاهد دیگری بر توطئه است. این مصیبت دلخراش برای شاه، شاهکار بزرگی است تا به تبلیغات وسیع در داخل و خارج دست زند و به بوق ها و مطبوعات دست نشانده داخل و نفع طلب خارج دستور دهد که هرچه بیشتر برای اغفال مردم، این جنایت را منتشر و به ملت محروم و مظلوم ایران نسبت دهند تا در خارج، ملت حق طلب ایران را، مردمی که به هیچ ضابطه انسانی و اسلامی معتقد نیستند معرفی نماید.
2- حجت الاسلام و المسلمین حاج میرزا حسن غفاری تبریزی در سال 1305ش 1345ق در تبریز به دنیا آمد و پس از تحصیلات جدید به فراگیری علوم دینی روی آورد. وی پس از پشت سر نهادن مقدمات و سطوح، در بیست سالگی راهی حوزه علمیه قم شد و در درس خارج حضرات آیات سید حسین بروجردی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و سید محمد محقق داماد حضور یافت. ایشان پس از رحلت آیت اللّه

بروجردی، به آیت اللّه مرعشی پیوست و ضمن شرکت مداوم در هیئت استفتای آن مرجع بزرگ، خود به تدریس سطوح عالی حوزه مشغول گردید. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به تهران رفت و به تدریس، اقامه جماعت و ارشاد مردم پرداخت. از ایشان تالیفاتی بر جای مانده که حدیث از نظر شیعه، کاوش های علمی و تقریرات درس فقه آیت اللّه بروجردی از آن جمله اند. این عالم خدمتگزار سرانجام در آخر مرداد 1379ش برابر با بیستم جمادی الاول 1421ق بدرود حیات گفت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

شهریور

اشاره

شهریور

زیر فصل ها

1شهریور

2شهریور

3شهریور

4شهریور

5شهریور

6شهریور

7شهریور

8شهریور

9شهریور

10شهریور

11شهریور

12شهریور

13شهریور

14شهریور

15شهریور

16شهریور

17شهریور

18شهریور

19شهریور

20شهریور

21شهریور

22شهریور

23شهریور

24شهریور

25شهریور

26شهریور

27شهریور

28شهریور

29شهریور

30شهریور

31شهریور

1شهریور

1شهریور

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «علی شاهرودی» (1311ش)(1)

_ درگذشت دکتر «پرویز ناتل خانلری» استاد دانشگاه و روزنامه نگار (1369 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ علی شاهرودی در حدود سال 1250ش 1288ق در شاهرود به دنیا آمد. وی در ابتدا برای فراگیری علوم اسلامی راهی تهران شد و در آنجا به مدت پنج سال به کسب علم مشغول بود. آیت اللّه شاهرودی سپس برای ادامه تحصیلات خود عازم نجف اشرف گردید و در حلقه درس آخوند ملامحمد کاظم خراسانی جای گرفت. ایشان در طی سالیان حضور در محفل درس آخوند خراسانی، در زمره شاگردان برجسته آن بزرگوار به شمار می آمد و در این سال ها به مدارج والای علمی دست یافت. با رحلت آخوند، آیت اللّه شاهرودی عازم کربلای معلی گردید و یکسره به درس و بحث پرداخت و در مدت اقامت پانزده ساله اش در آن شهر، شاگردان فراوانی تربیت نمود. ایشان همچنین بر عروه الوثقی حاشیه ای نگاشت و رساله عملیّه فارسی خود را به رشته تحریر درآورد. این عالم جلیل و فقیه زاهد در اواخر عمر بر اثر بیماری و برای معالجه راهی کاظمین گردید تا اینکه در اول شهریور 1311ش برابر با بیستم ربیع الثانی 1351ق در شصت و یک سالگی بدرود حیات گفت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.
2- پرویز ناتل خانلری، یکی از چهره های برجسته ادب فارسی، در سال 1292ش دیده به جهان گشود و در سال 1322 پس از اخذ درجه دکترا در رشته ادبیات فارسی، به سمت استادی دانشکده ادبیات دانشگاه تهران منصوب گردید. استاد خانلری علاوه بر تحقیق و تألیف و انتشار مجله علمی و ادبی «سخن» که خود راهگشای فرهنگ و ادب این مرز و بوم بود، اشعار نغز و دلنشینی سروده که قسمتی از آن اشعار در کتاب «ماه من در مرداب» جمع آوری و منتشر گردیده است. تأسیس بنیاد فرهنگ، فرهنگستان ادب و هنر، فرهنگستان زبان، بنیاد شاهنامه، انجمن فلسفه و حکمت و اسناد فرهنگی آسیا از جمله اقدامات خانلری بود که همه این مؤسسات پس از پیروزی انقلاب اسلامی درهم ادغام شدند و به نام مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی درآمد. علاوه بر این، تاریخ زبان فارسی در 3 جلد، وزن شعر فارسی، زبان و زبان شناسی و دستور زبان فارسی از جمله آثار ناتل خانلری می باشند. پرویز ناتل خانلری سرانجام در 77 سالگی در تهران درگذشت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

ص:379

_ شهادت مبارز انقلابی «سید اسداللّه لاجوردی» توسط منافقین (1377 ش)(1)

_ روز بزرگداشت «حسین بن عبداللّه » معروف به «ابوعلی سینا» و روز پزشک(2)

1- سیداسداللّه لاجوردی در سال 1314 ش در تهران به دنیا آمد. وی در نوجوانی دروس دبیرستان را نیمه کاره رها کرد و همراه پدر به کار و فعالیت پرداخت. بعدها به دروس حوزوی روی آورد و تا حد کفایه پیش رفت. با آغاز نهضت اسلامی مردم به رهبری امام خمینی، شهید لاجوردی نیز به این جریان پیوست و در تاسیس و ایجاد جمعیت های مؤتلفه اسلامی در سال 1341ش نقش مهمی ایفا کرد. وی به همراه شهیدان بهشتی و مطهری تصمیم به ائتلاف بر ضد رژیم گرفت و فعالیت زیادی در این زمینه از خود نشان داد. این مبارز انقلابی، اولین بار پس از اعدام انقلابی حسنعلی منصور، نخست وزیر پهلوی، بازداشت شد و مبارزه علیه رژیم پهلوی و زندان های پیاپی او تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی ادامه یافت. شهید سیداسداللّه لاجوردی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از طرف شهید دکتر بهشتی به دادستانی انقلاب اسلامی منصوب گردید و پس از آن ریاست سازمان زندان های کشور را عهده دار شد. منافقین بارها کمر به قتل او بستند تا اینکه در اول شهریور 1377، در سن 63 سالگی در محل کار خود در بازار تهران، به دست منافقی مزدور به شهادت رسید. پیکر آن مبارز نستوه و فداکار، پس از تشییعی باشکوه، در گلزار شهدای بهشت زهرا و در کنار شهیدان هفتم تیر به خاک سپرده شد.
2- ابوعلی حسین بن عبداللّه بن حسین بن علی بن سینا ملقَّب به حجه الحق، معروف به شیخ الرییس، از حکمای بزرگ و علمای نامدار جهان و پزشکان اسلام است. وی در سوم ماه صفر سال 370 ق در بلخ به دنیا آمد و از خردسالی به فراگیری علوم زمان پرداخت تا این که در جوانی، علامه دهر گردید. او چنان در علم پیش رفت که استادان خود را استاد شد و عمرش به بیست نرسیده بود که به مطالعه علوم فلسفی همت گماشت. هرگاه مسأله ای از مسائل بر او مشکل می شد، با وضو به مسجد شهر می رفت و حلّ آن مسأله را از خداوند می خواست. ابوعلی سینا به سبب معالجه بیماری امیر نوح بن منصور سامانی، مقرب پادشاه گردید. شیخ از این فرصت استفاده کرد و به کتابخانه دربار راه یافت. در مدت عمر

ابوعلی سینا، وقایع متعددی بر او گذشت که از وزارت تا زندان را در بر داشت. شیخ به زبان های فارسی و عربی، تالیفات فراوان دارد که اشارات، شفا، حکمت عرشیه، قضا و قَدَر و لغه العَرَب و... از آن جمله اند. سرانجام این دانشمند شهیر و فیلسوف کبیر در 58 سالگی در همدان درگذشت و در همان شهر مدفون گردید. به پاسداشتِ این پزشک نامدار مسلمان، روز اول شهریور در جمهوری اسلامی ایران، روز پزشک نامگذاری شده است.

ص:380

2شهریور

2شهریور

_ تأسیس آژانس پارس (1313 ش)(1)

1- در سال 1313 ش، وزارت خارجه ایران، خبرگزاری پارس را در جایگاه یک مرکز خبری ملی و رسمی تأسیس کرد. برای مدت شش سال، این سازمان به انتشار اخبار ملی و بین المللی می پرداخت و روزی دو بار بولتن خبری را به زبان های فارسی و فرانسه منتشر می کرد که در میان ادارات دولتی و خبرگزاری های بین المللی در تهران و مطبوعات محلی توزیع می شد. در اردیبهشت 1319، اداره کل تبلیغات تأسیس شد و سازمان خبری پارس به صورت بخشی وابسته به این تشکیلات درآمد. به تدریج، خبرگزاری های کشورهای خارجی، اخبار و گزارش های خود را برای سازمان خبری پارس ارسال کردند و پارس، بازار خبری خود را در سطح جهان گسترش داد. این سازمان در سال های بعد تحت نظر بخش های مختلفی از قبیل وزارت فرهنگ و پست و تلگراف و تلفن، نخست وزیری و وزارت اطلاعات و جهانگردی ادامه کار داد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در آذر 1360، بر اساس لایحه مصوبه مجلس، نام خبرگزاری پارس به خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران با نام مخفّف ایرنا مبدل شد. اقدامات حرفه ای ایرنا با هدف حفظ امنیّت و منافع ملی کشور است. در حال حاضر، ایرنا با سرویس های خارجی و حوزه های بین المللی، هفت روزنامه و نشریه و شبکه اینترنت به سراسر جهان، خبر ارسال می کند.

ص:381

_ شهادت مبارز انقلابی «سیدعلی اندرزگو» (1357 ش)(1)

- درگذشت محقق و مترجم معاصر استاد «محمد پروین گنابادی» (1357 ش)(2)

1- شهید سیدعلی اندرزگو در رمضان سال 1318 ش در تهران به دنیا آمد. سختی معیشت، او را از تحصیل بازداشت و به کار گمارد، ولی در همان حال به علوم دینی روی آورد و دروس فقه و اصول را طی کرد. شهید اندرزگو در نوجوانی با شهید نواب صفوی آشنا شد و در ستم ستیزی، از او الهام گرفت. وی در قیام 15 خرداد، به عرصه مبارزه با رژیم گام نهاد و مورد تعقیب مزدوران ساواک قرار گرفت. شهید اندرزگو پس از قیام 15 خرداد دستگیر شد و در زیر شکنجه های سخت، لب به سخن نگشود تا آزاد گردید. از آن زمان، وارد شاخه نظامی هیئت مؤتلفه اسلامی شد و در اولین اقدام، در اعدام انقلابی حسنعلی منصور، سرسپرده آمریکا و عامل تصویب کاپیتولاسیون و تبعید امام خمینی ره همکاری نمود. در آن ترور، شهید اندرزگو با این که بیشتر از 19 سال نداشت، اما نقش مهمی ایفا کرد. از آن پس، رژیم، به شدت در تعقیب او بود و شهید اندرزگو مجبور شد که دائما جابجا شود. این انقلابی نستوه برای این که مورد شناسایی ساواک قرار نگیرد، با نام های مستعار و قیافه های متفاوت آشکار می شد. اندرزگو، نقش مهمی در وارد کردن اسلحه به ایران برای مبارزه مسلحانه با رژیم داشت و برای این منظور به کشورهای دیگری سفر می کرد. ساواک پس از سال ها تعقیب و گریز، سرانجام با کنترل مکالمات تلفنی مناطق وسیعی از تهران، او را شناسایی نمود و دریافت که در 19 ماه مبارک رمضان مهمان یکی از دوستان خواهد بود. محل، مورد محاصره قرار گرفت و شهید که راه فرار نمی دید، اسنادی را که در جیب داشت به دهان برد و خورد تا به دست ساواک نیافتند. دژخیمان رژیم پس از درگیری که با او پیدا کردند، او را مجروح ساختند. با این حال، از این می ترسیدند که اندرزگو، به خودش مواد منفجره بسته باشد. این شهید والامقام سرانجام، طی این درگیری در دوم شهریور 1357 با زبان روزه در 39 سالگی شربت شهادت نوشید و به آرزوی دیرینه اش دست یافت. شهید اندرزگو قصد ترور شاه را داشت که شهادتش مانع انجام این نقشه گردید.
2- استاد محمد پروین گنابادی در سال 1282 ش به دنیا آمد و از کودکی فراگیری علم را آغاز کرد. وی پس از استفاده از محضر ادیب نیشابوری در

مشهد، به معلمی روی آورد و مدتی نیز به فعالیت های سیاسی پرداخت. استاد گنابادی از سال 1328 از طرف وزارت فرهنگ، مأمور بررسی کتاب های درسی شد و همزمان، پس از آشنایی با علامه علی اکبر دهخدا به جرگه همکاران او در تهیه و تنظیم لغت نامه پیوست. از جمله آثار استاد گنابادی می توان به ترجمه مقدمه ابن خلدون، تصحیح کشف الاسرار میبُدی و تاریخ بلعمی و تألیف پرورش اراده، اندیشه ها و فن مناظره اشاره کرد. وی سرانجام در دوم شهریور 1357 در 75 سالگی درگذشت.

ص:382

_ آغاز هفته دولت(1)

3شهریور

3شهریور

_ افتتاح ورزشگاه شهید شیرودی (امجدیه) در تهران (1318 ش)

_ اشغال ایران توسط متفقین در جریان جنگ جهانی دوم (1320ش)(2)

1- به مناسبت انفجار دفتر نخست وزیری در هشتم شهریور سال 1360 و شهادت دو یار دیرین امام و انقلاب و دو اسوه علم و تقوا، شهید محمدعلی رجایی، رییس جمهور و محمدجواد باهنر، نخست وزیر که نمونه ای از دولتمردان مردمی بودند و نیز به منظور آشنایی مردم با فعالیت ها و بیان اهداف و برنامه های آینده دولت، هفته ای به نام هفته دولت نام گذاری شده است که از دوم تا هشتم شهریور می باشد. علت نامگذاری چنین هفته ای این است که دولت شهید رجایی، نخستین دولت مکتبی بود که در آن دوره بحرانی حداکثر تلاش و کوشش خود را برای خدمت به اهداف مقدس انقلاب، صادقانه اعمال کرد تا آن جا که جان خویش را بر سر آن نهادند.
2- از اواخر سال 1309 ش رضاخان روابط نزدیکی را با آلمان پایه گذاری کرد تا بتواند تهدیدات انگلستان و روسیه را خنثی کند. این روابط با شروع جنگ جهانی دوم گرم تر شد. رضاشاه صدها آلمانی را دعوت کرد تا به عنوان مستشار و متخصص در سازمان های دولتی و به ویژه در ارتش خدمت کنند. در سال 1320 ش و در بحبوحه جنگ جهانی دوم هنگامی که رضاخان تقاضای شوروی و انگلستان را برای اخراج آلمانی ها از ایران رد کرد این دولت ها با هماهنگی کامل، تصمیم گرفتند سرزمین ایران را اشغال کنند. سرانجام در بامداد سوم شهریور 1320 ش، سفیران انگلیس و شوروی به طور جداگانه یادداشت هایی تسلیم دولت ایران نمودند. در این یادداشت اعلام شده بود که چون دولت ایران در مقابل متفقین و درخواست های آنان مبنی بر عدم همکاری با مستشاران آلمانی و به خدمت گرفتن جاسوسان آن کشور، سیاست مبهمی در پیش گرفته و در اخراج عُمّال آلمان، اقدامی نکرده است، ارتش های شوروی و انگلیس

وارد ایران شده و مشغول پیشروی هستند. شوروی، شمال، و انگلیس، جنوب ایران را متصرف شد. مرز این دو بخش، خطی فرضی بود که از میان تهران می گذشت و خود تهران هم در اشغال هر دو طرف بود. رضاخان در ابتدا تصمیم به مقاومت گرفت اما چون فاقد پایگاه اجتماعی، سیاسی و فرهنگی بود و مردم از عملکرد مستبدانه و سیاست های او ناراضی بودند، نتوانست در برابر بیگانگان دوام بیاورد. بنابراین حکومت دیکتاتوری شانزده ساله رضاشاه تحت فشار اشغال گران فرو ریخت و او مجبور به استعفا و خروج از کشور شد. ورود نیروهای متفق به ایران در حالی صورت گرفت که دولت ایران، پیش از آن، نسبت به جنگ جهانی دوم، اعلام بی طرفی کرده بود. با این حال، اشغالگران روسی و انگلیسی، بدون توجه به این امر، قسمت های وسیعی از خاک کشور را اشغال نمودند و مصائب بی شماری برای مردم به وجود آوردند. در چنین شرایطی به یکباره، زبان های بسته باز شد و گلوهای گرفته، به نفس کشیدن افتاد. بازار انتقاد از اوضاع گذشته رواج یافت و پس از سال ها سکوت مرگبار، حملات به حکومت سراسر دیکتاتوری شانزده ساله رضاخانی آغاز شد. اشغال ایران که از سوم شهریور سال 1320، با تهاجم نیروهای انگلیس و شوروی از جنوب و شمال صورت گرفته بود، تا پایان جنگ در سال 1324، ادامه یافت.

_ فوران نفت از چاه نفت شماره 5 البرز قم در عمق 2700 متری (1335 ش)

_ عملیات اورامانات در شرق اورامانات توسط سپاه (1360ش)

_ آغاز نخستین دوره مذاکرات صلح بین ایران و عراق با نظارت سازمان ملل متحد (1367ش)(1)

1- با خاموش شدن صدای توپ و تفنگ در جبهه ها و پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، مبارزه در صحنه سیاسی متوقف نگردید، بلکه ابعاد وسیع تری گرفت و دور جدیدی از تلاش های دیپلماتیک با هدف اجرای کامل قطعنامه 598 آغاز گردید. در راستای این امر، در عصر روز سوم شهریور 1367 24 اوت 1988 م اولین جلسه مذاکره بین وزرای خارجه ایران و عراق و دبیر کل سازمان ملل متحد در ژنو آغاز شد. اگر چه در این دور از مذاکرات، صحبت ها به طور واضح و ملموس، روشن نبود و در اجرای بندهای قطعنامه، پیشرفتی حاصل نشد، لیکن جمهوری اسلامی ایران توانست طی بیست روز مذاکره، به بهترین وضعیتِ مذاکراتی، سیاسی و تبلیغاتی دست یابد. هیئت جمهوری اسلامی ایران، اهرم های خود را با حوصله و تدریج مطرح ساخت و توانست جلوی کارشکنی های عراق را بگیرد. دور دوم مذاکرات در سوم مهرماه 1367، درباره مسائل گوناگون جنگ و قطعنامه 598 در نیویورک ادامه یافت.

ص:384

_ ارتحال علامه محقق «محمد جواد نجفی» صاحب تفسیر آسان (1377ش)(1)

4شهریور

4شهریور

_ افتتاح راه آهن سراسری ایران (1317 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ محمد جواد نجفی، از نویسندگان و عالمان معاصر، در سال 1302 ش 1342 ق در یکی از روستاهای توابع خمین در استان مرکزی به دنیا آمد. وی پس از فراگیری علوم مقدماتی، در بیست سالگی جهت ادامه تحصیل به اراک و تهران رفت و در فقه، اصول، تفسیر و علوم عقلی به تبحر رسید. آیت اللّه محمد جواد نجفی همچنین از حضرات آیات سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی، سید ابوالقاسم خویی و سید محمد هادی میلانی، سمت نمایندگی و نیابت امور شرعیه داشت. ایشان سال های زیادی از عمر خویش را به تالیف و تصنیف آثار ارزشمند گذراند و در این راه، همت می ورزید. از این استاد محقق، آثار متعددی بر جای مانده که مصباح الشیعه، لطایف الصلوه، زندگانی حضرت عبدالعظیم حسنی و نیز ترجمه کتب دیوان حضرت علی بن ابی طالب، کتاب المهدی و اثبات الوصیّه از آن جمله اند. همچنین تفسیر آسان که شانزده جلد از آن به چاپ رسیده است از آثار ایشان است. این عالم ربانی و محقق گرانقدر، سرانجام در 3 شهریور 1377 ش برابر با دوم جمادی الاول 1419 ق در 75 سالگی بدرود حیات گفت و به جوار رحمت حق شتافت.
2- اولین راه آهن ایران در حدود سال 1267 ش بین تهران و شهر ری به طول هشت کیلومتر توسط یک شرکت بلژیکی احداث شد. در سالیان بعد نیز در نقاطی از کشور خطوط آهن نصب گردید. اما این میزان راه آهن پاسخ گویِ نیازهای کشور پهناوری همچون ایران نبود. تا این که ساختمان راه آهن سراسری ایران در 23 مهر سال 1306 ش آغاز گردید و در سوم شهریور سال 1317 به بهره برداری رسید. طول راه آهن سراسری ایران در سال 1317 ش، 1392 کیلومتر بود که بندر امام خمینی ره (شاهپور سابق) را در جنوب از طریق اهواز، دزفول، اراک، قم، تهران، گرمسار، فیروزکوه، قائم شهر و بهشهر به بندر ترکمن در شمال متصل می کرد.

طول خطوط آهن کشور در مرداد 1367 در حدود ده هزار کیلومتر بوده است.

_ ترور مبارز متعهد «حاج مهدی عراقی» و فرزندش «حسام»، توسط گروه منحرف فرقان (1358ش)(1)

_ صدور قطعنامه 620 شورای امنیت علیه کاربرد سلاح شیمیایی توسط عراق (1367 ش)(2)

1- محمد مهدی حاج ابراهیم عراقی در سال 1309 در تهران به دنیا آمد. وی از مسلمانان مبارز و متعهدی بود که در شهریور 1320 در کنار فداییان اسلام قرار گرفت و در همان سال ها به زندان افتاد و دو بار تبعید شد. وی همچنین در جریان نهضت ملی شدن نفت به رهبری آیت اللّه کاشانی نیز حضوری فعال داشت. او در سال 1344 به اتفاق فداییان اسلام در طرح اعدام انقلابی حسنعلی منصور نخست وزیر پهلوی، شرکت جست و محکوم به حبس ابد گردید. عراقی، در ماه های قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، پس از 13 سال از زندان آزاد شد و در خط انقلاب قرار گرفت. وی سپس راهی فرانسه گردید و پس از دیدار با امام، به همراه پرواز آن حضرت، به تهران آمد. از آن پس به ریاست زندان قصر منصوب شد. سرانجام او که همچون سربازی فداکار در خدمت امام بود از کینه منافقان در امان نماند و در 49 سالگی به همراه فرزندش حسام توسط گروهک فرقان به شهادت رسید و در جوار حضرت معصومه مدفون شد. امام خمینی ره در پیام شهادت ایشان فرمودند: «عراقی باید شهید می شد، مرگ در رختخواب برای او کوچک بود».

2- با بمباران شیمیایی مناطق مسکونی و غیرنظامی ایران توسط رژیم عراق و شکایت ایران، هیئت کارشناسی سازمان ملل به منطقه اعزام شد و کاربرد این سلاح ها توسط کارشناسان سازمان ملل مورد تأیید قرار گرفت. از این رو، شورای امنیت، بر اساس گزارش های هیئت های کارشناسی اعزامی، در تاریخ چهارم شهریور 1367 ش 26 اوت 1988 م، قطعنامه 620 را صادر نمود. قطعنامه 620 جدای از نقایص اساسی، مهم ترین سندی است که شورای امنیت در طی هشت سال استفاده مکرر عراق از سلاح های شیمیایی علیه افراد غیرنظامی و نظامی ایران صادر کرده است. در این قطعنامه، شورا برای اولین بار، کاربرد سلاح های شیمیایی را به طور تلویحی، نتیجه عدم پیشرفت مذاکرات درباره خلع سلاح شیمیایی دانست و مذاکرات جاری در کنفرانس خلع سلاح در مورد ممنوعیت کامل و مؤثر توسعه، تولید و انبارکردن سلاح شیمیایی و نیز

نابودی آنها را مدّ نظر قرار داد. همچنین در این قطعنامه تأکید شده است که وصول خبر در زمینه کاربرد سلاح شیمیایی منجر به تحقیقات کارشناسی خواهد شد و اقدام مؤثر صورت خواهد گرفت.

ص:388

_ درگذشت «مهدی اخوان ثالث» شاعر معاصر (1369 ش)(1)

_ روز کارمند

5شهریور

5شهریور

_ روز بزرگداشت و تولد «محمد بن زکریای رازی» دانشمند نامدار جهان اسلام (244ش)(2)

1- مهدی اخوان ثالث که «م.امید» تخلص می نمود در سال 1307 در مشهد به دنیا آمد. از 16 سالگی به شاعری پرداخت و بر اثر تشویق استادش، شوق بیشتری به شعر پیدا کرد. نخستین شعر او درباره توحید و یکتایی خدا بود که همان نیز باعث راهیابی او به انجمن ادبی مشهد گردید. از 1327 ساکن تهران شد و به دبیری در مدارس پرداخت. او در سرودن شعر به سبک کلاسیک، در قصیده سرایی و غزل سرایی و سبک نو، طبع آزمایی کرده است. مهدی اخوان ثالث در اواخر عمر خود به عنوان استاد زبان و ادبیات فارسی در دانشگاه های تهران تدریس می کرد. ارغنون، آخر شاهنامه، برگزیده شعرها و حریم سایه های سبز از جمله آثار اوست. مهدی اخوان ثالث از پیش کسوتان شعر امروز فارسی و به ویژه شعر حماسی و اجتماعی است. شعر اخوان ریشه در ادبیات گذشته ایران دارد که هم از نظر زبان و هم از نظر مضمون، قوی و پربار است. او در شعرش کلمات زبان محاوره را به راحتی در کنار کلمات ادبی فاخر می نشاند و از این حیث، زبانِ غنی و خاص خود را داراست که در میان شاعران معاصر، کاملاً مشخص است. در مجموع وی شاعری است دارای طبع و قریحه توانا که به واسطه بهره گیری از فرهنگ ایران و ادب فارسی و آفرینش ترکیبات تازه در شعر، اشعار زیبا و دلپذیر فراوانی خلق کرده است. مهدی اخوان ثالث سرانجام در 62 سالگی در تهران درگذشت و پیکرش در جوار آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی در طوس به خاک سپرده شد.
2- محمد بن زکریای رازی در سال 251 هجری قمری در شهر ری متولد شد. در اوان جوانی به فراگیری علم کیمیا و شیمی پرداخت و در اثر بخار

و دود ناشی از زرگری، چشم هایش وَرَم کرد و برای معالجه، نزد طبیبی رفت. آن طبیب پانصد اشرفی طلا به عنوان حق معالجه از او گرفت و به رازی گفت: کیمیا همین است نه عملیات تو. محمد بن زکریا، از آن پس ترک کیمیاگری کرد و در سن چهل سالگی به تحصیل طب پرداخت تا آن که مرجع تمامی اطبای زمان خود شد. شهرت او در میان همگان به حدی رسید که عَرَب ها او را طبیب المسلمین و به مناسبت این که کتاب های او به زبان عربی است، جالینوس العَرَب، خوانده اند. رازی بعدها به سرپرستی بیمارستان های معروف عصر خود از قبیل بیمارستان بغداد و ری برگزیده شد. همچنین کشف الکل از جمله نتایج تحقیقات او در کیمیا بوده است. برای محمد بن زکریای رازی، 56 کتاب در طب، 33 کتاب در علوم طبیعی، 17 کتاب در فلسفه، 14 کتاب در الهیات، 22 کتاب در کیمیا و ده ها اثر دیگر در علوم مختلف ذکر کرده اند که تا 184 عنوان بر شمرده شده است. سرانجام این دانشمند بزرگ مسلمان در 60 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در ری مدفون گشت. سالروز تولد این پزشک شهیر مسلمان و ایرانی، برابر با پنجم شهریور، در جمهوری اسلامی ایران به عنوان روز بزرگداشت این شخصیت برجسته علمی نامگذاری شده است.

_ استعفای دولت «جمشید آموزگار» و تشکیل دولت عوام فریب «جعفر شریف امامی» (1357 ش)(1)

1- پس از ناکامی دولت جمشید آموزگار در کنترل ناآرامی های مردمی علیه رژیم پهلوی، محمدرضا شاه، جعفر شریف امامی، عامل سرسپرده خود را برای تشکیل دولت، مأمور کرد. وی قصد داشت تا با عوام فریبی، اعتراضات گسترده ای را که در سراسر کشور رو به فزونی می رفت، کنترل کند بنابراین درصدد برآمد تا با دادن وعده های پوچ، مردم را آرام سازد. او در ابتدا دستور لغو تاریخ مجعول شاهنشاهی و جایگزینی تاریخ هجری را صادر کرد و سپس فرمان تعطیلی قمارخانه ها را داد. شریف امامی کابینه خود را دولتِ آشتی ملی عنوان نمود و قصد داشت با ریاکاری خود را به علما نزدیک سازد. اما این کارها تأثیری بر انقلاب جوشان مردمی نداشت و برپایی اجتماع عظیم روز عید فطر سال 1357 و روزهای بعد، و نیز کشتار مردم تهران در جمعه خونین هفدهم شهریور، چهره واقعی او را آشکار ساخت. او که به دروغ، خود را دوستدار ملت می خواند تنها دوازده روز پس از کسب قدرت، کشتار کم سابقه ای را در تهران به راه انداخت. وی سرانجام پس از قتل عام دانش آموزان و دانشجویان در سیزدهم آبان 57، با بر جای گذاشتن پرونده ای سیاه و ننگین و آغشته به خون ملت غیور و مسلمان ایران، مجبور به کناره گیری گردید.

ص:388

_ تعویض تاریخ موهوم شاهنشاهی به سال هجری شمسی (1357 ش)(1)

_ اعلام ملی شدن کلیه معادن کشور (1359 ش)(2)

_ روز داروسازی(3)

1- محمدرضا پهلوی که می دانست اتکای اصلی مخالفانِ رژیم، اسلام است، درصدد برآمده بود تا ریشه های این مکتب را خشک کند. به همین جهت در شهریور سال 1354 ش در مراسم افتتاح مجلس دوره بیست و چهارم، در سخنانی عنوان کرد که قصد دارد فرهنگ ایرانی را از عوامل بیگانه ای که در این فرهنگ راه یافته اند، نجات دهد. در این راستا، مجلس سنا و مجلس شورای ملی در یک اجلاس مشترک به ریاست جعفر شریف امامی تصویب کردند که مبدأ تاریخ، از هجری شمسی به شاهنشاهی تغییر یابد و آغاز سلطنت در ایران و جلوس کورش هخامنشی به عنوان مبدأ تاریخ ایران عنوان گردید. این قانون ننگ آور با مخالفت و تحریم بسیاری از مردم و علما مواجه گردید و سرانجام با روی کار آمدن دولتِ عوام فریب شریف امامی و به منظور فریب افکار عمومی در شهریور 1357، ملغی شد. هرچند، کار رژیم از این نمایش های ساختگی گذشته بود و چیزی نمی توانست، انقلاب توفنده مردم مسلمان را از حرکت باز دارد.
2- تا پیش از پیروزی انقلاب اسلامی، برخی از معادن کشور توسط بخش خصوصی اداره می شد یا امتیاز آن در انحصار بیگانگان قرار داشت. با پیروزی انقلاب و تدوین قانون اساسی، کلیه معادن کشور ملی اعلام شده و مطرح گردید که تحت هیچ عنوان به مالکیت بخش خصوصی تعلق نمی گیرند. به موجب این قانون، حق اجازه بهره برداری از معادن تنها در صلاحیت دولت قرار دارد و از سوی دولت به برخی بخش های دولتی نظیر استانداری ها واگذار می گردد، هر چند بخش خصوصی می تواند به عنوان مقاطعه کار در عملیات اکتشاف معادن شرکت نماید و با دولت قرارداد منعقد کند.
3- به پاسداشت مقام علم و دانش و گرامیداشت فرزانگان ایران زمین، پنجم شهریور سالروز ولادت ابوبکر محمد بن زکریای رازی از مشاهیر بزرگ جهان اسلام و علم طب و داروسازی، در جمهوری اسلامی ایران به عنوان روز داروسازی نام گذاری شده است.

ص:389

6شهریور

6شهریور

_ ارتحال عالم مجاهد و مرجع استکبارستیز شیعه آیت اللّه «محمد تقی حائری شیرازی» (1299 ش)(1)

1- آیت اللّه میرزا محمدتقی گلشن حائری شیرازی در حدود سال 1232 ش 1270 ق در شیراز و در خاندانی صالح به دنیا آمد. او پس از طی دوران کودکی، به همراه پدر راهی کربلا شد و پس از اتمام مقدمات و سطوح، در درس میرزای بزرگ شیرازی در سامرا، شرکت کرد. آیت اللّه شیرازی پس از چندی در شمار فاضل ترین شاگردان میرزای بزرگ قرار گرفت و خود نیز به تدریس پرداخت. پس از رحلت میرزای شیرازی، جمع زیادی از شاگردان وی، جذب حوزه درسی آیت اللّه محمدتقی شیرازی گردیدند و در همین ایام بود که به میرزای دوم شهرت یافت. در این میان شاگردان فاضلی پرورش یافتند که حضرات آیات شیخ عبدالکریم حائری یزدی، شیخ آقابزرگ تهرانی، سیدجمال الدین گلپایگانی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی، محمدعلی شاه آبادی و محمدجواد بلاغی نجفی از آن جمله اند. اواخر عمر میرزای دوم، با اشغال عراق توسط استعمارگران انگلیسی مواجه گردید. ایشان یکی از مشهورترین چهره های شناخته شده در علم و تقوی و غیرت و شهامت دینی، پرچمدار و رهبر انقلاب مسلمانان علیه اشغالگران انگلیس بود. همزمان با تجاوز انگلیسی ها به جنوب عراق، میرزای شیرازی با فتوای معروف خود، همگان را به قیام علیه نیروهای انگلیسی دعوت کرد و انقلاب معروف به 1920 در عراق شکل گرفت. پس از مدتی، انگلیس می خواست فردی مسیحی را بر عراق حاکم سازد که این امر با مخالفت میرزای شیرازی دوم و علمای دیگر قرار گرفت. میرزا، به خوبی احساس می کرد که هدف دولت انگلیس از درخواست پذیرش نماینده دولت بریتانیا به عنوان رییس حکومت عراق تسلط بر کشورهای اسلامی است. صدور فتوای میرزا بار دیگر لرزه بر ارکان حکومت استعمار پیر افکند و دولت انگلیس را به عقب نشینی از مواضع خود وادار نمود. حضور این عالم مجاهد و فقیه آگاه برای انگلیس بسیار خطرناک بود. از این رو، تصمیم گرفتند که او را به هر نحو ممکن از میان بردارند. گویند که وی با دسیسه یکی از عمّال انگلیسی ها مسموم شد و

در ششم شهریور 1299 ش برابر با سیزدهم ذی حجه 1338 ق در 68 سالگی به لقاءاللّه پیوست. پیکر این عالم ربانی پس از تشییعی با شکوه در صحن مطهر امام حسینع به خاک سپرده شد.

ص:390

_ مرگ «مستوفی الممالک» صدر اعظم مشروطه و سیاستمدار (1311 ش)(1)

_ اجازه حضرت «امام خمینی» در مورد مصرف صدقات در راه مبارزه با رژیم صهیونیستی (1347ش)(2)

1- حسن مستوفی فرزند میرزا یوسف در حدود سال 1250 ش 1291 ق در تهران به دنیا آمد. پدرش صدر اعظم ناصرالدین شاه قاجار بود و چون درگذشت به فرمان شاه، تمام مشاغل و امتیازات او به حسنِ دوازده ساله داده شد و مستوفی الممالک لقب گرفت. کارهای وی را در این دوران، نایبی انجام می داد که از طرف شاه تعیین گردیده بود. مستوفی در 30 سالگی راهی اروپا شد و پس از چند سال به دعوت اتابک اعظم، نخست وزیر محمد علی شاه به ایران بازگشت و در کارهای دولت ترقی کرد. وی یکی از چهره های جالب و مهم عصر مشروطیت است که شش بار به نخست وزیری رسید و یازده کابینه تشکیل داد. پنج مرتبه وزیر جنگ، چهار نوبت وزیر کشور، یک دفعه وزیر امور خارجه و یک بار وزیر مشاور شد. وی همچنین در ادوار اول، سوم، چهارم و پنجم نماینده مجلس شورای ملی بود، ولی به علت احراز مشاغل اجرایی، کمتر در مجلس کار کرد. اشغال ایران توسط متفقین در طی جنگ جهانی اول، خلع محمدعلی شاه قاجار و تخلیه نیروهای متّفق پس از جنگ و... از جمله مهم ترین حوادث دوران زمامداری مستوفی الممالک می باشند. وی مردی به تمام معنی اعیان و اشرافی بود و علی رغم داشتن فرزند زیاد از همسران متعدد، هیچ کدام از فرزندانش رشد سیاسی و علمی پیدا نکردند. میرزا حسن خان مستوفی الممالک سرانجام در ششم شهریور 1311 ش برابر با 25 ربیع الثانی 1351 ق به دلیل سکته قلبی در 61 سالگی جان سپرد.
2- در پی ارسال نامه ای از طرف جمعی از مبارزان فلسطینی به محضر حضرت امام خمینی ره در نجف درباره جایز بودن استفاده از صدقات از قبیل زکات و غیره در جهت مسلح نمودن مسلمانان و تجهیز آنان علیه رژیم غاصب اسراییل، حضرت امام آن را جایز اعلام کردند. ایشان در پاسخ فرمودند: «چون احتمال خطر متوجهِ اساس اسلام است، بر دولت های اسلامی و سایر مسلمانان لازم است که این منبع فساد را به هر نحو که امکان دارد دفع نمایند و از کمک به مدافعین کوتاهی نکنند.» ایشان در ادامه آورده اند: «جایز است از محل زکات و سایر صدقات در این مهم

حیاتی صرف نمایند». با توجه به جوّ حوزه نجف و سابقه تاریخی آن، این نخستین فتوای مهم یک عالم شیعی بود که پرداخت زکات و دیگر صدقات را به مسلمانِ غیرشیعه تجویز می نمود.

ص:391

_ افشای خروج دو میلیارد دلار ارز توسط 177 نفر از مقامات رژیم طاغوت (1356ش)

_ رحلت «ملاعلی خالدی» عالم مسلمان (1363 ش)(1)

7شهریور

7شهریور

_ درگذشت فقیه و مرجع بزرگوار تقلید آیت اللّه «سیدمحمدتقی خوانساری» (1331 ش)(2)

1- ملاسیدعلی خالدی در اواخر قرن سیزدهم هجری شمسی در قریه آلمانه از توابع مریوان به دنیا آمد. وی پس از پایان دروس عقلی و نقلی، شروع به تدریس کرد و بعدها بسیاری از دانشمندان دینی در محضر او تا به حدّ اجتهاد رسیدند. ملاعلی خالدی از سال 1335 ش ساکن عراق شد، ولی به علت اغتشاشات عراق به ایران بازگشت. سپس در روستای «نی» واقع بر ساحل دریاچه زریبار مریوان رحل اقامت افکند و به تدریس و ارشاد مردم همت گماشت. او در کنار تدریس و وعظ به کار زراعت نیز مشغول بود.
2- آیت اللّه حاج سیدمحمدتقی خوانساری فرزند آقا اسداللّه در سال 1267 ش رمضان سال 1305 ق در خوانسار و در خانواده ای که به علم و فضل و ادب اشتهار داشت پا به عرصه وجود نهاد. وی پس از تحصیلات ابتدایی، در سن 17 سالگی جهت فراگیری علوم اسلامی رهسپار نجف اشرف گردید. آیت اللّه خوانساری در این حوزه، پس از طی مراحل سطوح، به محضر درس آخوند ملامحمدکاظم خراسانی، سیدمحمدکاظم یزدی، میرزای نایینی و آقا ضیاءالدین عراقی راه یافت و در حلقه شاگردان آن بزرگواران به مدارج والای علمی و اخلاقی دست یافت. ایشان در جنگ جهانی اول همگام با میرزا محمدتقی شیرازی و سیدابوالقاسم کاشانی در جنگ با استعمار بریتانیا شرکت نمود و همچون رزمنده ای کارآزموده و شجاع با دشمن جنگید. آیت اللّه خوانساری پس از سقوط عراق، دستگیر و به هند و چین تبعید گردید و چهار سال در اسارت و تبعید به سر برد. پس از بازگشت به وطن، بنا به پیشنهاد حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی،

مؤسس حوزه علمیه قم، به شهر قم آمده و ایشان را یاری نمود. این عالم ربانی در طول عمر پرافتخار خویش دست به اقداماتی زد که معروفترین آنها اقامه نماز سیاسی _ عبادی جمعه بود که چندین سال برگزار می گردید. هم چنین اقامه نماز استسقاء در سال 1363 قمری به امامت ایشان و با حضور انبوه مردم قم برگزار شد و با بارش باران رحمت، مردم از بلای خشکسالی نجات یافتند. آیت اللّه سیدمحمدتقی خوانساری، پس از ارتحال آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی، به همراه حضرات آیات، سید صدرالدین صدر و سید محمد حجت کوه کمره ای ریاست مذهبی و مرجعیت و مدیریت حوزه علمیه قم را به عهده گرفته و نقش خود را به خوبی ایفاء نمود. از آیت اللّه خوانساری در دوران خفقان بار پهلوی فتواهای سرنوشت سازی صادر شده است که فتوای ضروری بودن حجاب پس از اعلام کشف حجاب توسط رضاخان، فتوای کمک به فلسطینیان و جنگ با صهیونیسم و نیز فتوای ملی شدن صنعت نفت از آن جمله اند. سرانجام این عارف وارسته و فقیه پرهیزگار در هفتم شهریور 1331 ش برابر با هفتم ذی حجه 1371 ق در 64 سالگی در شهر همدان دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه در حرم مطهر حضرت معصومهس در کنار آیت اللّه حائری یزدی به خاک سپرده شد.

_ رحلت آیت اللّه «سیدشهاب الدین مرعشی نجفی» عالم رجالی و مرجع بزرگ تقلید شیعیان (1369 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدشهاب الدین بن سید محمود بن سیدالحکماء تبریزی مرعشی نجفی، فقیه اصولی و محدث رجالی در سال 1276 ش1315 ق در شهر نجف در خاندان پرسابقه و اهل علم «مرعشی» به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی و مقدمات علوم را نزد پدرش فرا گرفت و پس از طی سطوح، در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: آقاضیاءالدین عراقی و شیخ احمد کاشف الغطاء و شماری از استادان و مدرسان برجسته حوزه نجف شرکت کرد. آیت اللّه مرعشی در نجف، کربلا، کاظمین، سامرا، تهران و قم، نزد بیش از یکصد استاد زانوی ادب به زمین زد و در سایه پشتکار عالی و همت بلند به مدارج بالای علمی و اخلاقی دست یافت. حافظه قوی، هوش سرشار و علاقه شدید به اهل بیت(ع)، از ایشان عالمی ساخت که نه تنها در علوم دینی از جمله فقه و اصول به مرحله اجتهاد رسیده بود، بلکه در بسیاری از علوم مانند: کلام، ادیان، انساب، حدیث، رجال، درایه و علم حروف نیز مهارت بسیار داشت. آیت اللّه مرعشی نجفی مجتهدی بنام بود، به طوری که بیش از 200 تن از علمای اسلامی امامیه و تعداد کثیری از شخصیت های اهل سنت بر اجازه اجتهادش، مهر تأیید زده بودند. وی از فِرَق شیعه نیز اجازه نقل روایت داشت. ایشان در سن 27 سالگی پس از بازگشت به ایران، در قم رحل اقامت افکند و تا پایان عمر در همانجا به تدریس و تألیف مشغول گردید. حاصل عمر پربرکت ایشان در حدود یکصد و پنجاه اثر نفیس علمی در زمینه های مختلف علمی است. در طول بیش از هفتاد سال تدریس این عالم بزرگوار، شاگردان فاضلی پرورش یافتند که هر کدام از آنها، در شمار علما و مدرسین حوزه های علمیه شیعه می باشند که حضرات آیات: سید مصطفی خمینی، سید محمود طالقانی، مرتضی مطهری، سیدمحمد بهشتی، شهاب الدین اشراقی، محمد مفتح، امام موسی صدر، میرزا جواد تبریزی، شیخ حسین نوری همدانی، سیدرضا صدر، سید مهدی روحانی و سید مرتضی عسکری از آن جمله اند. از دیگر خدمات معظم له بنای کتابخانه، مسجد، مدارس، حسینیه ها و مراکز درمانی می باشد. آیت اللّه مرعشی در طول نهضت اسلامی ایران به رهبری امام خمینی ره، همواره حامی و پشتیبان نهضت و رهبری آن بود و بارها در حمایت از حضرت امام،

اقدام نمود. پس از پیروزی انقلاب نیز، ایشاه هماره از نظام اسلامی حمایت می کرد و در مناسبت های مختلف، با ارسال پیام ها، به تقویت نظام می پرداخت. سرانجام این اسوه فضیلت و علم، در هفتم شهریور 1369 ش برابر هفتم صفر 1411 ق، در 96 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی باشکوه، بر حَسَب وصیت معظم له، در راهروی ورودی کتابخانه اش به خاک سپرده شد.

8شهریور

8شهریور

_ قتل «میرزا علی اصغر خان اتابک اعظم» صدراعظم منفور و مستبد دوران مشروطیت (1286 ش)(1)

1- محمد علی شاه قاجار، پس از آن که به تخت سلطنت نشست، با مشکلات متعددی روبرو گردید. به اعتقاد او، تنها مرد با تجربه ای که می توانست برمشکلات فایق آید، صدراعظم پدر و پدر بزرگش، میرزا علی اصغر خان امین السلطان معروف به اتابک اعظم بود. اتابک در آن زمان در اروپا به سر می برد و پس از این پیشنهاد راهی تهران شد و به زودی کابینه خود را معرفی نمود. اما او نیز با شورش ها و ناآرامی هایی در کشور مواجه گردید و مجبور به سرکوبی آنان شد. در همین زمان بود که مشروطه خواهان به رهبری شیخ فضل اللّه نوری در حرم حضرت عبدالعظیم در ری تحصن کردند و تلگراف هایی در رد مشروطه غیر مشروعه مخابره نمودند. اتابک در دوران حکومت خود، همواره مورد هجمه جراید و انجمن ها بود و از طرف آنان شایع شد که او مخالف مشروطه است. او همچنین طرفدار شدید روسیه بود و از آن دولت دفاع می کرد. او دشمن آزادی و آزادی خواهان بود و جز حفظ مقام خود، به چیزی نمی اندیشید و لذا منفور مردمان بود. اتابک در 24 سالگی وارث 24 منصب درباری و به گفته دیگری 34 منصب درباری و دولتی بوده و در 28 سالگی شخص دوم مملکت به شمار می آمد. وی امضاکننده قرارداد امتیاز تنباکو با انگلستان بود که به نهضت تنباکو و ضرر فراوان به اقتصاد ایران انجامید. وی حدود ربع قرن در رأس هیئت حاکمه ایران قرار داشت و چون مخالف ترقی بود، لذا هیچ کار قابل توجهی برای مردم و کشور نکرد. با دسیسه های او بود که سید جمال الدین اسدآبادی به دستور ناصرالدین شاه به طرزی اهانت آمیز از ایران اخراج شد. سرانجام، اتابک اعظم پس از چهار ماه صدارت، به هنگام خروج از مجلس شورای ملی توسط یکی از مشروطه طلبان به نام عباس آقا تبریزی و به تحریک سید حسن تقی زاده، به قتل رسید.

_ امضای معاهده ننگین تقسیم ایران بین روسیه و انگلیس در عهد «محمد علی شاه قاجار» (1286 ش)(1)

1- روسیه و انگلستان از سال ها قبل رقابت شدیدی بر سر منافع خود در ایران داشتند. هر امتیازی که یکی از این دو کشور به دست می آورد، دیگری سعی می کرد، مشابه آن را تحصیل کند. اگر دولتمردان ایران به سوی روسیه تمایل می یافتند، انگلستان تلاش می کرد که آنها را از صحنه خارج سازد و اگر نفوذ انگلیس در حکومت ایران گسترش می یافت، روسیه به وسایلی متوسل می شد تا آن وضع را تغییر دهد. علی رغم این همه رقابت و اختلاف، پس از انقلاب مشروطه، ناگهان بین روسیه و انگلیس توافقی حاصل می شود که به موجب آن، ایران به مناطق نفوذ تقسیم می شود. بر اساس قرارداد تقسیم ایران، منطقه مرکزی کشور، بی طرف اعلام شد. مناطق شمال و قسمتی از غرب ایران، تحت کنترل روسیه قرار گرفت و نواحی جنوبی نیز به منطقه نفوذ انگلیس تبدیل گردید. این قرارداد در حالی امضا شد که حکومت ایران به علت بی کفایتی شاهان قاجار، به قدری تضعیف شده بود که روسیه و انگلیس برای انعقاد این قرارداد، حتی با دولت ایران نیز مشورت نکردند. این پیمان که به قرارداد 1907 مشهور شد خشم مردم ایران را برانگیخت و مجلس شورای ملی نیز با آن مخالفت کرد. علی رغم امتناع مجلس از تصویب این قرارداد، نیروهای روس و انگلیس، تا پس از انقلاب کمونیستی در شوروی، از ایران خارج نشدند.

_ ارتحال عالم و عارف ربانی آیت اللّه «شیخ حسنعلی نخودکی اصفهانی» (1321 ش)(1)

_ مرگ «سید ضیاءالدین طباطبایی» نخست وزیر کودتای سیاه (1348 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ حسنعلی اصفهانی معروف به نخودکی در حدود سال 1240 ش نیمه ذی قعده 1279 ق در اصفهان دیده به جهان گشود و از کودکی تلاش و جدّیت وافر در تزکیه نفس، تهجّد و عبادت داشت. وی تحصیلات مقدماتی را در اصفهان فراگرفت و آن گاه ریاضیات، حساب و فلسفه را از محضر آخوند ملامحمد کاشی و جهانگیرخان قشقایی آموخت. سپس به نجف اشرف عزیمت نمود و در محضر بزرگانی چون سیدمحمد فشارکی، سید مرتضی کشمیری و ملااسماعیل قره باغی تلمذ نمود. آیت اللّه نخودکی اصفهانی پس از مراجعت از نجف اشرف، در مشهد مقدس اقامت گزید و از محضر فرزانگان این دیار نیز بهره مند گشت. او علاوه برتدریس و تحقیق و عبادت بسیار، به مستمندان و نیازمندان توجه ویژه ای داشت. آیت اللّه نخودکی اصفهانی، بیشتر ایام عمر را در ریاضت های طاقت فرسا سپری کرد. وی دارای مقامات و کرامات بسیار بود که شرح جزئی از کرامات و کارهای خارق العاده وی در کتابی تحت عنوان نشان از بی نشان ها توسط فرزندش گردآوری و منتشر گردید. آیت اللّه نخودکی سرانجام در هشتم شهریور 1321 ش برابر با 17 شعبان 1361 قمری وفات یافت و در جنب ایوان عباسی (مقابل صحن ایوان طلا) در حرم حضرت رضا(ع) مدفون گردید.

2- سید ضیاءالدین طباطبایی در سال 1268 ش در شیراز به دنیا آمد و در خردسالی به همراه خانواده راهی تبریز شد. وی در آنجا پس از طی تحصیلات، مدتی دست به فعالیت های اجتماعی زد و سپس با عزیمت به شیراز، روزنامه ندای اسلام را منتشر نمود. سید ضیاء بعد از به توپ بستن مجلس، به همراه پدر به تهران رفت و چندی هم در حرم حضرت عبدالعظیم تحصن کرد. با خلع محمدعلی شاه از سلطنت، سیدضیاء روزنامه های تندرویی با نام های شرق و سپس برق و بعد از آن، رعد را منتشر ساخت. در این زمان، وی با طرفداری از قرارداد 1919 وثوق الدوله با انگلستان، مورد توجه انگلیسی ها قرار گرفت و از آن پس، بیشتر به کارهای سیاسی روی آورد. عدم پذیرش قرارداد 1919 توسط احمدشاه

قاجار، زمینه را برای کودتا علیه وی به رهبری انگلیس به وسیله سید ضیاء به عنوان عامل سیاسی و رضاخان میرپنج به عنوان مهره نظامی، فراهم کرد. از این رو پس از هماهنگی های به عمل آمده، نیروهای کودتا در سوم اسفند 1299 وارد تهران شده و احمدشاه مجبور شد فرمان ریاست الوزرایی سیدضیاء را با اختیارات کامل صادر کند. سیدضیاء در این دوران هر چند مصدر خدماتی گردید ولی گردنکشی او در برابر احمدشاه و همچنین مخالفت هایی که در کشور با سیدضیاء روی می داد، دولت وی را که به کابینه سیاه معروف بود به ورطه سقوط کشاند و فرمان عزلش در چهارم خرداد 1300 پس از کمتر از یکصد روز صدارت صادر شد. با عزل سیدضیاء از نخست وزیری، وی عازم اروپا شد و به مدت 22 سال در آن دیار زیست. سید ضیاء پس از عزل رضاخان از قدرت، به ایران بازگشت و نماینده مردم یزد در دوره چهارم مجلس شد. وی در مجلس رهبری اکثریت را بر عهده گرفت و در نخست وزیری افرادی چون حکیمی، ساعد و صدر تلاش زیادی از خود نشان داد. اواخر عمر سیدضیاء به گوشه گیری و انزوا سپری گشت تا این که در هشتم شهریور 1348 در هشتاد سالگی درگذشت و در حرم حضرت عبدالعظیم در ری به خاک سپرده شد.

_ انفجار دفتر نخست وزیری توسط منافقین و شهادت مظلومانه «رجایی» و «باهنر» (1360 ش)(1)

1- پس از عزل بنی صدر از ریاست جمهوری، دشمنان انقلاب، با از میان بردن مسؤولین نظام قصد براندازی حکومت اسلامی را در سر می پروراندند. در این راستا، فاجعه هفتم تیر سال 60 و شهادت آیت اللّه بهشتی و 72 تن از یاران انقلاب، ثمره تصمیم شیطانی استکبار جهانی و دشمنان جمهوری اسلامی بود. پس از آن، گرچه عکس العمل سریع، قاطع و انقلابی حضرت امام خمینی ره، هرگونه ابتکار عمل را از دشمنان سلب نمود ولی کار به زعم دشمنان هنوز به اتمام نرسیده بود و طرح نابودی مسوولان طراز اول مملکت، در رأس فعالیت آنها قرار داشت. بدین ترتیب واقعه هشتم شهریور همان سال به وقوع پیوست و رییس جمهور محبوب، محمد علی رجایی و نخست وزیر متفکر و دانشمندش، حجت الاسلام دکتر محمد جواد باهنر در انفجار دفتر نخست وزیری به درجه رفیع شهادت نائل آمدند. شهید رجایی پس از پیروزی انقلاب، مسؤولیت وزارت آموزش و پرورش را به عهده گرفت و به دنبال تمایل مجلس، در مردادماه 1359، به عنوان اولین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران به مجلس معرفی و برگزیده شد. سرانجام به دنبال عزل بنی صدر، شهید رجایی به ریاست جمهوری انتخاب شده بود. شهید باهنر نیز با داشتن سابقه مبارزاتی در عرصه انقلاب، با فرمان حضرت امام، به عضویت شورای انقلاب اسلامی درآمد. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی به نمایندگی مردم کرمان در مجلس خبرگان قانون اساسی، نمایندگی مردم تهران در مجلس شورای اسلامی و وزارت آموزش و پرورش رسید و پس از انتخاب شهید رجایی به ریاست جمهوری، به عنوان نخست وزیر به مجلس معرفی شد و با رأی قاطع مجلس، کابینه خود را معرفی کرده بود.

ص:397

_ شهادت خبرنگار ایرانی «سیدمحمدحسین نواب» در بوسنی به دست مزدوران صرب (1373ش)

_ رحلت آیت اللّه «جلال طاهر شمس گلپایگانی» عضو مجلس خبرگان رهبری (1374 ش)(1)

_ روز دولت

_ روز مبارزه با تروریسم

9شهریور

9شهریور

_ رحلت فقیه جلیل، آیت اللّه «محمدجعفر انصاری دزفولی» (1330ش) (2)

1- آیت اللّه جلال طاهرشمس گلپایگانی در سال 1306 شمسی در روستای گوگد از توابع گلپایگان دیده به جهان گشود و در نوجوانی در اراک به تحصیل علوم دینی پرداخت. وی در سال 1324 برای ادامه تحصیل، راهی قم گردید و از محضر درس آیات عظام: سید حسین بروجردی، سید محمد حجت کوه کمره ای، محمدعلی اراکی، سید محمدرضا گلپایگانی، علامه طباطبایی و امام خمینی ره کسب فیض نمود و به درجه اجتهاد رسید. آیت اللّه طاهرشمس گلپایگانی همچنین به مدت دو سال در درس آیت اللّه سیدابوالقاسم خویی در نجف حاضر شد و از آن پس به مدت بیش از سی سال، بارها سطوح عالی حوزه را در قم تدریس نمود. با شروع انقلاب اسلامی، او نیز همراه با دیگر مدرّسان حوزه در تشکیل جامعه مدرسین حوزه علمیه قم تلاش نمود و امضایش همواره در بحبوحه انقلاب، در ذیل پیام ها و اعلامیه های جامعه مدرسین، دیده می شد. آیت اللّه طاهر شمس گلپایگانی پس از پیروزی انقلاب، به عضویت در شورای مدیریت حوزه علمیه قم و مجلس خبرگان رهبری از استان مرکزی درآمد و به خدمت در این سنگرها پرداخت. آیت اللّه طاهرشمس سرانجام در چنین روزی مطابق با سوم ربیع الثانی 1416 ق در 68 سالگی در سانحه

تصادف به لقاءاللّه رسید و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه محمدجعفر بن مرتضی انصاری دزفولی معروف به شیخ آقابزرگ در سال 1274ش 1312 ق در خاندان علم و فضیلت و از نوادگان شیخ مرتضی انصاری در دزفول به دنیا آمد. وی در سن 9 سالگی پدر را از دست داد و در دامن جدّش، نشو و نما داشت. آیت اللّه انصاری پس از طی مقدمات و سطوح، به درس خارج استادان زمان راه یافت و پس از سالیانی به درجه اجتهاد نائل آمد. ایشان دارای حافظه ای نیرومند بود و قرآن، تعقیبات نماز، دعاهای ماه مبارک رمضان و بسیاری از دعاهای دیگر را از حفظ داشت. این فقیه اصولی و متکلم رجالی و ادیب برجسته، در سال های پایانی عمر خویش، به عنوان مرجع تقلید مردم منطقه، محل مراجعه خاص و عام بود و به همت ایشان، پانزده مسجد و مدرسه در اهواز و حومه ساخته شد. این عالم ربانی از لحاظ نیروی بیان و سخن و دقت نظر و شهامت و علاقه به درس و بحث و تالیف و تصنیف و اخلاق نیکو، بسیار مشهور بود. از آیت اللّه انصاری، آثار متعدد علمی برجای مانده که شرح بر کفایه سبزواری، حاشیه بر وسیلهُ النّجاه، الذّریعه فی احکام الشَّریعه و شرح مبسوط الفیّه از آن جمله اند. این فقیه وارسته سرانجام در نهم شهریور 1330 ش برابر با بیست و هشتم ذی قعده 1370ق در 56 سالگی وفات یافت و پس از تشییعی با شکوه، در جوار مرقد مطهر علی بن مهزیار در اهواز به خاک سپرده شد.

_ ناپدید شدن «امام موسی صدر» رهبر شیعیان لبنان (1357 ش)(1)

1- امام موسی صدر در سال 1307 ش 1343 ق در شهر مقدس قم دیده به جهان گشود. پس از تکمیل دروس مقدماتی، از محضر علمی و معنوی آیات عظام سیدصدرالدین صدر(پدرش)، سید محمد محقق داماد، سید حسین بروجردی و امام خمینی رحمه الله کسب فیض نمود. سپس عازم نجف اشرف شده و از محضر عالمان و فقیهان آن دیار نیز بهره مند گردید و به درجه اجتهاد نائل آمد. امام موسی صدر پس از وفات آیت اللّه سیدعبدالحسین شرف الدین، رهبری شیعیان لبنان را به عهده گرفت و آنان را از وضعیت ناهنجار فرهنگی، اجتماعی و سیاسی رهایی بخشید و در برابر دسیسه های دشمنان اسلام، آنان را در تشکیلات «حرکت المحرومین» متشکل ساخت. این مجاهد نستوه و خستگی ناپذیر با هدف ایجاد اتحاد بین اعراب و جلب حمایت کشورهای عربی و متقاعد ساختن آنان به منزوی کردن اسراییلِ متجاوز و تحریم هرگونه رابطه با اشغالگران فلسطین و به منظور تقویت جنبش محرومین و تهیه سلاح، به کشورهای مختلف سفر می کرد. امام موسی صدر، به تدریج جزء بزرگترین شخصیت های سیاسی جهان به شمار آمد و در پی دعوت رسمی دولت لیبی، به این کشور سفر نمود، ولیکن براثر توطئه دشمنان انقلاب اسلامی، در همان سفر ناپدید شد. گرچه اخبار ضد و نقیضی درباره زندانی بودن وی منتشر می شود، با این حال هنوز اطلاعات موثّقی از ایشان به دست نیامده است.

ص:399

_ درگذشت استاد «پیرنیا» پدر معماری سنتی ایران (1376 ش)

_ ارتحال فقیه جلیل آیت اللّه «اسماعیل صالحی مازندرانی» مدرس حوزه علمیه قم (1380 ش)(1)

10شهریور

10شهریور

1- حضرت آیت اللّه شیخ اسماعیل صالحی مازندرانی در سال 1312 ش 1352 ق در یکی از روستاهای توابع قائم شهر در استان مازندران به دنیا آمد. وی مقدمات حوزوی را در بابل، تهران و قم آموخت و از سال 1333 ش دروس خارج را از محضر استادان مشهد مقدس فرا گرفت. آیت اللّه صالحی از سال 1339 ش مقیم قم شد و از محضر درس حضرات آیات: سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد، سید محمدرضا گلپایگانی، میرزاهاشم آملی، علامه طباطبایی و امام خمینی رحمه الله استفاده های شایانی برد. وی همزمان به تدریس سطوح فقه و اصول و کلام و فلسفه و تفسیر اشتغال داشت و شاگردان فراوان پرورش داد. آیت اللّه صالحی مازندرانی در جریان انقلاب اسلامی، در مسیر مبارزه علیه رژیم پهلوی از هیچ کوششی فروگذار نمی کرد و نامش هماره در ذیل اعلامیه های جامعه مدرسین حوزه علمیه قم دیده می شد. در پی فعالیت های سیاسی آیت اللّه صالحی، ایشان در سال 1353 و 54، دستگیر و زندانی شد. این فقیه انقلابی همچنین در سال 1357، سخنرانی های متعدد در استان یزد و کرمان علیه رژیم ایراد نمود. آیت اللّه صالحی پس از پیروزی انقلاب اسلامی از خدمت به نظام باز نایستاد و عهده دار دو دوره نمایندگی مجلس خبرگان رهبری از استان مازندران بود. همچنین از این فقیه جلیل آثار ارزشمندی بر جای مانده که مفتاح البصیره در فقه در 3 جلد، استفتائات در 2 جلد، احکام جوانان و بانوان، ولایت فقیه و دوره کامل اصول فقه از آن جمله اند. این عالم فقیه سرانجام در بامداد روز نهم شهریور 1380 برابر با 11 جمادی الثانی 1422 در زادگاهش بدرود حیات گفت و پس از تشییعی کم سابقه در ساری و سپس قم، در حرم مطهر حضرت معصومهس در قم به خاک سپرده شد.

ص:400

_ آغاز جنگ جهانی دوم (1318 ش)(1)

_ تشکیل کمیته استفاده از نیروی اتم در ایران (1344 ش)

_ وقوع زلزله شدید در خراسان (1347 ش)(2)

_ تظاهرات خونین مردم مشهد بر ضد طاغوت به مناسبت چهلم شهدای وقایع پیشین این شهر (1357ش)

_ تظاهرات دانشجویان ایرانی در اعتراض به حمایت رسانه های جمعی آمریکا از رژیم پهلوی (1357 ش)(3)

1- جنگ جهانی دوم، آتشی بود که شعله های آن قسمت های وسیعی از دنیا را به کام خود کشید و هستی میلیون ها تن از مردم جهان را نابود کرد. این جنگ با حمله آلمان به لهستان و کشورهای همسایه آغاز شد و پس از مدتی به مناطق دیگر اروپا گسترش یافت. نیمه اول جنگ، با پیروزی آلمان و متحدانش همراه بود ولی دو سال آخر جنگ، دوره افول و سقوط آلمان بود. سرانجام با تسخیر آلمان توسط قوای متفق و بمباران اتمی ژاپن، این جنگ به پایان رسید. بسیاری از اثرات جنگ جهانی دوم چون افزایش قدرت دولت ها، تلفات سنگین و نیز پیشرفت تکنولوژی، مانند جنگ جهانی اول بود. این جنگ سرانجام پس از نزدیک به شش سال در اوت 1945 به پایان رسید و در حدود چهل میلیون کشته بر جای گذاشت. از نتایج پایدار پس از جنگ جهانی دوم می توان به ایجاد سازمان ملل و شروع جنگ سرد اشاره کرد.
2- در این روز، زلزله ای شدید به قدرت 8/7 درجه در مقیاس ریشتر، شرق استان خراسان را به مدّت چهار دقیقه تکان داد که بر اساس آمار منتشر شده، پانصد روستا ویران شده و بیش از ده هزار نفر، جان خود را از دست دادند.
3- در روز دهم شهریور 1357، صدها نفر از دانشجویان ایرانی مقیم آمریکا، در اعتراض به پشتیبانی رسانه های جمعی ایالات متحده از رژیم خونخوار پهلوی، دست به راهپیمایی زده و ضمن فریاد برکناری شاه، با پلیس لس آنجلس درگیر شدند. در ادامه این اعتراض، پانصد دانشجوی ایرانی، ساختمان روزنامه لس آنجلس تایمز را اشغال کردند و رسانه های

گروه آمریکا را متهم نمودند که در مورد رویدادهای ایران، اخبار نادرست انتشار می دهند. با دخالت افراد پلیس، این تظاهرات به مبارزه خونین مبدل شد. پلیس در این روز، یکصدوبیست دانشجو را دستگیر و چهل نفر را زخمی کرد.

_ عملیات کوچک شهید رجایی و باهنر در حمیدیه، به طور مشترک(1360ش)

_ سالروز تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا و آغاز هفته بانکداری اسلامی (1362 ش)(1)

_ آغاز عملیات متوسط کربلای 2 (1365 ش)(2)

1- اساس بانکداری جهان امروز، بر ربا و بهره استوار است و در کشورهای سرمایه داری و غیر سرمایه داری، بانکداری، یکی از منابع سرشار حکومت ها و بخش خصوصی به شمار می رود. بدیهی است این نظام، که در حقیقت شکل تکامل یافته و پرسودترِ نزول خواری است، با احکام عالیه اسلام در تضاد کامل قرار دارد و به همین سبب، فکر ایجاد نظام بانکی بر مبنای اسلام، پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تبدیل به عمل گردید. در دی ماه سال 1358، با اعلام برقراری حداقل سود تضمین شده به جای بهره سپرده ها، و کارمزد به جای بهره وام ها و اعتبارات مورد مصرف بانک ها، عنوان شد که بانک ها اسلامی شده اند. ولی با عنایت به فقه پربار اسلام و احکام مربوط به معاملات اسلامی، این تغییرات جزیی، نمی توانست به عنوان بانکداری اسلامی مورد قبول مردم باشد. سرانجام قانون مربوط به عملیات بانکی بدون ربا توسط متخصصان آگاه به مسائل شرعی تقدیم مجلس شد و در دهم شهریور سال 1362 به تصویب رسید. این قانون و دستورالعمل های اجرایی مربوط به آن پس از تصویب هیئت وزیران و شورای پول و اعتبار، به بانک های سراسر کشور ابلاغ شد و به این ترتیب، نظام بانکداری بدون ربا، از اول فروردین 1363، توسط بانک های کشور به اجرا گذاشته شد. همچنین این قانون، ضمن تاکید بر حذف ربا حداقل سود تضمین شده و کار مزد ثابت، نظر به حذف بهره از سپرده های قرض الحسنه و جاری و اعطای جوایز غیرثابت نقدی یا جنسی برای این گونه سپرده ها و همچنین مشارکت در سپرده های مدت دار، در اشکال مختلف مضاربه، اجاره به شرط تملیک، معاملات اقساطی، سرمایه گذاری مستقیم و جعاله و... دارد.
2- عملیات متوسط کربلای 2 با رمز یا اباعبداللّه الحسینع در جبهه شمالی حاج عمران و در وسعت تقریبی 50 کیلومتر مربع با اهداف انهدام نیروهای دشمن، تسلط بر ارتفاعات منطقه و کمک به تداوم مبارزه مسلمانان

شمال عراق، صورت گرفت. در این عملیات پس از درگیری سختی که بین نیروهای دو طرف ایجاد می شود، برخی از ارتفاعات از دست مزدوران خارج گردید و دشمن که از تصرف مناطق حساس مایوس شده بود، در نهایت درماندگی، علیه رزمندگان اسلام، دست به حمله شیمیایی زد. در نهایت، دشمن با از دست دادن ارتفاعات حساس منطقه و مواضع مهم، با به کارگیری نیروهای پیاده و آتش توپخانه، فشار سنگینی بر نیروی اسلام وارد آورد که با مقاومت جان برکفان اسلام مواجه گردید. آتش نبرد کربلای 2، پس از چند روز درگیری سخت به تدریج به خاموشی گرایید. در این عملیات، شهید کاوه، فرمانده دلاور لشکر ویژه شهدا، شهادت را در آغوش کشید. در عملیات کربلای 2، ضمن تصرف ارتفاعات منطقه توسط نیروهای اسلام و انهدام تجهیزات دشمن، تعداد سه هزار نفر از نیروهای بعثی، کشته و زخمی شده و دویست نفر دیگر به اسارت درآمدند.

11شهریور

_ وقوع زلزله وحشتناک در بویین زهرا و کشته شدن بیش از 25 هزار نفر (1341 ش)(1)

_ انتخاب آیت اللّه «مهدوی کنی» به نخست وزیری پس از شهادت رجایی و باهنر (1360 ش)(2)

1- مقارن ساعت یازده صبح روز یازدهم شهریور 1341، زلزله بسیار شدیدی بخش وسیعی از ایران را لرزاند که مرکز اصلی آن در بویین زهرا از توابع قزوین بود. در اثر این زلزله که در یک قرن اخیر در نوع خود منحصر به فرد به شمار می رفت، متجاوز از بیست و پنج هزار نفر کشته و ده ها هزار نفر دیگر نیز زخمی و بی خانمان شدند. در زلزله بویین زهرا که در سرزمینی به وسعت چهل هزار کیلومتر مربع روی داد، بیش از یکصد و ده روستا با خاک یکسان گردید.
2- پس از انفجار دفتر نخست وزیری و شهادت رجایی و باهنر، شورای ریاست جمهوری وظیفه اداره کشور را به عهده گرفت. در این میان، حضرت امام خمینی ره تأکید کردند که جای نیروهای از دست رفته سریعا پر شود و پست ها فاقد مسؤول نماند. لذا در همان ساعات اولیه پس از انفجار، مذاکره و مشاوره برای تعیین نخست وزیر آغاز شد. سرانجام پس از صحبت های طولانی، شورای موقت ریاست جمهوری، آیت اللّه محمدرضا مهدوی کنی، وزیر کشور دولت شهید رجایی را به عنوان نخست وزیر به مجلس شورای اسلامی پیشنهاد داد و ایشان با کسب 148 رأی از 179 رأی به نخست وزیری رسید. دوران نخست وزیری آیت اللّه مهدوی کنی تا انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب آیت اللّه خامنه ای در مهرماه آن سال به طول انجامید.

_ عملیات شهیدان رجایی و باهنر در بازی دراز به طور مشترک (1360ش)

_ آغاز عملیات کوچک نصر در منطقه غرب تپه اللّه اکبر، به طور مشترک (1360ش)

_ سخنرانی مهم آیت اللّه «خامنه ای» در اجلاس سران عدم تعهد در زیمبابوه (1365 ش)(1)

_ شهادت سردار «محمود کاوه» فرمانده لشکر ویژه شهدا (1365ش)

_ آغاز عملیات کربلای 3 (1365 ش)(2)

1- هشتمین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان عدم تعهد در هراره پایتخت زیمبابوه برگزار شد و حضرت آیت اللّه خامنه ای رییس وقت جمهوری اسلامی ایران در رأس هیئتی بلندپایه در این اجلاس شرکت کردند. ایشان در سخنرانی مهم خود در جمع سرانِ این جنبش، ضعف اراده در رهبران، ترس از رویارویی صریح با استکبار، تکیه بر کمک قدرت ها، باور نداشتن قدرت مردم و تکیه نکردن به آنان را مایه های اصلی انفعال و ضعف کشورهای جهان سوم و کمک اصلی به توسعه قدرت استکبار دانسته و نفس به وجود آمدن جنبش عدم تعهد را عصیان و طغیانِ کشورهای مستقل جهان سوم علیه نظام سلطه عنوان کردند. همچنین معظمٌ له در این سخنرانی، عمدتا به ضعف های جنبش و علل این ضعف ها اشاره کرده و صریحا اعلام نمودند که جنبش از وظیفه اصلی خود منحرف شده است. نطق تاریخی و پرمحتوای آیت اللّه خامنه ای در این اجلاس، در واقع نقطه اوج تلاش ایران برای تحقق اصول اولیه نهضت به شمار می رفت. همچنین، این نخستین بار بود که جمهوری اسلامی ایران در این سطح در اجلاس سران عدم تعهد شرکت می کرد و اولین بار بود که رییس جمهور کشوری مواضع یک انقلاب را در این مقیاس وسیع و به نحوی عملی، صریح، ملموس و قابل اجرا برای جنبش عدم تعهد تشریح می نمود. حضور نیرومند ایرانِ اسلامی توانست در مقیاسی وسیع، ابرهای تیره ناشی از تبلیغاتِ استکباری را از میان بردارد و جو تبلیغاتی دشمنان اسلام و انقلاب را تحت الشعاع قرار دهد.

2- اسکله نفتی الاُمیّه در شمال غربی خلیج فارس، در آغاز جنگ تحمیلی، توسط تکاوران ارتش جمهوری اسلامی ایران منهدم شد ولی پس از بازسازی، به چشم و گوش عراق در خلیج فارس بدل گردید. بسیاری از کشتی های بازرگانی و نفتکش ها در خلیج فارس، توسط دستگاه های موجود در این پایانه، ردیابی و مورد حمله هوایی و یا موشکی قرار می گرفتند. دشمن با انتخاب سیاست تشنج آفرینی در خلیج فارس، تلاش می کرد به هر قیمت این پایانه رهگیر را حفظ و با تداوم حملات خود، منطقه را ناامن نماید. عراق در این میان با احساس خطر نسبت به حمله ایران به این پایانه، با ایجاد موانع ایذایی و به کارگیری دستگاه های پیشرفته فوق حساس الکترونیکی، دژی نفوذناپذیر ایجاد کرد و سربازان مجهز در آن مستقر نمود. از این رو، عملیات کربلای 3 در یازدهم شهریور ماه 1365 به منظور انجام عملیات ایذایی و محدود با رمز حَسبُنا اللّه و نعم الوکیل جهت حمله به اسکله الاُمَیّه در منطقه خلیج فارس توسط نیروی دریایی سپاه آغاز گردید. با توجه به اینکه اسکله نفتی الاُمیّه پس از شروع جنگ به مرکزی مهم جهت صدور نفت عراق و جاسوسی و هدایت هواپیماها و موشک های رژیم بعث در خلیج فارس تبدیل شده بود، حمله به این اسکله به صورت یکی از اهداف این عملیات به حساب می آمد. در این عملیات، با جانفشانی رزمندگان اسلام، این اسکله، به دست نیروهای خودی افتاد. این اقدام باعث حملات شدید هوایی شد و اسکله تخریب گردید. رزمندگان ایثارگر پس از این حمله و انجام عملیات خود، اسکله را ترک کردند و اسکله دوباره به دست دشمن افتاد. 440 نفر کشته و زخمی، 110 نفر اسیر از دشمن از دیگر نتایج این عملیات بود. انهدام دو فروند هواپیمای دشمن و رادارهای پایانه البکر و دستگاه های پیشرفته گوناگون همچنین دوازده قبضه توپ ضدهوایی، 2 دستگاه رادار هوایی، 2 قبضه موشک سهند، ده فروند قایق و یک دستگاه رادار دریایی و... از جمله غنایم به دست آمده در کربلای 3 بود.

12شهریور

12شهریور

_ شهادت جهادگر ضد استعمار انگلیس «رییسعلی دلواری» (1294 ش) (1)

1- رییسعلی فرزند رییس محمد در سال 1261 ش در دهستانی از توابع بوشهر به دنیا آمد. او در عصر مشروطیت، جوانی 24 ساله، بلند همت، شجاع، در صدق و صفا کم مانند و در حب وطن و توکل به خدا، ضرب المثل بود. اگرچه سواد و معلومات کافی نداشت، اما پاکی و سرشت و صفات حمیده او زبانزد اطرافیان بود. رییسعلی بعد از این که قوای اشغالگر انگلیس بوشهر را به تصرف خود درآوردند، با شجاعتی وصف ناپذیر به مقابله با تجاوزگران پرداخت و شکست های سنگینی بر آنان وارد کرد. پس از اشغال بوشهر در رمضان سال 1333 ق، نیروهای انگلیسی قصد تصرف دلوار را می کنند. محلی که پیش از آن، چند بار سربازان انگلیسی به آنجا یورش برده و هر بار طعم تلخ شکست را چشیده بودند. رییسعلی همراه با یاران خود، علیه اشغالگران وارد نبرد شده و نیروهای متجاوز را که قریب به پنج هزار نفر بودند، تار و مار می کند. قیام مردم تنگستان بر روی هم هفت سال به طول انجامید و در این مدت، دلیران تنگستان، دو هدف عمده را دنبال می کردند: پاسداری از بوشهر، دشتستان و تنگستان به عنوان منطقه سکونت خود و جلوگیری از نفوذ قوای بیگانه به درون سرزمین ایران و دفاع از استقلال وطن. رییسعلی دلواری این آزاده دلاور، سرانجام در حین مبارزه با دشمنان اسلام و ایران در دوازدهم شهریور 1294 ش برابر با 23 شوال 1333 ق در 33 سالگی، از پشت مورد هدف گلوله فرد خائنی قرار گرفت و به شهادت رسید.

_ تأسیس شرکت بیمه ایران با سرمایه 20 میلیون ریال (1314 ش)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «حاج ملاعلی واعظ خیابانی» (1327ش)(1)

_ درگذشت فیزیکدان شهیر دکتر «محمود حسابی» پدر فیزیک نوین ایران (1371 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج ملاعلی واعظ خیابانی در حدود سال 1245ش 1282ق در تبریز به دنیا آمد. وی مبادی و مقدمات علوم را در زادگاهش پشت سرگذاشت و پس از سالیانی، مدارج علمی را طی کرد. ایشان از جوانی به مطالعه کتاب و تالیف و تصنیف آثار مشغول بود و کتب متعددی شامل 27 جلد پدید آورد که وقایع الایام در 5 جلد، منتخب المقاصد و مُنتخب الفوائد در 9 جلد و علمای معاصرین از آن جمله اند. آیت اللّه واعظ خیابانی همچنین از محضر حضرات آیات عظام: سیدابوالحسن اصفهانی، سید حسین قمی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای و سید حسین بروجردی اجازه روایت و از برخی دیگر اجازات امور حسبیه نیز دریافت نموده است. ایشان سرانجام در دوازدهم شهریور 1327ش برابر با بیست و هشتم شوال 1367ق در 82 سالگی بدرود حیات گفت و به دیدار معبود شتافت.
2- دکتر محمود حسابی در سال 1281 شمسی از پدر و مادر تفرشی، در تهران دیده به جهان گشود. پدرش از سادات و سفیر کبیر ایران در بغداد و سپس شامات بود که به همراه خانواده اش به بیروت نقل مکان کرد ولی پس از مدتی بدون خانواده اش به ایران بازگشت و از آن پس، استاد با فقر و تنگدستی، تحصیلات خود را ادامه داد. او از ابتدا تا پایان تحصیلات عالی، همواره حایز رتبه نخست در میان همدرسان بود. دکتر حسابی همزمان با فراگیری دروس در مدرسه، فراگیری و خواندن گنجینه های معارف اسلامی و ایرانی پرداخت. وی اندیشمندی بود که تنها به یک رشته از علوم و فنون بسنده نکرد و از سن 17 سالگی موفق به اخذ مدارج عالی تحصیل گردید. از جمله این مدارک علمی می توان به کارشناسی ادبیات، علوم، مهندسی راه و ساختمان، معدن، برق، زیست شناسی و دکترای فیزیک اشاره کرد. او به زبان های رایج دنیا مانند عربی، انگلیسی، آلمانی و فرانسه، آشنایی کامل داشته و با زبان های سانکریت، لاتین، یونانی، پهلوی، اَوِستا، ترکی و ایتالیایی و روسی نیز آشنا بود. دکتر حسابی تنها شاگرد ایرانی آلبرت انیشتین بود و علاوه بر استاد با دانشمندان

معروف دنیا مانند: برتراند راسل و آندره ژید ارتباط علمی داشت. دکتر حسابی پایه گذار ده ها مرکز علمی، صنعتی، فرهنگی و خدماتی در کشور بود که عبارتند از: دانشسرای عالی، اولین ایستگاه هواشناسی، اولین بیمارستان خصوصی ایران، دانشکده فنی و دانشکده علوم دانشگاه تهران، نخستین رصدخانه برای پیگیری اطلاعات ارسالی از ماهواره ها، مؤسسه ژئوفیزیک دانشگاه تهران، انجمن موسیقی ایران و فرهنگستان زبان ایرانی و.... . ایشان همچنین مدیر عامل شرکت ملی نفت ایران و نیز وزیر فرهنگ در دولت دکتر محمد مصدق بود. معروف ترین تئوری علمی دکتر حسابی، نگره بی نهایت بودن ذرات است که بالاترین نشان کشور فرانسه را برای ایشان به ارمغان آورد. استاد حسابی انسان آزاده ای بود و همواره در صحنه تحقیق و تدریس و خدمت حضور داشت و به ترتیب هفت نسل دانشجو و استاد تا سن 90 سالگی پرداخت. نام های ایرانی، دیدگانی فیزیک، فیزیک حالت جامد مجموعه معادل های فارسی اصطلاحات فیزیک، فرهنگ حسابی و رساله توانایی زبان فارسی بخشی از تألیفات اوست. در سال 1366 در کنگره شصت سال فیزیک ایران، از خدمات دکتر حسابی به عنوان پدر فیزیک نوین ایران، قدردانی گردید و در سال 1990 به عنوان مرد علمی سال جهان و مرد بین المللی 1991 انتخاب شد. پروفسور محمود حسابی سرانجام در دوازدهم شهریور 1371 ش در نود سالگی و هنگام معالجه بیماری قلب در بیمارستان دانشگاه ژنو بدرود حیات گفت. پیکر وی با حضور بسیاری از شاگردان و دانش دوستان بر حَسَب وصیتش در تفرش به خاک سپرده شد.

13شهریور

13شهریور

_ تصویب منشور ملل متفق توسط مجلس شورای ملی (1324 ش)

_ برپایی نخستین تظاهرات میلیونی مردم تهران بعد از نماز عید فطر علیه رژیم پهلوی (1357 ش)(1)

_ شهادت روحانی مبارز حجت الاسلام «شیخ علی اوسطی» (1357 ش) (2)

1- علی رغم اختناق ایجاد شده توسط رژیم پهلوی، پیگیری نهضت از طرف امام خمینی ره و روحانیت معظمٌ، در روز عید فطر سال 1357ش تجلی نمود و مردم در شهرهای تهران، قم، خمین، کرج و ایلام و دیگر شهرها پس از برگزاری نماز عید به حرکت در آمده و شعارهای کوبنده بر ضد رژیم سردادند. در تهران، ده ها هزار نفر برای شرکت در نماز عید فطر در منطقه قیطریه گرد آمدند و نماز عید را به امامت آیت اللّه مفتح به جای آوردند. آن گاه حجت الاسلام باهنر سخنرانی مبسوطی پیرامون اوضاع کشور ایراد نمود. از آن پس، راهپیمایی با شکوه مردم آغاز شد. راهپیمایان در تهران با ابراز محبت به سربازان ارتشی، خواستار پیوستن ارتش به ملت شدند. تظاهرات روز عید فطر با حضور میلیونی مردم، این نکته را عیان ساخت که رهبری نهضتی که آغاز شده و هر روز شعله های آن، زبانه بیشتری می کشَد، در دست روحانیان و به زعامت امام خمینی رحمه الله است. نکته قابل توجه در تظاهرات تهران و شهرستان ها، شرکت فعال و گسترده بانوان بود که پا به پای مردان در این راهپیمایی حضور داشتند. این راهپیمایی عظیم و تظاهرات روزهای بعد، زمینه را برای وقوع حادثه خونین هفدهم شهریور فراهم ساخت و دست رژیم را بار دیگر به خون مردم، رنگین نمود.
2- حجت الاسلام شیخ علی اوسطی در سال 1310 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از مرگ پدرش در کودکی، صبح ها در معادن سنگ و آهک کار می کرد و شب ها به تحصیل می پرداخت. اوسطی بعدها راهی حوزه علمیه قم شد و به ادامه تحصیل در علوم اسلامی پرداخت. او پس از

شروع مبارزه مجدد و جدی مردم با رژیم سلطنتی در سال 1356 ش، همراه دیگران به مبارزات خیابانی پرداخت و با سنگ و فلاخن با کماندوهای شاه می جنگید، از این رو به «شیخ فلاخن انداز» معروف شده بود. وی در سال 1356، در مقابله با رژیم شاه به همراه مردم دست به راهپیمایی زد و همچنین مراسم چهلم شهدای 19 دی قم را به همراه دیگران اجرا کرد. در سال 57، بارها با سربازان شاه جنگید و رشادت ها نشان داد تا این که در 13 شهریور 1357 ش برابر با عید سعید فطر، بر اثر اصابت گلوله کماندوها، در قم به شهادت رسید.

ص:408

_ تنفیذ حکم دومین دوره ریاست جمهوری آیت اللّه «خامنه ای» از سوی «امام خمینی» (1364 ش)

_ عملیات فتح 10 در شمال اربیل توسط سپاه(1366ش)

_ برپایی نخستین نمایشگاه بین المللی کاریکاتور در تهران (1372ش)

_ روز بزرگداشت «ابوریحان محمد بن احمد خوارزمی بیرونی» دانشمند نامدار جهان اسلام(1)

1- ابوریحان بیرونی از برجسته ترین دانشمندان سراسر اعصار بشری و از بزرگ ترین دانشمندان ایرانی عهد اسلامی، در سال 362 ق در شهر بیرون واقع در جمهوری ازبکستان امروزی به دنیا آمد. 25 سال نخست عمر خود را در خوارزم گذراند و علوم مختلف را آموخت. سپس به بخارا، پایتخت سامانیان رفت و در آنجا، از حمایت معنوی امیر منصور بن نوح سامانی برخوردار گردید. در این دوره، ابوریحان با ابن سینا مکاتبات علمی داشته است. ابوریحان در زمان حکومت سلطان محمود غزنوی به دربار راه پیدا کرد و در سفرهای جنگی محمود به هندوستان و مسافرت های ممتد او به آن دیار، همراه وی بود. او در ضمن این سفرها بود که با دانشمندان آن سامان آشنا شد و علاوه بر فراگیری زبان سانسکریت، علوم و عقاید هندوان نیز آگاهی یافت و کتاب ماللهند را نگاشت. آثار ابوریحان بیرونی، محدود به مرزهای تخصصی رشته های دانش بشری در آن روزگار نگردیده، بلکه با اندیشه وسیع خود، همه ابعاد معرفت را در برگرفته است. اگر دانش های نقلی را کنار بگذاریم، وی در معارف عقلی، خصوصا در شعب علوم اثباتی و انسانی، صاحب نظر و موثر است. بیرونی نویسنده پرکاری بود که تا بیش از یکصد و شصت اثر از خود بر جای گذاشت. این کتب در فنون گوناگون از قبیل ریاضی، نجوم، جغرافیا، فیزیک، مکانیک، طبیعی، گیاه شناسی، طب، ادبیات، تاریخ، دین و فلسفه به رشته تحریر درآمده اند. وی سرانجام در 2 رجب سال 440ق در 78 سالگی در غزنین درگذشت. در جمهوری اسلامی ایران، 13شهریور، به پاسداشت مقام علمی آن یگانه روزگار، به نام ابوریحان بیرونی مزیّن شده است.

ص:409

_ روز تعاون(1)

14شهریور

14شهریور

_ ادامه تهاجمات رژیم عراق به مرزهای غربی جمهوری اسلامی ایران (1359 ش)(2)

1- تعاون و همکاری می تواند در جهت رشد و شکوفایی جامعه، نقش بسزایی داشته باشد. با گسترش فرهنگ تعاون، وحدت و یکدلی درجامعه، حاکم و ابتکارها و خلاقیت ها پدیدار می گردد و جامعه از آسیبِ دشمنان مصون می ماند. در جهان امروز، برای کسب توفیق در کلیه مسائل اقتصادی و فرهنگی باید همکاری باشد تا بتوان به مقاصد عالی دست یافت. به منظور ایجاد این همکاری، در اصل44 قانون اساسی، بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران، مطرح و شرح و تفصیل آن در 13 شهریور 1370، به تصویب مجلس رسید. در این راستا، وزارت تعاون به منظور اعمال نظارت دولت و حمایت و پشتیبانی از بخش تعاونی در تاریخ 10 دی 1370 تشکیل گردید. ایجاد و تأمین شرایط و امکانات کار برای همگان؛ پیشگیری از تمرکز ثروت در دست افراد و گروه های خاص؛ جلوگیری از کارفرمایِ مطلق شدنِ دولت؛ پیشگیری از انحصار، احتکار و تورم؛ توسعه و تحکیم مشارکت و تعاون عمومی بین همه مردم و قرار دادن وسایل کار در اختیار افراد کاری و بیکار، از اهداف بخش تعاون می باشند.
2- صدام حسین، دیکتاتور بعثی عراق، از همان ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی، بغض و کینه خود را نسبت به ایران آشکار نمود و به طور آشکار و پنهان، درصدد تعرض به انقلاب اسلامی برآمد. اعزام ستون پنجم عراق به خوزستان برای انجام اقدامات تخریبی، اخراج ده ها هزار ایرانی تبعه عراق و اهداء هزاران قبضه اسلحه سبک به شیوخ منطقه نیز در این راستا صورت گرفت. همچنین رژیم جنگ طلب عراق از اوایل پیروزی انقلاب اسلامی تا شروع جنگ تحمیلی، 563 مورد تجاوز زمینی، 221 مورد تجاوز هوایی و 24 مورد تجاوز دریایی به سرزمین اسلامی ایران صورت داد و تنها از ابتدای سال 1359 تا پایان شهریور همان سال، جنگ افروزان بعث

عراق، حداقل روزی سه بار به حریم کشورمان تجاوز می کردند. این تجاوزات سرانجام به آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و در 31 شهریور 1359 شروع هشت سال جنگ خونین انجامید.

_ شهادت آیت اللّه «علی قدوسی» دادستان کل انقلاب اسلامی (1360 ش)(1)

_ شهادت سرتیپ «وحید دستجردی» رییس کل شهربانی کشور (1360ش)(2)

_ تیرگی روابط سیاسی ایران و کویت (1366 ش)(3)

1- آیت اللّه شیخ علی قدوسی در سال 1306 در نهاوند به دنیا آمد. در 15 سالگی به تشویق پدر که عالم معروف شهر بود، راهی قم شد و به تحصیلات حوزوی روی آورد. پس از اتمام سطح، از درس خارج آیت اللّه بروجردی و حضرت امام بهره برد و فلسفه را از علامه طباطبایی فراگرفت. آیت اللّه قدوسی در فراگیری رموز فلسفه از خود نبوغ فراوانی بروز داد به گونه ای که مورد توجه خاص استاد قرار گرفت و علامه طباطبایی، ایشان را به دامادی خود پذیرفت. وی از سال 41 به جریان سیاسی ضدرژیم پیوست و در این راه متحمل سختی های فراوان و زندان گردید. شهید قدوسی از اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم و مورد اعتماد قاطع زُعمای حوزه بود و در دوران انقلاب با پیروی از راه امام، همگام با مردم، نهایت تلاش خود را در پیروزی انقلاب اسلامی به کار بست. این مجاهد نستوه پس از پیروزی نهضت اسلامی، از طرف حضرت امامره به دادستانی کل انقلاب اسلامی، منصوب شد و در این سنگر به خدمت پرداخت. سرانجام این عالم ربانی در اثر انفجاری توسط منافقین کوردل به فیض شهادت نائل آمد و در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- سرهنگ هوشنگ وحید دستجردی در سال 1304 در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از پشت سرگذاشتن دروس ابتدایی و متوسطه، در سال 1328 وارد آموزشگاه شهربانی شد و پس از 32 سال خدمت در پست های مختلف باز نشسته شد. این شهید بزرگوار که از طرفداران نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی ره به شمار می رفت، پس از پیروزی انقلاب، در اسفند 1357 به خدمت دعوت گردید و در 24 اسفند 1359 به ریاست شهربانی کل کشور منصوب شد. سرهنگ وحید دستجردی سرانجام در واقعه انفجار دفتر نخست وزیری در 8 شهریور 1360 به شدت زخمی شد

و شش روز بعد بر اثر جراحات وارده، به شهادت رسید و در بهشت زهرای تهران به خاک سپرده شد.
3- در پی پشتیبانی های مکرر سیاسی و اقتصادی دولت کویت از رژیم بعث عراق جهت ادامه تجاوزات این رژیم به خاک جمهوری اسلامی ایران، از دهم تا چهاردهم شهریور 66، سه فروند موشک «سرگردان» به خاک کویت اصابت کرد که آخرین آن، خسارت کلی به بار آورد. دولت کویت که جمهوری اسلامی را مسؤول این حمله ها می دانست، با ارسال شکایتی به سازمان ملل خواستار اقدامات بازدارنده این سازمان علیه ایران گردید و در پی آن، ارتباط خویش را با ایران به حداقل رساند.

ص:411

_ درگذشت دانشمند معاصر دکتر «سید مرتضی آیت اللّه زاده شیرازی» (1379 ش)(1)

15شهریور

15شهریور

_ مرگ «علیرضا عضد المُلک» نایب السلطنه، سیاستمدار و بزرگِ خاندان قاجار (1289 ش)(2)

1- دکتر سید مرتضی آیت اللّه زاده شیرازی از نوادگان میرزای بزرگ شیرازی، در سال 1307 ش در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از آن که دروس حوزوی را در نجف و سپس تهران پشت سرگذاشت، در 23 سالگی به دانشکده معقول و منقولِ دانشگاه تهران راه یافت و پس از اخذ لیسانس، جهت گذراندن دوره های فوق لیسانس و دکتری، راهی دانشگاه قاهره گردید. دکتر شیرازی در طول اقامت ده ساله خود در مصر و اخذ دکترای زبان و ادبیات عرب، به مدت پنج سال در دانشگاه الازهر به تدریس زبان و ادبیات فارسی اشتغال داشت و سپس برای گذراندن دوره تخصصی زبان های سامی، وارد دانشگاه کمبریج انگلستان شد. وی در طول حیات علمی اش، به مدت 21 سال سردبیر نشریه علمی و پژوهشی دانشکده ادبیات بود و به تألیف و ترجمه بیش از 25 اثر و نگارش حدود بیست مقاله در مجلات معتبر داخلی و خارجی توفیق یافت. برخی از آثار استاد شیرازی بدین قرارند: ترجمه کتاب الادب المقارِن با نام ادبیات تطبیقی، فرهنگ اصطلاحات روز و فرهنگ چند زبانه مجمعُ اللُّغات. این استاد فرزانه سرانجام پس از عمری تلاش خستگی ناپذیر در چهاردهم شهریور 1379 ش در 72 سالگی بر اثر عارضه قلبی چشم از جهان فروبست و در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.
2- علیرضا عضدالمُلک، برادرزاده مهد علیا مادر ناصرالدین شاه قاجار، در حدود سال 1200 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از فراگیری تحصیلات مقدماتی وارد دربار محمدشاه قاجار گردید و پس از چند سال در زمان ناصرالدین شاه که پسر عمه اش بود، به وزارت عدلیه منصوب شد. وی در وقایع تحریم تنباکو رابط بین شاه و عده ای از علما بود و تدریجا جزو امنای دولت و رجال درجه اول محسوب می شد تا این که ایلخانیِ بزرگ خاندان

قاجار گردید. عضدالملک، سالیانی در زمان سلطنت مظفرالدین شاه و محمد علی شاه، گوشه عزلت گزیده بود و غالبا در منازعات مملکتی به عنوان ریش سفید مداخله می کرد. او پس از خلع محمدعلی شاه، چون احمدمیرزا سن قانونی نداشت، از طرف فاتحان تهران به عنوان نیابت سلطنت انتخاب شد و تا پایان عمر به مدت چهارده ماه در این مقام بود. او با تندروی های مشروطه خواهان که در روزهای نخستینِ فتح تهران انجام می گرفت موافقت نداشت و اعدام شیخ فضل اللّه نوری را به شدت مورد انتقاد قرار داد. از این رو سپهدار اعظم، صدراعظم مشروطه را معزول نمود و مستوفی الممالک را به آن سمت منصوب کرد. هر چند وی را مردی زاهد و پاک طینت گفته اند ولی علی رغم اندوختن ثروت فوق العاده، در نهایت خسّت و امساک زندگی می کرد و اهل بخشش نبود. علیرضا عضدالملک سرانجام در نیمه شهریور 1289 ش برابر 17 رمضان 1328 ق در حدود نود سالگی درگذشت و در مقبره ناصرالدین شاه در حرم عبدالعظیم مدفون شد.

_ رحلت آیت اللّه «سیدمحمود شاهرودی» زعیم بزرگوار حوزه علمیه نجف اشرف (1353 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدمحمود شاهرودی در حدود سال 1362 ش 1301 ق در روستایی از توابع شاهرود ولادت یافت. در ابتدا تحت تربیت پدرش سیدعلی بود تا آنکه به خراسان رفت و سپس در 27 سالگی به نجف اشرف عزیمت نمود. آیت اللّه شاهرودی در نجف از درس های خارج اصول آیات عظام آخوند خراسانی، آقا ضیاءالدین عراقی و سیدابوالحسن اصفهانی بهره برد و به مرتبه اجتهاد نائل آمد. این فقیه بزرگوار سپس به تدریس روی آورد و در حدود 50 سال، خارج فقه و اصول را برای طلاب و فضلای نجف اشرف تدریس نمود. پس از وفات آیت اللّه ابوالحسن اصفهانی جمع کثیری از مردم، مقلد آیت اللّه شاهرودی شدند. اما پس از رحلت حضرات آیات بروجردی و حکیم، ایشان یکی از بزرگترین مراجع تقلید شیعیان شد. ایشان در جریان حمله مزدوران پهلوی به مدرسه فیضیه قم، جنایات خونبار درباریان را محکوم کرد و در برابر آن موضع گیری نمود. از این فقیه وارسته آثار متعددی بر جای مانده که تقریرات بحث های آقا ضیاءالدین عراقی و میرزای نایینی، حاشیه بر کتاب عروه الوثقی و ذخیره المؤمنین و.... از آن جمله است. از شاگردان ایشان می توان از آیات عظام: حاج سیدمحمد شاهرودی و شیخ جواد تبریزی، سیدمرتضی فیروزآبادی، سیدجعفر مروّج شوشتری، شیخ محمدرضا رضوانی خمینی و... نام برد. این عالم بزرگوار سرانجام در 14 شهریور 1353 ش برابر با 18 شعبان 1395 ق در 91 سالگی در نجف وفات یافت و پس از تشییعی باشکوه، در کربلا مدفون گردید.

ص:413

_ شهادت ده ها تن از مردم تهران بر اثر انفجار بمب در خیابان خیام توسط منافقین (1361ش)(1)

_ برگزاری کنگره بزرگداشت «محمدعلی حزین لاهیجی» شاعر و ادیب قرن دوازدهم (1375 ش)

16شهریور

16شهریور

_ آغاز به کار کارخانه برق تهران با نیروی توربین های گازی (1344 ش)

_ تظاهرات عظیم مردمی ضد رژیم پهلوی به دعوت روحانیت در سراسر کشور (1357 ش)(2)

1- در حالی که جمهوری اسلامی ایران، در نبردی نابرابر مشغول دفاع از کیان اسلامی بود و برای عقب راندن دشمن بعث از خاک وطن، فرزندانش را تقدیم اسلام می کرد، دشمنان داخلی و فریب خورده داخلی و عناصر منافق سعی در ایجاد رعب و وحشت در میان صفوف ملت قهرمان ایران داشتند. این افراد جاهل و کوردل برای خوش خدمتی به اربابان خارجی خود از هیچ جنایتی فروگذار نمی کردند و جان ملتی را که برایش شعار آزادی خواهی می دادند، به بازی می گرفتند. در یکی از این اعمال وحشیانه، عوامل خود فروخته آمریکا، در یک بمب گذاری در خیابان خیام تهران، بیش از صد نفر از مردم بی گناه کشته و زخمی شدند. در ساعت 20/19 دقیقه بعد از ظهر این روز، هنگامی که خیابان خیام و اطراف آن مملو از جمعیتی بود که در ایستگاه های اتوبوس صف کشیده بودند، بمبی که در زیر یک پل این خیابان کار گذاشته شده بود، منفجر شد و ده ها نفر زنده زنده در آتش سوختند و ده ها نفر دیگر نیز به شدت زخمی شدند. شدت این انفجار به حدی بود که شیشه های ادارات و منازل اطراف آن تا شعاع چند صدمتر شکست و صدای آن تقریبا در تمام تهران شنیده شد. در جریان این انفجار، یک اتوبوس دو طبقه نیز که در حال حرکت و مملو از جمعیت بود به آتش کشیده شد و تمام مسافران آن شهید و مجروح شدند. در محل انفجار بمب، گودالی به عمق 5/1 متر و با وسعت 25 متر مربع ایجاد شد.

2- تظاهرات روز عید فطر، در13 شهریور سال 57، زمینه را برای تظاهرات 16 شهریور فراهم آورد. در روز 16 شهریور 57، در پی دعوت جامعه روحانیت مبارز، حدود دو میلیون نفر از مردم قهرمان تهران به عنوان اعتراض به رژیم، در میدان شهیاد تجمع کردند. در این روز، نام میدان شهیاد به میدان آزادی تغییر یافت. در این راهپیمایی، در حالی که آیت اللّه طالقانی پیشاپیش جمعیت حرکت می کرد، مورد هتک حرمت از سوی مزدوران رژیم طاغوت قرار گرفت. ولی انبوه مردم و توقف آنها در خیابان، مانع اقدام پلیس گردید. در ادامه در میدان آزادی، قطعنامه ای که تهیه شده بود قرائت و مورد تأیید و تصویب مردم قرار گرفت. در این قطعنامه، آزادی و استقلال، حکومت اسلامی با رهبری امام خمینی، آزادی زندانیان سیاسی، انحلال ساواک و برچیده شدن رژیم شاه مطرح شده بود. به دنبال تظاهرات مفصل و همه جانبه امروز در تهران و شهرستان ها، هیئت دولت تصویبنامه ای صادر و به موجب آن مقرر گردید از بامداد روز هفدهم شهریور، در تهران و یازده شهر قم، تبریز، مشهد، اصفهان، شیراز، آبادان، اهواز، کرج، قزوین، کازرون و جهرم حکومت نظامی به مدت شش ماه برقرار گردد.

ص:414

_ اولین سرشماری عمومی نفوس و مسکن بعد از انقلاب اسلامی (1365 ش)

_ تصویب اعلام حکومت نظامی در تهران به درخواست شریف امامی نخست وزیر پهلوی(1357ش)(1)

1- به دنبال تظاهرات میلیونی و خشم آلود چند روز اخیر ملت انقلابی ایران علیه رژیم سفاک طاغوت، جعفر شریف امامی، نخست وزیر رژیم پهلوی، روز شانزدهم شهریور 57، از دو مجلس شورای ملی و سنا تقاضای تشکیل جلسه فوق العاده کرد و بعد از ظهر همان روز، جلسه هیئت وزیران تشکیل شد. در این جلسات، مدتی درباره تسلط یافتن به اوضاع و راه های جلوگیری از آشوب ها و آتش سوزی ها تبادل افکار گردید. سرانجام شریف امامی ضمن سخنانی افزود که کشور به جریان یک توطئه ضد مردمی قرار گرفته است و محرکین این توطئه نیز شناخته شده اند و چاره ای جز بازداشت آنان نیست. با قوانین فعلی نمی توان متعرض آنان شد و صلاح در این است که برای تسلط به امور و مهار کردن تظاهرات، در تهران و چند شهرستان ناآرام، حکومت نظامی برقرار شود. شریف امامی قول داد که اعلام حکومت نظامی صرفا به منظور دستگیری محرکین و عوامل خارجی است و به هیچ وجه برای مقابله با مردم نمی باشد. به این ترتیب هیئت وزیران، برقراری حکومت نظامی را به تصویب رساند. همزمان با اولین روز از حکومت نظامی در هفدهم شهریور 57، هزاران تن از مردم انقلابی به خاک و خون کشیده شدند و این حادثه زوال رژیم ستمشاهی را سرعت بخشید.

_ رحلت عالم دینی، آیت اللّه «حاج میرزا محمدباقر آشتیانی» (1363ش) (1)

_ ارتحال فقیه بزرگوار، آیت اللّه «سید حسین بُدَلا» (1382ش)(2)

1- حاج میرزا محمدباقر بن احمد آشتیانی، در سال 1284ش 1323ق در خاندانی اهل علم و فضیلت در تهران به دنیا آمد. وی پس از فراغت از سطوح اولیه، به نجف اشرف رفت و در محضر درس آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی، سیدابوالحسن اصفهانی و میرزای نایینی، فقه و اصول را آموخت. آیت اللّه آشتیانی از آن پس در تهران اقامت گزید و سالیان طولانی در مدرسه مروی به تدریس معقول و منقول همت گماشت. ایشان همچنین مدتی نمایندگی و وکالت مطلقه از طرف آیت اللّه سید ابوالقاسم خویی داشت و شهریه حوزه علمیه قم را از طرف معظمٌ له می پرداخت. از این دانشمند فرهیخته بیش ازسی اثر برجای مانده که کتاب النکاح، کتاب الصّوم، کتاب القضا، تعلیقاتی بر فرائد و رساله ای در لباس مشکوک از آن جمله اند. میرزا محمدباقرآشتیانی سرانجام در شب هفدهم شهریور 1363ش برابر با دوازدهم ذی حجه 1404ق در هفتاد و نه سالگی در تهران درگذشت و در شهر ری به خاک سپرده شد.

2- آیت اللّه سید حسین بدلا در سال 1286ش 1326ق در قم به دنیا آمد. وی در ابتدا به فراگیری علوم اسلامی روی آورد و از محضر استادانی همچون: شیخ ابوالقاسم کبیر قمی، آخوند ملاعلی همدانی و سید محمدرضا گلپایگانی استفاده نمود. آیت اللّه بدلا از آن پس در درس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی حاضر شد و طی سالیان متمادی، به مدارج بالای علمی و اخلاقی دست یافت. ایشان از آن پس، به تبلیغ و ترویج معارف دین و احکام شرعی پرداخت و منشأ خدمات خیر گردید. همچنین حضور آیت اللّه بدلا در حوزه در مقطع فشارهای رضاخانی و تلاش های آیت اللّه حائری یزدی جهت حفظ این کانون نشر معارف ناب دین، دوستی عمیق با آیت اللّه سیدمحمود طالقانی، حضور مداوم و ارتباط با محافل دینی و ملی تهران، موجب گشته بود که در شناخت ماهیت جریان های فرهنگی و سیاسی جامعه و حوزه، از نگاهی موشکافانه و عبرت جو برخوردار باشد. ذهن و ضمیر او به مثابه گنجینه ای گرانسنگ و منحصر به فرد از گفتنی های تاریخ معاصر ایران و خصال و مَلکات کرداری طیف

گسترده ای از مراجع و عالمان حوزه، میراث ارزنده ای برای طلاب جوان و پژوهشگر به شمار می رفت که در این رهگذر، تعداد زیادی از وجود ایشان بهره بردند. ایشان با اکثر علما و بزرگان حوزه علمیه قم در طی هشتاد سال اخیر مراوده و رفاقت داشت و سال های سال، نماز جماعت یکی از مساجد بزرگ شهر قم را اقامه می کرد. آیت اللّه بدلا سرانجام در شب 16 شهریور 1382ش (9 رجب 1424ق) در 96 سالگی درگذشت و در حرم حضرت معصومه مدفون گردید.

17شهریور

17شهریور

_ افتتاح بانک ملی ایران (1307 ش)(1)

_ اعلان جنگ ایران به آلمان و الحاق ایران به اعلامیه ملل متحد (1322 ش)(2)

1- در 14 اردیبهشت 1306 قانونی از مجلس شورای ملی گذشت که به موجب آن، دولت، مأمور تأسیس بانکی برای پیشرفت امور بازرگانی و کشاورزی و پیشه و هنر گردید. سرمایه این بانک، طبق قانون 150 میلیون ریال پیش بینی شده بود که پس از مدتی 20 میلیون ریال از طرف دولت به این امر اختصاص یافت. پس از آن، بانک ملی ایران در 17 شهریور 1307 ش رسما افتتاح شد. در خرداد 1309، دولت حق نشر اسکناس را از بانک شاهنشاهی متعلق به انگلستان باز خرید نمود. حق انحصار چاپ اسکناس در 23 اسفند 1310 به بانک ملی ایران واگذار گردید. در نهایت از اول فروردین 1311، اسکناس های بانک ملی ایران منتشر شد.
2- با آغاز جنگ جهانی دوم، ایران بی طرفی خود را اعلام کرد و وارد جنگ نشد. این عمل ایران با واکنش تند دولت های متفق مواجه گردید و به سرنگونی رضاخان و تبعید او انجامید. پس از روی کار آمدن محمدرضا پهلوی، متفقین، ایران را تحت فشار قرار داده که علیه آلمان اعلان جنگ دهد. بنابراین، کشور اشغال شده ایران، طبق نظر و خواست متفقین باید وارد جنگ می شد و به دول متفق ملحق می گشت. از این رو در بامداد هفدهم شهریور 1322 ش 9 سپتامبر 1943 م فرمان اعلام حالت مخاصمه بین دولت ایران و دولت آلمان صادر گردید. با اعلان جنگ ایران علیه آلمان، دولت ایران به اعلامیه ملل متحد ملحق گردید. براساس این اعلامیه دولت های متحد متعهد شدند که با استفاده از همه وسایل و منابع اقتصادی و نظامی خود، جنگ را تا پیروزی نهایی ادامه دهند. ایران تا پایان جنگ و مدتی پس از آن نیز در اشغال قوای روس و انگلیس بود و در طول مدت حضور استعماری آنان در کشور، خسارات و صدمات فراوانی به ایران وارد شد.

_ وقوع جمعه سیاه و کشتار بی رحمانه مردم در میدان شهدای تهران (1357 ش)(1)

_ بمباران اماکن و تأسیسات ایران توسط هواپیماهای رژیم بعث عراق (1366 ش)(2)

1- در اولین ساعات جمعه، 17 شهریور سال 1357، ارتشبد غلامعلی اویسی، فرماندار نظامی تهران، از رادیوی تهران و حومه، حکومت نظامی را اعلام کرد. مردم که از حکومت نظامی اطلاع نداشتند، پیش از ساعت شش صبح برای چهارمین روز متوالی، از خانه ها بیرون آمده و سیل آسا، روی به خیابان ها آوردند. مرکز تجمع آنان، میدان ژاله شهدای کنونی بود. همین که مردم به خیابان ها رسیدند، ناگهان با دیدن تانک ها و زره پوش های نظامی و مأموران مسلسل به دستِ حکومت نظامی غافلگیر شدند. مأموران مسلح، پس از چند بار اخطار، از زمین و هوا، جمعیت را ناجوانمردانه هدف رگبار مسلسل قرار دادند. در اطراف میدان، جنازه شهیدانی بود که در صحنه نبرد نابرابر، همچنان باقی مانده و خون هایی که هر گوشه ای از میدان را گلگون کرده بود. در آن روز مزدوران رژیم شاه حتی کسانی را که به خانه های دیگران پناه می بردند تعقیب کرده و به شهادت می رساندند. رژیم پهلوی، تعداد کل شهدای این روز را 58 نفر و این تجمع را نقشه خارجی اعلام کرد. هر چند شمار دقیق قربانیان این حادثه، هیچ گاه مشخص نگردید ولی آن چه قطعی است، این رقم از چهار هزار نفر افزون بود. از آن روز، هفدهم شهریور 1357، به جمعه خونین تهران معروف گردید.
2- پس از آن که چندین موشک «کرم ابریشم» به کویت اصابت کرد و دولت کویت در 13 شهریور 1366 ایران را متهم به شلیک آنها نمود، مقامات ایران مسؤولیت پرتاب موشک ها را تکذیب کردند. در این میان دولت بعث عراق که پیوسته برای ضربه زدن بیشتر به ایران و وادار کردن آن به پذیرش آتش بس در انتظار بهانه بود، با تکیه بر برتری هوایی خود در آسمان ایران و به بهانه دفاع از خاک کویت، در 17 شهریور 1366 ش، بیش از دوازده هدف را که شامل شهرها، تأسیسات نفتی ایران و نفت کش ها در خلیج فارس بود، بمباران کرد و آن را در اعلامیه خود، روز انتقام نامید. به دنبال این حمله ها، موشکی از طرف ایران به سوی کویت پرتاب

شد و به کشتی کویتی که پرچم آمریکا روی آن نصب بود اصابت کرد و آسیب دید.

ص:418

_ تأسیس مؤسسه تنظیم و نشر آثار «امام خمینی» رحمه الله (1368 ش) (1)

_ روز شهدا (یادواره شهدای به خون خفته هفدهم شهریور 1357 در تهران)

_ روز جهانی مبارزه با بی سوادی

18شهریور

18شهریور

_ درگذشت نویسنده متعهد «جلال آل احمد» (1348ش)(2)

1- مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی ره به منظور جمع آوری، طبقه بندی، حفظ و نگهداری، تنظیم، ترجمه و نشر آثار و اندیشه های حضرت امام خمینی، بنیانگذار کبیر جمهوری اسلامی ایران و همچنین فراهم آوردن امکانات لازم جهت ارایه خدمات تحقیقاتی و آموزشی پیرامون انقلاب اسلامی و سیره آن قائد عظیم الشأن تأسیس گردیده است. در طی سال های پس از آغاز به کار، این مؤسسه علاوه بر چاپ و نشر کلیه آثار و کتب حضرت امام، به تهیه و توزیع کتب و منابع متعدد در مورد ابعاد شخصیتیِ امام راحل پرداخته و آنها را در تیراژهای میلیونی منتشر کرده است. همچنین کلیه دست خط ها و دست نوشته های آن امام بزرگوار نیز در آن مؤسسه نگهداری می شوند.
2- جلال آل احمد 11 آذر در سال 1302 در تهران متولد شد. وی در سال 1322 رسما عضو حزب توده شد و در کنار فعالیت های سیاسی، در رشته ادبیات فارسی، موفق به اخذ دانشنامه لیسانس گردید. در سال 1326 به استخدام وزارت فرهنگ درآمد. جلال، نویسندگی را از 16 سالگی آغاز کرده بود و پس از این که جذب حزب توده شد با آثار «کسروی» آشنا گردید. در مبارزه حزبی آل احمد جز شکست و سرخوردگی چیزی وجود ندارد، اما نهضتی که عمیق ترین تأثیر را بر روحیه او گذارد قیام 15 خرداد 1342 می باشد. جلال آل احمد در این هنگام به این حقیقت رسید که هر چه مکتب غیرخودی هست، جز فریب و استثمار و استعمار، چیزی ندارند. وی به این نتیجه رسید که تنها امید رهایی بسیج توده ها در دست روحانیت

آگاه است نه روشنفکران غرب و شرق زده. بعد از این که جلال نسبت به روحانیت و به ویژه امام خمینی ره اظهار علاقه نمود، ساواک او را مورد تهدید قرار داد و سعی کرد که جلال را از روحانیت جدا کند. در سال 1347، جلال تهدید به مرگ شد. ساواک می خواست که وی را بدون سر و صدا از میان بردارد. سرانجام در یک صحنه ساختگی و مشکوک در این روز، بدون هیچ گونه سابقه بیماری در 46 سالگی دارفانی را وداع گفت. پیکر جلال آل احمد در مسجد فیروزآبادی در ری به خاک سپرده شد.

_ درگذشت استاد «علی نقی وزیری» موسیقی دان و پایه گذار موسیقی جدید ایران (1358 ش)(1)

_ عملیات کوچک قادر در اشنویه توسط ارتش (1364 ش)

1- علی نقی وزیری در سال 1266 به دنیا آمد و از چهارده سالگی با موسیقی آشنا شد. وی در 31 سالگی به مدت 5 سال در پاریس و برلین به تحصیل و تجربه در علوم متعارف موسیقی غرب پرداخت. وزیری در 1302 که به ایران بازگشت، مدرسه عالی موسیقی را تأسیس کرد و به چاپ کتاب های متعدد و کنسرت ها و ضبط صفحات گرامافون اقدام نمود. وزیری از سال 1314 که حاضر نشد ارکستر مدرسه را برای نوازندگی در یک میهمانی درباری شرکت دهد، از کار برکنار شد و به خانه نشینی روی آورد. با استفاده از این فرصت، به تحقیق در زمینه موسیقی پرداخت و هیئت علمی دانشگاه تهران پس از مدتی وی را به عنوان استاد کرسی هنر و زیباشناسی به تدریس در دانشگاه مأمور کرد. وزیری پس از شهریور 1320 به ریاست اداره موسیقی کشور و مجله موسیقی و اداره رادیو مشغول شد، اما چون با کارشکنی ها مواجه گردید به دانشگاه برگشت و تا پایان زندگی به تدریس پرداخت. او اولین پایه گذار و پدر موسیقی جدید ایران پس از انقلاب مشروطه است و باید او را پایه گذار موسیقی جدید ایران دانست. وزیری در ساختن و پرداختن نخستین سرود ملی جمهوری اسلامی ایران نیز فعالیت کرد و قطعاتی مانند ای وطن، خاک ایران و نیز مارشِ ظَفَر را ساخت. استاد وزیری همچنین اولین کتاب در رشته موسیقی ایرانی به شیوه علمی را با نام «شیوه نامه تار» نگاشته است. استاد علی نقی وزیری سرانجام در 92 سالگی در گذشت.

ص:420

_ درگذشت فقیه جلیل آیت اللّه «مهدی مدرس یزدی» (1371 ش)(1)

_ آغاز فعالیت خبرگزاری زنان جمهوری اسلامی (1380 ش)(2)

19شهریور

19شهریور

_ آغاز انتشار روزنامه «نسیم شمال» به مدیریت «سیداشرف الدین حسینی» در رشت (1286ش)(3)

1- آیت اللّه مهدی مدرس یزدی در سال 1287 ش 1326 ق در یزد به دنیا آمد و پس از گذراندن دروس مقدماتی، در سیزده سالگی وارد حوزه علمیه قم شد. سپس راهی نجف گردید و از محضر درس عالمان نامداری همچون سید ابوالحسن اصفهانی و آقاضیاء الدین عراقی به مدارج والای علمی رسید. وی همچنین از آیات عظام شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سید حسین بروجردی، سید محمدتقی خوانساری، سید ابوالحسن اصفهانی و آقا ضیاء الدین عراقی گواهی اجتهاد دریافت کرد و مورد وثوق آنان قرار گرفت. این فقیه جلیل پس از مدتی به اصرار جمعی از مؤمنین تهران به این شهر عزیمت نمود و به مدت بیش از پنجاه سال در محله امامزاده یحیی، به تدریس خارج فقه و اصول، ارشاد مردم و تألیف کتب پرداخت. همچنین حواشی بر کتب عروهُ الوثقی، رسایل و مکاسب و نیز دیوان اشعار از جمله آثار اوست. آیت اللّه مهدی مدرس یزدی سرانجام در 18 شهریور 1371 برابر با 11 ربیع الاول 1413 ق در 83 سالگی به جوار رحمت حق تعالی شتافت.
2- در روز 18 شهریور 1380، مصادف با میلاد با سعادت حضرت زهراس خبرگزاری زنان جمهوری اسلامی فعالیت خود را آغاز کرد. مهم ترین هدف از راه این خبرگزاری، توجه همه جانبه به موضوعات مربوط به زنان است تا مشکلات و مسائل آنان را به صورت گسترده منعکس کند. نکته دیگر، بُعد بین المللی آن است، چرا که اخبار و گزارش هایی که از زنان ایرانی در خارج از کشور منعکس می شود، وضعیت زنان را به شکل واقعی بیان نمی کند. به این ترتیب، اطلاع رسانی درست می تواند زن را در بهترین جایگاه انسانی و اجتماعی خود قرار دهد. حوزه های فعّالیت این خبرگزاری

در زمینه های علمی، فرهنگی، اجتماعی، هنری، ورزشی، سیاسی و ادبی است.
3- نه ماه پیش از بمباران مجلس توسط محمدعلی شاه قاجار، روزنامه ادبی و فکاهی کوچکی به نام نسیم شمال در شهر رشت انتشار یافت که مدیر آن سیداشرف الدین حسینی قزوینی معروف به گیلانی بود. وی مندرجات نسیم شمال را که غالبا اشعار فکاهی و انتقادی بود، خود می نگاشت و اشعار دیگران را در آن چاپ نمی کرد. این روزنامه به قدری در میان توده مردم محبوبیت داشت که مدیر آن را نسیم شمال می نامیدند و هرگاه که منتشر می شد، ولوله ای در شهر به وجود می آورد. آن چه در ایرانِ آن روز می گذشت در شعر و روزنامه وی منعکس می شد و از جور و تبعیض و بی عدالتی شکوه می کرد. علاوه بر جوهر و درون مایه اجتماعی و انتقادی اشعار منتشر شده در نسیم شمال و سخن از دل برآمده سید اشرف الدین، نکات ظریف دیگری شعر او را دلنشین کرده و بدان رواج و اشتهار بخشیده که در خور توجه است. نخست طرح مسائل جدی به صورت فکاهی همراه با طعن و طنز و کنایه به نوعی که هر کس از توده مردم درد خود را در سروده های او می دید. دیگر اینکه، پرورندان این معانی به زبان ساده گفتار مردم کوچه و بازار، فارغ از هر نوع محافظه کاری ادبی. وی بعدها به عنوان محبوب ترین و معروف ترین شاعر ملی عهد مشروطه شناخته شد و روزنامه اش در تهران انتشار یافت. این روزنامه به مدت بیست سال، هر هفته توزیع می گشت و پس از مرگش نیز، انتشار آن تا مدتی ادامه یافت.

_ انتقال «محمدعلی میرزا» پادشاه مخلوع قاجار به روسیه (1288 ش) (1)

1- پس از شکست قوای محمدعلی شاه قاجار از مشروطه طلبان و فتح تهران توسط آزادی خواهان، محمدعلی شاه قاجار به سفارت روس پناهنده شد. پس از مذاکرات مفصَّل بین محمدعلی شاه قاجار پادشاه مخلوع و هیئت مدیره کمیسیون عالی متشکل از نمایندگان مجلس و...، قرار بر این شد که شاهِ قاجار به همراه خانواده خود و همراهان، سفارت روس را به مقصد اروپا ترک کنند. از 25 تیرماه 1288 که محمدعلی شاه به سفارت روس پناهنده شد تا این روز در حدود پنجاه و هفت روز طول کشید، سرانجام شاه قاجار به همراه 120 قزاق ایرانی، به خواری از ایران رانده شد. او به روسیه رفت و در بندر اُدِسا در کنار دریای سیاه، مسکن گزید. طبق توافق و پیمان، قرار شد که دولت ایران، سالیانه، یکصد هزار تومان به محمدعلی میرزا و خانواده وی پرداخت کند و در عوض او هم املاکش را به دولت واگذار کرده، جواهرات سلطنتی را پس بدهد. با عزل محمدعلی شاه قاجار، احمد میرزا به پادشاهی قاجار رسید، هرچند به دلیل این که دوازده ساله بود، تا سالیانی، قدرت در دست نایب السلطنه قرار داشت و اوضاع مملکت روز به روز بدتر می شد. دو سال پس از تبعید محمدعلی شاه، وی در سر سودای سلطنت کرد و با تعدادی از هوادارانش وارد ایران شد. ولی این عمل، تحقق نیافت و از آن پس، حقوقش نیز قطع شد.

_ درگذشت عالم مجاهد مبارز آیت اللّه «سید محمود طالقانی» اولین امام جمعه تهران (1358 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدمحمود طالقانی در سال 1289 شمسی 1329ق در طالقان دیده به جهان گشود. وی پس از فراگیری دروس مقدماتی در زادگاه خود، راهی قم گردید و پس از شرکت در درس خارج حضرات آیات: سید محمد حجت کوه کمره ای و سید محمدتقی خوانساری، از آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی، اجازه اجتهاد گرفت. مبارزات ایشان از زمان ورود به حوزه علمیه قم شروع شد. در سال 1318، برای اولین بار، خشم خویش به رژیم را با صدور یک اطلاعیه در رابطه با کشف حجاب ابراز کرد و در پی آن دستگیر و زندانی شد. پس از شهریور 1320، مبارزه را به طور رسمی آغاز کرد و پس از وقفه ای در این میان، به جرم پنهان کردن شهید نواب صفوی راهی زندان گردید. وی در سال های 1330 و 1331 بنا به پیشنهاد آیت اللّه بروجردی برای شرکت در تشریک مساعی بین مسلمین، به کشورهای مصر و اردن سفر کرد. آیت اللّه طالقانی با پیروی از امام خمینی رحمه الله در سال 1342 وارد مبارزه با رژیم گردید که در این راه چندین بار محکوم به زندان شد. او در طول دوران زندان، مرارت های فراوانی را تحمل کرد ولی در راه تحقق آرمان بلند خویش، لحظه ای از خود خستگی و تزلزل نشان نداد. آیت اللّه طالقانی در طی بیش از یازده سال زندان، همواره به عنوان الگوی مقاومت و پایداری مطرح بود و پس از هر بار آزادی، راه گذشته خود را در مسیر انقلاب اسلامی ادامه می داد. این عالم مجاهد، پس از آزادی از زندان در سال 1357، نقش مهمی در برپایی راهپیمایی عظیم و پرشور تاسوعا و عاشورای آن سال داشت. آیت اللّه طالقانی، پس از پیروزی انقلاب، به ریاست شورای انقلاب برگزیده شد و در انتخابات مجلس خبرگان قانون اساسی، به نمایندگی مردم تهران انتخاب گردید. این مبارز نستوه، در اوایل مرداد 1358، از سوی امام خمینی، به امامت جمعه مردم تهران منصوب شد و آخرین نماز جمعه ایشان در سالگرد کشتار خونین 17 شهریور، در بهشت زهرا برگزار گردید. آیت اللّه طالقانی در کنار سال های متمادی مبارزه، از فعالیت های علمی غافل نگردید و آثار متعددی را به وجود آورد که تفسیر پرتوی از قرآن در 6 جلد، پرتوی از نهج البلاغه، آزادی و استبداد، درسی از قرآن و درس وحدت، از آن جمله اند. سرانجام این عالم بزرگ و مبارز انقلابی در

19 شهریور 1358 در 69 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی باشکوه در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ استقرار اولین دولت مکتبی در جمهوری اسلامی به ریاست شهید «محمدعلی رجایی» (1359ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل، آیت اللّه «حاج شیخ ضیاءالدین آملی» (1361ش)(2)

1- پس از استعفای دولت موقت به ریاست مهندس بازرگان به دلیل تسخیر لانه جاسوسی آمریکا توسط دانشجویان پیرو خط امام در تهران، اولین انتخابات ریاست جمهوری برگزار گردید و ابوالحسن بنی صدر توانست با تزویر و عوام فریبی و نشان دادن خود به عنوان پیرو انقلاب و امام به این مقام دست یابد. بر سر انتخاب نخست وزیر و مسؤول انتخاب کابینه تا مدت ها بحث و اختلاف وجود داشت تا این که با نظر مثبت حضرت امام و رأی اعتماد مجلس شورای اسلامی، شهید رجایی به نخست وزیری رسید و مأمور تشکیل کابینه گردید. وزرای کابینه پس از اخذ رأی اعتماد از مجلس، به عنوان اولین دولت مکتبی، کار خود را در نظام اسلامی آغاز کردند. بنی صدر در برابر این انتخاب، در ابتدا بنای مخالفت گذاشت ولی وقتی احساس کرد در مقابل مجلس کاری از پیش نخواهد بُرد، به ناچار با این انتخاب موافقت نمود. اما در هر فرصت ممکن، از تضعیف شخصیت شهید رجایی در افکار عمومی خودداری نمی کرد. در برابر جسارت ها و اهانت های بنی صدر به عنوان رئیس جمهور، شهید رجایی با توجه به حساسیت جوّ موجود، تمامی این تلخی ها و اهانت ها را در کمال صبر و بردباری و متانت تحمل نمود و در مواقع لزوم، با ارایه استدلال های محکم و منطقی، به ایرادات مکرر بنی صدر پاسخ می داد. در نهایت، کارشکنی های بنی صدر و اختلاف آفرینی های او، کار را به جایی رسانید که به بنابه توصیه امام، مجلس شورای اسلامی مسأله عدم کفایت سیاسی او را به بحث گذاشت و با رأی مثبت به آن، بنی صدر از ریاست جمهوری عزل گردید. پس از آن، انتخابات دوره دوم ریاست جمهوری برگزار شد که به انتخاب شهید محمدعلی رجایی به این مقام انجامید.

2- آیت اللّه حاج شیخ ضیاءالدین آملی در سال 1283ش 1323ق در خانواده علم و فضیلت و تقوا در شهر تهران دیده به جهان گشود. خانواده ایشان از عالمان معتبر به شمار می آمدند و پدر ایشان، آیت اللّه محمدتقی آملی، از فقها و فلاسفه بزرگ زمان خود بود. آیت اللّه ضیاءالدین آملی از کودکی به همراه پدر راهی نجف اشرف شد و پس از طی دروس مقدمات و سطح در محفل درس خارج حضرات آیات:

میرزامحمد حسین نایینی، سیدابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی، میرزا ابوالحسن مشکینی و شیخ محمدکاظم شیرازی جای گرفت. ایشان دارای استعداد وافری بود و تحصیلات خود را به نیکوترین وجه به پایان رساند به طوری که پیش از سی سالگی به درجه اجتهاد نائل آمد. آیت اللّه آملی در این هنگام به دامادی آیت اللّه سید حسین طباطبایی قمی، از علمای بزرگ زمان، درآمد و از آن پس حلقه درس خود را در تهران و آمل تشکیل داد. ایشان سال های دراز به نمایندگی از آیت اللّه سید محسن حکیم و آیت اللّه سید حسین بروجردی در کشور مصر به سر برد تا به نشر معارف اهل بیت و حمایت از حوزه تشیع پرداخت. وی در مصر رهبری و زعامت شیعیان آن سامان را برعهده داشت و کرسی تدریس فقه جعفری در دانشگاه الازهر مصر را تاسیس کرد. آیت اللّه ضیاءالدین آملی در سال های بعد به دلیل دشمنی حکومت وقت با شیعیان، به تهران بازگشت و به ادامه فعالیت های مذهبی و دینی خود پرداخت. این عالم وارسته، زهد و بی توجهی به زخارف دنیوی را سرلوحه اعمال خود قرار داده بود و به قرآن و احادیث اهل بیتع عشق می ورزید. به طوری که در پنجاه سالگی تصمیم به حفظ قرآن گرفت و پس از مدتی، این کتاب آسمانی را از حفظ نمود. آیت اللّه ضیاءالدین آملی سرانجام در نوزدهم شهریور 1361ش برابر با بیست و یکم ذی قعده 1402ق در 78 سالگی در تهران درگذشت و در جوار حرم مطهر امام رضا(ع) در مشهد به خاک سپرده شد.

_ تشکیل انجمن بازیگران سینمای ایران (1370 ش)

_ اعلام شهادت خبرنگار و دیپلمات های ایرانی در مزار شریف پس از گذشت یک ماه (1377 ش)(1)

1- پس از تسخیر شهر کابل توسط قوای طالبان و عقب نشینی نیروهای دولت اسلامی افغانستان، سفارت ایران از کابل به مزار شریف منتقل شده و کارمندان سفارت ایران در آن شهر به امور دیپلماتیک خود مشغول گردیدند. با حمله نیروهای افراطی گروه طالبان و اشغال مزار شریف، سفارت ایران در این شهر مورد هجوم وحشیانه این گروه قرار گرفت و بدون توجه به مصونیت سیاسی و قوانین بین المللی، نُه دیپلمات ایرانی و خبرنگار خبرگزاری جمهوری اسلامی را به شهادت رساندند. با این حال، گروه طالبان از پخش خبر شهادت این افراد امتناع می نمود تا اینکه پس از 33 روز، شهادت دیپلمات ها و خبرنگار ایرانی را اعلام کردند.

20شهریور

20شهریور

_ شهادت عالم مجاهد آیت اللّه «سیداسداللّه مدنی» دومین شهید محراب در تبریز (1360 ش)(1)

_ عملیات کوچک انصار در هورالعظیم توسط سپاه پاسداران (1365ش)

1- آیت اللّه سیداسداللّه مدنی در سال 1292 ش 1323ق در روستایی در آذرشهر آذربایجان شرقی چشم به جهان گشود و در سنین جوانی برای تحصیل علوم دینی به قم عزیمت نمود. وی پس از گذراندن دروس مقدماتی و سطح، در حدود چهار سال به تحصیل دروس فقه و اصول در محضر حضرت امام خمینی رحمه الله مشغول شد. سپس راهی نجف اشرف گردید و در جلسات درس حضرات آیات: سیدابوالحسن اصفهانی، سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی شرکت نمود. آیت اللّه مدنی، سال ها پیش از ورود به عرصه مبارزات سیاسی، در مقابل افکار ضددینی کسروی مقابله کرده بود و با شهید نواب صفوی همکاری داشت. با آغاز قیام مردمی ایران به رهبری حضرت امام خمینی رحمه الله و تبعید آن حضرت به نجف اشرف، آیت اللّه مدنی در کنار استاد و رهبر خود قرار گرفت و در ایام سفر به ایران، ضمن نام بردن از حضرت امام، رسالت و وظایف مردم مسلمان را در برابر رژیم پهلوی بیان می کرد. آیت اللّه مدنی در سال 1350 به فرمان امام جهت تدریس علوم دینی به خرم آباد رفت و در آنجا حوزه علمیه تأسیس نمود. چندی بعد بر اثر فعالیت هایی که علیه رژیم ستم شاهی داشت به مدت بیش از سه سال به شهرهای مختلف تبعید شد و با اوج گیری انقلاب اسلامی، از تبعید به قم بازگشت. این روحانی مبارز، پس از پیروزی انقلاب به دعوت مردم همدان، راهی این شهر گردید و از طرف مردم این استان به مجلس خبرگان قانون اساسی راه یافت. آیت اللّه مدنی پس از شهادت آیت اللّه قاضی طباطبایی، نخستین امام جمعه تبریز، از سوی امام خمینی رحمه الله به عنوان نماینده ولی فقیه و امام جمعه تبریز انتخاب شد و در این سنگر به پاسداری و حراست از آرمان های انقلاب اسلامی همت گماشت. این مجاهد نستوه سرانجام در بیستم شهریور 1360 ش برابر دوازدهم ذی

قعده 1401 ق در 68 سالگی در همین سنگر پس از اقامه نماز در محراب نماز جمعه تبریز توسط منافقین به شهادت رسید. و پس از تشییعی با شکوه در تبریز و قم، در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

_ افتتاح بزرگترین طرح آبرسانی خاورمیانه در تبریز (1378ش)

_ ارتحال آیت اللّه «سیدعباس خاتم یزدی» استاد برجسته حوزه علمیه قم (1380 ش)(1)

_ حمله به برج های دوقلوی تجارت جهانی در نیویورک (1380 ش / 11 سپتامبر 2001م)(2)

1- آیت اللّه سیدعباس خاتم یزدی در سال 1309 ش 1349 ق در یزد متولد شد. وی پس از اتمام مقدمات و سطح در زادگاه خود، در سال 1334 ش راهی قم گردید و در درس خارج آیات عظام: سید محمد محقق داماد، سید محمدرضا گلپایگانی، محمد علی اراکی و حضرت امام خمینی رحمه الله شرکت نمود. آیت اللّه خاتم در سال 1339 ش وارد حوزه نجف اشرف شد و در اقامت 18 ساله خود در آن شهر، از محضر درس حضرات آیات: سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی و حضرت امام و به ویژه از درس آیت اللّه خویی بهره های وافری برد تا به مقام عالی اجتهاد دست یافت. ایشان همچنین در نجف به عضویت شورای استفتاء امام خمینی درآمد و به نمایندگی و وکالت معظمٌ له به حج مشرف شد. آیت اللّه خاتم یزدی علاوه بر تدریس سطوح در نجف، پس از ورود به قم، مشغول تدریس درس خارج فقه و اصول گردید و شاگردان فاضلی تربیت نمود. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی عضو دفتر استفتاء امام، دبیر شورای سیاست گذاری ائمه جمعه و نماینده مردم استان یزد در مجلس خبرگان از دوره اول بود. این عالم ربانی سرانجام در بیستم شهریور 1380 ش برابر با 22 جمادی الثانی 1422 ق در 71 سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییعی شکوهمند، در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- در بامداد روز سه شنبه بیستم شهریور 1320 ش برابر با یازدهم سپتامبر 2001 میلادی، چندین هواپیمای مسافربری خطوط هوایی آمریکا توسط چند تن از اعضای گروهک های تروریستی ربوده شد. دقایقی بعد در ساعت 45/8 دقیقه و 9 بامداد، 2 فروند از این هواپیماها به ساختمان های عظیم تجارت جهانی در نیویورک کوبانده شدند. با این حمله تروریستی، نخستین رویداد بزرگ هزاره سوم میلادی رقم خورد و ساعاتی بعد، این ساختمان ها، در فضایی دهشتناک فرو ریخت. همزمان با حمله به برج های دوقلو در نیویورک، هواپیمای دیگر ربوده شده، به ساختمان مرکزی وزارت

دفاع آمریکا پنتاگون در واشنگتن برخورد کرد و خساراتی به بار آورد. همچنین هواپیمای چهارم در ایالت ویرجینیا سقوط کرد. در این واقعه هزاران نفر جان خود را از دست داده و خسارات سنگینی به کشور آمریکا وارد آمد. واکنش های گوناگون جهانی درباره این حادثه ابراز شد که دگرگونی رویکرد ایالات متحده آمریکا در عرصه سیاست خارجی و جهانی آن کشور، یورش همه جانبه به پناهگاه های گروه القاعده در افغانستان و سرنگونی رژیم طالبان از آن جمله اند. هرچند دولت آمریکا، مسبّبان اصلی این حادثه را گروه القاعده و طالبان می دانست، با این حال علی رغم بمباران متعدد افغانستان و حضور نیروهای نظامی آمریکا در افغانستان، موفق به دستگیری رهبرانِ اصلی آن گروه نشدند.

ص:427

21شهریور

21شهریور

_ شهادت روحانی مبارز و مجاهد مشروطه خواه «شیخ محمد خیابانی» (1299ش)(1)

1- روحانی مجاهد، شیخ محمد خیابانی در سال 1259 ش 1297 ق در خامنه در نزدیکی تبریز متولد شد. وی پس از فراگیری علوم مقدماتی، از محضر حضرات آیات سید ابوالحسن انگجی و میرزا عبدالعلی، فقه و اصول و هیئت و نجوم را آموخت و پس از مدتی به تدریس پرداخت. زندگی شیخ محمد خیابانی پس از پیروزی مشروطه در سال 1285 ش، با تأسیس انجمن ایالتی در تبریز، وارد مرحله تازه ای گردید و در جریان محاصره تبریز، در دفاع از شهر نقش مهمی ایفا کرد. در زمان خیابانی اوضاع جهان اسلام و به ویژه ایران، به خاطر دخالت های بیگانگان از جمله روسیه، انگلیس و آلمان، بسیار آشفته و تأسف انگیز بود. پس از خلع محمدعلی شاه از سلطنت، خیابانی در سی سالگی به عنوان نماینده مردم تبریز راهی مجلس شورای ملی گردید. او با اولتیماتوم روسیه در مجلس دوم مخالفت کرد و همچنین با قرارداد استعماری وثوق الدوله با دولت انگلستان (قرارداد 1919) نیز به مبارزه برخاست. شیخ محمد خیابانی، از آنجا که حکومت مرکزی را ضعیف و وابسته می دید، ایجاد یک تحول اساسی در سیستم حکومت ایران و احیای آزادی را گام نخست برای خانه تکانی ایران و بیرون راندن اشغالگران خارجی می دانست. ولی برداشتن گام اول را از طریق مذاکره سیاسی امکانپذیر نمی شمرد و تنها راه را در قیام و مقاومت دلیرانه در برابر استبداد و دخالت خارجی می دانست. از این رو، بعد از قبول قرارداد 1919 م از سوی دولت ایران، در تبریز دست به قیام زد. وی در جریان این قیام که از 17 فروردین 1299 شمسی، آغاز شد، نهادهای دولتیِ تبریز را به تصرف خود درآورد و شهر را از دست دولتیان خارج ساخت. قیام پیروزمندانه مردم تبریز به رهبری شیخ محمد خیابانی، بیش از پنج ماه ادامه داشت اما به دلیل خیانت کسانی که قول همکاری داده بودند، کم بودن نیروها و حضور قوای قزاقخانه در کنار شهر تبریز و همکاری آن ها با حکومت مرکزی، این قیام به شکست منجر شد. سرانجام با ورود نیروهای دولتی، قزاقان به فرمان مُخبرالسلطنه فرستاده

ویژه مشیرالدوله، صدراعظم وقت، شیخ محمد خیابانی را در 21 شهریور 1299 برابر با 29 ذی حجه 1338ق در چهل سالگی به شهادت رساندند و او را در گورستان سید حمزه تبریز به خاک سپردند. بعدها، آن گورستان به مدرسه تبدیل شد و پس از ویرانی مدرسه، مقبره خیابانیِ هم از بین رفت.

_ درگذشت «اقبال یغمایی» نویسنده معاصر (1376 ش)(1)

_ رحلت استاد اخلاق آیت اللّه «علی احمدی میانجی» نماینده مجلس خبرگان رهبری (1379 ش)(2)

1- اقبال یغمایی، روزنامه نگار، نویسنده، مترجم و مصحح در سال 1295 ش در یکی از روستاهای خور و بیابانک در استان اصفهان به دنیا آمد. وی برادر حبیب یغمایی، صاحب مجله یغما بود. اقبال پس از اتمام تحصیلات مقدماتی به تهران آمد و وارد دارالفنون گردید. او سپس وارد دانشسرای مقدماتی شد و بعدها در وزارت فرهنگ و هنر مشغول خدمت گردید. اقبال در سال 1327 ش در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران به مدت سه سال به تدریس پرداخت. وی مدتی سرپرست مجله آموزش و پرورش را بر عهده گرفت و پس از چندی، خود مستقلاً اقدام به نشر مجله دانش آموز نمود. طُرفه ها، داستان پیامبران و شهید راه آزادی، تصحیح ابومسلم نامه و ترجمه تشبیهات شاعرانه از جمله آثار یغمایی می باشند. حبیب یغمایی سرانجام در 21 شهریور 1376 در هشتاد و یک سالگی در تهران درگذشت و در قطعه هنرمندانِ بهشت زهرا مدفون شد.
2- آیت اللّه علی احمدی میانجی در سال 1305 ش 1345ق در یکی از روستاهای شهرستان میانه در آذربایجان شرقی و در خانواده ای اهل علم و دیانت به دنیا آمد. وی پس از پشت سر گذاشتن مقدمات و سطوح در زادگاهش و تبریز، راهی حوزه علمیه قم شد و از محضر حضرات آیات: سید حسین بروجردی، سیدمحمد محقق داماد و سید محمد رضا گلپایگانی استفاده نمود. آیت اللّه میانجی همچنین با شرکت در درس فلسفه و تفسیر علامه طباطبایی، بنیه علمی خویش را استوار ساخت. وی همزمان با تحصیل و نیز تدریس، جلسات بحث پیرامون مسائل فقهی، حدیثی، کلامی، تفسیری و تاریخی تشکیل داد که این جلسات بیش از پنجاه سال به طول انجامید. آیت اللّه احمدی میانجی با آغاز نهضت اسلامی مردم به رهبری امام خمینی ره، به کاروان انقلاب پیوسته و در این راه متحمل سختی های متعددی شد. ایشان از جمله افراد مؤثری بود که به همراه دیگر استادان حوزه علمیه، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم را تاسیس کرد و نامش در ذیل تمام اعلامیه های جامعه مدرسین علیه رژیم ستم شاهی به چشم می خورد. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز همواره در سنگر خدمت حضور داشت و سه مرتبه به عنوان نماینده مردم استان

آذربایجان شرقی، به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری برگزیده شد. آیت اللّه احمدی میانجی سرانجام پس از عمری مجاهدت و تزکیه نفس و نیز فعالیت های مذهبی و سیاسی در 21 شهریور 1379 ش برابر با 12 جمادی الثانی 1421ق در 74 سالگی در قم دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی باشکوه، در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:429

_ روز سینما

22شهریور

22شهریور

_ شهادت فقیه امامی آیت اللّه «حاج میرزا ابراهیم خویی» (1286ش)(1)

1- آیت اللّه حاج میرزا ابراهیم بن حسین خویی معروف به علامه خویی در حدود سال 1210ش 1247ق در شهر خوی به دنیا آمد. وی پس از طی مقدمات و سطوح، راهی حوزه علمیه نجف اشرف شد و در محضر عالمانی همچون شیخ مرتضی انصاری و سیدحسین کوه کمره ای، به مدارج والایی در علم دست یافت. علامه خویی همچنین از استادان نام آوری همچون شیخ محمدحسین کاظمی و شیخ مهدی نجفی کاشف الغطا، روایت می کرد. او دارای جود و بخشش و علوّ طبع و مناعت نفس و انفاق فی سبیل اللّه بود و ثروت قابل توجهی که از پدرانش به او رسیده بود در راه خدا انفاق کرد. از این عالم ربانی آثار متعددی بر جای مانده که حاشیه بر رسائل شیخ انصاری، شرح نهج البلاغه موسوم به الدُّرَّهُ النّجفیّه و شرح چهل حدیث از آن جمله است. علامه خویی در زمان خود، به عنوان مجتهد بزرگ شهر، مورد احترام فوق العاده مردم بود و افراد در مسائل گوناگون به ایشان رجوع می کردند. حاج میرزا ابراهیم خویی سرانجام در بیست و دوم شهریور 1286ش برابر با ششم شعبان 1325ق در جریان مربوط به حوادث مشروطه در هفتاد و شش سالگی در خوی به شهادت رسید و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ پیوستن ایران به اعلامیه ملل متحد (1322 ش)

_ مرگ «مهدی قلی هدایت» معروف به «مُخبرالسَّلطنه» نخست وزیر دوران پهلوی (1334 ش)(1)

_ برگزاری کنگره بزرگداشت «مقدس اردبیلی» در قم و اردبیل (1375ش)(2)

1- مهدی قلی هدایت معروف به مُخبر السَّلطنه در سال 1243 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از اتمام دورس خود در دارالفنون، به ریاست گمرک و پست آذربایجان رسید و پس از مدتی به عنوان مترجم آلمانی در دربار مظفرالدین شاه مشغول به کار گردید. مهدیقلی پس از صدور فرمان مشروطه به وزارت علوم رسید و پس از حضور در چند کابینه و سپس به توپ بستن مجلس، به اروپا گریخت. وی وقتی پس از عزل محمد علی شاه به ایران آمد به حکومت آذربایجان فرستاده شد ولی بر اثر مخالفت با ستارخان و باقرخان، بار دیگر به اروپا فراری شد. مهدیقلی هنگامی که به ایران بازگشت پُست های متعددی را بر عهده گرفت که ولایت آذربایجان یکی از آن ها بود و شهادت شیخ محمد خیابانی و چند قیام محلّی دیگر در آن زمان اتفاق افتاد. وی پس از کودتای سید ضیاءالدین طباطبایی، بارها به وزارت های مختلف دست یافت و سپس به ریاست دیوان عالی کشور رسید. در خرداد 1306 که مستوفی الممالک از ریاست دولت کناره گیری کرد، قرعه فال به نام مخبرالسلطنه هدایت افتاد و او به صدراعظمی دست یازید. در دوران نزدیک به شش سال و نیم نخست وزیری مخبرالسَّلطنه، پایه های دیکتاتوری رضاخان پهلوی استوار شد و پس از مدتی، وی همچون غلام حلقه به گوشی بود که فقط دستورات شاه را بدون چون و چرا اجرا می کرد. سرانجام دوران او سپری شد و در شهریور 1312 از کار بر کنار گردید. به این ترتیب پرونده سیاسی و اداری حاج مهدیقلی هدایت که در دوران پنج پادشاه، مصدر مشاغلی بود بسته شد و از آن پس کاری به وی ارجاع نگردید. سرانجام وی در 22 شهریور 1334ش در 91 سالگی درگذشت. مهدیقلی هدایت نزدیک به پنجاه سال در صحنه سیاسی ایران بازیگری کرد و علاوه بر کسب صدارت عظمی، به چهارده بار وزارت، چهار بار استانداری، یک بار ریاست دیوان عالی کشور و نیز نمایندگی مردم تهران در مجلس نیز دست یافت.

2- احمد بن محمد اردبیلی مشهور به مقدس اردبیلی در اوایل قرن دهم هجری متولد شد. پس از گذراندن تحصیلات ابتدایی راهی نجف اشرف گردید و از محضر عالمان آن دیار کسب فیض کرد. وی علم و عمل را وجهه همت خویش ساخته بود و در زهد و تقوا به درجه ای رسید که به «مقدس» شهرت یافت و در تحقیق و ژرف نگری علمی به اندازه ای تبحر داشت که به «محقق» معروف شد. ایشان مورد احترام خاص پادشاهان صفوی بود و با استفاده از این ارتباط، سعی در اصلاح مشکلات شیعیان می نمود. تلاش مداوم در کسب علم و عمل و زهد و تقوا، ایشان را به زعامت حوزه دینی نجف اشرف سوق داد و حوزه نجف را گرمایی دوباره بخشید. در کنار این حضور روحانی به تربیت شاگردان و تألیف کتب همت گماشت. بحرالمناقب، حدیقه الشیعه و زُبدَهُ البیان فی آیات القرآن از جمله کتب ایشان می باشد. همچنین کتاب مجمع الفایده و البرهان فی شرح ارشاد الاذهان از مقدس اردبیلی یکی از مشهورترین و عمیق ترین دایره المعارف های فقه استدلالی و یکی از مصادر و منابع گران سنگ فقه جعفری است. مقدس اردبیلی بسیار متواضع بود و بر شاگردان خود بسیار احترام می گذاشت. سرانجام این استوانه علم و عمل و آفتاب فقاهت در ماه رجبِ سال 993 ق، پس از عمری تلاش و کوشش خستگی ناپذیر در راه دین و شریعت اسلام، در نجف اشرف، رخ در نقاب خاک کشید و در حرم مطهر امام علیع به خاک سپرده شد.

ص:431

23شهریور

23شهریور

_ تشکیل سازمان کشورهای صادر کننده نفت موسوم به «اوپک» در بغداد (1339 ش)(1)

1- با اکتشاف نفت، عملیات کشف، استخراج، توزیع و فروش این ماده مهم، در دست کمپانی های بزرگ غربی قرار گرفت و آنان بهای نفت را به میل خود تعیین کرده، منافع و مصالح تولیدکنندگان را نادیده می گرفتند. تا این که در اواسط تابستان 1339 ش، خریداران نفت، قیمت این ماده را کاهش دادند. یک ماه پس از این کاهش یک جانبه، نمایندگان پنج کشور صادرکننده نفت شامل: ایران، عراق، عربستان، کویت و ونزوئلا در بغداد گرد هم آمدند و برای حفظ منافع خود در برابر اقدامات خودسرانه شرکت های نفتی، سازمانی به نام «سازمان کشورهای صادرکننده نفت» موسوم به اوپک، به وجود آوردند. هماهنگی و یکنواخت ساختن سیاست کشورهای عضو و تعیین بهترین روش به منظور حفظ منافع کشورهای مزبور، تثبیت قیمت نفت خام در بازارهای جهانی با ایجاد راه ها و وسایل لازم و جلوگیری از تغییرات غیرمعقول و زیان آور قیمت ها و اداره سازمان بر اساس تساوی کشورهای عضو و... از جمله اهداف تأسیس اوپک عنوان گردید. این سازمان در ابتدا در برابر شرکت های جهانی نفتی کاری از پیش نمی بُرد ولی با پیوستن تدریجی کشورهای صادرکننده دیگر نفت از قبیل الجزایر، لیبی، نیجریه، قطر، امارات متحده عربی، اندونزی، اکوادور و گابن به اوپک، این سازمان به تدریج قدرت بیشتری یافت و ابتکار عمل را در دهه 1350 ش از دست کمپانی های غربی گرفت.

_ درگذشت آیت اللّه «شیخ عبدالکریم زنجانی» از علمای برجسته ایرانی مقیم نجف (1347 ش)(1)

_ تجمع سوگواران شهدای 17 شهریور در بهشت زهرا و تظاهرات آنان علیه رژیم پهلوی (1357ش)(2)

_ افتتاح خانه عکاسان ایران (1373 ش)

1- آیت اللّه شیخ عبدالکریم زنجانی، در حدود سال 1264 ش 1303 ق در یکی از روستاهای اطراف زنجان، به دنیا آمد. وی فقه، اصول، علوم ریاضی، فلسفه و الهیات را در زنجان آموخت و پس از آن در تهران به تکمیل تحصیلات فلسفی پرداخت. آیت اللّه زنجانی در 23 سالگی راهی نجف اشرف شد و در آن جا به تحصیلات عالی خود ادامه داد و سپس به تدریس و تألیف مشغول گردید. این عالم دینی در فلسفه، فقه، اصول، تفسیر، کلام و سایر علوم اسلامی، متجاوز از هفتاد اثر تألیفی دارد که تعدادی از آن ها عبارتند از: ذخیرهُ الصّالحین، وسیلَهُ النجاه و الوحی و الالهام. آیت اللّه زنجانی در اثر مسافرت های فراوان به ممالک اسلامی و ملاقات و گفتگو با علما دارای مقامی عالی و شامخ بود. این عالم ربانی سرانجام در 23 شهریور 1347 ش برابر با 20 جمادی الثانی 1388 ق، در 80 سالگی بدورد حیات گفت و به لقاء اللّه رسید.
2- به دعوت جامعه روحانیت مبارز تهران، مراسم شب هفت شهدایِ هفدهم شهریور، در بهشت زهرا و با حضور ده ها هزار نفر از مردم انقلابی برپا شد. رژیم که سعی داشت از حضور مردم در بهشت زهرا جلوگیری نماید، موفق نشد و مردم، علی رغم برقراری حکومت نظامی در تهران و تلاش گسترده ماموران حکومتی، وارد بهشت زهرا شدند. مردم در این مراسم چنین شعار می دادند: ایران میهن ماست، خمینی رهبر ماست.

ص:433

_ درگذشت استاد «مرتضی راوندی» پژوهشگر و مورخ نامی معاصر (1378 ش)(1)

24شهریور

24شهریور

_ رحلت فیلسوف کبیر و عالم نامدار شیعه، حکیم «جهانگیرخان قشقایی» (1289 ش)(2)

1- استاد مرتضی راوندی در سال 1292 ش در تهران چشم به جهان گشود و پس از پایان تحصیلات، در رشته قضایی دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد. وی پس از عهده دار شدن کارهای گوناگون به دلیل داشتن حسِّ میهن دوستی و دلبستگی به تاریخ این مرز و بوم و مشتاقی اش به سنت ها و آداب زندگی مردمان این دیار، به پژوهش درباره تاریخ ایران و نقش سیاسی و اجتماعی مردم پرداخت. از این رو عمری طولانی بر سر پژوهش و تحقیق نهاد و آثار قلمی فراوانی از خود به یادگار گذاشت که تاریخ اجتماعی ایران در 10 جلد، تفسیر قانون اساسی، اقتصاد بشری و سیر قانون و دادگستری در ایران از آن جمله اند. استاد راوندی اعتقاد راسخ به مذهب و آیین تشیع داشت و با معانی و مفاهیم قرآنی انس و الفت زیادی از خود نشان می داد و در مجلدات مختلف تاریخ اجتماعی ایران، برخی از این مفاهیم را منعکس کرده است. سرانجام این استاد توانا و پژوهشگر معاصر در 23 شهریور 1378 ش در 86 سالگی چشم از جهان فروبست و در قطعه فرهیختگان بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

2- حکیم جهانگیر خان قشقایی در سال 1208 ش 1243 ق در یکی از روستاهای اطراف شهرضا به دنیا آمد. وی در ابتدا مختصری درس خواند و علاوه بر در پیش گرفتن شاهنامه خوانی، در نواختن تار استادی داشت. جهانگیرخان که در چهل سالگی برای تکمیل هنر نوازندگی به اصفهان رفت، ناگهان شوق فراگیری دانش در او بیدار شد و از زندگی ایلی دست کشیده، در مدرسه صدر اصفهان به فراگیری علوم دینی روی آورد. او در محضر استادانی همچون محمدرضا صهبای قمشه ای، ملاحسینعلی تویسرکانی، ملاعبدالجواد حکیم خراسانی و شیخ محمد حسین نجفی و... به تلمذ نشست و دیری نگذشت که در حکمت، فلسفه، فقه، طب، ریاضی و

نجوم و... به استادی رسید و در عرفان و اخلاق از سرآمدان روزگار خویش گردید. حکیم جهانگیرخان از آن پس به تدریس مشغول شد و در طول چهل سال شاگردان بسیاری از قبیل حضرات آیات: سید حسین طباطبایی بروجردی، آقاضیاءالدین عراقی، سید ابوالحسن اصفهانی، محمد علی شاه آبادی، سید حسن مدرس، حاج آقا رحیم ارباب، علامه محمد حسین فاضل تونی، سید محمد کاظم عصار و ده ها حکیم و عالم فرزانه دیگر از محضرش کسب فیض کردند. جهانگیرخان دانشمندی بود که هم از علم و هم از اخلاق برخوردار بود. سراسر زندگی خود را در تجرد و قناعت زیست و هرگز جامه ایلی را به جز در هنگام نماز از تن خویش بیرون نکرد. سرانجام این حکیم وارسته و عارف و فیلسوف در بیست و چهارم شهریور 1289 ش برابر با سیزدهم رمضان 1328 ق در 83 سالگی رخ در نقاب خاک کشید و در قبرستان تخت فولاد اصفهان مدفون شد.

_ درگذشت استاد «حبیب اللّه نجومی» ستاره شناس معاصر و ناشر سالنمای ایران (1366 ش)(1)

_ افتتاح فرستنده رادیویی 100 کیلو واتی ایلام (1373 ش)

_ درگذشت دکتر «عبدالحسین زرین کوب» استاد بنام ادبیات پارسی (1378 ش)(2)

1- حبیب اللّه نجومی در سال 1287، در شیراز و در خانواده ای به دنیا آمد که از طرف پدر، بیشتر از مشاهیر علم هیئت و نجوم بودند که تقریبا طی سه نسل به استخراج و چاپ تقویم همت گماشته اند. حبیب اللّه نجومی، خود، از نه سالگی رموز نجوم را از پدر آموخت و در هجده سالگی به استخراج و محاسبه تقویم پرداخت. پس از درگذشت پدر، نجومی این کار را به تنهایی پی گرفت و در 1312 ش نخستین تقویم خود را انتشار داد. استاد حبیب اللّه نجومی، ناشر سالنمای ایران، سرانجام در 24 شهریور 1366 در هفتاد و دو سالگی دار فانی را وداع گفت.
2- دکتر عبدالحسین زرین کوب، پژوهشگر برجسته ادبیات و تاریخ، در سال 1301 ش در بروجرد به دنیا آمد. وی پس از پشت سرگذاشتن تحصیلات ابتدایی و دبیرستان، به خدمت معارف و فرهنگ درآمد و در سال 1327 ش، با کسب عنوان رتبه اول موفق به دریافت لیسانس و سپس فوق لیسانس و دکترا گردید. وی در این دوران از محضر استادانی نظیر محمدتقی بهار، عباس اقبال آشتیانی، احمد بهمنیار و بدیع الزّمان فروزان فر استفاده برد و در خارج از دانشگاه، مدتی چند در خدمت آیت اللّه ابوالحسن شعرانی با مباحث حکمت و فلسفه آشنایی کامل یافت. استاد زرین کوب در سال 1330 ش، در کنار عده ای از دانشمندان و استادان برای مشارکت در طرح ترجمه مقالات دایره المعارف بزرگ اسلامی دعوت شد و همکاری شایانی نمود. وی سالیان متمادی در دانشگاه تهران تدریس نمود و مدتی مدیریت گروه ادبیات فارسی این دانشگاه را برعهده داشت. زمینه اصلی پژوهش استاد، مطالعه در تاریخ و فرهنگ اسلامی و نقد ادبی است. ایشان با تبحر در زبان فارسی و تسلط بر زبان و ادبیات عرب و آشنایی با چند زبان اروپایی و مشخصا انگلیسی و فرانسوی، آثار پرارزشی از خود به یادگار گذاشت که تألیف فلسفه شعر، نقد ادبی در 2 جلد، شعر بی دروغ، از کوچه رندان و نیز ترجمه ادبیات فرانسه در قرون

وسطی، متافیزیک و فن شعر و... از آن جمله اند. مجموعه تألیفات و پژوهش های استاد زرین کوب که بیش از پنجاه اثر می باشند نشان می دهد که او زندگانی علمی خود را در میان تاریخ و ادبیات و فلسفه تقسیم کرده و در واقع پیوندی بین این رشته ها برقرار ساخته است. استاد زرین کوب که عضو شورای مشاوران عالی کتابخانه ملی و عضو شورای عالی علمی مرکز دایره المعارف بزرگ اسلامی بود و ماه های آخر عمر خویش را در تدوین آثار درباره زندگی و اندیشه های عطار و سعدی سپری می کرد، سرانجام در 24 شهریور 1378 ش در 77 سالگی بدرود حیات گفت و در قطعه فرهیختگانِ بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

ص:435

25شهریور

25شهریور

_ برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس شورای ملی در ایران (1285 ش) (1)

_ سقوط دیکتاتوری رضاخان میرپنج و آغاز سلطنت «محمدرضا پهلوی» با حمایت انگلیس (1320 ش)(2)

1- پس از صدور فرمان مشروطیت و تصمیم گیری درباره تأسیس مجلس شورای ملی، در روز 25 شهریور 1285ش، دوره نخست انتخابات مجلس در تهران و سراسر کشور برگزار شد. انتخاب چنین روزی که با 27 رجب 1324 ق، سالروز مبعث پیامبر اسلامص همزمان بود، در جلسه روزهای گذشته اشراف و اعیان به تصویب رسیده بود. نمایندگان دروه اول بر اساس ماده نخست نظامنامه تدوین شده، نه بر اساس رأی مردم، که با رأی اصناف، شاهزادگان، علما، تجار و ملاّکین انتخاب می شدند. با این تصور که هر صنف و طبقه، بهتر از سایرین، نسبت به مشکلات خود، آگاه است. همچنین از تهران سی و دو نفر و از سایر شهرستان ها، به میزان جمعیت بین شش تا دوازده تن برگزیده شدند. حداکثر نمایندگان مجلس نیز برابر نظامنامه، دویست نفر بود.
2- پس از تهاجم ارتش سرخ شوروی از شمال و ارتش انگلیس از غرب و جنوب به ایران و اشغال نظامی کشور در جریان جنگ جهانی دوم، رضاخان در 25 شهریور 1320، پس از شانزده سال دیکتاتوری و استبداد مجبور به استعفا گردید و فرزندش محمدرضا پهلوی را به جانشینی خویش برگزید. در این حال، رضاخان میرپنج، با دزدیدن جواهرات سلطنتی متعلق به مردم ایران، با خانواده خود به اصفهان گریخته، از آنجا ابتدا تصمیم داشت به هندوستان یا ژاپن و سپس به شیلی رود، ولی در طی سفر به او اطلاع دادند که دولت انگلیس با رفتن او به هندوستان مخالف است. سرانجام رضاخان را با خفّت و خواری به جزیره «موریس» در اقیانوس هند و پس از مدتی به «ژوهانسبورگ» در آفریقای جنوبی تبعید کردند. به گفته انگلیسی ها مهره ای را که خود آورده بودیم، خود نیز بردیم. پس از استعفای اجباری او از سلطنت، جلسه فوق العاده مجلس شورای ملی

برگزار شد و محمدرضا به پادشاهی رسید. اشغالگران نیز که او را فردی خام، کم تجربه، ترسو و مطیع دیدند، با این تعهد که با متفقین همکاری کند، وی را تایید کردند.

_ رحلت واعظ و خطیب شهیر «شیخ مرتضی انصاری قمی» (1353ش) (1)

_ صدور اعلامیه روحانیان مبنی بر ادامه مبارزات تا درهم شکستن پایه های رژیم طاغوت (1356 ش)(2)

1- حجت الاسلام مرتضی بن محمدحسین انصاری قمی، از نسل زکریابن آدم اشعری قمی، در سال 1284ش 1323ق در قم به دنیا آمد و به فراگیری علوم اسلامی پرداخت. وی پس از آن از محضر آخوندملاعلی همدانی، سیدمحمدتقی خوانساری و میرزا محمد همدانی استفاده برد و مبانی علمی خویش را استوار ساخت. حجت الاسلام انصاری از آن پس به ترویج و نشر اسلام، مبارزه با فرقه های گمراه، اقامه جماعت و ترویج دین در قم و گرگان و نقاط دیگر ایران پرداخت و ده ها سال از عمر خود را در این راه صرف کرد. وی خطیبی توانا و سخنوری فصیح و بلیغ و از جمله وعاظ بود و به اهل بیت(ع) ارادت زیادی داشت. حجت الاسلام شیخ مرتضی انصاری، برای تبلیغ به بسیاری از نقاط ایران سفر کرد و با گروه های مخالف، مجادله و مباحثه می نمود. این خطیب و سخنور مسلمان سرانجام در بیست و پنجم شهریور 1353ش برابر با 28 جمادی الاخر 1394ق در 69 سالگی بدرود حیات گفت و در قبرستان شیخان قم نزدیک قبر زکریا بن آدم به خاک سپرده شد.
2- مبارزه روحانیان مبارز با رژیم پهلوی که تقریبا از سال 1342ش به صورت جدی آغاز شده بود، در دوران حکومت آموزگار وارد مرحله جدید شد، حرکتی که سراسر ایران را فرا گرفت. در این راستا، نخستین اعلامیه شدیداللحن و کوبنده روحانیون مبارز ایران بر ضد رژیم پهلوی در 25 شهریور 1356 انتشار یافت. در این اعلامیه آمده بود: «روحانیون مبارز ایران به منظور درهم شکستن پایه های رژیم دیکتاتوری و برقراری عدالت اجتماعی و آزادی، تاسرحد رسیدن به جامعه توحیدی، همراه و همگام با ملت مسلمان ایران، به مبارزه پیگیر و خستگی ناپذیر خود ادامه خواهند داد».

ص:437

_ وقوع زلزله شدید در طبس (1357 ش)(1)

_ درگذشت ادیب و نویسنده معاصر «سیدابوالقاسم انجوی شیرازی» (1372 ش)(2)

_ اهداء نشان افتخار یونسکو به نهضت سوادآموزی (1378 ش)

26شهریور

26شهریور

_ آغاز دوره چهارم مشروطه، عصر سلطه آمریکا بر ایران (1320 ش)(3)

1- در غروب روز 25 شهریور 1357، زلزله شدیدی شهرستان های جنوب استان خراسان را به لرزه درآورد. این زمین لرزه بیش از 20000 کشته و مجروح بر جای گذاشت. همچنین غیر از شهر طبس که با خاک یکسان شد، نزدیک به یکصد روستای بزرگ و کوچک به کلی از بین رفت و 90 درصد ساکنان آن مجروح یا کشته شدند.
2- استاد سیدابوالقاسم انجوی شیرازی در سال 1300 ش در شیراز به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات به فعالیت های سیاسی روی آورد. بعدها با دولت مصدق همکاری داشت و پس از کودتای 28 مرداد 32، همراه با رییس دولت زندانی شد. استاد انجوی شیرازی از سال 1327 به روزنامه نگاری روی آورد و بر اثر نگارش مقالات انتقادی دستگیر و تبعید گردید. وی از چهل سالگی به گردآوری اسناد و میراث فرهنگی مردم پرداخت و از آن پس وارد رادیو شد و «فرهنگ مردم» را در برنامه های رادیویی پی گیری کرد که حاصل این برنامه ها، چاپ ده جلد از این مجموعه است. همچنین تمثیل و مَثل، بازی های نمایشی و سفینه غزل از جمله آثار اوست. استاد انجوی شیرازی سرانجام در 25 شهریور 1372 در 72 سالگی درگذشت.
3- پس از سقوط رضاخان پهلوی در جریان جنگ جهانی دوم و ورود نیروهای متفق به ایران، محمد رضا پهلوی با حمایت متفقین بر اریکه سلطنت تکیه زد. از این زمان دوره سوم مشروطه که از ابتدای زمامداری خفقان بار و استبدادی رضاخان شکل گرفته بود پایان پذیرفت و دوره چهارم مشروطه آغاز شد. در این میان، سران متفقین در کنفرانس سه جانبه خود در آذرماه 1322 در تهران، برای تقسیم منافع استعماری خود در

ایران به توافق رسیدند و کمک اقتصادی به ایران را برای چپاول بیشتر، تضمین نمودند. سال های بین 1320 تا 1327ش را باید دوران رقابت استعمار کهن انگلیس با استعمار جدید آمریکا در ایران دانست. این رقابت در جریان کودتای 28 مرداد 1332 به اوج خود رسید و از آن پس دوران دیگر مشروطه با دیکتاتوری سیاه شاه و سلطه کامل آمریکا آغاز گردید. مهم ترین حادثه در این دوران، ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329 ش بود که در نهایت با شکاف بین جبهه سیاسی و مذهبی، قیام مردمی با شکست مواجه شد.

_ الغاء یک جانبه قرارداد 1975 الجزایر توسط «صدام حسین» رییس جمهور بعثی عراق (1359 ش)(1)

1- با سقوط محمدرضا شاه و پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، ستون نظامی ساختار امنیتی متمایل به غرب در منطقه فروپاشید، منطقه خلیج فارس با بحران خلأ قدرت طرفدار غرب مواجه گردید و موازنه قوا زیر سؤال رفت. پیروزی انقلاب اسلامی ایران، آثار عمیقی بر مناسبات کشورهای منطقه و قدرت های بزرگ صاحب نفوذ در آن بر جای گذاشت. در سطح بین المللی، انقلاب اسلامی، موازنه قوا به سود غرب در دهه های پس از جنگ دوم جهانی را برای اولین بار تغییر داد و راه را برای ظهور و بروز نیروهای جدید در منطقه هموار ساخت. در این حال رقابت برسرِ کسب مقام ژاندارمی و جانشینی شاه را در بین کشورهای منطقه شدت بخشید و قدرت های جهان که منافع خود را در منطقه در خطر می دیدند، تصمیم به سرنگونی نظام نوپای اسلامی گرفتند. از این رو، با حمایت و تشویق رژیم بعث عراق، هدف خود را تعقیب می کردند. در این حال و در هنگامی که ایران درگیر مشکلات داخلی پس از انقلاب و حل این مسائل و نابسامانی های برجای مانده از رژیم گذشته بود، عراق از فرصت استفاده کرده، به طور مکرر، به تجاوز هوایی، زمینی و دریایی علیه ایران اقدام می نمود. گسترش این حملات در دوره های زمانی مختلف، این نتیجه را می رساند که عراق، برنامه ریزی دقیقی برای حمله به ایران داشته است. همچنین پس از چند ماه که از حملات پراکنده ارتش بعث عراق در مرزهای ایران می گذشت، در مجلس ملی عراق، جلسه اضطراری، تشکیل شد و صدام حسین دیکتاتور این کشور، قرارداد 1975 الجزایر که مرزهای بین المللی را معین کرده بود ملغی اعلام کرد. وی الغای این موافقت نامه را مطابق با سیستم شورای فرماندهی انقلاب عراق عنوان نمود و گستاخانه مسؤولیت قانونی این الغا را بر دوش جمهوری اسلامی ایران انداخت. براساس تصمیم شورای فرماندهی عراق که صدام حسین آن را اعلام نمود، اروندرود به طور کامل به عراق و اعراب تعلق پیدا می کرد. وی با الغای یکطرفه قرارداد 1975م، در حقیقت آغاز تجاوز نظامی رژیم بعثی را اعلام کرد تا مگر بتواند مطامع و خواسته های جاه طلبانه خود را از طریق جنگی ظالمانه و ناخواسته بر مردم ایران تحمیل کند. او در حالی عنوان کرد که عراق هیچ گونه چشمداشتی به خاک ایران ندارد که در همان زمان

چندین نقطه مرزی جمهوری اسلامی ایران را به تصرف درآورده بود. اعلام تصمیم شورای فرماندهی عراق منجر به جنگ تحمیلی در 31 شهریور 1359 گردید که نود و چهار ماه به طول انجامید و حماسه ای جاودان از رشادت های ملت غیور ایران به نمایش گذاشت. در این جنگ ده ها کشور بیگانه، سیل کمک های مالی، تسلیحاتی و نیز نیروهای نظامی و تبلیغاتی خود را به عراق روانه کردند تا بتوانند ایرانِ اسلامی را به زانو درآورند. اما مقاومت سرسختانه ملت مسلمان ایران با رهبری حکیمانه حضرت امام خمینی ره، دشمنان را ناکام ساخت و بدون آن که جنگ به نتیجه دلخواه آنان برسد، در مرداد 1367 به پایان رسید.

_ عملیات حسین بن علی(ع) در منطقه میمک توسط سپاه (1361ش)

_ تشکیل نیروهای سه گانه در سپاه پاسداران به فرمان امام خمینی رحمه الله (1364 ش)(1)

1- تا سال 1364، اغلب عملیات های جنگ با همکاری و حضور ارتش و سپاه به طور مشترک انجام می شد. پس از مدتی، ضرورت جنگ ایجاب نمود تا سپاه به طور مستقل به اجرای عملیات بپردازد تا این که حکم حضرت امام خمینی ره در 26 شهریور سال 1364 مبنی بر تشکیل سه نیروی زمینی، هوایی و دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، موجبات آن را فراهم آورد. با ابلاغ این فرمان، مسؤولین سپاه به گسترش سازمان رزمی و جذب 1500 گردان نیرو پرداختند. از آن زمان، پاسداران جان برکف سپاه، عملیات های مهم و موفقی در جنگ به انجام رساندند و ضمن وارد آوردن ضربات هولناک بر دشمن بعثی، موفقیت های کم نظیری، نصیب جمهوری اسلامی ایران به ارمغان آوردند. در حال حاضر، تشکیلاتی منسجم و مقتدر از برادران سپاهی در زمین، هوا و دریا، در کران تا کران میهن اسلامی حضوری فعال و پرثمر دارند.

ص:440

_ برگزاری نخستین جلسه شورای فرهنگستان زبان و ادب فارسی (1369 ش)

27شهریور

27شهریور

_ انتشار پیام حضرت «امام خمینی» به مناسبت وقوع زلزله طبس (1357 ش)(1)

_ ملاقات وزیر خارجه آمریکا با «صدام» چند روز قبل از حمله عراق به ایران (1359ش)

_ تأیید تصمیم شورای فرماندهی عراق برای لغو قرارداد 1975 توسط مجمع ملی عراق (1359 ش)

_ عملیات کوچک شهید مدنی در غرب سوسنگرد توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1360 ش)

_ عملیات کوچک ظفر 1 در استان دهوک عراق توسط سپاه (1366 ش) (2)

1- پس از وقوع زلزله شدید طبس در 25 شهریور 1357، رژیم پهلوی در اقدامی ریاکارانه، به این مناسبت عزای عمومی اعلام کرد. حضرت امام خمینی ره پس از این اقدام دستگاه، ضمن صدور پیامی از نجف و ارسال پیام تسلیت و همدردی برای بازماندگان حادثه، نقشه دربار را افشا نمودند. ایشان در مورد پیام عزای عمومی که از سوی رژیم پهلوی اعلام شده بود گفتند: آنهایی که هزاران نفر از بهترین فرزندان ما را [در روز 17 شهریور 1357بی رحمانه، قتل عام کرده اند، امروز برای انحراف اذهان، به تعزیه سرایی پرداختند و اشک تمساح برای زلزله زدگان می ریزند. حضرت امام همچنین در این پیام از همه مسلمینِ غیرتمند خواستند که مستقیما به کمک زلزله زدگان بشتابند.
2- عملیات ظفر 1 در تاریخ 27 شهریور 1366 در عمق دویست کیلومتری خاک عراق در استان دهوک و سلیمانیه عراق با هدف انهدام مراکز نظامی

رژیم بعثی عراق به اجرا درآمد. رزمندگان تحت امر قرارگاه رمضان، با حمله به شهرهای این منطقه، موفق به آزادسازی آن ها شده و نیروهای دشمن را منهدم ساختند. رزمندگان در ادامه، 60 پایگاه دشمن را به آتش کشیدند و پس از آن، منطقه ای به وسعت 30 کیلومتر مربع را تحت کنترل خود درآوردند. رزمندگان اسلام در شب دوم عملیات، مرحله دوم حمله را با یورش به قرارگاه ها، پل ها و محل های استقرار دشمن در عمق 200 کیلومتری خاک عراق آغاز کردند و ضربات سنگینی به دشمن وارد نمودند. در این حال نیروهای بعثی برای بازپس گیری مناطق از کف داده، با پشتیبانی تعداد زیادی تانک، هواپیما، هلی کوپتر و بهره گیری از نیروهای ویژه وارد عمل شدند که با مقابله شدید رزمندگان اسلام، تعداد زیادی کشته و زخمی و اسیر بر جای گذاشتند. در این عملیات علاوه بر انهدام ده ها دستگاه تانک و نفربر و تعدادی خورو و انواع سلاح سبک و نیمه سنگین و چندین انبار مهمات، تعداد هزار نفر از نیروهای دشمن کشته و زخمی و پانصد تن دیگر به اسارت قوای اسلام درآمدند.

_ درگذشت شاعر معاصر، استاد «محمدحسین بهجت تبریزی» معروف به «شهریار» (1367ش)(1)

1- سیدمحمدحسین بهجت تبریزی متخلص به شهریار در سال 1285 ش در خانواده ای اهل ادب در تبریز به دنیا آمد. ایام کودکی او با جنبش آزادی خواهان مشروطه به رهبری ستارخان و باقرخان همراه بود. وی در کودکی با قرآن و دیوان حافظ آشنا شد و پس از تحصیل مقدمات حوزوی، به تهران رفت و وارد مدرسه دارالفنون گردید. شهریار سپس وارد مدرسه طب شد، ولی در پی یک جریان عاطفی و پس از 5 سال تحصیل، بدون اخذ مدرک دکتری، تهران و دانشکده را ترک گفت و در خراسان وارد خدمت دولتی گردید. او در نیشابور به دیدار کمال الملک، نقاش مشهور رفت و شعری درباره وی سرود. شهریار از آن پس مدتی در تهران سکونت داشت و از سال 1319 ش در تبریز اقامت گزید. وی همزمان با اوج گیری نهضت اسلامی، با زبان شعر، انقلاب اسلامی را همراهی کرد. شهریار، به عنوان یکی از مشهورترین غزل سرایان معاصر، معروفِ خاص و عام است. او غزل های دلنشینِ بسیاری سروده که یادگار نخستین عشق آتشین اوست. عشق عرفانی نیز در اشعار شهریار مقام والایی دارد و بر بیشتر شعرهای او سایه افکنده است. کلیات اشعار شهریار متجاوز از پانزده هزار بیت از قصیده و غزل و مثنوی و قطعه است که در سه مجلد به چاپ رسیده است. بسیاری از خاطرات تلخ و شیرین از دوره های گوناگون زندگی، در اشعار شهریار منعکس است و با خواندن آن ها می توان گوشه هایی از زندگی شاعر را از نظر گذراند. شهریار بی گمان در شاعری، استعدادی درخشان دارد که در سراسر اشعار او، روحی حساس و شاعرانه، موج زنان بر بال تخیّلی پوینده و آفریننده در پرواز است. او به تجدد و نوآوری در شعر گرایش محسوسی داشت و اشعاری که برای نیما یوشیج و به یاد او سروده، حکایت از این موضوع دارد. شهریار در سال 1367 در مراسم مجتمع هنر و ادبیات دفاع مقدس به دریافت لوح دست خط زرین حضرت امام، دیپلم افتخار و سکه یادبود مجتمع به عنوان برگزیده شعر، نائل آمد. این شاعر شهیر سرانجام در بیست و هفتم شهریور 1367ش در سن 82 سالگی در تهران درگذشت و در مقبره الشعرای تبریز به خاک سپرده شد. برای پاسداشت مقام ادبی استاد محمدحسین شهریار و نکوداشت این شاعر پرآوازه، سالروز درگذشت وی

برابر با بیست و هفتم شهریور، به عنوان روز شعر و ادب فارسی نامگذاری شده است.

ص:442

_ روز شعر و ادب فارسی (روز بزرگداشت استاد سیدمحمد حسین شهریار)

28شهریور

28شهریور

_ امضای قرارداد شرکت ملی نفت ایران با کنسرسیوم بین المللی نفت (1333 ش)(1)

_ مخالفت «جیمی کارتر» رییس جمهور وقت آمریکا با تشکیل کشور مستقل فلسطین (1356 ش)

1- پس از کودتای 28 مرداد 1332، محیطی که آمریکا و انگلیس انتظار آن را داشتند فراهم شده بود. از آن طرف، سپهبد زاهدی، عامل کودتا و نخست وزیر وقت نیز مهیا بود تا رسما نظر غارتگران بین المللی را تأمین کند و حکومت خود و سلطنت شاه را مستحکم سازد. در این حال زاهدی برای جلب کمک های مالی آمریکا، تسلیم درخواست های ویرانگر کارتل های نفتی غرب شد و اصل ملی شدن صنعت نفت را زیر پا گذاشت. در نهایت قرارداد نفت ایران و کُنسرسیوم بین المللی نفت شامل 51 ماده و دو ضمیمه مربوط به غرامت شرکت نفت انگلیسی و مالیات بردرآمد، توسط علی امینی و سهام السلطنه بیات به امضا رسید که در نتیجه آن، کنسرسیوم از جانب شرکت ملی نفت ایران به انجام امور اکتشاف، استخراج و پالایش می پرداخت. این کنسرسیوم بدون در نظر گرفتن نفع ملی کشور، منابع نفتی را به حلقوم اجانب ریخت و سهم ناچیزی از آن را به مملکت بازگرداند. در این میان آمریکا به عنوان کشوری که در جریان جنگ جهانی دوم کمترین خسارت را دیده بود، به گسترش سیطره نفوذ و سلطه خود پرداخت و این سهم را هم از مبارزات خونین ملت ایران در شعار ملی کردن صنایع نفت به دست آورد. این قرارداد سرانجام در 29 مهر 1333 ش با 113 رأی، موافق از 120 رأی مأخوذه در مجلس دوره هجدهم تصویب شد و دوره سلطه کنسرسیوم بر نفت ایران آغاز شد. در این میان اعتراض و مخالفت مردم و بزرگانی همچون آیت اللّه

سیدابوالقاسم کاشانی راه به جایی نبرد و بیگانگان، سال ها به چپاول منابع عظیم خدادادی این مرز و بوم ادامه دادند.

_ اظهار واکنش های گوناگون درباره توافق مصر و اسراییل در کمپ دیوید (1357 ش)(1)

_ آزادی سوسنگرد پس از یک سال محاصره (1360 ش)

_ حکم «امام خمینی» رحمه الله در مورد احیای مقبره شهید آیت اللّه «سیدحسن مدرس» در کاشمر (1363ش)

_ درگذشت عالم مبارز و مجاهد آیت اللّه «محمد ابراهیم اعرافی» (1371 ش)(2)

1- در حالی که هنوز چند ساعت از اعلام خبر توافق مصر و اسراییل نمی گذشت، وزیر خارجه مصر و نیز سفیر این کشور در آمریکا، به عنوان اعتراض به نتایج این کنفرانس، استعفا دادند. شوروی نتایج کنفرانس کمپ دیوید را محکوم کرد و آن را توطئه ای واقعی علیه مردم خاورمیانه و صلح دانست. فلسطینیان میانه رو، با احتیاط، از نتایج کنفرانس کمپ دیوید استقبال کردند. اما سایر فلسطینی ها، سادات را متهم کردند که به خاطر پس گرفتن اراضی مصری ها از اسراییل، بر سر منافع فلسطین، معامله کرده است. مردم فلسطین که از نتایج کنفرانس، به خشم آمده بودند، سوگند یاد کردند که نبرد علیه اسراییل را شدت خواهند بخشید. مردم لیبی در خیابان های طرابلس به تظاهرات پرداختند و در شعارهای خود، خواستار قتل سادات به اتهام معامله بر سرِ آرمان اعراب در کنفرانس کمپ دیوید شدند.
2- آیت اللّه شیخ محمد ابراهیم اعرافی در سال 1289 ش 1328 ق در اطراف میبد در استان یزد در خانواده ای روحانی دیده به جهان گشود. وی پس از فراگیری مقدمات و سطح در زادگاه خود و مشهد، به شوق تلمذ در محضر آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری راهی قم شد و در درس ایشان شرکت جُست. آیت اللّه اعرافی پس از طی مدارج بالای علمی از عالمان نامداری همچون حضرات آیات: شیخ عبدالکریم حائری، سید حسین بروجردی، سید ابوالحسن اصفهانی، سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم و امام خمینی اجازه اجتهاد، روایت و امور حسبیه دریافت نمود. وی پس از رحلت آیت اللّه حکیم، رسما حضرت امام خمینی را به عنوان تنها مرجع تقلید معرفی نمود و با شروع انقلاب اسلامی ایران، همراه با آیت

اللّه شیخ محمد صدوقی و سید روح اللّه خاتمی به رهبری مبارزات مردم استان یزد پرداخت. این عالم مجاهد شخصا در راهپیمایی های مردم شرکت می کرد و هماره پناهگاه مبارزان بود. همچنین وی در مبارزه و طرد سلطه خان ها، مبارزه با نفوذ بهاییت، تأسیس حوزه عملیه میبد، احداث مساجد و آب انبارها، حفر قنوات و تدریس و ارشاد مردم و رهبری فکری منطقه، فعالیت مثمرثمری به انجام رساند. سرانجام این فقیه جلیل در بیست و هشتم شهریور 1371 ش برابر با بیست و یکم ربیع الاول 1413 ق در 82 سالگی بدرود حیات گفت و به سرای جاوید شتافت.

29شهریور

29شهریور

_ سقوط هواپیمای حامل کمک به مناطق زلزله زده طبس در شیراز (1357 ش)(1)

_ رحلت فقیه معظم و جامع معقول و منقول، آیت اللّه «سید محمد علی موحد ابطحی» (1381 ش)(2)

1- پس از وقوع زلزله طبس کمک های مردمی و دولتی به این منطقه سرازیر شد. اما در بیست و نهم شهریور 1357ش، یک فروند هواپیمای سی 130 نیروی هوایی که به منظور حمل وسایل و خواربار مورد نیاز مردمِ زلزله زده طَبَس از پایگاه شیراز عازم تهران بود، در حدود ساعت هشت صبح، در فرودگاهِ دوشان تپه سقوط کرد و نه نفر ارتشی در آن کشته شدند.
2- آیت اللّه حاج سید محمد علی موحد ابطحی در سال 1309 ش 1349 ق در اصفهان، در بیت علم و فضیلت زاده شد. وی در هشت سالگی به تحصیل علوم دینی روی آورد و پس از فراگیری علوم مقدماتی، در پانزده سالگی به حوزه علمیه قم مهاجرت کرد. آیت اللّه موحد ابطحی در قم در درس های خارج آیات عظام: سید حسین بروجردی، سید محمد حجت کوه کمره ای، سید محمد محقق داماد، سید احمد خوانساری، سید محمدرضا گلپایگانی و علامه طباطبایی شرکت جست و در علوم عقلی و نقلی به مدارج بالایی دست یافت. آن فقیه بزرگوار سپس در سال 1333 ش به نجف اشرف کوچید و در محضر حضرات آیات: سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی، سید ابوالقاسم خویی و سید عبدالهادی شیرازی به تلمذ پرداخت تا این که به درجه والای اجتهاد دست یافت. وی در سال 1353ش پس از بیست سال تحصیل و تدریس در نجف، به قم بازگشت و بساط تحقیق، تألیف و تدریس را در حوزه علمیه قم گسترانید. آیت اللّه ابطحی از وقت خویش، به بهترین نحو استفاده می کرد و در هر فرصت به خواندن و نوشتن می پرداخت. از او بیش از یکصد و ده عنوان کتاب در علوم تفسیر و فقه، اصول و رجال، حدیث، تاریخ، کلام و فلسفه و سایر مسائل اسلامی بر جای مانده است که تهذیب المقال فی شرح الرّجال در 5 جلد،

اصول الفقه در 4 جلد، اخبار الرُّواه در 10 جلد، المعراج در 2 جلد و حیاهُ الرَّسول از آن جمله اند. سرانجام شمع وجود آن فقیه بزرگ و پرکار پس از 72 سال زندگی، در قم به خاموشی گرایید و در بیست و نهم شهریور 1381 ش برابر با شب سیزدهم رجب 1433 ق بدرود حیات گفت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

ص:445

30شهریور

30شهریور

_ تهاجم چرخ بالهای آمریکایی به کشتی خدماتی «ایران اجر» در خلیج فارس (1366ش)(1)

1- با ورود نیروهای نظامی آمریکا به خلیج فارس، آنان قصد داشتند که ضمن معرفی کردن ایران به عنوان کشور جنگ طلب، قطعنامه شدیداللحنی را به تصویب برسانند که شامل مجازات علیه کشور متخاصمی بشود که از اجرای مفاد قطعنامه 598 شورای امنیت خودداری کند. در مقابل، ایران نیز، ضمن اقدامات تلافی جویانه در برابر عراق، تلاش های دیپلماتیک خود را برای تغییر و جابجایی بندهای قطعنامه 598 انجام می داد. بنابراین تشدید حملات عراق نیز در چهارچوب سیاست های این کشور و آمریکا معنا و مفهوم داشت. از این رو، دولت آمریکا به دنبال بهانه ای بود تا بتواند ایران را کشوری جنگ طلب به دنیا معرفی کند. بنابراین پس از چندین روز کنترل و شناسایی، اقدام به حمله به کشتی ایران اجر نمود. در 30 شهریور 1364، کشتی تدارکاتی و لجستیکی ایران، موسم به «ایران اجر» متعلق به نیروی دریایی ارتش جمهوی اسلامی ایران که از بندرعباس به سوی بندر بوشهر در آب های بین المللی در حرکت بود، از سوی دو فروند هلی کوپتر آمریکایی به اتهام مین گذاری، بدون هیچ هشداری مورد حمله قرار گرفت که طی آن، 4 تن از خدمه کشتی شهید و چهارتن نیز مجروح شدند، همچنین ده ملوان دیگر این کشتی را به ناو فرماندهی آمریکا در منطقه منتقل کردند. پس از این حادثه، سفیر آمریکا در سازمان ملل اعلام کرد که چون این کشتی در حال مین گذاری بوده است، بر اساس قوانین متعارف، مستلزم برخورد بود. چند روز بعد، مجلس سنای آمریکا با حمایت از اقدام نظامی نیروی دریایی آمریکا، قانونی تصویب کرد که به موجب آن، نیروی دریایی آمریکا، حق داشت هر کشتی ایرانی را که سعی کند مانع از عبور کشتی های آمریکا شود، غرق نماید. تمامی این کارها، برای فشار به ایران برای قبول قطعنامه 598 توسط ایران و منزوی ساختن آن بود که به شکست منجر گردید.

ص:446

_ اعلام ممنوعیت حجاب اسلامی در مدارس فرانسه (1373 ش)(1)

31شهریور

31شهریور

_ برپایی همایش سران کشورهای اسلامی در مراکش (1348 ش)(2)

_ حمله رژیم بعث عراق به جمهوری اسلامی ایران و آغاز جنگ تحمیلی هشت ساله (1359 ش)(3)

1- کشور جمهوری فرانسه، علی رغم ادعای داشتن آزادی های فردی و اجتماعی و نیز دموکراسی، قانونی وضع کرد که دانش آموزان مسلمان در فرانسه، جهت ادامه تحصیل نباید از حجاب اسلامی استفاده کنند. این قانون بعدها گسترده تر شد و دانشگاه ها و مراکز دیگر این کشور را در بر گرفت. ممنوعیت حجاب در حالی در این کشور صورت می گیرد که هرکس در پذیرش و انجام عقاید دینی خود، تا آن جا که آسیبی به دیگران وارد نسازد، آزاد است و فرانسه با آن همه ادعای خود، این اصل مهم را نقض کرده بود.
2- در همایش سران کشورهای اسلامی، موضوع آتش گرفتن مسجد الاقصی بررسی شد. نخستین سخنران جلسه، شاه ایران بود که به پیشنهاد او، حسن پادشاه مراکش، به ریاست همایش انتخاب گردید. در این همایش، طرفداران مبارزه سیاسی بر ضد اسراییل، توانستند کشورهایی مانند مصر به رهبری عبدالناصر و سوریه به رهبری حافظ اسد را که به اقدامات عملی بر ضد رژیم صهیونیستی معتقد بودند، منزوی سازند. هرچند پس از آتش سوزی مسجدالاقصی در مرداد ماه 1348 اعتراضات شدیدی در سطح جهان روی داد، ولی سران کشورهای اسلامی، هیچ گاه نتوانستند برای رهایی قدس و نجات مردم مظلوم فلسطین، اقدام مؤثری انجام دهند.
3- در بعد از ظهر 31 شهریور 1359 رژیم بعثی عراق پس از بیست ماه مقدمه چینی، مرزهای ایران اسلامی را مورد تجاوز قرار داد. در این روز، سه فروند میگ 23 عراق، فرودگاه بین المللی مهرآباد تهران را مورد حمله قرار دادند و بدین ترتیب، جنگ و تجاوز عراق علیه ایران به اشاره و

حمایت آمریکا و دولت های غربی آغاز شد. هرچند عراق تا قبل از 31 شهریور، با 736 مورد تجاوز به حریم جمهوری اسلامی ایران، خوی توسعه طلبانه خود را آشکار کرده بود. هم زمان با تهران، فرودگاه های نظامی و بین المللی تبریز، شیراز، همدان، دزفول و اصفهان نیز مورد حمله هواپیماهای دشمن قرار گرفت. در آن زمان، طه یاسین رمضان در مجله «الثوره» ارگان حزب بعث عراق اعتراف نمود که: «هدف از جنگ، مسأله چند صد کیلومتر زمین نیست، بلکه هدف، سرنگونی و انهدام جمهوری اسلامی ایران است». جنگ تجاوزگرانه رژیم بعثی عراق علیه ایران نزدیک به هشت سال ادامه یافت و سرانجام در روز 29 مرداد 1367 شمسی بدون آن که رژیم عراق به اهدافش رسیده باشد، آتش بس رسمی بین ایران و عراق برقرار گردید.

_ ایراد نطق تاریخی آیت اللّه «خامنه ای» رییس وقت جمهوری اسلامی ایران در سازمان ملل (1366 ش)(1)

_ آغاز نخستین جشنواره فیلم دفاع مقدس (1369 ش)

_ آغاز هفته دفاع مقدس(2)

1- حضرت آیت اللّه خامنه ای رییس وقت جمهوری اسلامی ایران با شرکت در چهل و دومین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد نطق تاریخی خود را بیان کردند. ایشان در سخنرانی خود، دیدگاه های جمهوری اسلامی ایران را درباره مسائل مختلف بیان و از عملکرد خیانت آمیز دولت آمریکا در قبال ملت مسلمان ایران در نیم قرن گذشته، به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، شدیدا انتقاد نمودند. همچنین ایشان به تشریح علل و اهداف رژیم عراق برای آغاز جنگ و جنایات بی شمار این رژیم و نظامیان آن بر ضد مردم مسلمان، مظلوم و بی دفاع ایران پرداختند. این سخنان در حالی صورت می گرفت که مدتی قبل از آن، قطعنامه 598 شورای امنیت به تصویب رسیده و عراق نیز در نهایت ضعف و درماندگی، آن را پذیرفته بود. از این رو، نطق تاریخی آیت اللّه خامنه ای در سازمان ملل، نقش مهمی در خنثی کردن تبلیغات سوء دشمنان علیه جمهوری اسلامی و روشن ساختن افکار عمومی جهان داشت.
2- 31 شهریور سالروز شروع جنگ تحمیلی از سوی رژیم بعث عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، به عنوان آغاز هفته دفاع مقدس نامگذاری شده است. دوران هشت سال دفاع مشروع امت سلحشور ایران در حفظ و اعتلای نظام مقدس اسلامی و حراست از مرزهای عزّت و شرف این مرز و بوم، به مثابه یکی از حساس ترین و بارزترین برهه های حیات راستین این ملت، همچون نگینی تابناک، تا همیشه زمان، بر تارَکِ تاریخ حماسه و ایثار و پایداری آزادگان جهان می درخشد. دفاع امت اسلامی ایران در برابر تجاوز همه جانبه دشمنان اسلام، در تاریخ افتخارآفرینی مبارزات حق طلبانه یک ملت سترگ، فروزان خواهد بود. پایداری ایران اسلامی که برخاسته از روح وحدت و ایمان بود، در سایه هدایت های رهبر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره شکل گرفت و باعث احیای یک مکتب سازنده و نهضت های آرمانگرا و ایدئولوژی جهانگیر شد. دفاع مقدس ما در زمینه های مختلف سیاسی، نظامی، اجتماعی، فرهنگی و... توانست

معادلات جهانیِ معمول را بر هم زَنَد و تحلیل های مادی دنیاپرستان را نقش بر آب سازد. این حادثه عظیم، بی شک در یاد ملت بزرگ ایران خواهد ماند و غرور و سرافرازی و حماسه آفرینی را در نسل های بعد بر جای خواهد گذاشت. جنگ تحمیلی عراق علیه ایران 2887 روز به طول انجامید که طی آن هزار روز نبرد فعال صورت گرفت که 793 روز حمله از سوی رزمندگان اسلام بود و 207 روز از سوی ارتش متجاوز بعثی. در طول جنگ شمار 381 هزار و 680 نفر از نیروهای دشمن کشته و یا زخمی شدند و 72 هزار نفر به اسارت نیروهای اسلام درآمدند. در این هشت سال 371 فروند هواپیما و 82 فروند بالگرد دشمن منهدم شد. 1700 دستگاه تانک و نفربر، 480 قبضه توپ و سه هزار و 363 دستگاه خودرو نظامی به غنیمت ایران درآمد و پنج هزار و 758 دستگاه تانک و نفربر، 532 قبضه توپ و پنج هزار و 152 دستگاه خودرو نظامی دشمن منهدم گردید. مقاومت رزمندگان اسلام سبب شد تا ذخایر ارزی عراق که در ابتدای جنگ، حدود سی میلیارد دلار بود، پس از شکست در عملیات بیت المقدس و فتح خرمشهر به صفر برسد و پس از پایان جنگ، این کشور بیش از هفتاد میلیارد دلار بدهی داشته باشد.

مهر

اشاره

مهر

زیر فصل ها

1مهر

2مهر

3مهر

4مهر

5مهر

6مهر

7مهر

8مهر

9مهر

10مهر

11مهر

12مهر

13مهر

14مهر

15مهر

16مهر

17مهر

18مهر

19مهر

20مهر

21مهر

22مهر

23مهر

24مهر

25مهر

26مهر

27مهر

28مهر

29مهر

30مهر

1مهر

1مهر

_ تولد «حضرت امام خمینی» رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران در خُمین (1281 ش)(1)

_ آغاز ثبت احوال و صدور شناسنامه به تصویب هیأت وزیران (1297 ش) (2)

1- حضرت آیت اللّه العظمی سیدروح اللّه موسوی خمینی در اول مهر سال 1281 ش برابر با بیستم جمادی الثانی 1320ق، همزمان با زادروز حضرت زهراس در شهرستان خمین به دنیا آمدند. در دوران طفولیت، پدرشان که از عالمان آن دیار بود به شهادت رسید و سید روح اللّه از آن پس تحت سرپرستی مادر و عمه خود قرار گرفت. ایشان پس از پشت سر گذاشتن دروس مقدماتی و سطح، در محضر آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی به فراگیری دروس خارج همت گماشتند و مورد توجه خاص استاد واقع شدند. ایشان همزمان با تاسیس حوزه علمیه قم، به آن شهر عزیمت نموده و با استفاده از محضر پرفیض حضرات آیات شیخ علی اکبر یزدی و محمدعلی شاه آبادی، در علم هیئت، عرفان، حکمت و فلسفه، به درجه والایی دست یافتند. حضرت امام سپس حلقه درسی خود را تشکیل دادند. در محضر ایشان شاگردان فراوانی پرورش یافتند که در جریان نهضت نیز، یاور آن حضرت بودند. حضرت امام از جمله کسانی بودند که نقش مهمی در دعوت از آیت اللّه بروجردی به قم ایفا کرده و از ایشان حمایت نمودند. پس از ارتحال آیت اللّه بروجردی و آغاز گسترده نقشه های ضد اسلامی دستگاه پهلوی، حضرت امام علیه دستگاه جور به پا خاستند و نهضت اسلامی ایران را به جریان انداختند. حوادث متعدد این دوران به ویژه اعتراض و خروش آن حضرت نسبت به کاپیتولاسیون به تبعید ایشان به ترکیه، عراق و هجرت به پاریس انجامید. امام خمینی رحمه الله در نهایت پس از حدود 15 سال دوری از وطن، در بهمن ماه 1357 به کشور اسلامی بازگشته و نظام جمهوری اسلامی را بنیان نهادند. حضرت امام در طول رهبری ده ساله خویش، انقلاب را در حوادث سهمگین پس از انقلاب و دوران جنگ هدایت کرده و در مقابل استکبار، ندای حق خواهی و عدالت طلبی را فریاد کردند. سرانجام این رادمرد جهاد و اسوه علم و عمل در چهاردهم خرداد 1368 در 88 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کردند و پس از تشییعی بی نظیر در جهان، در بهشت زهرای تهران به خاک سپرده شدند.

2- در شهریور 1295 ش، تصویب نامه ای مشتمل بر 41 ماده درباره آمار و ثبت احوال به تصویب هیئت وزیران رسید ولی تا سال 1297 ش به اجرا در نیامد. در این سال، ثبت احوال در وزارت داخله در تهران تأسیس شد و به تدریج در نقاط دیگر کشور توسعه یافت. در سال 1303ش، آیین نامه ای مفصل درباره سرشماری و جمع آوری آمارهای گوناگون به تصویب هیئت وزیران رسید. اداره ثبت احوال در آغاز «سِجِلِّ احوال» نامیده می شد و گاهی تحت نظر شهرداری و گاهی، یکی از اداراتِ وزارت کشور محسوب می گردید. این اداره در سال 1307، به نام اداره احصائیّه و سِجلِّ احوال کل مملکتی نامیده شد و در سال 1316 به «اداره آمار و ثبت احوال» تغییر نام یافت. در خرداد 1318، قانون سرشماری به تصویب مجلس شورای ملی رسید و از آن تاریخ تا شهریور 1320، در 35 شهر، سرشماری به عمل آمد. در سال 1337، وظایف ادارات آمار و ثبت احوال از یکدیگر تفکیک گردید و تشکیلاتی با نام اداره کل ثبت احوال و نیز سازمان ثبت اسناد کشور تأسیس شد.

ص:450

_ آغاز کار «دانشکده هنرهای دراماتیک» سابق و دانشکده «سینما و تئاتر» فعلی (1343 ش)

_ حمله نیروی هوایی ارتش به خاک دشمن متجاوز یک روز پس از آغاز جنگ (1359 ش)(1)

_ اشغال سومار توسط رژیم بعثی عراق در روز دوم جنگ تحمیلی (1359 ش)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «محسن حرم پناهی» (1381 ش)

_ روز بازگشایی مدارس(2)

1- پس از تعرض هواپیماهای عراق به حریم هوایی ایران و بمباران مناطق حساس کشور، در کمتر از بیست ساعت، یکصد و چهل فروند جنگنده ایرانی در حریم هوایی بغداد ظاهر شده و طی عملیاتی برق آسا، چندین پایگاه نظامی و دیگر مراکز مهم و حساس را در بغداد و سایر شهرهای عراق بمباران کردند. در این حملات، تعداد زیادی از هواپیماهای عراقی که روی باند مستقر شده بودند، منهدم شدند. این عملیات و نفوذ در خاک عراق تا مناطقی نزدیک مرز سوریه و اردن حیرت کارشناسان نظامی خارجی را نیز برانگیخت که خلبانان ایرانی چگونه توانسته اند از دیوار توپ های ضد هوایی و موشک های زمین به هوای عراق عبور کنند. این حمله، توان و قابلیت رزمی نیروی هوایی را به منصه ظهور رساند و به طرز باشکوهی به نمایش گذاشت.
2- با آغاز سال تحصیلی در اول مهر، همه ساله میلیون ها دانش آموز، به شوق آموختن دانش، روانه مدارس می شوند. این تکاپو جلوه زیبایی را به جامعه می بخشد، گویی که خونی تازه به رگ های حیات کشور اسلامی عزیزمان وارد شده است و این چنین، تجسم پرمعنایی از نسل آینده به اذهان خطور می کند. برای سازندگی، هیچ راهی مناسب تر از توجه عمیق به امر مهم تعلیم و تربیت نمی باشد. سرمایه گذاری بر روی انسان، به معنای سرمایه گذاری بر روی مولّد فن آوری است و امر آموزش و پرورش، یک سرمایه گذاری افزوده است، یعنی هزینه ای که صرف یک دانش آموز می شود، سودی چند برابر خواهد داشت. آموزش و پرورش به

طور مستقیم در تحول و پیشرفت سایر نهادهای اجتماعی نیز نقش بنیادی و زمینه ساز دارد و ضعف و قوت این نهاد، در نهایت به ضعف یا پیشرفت سایر نهادهای اجتماعی منجر می شود.

ص:451

_ روز دهقان

2مهر

2مهر

_ انحلال حزب شاهنشاهی «رستاخیز» (1357 ش)(1)

_ محاصره منزل «امام خمینی» رحمه الله در نجف اشرف توسط رژیم بعث عراق (1357 ش)(2)

1- با روی کار آمدن دولت عوام فریب جعفر شریف امامی در بحبوحه انقلاب اسلامی مردم ایران، او قصد داشت با انجام اقداماتی، اعتراضات گسترده مردمی را آرام سازد. وی در روز اول نخست وزیری خود اعلام کرد که عضویت هیچ حزبی را ندارد و با این ترتیب، خود را از تنها حزب دولتی کنار کشید. این در حالی بود که اغلب نمایندگان مجلس و سناتورها و مقامات دولتی، اجبارا عضو حزب رستاخیز بودند. سرانجام در دوم مهرماه 1357، حزب دولتی رستاخیز پس از 43 ماه فعالیت، رسما انحلال خود را اعلام کرد و اعلام شد که دیگر حزبی به نام رستاخیز در صحنه مبارزات سیاسی وجود نخواهد داشت. آماده سازی و افتتاح آخرین دوره مجلس شورای ملی و تغییر تاریخ هجری به تاریخ شاهنشاهی از دستاوردهای شوم این حزب بود.
2- نیروهای امنیتی دولت بعثی عراق به منظور همکاری با رژیم شاه و پیشگیری از پیروزی انقلاب اسلامی ملت ایران، بیت رهبر کبیر انقلاب، حضرت امام خمینی را در نجف محاصره کردند. دولت عراق بر اساس روابط حسنه ای که با رژیم فاسد شاه داشت، از پیشوای نهضت اسلامی می خواست از مصاحبه با خبرنگاران، صادر کردن اعلامیه و ایراد نطق و خطابه سیاسی خودداری کند. امام در پاسخ فرمودند: «من هرکجا که باشم به وظیفه شرعی خود عمل می کنم.» اندکی پس از آن، رژیم بعث عراق، رهبر بزرگ انقلاب اسلامی را وادار به ترک عراق کرد و بدین ترتیب مقدمات هجرت تاریخی معظم له به پاریس و زمینه های اوج گیری و پیروزی نهضت اسلامی و رهایی بخش مردم مسلمان ایران فراهم شد.

_ اعتصاب کارگران و کارکنان پالایشگاه نفت آبادان در اعتراض به رژیم سفاک پهلوی (1357 ش)(1)

_ نفوذ دشمن به سرپل ذهاب و اشغال نفت شهر و مهران و سپس عقب نشینی از آن (1359 ش)

_ درگذشت استاد «علی اکبر خوشدل تهرانی» شاعر معاصر (1365 ش) (2)

1- اعتصاب کارگران و کارکنان بعضی از واحدهای تولیدی کشور، همزمان با روی کار آمدن کابینه شریف امامی آغاز گردید و تدریجا واحدهای دیگری به آن اضافه شد. در این میان، با اعتصاب کارگران و کارکنان شرکت نفت، مردم از نظر سوخت دچار مشکل شدند. همچنین قیمت بنزین در بازار آزاد تا پنجاه برابر افزایش یافت و باعث رکود اقتصادی کشور گردید. این اعتصاب، یکی از عوامل مهم شکست دولت شریف امامی در کنترل ناآرامی ها بود که تا پیروزی انقلاب اسلامی ادامه یافت.
2- استاد علی اکبر خوشدل تهرانی در سال 1293 در تهران به دنیا آمد. او پس از اتمام تحصیلات متوسطه، به فراگیری علوم قدیمه پرداخت و صرف، نحو، فقه، اصول، معانی، بیان، بدیع، حکمت و منطق را آموخت. خوشدل سپس به سیر و سیاحت روی آورد و به مدت سی سالِ تمام، ایران، عراق، مصر، ترکیه، حجاز، افغانستان، پاکستان و هندوستان را به پای شوق طی نمود و چهار بار به زیارت خانه خدا رفت. وی از آن پس در تهران ماندگار شد و به شعر و شاعری پرداخت. علی اکبر خوشدل، در غزل و قصیده و قطعه و مثنوی، شعر می سرود و در غزل به شیوه صائب معتقد بود. خوشدل بیشتر به عنوان یک شاعر مذهبی و مدیحه سرا شناخته شده است. چنان که مدایح و مراثی فراوانی که در حق اهل بیتع سروده، معروف است و در محافل و مجالس مذهبی خوانده می شوند. خوشدل سعی بر آن داشت که در زمینه مدیحه سرایی و مرثیه گویی، نوآوری هایی داشته باشد و نوحه را تبدیل به سرود مذهبی نماید. در این میان مرثیه معروف فلسفه بزرگ نهضت حسین از معروف ترین آثار اوست. همچنین علاوه بر دیوان کامل وی که چند روز قبل از فوتش منتشر شد؛ گلشن خوشدل، عمده الاسرار و دیوان غزلیات از جمله آثار اوست. وی سرانجام

در دوم مهرماه 1365 ش در 72 سالگی درگذشت و در آستانه شیخ صدوق در ری مدفون شد.

ص:453

_ تعیین اعضای اولین هیئت منصفه مطبوعات بعد از انقلاب (1370ش)

_ درگذشت استاد «علی کریمی» نقاش و مینیاتوریست ایرانی (1376 ش)(1)

3مهر

3مهر

_ رحلت فقیه بزرگ آیت اللّه «میرزا ابوالقاسم کبیر قمی» (1313 ش)(2)

1- استاد علی کریمی در سال 1292 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دوران ابتدایی و متوسطه راهی مدرسه کمال الملک شد و سپس رشته مینیاتور و نگارگری را در مدت شش سال در هنرستان هنرهای زیبا فراگرفت. استاد کریمی بعد از اخذ مدرک فوق لیسانس، در همان هنرستان با سمَت استادی به کار پرداخت و سپس به عنوان رییس هنرستانِ پسران برگزیده شد. وی سبک و تکنیک جدیدی در هنر مینیاتور به وجود آورد و موضوع تابلوها را که تا آن زمان به سبک عهد صفویه محدود می شد به عصر جدید و دوران معاصر کشاند و به آفرینش آثاری در این زمینه پرداخت. آثار این استاد برجسته در نمایشگاه های انفرادی و گروهیِ متعددی در کشورهای مختلف آسیا، اروپا و آمریکا به نمایش گذاشته شده است. استاد علی کریمی در دوران تدریس خود، شاگردان زیادی تربیت کرد که امروزه از استادان چیره دست نقاشی و مینیاتور به شمار می روند. وی به هنگام وفات 84 سال داشت.
2- آیت اللّه شیخ ابوالقاسم کبیر قمی در سال 1262 ش 1280 ق متولد گردید و پس از طی مقدمات و سطوح در قم، از وجود آیات عظام: میرزا خلیل تهرانی نجفی، آخوند ملامحمد کاظم خراسانی و سیدمحمد کاظم یزدی در نجف و میرزا محمد حسن آشتیانی در تهران بهره های وافر یافت. آیت اللّه قمی پس از آن، از نظر علمی در مرتبه ای قرار گرفت که برخی وی را بر آیت اللّه العظمی حائری یزدی، مؤسس حوزه علمیه قم ترجیح می دادند. با این حال ایشان فداکاری عجیبی نسبت به آیت اللّه حائری از خود نشان می داد، به گونه ای که می فرمود: نظر به منزل ایشان ثواب دارد. شخصیت های برجسته ای همچون آیات عظام: امام خمینی،

سیدمحمدرضا گلپایگانی، آخوند ملا علی همدانی، سیدمصطفی صفایی خوانساری و ده ها عالم فاضل دیگر از جمله شاگردان ایشان می باشند. آیت اللّه کبیر قمی سرانجام در سوم مهر 1313 ش برابر با پانزدهم جمادی الثانی 1353 ق در 73 سالگی به رحمت ایزدی پیوست و در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه(س) مدفون گردید.

ص:454

_ درگذشت «غمام همدانی» شاعر معاصر ایرانی (1321 ش)(1)

_ اعتصاب کارکنان مخابرات تهران و کشت و صنعت شوشتر در اعتراض به رژیم پهلوی (1357 ش)

_ انتخاب شهید مهندس «محمدجواد تندگویان» به وزارت نفت دولت شهید رجایی (1359 ش)(2)

1- محمد یوسف زاده معروف به غَمام همدانی در سال 1253 ش در نجف اشرف به دنیا آمد و تحصیلات مقدماتی را تا سیزده سالگی در آن شهر گذرانید. وی سپس به ایران آمد و در همدان، ادبیات فارسی و عربی و فقه را از استادان آن دیار فراگرفت. غمام همدانی در منطق، فلسفه اسلامی و ادبیات به ویژه شعر فارسی و نیز سرودن غزل، از دانش و مهارتی بسیار برخوردار بود. وی علاوه بر کار ادبی از مبارزان پرشور نهضت مشروطه نیز بود و در آن دوران به تأسیس انجمن اتحاد و انتشار روزنامه های اتحاد و الفت همت گماشت. اما هنگامی که انقلاب مشروطه بر اثر نفوذ غربزدگان و حضور عوامل استبداد به انحراف کشیده شد، از سیاست کناره گرفت و به نشر تعالیم اجتماعی و فعالیت ادبی پرداخت. تنها اثر باقی مانده از غَمام همدانی، دیوان اشعار اوست که کمتر از یک سوم سروده های وی را در بر می گیرد. این روزنامه نگار و شاعر ایرانی سرانجام در چنین روزی در سال 1321 ش در 68 سالگی در تهران درگذشت و در همدان به خاک سپرده شد.
2- با انتخاب شهید رجایی به نخست وزیری و معرفی کابینه به مجلس در مرداد 1359، برخی از وزارت خانه ها از جمله وزارت نفت بدون وزیر باقی ماند. در دوم مهر آن سال از سوی شهید رجایی، مهندس محمد جواد تندگویان برای وزارت نفت معرفی شد. نخست وزیر در معرفی ایشان به مجلس، از فعالیت های تخصصی وی در صنعت نفت یاد کرد و از مهار گاز یکی از چاه ها که در مطبوعات خارجی نیز انعکاس یافت به عنوان بخشی از توانایی های ایشان نام برد. پس از سخنان موافق و مخالف، مهندس تندگویان با اکثریت قاطع آرا به عنوان وزیر نفت دولت شهید رجایی از مجلس رأی اعتماد گرفت. سرانجام چهل روز بعد در 12 آبان 1359 در جریان بازدید از مناطق نفتی خوزستان به همراه جمعی دیگر به اسارت نیروهای متجاوز عراقی درآمد تا این که پس از تحمل شکنجه های بسیار و

شهادت ایشان، جنازه شهید تندگویان در سال 1370 به ایران منتقل شد و در بهشت زهرا مدفون گردید.

ص:455

_ سفر هیئت ایرانی به نیویورک برای انجام مذاکرات سه جانبه پس از پایان جنگ (1367 ش)(1)

4مهر

4مهر

_ اعتراض مردم تهران نسبت به کمبود نان و ارزاق عمومی (1304 ش) (2)

1- به درخواست دبیر کل سازمان ملل متحد و به منظور ادامه مذاکرات در نیویورک، هیئت بلندپایه جمهوری اسلامی ایران به سرپرستی وزیر وقت امور خارجه، در تاریخ سوم مهر 1367 عازم مقر سازمان ملل شد. این هیئت به مدت دو هفته، علاوه بر شرکت در مذاکرات سه جانبه وزاری خارجه ایران، عراق و دبیر کل، از فرصت حضور وزرای خارجه سایر کشورهای جهان به مناسبت برگزاری مجمع عمومی سازمان ملل استفاده نمود و در ملاقات های متعدد، مواضع جمهوری اسلامی ایران به ویژه در خصوص مذاکرات مربوط به اجرای قطعنامه 598 و کارشکنی های عراق، مذاکرات قبلیِ نیویورک و ژنو و پیش شرط های عراق و معاهده 1975 الجزایر را تشریح کرد. در نهایت، اولین دور مذاکرات سه جانبه از تاریخ نهم مهرماه آن سال آغاز شد و در بیستم آبان 67 پس از هفت دور ملاقات و مذاکره زیر نظر دبیر کل و یا نماینده ویژه وی، پایان پذیرفت. این دور از مذاکرات نتیجه ای در بر نداشت و این امر موجب نگرانی دبیر کل شد که در گزارش وی منعکس گردید. دبیر کل و هیئت ایرانی در عدم رضایت از برخورد عراق با مذاکرات شریک بودند، زیرا در عمل ثابت شد که این عراق است که فاقد علاقه و انگیزه برای اجرای قطعنامه 598 است. در حالی که فشار عراق بر آزادسازی اسرا بود، ایران بر عقب نشینی نیروها تأکید داشت. پیشرفت حاصل در تبادل اسرا اندک بود و صرفا دو طرف با آزادی تعدادی از اسرای معلول و بیمار موافقت کردند.
2- در اواخر تابستان 1304، به علت کمبود گندم و آرد، میزان دریافت آرد نانوایی های تهران از سهمیه معین شده کمتر شد و تهیه نان در شهر با سختی روبرو گردید. ادامه این مشکل، موجب نارضایتی مردم از دولت شد. همزمان با گسترش دایره نارضایتی مردم، مأموران نظمیه نیز با

تحریک احساسات مردم و ایجاد ناامنی کوشیدند که مانع از بازگشت احمدشاه به کشور شوند. احمد شاه نیز که در اروپا به سرمی برد با مشاهده این اوضاع، از بازگشت به ایران منصرف شد. در روزهای آغازین مهرماه، جمعیت زیادی از زنان و مردان معترض به منازل علما رفتند و در روز چهارم مهر جمعیتی در حدود بیست هزار نفر به سمت مجلس حرکت کردند و در مقابل مجلس به نمایندگان اهانت نمودند. در این حال، رضاخان سردار سپه، دستور تیراندازی داد و تعدادی کشته و مجروح شدند و حکومت نظامی اعلام شد. در این فرصت حکومت نظامی، رضاخان مخالفان خود را به بهانه بازداشت عاملان بلوای نان دستگیر نمود و آرامش را به تهران بازگرداند. در واقع سردار سپه با آشوب آفرینی نسبت به تأمین نان، هم مجلس را مرعوب نمود، هم قدرت خود را نشان داد و هم موجبات تنفر و بدبینی مردم را نسبت به نمایندگان فراهم ساخت. این جنبش ها در اواخر مهرماه به نهضتی بر ضد قاجار تبدیل شد و رضاخان که خود را فعّال مایشاء و همه کاره ایران می دانست در تصمیم خود بر انقراض قاجار و ایجاد سلسله پهلوی راسخ تر شد. تا این که یک ماه بعد در نهم آبان 1304 به آرزوی دیرینه خود یعنی کسب قدرت مطلق رسید.

_ اشغال بُستان توسط اشغالگران بعثی در روزهای آغازین جنگ (1359 ش)

_ تشکیل جلسه سازمان کنفرانس اسلامی در مورد جنگ ایران و عراق (1359 ش)(1)

_ درگذشت استاد «رضا مافی» خطاط صاحب سبک و نقاش برجسته معاصر (1361 ش)(2)

1- سازمان کنفرانس اسلامی از نخستین روزهای جنگ ایران و عراق وارد صحنه شد. وزرای خارجه کشورهای عضو سازمان که برای شرکت در اجلاس سالانه مجمع عمومی در نیویورک بودند در تاریخ چهارم مهر 1359، به منظور بررسی جنگ ایران و عراق تشکیل جلسه دادند. برگزاری این جلسه به پیشنهاد نمایندگان اندونزی و لیبی بود که در اجلاس تصمیم گرفته شد تا کمیته ای به نام کمیته حُسن نیت به منظور پایان دادن به جنگ تشکیل دهد. این کمیته در طول کار خود، نُه بار نشست و چند بار سفر به تهران و بغداد داشت اما کار آن، در حالی که جنگ همچنان ادامه می یافت و شرایط جبهه ها به نفع جمهوری اسلامی ایران در حال تغییر بود، به جایی نرسید.

2- استاد رضا مافی در سال 1322 ش در مشهد به دنیا آمد. از کودکی به هنر گرایش داشت. اولین استاد وی در زمینه هنر خطاطی، استاد اعتضادی بود که در آن زمان، کتب خطی موزه آستان قدس رضوی را مرمت می کرد. بعدها نزد استاد حسین میرخانی در تهران تلمذ نمود و از شیوه میرزا غلامرضا اصفهانی هنرمند قرن سیزدهم تأثیر می پذیرفت. او سپس به خط نقاشی روی آورد و نستعلیق را وارد خط نقاشی کرد. استاد مافی نخستین هنرمند خطاطی بود که خط و نقاشی را به صورت تابلو عرضه کرد و خط نستعلیق را به شکل نقاشی _ خطاطی ترسیم نمود. این هنرمند خطاط، بیش از هشتصد تابلو خلق کرد و تعدادی نمایشگاه از آثار خود، در داخل و خارج از ایران، برپا نمود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال 1358 نمایشگاهی با عنوان شهیدان راه آزادی شامل آخرین کارهایش را برپا کرد و درآمد این نمایشگاه را برای نوشتن سنگ نبشته ای برای شهدای انقلاب اسلامی در نظر گرفت. رضا مافی در 39 سالگی بر اثر سانحه ای درگذشت و در حرم عبدالعظیم دفن شد.

ص:457

_ تأسیس بندر و منطقه آزاد تجاری در جزیره کیش (1365 ش)(1)

_ درگذشت استاد «عبدالکریم روشن تهرانی» عارف معاصر (1371 ش) (2)

1- جزیره کیش در زمان حکومت ستمشاهی به عنوان مرکزی توریستی و تفریحی مورد استفاده قرار می گرفت. پس از پیروزی انقلاب، تأسیسات سیاحتی _ اقتصادی این منطقه برای عموم گشایش یافت، تا این که طرح ایجاد بندر آزاد در این جزیره که قبلاً توسط دولت به تصویب رسیده بود، از طریق رسانه های گروهی اعلام گردید. هدف از این طرح، تبدیل کیش به یک بازار مناسب برای صادرات و واردات کالا منطبق بر موازین اسلامی و نیز کمک به ساکنان جزیره و تولید اشتغال برای آنها و ارائه خدمات به سایر جزایر اعلام شد. طبق این طرح، افراد می توانند هر مقدار کالا وارد این جزیره کنند تا از آن جا به کشورهای منطقه صادر شود. همچنین ورود کالا از طریق بازاری که در این جزیره ایجاد می شود صورت می گیرد.
2- حاج میرزا عبدالکریم روشن تهرانی عارف و استاد برجسته معاصر، در سال 1282 ش در تهران به دنیا آمد. اشتیاق تفحّص در مبانی عرفان و فلسفه، او را به سوی فراگیری علوم اسلامی کشاند. وی در این زمینه از استادان بنام عصر خود، دانش آموخت و پس از چندی، خود، در ردیف استادان برجسته عرفان قرار گرفت. حاج میرزا عبدالکریم روشن تهرانی، مدتی در دانشکده الهیات دانشگاه تهران تدریس کرد که شاگردان بسیاری از محضر درسش بهره گرفتند. وی در 89 سالگی درگذشت.

ص:458

_ امضای پیمان منع آزمایش های هسته ای توسط ایران (1375 ش)

5مهر

5مهر

_ افتتاح کارخانه های موسسه دخانیات (1316 ش)

_ اشغال قصر شیرین، غرب دزفول و مناطق اطراف توسط دشمن بعثی در آغاز جنگ (1359 ش)(1)

_ نفوذ دشمن متجاوز به گیلانغرب (1359 ش)

_ آغاز عملیات بزرگ ثامن الائمه و شکست حصر آبادان (1360 ش)(2)

1- در نخستین روز مهرماه سال 1359، نیروی زمینی عراق، با تعداد زیادی نیرو و ادوات جنگی، اقدام به پیشروی در خاک جمهوری اسلامی ایران نمود و قسمت اعظم نوار مرزی به ویژه در جبهه های میانی را به تصرف خود درآورد. در ادامه، قصر شیرین در محاصره تانک های دشمن قرار گرفت. نیروهای بعثی پی از دور زدن شهر و قطع ارتباط آن و کوبیدن شهر با گلوله های مستقیم تانک، وارد قصر شیرین شده و آن را نیز به اشغال خود درآوردند.
2- به فرمان امام خمینی ره، رزمندگان دلیر اسلام، در عملیاتی سریع و هماهنگ علیه مواضع ارتش اشغالگر عراق، موفق به شکستن حلقه محاصره شهر آبادان شدند. این شهر از ابتدای جنگ تحمیلی به مدت حدود یک سال، در محاصره نیروهای نظامی عراق بود و به خاطر وجود استحکامات متعدد دشمن، شکست محاصره آن بسیار دشوار به نظر می رسید. اما رزمندگان اسلام در عملیات ثامن الائمه با رشادت، این محاصره را شکستند و اولین پیروزی بزرگ خود را در جنگ به ثبت رساندند. عملیات بزرگ ثامن الائمه با رمز نورانی «نصرٌ من اللّه و فتحٌ قریب» در جبهه جنوب و شمال آبادان در شرق رود کارون در وسعت 150 کیلومتر مربع از 5 مهر 1360، با هدف شکست حصر آبادان و با همکاری ارتش و سپاه انجام شد. بدین ترتیب، اولین همکاری سپاه و ارتش در این عملیات و در مقیاس وسیع به منصه ظهور رسید و تحقق یافت. نتایج عملیات بزرگ ثامن

الائمه: تلفات نیروی انسانی دشمن: 1800 نفر اسیر، 1500 تا 2000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزادسازی 150 کیلومتر مربع از خاک میهن اسلامی شامل دو جاده استراتژیک اهواز _ آبادان و ماهشهر _ آبادان و خروج شهر آبادان از محاصره؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 90 دستگاه انهدامی و 160 دستگاه اغتنامی، خودرو: 100 دستگاه انهدامی و 150 دستگاه اغتنامی و... .

_ رحلت فقیه و مرجع کبیر آیت اللّه «سید عبداللّه شیرازی» زعیم حوزه علمیه مشهد (1363 ش)(1)

_ روز جهانی جهانگردی (برابر با 27 سپتامبر)(2)

1- آیت اللّه سیدعبداللّه شیرازی در سال 1270 ش 1309 ق در بیت علم و فضیلت در شیراز به دنیا آمد. ایشان در 21 سالگی به همراه پدر بزرگوار خود به دلیل مبارزات ضد استعماری انگلیس به مدت شش ماه از شیراز تبعید شد و پس از بازگشت، به تحصیل و تدریس ادامه داد. آیت اللّه شیرازی سپس برای تکمیل تحصیلات خود، در سال 1294 ش به نجف اشرف رفت و در حلقه درس حضرات آیات: آقا ضیاءالدین عراقی، سیدابوالحسن اصفهانی و میرزای نائینی تلمذ نمود. این عالم ربانی پس از اقامت سیزده ساله در نجف اشرف و اخذ درجه اجتهاد، به زادگاه خود، شیراز، بازگشت و به احیای حوزه علمیه شیراز همّت گماشت. ایشان مبارزات سیاسی خود را پس از بازگشت از نجف ادامه داده و مخالفت رسمی و علنی خویش را با حکومت رضاشاه پهلوی اعلام کرد. آیت اللّه شیرازی در این راه متحمل سختی های فراوانی شده، ضمن بی حرمتی به ایشان، این عالمِ نستوه را به زندان کشاندند. پس از ماجرای کشف حجاب و کشتار خونین مسجد گوهرشاد به دستور رضاخان، آیت اللّه شیرازی به طور مخفیانه راهی نجف اشرف شده و این اقامت، چهل سال به طول انجامید. ده سال پایانی عمر معظمٌ له در مشهد گذشت و حضور ایشان، حوزه این شهر را رونقی دوباره بخشید. آیت اللّه شیرازی همچنین در نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی نیز، همواره پشتیبانی خود را اعلام داشته و در آگاه سازی افکار مردم مشهد، نقش مهی ایفا نمود. از آیت اللّه شیرازی آثار و بناهای فراوانی به جای مانده که تاسیس مدارس، کتابخانه ها، مساجد و... در شهرهای مختلف از آن جمله اند. هم چنین عُمدَهُ الوسایل، الامامَهُ و الشیعَه و ذخیرهُ الصّالحین از جمله کتب این عالم آگاه می باشند. آیت اللّه سیدعبداللّه شیرازی سرانجام در پنجم مهرماه 1363 ش برابر با اول محرم 1405 ق در 93 سالگی به سوی معبود شتافت و پس از تشییعی با شکوه، در جوار حرم منوَّر امام رضاع به خاک سپرده شد.
2- جهانگردی در دنیای امروز، یکی از بهترین ابزارهای تبادل و تعامل فرهنگی است و سیاحت یا گشت و گذار در سرزمین های مختلف، از

روش های موفق و گذران سالم اوقات فراغت می باشد. جهانگردی در واقع مجموعه ای از سیرو سفرها و سیاحت های داخلی و خارجی است که با اهداف و نیت های مختلف انجام می گیرد. جهانگرد کسی است که به منظور تفریح، بازدید از نقاط دیدنی، معالجه، تجارت، ورزش و زیارت به کشور دیگر سفر کند، مشروط بر این که مدت اقامت از بیست و چهار ساعت کمتر و از شش ماه بیشتر نباشد و در فاصله ای کمتر از هفتاد کیلومتر انجام نگیرد. در ایران، مسأله جهانگردی با نگرش جدید از سال 1317 ش مورد توجه قرار گرفت و برای اولین بار در وزارت کشور، اداره ای تحت عنوان امور جهانگردی، سازمان یافت. در سال 1320، این اداره به شورای عالی جهانگردی تغییر نام داد و در سال 1342، سازمان جلب سیاحان، تصویب و کار خود را شروع کرد. در حال حاضر سازمان ایرانگردی و جهانگردی، زیر نظر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، متولی این امر می باشد.

ص:460

_ روز پلیس

6مهر

6مهر

_ صدور اولین قطعنامه شورای امنیت سازمان ملل در خصوص جنگ عراق با ایران (1359 ش)(1)

1- در تاریخ سوم مهر 1359 ش، چهار روز پس از آغاز جنگ تحمیلی، دبیر کل سازمان ملل به شورای امنیت اطلاع داد که به رغم کوشش های به عمل آمده برای توقف حملات، جنگ میان ایران و عراق در زمین، دریا و هوا ادامه یافته و خسارات جانی و مالی به بار می آورد. از این رو وی پیشنهاد کرد شورای امنیت، مسأله را با فوریت رسیدگی کند. سرانجام این جلسه در روزهای چهارم تا ششم مهرماه آن سال تشکیل شد و طرح صدور قطعنامه ای در این زمینه به اتفاق آرا تصویب شد، تا این که قطعنامه 479 به عنوان اولین قطعنامه شورای امنیت درباره جنگ عراق با ایران صادر گردید. در این قطعنامه، ضمن اظهار نگرانی عمیق درباره وضعیت رو به گسترش جنگ میان دو طرف، از ایران و عراق خواسته شده بود که مناقشه خود را از راه های مسالمت آمیز و طبق اصول عدالت و حقوق بین الملل حل نمایند. در این میان، جمهوری اسلامی ایران در اظهار نظر راجع به این قطعنامه، با اعلام نقض مکرّر عهدنامه 1975 الجزایر توسط عراق و قصد و نیّت عراق به تشدید اقدامات خصمانه در مقابل خویشتنداری ایران، تصریح کرد که عراق با برپا کردن یک جنگ تجاوزکارانه در داخل سرزمین ایران و حمله به مراکز حساس کشور برای جمهوری اسلامی، راهی جز دفاع از خود برای حفظ حاکمیت جمهوری اسلامی باقی نگذارده است. جمهوری اسلامی ایران همچنین اعلام کرد مادام که عراق، تمامیت ارضی و حاکمیت ما را زیر پا گذاشته و مأموران عراق در داخل مرزهای ما به اقدامات تجاوزکارانه و خرابکارانه مبادرت می ورزند، قطعنامه نمی تواند مورد قبول ایران واقع شود و هیچ فایده ای در مذاکره مستقیم یا غیر مستقیم در مورد منازعه بین دو کشور نمی بینیم. قطعنامه 479 به دلیل آن که هیچ اشاره ای به متجاوز و آغازگر جنگ نداشته و دو طرف را به یک اندازه مورد خطاب قرار داده، به عنوان ظالمانه ترین و

غیرعادلانه ترین قطعنامه شورا در مورد جنگ عراق علیه ایران به شمار می رود.

_ سقوط سوسنگرد توسط دشمن متجاوز بعثی (1359 ش)

_ عقب راندن دشمن از گیلانغرب (1359 ش)(1)

_ آغاز انتفاضه جدید مسجدالاقصی (1379 ش)(2)

1- در ادامه تجاوز ارتش رژیم بعث عراق به خاک میهن اسلامی، لشکرهای دشمن به قصد تسخیر سر پل ذهاب و گیلانغرب به سوی این شهرها حرکت کردند که با مقاومت نیروهای مردمی مواجه شده و زمین گیر شدند. دشمن پس از این ناکامی، نیروهای خود را برای تصرف نواحی خوزستان راهی جبهه های جنوب نمود.

2- در پی ورود آریل شارون، رهبر حزب تندروی لیکود و عامل کشتار بی رحمانه فلسطینی ها در اردوگاه صبرا و شتیلا به مسجدالاقصی و هتک حرمت این مکان مقدس، فلسطینی های خشمگین در اعتراض به این اقدام، تظاهرات کردند و قیام اسلامی خود را آغاز نمودند. به همین مناسبت، این قیام، انتفاضه مسجدالاقصی نام گرفت. این قیام زمانی آغاز شد که مذاکرات سازش بین صهیونیست های نژادپرست و دولت به اصطلاح خودگردان فلسطین با شکست روبرو شده بود و مردم فلسطین دریافتند که از راه گفتگو و سازش با صهیونیست ها نمی توانند بر حقوق انسانی و اسلامی خود دست یابند. رژیم صهیونیستی در مقابل خروش انسانی فلسطینیان، برای سرکوب انتفاضه، از انجام خشن ترین و وحشیانه ترین شیوه های ضدانسانی خودداری نکرده و از قساوت بارترین روش های ترور و کشتار استفاده نموده است. انتفاضه مسجدالاقصی و انقلاب سنگ به همگان این پیام را فهماند که ریشه صهیونیسم و نژادپرستی در سرزمین اسلامی فلسطین، خواهد خشکید.

7مهر

7مهر

_ اعتصاب کارکنان راه آهن و سازمان آب تهران در اعتراض به رژیم پهلوی (1357 ش)

_ شهادت روحانی مبارز «سیدعبدالکریم هاشمی نژاد» توسط منافقین کوردل (1360ش)(1)

1- شهید حجت الاسلام و المسلمین سید عبدالکیم هاشمی نژاد در سال 1311 شمسی 1351 ق در خانواده ای متدیّن در «بهشهر» مازندران دیده به جهان گشود و از 14 سالگی در محضر آیت اللّه کوهستانی و سپس در قم به مدت چهارده سال نزد آیات عظام: سید حسین بروجردی و امام خمینی رحمه الله به تحصیل علوم دینی پرداخت. وی در دوران مبارزات اسلامی ملت ایران به رهبری امام خمینی رحمه الله با خطبه ها و سخنرانی های حماسی و آتشین خویش، در نشر افکار انقلابی اسلام و افشای ماهیّت رژیم پهلوی، تمامی توان خود را به کار برد و در این راه متحمّل سختی ها و شکنجه های ایادی رژیم گردید. وی از ابتدای مبارزه تا پیروزی انقلاب اسلامی، چندین بار دستگیر و به زندان های طولانی مدت محکوم گردید. این مجاهد انقلابی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به عنوان نماینده استان مازندران در مجلس خبرگان قانون اساسی انتخاب شد، در تدوین قانون اساسی و به خصوص در جهت تثبیت اصل ولایت فقیه، زحمات بسیاری کشید. حجت الاسلام هاشمی نژاد پس از پایان دوره مجلس خبرگان و تدوین قانون اساسی، مقام دبیری حزب جمهوری اسلامی مشهد را به عهده گرفت و از این پایگاه، حملات مداوم خود را متوجه نفاق حاکم بر بعضی مکان های دولتی و ارتجاع کرد و با ضد انقلاب به مبارزه سختی پرداخت. وی با شروع جنگ تحمیلی، در جبهه های غرب و جنوب حضور یافت و با سخنرانی های پرشور خود، در بالابردن روحیه رزمندگان، نقش بسزایی ایفا کرد. آن شهید بزرگوار، پشتوانه محکمی برای انقلاب بود، از این رو نقشه ترور وی طرح شد و در سالروز شهادت امام جواد(ع) در هفتم مهر 1360 در چهل ونه سالگی به دست یکی از منافقین کوردل، بر اثر انفجار نارنجک به شهادت رسید. بدن پاره پاره این

شهید عالی مقام پس از تشییع باشکوه مردم، در جوار مرقد منور امام رضاع به خاک سپرده شد.

ص:463

_ رحلت آیت اللّه «محمد حسن صافی اصفهانی» زعیم حوزه علمیه اصفهان (1374 ش)(1)

_ افتتاح شبکه اطلاع رسانی مرکز تحقیقات مطالعات و سنجش برنامه ای در صدا و سیما(1376 ش)

_ کشف بزرگترین میدان نفتی ایران با ظرفیت 26 میلیارد بشکه در حوالی اهواز (1378 ش)

_ روز آتش نشانی و ایمنی

8مهر

8مهر

_ تأکید «امام خمینی» رحمه الله در نجف در ردّ هرگونه مذاکره با رژیم پهلوی (1357 ش)

_ عملیات کوچ ایذایی در منطقه سلیمانیه توسط سپاه (1359ش)

_ شهادت سرداران اسلام «فکوری، فلاحی، نامجو، کلاهدوز و جهان آرا» در سانحه هوایی (1360

1- آیت اللّه محمد حسن صافی اصفهانی در سال 1298ش 1338ق در اصفهان زاده شد وی پس از پشت سر گذاشتن تحصیلات جدید، به فراگیری دانش های دینی روی آورد و پس از مدتی اقامت در اصفهان و قم، به نجف اشرف عزیمت نمود. آیت اللّه صافی در نجف در محضر استادان نامداری همچون شیخ محمد علی کاظمینی، سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی استفاده های وافر بُرد و در مدت اقامت 27 ساله در نجف، مبانی فقهی، فلسفی و اخلاقی خود را استوار ساخت. ایشان در 50 سالگی به اصفهان بازگشت و به تدریس، امامت جماعت، پرورش شاگردان و ارشاد مردم پرداخت. آیت اللّه صافی بعدها ریاست حوزه علمیه اصفهان را به عهده گرفت و منشأ خدماتی گردید. این فقیه بزرگوار تألیفات متعددی به نگارش درآورد که تطبیق بین

اقتصاد اسلامی و اقتصاد سوسیالیسم و کاپیتالیسم و نیز تقریرات دروس فقه و اصول از آن جمله اند. ایشان همچنین بر فقه، اصول، کلام، تاریخ، تفسیر، فلسفه و اقتصاد چیرگی تام داشت. این عالم ربانی سرانجام در هفتم مهر 1374 برابر با سوم جمادی الاول 1416 ق در هفتاد و شش سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییعی باشکوه، در کنار مرقد علامه مجلسی به خاک سپرده شد.

ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سید محمد صادق لواسانی» یار دیرین امام خمینی رحمه الله (1369 ش)(2)

1- پس از پایان موفقیت آمیز عملیات ثامن الائمه، پنج تن از فرماندهان رده بالای ارتش و سپاه، جهت تقدیم گزارش به حضرت امام خمینی ره فرماندهی معظم کل قوا، عازم تهران می شوند. به این منظور، یک فروند هواپیمای سی 130 با چهل نفر سرنشین و 27 مجروح و 32 تن از شهدای عملیات ثامن الائمه از فرودگاه اهواز به مقصد تهران به پرواز در آمد. اما این هواپیما در 30 کیلومتری فرودگاه مهرآباد در جنوب غربی کهریزک دچار سانحه گردید. خلبان سعی نمود هواپیما را در همان منطقه به زمین بنشاند که پس از طی مسافت 270 متری، بال چپ هواپیما به زمین اصابت می کند. هواپیما متلاشی شده و آتش می گیرد که در نتیجه 49 نفر از سرنشینان هواپیما از جمله این پنج فرمانده به شهادت رسیدند که عبارتند از: سرلشکر ولی اللّه فلاحی، جانشین ستاد مشترک ارتش، سرتیپ موسی نامجو، وزیر دفاع و نماینده امام در شورای عالی دفاع و فرمانده دانشکده افسری، سرتیپ جواد فکوری، فرمانده نیروی هوایی و وزیر دفاع و مشاور در ستاد مشترک ارتش، یوسف کلاهدوز، قائم مقام سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و برادر محمدعلی جهان آرا، فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی خرمشهر.
2- آیت اللّه سید محمد صادق لواسانی در حدود سال 1285 ش 1324 ق در خاندانی عالم در نجف اشرف به دنیا آمد. وی در نوجوانی به همراه پدر به همدان رفت و پس از مدتی برای ادامه دروس حوزوی راهی اراک شد. آیت اللّه لواسانی در هفده سالگی پس از تأسیس حوزه علمیه قم به این شهر هجرت کرد و پس از مدتی با حضرت امام خمینی، هم حجره و هم بحث شد. ایشان در قم از محضر استادان بزرگواری همچون حاج شیخ عبدالکریم حائری، سید محمد تقی خوانساری، سید محمد حجت، محمدعلی شاه آبادی و میرزاجواد آقا ملکی تبریزی دروس خارج فقه و اصول، عرفان، سیر و سلوک و حکمت و فلسفه را فراگرفت و سپس در نجف در پای درس بزرگانی چون آقاضیاءالدین عراقی و میرزا ابوالحسن مشکینی به تلمذ نشست. آیت اللّه لواسانی در سال 1314ش از طرف مراجع بزرگ قم به تولیت مدارس فیضیه و دارالشفا منصوب شد و این دو

حوزه علمیه را به مدت شش سال به بهترین وجه اداره کرد. این عالم مجاهد پس از آغاز نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی، بارها حمایت قاطع خود را از امام عنوان کرده و پس از تبعید ایشان به ترکیه، به نمایندگی تام الاختیار آن حضرت در تهران منصوب گردید. فعالیت های آیت اللّه لواسانی پس از مدتی برای رژیم گران آمد و ایشان را به مدت سه سال به منطقه هشت پر در طالش تبعید کردند. وی بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، بی هیچ نام و عنوانی در کنار امام قرار گرفت و تا آخرین لحظه پشتیبان آن حضرت بود. این مرد الهی سرانجام در 8 مهر 1369 ش برابر با نهم ربیع الاول 1411 ق در 84 سالگی دارفانی را وداع گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

_ تصویب نشان «امام خمینی» رحمه الله به عنوان عالی ترین نشان دولت جمهوری اسلامی ایران (1378 ش)

_ روز بزرگداشت مولانا جلال الدین محمد بن بهاء الدین معروف به مولوی(1)

_ روز جهانی ناشنوایان (برابر با 30 سپتامبر)

1- جلال الدین محمد بن بهاء الدین محمد، معروف به مولانا، مولوی، ملای روم و جلال الدین رومی، در سال 604ق در بلخ به دنیا آمد. در کودکی با پدرش بهاءالدین محمد معروف به بهاء ولد، مقارن حمله مغول به آسیای صغیر ترکیه امروزی رفت و با خاندانش در قونیه مستقر شد. مولوی پس از فراگیری علوم از پدر و دیگر استادان قونیه و شام به تدریس پرداخت. وی بعدها با عارفی واصل و بزرگ به نام شمس الدین محمد تبریزی در قونیه ملاقات کرد و از نَفَسِ گرم او چنان به تاب و تب افتاد که دیگر تا دم واپسین، سردی نیافت و هیچ گاه از ارشاد سالکان و افاضه حقایق الهیّه باز نایستاد. از این دوره پرشور که سی سال از پایان حیات مولوی را شامل می شود، آثار بی نظیری از این استاد بزرگ به وجود آمد. در مثنوی معنوی که آن را به حق باید یکی از بهترین نتایج اندیشه و ذوق فرزندانِ آدم و چراغ فروزانِ راه عرفان دانست، مولوی، مسائلِ مهم عرفانی، دینی و اخلاقی را مطرح کرده و هنگام توضیح، به بیان آیات و احادیث و امثال مبادرت می جوید. غیر از مثنوی، غزل های مولوی به منزله دریای جوشانی از عواطفِ حاد و اندیشه های بلند شاعر است که با نشیب و فراز همراه است. همچنین کتبِ فیه ما فیه، مکاتیب و مجالس سبعه از جمله آثار منثور مولانا است. مولاناَ جلال الدین رومی، سرانجام در سال 672 ق در 68 سالگی به وصال معبود شتافت و پس از تشییع و نمازی با شکوه، در قونیه به خاک سپرده شد. مزار او در ترکیه، زیارتگاه دوستداران ادب پارسی و عرفان اسلامی است.

ص:466

_ روز جهانی دریانوردی

9مهر

9مهر

_ مرگ «عبدالحسین تیمور تاش» وزیر مستبد دربار رضاخان پهلوی (1312 ش)(1)

_ اعتصاب غذای روحانیون در پاریس در اعتراض به تبعید غیرقانونی «امام خمینی» رحمه الله (1356 ش)

_ اعتصاب گسترده دانش آموزان، دانشجویان و معلمان سراسر کشور بر ضد رژیم پهلوی(1357 ش)(2)

1- عبدالحسین تیمور تاش ملقب به مُعَزِّزُ المُلک و سردار معظم خراسانی در حدود سال 1260 ش در بجنورد در استان خراسان به دنیا آمد. وی پس از انجام تحصیلات، به همراه پدرش به روسیه رفت و به مدت شش سال در مدرسه نظام تحصیل کرد. از آن پس به ایران بازگشت و پس از آن که مدتی در سمت مترجم فعالیت نمود، در امور دولتی به پیشرفت هایی نائل آمد. وی بعدها به وکالت مجلس و ولایت خراسان رسید و چندین بار در مناصب گوناگون جابجا شد. تیمور تاش پس از کودتای رضاخان، از طرفداران او گردید و در تمام بازی های سیاسی که برای خلع احمدشاه صورت گرفت، دخالت داشت. سردار معظم، پس از سلطنت رضاخان پهلوی به وزارت دربار رسید و دارای نفوذ فراوانی در ارکان قدرت شد. تیمور تاش به عنوان دست راست رضاخان، این اختیار را داشت که هر که را می خواهد به نخست وزیری معرفی کند، نخست وزیری که در واقع رییس دفترِ وزیر دربار بود. در این سال ها تیمورتاش به عنوان شخص دوم مملکت، همه کاره و فعّال مایشاء بود. تیمور تاش بسیار تلاش کرد که شغل وزارت دربار را از یک مقام تشریفاتی به بالاترین مرجع تصمیم گیری کشور ارتقا دهد و همه نظراتش را در سیاست داخلی و خارجی ایران اعمال نماید. در سال 1310 و پس از شکست مذاکرات نفت ایران و انگلیس، روزنامه های لندن درصدد نابودی او برآمدند. بنابراین با حیله گری وانمود کردند که چون شاه پیر است و ولیعهد کودک، بنابراین تیمور تاش

جانشین رضاخان خواهد شد. این موضوع به رضاخان، بسیار گران آمد و پس از مدتی او را از وزارت دربار کنار نهاد و پس از مدتی محاکمه و زندان، او را در 9 مهر 1312 ش با ذلت به قتل رساند. وی از نظر اخلاقی، سیاستمداری فاسد، هوسران و عیاش بود و تمام تلاش او، در رسیدن به قدرت بیشتر و جلب نظر رضا پهلوی خلاصه می شد. سرانجام او با همان شمشیری نابود شد که به وسیله آن زیسته بود و مرگ دیگران را با آن تدارک می دید.
2- همزمان با وقوع اعتصابات متعدد در سطح مملکت و بازگشایی مدارس در مهرماه 1357، دانش آموزان نیز از حضور در سر کلاس خودداری نموده، به صف مخالفین رژیم پیوستند و با راهپیمایی های گسترده، خواستار بازگشت حضرت امام به کشور شدند. پس از اعتصاب دانش آموزان، معلمان کشور نیز طی اعلامیه ای، اعتصاب خود را آغاز کردند. از آن پس به طور کلی مدارس ایران تعطیل گردید و شاگرد و معلم، عملاً به صحنه مبارزه در خیابان ها وارد شدند. دانشجویان دانشگاه های کشور نیز به صورت متشکل به نهضت پیوستند و کلاس های درس را تحریم نمودند. اعتصاب دانشجویان، فرهنگیان و دانش آموزان به تظاهرات تهران وشهرستان ها جان تازه ای بخشید و نیرویِ عظیم جنبش مردمی را رونق بیشتری داد.

_ عملیات غیوراصلی در جاده حمیدیه _ اهواز، توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی(1359 ش)(1)

_ آغاز عملیات متوسط مسلم بن عقیل(ع) (1361 ش)(2)

1- پس از آغاز هجوم وحشیانه دشمن بعثی به خاک جمهوری اسلامی ایران، لشکرهای دشمن در صدد رسیدن به شهر اهواز و تصرف آن بودند. هر چند مقاومت هایی در شهر بستان و سایر محورها صورت گرفت، لیکن به دلیل سنگینی تهاجم دشمن، نیروهای خودی برای استقرار در مواضع مناسب تر، عقب نشینی کردند. در نتیجه دشمن با یک خیز بلند، خود را به دروازه حمیدیه رساند و شهر اهواز را در معرض تهدید قرار داد. در این وضعیت، 28 تن از برادران پاسدار و بسیجی به فرماندهی شهید غیور اصلی، در حالی که فقط چند قبضه آرپی جی هفت در اختیار داشتند، شبانه آماده یورش به دشمن شده، پس از خروج از شهر، در چند کیلومتری آن، در کنار جاده حمیدیه _ اهواز، به کمین دشمن نشستند. این نیروها در بامداد نهم مهرماه 1359، شلیک هماهنگ به سوی تانک های عراقی را آغاز کردند و باعث وحشت و نگرانی دشمن گردیدند. پس از این عملیات که به گل نشستن و انفجار چندین دستگاه تانک دشمن انجامید، دشمن چند بار اقدام به پیش روی در این محور نمود تا این که سرانجام در حوالی غرب سوسنگرد، زمین گیر شد.
2- عملیات مسلم بن عقیل در تاریخ 9 مهر 1361ش با رمز یا ابوالفضل العباسع در جبهه میانی و در غرب سومار و ارتفاعات مسلط بر شهر مندلی عراق در وسعتی برابر با 150 کیلومتر مربع و با هدف آزادسازی چندین ارتفاع مرزی و انهدام نیروهای دشمن و تصرف ارتفاعات مشرف بر شهرمندلی طی دو مرحله به فرماندهی قرارگاه عملیاتی نجف اشرف انجام شد. این منطقه از جبهه های مهم محسوب می شد و به علت نزدیک بودن به بغداد، از استحکامات زیادی برخوردار بود. رزمندگان اسلام متشکل از ارتش و سپاه با شنیدن رمز مبارک عملیات، هجمه خود را آغاز کرده و پس از عبور از موانع متعدد مین و تله های انفجاری، به سربازان عراقی یورش بردند. در نخستین ساعات حمله، برخی ارتفاعات منطقه به دست توانای رزمندگان اسلام آزاد شد و از لوث وجود بعثیان پاکسازی گردید. در این حال دشمن شکست خورده علی رغم انجام پاتک، با دریافت ضربات کوبنده توسط قوای اسلام، با برجای گذاشتن تلفات بسیار، مجبور

به عقب نشینی شد. نتایج عملیات متوسط مسلم بن عقیل: تلفات نیروی انسانی دشمن: 275 نفر اسیر و 4000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزادی ارتفاعات مشرف به شهر مندلی و پاسگاه های مرزی ایران از جمله قلعه چوق، سومار، میان تنگ و کانی شیخ؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 79 دستگاه انهدامی، هواپیما: 7 فروند انهدامی، خودرو: ده ها دستگاه انهدامی، لودر و بولدوزر: 3 دستگاه انهدامی و 3 دستگاه اغتنامی، کاتیوشا و توپ: 3 قبضه انهدامی و 3 قبضه اغتنامی.

ص:468

_ درگذشت «سراج منیر» محقق عالیقدر پاکستانی (1369 ش)(1)

_ آغاز انتشار روزنامه «ایران نیوز» (1373 ش)

_ رحلت عالم ربانی و حکیم الهی آیت اللّه «سید محمد حسینی» معروف به «آقانجفی همدانی» (1375

1- سراج منیر، محقق و مؤلف بزرگ پاکستانی، در سال 1331 ش 1952 م به دنیا آمد. وی به دلیل علاقه فراوان به فرهنگ، زبان و ادبیات پارسی، در راه نشر این زبان در پاکستان و معرفی شخصیت های معروف ادبی، فرهنگی و فلسفی ایران، خدمات ارزنده ای انجام داد. از جمله اقدامات مؤثر سراج منیر، چاپ کتاب ارزشمند سخنوران ایران توسط مؤسسه مطالعات فرهنگ اسلامی پاکستان بود. او که از بنیانگذاران انجمن فارسی در پاکستان به شمار می رفت، برای تقویت این انجمن، با نمایندگان فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لاهور همکاری وسیعی داشت. سرانجام این اندیشمند و محقق سرشناس پاکستانی در 38 سالگی بر اثر سکته قلبی، در اسلام آباد دارفانی را وداع گفت.

ص:469

ش)(1)

_ روز جهانی سالمندان (برابر با اول اکتبر)(2)

1- آیت اللّه سید محمد حسینی همدانی معروف به آقانجفی همدانی از اعاظم حُکما و عرفای معاصر، در سال 1283 ش 1322 ق در بیت علم و تقوا در نجف اشرف به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر به همدان رفت و در 21 سالگی برای ادامه دروس، رهسپار حوزه علمیه نجف شد. آیت اللّه همدانی در نجف از محضر عالمان نام آوری همچون میرزای نایینی، محمد حسین غروی اصفهانی، سید حسین بادکوبه ای، میرزا علی آقا قاضی طباطبایی و میرزا عبدالغفار مازندرانی، فقه، اصول، کلام و فلسفه را فراگرفت و در این درس ها با آیات عظام: سید ابوالقاسم خویی، سید محمدهادی میلانی و علامه سیدمحمدحسین طباطبایی و... مباحثه می کرد. این عالم ربانی به قدری از لحاظ علمی و فقهی مورد توجه میرزای نایینی واقع شد که به ایشان گواهی اجتهاد داد و آقانجفی نیز به شرف دامادی آن مرجع بزرگ نائل شد. آیت اللّه همدانی پس از اخذ اجازات متعدد اجتهاد از علمای بزرگ نجف، قصد وطن نمود و پس از اقامت 22 ساله در نجف راهی همدان گردید. از آن پس به تدریس و تألیف و ارشاد مردم پرداخت و در همدان ماندگار شد. آقا نجفی همدانی پایبندی خاصی به انجام مستحبات و پرهیز از مکروهات داشت و از آوازه گری و شهرت و ریاست، به شدت احتیاط می کرد. ایشان با توجه به اینکه، علاوه بر فقه و اصول، فلسفه نیز خوانده بود، اندیشه استدلالی و علمی داشت و به شبهات و مشکلات فکری روز توجه می نمود. از آیت اللّه همدانی آثار متعددی به یادگار مانده است که انوار درخشان در تفسیر قرآن در 18 جلد، درخشان پرتوی از اصول کافی در 6 جلد و معاد جسمانی و روحانی از آن جمله اند. سرانجام آن فقیه بزرگ در سحرگاه نهم مهر 1375 ش برابر با پانزدهم جمادی الاول 1417 ق در نودوسه سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییع باشکوهی در همدان و مشهد، در جوار مرقد شیخ بهایی در حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.

2- روز نهم مهرماه، در هر سال به عنوان روز سالمندانام گذاری شده است تا گامی در راستای تکریم این پدران و مادران برداشته شود. دوران سالمندی همانند دوران کودکی یا جوانی، یکی از مراحل زندگی است با این تفاوت که دوران کودکی و جوانی، سرشار از انرژی و تلاش، ولی

دوران سالمندی، همراه با تحلیل قوا و کاهش میزان فعالیت های فیزیکی می باشد. تاقبل از قرن بیست و یکم میلادی، میانگین عمر، بسیار پایین بود. اما بهبود وضع تغذیه و پیشرفت های چشمگیر پزشکی و ارتقای سطح بهداشت، سبب افزایش میانگین عمر گردیده است. وجود شمار روز افزون سالمندان در اکثر کشورها موجب شده که مقامات دولتی و برنامه ریزان اجتماعی، توجه بیشتری به این مسأله ابراز نموده و به وضع مقرراتِ تأمین اجتماعی مطلوب ترِ آنان همت گمارند. همچنین با وجود کمک های مالی فرزندان به ویژه در کشورهای آسیایی، باز هم اتّکای سالخوردگان به تأمین اجتماعی بسیار است و از این رو باز هم حمایت های مادی و معنوی دولت ها را در این زمینه طلب می کند. اگرچه در پرتو تحولات ناشی از انقلاب و به دلیل آداب و رسوم فرهنگی در جامعه ما، کهنسالان از جایگاه ویژه ای برخوردار هستند، اما این بدان معنا نیست که هیچ سالمندی از محیط گرم خانواده اش محروم نمی ماند. زیرا همه ساله، بر شمار سالخوردگانی که به آسایشگاه های سالمندان در سراسر کشور مراجعه می کنند، یا از سوی اطرافیانشان به آنجا سپرده می شوند، افزوده می شود. با این حال، به حکم الهی و فطری و سنت اجتماعی، فرزندان باید حرمت پدر و مادر خود را حفظ کنند و به ایشان احسان نمایند.

ص:470

10مهر

10مهر

_ کشته شدن «کلنل محمدتقی خان پسیان» در خراسان (1300 ش)(1)

1- کلنل محمدتقی خان پسیان، در سال 1271 ش به دنیا آمد. وی پس از آن که وارد نظام شد، به دلیل ابراز رشادت، به سرعت ارتقاء یافت و در سال 1299 ش ریاست ژاندارمری خراسان را بر عهده گرفت. او به خاطر داشتن افکار آزادی خواهانه در میان مردم از نفوذ و اعتبار فراوانی برخوردار بود. پس از کودتای رضاخان در سال 1299 ش، کلنل پسیان، علاوه بر فرماندهی ژاندارمری، حکومت خراسان را که تا آن زمان تحت کنترل قوام السلطنه بود در دست گرفت. اما پس از قدرت یافتن قوام السلطنه، پسیان با وی اختلاف پیدا کرد و کار این اختلاف پس از مدتی بالا گرفت. از این رو، کلنل پسیان با توجه به نفوذ بیگانگان در ایران و نابسامانی اوضاع کشور، برای خارج شدن ایران از زیر نفوذ انگلیس و نیز بهبود وضع مردم، مبارزه با حکومت مرکزی را آغاز کرد و بدین ترتیب، قیام افسران در استان خراسان به وقوع پیوست. در این قیام، کلنل پسیان امور استان را کاملاً در دست گرفت و قوای تحت فرمانش با نیروهای طرفدار دولت مرکزی جنگیدند. سرانجام در یکی از این درگیری ها، محمدتقی خان پسیان، این مبارز خستگی ناپذیر در 31 سالگی کشته شد. با کشته شدن او، قیام افسران خراسان علیه ظلم و جور دولت مرکزی نیز فروکش کرد و قوام، نفسی به راحتی کشید. سرگذشت این سردار آزادی خواه و صدها تن دیگر مانند وی، بیانگر با سابقه بودن دخالت های آشکار و نهان استعمارگران از جمله انگلستان به عنوان استعمارگر پیر در ایران است و گرامیداشت او، خاطره رشادت ها و پایمردی های قهرمانان این مرز و بوم را در مقابل بیگانگان، در یادها زنده نگاه می دارد.

_ وقوع درگیری شدید بین نیروهای بعثی و مدافعان خرمشهر (1359 ش) (1)

_ عملیات سوسنگرد و آزادسازی بستان و سوسنگرد (1359 ش)(2)

1- با آغاز جنگ و پیشروی دشمن به سمت شهرهای خوزستان، خرمشهر نیز در آستانه جنگی خونین قرار گرفت. جمع بندی نیروهای مهاجم و مواجه شدنشان با مقاومت اندک نیروهای خودی در مرز خرمشهر، این تصور را برای آنان به وجود آورده بود که دست یابی به شهر، آسان خواهد بود و مقاومتی از جانب مردم صورت نخواهد گرفت. بدین ترتیب، نیروهای عراقی، حمله خود را به بندر خرمشهر آغاز کردند. عدم حضور مدافعین خرمشهر در بندر، موجب سهولت پیشروی نیروهای دشمن در ابتدای حمله در این محور گردید. مدافعین خرمشهر نیز بلافاصله پس از اطلاع از ابعاد و گسترش تحرکات جدید دشمن، بخشی از نیروهای خود را به داخل بندر اعزام و به حمله و مقاومت در برابر دشمن مبادرت کردند. با این حال نیروهای تقویت شده دشمن، پیشروی خود را به داخل شهر ادامه دادند. روز دهم مهر برای مدافعین خرمشهر، علی رغم سختی و دشواری فراوان، روز موفقی محسوب می شد. در این روز جنگ تانک و نفرات در آستانه خرمشهر در گرفت. مدافعین شهر، بر تانک های دشمن حمله کرده و با پرتاب نارنجک و کوکتل مولوتف، آنها را یکی پس از دیگری منهدم کردند. در این حال دشمن که با تقویت نیروهایش، در نظر داشت، شهر را تصرف نماید، علی رغم تصرف قسمتی از شهر، مجددا متحمل شکست شد و اقدام به عقب نشینی نمود. هرچند شهامت رزمندگان اسلام در تمام دوران مقاومت در خرمشهر، ستودنی و غیرقابل وصف بود، اما روز دهم مهر 59، جلوه دیگری داشت و با شکست ناگوار دشمن، در جمع رزمندگان، جشن و سرور معنوی حاکم شد.
2- در پی تهاجم ارتش مزدور بعث عراق برای مقابله با انقلاب اسلامی در 31 شهریور 1359 و ورود نیروهای نظامی به همراه ادوات سنگین و سبک دشمن در جنوب و غرب کشور، مناطق وسیعی از میهن اسلامی به اشغال آنان درآمد. در این میان، یک لشکر زرهی عراق متشکل از 200 الی 250 تانک، پس از تصرف جاده سوسنگرد _ حمیدیه به اهواز، از مرز بستان عبور کرده و سوسنگرد را به تصرف خود درآوردند. پس از این تجاوز، رزمندگان اسلام در تاریخ هشتم مهر 1359، در عملیاتی، به دشمن حمله

برده و علی رغم عدم تجهیز قوا و کمی نیروها، در برابر نیروهای عراقی مقابله کردند. در ادامه حمله به نیروهای دشمن، تلفات بسیاری بر دشمن وارد آمد به طوری که پس از آن مجبور به عقب نشینی شدند. در این حمله، نیروهای اسلام متشکل از مردم بومی و بسیج، به دشمن امان نداده و در 10 مهر 1359، سوسنگرد را از لوث دشمنان پاک کردند. در این حملات، بیش از هفتاد تانک و خودروی دشمن در کمتر از نصف روز منهدم گردید و تعدادی از نفرات آنان به اسارت درآمدند.

ص:472

_ برگزاری سومین انتخابات ریاست جمهوری و انتخاب آیت اللّه «خامنه ای» به این مقام(1360ش)(1)

11مهر

11مهر

_ شروع به کار تلویزیون در ایران (1337 ش)(2)

1- مردم مسلمان ایران سی و سه روز پس از اقدام جنایتکارانه منافقین در انفجار ساختمان نخست وزیری و شهادت رجایی و باهنر، به پای صندوق های رأی رفته و با حضور شانزده میلیونی خود و با نود و نه درصد آرا، حضرت آیت اللّه سیدعلی خامنه ای را به ریاست جمهوری اسلامی ایران انتخاب کردند. با این انتخابات، یکی دیگر از فرازهای انقلاب اسلامی با پیروزی درخشان امت همیشه در صحنه طی شد و یکی از یاران وفادار انقلاب اسلامی و پیروان روح اللّه به ریاست جمهوری اسلامی ایران رسید. ملت ایران با رأی قاطع در این انتخابات، بار دیگر نشان دادند هرگز میدان مبارزه را خالی نخواهند کرد.
2- با راه اندازی و بهره برداری از نخستین فرستنده تلویزیونی ایران در یازدهم مهرماه 1337 ش تلویزیون ایران، پخش برنامه های خود را آغاز کرد. تلویزیون ایران در ابتدا به صورت یک بخش کاملاً خصوصی اداره می شد که ابتدا در هر روز چهار ساعت برنامه پخش می کرد. این تلویزیون برای گسترش مناطق تحت پوشش خود، در سال 1340 ش فرستنده دیگری در آبادان و یک فرستنده تقویتی در اهواز تأسیس کرد. در اواخر سال 1342ش، تلویزیون ایران از ساختار یک شرکت خصوصی به شرکت سهامی تلویزیون ایران تغییر شکل داد تا این که تلویزیون ملی ایران با امکانات یک استودیو، سه دوربین و دو دستگاه ضبط مغناطیسی در آبان ماه 1345ش، به صورت تلویزیون دولتی و به طور آزمایشی آغاز به کار کرد. در نهایت، سازمان تلویزیون ملی ایران در 29 اسفند 1345ش رسما افتتاح شد و کار خود را وسعت بخشید. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، سازمان رادیو تلویزیون ملی ایران به صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران تغییر نام یافت و با گذشت زمان، فعالیت های این سازمان به صورت افزایش فرستنده و شبکه های رادیویی و تلویزیونی در تهران و

شهرستان ها رو به گسترش نهاد. چنانکه تا به امروز 1382 ش این سازمان دارای 30 مرکز در استان و شهرستان های مختلف ایران، نزدیک به بیست شبکه سراسری رادیویی و تلویزیونی و بیش از پانزده دفتر منطقه ای در کشورهای مختلف جهان و ده ها شبکه رادیویی و تلویزیونی در تهران و شهرستان ها می باشد. همچنین طی سال های اخیر شبکه جهانی جام جم، بخش وسیعی از دنیا شامل قاره آسیا و اقیانوسیه، قاره اروپا و شمال آفریقا و قاره آمریکا را تحت پوشش قرار داده و شبکه جهانی سحر نیز به چندین زبان برنامه پخش می کند. همچنین شبکه خبری و بین المللی العالم از ابتدای سال 1382 فعالیت خود را آغاز کرد که در سراسر جهان قابل دریافت می باشد.

_ ادامه پیشروی دشمن تا 15 کیلومتری اهواز و اشغال منطقه غرب کارون (1359ش)(1)

1- چند روز پس از تجاوز دشمن بعث به جمهوری اسلامی ایران، ارتش عراق با پیشروی در جبهه های جنوب، قصد تصرف شهرهای دزفول، شوش، خرمشهر، آبادان و اهواز را نمود ولی مقاومت های شدید مردمی، مانع این امر گردید. دشمن پس از چند روز پیشروی در جبهه های جنوب، از اشغال این شهرها مأیوس شده و ناجوانمردانه این منطقه را زیر آتش سنگین توپخانه و حملات موشکی خود قرار داد که به شهید و زخمی شدن تعدادی از مردم مظلوم و بی پناه جنوب منجر شد. رژیم عراق در ادامه این تجاوزات، تمام تلاش خود را برای تصرف پایگاه هوایی دزفول به کار گرفت ولی از اشغال آن به خاطر مقاومت های مردمی بازماند و وحشیانه، شهر دزفول را زیر ضربات سهمگین موشک های دور برد خود قرار داد. شهر شوش هم گرچه هرگز به تصرف دشمن درنیامد، اماهمواره با توپخانه دشمن مورد حمله قرار گرفت که در این حملات به مقبره حضرت دانیال نبیع خساراتی وارد گردید.

ص:474

_ درخواست عربستان مبنی بر پشتیبانی اعراب از عراق در جنگ با ایران (1361ش)

- قطع کامل روابط دیپلماتیک ایران و عراق در اوج جنگ تحمیلی (1366 ش)(1)

_ آغاز هفته مبارزه با سرطان (11 تا 17 مهر)

12مهر

12مهر

_ هجرت حضرت امام خمینی رحمه الله از عراق به کویت تحت فشار رژیم بعثی عراق (1357 ش)(2)

1- روابط سیاسی ایران و عراق که پس از امضای قرارداد 1353 ش 1975 م الجزایر، رو به بهبودی می رفت با وقوع انقلاب اسلامی به سردی گرایید و در فاصله یک سال و نیم بعد از پیروزی انقلاب، وقوع حوادث متعدد و درگیری های پراکنده، باعث ایجاد تنش در روابط دو کشور شد. شروع جنگ تحمیلی و حمله سراسری ارتش بعث عراق، از نقاط عطف روابط بین دو کشور به شمار می آید و از دیدگاه روابط بین الملل، منشاء اثر در ارتباطات دیپلماتیک محسوب می گردد. حمله عراق به جمهوری اسلامی ایران در 31 شهریور 1359، اگر چه نقطه اوج این تنش ها به حساب می آمد، اما روابط رسمی دیپلماتیک همچنان برقرار بود و دیپلمات های دو کشور، در طول سال های جنگ، در سفارت دو طرف باقی ماندند، هر چند این حضور در پایین ترین رده ها بود. با این حال در پایان هفتمین سال از جنگ هشت ساله، دو کشور، روابط سیاسی و دیپلماتیک خود را قطع کردند و دیپلمات های ایران و عراق، عازم کشورهای خود شدند.
2- پس از تبعید امام خمینی ره به نجف، ایشان باز هم فریادهای حق طلبانه و ظلم ستیز خود را علیه رژیم، از طریق سخنرانی، ارسال پیام های کتبی و شفاهی به گوش ملت ایران می رساندند و بدین وسیله ماهیت بیدادگری و فساد و وابستگی رژیم را افشا و آشکار می ساختند. امام در حوزه علمیه نجف به تدریس فلسفه سیاسی حکومت اسلامی، تحت عنوان ولایت فقیه، همراه با دروس فقه و اصول پرداختند و شاگردانی برجسته و

هم فکر تربیت کردند. ثمره مجموعه این فعالیت ها، باعث آگاهی و رشد سیاسی روزافزون همه اقشار، اعم از تحصیل کرده ها، روحانیان، بازاری ها، شهری ها، روستایی ها و... گردید. از این رو، رژیم طاغوتی ایران، با اعزام هیئتی به بغداد و مذاکره با مقامات عراقی، خواهان ایجاد محدودیت برای امام بود. تا آنجا که منزل ایشان در نجف، در دوم مهر 1357 ش توسط نیروهای امنیتی عراق محاصره شد و رفت و آمدها، محدود و کنترل گردید. پس از این که دولت بعثی عراق، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی را از فعالیت های سیاسی و مذهبی بر ضد رژیم شاه در کشور عراق منع کرد، ایشان نجف را به قصد اقامت در کشور کویت ترک نمود. اما دولت کویت برای حفظ روابط خود با رژیم شاه از ورود امام به این کشور جلوگیری کرد. بنابراین امام پس از توقفی کوتاه در مرز بصره، به بغداد رفته و روز دیگر عازم پاریس شدند.

_ تقاضای «نُمِیری» حاکم سودان برای اعزام نیرو به عراق برای جنگ با ایران (1361ش)

_ آغاز عملیات «ظفر 2» در منطقه کرکوک عراق توسط سپاه (1366 ش) (1)

_ درگذشت استاد «مرتضی خلج اسعدی» محقق و مترجم معاصر (1375 ش)(2)

1- عملیات ظفر 2، در تاریخ دوازدهم مهر 1366ش، با رمز مبارک لبیک یا حسینع، در منطقه عملیاتی شهر کِفری در استان کرکوک عراق، به منظور پاسخگویی به شرارت های رژیم بعث عراق در بمباران شیمیایی و ویران ساختن روستاهای کردنشین استان های شمالی عراق و نیز با هدف انهدام تأسیسات نظامی و اقتصادی عراق آغاز گردید. رزمندگان تحت امر قرارگاه رمضان، متشکل از نیروی زمینی سپاه و لشکر 9 بدر مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در نخستین ساعات عملیات، ارتفاعات مهم منطقه را به تصرف خود درآوردند و نیروهای دشمن را متلاشی نمودند. رزمندگان لشکر 9 بدر با یک مانور پرتحرک، پس از وارد آوردن تلفات و خسارات سنگین، قرارگاه های دشمن را تصرف کرده و جاده های مهم منطقه را به کنترل خود درآوردند. همچنین در این عملیات ضمن کشته و زخمی کردن بیش از پانصد تن از قوای بعث، ده ها دستگاه تانک و نفربر و سلاح های نیمه سنگین منهدم گردید.
2- استاد مرتضی خلج اسعدی در سال 1331 ش در تهران به دنیا آمد و پس از اخذ مدرک کارشناسی ارشد رشته مطالعات بین المللی از دانشگاه تهران، به کار تحقیق و ترجمه پرداخت. او همراه با کمیته تألیف و ترجمه ستاد انقلاب فرهنگی، به تألیف و تدوین دایره المعارفی در معرفی کشورهای مسلمان پرداخت. استاد خَلج اسعدی علاوه بر فعالیت در تدوین دایره المعارف جهان اسلام، در بسیاری از زمینه های دیگر همچون مقاله نویسی و ویرایش فعالیت می کرد. مرتضی خلج اسعدی پس از پایان دوره دکترای تاریخ و تمدن ملل مسلمان، به تدریس در دانشگاه تهران پرداخت. انجمن آثار و مفاخر فرهنگی در مرداد 1375ش در مراسمی از فعالیت های فرهنگی استاد خلج اسعدی قدردانی کرد. نگارش بیش از یکصد مقاله برای دایره المعارف تشیع و دانشنامه جهان اسلام و مجلات نشردانش،

معارف حکمت، کیهان فرهنگی و آینه پژوهش، از دیگر خدمات علمی این محقق و مترجم معاصر می باشد. همچنین کتب بیت المقدس، جنگ های صلیبی، ایران، اسلام و تجدد و... از جمله آثار اوست. مرتضی خلج اسعدی در 44 سالگی درگذشت.

ص:476

13مهر

13مهر

_ انتقال حضرت امام خمینی رحمه الله از ترکیه به عراق (1344 ش)(1)

1- وضع بحرانی و در حال انفجار کشور که از ادامه تبعید رهبر نهضت اسلامی ایران ناشی می شد از یک سو، و عدم تمایل دولت ترکیه به ادامه زندانبانی خود از سوی دیگر، رژیم پهلوی را بر آن داشت که تبعیدگاه امام را تغییر دهد. از این رو، طی مذاکره سرّی با دولت عراق در قبال این تعهد که دولت ایران دخالتی در سرنوشت، آزادی و مدت اقامت امام در عراق نداشته باشد، عراقی ها با انتقال امام به عراق موافقت نمودند. ورود امام در 13 مهر 1344ش به عراق پس از یازده ماه اقامت در ترکیه، که ابتدا به صورت ناشناس انجام گرفت، استقبال گرم و پرشور و بی سابقه ای را به دنبال آورد. حضرت امام پس از یک توقف کوتاه در کاظمین، برای زیارت مرقد مطهر امام هادیع و امام عسگری(ع) رهسپار سامرا شدند و با استقبال باشکوه مردم و حوزه علمیه سامرا مواجه گردیدند. روز بعد کربلا یکپارچه برای استقبال ازامام آماده شد و ایشان یک هفته بعد با استقبال بی سابقه مردم و حوزه علمیه نجف وارد این شهر شدند. هدف رژیم شاه از تغییر محل تبعید امام آن بود که با توجه به شرایط خاص و سنّتی حوزه علمیه نجف که هر تازه واردی در آن هضم می شد، آوازه امام را از این طریق به خاموشی بکشانند. اما حضرت امام با ادامه مبارزات خود، رهبری نهضت اسلامی را به شکلی دیگر پیگیری کرده به طوری که رژیم بغداد مجبور به ایجاد فشار علیه ایشان و فراهم آوردن زمینه های خروج امام از این کشور گردید.

_ امضاء قرارداد تأسیس کارخانه ذوب آهن بین دولت ایران و شوروی در تهران (1344 ش)

_ هجرت تاریخی حضرت «امام خمینی» رحمه الله از عراق به پاریس (1357 ش)(1)

_ حمله سنگین متجاوزان بعثی به شهر خرمشهر (1359 ش)(2)

1- سیزده سال پس از ورود حضرت امام خمینی ره به عراق و اقامت در نجف اشرف، به دنبال فشارهای دولت بعثی این کشور برای محدود کردن فعالیت های سیاسی ایشان، حضرت امام خمینی ره، با چند تن از نزدیکان، صبح روز 12 مهر 1357ش به سوی کشور کویت مهاجرت کرد. ولی دولت این کشور از ورود ایشان، با وجود داشتن ویزا، جلوگیری نمود. از این رو، ساعاتی را در مرز ماندند. در ساعات پایانی این روز، مأموران مرزی عراق به امام اطلاع دادند که بازگشتشان به نجف بلامانع است. اما امام از بازگشت به نجف خودداری کردند و شب را در بصره گذرانده، تصمیم گرفتند به پاریس بروند. عراقی ها نیز موافقت خود را اعلام کردند. عصر روز سیزدهم مهر 57، امام و همراهان به بغداد منتقل شده و روز بعد، این مهاجر بزرگ با کاروان کوچک همراهش، برای خدا، به سوی خدا و در راه خدا، هجرتی تاریخی و سرنوشت ساز را آغاز نمود و معظم له در محله «نوفل لوشاتو» در حومه پاریس اقامت گزید. در مدت اقامت چهارماهه امام در پاریس، نوفل لوشاتو، به مهم ترین مرکز خبری جهان تبدیل شده بود. حضرت امام تا چند روز پیش از پیروزی انقلاب اسلامی ایران در همین مکان به سر برده و ملت مسلمان ایران را در سرنگونی رژیم شاهنشاهی، رهبری می نمودند.
2- با شکست متجاوزان بعث در نبرد با مدافعان خرمشهر در دهم مهر 1359، نیروهای دشمن ضمن سازمان دهی و استقرار در مواضع جدید، تلاش اصلی خود را جهت ممانعت از توقف به هر شکل ممکن متمرکز نمودند. بدین منظور، دشمن مصمم بود پیشروی را هرچند در قالب خیزهای کوتاه، ادامه دهد. لذا بر اساس طرح ریزی جدید، در سپیده دم 13 مهر 59، تهاجم سنگینی را آغاز کرد و پس از تلاش فراوان، تنها موفق به پنجاه متر پیشروی در داخل بندر خرمشهر گردید و ضمن تحمل ضایعات فراوان و یورش رزمندگان اسلام به قرارگاه دشمن، دشمن را از پیشروی

باز داشت. دشمن برای تصرف خرمشهر چند مشکل عمده داشت که عبارتند از: عدم شناخت دقیق از اوضاع داخل شهر، حضور رزمندگان اسلام در داخل شهر و مشکلات ناشی از مقاومت آنان و نیز هراس دشمن از جنگ شهری و خالی شدن پشتِ سر یگان ها، در صورت ورود به داخل شهر و امکان دور خوردن و محاصره نیروها در داخل شهر و نیز احتمال تفرقه و جدا شدن یگان ها از یکدیگر. و در نهایت با تهاجم بی رحمانه مزدوران بعثی به شهر خرمشهر، این شهر قهرمان در چهارم آبان 1359 پس از سی و پنج روز مقاومت، به اشغال متجاوزین عراقی درآمد.

ص:478

_ روز جهانی معلّم

_ روز نیروی انتظامی(1)

14مهر

14مهر

_ برگزاری اولین جلسه مجلس شورای ملی پس از پیروزی نهضت مشروطه (1285 ش)(2)

1- از سال 1378 با درخواست نیروی انتظامی و تصویب مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا زمان برگزاری هفته نیروی انتظامی از تیرماه به مهرماه هر سال انتقال یافت. قبلاً 27 تیر به مناسبت سالروز تصویب قانون ادغام نیروی انتظامی به نام روز نیروی انتظامی و سپس هفته آخر تیرماه به نام هفته نیروی انتظامی نامگذاری شده بود و در این روز و هفته، مراسم ویژه ای برای بزرگداشت این نهاد انتظامی برگزار می گردید. ولیکن بعد از بررسی ها و جمع بندی نظرات و دیدگاه ها و پیشنهادهای مختلف مقرر شد هفته نیروی انتظامی در مهر ماه، برگزار شود. از جمله عللی که برای این امر ذکر شد تعطیلی مدارس و دانشگاه ها و آموزشگاه ها بود، که طیف عظیم جوانان و نوجوانان کشور را تشکیل می دهند و نیروی انتظامی اصلی ترین برنامه های خود را در ارتباط با این قشر تهیه و تدارک می بیند و با تعطیلات تابستانی امکان ارتباط مناسب و برنامه ریزی مطلوب برای آنها وجود نداشت، دیگر اینکه با توجه به درجه حرارت بالا در فصل تابستان امکان اجرای برنامه های مختلف برای همه اقشار مردم و در همه مناطق کمتر امکان پذیر بود.
2- به دنبال فراگیر شدن نهضت مشروطه ایران و صدور فرمان مشروطیت توسط مظفرالدین شاه قاجار، انتخابات مجلس شورای ملی انجام گرفت و جمعا 200 نفر به مدت دو سال به این سمت انتخاب شدند. از نکات قابل توجه در فرمان های مظفرالدین شاه که بر اثر فشار مردم و اوج گیری نهضت، مجبور به آن گردید، این است که در دستخط اول، وعده تشکیل مجلس شورای ملی داده شده بود ولی در دستخط دوم، به دلیل خواست مردم، مجبور به دستور تشکیل مجلس شورای اسلامی گردید. این

می تواند نشانگر تاکید مردم و نمایندگان نهضت و صفوف اول مبارزه بر خواسته های اسلامی باشد که با کارشکنی های عوامل دربار و فرنگ رفته ها، سرانجام در عمل دچار تحریف گردید. این انتخابات بر طبق نظامنامه، صنفی بود و طبقات شاهزادگان، اعیان و اشراف، مالکین، بازرگانان، اصناف و علما و طلاب، برای خود در مجلس نماینده برگزیدند. سرانجام اولین جلسه مجلس شورای ملی، با حضور نمایندگان مجلس، علمای اعلام، شاهزادگان، سفرای کبار و وزرای مختار، سایر بزرگان پایتخت و مقامات حکومتی و اداری در چهاردهم مهر 1285 ش برابر با 18 شعبان 1324 ق در کاخ گلستان تشکیل گردید. در این مراسم، شاه علیل و مریض را با زحمت آوردند و بر کرسی نشاندند. وی که روزهای آخر عمر را می گذراند، با صدای ضعیف و لرزان گفت: «ده سال است آرزوی این روز را داشتم، الحمدالله که به مقصود خود رسیدم.» پس از آن، انتخابات داخلی مجلس انجام گرفت و کار آن آغاز شد. در اولین دوره مجلس شورای ملی، هیئتی مأمور تدوین قانون اساسی گردید و قانون مزبور به اسم نظامنامه سیاسی در 51 اصل، تهیه و تنظیم و پس از تصویب نمایندگان به تأیید شاه رسید. مجلس اول در واقع یک مجلس انقلابی بود و در استقرار اصول عدالت و قطع نفوذ متنفذین و مستبدین اهتمام بسیار نمود.

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «سید محمد فیروز آبادی یزدی» (1305 ش)(1)

_ افتتاح آخرین دوره مجلس سنا و شورای ملی (1357ش)(2)

1- آیت اللّه سید محمد فیروز آبادی یزدی نجفی در حدود سال 1237 ش 1275 ق در فیروز آباد یزد به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات مقدماتی راهی نجف اشرف شد و از محضر حضرات آیات آخوند خراسانی و سید محمد کاظم یزدی استفاده های وافر بُرد. وی از آن پس به تدریس و تألیف روی آورد و در نجف ماندگار گردید. برخی از تألیفات ایشان از این قرارند: حاشیه بر عروه الوثقی، مجموعهُ الاحادیث الاخلاقیه و المواعظ و نیز کتاب الطهاره و الصلوه. سرانجام این عالم ربانی در سال 1305 ش برابر با آخر ربیع الاول 1345 ق در 68 سالگی در سامرا درگذشت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.
2- از زمان وقوع انقلاب مشروطه در ایران تا پیروزی انقلاب اسلامی، مجلس شورای ملی 24 دوره از عمر خود را سپری نمود. در مراسم افتتاحیه هر دوره شاه ایران به عنوان فرد اول مملکت به نطق افتتاحیه می پرداخت و در آن ضمن ترسیم سیاست های آینده کشور جهت بهبود رفاه اقتصادی و گسترش آزادی های سیاسی وعده هایی می داد با این حال همه ملت و حتی مسئولان مملکتی می دانستند که هم مجلس شورا و مجلس سنا جنبه سمبلیک و صوری دارد و هیچ گونه کارایی و توانایی برای رسیدگی به اوضاع مملکت را ندارند و همه سخنان شاه چیزی جز سخنرانی نیست. با این حال، مجلس در آغاز دوره بیست و چهارم همانند سایر دوره ها شاهد سخنرانی افتتاحیه محمدرضا پهلوی بود و این همزمان با روند رو به رشد تظاهرات و راهپیمایی ها علیه شاه و حکومت شاهنشاهی در سراسر ایران بود. در آخرین اجلاسیه مجلسین که بر خلاف همیشه هیچ کدام از اعضای خاندان سلطنتی حضور نداشتند شاه در نطق خود ضمن اشاره به اجرای سیاست توسعه آزادی های دموکراتیک و ایجاد فضای بازتر سیاسی به وقوع اشتباهات و سوء استفاده هایی که باعث ایجاد نارضایتی ها شده بود، اعتراف نمود. با این حال 4 ماه بعد با درهم پیچیده شدن طومار حکومت پهلوی، نهادهای صوری مشروطه نیز به تاریخ پیوست.

ص:480

_ تأسیس ستاد پشتیبانی و امداد جنگ به فرمان امام خمینی رحمه الله (1359 ش)

_ واگذاری بندر عقبه در اردن به عراق برای انجام تدارکات جنگ علیه ایران (1359 ش)(1)

_ روز دامپزشکی

15مهر

15مهر

1- با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، شاه حسین پادشان وقت اردن، طی سفری 24 ساعته به عراق، حمایت کامل خود را از صدام حسین اعلام نمود. وی در این سفر اظهار داشت: کشورهای عربی یکی هستند و یک سرنوشت دارند و بنابراین باید در حمایت از عراق متحد باشند. در پی این سفر، نخست وزیر اردن نیز دستور داد کلیه وسایل نقلیه این کشور جهت حمل غذا و لوازم نظامی و غیرنظامی به عراق بسیج شوند. با آغاز رسمی جنگ عراق علیه ایران در 31 شهریور 1359 ش و ناامنی در منطقه اروندرود، دولت اردن، بندر عقبه این کشور در دریای سرخ را در اختیار عراق قرار داد تا کمک های نظامی خارجی از این بندر به عراق منتقل شوند. از سوی دیگر همزمان با آغاز جنگ، شاه حسین طی فرمانی، دستور استقرار چهل هزار نیروی نظامی این کشور در مرز عراق را صادر کرد تا در صورت لزوم به کمک عراق بشتابند.

_ امضای متمم قانون اساسی توسط محمدعلی شاه قاجار (1286 ش) (1)

_ تعیین رنگ پرچم کشور ایران (1286 ش)(2)

1- با اوج گیری نهضت مشروطیت ایران و مبارزات همه جانبه مردم و روحانیت، مظفرالدین شاه قاجار مجبور شد تا با خواست مردم موافقت کرده و در چهاردهم مرداد 1285 ش ضمن صدور فرمان مشروطه، دستور تشکیل مجلس شورای ملی را صادر نماید. از آن پس، متن قانون اساسی مشتمل بر 51 اصل با نام نظامنامه سیاسی، تنظیم شد و در 8 دی 1285 به امضای شاه رسید. صرف نظر از ماهیت و محتوای این قانون اساسی که مبتنی بر خواسته های واقعی مردم نبود، اصولاً بدون وقت کافی و با عجله و عمدتا در جهت مسائل مجلس شورای ملی تدوین شده بود و بسیاری از مسائل مهم و اساسی، و دیگر حقوقی را که در قانون اساسی مطرح می شود، دارا نبود. این قانون بیشتر به آیین نامه مجلس شباهت داشت و تامین کننده نیاز فوری ملت در زمینه به دست گرفتن اختیارات و حقوق سیاسی از طریق تشکیل مجلس شورای ملی بود. از سوی دیگر، روشنگری روحانیت که در صف مقدم نهضت و مبارزات مشروطیت بود، علی رغم کارشکنی های مداوم درباریان و غرب زده های فریب خورده، شرایط و جوّی را به وجود آورد که پس از مرگ مظفرالدین شاه، در همان آغاز سلطنت محمد علی میرزا کمیسیونی به منظور تهیه متمم قانون اساسی در مجلس شورای ملی تشکیل شد. این کمیسیون که مرکب از پنج نفر بود، متنی را بر اساس قانون اساسی بلژیک و فرانسه و بالکان تهیه کرد که قابل قبولِ همه نمایندگان مجلس نبود. می توان گفت اگر مقاومت آیت اللّه شیخ فضل اللّه نوری در پافشاری بر افزودن ماده ای در متمم قانون اساسی مبنی بر نظارت پنج تن از علمای طراز اول هر عصر برای جلوگیری از تصویب قوانین مخالف اسلام در مجلس نبود و این ماده به تصویب نمی رسید، متمم قانون اساسی بیش از آن چه که بود، رنگ غربی به خود می گرفت. پس از پایان کار، متمم قانون اساسی در 107 اصل برای امضا تقدیم شاه گردید. محمدعلی شاه، ابتدا در امضای این قانون وقت کشی می کرد اما با درخواست های مکرر مردم از نمایندگان و تلگراف های علمای نجف مبنی بر امضای متمم، سرانجام شاه ناگزیر شد

که آن را در پانزدهم مهرماه 1286 ش برابر با 29 شعبان 1325 ق امضا نماید.
2- دِرَفْشْ، بیرَق، عَلَم، لَواء یا رایَت به معنی پرچم از دیرباز مورد استفاده بوده و از آن به عنوان علامت معیّن شاه، حکمران، فرمانده نیرو و لشکریان استفاده می شده است. اندازه و رنگ بیرق ها از دوران کهن تفاوت های متعددی داشته ولی گزینش رنگ های سه گانه سبز، سفید و قرمز را مربوط به دوران ناصرالدین شاه قاجار دانسته اند. در نهایت در جریان انقلاب مشروطیت این سه رنگ تثبیت شد و از این پرچم برای ساختمان های دولتی و یادمان های سلطنتی، قلعه ها و بنادر و هر آن چه به دولت و سلطنت مربوط بود استفاده می کردند. با تدوین قانون اساسی مشروطه، رنگ پرچم ایران معین گردید که بر اساس اصل پنجم متمم این قانون، رنگ سبز در پرچم ایران به عنوان نشانه دین اسلام و مذهب شیعه و نیز خرّمی کشور و صفای روح و باطن؛ رنگ سفید نشان صلح خواهی، دوستی و آرامش طلبیِ ملت ایران؛ و قرمز نشان مشروطیت ایران و آمادگی ملت برای دفاع از استقلال و آزادی به قیمت ریخته شدن خون فرزندان خود، به کار رفته است. ابعاد و شکل دقیق پرچم ایران در سال 1336 ش دوباره تعیین شد و تا انقلاب اسلامی ایران بدون تغییر با همان شیر و خورشید و گاهی تاج پهلوی، باقی ماند. پس از انقلاب، نشانِ پرچم جای خود را به طرحی شبیه به واژه «اللّه » داد که مانند لاله سرخی است که از خونِ شهیدان انقلاب سربرآورده و چهار قسمت آن شبیه هلال و جزء قائم میانی، یادآور شمشیر به نشانه قدرت و ایستادگی ملت مسلمان ایران است و مجموعا کلمه توحید لااله الا اللّه را تشکیل می دهد. همچنین عبارت «اللّه اکبر» 22 بار در حاشیه پائین نوارِ سبز و حاشیه بالای نوار قرمز که نشانه و نماد 22 بهمن 1357، روز پیروزی انقلاب اسلامی ایران است، تکرار شده است.

ص:482

_ کناره گیری عوام فریبانه «رضاخان سردار سپه» از مقام وزارت جنگ (1301 ش)(1)

1- در واپسین سال های سلطنت سلسله قاجاریه، رضاخان به عنوان وزیر جنگ، خود را والاترین مقام نظامی می دانست و مخالفت احدی را بر نمی تافت. او مدت ها در صدد ادغام نظمیه در قزّاق خانه بود ولی با مخالفت دولت های وقت مواجه می شد. در این ایام درگیری هایی در چند منطقه تهران روی داد که به مرگ چند تن انجامید. نمایندگان مجلس که به اقدامات رضاخان سردار سپه بدگمان بودند او را عامل پنهانی این توطئه می شناختند. از این رو برخی نمایندگان مجلس، در گفتارهای خود، سخت بر سردار سپه تاختند. این موضوع برای سردار سپه بسیار گران آمد. به همین علت برای قدرت نمایی به مخالفان نقشه ای طرح کرد و در نیمه مهر 1301ش، در سخنرانی مفصل خود در وزارت جنگ، کناره گیری خود را اعلام نمود. پس از این اقدام، از سوی قوای نظامی شورش هایی در تهران و شهرستان ها صورت گرفت. این آشوب ها به دستور رضاخان و به منظور تفهیم این امر به مردم و رهبرانشان بود که قوای نظامی باید فقط با فرماندهی رضاخان اداره شوند و هر مخالفتی با سردار سپه، مخالفت با تمام تشکیلات نظامی تلقی می شود و باید با خشونت سرکوب گردد. در همین روز، چندین واحد نظامی به رژه در مقابل مجلس و مناطق حساس تهران پرداختند و خواستار بازگشت رضاخان به وزارت جنگ شدند. این حادثه که ماهیت حقیقی رضاخان و نیات خطرناک او را بر سیاستمداران آگاه روشن می ساخت، سرانجام با بازگشت دوباره به وزارت جنگ و در نهایت اخذ فرمان ریاست کابینه، به میل رضاخان در سوم آبان 1302ش، ادامه یافت.

_ آغاز اعتصاب سراسری معلمان در اعتراض علیه رژیم سفاک پهلوی (1357 ش)

_ اعلام حمایت عربستان از کشورهای منطقه در صورت گسترش جنگ ایران و عراق (1359ش)

_ انتشار طرح جمهوری اسلامی ایران برای امنیت منطقه در جریان جنگ تحمیلی (1365 ش)(1)

1- با طولانی شدن جنگ و گسترش دامنه پیروزی های نظامی ایران به ویژه پس از فتح فاو در بهمن 1364، از سوی آمریکا و حامیان منطقه ای آن، درباره نیات و اهداف جمهوری اسلامی ایران شایعاتی منتشر گردید که بر اساس آن، ایران به گسترش دامنه جغرافیایی جنگ، تلاش برای اشغال کشورهای همسایه، دخالت در امور داخلی کشورها و کمک به گروه های مخالف دولت مرکزی کشورهای منطقه متهم گردیده است. در پاسخ به این اتهامات، دولت جمهوری اسلامی ایران از سازمان ملل متحد خواست تا طرح قرارداد امنیتی ایران را منتشر نماید. بر اساس این طرح که در سی ام اردیبهشت 1365ش، طی یادداشت محرمانه ای به دبیر کل سازمان ملل متحد ارائه شده بود، ایران برای همکاری با دبیر کل در جهت انعقاد یک قرارداد امنیتی منطقه ای با کشورهای خلیج فارس بر مبنای اصول استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی، عدم مداخله در امور دیگران و... اعلام آمادگی کرده بود. در این طرح که در چنین روزی در سال 1365ش منتشر شد، از تلاش های ایران جهت جلوگیری از حمله به هر کشور دیگر یاد شده و سیاست اعلام شده جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر اجتناب از گسترش جنگ و تأمین صلح برای منطقه مورد تأکید قرار گرفته بود. همچنین در این طرح، از اقدامات و ابتکارات دبیر کل وقت سازمان ملل در جهت ابقای صلح باثبات در منطقه بر پایه رعایت احترام به استقلال و تمامیت ارضی و عدم مداخله در امور داخلی دیگر کشورها استقبال شده بود.

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «حسین محمدی لائینی» (1372 ش)(1)

_ رحلت فقیه مجاهد و عالم بزرگوار آیت اللّه «مجتبی حاج آخوند» روحانی شهیر کرمانشاه (1380 ش)(2)

1- آیت اللّه حسین محمدی لائینی در سال 1303 ش 1343 ق در روستایی از توابع بهشهر به دنیا آمد. وی در کودکی پدر را از دست داد و تحت تکفل مادر قرار گرفت. ایشان پس از تحصیلات مقدماتی، راهی نجف اشرف شد و در مدت دوازده سال از محضر درس آیات عظام، سید محمود شاهرودی و میرزاهاشم آملی و... بهره مند گردید. ایشان پس از اخذ اجازات متعدد اجتهاد از مراجع نجف به زادگاه خود بازگشت و به تدریس پرداخت. آیت اللّه لائینی همچنین در مبارزات مردمی علیه رژیم ستم شاهی شرکت داشت و پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از سوی مردم مازندران به مجلس خبرگان اول و دوم راه یافت. از خصوصیات این عالم فرزانه، تواضع و فروتنی، تهجد و شب زنده داری و عشق به ساحَت مقدس اهل بیتع بود. آیت اللّه محمدی لائینی سرانجام در 15 مهر 1372 ش برابر با 21 ربیع الثانی 1414 ق در هفتاد سالگی درگذشت و پس از تشییع در نکا و قم، در صحن حرم حضرت معصومه(س)، به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه حاج شیخ مجتبی حاج آخوند در سال 1308 ش 1348 ق در بیت علم و فضیلت در کرمانشاه به دنیا آمد. وی از چهارده سالگی وارد حوزه علمیه شهر شد و طی ده سال و نزد استادانی همچون پدرش، شیخ حسن حاج آخوند به فراگیری مقدمات و سطوح پرداخت. سپس به حوزه قم رفت و پس از مدتی در درس خارج حضرات آیات: سید حسین بروجردی، امام خمینی و سیدشهاب الدین مرعشی نجفی و درس تفسیر علامه طباطبایی حاضر شد. آیت اللّه حاج آخوند در 1345 ش به زادگاهش بازگشت و ضمن تبلیغ دین، به مبارزه بی امان علیه رژیم طاغوت پرداخت. وی در این راستا و هماهنگ با سایر علمای شهر، در این مسیر قدم نهاد و رنج زندان را به جان خرید. حاج آخوند پس از پیروزی انقلاب اسلامی، دو دوره به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری از سوی مردم کرمانشاه و از طرف امام به سرپرستی مدارس علمیه استان برگزیده شد. او برای خدمت به اسلام و مسلمین از هیچ کوششی فروگذار نمی کرد و درِ خانه اش از بام تا شام، به روی مردم باز بود. همچنین از آثار وی، تقریرات

درس فقه آیت اللّه بروجردی و تقریرات درس اصول امام خمینی را می توان نام برد. سرانجام شمع پرفروغ وجودش در شامگاه نیمه مهرماه 1380 ش برابر با نوزدهم رجب 1422 ق در 72 سالگی خاموش شد و پیکر پاکش پس از تشییعی باشکوه در کرمانشاه و قم، در حرم مطهر حضرت معصومهس مدفون گردید.

16مهر

16مهر

_ دستگیری و تبعید شبانه آیت اللّه «سید حسن مدرس» به خواف به دستور «رضاخان» (1307 ش)(1)

_ تصویب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی در دولت اسداللّه علم (1341ش)(2)

- صدور بیانیه «امام خمینی» به سران دول اسلامی برای بسیج علیه رژیم صهیونیستی (1352 ش)(3)

1- در پی مخالفت های مکرر آیت اللّه مدرس با دیکتاتوری رضاخان پهلوی، به دستور رضاخان، رییس شهربانی تهران به همراه تعدادی از نیروهای نظامی به منزل آیت اللّه مدرس هجوم بردند. پس از ضرب و شتم، ایشان را بدون عمامه، عبا و کفش، از خانه بیرون برده و به مأموران شهربانی مشهد تحویل دادند. آیت اللّه مدرس، پس از آن به شهر خواف تبعید شد، تا آنکه پس از نه سال تبعید، در دهم آذر 1316، توسط دژخیمان رضاخانی به شهادت رسید.
2- به موجب لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی که در 16 مهر 1341ش به تصویب هیئت دولت رسید. شرط اسلام و سوگند به قرآن از شرایط انتخاب شوندگان حذف شده بود و به زنان حق رأی داده می شد. هدف از تصویب این لایحه آزادی زنان نبود بلکه توطئه آمریکا و اسراییل برای از بین بردن عفت عمومی و ترویج فساد و فحشا در میان زنان بود. با آگاه شدن علما از این مصوبه، مخالفت های صریحی از جانب آنان به ویژه حضرت امام خمینی ره اعلام شد و خواهان الغای سریع این مصوبه شدند. رژیم در ابتدا قصد مقاومت در برابر جریان های مخالف داشت امّا زمانی که رژیم، استواری روحانیت و مردم را دید و علائم قیام عمومی را مشاهده کرد، در دهم آذر همان سال، با تصویب هیأت دولت اعلام کرد که تصویب نامه 16/7/1341 قابل اجرا نیست.
3- در هشتمین روز از ماه رمضان 1393 ق برابر با 14 مهر 1352 ش، ارتش های مصر و سوریه با هماهنگی یکدیگر به نیروهای اسرائیلی مستقر

در کانال سوئز و ارتفاعات جولان حمله کردند و این دو منطقه اشغال شده توسط صهیونیست ها را باز پس گرفتند. در این جنگ که به نام «جنگ رمضان» موسوم شد شکستن خط بارلو در صحرای سینا به عنوان یکی از افتخارات ارتش مصر ثبت گردید. دولت عراق با درخواست ایجاد رابطه با ایران، مسأله باز کردن جبهه جدیدی علیه اسرائیل را مطرح نمود. دولت ایران در اولین عکس العمل خود از درگیری اعراب و اسرائیل صرفا اعلام نگرانی کرد. در این موقعیت، امام خمینی در اعلامیه ای به دول و ملل اسلامی، از همگان و خصوصا دول عربی خواستند که با توکل به خدای متعال و تکیه بر قدرت لایزال، همه قوا و نیروی خویش را بسیج سازند و در این جهاد مقدس شرکت کنند. امام خمینی ره همچنین در این پیام از دولت های نفت خیز اسلامی خواستند که از نفت و دیگر امکاناتی که در اختیار دارند به عنوان حربه علیه اسرائیل و استعمارگران استفاده کنند. از دیدگاه حضرت امام، ملت اسلام به حکم وظیفه انسانی و اخوت و طبق موازین عقلی و اسلامی، موظف بودند همه نوع همکاری و فداکاری را در این راه مبذول دارند.

_ مذاکرات نمایندگان عراق و آمریکا پیرامون جنگ (1361 ش)

_ صدور قطعنامه 588 شورای امنیت درباره جنگ ایران و عراق (1365 ش)(1)

1- با شکایت مکرر ایران مبنی بر کاربرد سلاح شیمیایی عراق در جنگ و اعزام کارشناسان سازمان ملل، گزارشی از این بمباران به دبیر کل رسید که ناگزیر رییس شورای امنیت، بیانیه قاطعی در محکومیت کاربرد این سلاح ها توسط عراق صادر کرد، هر چند که در این بیانیه، «ادامه منازعه» نیز محکوم شده بود. شورا در 8 مهر 1365، بحث خود را در مورد جنگ آغاز کرد و دبیر کل، گزارش مفصّلی به شورا ارائه نمود. این بحث منجر به صدور قطعنامه 588 در تاریخ 16 مهر 1365 ش 8 اکتبر 1986 م به اتفاق آراء شد. این قعطنامه، با احساس خطر عمیق نسبت به طولانی شدن و تشدید منازعه و با یادآوری تعهدات دول در خودداری از کاربرد زور و حل صلح آمیز اختلافات، ایران و عراق را به اجرای کامل و بدون درنگ قطعنامه قبلی شورا مبنی بر آتش بس بین طرفین فرا می خواند. علت اصلی صدور این قطعنامه، بیشتر به خاطر تهدید ایران به انجام حمله سرنوشت ساز به عراق است و می توان ارزیابی کرد که این قطعنامه، آخرین اتمام حجت به طرفین و به ویژه ایران برای پذیرش توصیه های شوراست. اما ایران این قطعنامه را در حالی که ارتش بعث، تهاجم بی امان خود را به خاک میهن اسلامی ادامه می داد، نپذیرفت.

ص:487

_ حمله چرخ بال های آمریکایی به قایق های گشتی سپاه در خلیج فارس (1366 ش)(1)

_ بمباران شیمیایی شهر سومار توسط رژیم بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی (1366 ش)

_ انتخابات دومین دوره مجلس خبرگان رهبری (1369 ش)

_ روز جهانی کودک (برابر با 8 اکتبر)

17مهر

17مهر

_ رحلت عارف و فیلسوف شهیر حکیم «محمد رضا صهبای قمشه ای» (1267 ش)(2)

1- نیروهای ایرانی در حال گشت زنی عادی در منطقه شمالی خلیج فارس در اطراف جزیره فارسی بودند که با تهاجم وحشیانه هلی کوپترهای آمریکایی روبرو شدند. در جریان حمله به این قایق ها، 3 قایق به شدت آسیب دیده و قایق چهارم موفق به ترک محل درگیری شد. همچنین دو تن از رزمندگان سپاهی شهید، یک تن به شدت زخمی و شش تن دیگر ربوده شدند. در جریان این درگیری، یک هلی کوپتر آمریکایی هدف موشک استینگر شلیک شده از قایق های ایرانی قرار گرفت و سرنگون شد. وزیر جنگ آمریکا این عمل نیروهای آمریکایی را دفاع از خود نامید ولی در واقع آمریکا با این عمل خود، رسما اعلام جنگ نمود.
2- حکیم محمدرضا قمشه ای اصفهانی متخلص به صهبا در حدود سال 1202 ش 1241 ق در قمشه اصفهان به دنیا آمد و مقدمات علوم را در همان جا فراگرفت. سپس برای تکمیل معلومات به اصفهان رفت و در محضر بزرگانی همچون حاج ملامحمد جعفر لاهیجی، میرزا حسن نوری، آقاسید رضی لاهیجی به مدارج والایی در عرفان، فلسفه و حکمت دست یافت. حکیم قمشه ای پس از آن در اصفهان به تدریس کتب عرفانی پرداخت و در اواخر عمر در مدرسه صدر تهران مشغول تدریس بود. او در تدریس شرح فصوصِ الحکَم، شرح اشارات و اسفار ملاصدرا، یگانه روزگار

بود و شاگردان فاضلی در محضرش پرورش یافتند که حکمایی همچون میرزا ابوالفضل کلانتری، میرزاجهانگیز خان قشقایی، میرزا عبدالله ریاضی، میرزا هاشم اشکوری، شیخ علی نوری، شیخ محمد بروجردی، میرشهاب الدین تبریزی، ملاعلی سمنانی و میرزا علی محمد اصفهانی از زمره آنانند که همگی بر شاگردی این عارف وارسته و حکیم برجسته افتخار می کردند. این حکیم بزرگوار که معاصر ملاهادی سبزواری فیلسوف شهیر آن دوران بود، سرانجام در هفدهم مهرماه 1267ش برابر با اول صفر 1306 ق در حدود 65 سالگی در تهران درگذشت و در قبرستان ابن بابویه در ری مدفون شد. الاسفارُ الاربِعَه و تحقیقها، حاشیه اسفار ملاصدرا و حایشه بر شرحِ تمهیدُ القواعد از جمله آثار اوست.

_ درگذشت نویسنده، محقق و مترجم معاصر، استاد «محمد ابراهیم آیتی» (1343 ش)(1)

_ تنفیذ حکم اولین دوره ریاست جمهوری آیت اللّه «خامنه ای» از سوی «امام خمینی»(1360 ش)

_ روز جهانی پست(2)

1- دکتر محمد ابراهیم آیتی بیرجندی در سال 1293 ش در گازار از توابع بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد. وی از کودکی به فراگیری علم روی آورد و در گازار، بیرجند و مشهد، علوم قدیم را آموخت. ایشان در مشهد از محضر استادانی همچون ادیب نیشابوری، شیخ هاشم قزوینی و شیخ مجتبی قزوینی بهره برد و در طول دهه 1320 در بیرجند به وعظ و تدریس اشتغال داشت. دکتر آیتی سپس راهی تهران شد و از دانشکده معقول و منقول دانشگاه تهران در رشته فلسفه اسلامی درجه دکترا گرفت. پس از آن در همین دانشکده به تدریس روی آورد و سالیانی به این کار مشغول بود. او یکی از روحانیان آگاه به زمان خود و از جمله همفکران حضرات آیات سید محمود طالقانی و استاد شهید مرتضی مطهری بود و در انتشار نشریه گفتار ماه، نقش موثری ایفا کرد. از این محقق برجسته آثار متعددی برجای مانده که تألیف سرمایه سخن، گفتار عاشورا، تاریخ پیامبر اسلام، تصحیح تفسیر شریف لاهیجی، ترجمه افکار جاوید محمدص و آیینه اسلام از آن گروهند. دکتر محمد ابراهیم آیتی سرانجام در 17 مهر 1343 ش بر اثر سانحه اتومبیل در پنجاه سالگی درگذشت.
2- پست، کهن ترین و گسترده ترین نوع ابزار ارتباطی بین مردم یک کشور با ساکنان دیگر سرزمین ها و مناطق جهان است. جوامع رشد یافته، برای تحقق توسعه خود، به شبکه ارتباطی توجه داشته و روی آن برنامه ریزی کلان کرده اند. پست، یکی از عمده ترین نهادهای اجتماعی بازمانده از ادوار کهن است. پیام و پیام رسانی به عنوان یک نیاز اجتماعی، از آغاز زندگی شهرنشینی، همواره مطرح بوده و پست به منزله تامین کننده این نیاز، از دیربار نقش تعیین کننده در زندگی اجتماعی انسان داشته است. از این رو، برای هماهنگی و تدوین روابط پستی بین کشورها، برای اولین بار در روز 17 مهر 1253 ش برابر با 9 اکتبر 1874 م، پیشنهاد آلمان در زمینه تأسیس اتحادیه پست توسط 22 کشور به تصویب رسید. نام این

اتحادیه پس از 4 سال با پیوستن کشورهای دیگر، به اتحادیه جهانی پست تغییر کرد. سرانجام در سال 1969 م در کنگره توکیو، به کشورهای عضو توصیه شد که 17 مهر برابر با 9 اکتبر هر سال را به عنوان روز جهانی پست تعیین کنند. این اتحادیه در حال حاضر بیش از 170 عضو دارد و ایران نیز در 22 مهر 1256 ش به عنوان بیست و نهمین عضو، به این اتحادیه پیوست. محل اتحادیه در شهر برنِ سوئیس است و نشان آن از کره زمین و پنج انسان در حالی که نامه هایی را دست به دست می گردانند، تشکیل شده است. اتحادیه جهانی پست پس از اتحادیه بین المللی تلگراف و سازمان هواشناسی، سومین سازمان جهانی است که برای قانونمندی روابط پستی بین المللی و برقراری ارتباط پستی جهان، امور پستی کلیه کشورهای عضو را هدایت و کنترل می کند.

18مهر

18مهر

_ درگذشت «سلطان الواعظین شیرازی» محقق، مؤلف و واعظ شهیر مسلمان (1350ش)(1)

1- سید محمد شیرازی فرزند اشرف الواعظین حاج علی اکبر معروف به اکبرشاه در حدود سال 1275 ش (1314 ق) در تهران متولد شد و مقدمات را در تهران فرا گرفت. وی در 12 سالگی به همراه پدرش به عراق رفت و مدت دو سال در کربلا، سطوح متوسطه را خواند. سپس در خدمت پدر به کرمانشاه عزیمت نمود و به تبلیغ شریعت پرداخت. سید محمد سپس برای تکمیل علم و کمال خویش به کشورهای عراق، سوریه، فلسطین، اردن، مصر و هندوستان مسافرت نمود و با گروه های بسیاری از یهودیان، مسیحیان، برهمائیان و مسلمانان اهل سنّت و... مناظرات دینی و مذهبی داشته است. مناظره سلطان الواعظین شیرازی با دو عالم بزرگ اهل سنت در پیشاور به مدت 10 شب و هر شب به مدت بیش از 8 ساعت در حضور گاندی، رهبر هند، بسیار معروف است. جریان مناظره های وی، در تمام جراید آن زمان هند درج گردید و مطالب این مناظره در کتابی با نام شب های پیشاور در بیش از هزار صفحه به چاپ رسید. علاوه بر آن، آثار گران بهایی از وی به جای مانده که صد مقاله سلطانی در ردّ بر یهود و نصارا و نیز گروه رستگاران یا فرقه ناجیه در دو جلد از آن جمله اند. سیدمحمد سلطان الواعظین شیرازی سرانجام در هجدهم مهر 1350 ش برابر با بیستم شعبان 1391 ق در 75 سالگی در تهران درگذشت و با تشییع باشکوهی در مقبره ابوحسین به خاک سپرده شد.

_ اشغال منطقه موسیان توسط ارتش رژیم بعث عراق در روزهای آغاز جنگ (1359 ش)(1)

_ درگذشت استاد «سیدکریم امیری فیروز کوهی» شاعر و ادیب معاصر (1363 ش)(2)

1- شهر موسیان در شش کیلومتری مرز ایران و عراق در استان خوزستان و از شهرهای عرب زبان ایران است که کمتر از بیست روز پس از آغاز جنگ، به همراه روستاهای اطراف آن به تصرف ارتش عراق درآمد. کل جمعیت این شهر که در زمان حمله نیروهای عراقی شامل پانصد و هشتاد خانواده بودند به اسارت قوای متجاوز درآمدند. همچنین پس از اشغال منطقه، ارتش جنایتکار بعث طبق روش همیشگی خود، این شهر و سی و سه روستای اطراف آن را به وسیله مواد منفجره و بلدوزر ویران نمود و به تلی از خاک تبدیل کرد. شهر مرزی موسیان به همراه بخش های دیگری از سرزمین ایران، بعد از حدود هفتاد ماه اشغال، در اولین روزهای عملیات غرور آفرین فتح المبین، در فروردین 1361ش از دست قوای بعثی آزاد شد و به آغوش میهن اسلامی بازگشت.
2- استاد سیدکریم امیری فیروزکوهی متخلّص به امیر، در سال 1288 ش در دهکده فرح آباد فیروزکوه به دنیا آمد. وی علاوه بر تحصیلات کلاسیک، به فراگیری زبان عربی، ادبیات، منطق، کلام، حکمت و فقه و اصول همت گماشت و توانست به عربی هم شعر بگوید. آثار قلمی او حاشیه و تعلیقه بر کتب فلسفی، کلامی، رجالی و ادبی فراوان می باشد. همچنین در اغلب قالب های شعری از قبیل قصیده، غزل، مثنوی و... به استواری شعر گفته است. زمینه اصلی کار او غزل و قصیده و از حامیان و پیروان سبک هندی بود. غزلیات امیر در عین حال که دارای استحکام آثار استادان کهن است، لطافت شعر دوره صفوی و سبک هندی و مضامین بکر و خاص اندیشه این استاد را به همراه دارد. از جمله آثار امیری فیروزکوهی می توان به تصحیح دیوان صائب و مقدمه ای بر آن و نیز ترجمه ای از نفس المهموم شیخ عباس قمی و ترجمه مکاتیب نهج البلاغه اشاره کرد. استاد امیری فیروزکوهی در مهرماه 1363 ش در 75 سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی در ری مدفون گردید.

ص:491

_ درگذشت دکتر «مصطفی مقرّبی» ادیب و زبان شناس معاصر (1377 ش)(1)

19مهر

19مهر

_ شروع اعتصاب سیاسی مطبوعات کشور در اعتراض به سانسور (1357 ش)

_ درخواست «قذافی» جهت حمایت اعراب از ایران در جنگ عراق علیه ایران (1359 ش)

_ محاصره کامل خرمشهر توسط دشمن بعثی در پی اشغال جاده اهواز _ آبادان (1359ش)(2)

1- دکتر مصطفی مقرّبی در سال 1293 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از پشت سرگذاشتن دوران ابتدایی، وارد دانشسرای عالی شد و در 1315 ش لیسانس زبان و ادب فارسی گرفت. ایشان سپس همگام با تدریس به ادامه تحصیل پرداخت و موفق به اخذ دکترای زبان فارسی شد. دکتر مقربی از آن پس علاوه بر همکاری با سازمان کتاب های درسی، در تألیف و تدوین دایره المعارف فارسی فعالیت داشت و به عنوان عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی برگزیده شد. از این ادیب معاصر آثار قلمی فراوانی بر جای مانده که ترجمه تاریخ جهان برای خردسالان، سقوط قسطنطنیه و تألیف هجده گفتار از آن جمله اند. همچنین مقالات زیادی از رشحات قلم و فکر استاد مقربی در مطبوعات کشور به جای مانده که می توان به مقالاتی که در زمینه های دستور زبان فارسی، زبانشناسی و حافظ پژوهشی و... اشاره نمود. سرانجام این ادیب فرزانه پس از سال ها پژوهش و تحقیق در مهرماه 1377 در 86 سالگی در تهران درگذشت و در قطعه فرهیختگان بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
2- پس از پیشروی دشمن به سمت خرمشهر، عراقی ها تا 19 مهر، همچنان در مدخل شهر و حوالی آن درگیر بودند. همچنین عقبه نیروهای خودی با استفاده از پل خرمشهر باز بود و تردد در آن صورت می گرفت. در این حال گر چه مقاومت در داخل خرمشهر، نیروهای عراقی را با تلفات

زیاد و کندی در پیشروی روبرو ساخت، ولی در عین حال، عدم تقویت نیروهای خودی و نبودن آتش پشتیبانی و... موجب گردید که دشمن بدون برخورد با مقاومت جدی، شهر را در این روز به محاصره کامل خود درآوَرَد. از این پس درگیری مدافعان شهر با متجاوزان عراقی شدت یافت تا این که پس از خلق حماسه ای جاودان، خرمشهر در چهارم آبان 1359، 35 روز پس از آغاز جنگ، سقوط کرد.

_ رحلت عالم مبارز و روحانی حق طلب آیت اللّه «حاج میرزا خلیل کمره ای» (1363 ش)(1)

_ عملیات نامنظم فتح 1 توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی(1365 ش) (2)

1- آیت اللّه میرزا خلیل کمره ای در سال 1276ش 1317 ق در کمره از توابع اراک به دنیا آمد و پس از طی مقدمات و سطوح در خوانساری، راهی اراک گردید. او جزو اولین شاگردان آیت اللّه حائری یزدی در اراک بود و به همراه استاد، راهی قم شد. آیت اللّه کمره ای همچنین دروس فلسفه و خارج فقه را با حضرت امام خمینی رحمه الله مباحثه می کرد. وی در قم در درس آیات عظام: میرزا جواد ملکی تبریزی، حاج شیخ عباس محدث قمی و سید محمد حجت کوه کمره ای شرکت کرد و پس از سالیانی، به اجتهاد دست یافت. آیت اللّه کمره ای در زمان رضاخان، به سبب مخالفت با کشف حجاب، به دستور شاه، دستگیر و زندانی شد و به تهران تبعید گردید. ایشان بعدها به عنوان نماینده آیت اللّه بروجردی به مصر رفت و از شیخ شلتوت، رییس دانشگاه الازهر به خاطر به رسمیت شناختن مذهب تشیع تشکر نمود. آیت اللّه کمره ای در چندین نوبت به ریاست کنفرانس عالَم اسلام انتخاب شد و به سخنرانی پرداخت. ایشان همگام با مبارزات سیاسی به همراه آیت اللّه طالقانی در دوره دکترای دانشکده الهیات دانشگاه تهران نیز تدریس می کرد. تفسیر سوره نور، اسرار حج، فلسفه غیبت امام زمان، قبله اسلام، افق اعلی و افق وحی و ده ها اثر دیگر از این عالم ربانی به جای مانده است. آیت اللّه خلیل کمره ای سرانجام در نوزدهم مهر 1363 ش برابر با پانزدهم محرم 1405 ق در 87 سالگی در تهران درگذشت.
2- همزمان با اجرای عملیات پی در پی برون مرزی و وارد کردن ضربات متعدد به ماشین جنگی عراق، عملیات جدیدی با همکاری رزمندگان اسلام و نیروهای اتحادیه میهنی کردستان عراق در داخل خاک دشمن، با نام فتح برنامه ریزی گردید که اولین هدف آن، شهر اقتصادی و نفتی کرکوک بود. رزمندگان اسلام با نفوذ تا عمق 150 کلیومتری خاک عراق، به انتظار اعلام عملیات از طریق قرارگاه رمضان بودند تا این که عملیات متوسط و پارتیزانی فتح 1 از تاریخ 19 مهر 1365 ش در منطقه عمومی کرکوکِ عراق با هدف پاسخ به شرارت های دشمن در حمله به تأسیسات ایران،

ضربه زدن به ضد انقلاب خود فروخته در عراق و اختلال در صادرات و جلوگیری از افزایش تولید نفت عراق آغاز شد. در این عملیات نتایج زیر به دست آمد: 600 نفر کشته و زخمی؛ انجام عملیات در عمق خاک عراق و تعرضاتی محدود به نیروهای دشمن و اجرای آتش ادوات با حجم زیاد روی تأسیسات کرکوک؛ انهدام تأسیسات پالایشگاه کرکوک، انهدام نیروگاه حرارتی برق کرکوک، انهدام سه پایگاه موشکی زمین به هوا، انهدام مقر منافقین و ضدانقلابیون؛ انهدام تأسیسات تفکیک نفت و گاز منطقه. این عملیات، آغازی بر دیگر عملیات های نامنظم رزمندگان اسلام علیه ارتش بعث عراق بود که ضربات متعددی را بر دشمن وارد آورد.

_ تأسیس «مجمع تقریب بین مذاهب اسلامی» به دستور حضرت آیت اللّه «خامنه ای» (1369 ش)(1)

20مهر

20مهر

_ تولد شاعر نامدار ایرانی، حکیم «ابوالقاسم فردوسی» در طوس (313 ش)(2)

1- مجمع تقریب بین مذاهب اسلامی، پیش از این در زمان آیت اللّه بروجردی وجود داشت و برای بهره مندی از اشتراکات مذاهب اسلامی، هیئت هایی از طرف ایشان به قاهره در مصر سفر کرده و با عالمان برجسته اهل سنت مذاکره می نمود. این سفرها و گفتگوها به نتایجی مطلوب و سازنده انجامید تا آنجا که در زمان ریاست شیخ محمود شلتوت بر جامع الازهر، علمای اهل تسنن دانشگاه الازهر مذهب شیعه را به رسمیت شناختند. در دوره جدید نیز مجمع تقریب مذاهب، در راستای اتحاد امّت اسلامی و وحدت مسلمانان، به دستور مقام معظم رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای، در نوزدهم مهرماه 1369 ش تأسیس شد. این مجمع به دنبال آن است که زمینه های تقریب را در جنبه های اعتقادی، فکری، کلامی، فقهی، اصولی و علمی فراهم آورد. اما هدف اصلی آن حرکت به سمت حاکمیت اسلام و دوری از تفرقه ها می باشد که این هدف و غایت نهایی، باید در اندیشه متفکران اسلامی جلوه گر شود. از این رو، مجمع، رایزنی های فراوانی با صاحب نظران مسلمان انجام داده است. همچنین مجمع تقریب بین مذاهب اسلامی تلاش گسترده ای را در چارچوب فعالیت های خود انجام داده و در این راستا کنفرانس های بین المللی متعددی را برگزار کرده و آثار فراوانی به چاپ رسانده است.
2- حکیم ابوالقاسم فردوسی در سال 313 شمسی مصادف با 329 هجری قمری برابر با 940 میلادی در روستای «باژ» از ناحیه طائران طوس متولد شد. وی در خانواده ای مرفه و ممتاز رشد و نمو کرد و در دوران جوانی به تحصیل علوم پرداخت. وی همچنین به ادبیات فارسی و تاریخ و سایر علوم رایج زمان خود آشنایی کافی داشت. آنچه که از متون مختلف مشخص می شود، او مسلمان و شیعه بوده است و به پیامبرص و اهل بیت(ع) عشق و

علاقه وافر داشت. اثر جاویدان فردوسی، شاهنامه نام دارد و در شمار بهترین آثار حماسی عالم است. شاهنامه بر اثر نفوذ شدیدی که در میان طبقات مختلف ایرانیان یافت، در همه ادوار تاریخی بعد از قرن پنجم هجری مورد توجه بود و همه شاعران حماسه گوی ایرانی تا قرن اخیر تحت تأثیر آن بوده اند. فردوسی در حفظ جانب امانت به هنگام نقل مطالب، به کار بردن نهایت مهارت در وصف مناظر طبیعی و میدان های جنگ و قهرمانان منظومه خود و نظایر این ها و نیز ذکر مواعظ دلپذیر کمال توانایی را نشان داده است. حکیم ابوالقاسم فردوسی سرانجام در سال 411 هجری قمری برابر با سال 1020 میلادی در هشتاد سالگی درگذشت و در طوس به خاک سپرده شد.

_ امضای قرارداد ننگین گلستان میان ایران و روسیه در پی شکست ایران از روسیه (1192ش)(1)

1- با امضای قراردادی بین حاکم گرجستان و امپراتور روسیه، گرجستان تحت نفوذ روسیه قرار گرفت. چون بسیاری از ساکنان این منطقه مسلمان بودند و تبعیت از یک حکومت غیرمسلمان را ننگ می دانستند به ایران کوچ کردند. افزون براین، برادر حاکم گرجستان که از این قرارداد ناراضی بود به دربار فتحعلی شاه آمد و دولت ایران را به جنگ با روس ها دعوت کرد. در پی این حوادث قوای روس با یورش به شهرهای گنجه، شوش و ایروان، آن مناطق را مورد تعرض قرار دادند. پس از این حملات بسیاری از علما، مردم را به مبارزه با کفار روس دعوت کردند. بدین ترتیب بود که دوره اول جنگ های ایران و روس آغاز شد و پس از گذشت ده سال از شعله ور شدن آتش جنگ، قوای هر دو دولت چنان ضعیف شد که طرفین آمادگی خود را برای پایان جنگ اعلام کردند. بر همین اساس و با دخالت دولت انگلستان، عهدنامه گلستان میان دو کشور ایران و روسیه به امضاء رسید. به موجب این قرارداد، تمامی شهرهایی که تا آن تاریخ به تصرف روسیه در آمده بود، جزو خاک روسیه باقی ماند و مالکیت روسیه بر شهرهای قره باغ، باکو، دربند، لنکران و بخشی از طالش نیز پذیرفته شد. ایران نیز پذیرفت از همه دعاوی خود در مورد مناطق داغستان، گرجستان و ارمنستان چشم بپوشد. همچنین حق کشتیرانی در دریای خزر از ایران سلب گردید و در عوض، دولت روسیه تعهد سپرد که تنها نیابت سلطنت عباس میرزا ولیعهد را پذیرفته و به قدرت رسیدن او را تضمین کند. در این قرارداد، مرزهای دو کشور دقیقا معین نشد و همین نامعلوم بودن مرزهای دو کشور و مقررات عهدنامه گلستان موجب شد که دولت ایران از این عهدنامه سربتابد و روسیه را به نیرنگ متهم سازد. این عوامل باعث شد که جنگ دوم ایران و روسیه در سال های بعد شکل گیرد و عهدنامه سیاه دیگری با نام ترکمان چای به ایران تحمیل شود.

_ افتتاح آرامگاه حکیم ابوالقاسم فردوسی در طوس (1313 ش)(1)

_ افتتاح نمایشگاه هفت هزار ساله هنر ایران در پاریس (1340ش)

- برگزاری جشن های دو هزار و پانصد ساله شاهنشاهی در دوره رژیم پهلوی (1350 ش)(2)

1- به پاس تلاش گسترده و وسیع در عرصه ادب فارسی و زنده نگاه داشتن نام فردوسی، شاعر حماسه سرای ایرانی و به مناسبت هزارمین سالگرد تولد فردوسی طوسی، آرامگاه این شاعر شهیر با حضور شرق شناسان و ادب دوستان در بیستم مهرماه 1313 ش در طوس افتتاح شد. این بنا 18 متر ارتفاع دارد و یک ایوان چهل متری از سنگ، این بنای عظیم را در وسط خود گرفته است. از سمت شرق و غرب، دو دریچه کوچک به داخل این بنا باز می شود و سقف این مقبره با کاشی های زیبا و مُقَرنس ساخته شده است. در وسط این محوطه، سنگ مزار فردوسی واقع است که نزدیک به یک متر از سطح زمین بلندتر است. همچنین دیوارهای محوطه داخل بنا، دارای نقوش برجسته و مجسمه های دیواری است که بیانگر برخی از داستان های حماسی شاهنامه می باشد.
2- یکی از مهم ترین وقایع و رویدادهای به اصطلاح فرهنگی در دوران پهلوی، برگزاری جشن های 2500 ساله شاهنشاهی می باشد. دستور اولیه برگزاری این جشن در آذرماه 1336 صادر شد اما زمان برگزاری آن چندین بار به تعویق افتاد. با این حال در حالی که بسیاری از مردم در فقر و گرسنگی به سر می بردند، هدف اصلی جشن از سوی محمدرضا پهلوی چنین اعلام شد که: «می خواهیم ادامه حیات وحدت ملی ما از راه بقای شاهنشاهی ایران برای جهانیان روشن شود.» در نهایت جشن های 2500 ساله در بیستم مهرماه 1350ش با شرکت غالب سلاطین و رؤسای جمهور و مقامات درجه اول دنیا در تخت جمشید که به وضع زیبایی بازسازی شده بود برپا گردید و همه روزه چندین هواپیما، به طور مستمر میهمان ها را به آن جا انتقال می داد. حتی وسایل پذیرایی آنها هم توسط هواپیمایی ملی ایران از اروپا به تخت جمشید حمل می شد. مخارج سرسام آور این جشن، ظاهرا مبلغ کمی عنوان شد ولی مخارج اصلی و سنگین آن را تا یک میلیارد دلار نوشته اند که برای جشنی چند ساعته صرف گردید. در مراسم این جشن که برای اولین بار، پادشاه یک کشور توانسته بود عده زیادی از

سران کشورهای جهان را در یک جا جمع کند محمدرضا پهلوی برخود می بالید و غرور و نخوت او آن چنان رو به فزونی گذارده بود که حتی مطبوعات خارجی هم کرارا به آن اشاره کردند. نطق بی پایه و بدون توجه شاه خطاب به «کورش هخامنشی» که گفته بود: «کورش! شاه شاهان! آسوده بخواب که ما بیداریم و همواره بیدار خواهیم ماند» بعدها سوژه جالبی برای مردم ایران شد. به طوری که در روزهای انقلاب، مردم به مسخره، درصدد بیدار کردن کورش بودند. حضرت امام خمینی در عکس العمل نسبت به برگزاری این جشن ها و مقدمات پرخرج آن فرمودند: «شاهنشاهی ایران از اول که زاییده شد تا حالا، روی تاریخ را سیاه کرده است. بر ملت است که با جشن های 2500 ساله، مبارزه منفی کنند. ملت ایران موظف است از خانه بیرون نیایند و وقتی این جشن ها هست شرکت نکنند.» برگزاری این جشن ها و تحمیل هزینه های فراوان بر مردم، باعث بدبینی هر چه بیشتر مردم نسبت به رژیم گردید و روند شکل گیری انقلاب را سرعت بخشید. زیرا تضاد بین شکوه و عظمت این جشن ها و فقر و فلاکت اکثریت ملت ایران را به وضوح نشان داد و حربه ای تبلغاتی و سوژه ای برای اعلام نارضایتی به دست مخالفان داد.

- اعتصاب زندانیان سیاسی در اعتراض به جنایات رژیم پهلوی (1357 ش)

_ انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا پس از پیروزی انقلاب اسلامی (1358 ش)(1)

1- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با پشتوانه عظیم مردم، در نهم اردیبهشت ماه 1358 ش رهبر کبیر انقلاب اسلامی، طی فرمانی به شورای انقلاب توصیه کردند که آیین نامه تدوینِ شوراهای اسلامی را تنظیم کرده تا اصل حضور و مشارکت مردم در عَرصه های تصمیم گیری تأمین گردد. از این رو مردم مسلمان ایران در 20 مهر 1358ش، با حضور در حوزه های رأی گیری، نمایندگان خود را برای عضویت در شورای شهر انتخاب کردند تا اداره شهرها را به مردم بسپارند. این انتخابات در حالی برگزار شد که تنها هشت ماه از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران گذشته بود. اما به علت نقص در قوانین، این شوراها، فعالانه به کار خود ادامه ندادند. ولی سرانجام پس از نوزده سال، در هفتم اسفند 1377، بار دیگر انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا به صورت قانونمند و فراگیر برگزار شد.

_ صدور فرمان «امام خمینی» رحمه الله مبنی بر عهده دار شدن امور جنگ توسط شورای عالی دفاع (1359 ش)

_ روز ملی کاهش آثار بلایای طبیعی (تصویب 1373 ش)

_ درگذشت «محمود ریاضی» محقق و مترجم معاصر (1373 ش)(1)

_ روز بزرگداشت حافظ(2)

1- محمود ریاضی در سال 1312 ش در شهرستان دره گز به دنیا آمد. وی همزمان با وقایع ملی شدن صنعت نفت برای ادامه تحصیل راهی مشهد گردید و از این زمان وارد مبارزات سیاسی شد. محمود ریاضی پس از کودتای 28 مرداد 1332ش مدتی به دانشکده افسری رفت و سپس وارد دانشکده فنی شد. در 1341ش فارغ التحصیل گردید و مطالعات خود را در صنعت برق ادامه داد. محمود ریاضی در اواخر عمر، ترجمه داستان تمدن جهان از آغاز تا سال 1990 م را شروع کرده بود که اجل مهلتش نداد. ترجمه آثاری همچون ظهور و سقوط قدرت های بزرگ، روسیه، غرب و چین، بحران انرژی و نیز تألیف تحلیلی کوتاه از امپریالیسم از اوست. استاد ریاضی در مهرماه 1372ش بر اثر سانحه هوایی در شصت سالگی درگذشت.

2- خواجه شمس الدین محمد حافظ شیرازی در حدود سال 726 ق در شیراز به دنیا آمد. وی پس از فراگرفتن دانش های متداول عصر خود، دیوان شعرای گذشته و معاصر خود را به دقت مطالعه کرد و نخست معنا را از لفظ جدا نمود و لفظ را به دور افکند. آن گاه معنا را در کوره ذهن فروزنده خود ریخت و از آن زیوری گوهر آگین ساخت. کمال هنر حافظ در این است که از همان عناصر در دسترس همگان، معجونی شفابخش و مفرّح تهیه کرده و استادانه و سِحرآفرینانه، آنها را به خدمتِ ابلاغ پیام خود در آورده است. او تفسیر قرآن، حکمت و ادبیات عرب را به خوبی می دانست و چون قرآن را با چند روایت و قرائت حفظ کرده بود، به حافظ شهرت یافت. حافظ با الهام گرفتن از آموزه های اسلامی و مفاهیم قرآنی و بکارگیری استعارات و کنایات منحصر به فرد، توانست ناب ترین غزل های تاریخ ادبیات ایران را بسراید. اهمیت حافظ در آن است که توانست مضامین عرفانی و عشقی را به نحوی در هم آمیزد که از دو شیوه غزل

عارفانه و عاشقانه، سبک واحد و جدیدی به وجود آید. این شاعر استاد، افکار خود را با الفاظ بسیار زیبا و با توجه به صنایع لفظی بیان کرده و بر اثر قدرت فراوان خود در سخنوری، غالبا مضامین عالی و معانی بسیار در ابیات کوتاه گنجانیده است. ترکیباتی که حافظ در اشعار خود آورده، غالبا تازه، بدیع و بی سابقه است و حافظ در ساختن این ترکیبات، نهایت قدرت و کمال ذوق و لطافتِ طبع خود را نشان داده که کمتر شاعری از این حیث با او قابل مقایسه است. شعر حافظ در فضای اسلامی غوطه ور است و دیوان حافظ مملو از الفاظ و تعابیر قرآنی می باشد. علاوه بر این، در اشعار او، اصطلاحات مربوط به تصوف، عرفان، فلسفه، کلام، تفسیر، حدیث و فقه و... به مقدار فراوان به چشم می خورَد.

ص:498

_ روز اسکان معلولین و سالمندان

21مهر

21مهر

_ درگذشت شاعر بزرگ دوره قاجار استاد «محمدتقی شوریده شیرازی» (1305 ش)(1)

1- استاد محمدتقی شوریده شیرازی فرزند عباس، در سال 1236 ش در شیراز زاده شد و در هفت سالگی بر اثر آبله، از نعمت بینایی محروم گردید. وی پس از مرگ پدر در نه سالگی، تحت سرپرستی دایی قرار گرفت و از آنجا که دارای هوش سرشاری بود، در مدتی کوتاه به وسیله اشعارش بلندآوازه گردید و شعرش بر زبان ها افتاد. محمدتقی پس از آن راهی تهران شد و مورد توجه ناصرالدین شاه قاجار قرار گرفت و لقب فصیح الملک دریافت کرد. محمدتقی شوریده آن گاه به شیراز عزیمت نمود و تا پایان عمر در آنجا بود. شوریده شیرازی در اواخر عمر، تولیت افتخاری مقبره سعدی را پذیرفت و در تعمیر آن کوشش فراوانی کرد. سرانجام این شاعر شیرازی، در شصت و نه سالگی وفات یافت و در جوار مزار شیخ اجل سعدی شیرازی مدفون گردید. شوریده شیرازی، در قصیده سرایی، غزل، طنز و مطایبه نبوغی بسزا داشت. او به ویژه در سرودن اشعاری که متضمن کلمات عامیانه و اصطلاحات اهالی فارس است، مهارت فراوانی از خود نشان داده است. از شوریده شیرازی آثاری برجای مانده است که دیوان غزلیات، آذر، کشف المواد و نامه روشندلان از آن جمله اند.

ص:499

_ تصویب لایحه کاپیتولاسیون توسط مجلس شورای ملی (1343ش)(1)

_ درگذشت استاد «حسین بهزاد» مشهورترین نگارگر معاصر ایران (1347 ش)(2)

1- پس از آن که کابینه اسداللّه عَلَم، به دستور شاه، پیشنهاد آمریکا مبنی بر اعطای مصونیت قضایی به اتباع آمریکایی را به صورت یک لایحه قانونی در دولت تصویب کرد، این لایحه در نهایت در یک جلسه پر سر و صدای مجلس شورای ملی با نطق موافقین و مخالفین علی رغم رأی بالای مخالفان، به تصویب رسید. با تصویب این قانون، مستشاران نظامی آمریکا در ایران از مصونیت ها و معافیت های قضایی بهره مند شدند. این مصوبه که به صورت قانونی، سند اسارت ملت و دولت ایران را به دست آمریکا امضا می نمود، در حقیقت، روح و جان انقلاب شاه و آمریکا بود که اینک برملا می گردید. تصویب این لایحه در مطبوعات اعلام نشد ولی پس از مدتی که از تصویب آن گذشت، حضرت امام خمینی ره از آن مطلع شدند. با آگاهی امام از مفاد این مصوبه، ایشان با درایت و دوراندیشی خاص خود، در سخنرانی رسواگرانه ای، عواقب شوم این لایحه را مطرح ساخته و از دولت خواستند که آن را ملغی نماید. رهبر نهضت در این سخنرانی طوفان زا، نفوذ آمریکا را به همه اعلام خطر کردند و فرمودند: «امروز تمام گرفتاری ما از آمریکا و اسراییل است» به دنبال این سخنرانی، اعلامیه امام نیز در تیراژ بسیار زیاد و در سطح گسترده ای با شیوه ای ابتکاری در یک زمان پخش گردید. امام در این اعلامیه، تصویب کاپیتولاسیون را اقرار به مستعمره بودن ایران نامیدند و رای ننگین مجلسین را مخالف اسلام و قرآن شمردند. این سخنرانی امام در چهارم آبان 1343 و نیز صدور اعلامیه توسط آن حضرت، به رژیم بسیارگران آمد و پس از چند روز در زمان دولت حسنعلی منصور، حضرت امام را در سیزدهم آبان 1343 به ترکیه تبعید کردند. این قانون خفت بار و ننگین سرانجام با پیروزی انقلاب اسلامی برای همیشه لغو شد.
2- استاد حسین بهزاد در سال 1273 ش در اصفهان به دنیا آمد. او در اوایل کودکی به سبب علاقه بسیار به نقاشی و بی توجهی به درس، از مدرسه اخراج شد. پدرش او را به استاد نقاشی سپرد و او به نقاشی پرداخت. بهزاد با ارائه آثار هنری خود، به تدریج مشهور گردید و سرانجام به عنوان بزرگترین و پرآوازه ترین مینیاتوریست معاصر ایران شناخته شد.

او با ابداعاتی در هنر مینیاتور، این هنر اصیل و ارزشمند ایرانی و اسلامی را بهبود بخشید. استاد بهزاد در به کارگیری رنگ ها از شیوه های بدیع استفاده می کرد و با رنگ، شادی می آفرید یا غم و اندوه را به بیننده القا می کرد. شاهنامه فردوسی، ایوان مدائن و فتح بابل از جمله آثار ارزشمند ایشان است. وی در اواخر عمر، از هنرکده هنرهای تزئینی، دکترای افتخاری دریافت کرد و به استادی آن درآمد. استاد بهزاد، مردی متواضع و در عین حال عاطفی و حساس بود و به اهل بیت عصمت و طهارتع عشق می ورزید. ایشان سرانجام در 21 مهر 1347 ش در 74 سالگی درگذشت.

ص:500

_ برگزاری اولین سمینار ائمه جمعه سراسر کشور (1361 ش)

- اعترافات تلویزیونی «جان پاتیس» جاسوس کهنه کار آمریکا در ایران (1365 ش)(1)

_ درگذشت استاد دکتر «رجبعلی مظلومی» محقق و نویسنده برجسته (1377 ش)(2)

1- پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، اگر چه به کوتاه شدن دست های مداخله جویانه آمریکا و استکبار جهانی از مملکت اسلام منجر گردید، اما از آن جا که بر اثر وقوع انقلاب و حاکمیت اسلام، ضربه سختی بر منافع آمریکا در منطقه وارد شده بود، این کشور از طریق جاسوسان و نیروهای نفوذی، دست به اقدامات غیرقانونی و خلاف عُرف بین المللی می زد. در این رابطه، جان پاتیس که در حدود سی سال در ایران مشغول به کار بود و در بخش های مخابراتی فعالیت داشت به اتهام همکاری با سازمان جاسوسی آمریکا، سیا، در تاریخ 29 خرداد 1365 دستگیر شد. پس از بازجویی، وی در چنین روزی در 21 مهر 1365، در یک مصاحبه تلویزیونی به انجام عمل جاسوسی اعتراف نمود. براساس این اعترافات، وی سازمان جاسوسی آمریکا را در جریان اطلاعات مربوط به بمباران هواپیماهای عراقی قرار می داد. جان پاتیس همچنین اعتراف کرد که وی از طریق گفتگو با مهندسین و تکنسین های شاغل در برخی ایستگاه های ماهواره ای ایران، اطلاعات لازم را کسب نموده و این اطلاعات را در یک مجموعه حاوی مطالبی درباره مسائل نظامی، مخابراتی، تولید نفت، اوضاع داخل، تورم در ایران و... برای سازمان سیا ارسال می نمود. علی رغم این اعترافات صریح، وزارت امور خارجه آمریکا در واکنش به این مسأله اعلام کرد، جان پاتیس کارمند دولت آمریکا نمی باشد.
2- استاد دکتر رجبعلی مظلومی در سال 1306 ش در نیشابور به دنیا آمد. تحصیلات مقدماتی را در زادگاهش و در مشهد مقدس به پایان برد و سپس تحصیلات عالی را در زمینه روانشناسی و ادبیات ادامه داد. مطالعات متنوع و گسترده ایشان در زمینه های قرآن شناسی، حدیث شناسی، حکمت و عرفان، تاریخ و هنر اسلامی و به ویژه امور تربیتی، منجر به نگارش بیش از نود جلد کتاب و پانصد مقاله در طول نزدیک به نیم قرن تلاش و پژوهش توسط این محقق برجسته گردید. استاد مظلومی

سالیان طولانی در دانشگاه هنر، دانشکده هنرهای زیبا و دانشکده هنرِ تربیت مدرس اشتغال داشت و ضمن این که دو مرکز تحقیقاتی تأسیس کرد، توسط شورای علمی کشور به عنوان پژوهشگر نمونه برگزیده شد. برخی از آثار قلمی ایشان بدین قرارند: راه و رسم سخن گفتن، جوان و دین، علیع معیار کمال، زنان با فضیلت، سرگذشت قرآن و فهم قرآن در دو جلد. استاد مظلومی در سال 1374 ش پس از ایراد یک سخنرانی در اثر عارضه سکته مغزی در منزل بستری شد و سرانجام در 21 مهر 1377 در 71 سالگی درگذشت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «هادی روحانی» نماینده ولی فقیه در استان مازندران (1378ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ هادی روحانی در سال 1302 ش 1342 ق در یکی از روستاهای توابع بابلسر به دنیا آمد و در ابتدا به دلیل درگذشت پدرش به کشاورزی پرداخت. وی پس از سقوط رضاخان پهلوی و رونق دوباره حوزه های علمیه، به تحصیل علوم دینی روی آورد. آیت اللّه روحانی پس از چندی راهی حوزه علمیه قم و مشهد شد و پس از طی سطوح عالیه، در درس خارج و فلسفه حضرات آیات: سید حسین بروجردی، امام خمینی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و علامه طباطبایی حاضر گردید. وی در سال 1343، به زادگاهش بازگشت و به تألیف و تدریس سطوح عالیه و اقامه جماعت اشتغال جست و همزمان به مبارزه علیه رژیم ستمشاهی و هدایت افکار مردم و پشتیبانی از نهضت امام خمینی رحمه الله پرداخت. فعالیت های ضدطاغوتی آیت اللّه روحانی باعث شد که در سال 1357 توسط ساواک دستگیر و به تهران منتقل شود ولی با تحصن و اعتراض علما و مردم بابل، به زودی آزاد گردید. آیت اللّه روحانی پس از پیروزی انقلاب اسلامی به نمایندگی امام خمینی و امامت جمعه بابل منصوب و برای سه دوره پیاپی، به نمایندگی مجلس خبرگان رهبری از سوی مردم استان مازندران برگزیده شد. آیت اللّه روحانی پس از ارتحال امام خمینی نیز به نمایندگی ولی فقیه در استان مازندران و امامت جمعه بابل برگزیده شد و در این سنگر، منشأ خدمات فراوانی گردید. این عالم مجاهد در سال های سخت جنگ تحمیلی، بارها به جبهه ها رفت و مدت های بسیار درکنار رزمندگان اسلام به سر برد و بازسازی شهر سوسنگرد را بر عهده گرفت. این فقیه فرزانه در کنار فعالیت های سیاسی و اجتماعی، از امور علمی غافل نماند و آثار متعددی به یادگار گذاشت. برخی از آثار وی عبارتند از: نگاهی به مسأله ولایت، قطره در تفسیر سوره حمد و معاد در اسلام. وی سرانجام پس از عمری خدمت به اسلام و انقلاب اسلامی در 21 مهر 1378 ش برابر با سوم رجب 1420 ق در 76 سالگی بدرود حیات گفت و در بابل در مدرسه خاتم الانبیاء که خود از نو، بنیاد نهاده بود، به خاک سپرده شد.

ص:502

_ رحلت فقیه جلیل و عالم بزرگوار آیت اللّه «ابوالفضل خوانساری نجفی» (1380 ش)(1)

_ روز فرهنگ و ادبیات ارمنی

22مهر

22مهر

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «محمدباقر محسنی ملایری» (1374 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ ابوالفضل خوانساری در سال 1295 ش 1334ق در اصفهان به دنیا آمد. پدرش از شاگردان با سابقه آخوند خراسانی و شیخ حسن ممقانی بود. آیت اللّه خوانساری پس از فراگیری مقدمات در زادگاهش، در 20 سالگی به دلیل آزار و اذیت حکومت پهلوی، برای تحصیلِ سطوح بالاتر، راهی نجف اشرف گردید. ایشان در نجف از محضر درس آیات عظام: سیدابوالقاسم خویی، سیدمحسن حکیم، محمدحسین غروی اصفهانی و میرزا باقر زنجانی بهره مند گردید و پس از 16 سال اقامت، در 36 سالگی به علت بیماری ریوی به ایران مراجعت نمود. آیت اللّه خوانساری سپس در محضر آیت اللّه بروجردی به تلمذ نشست و به مدارج بالایی در علم دست یافت. این عالم بزرگوار با آغاز دوران مبارزه امام خمینی ره علیه طاغوت، به پشتیبانی از نهضت اسلامی پرداخت و نقش مؤثری در سال های تبعید حضرت امام ایفا نمود. آیت اللّه خوانساری پس از پیروزی انقلاب اسلامی به عنوان نماینده امام و امام جمعه اراک، راهی آن شهر گردید و به مدت سیزده سال در این سنگر خدمت کرد. این عالم فرزانه سرانجام در 21 مهر 1380 برابر با 25 رجب 1422 ق در 85 سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) دفن گردید.
2- آیت اللّه محمدباقر محسنی ملایری، یکی از چهره های بنام حوزه علمیه قم، در سال 1285 ش 1324 ق در نجف اشرف و در بیت علم و فضیلت به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر به ملایر رفت و پس از فراگیری مقدمات، راهی حوزه علمیه مشهد شد. آیت اللّه محسنی همزمان با تأسیس حوزه علمیه قم، به این شهر هجرت کرد و در محضر آیات عظام

شیخ عبدالکریم حائری یزدی و سپس سید حسین بروجردی، زانوی ادب زد و به مدارج والای علمی دست یافت. ایشان پس از سالیانی چند به ملایر بازگشت و در احداث حوزه علمیه، حسینیه و کتابخانه و مسجد و نیز تدریس، تألیف و ارشاد مردم آن سامان همت گماشت. آیت اللّه ملایری عالمی عابد و شب زنده دار، آگاه بر علوم مختلف و اهل توسل و زیارت بود. سرانجام این عالم خدمتگزار دین پس از یک دوره بیماری، بر اثر سکته قلبی در 22 مهر 1374 برابر با 19 جمادی الاول 1416 ق در 89 سالگی درگذشت و در حرم حضرت معصومه(س) دفن شد.

ص:503

_ درگذشت دانشمند و شاعر شهیر معاصر استاد «سید محمد علی صفیر» (1377 ش)(1)

1- استاد سید محمد علی صفیر در سال 1294 ش 1333 ق در کرمانشاه و در خاندانی اهل علم به دنیا آمد. وی در ابتدا مقداری از علوم حوزوی را فراگرفت و سپس از دانشکده معقول و منقول دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد. استاد صفیر از آن پس به تدریس پرداخت و در کنار آن به دفاع از حریم تشیع و پاسخ به شبهات همت گماشت. از جمله فعالیت های صفیر می توان به تأسیس مراکز فرهنگی و دینی از قبیل انجمن تعلیمات اسلامی ایران و همکاری در تأسیس بنای حسینیه ارشاد تهران اشاره نمود. استاد صفیر دارای طبعی بلند، همتی زیاد و مجاهدت و استقامت در راه حق و حقیقت بود و علاوه بر هُنر استادی در انواع شعر، در کارهای هنری نیز دست داشت. در بسیاری از مساجد ایران، آثار طبع هنری او روی کاشی کاری، ثبت و حک شده است. استاد صفیر با توجه به علوّ طبع و منش عارفانه خویش، همواره محبوب قلوب خاص و عام بوده و در محافل ادبی برای او و آثارش، ارزش ویژه ای قائل می باشند. خردنامه، دیوان اشعار، درس دین و تصحیح دیوان اشعار امام علیع به فارسی از جمله آثار اوست. استاد صفیر سرانجام در 22 مهر 1377 ش در 77 سالگی در تهران درگذشت و در قطعه هنرمندان و فرهیختگانِ بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

ص:504

_ روز جهانی استاندارد (برابر با 14 اکتبر)(1)

23مهر

23مهر

_ آغاز احداث راه آهن سراسری ایران (1306 ش)

_ لغو سانسور مطبوعات به وسیله دولت شریف امامی برای کم کردن اعتراضات (1357 ش)

_ عملیات کلاسیک دزفول توسط ارتش جمهوری اسلامی (1359ش)(2)

1- استاندارد و استاندارد کردن، از پایه های استوار علم و فن آوری است که در پیشرفت صنعت و اقتصاد نقش بسزایی دارد. استاندارد عبارت است از: «نظمی مبتنی بر نتایج ثابت علوم، فنون و تجارب بشری که به صورت قواعد، مقررات و نظام هایی به منظور ایجاد هماهنگی و وحدت رویه، افزایش میزان تفاهم، تسهیل ارتباطات، توسعه صنعت، صرفه جویی در اقتصاد ملی و حفظ سلامتی و ایمنی عمومی به کار می رود». اندیشه تشکیل سازمان بین المللی استاندارد در 14 اکتبر 1946 م برابر با 22 مهر 1325 ش در نشست رؤسای مؤسسه های استاندارد در لندن شکل گرفت. مقرّ این سازمان در ژنو می باشد. مجمع عمومی سازمان بین المللی استاندارد در سال 1969 م برابر با سال 1347 ش مقرّر داشت که روز 14 اکتبر برابر با 22 مهر به نام روز جهانی استاندارد تعیین و نام گذاری شود. ایران از سال 1343 به عضویت این سازمان درآمد و مؤسسه استاندارد و تحقیقات صنعتی ایران، وظیفه تدوین استاندارد ملی در بخش های کشاورزی، صنعت، معدن، ارتباطات و مواد غذایی و... را بر عهده دارد. این مؤسسه، جهت حصول اطمینان از رعایت اصول استاندارد در فرآیندهای تولید کالا در کشور، حداقل یک بار در ماه از خط تولید کارخانه ها نمونه برداری می کند تا میزان تطابق آنها را با استاندارد تعیین شده بررسی نماید.
2- ارتش عراق از همان روزهای نخست تجاوز، سعی در تصرف پایگاه مهم وحدتی پایگاه هوایی دزفول داشت که با مقابله نیروهای مردمی، آرزوهایش به یاس مبدل شد و برای تلافی شکست های خود در جبهه های

دزفول، این شهر را زیر آتش توپخانه خود گرفت. از این رو، برای دور کردن آتش دشمن از شهر و در امان ماندن پایگاه نیروی هوایی، طرح حمله ای به صورت کلاسیک توسط نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران ریخته شد که این حمله در روز 23 مهر 1359، در غرب دزفول انجام شد. این عملیات علی رغم فداکاری و جانبازی نیروهای اسلام، به دلیل عدم پشتیبانی و شناسایی دقیق منطقه، به عقب نشینی قوای خودی منجر گشت ولی سربازان اسلام را به فکر عملیات های بعدی انداخت تا دشمن متجاوز را از خاک میهن اسلامی عقب برانند.

_ اشغال جاده آبادان _ ماهشهر و تنگ شدن حلقه محاصره بیشتر آبادان (1359ش)

_ شهادت عالم مجاهد «عطاءاللّه اشرفی اصفهانی» پنجمین شهید محراب در باختران (1361ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه «سید مصطفی صفایی خوانساری» استاد برجسته حوزه علمیه قم (1371ش)(2)

1- آیت اللّه عطاءاللّه اشرفی اصفهانی در سال 1283ش در خمینی شهر سده اصفهان به دنیا آمد و پس از تحصیل مقدمات در زادگاهش و اصفهان به قم عزیمت نمود. وی در آنجا از محضر استادانی چون حضرات آیات عبدالکریم حائری یزدی، سید محمد حجت کوه کمره ای، سید صدرالدین صدر، سید محمد تقی خوانساری و امام خمینی رحمه الله بهره مند گردید و به اجتهاد رسید. این عالم ربانی در سال 1335 حسب الامر آیت اللّه بروجردی به کرمانشاه مهاجرت کرد و در حوزه جدیدالتأسیس آن به تدریس معارف اسلامی پرداخت. آیت اللّه اشرفی پس از قیام مردمی 15 خرداد 1342 و به تبعیت از امام خمینی ره، مبارزات خود را در منطقه غرب کشور آغاز کرد و با نشر اعلامیه و نوار سخنرانی، زمینه گسترش قیام را فراهم آورد. این عالم مجاهد در هدایت مردم و روشنگری علیه رژیم طاغوت نقش مهمی ایفا کرد و رهبری نهضت را در منطقه غرب ایران برعهده گرفت. وی پس از پیروزی انقلاب به نمایندگی امام رحمه الله و امامت جمعه کرمانشاه منصوب شد و به امور شرعی، اجتماعی و فرهنگی مردم همت گماشت. ایشان همچنین با آغاز جنگ تحمیلی، علی رغم کهولت سن، مسافت طولانی و راه های صعب العبور را به عشق دیدار دلاورمردان جبهه توحید می پیمود و حضور ایشان، سبب دلگرمی رزمندگان می گردید. آیت اللّه اشرفی در طول دوران نمایندگی حضرت امام در استان کرمانشاه، دو بار مورد سوء قصد قرار گرفت و سرانجام در روز جمعه 23 مهر 1361 شمسی پس از هشتاد سال جهاد، تقوا، پرهیزگاری و خدمت، در محراب عبادت نماز جمعه به دست منافقین کوردل به شهادت رسید. پیکر مطهر این عالم مجاهد پس از تشییع باشکوه در کرمانشاه و خمینی شهر، در گلزار شهدای تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

2- آیت اللّه سیدمصطفی صفایی خوانساری در سال 1281 ش 1321 ق در خوانسار به دنیا آمد و مقدمات و سطوح و مقداری از فلسفه و حکمت را نزد دایی و پدرش فرا گرفت. ایشان سپس برای ادامه تحصیل، در درس آیت اللّه حائری یزدی در قم حضور یافت و از ایشان اجازه اجتهاد گرفت. آیت اللّه صفایی خوانساری همچنین از نوزده تن از مراجع عظام زمان از جمله سید ابوالحسن اصفهانی، سید حسین بروجردی، آقاضیاء عراقی، سید محمد حجت، سیدمحمدتقی خوانساری، محمد فیض و مرعشی نجفی، اجازه اجتهاد و روایت دریافت کرده است. این فقیه بزرگوار با ورود آیت اللّه بروجردی به قم، از اصحاب استفتاء و خواص حواریون ایشان گشت و به تدریس فقه و اصول و تالیف کتاب اشتغال یافت. حاشیه بر وسیله النجاه، حاشیه بر دُرَرُالاصول و رسائل کفایه و... از جمله تألیفات ایشان می باشند. آیت اللّه صفایی خوانساری سرانجام در صبح روز جمعه 23 مهر 1371 برابر با 18 ربیع الثانی 1413 ق در 90 سالگی چشم از جهان فرو بست و در حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:506

_ آغاز هفته جهانی نابینایان و روز جهانی عصای سفید (برابر با 15 اکتبر) (1)

24مهر

24مهر

_ به آتش کشیدن مسجد جامع کرمان توسط مزدوران رژیم پهلوی (1357 ش)(2)

1- در راستای توجه به ایمنی نابینایان و رعایت حقوق اجتماعی آنان در سال 1950م برابر با 1328 ش، سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد، یونسکو و شورای جهانی نابینایان در جلسه ای مشترک، قانون عصای سفید را بررسی و تصویب کردند و روز 15 اکتبر برابر با 23 مهر را به عنوان روز جهانی عصای سفید یا روز جهانی نابینایان اعلام نمودند. قانون عصای سفید، تصویری جدید از نابینایان را در جامعه ترسیم می کند و از افراد نابینا می خواهد که به منظور حمایت از منافع خود از تمام مفاد این قانون مطلع باشند. داشتن حق استفاده از کلیه امکانات رفاهی معمول در جامعه برای نابینایان؛ توجه رانندگان وسایل نقلیه به هنگام عبور و مرور نابینایان؛ تشویق نابینایان توسط دولت جهت مشارکت در امور دولتی و اشتغال؛ بزرگداشت نابینایان جامعه و بزرگداشت این روز توسط دولت و مردم؛ از جمله مواد قانون عصای سفید می باشد.
2- در روز 24 مهر 1357 ش حدود 20 هزار نفر از مردم مسلمان کرمان به منظور بزرگداشت اربعین شهدای 17 شهریور تهران و اولین سالگرد شهادت آیت اللّه مصطفی خمینی، کلیه مغازه ها را تعطیل کرده و در مسجد جامع کرمان اجتماع کردند. ناگهان حدود 300 نفر از عوامل رژیم در لباس زاغه نشینان معروف به کولی با در دست داشتن چوب و میله آهنی و با شعار جاوید شاه به مسجد حمله کردند و با میله و چوب به جان مردم افتاده و پس از ضرب و شتم، قسمتی از وسایل مسجد و ساختمان از جمله قرآن ها را سوزاندند. علاوه بر آن مغازه هایی را که تصویر امام را نصب کرده بودند، غارت نموده و آسیب فراوانی زدند. هدف رژیم از ایجاد این بلوا، برهم زدن اجتماع بزرگ مردم مسلمان و ایجاد رعب و وحشت آن هم به اسم مردم بود. این حادثه موجب نفرت شدید مردم شد

و امام خمینی ره در پیامی، این اعمال را نتیجه حمله های جنون آمیز دانستند.

ص:507

_ تعطیلی بازار تهران و شهرهای مختلف ایران در اعتراض به جنایات رژیم پهلوی (1357ش)

_ برگزاری مراسم باشکوه چهلم شهدای هفدهم شهریور در بهشت زهرا (1357 ش)

_ درگذشت استاد محقق «غلامحسین مصاحب» (1358 ش)(1)

1- استاد غلامحسین مصاحب در سال 1289 ش در شهرستان نایین در استان اصفهان به دنیا آمد. وی در سال 1306 ش به خدمت وزارت معارف درآمد و تحصیلات خود را در فرانسه و انگلستان به پایان برد. غلامحسین مصاحب، در سال 1327 دکترای ریاضی خود را از دانشگاه کمبریج گرفت و به عضویت انجمن ریاضی دانان لندن و انجمن فلسفی کمبریج درآمد. وی پس از پایان تحصیلات عالی، ضمن دارا بودن مشاغل اداری، از تألیف و تدریس نیز غافل نماند. استاد مصاحب در سال 1345، مؤسسه ریاضیات را در دانشگاه تربیت معلم تأسیس کرد و تا آخرین روزهای حیات خود به سمت استادی در آن مؤسسه اشتغال داشت. غلامحسین مصاحب در زمینه لغت و پهنه وسیع آن تلاش می کرد و مخصوصا در مورد وضع واژه های جدید در قبال لغت ها و اصطلاح های خارجی فعالیت می نمود که از آن جمله می توان به فرهنگ اصطلاحات جغرافیایی اشاره کرد که با همکاری تعدادی از محققان و کارشناسان در 1328 به چاپ رسید. وی به زبان های عربی، فرانسوی و انگلیسی تسلط و با زبان آلمانی، آشنایی کامل داشت. استاد مصاحب همچنین در علوم عربی و معقول و منقول، دارای تبحر و تحصیلات عمیق بود به طوری که به دریافت درجه اجتهاد نیز مفتخر گردید. یکی از کارهای اساسی مصاحب، اقدام به تهیه دایره المعارف فارسی با همکاری عده بسیاری از دانشمندان در رشته های گوناگون بود که در 1334، سرپرستی آن را بر عهده گرفت. آنالیز ریاضی، منطق ریاضی و تئوری اعداد حقیقی از جمله آثار دیگر این استاد محقق می باشند. دکتر مصاحب سرانجام در مهرماه 1358 در 69 سالگی درگذشت.

ص:508

_ آغاز اشغال خرمشهر توسط قوای متجاوز بعثی عراق (1359 ش)

_ درگذشت استاد «مرتضی حنانه» آهنگ ساز معاصر ایرانی (1368 ش) (1)

_ آغاز هفته پیوند اولیا و مربیان(2)

1- مرتضی حنانه (فرزند مهندس محمد حنّانه مؤسس دبیرستان ایرانشهر) پس از طی دوران ابتدایی و ورود به هنرستان موسیقی، از طرف هنرستان به چکسلواکی رفت تا آموزش های لازم را طی کند. با شروع جنگ جهانی دوم، این هنرستان تعطیل شد؛ ولی مرتضی حنانه با تلاش خود و دوستانش، پایه ارکستر سمفونیک تهران را بنا گذاشت. او بعدها برای تکمیل تحصیلات خود در موسیقی به ایتالیا رفت و پس از بازگشت به ایران به تدریس موسیقی پرداخت. حنانه پس از مدتی ارکستر سمفونیک رادیو ایران را با نام فارابی تأسیس کرد و پس از افتتاح تلویزیون ایران، در سمت مشاور سرپرستی، کلاس های آموزش فنی خوانندگان را تشکیل داد. استاد حنانه که در سال 1350 ش موفق به اخذ نشانِ بهترین آهنگساز برای یک فیلم شده بود، اولین کسی است که در ایران به ساخت موسیقی فیلم اقدام کرده است. گام های گمشده، دروازه های متروک و مَقاصِدُ الاَلحان و... از جمله آثار استاد مرتضی حنانه می باشد.
2- خانه و مدرسه زمانی می توانند رسالت آموزشی و تربیتی خاص خود را به نحو مطلوب انجام دهند که هر یک شناخت تربیتی کافی داشته باشند و نقش تربیتی خاص خود را با بصیرت انجام دهند. در این راستا انجمن اولیا و مربیان، هیأتی منتخب از پدران و مادران، دانش آموزان و مربیان مدرسه است که با هدف همکاری در جهت پیشبرد امور آموزش و پرورش دانش آموزان تشکیل می شود. این انجمن، پیشنهادها و طرح های مفید را به مدیر و مسؤولان مدرسه عرضه می کند و در اداره بهتر امور، یار و یاور صمیمی مدیران محسوب می گردد. انجمن اولیا و مربیان، مظهر همکاری خانه و مدرسه در امر تعلیم و تربیت کودکان و نوجوانان است. در هفته پیوند اولیا و مربیان که از تاریخ 24 تا 30 مهرماه هر سال برگزار می گردد، پدران و مادران به مدارس دعوت شده و درباره مسائل تربیتی بحث و تبادل نظر نموده و نمایندگان خود را در انجمن برای یک سال برمی گزینند. مشاوره و برنامه ریزی به منظور تحقق اهداف انجمن؛ همکاری و

همفکری با مدیر و مربیان مدرسه در مورد برنامه های اوقات فراغت دانش آموزان و دعوت از اولیای علاقمند به منظور بهره مندی از خدمات و یاری های آنان برای تهیه و تدارک و تکمیل امکانات آموزشی _ پرورشی مدرسه از جمله مهم ترین وظایف انجمن اولیا و مربیان می باشند.

ص:509

_ روز جهانی غذا (برابر با 16 اکتبر)

25مهر

25مهر

_ قتل «محمد فرخی یزدی» شاعر و روزنامه نگار مخالف استبداد در زندان رضاخان (1318 ش)(1)

1- میرزا محمد فرخی یزدی در سال 1267 ش در یزد به دنیا آمد و پس از طی تحصیلات متداول، در جوانی فضل و سوادی پیدا کرد. استعداد شاعری فرخی از همان پشت نیمکت مدرسه آغاز گردید. پانزده ساله بود که به علت سرودن اشعاری انتقادی از مدرسه اخراج شد و چندی به کارگری پرداخت تا این که در اوان مشروطه به گروه آزادی خواهان پیوست. فرخی در نوروز 1289 ش در شعری خطاب به حاکم یزد، او را مورد انتقاد قرار داد و در پی آن به دستور حکمران، لبان وی را با نخ و سوزن دوختند و به زندانش افکندند. یکی دو ماه بعد به تهران گریخت و به صف مبارزان ملی پیوست. وی در سال 1300 ش روزنامه طوفان را منتشر ساخت و نسبت به اوضاع با انتقاد برخورد می کرد. در این روزنامه، رباعی هایی که او هر روز درباره مسائل جاری کشور در چهار بیت می سرود، فوق العاده مورد توجه قرار گرفت و روزنامه اش بین توده مردم، طرفداران زیادی یافت به طوری که مقام اجتماعی فرّخی به عنوان یک شاعر ملی و روشنفکر شهرت یافت. وی در دوره هفتم از طرف مردم یزد به وکالت مجلس شورای ملی انتخاب شد و مبارزاتش را ادامه داد ولی بعدها به دلیل فقدان امنیت جانی به مسکو و از آن جا به آلمان گریخت. فرخی بعدها به ایران بازگشت ولی به زودی دستگیر و زندانی شد و در 25 مهر 1318 ش در 51 سالگی به قتل رسید. وی روزنامه نگار و شاعری توانا، ملی و سیاسی بود که خود را عاشق آزادی می نامید و در تمام اشعار خود از این عشق مقدس دفاع و حمایت می کرد.

ص:510

_ تأسیس بانک اقتصادی ایران (1328 ش)(1)

_ عملیات متوسط عاشورا (میمک) (1363 ش)(2)

_ درگذشت استاد «سیدحسین خدیوجم» مترجم و محقق (1365 ش)(3)

1- بانک اقتصادی ایران به صورت بانکی صددرصد ایرانی و بدون حضور سهامداران بیگانه، در بیست و پنجم مهرماه 1338 ش با یکصد میلیون ریال سرمایه تأسیس گردید. این بانک به طور رسمی، بانک مجاز برای معاملات ارزی شناخته شده و هر نوع معاملات بانکی اعم از ارزی و ریالی را انجام می داد. عمر این بانک دوام چندانی نیافت و در حالی که در اکثر کشورهای اروپایی، آمریکایی و آسیایی کارگزارانی داشت، در سال 1341 ش منحل شد.
2- عملیات متوسط عاشورا، در تاریخ 25 مهر 1363 ش با رمز یا اباعبداللّه الحسینع در منطقه عملیاتی جبهه میانی و ارتفاعات مرزی میمک در وسعت تقریبی 50 کیلومتر مربع به طور مشترک و به فرماندهی سپاه پاسداران آغاز شد. از ابتدای جنگ تحمیلی، این ارتفاعات، یکی از مناطق فعال بود که طرفین جنگ برای تسلط بر آن، همواره درگیر بودند. این عملیات با اهداف آزادسازی ارتفاعات مرزی، انهدام نیروهای دشمن، تحمیل خط پدافندی جدید و راندن دشمن به دشت، با شلیک بی امان آتشبارهای سپاهیان اسلام، از سه محور صورت گرفت. این عملیات پس از پنج روز نبرد سنگین، در 30 مهر به پایان رسید و رزمندگان اسلام، پیروزمندانه در مواضع جدید استقرار یافتند. نتایج عملیات متوسط عاشورا: تلفات نیروی انسانی دشمن: 190 نفر اسیر، سایر نتایج: آزادسازی منطقه ای به وسعت 50 کیلومتر مربع از جمله ارتفاعات کرکنی، فیصل، کوه گچی و کاسه کاف؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 75 دستگاه انهدامی و 9 دستگاه اغتنامی، خمپاره انداز: 29 قبضه اغتنامی، ضدهوایی: 7 قبضه اغتنامی، توپ 106م م: 6 قبضه اغتنامی، خودرو: 4 دستگاه اغتنامی و 20 دستگاه اغتنامی، سقوط 3 فروند هواپیما و 2 فروند هلی کوپتر.
3- استاد سیدحسین خدیوجم در سال 1306 در مشهد مقدس به دنیا آمد. پس از اخذ لیسانس در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه مشهد، دکترای خود را از دانشگاه سن ژوزف بیروت در رشته ادبیات عرب دریافت نمود. او پس از سال ها تدریس در دبیرستان های مشهد، به عنوان

محقق در کتابخانه ملی و بنیاد فرهنگ مشغول شد و مدتی رایزن فرهنگی ایران در افغانستان بود. از استاد خدیوجم بیش از 30 جلد کتاب در حوزه های تحقیق، تصحیح و ترجمه به جا مانده که تصحیح و ترجمه احیاء علوم الدین غزالی در هشت جلد، مهمترین اثر اوست. همچنین تصحیح کیمیای سعادت در 2 جلد، جواهر القرآن، وجد و سماع و... به همت وی صورت پذیرفت. خدیوجم، خدمت مطبوعاتی را از 1340 آغاز کرد و با نشریه های سخن، نگین و راهنمای کتاب همکاری داشت. حسین خدیوجم سرانجام در مهرماه 1365 ش در 59 سالگی در مشهد درگذشت و پیکرش در کنار بقعه ای که مشهور به گور غزالی است، به خاک سپرده شد.

ص:511

26مهر

26مهر

_ حرکت جمعی دانش آموزان و دانشجویان و برخورد با رژیم شاه (1349 ش)(1)

_ سخنرانی شهید رجایی در شورای امنیت سازمان ملل متحد (1359 ش) (2)

1- روز اول مهر 1349، دانش آموزان سال ششم دبیرستان های تهران به عنوان اعتراض به آیین نامه امتحانات نهایی سال ششم متوسطه، تصمیم به اعتصاب دسته جمعی گرفتند و بیست و ششم مهر را روز اعتصاب محصّلین نامیدند. دانشجویان دانشگاه های تهران نیز به حمایت از دانش آموزان معترض که در روز موعود به سمت دانشگاه تهران دست به راهپیمایی زده بودند، به جمع آنان پیوستند. در این حال، حمله وحشیانه دژخیمان رژیم به دانش آموزان، مردم حاضر در صحنه و دانشجویان را بر آن داشت که با مهاجمان به زد و خورد پرداخته و دانش آموزان را از چنگال مأموران نجات دهند. ولی ناگهان مهاجمان مسلح به روی مردم آتش گشودند و ده ها نفر را زخمی و صدها تن را دستگیر نمودند.
2- در این روز شهید محمدعلی رجایی، نخست وزیر وقتِ جمهوری اسلامی ایران، در شورای امنیت سازمان ملل متحد حضور یافت و درباره جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، سخنانی مبسوط، ایراد کرد. وی با بیان جنایات وحشیانه متجاوزان بعثی در مناطق اشغالی و کشتار مردم بی دفاع شهرها و روستاها بر اثر بمباران و موشک باران های ارتش عراق، عزم راسخ ملت مسلمان ایران را در دفاع از استقلال، آزادی، انقلاب اسلامی و تمامیت ارضی خود، اعلام کرد و مسؤولیت مهم و تاریخی سازمان ملل متحد و شورای امنیت این سازمان را در دفاع از مظلومان و اقدام مؤثر بر ضد متجاوزان، یادآور شد. ایشان، حمله سازماندهی شده عراق به خاک جمهوری اسلامی ایران، نقض حقوق انسانی، و کمک های غرب به دولت عراق را تشریح کرد و افزود که زیر چکمه ها و رگبارهای دشمن، نمی توان و نباید با آتش بس موافقت کرد. شهید رجایی همچنین درباره مسائل مهم جهان به ویژه اشغال فلسطین به دست صهیونیست های نژادپرست و

تجاوز ارتش سرخ شوروی به افغانستان و توطئه های استعمارگران و مستکبران در سراسر جهان، نکاتی مهم را بیان کرد. پس از این سخنرانی، نمایندگانی از سوی دولت آمریکا، خواستار دیدار و مذاکره با نخست وزیر ایران شدند، اما شهیدرجایی به علت سیاست های سلطه جویانه امریکا و جنایاتش در جهان، نپذیرفت.

ص:512

_ آغاز هفته تربیت بدنی و ورزش(1)

27مهر

27مهر

_ تبعید «رضاخان پهلوی» به جزیره موریس در جریان جنگ جهانی دوم توسط متفقین (1320 ش)(2)

1- هفته تربیت بدنی همه ساله از 26 مهر تا دوم آبان به منظور آشنایی جامعه با اهمیت و اثرات کاربرد ورزش در زندگی فردی و اجتماعی، اشاعه و توسعه و ترویج ورزش در خانه و خانواده و هدایت و ارشاد جامعه به ورزش های همگانی برگزار می شود. ورزش و فعالیت فیزیکی در سلامت روان نیز مؤثر است. مطالعات نشان می دهد که موارد افسردگی، اضطراب و... در اثر فعالیت فیزیکی بهبود یافته و ورزش به عنوان یک عامل حمایتی در درمان بیماری روانی پذیرفته شده است. ورزش و فعالیت جسمانی به همراه رژیم غذایی مناسب، عدم استعمال مشروبات الکلی و دخانیات و انجام مراقبت های دوره ای، در پیشگیری از بیماری ها و رسیدن به بالاترین سطح سلامتی و بازدهی اقتصادی و اجتماعی نقش دارند. ورزش های سبک مانند پیاده روی، باعث مصرف انرژی شده و سهم بسیار مهمی در کنترل وزن و کاهش چربی در بدن دارد. همچنین فعالیت فیزیکی سبک و منظم از طریق تقویت کارکردهای ایمنی، باعث افزایش سطح فعالیت سیستم ایمنی در بدن شده و در پیشگیری از سرطان مؤثر می باشد.
2- پس از ورود متفقین به ایران و استعفای اجباری رضاخان از سلطنت، وی در 25 شهریور 1320 ش به ناچار ایران را ترک کرد و به امر انگلیس به جزیره موریس و سپس ژوهانسبورگ در آفریقای جنوبی تبعید شد تا اینکه در همان جا درگذشت. اگر رضاخان از ابتدای امر، به وسیله اجانب و به ویژه انگلستان روی کار نیامده بود و پایه های حکومت خود را بر روی افکار عمومی، عدالت و آزادی استوار می ساخت، متفقین هرگز نمی توانستند به این سهولت او را برکنار و از ایران تبعید نمایند. او خوب می دانست که با تمام مخالفتی که روس ها و انگلیس ها با وی دارند، اما اگر قوایشان وارد تهران شود، به او و خانواده اش صدمه ای نخواهند زد و

حداکثر شدت عمل آنها، برکناری از سلطنت و تبعید وی خواهد بود. آنچه او را بیش از هرچیز نگران ساخته بود، بیم انتقام مردمی بود که شانزده سال در زیر فشار حکومت زور و استبداد قرار گرفته بودند. و این نگرانی سبب شد که از سلطنت کناره بگیرد و از ایران خارج شود.

_ رأی اعتماد مجلس سنا به جعفر شریف امامی برای نخست وزیری (1339 ش)(1)

_ تصویب اساسنامه سازمان صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (1362 ش)

_ آغاز عملیات والفجر 4 (1362 ش)(2)

1- جعفر شریف امامی، مهره وابسته دربار پهلوی برای دوره اول نخست وزیری خود پس از رأی اعتماد از مجلس فرمایشی سنا، مأمور برگزاری انتخابات دوره بیستم مجلس شورای ملی شد. او در آغاز کار خود اعلام کرد، از این پس اختناق وجود نخواهد داشت و آزادی انتخابات تضمین و به خلافکاری های گذشته رسیدگی می شود. در این زمان، گروه های سیاسی، تحرک پیدا کردند و انتخابات نیز با تشنج، اعتصاب و مشکلاتی بسیار همراه شد. همچنین نمایندگانی به مجلس راه یافتند که طرفدار شاه بودند. سرانجام دولت شریف امامی که با ناکامی های بسیار روبرو شده بود، پس از هفت ماه سقوط کرد و علی امینی، مهره سرسپرده آمریکا، مأمور تشکیل کابینه شد.
2- عملیات بزرگ والفجر 4 در تاریخ 27 مهر 1362 با رمز مقدس یا اللّه، یا اللّه، یا اللّه در منطقه عملیاتی غرب و درّه شیلَر در شمال مریوان و پنجوین در وسعتی در حدود 600 کیلومتر مربع انجام گرفت. هدف این عملیات، قطع ارتباط نیروهای ضدانقلاب با رژیم بعث عراق، آزادسازی بخشی از میهن اسلامی و ارتفاعات مهم منطقه، خارج کردن شهر مریوان از زیر دید و تیر دشمن، فراهم سازی مقدمات عملیات در استان سلیمانیه عراق و وارد کردن ضربات اساسی بر ماشین جنگی دشمن و... بود. این عملیات، در سه مرحله صورت گرفت و تا اواسط آبان ماه 1362 به طول انجامید. در این عملیات، رزمندگان اسلام متشکل از نیروهای ارتش و سپاه از دو محور بانه و مریوان بر نیروهای دشمن هجوم بردند و با عبور از میدان های مین و موانع ایذایی و کوه های صعب العبور، به سرعت دشمن را محاصره کردند. بر اثر اجرای آتش قوای اسلام، منطقه مملو از جنازه بعثیان و ادوات منهدم شده آنها گردید و دود پرحجمی، آسمان منطقه عملیاتی را فرا گرفت. در نتیجه عملیات والفجر 4، ارتفاعات مهمی همچون هیتمال، لک لک، رستم آلان و... آزاد شده و حدود 700 کیلومتر

مربع از خاک عراق آزاد گردید. در این عملیات 10 فروند هواپیما، 27 دستگاه تانک و نفربر، 200 دستگاه خودرو و... از دشمن منهدم گردید. همچنین 200 دستگاه خودرو، 20 دستگاه جیپ 106 و مقدار زیادی مهمات سبک و سنگین و وسایل مخابراتی به غنیمت سپاه اسلام درآمد. علاوه بر آن، هجده هزار نفر از نیروهای دشمن کشته و زخمی و 1000 نفر اسیر شدند. در این عملیات، همچنین 200 نفر از رزمندگان اسلام از اسارت عناصر ضد انقلاب آزاد شدند.

ص:514

_ حمله تجاوزکارانه ناوهای آمریکایی به جزایر نفتی ایران در خلیج فارس (1366 ش)(1)

1- پس از آن که دولت کویت، جمهوری اسلامی ایران را به حملات موشکی متهم کرد و عراق با این بهانه در 17 شهریور 66، به تأسیسات ایران حمله برد، ایران نیز یک موشک به نفتکش کویتی پرتاب کرد و خساراتی وارد آورد. دولت آمریکا به این بهانه که پرچم آمریکا روی نفتکش بود تصمیم به اقدام تلافی جویانه گرفت و در 27 مهر 1366، چهار ناوشکن آمریکایی به جزیره رستم که پایانه نفتی رشادت در آن بود، اعزام شدند. در این حمله، تنها بیست دقیقه مهلت داده شد که آنجا را تخلیه کنند. آنگاه با توپ های سنگین، هزار گلوله به آن شلیک کردند و چون هنوز بخشی از تأسیسات نفتی پابرجا بود، گروه انفجاری را به جزیره اعزام داشتند که آن را نیز ویران سازد. سپس یک گروه از کماندوهای آمریکایی به میدان نفتی رسالت در شمال جزیره رستم که مدعی بودند در آن میدان نفتی، تأسیسات رادار و مخابرات وجود دارد حمله نموده، تأسیسات مستقر در جزیره را نابود کردند. این در حالی است که هیچ گونه تأسیسات نظامی و راداری روی سکوهای نفتی مذکور وجود نداشت. تجاوز مسلحانه آمریکا به تمامیت ارضی ایران، نقض منشور ملل متحد و حقوق بین الملل و نقض مجدد ادعاهای ظاهری آنان در رعایت بی طرفی و نقض کلیه بندهای قطعنامه های شورای امنیت بود. این حلمه تجاوزکارانه آمریکا به سکوهای نفتی ایران در خلیج فارس، واکنش های متعددی در کشورهای مختلف به دنبال داشت و برخی کشورها این اقدام تجاوزکارانه را محکوم کردند.

28مهر

28مهر

- رحلت فقیه، محدث، مفسر و اصولی شیعه آیت اللّه «جعفر نزاری نقدی» (1329ش)(1)

_ اعتصاب کارمندان وزارت دارایی بر ضد رژیم پهلوی (1357 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ جعفر نزاری نقدی در سال 1265ش 1303ق به دنیا آمد و از خردسالی، شوق فطری طبیعی به علم و ادب و تحصیل کمالات داشت. از این رو در ابتدا اصول قرائت و خط عربی و فارسی را فرا گرفت و در چهارده سالگی برای ادامه تحصیل عازم حوزه علمیه نجف اشرف گردید. پس از تکمیل مقدمات و سطوح، در درس خارج حضرات آیات عظام: آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، سید محمد کاظم یزدی و شیخ احمد کاشف الغطا و دیگر استادان عصر حاضر شد و مراتب عالی علمی را پیمود. در اینحال با اصرار جمعی از مؤمنان یکی از مناطق شیعه نشین جنوب عراق و به دستور استادش، علامه یزدی، جهت تبلیغ دین و نشر علوم اسلامی و حل دعاوی شرعی راهی منطقه العماره گردید. آیت اللّه نزاری پس از حدود ده سال اقامت در العماره، به عضویت دادگاه شرعی بغداد منصوب شد اما پس از مدت کوتاهی از این مقام کناره گیری کرد و در نجف اشرف به تالیف و تدریس و ارشاد مردم همت گماشت. از این فقیه اصولی آثار متنوعی به جای مانده که الانوارُالعلویّه و الاسرارُ المُرتَضَویه، القوانینُ المَنطقیّه و نیز حواشی بر شرایع و معالم و شرح شمسیه از آن جمله اند. آیت اللّه جعفر نزاری نقدی سرانجام در بیست و هشتم مهر 1329ش برابر با هفتم محرم الحرام 1370ق در 64 سالگی در نجف اشرف درگذشت و در تاسوعای حسینی در آن شهر به خاک سپرده شد.

2- در حالی که موج اعتصاب عمومی، بسیاری از نقاط کشور را فراگرفته بود، کارمندان وزارت دارایی نیز به اعتصاب کنندگان پیوستند و دست از کار کشیدند. آنان ضمن ادامه اعتصاب، اعلامیه ای منتشر کرده و اخراج کامل مستشاران خارجی و تحریم مبادلات بازرگانی بین ایران و رژیم صهیونیستی را خواستار شدند. در این تاریخ، دامنه اعتصاب، به حدی

رسیده بود که می توان گفت سراسر کشور را به صورت یکپارچه و به گونه ای بی سابقه و کم نظیر فراگرفته بود.

ص:516

_ برگزاری اولین نمایشگاه مطبوعات ورزشی کشور (1373 ش)

_ اعتراض وزارت امور خارجه ایران به دخالت آشکار آمریکا در امور داخلی ایران (1378 ش)(1)

29مهر

29مهر

_ رحلت فقیه اصولی و متکلم و محدث بزرگوار «سید اسماعیل نوری طبرسی» (1282 ش)(2)

1- در پی دستگیری بیست نفر از جمله شانزده یهودی در ماه های بهمن و اسفند 1377 و محاکمه آنان به اتهام جاسوسی برای آمریکا و اسرائیل در دادگاه ایران، آلبرایت، وزیر خارجه وقت آمریکا، در یک موضع گیری مداخله جویانه در امور داخلی کشورمان، محاکمه جاسوسان یهودی دستگیر شده را غیرقابل قبول خواند. وی همچنین گفت: تهران باید از حمایت تروریسم بین المللی، مخالفت با روند سازش خاورمیانه و تلاش برای دستیابی به سلاح های کشتار جمعی دست بردارد. در پی این اتهامات آمریکا علیه ایران، وزارت خارجه جمهوری اسلامی ایران، این اظهارات را مردود خواند و با تقبیح این گونه ادعاهای بی اساس، این امر را نمونه بارز دیگری از دخالت آمریکا در امور داخلی ایران خواند و اضافه کرد: اینگونه ادعاهای بی اساسِ مسؤولان آمریکایی، ناشی از نگرانی دولت آمریکا از موفقیت سیاست های تنش زدایی و اعتمادسازی جمهوری اسلامی ایران در منطقه است تا آن کشور نتواند با سوء استفاده از اختلافات و تشتت کشورهای منطقه از منافع تجارت تسلیحاتی منتفع گردد.
2- آیت اللّه سیداسماعیل بن احمد نوری طبرسی مازندرانی، عالم دینی، فقیه، اصولی، محدث، متکلم، مدرس و زاهد در اوایل قرن سیزدهم هجری شمسی اواسط قرن سیزدهم هجری در یکی از توابع شهرستان نور در استان مازندران به دنیا آمد. وی پس از فراغت از دروس مقدمات و سطوح حوزوی، برای ادامه تحصیلات راهی نجف اشرف شد. ایشان در نجف در محضر عالمان نامداری همچون شیخ مرتضی انصاری، میرزا حبیب اللّه رشتی و میرزا محمدحسن شیرازی، معروف به میرزای بزرگ به

فراگیری دروس خارج فقه و اصول پرداخت و در حدیث و کلام نیز به استادی دست یافت. آیت اللّه نوری طبرسی پس از رسیدن به مقامات علمی، به بحث و تدریس فقه و اصول پرداخت و شاگردان متعددی پرورش داد. این عالم سترگ در طی این سال ها، علاوه بر تدریس، به تالیف کتب گران بها دست زد که کفایَهُ الموّحدین در سه مجلد به فارسی که یک جلد آن تحت نام عِصمهُ الولایه در مبحث امامت است، و نیز وسیلَهُ المَعاد فی شرح نجاه العباد و اصول الفقه، از آن جمله اند. آیت اللّه سید اسماعیل نوری طبرسی سرانجام پس از عمری سرشار از خدمات علمی در بیست و نهم مهرماه 1282 ش برابر با اول شعبان 1321 ق در کاظمین به لقاءاللّه پیوست و در صحن شریف علوی به خاک سپرده شد.

ص:517

_ تصویب قرارداد منعقده بین ایران و کنسرسیوم نفت در مجلس شورای ملی (1333 ش)(1)

_ اعتراض روحانیون قم به رژیم پهلوی در پی وقوع فاجعه مسجد کرمان (1357 ش)

_ اعتصاب کارگران و کارکنان صنعت نفت ایران (1357 ش)(2)

1- چند ماه پس از کودتای 28 مرداد 1332، سپهبد زاهدی، نخست وزیر وقت برای جلب کمک های غرب، از آنان برای سرمایه گذاری در صنعت نفت ایران دعوت نمود. پس از چند دور مذاکره در نهایت قراداد ایران و کنسرسیوم در 28 شهریور 1333 ش بین نمایندگان دو طرف امضا شد و در 29 مهر همان سال در مجلس شورای ملی به تصویب رسید. مدت این قرارداد 25 سال و قابل تمدید به سه دوره پنج ساله یعنی چهل سال بود. این قرارداد که تقریبا چهار سال پس از تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت ایران و خلع ید اجانب امضا شد، به هیچ وجه جوابگوی خواسته های ملت ایران نبود. پرداخت غرامت سنگین به شرکت سابق انگلیسی، با توجه به واگذاری چهل درصدی سهام کنسرسیوم به آن به منزله حد اعلای امتیازی بود که دولت انگلستان به دست آورد. همچنین دولت آمریکا نیز خود را وارد معرکه نمود و در غارت نفت ایرن شریک و سهیم شد. پس از تصویب این قرارداد، مخالفت ها از طرف مردم و روحانیون از جمله آیت اللّه کاشانی که خود سهم مهمی در ملی شدن صنعت نفت داشت، ابراز گردید و دکتر مصدق نیز از زندان، با آن به مخالفت برخاست. در نهایت، غارتگران بین المللی، ظاهرا در چهارچوب قانون ملی شدن صنعت نفت و در اصل برای استثمار ایران و حفظ منافع خود، بار دیگر سلطه خود را بر نفت ایران برقرار کردند و بیست و پنج سال به چپاول گری های خود ادامه دادند.
2- در ادامه مبارزات اسلامی مردم مسلمان ایران بر ضد رژیم استبدادی شاه، کارگران و کارکنان صنعت نفت ایران، اعتصابات سراسری خود را آغاز کردند. بر اثر این اعتصاب، صدور نفت ایران به خارج قطع شد و این به معنای محروم شدن رژیم شاه از مهمترین منبع درآمدش بود که موجب شد فشاری شدید بر رژیم خودکامه پهلوی وارد گردد. علاوه بر این، قطع صادرات نفت ایران به جهان، سبب افزایش شدید قیمت نفت شد. این

اعتصاب با تهدید و ارعاب رژیم پایان نیافت و تا سرنگونی رژیم وابسته شاه، به طول انجامید. مردم انقلابی ایران نیز با وجود مشکلات ناشی از کمبود نفت، از این اعتصاب حمایت کردند.

ص:518

_ درگذشت «جواد قوام پور» ادیب و شاعر (1369 ش)

_ روز صادرات

30مهر

30مهر

_ اعزام سپاهیان انگلیسی و هندی به جنوب ایران و تشکیل پلیس جنوب (1290 ش)(1)

_ اعلام قطع رابطه سیاسی ایران و انگلیس (1331 ش)(2)

1- در زمان صدارت مستوفی الممالک که دولت درصدد اعاده امنیت و ایجاد رفاه برای مردم بود، دولت انگلیس با تبانی دولت روسیه اخطاریه شدیدی برای دولت ایران فرستاد و با اشاره به ناامنی ها و دستبردها به قافله ها و اموال بازرگانان انگلیسی و هندی متذکر شد که با این روند، دولت انگلستان خود را ناگزیر می بیند تا در جنوب ایران و فارس، قوای نظامی تشکیل دهد و سازمانی شبیه قزّاقخانه که روس ها در شمالِ کشور اداره می کند، در جنوب سازماندهی کنند. در این اخطاریه آمده بود که هزینه نگهداری این قشون را دولت ایران باید از محل سود گمرک جنوب و مالیات فارس تأمین کند. هر چند مجلس در برابر این خواست نامشروع، انگلیسی ها مقاومت کرد ولی با شروع جنگ جهانی اول، استعمارگر پیر، خود را به ایران تحمیل نمود و پس از مدتی، پلیس جنوب را در این منطقه تشکیل داد.
2- در روز سی مهر 1331، قطع رابطه سیاسی ایران و بریتانیا پس از تصویب هیئت وزیران تسلیم کاردار سفارت انگلستان در تهران شد و دکتر سید حسین فاطمی وزیر امور خارجه وقت دولت مصدق، آن را اعلام کرد. علت قطع رابطه ایران با انگلستان، بی اعتنایی لندن به خواست های ملت ایران در احقاق حقوق خود به ویژه در ملی کردن صنعت نفت عنوان گردید. پس از ده ها سال نفوذ بی حد و حصر استعمارگران انگلیسی در حکومت ایران از دوران قاجار تا پهلوی، این نخستین بار بود که به حضور انگلستان در ایران، اگرچه به شکل ظاهری، پایان داده شد. هرچند

انگلستان، پس از کودتای 28 مرداد 32 بار دیگر در کنار آمریکا، سیاست های قبلی خود را در پیش گرفت.

ص:519

_ صدور قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل متحد درباره جنگ ایران و عراق (1361 ش)(1)

_ عملیات عاشورای 4 در منطقه هورالهویزه (1364ش)(2)

1- بنا به تقاضای عراق، موضوع جنگ برای اولین بار با عنوان تبعات طولانی شدن منازعه مسلحانه بین ایران و عراق، در دستور کار سی و هفتمین اجلاس عمومی سازمان ملل متحد قرار گرفت. مجمع عمومی در 30 مهر 1361 22 اکتبر 1982 م با 119 رأی موافق، 1 رأی مخالف (جمهوری اسلامی ایران)، 15 رأی ممتنع و 20 غایب، قطعنامه 3/37 را تصویب کرد که مهم ترین اقدام مجمع در قبال جنگ ایران و عراق به حساب می آید. عنوان این قعطنامه خود حاکی از آن بود که آنچه مجمع را وادار به صدور قطعنامه کرد ادامه منازعه است و نه شروع جنگ و تجاوز. همچنین تا زمانی که عراق در داخل خاک ایران پیشروی کرده بود، مجمع، سکوت و انفعال اختیار کرده بود ولی با آزادسازی خرمشهر و عقب نشینی و شکست سهمگین رژیم بعث، مجمع به فکر صدور قطعنامه افتاد. وجود تنها یک رأی مخالف به قطعنامه مجمع، جمهوری اسلامی ایران را به کلی از مجمع، در خصوص جنگ عراق با ایران، ناامید کرد.
2- عملیات عاشورای 4 با هدف انهدام نیروهای دشمن در منطقه عملیاتی غرب دریاچه ام النعاج واقع در هورالهویزه توسط سپاه پاسداران و در وسعتی در حدود 110 کیلومتر مربع صورت گرفت. در این عملیات 64 پایگاه و 7 آبراه در غرب دریاچه ام النعاج آزاد و بیش از صد فروند قایق بزرگ و کوچک و انواع سلاح های سنگین و نیمه سنگین و چندین انبار مهمات و... از دشمن منهدم شد. به غنیمت گرفتن 27 فروند قایق، 4 قبضه خمپاره انداز، 2 قبضه توپ ضدهوایی و تعداد زیادی سلاح دوشکا و آرپی جی هفت از دیگر نتایج این عملیات بود. در این عملیات، دشمن بیش از سیصد نفر کشته و زخمی به جای نهاد، 25 پاسگاه منهدم شد، یک فروند هواپیمای دشمن سقوط کرد و 110 کلیومتر مربع از زمین های منطقه آزاد شد.

ص:520

_ راه اندازی شبکه پیام (تله تکست) سیما (1374 ش)

آبان

اشاره

آبان

زیر فصل ها

1آبان

2آبان

3آبان

4آبان

5آبان

6آبان

7آبان

8آبان

9آبان

10آبان

11آبان

12آبان

13آبان

14آبان

15آبان

16آبان

17آبان

18آبان

19آبان

20آبان

21آبان

22آبان

23آبان

24آبان

25آبان

26آبان

27آبان

28آبان

29آبان

30آبان

1آبان

1آبان

_ تشکیل جبهه ملی به رهبری دکتر «محمد مصدق» (1328 ش)(1)

_ شهادت عالم مجاهد «حاج سیدمصطفی خمینی» فرزند ارشد امام خمینی رحمه الله (1356 ش)(2)

1- در 18 مهر 1328ش، نوزده تن از رجال سیاسی از جمله دکتر محمد مصدق، به عنوان اعتراض به انتخابات دوره شانزدهم مجلس شورای ملی به دربار رفته و در آنجا متحصن شدند. همان افراد در روز اول آبان در منزل دکتر مصدق گرد آمده و جبهه ملی ایران را به رهبری وی تشکیل دادند. در نتیجه تلاش های این جبهه، انتخابات تهران و حومه، باطل اعلام شد. از آنجا که جبهه ملی یک حزب نبود، رهبران گروه ها و احزاب مختلف در آن عضویت یافتند. از این رو، این جبهه از گرایش ها و افراد مختلف العقیده و ماهیّتا متفاوت و حتی متعارض تشکیل شده بود. وقتی که جبهه ملی به مجلس راه یافت، رهبری ضد استعماری ملت ایران را با حمایت علما و مردم بر عهده گرفت و کوشید از رقابت آمریکا و انگلیس، به نفع مبارزه استفاده کند. مهمترین کاری که در آن مقطع به پیشگامی جبهه صورت گرفت، ملی شدن صنعت نفت ایران و خلع ید از شرکت نفت ایران و انگلیس بود. این جبهه پس از قیام 30 تیر 1331، دچار اختلاف درونی شد و گروهی از اعضای آن به ویژه بخشی از جناح مذهبی به رهبری آیت اللّه کاشانی که رهبری با نفوذ در نهضت بود، از دکتر مصدق فاصله گرفت و همین امر، جبهه ملی را دچار سستی نمود. پیامدهای این اختلاف در جبهه ملی و نهضت، وقوع کودتای 28 مرداد 1332 علیه دولت مصدق بود. پس از آن، با دستگیری و زندانی شدن رهبر و سرکوب اعضا، جبهه ملی عملاً از هم پاشید و در سال های بعد جبهه ملی دوم و سوم و چهارم به وجود آمدند.
2- آیت اللّه حاج سیدمصطفی خمینی در آذرماه 1309 ش در قم به دنیا آمد و پس از گذراندن دوران ابتدایی، در 16 سالگی به تحصیل علوم اسلامی روی آورد. وی از سال 1330 در درس خارج پدر فرزانه خویش و آیت اللّه بروجردی حاضر شد و از محضر آیات عظام علامه طباطبایی، سیدمحمد محقق داماد، شیخ مرتضی حائری و سید محمد باقر سلطانی طباطبایی بهره برد. ایشان از سال 1341 همراه با امام به مبارزه با رژیم پرداخت و در پیشبرد نهضت اسلامی نقش بسزایی ایفا کرد. وی پس از تبعید حضرت امام به ترکیه، با سیل خروشان مردم خشمگین به خیابان ها آمد و به بیوت مراجع رفت. پس از این حرکت ضدرژیم، عوامل طاغوت او را دستگیر و پس از آزادی چند روزه، به ترکیه تبعید کردند. حاج آقا مصطفی پس از چند ماه حضور در ترکیه، در مهر 1344 ش به همراه پدر به نجف رفته و به درس و بحث پرداخت. ایشان از همان جا نیز شیوه های نوین مبارزه با شاه را دنبال می کرد و مشاوری برجسته و متعهد برای امام بود. در نجف، مدتی به دلیل کوشش هایی که علیه رژیم ضداسلامی عراق انجام داد دستگیر شد و او را به شدت از فعالیت های سیاسی منع کردند. سرانجام آیت اللّه مصطفی خمینی در اول آبان 1356 ش برابر با

9 ذی قعده 1397 ق در 47 سالگی به شکل مرموزانه ای به شهادت رسید. حضرت امام، رحلت حاج سیدمصطفی را از الطاف خفیه الهی خواندند و در مورد فرزند دلبندشان فرمودند: «مصطفی امید آینده اسلام و ایران بود». بازتاب خبر ارتحال ایشان، ابعاد بسیار وسیعی به خود گرفت و در حرکت توفنده مردم انقلابی مؤثر بود.بدن مطهر آن شهید با آب فرات غسل داده شد و در کنار مقبره علامه حلی در صحن امام علیع مدفون گردید.ازآیت اللّه حاج سید مصطفی خمینی آثار متعددی بر جای مانده است که مکاسب محرمه در 2 جلد، تفیسر قرآن در 3 جلد و کتاب الاصول از آن جمله اند.

ص:521

_ اعلام اعطای پروانه اقامت به محمدرضا پهلوی در آمریکا توسط کارتر (1358ش)(1)

1- با فرار محمدرضا پهلوی از ایران و پیروزی انقلاب اسلامی، وی به عنوان یک مزاحم برای اکثر کشورها تلقی می شد چرا که ورود شاه به هر کشور، منافع داخلی و خارجی آن کشور را در معرض خطر قرار می داد. از سوی دیگر آمریکا که هنوز به داشتن روابط با ایران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی امیدوار بود، نمی خواست با پذیرش شاه، به اعتبار و جایگاه خود لطمه بزند. با این حال، در اواخر مهرماه 1358 که سفر محمدرضا به آمریکا اعلام شد و مسأله مداوای پزشکی و نیاز به استراحت عنوان گردید، جیمی کارتر رییس جمهور وقت آمریکا با فرستادن یک پروانه اقامت در آمریکا برای وی و همراهانش تلاش نمود حضور شاه در این کشور را به مشکلات جسمی و بیماری وی ارتباط دهد نه مسائل سیاسی. این عمل در موقعیتی صورت گرفت که مسؤولان نظام اسلامی، برای محاکمه شاه، تقاضای استرداد وی را از دولت ها داشتند. حضور شاه در آمریکا یکی از دلایل به وقوع پیوستن اشغال لانه جاسوسی آمریکا در تهران توسط دانشجویان پیرو خط امام در 13 آبان آن سال به شمار می رود.

ص:522

_ تشکیل مرکز زرهی سپاه پاسداران (1360 ش)

_ انتخابات دوره سوم مجلس خبرگان رهبری (1377 ش)

_ روز آمار و برنامه ریزی

2آبان

2آبان

_ امضای لایحه ساختار جدید دولت از سوی ناصرالدین شاه قاجار(1251 ش)(1)

_ تأسیس سازمان ملل متحد و روز ملل متحد (1324 ش)(2)

1- مشیرالدوله، صدراعظم ناصرالدین شاه، در روزهای پایانی اولین سال صدارتش، لایحه ای به ناصرالدین شاه تسلیم و در آن، اصول تشکیلات جدید دولت ایران را پیشنهاد نمود. در مقدمه این لایحه، به منظور اینکه شاه گمان نکند که قصد محدود ساختن اختیاراتش در بین است، نام یکایک تشکیلات دولت ایران را دربار اعظم خواند و با این مقدمه، تشکیلات دولت را که دارای نه وزیر و یک صدراعظم بود، با حدود اختیارات صدراعظم و هر یک از وزیران به تفصیل ذکر کرد. وزارت خانه های نه گانه عبارت بودند از: وزارت داخله، خارجه، جنگ، مالیه، عدلیه، علوم، فواید عامه، تجارت و زراعت و دربار. وی با تعیین یک وزیر برای بررسی امور دربار سلطنت، امور دربار نیز را زیرنظر صدراعظم قرار داد. در این هیئت دولت، صدراعظم، برجسته ترین فرد بود. نکته مهم دیگر مسئوولیت وزیران در مقابل صدراعظم و قطع ارتباط مستقیم آنها باشاه است. ناصرالدین شاه، لایحه سپهسالار را پسندید و با امضای آن، بدان اعتبار قانونی بخشید.
2- در بحبوحه جنگ جهانی دوم، سران سه کشور آمریکا، شوروی و انگلستان در مسکو گردهم آمده و طرح تشکیل سازمانی جهانی برای حفظ صلح و امنیت دنیا را به تصویب رساندند. پس از پایان جنگ، منشور ملل متحد در چهارم تیر 1324، به وسیله نمایندگان 50 کشور امضا شد. سپس این منشور را به کلیه کشورها فرستادند تا مانند هر عهدنامه بین المللی دیگر به تصویب مجالس قانون گذاری و امضای رییس کشورها

برسد. سرانجام در دوم آبان 1324 ش برابر با 24 اکتبر 1945 م منشور ملل متحد به تصویب بسیاری از کشورها رسید و سازمان ملل متحد تحقق یافت و این روز در سراسر جهان، روز ملل متحد نامیده شد. مجمع عمومی، شورای امنیت، دبیرخانه، دیوان بین المللی دادگستری، شورای اقتصادی و اجتماعی و شورای قیمومیت، ارکان اصلی سازمان ملل متحد را تشکیل می دهند. در حال حاضر در حدود 190 کشور جهان، عضو این سازمان می باشند.

_ به زمین زده شدن اولین کلنگ پالایشگاه نفت تهران (1344 ش)

_ برپایی تظاهرات گسترده مردم علیه رژیم پهلوی (1357 ش)(1)

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «سیداحمد میرخانی» از مفاخر علمای تهران(1372 ش)(2)

1- با گسترش نهضت اسلامی علیه رژیم شاه، شهرهای گرگان، تهران، قم، تبریز، کرمانشاه و همدان به عرصه تظاهرات گسترده و اعتصابات مردمی و دولتی تبدیل شدند. در تهران، مدارس تعطیل شد و گروه زیادی از دانش آموزان که در دانشگاه تهران اجتماع کرده بودند به دست نظامیان رژیم شاه، مجروح و دستگیر شدند. در شهر گرگان، عظیم ترین تظاهرات مردمی از آغاز نهضت اسلامی تا آن روز برگزار شد و مردم به اداره ساواک شهر حمله بردند. کارگران پالایشگاه تبریز، کارکنان شرکت برق کرمانشاه و کارکنان تلویزیون ایران اعتصاب نموده و استادان و طلاب حوزه علمیه قم، جلسات درس خود را تعطیل کردند. این تعطیلی فرصتی را فراهم ساخت تا استادان و طلاب انقلابی با حضور بیشتر در بین مردم، به روشنگری و هدایت حرکت اسلامی به سمت پیروزی نهایی انقلاب بپردازند.
2- آیت اللّه سیداحمدمیرخانی در سال 1296 ش 1335ق در تهران به دنیا آمد. پس از طی تحصیلات مقدماتی، به شوق فراگیری علوم دینی راهی حوزه علمیه قم شد و از محضر حضرات آیات مرعشی نجفی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای و سید محمد تقی خوانساری بهره های وافر برد. وی پس از ورود آیت اللّه بروجردی به قم، در جلسه درس ایشان حاضر شد و تا پایان عمر آن عالم بزرگ از بحث های فقهی و اصولی ایشان استفاده کرد. وی پس از آن به تهران بازگشت و به اقامه جماعت، اعزام مبلغ به اطراف تهران، تالیف و نشر کتب دینی، تاسیس مسجد و حوزه علمیه و ارشاد جوانان اشتغال ورزید. از آثار قلمی ایشان، آیات الاحکام در 2 جلد و سیر حدیث در اسلام را می توان نام برد. سرانجام این فقیه فرزانه پس از 76سال زندگی پربار در 2 آبان 1372 برابر با 9 جمادی الاول 1414 ق چشم از جهان فروبست و به اجداد طاهرینش پیوست.

ص:524

_ ارتحال عالم ربانی آیت اللّه «محمد واصف لاهیجی» (1375 ش)(1)

3آبان

3آبان

_ انتصاب «رضاخان میرپنج» به نخست وزیری توسط «احمدشاه قاجار» (1302 ش)(2)

1- آیت اللّه محمد جیلانی معروف به شیخ محمد واصف لاهیجی اسطوره تقوا و معرفت و از مدافعین حقیقی اسلام و مذهب شیعه جعفری بود که در خطیرترین ایام هجوم دشمنان اسلام، با قلم وبیان از اسلام ناب دفاع می نمود. او در اکثر علوم اسلامی از قبیل فقه، اصول، فلسفه، منطق، کلام، درایه، ریاضی و فیزیک استاد بود و اکثر این علوم را به نظم کشید. علامه لاهیجی در سرودن اشعار علمی به زبان عربی بی نظیر بود و در نظم کشیدن مباحث علمی به زبان عربی، مهارت فوق العاده ای داشت. دیوان اشعار، بیت الاحزان عاشقان، رسالهُ الانسان، طبُّ النبی و تاریخ الائمه از جمله هفتصد اثر این عالم پر تلاش و نویسنده تواناست که از این میان، بالغ بر 200 اثر از آنها به چاپ رسیده اند. سرانجام این عالم عامل و سالک الی اللّه، پس از عمری خدمت و تلاش در راه اعلای کلمه حق، در دوم آبان 1375 به لقاء اللّه رسید و به دوست پیوست.
2- هنگامی که مشیرالدوله از سوی احمدشاه قاجار به نخست وزیری منصوب گردید، رضاخان با سمت وزارت جنگ در هیئت دولت حضور یافت. پس از چندی، رضاخان که در پی فرصتی برای قدرت بیشتر و جولان در کشور بود، نخست وزیر را تهدید کرد و موجبات ترس و سپس استعفای او را پدید آورد. از آن سو، طرفداران سردار سپه نیز با غوغا سالاری در مطبوعات، رضاخان را بهترین گزینه برای ریاست دولت معرفی کردند به طوری که به خود احمد شاه نیز فهمانده شد که فعلاً مرد میدان ایران، فقط سردار سپه است. مشیرالدوله نیز می دانست اگر شاه به اروپا برود، او قادر به کنار آمدن با سردار سپه و طرفداران او نخواهد بود. لذا در اواخر مهرماه نزد احمد شاه رفت و به هر ترتیب که بود، او را راضی ساخت تا استعفایش را بپذیرد. شاه ناگزیر تن بدین کار داد و با وجود مخالفت آیت اللّه سیدحسن مدرس و یاران او، در تاریخ سوم آبان 1302

ش سردار سپه را به عنوان رییس الوزرا معرفی و منصوب کرد و پس از یک هفته، خود، راهی اروپا شد و رضاخان را یکه تاز میدان نمود.با خروج احمد شاه از ایران، رضاخان همه کاره کشور شد و از آن پس، مقدمات تغییر نظام حکومتی را در سر پروراند. احمدشاه در حالی که کشور را ترک می گفت که نمی دانست بازگشتی برایش متصور نیست و در این سفر، تاج و تختش را از دست خواهد داد و رضا میر پنج حکومتی دیگر بنیان خواهد نهاد.

_ افتتاح بی سیم امواج کوتاه در ایران (1339 ش)

_ افتتاح سدّ کرج (1340 ش)

_ آزادی تعدادی از زندانیان سیاسی در پی گسترش نهضت اسلامی مردم (1357 ش)

_ عملیات جاده ماهشهر، به طور مشترک به فرماندهی ارتش (1359 ش)

_ رحلت عالم فاضل و پرهیزگار آیت اللّه «میرزا جواد آقا تهرانی» (1368 ش)(1)

1- آیت اللّه میرزا جواد آقا تهرانی در سال 1283ش1322ق در تهران در خانواده ای مذهبی به دنیا آمد. وی پس از طی تحصیلات مقدماتی در تهران و قم، راهی نجف اشرف گشت و از محضر حاج شیخ مرتضی طالقانی و محمدتقی آملی کسب فیض نمود. میرزای تهرانی پس از دو سال توقف در نجف به تهران بازگشت و پس از مدتی در مشهد از درس بزرگانی همچون میرزای اصفهانی و شیخ مجتبی قزوینی بهره برد تا به مقامات والا در علم و اخلاق دست یافت. آیت اللّه تهرانی علاوه بر مهارت در فلسفه و تفسیر، در فقه و اصول تبحر داشت و معتقد بود که حقیقت را باید از سرچشمه پاک و زلال کلام وحی و بیان معصوم گرفت. بُعد اخلاقی این عالم ربانی، نسبت به همه خصوصیات برجسته و ممتازی که داشت، بیشتر نمود پیدا کرده بود، چرا که در نهایت خضوع و تواضع و اخلاص می زیست و آداب تربیتی اسلام، حقوق اسلامی خانواده و حق کودک را دقیقا مراعات می کرد. وی در مسائل اجتماعی و گره گشایی و حل و فصل کارهای مردم نیز بسیار کوشا بود و در این راه تلاش وافری از خود نشان می داد. آیت اللّه تهرانی در دوران دفاع مقدس، با وجود کهولت سن، بارها در جبهه های نبرد شرکت نمود و با پوشیدن لباس بسیجی و رفتن به خطوط مقدم جبهه، روحیه ای بسیار قوی و نشاط بخش در رزمندگان ایجاد می کرد. از این استاد اخلاق آثاری برجای مانده که فلسفه بشری و اسلامی، میزان المطالب در 2 جلد و آیین زندگی و درس های اخلاقی از آن جمله اند. سرانجام این عالم عامل در سوم آبان 1368ش برابر با

بیست وسوم ربیع الاول 1410ق در هشتاد و پنج سالگی در مشهد مقدس جان به جان آفرین تسلیم کرد و در همان شهر به خاک سپرده شد.

ص:526

_ درگذشت ادیب، شاعر و مترجم شهیر معاصر، استاد «ابوالقاسم حالت» (1371 ش)(1)

_ راه اندازی شبکه اطلاع رسانی نمایه (1374 ش)

4آبان

4آبان

_ بیانات افشاگرانه «امام خمینی رحمه الله » درباره کاپیتولاسیون (1343 ش)(2)

1- ابوالقاسم عبداللّه فرد متخلّص به حالت، در سال 1293ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از اتمام دوران دبیرستان به شاعری روی آورد و وارد انجمن ادبی ایران گردید. ایشان از سال 1317 در هفته نامه فکاهی «توفیق» سردبیری را به عهده گرفت و تا 1330 به سرودن اشعار و نوشتن مقالات فکاهی پرداخت. ابوالقاسم حالت علاوه بر آن که با برخی جراید و هفته نامه ها همکاری می کرد، در اشعار غیر فکاهی نیز موفق بود. فعالیت های او بسیار گسترده و شامل سرودن شعر و ترانه، نویسندگی و ترجمه و... می شد. شعر فارسی در دوران معاصر، شاید کمتر کسی چون استاد حالت را به خود دیده باشد. وی در اشعار طنز و فکاهی، سرآمد طنز سرایان متأخر بود و بحر طویل را او ابداع کرد. حالت، شاعری قدرتمند و توانا و دانشمندی محقق و مترجمی زبردست و ماهر بود که به زبان های انگلیسی، فرانسه و عربی تسلط و آشنایی کامل داشت. او در سرودن انواع شعر از قصیده و غزل و مثنوی و قطعه، هنر خود را نشان داده و او را باید یکی از شعرای برجسته و نامور تاریخ ادبیات معاصر ایران به شمار آورد. استاد حالت، سراینده نخستین سرود ملی جمهوری اسلامی ایران بود که بیش از سیزده سال به گوش مردم ایران و جهان رسید. دیوان حالت، تذکره شاهان شاعر، فکاهیات حالت و دیوان ابوالعینک و... از جمله آثار متعدد این ادیب ایرانی می باشد. استاد ابوالقاسم حالت سرانجام در سوم آبان 1372 ش در هفتادوهشت سالگی بر اثر سکته قلبی دارفانی را وداع گفت.

2- پس از تصویب قانون ننگین کاپیتولاسیون توسط دولت و مجلس در مهرماه 1342، این قانون در مطبوعات افشا و اعلام نشد. چندی بعد، نشریه داخلی مجلس، حاوی متن کامل سخنرانی ها و گفتگوهای نمایندگان و رییس دولت در این زمینه به دست امام خمینی ره رسید. ایشان تصمیم گرفتند حقایق را به مردم گفته و آنها را از فاجعه بزرگی که به دست رژیم به وقوع پیوسته بود با خبر سازند. در این حال حضرت امام که چند ماه قبل از آن، از زندان رژیم شاه آزاد شده بودند، با ایراد سخنرانی تاریخی خود، به تصویب قانون کاپیتولاسیون یا اعطای مصونیت قضایی به اتباع امریکا در ایران، شدیدا اعتراض کرد. این نطق مهم که در اجتماع بزرگ روحانیان و مردم قم و دیگر شهرها بیان شد، در حقیقت محاکمه هیئت حاکمه آمریکا به علت دخالت های غیرقانونی آنان در امور داخلی ایران و نیز افشای خیانت های شاه به اسلام و ملت ایران بود. حضرت امام همچنین رژیم صهیونیستی و پشتیبانی آمریکا را از این رژیم محکوم کرد. امام همچنین در اعلامیه ای که در سطحی گسترده توزیع شد، تصویب کاپیتولاسیون را مخالف اسلام و قرآن شمردند و این امر را همانند اقرار به مستعمره بودن ایران نامیدند. بازتاب سخنرانی و اعلامیه شدید اللحن امام به قدری عمیق و وسیع بود که رژیم را یکبار دیگر در برابر طوفانی از خشم و نفرت و اعتراض قرار داد. طوفانی که رژیم، هرگز انتظار آن را نداشت و می رفت که به یک واکنش عمومی انفجارآمیز منتهی گردد. سخنان صریح امام بر ضد قانون کاپیتولاسیون و رژیم پهلوی باعث روشنگری مردم و خشم شدید رژیم وابسته شاه گردید به گونه ای که رژیم، محدودیت های تازه ای را برای امام به وجود آورد و چند روز بعد در سیزدهم آبان همان سال، ایشان را بازداشت و به ترکیه تبعید کرد. این مرحله را باید نقطه عطفی در تاریخ نهضت اسلامی ایران دانست زیرا ابعاد گسترده مبارزه با استبداد، اینک همراه با مبارزه ای آشتی ناپذیر با استکبار جهانی، همسو و در مسیر یک آرمان پیش می رفت و ماهیت نهضت، غنی تر و آرمان های آن کامل تر می گشت.

_ آغاز به کار آزمایشی تلویزیون ملی ایران (1345 ش)

_ افتتاح مرکز تلویزیونی بندرعباس (1347 ش)

_ راهیابی تلویزیون ایران به شبکه تلویزیونی جهانی از طریق ماهواره مخابراتی اسدآباد (1348 ش)

_ راه اندازی مرکز تلویزیونی فارس (1348 ش)

_ افتتاح مرکز تلویزیونی کرمانشاه و همدان (1349 ش)

_ اشغال کامل خرمشهر توسط قوای متجاوز بعثی و سقوط این شهر (1359 ش)(1)

_ اعلام آمادگی ایران برای مبادله اسرای جنگی (1367 ش)

_ ترور دکتر «فتحی شقاقی» سردار انتفاضه فلسطین توسط تروریست های صهیونیست (1374 ش)(2)

1- در سوم آبان 1359، دشمن بعثی با سازماندهی و تجهیز لشکرهای مستقر در جبهه خرمشهر و همچنین فراخوانی نیروهای تازه نفس به این جبهه، هجومی وسیع و گسترده را به شهر آغاز کرد و پس از جنگی نابرابر، وارد خیابان های خونین شهر گردید. رزمندگان و مردم شهر با جهادی عظیم، در مقابل دشمن ایستادگی کردند و در اطراف پل بزرگ خرمشهر، حماسه ها آفریدند. اما سرانجام در غروب غم گرفته چهارم آبان، غرب خرمشهر به دست دشمن افتاد و تراژدی تلخ خونین شهر اوج گرفت. باقیمانده نیروهای مدافع، به سمت شرق شهر عقب نشستند و سرانجام با تمام پایداری ها و جان فشانی ها، خرمشهر، به اشغال کامل دشمن متجاوز درآمد. هر چند در این روز، خرمشهر سقوط کرد، اما مقاومت، ایثار و جانفشانی مدافعان خونین شهر، حدیثی حماسی و انقلابی و در عین حال غم انگیز و مظلومانه را رقم زد و تاریخی پرافتخار و درخشان از خود برجای نهادند. با سقوط خرمشهر، دشمن در اوج غرور و نخوَت به غارت خانه ها و بندر و گمرک شهر پرداخت و تعداد زیادی از مردم غیر نظامی شهر به اسارت برده شدند. دشمن بعثی، در ادامه تجاوزات خود، علاوه بر غارت کامل شهر، منازل خرمشهر را با 300 تن تی.ان.تی به طور کلی تخریب نمود.
2- دکتر فتحی شقاقی دبیر کل جنبش جهاد اسلامی فلسطین در سال 1330 ش 1951 م در اردوگاه آوارگان فلسطینی در شهر غزه به دنیا آمد. ابتدا به شغل معلمی روی آورد. سپس به دانشکده پزشکی وارد شد و پس از اتمام تحصیلات، در بیمارستانی در بیت المقدس مشغول کار گردید. وی در سال 1968 به جنبش جهاد اسلامی پیوست و پس از مبارزات طولانی بر ضد رژیم صهیونیستی، به سمت دبیرکل جنبش جهاد اسلامی انتخاب شد. فتحی شقاقی، روز جهانی قدس را که به فرمان امام خمینی رحمه الله اعلام شده است را روز احیای اسلام در فلسطین و احیای جهاد

ضدصهیونیستی می دانست. سرانجام رژیم صهیونیستی در اقدامی تروریستی، دکتر فتحی شقاقی را در مالتا پایتخت کشور اروپایی مالت به شهادت رساند. این ترور، واکنش تند مسلمانان و مخالفان صهیونیسم را برانگیخت و بار دیگر ماهیت تروریستی این رژیم غاصب را به همگان نشان داد.

ص:529

5آبان

5آبان

_ افتتاح تصفیه خانه آب تهران (1344 ش)

_ رحلت عالم بزرگوار و فقیه جلیل آیت اللّه «سید احمد زنجانی» (1352 ش)(1)

_ درگذشت محقق و دانشمند فرزانه استاد «سیدجلال الدین محدث ارموی» (1358 ش)(2)

1- آیت اللّه سیداحمد زنجانی در حدود سال 1269ش 1308ق در شهرستان زنجان به دنیا آمد و دوره مقدماتی و سطوح را در زادگاه خود به پایان برد. سپس برای ادامه تحصیل و تکمیل مبانی علمی خویش راهی حوزه علمیه قم شد و نزدیک به ده سال از محضر پر فیض آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی، مؤسس حوزه علمیه قم، بهره ها برد تا به مقام والای اجتهاد دست یافت. وی پس از رحلت آیت اللّه حائری به آیت اللّه سیدمحمدحجت کوه کمره ای پیوست و به دلیل کسالت آیت اللّه حجت، ایشان امور مربوط به استفتائات دفتر آن مرجع بزرگ و اقامه نماز باشکوه جماعت در مدرسه فیضیه را انجام می داد. پس از رحلت آیت اللّه حجت، اقامه نماز جماعت مدرسه فیضیه، رسما بر عهده آیت اللّه زنجانی قرار گرفت. آیت اللّه زنجانی از دهه 1320 با حضرت امام خمینی رحمه الله آشنا شد و جلسات بحث علمی متعددی با حضور آن دو بزرگوار تشکیل می شد. این عالم سترگ در طول حیات پر بار علمی خویش علاوه بر سال ها تدریس، به تالیف کتب ارزشمندی نائل شد که برخی از آنها بدین قرارند: اربعین، اَفواهُ الرِّجال، فروقُ الاحکام و بیست کتاب دیگر. آیت اللّه سید احمد زنجانی سرانجام پس از سال ها کوشش در راه دین و نشر فقه جعفری در پنجم آبان 1352 ش برابر با 29 رمضان 1339 ق در 83 سالگی دیده از جهان فروبست و پس از تشییعی باشکوه، در جوار حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- استاد سیدجلال الدین محدث محدّث ارموی، مدرس، محقق، مصحّح و ادیب معاصر، در آذرماه 1283 ش در شهر ارومیه به دنیا آمد. وی پس از

اتمام تحصیلات مقدماتی در زادگاه خود و فراگیری ادبیات فارسی، به مشهد رفت و فقه، اصول، ادب، تاریخ و حدیث و رجال را در محضر علمای مشهد فرا گرفت. این استاد گرانقدر به علت شوق بسیار به مطالعه و نیز تحقیق در زمینه علوم حدیث، در جوانی از طرف آیت اللّٰه سیدحسین عرب باغی، از علمای ارومیه، _ با این که سیدجلال الدین در صنف روحانیت نبود _ لقب محدث گرفت. استاد محدث ارموی پس از پایان تحصیلات به استخدام وزارت فرهنگ درآمد و برای تدریس، راهی تبریز شد. وی در سال 1320 ش به هنگام ورود روس ها به آذربایجان، به تهران رفت و ریاست بخش کتب خطی کتابخانه ملی ایران را به عهده گرفت. استاد محدّث ارموی همچنین دکترای الهیات در رشته علوم منقول را اخذ کرد و در دانشکده معقول و منقول تدریس می نمود. علاوه بر آن این مدرس بزرگ، از علما و مراجع، اجازات بسیاری کسب نمود که اجازه روایت از آقا بزرگ تهرانی و شیخ محمدعلی معزّی دزفولی از آن جمله است. علامه ارموی بعد از بازنشستگی در 1347، تا پایان عمر به تألیف کتاب مشغول بود. محدث ارموی دارای کتابخانه ای با کتاب های خطی نفیس فراوان بود و لذا در شناختن نسخه های قدیمی و خطی بسیار ماهر بود. او یکی از پرکارترین محققین علوم حدیثی و ادبی عصر اخیر بود و همتی عالی و پشتکار عجیبی داشت. وی در راه تحقیق، خستگی و مشقت را نمی شناخت به طوری که در بعضی موارد، حاشیه و تعلیق او بر یک کتاب، از اصل متن بیشتر بود. کتاب هایی که وی تصحیح و تحقیق و چاپ نموده است بالغ بر 45 جلد می باشد. کتب عشق و محبت، ایمان و رجعت در 4 جلد و تشریحُ الزَلازل بأحادیثِ الآفاضل و نیز کشفِ الکُربه در شرح دعای ندبه که حاصل شصت سال کار اوست، از جمله آثار این استادِ محقق می باشند. استاد سیدجلال الدین محدث ارموی سرانجام در پنجم آبان 1358 ش برابر با پنجم ذی حجه 1399 ق در 75 سالگی بر اثر سکته قلبی در تهران در گذشت و در جوار آرامگاه شیخ ابوالفتوح رازی واقع در حرم حضرت عبدالعظیمع در شهر ری به خاک سپرده شد.

_ رحلت آیت اللّه «سید روح اللّه خاتمی» نماینده امام و امام جمعه یزد(1367 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدروح اللّه خاتمی در سال 1258 ش 1324 ق در اردکان یزد به دنیا آمد. پس از آن که مقدمات علوم را در زادگاهش فراگرفت، راهی اصفهان شد و در آنجا از محضر استادانی همچون میرزا علی آقا شیرازی، سیدمحمد و سیدعلی نجف آبادی و حاج آقا رحیم ارباب استفاده برد. آیت اللّه خاتمی همچنین سالیانی در حوزه علمیه قم در دروس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی شرکت کرد و به مدارج والای علمی و اخلاقی دست یافت. وی از آن پس ساکن اردکان شد و به تدریس و ارشاد مردم همت گماشت. آیت اللّه خاتمی به عنوان روحانی شاخص منطقه، نقش مهمی در حرکت انقلابی مردم بر ضدرژیم پهلوی داشت و مورد توجه خاص حضرت امام خمینی واقع بود. این عالم دینی پس از شهادت آیت اللّه صدوقی، سومین شهید محراب، از طرف حضرت امام، به نمایندگی آن حضرت وامامت جمعه یزد منصوب شد و تا پایان عمر شریف خود، در این سنگر خدمت نمود. سرانجام آیت اللّه سیدروح اللّه خاتمی، در 5 آبان 1367 ش برابر با 15 ربیع الاول 1409 ق در 82 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در زادگاهش مدفون گردید.

ص:531

6آبان

6آبان

_ آغاز صدور گاز ایران به شوروی (1349 ش)

_ آغاز هفته همبستگی بین دانشجویان و استادان دانشگاه ها (1357 ش) (1)

_ واکنش امام خمینی رحمه الله نسبت به طرح «فهد» درباره صلح فلسطین و اسرائیل(1360ش)(2)

1- در ادامه مبارزات ملت مسلمان ایران بر ضد رژیم فاسد و استبدادی پهلوی و در راستای حرکت انقلاب اسلامی ایران، هفته همبستگی بین دانشجویان و استادان دانشگاه ها در ایران آغاز شد. مقامات رژیم شاه نیز همزمان با آغاز این هفته و برای پیشگیری از اقدامات انقلابی دانشجویان و استادان دانشگاه ها، دانشگاه های تهران و شهید بهشتی ملی سابق را تعطیل کردند. همچنین در این روز به علت حضور گسترده معلمان و دانش آموزان در تظاهرات بر ضد رژیم شاه، مدارس سراسر کشور به حال نیمه تعطیل در آمد. در حالی که تظاهرات گسترده مردم در شهرهای مختلف ایران ادامه داشت، زندانیان سیاسی و عادی شهر همدان، در اعتراض به جنایات رژیم شاه و شکنجه های مأموران زندان، اعتصاب غذا کردند.
2- بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران و پس از امضای قرار داد کمپ دیوید بین دولت مصر و رژیم غاصب اسرائیل با میانجی گری آمریکا، رژیم های خود فروخته منطقه هر کدام به نوعی راه رژیم حاکم بر مصر را در پیش گرفتند. در این میان فهد بن عبدالعزیز، ولیعهد وقت عربستان سعودی، در 18 مرداد 1360 طرحی را پیشنهاد نمود که چند نکته را در برمی گرفت. اول: عقب نشینی اسرائیل از تمامی سرزمین های اشغالی و از جمله بیت المقدس؛ دوم: تضمین حقوق فلسطینیانی که مایل به بازگشت نیستند از طریق جبران خسارت های وارده به آنها؛ و سوم: تضمین حق همه کشورهای منطقه دائر بر زندگی صلح آمیز با یکدیگر. بند سوم این طرح به طرز زیرکانه ای رسمیت شناختن اسرائیل را در پی داشت و باعث ایجاد مخالفت هایی در جهان اسلام گردید. حضرت امام

خمینی ره در واکنش به این طرح در ششم آبان 1360طی سخنانی عنوان فرمودند:«بر ما و هر مسلمانی واجب است طرح هایی از قبیل طرح سادات و فهد را رد کند. بر ما واجب است که این گونه طرح ها را که به نفع مستضعفین نیست محکوم نماییم. امروز از خطرناک ترین امور، طرح کمپ دیوید و طرح فهد است که اسرائیل و جنایات او را تحکیم می کند. این طرح ها موجب اختلاف شد و راه را برای اسرائیل باز کرد.» مخالفت صریح امام و حمایت سراسری مسلمانان جهان از موضع حضرت امام باعث شد تا طرح فهد از سوی بسیاری از دولت ها نیز رد گردد. زمان در سال های بعد نشان داد که رژیم صهیونیستی به هیچ وجه حاضر نیست طرحی که این دولت اشغالگر را به تعهدی درباره فلسطینیان وادارد بپذیرد و از ادعاهای بی اساس خود عقب نشینی کند. این وقاحت به حدی رسید که در پیمان ها و اجلاس های مشترک صلح بین اعراب و اسرائیل، رژیم صهیونیستی تنها راه حل مشکل فلسطینیان را از بین بردن آنان عنوان کرده و تصمیم جدی اتخاذ نمود که از ورود آوارگان فلسطینی به سرزمین های اشغالی، به شدت جلوگیری کند.

7آبان

7آبان

_ ترور نافرجام آیت اللّه «سیدحسن مدرس» به امر «رضا خان» (1305 ش)(1)

1- پس از آنکه رضاخان پهلوی به قدرت دست یافت، درصدد برآمد تا از آیت اللّه سیدحسن مدرس انتقام بگیرد و او را از سر راه خویش بردارد. به همین منظور ده نفر از مأموران شهربانی را مأمور ترور وی نمود. در هفتم آبان ماه 1305 شمسی هنگامی که آیت اللّه مدرس از کوچه ای در تهران عبور می کرد از اطراف، مورد سوء قصد و شلیک گلوله ها قرار گرفت. ولیکن بدون اینکه به خود تزلزلی راه دهد با چابکی از مهلکه نجات یافت و تنها از ناحیه کتف و ساعد زخمی گشت و به بیمارستان منتقل گردید. ایشان از بیمارستان پیام فرستاد: به رضاخان بگویید که به کوری چشم بدخواهان، من هنوز زنده ام. با این حال، رضاخان وجود او را تحمل نکرد و پس از چندی ایشان را به خواف در استان خراسان تبعید کرد و پس از سالیانی تبعید، به شهادت رساند.

_ تصویب قانون مبارزه با کشت خشخاش در مجلس شورای ملی (1334ش)

_ درگذشت «حسینعلی راشد» دانشمند و سخنور معاصر(1359 ش)(1)

_ آغاز هفته کتاب و کتاب خوانی (از 7 تا 13 آبان)(2)

1- حجت الاسلام حسینعلی راشد فرزند عالم بزرگوار ملاعباس تربتی در سال 1284 ش در تربت حیدریه در استان خراسان به دنیا آمد. در شانزده سالگی برای فراگیری علوم اسلامی راهی مشهد شد و طی ده سال از محضر ادیب نیشابوری ودیگران بهره برد. او همچنین از علمای نجف، اصفهان وتهران نیز استفاده فراوان برد و سپس به وعظ و ارشاد پرداخت. راشد مدتی در اصفهان منبر رفت ولی توسط رژیم شاهی به زندان افتاد. وی از سال 1320 ش در رادیو ایران به ایراد سخنرانی های اخلاقی و مذهبی پرداخت و در مدرسه سپهسالار مدرسه شهید مطهری و دانشگاه تهران به امر تدریس مشغول شد. حسینعلی راشد سرانجام در سال هفتم آبان 1359 در 75 سالگی در گذشت. فضیلت های راشد، دو فیلسوف شرق و غرب و مجموعه سخنرانی های راشد، از جمله آثار اوست.
2- کتاب از دیرباز حافظ و احیا کننده تفکر و اندیشه های والا و منبع عظیمی بوده است که طالبان علم و اندیشه و حقیقت را سیراب کرده است. ارزیابی شرایط و امکانات موجود فرهنگی، مبیّن این است که امروز نیز کتاب به عنوان یک وسیله مطمئن و کارآمد در بسترسازی موجود فرهنگ می تواند مورد استفاده قرار گیرد. شک نیست که ترویج فرهنگ کتاب و کتابخوانی در جامعه، اولاً به توجه بیشتر مسؤولان فرهنگی و آموزشی کشور نیاز دارد و ثانیا محتاج تلاشی همه جانبه، فراگیر و ملی است. از این رو، به همت وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و همکاری نهادهای فرهنگی و در اجرای فرامین مقام معظم رهبری در مورد توسعه نمایشگاه های کتاب در سطح کشور و تشویق مردم به کتاب خوانی، نخستین هفته کتاب جمهوری اسلامی ایران در روزهای چهارم تا دهم دی ماه سال 1372 با پیام رهبر فرزانه انقلاب اسلامی برگزار شد. برگزاری این هفته، همه ساله بر اساس آیین نامه ای است که به تصویب شورای فرهنگ عمومی رسیده و از هفتم تا سیزدهم آبان، به عنوان هفته کتاب نام گذاری شده است. دبیر ستاد هفته کتاب، معاون فرهنگی وزارت فرهنگ و

ارشاد اسلامی می باشد. سازمان ها و وزارتخانه هایی که در هفته کتاب و کتاب خوانی عضو و نقش فعالی دارند عبارتند از: صدا و سیما، وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، کانون پرورش فکری کودکان ونوجوانان، سازمان تبلیغات اسلامی و دیگر سازمان های فرهنگی کشور. تقویت بنیه فرهنگی کشور، تشویق و ترغیب مردم به کتاب و کتابخوانی، تقویت روحیه نشاط در میان پدیدآورندگان آثار مکتوب، کمک به حل مشکلات تولید و توزیع کتاب و تجهیز و گسترش کتاب خانه های عمومی و کانون های فرهنگی مساجد، از جمله اهداف برگزاری هفته کتاب می باشند.

ص:534

8آبان

8آبان

_ انتشار و به جریان انداختن سکه های جدید در انقلاب اسلامی (1358 ش)(1)

_ شهادت دانش آموز بسیجی «محمدحسین فهمیده» (1359 ش)(2)

1- با سرنگونی نظام شاهنشاهی و به دنبال آن، انجام تغییرات وسیع در ساختارهای دولتی و نیز تلاش در محو جمیع آثار باقی مانده از رژیم منحط ستمشاهی، مسأله تغییر شکل ظاهری سکه های رایج نیز عملی گردید و در این روز، سکه های جدید یک، دو، پنج و بیست ریالی که از سوی بانک مرکزی ایران ضرب گردیده بود در جریان پول کشور قرار گرفتند. بر روی این سکه ها مبلغ سکه به عدد و سال ضرب آن و در طرف دیگر سکه ها، دوازده عدد گل لاله در اطراف، و در قسمت بالای آن کلمه جمهوری اسلامی ایران و در قسمت پایین، مبلغ سکه به حروف حک شده بود.
2- شهید محمدحسین فهمیده در اردیبهشت 1346 ش در شهر مقدس قم به دنیا آمد. وی در دوران تحصیلات راهنمایی دچار تحولات عظیمی گردید و تأثیر فراوانی از انقلاب گرفت. محمدحسین، پس از پیروزی انقلاب و در پی حوادث کردستان، در سال 58 در دوازده سالگی عازم آن سامان شد ولی برادران کمیته او را به علت کوچکی سن باز گرداندند. وی در همان روزهای نخست جنگ تحمیلی تصمیم گرفت که به جبهه برود و با متجاوزان بعثی بجنگد. سرانجام محمدحسین علی رغم مخالفت های فراوان، خود را به جبهه جنوب رسانده و پس از تحمل سختی های بسیار به خرمشهر رفت. وقتی خرمشهر در محاصره نیروهای دشمن قرار گرفت، او مشاهده کرد که تانک های عراقی به طرف رزمندگان اسلام هجوم آورده اند. محمدحسین در حالی که تعدادی نارنجک به کمرش بسته بود به طرف تانک ها حرکت کرد. او علی رغم اصابت گلوله به پایش، همچنان به پیش رفت و با کمک نارنجک ها، تانک اوّل را منفجر ساخت و خود، تکه تکه شد. انفجار تانک باعث وحشت قوای بعث گردید. پس از مدتی نیروهای اسلام سر رسیده و آن قسمت را از محاصره خارج می سازند و این چنین بود که نوجوانی شیردل، حماسه ای جاودان خلق کرد و الگویی برای همگان شد.

حضرت امام خمینی ره درباره شهید محمدحسین فهمیده فرموده اند: «رهبر ما آن طفل دوازده ساله ای است که با قلب کوچک خود که ارزشش از صدها زبان و قلم بزرگتراست، با نارنجک خود را زیر تانک دشمن انداخت و آن را منهدم کرد و خود نیز شربت شهادت را نوشید». به این ترتیب، حسین و فداکاری و شجاعت او ماندگار گردید و بقای پیکر وی در جایگاه ابدی شهیدان، در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ نفوذ دشمن بعثی به جزیره آبادان در آغاز جنگ تحمیلی (1359 ش)

_ عملیات نامنظم فتح 2 در منطقه دوکان در شمال شرقی عراق توسط سپاه پاسداران (1365 ش)

_ آغاز رزمایش وحدت 79 در خلیج فارس (1379 ش)

_ روز نوجوان و جوان و روز بسیج دانش آموزی(1)

1- از آنجا که دانش آموز شهید و رزمنده بسیجی، محمدحسین فهمیده، با ایمان و بینش عمیق واستوار در جنگ با دشمن، پیش قدم شد و با نیل به شهادت، درس شجاعت، فداکاری و مقاومت را به همه بسیجیان و امت حزب اللّه آموخت، امام بزرگوار از این نوجوان دوازده ساله، به عنوان رهبر یاد فرمودند. بدین گونه، نام و یاد او، منشأ حماسه های بزرگ شده و تحول عظیمی در شیوه های دفاع مقدس و نبرد رزمندگان اسلام ایجاد کرد و راه پیروزی و سرافرازی را یکی پس از دیگری هموار ساخت. امروزه، شهید فهمیده، بحق الگوی شایسته ای برای دانش آموزان بسیجی و جوانان و نوجوانان کشور می باشد و یادآوری این حماسه می تواند، یادآور دوران دفاع مقدس و ارزش های والای آن زمان باشد. رهبر معظم انقلاب در این زمینه فرموده اند: «زنده نگهداشتن یاد حادثه شهادت دانش آموز بسیجی، شهید فهمیده، از اصالت های دفاع مقدس می باشد.» از این رو، هشتم آبان، سالروز شهادت این فرزند انقلاب، به عنوان روز نوجوان وجوان و بسیج دانش آموزی نام گرفته است تا ضمن یادآوری حماسه این قهرمان کوچک، به عنوان سرمشقی مناسب به همسالانش مطرح شود و راهش ادامه یابد.

ص:536

9آبان

9آبان

_ واگذاری امتیاز کشتیرانی در کارون به انگلیسی ها در زمان ناصرالدین شاه قاجار(1267ش)(1)

_ تصویب قانون سربازگیری در مجلس شورای ملی در جریان جنگ جهانی اول (1294 ش)(2)

_ تصویب انقراض حکومت قاجاریه توسط مجلس و آغاز دیکتاتوری «رضا خان پهلوی»(1304

1- یکی از امتیازاتی که در زمان ناصرالدین شاه قاجار به انگلیسی ها واگذار شد، آزادی کشتیرانی در رودخانه کارون در استان خوزستان بود. چرا که سیاستمداران این کشور از سال ها قبل به اهمیت رود کارون از جهات تجاری و اقتصادی و سیاسی پی برده بودند و امتیازی در این مورد می خواستند. این مجوّز که انگلیسی ها، نیم قرن برای به دست آوردن آن تلاش کردند، علاوه بر توسعه نفوذ سیاسی و نظارت بر نواحی جنوبی ایران، از نظر منافع تجاری، استفاده از این راه طبیعی برای حمل و نقل اجناس انگلیسی و هندی به شهرهای مرکزی از راه عادی بوشهر _ شیراز _ اصفهان بود. علت مخالفت ابتدایی دولت ایران با اعطای این امتیاز، هراس از روس ها بود، لیکن پس از اعطای امتیاز شیلات شمال به روس، امتیاز کشتیرانی در روخانه کارون به انگلیس واگذار شد.
2- به دنبال تاخت و تاز نیروهای بیگانه در کشور در جریان جنگ جهانی اول و به خطر افتادن استقلال ایران، و همچنین ضعف قوای غیر منظم و محدود ژاندرمری موجب شده بود که در مقابل یکّه تازی بیگانگان، هیچ اقدامی از سوی دولت انجام نگیرد و فقط در برخی مناطق، افراد محلی از سر غیرت ملی در مقابل بیگانه مقاومتی کنند، که آن هم به سبب نابرابری تعلیمات و تجهیزات چاره ساز نبود. از این رو، مجلس، بهترین راه را جمع آوری سرباز از ولایات و روستاها پیش بینی کرد و قانون سربازگیری را به تصویب رساند. به موجب این قانون، هر روستا، برای

تدارک عده ای سرباز برای حکومت، تعهد می نمود و در مقابل، دولت، خرج سرباز و کمک مالی به خانواده او را عهده دار می شد.

ص:537

ش)(1)

_ عملیات ذوالفقاریه در منطقه آبادان و عقب راندن دشمن از جزیره آبادان (1359 ش)

_ صدور قطعنامه 540 شورای امنیت در پی حملات عراق به کشتی های تجاری در خلیج فارس(1362 ش)(2)

1- تغییر حکومت قاجار و جایگزینی پهلوی، از سال های قبل مد نظر رضاخان میرپنج بود تا اینکه مسافرت طولانی احمدشاه به اروپا، بهترین فرصت را برای او مهیا نمود. در این هنگام با حمایت هواداران رضاخان در مجلس، احمدشاه از فرماندهی کل قوا عزل گردید و این مقام به رضاخان سردار سپه واگذار شد. پس از مدتی با فشار نظامیان بر مجلس شورای ملی، در جلسه نهم آبان 1304، ماده واحده مبنی بر خلع قدرت و انقراض سلسله قاجار به تصویب رسید. در پی این جلسه، خاندان کهنسال قاجاریه پس از یکصد و پنجاه سال سلطنت، با یک قیام و قعود ساده، به سرعت منقرض گردید و حکومت ننگینِ 53 ساله پهلوی آغاز شد. تصمیم مجلس در نهم آبان، بازتاب گسترده ای در مطبوعات جهان به دنبال داشت و تمام خبرگزاری ها، تغییرات ایران را با آب و تاب تمام در صفحات اول روزنامه های خود انتشار می دادند. در همان هنگام که دولت فروغی در تهران سرگرم برگزاری جشن تاجگذاری بود، احمد شاه قاجار در پاریس طی یک مصاحبه مطبوعاتی و صدور اعلامیه، عزل خود را از سلطنت، غیرقانونی خواند و آن را به زور اسلحه و قشون دانست. رضاخان سرانجام در 22 آذرماه 1304به سلطنت دائمی دست یافت و در چهارم اردیبهشت سال بعد تاجگذاری رضاخان نمود. پس از آن، محمدحسن میرزا ولیعهد با خواری راهی مرز گردید و رضاخان پهلوی که از آن پس والاحضرت اقدس خوانده می شد به ریاست حکومت موقت معین گردید. تصویب انقراض حکومت قاجار توسط مجلس شورای ملی ایران، با توطئه های پنهان و آشکار رضاخان پهلوی و وابستگان انگلیسی صورت گرفت. حدود یک ماه و نیم پس از آن، رضاخان، خود را شاه ایران خواند و سلسله پهلوی را تأسیس کرد.
2- به دنبال حمله نیروی هوایی ارتش بعث عراق به کشتی های تجاری در خلیج فارس از سال 1360، و نیز مختل کردن امنیت این منطقه در ادامه

آن، قطعنامه شماره 540 شورای امنیت سازمان ملل در آخر اکتبر 1983 م برابر با نهم آبان 1362 ش صادر شد و حق کشتی رانی و بازرگانی آزاد در آب های بین المللی رامورد تاکید قرار داد و از همه کشورها خواست که آن را رعایت کنند. در این قطعنامه از دو طرف متخاصم خواسته شد که درگیری های خود را در خلیج فارس پایان داده و به تمامیت ارضی کشورهای ساحلی احترام بگذارند. در این قطعنامه همچنین از دو طرف خواسته بود که از هر اقدامی که صلح و امنیت بین المللی و همچنین حیات دریایی در منطقه خلیج فارس را در معرض مخاطره قرار می دهد خودداری ورزند.این قطعنامه در حالی صادر شد که عراق حملات خود را به پایانه و کشتی های نفتی ایران شدت بخشیده و بی توجه به منع سازمان ملل، به ناامنی منطقه می افزود. در قطعنامه 540 عناصر مثبتی وجود دارد از جمله: لزوم بررسی واقع بینانه جنگ، عدم اشاره به قطعنامه های قبلی شورا، عدم اشاره به آتش بس یا خروج نیروها، اشاره به گزارش هیئت بازرسی، حمله به مناطق مسکونی و تلاش دبیرکل برای رسیدن به راه حلی کامل، عادلانه و شرافتمندانه و قابل قبول برای هر دو طرف. این، اولین قطعنامه ای بود که به اتفاق آرا به تصویب نرسید و دارای سه رای ممتنع بود. هرچند این گمان می رود که صدور این قطعنامه، ناشی از گزارش هیئت اعزامی دبیرکل به منطقه باشد، ولی در واقع بیشتر از هر چیز، متأثر از عملیات والفجر 4 بود که اواخر مهرماه آن سال به اجرا درآمد و طی آن هفتصد کیلومتر مربع از منطقه عملیاتی به دست نیروهای اسلام افتاد.

ص:538

_ روز بسیج کارگری به مناسبت شهادت «محمدجواد تندگویان» وزیر نفت دولت شهید رجایی (1375 ش)

10آبان

10آبان

_ اعلام بی طرفی ایران در جریان جنگ جهانی اول (1293 ش)(1)

1- از حوادث مهم در دوره زمامداری کابینه میرزا حسن خان مستوفی الممالک صدر اعظم احمد شاه قاجار، آغاز جنگ جهانی اول بود. گسترش جنگ بر وضع داخلی همه کشورهای جهان، به ویژه ایران که از موقعیت استراتژیک و سیاسی خاصی برخوردار بود تاثیرنهاد. از این رو، دولت مستوفی الممالک که هجده روز پس از شروع جنگ جهانی اول، تشکیل شده بود پس از تصویب مجلس شورای ملی، برای صیانت مملکت از هر گونه حادثه ای، بی طرفی ایران در جنگ جهانی اول را در دهم آبان 1293 ش برابر با 12 ذی حجه 1332 ق مطابق با اول نوامبر 1914م اعلام کرد. وی طی بخشنامه ای از تمام ماموران دولت خواست که فرمان را به مورد اجرا گذارند و کاری خلاف بی طرفی انجام ندهند، لازمه حفظ بی طرفی ایران این بود که وضع یکسانی نسبت به متفقین و متحدین وجود داشته باشد و نمایندگان کشورهای در حال جنگ، در ایران اقدامی علیه هم صورت ندهند، اما چنین نشد. در این میان ضعف سیاسی حاکمان، اوضاع آشفته داخلی ایران و جنگ افروزی و توسعه طلبی کشورهای درگیر جنگ موجب گردید تا بی طرفی ایران نقض شود. به همین سبب، نیروهای انگلستان، روسیه و عثمانی با لشکرکشی به ایران، سرزمین های وسیعی را اشغال و خسارت های بسیاری به کشور و مردم مسلمان ایران وارد کردند. در این اوضاع، ایران عملاً به یکی از جبهه های جنگ جهانی تبدیل گشت. قسمتی از مملکت را روس ها اشغال کرده، قسمتی دیگر تحت سلطه عثمانی قرار داشت و بخشی دیگر نیز به تصرف انگلیس درآمده بود. همچنین چندی بعد نیز قوای آلمان وارد ایران شدند. دولت ایران کوشش داشت روسیه را قانع سازد تا قوای خود را از شمال ایران خارج سازد و بی طرفی ایران حفظ شود، اما نه روسیه و نه متحدین، توجهی به این امر نداشتند و پیوسته اهداف خود را به قیمت نابودی استقلال ایران

دنبال می کردند. حاصل این تجاوزات، قحطی و قتل و غارت مردم ایران بود که آثار زیان باری بر کشور نهاد.

ص:539

_ تصویب قانون نظارت بر مطبوعات (1301 ش)

_ مرگ «سلطان عبدالمجید میرزا عین الدوله» صدر اعظم مستبد قاجار(1306 ش)(1)

1- سلطان عبدالمجید میرزا عین الدوله، نوه فتحعلی شاه قاجار، در سال 1224ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دروس مقدماتی و اتمام تحصیلات خود در دارالفنون، به اشاره ناصرالدین شاه، در دستگاه ولیعهد در آذربایجان مشغول کارشد و پس از سالیانی، علاوه بر دامادی مظفر الدین میرزا ولیعهد، مدارج دولتی را پیمود و به عنوان دست راست ولیعهد شناخته شد. عین الدوله پس از سلطنت مظفرالدین شاه، انتظار داشت تا به صدارت عظمی برسد ولی وقتی این انتظار فراهم نگردید، راهی عتبات شد؛ ولی پس از مدتی بار دیگر به حکمرانی خوزستان و مناطق اطراف و سپس به ولایت تهران دست یافت. عین الدوله سپس به صدارت عظمی منصوب شد و شخص دوم مملکت گردید. اما این ایام دوامی نداشت و پس از آنکه وی جنبش های آزادی خواهی مردم را به شدت سرکوب نمود، بر اثر فشار مردم، از کار برکنار شد و دو سال به خارج از تهران تبعید گردید. وی بعد از فتح تهران، با کمک های مالی خود به فاتحان پایتخت، جان خود را خرید و در کابینه های علاءالسلطنه و مستوفی الممالک، وزیر داخله بود. عین الدوله بار دیگر در زمان احمد شاه به صدراعظمی انتخاب شد و در نوبت سوم، قوی ترین کابینه را در طول تاریخ مشروطیت تشکیل داد و تمام داعیه داران را به دور خود جمع نمود، ولی هیچ توفیقی نصیب آنها نشد و کابینه بدون هیچ اقدامی، پس از سه ماه ساقط گردید. وی پس از کودتای اسفند 1299، به عنوان صدر اعظم استبداد و رییس الوزراء مشروطه در رأس رجال بازداشتی قرار گرفت و نزدیک به یکصد روز در زندان کودتا به سر برد. عین الدوله پس از آزادی از زندان گوشه گیری اختیار کرد در حالی که بیماری و فشار طلبکاران نیز، او را از هر فعالیتی باز می داشت. وی سرانجام در دهم آبان 1306ش در 82 سالگی درگذشت. عین الدوله در عصر استبداد در مشاغل دیوانی مخصوصا صدر اعظمی، مظهر شقاوت و بی رحمی بود در حالی که در حکومت مشروطه برای حفظ قانون و احترام به دموکراسی، هیچ کس به پای او نمی رسید.

ص:540

_ شهادت آیت اللّه «سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی» اولین شهید محراب توسط گروه فرقان (1358ش)(1)

1- آیت اللّه سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی در سال 1292ش 1331 ق در تبریز دیده به جهان گشود.تحصیلات مقدماتی علوم دینی را در زادگاهش فراگرفت و در 25 سالگی راهی حوزه علمیه قم شد. آیت اللّه قاضی در قم از محضر حضرات آیات عظام سید محمدرضا موسوی گلپایگانی، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سید صدر الدین صدر، سید حسین بروجردی و حضرت امام خمینی رحمه الله کسب فیض کرد و به مدارج والایی در علم رسید. وی همچنین پس از مدتی راهی نجف اشرف گردید و از درس آیات عظام سید محسن حکیم، عبدالحسین رشتی و علامه محمدحسن کاشف الغطاء استفاده های شایانی برد. آیت اللّه قاضی در سال 1331 ش به تبریز رفت و نمایندگی حضرت امام را عهده دار گردید. با شروع نهضت اسلامی در سال 1341 ش، مبارزات ایشان علیه رژیم پهلوی اوج گرفت و در این راه سختی های زندان، شکنجه و تبعید را به جان خرید. به ابتکار این مجاهد نستوه و دیگر یاران انقلاب بود که مراسم چهلم شهدای قیام 19 دی 1356 قم، در 29 بهمن آن سال در تبریز برگزار شد که در آن حماسه ای جاودان در تاریخ انقلاب اسلامی به ثبت رسید. آیت اللّه قاضی طباطبایی پس از پیروزی انقلاب اسلامی از سوی امام خمینی رحمه الله به عنوان نماینده تمام الاختیار و امام جمعه تبریز منصوب و در آن خطّه مشغول به خدمت شد. این مجاهد سترگ علاوه بر فعالیت های سیاسی و اجتماعی به امور علمی نیز اهتمام ویژه ای داشت و در طول سالیان عمر پر برکت خویش بیش از چهل اثر ارزنده از خود به یادگار گذاشت که الاجتهاد و التقلید، تاریخ قضا در اسلام، حدیقهُ الصّالحین، علم امام، رساله در نماز جمعه و الفوائد از آن جمله اند. آیت اللّه سید محمدعلی قاضی طباطبایی در دهم آبان 1358، مصادف با عید سعید قربان، نماز عید را اقامه کرده و در خطبه نماز گفت: «مرا تهدید به قتل می کنند. من از شهادت نمی ترسم و آماده ام و از خدا می خواهم.» سرانجام در همان روز بعد از نماز مغرب و عشاء و در راه مراجعت به منزل، توسط منافقی از گروهک ضالّه فرقان به شهادت رسید و در 65 سالگی به لقای معبود شتافت.

_ آغاز عملیات متوسط محرم (1361 ش)(1)

1- بعد از عملیات رمضان در 23 تیرماه 1361، دشمن بعثی پی برده بود که ایران تلاش دارد که هر چه بیشتر خود را به شهر بصره نزدیک کند تا در موقع لزوم، گلوگاه عراق را از این نقطه بفشارد. بدین منظور، صدام تمامی امکانات اقتصادی و نظامی خود را به کار گرفت تا از این نقطه حساس دفاع کند. زمانی که ایران علی رغم نفوذ موفق به خاک عراق و بنا به مصلحت، اقدام به تثبیت مواضع نمود، عراق و حامیان آن ها با راه انداختن تبلیغات وسیع اعلام کردند که ایران دیگر قادر نیست حمله ای صورت دهد. به دنبال آن از ایران خواسته شد که از حمله به عراق صرف نظر کرده و با پذیرفتن حالت نه جنگ و نه صلح، جنگ را از طریق مجامع بین المللی حل کند که در جواب به این موهومات، تصمیم به اجرای عملیات محرم گرفته شد. با فرا رسیدن ماه پیروزی خون بر شمشیر، شوری در جبهه ها در گرفت و نیروهای عراقی از وحشت حمله رزمندگان در ماه محرم، در آمادگی کامل به سر می بردند. عراق برای جلوگیری از عملیات احتمالی، طی پیامی از ایران خواست به خاطر ماه حرام، از جنگ خودداری شود، غافل از این که خودش در ماه ذی حجه که از ماه های حرام محسوب می گردد حمله سراسریش را آغاز کرده بود. سرانجام لحظه موعود فرا رسید و عملیات محرم با رمز یا زینبس از تاریخ دهم آبان 61 در منطقه دهلران و عین خوش به وسعت 300 کیلومتر مربع، توسط نیروهای مشترک ارتش و سپاه با هدف آزاد سازی ارتفاعات جنوب دهلران، خارج کردن شهرهای موسیان و دهلران از زیر آتش توپخانه و تهدید و دسترسی به امکانات داخل خاک عراق آغاز شد و تا 20 آبان طی سه مرحله ادامه یافت. دلیل انتخاب منطقه مورد نظر از آن جهت بود که دشمن برای جنگیدن در آن قسمت از خود علاقه ای نشان نداده و تلاش می کرد با بهره گیری از موضع برتر و حضور در ارتفاعات، برای همیشه آن را از آنِ خود نگاه دارد. نتایج عملیات محرم: تلفات نیروی انسانی دشمن: 3400 نفر اسیر و 7000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزادسازی سلسله جبال حرین و منابع نفتی موسیان و بیات، همچنین حوضچه های نفتی زبیدات، تلمبه خانه و هفتاد حلقه چاه نفتی؛ خارج کردن جاده دهلران _ عین خوش به طول 100 کیلومتر از زیر دید و تیر دشمن و تامین امنیت شهرهای موسیان، دهلران، پادگان عین خوش و دهکده های اطراف آن. تجهیزات و

امکانات: تانک و نفربر: 260 دستگاه انهدامی، 150 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 10 فروند انهدامی، خودرو: 230 دستگاه انهدامی، 250 دستگاه اغتنامی و توپ 106 م م: 51 قبضه اغتنامی و مقادیر زیادی سلاح های سبک.

ص:542

_ اعتراف ایتالیا به متجاوز بودن عراق (1366 ش)(1)

_ درخواست ایران از عربستان برای رسیدگی و توجه مقامات سعودی به قبرستان بقیع (1378 ش)

11آبان

11آبان

_ انتشار اعلامیه رضا خان در آغاز سلطنت و اعلام مبانی کار خود(1304 ش)(2)

1- در دهم آبان 1366 و در گرماگرم نبرد، وزیر وقت امور خارجه ایتالیا که ریاست شورای امنیت سازمان ملل را بر عهده داشت، طی یک میزگرد سیاسی تلویزیونی، عراق را آغازگر جنگ معرفی نمود و کوتاهی شورای امنیت را در برخورد با عراق برشمرد. وی در این میزگرد گفت: ایرانی ها حاضرند یک کمیسیون بین المللی، آغازگر جنگ را معرفی کند و هیچ تردیدی نیست که اولین حمله از سوی عراقی ها انجام شده است. این واقعیت که تحولات جنگ، تنها زمانی که صدور نفت به مخاطره افتاد. مورد توجه افکار عمومی قرار گرفت برای دنیای متمدن امروز، یک ننگ است.
2- رضاخان پهلوی پس از مدت ها تلاش در راه کسب قدرت بیشتر و موفقیت در خلع قاجار، دو روز پس از رای مجلس شورای ملی در اعلام انقراض قاجار و آغاز ریاست وی، برای تثبیت موقعیت سیاسی و سلطنت دائمی خود، با انتشار اعلامیه ای، ضمن بر شمردن خدمات به اصطلاح بزرگ و درخشان خویش، اهداف آینده اش را اجرای عملی احکام شرع مبین اسلام وتامین رفاه عموم اعلام کرد. علاوه بر آن دستور داد تا قیمت نان کاهش یافته، مشروب فروشی ها تعطیل شوند. تاکید سردار سپه بر اجرای احکام اسلام و تعطیل شدن مشروب فروشی ها، صرفا نوعی تظاهر برای مردم فریبی بود. چرا که او در سال های بعد، پرچمدار اسلام زدایی و نابودی مظاهر دین در کشور شد و خدمات زیادی به غربیان نمود.

_ تیرباران «طیب حاج رضایی» و برادرش «اسماعیل رضایی» به جرم دفاع از امام خمینی رحمه الله (1342ش)(1)

1- شهید حاج اسماعیل رضایی و شهید طیب حاج رضایی، از بارفروشان میدان بار تهران بودند که در برپایی قیام 15 خرداد 1342 نقش مؤثری داشتند. پس از واقعه 15 خرداد، طیب حاج رضایی به عنوان یکی از محرکین اصلی تحت تعقیب قرار گرفت به طوری که فرمانداری نظامی تهران طی گزارشی ویژه، به شاه اعلام کرد شخص طیب حاج رضایی مسئوول اصلی این اقدامات است. از آن پس، طیب حاج رضایی و اسماعیل رضایی دستگیر شدند و به مدت 5 ماه در زندان رژیم منفور پهلوی زیر شکنجه ها مقاومت کردند. پایمردی آنان به حدی بود که شهادت را بر عفو شاه خائن ترجیح دادند. شهید طیب که از کوثر وجود خمینی بت شکن سیراب شده و زنده دست روح خدا بود، دربرابر همه شکنجه ها و سختی های زندان مقاومت کرد و مردانه ایستاد. او حاضر نشد از راه جدیدی که انتخاب کرده بود جدا شود و علیه نهضت اسلامی موضعی بگیرد. به همین دلیل نیز وی به همراه اسماعیل رضایی، در دادگاه نظامی به اعدام محکوم و در یازدهم آبان 1342 تیرباران شدند. شهید حاج اسماعیل رضایی در ذیل ورقه دادگاه چنین نوشت: اگر صد سال زندگی کنم، مرگ به این سعادتمندی نخواهم داشت چرا تقاضای عفو کنم و از این سعادت درگذرم؟» رژیم با معرفی، محاکمه و اعدام طیب حاج رضایی و برادرش اسماعیل رضایی که در بین مردم دارای نفوذ و محبوبیت بودند، قصد داشت تا قیام بزرگ مردمی و برخاسته از اعتقادات مذهبی مردم در 15 خرداد 42 را که در راه دفاع و حمایت از یک مرجع دینی ابراز شده بود، یک جنجال وابسته به بیگانه و ایادی وابسته آنان در داخل تلقی کرده و عاملان آن را مشتی فرصت طلب و قلدر معرفی نماید.

ص:544

_ رحلت آیت اللّه «سیدرضا صدر» فقیه و استاد برجسته حوزه علمیه قم (1373 ش)(1)

12آبان

12آبان

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «میرزا حسین حسینی» معروف به «میرزا خلیل»(1287 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدرضا صدر در سال 1299ش 1339ق در بیت علم و تقوا و مرجعیت در مشهد مقدس به دنیا آمد. پدر ایشان، آیت العظمی سیدصدرالدین صدر، از علما و مراجع بزرگ زمان بود و پس از رحلت حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، اداره حوزه علمیه قم را به همراه دو تن از مراجع عصر بر عهده گرفت. ایشان همچنین برادر بزرگ امام موسی صدر، مرجع و رهبر بزرگ لبنان است. سیدرضا مقدمات و سطح را در مشهد فرا گرفت و در 25 سالگی به همراه پدر بزرگوارش به حوزه قم عزیمت کرد. ایشان در قم از محضر آیات عظام سیدشهاب الدین مرعشی نجفی، سیدمحمد محقق داماد، سیدحسن صدر، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سیدحسین بروجردی و حضرت امام خمینی رحمه الله استفاده برد و از چهل سالگی به تدریس دروس خارج پرداخت. این عالم بزرگوار بر علوم معقول و منقول مانند تفسیر، حدیث، فقه، اصول، کلام، تاریخ، ادبیات عرب و عجم، حکمت و فلسفه و اخلاق و عرفان مسلط بود و با زبان های فرانسه و انگلیسی نیز آشنایی داشت. قدرت ضبط و حافظه اش شگرف و از ویژگی هایش، زهد، تعبّد، تهجُّد، تواضع، صراحت لهجه، قلم زیبا و جذاب بود. همچنین اجتهاد و تقلید، تفسیر سوره حجرات، قرآن شناسی، بانوی کربلا و ده ها کتاب دیگر از آثار ارزشمند آن عالم ربانی می باشند. آیت اللّه سیدرضا صدر سرانجام در یازدهم آبان سال 1373 ش برابر با 26 جمادی الاول 1415 ق در هفتاد و سه سالگی در تهران بدرود حیات گفت و پس از تشییعی با شکوه، در صحن مطهر حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.
2- آیت اللّه میرزاحسین حسینی معروف به میرزا حسینِ میرزا خلیل، در حدود سال 1194 ش 1230 ق در نجف اشرف به دنیا آمد. این عالم

برجسته پس از فراگیری مقدمات و سطوح نزد پدر و برادرش از محضر فقهای نامداری همچون شیخ محمدحسن نجفی صاحب جواهر و شیخ مرتضی انصاری بهره برد و تا مقام رفیع مرجعیت شیعه پیش رفت. مرجعیت این فقیه جلیل پس از رحلت میرزای بزرگ شیرازی فراگیر شد و شیعیان ایران، عراق، لبنان، هند و دیگر سرزمین های اسلامی به وی رجوع نمودند به طوری که از ایشان به عنوان زعیم حوزه علمیه نجف اشراف یاد می گردد. آیت اللّه میرزا خلیل تمام مدت تدریس خود را در حوزه فقه سپری نمود و ده ها شاگرد فاضل به عالم تشیع عرضه کرد. وی در جریان نهضت مردمی مشروطه به همراه عالمان بزرگواری همچون آخوندملا محمدکاظم خراسانی و میرزا عبداللّه مازندرانی، یکی از سه رکن رهبری نهضت مشروطه از حوزه نجف بود و از این جنبش تا زمانی که به انحراف کشیده نشده بود، حمایت می کرد. همچنین از وی آثار ارزشمندی برجای مانده که کتابٌ فی الاِجازَه، کتابٌ فی الغَصْب و شرح نجاهُ العباد از آن جمله اند. سرانجام این فقیه مجاهد پس از عمری تلاش در راه اعتلای اسلام در دوازدهم آبان 1287ش برابر با دهم شوال 1326 ق در 93 سالگی به دیدار حق تعالی شتافت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ درگذشت ادیب، مصحح و استاد دانشگاه، دکتر«احمد بهمنیار کرمانی» (1334 ش)(1)

_ رحلت عارف شهیر و فقیه جلیل علامه «میرزا ابوالحسن شعرانی» (1352 ش)(2)

1- دکتر احمد بهمنیار کرمانی در سال 1262ش در خاندانی فرهیخته در کرمان به دنیا آمد و در همان شهر، نزد پدر و برادر خود، ادبیات فارسی و عربی، فقه، اصول، فلسفه و ریاضیات را آموخت. او ضمن تحصیل، زبان ترکی اسلامبولی و انگلیسی را فراگرفت و در این دو زبان، دست به تحقیقات و تالیفاتی زد. بهمنیار در آغاز مشروطیت به مبارزات سیاسی روی آورد و در سال 1289 ش روزنامه دهقان را برای اشاعه اندیشه های ملی خویش منتشر کرد که منجر به تبعید و زندانی شدنش به شیراز شد. بهمنیار مدتی به ریاست دارالمعلمین تبریز و نیز استادی دانشسرای عالی دانشگاه تهران رسید و در سال 1321، به عضویت پیوسته فرهنگستان ایران درآمد. استاد بهمنیار پس از اخذ دکترا از دانشگاه تهران به تدریس عربی پرداخت و به تالیف و ترجمه آثار همت گماشت. تصحیح کتبی از قبیل تاریخ بیهق، الابنیه عن حقایقِ الدویه و تالیف تحفه احمدیه و داستان نامه بهمنیاری از جمله آثار این محقق برجسته می باشند. وی در املای فارسی صاحب نظر بود و بسیاری از شیوه های درست که در املای فارسی متداول شده مرهون زحمات اوست. استاد احمد بهمنیار سرانجام در دوازهم آبان 1334 ش در 72 سالگی در گذشت و طبق وصیت، در عتبات عالیات مدفون گردید.
2- علامه حاج میرزا ابوالحسن شعرانی تهرانی در سال 1281ش (1320 ق) در تهران به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات، به کسب معانی بیان، فقه، اصول، منطق، کلام و حکمت و ریاضیات و طب پرداخت و از اساتیدی همچون میرزا محمود قمی، محمدرضا صهبای قمشه ای، میرزا طاهر تنکابنی و میرزا علی اکبر یزدی استفاده برد. آیت اللّه شعرانی در 26 سالگی به نجف اشرف مهاجرت کرد و رجال و حدیث را از محدثِ رجالی، سیدابوتراب خوانساری فرا گرفت. وی سپس به وطن بازگشت و در منزل خویش به تدریس علوم و فنون و ترجمه و تالیف پرداخت. حضرات آیات: میرزا هاشم آملی، عبداللّه جوادی آملی، حسن حسن زاده آملی، محمد حسن احمدی فقیه یزدی و سید جلال الدین محدث ارموی از

جمله شاگردان و تعلیقات بر تفسیر ابوالفتوح رازی، و تفسیر مجمع البیان طبرسی، راه سعادت در اثبات خدا و بحث نبوت و ولایت و معاد از جمله آثار این عالم ربانی می باشند. ایشان به زبان عربی، فرانسه و عبری تسلط و احاطه کامل داشت و در هیئت و نجوم و زیج ماهر بود. سرانجام این فقیه و مدرس بزرگوار در دوازدهم آبان 1352 ش برابر با هشتم شوال 1393 قمری در اثر کسالت قلبی در 71 سالگی در بیمارستانی در آلمان بدرود حیات گفت و سپس با تشییع باشکوهی در جوار حرم عبدالعظیمع مدفون گردید.

ص:546

_ اسارت شهید «تندگویان» وزیر نفت دولت شهید رجایی توسط مزدوران بعثی عراق (1359 ش)(1)

_ افتتاح ایستگاه رادیویی پرقدرت برون مرزی در آبادان (1377 ش)

_ روز سرباز گمنام

13آبان

13آبان

1- محمدجواد تندگویان در سال 1329 در تهران به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات وارد مبارزات سیاسی شد و با پیروزی انقلاب نیز در خط نظام قرار گرفت تا اینکه در دولت شهید رجایی به وزارت نفت انتخاب شد. کمتر از دو ماه بعد، وی در یکی از بازدیدهایی که از صنعت نفت در جنوب داشت به اتفاق چند نفر ازمسئولان وزارت نفت به اسارت نیروهای متجاوز بعثی عراق درآمد. شهید تندگویان در طول مدت اسارت تحت سخت ترین شکنجه های بعثیان قرار گرفت تا اینکه به فیض شهادت نائل آمد. سرانجام بعد از گذشت 11 سال، پیکر مطهر این آزاده مجاهد در اواخر آذرماه 1370 به ایران انتقال یافت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ رحلت عالم بزرگوار و فقیه کبیر «سیدابوالحسن اصفهانی» مرجع اعلای شیعه (1325 ش)(1)

_ اعدام انقلابی «عبدالحسین هژیر» وزیر رژیم پهلوی توسط «سیدحسین امامی» (1328 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدابوالحسن موسوی اصفهانی در اصل از سادات موسوی بهبهان بود که در سال 1247ش 1284 ق در لنجان اصفهان به دنیا آمد. وی پس از تحصیلات مقدماتی در اصفهان، عازم حوزه علمیه نجف شد و از محضر میرزا حبیب اللّه رشتی و آخوند خراسانی بهره مند شد. آیت اللّه اصفهانی در دور دوم مجلس شورای ملی به عنوان یکی از پنج عالم طراز اول به مجلس رفت اما پس از مدتی به دلیل مشاغل و مسافت زیاد استعفا کرد. ایشان پس از آخوند خراسانی و میرزا محمد تقی شیرازی، به همراه میرزای نایینی عهده دار مرجعیت شیعه شد و مرجع خاص و عام گردید. این عالم بزرگوار در حمله وهابی های سعودی به عراق، به همراه بسیاری از علما، در مقابل تجاوز آنان مقاومت کرده و همچنین انتخابات فرمایشی عراق را تحریم نمود. ایشان در جریان مبارزه مردم عراق علیه انگلیسی ها نقش سیاسی بارزی ایفا کرد و در این رابطه می توان به فتوای ایشان در خصوص حفظ سرزمین عراق و اماکن متبرکه و ترغیب مردم در جهاد اشاره نمود. با ارتحال میرزا محمدحسین نایینی و حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی در سال 1315ش، مرجعیت شیعه به صورت تمام به وی محول شد و تنها مرجع مسلم شیعیان گردید. از آن پس، ایشان به مدت ده سال بر مسند ریاست حوزه علمیه نجف تکیه زد. این تمرکز مرجعیت و قبول شیعیان عالم در وجود هیچ مرجعی قبل آیت اللّه اصفهانی دیده نشده بود. تبحر او در علوم شرعی و معارف اسلامی و ملکات و مکارم اخلاقی و حلم و جود و بزرگواری و موقع شناسی و روابط دوستانه ای که با دولت های اسلامی به ویژه بلاد شیعه برقرار کرده بود و اطمینانی که دولت های بزرگ به نظر او داشتند سبب شد که نه تنها سفر طلاب از شرق و غرب عالم به نجف بلامانع شود، بلکه مشکلی نیز در انتقال وجوه شرعی از کشورهای دیگر به محضر ایشان پیش نیامد. ایشان در طول سالیان دراز، شاگردان فرهیخته ای پرورش داد. همچنین وسیلهُ النجاه، ذریعَهُ الحیاه و ذخیرهُ الصالحین از جمله آثار ایشان است. سرانجام این مرجع اعلای شیعه در سیزدهم آبان 1325 ش برابر با نهم ذی حجه 1365

ق در هشتادوهشت سالگی در کاظمین به جوار رحمت حق شتافت و در جوار استادش، آخوند خراسانی، در نجف به خاک سپرده شد.
2- در جریان انتخابات دوره شانزدهم مجلس شورای ملی، جمعیت فدائیان اسلام با حمایت آیت اللّه کاشانی، لیست افراد مورد نظر خود را برای شرکت در انتخابات ارائه دادند، اما هیچ کدام ازآنان در میان افراد انتخاب شده برای مجلس قرار نگرفتند. در این میان، انگشت اتهام به سوی عبدالحسین هژیر، وزیر دربار شاهنشاهی نشانه رفت. هژیر کسی بود که پس از شهریور 1320ش به عنوان وزیر مقتدر دربار کاملاً به اوضاع مسلط بود و مورد اعتماد شاه قرارداشت. با این دیدگاه، سیدحسین امامی، از اعضای مرکزی فدائیان اسلام، مامور شد تا در نخستین موقعیت مناسب، هژیر را ترور کند. از این رو، فدائیان اسلام که هژیر را ابزار دست رژیم پهلوی می دانستند برای از میان برداشتن وی برنامه ریزی کردند و او را در سیزدهم آبان 1328 ش در مسجد سپهسالار اعدام انقلابی کردند. در این حال، امامی دستگیر شده و فورا مورد بازجویی قرار گرفت. در نهایت دادگاه نظامی تهران، دو روز پس از این ترور، سیدحسین امامی را به اعدام محکوم کرد. این حکم در بامداد هیجدهم آبان آن سال به اجرا درآمد و با این اعدام، نخستین شهید جمعیت فدائیان اسلام تقدیم دین مبین گردید.

_ تبعید «امام خمینی» رحمه الله از قم به ترکیه توسط ایادی رژیم فاسد پهلوی (1343 ش)(1)

_ کشتار دانش آموزان در دانشگاه تهران توسط مزدوران رژیم پهلوی و روز دانش آموز (1357 ش)(2)

1- کابینه اسداللّه علم در مهرماه 1342 به دستور شاه، پیشنهاد آمریکا مبنی بر اعطای مصونیت قضایی به اتباع آمریکا را به صورت یک لایحه قانونی در هیئت دولت تصویب کرد و در اوایل 1343ش از تصویب مجلس شورای ملی و سنا نیز گذشت. وقتی این خبر محرمانه به امام رسید، ایشان تصمیم گرفتند حقایق را به مردم گفته و آنها را از فاجعه بزرگی که به دست رژیم به وقوع پیوسته بود باخبر کنند. بنابراین پس از تبادل نظر با علمای بزرگ حوزه، در چهارم آبان 1343، با ایراد نطقی تاریخی، رژیم را رسوا کرده و مفاسد کاپیتولاسیون را مطرح نمودند. به دنبال اعتراض شدید و گسترده امام خمینی علیه تصویب لایحه اعطای حق کاپیتولاسیون به اتباع آمریکایی مقیم ایران، ماموران مسلح شاه، نیمه شب سیزدهم آبان 1343، خانه امام را در قم محاصره کرده و از بالای دیوار، وارد منزل شدند. آنان امام را دستگیر و با اتومبیل به تهران منتقل کردند و از آنجا مستقیما به ترکیه تبعید نمودند. این تبعید با واکنش شدید اقشار مردم مواجه شد و تظاهرات بسیاری در شهرها به راه افتاد.
2- در 13 آبان 1357، صدها دانش آموز و دانشجو در چهاردهمین سالگرد تبعید حضرت امام خمینی ره به ترکیه، در دانشگاه تهران گرد آمدند تا بار دیگر پیوندشان را با رهبر بت شکن خویش به جهان اعلام نمایند. در ابتدا چند گلوله حاوی گاز اشک آور به سمت آنان پرتاب گردید و با رساتر شدن شعارهای تجمع کنندگان، تیراندازی نیز آغاز شد. این درگیری ها صبح و بعدازظهر ادامه یافت و دشمنان اسلام را بیش از پیش به رسوایی و شکست کشاند. در این فاجعه، 56 تن شهید و صدها نفر مجروح شدند. حضرت امام از پاریس در پیامی به این مناسبت فرمودند: «عزیزان من صبور باشید که پیروزی نهایی نزدیک است. من از این راه دور چشم امید به شما دوخته ام و صدای آزادی خواهی و استقلال طلبی شما را به گوش جهانیان می رسانم.» از آن تاریخ به بعد، سیزدهم آبان ماه با عنوان روز دانش آموز، به عنوان حماسه خونین لاله های انقلاب در جریان نهضت اسلامی، گرامی داشته می شود.

_ تسخیر لانه جاسوسی آمریکا و روز مبارزه با استکبار جهانی (1358 ش) (1)

_ درگذشت «سلمان هراتی» شاعر جوان معاصر (1365 ش)(2)

1- با پیروزی انقلاب اسلامی، باران توطئه ها باریدن گرفت و شیطان بزرگ، آمریکا، با دخالت های آشکار و پنهان، سعی در ایجاد جریان های انحرافی در نهضت مردمی داشت. همچنین در سراسر کشور به ویژه در دانشگاه ها حرکت هایی صورت می گرفت تا جوّ سیاسی جامعه را پیچیده کرده و به نفع آمریکا به پیش ببرند. در چنین شرایطی دانشجویان مسلمان پیرو خط امام، با درک فرمایش امام مبنی بر این که همه گرفتاری های ما از آمریکاست، به عنوان لبیک به بیانات امام و وادار کردن آمریکا به استرداد شاه و اموال ملت ایران، سفارت آمریکا در تهران را به تصرف خود درآورند. فردای آن روز، امام، حرکت دانشجویان را تایید کردند و آن را انقلابی بزرگ تر از انقلاب اول خواندند. با فتح لانه جاسوسی، علاوه بر افشای ماهیت چهره های سازشکار داخلی ودمیده شدن روحیه بیداری، هوشیاری، وحدت و همبستگی در امت مسلمان، ابهت پوشالی آمریکا در جهان شکسته شد و هیئت حاکمه آمریکا را به خفت کشاند.
2- سلمان هراتی در سال 1338 ش در روستای مرزدشت تنکابن در مازندران به دنیا آمد. در چهارماهگی مادر و در دو سالگی پدرش را از دست داد. وی برای این که هزینه تحصیل خود را به دست آورد در مغازه ای به شاگردی پرداخت تا این که در رشته هنر، فوق دیپلم گرفت. سلمان از 1352 سرودن شعر را آغاز کرد و به شیوه نیمایی و گاه به سبک سپهری شعر می سرود. سلمان هراتی از سال 1362 در روستاهای لنگرود گیلان به معلمی پرداخت تا این که در 13 آبان 1365 در یک سانحه رانندگی در جاده تنکابن به لنگرود درگذشت. سلمان هراتی ازشاعران عصر انقلاب اسلامی است که زبان و اندیشه ودیدگاه نوینی دراشعارش جلوه گر است. شعر سلمان با تصاویری بدیع از طبیعت و حالات درونی انسان و ارتباط با خدا، ویژگی خاص و لحن مختص به خود را داراست. سلمان هراتی در سال 1367 از طرف مجتمع هنر و ادبیات دفاع مقدس به عنوان فرد برگزیده شعر انتخاب گردید و به یادبود وی، لوح دست خط زرین حضرت امام خمینی ره به خانواده اش اهدا شد.

ص:550

_ افشای ماجرای رسوایی ایران گیت (1365 ش)(1)

_ شهادت فرمانده لشگر 27 محمد رسول اللّه، برادر پاسدار «اکبر حاجی پور» (1367 ش)

_ درگذشت استاد «حبیب اللّه فضائلی» استاد مسلّم هنر خط اسلامی (1376 ش)(2)

1- ماجرای ایران گیت که ریگان گیت و نورث گیت نیز نامیده می شود، به تلاش هایی اشاره دارد که از سوی مقام های آمریکایی برای برقراری رابطه سیاسی با جمهوری اسلامی ایران، صورت گرفت.این ماجرا به این ترتیب بود که رابرت مک فارلین مشاور ریگان در امور امنیت ملی با سه نفر دیگر به طور مخفیانه و با گذرنامه های کشور دیگر به وسیله هواپیمای حامل اسلحه ای که از بازارهای بین المللی، توسط ایران خریداری شده بود، وارد تهران شدند. به دستور امام هیچ گونه مذاکره ای با مک فارلین صورت نگرفت و پس از پنج روز بازداشت از ایران خارج شدند. هرچند در ابتدا این رویداد از جانب مقامات آمریکا تکذیب شد ولی بعدها، این کار را فتح بابی برای مذاکره و رابطه با ایران عنوان کردند. این واقعه، رسوایی سیاسی جنجال برانگیزی علیه دولت ریگان به وجود آورد.
2- حجت الاسلام و المسلمین استاد حبیب اللّه فضائلی در سال 1301 ش 1341 ق در شهرستان سمیرم از توابع اصفهان به دنیا آمد و در نوجوانی برای فراگیری علوم دینی راهی اصفهان شد. وی پس از اتمام سطوح عالی حوزوی، به تحصیل ادبیات فارسی در دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران روی آورد و پس از اخذ مدرک لیسانس، به آموختن انواع خطوط اسلامی پرداخت تا زمانی که در این فنّ، در شمار یکی از اساتید معروف درآمد.استاد فضائلی پس از مدتی به سبب خط ممتازش مورد توجه بسیاری از محافل هنری قرار گرفت و در طول عمر با برکتش صدها یادگار از این هنر اصیل اسلامی از خود به جای گذارد.کتابت کتیبه های بسیار بر ضریح و درهای حرم مطهر اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام در اعتاب مقدسه ایران، عراق و سوریه از جمله آثار جاودان ایشان می باشند. همچنین کتابت قرآن مجید، اطلس خط، بوستان خط و تعلیم خط از دیگر آثار ماندگار آن استاد فرزانه در هنر خوشنویسی به شمار می روند. استاد فضائلی از اعضای هیئت تشخیص و شورای عالی انجمن

خوشنویسان ایران بود و گروه بسیاری از هنرجویان را در مکتب تربیتی خویش پرورش داد. وی در سال 1374ش، از طرف وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به سبب خوشنویسی نفیس قرآن مجید، به عنوان یکی از خادمان این کتاب الهی معرفی شد و از ایشان تجلیل به عمل آمد. استاد حبیب اللّه فضائلی سرانجام در سیزدهم آبان 1376 ش برابر با دوم رجب 1418 ق در هفتاد و پنج سالگی بدرود حیات گفت و در اصفهان به خاک سپرده شد.

ص:551

_ آغاز هفته تربیت اسلامی (13 تا 19 آبان)(1)

14آبان

14آبان

_ اشغال قسمتی از مناطق جنوبی ایران از سوی آلمان در جریان جنگ جهانی اول (1293 ش)(2)

1- مسأله تربیت، مسأله حیات و ممات ملت هاست و بنای آن در خانواده آغاز و در محیط آموزش و اجتماع تکمیل می گردد. تربیت به معنای باروری و شکوفایی بذرهای نهفته و کشف گنجینه های پنهان در وجود انسان است. همچنین مربی، رسول آگاهی، رشد، خویشتن شناسی و دگرسازی است. از این رو به علت اهمیت فوق العاده امر تربیت در به کمال رساندن انسان، دولت جمهوری اسلامی ایران، در سال 1359 ش از سیزدهم تا نوزدهم آبان ماه هر سال را هفته تربیت نام نهاد که نخستین روز آن، روز دانش آموز نام گرفته است.
2- با آغاز جنگ جهانی اول و تاثیرگذاری بر همه کشورهای جهان، به ویژه ایران، به لحاظ قرار گرفتن در کنار دولت های روس و امپراتوری عثمانی که از طرف های درگیر جنگ بود، اوضاع داخلی به هم ریخت. در این میان، ایران که بی طرفی خود را اعلام کرده بود از شمال مورد تهاجم روس ها واقع گردید و عثمانی نیز از شمال غربی به خاک ایران تجاوز کرد و این دو بر سر تصرف آذربایجان در خاک ایران به جنگ پرداختند. همچنین دولت انگلستان با چند فروند کشتی، جنوب ایران را مورد تجاوز قرار داد و کشمکش زیادی روی داد. سفارت آلمان هم برای حفظ منافع اتباع خود در ایران، قوه مقاومتی تشکیل داد و عده ای از مردم را به طرفداری از خود بسیج نمود. چندی بعد هم قوای آلمان وارد ایران شدند و به جان مردم افتادند. این اوضاع و تجاوزات مکرر، جز قحطی و قتل و غارت مردم ایران، ارمغانی نیاورد و خسارات فراوانی برجای نهاد.

ص:552

_ تشکیل و آغاز به کار نیروی دریایی ایران (1311 ش)

_ سقوط کابینه عوام فریب «جعفر شریف امامی» (1357 ش)(1)

_ افتتاح اولین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران (1366ش)(2)

1- پس از کشتار بی رحمانه 17 شهریور 1357 در میدان شهدای تهران که به کشته و زخمی شدن هزاران نفر انجامید، اوضاع کشور رو به وخامت گذاشت و به تشنج بیشتر کشیده شد. همچنین در سیزدهم آبان 57 سالروز تبعید حضرت امام، دانش آموزان و دانشجویان با تجمع در دانشگاه تهران قصد رفتن به بیت آیت اللّه طالقانی را داشتند که با هجوم پلیس و نیروهای نظامی، صدها نفر کشته و زخمی شدند. این دو کشتار خونین در هفتاد روز صدارتِ دولتِ به اصطلاح آشتی ملی شریف امامی، باعث خشم مردم تهران گردید که در تظاهرات خود، 400 شعبه از بانک ها را به آتش کشیدند. در این اوضاع بحرانی، شاه، جعفر شریف امامی را از صدارت برکنار کرد و دولت نظامی ارتشبد ازهاری را تشکیل داد. راهپیمایی های بزرگ از جمله در روز عید فطر 1357، گسترش اعتراضات و اعتصاب عمومی در سراسر کشور، مهاجرت امام از نجف به پاریس، حوادث خونبار 17 شهریور و 13 آبان 57 در کنار اقدامات تسکینی بی اثر دولت نظیر تغییر عوام فریبانه تاریخ کشور از شاهنشاهی به شمسی و انحلال حزب ستمشاهی رستاخیز، برخی از رویدادهای مهم دوران صدارت شریف امامی بود.

2- اولین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در روز چهاردهم آبان 1366 ش با حضور آیت اللّه خامنه ای رییس جمهور وقت جمهور اسلامی ایران و جمعی از شخصیت های مملکتی و ادبی کشور افتتاح شد و تا بیست و سوم آبان ادامه یافت. در اولین نمایشگاه کتاب تهران، 196 مؤسسه و ناشر خارجی از 32 کشورمختلف شرکت داشته و در حدود شانزده هزار عنوان کتاب عرضه شده بود. همچنین بیش از هشت هزار عنوان کتاب، مربوط به 215 ناشر داخلی بود که در معرض دید پانصد هزار بازدید کننده از این نمایشگاه قرار گرفت. نمایشگاه بین المللی کتاب تهران از آن پس همه ساله برگزار می گردد و شانزدهمین دوره آن در تهران در اردیبهشت 1382 برپاشد. در این دوره بیش از 1900 ناشر داخلی و خارجی، پنجاه هزار عنوان از کتاب های خود را به نمایش گذاشتند. همچنین در کنار

نمایشگاه کتاب، نمایشگاه سالانه مطبوعات کشور و نمایشگاه آثار معلمان مؤلف نیز برپا بود.

ص:553

_ کشف خاصیت ضد پرتو توسط دکتر «فرامرز آشوری» محقق ایرانی(1369 ش)(1)

15آبان

15آبان

_ اعتراض و مخالفت امام خمینی رحمه الله با لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی رژیم پهلوی(1341 ش)(2)

1- دکتر فرامرز آشوری با درجه فوق دکترا در رشته داروسازی و بیوشیمی، پس از چهارده سال تحقیق مستمر موفق شد خاصیت ضدپرتو را در برخی از مواد طبیعی کشف کند و دارویی تازه تهیه نماید. این دارو برای درمان ضایعات ناشی از پرتوهای یون ساز از جمله ضایعات عمومی، عروق، مسمومیت کبدی، بیماری قند و ضایعات بینایی استفاده می شود و بدن انسان را در برابر پرتوهای آسیب رسان، مقاوم می سازد.
2- در پی تصویب لوایح ضد اسلامی انجمن های ایالتی و ولایتی در نیمه مهرماه 1341، حضرت امام خمینی رهکه از دیرباز در اندیشه فرصتی مناسب برای شکستن قدرت نامشروع شاه و ابهَّت پوشالی سلطه جهانخواران بودند، در چنین شرایطی، آن فرصت مطلوب را یافته و با فریادی رسا و درهم کوبنده، پرچم مبارزه با استبداد داخلی و سلطه خارجی را به دست گرفتند و نهضت ریشه دار و پر صلابت خویش را آغاز نمودند. ایشان به دنبال اعلام تصویب این لایحه در روزنامه ها، بی درنگ علمای طراز اول قم را به نشست وگفتگو پیرامون تصویب نامه دعوت نمودند و در این جلسه تصمیم گرفته شد مخالفت علمای قم با مفاد تصویبنامه به اطلاع عموم برسد. در ادامه این اعتراض، حضرت امام در تاریخ پانزدهم آبان 1341، تصویبنامه کذایی را خائنانه، غلط، نقشه شوم دشمنان اسلام و ملت ایران، جسارت به ساحت قرآن، گناه نابخشودنی و مستوجب توبه و استغفار دولت شمرده و در تلگراف دیگری به اسداللّه علم، نخست وزیر وقت، به وی هشدار دادند. هنوز چند روزی از آغاز نهضت نگذشته بود که امام، مبارزه با رژیم حاکم و سلطه بیگانه را به مرحله نوین سیاسی _ مذهبی وارد نمودند و برای اولین بار در تاریخ مرجعیت شیعه، پای همه ملت را به مبارزه کشانیدند. بر اثر پایداری مردم

و رهبری علما در مخالفت با این لایحه که شرط اسلام برای انتخاب نمایندگان مجلس و سوگند به قرآن حذف شده بود، لغو این تصویبنامه در 10 آذر 1341 پس از عقب نشینی آشکار و شکست افتضاح آمیز رژیم اعلام گردید.

_ تشکیل دولت خون آشام «غلامرضا ازهاری» به دستور محمدرضا پهلوی (1357 ش)(1)

_ اعتراف شاه نسبت به اشتباهات رژیم پهلوی (1357 ش)(2)

1- پس از سقوط دولت عوام فریب جعفر شریف امامی که بر اثر اشتباهات پی در پی خود، از حل مشکلات عاجز مانده بود، محمدرضا پهلوی، ارتشبد غلامرضا ازهاری رییس ستاد مشترک ارتش را مامور تشکیل دولت نمود. انتخاب ازهاری به عنوان رییس دولت نظامی، مشکلات تازه ای ایجاد کرد و موجبات تظاهرات و اعتصابات جدیدی را فراهم نمود. در این میان و در اعتراض به این دولت، روزنامه های معروف کشور، کارکنان رادیو و تلویزیون، کارمندان بانک ملی و بانک مرکزی دست از کار کشیدند و التهابی دوباره کشور را فراگرفت. بازداشت دولتمردان از جمله اقدامات عوام فریبانه ای بود که ازهاری برای تسکین افکار عمومی و راضی کردن مردم انقلابی انجام داد که با شکست مواجه گردید و پس از مدتی، ازهاری جای خود را به شاپور بختیار داد.
2- پس از برکناری شریف امامی و تشکیل دولت نظامیِ ارتشبد غلامرضا ازهاری، شاه برای توجیه این اقدام، بر صفحه تلویزیون ظاهر شد و نطقی را که توسط یکی از سناتورهای مجلس تهیه شده بود، خواند. نطق و پیام شاه که از موضع ضعف نوشته شده بود، در حقیقت توبه و استغفار و عذرخواهی تلقی می شد. در این متن، جملات و کلمات آن، ضمن نفیِ دولت نظامی، قباله امضا شده سقوط رژیم 2500 ساله شاهنشاهی ایران بود. وی در این نطق، قول داد کاستی های گذشته را جبران کند و حکومتی را با نظر مردم به وجود آورد ولی برای رفع بحران فعلی، دولت نظامی موقت را ترتیب داده است. اما این اظهارات به کار فریب مردم نیامد. مردم دیگر نه ترس داشتند و نه آرام می گرفتند. رهبری که تا چندی پیش گستاخانه به مخالفین خود پاسخ می داد، آنچنان به مردم و ملت التماس و التجاء می نمود که هرگز انتظار آن نمی رفت. با این پیام در حقیقت، تکلیف دولت نظامی تعیین شد و همگان دانستندکه آن، دولتی موقتی و گذراست. زیرا شاه وعده تشکیل دولت ملی و استقرار آزادی و اجرای اصطلاحات و انتخابات آزاد را داد. این التماس های مردم فریب که در واقع برای حفظ سلطنت محمدرضا صورت می گرفت، کاری از پیش نبرد و

ملت مسلمان ایران به رهبری امام خمینی ره کارنامه دولت نظامی و دولت ملی را پاره کردند و طومار سلطنت را در ایران درهم پیچیدند.

_ رأی اعتماد مجلس شورای ملی به ارتشبد «ازهاری» به عنوان نخست وزیر (1357 ش)

_ فرار خانواده های صهیونیستی از ایران در پی بحرانی تر شدن اوضاع ایران (1357 ش)(1)

_ آغاز اعتصاب دو ماهه مطبوعات در اعتراض به روی کار آمدن دولت نظامی ازهاری (1357 ش)(2)

1- رژیم شاه در طول سالیان حکومتش، به اشاره اربابانآمریکایی خود، روابطی دوستانه با رژیم صهیونیستی داشت و به همین دلیل، افراد بسیاری از مأموران اطلاعاتی، مستشاران نظامی و بازرگانان رژیم اسرائیل در ایران به سر می بردند. سرانجام در پانزدهم آبان 1357 و با اوج گیری مبارزات اسلامی ملت ایران و نزدیکی زمان پیروزی انقلاب اسلامی، دویست تن از خانواده های اسرائیلی شاغل در ایران، با یک پرواز فوق العاده به تل آویو پایتخت رژیم صهیونیستی بازگشتند.
2- اوج گیری نهضت اسلامی و به وقوع پیوستن حوادث خونینی همچون 17 شهریور و 13 آبان 1357 باعث شد تا محمدرضا پهلوی به حربه دیگری متوسل گردد. از این رو، برپایی کابینه نظامی به ریاست ارتشبد غلامرضا ازهاری، به عنوان تلاشی اساسی در راه سرکوبی نهضت و حفاظت از نظام پوسیده شاهنشاهی در دستور کار شاه قرار گرفت. شاه در یک نطق تلویزیونی، انتصاب ازهاری را اعلام کرد و دولت ازهاری در اولین اقدام خود، مراکز خبری و جراید را به اشغال نیروهای نظامی خویش درآورد. اولین واکنش نسبت به این مسأله، اعتصابی فراگیر و همگانی در مطبوعات بزرگ و سابقه دار ایران بود. مطبوعات اعلام کردند: «از لحظاتی که قلم اسیر سرنیزه شد، سوگند یاد کردیم و شرافت قلم را وثیقه قرار دادیم که در حکومت نظامیان به این دلیل که آزادی انسان ها پایمال است، دست از کار بکشیم و چنین کردیم.» با پایان دوره حاکمیت دولت نظامی و آغاز به کار دولت بختیار، امام خمینی ره در پیامی خطاب به مطبوعات فرمودند: «از متصدیان مطبوعات محترم که زیر بار سانسور دیکتاتوری نرفتند تشکر می کنم» ایشان در ادامه ضمن اشاره به ادعای دولت جدید مبنی بر رفع سانسور فرمودند: «آقایان به کار ادامه دهند و از اعتصاب بیرون آیند تا تکلیف ملت با دولت غیرقانونی معلوم شود.» بر این

اساس، جراید پایتخت پس از اعتصابی دو ماهه، از روز 16 دی ماه 57 با محتوایی دگرگون شده در راستای اطلاع رسانی به ملت و پخش اخبار انقلاب منتشر گردیدند.

_ استعفای دولت موقت و واگذاری امور اجرایی کشور به شورای انقلاب (1358 ش)(1)

_ درگذشت «عطاءاللّه زاهد شیرازی» بازیگر (1370 ش)(2)

1- پس از تسخیر سفارت آمریکا در تهران به دست دانشجویان پیرو خط امام و تأیید این حرکت دانشجویی توسط حضرت امام خمینی ره، دولت موقت در صدد آزاد ساختن گروگان ها و حل مشکل به وسیله مذاکرات سیاسی بود که با مخالفت دانشجویان مواجه شد. به دنبال اوج این مخالفت، دولت موقت به طور دسته جمعی استعفا کرد که با موافقت حضرت امام روبرو گردید. استعفای بازرگان در پی اعتراض و حملات شدید حوزه علمیه قم، دانشجویان مسلمان پیرو خط امام و گروه های اسلامی دیگر به مذاکره وی با مقام های آمریکایی در الجزایر صورت گرفت. پس از این استعفا، بلافاصله امام امت، امور اجرایی کشور را به شورای انقلاب واگذار کردند تا زمینه را جهت انجام انتخابات ریاست جمهوری فراهم کنند. طول عمر دولت موقت از نیمه بهمن 57 تا نیمه آبان 58 تنها نُه ماه به طول انجامید. ماموریت شورای انقلاب، تا شکل گیری دولت شهید رجایی در مرداد 1359 ادامه یافت.
2- عطاءاللّه زاهد شیرازی در سال 1294 ش به دنیا آمد و از خردسالی، بازی در نمایش را آغاز کرد. وی پس از اتمام دوره موسیقی، دوره هنرپیشگی را پشت سر گذاشت و سپس در رشته ادبیات دانشگاه تهران فارغ التحصیل گردید. از حدود سال 1327 ش به صورت جدی واردِ کار بازیگری و صداگذاری شد و در چند اثر، همکاری نمود. زاهد شیرازی از مؤسسان حسینیه ارشاد بود و مدتی در آن جا، کلاس های تئاتر و سینما را اداره می کرد. وی پس از انقلاب اسلامی، فعالیت سینمایی خود را پس از یک وقفه طولانی 22 ساله، از سر گرفت و به بازیگری روی آورد. وی از بنیانگذاران انجمن هنرمندان نیز بود. عطاءاللّه زاهد شیرازی سرانجام در آبان 1370 در 76 سالگی بر اثر سکته قلبی در تهران درگذشت.

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «شیخ مهدی نوغانی» (1371 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سیدمحمد علی مدرس یزدی» (1380 ش) (2)

1- آیت اللّه حاج شیخ مهدی نوغانی در سال 1305 ش 1345ق در مشهد به دنیا آمد. وی پس از تحصیل دوره ابتدایی، به حوزه علمیه خراسان پیوست و از اساتیدی همچون ادیب نیشابوری اول و دوم، احمد مدرس، میرزا هاشم قزوینی، میرزا مهدی اصفهانی و آیت اللّه محمدهادی میلانی کسب فیض نمود. ایشان به مدت چهارده سال در درس خارج آیت اللّه سیدمحمد هادی میلانی مرجع بزرگ زمان شرکت جست و مورد تأیید آن فقیه کبیر قرار گرفت. آیت اللّه نوغانی سپس به تدریس، اقامه جماعت، ارشاد و راهنمایی مردم، تبلیغ مبانی مذهب و سرپرستی مؤسسات خیریه پرداخت. وی با شروع حرکت مردم مسلمان و آغاز انقلاب اسلامی، در مشهد، پیشاپیش مردم با دستگاه استبداد به مبارزه برخاست و هماره نامش در ذیل اعلامیه های روحانیت مبارز مشهد دیده می شد. این عالم ربانی سرانجام در نیمه آبان 1371 برابر با 10 جمادی الاول 1413ق در 66 سالگی به دیدار معبود شتافت و رخ در نقاب خاک کشید.
2- آیت اللّه سید محمدعلی مدرس طباطبایی یزدی در سال 1318 ش1358 ق در نجف اشرف و در بیت علم و تقوا و فضیلت به دنیا آمد. وی در دامان پدر بزرگوارش مقدمات را فراگرفت و پس از اتمام سطوح، در محضر آیات عظام سیدمحمود شاهرودی، میرزا حسن بجنوردی، میرزا باقر زنجانی و سیدمحسن حکیم به مدارج والای علمی دست یافت. آیت اللّه مدرسی همزمان، به تدریس سطوح عالیه و سپس خارج فقه پرداخت تا اینکه در سال 1361 ش از نجف به حوزه علمیه قم آمد و به تدریس خارج فقه و اصول مشغول گردید. این فقیه جلیل در دوران جنگ تحمیلی، بارها به جبهه های حق و یاری رزمندگان اسلام شتافت و در تقویت بیشتر روحیه آنان می کوشید. از آیت اللّه مدرسی آثاری برجای مانده که حاشیه بر عروه الوثقی، المضاربهُ فی الاسلام، الشّرکهُ فی الاسلام و مناسک حج از آن جمله اند. سرانجام آن عالم بزرگوار بر اثر سکته مغزی در نیمه آبان 1380 ش برابر با بیستم شعبان 1422 ق در 62 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:558

16آبان

16آبان

_ آغاز دستگیری شخصیتهای سیاسی پیشین کشور از سوی دولت نظامی ازهاری(1357 ش)(1)

_ صدور پیام امام خمینی رحمه الله در محکومیّت کشتار دانش آموزان در 13 آبان توسط رژیم(1357 ش)(2)

_ گسترش اعتراضات مردمی نسبت به نخست وزیری ارتشبد «ازهاری» (1357 ش)(3)

1- دولت نظامی ازهاری ظاهرا برای تسکین افکار عمومی و راضی کردن مردم انقلابی و در واقع برای عوام فریبی، تعدادی از شخصیت های سیاسی پیشین کشور را دستگیر و زندانی نمود.بازداشت این بلندپایگان به هیچ وجه ارتباطی باتصمیم رییس دولت نداشت و این فکر مربوط به شخص شاه بود که بعضی از مشاورینش به او القا کرده بودند. شاه با دستگیری این افراد، در اقدامی فریبکارانه کوشید خود را تبرئه کرده، مقامات پیشین دولتی را مسؤول ستم ها، جنایت ها و فسادهای اقتصادی و اخلاقی رژیم خود معرفی نماید. این بازداشت ها از نظر افکار عمومی نه تنها کوچک ترین اثر تسکینی نداشت، بلکه رسوایی رژیم را بیشتر کرد و سوژه مناسبی برای بحث و انتقاد درباره فساد رژیم در گذشته، به دست مطبوعات داد. بازداشت امیرعباس هویدا، کسی که سیزده سال نخست وزیر بوده یا توقیف ارتشبد نصیری رییس ساواک که سیزده سال ریاست این سازمان مخوف را بر عهده داشت و نیز زندانی کردن افرادی که عالی ترین نشان درباری را از شاه گرفته بودند جز دلیل قاطع بر محکومیت رژیم شاه، علت دیگری نمی توانست داشته باشد. در پی این بازداشت ها، امام این اقدامات را فریب کاری دانسته و کار رژیم را تمام شده عنوان کردند.
2- حضرت امام خمینی رهبه مناسبت کشتار دانش آموزان و دانشجویان مسلمان در سیزدهم آبان ماه 1357 طی پیامی فرمودند: «من از جنایاتی که اخیرا در دانشگاه ها با فرزندان اسلام نموده اند در سوگم. من از

دانشجویان عزیز که در راه اسلام و کشور، فدایی داده اند و در مقابل شاه با مشتی گره کرده ایستاده و او را محکوم کرده اند، تشکر می کنم».

3- در اعتراض به روی کار آمدن دولت نظامی ارتشبد ازهاری، راهپیمایی های گسترده ای در تهران و شهرستان ها صورت گرفت و بازار تهران، قم، مشهد، شیراز، اصفهان، سنندج، ساری و قزوین به حالت تعطیل درآمد. همچنین به دنبال اعتصاب آموزگاران و دبیران، کلیه شاگردان مدارس تهران نیز به اعتصاب کنندگان پیوستند و شهر تهران و سایر شهرها یک پارچه هیجان و شور انقلابی گردید. زد و خورد مسلحانه مردم با ماموران انتظامی آغاز شد و در چند شهرستان ماموران ساواک و فرماندار نظامی به دست مردم کشته شدند. مردم مسلمان و مبارز ایران در این اعتراضات، قاطعانه اعلام کردند که تغییرات ظاهری و جابجایی عوامل دست نشانده رژیم شاه و امریکا نمی تواند مانع مبارزه آنان برای پیروزی انقلاب اسلامی شود.

ص:559

_ اعلام حمایت آمریکا از نخست وزیری ارتشبد «ازهاری» (1357 ش)

- درگذشت استاد «علی اکبر مالک» سخنور و مدیحه سرای معاصر (1377ش)(1)

17آبان

17آبان

1- استاد علی اکبر مالک در سال 1290ش 1329ق در تهران پا به عرصه وجود نهاد. وی پس از طی دوران دبستان، وارد دارالفنون شد و از محضر اساتیدی همچون جلال الدین همایی، عباس اقبال آشتیانی، نصراللّه فلسفی و علامه محمدحسین فاضل تونی بهره برد. ایشان سپس به دانشسرای عالی رفت و به تحقیق در متون نظم و نثر فارسی پرداخت. استاد مالک آنگاه وارد مدرسه حقوق شد و پس از مدتی با زبان های انگلیسی، فرانسوی و آلمانی آشنا گردید و این زبان ها را تدریس نمود. ایشان در طی این سال ها، همواره در انجمن های ادبی حضوری فعال داشت و با ارائه آثار هنری - مذهبی خود، شیفتگان خاندان عصمت و طهارت را سیراب می ساخت و دوستداران شعر و ادب را به فیض می رساند. از استاد مالک بیش از پانزده اثر منظوم و منثور برجای مانده که وادی عشق، ترانه دل، سفرنامه حج و سلطان عشق به شعر، و کشور مقتدر اسلامی و خاطرات اجتماعی و سیاسی در 2 جلد به نثر، از آن جمله اند. استاد مالک تا واپسین روزهای زندگی خویش، جلسات تفسیر قرآن کریم و آموزش اصول بدیع و قافیه را تشکیل می داد و از کار دست نکشید. این سخنور خستگی ناپذیر سرانجام در اواسط آبان 1377ش برابر با رجب 1419ق در 87 سالگی در تهران درگذشت.

ص:560

_ محاکمه «دکتر محمدمصدق» پس از کودتای 28 مرداد توسط دولت نظامی (1332ش)(1)

_ کشتار مردم نجف آباد، کرمانشاه و آمل از سوی عوامل رژیم منحوس پهلوی (1357 ش)

_ دستور «امام خمینی» رحمه الله در مورد عدم مذاکره با فرستاده کارتر درباره گروگان ها (1358 ش)

_ درگذشت نویسنده، محقق و مترجم معاصر، استاد «کریم کشاورز» (1365 ش)(2)

1- یک روز پس از کودتای 28 مرداد 1332ش دکتر محمدمصدق، نخست وزیرِ برکنار شده، خود را به دولت کودتا معرفی کرد و به همراه عده زیادی از همکارانش در دولت و مجلس راهی زندان شد. پس از چند جلسه بازجویی، محاکمه او در دادگاه نظامی در تاریخ هفدهم آبان 1332ش آغاز گردید. اتهام او، سوء قصد به منظور برهم زدن اساس حکومت و تاج و تخت سلطنت وتحریک مردم به مسلح شدن بر ضد قدرت سلطنت بود. بهانه این اتهام در اینجا بود که مصدق در روز 25 مرداد 1332، در مقام نخست وزیر، فرمان عزل خود از نخست وزیری را که از طرف شاه صادر شده بود، مورد قبول قرار نداده و به اجرا نگذاشته بود. در جریان 35 جلسه محاکمه، از طرف دادستان به مصدق اهانت شد و مصدق هم بسیاری از حرف های ناگفتنی را گفت. در نهایت دادگاه او را به سه سال حبس محکوم نمود ولی پس از 26 جلسه دادگاه تجدید نظر و فرجام خواهی مصدق، رای دادگاه تغییر نیافت و او پس از پشت سرگذاشتن دوران محکومیت، به مدت ده سال به زادگاه خود، احمد آباد تبعید شد. سرانجام دکتر مصدق در بهمن 1345 ش در 84 سالگی پس از تحمل مرارت های زندان و تبعید و به دنبال یک عمر دراز و پرحادثه سیاسی درگذشت و درهمان جا مدفون گردید.
2- استاد کریم کشاورز در سال 1279 ش در شهرستان رشت به دنیا آمد. وی پس از پایان تحصیلات خود، به عنوان یک نویسنده، محقق و پژوهشگر، در وادی قلم گام برداشت و تالیفات و مقالات متعددی از خود به جای نهاد. استاد کشاورز علاوه بر زبان های ترکی، روسی و فرانسه، با زبان های

انگلیسی و عربی نیز آشنا بود. کشاورز سالیانی به تدریس زبان فارسی پرداخت و انجمن فرهنگی رشت را تاسیس نمود. وی پس از چندی به تهران آمد و در کنگره نویسندگان، با بزرگان و ادیبانی همچون علی اکبر دهخدا، نیما یوشیج و محمدتقی بهار آشنا شد. استاد کشاورز همچنین علاوه بر نویسندگی، به کار ترجمه نیز می پرداخت و در طول هفتاد سال فعالیت در عرصه تالیف و ترجمه، آثار بسیاری را از روسی و فرانسوی به فارسی ترجمه کرد که اسلام در ایران، کشاورزی، مناسبات ارضی ایران در عهد مغول، گیلان و هزار سال نثر پارسی در پنج جلد، را می توان نام برد. این محقق معاصر سرانجام در هفدهم آبان 1365ش در 86 سالگی در تهران بدرود حیات گفت.

ص:561

_ درگذشت نویسنده شهیر «سیدمحمدعلی جمالزاده» پدر داستان نویسی نوین ایران (1376 ش)(1)

1- سیدمحمدعلی جمالزاده در سال 1270 ش در اصفهان و در خانواده ای بزرگ و عالم به دنیا آمد. پدرش سیدجمال الدین واعظ اصفهانی همدانی از پرنفوذترین مبلغان مذهبی دوران مشروطه بود و نقش مهمی در آن نهضت داشت. در سال های جوانی محمدعلی، وی همگام با پدر و پس از آن از فعالان برجسته حرکت اصلاح طلبانه مشروطیت به شمار می رفت که یکی از دلایل این حضور ضد استبدادی، دستگیری و قتل پدرش در جریان مشروطیت به دست عمّال محمدعلی شاه قاجار بود. سیدمحمدعلی جمالزاده پس از اتمام تحصیلات ابتدایی، راهی بیروت و سپس پاریس شد و در فرانسه در رشته حقوق فارغ التحصیل گردید. وی در 22 سالگی در حالی که بسیاری از مناطق ایران بی طرف در جریان جنگ جهانی اول به اشغال دولت های روس و انگلیس و عثمانی درآمده بود به کرمانشاه رفت و ارتش کوچکی از کردها برای جنگ با متفقین به وجود آورد. اما خیلی زود این کار را رها کرد و راهی برلین در آلمان شد. جمالزاده سپس به مدت بیست و پنج سال در دفتر بین المللی کار در ژنو شروع به فعالیت نمود و در کنار آن به مطالعات وسیعی دست زد. با فرا رسیدن شهریور 1320 ش، حیات ادبی جمالزاده شروع شد و چند داستان از او در تهران به چاپ رسید. وی تحت تأثیر آشنایی با روشنفکران ایرانی به این نتیجه رسید که یکی ازدلایل بی سوادی وسیع مردم ایران در آن زمان این است که نخبگان تحصیل کرده، تنها برای خوش آمد یکدیگر می نویسند، حال آنکه در غرب، حتی متفکران بزرگ هم در نویسندگی از نهایت سادگی بهره می گیرند. نتیجه این اندیشه، نوشتن و انتشار تعدادی داستان های کوتاهِ ابتکاری بود که بعدها اساس نخستین کتاب وی با نام «یکی بود، یکی نبود» گردید. این کتاب ولوله ای در میان خوانندگان فارسی زبان انداخت، چرا که او برخلاف عادت معمول نویسندگان معاصرش، در داستان خود از لغات و اصطلاحات روزمره مردم استفاده کرد و از دشوارنویسی پرهیز نمود، که این، ویژگی خاص نوشته های اوست. گنج شایگان، صحرای محشر، خاک و آدم و دشمن ملت و... از جمله کتاب های جمالزاده است که در نتیجه آن ها، از او به عنوان پدر داستان نویسی ایران یاد کرده اند. سرانجام محمدعلی جمالزاده در حالی که در حدود نود سال در اروپا می

زیست ولی همیشه قلبش برای وطن می تپید، در هفدهم آبان 1376 برابر با 8 نوامبر 1977 م پس از عمری طولانی در 106 سالگی درگذشت و در ژنو به خاک سپرده شد.

18آبان

18آبان

_ اعدام «سیدحسین امامی» عضو جمعیت فدائیان اسلام به جرم ترور «عبدالحسین هژیر» (1328ش)(1)

_ شهادت مبارز انقلابی شیخ «نصرت اللّه انصاری» در زیر شکنجه ساواک (1355ش)(2)

1- پس از برگزاری انتخابات فرمایشی مجلس مؤسسان، شاه دستور برگزاری انتخابات دوره شانزدهم مجلس شورای ملی را صادر کرد. اما دربار در این انتخابات دست برد و از مخالفان کسی به مجلس راه نیافت. جمعیت فدائیان اسلام که بنا به درخواست آیت اللّه کاشانی از ملّیّون حمایت می کردند، این عمل را دسیسه عبدالحسین هژیر، وزیر دربار پهلوی می دانستند. بنابراین سیدحسین امامی، از اعضای فعال جمعیت فدائیان اسلام مامور اعدام انقلابی هژیر شد و امامی، هژیر را در 13 آبان ماه 1328 ترور نمود. امامی در جریان ترور بازداشت شد و از آن پس شکنجه های شبانه روزی او آغاز گردید. بی پروایی امامی در اعتراف به قتل هژیر سبب شد که دادگاه، دو روز پس از ترور تشکیل جلسه دهد و حکم اعدام امامی را صادر کند. سرانجام رژیم از ترس اقدام فدائیان اسلام برای آزاد ساختن امامی، وی را در ساعت 2 بامداد روز 18 آبان، پنج روز پس از ترور هژیر، اعدام کرد و بدین ترتیب، فدائیان اسلام، اولین شهید خود را در راه آرمان بلند اسلامی خویش تقدیم نمود.
2- حجت الاسلام شیخ نصرت اللّه انصاری در بوئین زهرا به دنیا آمد. وی همزمان با تحصیل علوم حوزوی به مبارزات سیاسی روی آورد و فعالیت های ضد رژیم انجام می داد. وی همچنین به همراه گروهی از همفکرانش به تشکیل صندوق قرض الحسنه تعاون اسلامی در قم همت گماشت که اکنون یکی از مؤسسات و مراکز پولی بزرگ کشور است. حجت الاسلام انصاری سرانجام در سال 1354، به دست ساواک که به فعالیت های مخفی او پی برده بود دستگیر شد و پس از تحمل شش ماه شکنجه وحشتناک به شهادت رسید و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

ص:563

_ تجمعات اعتراض آمیز مردم ایران علیه رژیم پهلوی (1357 ش)(1)

_ توافق ایران و عراق جهت مبادله اسرای بیمار و معلول (1367ش)(2)

_ آغاز پاکسازی آلودگی های جنگی خلیج فارس با همکاری کشورهای منطقه (1367 ش)(3)

1- در این روز مردم نجف آباد، تظاهراتی گسترده بر ضد رژیم شاه برگزار کردند که مانند روز قبل، پاسخ اعتراضات خود را با گلوله های مأموران رژیم شاه دریافت نمودند. تظاهرات مردم کرمانشاه، اصفهان و بابل نیز چندین شهید و مجروح برجای گذاشت. همچنین ده ها هزار نفر از مردم تهران بر مزار شهدای سیزدهم آبان 1357 در بهشت زهرا گردآمدند و با شهدای مظلوم دانش آموز و دانشجو پیمان بستند که راه سرخشان را تا پیروزی نهایی و استقرار نظام اسلامی در ایران، ادامه دهند.
2- با گذشت کمتر از سه ماه از پایان جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و آغاز مذاکرات صلح دو طرف، ایران و عراق برای اولین بار به نشانه پیشرفت مذاکرات صلحِ به بن بست رسیده خود، ظاهرا بر سر تبادل گروهی از اسرای جنگی به توافق رسیدند. وزیر امور خارجه عراق در این مذاکرات به پیشنهاد ایران مبنی بر آزادی اسرای معلول و مجروح پاسخ مثبت داد واعلام کرد که کشورش آماده است تمامی اسرای مریض و مجروح را آزاد و به کشورشان بازگرداند. در نهایت پس از اعلام اسامی اسرای مجروح و معلول دو طرف توسط کمیته بین الملل صلیب سرخ، مبادله این اسرا از روز اول آذر 1367 آغاز شد و ظرف سه هفته این کار صورت گرفت.
3- با پایان جنگ، اجلاس فوق العاده شورای وزیران منطقه خلیج فارس با حضور ایران، عربستان سعودی، امارات عربی متحده، عراق و بحرین در روزهای نهم تا یازدهم آبان 1367 در کویت برگزار شد. در این اجلاس، به بررسی مسائل آلودگی آب های خلیج فارس و علل این آلودگی در زمان جنگ پرداخته شد. در ابتدا قرار بر این گردید تا به کمک کارشناسان خارجی، خلیج فارس از این آلودگی ها پاک شود. اما به پیشنهاد جمهوری اسلامی ایران و با توجه به توان کارشناسی و عملیات اعضا برای پاکسازی منطقه دریایی خلیج فارس با همکاری کشورهای منطقه بدون کمک کشورهای خارجی، توافق شد که این امر با همکاری چهار کشور ایران، کویت،بحرین و عراق صورت پذیرفت.

ص:564

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «شیخ محمدحسین کلباسی اصفهانی»(1376 ش)(1)

19آبان

19آبان

_ اعدام دکتر «حسین فاطمی» وزیر امور خارجه دولت دکتر مصدق (1333 ش)(2)

1- عالم بزرگوار، آیت اللّه شیخ محمدحسین کلباسی اصفهانی در سال 1284 ش 1323 ق در بیت علم و فضیلت در اصفهان به دنیا آمد.معظمٌ له پس از پشت سر گذاشتن مقدمات در اصفهان، در هفده سالگی راهی نجف شد و پس از فراگیری سطح، از درس خارج اساتیدی همچون آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، آقا ضیاءالدین عراقی، میرزا علی آقا شیرازی و شیخ محمد کاظم شیرازی و... استفاده هایی شایان برد. آیت اللّه کلباسی پس از سالیانی، به اصفهان بازگشت و پس از مدتی بار دیگر ساکن نجف شد و در محضر آیات عظام: سیدعبدالهادی شیرازی، شیخ حسین حلی و سید جمال الدین گلپایگانی تلمذ نمود. این عالم بزرگ در حدود سال 1335 ش پس از اقامتی فراتر از سی سال در نجف، به حوزه علمیه قم آمد و به تدریس فقه و اصول پرداخت. آیت اللّه کلباسی دارای تالیفات متعددی بود که برخی از آنها از این قرارند: فضایل اهل بیت، شرح باب حادی عَشَر و غرائب و قِصارُ الکَلِم. این عالم بزرگ سرانجام در هجدهم آبان 1376 ش برابر با نهم رجب 1418 ق در 92 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در صحن مطهر حضرت معصومه مدفون شد.
2- دکتر سیدحسین فاطمی در سال 1296 ش در نایین به دنیا آمد. در سال 1315 به همراه برادرش وارد کارهای مطبوعاتی شد و تا سال 1324 در روزنامه باختر فعالیت نمود. وی سپس برای تحصیل در فن روزنامه نگاری عازم اروپا گردید و دربازگشت در سال 1328، روزنامه باختر امروز را تاسیس کرد. دکتر فاطمی پس از مدتی به همراه دکتر محمد مصدق رهبری جبهه ملی را بر عهده گرفت و توسط روزنامه خود، افکار و عقاید جبهه ملی را انتشار می داد. او پس از نخست وزیری دکتر مصدق، در ابتدا به معاونت سیاسی و پارلمانی دولت و نمایندگی مجلس

شورای ملی رسید و سپس در مهر 1331 عهده دار وزارت امور خارجه گردید. از جمله کارهای اساسی او در وزارت امور خارجه، قطع رابطه سیاسی با انگلستان، بستن سفارت انگلیس در تهران و کنسولگری های آن دولت استعمارگر در شهرستان ها بود. دکتر فاطمی به عنوان وزیر امور خارجه دولت دکتر مصدق و مدیر روزنامه «باختر امروز» و از مخالفان سیاست های استعماری انگلستان، پس از کودتای امریکایی 28 مرداد 32 و برکناری دولت دکتر مصدق، تحت تعقیب مأموران رژیم شاه قرار گرفت. وی سرانجام پس از هفت ماه اختفا، در اسفند 1332 دستگیر و در حالی که بر اثر ضربات وارد شده به او، توان تکان خوردن نداشت در دادگاه حاضر شد. دکتر فاطمی در نهایت به اعدام محکوم گردید و این حکم در 19 آبان 1332 ش به مرحله اجرا درآمد. وی از همان سال های نخستین روزنامه نگاری، با رضا خان و خانواده پهلوی مبارزه می کرد و از آنان انتقاد می نمود. از این رو همیشه مغضوب دربار بود تا این که پس از کودتای 28 مرداد، فرصت تصفیه به دست دربار افتاد و او را از سر راه برداشتند.

ص:565

_ اعلام فضای باز سیاسی توسط رژیم شاه (1355 ش)(1)

1- پس از پیروزی حزب دموکرات آمریکا به رهبری جیمی کارتر، از آنجا که او تز حمایت از حقوق بشر را اعلام کرده بود، تصمیم گرفت تا این نمایش تبلیغاتی را به صورت عینی در کشورهای وابسته ای مثل ایران به آزمایش بگذارد. به این ترتیب با اعلام فضای باز سیاسی و حقوق بشر، صحنه سیاسی ـ اجتماعی و اقتصادی ایران، یکباره از سمت شاهنشاهی ناب که اصالت ملّیت ایرانی آن روز را نشان می داد به سوی کارتر گرایی خالص که نشانگر وابستگی صد در صد بود، چرخش یافت و بار دیگر ایران، قربانی شیوه های تبلیغاتی آمریکا و حل مشکلات داخلی سردمداران این کشور امپریالیستی گردید. کارتر نیز همچون کِنِدی رییس جمهور قبلی، به این نتیجه رسیده بود که ادامه سیاست سلطه جویانه آمریکا در کشورهایی که زیر فشار استبداد داخلی و سلطه اختناق آور آمریکا به نقطه انفجار رسیده است، امکان پذیر نیست و آمارها نشان می داد که عصیان این ملت ها چون آتش زیر خاکستر، با هر بهانه ای می تواند شعله ور گردد. اعلان فضای باز سیاسی در حقیقت پاسخ مثبت محمدرضا پهلوی به کارتر بود که تحولاتی در وضع زندان ها و زندانیان سیاسی به وجود آورد. همچنین، تغییراتی ظاهری در این زمینه ها برای نمایش به نمایندگان صلیب سرخ جهانی و عفو بین المللی ایجاد گردید و بخشی از محدودیت ها و فشارها علیه پخش اعلامیه ها، نوارها و رساله های عملیّه حضرت امام خمینی ره برداشته شد. سیاست فضای باز سیاسی، نه تنها رژیم شاه را به اهداف سیاسی خود نائل نکرده وتشنج و خشم ملت را نزدوده بود، بلکه مشکلات جدیدی نیز بر انبوه مشکلات حل نشده قبل افزود، تا این که زمینه ای حیاتی برای پیروزی نهضت اسلامی و سقوط رژیم پهلوی، در بهمن 1357 پدید آورد.

ص:566

_ به رسمیت شناخته شدن ملت فلسطین در سازمان ملل متحد (1354ش)(1)

_ انعقاد قرارداد تسلیحاتی یک میلیارد دلاری میان عراق و فرانسه در جریان جنگ (1360 ش)(2)

20آبان

20آبان

- ارتحال فقیه محقق و محدث شیعی «ملااحمد خوییني قزوینی» (1268ش)(3)

1- با قطعنامه مهمی که سازمان ملل متحد تصویب کرد، مردم فلسطین به عنوان یک ملت باید حقوق، اراضی و اموال خود را به دست آورند و سازمان آزادیبخش فلسطین با حقوق مساوی در هر کنفرانس صلح خاورمیانه شرکت کند. در این قطعنامه، صهیونیسم، یک نوع تبعیض نژادی قلمداد شده است. ایران به قطعنامه فلسطین رأی موافق داد و نماینده اسرائیل، قطعنامه سازمان ملل را پاره پاره کرد. نماینده آمریکا اخطار کرد که کنگره آمریکا از سازمان ملل انتقام خواهد گرفت و مجلس سنای امریکا خواستار تجدید نظر در روابط آمریکا و سازمان ملل شد.
2- دولت فرانسه از ابتدای شروع جنگ، حمایت وسیع و همه جانبه ای از عراق به عمل می آورد و در طول جنگ، این حمایت ابعاد وسیع تری یافت. در این میان، فرانسه از اعطای هر گونه کمک و وام برای خریدهای تسلیحاتی عراق فروگذار نمی کرد به طوری که طی سال های بعد، دولت فرانسه حدود پنج میلیارد دلار وام دیگر در اختیار بغداد گذاشت و به این ترتیب به بزرگترین شریک اروپایی عراق تبدیل شد. این اقدامات در حالی بود که پاریس همواره از پرداخت بدهی یک میلیارد دلاری خود به جمهوری اسلامی ایران طفره می رفت.
3- عالم بزرگوار ملااحمد بن مصطفی خوییني قزوینی معروف به ملاآقا در حدود سال 1210ش 1247ق در خویین در استان زنجان به دنیا آمد. وی پس از تحصیل علوم اولیه راهی قزوین شد و پس از چندی برای ادامه تحصیل به اصفهان عزیمت نمود. ملاآقا پس از آنکه از درس مشایخ

اصفهان بهره برد، به قصد فراگیری مدارج بالاتر علوم راهی عتبات عالیات گردید و سالیانی در آنجا اقامت گزید. ملااحمد خوییني پس از آن در قزوین رحل اقامت افکند. و به امر تدریس و فتوی اشتغال یافت. از این فقیه و محدث امامی آثاری برجای مانده که معراجُ الوصول الی علم الاصول در 2 جلد، اللَّوامع در فقه در 3 جلد و مِرآهُ المراد در علم رجال از آن جمله اند. این عالم بزرگوار سرانجام در بیستم آبان 1268ش برابر با هفدهم ربیع الاول 1307 ق در 68 سالگی دار فانی را وداع گفت و به لقای معبود شتافت.

_ رحلت عالم مبارز آیت اللّه «سیدمحمدبهبهانی» (1342 ش)(1)

_ اعتصاب کارکنان وزارت فرهنگ و هنر بر ضد رژیم پهلوی (1357 ش)

_ رحلت فقیه مبارز آیت اللّه «سیدابوالفضل خسروشاهی»(1365 ش)(2)

1- آیت اللّه سیدمحمد بهبهانی، در سال 1250ش در بیت علم و تقوا و مجاهدت در تهران به دنیا آمد. پدرش، سیدعبداللّه بهبهانی، یکی از دو زعیم روحانی انقلاب مشروطیت بود. وی پس از انجام تحصیلات مقدماتی و سطح به نجف اشرف عزیمت نمود و دوره عالی فقه و اصول را به پایان رساند و اجازه اجتهاد گرفت. سید محمد پس از بازگشت به ایران و اشتغال به تدریس در حوزه علمیه تهران، در کنار پدرش برای حکومت قانون و تشکیل مجلس، فعالیت زیادی نمود به طوری که در زمره آزادی خواهان تندرو قرار گرفت. پس از شهادت پدرش، سیدمحمد ریاست حوزه علمیه تهران را عهده دار شد و از آن پس، سالیان طولانی این وظیفه را انجام داد. وی در دوره دوم از طرف مردم نماینده مجلس شورای ملی شد و جزء پنج نفر از علمای طراز اول مجلس دوم قرار گرفت ولی در دوره های بعد وارد مجلس نگردید. آیت اللّه محمد بهبهانی به تدریج در تهران به مقام مرجعیت رسید و نزدیک به چهل سال از اعاظم روحانیون و مجتهدین تهران به شمار می رفت. سید محمد بهبهانی در جریان همه پرسی اصول ششگانه شاه و انقلاب سفید، مخالفت خود را با این برنامه اعلام کرد و به مقابله با دربار پرداخت. وی در این راه متحمل سختی هایی گردید و مورد غضب دربار واقع شد. ایشان از علمای با نفوذ تهران بود که با دربار و رجال سیاسی روز مراوده داشت و در بسیاری از موارد، نقش رابط بین حکومت های وقت و علمای بزرگ مانند آیت اللّه بروجردی و دیگران را ایفا می کرد. آیت اللّه سیدمحمد بهبهانی سرانجام در بیستم آبان 1342ش در 92 سالگی در تهران در گذشت و پس از تشییعی باشکوه، در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

2- آیت اللّه سید ابوالفضل خسروشاهی در سال 1281 ش 1320 ق در خاندانی عالم پرور و از پدری فقیه به دنیا آمد. وی پس از سال ها تحصیل در تبریز و نجف، به مقام عالی اجتهاد و فقاهت دست یافت و در دوران اختناق رضاخانی در تبریز و درکنار پدر به تبلیغ احکام و تعلیم و تربیت و ارشاد مردم پرداخت. آیت اللّه خسروشاهی در جریان حاکمیت دموکرات

ها در آذربایجان در سال 1324 ش، علیه حاکمان وابسته به شوروی در تبریز مبارزه کرد به طوری که طرح ترور ایشان و برادر مجتهدش، سید احمد نیز ریخته شد. اما قبل از اجرای ترور، حکومت دمکرات ها متلاشی گردید و ایشان دوباره به وظایف دینی خود ادامه داد. آیت اللّه خسروشاهی در راه ابلاغ احکام الهی و نشر اندیشه های دینی، بارها از طرف عمّال حکومت پهلوی در تبریز مورد آزاد و اذیت قرار گرفت، اما همواره بر سر ایمان و اعتقادش استوار ماند تا این که در بیستم آبان 1365ش در هشتاد و چهار سالگی وفات یافت و در تبریز به خاک سپرده شد. از آیت اللّه خسروشاهی کتابی تحت عنوان نهج البیان به یادگار مانده است.

_ تصویب کلیات برنامه سوم توسعه از سوی مجلس شورای اسلامی (1378ش)(1)

1- کار بررسی لایحه برنامه سوم توسعه که در مجلس شورای اسلامی مطرح شده بود پس از بحث مخالفین و موافقین و توضیحات مُخبر کمیسیون اصل رسیدگی به لایحه مذکور و همچنین توضیحات رییس سازمان برنامه و بودجه نسبت به کلیّات آن، به مورد رای گیری گذاشته شد و با اکثریت قاطع نمایندگان، در بیستم آبان 1378به تصویب رسید. موافقان لایحه برنامه سوم توسعه، لحاظ شدن سیاست های رهبری در تمام زمینه ها، اصلاح ساختار اداری کشور، ادامه برنامه های حمایتی و رسیدگی به اقشار کم درآمد و آسیب پذیر جامعه، روان سازی قوانین بازرگانی برای جهش صادرات، حذف انحصارات در بخش خدمات و تولیدات و اصلاح نظام ارزی را از جمله نقاط قوت برنامه ذکر کردند. همچنین مخالفان لایحه برنامه سوم توسعه، افزایش قیمت فرآورده های انرژی و اثرات تورّمی آن در جامعه، ابهام در مسأله خصوصی سازی، مشخص نبودن مکانیزم ایجاد اشتغال، مشخص نشدن راهکار اصلاح ساختار اداری، عدم توجه لازم به مشکلات جوانان، تورم زا بودن و بی توجّهی به طرح های جدید و کاهش خرید مردم را از نقاط ضعف برنامه معرفی کردند.

ص:569

21آبان

21آبان

_ تولد «نیما یوشیج» پدر شعر نو ایران (1276 ش)(1)

_ صدور فتوای جهاد از سوی علمای عراق بر ضد انگلیس در جریان جنگ جهانی اول(1293 ش)(2)

1- علی اسفندیاری متخلص به نیما یوشیج در دهکده یوش در مازندران به دنیا آمد. در 12 سالگی به همراه خانواده به تهران رفت و پس از مدتی زبان فرانسه و عربی را فرا گرفت. او به تشویق استادش نظام وفا سرودن شعر را آغاز کرد و بر اثر آشنایی با زبان و ادبیات فرانسه، راهی تازه در برابرش آشکار شد. مطالعات و تحقیقات او در این زمینه به ثمر نشست و او سبکی تازه را در شعر در پیش گرفت. رویدادهای اجتماعی سال های 1300 و 1301ش، نیما را به کناره گیری از مردم و زندگی در میان جنگل ها دامان طبیعت و هوای آزاد کشاند و آنجا بود که منظومه افسانه را سرود. این منظومه، به عنوان مهم ترین اثر نیما، حد فاصلی است بین دنیای شعر قدیم و دنیایی که نیما بعدها در شعر به وجود آورد؛ و می توان آن را نقطه عطف و مقدمه و آغازی برای شعر فارسی معاصر دانست. در شعر نیما وزن و قافیه در همه جا به تناسب به کار گرفته شده است. شعر آزاد نیمایی، تفاوت های آشکاری با شعر سنّتی داشته، از لحاظ عاطفی، بیشتر جنبه اجتماعی و انسانی دارد. او از لحاظ زبان، هر کلمه ای را در شعر نو به کار می بُرد با این شرط که با کلمات مجاور، مهجور، بیگانه و ناسازگار نباشد. از نیما یوشیج به غیر از مجموعه اشعار، آثار دیگری نیز به چاپ رسیده که داستان ها، اشعار و قصه برای کودکان، یادداشت ها و نامه ها و آثار تحقیقی از آن جمله اند. اما مهم ترین اثر این شاعر نوپرداز ایرانی، افسانه نام دارد. نیما سرانجام در سال 1338 ش در 64 سالگی در تهران درگذشت و در امامزاده عبدالله تهران دفن شد. سی وچهار سال بعد در دی ماه 1372، با تلاش مردم نور و یوش، پیکر نیما از محل دفن به زادگاهش در یوش منتقل گردید.
2- پس از گسترش جنگ جهانی اول در شرق اروپا وقلمرو امپراتوری عثمانی، انگلستان که در صدد تجزیه این امپراتوری بود، به دست اندازی

در کشور عراق که جزو دولت عثمانی بود، پرداخت. مجتهدان بزرگ شیعه مقیم عراق، هر چند از سیاست های عثمانی نسبت به شیعیان ناخشنود بودند، در مقابل تجاوز بیگانه به پاخاستند. آخوند ملا محمدکاظم خراسانی که در حوادث لشکرکشی روسیه به ایران، حکومت وقت روسیه را تهدید به اعلام جهاد نموده بود، نقش مهمی در مبارزات شیعی بر ضد بیگانگان ایفا کرد. پس از وی بزرگانی نظیر شیخ مهدی خالصی، سیدمهدی حیدری، سیدمصطفی کاشانی و شیخ محمدتقی شیرازی، رهبری مذهبی را بر عهده گرفتند و در این ایام که انگلستان تهاجم گسترده ای به عراق آغاز کرده بود، فتاوای کوبنده ای در لزوم جنگ و جهاد با کفّار صادر نمودند. هر چند در نهایت، این قیام ها منجر به پیروزی و دفع مهاجمان نگردید، اما جایگاه ممتاز مرجعیت شیعه را در بسیج مردم و مقابله با نفوذ بیگانگان نشان داد.

_ درگذشت استاد «رضا روزبه» فیزیک دان و استاد معارف اسلامی (1352 ش)(1)

_ تشکر «امام خمینی» از پیام های همدردی مردم در شهادت فرزندشان سیدمصطفی (1356ش)

_ تأسیس بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی (1363ش)(2)

1- استاد رضا روزبه در سال 1300 شمسی در زنجان به دنیا آمد و تحت تعلیمات عالیه پدر وعمو که هر دو عالم و زاهد بودند قرار گرفت. با پایان تحصیلات دبیرستانی به کار تعلیم و تربیت در دبستان پرداخت و استعداد عالی و روش کار بی نظیرش، او را در این امر بسیار موفق ساخت. استاد روزبه سپس وارد دانشگاه شد و پس از اخذ لیسانس در رشته فیزیک، این درس را ادامه داد تا به عنوان محقق این رشته شناخته شد. با وجود پیشنهادات مکرر برای احراز کرسی تدریس دانشگاه و نیز عضویت در مجامع تحقیقی غرب به همراه مزایای کلان مادی، وی پایه گذاری دبیرستان علوی تهران و تدریس در آن را ترجیح داد و تمام عمرش را صرف انسان سازی کرد. استاد روزبه در کنار تحقیقات گسترده در زمینه فیزیک، بر معارف اسلامی و فقه و اصول تسلط کافی داشت. وی مکاسب و رسائل از دروس حوزوی را به خوبی می دانست و با ادبیات عرب و زبان فرانسه کاملاً آشنا بود. او نمونه تهذیب و اخلاق اسلامی و پایه گذار اولین مسابقات قرائت قرآن به شمار می رود. علاوه بر پاکی و صفا و زهد بی ریای او، وی دارای تالیفات متعددی بود و حتی در آخرین شب حیات خود، به تجدید نظر در این تالیفات اشتغال داشت که خداشناسی و عربی آسان و رسایل بسیاری در علوم و فقه از آن جمله اند. این استاد اخلاق سرانجام در بیست و یکم آبان 1352 ش در 52 سالگی به بیماری سرطان درگذشت و در قم به خاک سپرده شد.
2- با توجه به نیازهای گسترده پژوهشی در قلمرو فرهنگ و تمدن اسلامی، مرکز علمی _ تحقیقاتی بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی در بیست و یکم آبان 1363 در مشهد مقدس آغاز به کار کرد. محور اصلی فعالیت های بنیاد بر طبق اساس نامه عبارت است از: توسعه فرهنگ اسلامی در جهت عمق بخشیدن به باورهای دینی و گسترش معارف شیعی؛ نشر علوم اسلامی و معارف حقّه جعفری در پرتو پژوهش های

بنیادی؛ احیا و نشر ذخایر و نفایس علمی _ اسلامی؛ ارتقای سطح علمی نیروهای پژوهشی در حوزه علوم اسلامی. در این بنیاد فعالیت های پژوهشی در گروه های قرآن، حدیث، فقه، کلام و فلسفه، تاریخ اسلام، تصحیح متون اسلامی، جغرافیای ممالک اسلامی، هیئت، نجوم، تراجم و انساب و... صورت می گیرد.

22آبان

_ اجتماع بزرگ مردم تهران درباره تعیین نوع حکومت در مقرّ محمدعلی شاه قاجار (1287 ش)(1)

_ رحلت فقیه مبارز و نستوه آیت اللّه «شیخ عبداللّه مازندرانی» از رجال دوران مشروطه(1291 ش)(2)

1- در گیرودار نهضت مشروطه خواهی، در بیست و دوم آبان 1287 ش به دستور شیخ فضل اللّه نوری، اجتماع بزرگی در باغ شاه، مقر محمدعلی شاه قاجار، با شرکت روحانیون، رجال، معاریف، بازرگانان، اصناف و مالکین تشکیل شد و مذاکراتی پیرامون نوع حکومت در ایران آغاز گردید. شیخ فضل اللّه فریاد برآورد، مشروطه با شریعت سازگار نیست و تلگراف هایی را که از طرف بعضی از روحانیون شهرها و مردم در مخالفت با مشروطه غیر مشروعه رسیده بود قرائت کرد. سرانجام نامه ای به شاه نوشته و از شاه خواستند از مشروطه صرف نظر نماید .عده زیادی این نامه را امضا کردند که امضاء اول مربوط به شیخ فضل اللّه نوری بود. در پی این درخواست علما ومردم، محمدعلی شاه هم آن را تایید نمود.
2- آیت اللّه شیخ عبداللّه مازندرانی در حدود سال 1219 شمسی 1256 ق در بار فروش مازندران به دنیا آمد و مقدمات را در زادگاهش فراگرفت. سپس به عراق مهاجرت کرد و در کربلا از محضر عالم بزرگ، شیخ زین العابدین مازندرانی استفاده کرد. وی از آن جا راهی نجف اشرف شد و نزد اساتید نامداری همچون شیخ مهدی کاشف الغطاء و ملامحمد فاضل ایروانی و به ویژه میرزا حبیب اللّه رشتی به مدارج والای علمی دست یافت به طوری که در زمان حیات اساتیدش، در زمره مدرسان مطرح و برجسته حوزه نجف به شمار می رفت. شیخ عبداللّه مازندرانی پس از فوت میرزا حبیب اللّه رشتی به عنوان یکی از مراجع تقلید، مورد توجه شیعیان به ویژه اهالی گیلان و مازندران قرار گرفت و عده زیادی، از ایشان تقلید می کردند. این عالم مجاهد در جریان نهضت مشروطه به همراه آخوندملامحمدکاظم خراسانی و میرزا خلیل، در حوزه نجف، به عنوان یکی از سه رهبر دینی و فکری این جنبش مردمی عمل می کرد و با

صدور اعلامیه های متعدد و رهنمودهای سازنده، به هدایت مردم می پرداخت. از شیخ عبداللّه مازندرانی آثار متعددی بر جای مانده که رساله الوقف، شرح شرایع، کتاب التجاره و کتاب الرَّهن و... از آن جمله اند. این فقیه سترگ سرانجام در روز بیست و دوم آبان 1291ش برابر با چهارم ذی حجّه 1330ق در هفتاد و دو سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در صحن شریف علوی در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

ص:572

_ انتقال آیت اللّه «سیدحسن مدرس» از خواف به کاشمر به امر رضاخان (1316 ش)

_ درگذشت «سعید نفیسی» نویسنده، مترجم و مورخ معاصر(1345ش) (1)

_ یورش ساواک به منزل «امام خمینی» رحمه الله در قم و ربودن هزاران جلد کتاب و اسناد ایشان

1- سعید نفیسی در سال 1274 ش در تهران در خانواده ای اهل علم و دانش به دنیا آمد. خاندان پدری وی تا یازده پشت پزشک بودند واز مشاهیر طبیبان به شمار می رفتند. سعید نفیسی پس از به پایان رساندن تحصیلات ابتدایی و متوسطه در تهران، راهی اروپا شد و پس ازبازگشت به کشور، در مؤسسات علمی گوناگون به تدریس پرداخت. وی علاوه بر تدریس در دانشکده حقوق و ادبیات دانشگاه تهران و پرداختن به امور روزنامه نگاری، برای تدریس در دانشگاه های کابل، قاهره و سن ژوزف به کشورهای افغانستان، مصر و لبنان سفر کرد و مدتی در رادیو، برنامه های علمی اجرا نمود. نفیسی به مدت بیش از بیست سال، ضمن تحقیق مستمر در متون ادبیات فارسی، به تدریس در دوره های فوق لیسانس و دکترای دانشگاه تهران در رشته ادبیات مشغول بود و شاگردان متعددی پرورش داد. از آثار وی می توان از این کتب یاد کرد: آخرین یادگار نادر شاه، ایران در یکصد و هفتاد سال اخیر، تاریخ ادبیات روسی، ستارگان سیاه، نیمه راه بهشت و ترجمه دیوان شعرو... . سرانجام این نویسنده، مترجم، مورخ، مصحّح و استاد دانشگاه در بیست و دوم آبان 1345 ش در هفتاد و یک سالگی درگذشت.

ص:573

(1346ش)(1)

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «سیدمرتضی پسندیده» برادر بزرگ حضرت امام خمینی رحمه الله (1375 ش)(2)

1- حضرت امام خمینی ره قبل از تبعید به نجف، در منزلی در مقابل مدرسه حجتیه قم، محلی به عنوان کتابخانه و محل درس و بحث طلاب تاسیس کرده بودند که مورد مراجعه فراوان طلاب واقع گردید. ساواک که از فعالیت این مکان در جهت معرفی حضرت امام هراسناک شده بود، در چنین روزی در سال 1346، به آنجا و نیز بیت آن حضرت در قم یورش برد و کلیه کتاب ها و نشریات و جزوات موجود که بالغ بر ده هزار جلد بود، به همراه اوراق و اسناد تاریخی به یغما برد. از آن پس دَرِ کتابخانه بسته شد و رفت و آمد به آنجا، ممنوع اعلام گردید.
2- آیت اللّه سیدمرتضی پسندیده، برادر بزرگ حضرت امام خمینی، در سال 1274 ش 1313 ق در خمین به دنیا آمد. سید مرتضی پس از شهادت پدر، به همراه مادر و عمه خود، به سرپرستی حضرت امام مشغول بود و از ایشان نگهداری می کرد و حضرت امام مدتی از محضر برادر، دروس حوزوی را آموختند. سید مرتضی، علوم مقدمات و سطوح را نزد علمای اصفهان آموخت و سپس در درس خارج استادان زمان شرکت کرد. پس از آن به خمین مراجعت نمود و به تدریس فقه، اصول، کلام و منطق همت گماشت. آیت اللّه پسندیده در دوران سلطنت رضاخان بر اثر مخالفت با رژیم پهلوی و ایستادگی در برابر سرسپردگان حکومت جور، مدتی تبعید شد و زمانی نیز به دلیل مخالفت با طرح کشف حجاب محاکمه گردید. ایشان از محضر آیت اللّه شهید سیدحسن مدرس نیز فیض برده بود و در مبارزات ملی شدن نفت با آیت اللّه کاشانی دیدار و مشارکت داشت. وی در جریان نهضت اسلامی ملت ایران، بر اثر حمایت از انقلاب و امام، بارها به دادگاه نظامی احضار شد و تحت محاکمه قرار گرفت. ایشان بارها حکم تبعید غیرقانونی خود را نقض می کرد و بدون ترس از دولت ستمشاهی به قم بازمی گشت. آیت اللّه پسندیده پس از پیروزی انقلاب اسلامی، علی رغم موقعیت ویژه ای که از مراتب علم و تجربه و مبارزات مستمر خویش داشت، همچون گذشته افتخار وکالت حضرت امام در امور شرعی مردم را بر هر عنوان و سمتی و هرگونه امتیازی ترجیح داد و در طول سال های پس از پیروزی انقلاب، با بزرگواری و بی هیچ ادعا و

توقعی و بدون کمترین تغییری در مواضع و مشی و شیوه زندگی خویش، همان سیر و روش گذشته راتعقیب کرد. حضرت امام نیز در تمام ادوار زندگی خویش، همواره با معلم و برادر بزرگ خود با تکریم و تجلیل و نهایت احترام و تواضع برخورد می نمودند و نسبت به ایشان اظهار خضوع می کردند. سرانجام این عالم ربانی و فقیه سترگ پس از 101 سال مجاهده، در بیست و دوم آبان سال 1375 ش برابر با 30 جمادی الثانی 1417 ق بدرود حیات گفت و در مسجد بالاسر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:574

_ تحریم کالاهای آمریکایی توسط جمهوری اسلامی ایران (1358 ش)(1)

_ درگذشت «مهرداد بهار» شاعر و سخنور معاصر (1373ش)(2)

1- در پی تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران توسط دانشجویان مسلمان پیرو خط امام در سیزدهم آبان 1358، مقامات آمریکایی، ایران را به عکس العمل های شدید سیاسی، اقتصادی و نظامی از جانب خود تهدید نمودند. در این حال مسؤولان جمهوری اسلامی، در دومین روز اشغال سفارت آمریکا، ابتدا مسأله تحریم صادرات نفتی ایران به آمریکا را مطرح کردند و از پانزدهم آبان 1358، صدور نفت ایران به ایالات متحده قطع شد. در ادامه، وزارت بازرگانی، فروش کالاهای آمریکایی را ممنوع اعلام نمود و سپس جامعه داروسازان ایران، از جامعه پزشکان خواست از تجویز داروهای آمریکایی خودداری نماید. از آن سو، کارتر، رییس جمهور وقت آمریکا نیز دستور قطع خرید نفت از ایران را صادر کرد. با افزایش تنش میان ایران و آمریکا و حل نشدن مسأله گروگان ها، در بیست چهارم آبان 1358 دارایی های ایران در آمریکا مسدود و بلوکه شد تا اینکه روابط سیاسی دو کشور در فروردین 1359 ش به صورت رسمی قطع گردید. دولت آمریکا از آن پس همه گونه تهدید، تحریم، تجاوز و دخالت در امور جمهوری اسلامی ایران را سرلوحه اعمال زورگویانه خود قرار داد و قصد داشت تا ایران را در جهان منزوی سازد. این تلاش ها هر چند جمهوری اسلامی را در برهه هایی تحت فشار قرار داد ولی در هر حال، ایران اسلامی، سرافرازانه در برابر آمریکا ایستاده و آرمان های ارزشی خود را دنبال می کند.

2- مهرداد بهار فرزند ملک الشعرا محمدتقی بهار در سال 1308 ش به دنیا آمد. از 1326 وارد عرصه سیاست شد و به حزب توده پیوست. در سال های بعد به عنوان یکی از دانشجویان فعّال دانشکده ادبیات دانشگاه تهران، مسؤول بخش تشکیلات سازمان دانشجویان شد. مهرداد بهار در سال 1330 به اتفاق دوستانش، بر اعضای شورای عالی دانشگاه شورید که به اخراج او از دانشگاه انجامید. پس از اخراج از دانشگاه و مرگ پدرش، راهی زندان گردید و پس از آزادی بار دیگر به فعالیت سیاسی پرداخت و 2 بار دستگیر و زندانی شد. مهرداد بهار در سال 1338 به انگلستان رفت و در دانشگاه لندن، نخستین فدراسیون دانشجویان مبارز علیه پهلوی را بنیان نهاد و به رهبری آن رسید. در آن هنگام، حزب توده بر

آن بود که چپ ها را از جبهه ملی جدا کند. بهار و برخی از اعضای رهبری کنفدراسیون، از دستور رهبری حزب توده سرباز زدند که باعث اخراج او از حزب توده شد. وی از سال 1344 به کلی دست از سیاست کشید و به ایران مراجعت کرد و به پژوهش فرهنگ ایران باستان پرداخت. مهرداد بهار سال ها در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران و چند دانشکده دیگر به تدریس پرداخت. اساطیر ایران، رستم و سهراب، سخنی چند درباره شاهنامه، ادبیات مانوی و تخت جمشید و... از جمله آثار اوست. مهرداد بهار سرانجام در بیست و دوم آبان 1373 در 65 سالگی درگذشت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

- رحلت عالم ربانی، آیت اللّه «سید ابراهیم احمدی موسوی زنجانی» (1378ش)(1)

1- آیت اللّه سیدابراهیم احمدی موسوی زنجانی در سال 1303ش 1343ق در یکی از روستاهای ابهر در استان زنجان به دنیا آمد و پس از طی دوران کودکی و نوجوانی، به تحصیل علوم دینی روی آورد. وی در 18 سالگی به قم مهاجرت کرد و طی پنج سال برخی مقدمات و سطوح را فرا گرفت. آیت اللّه احمدی پس از آن به نجف اشرف کوچید و پس از فراگیری سطوح عالیه، در درس خارج حضرات آیات: میرزا باقر زنجانی، سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم، شیخ حسین حلی و سید عبدالاعلی سبزواری حاضر شد. وی در طی این سال ها از آیات عظام: آقابزرگ تهرانی، شیخ محمدحسین کاشف الغطاء، شیخ عبدالکریم زنجانی، سید محمود شاهرودی، شیخ محمدکاظم شیرازی و شیخ عبدالحسین رشتی و اساتید خود، اجازات متعدد روایی، اجتهاد و حسبیه دریافت کرد و به مدارج والای علمی و اخلاقی دست یافت. آیت اللّه احمدی زنجانی همچنین سفرهای متعددی برای تبلیغ دین به کویت، اردن، سوریه، لبنان، عراق و ترکیه نمود. وی سراسر عمر خود را به تحصیل، تدریس، تالیف و تبلیغ دین گذراند و آثار فراوانی از خود به یادگار گذاشت که تاریخ زنجان، فقه الشیعهُ الامامیّه، فضائل اهل بیت و آثار المعاصی از آن جمله اند. این عالم بزرگوار سرانجام در 22 آبان 1378ش برابر با 5 شعبان 1420 ق در 75 سالگی بدرود حیات گفت و در یکی از روستاهای اطراف تاکستان، در جوار مزار پدرش به خاک سپرده شد.

23آبان

_ انحلال مجلس شورای ملی در جریان جنگ جهانی اول (1294 ش)(1)

_ رحلت حکیم و دانشمند مسلمان«میرزا مهدی غروی اصفهانی» صاحب مکتب تفکیک (1325 ش)(2)

1- با شروع جنگ جهانی اول، دولت های استعمارگر روسیه و انگلستان می کوشیدند ایران را در جنگ بر ضد آلمان وارد کنند. از این رو ارتش خود را به سوی ایران حرکت دادند. روس در شمال و انگلیس در جنوب، نیروهای خود را پیاده کرد. پس از حرکت نیروهای روسیه به طرف تهران، شماری از نمایندگان مجلس به نشانه اعتراض به تجاوز قوای بیگانه به کشور و نادیده گرفتن استقلال و تمامیت ارضی ایران، به سمت قم حرکت کردند و عملاً مجلس سوم به پایان رسید. با این حال، به مدت چهار سال، مجلس تعطیل و مطبوعات توقیف شد. این عده، بعدا کمیته دفاع ملی را تأسیس کردند که آنان نیز کاری از پیش نبردند. در این میان، احمد شاه نیز تصمیم به تغییر پایتخت گرفت و طی تلگرافی به دولتین روس و انگلیس اطلاع داد. خبر تصمیم گیری احمدشاه برای خروج از تهران، سفرای روس وانگلیس را به تکاپو واداشت تا شاه را از این تصمیم بازدارند. در نهایت احمدشاه را تهدید کردند که اگر از تهران خارج شود، پدرش را به جای وی به سلطنت خواهند نشاند. احمدشاه که اوضاع را چنین دید، به شرط انصراف روس ها از ورود به تهران، از رفتن به اصفهان خودداری کرد. در این زمان حاکمیت ایران نیز به علت بی لیاقتی سران کشور، شدیدا ضعیف شده بود.

2- حکیم میرزا مهدی بن اسماعیل غروی اصفهانی در حدود سال 1264 ش1303 ق در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از تحصیل در خدمت پدر، سیدمحمدباقر درچه ای، آخوند ملامحمد کاشانی و جهانگیرخان قشقایی، در دوازده سالگی به عتبات رفت و از محضر عالمان نامداری همچون حضرات آیات: سیداسماعیل صدر، آخوند خراسانی، سیدمحمدکاظم یزدی و میرزای نایینی استفاده برد تا به مقام رفیع اجتهاد دست یافت. حکیم غروی اصفهانی همچنین هم دوره ای عارفان و عالمانی همچون سیداحمد

کربلایی، سیدعلی قاضی طباطبایی، شیخ محمد بهاری و سیدجمال الدین گلپایگانی بود و پس از سال ها مراقبت و سیر و سلوک به درجه والایی در اخلاق و عرفان رسید. وی با چند تن از علمای معاصر خود، اولین دوره درس میرزای نایینی را طی جلساتی طولانی مورد بحث و بررسی قرار دادند. در این نشست ها، کلیه مبانی شیخ انصاری مورد پژوهش قرار گرفت. وی پس از مدتی اعتکاف در مسجد سهله و مکاشفه ای که به او دست داد، جزوه هایی را که در حین اشتغال به فلسفه و عرفان نوشته بود در رود کوفه انداخت و مکتبی جدید در معارف ربوبی مبتنی بر قرآن و احادیث پدید آورد که مکتب تفکیک نام گرفت و توسط چند تن از شاگردانش به کمال رسید. او در این مکتب معتقد بود که فلسفه اسلام را باید از متن قرآن و سنت معصوم استخراج کرد. حکیم غروی اصفهانی در سال 1305 ش به مشهد رفت و تا پایان عمر به مدت بیست سال به تدریس و تالیف همت گماشت. وی در طول نزدیک به سی سال، سه دوره به تدریس اصول پرداخت. نخست: مفصّل مطابق معمول بین فقها و اصولیین؛ دوم: بیان مبانی و افکار خود؛ سوم: بیان قواعد مهم اصولی که برای استدلال احکام فقهی به آن احتیاج می شود. دانشمندانی همچون سیدصدرالدین صدر، میرزا هاشم قزوینی، محمدکاظم دامغانی، میرزامجتبی قزوینی، محمدتقی شریعتی، شیخ حسنعلی مروارید، حسنعلی راشد و ده ها عالم فرزانه دیگر از جمله شاگردان ایشان بودند. همچنین ابواب الهُدی، اعجاز قرآن و معارف قرآن از تألیفات اوست. میرزامهدی اصفهانی سرانجام در 23 آبان 1325 ش برابر با نوزدهم ذی حجه 1365 ق در شصت و یک سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم مطهر امام رضا(ع) به خاک سپرده شد.

ص:577

_ برگزاری نخستین جشنواره سیما (1374ش)

_ برگزاری نخستین جشنواره تئاتر بانوان (1374 ش)

_ روز جهانی دیابت(1)

1- شکل گیری وتوسعه پدیده شهر نشینی، تغییر الگوی غذایی و کاهش تحرک و فعالیت بدنی مناسب، شرایط مساعدی برای افزایش میزان قند خون و ابتلا به بیماری دیابت را پدید آورده است. دیابت از جمله بیماری هایی است که هر سال در جهان گسترش می یابد. به پیش بینی سازمان بهداشت جهانی، تاسال 1390 ش 2011م، تعداد مبتلایان به مرض قند به بیش از 250 میلیون نفر خواهد رسید که سهم ایران از این مقدار در حدود یک و نیم میلیون نفر می باشد. جهت شناساندن و افزایش سطح آگاهی در زمینه بیماری دیابت، روز 23 آبان به عنوان روز جهانی دیابت نامگذاری شده و انجمن دیابت ایران (اِدا) نیز از سال 1369، با هدف ارائه برنامه های آموزشی و افزایش آگاهی جامعه نسبت به این بیماری تاسیس شده است. مادرانی که نوزاد چهار کیلو به بالا به دنیا می آورند؛ افراد چاق و کم تحرک؛ آنها که در فشارهای روحی شدید به سر می برند و نیز افرادی که نوعی سابقه فامیلی قوی دیابت غیروابسته به انسولین در آنان وجود دارد، احتمال خطر بیشتری برای ابتلا به این بیماری دارند. تشنگی زیاد، تکرار ادرار، ضعف عمومی و خستگی، افزایش و یا کاهش وزن بدن بدون علت مشخص و کندی در بهبود زخم از شایع ترین علایم دیابت (مرض قند) می باشند.

ص:578

24آبان

24آبان

_ آغاز به کار رسمی شرکت سهامی بیمه ایران (1314ش)

_ افتتاح کارخانه مسلسل سازی ارتش ایران (1322ش)

_ سفر محمدرضاپهلوی به آمریکا پس از اعلام فضای باز سیاسی در ایران (1356ش)(1)

1- برای ملت ایران، سال 1356، به دنبال سال ها دیکتاتوری و سرکوب و اختناق که با نسیم فضای باز سیاسی و به برکت آزادی کارتری، چون دارویی مخدر، دردهای خود را فراموش کرده بود، سال تجدید حیات سیاسی محسوب می شود. در این میان شاه برای اعلام مجدد سرسپردگی نسبت به اربابان آمریکایی خود، در 24 آبان راهی آمریکا شد تا با گزارش انجام ماموریت های محوّله، ضمن جلب حمایت کارتر، دستورات جدیدی را دریافت کند. هنگامی که شاه در مقابل کاخ سفید با کارتر دست می داد، فریادهای مرگ بر شاه دانشجویان مسلمان و مبارز در برابر تظاهرات مصنوعی موافقین شاه که عمدتا از ساواکی ها بودند، نمونه ای از آثار فضای باز سیاسی را به نمایش گذاشت. در این حال، پلیس مجبور به پرتاب گاز اشک آور شد ولی به علت وزش باد مخالف، گازها به چشم کارتر و شاه اثر کرد به طوری که آن دو با چشمانی اشک آلود، با یکدیگر دیدار کردند. خبرگزاری ها گزارش دادند پایتخت آمریکا از جنگ ویتنام تاکنون شاهد تظاهراتی این چنین خشونت بار، که باعث زخمی شدن یکصدتن از مخالفان شاه گردید، نبوده است.

_ تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران از سوی مجلس خبرگان (1358ش)(1)

_ مسدود کردن دارایی های ایران در خارج از کشور توسط دولت ایالات متحده آمریکا (1358 ش)(2)

1- پس از پیروزی انقلاب اسلامی و برگزاری اولین انتخابات که منجر به تعیین نوع حکومت و تشکیل جمهوری اسلامی در ایران گردید، بحث راجع به تعیین قانون اساسی نظام در محافل مختلف گسترش یافت. در این مرحله با تیزبینی حضرت امام خمینی ره، پیش نویس قانون اساسی که پایه نظام جمهوری اسلامی ایران را بر آموزه ها و ارزش های حیات بخش اسلام به ویژه عدالت اجتماعی و جامعه توحیدی قرار داده، نگارش یافت و با تاکید آن حضرت، انتخابات مجلس خبرگان قانون اساسی در 12 مرداد 1358 برگزار گردید. این مجلس در 28 مرداد 1358 فعالیت خود را آغاز کرد تا این که پس از سه ماه تلاش و کوشش فوق العاده و کار پُر مسئوولیت، تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران را به انجام رساند. این قانون اساسی، در نهایت در دوازده فصل و یکصد و هفتاد و پنج اصل توسط خبرگان قانون اساسی مورد تصویب قرار گرفت. این قانون سپس در یک همه پرسی در 12 آذر 1358 به تأیید مردم مسلمان ایران رسید و بدین گونه، قانون اساسی تازه ای بر مبنای حقوق انسانی و اصول اسلامی تدوین و فصلی تازه در برابر قوانین اساسی کشورهای جهان گشوده شد. در سال 1368 بخش هایی از قانون اساسی پس از بازنگری در شورای بازنگری قانون اساسی و برگزاری همه پرسی، به اجرا درآمد.
2- چند روز پس از تصرف سفارت آمریکا در تهران که به محلی برای جاسوسی تبدیل شده بود و به دنبال تصمیم دولت ایران برای خارج کردن ذخائر ارزی اش از بانک های آمریکایی، دولت ایالات متحده آمریکا در واکنشی شدید بر ضد این اقدام انقلابی دانشجویان مسلمان پیرو خط امام، ذخایر ارزی ایران را در همه بانک های خود در سراسر جهان مسدود کرد. با بسته شدن حساب های بانکی ایران، فشارهای اقتصادی دولت آمریکا بر جمهوری اسلامی ایران، افزایش یافت. چند روز قبل از این اقدام آمریکا، ایران نیز صادرات نفت خود را به آمریکا به دلیل اقدامات خصمانه این کشور، متوقف کرده بود. مسؤولان دولت ایران، مبلغ سپرده ها را در حدود 12 میلیارد دلار اعلام کرده و از آن زمان بارها با شکایت به

مجامع بین المللی خواستار استرداد این مبلغ شده اند ولی مطبوعات آمریکا این مبلغ را پنج میلیارد دلار گزارش داده اند. با این حال، آمریکا همیشه و در طول سال های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از باز پرداخت این ثروت ملی ایران به صاحب آن طفره می رود.

ص:580

_ نفوذ مجدد دشمن بعثی در سوسنگرد (1359ش)

_ رحلت فیلسوف شهیر «سیدمحمد حسین طباطبایی» صاحب تفسیر شریف «المیزان» (1360 ش)(1)

1- علامه سیدمحمدحسین طباطبایی در سال 1281 ش برابر با 1321 قمری در تبریز متولد گردید و در 5 سالگی مادر و در 9 سالگی پدرش را از دست داد. در همان زمان علاوه بر فراگیری قرآن مجید و کتاب های متداول روز و خوش نویسی، به تحصیل مقدمات عربی روی آورد و در 23 سالگی عازم نجف اشرف گردید. علامه، طی یازده سال اقامت در نجف از محضر عالمان نامداری همچون میرزای نایینی، سیدابوالحسن اصفهانی، محمدحسین غروی اصفهانی و میرزاعلی آقا قاضی طباطبایی استفاده های فراوان برد و مدارج علمی و کمالات اخلاقی را پیمود. وی پس از آن به مدت ده سال در تبریز اقامت گزید و سپس در سال 1325 ش راهی شهر قم شد. علامه از آن پس با درک نیاز حوزه به تفسیر و فلسفه، به تدریس این دو پرداخت و در این دو رشته مقام شامخی به دست آورد. علامه طباطبایی همزمان با تدریس، از تالیف آثار گرانبها و سودمند غفلت نورزید و کتب متعددی را به رشته تحریر درآورد که اصول فلسفه و روش رئالیسم در 5 جلد، بدایهُ الحکمه، نهایهُ الحکمه، وحی یا شعور مرموز، علیع و فلسفه الهی و حاشیه بر اسفار صدرالدین شیرازی و.... از آن جمله اند. اما مهم ترین اثر علامه، تفسیرالمیزان نام دارد، این کتاب شریف که اصل آن به زبان عربی و در بیست جلد تالیف گردیده بارها از سوی ناشران داخلی و خارجی به زبان های عربی و فارسی چاپ و منتشر شده است. استاد شهیدمرتضی مطهری در مورد این تفسیر می گوید: «کتاب تفسیر المیزان، یکی از بهترین تفاسیری است که برای قرآن مجید نوشته شده است و می توان ادعا کرد بهترین تفسیری است که در میان شیعه و سنی از صدر اسلام تا امروز نوشته شده است.» علاوه بر تالیفات متعددی که از علامه طباطبایی به یادگار مانده است، شاگردان فاضلی در حلقه درس ایشان مراتب کمال علمی را پیموده و منشاء خدمات فراوانی شده اند. حضرات آیات و دانشمندان فرهیخته ای از قبیل شهید مرتضی مطهری، شهید سید محمدحسینی بهشتی، امام موسی صدر، ناصر مکارم شیرازی، شهید دکترمحمد مفتح، شهید علی قدوسی، یحیی انصاری شیرازی، شهید سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی، سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی،

محمدتقی مصباح یزدی، ابراهیم امینی، حسین نوری همدانی، حسن حسن زاده آملی، عبداللّه جوادی آملی، سیدمهدی روحانی و ده ها عالم فرزانه در طی سال ها حضور در محضر پرفیض استاد، خوشه چین خرمن معرفت علامه بوده اند. علامه سیدمحمدحسین طباطبایی سرانجام در صبح یکشنبه 24 آبان 1360 ش برابر با هجدهم محرم 1402 ق پس از یک هفته بیماری، دارفانی را در هشتاد سالگی وداع نموده و به دیار باقی شتافت. مزارش در کنار حرم حضرت معصومهس زیارتگاه عاشقان و شیفتگانش می باشد. همزمان با یکصدمین سال تولد ایشان، همایش ملی میزان حکمت در دی ماه 1381 در محل سالن همایش های بین المللی صدا و سیما برگزار شد و شخصیت علمی این مفسر فرزانه، گرامی داشته شد.

_ آغاز عملیات نامنظم فتح 3 در منطقه دهوک توسط سپاه پاسداران (1365ش)(1)

_ رحلت فقیه بزرگوار و حکیم الهی، آیت اللّه «میرزاحسین هبه اللهی مراغی» (1376 ش)(2)

1- عملیات چریکی ونامنظم فتح 3 در منطقه زاخو و دهوک در عمق 300 کیلومتری شمال عراق و با هدف انهدام مراکز اقتصادی و نظامی دشمن توسط نیروهای سپاهی و مبارزان کُرد عراقی انجام گرفت. در این عملیات که در دو مرحله صورت گرفت علاوه بر انهدام مقر لشکر 38 عراق و انهدام مراکز دولتی، سوخت، جایگاه های بنزین و انهدام تعدادی تانک و خودرو نظامی، بیش از 500 نفر از نیروهای دشمن کشته و زخمی شدند.
2- آیت اللّه میرزا حسین هِبَهُ اللهی مراغی در سال 1286 شمسی 1325ق در مراغه در آذربایجان شرقی به دنیا آمد و پس از سپری ساختن طفولیت، در محضر والد دانشمندش به تحصیل مقدمات علوم دینی پرداخت. وی علاوه بر فراگیری سطوح متوسطه و عالی، برخی کتاب های ریاضیات و نجوم را از محضر آیت اللّه میرزا حسین آقا مجتهد مراغی آموخت و چون علاقه شدید نسبت به تحصیل معارف در خود احساس می نمود، تمام متون سطح را با دقت بسیار به پایان برد. آیت اللّه هبه اللهی مراغی سپس در سال 1310 ش برای تکمیل تحصیلات عالیه فقه و اصول، عازم حوزه علمیه قم گشت و در دروس خارج آیات عظام: شیخ عبدالکریم حائری یزدی و سید محمد حجت کوه کمره ای حاضر شد تا این که با جدیت و پشتکار بسیار و همت عالی، به مرتبه والای اجتهاد دست یافت. ایشان در آن ایام به تشویق شهید آیت اللّه سید محمدعلی قاضی طباطبایی در بحث فلسفه و حکمت امام خمینی رحمه الله نیز حاضر شد و مباحث مهمی از حکمت الهی را از آن حکیم ربانی فرا گرفت. آیت اللّه مراغی در این مدت با بزرگانی همچون: شهیدان محمد صدوقی، سید اسداللّه مدنی و سیدمحمدعلی قاضی طباطبایی (هر سه شهید محراب) مباحثه می کرد. ایشان پس از اقامت هشت ساله در قم و به دنبال ارتحال والد معظمش، در 33 سالگی به مراغه بازگشت و بیش از چهل سال از عمر خود را به امر تبلیغ و ارشاد مردم، احیای شعائر الهی، تدریس و تربیت طلاب علوم اسلامی و تالیف کتب سودمند همت گماشت. آیت اللّه هبه اللهی مراغی در تدریس و اداره امور علمی مدرسه محل تدریس، جدیت و نشاط خاصی

داشت و مقاطع مختلف را در طول روز، تدریس می کرد. وی علاوه بر علوم رسمی، در شعر و ادب نیز دارای ذوق و قریحه خاصی بود و در اشعارش، به هِبَتی تَخَلُّص می کرد. ایشان به دقت نظر، حافظه سرشار، همت والا، عفت نفس و مناعت طبع نیز معروف بود. از ایشان آثار متعددی بر جای مانده که تفسیر سوره حمد به زبان عربی، تلخیص مثنوی معنوی، دیوان اشعار و تقریرات درس آیت اللّٰه حجت از آن جمله اند. این عالم جلیل سرانجام پس از یک دوره بیماری شانزده ساله و خانه نشینی، در 24 آبان 1376 ش برابر با 14 رجب 1418 ق در 90 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پس از تشییعی با شکوه، در مراغه به خاک سپرده شد.

ص:582

_ افتتاح ایستگاه پرقدرت جماران (1377ش)

_ روز کتاب و کتابخوانی(1)

1- کتاب محصول تجربه های بشری و خلاقیت های ذهنی و آموخته های دراز مدت انسان است. سهم کتاب در انتقال دانش ها، گاهی به مراتب بیشتر و فراتر از دیگر ابزار آموزشی است. پدید آوردن آثار علمی و فرهنگ مکتوب از توصیه های مهم اولیای دین است و با کمک به گسترش دانش، به عنوان یک میراث فرهنگی برای نسل های آینده، ماندگار می شود. وقتی کتاب، حاصل اندیشه ها و تجربه های اهل اندیشه و معرفت باشد، کتابخانه نیز کانون همایش صاحب نظران وموزه پرطراوت و شاداب دانشمندان و صاحبان معارف خواهد بود. یکی از مشکلات و کاستی های جامعه ما، گریز از کتاب و پایین بودن سطح فرهنگ مطالعه است. از آن سو، دامنه علوم و موضوعات و کتاب ها گسترش یافته است و باید فرصت و نیروی کتاب خوانان، به خواندن بهترین ها و لازم ترین ها اختصاص دهند. از این رو، با نام گذاری امروز به نام روز کتاب و کتابخوانی، اهمیت این موضوع بیشتر از قبل مطرح می گردد تا به عنوان یک فرهنگ در جامعه نهادینه شود.

ص:583

25آبان

25آبان

_ درگذشت «ستارخان» مبارز آزادی خواهِ نهضت مشروطه، معروف به «سردارملی» (1293ش)(1)

1- ستارخان معروف به سردار ملی در حدود سال 1245ش در قره باغ آذربایجان به دنیا آمد. ستارخان در ابتدا به صورت جوانی عیارمنش زندگی می کرد اما پس از آغاز نهضت مشروطه، در صف مجاهدان قرار گرفت و رشادت های فراوانی از خود نشان داد. قتل برادر و ظلم و ستم ماموران حکومتی به او و خانواده اش از یک سو و بستر اجتماعی، سیاسی و اقتصادی تبریزِ آن دوران از سوی دیگر سبب شد تا با آشکار شدن فعالیت های مشروطه خواهی، روحیه سرکش و معترض ستارخان به مشروطه خواهی تمایل پیدا کند. پس از به توپ بستن مجلس توسط محمدعلی شاه قاجار، مجاهدان تبریز با این عمل به شدت مخالفت کرده و در برابر دولت مرکزی قد علم کردند. در این میان، داستان های بسیاری از رشادت ها و مجاهدت های ستارخان در این دوران ذکر کرده اند. سرانجام قوای دولتی، تبریز را به محاصره درآورده و نبرد سختی روی داد. مرحله دوم درگیری، نبرد مشروطه خواهان و نیروهای روس بود که به کمک قوای دولتی آمده بودند. در نهایت، پس از ماه ها محاصره، نیروهای مهاجم، تبریز را تسخیر کرده و از آن پس، مشروطه طلبان راهی تهران شده و آن جا را فتح کردند. با ورود ستارخان و مجاهدان تبریزی به تهران و استقرار دوباره مشروطه، مخالفان سردار ملی سعی می کردند به هر نحو ممکن او را از گردونه خارج سازند. از این رو، قصد خلع سلاح مجاهدان را داشتند که تبعیض دولت در خلع سلاح بختیاری ها، باعث شد که این امر صورت نگیرد. در این میان، تلاش ستارخان برای جلوگیری از وقوع تشنج بی نتیجه ماند و سرانجام نیروهای دولتی، مجاهدان را در پارک اتابک محاصره کردند. جنگی ناخواسته درگرفت که کوشش سران مجاهدان برای ختم آن ناکام ماند و شمار بسیاری از مجاهدان در جریان آن به خاک و خون کشیده شدند. بالاخره سردار هم تن به مقابله داد و هدف گلوله قرار گرفت و از ناحیه پا به شدت مجروح شد. پس از این درگیری، ستارخان مدت ها خانه نشین شد و دولت مشروطه حتی با درخواست وی برای بازگشت به تبریز

مخالفت کرد. سردار ملی سرانجام پس از دوره طولانی بیماری در بیست و پنجم آبان 1293 ش در چهل و هشت سالگی چشم از جهان فرو بست و در جوار حرم حضرت عبدالعظیم در ری به خاک سپرده شد.

_ ترور نافرجام «حسین علاء» نخست وزیر پهلوی به دست فدائیان اسلام (1334 ش)(1)

_ درگذشت شاعر و غزل سرای نامی ایران «محمدحسین رهی معیّری» (1347ش)(2)

1- در سال 1334، حسین علاء نخست وزیر وقت پهلوی، تصمیم گرفت تا ایران را به پیمان استعماری سنتو ملحق سازد. این عمل بامخالفت فدائیان اسلام مواجه گردید و آنان نیز ترور علاء را پی ریزی می کنند. در 25 آبان به مناسبت درگذشت سیدمصطفی کاشانی، فرزند آیت اللّه سیدابوالقاسم کاشانی رهبر مذهبی ملی شدن صنعت نفت، مراسمی در مسجد شاه تهران برگزار گردید و در ساعت چهار بعداز ظهر، حسین علاء نخست وزیر پهلوی وارد مسجد گردید. در شبستان مسجد، به طرف او شلیک شد ولی گلوله در لوله گیر کرد و خارج نشد. در نتیجه، ضارب با اسلحه به شدت به سر علاء کوبید که این عمل، خونریزی مختصری در سر او ایجاد کرد. پس از دستگیری ضارب، معلوم شد که وی عضو جمعیت فدائیان اسلام می باشد و مظفرعلی ذوالقدر نام دارد. او به دستور سیدمجتبی نواب صفوی رهبر فدائیان اسلام به ترور نخست وزیر مبادرت کرده بود. با این حال، علاء زنده ماند و دو روز بعد جهت شرکت در افتتاحیه پیمان، راهی بغداد شد. این ترور باعث شد که رژیم به فکر دستگیری اعضای این جمعیت افتاده و پس از محاکمه اعدام نماید. با اعدام سران فدائیان اسلام در 27 دی 1334، پرونده ده سال فعالیت سیاسی واجتماعی این جنبش دینی نیز بسته شد.
2- محمدحسین بیوک رهی معیری در سال 1288 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از پایان تحصیلات وارد خدمات دولتی شد و مشاغل متعددی یافت. او از اعضای مؤثر و فعال انجمن ادبی حکیم نظامی، انجمن ادبی فرهنگستان و انجمن موسیقی ایران بود. او در ساخت تصنیفات خود از هنر شاعری و موسیقی بهره برده و آثار پرارزشی را در این زمینه پدید آورده است. در مجموع، رهی، در شعر، طبعی توانا و ذوقی لطیف و پرورده داشت و از این طریق، ترانه سرایی را در ایران اعتلای بسیار بخشید. رهی معیّری یکی از مشهورترین غزل سرایان معاصر است که از شیوه سنتی شعر پیروی می کرد و از جهات مختلف، تحت تاثیر شاعرانی همچون سعدی، حافظ، مولوی و صائب تبریزی بود. رهی در قطعات و مثنوی

هایش، ابتکار و بدعت گذاری را در آفرینش مضمون، آشکار می سازد و شاید از این حیث، ارزش آنها از غزل هایش بیشتر باشد. همچنین تشبیهات نو و تعبیرات تازه در اشعار رهی فراوان است. گرایش طبع رهی، بیشتر به شعر عاشقانه است. در عین حال، وصف مظاهر جهان، شعر او را تسخیر کرده است. اُنس رهی با گل و انعکاس آن در اشعارش نشان از طبع زیباپسند او دارد. همچنین تنوع و رنگارنگی شعر او حاکی از ذوق لطیف و آفریننده اوست. مجموعه غزل های او به نام سایه عمر و تصنیفاتش با نام آزاده، منتشر شده است. رهی معیّری سرانجام در بیست و پنجم آبان 1347ش در پنجاه و نه سالگی در گذشت و در مقبره ظهیرالاسلام در تهران به خاک سپرده شد.

_ شهادت مدافعان سوسنگرد در نبرد با دشمن متجاوز بعثی (1359ش) (1)

_ عملیات نامنظم ظفر 3، در منطقه دربندیخان توسط سپاه (1366ش)

_ تشکیل بزرگترین گردهمایی اقتصادی «انکتاد» در تهران (1370ش)

_ تخریب مقبره «عزالدین قسام» به دست صهیونیست ها (1373ش)

_ رحلت فیلسوف شهیر و نویسنده توانا، علامه «محمدتقی جعفری» (1377 ش)(2)

1- عملیات دفاعی رزمندگان اسلام در برابر نیروهای متجاوز عراقی در حراست از شهر سوسنگرد، تنها به مدد دویست نفر از پاسداران، بسیجیان و شماری از اهالی شهر، با سلاح های سبک صورت گرفت. در این عملیات، رزمندگان دلیر ایرانی، به فرماندهی شهید دکتر مصطفی چمران، سرسختانه و شجاعانه در برابر هجوم تانک های دشمن و در زیر گلوله باران توپخانه آنان مقاومت کردند، تا این که شهر را از محاصره بعثی ها خارج نمودند. این موفقیت بزرگ و تاریخی در حالی به دست آمد که مدافعان مسلمان شهر سوسنگرد، بسیاری از یاران خود را از دست داده و سه روز متوالی بدون آب و غذا و مهمّات جنگی، مانده بودند.
2- علامه محمدتقی جعفری در سال 1304 ش 1344قدر تبریز به دنیا آمد و پس از گذراندن دوران ابتدایی، برای ادامه تحصیل راهی تهران گردید. ایشان سپس به نجف رفت و در مدت هفده سال اقامت در حوزه علمیه نجف اشرف از محضر فقیهان، فیلسوفان و استادان نامداری همچون سیدابوالقاسم خویی، سیدمحسن حکیم، سیدعبدالهادی شیرازی، سیدمحمدهادی میلانی، سیدمحمود شاهرودی و سیدجمال گلپایگانی کسب فیض کرد. علامه جعفری پس از مدتی به مقامات عالی علمی و معنوی نائل شد و از آن پس به تدریس علوم دینی و تألیف کتب پرداخت. ایشان در سال 1337 ش به ایران بازگشت و ضمن تدریس و تحقیق در حوزه های علمیه مشهد و تهران، با دانشگاهیان ارتباط برقرار کرد و در دانشگاه ها به ایراد سخنرانی و تبیین معارف اسلامی پرداخت. علامه جعفری ضمن شرکت در کنگره ها، همایش ها و کنفرانس های متعدد بین المللی، با

بسیاری از شخصیت های برجسته علمی جهان مکاتبه، مصاحبه و ارتباط علمی داشت. از ویژگی های مهم استاد جعفری اتصال میان حوزه و دانشگاه و علوم جدید و قدیم بود. وی از ضرورت های زمان و نیازهای فکری و فرهنگی دنیای معاصر به خوبی آگاهی داشت و با توجه به همین نیاز، آثاری از خود به جای گذاشت که بسیار ارزشمند و گران بهاست. علامه جعفری با اشراف به فقه، فلسفه، هنر و زیبایی شناسی در اسلام و نیم قرن فعالیت علمی و پژوهشی، بیش از یکصد جلد کتاب و رساله تحریر نمود که شرح و تفسیر نهج البلاغه در 27 جلد، کشف الابیات مثنوی معنوی در 4 جلد و تفسیر و نقد و تحلیل مثنوی در 15 جلد و... از جمله آثار این علامه بزرگوار است. استاد محمدتقی جعفری، همچنین هفتاد جلسه بحث و گفتگو با شخصیت های متفکر بین المللی همچون برنارد آرتور، برتراند راسل، پروفسور عبدالسلام، روژه گارودی و پروفسور رُزِنتال داشته است. ایشان با التفات و علاقه ویژه اش نسبت به هنر و ادبیات، بیش از یکصد هزار بیت شعر فارسی و عربی و نیز بخش هایی از ادبیات غرب را در سینه محفوظ داشت. سخنرانی ها، مقالات و کتاب های متعدد این محقق فرزانه در زمینه زیبایی و هنر، هنوز یکی از مهم ترین منابع درباره هنر از دیدگاه فلسفه و حکمت اسلامی است. علامه محمدتقی جعفری سرانجام در 25 آبان 1377 ش برابر با شب مبعث سال 1419 ق در یکی از بیمارستان های لندن دار فانی را وداع گفت و بنا به وصیت معظم له، در مشهد مقدس به خاک سپرده شد.

_ رحلت استاد محقق حجت الاسلام دکتر «محمد هادی امینی نجفی» (1379 ش)(1)

1- استاد دکتر محمدهادی امینی نجفی فرزند عالم سترگ، علامه عبدالحسین امینی نجفی صاحب کتاب عظیم الغدیر، در سال 1314 ش 1355ق در شهر نجف اشرف، در بیت علم و تقوا و فضیلت به دنیا آمد. وی پس از تربیت در مکتب علمی و تحقیقی پدر بزرگوارش و فراگیری ادبیات و سطوح، به تالیف و تحقیق و پژوهش روی آورد و ده ها اثر مفید را به سامان رسانید. استاد امینی همزمان با تحصیل علوم دینی، به اخذ درجه دکترا از دانشگاه الازهر مصر در رشته ادبیات عرب نائل آمد و سپس به تدریس همت گماشت. ایشان در حدود سال 1350 ش در اثر فشار رژیم بعث حاکم بر عراق، مجبور به خروج از این کشور و سکونت در تهران گردید و تا پایان عمر در این شهر اقامت گزید. استاد امینی همچنین در مسیر انقلاب اسلامی، فرزندش را نیز تقدیم اسلام نمود. تالیفات این محقق بزرگوار در حدود بیست اثر می باشند که الشریف الرضِی، مُعجَم رجالِ الفِکر و الآدَبِ فی النجف در 3 جلد، اعلام نهج البلاغه و عترت در قرآن، از آن جمله اند. سرانجام این پژوهشگر فرزانه، پس از 65 سال زندگی، در 25 آبان 1379 ش برابر با هجدهم شعبان 1421 ق چشم از جهان فرو بست و در بقعه العلمای باغ بهشت قم به خاک سپرده شد.

ص:587

26آبان

26آبان

_ درگذشت استاد «ابراهیم پورداود» محقق و ایران شناس برجسته (1347ش)(1)

1- استاد ابراهیم پورداود در سال 1264 ش در شهرستان رشت به دنیا آمد. وی پس از آموختن دروس ابتدایی به تهران رفت و پس از فراگیری حکمت و طب قدیم، برای ادامه تحصیل عازم بیروت و سپس فرانسه شد. استاد پور داود پس از اقامت کوتاهی که در ایران داشت، در آلمان مطالعات عمیق خود را درباره آیین، زبان و فرهنگ ایران باستان آغاز کرد و کتاب اَوِستا را محور اصلی پژوهش خود قرار داد. وی همچنین برای تکمیل مطالعات و پژوهش های ایران شناسی خود به هندوستان رفت و به تدریس در دانشگاه پرداخت. این محقق برجسته در سال 1315 جهت تدریس در دانشکده ادبیات و حقوق دانشگاه تهران دعوت شد. از آن پس در ایران ماندگار گردید. وی در سال 1317 به عضویت پیوسته فرهنگستان جهانی هنر و دانش درآمد و در سال 1346 به پاس خدمات انسان دوستانه اش، از دربار واتیکان نشان علمی دریافت کرد. وی در نهایت پس از 27 سال تدریس مداوم، در سال 1342، با عنوان استاد ممتاز از دانشگاه بازنشسته شد. استاد پور داود سرانجام در سال 1347 در هشتاد و سه سالگی در گذشت. پورداود یکی از شایسته ترین و ارجمندترین فرزندان ایران زمین و نمونه کامل یک استاد در سطح جهانی بود که در شیرازه بندی کارنامه باستانی ایران رنج فراوان برد و آثاری عرضه کرد که فرهنگ ایران باستان، آناهیتا و هرمزنامه از آن جمله اند.

_ خروج اتباع آمریکا، شوروی و انگلستان از ایران در جریان انقلاب اسلامی (1357 ش)

_ برقراری روابط دیپلماتیک بین ایران و لیبی (1358ش)

_ عملیات سوسنگرد 2 در سوسنگرد به طور مشترک بین سپاه و ارتش (1359ش)

_ اعلام موجودیت مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق (1361ش)(1)

- شهادت سرلشگر پاسدار «مهدی زین الدّین» فرمانده لشکر 17 علی بن ابی طالب(ع) (1363ش)(2)

1- هدف تشکیل مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، نجات مردم این کشور از اختناق و استبداد رژیم بعثی عراق و تأسیس حکومتی بر اساس رأی و مشارکت همه مردم اعلام شده است. مجاهدان عراقی وابسته به مجلس اعلا در زمان جنگ همراه با نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ضرباتی بر رژیم دیکتاتوری بعث وارد کردند و این مجلس پس از جنگ نیز بزرگترین گروه اسلامی مخالف رژیم بغداد در عرصه های سیاسی، فرهنگی و نظامی بوده است. راهبرد اصلی مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، استفاده از نیروی مردم مسلمان و بدنه ارتش این کشور برای قیام نهایی بر ضد نظام فاسد و استبدادی حاکم بر عراق بود. این مجلس پس از فروپاشی رژیم صدام در فروردین 1382، فعالیت های خود را در داخل کشور عراق متمرکز نمود. و علی رغم شهادت آیت اللّه سیدمحمد باقر حکیم، رهبر این مجلس، اهداف اسلامی خود را دنبال می کند.
2- سردار رشید اسلام، شهید مهدی زین الدین در سال 1338 ش در خرم آباد لرستان و در یک خانواده مذهبی به دنیا آمد. دوران تحصیلات متوسطه را که مصادف با تبعید شهید آیت اللّه سیداسداللّه مدنی به خرم آباد بود در جوار پرفیض ایشان پشت سر گذاشت. علاقه متقابل آیت اللّه مدنی به مهدی زین الدین موجب شد که او بیشتر اوقات را در کنار آن عالم فرزانه سپری کند. مهدی در سال 1356 رتبه چهارم شرکت کنندگان کنکور سراسری از دانشگاه شیراز را اخذ نمود. خانواده شهید زین الدین در اوایل انقلاب اسلامی به شهرستان قم مهاجرت کردند. شهید زین الدین پس از

انقلاب اسلامی فعالیت های خود را از جهاد سازندگی شروع کرد و سپس به عضویت رسمی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درآمد. وی در آزادسازی کردستان از سیطره ضدانقلاب، فعالیت های فراوانی به عمل آورد و پس از شروع جنگ تحمیلی مسؤولیت های مختلفی به عهده گرفته و تا زمان شهادتش، در عملیات های متعددی شرکت نمود، تا اینکه به سبب لیاقت توصیف ناپذیرش مفتخر به فرماندهی لشکر 17 علی بن ابیطالبع قم گردید. سرانجام سردار مهدی زین الدین به همراه برادرش مجید، در یکی از مناطق کردستان از سوی ضدانقلاب شربت شهادت نوشیدند و پس از تشییعی با شکوه در گلزار شهدای قم در کنار هم به خاک سپرده شدند.

ص:589

_ برگزاری نخستین دوره جشنواره تولیدات صدا و سیما (1374ش)

27آبان

27آبان

_ رحلت عالم مجاهد و فقیه جلیل آیت اللّه «شیخ مرتضی آشتیانی» (1325 ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ مرتضی آشتیانی متخلص به شعله، فرزند میرزا محمدحسن مجتهد آشتیانی در سال 1243ش 1281ق در بیت رفیع مرجعیت و اجتهاد، در تهران به دنیا آمد. وی پس از فراگرفتن مقدمات و سطوح، و نیز پس از استفاده از محضر والد بزرگوارش، راهی نجف اشرف شد و از درس خارج استادانی همچون میرزا حبیب اللّه رشتی و آخوند ملامحمد کاظم خراسانی بهره مند گردید تا به مدارج عالیه اجتهاد و فقاهت رسید. آیت اللّه مرتضی آشتیانی سپس به ایران مراجعت نمود و در تهران به تدریس و اقامه جماعت مشغول شد. او در نهضت تحریم تنباکو، در کنار پدرش برای پیشبرد اهداف نهضت فعالیت کرد و بعد از پدرش، در تهران مرجعیت روحانی یافت. آیت اللّه مرتضی آشتیانی در جریان انقلاب مشروطه نیز یکی از رهبران روحانی در تهران بود که به همین خاطر، عین الدوله، از رجال قاجار، او را از تولیت مدرسه مروی بر کنار نمود. ایشان همراه با سایر علمای تهران برای پیشبرد امر مشروطه به حرم حضرت عبدالعظیم مهاجرت کرد و تحصن گزید. وی تا آخر کار، مشروطه خواه باقی ماند ولی پس از فتح تهران توسط مشروطه طلبان و قبل از کودتای رضاخان در 1299ش، به مشهد کوچید و وظایف دینی خود را دنبال کرد. آیت اللّه آشتیانی در جریان کشف حجاب، به همراه دیگر بزرگان شهر نامه اعتراض خود را به رضاخان پهلوی فرستادکه متعاقب آن، دستگیری علمای مشهد و قیام خونین مسجد گوهرشاد شکل گرفت. ایشان در کنار امور سیاسی و اجتماعی، به لحاظ اخلاص به اهل بیت، زبانزد خاص و عام بود به طوری که تمام موالید و وفیات اهل بیت را برپا نموده و با وجود کهولت سن از مردم پذیرایی و گاه خود مدیحه خوانی می نمود. ایشان دارای مکاشفات و رؤیاهای صادقه نیز بوده است. آیت اللّه مرتضی آشتیانی سرانجام در 27 آبان 1325ش برابر با 23 ذی حجه 1365ق در

82 سالگی دارفانی را وداع گفت و در حرم امام رضاع به خاک سپرده شد. میرزا محمود آشتیانی، حکیم و فقیه معاصر و اسماعیل آشتیانی، نقاش بزرگ، از فرزندان اویند.

ص:590

_ درگذشت شاعر معاصر «عباس فرات یزدی» (1347 ش)(1)

_ آزادی گروگانهای زن و سیاه پوست آمریکایی به فرمان «امام خمینی» رحمه الله (1358ش)(2)

_ برگزاری نخستین سمینار معارف اسلامی (1372ش)

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «غلامحسین جعفری همدانی» (1374 ش) (3)

1- استاد عباس فرات یزدی در سال 1273 ش در یزد به دنیا آمد و تحصیلات ابتدایی را در زادگاه خود فراگرفت. سپس برای آموختن فقه و اصول به اصفهان، خراسان و تهران رفت و تحصیلات خود را در مدرسه دارالفنون به پایان برد. فرات در سال 1298 ش که انجمن ادبی ایران تاسیس شد، سمت منشی انجمن را داشت. سپس در انجمن ادبی فرهنگستان عضو گردید و چندی به تدریس مشغول شد. فرات یزدی در سال 1325 به نشر قسمت هایی از اشعار خود همت گماشت. وی غزل سرای ماهری بود که اشعار فکاهی نیز می سرود. ثمرات، نعمات، قطرات و دیوان شعر از جمله آثار اوست. استاد عباس فرات سرانجام در آبان 1347 ش در 74 سالگی درگذشت و در تهران به خاک سپرده شد.
2- دو هفته پس از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران توسط دانشجویان پیرو خط امام، به امر امام خمینی، گروگان های زن و سیاه پوست آمریکایی، در 27 آبان 1358 آزاد شدند. حضرت امام خمینی رهبا این اعتقاد که زنان و سیاهپوستان آمریکایی، در اصل در ردیف مستضعفان جامعه آمریکایی هستند و ناخواسته به چنین مأموریت هایی اعزام می شوند، دستور آزادی آنان را صادر فرمودند. حضرت امام در پیام خود مورخ 26 آبان 1358، از دانشجویان خواستند این افراد که جاسوسی آنان ثبت نشده باشد به وزارت امور خارجه تحویل دهند و فورا از ایران خارج نمایند.
3- آیت اللّه حاج شیخ غلامحسین جعفری همدانی از علمای شهیر تهران، در سال 1285 ش 1324 ق در یکی از روستاهای توابع همدان به دنیا آمد. در سیزده سالگی برای یادگیری علوم دینی به همدان و پس از پنج سال به قم کوچید و در 21 سالگی برای تکمیل تحصیلات خود عازم نجف شد. آیت اللّه جعفری در نجف در محضر آیات عظام: سیدابوالحسن اصفهانی،

میرزای نایینی، آقا ضیاءالدین عراقی، شیخ محمدحسین اصفهانی و میرزا ابوالحسن مشکینی زانوی ادب زد و از سرچشمه علم آنان، توشه ها برگرفت. وی همزمان به فراگیری فلسفه و حکمت پرداخت و بعدها به تدریس همت گماشت. آیت اللّه جعفری همدانی، در سال 1328 ش پس از اقامتی 22 ساله در نجف، به تهران آمد و به امامت جماعت، تدریس، وعظ و ارشاد مردم و دستگیری از نیازمندان مشغول شد. این عالم مجاهد، در پیشبرد نهضت اسلامی، شرکتی فعال داشت و بارها به دلیل سخنرانی های ضد طاغوت، رنج زندان و تبعید را به جان خرید و از مبارزات خویش دمی نیاسود. آیت اللّه جعفری علاوه بر داشتن اجازه اجتهاد ازاستادانش نظیر سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی و آقاضیاءالدین عراقی، تقریرات دروس آن بزرگواران را نیز به نگارش درآورده است که به یادگار مانده اند. سرانجام آن خدمتگذار راستین دین، پس از پشت سرگذاشتن یک بیماری طولانی در 26 آبان 1374 ش برابر با 23 جمادی الثانی 1416 ق در حدود 90 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در قبرستان شیخان قم، به خاک سپرده شد.

ص:591

28آبان

28آبان

_ عزل «امیرکبیر» صدراعظم «ناصرالدین شاه» در پی بدگویی دشمنان داخلی و خارجی (1230 ش)(1)

1- با مرگ محمدشاه قاجار، میرزا محمدتقی خان فراهانی معروف به امیرکبیر، تلاش زیادی برای به سلطنت رساندن ناصرالدین شاه به عمل آورد ودر نهایت با تدبیر او، کار سلطنت، سامان یافت. از آن پس و همزمان با آغاز پادشاهی ناصرالدین شاه، امیرکبیر نیز به صدارت عظمی دست یافت و به رتق و فتق امور همت ورزید. استقلال نظر و خدمات عمومی و به طور کلی، سیاست داخلی و خارجی امیرکبیر که در جهت منافع و مصالح کشور بود، در محیط دربار و اجتماع رجال و شاهزادگان و وابستگان و حقوق بگیران بیگانه، قابل قبول و مورد پسند نبود. این افرادِ بانفوذ و قدرتمند که از اقدامات امیرکبیر رنجیده بودند، برای متوقف کردن امیرکبیر دست به هر کاری زدند ولی چون او را مستقیم و مستقل یافتند، اتهامات زیادی را به صورت شایعه به او وارد ساختند. ناصرالدین شاه در ابتدا به این بدگویی ها توجهی نمی کرد. اما توطئه، گسترده بود و اصرار در ترساندن شاه، ادامه یافت. کم کم ناصرالدین شاه که هنوز بیست سال هم نداشت به امیر سوءظن پیدا نمود و او را در 28 آبان 1230 20 محرم 1268ق، 19 نوامبر 1851 م از صدارت عزل نمود. اما در این میان بدگویی دیگران تا آنجا ادامه یافت که شاه وحشت زده، با عزل امیر از تمامی مقام ها، او را به کاشان تبعید نمود. پس از مدتی فرمان قتل امیرکبیر نیز صادر شد و سرانجام امیر را در بیستم دی ماه 1230 ش (18 ربیع الاول 1268 ق، 10 ژانویه 1852 م) در حمام فین کاشان به قتل رساندند. امیرکبیر مردی کاردان، باهوش، وطن دوست و باکفایت بود. در زمان صدارت خود خدمات شایسته و درخور تحسینی به ایران و ایرانیان نمود. وی منافع ملت را برهمه چیز مقدم می داشت و هیچ گاه در مقابل اجانب سر فرود نمی آورد. مهم ترین اقدامات فرهنگی وی را می توان تأسیس دارالفنون تهران نام برد. نکته تأسف بار این است که دارالفنون 13 روز پس از قتل امیرکبیر افتتاح شد.

_ تاسیس جبهه ملی چهارم (1356 ش)(1)

_ آزادی تعدادی از زندانیان سیاسی توسط رژیم شاه برای فرونشاندن اعتراضات مردمی(1357 ش)

_ شهادت «حاج عباس ورامینی» رئیس ستاد لشکر 27 محمد رسول اللّه صلی الله علیه و آله (1362ش)

_ آغاز عملیات ظفر 4 در منطقه دهوک توسط سپاه(1366ش)

_ رحلت اندیشمند مبارز مسلمان، علامه «شیخ محمدجواد شرّی»(1373 ش)(2)

1- در سال 1356 ش که محمدرضا پهلوی، به اشاره آمریکا، فضای باز سیاسی جدید خود را اعلام کرد، جبهه ملی چهارم با پیشگامی شاپور بختیار در 28 آبان 1356، با عنوان اتحاد نیروهای جبهه ملی ایران و همکاری سه حزب ایران، حزب ملت ایران و جبهه سوسیالیست های نهضت ملی ظاهر شد. بختیار، سرکرده این جبهه در اواخر عمر رژیم پهلوی برای نگهداشتن نظام طاغوت، به نخست وزیری دست یافت ولی با پیروزی انقلاب اسلامی و سرنگونی رژیم پهلوی، عمر این جبهه نیز چندان دوام نیاورد و مدتی بعد، از هم پاشید.

2- استادعلامه حاج شیخ محمدجواد شرّی در حدود سال 1291 ش1330 ق در شهر صور در لبنان به دنیا آمد. پس از پشت سر گذاشتن دوران کودکی و نوجوانی، به حوزه علمیه نجف شتافت و درمحضر بزرگانی همچون حضرات آیات: سیدابوالحسن اصفهانی، محمدحسین غروی اصفهانی، میرزای نایینی، آقاضیاءالدین عراقی وابوالحسن مشکینی، به مدارج بالای علمی دست یافت. سپس به لبنان بازگشت و مورد علاقه علامه کبیر، سیدشرف الدین عاملی قرار گرفت. محمدجواد شرّی پس از چندی برای نشر و گسترش معارف اسلام و ترویج مذهب اهل بیت راهی آمریکا شد و در شهر دیترویت در ایالت شیکاگو به سرپرستی و هدایت شیعیان و تالیف و تصنیف و خدمات مذهبی و سخنرانی پرداخت واین کار بیش از چهل سال به طول انجامید. او نخستین کسی بود که ندای تشیع را در آمریکا به گوش همگان رسانید و عزاداری امام حسین را در آن کشور

رایج ساخت. علامه شرّی در حمایت از انقلاب اسلامی ایران در آمریکا نقش بسزایی داشت و سخنان وی در جریان تسخیر لانه جاسوسی خطاب به کارتر در حمایت از ایران بسیار مشهور است. این دانشمند فرزانه همچنین سالها به برنامه هفتگی اسلامی رادیو آمریکا؛ ایجاد وحدت و روح همیاری مشترک در میان اعراب، آفریقایی ها و لبنانی های ساکن غرب؛ تلاش در جهت لغو تعصبات مذهبی و تاسیس بیمارستان کودکان همت گماشت و خدمات درخوری را به انجام رساند. وی همچنین در سخنرانی ها و تالیفات خود به زبان انگلیسی، سبب ترویج دین و گرایش بسیاری از مسیحیان به اسلام در آن ناحیه گردید. از تالیفات او که به زبان های عربی، فارسی و انگلیسی منتشر شده اند می توان این موارد را نام برد: امیرالمؤمنینع اسوه وحدت، شیعه و تهمت های ناروا، الخلافه فی الدستور الاسلامی (انگلیسی) و... سرانجام آن دانشمند خدمتگزار و مروّج صدیق مذهب جعفری پس از عمری نزدیک به 82 سال، در اواخر آبان 1373 سر به تیره تراب سپرد و به دیار باقی شتافت.

ص:593

29آبان

29آبان

_ قتل واعظ شهیر «سیدجمال الدین واعظ اصفهانی» از رجال مشروطه (1287 ش)(1)

1- سیدجمال الدین واعظ همدانی معروف به سیدجمال اصفهانی در حدود سال 1242 ش 1279 ق در همدان به دنیا آمد. در بیست سالگی برای تحصیل رهسپار اصفهان شد ولی پس از مدتی که در خود علاقه به منبر و وعظ یافت به این مسیر گام نهاد و به سرعت ترقی نمود. سید جمال سالیانی در اصفهان حضور داشت و سپس ساکن تهران گردید. وی در جریان نهضت مشروطه از اطرافیان سیدعبدالله بهبهانی و سیدمحمد طباطبایی به شمار می رفت و در انتقاد از دستگاه جور و ستم ورزی های حاکمان، داد سخن می کرد. سیدجمال، یکی از رهبران مشروطه ایران محسوب می شود که نزدیک به بیست سال، در شهرهای اصفهان، مشهد، شیراز و تهران وعظ می نمود و در روشنگری مردم می کوشید. به این دلیل محمدعلی شاه دستور بازداشت او را صادر کرد. وی پس از به توپ بستن مجلس قصد عزیمت به عتبات عالیات داشت که در راه شناسایی و دستگیر شد و پس از چند ماه زندان رفتن، در بیست و نهم آبان 1287 ش برابر با 25 شوال 1326ق در 45 سالگی در زندان بروجرد به قتل رسید. سید در فن خطابه بسیار توانا و حاذق بود به طوری که او را از نظر فصاحت و نفوذ کلام و قدرت بیان، یکی از بزرگترین خطبای مشروطه ایران دانسته اند. موعظه او، سیاسی و ساده و همه فهم بود و از بیان مطالب خود ابایی نداشت. مقبره وی در کنار شهر بروجرد واقع است و مردم به زیارت آن می روند. سیدمحمدعلی جمالزاده، نویسنده شهیر معاصر ایرانی مقیم اروپا، فرزند ارشد اوست.

ص:594

_ مرگ «حسن پیرنیا» معروف به «مشیرالدوله»نخست وزیر قاجار و سیاستمدار(1314 ش)(1)

1- حسن پیرنیا در سال 1251 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از آنکه تحصیلات خود را در فرانسه و روسیه به اتمام رساند، در سفر اول مظفرالدین شاه به اروپا، مترجم روسی شاه بود. وی در سال 1281 ش وزیر مختار روسیه شد و در هنگام مشروطیت، مامور تدوین نظامنامه مجلس گردید. پیرنیا پس از قتل اتابک اعظم، در کابینه مشیرالسلطنه به وزارت عدلیه رسید و پس از مدتی لقب مشیرالدوله گرفت. پس از فتح تهران و تشکیل دولت جدید، وی به وزارت عدلیه دست یافت و از آن به بعد در کابینه های متوالی، وزارات متعدد گرفت. پیرنیا در 1293 به نخست وزیری رسید و اتفاقاتی نظیر قیام شیخ محمد خیابانی و غائله آذربایجان، آغاز نهضت جنگل و آغاز گردنکشی های رضاخان پهلوی برای به دست گیری قدرت، از جمله رویدادهای نوبت های دیگر نخست وزیری اوست. حسن پیرنیا علاوه بر اینکه در ادوار دوم،سوم، چهارم، پنجم وششم نماینده مردم تهران در مجلس شورای ملی بود، همچنین چهار مرتبه نخست وزیر و بیست و چهار بار وزیر بوده است. وی در ده سال آخر عمر خود، غالبا به کارهای فرهنگی و علمی اشتغال داشت و آثاری همچون ایران باستان، نگاشت. مشیرالدوله در زمینه امور قضایی کشور پس از مشروطه نقش مهمی داشت و بیشتر قوانینی که پس از مشروطه ملاک کار قرار گرفت توسط او تهیه شد. همچنین وی سازمان دادگستری را پی ریزی کرد و علاوه بر تشکیل دیوان کشور و دادسراها، قانون محاکمات حقوقی و جزایی را به تصویب رساند. مشیرالدوله سرانجام در 29 آبان 1314 در 63 سالگی درگذشت.

_ الحاق ایران به پیمان استعماری بغداد موسوم به «سنتو» (1334 ش) (1)

_ درگیری های مزدوران پهلوی با مردم انقلابی در شهرهای کشور (1357 ش)

_ هجوم وحشیانه ایادی رژیم پهلوی به حرم مطهر امام رضا(ع) (1357 ش)

_ گشایش سمینار بین المللی پزشکی در تهران (1362 ش)

_ آغاز عملیات متوسط نصر 8 (1366 ش)(2)

1- کنفرانس کشورهای عضو پیمان بغداد با شرکت نخست وزیران ایران، ترکیه، عراق، پاکستان و انگلستان و با حضور وزیر امورخارجه آمریکا در بغداد به ریاست نوری سعید، نخست وزیر عراق برگزار شد. در این کنفرانس، پیمان سنتو منعقد شد که این پیمان در اصل به منظور جلوگیری از نشر کمونیسم به کشورهای مجاور شوروی بود. چند روز قبل از این که حسین علاء نخست وزیر ایران برای شرکت در نخستین اجلاس پیمان بغداد عازم عراق شود، مورد سوء قصد یکی از اعضای سازمان فدائیان اسلام با نام مظفر ذوالقدر قرار گرفته و از ناحیه سر مجروح شده بود. اما به رغم این سوء قصد، علاء مسافرت خود را انجام داد و در کنفرانس بغداد شرکت نمود. این سوء قصد، نارضایتی افکار عمومی ایران را از شرکت در این دسته بندی نظامی به نفع غرب، نشان می داد. سرانجام پس از پیروزی انقلاب اسلامی، ایران از عضویت این پیمان استعماری خارج شد و سنتو عملاً منحل گردید.
2- عملیات متوسط نصر 8 با رمز یا محمدبن عبداللّه ص از تاریخ 29 آبان 1366 در منطقه عمومی ماووت، با هدف تصرف و تامین ارتفاعات مهم منطقه، در وسعت تقریبی 25 کیلومتر مربع آغاز شد و تا 5 آذر به طول انجامید. نتایج عملیات متوسط نصر 8: تلفات نیروی انسانی دشمن: 200 نفر اسیر، 2000 نفر کشته و زخمی. سایر نتایج: فتح بخشی دیگر از منطقه عمومی ماووت از جمله ارتفاع مهم و استراتژیک گرده رش. تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 13 دستگاه انهدامی و 5 دستگاه

اغتنامی، خودرو نظامی: 20 دستگاه انهدامی، 20 دستگاه اغتنامی، مهندسی: 5 دستگاه انهدامی، 1 دستگاه اغتنامی.

ص:596

_ آغاز هفته بسیج

30آبان

30آبان

_ تصویب لایحه واگذاری امتیاز نفت شمال به شرکت آمریکایی«استاندار اویل»(1300 ش)(1)

_ مرگ «عبدالحسین فرمانفرما» سیاستمدار دوران قاجار و پهلوی (1318 ش)(2)

1- دولت، درزمان صدارت احمد قوام السلطنه لایحه ای تنظیم کرد که بر اساس آن، امتیاز استفاده از نفت شمال ایران به شرکت معروف آمریکایی با نام «استاندارد اویل» واگذار می شد. بر اساس توافق بین دولت و مجلس، این لایحه به طور محرمانه به تصویب رسید تا شوروی و انگلیس در آن مداخله نکنند. علت واگذاری امتیاز نفت شمال گذشته از منافع مالی، برای ایجاد توازن در سیاست خارجی بود و دولت ایران میل داشت کشور سومی نیز در ایران دست به فعالیت های اقتصادی بزند. دو روز پس از تصویب این لایحه، سر و صدای دولت شوروی بلند شد و طی یادداشت هایی به وزرات خارجه ایران، اعتراض شدیداللّحن خود را که در حقیقت، حکم اولتیماتوم داشت، تسلیم کرد. متعاقب اعتراض دولت شوروی، دولت انگلستان نیز یادداشتی تسلیم دولت ایران نموده و به این امر اعتراض کرد. شوروی ضمن اعتراض خود، خواهان اجرای معاهده سابق نفت خود با ایران شد ولی از آنجا که این امر، خلاف قانون اساسی صورت گرفته بود، نمایندگان مجلس شورای ملی در برابر اعتراض شوروی و انگلیس ایستادند و به اولتیماتوم آنها توجهی نکردند.
2- عبدالحسین فرمانفرما ملقب به نصرت الدوله، سالار لشکر و فرمانفرما، برادرزاده محمدشاه قاجار و پسرعموی ناصرالدین در حدود سال 1232ش 1273ق در تهران به دنیا آمد و پس از پایان دروس دارالفنون به خدمت نظام درآمد. وی در مقام نظامی ترقی نمود به طوری که در سفر ناصرالدین شاه به اروپا، ریاست گارد حفاظت از شاه را بر عهده گرفت و پس از بازگشت از اروپا، با لقب فرمانفرما، به حکمرانی

کرمان و بلوچستان منصوب شد. فرمانفرما از آن پس بارها در مقام های گوناگون جابجا شد تا اینکه در دولتی کوتاه، صدارت یافت، ولی پس از کودتای اسفند 1299، در زمره رجالی بود که به بند و زنجیر گرفتار آمد و در تمام دوران حکومت سه ماهه سیدضیاءالدین طباطبایی، در زندان به سر برد. پس از کنار رفتن سیدضیاء و آزادی فرمانفرما، کاری به وی واگذار نشد و فقط در مراسم و جشن های دربار شرکت می کرد. فرمانفرما، علی رغم نزدیکی زیادی که به رضاخان داشت، در زمان حکومت او، دارای پست دولتی نگردید و به عنوان رجل سیاسی که چهل سال در این عرصه فعالیت داشت، مطرح بود. فرمانفرما جمعا ده بار استاندار و حاکم ولایت های گوناگون، نه بار وزیر و دو بار رییس دولت شد. وی مردی پرکار و مستبد بود، درکارها، بیشتر حیله را به کار می بست و در هنگام ضرورت، چاپلوسی می نمود. در سیاست خارجی معتقد به همکاری با انگلیس ها بود و مطامع آنان را دنبال می کرد. زندگانی فرمانفرمای شبیه یک وزارتخانه کوچک بود. به علت املاک وسیعی که در تهران و شهرستان ها تدارک دیده بود، مباشرینی از طرف وی، آنها را اداره می کردند و او در سال های آخر عمر، به این کارها مشغول بود. او برای نگاه داشتن ثروت هنگفت خود، با توجه به تغییرات زمان، منعطف می شد چنانکه پس از تغییر رژیم استبداد به مشروطه و بعد از تزلزل قاجار و استقرار پهلوی، به این خوی انعطاف پذیر، متوسل می گردید. فرمانفرما سرانجام در سی ام آبان 1318 ش در 86 سالگی در گذشت و در شهر ری مدفون گردید.

_ ادامه درگیری های مردم انقلابی ایران با ماموران رژیم پهلوی (1357 ش)(1)

_ درگذشت «محمدحسین جلیلی» شاعر معاصر (1358 ش)(2)

1- در تظاهرات مردمی در شهرهای فیروزآباد و سراب، چند تن به شهادت رسیددند. مسلمانان شیعه و سنی در شهر سنندج نیز در یک اجتماع پنجاه هزار نفری به استقبال از زندانیان سیاسیِ آزاد شده رفتند و مشترکا در خیابان اصلی شهر، نماز جماعت برپا کردند. همچنین بسیاری از دانشجویان پزشکی دوره های تخصّصی یکی از بیمارستان های اصفهان، به علت رسیدگی و پانسمان مجروحانِ تظاهرات اخیر اصفهان، از بیمارستان اخراج شدند و تنها پزشکان بیمارستان، تحت نظارت ماموران نظامی به انجام کار مشغول گردیدند.
2- محمدحسین جلیلی کرمانشاهی، متخلص به بیدار، فرزند آیت اللّه هادی کرمانشاهی، رئیس حوزه علمیه کرمانشاه، در سال 1298ش در آن شهر به دنیا آمد. ابتدا چند سالی به تحصیل علوم جدید اشتغال داشت و سپس نزد پدر و علامه حیدر قلی سردار کابلی و آزاد همدانی به تحصیل علوم مذهبی _ اسلامی پرداخت و ادبیات عرب، حدیث، فلسفه و فقه را فرا گرفت. او برای تکمیل مطالعات خود در 1318 به تهران آمد و لیسانس معقول و منقول گرفت. جلیلی کرمانشاهی سپس به زادگاه خود بازگشت و به تدریس ادبیات در دبیرستان ها اشتغال ورزید. جلیلی از شاعران توانا و پرمایه بود و در شعر، سبک اساتید کهن را پیروی می کرد. وی غزل را به خوبی می سرود و شعرش دلنشین و از لطف خاصی برخوردار است. از وی آثاری بر جای مانده اند که کرمانشاهان باستان، تاریخ سلسله سلجوقی و ابکارالافکار و... از آن جمله اند. محمدحسین جلیلی کرمانشاهی سرانجام در اواخر آبان 1358 در 60 سالگی بدرود حیات گفت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

آذر

اشاره

آذر

زیر فصل ها

1آذر

2آذر

3آذر

4آذر

5آذر

6آذر

7آذر

8آذر

9آذر

10آذر

11آذر

12آذر

13آذر

14آذر

15آذر

16آذر

17آذر

18آذر

19آذر

20آذر

21آذر

22آذر

23آذر

24آذر

25آذر

26آذر

27آذر

28آذر

29آذر

30آذر

1آذر

1آذر

_ انحلال پلیس جنوب از سوی رضاخان (1300 ش)(1)

1- پلیس جنوب در ابتدا برای تامین منافع انگلستان در جنوب ایران به وجود آمده بود. اما با روی کار آمدن رضاخان به وزارت جنگ و تقویت نیروهای نظامی ایران، دولت انگلیس دیگر نیازی به این تشکیلات پرهزینه نمی دید. از این رو در اوایل شهریور 1300ش، بخشی از نیروهای پلیس

جنوب مستقر در اصفهان با 1500 نیرو منحل شد و پس از مدتی، نیروی متحدالشکل قزاق ها به وجود آمد. انحلال پلیس جنوب فوایدی برای انگلستان داشت. نخست آن که مانع بهانه جویی روس ها بود که به تازگی شمال ایران را تخلیه کرده بودند و نسبت به حضور انگلستان در ایران حساسیت نشان می دادند. دوم این که مخالفت های داخلی که از حضور نیروهای بیگانه در کشور ایجاد می شد، از میان می رفت و در هر صورت انگلستان از تحمل مخارج آن رهایی می یافت.

_ رحلت عالم فرزانه آیت اللّه «میرزا حبیب اللّه مدرس عسکری اشتهاردی» (1332 ش)(1)

_ ارسال پیام «امام خمینی» از پاریس به ملت ایران به مناسبت فرا رسیدن ماه محرم (1357 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا حبیب اللّه عسکری اشتهاردی در حدود سال 1271 ش 1310 ق در اشتهارد به دنیا آمد و دروس مقدمات را در زادگاه خود سپری کرد. وی سپس برای ادامه تحصیل راهی نجف شد و پس از اتمام سطوح، از درس خارج دو استاد بزرگ حوزه نجف: سید ابوالحسن اصفهانی و شیخ الشریعه اصفهانی بهره ای وافر برد. آیت اللّه اشتهاردی در سی سالگی، پس از اخذ اجازات اجتهاد، بنا به خواست آیت اللّه سید ابوالحسن اصفهانی، راهی حوزه سامرا گردید و به تدریس سطوح عالی و درس خارج مشغول شد به طوری که در سامرا به عنوان یکی از مدرسان عالی مقام حوزه شهرت یافت. وی بیش از سی سال در این حوزه به درس و بحث اشتغال داشت و شاگردان برجسته ای نظیر حضرات آیات: سید شهاب الدین مرعشی نجفی، سید علی شاهرودی، سید عبدالرضا شهرستانی و علامه سید مرتضی عسکری و... پرورش داد. این عالم وارسته، علی رغم داشتن مقام علمی والا و امکان جهت عزیمت به نجف و به دست گرفتن موقعیت مرجعیت، در سامرا باقی ماند و به این حوزه، رونق بخشید. آیت اللّه اشتهاردی در سال های آخر حیات تصمیم گرفت تا ساکن قم شود، هرچند که در این میان به اشتهارد نیز مسافرت می کرد. سرانجام این عالم بزرگوار پس از مدتی سکونت در قم و پس از مدتی بیماری، در اول آذر 1332 ش برابر با 24 ربیع الثانی 1373 ق در 62 سالگی دار فانی را وداع گفت وپس از تشییع با شکوه و حضور علمایی نظیر آیات عظام: سیدحسین بروجردی و سیدمحمدرضا گلپایگانی و امام خمینی ره و اقامه نماز توسط آیت اللّه بروجردی، در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.
2- در آستانه ماه قیام، ماه شهادت و ماه حماسه خون بر شمشیر، رهبر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره، ضربه نهایی را بر پیکر در حال فرو ریختن رژیم وارد آوردند. امام، حلول ماه محرم را که به نسل ها در طول تاریخ، راه پیروزی بر سر نیزه آموخته است، سرآغاز پیروزی بر جنود ابلیس و محو کلمه باطل شمردند و عموم ملت ایران را به قیام یکپارچه و

با تمام قدرت برای ادامه و گسترش مخالفت با شاه و به زیر کشیدن او از سلطه خطرناکش دعوت نمود. امام دراین خطاب به علما و وعاظ فرمودند از شمشیر الهی محرم حداکثر استفاده را نمایند تا باقی مانده این درخت ستمکاری و خیانت را قطع کنند. در این پیام، هدف مقدس انقلاب اسلامی، صریحا اعلام گردید و امام خمینی رحمه الله خطاب به همه اقشار ملت ایران فرمود: «همه به سوی برچیده شدن سلسله ستمگر پهلوی و برقراری جمهوری اسلامی مبتنی بر احکام مترقی اسلام به پیش، که پیروزی از آنِ ملتِ بپا خاسته است» حضرت امام در این پیام متذکر شدند که: «با حلولِ ماه محرم، ماه حماسه و شجاعت و فداکاری آغاز شد. ماهی که خون بر شمشیر پیروز شد. خطبای محترم و گویندگان عزیز، بیش از پیش به تکلیف الهی خود که افشاگریِ جرایم رژیم است عمل فرمایند. آوای انقلاب بزرگ ایران در کشورهای اسلامی و دیگر کشورها، طنین انداز و افتخارساز است» پیام مهم و کوبنده امام خمینی ره که در حقیقت دستورالعمل اقدام بعدی مردم بود به سرعت در تمام ایران منتشر شد و به اطلاع مردم رسید. این پیام، نتایج مهمی به وجود آورد و در نتیجه، پیکر محتضر رژیم را خاموش ساخت.

ص:600

_ عملیات کوچک نصر 9، توسط نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران (1366ش)(1)

_ آغاز هفته روشن دلان

2آذر

2آذر

1- عملیات نصر 9 در اول آذر سال 1366 با رمز مبارک یا مولای متقیان در منطقه عملیاتی حاج عمران توسط رزمندگان نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران با هدف آزادسازی دامنه جنوبی ارتفاعاتِ معروف به تپه شهدا به اجرا درآمد. دشمن به خاطر کوهستانی بودن منطقه نتوانست از امکانات زرهی خود استفاده کند و ناچار با به جای گذاشتن بیش از چهار هزار کشته و زخمی و یکصد اسیر، به عقب رانده شد. پس از این عملیات، موقعیت رزمندگان با دفع پاتک های دشمن تثبیت گردید و با حضور بر ارتفاعات منطقه، بر قسمت وسیعی از خاک عراق مسلط گشتند. در ادامه این عملیات، با سرکوب تحرکات بعدی دشمن و تحمیل ضربات مجدد به آن ها، تعداد دیگری از نیروهای دشمن به اسارت درآمدند و قدرت پاتک از دشمن سلب گردید. بدین ترتیب، تپه شهدا نیز از وجود دشمن بعث پاکسازی شد.

_ هم پیمان شدن حضرات آیات بهبهانی و طباطبایی به منظور نیل به مشروطه (1284 ش)(1)

_ تشکیل «کمیته دفاع ملی» در قم در جریان جنگ جهانی اول (1294 ش) (2)

1- انتشار عکس مسیونوژ بلژیکی مدیر کل گمرک ایران با لباس روحانیت شیعه در مجلس لهو و لعب، خشم مردم متدین و علما را برانگیخت. در این میان، کوبنده ترین و مؤثرترین اعتراض از جانب سید عبداللّه بهبهانی، عالم بزرگ تهران، مشاهده شد. مظفرالدین شاه در پی اعتراضات سهمناک بهبهانی، نامه ای به او نوشت و به برآوردن خواسته های وی تعهد سپرد. اما با آرام شدن مردم و فروکش کردن هیجان های نخستین، اقدامی از سوی شاه قاجار در این باره صورت نگرفت و این بار، بهبهانی مصمم شد تا به همراهی دیگر علما، نهضت را شوری تازه ببخشد. براین اساس، مقصود خود را با علمای نامدار و بزرگ تهران در میان گذاشت که در این میان تنها سید محمد طباطبایی اظهار داشت که به خاطر مشروطه، حاضر است بهبهانی را همراهی کند. آیت اللّه بهبهانی نیز همکاری طباطبایی را مغتنم شمرد و دوم آذر 1284ش به منزل طباطبایی رفت و پس از مذاکره، هم پیمان و متّفق شدند که در مبارزه علیه استبداد و ظلم حکومت تا رسیدن به هدف اصلی یعنی مشروطه، از یاری یکدیگر باز نایستند. این نشست که به پیمان «سیّدین سندَین» معروف شد، در تاریخ مشروطیت اهمیتی بس بزرگ یافت تا جایی که رشد نهضت مشروطه خواهی را به آن دو بزرگوار دانسته اند. بهبهانی شخصیتی بی باک، شجاع و سرسخت بود و طباطبایی، عالمی متقی، پاک دامن، آگاه به علوم زمان و اوضاع سیاسی جهان. در واقع، دو ویژگی ممتازی که هر رهبر برای پیروزی نهضت بدان نیازمند است، یعنی سازش ناپذیری و درایت، به وسیله اتحاد بهبهانی و طباطبایی حاصل شد و پیروزی های بعدی را ممکن ساخت تا به مشروطه دست یافت.
2- پس از تجاوز ارتش روس به ایران در جریان جنگ جهانی اول و پیشروی تا نواحی اطراف تهران و انحلال مجلس شورای ملی، طبق هماهنگی به عمل آمده با احمد شاه قاجار، قرار بر این شد که شاه به طرف اصفهان حرکت کند و پایتخت به آن شهر منتقل شود. اما پس از مذاکرات بسیار با نمایندگان روس و انگلیس نظر احمدشاه تغییر کرد و به

اطلاع دربار رسید که قوای روس به پایتخت حمله نخواهند کرد. در این حال، عده ای از نمایندگان مجلس، روحانیان بلند پایه و تجار تهران، پایتخت را به قصد قم ترک کردند و در قم، کمیته دفاع ملی را تاسیس نمودند. در این حال فرمان جهاد علیه روس از طرف علما صادر شد و هیئتی مامور تدارک اسلحه گردید. در همین ایام، قوای جنگی روسیه، شهر ساوه را تصرف کرده، به سمت قم پیشروی کردند. اعضای کمیته دفاع ملی که قوای مهاجم را در پیش روی خود دیدند، به سرعت رهسپار اصفهان شدند و پس از چند روز توقف، به سمت کرمانشاه حرکت کردند. قوای روسیه نیز پس ازتصرف ساوه، شهرهای قم و کاشان را اشغال کردند و برای مقابله با کمیته راهی کرمانشاه شدند. این کمیته در کرمانشاه، دولت موقتی تشکیل داد و به جنگ روس ها رفت. پس از چندین درگیری بین قوای روس و انگلیس با کمیته دفاع ملی، این کمیته مجبور شد جای خود را تغییر دهد و مدتی در قصر شیرین و موصل در عراق اقامت نموده، سرانجام به استامبول رفتند. این کمیته و دولت موقت در اردیبهشت سال بعد با نامی دیگر اعلام موجودیت کرد، اما سرانجام پس از پایان جنگ منحل شد.

_ درگذشت «غلامحسین درویش خان» استاد تار و موسیقی ایران (1305 ش)(1)

_ هجوم وحشیانه ایادی رژیم پهلوی به حرم مطهر امام رضا(ع) (1357 ش)(2)

1- غلامحسین درویش معروف به درویش خان، در سال 1251 ش در تهران به دنیا آمد. وی در یازده سالگی به دسته موزیک مدرسه دارالفنون وارد شد و جزء نوازندگان دسته مخصوص گردید. درویش خان چند مسافرت به انگلستان و روسیه برای پر کردن صفحه گرامافون انجام داد. او دارای طبعی لطیف و ذوقی سرشار بود. درویش، به سبب آشنایی با موزیک نظامی، در نوازندگی، تکنیکی خاص و بدیع داشت و با ابتکارات خود، موسیقی ایرانی را تا حدی از حالت یکنواختی خارج ساخت. او همچنین تصنیف ها و کنسرت هایی نیز برای کمک به مستمندان و آسیب دیدگان ترتیب می داد. درویش خان در موسیقی سنتی ایران تحولی ایجاد نمود. ضمن اینکه پیش درآمد را از نوآوری های وی در موسیقی می دانند. درویش خان سرانجام در 2 آذر سال 1305ش در حالی که عازم منزلش بود، بر اثر تصادف با اتومبیل در 54 سالگی درگذشت و در تهران مدفون گردید.
2- روز دوم آذر 1357، در مشهد تظاهرات آرامی از طرف مردم به وقوع پیوست و تظاهرکنندگان وارد صحن حرم امام رضاع شدند. ناگهان نظامیان رژیم، مردم را به گلوله بستند و عده ای از مردم مبارز جان خود را از دست دادند. گلوله باران بارگاه مقدس حضرت ثامن الحجج(ع) خشم مردم را چندین برابر کرد و عکس العمل علما را به بار آورد. حضرت امام خمینی رحمه الله طی پیامی متذکر شدند: دولت یاغیِ نظامی، به امر شاه، تر و خشک را به آتش کشیده و یکی از بزرگ ترین ضربه های این جنایتکار به اسلام، به مسلسل بستن بارگاه قدس علی بن موسی الرضا صلوات اللّه علیه است. پس از آن، امام، روز پنجم آذر را عزای عمومی اعلام نمودند. متعاقب پیام امام، سایر آیات عظام و مراجع تقلید نیز پیام هایی در محکوم کردن عملیات نظامیان در مشهد فرستادند و روز عزای ملی را تایید و بر آن تأکید نمودند.

_ برگزاری کنگره جهانی بررسی قداست و امنیت حرم امن در تهران (1366ش)(1)

_ درگذشت استاد «مهدی خالدی» موسیقی دان معاصر (1369 ش)(2)

_ آغاز به کار فرستنده پرقدرت رادیویی سیدالشهداء در کرمانشاه (1377ش)

1- در حالی که کمتر از چهار ماه از وقوع جمعه خونبار مکه در نهم مرداد 1366 ش 6 ذی حجه 1407ق می گذشت، کنگره جهانی بررسی قداست و امنیت حرم امن الهی با حضور بیش از دویست تن از علما و متفکران اسلامی از سی و شش کشور جهان و تعدادی از شخصیت های علمی و سیاسی کشورمان درتهران برگزار شد. در این کنگره، موضوعاتی از قبیل قداست و امنیت حرم از دیدگاه قرآن و فقه اسلامی و قوانین و عرف بین المللی؛ رابطه متقابل حج و حرمتِ حرم، انقلاب اسلامی و حج در سال های گذشته و وظیفه امت اسلامی در حفظ و تقدس حرمت حرم، مورد بحث و بررسی قرار گرفت. همچنین در این کنگره، علاوه براعضای شرکت کننده، تعدادی از سازمان ها و احزاب اسلامی خارج از کشور نیز با ارسال تلگراف و پیام هایی، ضمن محکوم کردن کشتار زایران بیت اللّه الحرام، از برگزاری این کنگره حمایت و استقبال نمودند.
2- استاد مهدی خالدی، موسیقی دان با سابقه و معاصرایرانی، در سال 1298 ش در تهران به دنیا آمد. وی از کودکی به نواختن ویولن علاقمند بود، از این رو موسیقی را نزد استادان برجسته این هنر در تهران آموخت و از بدو تاسیس رادیو، همکاری خود را با آن آغاز کرد. هوش و استعداد استاد خالدی در یادگیری این هنر آن چنان زیاد بود که در مدتی کوتاه، نواختن تمام ردیف های موسیقی را فرا گرفت. وی یکی از مبتکران و آهنگسازان دوره جدید در موسیقی ایران بود و شیوه های نویی را در نواختن ویولون ابداع کرد که اکنون توسط نوازندگان و اهل فن، اجرا می شود. استاد خالقی سرانجام در دوم آذر 1369 در 73 سالگی درگذشت.

ص:604

_ درگذشت محقق و مترجم معاصر استاد دکتر «محمد حسن لطفی تبریزی» (1378 ش)(1)

3آذر

3آذر

_ آغاز انتشار روزنامه «مجلس» در تهران (1285 ش)(2)

_ تعطیلی مسجد جاوید تهران به دلیل انجام فعالیت های ضد رژیم پهلوی در آن (1353ش)(3)

1- استاد دکتر محمدحسن لطفی تبریزی، مترجم آثار فلسفی و محقق بنام آثار افلاطون، در سال 1298 ش در تبریز به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دروس ابتدایی و متوسطه راهی تهران شد و پس از اخذ لیسانس حقوق از دانشگاه تهران، مدرک دکترای خود را از آلمان گرفت و از سال 1329 تا پیروزی انقلاب اسلامی به وکالت پرداخت. دکتر لطفی تبریزی پس از آن، عمر خود را وقف خواندن و نوشتن و ترجمه آثار فلسفی نمود و با تسلطی که به زبان های آلمانی، انگلیسی و فرانسوی داشت، در زمره بهترین مترجمان آثار فلسفی قرار گرفت. وی در طی مدت نزدیک به چهل سال ترجمه آثار کلاسیک و متون اصلی فلسفه، آثار متعددی به وجود آورد که زندگی و آثار افلاطون، دوره آثار افلاطون، فرهنگ رنسانس و خاطرات سقراط از آن جمله اند. سرانجام استاد لطفی تبریزی در حالی که عمری را به خدمات ارزشمند علمی سپری کرده بود در دوم آذر 1378 ش در هشتاد سالگی بدرود حیات گفت و دربهشت زهرا آرمید.
2- پس از صدور فرمان مشروطیت و تشکیل مجلس شورای ملی و ازدیاد قدرت روحانیت، از طرف مظفرالدین شاه قاجار، فرمانی مبنی بر تاسیس و انتشار روزنامه ای به نام مجلس صادر شد. در این میان صریحا امر داده شده بود که دولت حق سانسور مندرجات روزنامه را ندارد. این روزنامه یکی از روزنامه های معتبر و پرمطلب دوران مشروطیت به شمار می رود. روزنامه مجلس که به صورت خبری، سیاسی و اجتماعی، در هشت صفحه با چاپ سربی، هفته ای چهار شماره منتشر می شد، علاوه بر درج اخبار داخلی و خارجی، کلیّه مذاکرات مجلس شورای ملی ایران را

منعکس می کرد. سردبیری این روزنامه برعهده ادیب الممالک فراهانی از ادبا، شعرا و نویسندگان مشهور آن زمان بود.
3- در زمانی که سالیانی از تبعید حضرت امام خمینی ره به نجف اشرف می گذشت و اختناق حاکم بر کشور اجازه فعالیتی علیه رژیم پهلوی را به کسی نمی داد، آیت اللّه دکتر محمد مفتح از روحانیان شاخص و مبارز پیرو امام، علاوه بر فعالیت های پراکنده در مجامع مذهبی و علمی، امامت مسجد جاوید تهران را برعهده گرفت. وی این مکان را به صورت محلی برای تجمع و تشکّل نیروهای مسلمان و مبارز تبدیل کرد و آن را به سنگری دیگر در راه دفاع از ارزش های اسلامی و انقلابی قرار داد. دراین زمان، شهید مفتح یک هسته مقاومت را متشکل نمود و مبارزان سرشناسی از قبیل آیت اللّه شهید مرتضی مطهری و دکتر باهنر و... را برای سخنرانی به مسجد جاوید دعوت می کرد. در این مسجد، جوانان مذهبی و نسل تحصیلکرده دانشگاهی، علاوه بر استفاده از محضر سخنرانان، از کتابخانه مجهز و پر بار آن و نیز کلاس های گوناگون که در رشته های تفسیر قرآن، نهج البلاغه، اصول عقاید، اقتصاد اسلامی، تاریخ ادیان و جامعه شناسی و... بهره می بردند. حضور شورانگیز و پرنشاط نسل جوان، سخنرانی های روشنگرانه انقلابیون، فعالیت های وسیع ضد رژیم و انتشار اعلامیه های گوناگون از این مکان، بر رژیم طاغوت گران آمد و باعث شد تا سرانجام در سوم آذر 1353 ش، پس از سخنرانی آیت اللّه خامنه ای در آن، مسجد جاوید با هجوم مزدوران ساواک تعطیل گردد و امام جماعت آن، آیت اللّه شهید مفتح، دستگیر و زندانی شود.

ص:605

_ افتتاح شبکه تهرانِ سیما در محل استودیو صبا (1374ش)

_ آغاز به کار دومین جشنواره سیما (1375 ش)

_ رحلت عالم مجاهد آیت اللّه «سیدمهدی روحانی» عضو مؤسس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم (1379 ش)(1)

1- آیت اللّه سید مهدی روحانی در سال 1303ش 1343ق در بیت علم و تقوا و فضیلت در شهر مقدس قم به دنیا آمد. ایشان پس از دوران کودکی و نوجوانی، در اوج استبداد رضا شاهی که کیان حوزه های علمیه در خطر بود و کمتر کسی به علوم دینی رغبت می کرد، به فراگیری دانش دینی روی آورد و در محضر پدر دانشمندش، مقدمات را فرا گرفت. آیت اللّه روحانی در 19 سالگی جهت ادامه تحصیل علوم دینی راهی نجف گردید و در طی حدود هشت سال، بخش عمده سطوح عالیه را فرا گرفت. ایشان سپس در قم به درس حضرات آیات عظام: سیدحسین بروجردی، سیدمحمد محقق داماد، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سید محمدتقی خوانساری و علامه طباطبایی حضور یافت و مدارج علمی را پیمود. آیت اللّه روحانی از آن پس به تدریس سطوح عالیه و خارج فقه و اصول همت گماشت و بیش از پنجاه سال به مباحثه فقه و حدیث و تفسیر با دیگر استادان، مشغول بود. معظمٌ له، در کنار مطالعات رایج حوزه های علمیه، به تحقیق در تفسیر، حدیث، تاریخ، کلام و مذاهب اسلامی پرداخت و یکی از صاحبنظران برجسته علوم اسلامی در حوزه علمیه قم به شمار می رفت. وی سالیانی قبل از آغاز نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی رحمه الله، به همراه دوستان قدیمی و هم فکر خویش، شالوده تأسیس جامعه مدرسین حوزه علمیه قم را فراهم آورد و بعدها در تشکیلات ضدرژیم پهلوی به فعالیت پرداخت. در طول سالیان نهضت اسلامی ضد رژیم، ایشان نقش حساس و بنیادین خود را در این راستا ایفا کرد و در گسترش پیام مرجعیت و روحانیت در گوشه و کنار کشور شرکت مستقیم داشت که نام روحانی در تمام اعلامیه های ضدرژیم و از جمله اعلامیه تاریخی خلع شاه از سلطنت دیده می شود. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی در جهت تقویت و حمایت از نظام، از هیچ کوششی فروگذار نکرد و سه بار به عنوان نماینده مردم قم و اراک در مجلس خبرگان حضور داشت. همچنین از این فقیه وارسته آثاری بر جای مانده که تاریخ فِرق و مذاهب اسلامی

در 2 جلد، تفسیر سوره فجر و احادیث اهل البیت عن طریق اهل السنه از آن جمله اند. سرانجام این یار وفادار امام و انقلاب در سوم آذر 1379ش برابر با 26 شعبان 1421 ق در 76 سالگی به دیدار معبود شتافت و در کنار دوست دیرین خویش، آیت اللّه احمدی میانجی در حرم حضرت معصومهس، به خاک سپرده شد.

4آذر

4آذر

_ انهدام ساختمان بانک استقراضی روس به دست مردم تهران (1284 ش)(1)

1- به دنبال تاسیس بانک شاهنشاهی ایران توسط انگلیسی ها، روس ها نیز کوشیدند امتیاز تاسیس بانک را به دست آورند. آنان پس از کسب امتیاز تاسیس بانک استقراضی درصدد برآمدند ساختمانی برای انجام امور بانکی بنا کنند. از این رو، زمین موقوفه و متروکه ای جنب یک امامزاده و مدرسه را که گورستانی نیز در آن قرار داشت و به تازگی، دولت از دفن مردگان در آن جلوگیری می کرد، برای این کار مناسب دیدند. روس ها در اثنای کار، استخوان ها و اجساد تازه مردگان را کشف کردند ولی با بی اعتنایی آنها را در چاهی ریختند. به دنبال آن، یکی از روحانیان در حین سخنرانی در ماه مبارک رمضان، مردم را به بازداشتن کار ساخت بانک تحریک کرد تا این که در ادامه این شورش، کارکنان امامزاده و طلاب علوم دینی به همراه مردم به ساختمان یورش برده و بنای نیمه ساز آن را با خاک یکسان نمودند. حادثه انهدام بانک روس، پس از واقعه مربوط به مسیو نوژ بلژیکی و اهانت او به روحانیان شیعه و نیز تنبیه تجار تهران به دست حاکم شهر، از تحولات مهمی بود که سرانجام به رویداد مشروطیت در ایران انجامید.

_ ردّ قرارداد الحاقی نفت ایران و بریتانیا توسط مجلس شورای ملی (1329 ش)(1)

_ رحلت حکیم و فیلسوف برجسته «محمدهادی فرزانه» معروف به «حکیم فرزانه» (1344ش)(2)

1- در چهارم آذرماه 1329ش، کمیسیون نفت مجلس شورای ملی ایران، قرارداد الحاقی کمپانی نفت ایران و انگلیس را رد کرد. این قرارداد در بحبوحه تضادهای آمریکا و انگلیس بر سر چپاول منابع نفتی ایران و در زمانی که حرکت ملی شدن نفت در ایران در حال گسترش بود، تنظیم شد. قرارداد مذکور به منظور تحکیم موقعیت و افزایش اختیارات انگلیس در بهره برداری از نفت جنوب ایران منعقد شد و تهدیدی علیه حاکمیت و منافع ملی ایران به شمار می رفت. در مخالفت با این قرارداد و افشای دسیسه های استعمار انگلیس، نیروهای مذهبی به رهبری آیت اللّه کاشانی و نیروهای ملی به رهبری دکتر مصدق، نقش فعالی داشتند تا این که این مبارزه به ثمر رسید و صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329، به صورت ملی اعلام شد.
2- حکیم و فیلسوف عالی قدر، شیخ محمدهادی فرزانه معروف به حکیم فرزانه، در سال 1263ش 1302ق در شهرضای اصفهان به دنیا آمد. وی مقدمات علوم اسلامی و معارف دینی را در زادگاه خود سپری کرد و سپس برای تکمیل تحصیلات خویش، راهی اصفهان گردید. حکیم فرزانه در اصفهان در محضر استادان بزرگی همچون حضرات آیات: سید محمدباقر دُرچه ای، ملاعبدالکریم گزی و میرزا نصراللّه حکیم و... حاضر شد و پس از سالیانی در شمار حکما و علمای زمان قرار گرفت. ایشان از میان رشته های گوناگون علمی، بیشتر به حکمت و فلسفه تمایل داشت و در راه کسب معلومات در این زمینه، زحمات فراوانی را بر خود هموار نمود به طوری که در اواخر عمر، او را در زمره حکمای بزرگ قلمداد می کردند. حکیم فرزانه از آن پس در زادگاه خود، شهرضا، به تدریس حکمت و فلسفه پرداخت و شاگردان فرهیخته ای تربیت نمود. زندگی ایشان در کمال سادگی و قناعت بود و زر و زیور دنیا، او را نفریفت. مرغ جان این فیلسوف فاضل سرانجام در چهارم آذر 1344ش برابر با اول شعبان 1385ق در 81 سالگی از قفس تن رهایی یافت و پیکرش، رخ در نقاب خاک پوشید.

_ درگذشت «جبار باغچه بان» بانی مدارس استثنایی در ایران (1345 ش) (1)

_ مرگ «منوچهر اقبال» نخست وزیر سرسپرده رژیم پهلوی (1356 ش) (2)

1- جبار باغچه بان در سال 1264 ش در قفقاز به دنیا آمد و پس از اتمام تحصیلات، در یک مدرسه در ایروان به تدریس مشغول شد. تدریس او، باعث شکفتن استعدادهای نهفته اش گردید و پس از مدتی با تجارب فراوان و برنامه های خوب به ایران آمد و در سال 1303 شمسی اولین کودکستان ایرانی را به نام «باغچه اطفال» در تبریز تأسیس کرد. در همان سال سه کودک ناشنوا نیز در این مدرسه ثبت نام کردند و این آغازی بود برای تلاش باغچه بان تا بتواند سخن گفتن را به این کودکان بیاموزد. او برای تعلیم خواندن و نوشتن برای کودکان و نوسوادان، روش تعلیم الفبا را که امروزه در سراسر کشور رایج است به وجود آورد. او همچنین اولین مدرسه کودکان ناشنوا را در سال 1312 در تهران تأسیس کرد. جبار باغچه بان برای هموار کردن راه زبان آموزی کودکان ناشنوا راهی را انتخاب کرد که در سراسر جهان با نام الفبای گویای باغچه بان به عنوان مترقی ترین روش شناخته شده است. باتلاش این مبتکر پرتلاش بود که ناشنوایان کشور نیز توانستند با دنیای اطراف خود و انسان های دیگر تماس برقرار کنند. همچنین اختراع تلفنی برای استفاده کر و لال ها و تاسیس مکتب نسوان برای آموزش دختران نیز از دیگر ابتکارات اوست. وی همچنین در سال 1322 جمعیت حمایت از کودکان کرولال را تأسیس کرد و کتاب هایی از قبیل اسرار تعلیم و تربیت، الفبای آسان، برنامه کار آموزگار، زندگانی کودکان و رباعیات باغچه بان را به نگارش درآورد. سرانجام وی در 4 آذر سال 1345ش در 81 سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت.
2- منوچهر اقبال در سال 1288 ش در مشهد به دنیا آمد و پس از اتمام تحصیلات متوسطه در تهران، از دانشکده طب پاریس فارغ التحصیل شد. وی سپس به ایران بازگشت و در بهداری مشغول به خدمت گردید. اقبال پس از مدتی وارد وزارت بهداری شد تا این که در کابینه قوام السلطنه در سال 1324، وزیر بهداری شد. وی در دولت های بعد بارها در مقام وزارت تثبیت شد و پس از مدتی داعیه دار نخست وزیری گردید. اقبال که نزدیک

به چهل سال بازیگر صحنه سیاسی ایران بود سرانجام پس از آن که پنج بار وزیر بهداری، دو نوبت وزیر راه، یک بار وزیرکشور، یک دفعه وزیر پست و تلگراف و وزیر فرهنگ شد، در فروردین 1336 و در آستانه 47 سالگی به نخست وزیری دست یافت. با انتصاب اقبال به نخست وزیری، دیکتاتوری محمدرضا پهلوی، رسما شروع شد و اقبال در استقرار و تحکیم این دیکتاتوری سهم قابل ملاحظه ای داشت. تکیه کلامِ «غلام جان نثار» عنوان اختصاصی و ابتکاری اقبال بود که برای خودش انتخاب کرد و در استعمال و به کار بردن آن در همه جا راه افراط را پیمود. تاسیس سازمان جهنمی ساواک و سازمان بازرسی شاهنشاهی و نیز به رسمیت شناختن دولت غاصب اسراییل از جمله اقدامات اقبال در دوران صدارات 5/3 ساله اش بودند. اقبال تنها کسی است که تمام مشاغل ده گانه مهم کشور شامل نخست وزیری، وزارت، سفارت، استانداری، وزارت دربار، استادی و ریاست دانشکده و دانشگاه، سناتوری، وکالت مجلس، و بالاخره ریاست شرکت ملی نفت ایران را عهده دار بوده است. وی به غیر از این مشاغل، در پانزده دانشگاه و مؤسسه عالی، عضویت یا ریاست هیئت اُمنا با او بود. اقبال تقریبا به تمام کشورها سفر کرد و از بیشتر دولت ها، نشان گرفت. او چهارده سال تمام، در مقام مدیر عامل شرکت نفت قرار داشت که بزرگ ترین و پردرآمدترین سازمان کشور بود. در نهایت منوچهر اقبال این مهره مطیع و سرسپرده پهلوی، به دلیل حب جاه و مقام، چند دقیقه پس از اعلام خبر برکناریش از مقامش، در 4 آذر 1356، در 68 سالگی به دام مرگ افتاد.

ص:609

_ رحلت آیت اللّه «محمدغروی کاشانی» عالم برجسته تهران (1357ش) (1)

1- آیت اللّه محمدغروی کاشانی در سال 1274ش 1313ق در کاشان به دنیا آمد و دروس مقدماتی را در زادگاهش سپری کرد. وی سپس راهی اصفهان شد و از محضر استادانی همچون حکیم جهانگیر خان قشقایی و آخوند ملامحمد کاشانی بهره برد. آیت اللّه غروی سپس برای تکمیل تحصیلات خود به شهر نجف اشرف رفت و در آن حوزه بزرگ علمی، نزد استادان نامداری همچون میرزای نایینی، سیدابوالحسن اصفهانی و آقاضیاءالدین عراقی به مدارج بالای علمی و اجتهاد دست یافت. این عالم مجاهد در جریان مبارزات ملی شدن نفت درکنار آیت اللّه کاشانی قرار گرفت و فعالیت های مفید و موثری به انجام رساند. آیت اللّه غروی همچنین علاوه بر تدریس و تربیت شاگردان، در نهضت اسلامی بر ضدطاغوت نیز حضور یافت و برای نابودی رژیم فاسد و استبدادی شاه و استقرار نظام اسلامی، مبارزه نمود. این فقیه جلیل سرانجام در پنجم آذر 1357ش در 83 سالگی در تهران درگذشت. مراسم تشییع جنازه وی، صحنه درگیری مردم با نیروهای نظامی شاهنشاهی گردید که در اثر آن، سه نفر به شهادت رسیده و چند نفر دیگر مجروح شدند. در نهایت پیکر پاک این عالم ربانی پس از تشییع در تهران و کاشان در مقبره فیض کاشانی در کاشان به خاک سپرده شد.

_ انتقاد «کارتر» از سازمان سیا به علت عدم توانایی در پیش بینی حوادث ایران (1357 ش)(1)

_ ارتحال فقیه و مجتهد بزرگوار آیت اللّه «میرزا احمد سرایی» (1360ش)(2)

_ درگذشت استاد «محمود کریمی» استاد آواز ایران(1363ش)

1- در پی گسترش انقلاب اسلامی و در خطر قرار گرفتن ارکان قدرت آمریکا در ایران، جیمی کارتر رییس جمهوری وقت آمریکا، سازمان سیا را به علت ناتوانی در پیش بینی انقلاب اسلامی ایران، مورد انتقاد قرار داد. سازمان سیا در حالی مورد انتقاد رییس جمهوری آمریکا قرار گرفت که این سازمان جاسوسی با استفاده از پیشرفته ترین ابزار و کارکشته ترین مأموران اطلاعاتی خود، در تمام امور سیاسی، اجتماعی، نظامی، اطلاعاتی، امنیتی، اقتصادی و فرهنگی ایران حضور و دخالت داشت.
2- آیت اللّه میرزا احمد سرایی در سال 1290ش 1329ق در قریه سرای تبریز در خانواده ای متدین به دنیا آمد و مقدمات علوم را از 14 سالگی از علمای تبریز فرا گرفت. سپس به قم رفت و در حلقه درس حضرات آیات سید شهاب الدین مرعشی نجفی و میرزا جوادآقا ملکی تبریزی، به تقویت بنیه علمی خویش همت گماشت. میرزا احمد سرایی از آن پس راهی نجف گردید و از محضر عالمان نامداری همچون سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم، سیدمحمود شاهرودی و میرزا باقر زنجانی بهره ها برد تا به مدارج عالیه علمی و اجتهاد دست یافت. این فقیه بزرگوار از آن پس به وطن بازگشت و به تدریس و ترویج دین و تبلیغ احکام پرداخت. ایشان علاوه بر اهتمام در ساخت بناهای عام المنفعه، به بحث، مناظره و مجادله حسنه با منحرفین اعتقادی، مسافرت به ممالک مختلف اسلامی برای تبلیغ و ارشاد و تربیت مبلغ و طلاب علوم دینی مشغول بود. این عالم ربانی سرانجام در چهارم آذر 1360ش برابر با 27 محرم 1402ق در هفتاد سالگی درگذشت.

ص:611

_ بمباران تاسیسات نفتی جزیره خارک توسط مزدوران رژیم بعث عراق (1365 ش)

_ آغاز عملیات راه آهن برقی سریع السیر تهران _ کرج (1365ش)

_ رحلت آیت اللّه «سیداحمد فقیه امامی» عالم برجسته اصفهان (1372 ش)(1)

5آذر

5آذر

_ مرگ «محمدعلی فروغی» سیاستمدار و نخست وزیر رژیم پهلوی (1321ش)(2)

1- آیت اللّه سیداحمد فقیه امامی اصفهانی در سال 1312ش در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از اتمام مقدمات در زادگاه خود راهی قم شد و از حضرات آیات سید محمد باقر سلطانی طباطبایی، سید حسین بروجردی، امام خمینی ره و علامه طباطبایی بهره جست. آیت اللّه امامی سپس در اصفهان به تدریس روی آورد و سالیانی طولانی به پرورش طلاب علوم دینی همت گماشت. از جمله خدمات ایشان تأسیس کتابخانه عظیم الزهرا در اصفهان با بیش از 60 هزار جلد کتاب می باشد. همچنین آیات معجزه آسای قرآن، بشر و رسالت او، چرا جمهوری اسلامی و روش رهبران انقلابی ما، از جمله تالیفات ایشان است. این عالم ربانی سرانجام در 4 آذر 1372ش در 60 سالگی دارفانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در اصفهان به خاک سپرده شد.
2- محمدعلی فروغی در سال 1254 شمسی به دنیا آمد و پس از مرگ پدر به «ذکاءالملک» ملقب گردید. جد اعلای این خانواده از یهودیان بغداد بود که برای تجارت به ایران آمد و در اصفهان سکنی گرفت و مسلمان شد. پدر فروغی از معاریف فرهنگی زمان خود به شمار می رفت که تحت تأثیر میرزا ملکم خان از پیشکسوتان ترویج فرهنگ غربی و فراماسونری در ایران به شمار می رود. محمدعلی فروغی مشوّق احمدشاه قاجار برای استعفا بود و در به قدرت رسیدن رضاخان و تأسیس سلسله پهلوی، نقشی اساسی ایفا کرد. او نخستین رییس الوزرای رضاخان بود که شانزده سال

بعد نیز برای اولین بار تاج پادشاهی را بر سر محمدرضا پهلوی نهاد. فروغی معتمدترین شخصیت سیاسی ایران از نظر دربار لندن جهت پیشبرد سیاست های استعماری بریتانیا در ایران محسوب می شد. او در تمام مراحل سیاست های ضداسلامی خود و رضاخان، مورد حمایت مستقیم انگلیس قرار داشت. فروغی همچنین در چندین دوره مجلس شورای ملی به نمایندگی برگزیده شد و یک بار به ریاست آن رسید. پس از فرار رضاخان، ذکاءُالملک، عامل مهمی در کنترل اوضاع داخلی و روی کار آوردن و تثبیت محمدرضا بود و توانست با وعده های توخالی، مردم را فریب دهد. فروغی پنج بار وزیر امور خارجه، چهاربار وزیر دارایی، سه بار وزیر دادگستری، چهار بار وزیر جنگ، یک بار وزیر اقتصاد، یک بار کفیل نخست وزیر، یک بار رییس مجلس شورای ملی و سه بار نخست وزیر شد. محمدعلی فروغی سرانجام در 5 آذر 1321 ش، در 67 سالگی، هنگامی که وزیر دربار محمدرضا پهلوی بود، بر اثر سکته قلبی درگذشت. فروغی دارای دو چهره متضاد است. یکی سیاستمدار و دیگر دانشمند، ادیب و فیلسوف. وی علاوه بر اینکه آثار متعددی را پدید آورده است ولی در بعد سیاسی، از افراد ذی نفوذ و مؤثر در تثبیت سلطنت استبدای پهلوی اول و دوم به شمار می رود.

_ اعلام عزای عمومی به سبب حمله ایادی پهلوی به حرم مطهر امام رضا(ع) (1357 ش)(1)

_ تشکیل بسیج مستضعفین به فرمان «امام خمینی» رحمه الله و روز بسیج (1358ش)(2)

1- به مناسبت هجوم چند روز قبل مأموران سفاک رژیم شاهنشاهی به حرم مطهر حضرت امام رضاع و هتک حرمت حریم رضوی، حضرت امام خمینی رحمه الله رهبر کبیر انقلاب اسلامی با منتشر کردن اعلامیه ای روز پنجم آذر را عزای عمومی اعلام کردند. همچنین حضرات آیات سید محمدرضا گلپایگانی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی نیز با صدور اعلامیه ای مشترک، کشتار مردم مسلمان را در حرم منوّر امام رضا(ع) به دست ایادی پهلوی محکوم و پنجم آذر را روز عزای عمومی عنوان نمودند. در پی این اعلام، سراسر ایران تعطیل شد و مردم در مساجد و خیابان ها گرد هم آمده، دست به تظاهرات زدند. همچنین در شهرهای اصفهان، همدان، یزد و کرمانشاه، تظاهرات خونینی روی داد و عده زیادی کشته و زخمی شدند. از وقایع مهم دیگراین روز آن که، اداره شهربانی و محل استقرار گارد شهربانیِ شهر زنجان مورد حمله مسلحانه قرار گرفت. همچنین ساختمان حزبِ رستاخیز و کلانتری در چند شهر مورد هجوم مسلحانه واقع شدند و یکی از سرهنگان ساواک نیز به دست مردم، اعدام انقلابی شد.
2- به دنبال پیروزی انقلاب، دست غارتگران استعمارگر از ایران قطع شد و منافع آنان به خطر افتاد. آنان از آن پس برای حفظ منافع خود به فکر مقابله با انقلاب افتاده و علیه آن توطئه کردند. یکی از خطراتی که انقلاب نوپای اسلامی را تهدید می کرد، حمله نظامی بود. بنابراین حضرت امام خمینی ره در پنجم آذرماه سال 1358 فرمان تشکیل بسیج مستضعفین را صادر کردند و همگان را به تشکیل ارتش بیست میلیونی فرا خواندند. این نهاد مردمی با داشتن نیروهای با ایمان، فداکار و پرتلاش که از متن جامعه برخاسته اند، در تمام صحنه های انقلاب اسلامی به ویژه در طول 8 سال دفاع مقدس ملت ایران، نقشی تعیین کننده داشته است. در طول هشت سال دفاع مقدس، بسیج آن چنان درخشید که دشمنان اعتراف کردند قدرتی که در بسیج نهفته است، توان مقابله با ارتش های کلاسیک جهان را دارد. بسیج، وظیفه جذب، آموزش و سازمان دهی نیروهای مردمی و

اعزام آنها به جبهه های نبرد را برعهده داشت و توانست با سامان دادن به نیروهای مؤمن و ارزشی، ارتشی مردمی را پی ریزی کند. بسیج، اکنون نیز در عرصه های اجتماعی، فرهنگی و نظامی ایران اسلامی، با همان شور و نشاط اولیه، حضوری فعال دارد.

ص:613

_ درگذشت «سیدحسن میرخانی» استاد خوشنویسی معروف به «سراج الکُتّاب» (1369ش)(1)

6آذر

6آذر

_ تشکیل نخستین کنفرانس متفقین در جریان جنگ جهانی اول در تهران (1322ش)(2)

1- استاد سیدحسن میرخانی معروف به سراج الکُتّاب فرزند سید مرتضی حسینی برغانی در سال 1291 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیلات مقدماتی، هنر خطاطی را نزد پدر و استادان برجسته خطاطی ایران فرا گرفت. او در مدتی بسیار کوتاه، در خوشنویسی به درجه استادی رسید و سپس به تدریس پرداخت. استاد میرخانی در نوشتن تمام انواع خط از قبیل نسخ، ثلث، تعلیق و شکسته و به ویژه خط نستعلیق، مهارتی بسیار داشت و در سرودن شعر نیز توانا بود. این استاد بزرگ خوشنویسی، بیش از شصت جلد کتاب با خط خوش نوشت که خوشنویسی کلیات سعدی و دیوان حافظ و نیز دیوان اشعارش از آن جمله است. ایشان هم چنین در تأسیس انجمن خوشنویسی ایران نقش مهمی ایفا کرد. استاد سید حسن میرخانی سرانجام در پنجم آذر 1369ش در 78 سالگی در تهران درگذشت.
2- در ششم آذر 1322ش، کنفرانس سران سه کشور متفق در جنگ جهانی دوم، در حالی در تهران آغاز به کار کردکه ایران به اشغال نظامی این سه کشور درآمده بود. کنفرانس تهران، پس از ورود آمریکا به جنگ جهانی دوم و گشوده شدن جبهه های جدید علیه ارتش آلمان، برپا شد. در این کنفرانس، روزولت رییس جمهور آمریکا، چرچیل نخست وزیر انگلستان و استالین رهبر شوروی، درباره شیوه های مبارزه با ارتش آلمان و کمک به جبهه های جنگ با این کشور، با یکدیگر تبادل نظر کردند. در پایان کنفرانس تهران که چهار روز به طول انجامید، اعلامیه مشترکی توسط سه کشور صادر شد که در آن به انهدام نیروهای نظامی آلمان و چگونگی انجام عملیات در جبهه های جنگ اشاره شده بود. همچنین توافق

شد که پس از پایان جنگ جهانی دوم، نیروهای متفقین، خاک ایران را ترک کنند.

_ تعطیلی حوزه های علمیه ایران در اعتراض به حکم اعدام روحانیون ضد بعثی در عراق (1353 ش)(1)

_ درگذشت استاد محقق «محمدصدیق مفتی زاده» (1363 ش)(2)

1- در اعتراض به تصمیم دولت بعث عراق مبنی بر اعدام پنج نفر از روحانیون مبارز شیعه، حوزه های علمیه قم و مشهد تعطیل شد. همچنین در این روز، حضرات آیات: سیدشهاب الدین مرعشی نجفی، سیدمحمدرضاگلپایگانی و دیگر مراجع تقلید قم و آیت اللّه میلانی در مشهد، درس های خود را تعطیل کردند. مدتی قبل، رژیم بعثی عراق به ریاست حسن البکر، یکصد و پنجاه نفر از روحانیون مبارز و طلاب علوم اسلامی عراق را دستگیر و پس از آن پنج نفر از آنان را به اعدام محکوم کرد.
2- استاد محمدصدیق مفتی زاده متخلص به محزون فرزند ملاعبداللّه دشه ای، مفتی کردستان در سال 1300 ش در قریه دشه از توابع اورامان کردستان به دنیا آمد و در کودکی پدر و مادرش را از دست داد. او در کودکی به فراگیری علوم اسلامی پرداخت و سرانجام از برادرش اجازه نامه خود را اخذ کرد. این اجازه پس از امتحان او توسط هیئت علمی و دینی اوقاف سلیمانیه عراق و شورای عالی وزارت آموزش و پرورش تهران مورد تأیید قرار گرفت. مفتی زاده سپس وارد دانشگاه تهران شد و موفق به اخذ دکترای الهیات و معارف اسلامی گردید. او علاوه بر تدریس زبان کُردی در دانشگاه تهران، سردبیری روزنامه کردستان و نویسندگی برنامه رادیو کردی تهران، به تحقیق و پژوهش نیز مشغول بود. چگونه بخوانیم و بنویسیم، در اجتماع چگونه زندگی کنیم، راه خداشناسی، هفت بند و... از آثار اوست. محمدصدیق مفتی زاده به لهجه اورامی و سورانی شعر می گفت و مقداری هم به فارسی شعر گفته است. درگذشت وی به سبب ابتلا به سرطان ریه در ششم آذر 1363 ش، در 63 سالگی در تهران روی داد.

ص:615

_ آغاز به کار نخستین کنفرانس بین المللی هنر دینی در تهران (1374ش)

_ درگذشت دکتر «سید صادق گوهرین» ادیب و پژوهشگر برجسته عرفان اسلامی (1374 ش)(1)

_ رحلت عالم خدمتگزار حجت الاسلام والمسلمین «محمدعلی شرقی» (1377ش)(2)

1- دکتر سید صادق گوهرین در سال 1293 ش به دنیا آمد. در اوان نوجوانی در مدرسه های علمیه، به روش سنتی به تحصیل صرف و نحو عربی پرداخت. سپس وارد دوره های ابتدایی و متوسطه گردید و در رشته های ادبیات فارسی و فلسفه از دانشسرای عالی لیسانس گرفت. وی از آن پس، ضمن تدریس در دبیرستان ها، در دوره دکترای ادبیات فارسی به ادامه تحصیل پرداخت و در مقطع دکترا، کتاب «فرهنگ لغات و تعبیرات مثنوی» در 9 جلد را به عنوان پایان نامه به نگارش درآورد. استاد گوهرین در این رساله که شاید مهم ترین و مفصل ترین اثر او به حساب آید، به ترتیب الفبا، لغات، اصطلاحات، تعبیرات عرفانی، مَجازات، اصطلاحات نجومی، طبی، قرآنی و حدیثی و... را که در مثنوی معنوی مولوی آمده اند شرح کرده و هر ترکیب را در محل دقیق آن بیان داشته است. وی بیشتر ایام عمر خود را صرف تدریس دروس ادبی و عرفان و نیز تربیت دانشجویان این دو مقوله معرفتی کرد و شاگردان فراوانی پرورش داد. برخی دیگر آثار او از این قرارند: پیر جنگی، داستان بهرام گور، شرح اصطلاحات تصوف و شیخ صنعان. سرانجام مرغ جان این وارسته مرد عرصه عرفان وادب، پس از عمری تکاپو در 6 آذر 1374ش در 81 سالگی از قفس تن به درآمد و به سوی هستی مطلق پرواز کرد.
2- حجت الاسلام محمدعلی شرقی در سال 1303ش 1343ق در یکی از روستاهای اطراف مراغه به دنیا آمد. وی پس از طی دروس مقدمات در تبریز، راهی قم شد و با تکمیل سطوح، به درس خارج حضرات آیات: سیدمحمد حجت کوه کمره ای و سیدحسین بروجردی راه یافت و بهره های فراوانِ فقهی و اصولی برد. ایشان پس از رحلت آیت اللّه بروجردی به ارومیه رفت و به خدمات دینی اشتغال ورزید. با پیروزی انقلاب اسلامی، حجت الاسلام شرقی به امامت جمعه شهرستان مراغه انتخاب شد و مدت 17 سال در این سنگر مشغول خدمت بود. ایشان در خرداد 1377 به

امامت جمعه مامقان برگزیده شد و تا زمان وفات در این سمت فعالیت کرد. حجت الاسلام شرقی در طول این سالیان علاوه بر تدریس، به تالیف کتب نیز اهتمام ورزید که قاموس نهج البلاغه در 4 جلد، قیام حق در 7 جلد و اصول وافی در 2 جلد از آن جمله اند. این عالم بزرگوار سرانجام در ششم آذر 1377ش برابر با هشتم شعبان 1419ق در 74 سالگی بدرود حیات گفت و در گلشن زهرای مراغه به خاک سپرده شد.

7آذر

7آذر

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «شیخ عبدالکریم خوییني زنجانی» (1330 ش)(1)

_ آغاز عملیات «مروارید» از سوی نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران (1359ش)(2)

1- آیت اللّه عبدالکریم خوییني زنجانی در سال 1253 ش 1291 ق در خویین از توابع زنجان به دنیا آمد و از سنین کودکی پا به مکتب گذاشت. سپس برای تکمیل تحصیلات خود به قزوین و نجف رفت و در محضر استادان نامداری همچون علامه سید محمد کاظم یزدی، شیخ الشریعه اصفهانی، آخوند ملامحمدکاظم خراسانی و میرزا محمدتقی شیرازی به مدارج والای علمی دست یافت. وی پس از سالیانی اقامت در نجف، در سال 1287 ش به زنجان عزیمت کرد و به ترویج دین و رسیدگی به امور مسلمانان و تربیت شاگردان علوم دینی مشغول شد. این عالم وارسته در اواخر عمر و پس از حدود چهل سال اقامت در زنجان، در سال 1326 ش به قم هجرت کرد و به تدریس درس خارج پرداخت. از آیت اللّه خوییني تالیفاتی بر جای مانده که حاشیه عروهُ الوثقی و شرح کفایه در 2 جلد و کتاب فواید، از آن جمله اند. سرانجام آن عالم پرهیزگار در هفتم آذر 1330 ش برابر با 28 صفر 1371 ق در 77 سالگی به رحمت ایزدی پیوست و در قم به خاک سپرده شد.
2- در روز 6 آذر 1359ش نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران با همکاری نیروی هوایی ارتش، به پایانه های البکر و الأمیّه که از بزرگترین مراکز صدور نفت خلیج فارس و شاهرگ حیات اقتصادی عراق به حساب می آمدند، حمله برد و دو سوم آنها را منهدم ساخت. دشمن بعثی برای جبران این شکست، در 7 آذر 59 با اعزام تعدادی نیرو، سعی در بازپس گیری پایانه ها کرد و نبرد سختی درگرفت. سرانجام پس از ساعت ها جنگ نابرابر و بی امان، در حالی که دلاورمردان نیروی دریایی، آخرین گلوله های خود را به سوی دشمن نشانه می رفتند، ناوچه پیکان پس از غرق کردن چندین فروند ناوچه دشمن مورد اصابت چند موشک قرار گرفت و با

پرسنل شجاع خود در شمال خلیج فارس در دل آب های گرم و نیلگون آن جای گرفت.

ص:617

_ درگذشت «جهانگیر سرتیپ پور» از یاران میرزا کوچک خان جنگلی (1371 ش)(1)

_ روز اکو (1371)(2)

_ روز نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران(3)

1- جهانگیر سرتیپ پور در سال 1282 ش در رشت به دنیا آمد. در جوانی به نهضت جنگل پیوست. او هنگام اشغال آذربایجان به وسیله فرقه دموکرات آذربایجان، نهضت مقاومت گیلان را تشکیل داد و در برابر دمکرات ها ایستادگی کرد. سرتیپ پور در هنگام طرح لایحه کاپیتولاسیون توسط دولت حسنعلی منصور به مخالفت با آن پرداخت و در مجلس شورای ملی علیه آن سخن گفت. جهانگیر سرتیپ پور سرانجام در 89 سالگی در تهران درگذشت و پیکر وی را در جوار مرقد میرزاکوچک خان جنگلی در رشت به خاک سپردند.
2- در پی پیوستن کشورهای ترکمنستان، قرقیزستان، ازبکستان، قزّاقستان، تاجیکستان، افغانستان و جمهوری آذربایجان به سازمان همکاری های اقتصادی «اکو»، تعداد اعضای این سازمان به ده کشور رسید و این روز به عنوان روز اکو، نام گذاری شد. سازمان اکو در سال 1363 برای افزایش همکاری های اقتصادی میان سه کشور پاکستان، ایران و ترکیه تأسیس گردید. این سازمان به دنبال رکود فعالیت سازمان همکاری عمران منطقه ای آر.سی.دی به وجود آمد که در سال 1343 تأسیس شده بود. سازمان اکو، تلاش می کند تا همکاری های اقتصادی میان ده کشور غرب آسیا را افزایش دهد. این سازمان، همچنین توافق نامه های همکاری متقابل با برخی از سازمان های بین المللی امضا کرده است. اکو از نظر وسعت جغرافیایی و جمعیت کشورهای عضو، دومین سازمان همکاری منطقه ای جهان است و جمعیتی افزون بر 400 میلیون نفر را در برمی گیرد. نمودار سازمانی اکو، شامل اجلاس سران، شورای وزیران، شورای برنامه ریزی منطقه ای، شورای نمایندگان دائم دبیرخانه و سازمان های تخصصی و مؤسسات منطقه ای است که در این تشکیلات، شورای وزیران، عالی ترین رکن تصمیم گیری در سازمان به شمار می رود.
3- به مناسبت رشادت ها و دلاور مردی های نیرویدریایی ارتش در دفاع از جزایر، بنادر، سواحل و شهرهای جنوبی به ویژه دفاع از آبادان و خرمشهر

و آب های نیلگون خلیج فارس در دوران جنگ تحمیلی و انهدام نیروی دریایی دشمن بعثی، در همان آغاز جنگ، با تایید حضرت امام خمینی ره، هفتم آذر، سالروز حماسه آفرینی ناوچه موشک انداز پیکان، به عنوان روز نیروی دریای ارتش نام گرفت تا همه ساله، حماسه با شکوه دریادلان نیروی دریایی و یاد شهدای عزیز و گرانقدر این نیرو گرامی داشته شود. هفتم آذر، تبلور ایثارو جان فشانی های پرسنل قهرمان و جان بر کف نیروی دریایی مهین اسلامی ایران در برقراری ثبات وامنیت در آب های نیلگون خلیج فارس و دریای عمان می باشد. این نیرو با یگان های شناور دریایی، تفنگداران و تکاوران، اسکادران های هواناو و هوادریا، واحدهای پروازی نیرو و با غواصان ورزیده و... هر نوع فعالیتی از سوی دشمن را در محدوده قانونی خود خنثی خواهد کرد.

ص:618

8آذر

8آذر

_ اولتیماتوم چهل و هشت ساعته دولت روس به ایران (1290ش)(1)

_ شهادت «سید عبدالحسین واحدی» مرد شماره دو فداییان اسلام توسط رژیم پهلوی (1335ش)(2)

1- در حالی که اوضاع مالی ایران پس از روی کار آمدن احمد شاه به شدت مختل بود، مجلس شورای ملی تصمیم گرفت تا از آمریکا، کارشناس امور اقتصادی و مالی استخدام نماید. در نتیجه، علی رغم مخالفت روس ها، مورگان شوستر به عنوان خزانه دار کل کشور استخدام شد. این امر به مذاق روس ها که گمرک را در اختیار داشتند خوش نیامد از این رو، برای اخراج شوستر و توجه به نظر روس ها، به مجلس شورای ملی اولتیماتوم دادند. پس از این اولتیماتوم، قوای روسیه به سمت تهران به راه افتادند. در اولتیماتوم دولت روس خواسته شده بود که دولت ایران موارد سه گانه زیر را بپذیرد: 1 _ اخراج مورگان شوستر آمریکایی، کارشناس مالی ایران 2 _ عدم استخدام هیچ فرد خارجی بدون اجازه دولت روس و انگلیس در ایران 3 _ پرداخت خسارت لشکرکشی روس به ایران از سوی دولت ایران. دولت ایران که خود را در برابر لشکریان روس ناتوان دید، به ناچار در برابر خشونت آنان تسلیم شد و به خدمت مستشاران آمریکایی پایان داد.
2- سید عبدالحسین واحدی از پیشگامان تاسیس جمعیت فدائیان اسلام بود و از آغاز مبارزه این جمعیت با دستگاه جور تا زمان شهادت به عنوان مرد شماره 2 این تشکّل شناخته می شد. او به همراه دیگر یاران فدائیان اسلام، مسیر تاریخ را در جهت منافع ملت مسلمان ایران تغییر داد. آنان پس از اعدام انقلابی سپهبد رزم آرا نخست وزیر رژیم پهلوی که قصد داشت جلوی تصویب ملی شدن صنعت نفت ایران را بگیرد، درصدد اعدام حسین علا که می خواست ایران را به عضویت پیمان استعماری سنتو در آورد، بودند. اما چون این عملیات ناکام ماند، سید عبدالحسین واحدی به همراه یکی دیگر از اعضای جمعیت، قصد داشتند تا در اولین فرصت، حسین علا را به مکافات عمل خود برسانند؛ ولی شناسایی شده و پس از

درگیری لفظی با تیمور بختیار رییس کل شهربانی کشور، توسط بختیار به شهادت رسید.

ص:619

_ لغو تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی در هیئت وزیران (1341 ش)(1)

_ آغاز عملیات بزرگ «طریق القدس» و آزاد سازی بُستان (1360 ش)(2)

1- در این روز هیئت وزیران در یک نشست طولانی، تصویب نامه انجمن های ایالتی و ولایتی مورخ 16 مهر 1341 را لغو کرد. این اقدام دولت در اثر فشاری بود که از طرف جامعه روحانیت و پی گیری حضرت امام خمینی ره وارد شد و دولت در مقابل حمله و فشار علما، ناچار سرتسلیم فرود آورد. هرچند دولت این نتیجه را اعلام کرد ولی حضرت امام خواهان اعلان رسمی در روزنامه ها شدند و این امر در دهم آذر آن سال عملی گردید.
2- عملیات بزرگ طریق القدس از تاریخ هشتم آذر 1360 با رمز یا حسین در منطقه بستان به وسعت 350 کیلومتر مربع، با هدف آزادسازی شهر بُستان، قطع ارتباط دشمن از شمال به جنوب، انهدام نیروهای دشمن و رسیدن به مرزهای بین المللی آغاز شد و تا 15 آذر به طول انجامید. نتایج عملیات بزرگ طریق القدس: تلفات نیروی انسانی دشمن: 546 نفر اسیر، 3500 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزاد شدن 650 کیلومتر مربع از جمله شهر بستان؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 180 دستگاه انهدامی و 170 دستگاه اغتنامی، خودرو: 200 دستگاه انهدامی و 250 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 12 فروند انهدامی، هلیکوپتر: 4 فروند انهدامی، دستگاه مهندسی: 150 دستگاه اغتنامی، توپ: 9 قبضه اغتنامی.

ص:620

_ ارتحال فقیه نامدار معاصر حضرت آیت اللّه العظمی «محمدعلی اراکی» (1373 ش)(1)

_ پیروزی تیم فوتبال ایران در برابر استرالیا و راه یابی ایران به جام جهانی 98 فرانسه پس از 20 سال (1376ش)

_ روز جهانی همبستگی با مردم فلسطین

9آذر

9آذر

_ تصویب تاسیس بانک ملی توسط مجلس شورای ملی (1285 ش)(2)

1- شیخ الفقهاء و المجتهدین حضرت آیت اللّه العظمی شیخ محمدعلی مصلحی اراکی در سال 1273ش 1312 ق در اراک به دنیا آمد. ایشان از یازده سالگی به طور جدی و به شوق فراگیری علوم اسلامی، نزد استادان برجسته عصر خود حاضر شد. این عالم برجسته از محضر علمای بزرگی همچون آیات عظام؛ سیدعبدالکریم حائری یزدی و محمدتقی خوانساری کسب فیض کرد و سپس خود به تدریس پرداخت. آیت اللّه اراکی در طی 35 سال تدریس، پیچیده ترین مباحث علمی را با گفتاری شیوا و بیانی رسا مطرح و آنها را به آسانی تفهیم می کرد. حضرات آیات محمدتقی ستوده، علی پناه اشتهاردی، جلال طاهرشمس گلپایگانی، محسن حرم پناهی، محمدعلی علوی گرگانی، سید محسن خرازی، علی کریمی جهرمی، رضا استادی، مرتضی مقتدایی، محمدتقی مصباح یزدی و ده ها عالم فرزانه دیگر از جمله تربیت یافتگان محفل درس آیت اللّه اراکی بودند. آیت اللّه اراکی همچنین در مراحل مختلف، از انقلاب اسلامی، حمایت و پشتیبانی می نمود و علاقه ای ویژه به حضرت امام خمینی داشت. از این عالم و فقیه برجسته، آثار بسیاری برجای مانده است که رساله فی الاجتهاد و التقلید و حاشیه بر عروه الوثقی از آن جمله اند. سرانجام این فقیه سترگ در هشتم آذر 1373ش برابر با 25 جمادی الثانی 1415 ق در یکصد سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی بسیار با شکوه، پیکر ایشان در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه(س) در جوار اساتیدش به خاک سپرده شد.

2- پس از استقرار مشروطیت، موضوع وام گیری ایران از روسیه وانگلیس باعث به هیجان آمدن احساسات عمومی و مخالفت قاطع نمایندگان مجلس اول با آن شد. از این رو طرح پیشنهاد تاسیس یک بانک ایرانی با سرمایه ایرانیان عنوان گردید و در تاریخ پنجم آذر 1285 ش نمایندگان مجلس، تاسیس یک بانک ملی را از دولت خواستار شدند تا بدین وسیله به دولت وام دهند. سپس طی چند جلسه بحث و بررسی درباره آن، تاسیس بانک ملی برای بی نیاز شدن از دریافت وام خارجی در نهم آذر آن سال از تصویب نمایندگان گذشت، این تصویب در بیستم آذر ماه به اطلاع عموم رسید و به بانک ملی اجازه داده شد که به معاملات زراعتی، رهن املاک، خرید و فروش برات های تجاری داخلی و خارجی و قرض و استقراض مبادرت ورزَد. همچنین قرار بر این شد که سرمایه ای معادل یکصد و پنجاه میلیون ریال به عنوان سرمایه اولیه به بانک ملی تعلق گیرد و حساب های دولتی که تا آن وقت در بانک شاهنشاهی وابسته به دولت انگلیس تمرکز داشت به بانک ملی انتقال یابد. کوشش هایی که برای تاسیس بانک ملی صورت گرفت و استقبال بی نظیری که مردم برای ایجاد این بانک کردند با مخالفت های بیگانگان مواجه گشت و تغییر ناگهانی وضع سیاسی ایران و انعقاد تقسیم ایران بین دولت های روس و انگلیس، طی قراردادی معروف به قرارداد 1907 همه این تلاش ها را ناکام گذاشت و بانک ملی در آن زمان به وجود نیامد. تاسیس بانک ملی هرچند با کارشکنی های بانک های خارجی و اقدامات محمدعلی شاه راه به جایی نبرد، اما جایگاه و اعتبار مجلس را در داخل و خارج برای همگان روشن ساخت. بانک ملی ایران در نهایت، 22 سال بعد، در هفدهم شهریور 1307 ش رسما افتتاح شد و شروع به کار نمود.

ص:621

_ صدور و انتشار اعلامیه سران سه کشور متفق در تهران (1322ش)(1)

1- یکی از وقایع مهم و با اهمیت دوران جنگ جهانی دوم در زمان نخست وزیری علی سهیلی، تشکیل کنفرانس عالی سران سه کشور متفق در تهران است که بی شک در سرنوشت جنگ جهانی دوم و سرنوشت سیاسی ایران بسیار مهم بود. در این کنفرانس که از روز ششم آذر 1322 ش با حضور استالین، چرچیل و روزولت، رهبران اتحاد جماهیر شوروی، انگلستان و آمریکا برگزار گردید، پیرامون پیروزی جنگ و کوتاه ساختن مدت جنگ تبادل نظر به وجود آمد و تصمیماتی اتخاذ گردید و در روز نهم آذر اعلامیه مشترکی درباره ایران منتشر کردند. در این اعلامیه، ضمن احترام به استقلال ارضی ایران، موافقت شد که هر نوع مسائل اقتصادی که در پایان جنگ، گریبانگیر ایران شود، از طرف کنفرانس ها یا مجامع بین المللی مورد توجه قرار گرفته و حل شود. ولی علی رغم این که طی این کنفرانس موافقت شد تا نیروهای متفق بلافاصله پس از پایان جنگ، خاک ایران را تخلیه کنند، با این حال، این نیروها به ویژه قوای روس، تا مدت ها پس از جنگ، از تخلیه ایران امتناع می کردند تا این که پس از شکایت ایران به مجامع جهانی، نیروهای خود را از ایران خارج ساختند.

_ برقراری مجدد حاکمیت ایران بر جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و کوچک (1350 ش)(1)

_ برگزاری مراسم چهلم شهادت آیت اللّه «سیدمصطفی خمینی» (1356ش)(2)

1- جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک تا سال 1283 ش 1904 م که برای نخستین بار ناوهای جنگی انگلستان در ساحل آنها پهلو گرفته بود، جزیی از خاک ایران و تحت اداره بندرلنگه از توابع استان فارس بودند. در این سال، انگلستان این جزایر را به اشغال خود درآورد و ضمن پایین کشیدن پرچم ایران، مأمورین گمرک ایران را از آنجا اخراج نمود که این عمل شدیدا مورد اعتراض دولت وقت ایران قرار گرفت. یک سال بعد، دولت انگلستان به علت ضعف حکومت مرکزی، با یک اقدام موذیانه، پرچم امیرنشین شارجه را بر فراز جزایر مزبور به اهتزاز درآورد. در طول اشغال شصت و چهار ساله این جزایر از سال 1283 تا 1347 ش دولت ایران حتی در بدترین شرایط سیاسی از اعتراض به اشغال آنها خودداری نکرد. پس از جنگ جهانی دوم که قدرت انگلیسی ها در خلیج فارس کاهش یافت، دولت انگلستان مراقبت از سه جزیره مزبور، را به شیخ نشین شارجه واگذار کردند و ساکنان جزایر، تابعیت شارجه گرفتند. در سال 1350 ش دولت ایران به دنبال واگذاری بحرین و به رسمیت شناختن استقلال آن و صرف نظر کردن از حاکمیت خود در آن جزیره نفت خیز، درصدد برآمد به نحوی، حیثیت از دست رفته خود را جبران کند. از این رو، نیروی دریایی ایران، به یکباره در جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و تنب کوچک که از قدیم الایام متعلق به ایران بود مستقر شدند و با سر و صدا، آن را توفیق بزرگ جنگی قلمداد نمودند. این عمل با اعتراض شیخ نشین های امارت متحده عربی مواجه گردید و آنان مدعی مالکیت جزایر شدند. هم چنین به دنبال این ماجرا، دولت وقت عراق روابط خود را با ایران قطع نمود و پارلمان کویت، قطع رابطه با ایران را مورد بررسی قرار داد. در بسیاری از کشورها علیه ایران تظاهراتی صورت گرفت و عراق به اخراج و آزار ایرانیان مقیم در آن کشور شدت بخشید. سرانجام بابت مالکیت یا تصرف غیرقانونی شیخ نشین شارجه، دولت ایران مبلغ قابل ملاحظه ای به شیوخ پرداخت نمود و اوضاع تا حدودی به آرامش گرایید.

2- شهادت مشکوک فرزند بزرگ امام، حاج آقا سیدمصطفی خمینی در اول آبان 1356ش در نجف اشرف، موجی از تاثر توام با خشم را در میان اقشار مختلف ملت ایران به وجود آورد و بیشتر مردم، رژیم را متهم به توطئه در این فاجعه نمودند. این شهادت، نهضت اسلامی پانزده ساله ایران را جان تازه ای بخشید به گونه ای که یکباره فراگیرشده و به شکل انقلابی طوفان زا و کاخ برانداز درآمد. در این حادثه که در تعبیر امام خمینی ره به عنوان لطف خفیّ الهی آمده بود، گرچه در آن زمان، ضربه جانگدازی بر پیکر نهضت اسلامی بود ولی نخستین جرقه ای محسوب می شد که شعله های انقلاب اسلامی را روشن کرد و راه را برای افشای هرچه بیشتر ماهیت ضداسلامی و ضد مردمی رژیم و حامیش، آمریکا، باز نمود. در پی شهادت سیدمصطفی خمینی، در گوشه و کنار کشور مجالس بزرگداشتی برای ایشان برپا گردید و مجلسی که در مسجد اعظم قم به همین مناسبت برگزار شد، به نوبه خود در شکست سد استبداد و اختناق و بسیج خشم مردم و بهره گیری بیشتر از جوّ آزادی های نسبی، نقش بسیار موثری داشت و از آن زمان، زبان ها بازتر و لحن ها تندتر و مبارزات تشدید گردید. رژیم شاه به تصور اینکه فقدان این شخصیت بزرگ که امید آینده انقلاب اسلامی بود، رهبر انقلاب اسلامی را دچار شکست روحی و نهایتا آسیب پذیر می سازد. ناگهان در برابر صلابت امام که در کمال آرامش، بدون آنکه خم به ابرو بیاورد از کنار آن گذشت، دچار سرگیجه شد و با درماندگی دچار اشتباه بزرگ دیگری شد که سرآغاز انقلاب اسلامی در 19 دی 1356 محسوب می گردد.

ص:623

_ انجام عملیات محدود «کانی سخت» در منطقه مهران توسط سپاه (1360 ش)

_ وفات استاد «عبدالباسط محمدعبدالصمد» قاری شهیر قرآن (1367ش) (1)

1- استاد عبدالباسط محمد عبدالصمد از استادان برجسته قرائت و ترتیل قرآن مجید در سال 1308 ش 1348 ق در روستای ارمنت در هفتصد کیلومتری جنوب قاهره به دنیا آمد. وی از کودکی به فراگیری قرآن روی آورد و با اشتیاق تمام، کل قرآن را از حفظ نمود. استاد عبدالباسط از 19 سالگی به قرائت در پایتخت مصر، رادیو دولتی این کشور و مناطق دیگر پرداخت و به کشورهای زیادی سفر کرد. استاد عبدالباسط همچنین رتبه های مهمی در مسابقات بین المللی قرآن مجید در کشورهای اسلامی کسب نموده است. از این استاد برجسته قرآن، تلاوت های زیبا و دلنشین زیادی از قرآن بر جای مانده است. استاد عبدالباسط محمد عبدالصمد سرانجام در نهم آذر 1367ش در 69 سالگی دار فانی را وداع گفت.

ص:624

_ روز بزرگداشت «شیخ مفید»(1)

1- تاریخ شیعه، سرشار از افتخارات بسیار و تحولات چشمگیر است؛ تحولاتی که به دست عالمان متعهد و فرزانگان اندیشمند پدید آمده است. در این میان به سده چهارم هجری برمی خوریم که فتح الفتوح تاریخ شیعی است. روزگاری که مردی بزرگ و اندیشمندی سترگ «دایره المعارفی جامع» از معارف اسلامی تدوین کرد که نزدیک به پنجاه سال، پرچمدار عرصه های علمی، فکری و فرهنگی مسلمین گردید. سرانجام کار به جایی رسید که دوست و دشمن زبان به تمجید او گشودند و قلم به تعریف او برگرفتند و او را «مفید» لقب دادند. محمدبن محمد بن نعمان معروف به شیخ مفید در یازدهم ذیقعده سال 336 ق در بغداد به دنیا آمد. از آنجا که پدر محمد شخصی پارسا و مذهبی بود و به تعلیم و تربیت اشتغال داشت، شیخ مفید در ابتدا به ابن المعلّم ملقّب گردید. او از کودکی به فراگیری علوم اسلامی روی آورد و هوش و استعداد سرشاری از خود نشان داد به طوری که قبل از دوازده سالگی از برخی محدّثان، روایت اخذ کرده و از استاد خویش، شیخ صدوق، در قبل از بیست سالگی حدیث شنیده است. شیخ مفید همچنین از محضر درس استادان بزرگ عصر از جمله: علی بن عیسی رمّانی، جعفر بن محمد بن قولِوِیه و محمد بن عمران مرزبانی بهره برد و به مقام والایی در فقه، کلام و ادب دست یافت. جاذبه فوق العاده و پشتکار فراوان شیخ مفید، موجب گرایش فاضلان بسیاری به حوزه درس وی گردید و باعث تالیف آثار گران بها و ارزشمند شد. شیخ مفید از یک سو، گروه بی شماری از دانشمندان مذاهب مختلف را تربیت نمود و مشعل های فروزانی چون سید مرتضی، سید رضی، شیخ طوسی و نجاشی و ده ها نفر را تحویل حوزه های علمی ودینی داد و از سوی دیگر قلم به دست گرفت و با این سلاح برق آسا و ژرف، تحولی بهنگام، ایجاد کرد. تالیفات شیخ مفید را تا دویست کتاب گفته اند که شرح عقاید صدوق، المُقَنَّعَه، الاعلام، امالی، ارشاد و ده ها اثر گرانبها از آن جمله اند. شیخ مفید از جمله کسانی است که مورد اعتماد خاص حضرت ولی عصرعج بوده و نامه هایی از جانب امام مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف برای شیخ ارسال شده است. بینش افروزی و دانش آفرینی وی به همراه آگاهی از اوضاع دشمنان و اطلاع از جهان اطراف باعث شد که او را سلسله جنبان نهضت فکری و علمی در قرن چهارم هجری کرد تا جایی که

در صحیفه های سبز مهدویعج از جانب حضرت ولی عصر، برادر گرامی و استوار خوانده شد. سرانجام، شیخ مفید این رادمرد علم و عمل و اسوه تقوا و فضیلت در سوم ماه رمضان سال 413 ق در 77 سالگی به دیدار معبود شتافت و پس از اقامه نماز توسط سیدمرتضی، در حرم امام موسی کاظم(ع) در کاظمین به خاک سپرده شد.

ص:625

10آذر

10آذر

_ لغو قرارداد دارسی مربوط به نفت جنوب توسط ایران (1311 ش)(1)

_ شهادت عالم نستوه و مجاهد آیت اللّه «سید حسن مدرس» به دستور «رضاخان» (1316ش)(2)

1- در سال 1280 ش 1901 م ویلیام دارسی، سرمایه دار انگلیسی، موفق به کسب امتیاز بهره برداری و لوله کشی نفت و قیر در سراسر ایران، به غیر از شمال و شرق کشور، به مدت شصت سال گردید. صاحب امتیاز، در تمام مدت قرارداد، از پرداخت مالیات، عوارض و حقوق گمرکی برای کلیه اراضی، ماشین آلات و وسایل و مواد لازمی که وارد کشور می کرد معاف شده بود. فعالیت های دارسی سرانجام پس از هفت سال منجر به دسترسی به چاه نفت عظیم مسجد سلیمان گردید و سود فراوانی نصیب صاحب امتیاز شد. پس از گذشت بیش از سی سال از انعقاد قرارداد، دولت ایران که مکرّرا این امتیاز هنگفت را به ضرر مصالح منافع ایران اعلام کرده بود، آن را لغو کرد و خشم شرکت دارسی را برانگیخت. پس از لغو قرارداد دارسی، انگلستان شکایتی علیه ایران به جامعه ملل ارسال کرد و پس از منازعات بسیار، سرانجام قرارداد 1933 به جای دارسی به امضا رسید. این قرارداد هرچند به وسعت دارسی نبود ولی به نظر اکثر کارشناسان، دارای معایبی به مراتب بیش از محاسن بود. معایب قرارداد 1933، اختلافاتی را بین ایران و شرکت نفت انگلیس به وجود آورد که در نهایت منجر به تنظیم قرارداد الحاقی گس _ گلشائیان گردید. انگلستان تا سال ها بعد نیز بر نفت ایران خیمه زده بود تا این که با تصویب ملی شدن صنعت نفت، در 29 اسفند 1329، دست این استعمار پیر از این منبع خدادادی کوتاه شد.
2- آیت اللّه سیدحسن مدرس در حدود سال 1249 ش در قریه «سرابه کچو» از توابع زواره اردستان در استان اصفهان دیده به جهان گشود. سیدحسن در 14 سالگی به اصفهان عزیمت کرد و ده سال تمام در آنجا به بحث و تحقیق پرداخت. وی در سال 1272ش به نجف اشرف هجرت نمود و به مدت هفت سال از محضر حضرات آیات علامه سیدمحمدکاظم یزدی،

آخوند خراسانی و نیز میرزای بزرگ شیرازی استفاده نمود و به درجات بالای علمی دست یافت. سید حسن پس از اخذ اجازه اجتهاد، به اصفهان باز گشت و به تدریس فقه و اصول مشغول گردید. وی همزمان با اوج گیری نهضت مشروطه در ایران، وارد صحنه سیاست شد و از طرف علما و مراجع شیعه به عنوان مجتهد طراز اول کشور برای نظارت بر قوانین مجلس شورای ملی انتخاب گردید. مدرس در سال 1290 ش، امور رسیدگی به مدرسه عالی سپهسالار شهید مطهری را به عهده گرفت و مشغول تدریس در این مدرسه گردید. در دوره های بعد، مبارزات مدرس، شکل دیگری به خود گرفت و او بارها با در نظر گرفتن منافع ملت با صاحبان قدرت، مخالفت ورزید که تحصن درحرم حضرت عبدالعظیم(ع) در اعتراض به دولت صمصام السلطنه بختیاری، مخالفت با قرارداد استعماری 1919م وثوق الدوله، اعتراض به کودتای انگلیسی رضاخان و نیز جمهوریت رضاخانی از آن جمله اند. با به قدرت رسیدن رضاخان، سیدحسن مدرس به عنوان دشمن شماره یک وی در مجلس، نسبت به زورمداری ها و قدرت ورزی های رضاخان مطرح شد و بر اثر سوء تدبیر سردار سپه، طرح استیضاح رضاخان را به تصویب رساند. در این میان رضاخان مترصد فرصتی بود که بتواند این روحانی آگاه و عالم را از سر راه خود بردارد. رضاخان پس از به دست گرفتن سلطنت و پس از آن که نقشه ترور مدرس را ناکام دید، او را در شانزدهم مهر 1307 دستگیر و به خواف و پس از مدتی به کاشمر از توابع خراسان تبعید نمود و پس از ده سال تبعید، ماموران شاه، وی را مسموم و سپس در دهم آذر 1316ش در 67 سالگی، در حال نماز خفه کردند. قیام مدرس، نخستین جرقه نهضت ضداستبدادی و آخرین آن نبود. مدرس، مظهر مقاومت ملت و آن عده از نمایندگان مردم بود که به رمز توطئه و عمق فاجعه پی برده و معتقد به چاره کار قبل از وقوع حادثه بودند. قیام و مقاومت نستوه و حماسه آفرین مدرس در آن شرایط و جو اختناق و ارعاب، گرچه در لابلای حوادث مشروطیت به عنوان یک جریان فرعی مطرح شده است، ولی در مطالعه تاریخ نهضت های اسلامی، عنوان و جایگاه مستقل و درخشانی دارد. اندیشه های سیاسی مدرس را نه به عنوان یک اعتراض تاریخی بر یک جریان انحرافی، بلکه به صورت یک جریان و نهضت در ارائه تفکر درست و مایه دار سیاسی و انقلابی اسلام، و تجدید حیات سیاسی، باید تلقی نمود.

ص:626

_ اعلام لغو مصوبه انجمن های ایالتی و ولایتی در روزنامه ها به درخواست امام خمینی رحمه الله

ص:627

(1341ش)(1)

_ اعلامیه حوزه علمیه قم درباره چگونگی واکنش دولت در برابر اعتراضات مردمی (1356ش)(2)

1- با اعلام تصویب لایحه انجمن ایالتی و ولایتی، علما و مراجع که پی به ماهیت اصلی این طرح برده بودند، دست به افشای آن زدند. حضرت امام خمینی ره نیز با تعطیل درس های خود، خواستار لغو این مصوبه شدند. سرانجام علما تهدید کردند که اگر دولت، تصویب نامه جدید را لغو نکند، مردم اقدامات شدیدتری خواهند کرد. به دنبال این تهدید، هیئت دولت در یک نشست طولانی، تصویب نامه مورخ 16 مهرماه 1341، مبنی بر حذف قسم به قرآن برای نمایندگان، حذف قید اسلام برای انتخاب شوندگان و حق رای برای بانوان در انجمن های ایالتی و ولایتی را لغو کرد. پس از جلسه دولت، نتیجه آن در هشتم آذرماه به اطلاع علما رسید. این اقدام که در اثر فشار علما به دولت بود، موجی از خوشحالی را در میان مردم به وجود آورد، اما حضرت امام، اطلاع رسانی خصوصی را کافی ندانسته، خواستار اعلام همگانی آن توسط رسانه های گروهی شدند. سرانجام با فشار پی گیر روحانیت، دولت، تسلیم شد و لغو این مصوبه را در 10 آذرماه 1341ش در روزنامه ها اعلام کرد. این حرکت توانست اولین پیروزی نهضت نوپای اسلامی را به دنبال آوَرَد و جامعه را به سمت طاغوت ستیزی سوق دهد. دستاورد نخستین گام قیام و مبارزه امام با رژیم شاه را می توان در چند مورد مطرح کرد. گسترش بیداری و آگاهی در میان قشرهای وسیعی از مردم مسلمان در زمینه مسائل سیاسی کشور؛ افشاگری و نمایاندن ماهیت رژیم ضداسلامی شاه؛ توجه دادن مردم به خطرهای ناشی از وابستگی رژیم به قدرت های جهانخوار؛ هشدار در زمینه خطر پنهانی صهیونیسم؛ ایجاد امید به پیروزی و شکستن افسانه قدرت شاه و ساواک؛ کشانیدن مردم به صحنه سیاسی کشور و حضور توأم با هشیاری مردم در مسائل جاری و از بین بردن حالت بی تفاوتی نسبت به مسائل سرنوشت ساز؛ و ایجاد وحدت کلمه در بین مردم.
2- به مناسبت فرا رسیدن چهلمین روز شهادت آیت اللّه سید مصطفی خمینی فرزند بزرگوار حضرت امام، تظاهراتی از طرف دانشجویان در داخل و خارج از کشور در اعتراض به رژیم برپا شد. در پی این وقایع، از سوی حوزه علمیه قم اعلامیه ای منتشر گردید که در آن ضمن تصریح

حمایت حرکت های دانشجویی از نهضت اسلامی مردم به رهبری امام خمینی ره، از وحشی گری دستگاه حاکم به شدت انتقاد شده بود. در بخشی از این اعلامیه آمده بود: «تظاهرات اخیر و چشمگیر دانشجویان در آمریکا و اروپا و همزمان با آن، تظاهرات دانشجویان دانشگاه ها و عموم ملت ایران در سراسر کشور و به ویژه بزرگ ترین رفراندوم ضدحکومت با شرکت روحانیون، دانشجویان و عموم طبقات مختلف مردم در روز شهادت عالم مجاهد، حضرت آیت اللّه مصطفی خمینی، نمودار جنبش عظیم ملت و بیداری عموم و تنفر مردم نسبت به دستگاه خیانتکار و جبار حکومت ایران است.

_ برگزاری شیوه جدید مبارزه و تظاهرات توسط مردم انقلابی ایران (1357 ش)(1)

_ سرکوب تظاهرات شبانه مردم تهران و کشته و مجروح شدن بیش از هزار نفر (1357 ش)

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «میرزاجواد سلطان القُرّائی تبریزی» (1376 ش)(2)

1- تظاهرات مردم مسلمان ایران بر ضد رژیم سفاک پهلوی، از دهم آذرماه 1357ش شکل تازه ای یافت. همزمان با اولین شب محرم سال 1399 ق، مردم انقلابی ایران در حرکتی کاملاً ابتکاری، برفراز بام های خانه های خود رفتند و ماه محرم را با سردادن تکبیر و شعارهای انقلابی آغاز کردند. این اقدام بی مانند مردم مسلمان ایران در زمانی که نهضت اسلامی بر ضد رژیم شاه گسترش یافته و رژیم نیز برای عزاداری مردم در محرم محدودیت هایی وضع کرده بود، از اهمیتی ویژه و تأثیری فوق العاده برخوردار بود. این تظاهرات که تاکنون در هیچ کشور اسلامی سابقه نداشت، آن چنان در مردم اثر گذاشت که از فردای آن روز، شتاب انقلاب چندین برابر شد. در همان شب عده ای از مردم تهران که برای عزاداری در مساجد اجتماع نموده بودند در اثر بانگ اللّه اکبر به خیابان ریختند و بین نظامیان و مردم درگیری شدیدی روی داد که به شهات عده ای از مردم انجامید.
2- آیت اللّه میرزا جواد سلطان القُرّائی تبریزی در سال 1280 ش 1319 قدر خاندانی با پیشینه چهار صد ساله در علم و فقاهت در تبریز به دنیا آمد. وی پس از فراگیری دروس مقدماتی و سطوح، در محضر درس خارج آیات عظام میرزا صادق آقا تبریزی و سید ابوالحسن انگجی حاضر شد و به دلیل هوش سرشار و حافظه قوی و پشتکار فراوان، در حدود 25 سالگی به اجتهاد دست یافت. آیت اللّه سلطان القرائی در ادامه تحقیق، تتبع و مطالعات خویش، رهسپار عتبات عالیات، مکه، مدینه، بیروت، دمشق و استامبول شد و علاوه بر استنساخ کتاب های خطی و چاپی، مجموعه های فراوانی را نگاشت. ایشان علاوه بر آگاهی کامل از علوم فقه، اصول، ادب فارسی و عربی، حدیث و رجال، در تاریخ، جغرافیا، هیئت و نجوم و ریاضی نیز متبحر بود. ایشان همچنین به مدت بیش از نیم قرن، نماز جمعه را در

یکی ازمساجد تبریز اقامه می کرد. حاشیه بر عروه الوثقی، کتاب الطهاره و دیوان اشعار از جمله آثار ایشان می باشند. آن فقیه والامقام سرانجام پس از عمری کوشش در جهت اعلای کلمه توحید و تعظیم شعائر الهی در دهم آذر 1376 ش برابر با آخر رجب 1418 ق در 96 سالگی چشم از جهان فرو بست و به موالیان طاهرینش پیوست.

ص:629

_ روز مجلس شورای اسلامی(1)

11آذر

11آذر

_ شهادت «میرزا کوچک خان جنگلی» رهبر قیام مردمی جنگل (1300ش) (2)

1- بر اساس مصوبه مجلس شورای اسلامی در سال 1372 ش، دهم آذرماه، سالروز شهادت مجاهد نستوه و اسوه بزرگ حق مداری و ظلم ستیزی، آیت اللّه سید حسن مدرس، به عنوان روز مجلس نام گذاری شده است. انگیزه های اصلی این نامگذاری، حضور و مبارزات خستگی ناپذیر شهید مدرس در سنگر مجلس شورای ملی، علیه استبداد و استعمار و نقش خاص و ویژه مجلس شورای اسلامی در پاسداری و صیانت از راه پاک آن شهید والامقام و همه شهدای راه خدا می باشد. اگر اندیشه ها و شیوه انقلابی مدرس از شرایط و مقتضیات زمانش جدا شود، می تواند برای انقلاب اسلامی در هر زمان و شرایطی، دست مایه ای غنی و رهنمودی راهگشا باشد. به همین دلیل است که با وجود طرح افکار سیاسی نو در نهضت و انقلاب اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی ره و عمق مبانی اسلامیِ اهداف و اصولِ این انقلاب، هنوز تازگی، اصالت و صلابت اندیشه های مدرس به چشم می خورد و با نمود چشمگیر شخصیت رهبری انقلاب اسلامی، همچنان شخصیت مدرس، چشم ها و دل های شیفتگانِ اندیشه های انقلابی اسلام را پر کرده است.
2- میرزا یونس معروف به میرزاکوچک خان در سال 1259 ش برابر با 1298 ق در شهر رشت چشم به جهان گشود و بیشتر تحصیلات خود را در شهرهای رشت و تهران گذراند. میرزا در 1286 ش در گیلان به صفوف آزادی خواهان پیوست و برای سرکوبی محمدعلی شاه قاجار، روانه تهران شد. میرزا کوچک خان بعدها نهضت جنگل را پایه گذاری نمود و در اواخر سال 1294 ش، همزمان با جنگ جهانی اول، چون اوضاع ایران را پریشان و آن را در اشغال بیگانگان می دید، با گرایش به اندیشه اتحاد جوامع اسلامی، کمیته ای به نام «اتحاد اسلام» را در حوالی تالش تشکیل داد. در سال 1919 م قراردادی میان ایران و انگلیس امضا شد که در صورت

اجرا، نفوذ بیشتر انگلیسی ها را در ایران به دنبال داشت. انعقاد این قرارداد، زمینه حرکت های مخالف دخالت بیگانگان در ایران، از جمله نهضت جنگل را فراهم ساخت. در نهایت قیام مسلحانه میرزا کوچک خان با تعداد اندک یاران با وفایش که مجذوب اندیشه های انقلابی و معنوی وی شده بودند در گیلان آغاز گردید و در اندک مدت، از حمایت بی دریغ مردم آن سامان برخوردار شد. در این حال، قزاق های روسی و نیروهای انگلیسی و قوای دولتی، هر کدام جداگانه و یا متفقا برای سرکوبی این حرکت، با گروه های چریکی جنگل درگیر شدند و این نشان می داد که افکار و آرمان های سردار جنگل با منافع و مقاصد هیچ کدام وفق نمی داد. اگرچه میرزا در ابتدا پیروزی های چشمگیری به دست آورد، اما پس از چند درگیری با قوای دولتی، بر اثر توطئه های روسیه و انگلیس و بروز تفرقه میان اعضای اصلی نهضت، نیروهای میرزا پراکنده شدند. میرزا هم که به منظور گردآوری نیرو از زادگاهش خارج شده بود، در اثر برف و سرمای شدید در جنگل های شمال ایران توان خود را از دست داد. مزدوران رضاخان که در تعقیب او بودند، وی را نیمه جان یافتند و در نهایت یکی از یاران خائن جنگلی، سر میرزا را به نشانه پایان قیام جنگل برای رضاخان به ارمغان بُرد. میرزا کوچک خان جنگلی، سخت به اتحاد جهان اسلام عشق می ورزید و در راه آن تلاش می کرد. او بارها در برابر مردم گیلان، هدف از نهضت خود را احیای قوانین اسلام معرفی نمود و متذکر شد که میرزا کوچک هرگز اسلحه را از خود دور نخواهد کرد مگر وقتی که مطمئن باشد افراد ایرانی از تطاول متجاوزان بیگانه و ستمکاران داخلی، در امان بوده و از رفاه برخوردار شوند. تاخت و تازهای خارجی در صحنه سیاست و اقتصاد کشور و سیاست بازی عناصر منافق، وضع آشفته کشور و بی کفایتی دولتمردان، انگیزه هایی بود که این روحانی جوان و دلسوخته را به میدان سیاست و سپس صحنه کارزار کشاند تا این که در این راه به شهادت رسید. پس از شهادت میرزا، تلاش های چند تنِ دیگر از یارانش برای زنده نگه داشتن نهضت جنگل راه به جایی نبرد و اینِ جنبش پایان پذیرفت.

ص:630

_ درخواست امام خمینی رحمه الله از سربازان برای فرار از پادگان ها (1357 ش)(1)

_ همه پرسی قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (1358 ش)(2)

_ انتخاب هفت تن از فقهای عظام به عنوان مرجع تقلید توسط جامعه مدرسین (1373ش)(3)

1- در حالی که با آغاز محرم، مبارزه مردم علیه دستگاه جور پهلوی، به اوج خود نزدیک می شد و رژیم در حال فروپاشی طاغوت، برای نگاه داشتن خود، دست به هر کاری می زد، حضرت امام خمینی ره با صدور پیامی عنوان کردند: «اخبار طاقت فرسای ایران عزیز تا این ساعت که یک روز از محرم نگذشته است، روح و جان اینجانب را معذب نموده است. من، آنان را که با سکوت و احیانا با اعمال خود از شاهِ خیانتکار پشتیبانی می کنند نصیحت می کنم که به ملت مظلوم که برای اسلام خون می دهند و فداکاری می کنند، بپیوندند. من از سربازان سراسر کشور خواستارم که از سربازخانه ها فرار کنند. این وظیفه ای است شرعی که در خدمت ستمکار نباید بود. اعتصاب بزرگ خود را هرچه بیشتر ادامه دهید و دستگاهِ این خائنین یاغی را فلج کنید». این پیام امام با استقبال وسیع سربازان و نیروهای مسلح قرار گرفت و نیروهای متدین ارتش و قوای انتظامی که حاضر به رویارویی با مردم نبودند، از پادگان ها فرار کردند. این عمل باعث پیوستن نیروهای مذهبی ارتش به مردم شد و حرکت انقلاب را شتاب بیشتری داد.
2- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به منظور اجرای احکام و قوانین الهی، طی انتخاباتی، مجلس خبرگان قانون اساسی تشکیل و به تدوین قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پرداخت. این قانون در 24 آبان 58 به تصویب اکثریت نمایندگان مجلس خبرگان رسید و سرانجام در همه پرسی که طی روزهای دهم و یازدهم آذر ماه 1358 انجام گرفت، مردم مسلمان ایران با 5/99 درصد، رای قاطع و موافق خود را درباره قانون اساسی دادند. حضرت امام خمینی ره پس از تنفیذ قانون اساسی فرمودند: قانون اساسی، یکی از ثمرات عظیم، بلکه بزرگ ترین ثمره جمهوری اسلامی است.

3- پس از ارتحال حضرت آیت اللّه العظمی اراکی، به علت عدم وجود مرجع جامع الشرایط علی الاطلاق، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم در جلسه خود، تعداد هفت نفر از علمای جایزالتقلید و مرجع علی التعیین را معرفی نمودند که عبارتند از حضرات آیات عظام: سیدعلی حسینی خامنه ای مقام معظم رهبری، محمد فاضل لنکرانی، محمدتقی بهجت فومنی، حسین وحید خراسانی، ناصر مکارم شیرازی، میرزا جواد تبریزی و سیدموسی شبیری زنجانی. (حَفَظَهُمُ اللّه تعالی اَجمَعین).

ص:632

12آذر

12آذر

_ تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پس از انتخابات سراسری (1358ش)(1)

_ اعزام سپاه یکصد هزار نفری محمدرسول اللّه به جبهه های جنگ حق علیه باطل (1365 ش)(2)

1- پس از استقرار نظام جمهوری اسلامی ایران، به منظور فراهم آمدن زمینه های عَمَلی مناسب برای حاکمیت اسلام در تمامی شئون مملکت، لازم بود قانون اساسی، که مبیّن بنیادهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی جامعه ایران باشد، بر اساس اصول اسلامی، به وجود آید. این مجلس با عضویت تعداد زیادی از اسلام شناسان و فقهای بزرگ و با کوشش های مستمر و شبانه روزی شهیدان گرانقدری همچون آیت اللّه بهشتی و شهدای محراب و تاکید امام خمینی ره مبنی بر اینکه قوانین مصوبه در آن مجلس «باید صددرصد اسلامی باشد» در مدتی کمتر از چهار ماه توانست قانون اساسی را تنظیم نماید. پس از آن، قانون اساسی، جهت همه پرسی به ملت ارایه شد و طی روزهای دهم و یازدهم آذر 1358، انتخابات صورت گرفت. ملت مسلمان ایران با دادن 5/99 درصد رأی موافق خود، قانون اساسی جمهوری اسلامی را مورد تصویب نهایی قرار دادند و پس از آن، حضرت امام، حاشیه قانون اساسی را جهت اجرا، تنفیذ کردند. قانون اساسی که جهت گیری اصلی نظام جمهوری اسلامی ایران را بر مبنای تعالیم و ارزش های اسلام، عدالت اجتماعی و رعایت حقوق انسان ها تعیین کرده است، دارای 12 فصل و 175 اصل بود که پس از بازنگری آن در سال 1368 به 14 فصل و 177 اصل افزایش یافت.
2- در این روز، در حالی که بیش از شش سال از آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران می گذشت، ده ها هزار بسیجی داوطلب از سراسر کشور در قالب بیش از دویست گردان با نام سپاه یکصد هزار نفری محمدص عازم جبهه های نور علیه ظلمت شدند. حضور این خیل عظیم مشتاقان جهاد و شهادت در صحنه های نبرد، بار دیگر قدرت الهی

ملت ایران را به نمایش گذاشت و این حرکت حماسی بی سابقه، وحشتی متزلزل کننده در دل دشمنان اسلام انداخت. با اعزام بزرگ یکصد هزار نفری سپاه حضرت محمدص، و نیز گروه کثیری از نیروهای آموزش دیده و اعزام مجدد در گردان های منظم، جهت حضور در جبهه ها، شور و شوقی مقدس ایران اسلامی را فراگرفت.

_ آزمایش موفق موشک بالستیک ساخت جمهوری اسلامی ایران در جریان جنگ(1366 ش)(1)

_ روز جهانی معلولین (برابر با سوم دسامبر)(2)

1- در حالی که جمهوری اسلامی ایران در جنگی نابرابر با ابرقدرت های دنیا، در حال دفاع از کیان اسلامی بود و دامنه تحریم ها علیه ایران رو به افزایش می گذاشت، یکی از انواع موشک های زمین به زمین بالستیک، مراحل آزمایشی خود را با موفقیت به پایان رساند و نخستین تولیدات آن در جنگ تحمیلی مورد استفاده قرار گرفت. ایران اسلامی با موفقیت در این آزمایش، در واقع به مرحله جدیدی از توان رزمی برای حفظ کشور قدم گذاشت که در سال های پس از جنگ با کمک کارشناسان توانمند داخلی به سرعت رشد و ارتقا یافت. کوشش در خودکفایی ایران در این مرحله، تلاشی موفق برای تضمین مرزهای جغرافیایی کشور بود که از طریق ایجاد رعب در قلب دشمنان اسلام و به عنوان یک تهدید بالقوه و بازدارنده برای هر متجاوزی که حتی فکر زورآزمایی با نظام اسلامی را در سر داشته باشد، عمل می کند. تلاش گسترده جمهوری اسلامی ایران در صنایع تسلیحاتی در ساخت برخی انواع هواپیماها، موشک ها و گلوله ها و حتی زیردریایی، به نتایج درخشان و عظیمی رسیده است. البته تمام تلاش جمهوری اسلامی ایران در صنایع نظامی، زمینه ای دفاعی و بازدارندگی دارد و بارها بر تدافعی بودن تلاش های خود تصریح کرده است.
2- به منظور بهبود موقعیت و ارتقای جایگاه افراد معلول در جوامع بشری، در سی و هفتمین اجلاس مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال 1362 ش برابر با 1983 م، روز سوم دسامبر مطابق با دوازدهم آذرماه، از سوی سازمان ملل به عنوان روز جهانی معلولان نام گرفت. طبق آمار سازمان ملل، بیش از نیم میلیارد نفر از مردم جهان به دلیل ابتلا به نارسایی های جسمی، ذهنی یا حسی، معلول به شمار می آیند. افراد معلول، یک دهم جمعیت بسیاری از کشورها را تشکیل می دهند. تخمین زده می شود که هشتاد درصد از معلولان، در کشورهای درحال توسعه زندگی می کنند، زیرا اغلب معلولیت ها ناشی از سوء تغذیه، فقر، عدم مراقبت های بهداشتی و آموزشی و دیگر عواملی است که نتیجه توسعه نیافتگی است. می توان بسیاری از معلولیت ها را از طریق مراقبت های اولیه بهداشتی نظیر واکسیناسیون، تغذیه مناسب و همچنین مراقبت های حرفه ای از قبیل

توانبخشی طبی، گفتار درمانی و... از بین برد. امروزه باید خود معلولین نیز در طراحی و اجرای برنامه های توانبخشی خود سهیم باشند. با این روش، افراد با معلویت های شدید نیز قادر خواهند بود استقلال زیادی داشته باشند.

ص:634

13آذر

13آذر

_ مهاجرت علمای ایرانی مقیم عراق به ایران در پی اولتیماتوم روسیه به دولت ایران (1290ش)(1)

_ تشکیل اولین کنفرانس اسلامی فلسطین در تهران (1369ش)(2)

1- مجلس شورای ملی در سال 1289 ش تصویب کرد که ایران برای اصلاح امور اقتصادی خود، مستشار مالی از آمریکا استخدام کند. در پی آن مورگان شوستر آمریکایی به مدت سه سال به عنوان خزانه داری کل کشور منصوب شد. این عمل با مخالفت شدید روسیه تزار مواجه گردید و پس از بهانه های بسیار، به ایران هشدار داد که اگر شوستر ازایران اخراج نشود، به ایران لشکرکشی خواهد کرد. هنگامی که مجلس در برابر این اولتیماتوم مقاومت کرد، دولت روس، شمال ایران را اشغال کرد و تا قزوین پیش رفت. زمانی که روحانیون ایرانی مقیم عتبات عالیات مقدسه عراق از جریان اولتیماتوم روسیه به ایران با خبر شدند، برای نجات ایران از ذلت و مبارزه با روس ها تصمیم گرفتند تحت رهبری آیت اللّه آخوند خراسانی و شیخ عبداللّه مازندرانی به ایران باز گردند. ولی آیت اللّه آخوند خراسانی که قصد عزیمت به ایران را داشت، به طور کاملاً مشکوکی بر اثر یک بیماری ناگهانی وفات نمود و این حرکت، باز ماند. دولت ایران سرانجام به ناچار در برابر خشونت دولت روسیه تزاری تسلیم شد و به خدمت مستشاران آمریکایی پایان داد.
2- در این روز اولین کنفرانس اسلامی فلسطین با محور همبستگی جهانی با قیام انتفاضه و مقابله با ادامه مهاجرت یهودیان به فلسطین، کار خود را در تهران آغاز کرد. در این کنفرانس، مبارزان و اندیشمندان مسلمان فلسطین، ایران و برخی دیگر از کشورها حضور داشتند. مباحث اصلی مورد بررسی در این کنفرانس، شامل ابعاد و علل قیام انتفاضه مردم فلسطین، انقلاب اسلامی فلسطین و تأثیر تحولات منطقه بر فلسطین بود.

ص:635

_ درگذشت «محمدحسین مشایخ فریدنی» محقق معاصر (1369 ش)(1)

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «سیدمرتضی موحدی ابطحی» (1371ش) (2)

1- استاد محمدحسین مشایخ فریدنی در سال 1291 ش در تهران به دنیا آمد. وی در محضر پدر، مقدمات علوم دینی را فرا گرفت و در کنار آن به تحصیل علوم جدید نیز پرداخت. سپس وارد مدرسه دارالفنون گردید و نزد استادانی همچون حبیب یغمایی، جلال الدین همایی، احمد بهمنیار کرمانی و علی اکبر سیاسی تلمذ کرد. وی در سال 1312 وارد دانشکده معقول و منقول شد و همزمان با دروس دانشگاهی، رشته ادبیات را دنبال نمود. استادان وی در دوره دکترای ادبیات افرادی همچون ملک الشعراء بهار، بدیع الزمان فروزانفر و فاضل تونی بودند. دکتر فریدنی بعدها در پاکستان، کرسی زبان فارسی در دانشگاه کراچی را تأسیس کرد و در دانشگاه های پنجاب، پیشاور، حیدرآباد و... تدریس نمود. وی همچنین از دانشگاه لاهور، دکترای افتخاری و مقام استادی را در رشته حقوق اخذ کرد. دبیری دبیرستان های تهران، سرپرستی اوقاف در قم، کاشان، ساوه، رایزنی فرهنگی ایران در پاکستان، هند، عراق و عربستان و استادی دانشکده حقوق و علوم سیاسی، بخشی از خدمات فرهنگی استاد مشایخ فریدنی است. نوای شاعر فردا، گزیده اغانی و رساله ای در شرح نظرات سیاسی امام علیع از جمله آثار اوست. وی همچنین در سال های آخر عمر با دایره المعارف تشیع و دانشنامه جهان اسلام همکاری داشت و عضو آکادمی عرب نیز بود. دکتر مشایخ فریدنی در حالی در 78 سالگی بر اثر سکته قلبی درگذشت که یک هیئت علمی بین المللی را در یک کشتی مطالعاتی برای بررسی راه آبی جاده ابریشم در نزدیکی بندر بمبئی، همراهی می کرد. پیکر استاد در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

2- آیت اللّه سیدمرتضی موحد ابطحی در سال 1284 ش 1323 ق در اصفهان به دنیا آمد. وی در نوجوانی در محضر استادانی همچون جلال الدین همایی، میرزا احمد شهیدی و سیدمحمد درچه ای به آموختن دروس سطح پرداخت و سپس در درس خارج آیات عظام سیدمحمد و سیدعلی نجف آبادی و محمد رضا مسجدشاهی حاضر شد. از آن پس در مدرسه صدر اصفهان به تدریس پرداخت. آیت اللّه ابطحی از حضرات آیات شیخ آقا بزرگ تهرانی، محدّث قمی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی اجازه

اجتهاد داشت و از آیات عظام دیگر، اجازه امور حسبیه دریافت کرده بود. از آثارایشان می توان به دیوان اشعار، رساله های گوناگون در حدیث، تاریخ، کلام و... اشاره کرد. سرانجام این عالم ربانی در نود سالگی درگذشت و به اجداد طاهرینش پیوست.

ص:636

_ روز بیمه(1)

14آذر

14آذر

_ رحلت فقیه بزرگوار و مدرس کبیر آیت اللّه «سیدمحمدباقر درچه ای اصفهانی» (1302ش)(2)

1- بیمه از لحاظ حقوقی به معنای قرارداری میان بیمه گر شرکت بیمه و بیمه گذار (بیمه شونده) است که بیمه گر تعهد می کند تا در قبال دریافت مبلغی به نام حق بیمه، در صورت وارد شدن خسارات احتمالی معین به بیمه گذار، مبلغ مشخصی را به وی بپردازد. اما از نظر اجتماعی، بیمه یک پدیده اجتماعی است که به وحدت معنوی افراد یک یا چند جامعه کمک شایانی می کند. بنابراین هرگاه فردی دچار صدمه یا حادثه ای شود که تحملش از عهده وی خارج باشد، اعضای دیگر جامعه هر یک به اندازه سهم و توان، خود را در جبران زیان های وارد شده به آن فرد، سهیم می سازند.
2- آیت اللّه سیدمحمدباقر بن مرتضی درچه ای در حدود سال 1226ش 1264ق در اصفهان به دنیا آمد و مقدمات و سطوح را در زادگاه خود سپری کرد. وی از آن پس برای تکمیل تحصیلات خود راهی حوزه علمیه نجف شد و با شرکت در درس بزرگان نامداری همچون آیات عظام: میرزامحمد حسن شیرازی معروف به میرزای بزرگ شیرازی، شیخ محمدحسن نجفی صاحب جواهر و میرزا حبیب اللّه رشتی به مدارج علمی دست یافت. آیت اللّه درچه ای از آن پس در اصفهان به تدریس اشتغال یافت و شاگردان برجسته ای پرورش داد که آیت اللّه سیدحسین بروجردی و استاد جلال الدین همایی از آن جمله اند. استعداد فطری و پشتکار عالی و استفاده از استادان بزرگ، آیت اللّه درچه ای را در فقه و اصول از استادان مسلم و مجتهد بزرگ گردانید. مجلس درس ایشان در اصفهان، نظیر و رقیب نداشت و معظمٌ له علاوه بر این درجه در علم، در زهد نیز مثال زدنی بود. این عالم ربانی سرانجام در چهاردهم آذر 1302ش برابر با 28 ربیع الثانی 1342ق در 76 سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییعی کم سابقه، در قبرستان تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

_ درگذشت ریاضی دان، فیلسوف و حکیم عالیقدر «میرزا طاهر تنکابنی» (1320 ش)(1)

_ بمباران نیروگاه برق «نکا» در مازندران در جریان جنگ تحمیلی توسط عراق (1365 ش)

1- میرزا طاهر تنکابنی فرزند میرزا فرج اللّه در حدود سال 1242 ش 1280 ق در کلاردشت مازندران به دنیاآمد. در شانزده سالگی برای تکمیل تحصیلات خود راهی تهران شد و در مدرسه سپهسالار به فراگیری علوم پرداخت. میرزا طاهر در درس میرزا محمد رضا صهبای قمشه ای، میرزا ابوالحسن جلوه و آقا علی حکیم، حکمت و نزد میرزا عبداللّه، نجوم و هیئت آموخت. پس از مدتی، میرزاطاهر تنکابنی به واسطه ذکاوت و هوش سرشارش از هم دوره ای های خود پیشی گرفت و مورد توجه خاص میرزای جلوه واقع شد. میرزا محمد طاهر، علاوه بر احاطه به فلسفه و حکمت، در فقه، اصول، نجوم، ادبیات و ریاضیات نیز تخصّص داشت و سالیان طولانی در مدرسه سپهسالار و مدرسه علوم سیاسی تدریس می کرد. با آغاز نهضت مشروطه، وی به صف آزادی خواهان پیوست و پس از صدور فرمان مشروطیت و تشکیل مجلس شورای ملی، از طرف طبقه طلاب به نمایندگی در مجلس برگزیده شد و در دوره سوم نیز از طرف مردم تهران به مجلس راه یافت. میرزا طاهر به هنگام کودتای سیدضیاءالدین طباطبایی، دستگیر و زندانی شد و بار دیگر در دوران رضاشاه، به زندان افتاد. میرزا طاهر تنکابنی از مشاهیر دانشمندان اسلام در سده چهاردهم هجری به شمار می رود. وی فقیهی فیلسوف و حکیمی عارف بود تا بدانجا که او را «خاتم الحکماء» نامیده اند. بر صراحت گفتار و دلیری، مشهور بود و بی آنکه از کسی بیمی به دل راه دهد، آنچه را که در دل داشت به زبان می آورد. وی کتابخانه ای با چهار هزار جلد کتاب داشت که مجموعه ای از نفیس ترین و بهترین کتاب ها را در آن گرد آورده بود و برخی از آن ها، نسخه های خطی نایاب بودند. میرزا طاهر از نوادر روزگار بود و در مراتب سیر و سلوک او، حکایت های زیادی نقل شده است. از مناعت طبع و علوّ نفس او، همان بس که وقتی تمام املاکش در شمال را مصادره کردند، لب به شکوه و شکایت نگشود. سرانجام این حکیم فرزانه پس از یک دوره بیماری و در پی یک عمل جراحی در چهاردهم آذر 1320ش برابر با شانزدهم ذی قعده 1360ق در 78 سالگی وفات یافت و

برحسب وصیت خود، در جوار مزار مرحوم میرزا ابوالحسن جلوه واقع در ابن بابویه در ری مدفون شد.

ص:638

_ درگذشت «غلامحسین یوسفی» محقق و ادیب (1369 ش)(1)

_ آغاز به کار رادیو پیام (1372ش)

_ به تصویب رسیدن طرح تشکیل کمیسیون زن و خانواده در مجلس شورای اسلامی (1375ش)

_ آغاز هفته بهداشت

15آذر

15آذر

_ درگذشت دکتر «عیسی صدیق» مؤسس دانشگاه تهران (1357ش)(2)

1- استاد غلامحسین یوسفی در سال 1306 ش در مشهد به دنیا آمد. پس از اتمام دوران متوسطه، وارد دانشگاه شد و در 1330 دکترای ادبیات فارسی و نیز لیسانس حقوق قضایی و علوم سیاسی گرفت. دکتر یوسفی پس از دبیری دبیرستان های مشهد و استادی ادبیات فارسی دانشگاه مشهد به مطالعه و تحقیق در کشورهای فرانسه و انگلستان و تحقیق و تدریس در آمریکا پرداخت. ابومسلم سردار خراسان، دیداری با اهل قلم، کاغذ زر، تحقیق درباره سعدی و شیوه های نقد ادبی از جمله آثار تصنیفی و ترجمه ای دکتر یوسفی است. سرانجام استاد غلامحسین یوسفی، محقق، مدرس و ادیب معاصر، در چهاردهم آذر 1369 در شصت و سه سالگی دار فانی را وداع گفت و در جوار حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.
2- دکتر عیسی صدیق معروف به اعلم، یکی از نامداران فرهنگی سده اخیر تاریخ فرهنگ ایران، در سال 1273ش در تهران به دنیا آمد و پس از گذراندن علوم مقدماتی و اتمام دوره دارالفنون، در 17 سالگی به فرانسه رفت و موفق به دریافت دانشنامه لیسانس در رشته ریاضی گردید. دکتر صدیق سپس چند سالی در ایران در وزارت فرهنگ مشغول به خدمت شد و در سال 1309 جهت ادامه تحصیل عازم آمریکا گردید. وی پس از اخذ دکترای فلسفه به ایران مراجعت نمود و از طرف دولت ایران، مامور تهیه طرح تاسیس دانشگاه تهران شد. صدیق اعلم پس از این کار، مامور راه

اندازی این دانشگاه گردید. وی پس از تاسیس دانشگاه، تا سال 1319، ریاست و استادی دانشسرای عالی، دانشکده ادبیات و دانشکده علوم را برعهده گرفت. وی تا سال 1340، شش بار به وزارت فرهنگ انتخاب شد و تا سال 1353، در مقام استادی دانشگاه، انجام وظیفه کرد. علاوه بر تهیه طرح و قانون تاسیس دانشگاه تهران و ایجاد هسته مرکزی آن، دکتر صدیق منشأ خدمات برجسته فرهنگی دیگری گردید که تاسیس نخستین مدارس جدید گیلان، پیشنهاد اعزام محصل به اروپا و تهیه قانون آن، تجدید سازمان و برنامه های مدارس کشور، وارد کردن روش های جدید آموزشی در دانشسرای عالی و تربیت هزاران دبیر، تاسیس دانشگاه تبریز و تاسیس نزدیک به دو هزار مدرسه در طول فعالیت فرهنگی خود، از آن جمله اند. وی سرانجام در 15 آذر 1357ش در 84 سالگی در تهران درگذشت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ انتشار فهرست خارج کنندگان ارز در بحبوحه انقلاب اسلامی (1357 ش)(1)

_ شهادت سرتیپ خلبان «احمد کشوری» (1359ش)(2)

1- در بحبوحه انقلاب و در حالی که بسیاری از ادارات در اعتصاب به سر می بردند، کارکنان بانک مرکزی، در پانزدهم آذرماه 57، صورت کسانی که طی دو ماه شهریور و مهر 1357 ارز از مملکت خارج کرده بودند، انتشار داد. در این لیست نام 178 نفر از مقامات دولتی و مقاطعه کاران و بازرگانان سرشناس گنجانیده شده بود. جمع مبلغ حواله شده بالغ بر 13 میلیارد دلار ارز 350 میلیارد ریال اعلام گردید. این افراد چون وضعیت انقلاب و امکان سقوط نظام شاهنشاهی را دیدند اقدام به خارج کردن اموال خود از کشور کردند. به دنبال انتشار این فهرست، لیست های دیگری همچون دارایی بنیاد پهلوی و دارایی های شاه نیز انتشار یافت. انتشار این لیست ها در بین مردم و مبارزان تأثیر زیادی داشت و در تخریب پایه های لرزان سلطنت بسیار مؤثر گردید.
2- شهید احمد کشوری در تیرماه 1332ش در شمال به دنیا آمد. وی در سال 1351 وارد هوانیروز شد و دوره های آموزش خلبانی با هلی کوپتر را با موفقیت به پایان رساند. او از سال های قبل از انقلاب فعالیت های ضدرژیم خود را آغاز کرده بود و در دوران نخست وزیری بختیار با همراهی دوستان خود، قصد انجام کودتا و ساقط کردن حکومت پهلوی را داشت که با پیروزی انقلاب اسلامی، این نقشه عملی نشد. شهید کشوری پس از پیروزی انقلاب فعالیت های مختلفی در پاکسازی کردستان از لوث عناصر ضدانقلاب انجام داد. وی پس از آغاز جنگ، فرماندهی هوانیروز منطقه ایلام را به عهده گرفت و با دل و جان به انجام وظیفه پرداخت. این شهید بزرگوار سرانجام در 15 آذر سال 1359 در حالی که از یک مأموریت بسیار مشکل، اما پیروز بازمی گشت، در منطقه میمک در ایلام، مورد حمله مزدوران بعثی قرار گرفت. در این میان، در حالی که هلی کوپترش در اثر اصابت راکت هواپیما، به شدت می سوخت، آن را تا موضع خودی هدایت کرد و آنگاه در خاک وطن سقوط کرد و به آرزوی دیرینه اش دست یافت و شربت شهادت را مردانه سرکشید. پیکر پاک او را به تهران انتقال داده و در بهشت زهرا به خاک سپردند.

ص:640

_ آغاز عقب نشینی نیروهای «ناتو» از خلیج فارس (1366 ش)(1)

_ درگذشت «علی حاتمی» کارگردان شهیر ایرانی (1375 ش)(2)

16آذر

16آذر

_ کشتار دانشجویان معترض به حضور آمریکائیان در دانشگاه تهران (1332ش)(3)

1- پس از آن که دولت های غربی، جمهوری اسلامی ایران را به مین گذاری در خلیج فارس متهم کردند، نیروهای نظامی پیمان آتلانتیک شمالی، ناتو، وارد خلیج فارس شدند تا به اصطلاح به پاکسازی خلیج اقدام نمایند. اما مین روب های غربی پس از یک ماه تجسس در آب های خلیج فارس، تنها چهار مین را کشف کردند و عدم موفقیت آنان باعث شد که خلیج فارس را ترک کنند. مجموعه حرکت های شتاب زده غرب در طول جنگ تحمیلی و به ویژه ماه های آخر جنگ، برای خروج از بن بست هایی که خود به وجود آورده بودند به حدی آشکار شده بود که از دید مطبوعات معتبر خودشان نیز پنهان نماند و به افشاگری علیه هم پرداختند؛ به طوری که غرب را در مقابله با ایران شکست خورده معرفی کردند.
2- علی حاتمی در سال 1333 در تهران به دنیا آمد و پس از فارغ التحصیلی از دانشکده هنرهای دراماتیک به همکاری با تلویزیون پرداخت و به نوشتن فیلم نامه مشغول شد. فیلم های علی حاتمی، همگی نشان دهنده علاقه او به فرهنگ ایرانی است. ستارخان، سوته دلان، کمال الملک و مادر به همراه مجموعه های تلویزیونی هزاردستان و سلطان صاحبقران از آن جمله است. حاتمی در حال ساختن مجموعه تلویزیونی جهان پهلوان تختی بود که عمرش کفاف اتمام آن را نداد و در حالی که از بیماری سختی رنج می برد، سرانجام در آذر ماه 1375 درگذشت و در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.
3- بعد از کودتای 28 مرداد 1332، رژیم شاه که توانسته بود با کمک اربابان بر اریکه قدرت بازگردد، درصدد برآمد تا پایه های حکومت خود را تثبیت کند، اما غافل از این که مردم در اولین فرصت، خشم و انزجار

خویش را نشان خواهند داد. سه ماه و نیم بعد، نیکسون، معاون رییس جمهور آمریکا، راهی ایران گردید تا نتیجه سرمایه گذاری 21 میلیون دلاری سازمان جاسوسی سیا را که در راه کودتا و سرنگونی دولت مصدق هزینه کرده بود، از نزدیک مشاهده کند. در اعتراض به این سفر، دانشجویان دانشگاه های تهران، تظاهرات پرشوری علیه رژیم کودتا برپا کردند که این اعتراضات در روز پانزدهم آذر، به خارج از دانشگاه کشیده شد. صبح روز 16 آذر 1332، گارد شاهنشاهی برای اولین بار وارد صحن دانشگاه شد تا فریاد مخالفان را در گلو خفه کند. به دنبال آن، تعدادی از مأموران نیروی ویژه گارد شاهنشاهی رژیم پهلوی، سه نفر از دانشجویان معترض به نام های: مصطفی بزرگ نیا، احمد قندچی و مهدی شریعت رضوی را به شهادت رساندند. رژیم، در روز بعد بدون توجه به این جنایت خود، دکترای افتخاری حقوق را در این دانشگاه به نیکسون اعطا کرد. از آن تاریخ، به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، این روز به عنوان روز دانشجو نام گرفته است.

ص:641

_ درگذشت «جواد معروفی» آهنگ ساز (1372ش)(1)

_ تأسیس خبرگزاری دانشجویان (ایسنا) (1378 ش)(2)

1- استاد جواد معروفی، موسیقی دان معاصر در سال 1297 ش در تهران به دنیا آمد. وی یکی از معروف ترین و بهترین شاگردان درویش خان و علینقی وزیری و از موسیقی دانان زمان، بود. جواد معروفی از 14 سالگی به مدرسه موسیقی رفت و پس از فراگیری تار و ویولون به پیانو روی آورد و تحولی در شیوه نواختن پیانو در ایران به وجود آورد. او در نواختن پیانو، شیوه ای ویژه و یکتا داشت که تکنیک، در آن آشکار بود. معروفی از سال 1319 ش، همزمان با گشایش رادیو به این مؤسسه پیوست و سال ها تک نواز پیانو بود. جواد معروفی سال ها عضو شورای عالی موسیقی رادیو بود و موفق به اخذ گواهی نامه عالی از هنرستان عالی موسیقی شد. وی سرانجام در 78 سالگی در تهران درگذشت.
2- همزمان با سالگرد روز دانشجو، خبرگزاری دانشجویان ایران ایسنا در روز شانزدهم آذر 1378، کار خود را آغاز کرد. این خبرگزاری با حمایت جهاد دانشگاهی به فعالیت پرداخت و امروز یکی از خبرگزاری های موفق در کشور محسوب می شود. در حقیقت بیش از هشتاد درصد خبرهای ایسنا، اخبار دانشگاه ها یا امور مربوط به دانشگاهیان است. از ابتدای سال 1379، دو سرویس فرهنگی _ هنری و فرهنگی _ اجتماعی به وجود آمد که این دو، پانزده تا هجده درصد اخبار خبرگزاری را تأمین می کنند. دانشجویان، بدنه اصلی ایسنا محسوب می شوند که در گروه های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، هنری، اقتصادی، بین الملل و ورزش و... فعالیت دارند. ایسنا در خارج از کشور دفتر ندارد ولی دانشجویان خارج از کشور اخباری را برای این خبرگزاری ارسال می کنند.

ص:642

_ روز دانشجو(1)

_ روز جهانی هواپیمایی غیرنظامی

1- از مهم ترین حرکت های سیاسی، اعتراض دانشجویان در 16 آذر 1332 به ورود معاون رییس جمهور آمریکا بود و نقطه اوج آن را می توان در اشغال لانه جاسوسی آمریکا در 13 آبان 1358 مشاهده کرد. جنبش دانشجویی را می توان در سه مرحله چنین تبیین کرد. در مرحله اول، جنبش دانشجویی با جریان روشنفکری پیوند خورده و از این منبع برخاسته و به آن وابسته است. هرچند، حرکت دانشجویی در عین حال، به دلیل اقتضائات جوانی، دارای روحی پاک و به دور از خدعه ها و فریب های سیاسی کاران بود. در مرحله دوم و با اوج گیری انقلاب اسلامی در سال 1356 و 57، جنبش روشنفکری و دانشجویی که خود را پیشتاز جنبش سیاسی می پنداشت، ناگهان خود را عقب مانده یافت. حرکت عظیم مردم در اعتراض علیه رژیم، خرده احزاب و گروه های سیاسی و نیز جریان روشنفکری و جنبش دانشجویی را به تعجب واداشت و آنان را به اعلان موضع فراخواند. در این شرایط و احوال، جریان روشنفکری، عمدتا کلاف سردرگمی بود که چندان به عمق، گستره و ماندگاری قیام باور نداشت و به گونه های مختلف سعی می کرد که آن را حرکتی کور تعبیر کند. در مرحله سوم، اهمیت و حرمت حرکت سیاسی دانشجویی در آن بود که خود را از بند روشنفکری گسست و از همراهی با مردم، احساس شرم و آزرم نکرد و پابه پای مردم پیش آمد و برای خود افتخاری عظیم در تاریخ سیاسی ایران کسب کرد.

ص:643

17آذر

17آذر

_ آغاز تأسیس «تهران جدید» در زمان سلطنت ناصرالدین شاه قاجار (1246 ش)(1)

_ بلوای نان در تهران و توقیف روزنامه ها (1321ش)(2)

1- با آغاز سلسله قاجاریه، تهران به عنوان پایتخت کشور، معرفی شد و پادشاهان در آن، اقامت داشتند. این روال بیش از هفتاد سال ادامه یافت تا این که در بیست و یکمین سال سلطنت ناصرالدین شاه قاجار، بر اثر فزونی جمعیت، وی تصمیم گرفت که شهر را وسعت داده و شهری با نام خود در کنار تهران قدیم یا عتیق بنا کند. از این رو، در این روز برابر با یازدهم شعبان 1284ق کلنگ توسعه تهران و احداث شهر جدید با نام دارالخلافه ناصری را به زمین زد و از این پس، تهران به این نام خوانده می شد. بدین ترتیب، شهر تهران از اطراف توسعه یافت و خندق هایی در جهات مختلف ایجاد گردید. همچنین در هر طرف شهر، سه دروازه با شکل های زیبای مشرق زمینی و کاشی کاری و مناره کوچک ساخته شد و شهر، وسعت یافت.
2- پس از روی کار آمدن قوام به نخست وزیری، با وجود تشکیل وزارت خواروبار و تخصیص اعتبار برای خرید گندم و آرد، وضع نان نه تنها بهبود نیافت بلکه روز به روز بدتر و نانِ نامرغوب تری تحویل مردم می شد. از بامداد روز هفدهم آذر 1321 ش، به علت فشار زندگی، نبودن مایحتاج اولیه و پایین بودن دستمزدها، عده زیادی از دانش آموزان و دانشجویان به طرف میدان بهارستان حرکت کردند. در همان حال که فریاد «نان می خواهیم» آنها در طول مسیر طنین انداز بود، عده زیادتری از مردم و دانش آموزان در میدان بهارستان اجتماع نموده و ناگهان به مجلس هجوم بردند. پس از ضرب و شتم نمایندگان، میز و صندلی و تابلوهای مجلس را شکسته و عده ای از مهاجمان، اموال مجلس را غارت کردند. به دنبال آن بازار تهران تعطیل شد و برخی از مردم به چپاول مغازه های خیابان ها پرداختند. فرماندار نظامی تهران برکنار گردید و سپهبد امیراحمدی با اختیارات کامل منصوب گردید و به دستور او به روی مردم آتش گشوده

شد و عده زیادی کشته و زخمی شدند. در همین روز، خانه نخست وزیر به آتش کشیده شد و احمد قوام دستور توقیف کلیه روزنامه ها و مجلات را صادر کرد. این آشوب، تهران را از حالت عادی خارج نمود. حوادثی که در بلوای نان در تهران اتفاق افتاد نشان می دهد که بسیاری از حرکات، سازمان یافته و از قبل طراحی شده بوده است و نمی توان تمام آن را خودانگیخته دانست. در این حوادث، دست پنهانِ عده ای خاص و حتی شاه و دربار برای تحت فشار قرار دادن قوام دیده می شود.

_ آغاز پخش آزمایشی شبکه جام جم (1376ش)

_ تولید انبوه موشک هدایت شونده ضد زرهِ «توسن 1» در وزارت دفاع (1378ش)

_ درگذشت «حسین مکی» سیاستمدار، مورخ و نویسنده معاصر (1378ش)(1)

_ اعتراف عراق به استفاده از سلاح های شیمیایی در جنگ علیه ایران (1381 ش)(2)

1- حسین مکی در سال 1290ش به دنیا آمد. وی پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی، به تهران رفت و به خدمات دولتی پرداخت. مکی بعد از شهریور 1320 و ایجاد فضای باز سیاسی، فعالیت های رسمی خود را در مطبوعات آغاز کرد و نوشته های تاریخی، تحقیقی و ادبی او، بخش مهمی از مندرجات روزنامه های درجه اول تهران بود. او در این زمان نخستین جلدهای کتاب تاریخ بیست ساله ایران را به نگارش درآورد و به شهرت رسید. مکی در سال های بعد به عضویت حزب ایران و حزب دموکرات ایران درآمد و این، سرآغاز برای فعالیت های سیاسی او در مجلس پانزدهم و شانزدهم و هفدهم گردید. او از طرفداران سرسخت دکتر مصدق به شمار می رفت و در مبارزات ملی کردن صنعت نفت، تلاش زیادی از خود نشان داد. مکی عضو هیئت خلع ید از کمپانی جنوب بود و به علت خدماتش، به سرباز فداکار ملقب گردید. وی پس از کودتای 28 مرداد 32، به حاشیه رانده شد و هنگامی که در سال 1339، به فعالیت های سیاسی روی آورد، رژیم مانع فعالیت مکی شد. حسین مکی از آن پس به کارهای علمی و ادبی روی آورد و آثار متنوعی را به نگارش درآورد. تاریخ بیست ساله ایران در هشت جلد، کتاب سیاه در هشت جلد، خاطرات سیاسی در دو جلد، زندگانی سید حسن مدرس در دو جلد، وقایع سی تیر و تصحیح دیوان مشتاق و فرخی یزدی از جمله آثار اوست. حسین مکی، به عنوان آخرین فرد از رجال و اطرافیان دکتر محمد مصدق در جریان ملی شدن صنعت نفت، سرانجام در اواسط آذر سال 1378ش در 88 سالگی در تهران درگذشت.

2- پس از آن که سال ها از پایان هشت سال دفاع مقدس گذشته و سازمان ملل، عراق را به عنوان آغازگر جنگ معرفی کرده بود، مقامات بلند پایه عراقی با اعتراف به استفاده بغداد از سلاح های شیمیایی در جریان جنگ هشت ساله با ایران ادعا کردند که عراق مجبور به استفاده و به کارگیری این نوع تسلیحات شده است. این در حالی است که ایران در طی جنگ بارها از حملات شیمیایی عراق به مردم ایران و رزمندگان اسلام خبر داده و خواستار رسیدگی به آن بود ولی با سکوت مجامع بین المللی مواجه می گردید. رژیم بعث عراق در حالی دست به بمباران های شیمیایی وسیع در جنگ می زد که مجامع جهانی و معاهدات ژنو، استفاده از تسلیحات کشتار جمعی از جمله شیمیایی در جریان جنگ ها را منع کرده اند.

18آذر

18آذر

_ معرفی عراق به عنوان متجاوز از سوی سازمان ملل متحد (1370ش) (1)

_ رحلت آیت اللّه العظمی «سیدمحمد رضا گلپایگانی» زعیم عالیقدر حوزه علمیه قم (1372 ش)(2)

1- یازده سال پس از آغاز جنگ هشت ساله تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران و سه سال پس از صدور قطعنامه 598 شورای امنیت و اتمام جنگ و با تلاش های پی گیر سیاسی مسؤولان نظام جمهوری اسلامی، حقانیت ایران در دفاع مشروع به اثبات جامعه جهانی رسید. خاویر پرز دکوئیار، دبیر کل وقت سازمان ملل متحد در 18 آذر 1370 طی یک گزارش رسمی به شورای امنیت اعلام کرد که عراق در 31 شهریور 1359 به ایران حمله کرده و متجاوز است. اعلام اینکه در جنگ تحمیلی، عراق آغازگر و مسؤول جنگ بوده است، یک پیروزی بزرگ سیاسی است. این دفاع و نبرد، در حالی ادامه و پایان یافت که جهانیان، بانی جنگ را می شناختند و حتی به کمک او شتافته بودند. آنان زمانی به خود آمدند که سلاح های ارسالی به عراق، علیه خودشان به کار گرفته شد و عراق، منطقه خلیج فارس را درگیر جنگی مهیب و عظیم کرد. متجاوز بودن عراق، گرچه بسیار دیر اعلام شد، اما از پیروزی های مهمی است که در تاریخ کشورمان به عنوان واقعه ای بزرگ ثبت شده است.
2- آیت اللّه العظمی سید محمدرضا موسوی گلپایگانی در سال 1277 ش 1316ق در منطقه گوگد گلپایگان به دنیا آمد. وی پس از طی دروس مقدمات در زادگاه خود، راهی اراک گردید و در 21 سالگی وارد درس خارج فقه و اصول آیت اللّه حائری یزدی شد. ایشان پس از هجرت به قم، در حلقه اصحاب خاص استاد قرار گرفت و پس از تاسیس حوزه علمیه قم و رحلت آیت اللّه حائری یزدی تدریس خارج فقه و اصولِ خود را آغاز کرد. حاصل تدریس هفتاد ساله ایشان پرورش ده ها شاگرد مجتهد و عالم می باشد که هر کدام استوانه مهمی در حوزه علمیه محسوب می شوند. حضرات آیات: مرتضی حائری یزدی، شهید مرتضی مطهری، شهید

محمدعلی قاضی طباطبایی، شهید سیداسداللّه مدنی، شهید دکتر محمد مفتح، شهید دکتر سیدمحمدحسینی بهشتی، علی مشکینی، ناصر مکارم شیرازی، جعفر سبحانی، لطف اللّه گلپایگانی، حسن حسن زاده آملی، احمد جنّتی، علی پناه اشتهاردی، رضا استادی و علی احمدی میانجی و ده ها عالم فاضل از جمله شاگردان آن مرجع بزرگ دینی می باشند. آیت اللّه گلپایگانی دارای نگاشته ها و تقریرات فراوانی می باشد و در دوران سی و دو ساله مرجعیت، یکی از ارکان فقاهت بوده و به ضرورت، در تمام ابواب فقه، فتوا داده است. کتاب الحج، کتاب القضاء و حاشیه بر عروه الوثقی و... از جمله تالیفات آن فقیه بزرگوار به شمار می روند. ایشان همچنین در جریان انقلاب اسلامی و پس از آن، همواره حمایت خود را از قیام و رهبری آن اعلام می کرد. آیت اللّه گلپایگانی سرانجام پس از عمری خدمت و تدریس و تألیف، در هجدهم آذرماه 1372 ش برابر با 24 جمادی الثانی 1414 ق در سن 95 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در مسجد بالاسرِ حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:646

_ آغاز هشتمین کنفرانس سران کشورهای اسلامی در تهران (1376ش) (1)

1- هشتمین اجلاس سران کشورهای اسلامی در تهران با شرکت قریب به اتفاق سران کشورهای اسلامی و مقامات عالی رتبه پنجاه و پنج کشور مسلمان در شانزدهم آذرماه 1376 و با سخنان مهم مقام معظم رهبری آغاز شد. حضرت آیت اللّه خامنه ای در این سخنان با تکیه بر سه محور عمده اسلام، امت اسلامی و سازمان کنفرانس اسلامی و با اشاره به وضعیت موجود ملل مسلمان و کشورهای اسلامی در دنیای امروز و تصویر و دورنمای آن، بر ضرورت شناسایی و شناساندن اسلام، پیشینه و دورنمای امت اسلامی و ظرفیت، قدرت و وظایف سازمان کنفرانس اسلامی تاکید کردند. ایشان همچنین پیشنهادهای تشکیل بازار مشترک اسلامی، تشکیل پارلمان مشترک اسلامی، تشکیل دیوان داوری اسلامی و تلاش برای عضویت دایم دنیای اسلام در شورای امنیت سازمان ملل تا زمانی که حق وتو به قوت خود باقی است را به سران کشورهای اسلامی ارایه نمودند. هشتمین اجلاس سران کشورهای اسلامی در حالی در تهران برگزار شد که جهان اسلام با مشکلات عدیده ای از قبیل: فرایند به اصطلاح صلح خاورمیانه و حمایت بی چون و چرای آمریکا از رژیم صهیونیستی، ادامه برادرکشی و جنگ در افغانستان و نیز بحران جامو و کشمیر، بوسنی و هرزه گوین و... روبرو بود. در پایان اجلاس سه روزه کنفرانس اسلامی در بیستم آذر 1376، اعضای سازمان متعهد شدند که با تروریسم مقابله کنند و برای بازپس گیری قدس و مسجدالاقصی و حق ملی مردم فلسطین و بازگشتن به سرزمینشان و ایجاد کشور مستقل فلسطین با حاکمیت قدس شریف به عنوان پایتخت، تلاش کنند. از دیگر نتایج این اجلاس می توان به اتحاد رهبران جهان اسلام علیه رژیم صهیونیستی و محکوم کردن جنایات آنان اشاره کرد. اجلاس تهران از موفق ترین نشست سران کشورهای اسلامی بود که بازتاب گسترده ای در رسانه های کشورهای غربی و آمریکا داشت. در این اجلاس، جمهوری اسلامی ایران، ریاست کنفرانس اسلامی را تا سه سال برعهده گرفت.

ص:647

_ رحلت عالم وارسته آیت اللّه «سید محمد موسوی کلانتر» (1378 ش)

19آذر

19آذر

_ تصویب اعلامیه جهانی حقوق بشر (1327 ش)(1)

_ رحلت مفسر قرآن کریم «سید حسین اثنی عشری» معروف به اعتمادی (1343 ش)

_ تظاهرات بزرگ و تاریخی تاسوعای حسینی علیه رژیم استبدادی پهلوی (1357 ش)(2)

1- در جریان جنگ جهانی دوم، هنگامی که منشور ملل متحد در دست تدوین بود، احترام به حقوق بشر و آزادی های سیاسی مورد توجه نمایندگان کشورهای مختلف جهان واقع شد. پس از جنگ، سازمان ملل تصمیم گرفت که این حقوق و آزادی را به وسیله یک سند بین المللی تثبیت کند تا برای همه ملت ها قابل اجرا باشد. بنابراین، کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل، لایحه حقوق بشر را تدوین و به مجمع عمومی تقدیم کرد. این لایحه در 19 آذر 1327 برابر با 10 دسامبر 1948 به تصویب رسید و این روز به عنوان روز جهانی حقوق بشر نام گذاری شد.
2- همزمان با تاسوعای حسینی سال 1357 ش، مردم مسلمان و انقلابی ایران با حضور گسترده خود، مراسم عزاداری سالار شهیدان، حضرت اباعبداللّه الحسینع و دیگر شهدای کربلا را به تظاهراتی بزرگ و تاریخی بر ضد رژیم فاسد و استبدادی شاه، تبدیل کردند. در تهران، حدود چهارمیلیون نفر از مردان، زنان و کودکان، در راهپیمایی تاریخی این روز شرکت کرده و ضمن عزاداری، با سردادن شعارهایی بر ضد رژیم شاه، نفرت و انزجار خود را از این رژیم اعلام کردند. همزمان با تهران، این راهپیمایی در شهرستان ها نیز صورت گرفت. این اقدام، پایه های حکومت پوشالی و وابسته رژیم شاه به بیگانگان را بیش از پیش متزلزل و سقوط آن را قطعی کرد.

ص:648

_ طرح تشکیل شورای سلطنت توسط آمریکا (1357 ش)(1)

_ انتخابات دوره اوّل مجلس خبرگان رهبری (1361ش)(2)

1- در بحبوحه انقلاب اسلامی و در حالی که نهضت اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی ره رژیم پهلوی را در کام خود فرو می برد، اربابان آمریکایی شاه درصدد بودند تا به هر نحو ممکن، از سقوط محمدرضا پهلوی، این مهره مطیع خود جلوگیری کنند. از این رو، در نوزدهم آذر 1357ش، وزارت امور خارجه ایالات متحده آمریکا که مشغول بررسی تشکیل شورای سلطنت در ایران بود، با ارسال تلگرافی به سفارت آمریکا در تهران با نمایندگان خود در ایران درباره این موضوع مشورت کرد. این کار از یک سو نشان دهنده ناامیدی مقامات دولت آمریکا از باقی ماندن شاه در رأس قدرت و از سوی دیگر، دخالت آشکار و ظالمانه آمریکاییان در امور داخلی ایران بود. دولت آمریکا، همه توان خود را به کار گرفته بود تا به هر صورت ممکن، پایگاه سیاسی و نظامی خود را در ایران حفظ کند اما امواج توفنده انقلاب، آنان را از رسیدن به این هدف شوم باز داشت و این شورا پس از آن که در 23 دی 57 کار خود را آغاز کرد، پس از یک هفته با ناکامی، منحل شد.
2- انتخابات نخستین دوره مجلس خبرگان رهبری که بر اساس اصل 107 قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مهم ترین وظیفه آن تعیین رهبر نظام اسلامی است در شرایطی صورت گرفت که کشور در حال نبردی نابرابر با حکومت عراق و دنیای استکبار بود. با این حال، این انتخابات با شرکت مردم شجاع و مقاوم ایران در 19 آذر 1361 برگزار گردید و نزدیک به هجده میلیون نفر در این انتخابات شرکت نمودند. در این دوره 75 نفر از نمایندگان مجلس خبرگان رهبری تعیین شدند. در نهایت اولین مجلس خبرگان رهبری که در واقع دومین مجلس خبرگان جامعه اسلامی بود در تیرماه 1362 با پیام امام خمینی ره، افتتاح شد. با رحلت امام خمینی رحمه الله بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، مجلس خبرگان رهبری، حضرت آیت اللّه خامنه ای را به رهبری نظام اسلامی برگزید و این وظیفه را به نحو احسن به انجام رساند.

ص:649

_ تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی به فرمان حضرت امام خمینی (1364 ش)(1)

_ روز جهانی حقوق بشر

20آذر

20آذر

1- پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گروهک های مختلف، دانشگاه ها و مدارس کشور را عرصه تاخت و تاز خود ساخته و روند تحصیل و تدریس را مختل کرده بودند. بسیاری از استادان منحرف، به کار مشغول بودند و هیچ تغییر بنیادی در برنامه و شیوه تدریس و تربیت و اهداف آنها رخ نداده بود. در نتیجه، دانشگاه های سراسر کشور برای مدتی تعطیل شد. پس از تعطیلی دانشگاه ها، به منظور ساماندهی به امور فرهنگی مدارس و دانشگاه ها، به فرمان امام خمینی ره، اولین ترکیب شورای انقلاب فرهنگی تحت عنوان ستاد انقلاب فرهنگی شکل گرفت. با تشکیل این ستاد، علی رغم کارشکنی های برخی اشخاص و گروه های سیاسی، حضرت امام در سال 1360، از ستاد خواستند که در باز شدن دانشگاه ها تسریع نماید. با بازگشایی دانشگاه ها، ضرورت توسعه و تعمیق کار این ستاد ایجاب کرد که در نوزدهم آذر 1364، امام، رؤسای سه قوه و تعداد دیگری از اندیشمندان فرهنگی کشور را به اعضای آن بیفزایند. گسترش و نفوذ فرهنگ اسلامی در شئون جامعه، تزکیه محیط های علمی و فرهنگی از افکار مادی، تحول دانشگاه ها و مدارس و مراکز فرهنگی و هنری بر اساس فرهنگ صحیح اسلامی، حفظ و احیاء و معرفی آثار و مآثر اسلامی و ملی از جمله اهداف این شورا و نیز تدوین اصول سیاست فرهنگی نظام جمهوی اسلامی و تعیین اهداف و جهت گیری برنامه های فرهنگی، آموزشی و علمی، تعیین مراجع برای طرح و تدوین برنامه های فرهنگی و علمی، تدوین ضوابط برای گزینش استادان و معلمان دانشگاه ها و نظارت بر امور کتاب های درسی و... از جمله وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی می باشند.

_ افتتاح قصر «شمس العماره» از سوی «ناصرالدین شاه قاجار» (1246ش)(1)

_ به چوب بستن تجار تهران به بهانه گران شدن قند و شکر در بازار (1284 ش)(2)

_ قتل عام افسران رژیم پهلوی در پادگان لویزان (1357 ش)(3)

1- قصر شمس العماره یکی از نخستین بناهای بلند تهران قدیم به شمار می آید که در سال 1244 ش به دستور ناصرالدین شاه قاجار ساخته شد و در سال 1246 ش برابر با 1284 ق کار بنای آن پایان یافت. شمس العماره به سبب داشتن نقشه مناسب و زیبا و آرایه های ساختمانی چون گچ بری، آینه کاری، کاشی کاری و نقاشی های دیواری و... یکی از زیباترین بناهای تاریخی تهران به شمار می آید. شمس العماره که در خیابان ناصرخسرو تهران در شرق میدان ارک قرار دارد، به عنوان کاخ و محل سکونت شاهان قاجار استفاده می گردید و هم اکنون به صورت موزه از آن استفاده می شود.
2- مدتی قبل از آغاز نهضت مشروطه، وقایعی پیش آمد که خشم و هیجان مردم را برانگیخت و اقشار مختلف جامعه را در برابر دستگاه جور قرار داد. حادثه مهمی که در واقع باعث آغاز نهضت مردمی علیه حکومت استبدادی عین الدوله، صدر اعظم مظفرالدین شاه قاجار و فراگیر شدن آن گردید، مسأله به چوب بستن بازرگانان تهران بود. ماجرا از این قرار بود که در جریان جنگ ژاپن و روس، قند در ایران گران شد. علاءالدوله حاکم وقت تهران، تعدادی از بازرگانان را که در اعتراض به اعمال مسیونوز، رییس کل بلژیکی گمرک ایران، تحصن کرده بودند، به بهانه گران کردن قند و در واقع به قصد گوشمالی مردم احضار کرد و به چوب بست. با انتشار این خبر، بازاریان مغازه ها را بستند و در مسجد بازار اجتماع نمودند. با اجتماع مردم در مسجد بازار و منزل برخی علما، قرار بر این شد که اجتماع اعتراض آمیزی، روز بعد در مسجد بازار تهران برگزار شود که آن نیز به خشونت کشیده شد. این حوادث، زمینه های رشد مشروطه خواهی را در همگان برانگیخت و حوادث بعدی را به وجود آورد.
3- همزمان با اوج تظاهرات مردمی ضد رژیم و درگیری های شدید مردم با مزدوران پهلوی در عاشورای 1357 ش، یک افسر، دو درجه دار و چهار

سرباز مسلح، به ناهارخوری افسران ارشد پادگان لویزان در شرق تهران حمله کردند و با رگبار مسلسل، بیش از هفتاد نفر از افسران ارشد و درجه داران رژیم را کشتند. حمله کنندگان به جز یک سروان، بقیه کشته شدند. این اقدام متهوّرانه در بین نظامیان اثر زیادی بخشید و همه از جان خود هراسان شدند. دولت نظامی ارتشبد ازهاری پس از وقوع این حادثه که در کنار گوش خود، در تهران، آن هم در یک محیط نظامی اتفاق افتاده بود، سعی کرد حقیقت این خبر در پادگان ها منتشر نشود ولی در همان دقایق اولیه، خبر به اطلاع همه رسید. در این اوضاع، شاه، بیش از هر کسی در وحشت فرو رفت و نسبت به جان خود بیمناک شد. از این زمان بود که رییس دولت احساس کرد که به هیچ وجه قادر به مهار کردن تظاهرات نیست و به زودی دولت او سقوط خواهد کرد.

_ راهپیمایی میلیونی و باشکوه عاشورای حسینی علیه رژیم محمدرضا شاه پهلوی (1357ش)(1)

_ کشتار مردم نجف آباد توسط ایادی رژیم پهلوی (1357ش)

_ شهادت استاد اخلاق آیت اللّه «سید عبدالحسین دستغیب» سومین شهید محراب در شیراز (1360ش)(2)

1- تظاهرات میلیونی مردم در تهران و تمام نقاط کشور، همزمان با بزرگداشت شهادت سرور شهیدان، حضرت اباعبداللّه الحسینع در عاشورای حسینی، بی نظیرتر از تاسوعا (دیروز) برپا گردید. این گروه های عظیم که در طول مسیر خود به سر دادن شعارهای سیاسی می پرداختند، در میدان آزادی تهران اجتماع کردند. پس از راهپیمایی روز عید فطر و تاسوعا، این تظاهرات، عظیم ترین اجتماع ضد دولتی مردم تهران به شمار می رفت. در پایان راهپیمایی، قطعنامه ای هفده ماده ای قرائت شد که در آن، بر سقوط و برچیده شدن بساط شاه، برقراری حکومت عدل اسلامی، رهبری حضرت امام خمینی رحمه الله، آزادی واقعی، اجرای عدالت اجتماعی و تامین حقوق مردم و جلوگیری از هرگونه سلطه گری تاکیده شده بود که به تصویب میلیون ها نفر از مردم انقلابی رسید. اخبار این راهپیمایی که در صدر اخبار مهم جهان قرار داشت، جهانیان را متوجه این مطلب کرد که مردم ایران، رژیم سلطنتی را نمی خواهند و خواهان حکومتی اسلامی می باشند.
2- آیت اللّه سیدعبدالحسین دستغیب در سال 1292 شمسی عاشورای 1332 ق در شیراز در خانواده ای که 800 سال سابقه علم و فضیلت دارند متولد گردید. وی پس از سپری کردن مقدمات علوم اسلامی، در 22 سالگی به نجف اشرف مهاجرت نمود و در آنجا از محضر استادانی چون سیدابوالحسن اصفهانی، شیخ محمد کاظم شیرازی و سید میرزا آقا اصطهباناتی استفاده نمود و پس از سالیانی اقامت در نجف، از بزرگان حوزه علمیه آن سامان، اجازه اجتهاد گرفت. در نجف روح جستجوگر آن شهید در پی یافتن صاحبدلی بود که او را به ودای ایمَن برساند، تا آنکه سرانجام در محضر پرفیض استاد اخلاق، میرزا محمد علی قاضی تبریزی، آرامش یافت و از خواص آستاد شد. آیت اللّه دستغیب همراه با قیام امام خمینی رحمه الله در سال 1341، مبارزات خویش را آغاز نمود و در 15

خرداد 1342 بازداشت و به تهران تبعید گردید. از آن پس چندین بار در مدت حکومت طاغوت بازداشت و تبعید شد. در طی این مقطع از مبارزات بود که ایشان به همراه چهار تن دیگر از علما، اعلامیه ای صادر و شاه را از سلطنت خلع نمودند. آیت اللّه دستغیب پس از پیروزی انقلاب اسلامی وظایف ارزشمندی را در نظام جمهوری اسلامی از جمله: نمایندگی مردم شیراز در مجلس خبرگان، امامت جمعه شیراز و نمایندگی امام خمینی رحمه الله در استان فارس به عهده گرفت. آیت اللّه دستغیب علاوه بر خدمات متعددی که صرف ساخت، تاسیس و بازسازی بناها و آثار خیریه نمود دارای تالیفات متعددی است که آدابی از قرآن، معراج، ایمان، گناهان کبیره، قلب سلیم، داستان های شگفت و... از آن جمله اند. این عالم وارسته و معلم اخلاق سرانجام در بیستم آذر 1360 ش برابر با چهاردهم صفر 1402ق هنگامی که برای ادای نماز جمعه عازم محل برگزاری آن بود از سوی منافقین ضدانقلاب در 68 سالگی به شهادت رسید.

_ شهادت سردار رشید اسلام «غلامعلی پیچک» (1360ش)

_ آغاز عملیات متوسط مطلع الفجر (1360 ش)(1)

1- عملیات متوسط مطلع الفجر از 20 آذر 1360 در منطقه گیلانغرب در وسعت 35 کیلومتر مربع با رمز یا مهدیعج ادرکنی آغاز شد و تا پنجم دی ماه به طول انجامید. در این عملیات رزمندگان اسلام، متشکل از سپاه، بسیج و تعدادی از مردم مسلمان بومی منطقه، ضمن هماهنگی با نیروهای ارتش و هوانیروز، از سه محور به دشمن یورش بردند. نیروهای اسلام بدون توجه به سرمای شدید و شرایط سخت منطقه، ضمن عبور از سیم های خاردار و میادین مین، به جبهه دشمن نفوذ کرده و با آنان درگیر شدند. در عملیات مطلع الفجر، نیروهای اسلام علاوه بر کشته و زخمی کردن دو هزار تن و به اسارت درآوردن دویست تن دیگر از افراد دشمن، قوای بعث را تا نزدیک مرز بین المللی به عقب می رانند. در این میان پاتک دشمن برای عقب راندن سپاه اسلام ناکام ماند و مناطق حساسی به دست نیروهای خودی افتاد.

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «شیخ عبدالحسین غروی» (1373 ش)(1)

_ رحلت فقیه اصولی و جامع معقول و منقول آیت اللّه «میرزا کاظم تبریزی» (1374 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج شیخ عبدالحسین چهرگانی غروی در سال 1289 ش 1328ق در خاندانی که سابقه سه قرن روحانیت و مرجعیت در منطقه آذربایجان داشتند در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از طی دوران ابتدایی به فراگیری علوم حوزوی روی آورد و از استادان نامداری همچون حضرات آیات: حاج میرزا باقر زنجانی، شیخ حسین اهری و شیخ ابوالحسن مشکینی بهره بُرد. آیت اللّه غروی در 22 سالگی راهی آذربایجان شد و به مدت سه سال از درس آیت اللّه انگجی استفاده نمود. از آن پس در درس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی و سید محمد حجت کوه کمره ای در قم شرکت جست و به مدارج والای علمی دست یافت. آیت اللّه غروی پس از آن، در تبریز به تدریس و تعلیم و ارشاد مردم و توجه به مباحث اخلاقی اشتغال پیدا کرد و جوانان را به اسلام اصیل رهنمون می ساخت. این عالم مجاهد در زمانی که اندیشه های ضد دینی و الحادی از جانب بی دینان در جامعه مطرح شده بود، با دلایل قاطع به دفاع از حریم دین پرداخت که بعدها با نام اسلام و شیعه به چاپ رسید. ایشان همچنین در مبارزات مردم تبریز به همراه عالمان آن دیار از قبیل حضرات آیات: شهید قاضی طباطبایی، سید محمدعلی انگجی و میرزا عبداللّه مجتهدی شرکت فعال داشت و نام وی، همواره در ذیل اعلامیه های عالمان تبریز به چشم می خورد. آیت اللّه غروی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از سوی مردم آذربایجان شرقی به عضویت مجلس خبرگان برگزیده شد و تا پایان عمر در این سنگر مشغول خدمت بود. سرانجام آن فقیه وارسته پس از عمری سرشار از خدمات دینی، در بیستم آذر 1373ش در 84 سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و پس از تشییعی با شکوه در تبریز و قم، در قم به خاک سپرده شد. در روز فوت ایشان، سه روز در آذربایجان شرقی عزای عمومی اعلام گردید و مجالس ختم باشکوهی تشکیل شد.
2- فقیه اصولی، محدث رجالی و جامع معقول و منقول، آیت اللّه میرزا کاظم تبریزی از علمای مشهور حوزه های علمیه نجف و قم، در حدود سال 1299 ش 1340ق در تبریز به دنیا آمد و در نوجوانی به تحصیل علوم دینی روی آورد. وی پس از گذراندن دروس مقدمات و سطح در 21 سالگی به

نجف کوچید و از حضرات آیات: شیخ موسی خوانساری، شیخ محمدرضا آل یاسین، سید ابوالحسن اصفهانی، شیخ محمدکاظم شیرازی، سیدمحسن حکیم و سید محمود شاهرودی بهره هایی وافر برد. آیت اللّه تبریزی همچنین به مدت بیست سال از محضر درس فقه، اصول، رجال و تفسیر آیت اللّه سید ابوالقاسم خویی استفاده کرد و از برترین تلامذه اش محسوب می شد. فرزانه تبریز، همزمان با تحصیل، به تدریس سطوح عالیه و پس از چندی به تدریس خارج فقه و اصول پرداخت تا این که در سال 1349 ش به قم آمد و یکی از پر بارترین مجالس درسی حوزه را تشکیل داد. آیت اللّه تبریزی بر علوم مختلف همچون: فقه، اصول، حدیث، رجال، تفسیر، تاریخ، ادبیات، ریاضیات، هیئت، هندسه، کلام، فلسفه و منطق تسلط فراوان داشت و با زبان های انگلیسی و فرانسه نیز آشنا بود. برخی از تالیفات فراوان او که سر به ده ها مجلد می زند عبارتند از: شرح عروهُ الوثقی در 150 جلد، القواعد الفقهیه در 50 جلد، تطبیقاتُ الوسایل در 20 جلد، الاصول الجدیده در 10 جلد، الفقه المُیَسَّر و شرح اسفار. این عالم بزرگ سرانجام در 20 آذر 1374 برابر با 18 رجب 1416 ق در 75 سالگی درگذشت و در قم به خاک سپرده شد.

ص:654

_ پایان اجلاس هشتم سران کشورهای اسلامی در تهران (1376ش)

21آذر

21آذر

_ ورود اولین اتومبیل به ایران در زمان مظفرالدین شاه قاجار (1278ش)

_ بروز تشنج و درگیری در مسجد بازار تهران در جریان نهضت مشروطه (1284 ش)(1)

1- پس از واقعه فلک شدن تجار تهران به دست حاکم شهر در بیستم آذر 1284 ش، قرار بر این شد که مردم در روز بعد برای حل مشکل در مسجد بازار تهران جمع شوند. حضرات آیات: سید عبداللّه بهبهانی و سیدمحمد طباطبایی و عده بسیاری از افراد سرشناس و مردم درمسجد شاه اجتماع کردند. سید جمال الدین واعظ، که خطیبی متبحر و سخنوری نامدار بود به منظور آگاه ساختن مردم از واقعه روز قبل برفراز منبر رفت و هنوز لحظاتی از سخنرانی او نگذشته بود که امام جمعه، داماد شاه با بهانه کردن قسمتی از سخنان وی، سر به فریاد گذاشت و به اشاره او، تعدادی از گماشتگان با پایین کشیدن سید جمال از منبر، با چوب و چماق بر سر مردم ریختند و جلسه را بر هم زدند. حادثه مسجد بازار، تاثیری شگرف در حرکات انقلابی مردم در آینده گذارد و پس از ناکامی عین الدوله، صدر اعظم برای نزدیکی به بهبهانی و طباطبایی، مهاجرت صغری و هجرت به ری در فردای آن روز روی داد و مسیر نهضت را به نقطه ای حساس رساند.

_ تشکیل حکومت خودمختار فرقه دموکرات در آذربایجان با حمایت ارتش بیگانه (1324 ش)(1)

_ پیام مهم امام خمینی به مناسبت راهپیمایی بزرگ مردم در تاسوعا و عاشورای حسینی (1357 ش)(2)

1- در گیر و دار حضور نیروهای بیگانه در ایران در جریان جنگ جهانی دوم و در زمان نخست وزیری محسن صدر معروف به صدرالاشراف، در نقاط مختلف کشور اغتشاشاتی بروز کرد که غائله آذربایجان از مهم ترین آنها بود. این غائله این گونه آغاز شد که سید جعفر پیشه وری نماینده اول تبریز پس از رد شدن اعتبارنامه اش در مجلس، به آذربایجان رفت و بیانیه ای صادر کرد که در آن، خود مختاری آذربایجان و زبان ترکی جزو اصول مسلّم مرام وی در آذربایجان قید شده بود. وی سپس درتبریز فرقه دموکرات را تاسیس کرد و به ریاست آن برگزیده شد و در همان روز حزب توده آذربایجان، الحاق خود را به فرقه دموکرات اعلام کرد و این دو با هم اعلان خود مختاری نمودند. سرانجام حزب دموکرات آذربایجان، پس از یک سال درگیری با دولت، در آذرماه 1325ش، پس از شکست از قوای دولتی، منحل گردید.
2- به مناسبت راهپیمایی های بزرگ تاسوعا و عاشورای سال 1399 ق که در روزهای 19 و 20 آذر ماه 1357ش صورت گرفت، امام خمینی، رهبر کبیر انقلاب اسلامی، پیامی بسیار مهم صادر کردند و در آن پیام، راهپیمایی های اخیر را همه پرسی بزرگ ملت ایران بر ضد رژیم شاه نامیدند. ایشان در بخشی از پیام خود فرمودند: «به عموم ملت شجاع ایران صمیمانه درود می فرستم. شما مردم عظیم الشأن با اراده آهنین خود و با شعارهای زنده و تعیین کننده به جهانیان ثابت کردید که شاه را نمی خواهید. من همزمان با راهپیمایی بزرگ شما در پیامی به تهران، به دولت ها]ی دنیا [اعلام نمودم که رفراندم این دو روز برای هیچ کس ابهامی باقی نگذاشت که ملت، شاه را نمی خواهد و عدم رسمیّت او را با اکثریت قاطع قریب به اتفاق اعلام کرد. این تظاهرات، راه عذر را از همه کس و همه دولت ها سلب کرد و آنها دیگر نمی توانند ادعا کنند که شاه، قانونی است».

ص:656

_ درگذشت «علی اصغر سروش» ادیب و مترجم ایرانی (1361ش)(1)

_ درگذشت «غلامرضا قدسی نژاد» شاعر معاصر (1368 ش)(2)

22آذر

22آذر

_ رحلت مرجع بزرگ و فقیه کبیر «میرزا حبیب اللّه رشتی» (1273ش)(3)

1- دکتر علی اصغر سروش در سال 1287 ش به دنیا آمد و پس از اتمام تحصیلات، به کار تحقیق و ترجمه پرداخت. سروش علاوه بر ترجمه کتب از زبان فرانسه به فارسی، به زبان های انگلیسی و عربی نیز تسلط کامل داشت. از آثار این مترجم گرانقدر می توان به فرهنگ متشابهات زبان فرانسه، امپراتوری روم و آغاز مسیحیت و نیز تمدن های باستانی خاور نزدیک اشاره کرد. این نویسنده و مترجم معاصر به هنگام فوت، 74 سال داشت.

2- غلامرضا میرزاجانی متخلص به قدسی _ که بعدها نام خود را به قدسی نژاد تغییر داد _ مشهور به غلامرضا قدسی مشهدی، در سال 1304ش در مشهد به دنیا آمد. او در دروس ادبی ادیب نیشابوری ثانی شرکت جست و فقه و اصول را نزد سیدهاشم قزوینی فرا گرفت. از شانزده سالگی به سرودن شعر پرداخت و پس از مدتی با همکاری دوستانش به تأسیس انجمن ادبی فردوسی مشهد اقدام نمود. قدسی مشهدی دلبسته غزل به سبک هندی بود و شیوه های دیگر را نیازمود. فعالیت سیاسی قدسی از زمان حکومت دکتر مصدق آغاز شد و با زبان شعر از نهضت ملی ایران حمایت نمود. قدسی پس از کودتای 28 مرداد 32 به مبارزه با رژیم پهلوی پرداخت و در دو نوبت دستگیر و بیش از چهار سال در زندان بود. او پس از رهایی از زندان به ترجمه و تصحیح کتب اشتغال ورزید. استاد قدسی نژاد پس از پیروزی انقلاب به تدریس در دانشکده ادبیات دانشگاه مشهد مشغول بود. یاران پیامبر، شعر امروز و غزل معاصر خراسان از آثار اوست. غلامرضا قدسی سرانجام در 21 آذر 1368ش در 64 سالگی درگذشت و در یکی از غرفه های حرم مطهر امام رضاع به خاک سپرده شد.

3- مرجع عالیقدر تشیع، میرزا حبیب اللّه رشتی در سال 1198ش 1234ق در املش گیلان به دنیا آمد. وی پس از یک درگیری که با خان منطقه پیدا کرد، راهی قزوین شد و نزد شیخ عبدالکریم ایروانی تلمذ نمود تا این که در 25 سالگی به اجتهاد دست یافت. ایشان سپس برای استفاده از معارف دینی، راهی نجف اشرف شده و از محضر فقیه بزرگ، شیخ محمدحسن نجفی، صاحب جواهر و شیخ مرتضی انصاری فیض برد. میرزا حبیب اللّه رشتی پس از ارتحال شیخ انصاری از جمله ارکان مرجعیت بود ولی هیچ گاه خود را برای ریاست حوزه معرفی نکرد و وجوه شرعی را قبول ننمود. در حلقه درس میرزای رشتی شاگردان فاضل بسیاری شرکت می کردند که حضرات آیات عظام: علامه سیدمحمدکاظم یزدی، آقا ضیاءالدین عراقی، میرزا حسین نایینی، شیخ عبداللّه مازندرانی، شیخ فضل اللّه نوری و سیدابوالحسن اصفهانی و... از آن جمله اند. همچنین آثار متعددی از این فقیه وارسته و مرجع جلیل بر جای مانده که بدایعُ الافکار، الالتقاط، الامامه و الاجتماعُ الامر و النهی و... از کتب ارزشمند ایشان می باشد. سرانجام میرزا حبیب اللّه رشتی در 22 آذر 1273ش برابر با 14 جمادی الثانی 1312 ق در 75 سالگی در نجف اشرف رخ در نقاب خاک کشید و در یکی از حجره های صحن مطهر علوی به خاک سپرده شد.

ص:657

_ مهاجرت علمای تهران به ری معروف به «مهاجرت صغری» (1283ش) (1)

_ تصویب قانون استخدام کشوری (1301ش)

1- در اثر فراگیر شدن ظلم و فساد و فقر و قحطی، در اواخر سلطنت مظفرالدین شاه قاجار، علما که از وضع موجود به شدت رنج می بردند، جهت اصلاح اوضاع و فشار به دولت، تصمیم به مهاجرت از تهران به حرم حضرت عبدالعظیم در شهر ری گرفتند. این سفر که در 22 آذر ماه 1284 ش برابر با 16 شوال 1323 صورت گرفت به مهاجرت صغری شهرت یافت و در ابتدا شامل دو هزار نفر بود. پس از چند روز، به تعداد متحصّنین افزوده گشت و از ده هزار تن فراتر رفت. وعاظ و خطبا دائما بر منبر رفته و از استبداد حکومت عین الدوله، صدر اعظمِ وقت، سخن می گفتند و خواستار تشکیل عدالت خانه می شدند. مظفرَالدین شاه با مشاهده وخامت اوضاع، درصدد حل قضیه برآمد و سرانجام با خواسته آنان که تاسیس عدالتخانه در کلیه شهرهای ایران، اجرای قوانین اسلام در سراسر کشور، عزل مسیونوژ رییس بلژیکی گمرک ایران و نیز عزل علاءالدوله حاکم ظالم تهران، موافقت نمود. این تحصن سرانجام در 22 دی 1284 ش به پایان رسید و با ادامه مبارزه توسط علما و مردم، مظفرالدین شاه مجبور شد فرمان مشروطه را در چهاردهم مرداد ماه 1285 ش امضا کند.

_ تغییر متمم قانون اساسی و تفویض و انتقال مقام سلطنت ایران به «رضاخان سوادکوهی» (1304 ش)(1)

_ عملیات امیرالمؤمنین در سرپل ذهاب توسط سپاه (1360ش)

_ درگذشت استاد «سید غلامرضا سعیدی» نویسنده و مترجم (1367ش) (2)

1- پس از مدت ها تلاش برای قدرت طلبی و تغییر حکومت توسط رضاخان، سرانجام در نهم آبان 1304 ش مجلس مؤسسان که برای انتقال سلطنت از سلسله قاجار به خاندان پهلوی تشکیل شده بود، مأموریت خود را با تغییر اصولی از قانون اساسی انجام داد. به این ترتیب 153 سال حاکمیت شاهان قاجار بر ایران خاتمه یافت و حکومت 53 ساله رژیم پهلوی به طور رسمی از این روز آغاز شد. ویژگی های مشترک سلاطین قاجار به ویژه در سال های آخر آن و نیز پهلوی، استبداد داخلی، بی کفایتی و فرمان برداری آنان از دولت های بیگانه بود. رضاخان میرپنج که یک درجه دار ارتش بوده و با توطئه و کمک انگلیس، در سال 1299 ش دست به کودتا زده بود، زمام امور را به دست گرفته و در این روز، رسما شاه ایران شد. او در 15 اردیبهشت سال بعد، پس از مراسم تاج گذاری، تاسیس سلسله پهلوی را اعلام کرد. رژیم دیکتاتوری پهلوی نیز به دلیل وابستگی به قدرت های بیگانه و نیز روا داشتن ظلم و ستم فراوان بر مردم ایران، در بهمن 1357 در پی پیروزی انقلاب اسلامی، سرنگون گردید.
2- استاد سید غلامرضا سعیدی، نویسنده، مترجم و محقق متعهد ایرانی، در سال 1274 ش در یکی از روستاهای توابع شهرستان بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد و در زادگاه خود و سپس در بیرجند به آموختن دانش پرداخت. وی در 21 سالگی پس از فراگیری علوم طبیعی، ریاضی و نجوم و زبان های عربی، فرانسوی و انگلیسی، به تدریس مشغول شد و سال ها بعد در تهران مجله فروغ علم را با همکاری دوستان منتشر کرد. استاد سعیدی طی سفرهای بسیاری که به پاکستان و هندوستان نمود تحت تأثیر افکار و اندیشه های علامه اقبال لاهوری قرار گرفت و همین موضوع موجب شد تا پس از فراگیری زبان اردو، تعدادی از آثار این اندیشمند اسلامی را به فارسی ترجمه کند. از استاد سعیدی در حدود شصت اثر در زمینه های تالیف و ترجمه به جای مانده که زندگانی عمارياسر، فرد و

اجتماع، برنامه های انقلاب اسلامی و ترجمه اقبال شناسی از آن جمله اند. این محقق فرزانه سرانجام در آذرماه سال 1367ش در 91 سالگی دار فانی را وداع گفت و در تهران به خاک سپرده شد.

23آذر

_ رحلت مرجع بزرگوار تقلید آیت اللّه «شیخ عبداللّه مامقانی» (1311 ش / 15 رجب 1351 ق)(1)

_ ارتحال فقیه و فیلسوف کبیر علامه «محمدحسین غروی اصفهانی» (1321 ش / 5 ذی حجه 1361 ق)

_ آتش سوزی پست خانه تهران (1354ش)

_ تهاجم مزدوران رژیم سفاک پهلوی به بیمارستان امام رضا(ع) در مشهد مقدس (1357ش)(2)

1- آیت اللّه عبداللّه بن محمد حسن مامقانی از بزرگان علمای شیعه در قرن چهاردهم هجری، فقیه اصولی، رجالی، محدث، ادیب و مرجع تقلید زمان خود بوده است. وی در سال 1252ش 1290ق در نجف به دنیا آمد و در پنج سالگی به آموختن قرآن و سپس مقدمات متداول شروع کرد. آیت اللّه مامقانی از 18 سالگی در حوزه درس اصول و سال بعد در درس فقه پدر بزرگوار خود شرکت کرد و از همان سال به تألیف نیز روی آورد. وی دارای تألیفات بسیاری می باشد که بیش از صد جلد را تشکیل می دهد. مهم ترین اثر مامقانی تَنقیحُ المَقال فی اَحوال الرِّجال است. همچنین کتب مِقیاسُ الهِدایَه فی عِلم الدّرایه و نیز مُنتَهی المَقاصِد از اوست. آیت اللّه مامقانی سرانجام در 23 آذر 1311ش در 61 سالگی در نجف اشرف بدرود حیات گفت و در مقبره والد خود مدفون گشت.
2- با فرا رسیدن محرم سال 1357ش و اوج گیری نهضت اسلامی و در زمانی که راهپیمایی های میلیونی و سراسری مردم، تمام کشور را فراگرفته بود، طرفداران رژیم شاهنشاهی با حمایت چماقداران و عوامل مزدور ساواک در بسیاری از شهرها به مقابله با مردم پرداختند. این حرکات به ویژه بعد از تظاهرات میلیونی تاسوعا و عاشورای حسینی آن سال نمودِ بیشتری پیدا کرد. در 23 آذر 1357، عوامل ساواک با حمایت نیروهای نظامی، وارد بیمارستان امام رضاع در شهر مشهد مقدس شدند. آنان در ابتدا با سرنیزه و چماق، به اتومبیل های پزشکان بیمارستان آسیب

وارد کرده، سپس با تیراندازی وارد بخش اصلی بیمارستان شدند. آنها بدون توجه به بیماران بستری، هرچه را در سر راه خود دیدند شکستند که در جریان این حمله تعدادی از بیماران نیز از ترس دچار حمله قلبی شدند. همچنین در این حمله دو کودک از شدت جراحات جان سپردند و هجده نوزاد نیز زخمی شدند. با انتشار این خبر، مردم مشهد خود را به بیمارستان رساندند و زد و خورد بین مردم و نیروهای ساواکی آغاز شد. پس از این حمله، اعضای نظام پزشکی در محکومیت این تهاجم، ضمن انتشار اعلامیه ای، تعطیلی کلیه بیمارستان های شخصی و مطب را اعلام نموده و در محل بیمارستان تحصّن کردند.

_ انتشار پیام «امام خمینی» در محکومیت کشتار مردم شهرهای کشور توسط عُمّال پهلوی (1357ش)(1)

_ روز جهانی کودک و تلویزیون(2)

1- در پی کشتارهای رژیم پهلوی در شهرهای مختلف ایران، به ویژه اصفهان و نجف آباد، حضرت امام پیامی از پاریس برای ملت انقلابی ایران فرستادند و ضمن اعلام عزای عمومی فرمودند: «جنایاتی که در اصفهان و نجف آباد و بعضی از شهرستان ها شده است، به قدری با شرافت انسانی منافی است که وجدان هر انسانی را سخت رنج می دهد. از قرار اطلاع، مأمورین شاه با مسلسل به داخل منازل مردم محروم و بی دفاع حمله کردند، مساجد را به آتش کشیدند، به زنان محترم اهانت کردند، هرکس را دیدند که جاوید شاه نمی گوید بی دریغ کشتند و آزادی به منطق کارتر را خیلی سریع اجرا کردند. اکنون با در نظر گرفتن رفراندم تاسوعا و عاشورا که غیررسمی بودن شاه و دولت را به جهانیان ثابت نمود، بر ملت است که به حکم اسلام و قانون، از اطاعت شاه و دولت سرپیچی کنند، مالیات نپردازند و به کلیه اعتصابات تا رفتن شاه ادامه دهند.» این پیام، روحیه ای مضاعف به مردم انقلابی ایران داد و آنان با پیروی از این دستور، مبارزات خود را تا سرنگونی کامل رژیم طاغوت دنبال کردند.
2- امروزه وسایل ارتباط جمعی، نقش مهم و تعیین کننده ای در روابط بین جوامع و گروه های موجود در آنها دارند و به میزان زیادی در هدایت و جهت دهی افکار عمومی سهیم هستند. در این میان، تلویزیون به عنوان رسانه ای دیداری و شنیداری، با حضور بلامنازع خود در خانه ها، بیشترین تأثیر را روی خانواده ها به ویژه کودکان و نوجوانان می گذارد. با ورود تلویزیون به خانه، خانواده بُعد جدیدی یافته، آن را از محلی صرفا برای استراحت، صرف غذا و... خارج کرده و به سازمانی تبدیل نموده که می توان در آن آموخت، جهان را تماشا کرد و نیازهای فرهنگی را برآورده ساخت. افزایش آگاهی کودکان در زمینه های گوناگون، تشویق کودکان به کارهای خوب با نمایش دادن مهربانی، سخاوت و...، گسترش برنامه های آموزشی، ایجاد دوستی و محبت، ترویج و آموزش ارزش های اجتماعی و دینی، معرفی روش های دوست یابی و حفظ دوستی، ایجاد حس مسؤولیت در کودکان، جلوگیری از رفتار خودخواهانه کودکان با به تصویر کشیدن رفتارهای جامعه گرایانه و غیره، از جمله کارکردهای مثبت

تلویزیون است که همه روزه در حال انجام آن می باشد. در کنار این موارد مثبت، کارکردهای منفی این رسانه همگانی نیز در خور تأمل و تفکر است. روز جهانی کودک و تلویزیون، تلاشی است برای پیوند دادن مثبت بین کودکان جهان با این جعبه جادویی و زمینه ای برای ارتباط بیشتر این دو با هم. مسؤولان و تهیه کنندگان تلویزیون، همیشه باید در نظر داشته باشند که برنامه هایی که ویژه کودکان ساخته می شود، به صورت الگو در بین مخاطبان مطرح خواهد شد و ممکن است تأثیرات فراوانی بر جای نهد. از این رو، کوشش در جهت تأثیر مثبت نهادن در کودکان با ساخت برنامه های آموزنده، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است.

ص:661

24آذر

24آذر

_ درگذشت «شیخ شلتوت» رییس دانشگاه الازهر و مفتی بزرگ مصر (1342ش)(1)

1- شیخ محمود شلتوت، عالم بزرگ دینی مصر، در سال 1271 ش 1892 م در مصر به دنیا آمد. در 14 سالگی در مرکز دینی علمی اسکندریه به تحصیل پرداخت و در 18 سالگی، گواهینامه تحصیلی دانشگاهی گرفت. وی سپس در اسکندریه به سمَتِ مدرس دینی برگزیده شد و در سال 1306 ش (1927 م) به قسمت عالی دانشگاه الازهر منتقل گردید. شیخ شلتوت، چندی بعد عضو هیأت فتوا شد و در دانشکده شریعت، مقام بزرگی یافت. او در سال 1327 ش (1958 م) به ریاست دانشگاه بزرگ اسلامی الازهر مصر برگزیده شد و خدمات فراوانی انجام داد. از جمله اقدامات مهم شیخ شلتوت در زمان ریاست در الازهر این بود که پس از مکاتبه های متعدد با آیت اللّه العظمی بروجردی، مرجع بزرگ تقلید شیعیان، مذهب شیعه اِثنا عَشَری را به رسمیت شناخت. او عمل به موازین مذهب شیعه را همانند یکی از مذاهب اربعه، جایز دانسته و به مذهب شیعه به عنوان یکی از مذاهب بزرگ اسلامی، در دانشگاه الازهر، کرسی تدریس اختصاص داد. شیخ شلتوت علاوه بر ریاست الازهر و تدریس، دارای مقام اِفتا بود و همچنین کتب متعددی به رشته تحریر درآورد. الاسلامُ عَقیدهٌ و شریعَه، دَعوهُ المُحمدیّه، القتال فی الاسلام، فِقه القُرآن و المُقارِنَهِ بین المذاهِب از جمله تالیفات ایشان است. سرانجام شیخ محمود شلتوت، در سال 1342 ش (1963 م) در 72 سالگی درگذشت و به سرای باقی شتافت.

_ برگزاری مراسم چهلم دانش آموزان شهید 13 آبان 57 در گلزار شهدای بهشت زهرا (1357 ش)

_ صدور بیانیه 8 ماده ای «امام خمینی» رحمه الله به قوه قضاییه و ارگان های اجرایی کشور (1361ش)(1)

_ درگذشت استاد «احمد احمدی بیرجندی» (1377 ش)(2)

1- در روز بیست و چهارم آذرماه 1361ش، بیانیه 8 ماده ای حضرت امام خمینی ره بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران خطاب به قوه قضاییه و ارگان های اجرایی کشور صادر شد. ایشان در این پیام، درباره لزوم اسلامی نمودن تمام سازمان های دولتی به ویژه دستگاه های قضایی و جانشین نمودن احکام الهی در نظام جمهوری اسلامی به جای احکام طاغوتی رژیم سابق، تذکراتی به همه متصدیان امور دادند. مهم ترین بخش های فرمان هشت ماده ای حضرت امام شامل این موارد بود: تهیه قوانین شرعی و تصویب و ابلاغ آنها با دقت و سرعتِ لازم، رسیدگی به صلاحیت قضات و دادستان ها و دادگاه ها، صدور احکام اسلام در دادگاه ها با قدرت و استقلال و بدون مسامحه و تعویق، عدم احضار یا توقیف افراد بدون حکم قاضی طبق موازین شرع، عدم ورود به محل زندگی یا کار مردم و تجسُّس در امور آنان به هر نحو ممکن، برخورد قاطع در رابطه با توطئه ها و گروهک های مخالف اسلام و نظام جمهوری اسلامی، عدم تصرف در اموال مردم مگر به حکم حاکم شرع پس از بررسی دقیق، پی گیری دقیق موارد فوق و برخورد با ماموران اجرایی متخلّف.
2- استاد احمد احمدی بیرجندی در سال 1301 ش در بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد. وی پس از پشت سر گذاشتن دوره های ابتدایی و متوسطه تحصیل، از دانشسرای مقدماتی بیرجند فارغ التحصیل شد و به تدریس پرداخت. استاد بیرجندی در 23 سالگی وارد دانشسرای عالی تهران شد و ازاین مکان، لیسانس زبان و ادبیات فرانسه گرفت. وی از آن پس در پست های مختلفی از قبیل مدیریت دانشسرای بیرجند، تدریس زبان فرانسه در دانشکده الهیات و معارف و تربیت معلم مشهد، مدیریت کتابخانه مسجد گوهرشاد مشهد و همکاری با بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی خدمت کرد. وی هماره از اوقاتش بهره می برد، می خواند و می نوشت، ترجمه و تالیف می کرد و بر کتاب هایی که می خواند،

حاشیه می نگاشت. به اهل بیت عصمت و طهارتع علاقه ای وافر داشت و از همین رو به گردآوری و گزینش اشعار درباره آنان پرداخت و پانزده مجموعه از آنها را به چاپ رسانید. از این ادیب سخت کوش 35 کتاب و 200 مقاله بر جای مانده که: اسلام راه روشن، امامت و رهبری، پرتوی از سیمای تابناک علیع، خدا را بشناسیم و نامه های ادبی از آن جمله اند. استاد احمد احمدی بیرجندی سرانجام در 24 آذر 1377 ش در 76 سالگی پس از پشت سرگذاشتن یک دوره بیماری بر اثر سکته مغزی بدرود حیات گفت و جامعه علم وادب را سوگوار ساخت.

ص:663

25آذر

25آذر

_ تاسیس بنگاه حمایت از مادران و نوزادان (1319ش)

_ مرگ «سید محمد تدین» سیاستمدار معاصر (1330 ش)(1)

1- سید محمد تدین در سال 1260 ش در یکی از روستاهای توابع بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد و پس از آن که در مشهد و تهران به فراگیری علوم اسلامی پرداخت، در سلک طلاب علوم دینی قرار گرفت. وی در اوایل مشروطیت، به اقتضای جوانی و به دلیل بهره مند بودن از قوه بیان، در صف مجاهدین قرار گرفت و در 1295، روزنامه صدای تهران را تاسیس کرد. تدین به دلیل اخذ رشوه از وثوق الدوله، نخست وزیر وقت و عامل قرارداد استعماری 1919، از او و این قرارداد طرفداری کرد و در روزنامه اش به حمایت از آن برخاست. وی پس از مدتی از طرف مردم بیرجند و سپس تهران به وکالت مجلس رسید و به زودی به نیابت ریاست و ریاست مجلس شورای ملی دست یافت. وی به هنگام خلع حکومت قاجار و تصویب ماده واحده و تفویض حکومت به رضاخان پهلوی، نقشی اساسی ایفا کرد و در ازای آن مبالغ هنگفتی از رضاخان دریافت نمود. تدین از آن پس در مشاغل متعددی از قبیل وزارت معارف، حکمرانی کرمان و استادی دانشگاه، وقت خود را سپری کرد و پس از شهریور 1320 به وزارت فرهنگ و کشور رسید. وی در سال 1328، در حالی که بی کار بود، از طرف مردم خراسان به عنوان سناتور انتخابی مشهد راهی مجلس سنا شد و نقش اقلیت را ایفا کرد. تدین تا اوایل سلطنت رضاشاه در کسوت روحانیت بود ولی پس از پوشیدن جُبّه صدارت،تغییر لباس داد. روزی که تدین در مسند وزارت قرار گرفت، با تغییر لباس خود می خواست وضع خود را برای همیشه تثبیت کند ولی پس از چند سال، رضا پهلوی او را از گردونه سیاست خارج ساخت. عده ای شفاعت او را کردند ولی رضاخان نپذیرفت و تدین همچنان منصب دولتی نداشت. تدین مردی هوچی، زرنگ، مالدوست، جاه طلب، پرمدعا و قلدر بود تا اینکه در سال 1330ش بر اثر بیماری سرطان در هفتاد سالگی درگذشت و در امامزاده صالح تجریش مدفون شد.

_ ایجاد خط مستقیم بین واشنگتن _ بغداد و کمک های اطلاعاتی سازمان سیا به عراق (1365ش)(1)

_ رحلت فقیه فرزانه آیت اللّه «سید محمدحسن میرجهانی» (1371ش) (2)

1- پس از گسترش جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و به موازات افزایش پیشروی نیروهای اسلام در مواضع دشمن بعث، اقدامات آمریکا علیه ایران با هدف جلوگیری از پیروزی جمهوری اسلامی و شکست عراق تشدید شده و وسیع تر می گشت، زیرا پیروزی ایران بر عراق برای آمریکا غیرقابل قبول بود. از این رو، علاوه بر ارسال تسلیحات پیشرفته نظامی به عراق، کمک های اطلاعاتی آمریکا به عراق از سال 1359 ش آغاز شد و در سال های پایانی جنگ نیز بیش از هر چیز دیگر مورد نیاز و درخواست حزب بعث بود. در این زمان، عراق از سازمان سیا اطلاعات فوق العاده محرمانه ای از مراکز استراتژیک ایران دریافت نمود. همچنین سازمان جاسوسی آمریکا، سیا، بارها عراق را در حمله به تاسیسات اقتصادی و حیاتی ایران تشویق کرد و در حمله هواپیماهای عراقی به تاسیسات و مناطق مهم کشور، با آنان هماهنگی نمود.
2- آیت اللّه حاج سیدمحمدحسن بن میرسیدعلی میرجهانی طباطبایی اصفهانی، در سال 1280 ش برابر با 1319 ق در یکی از روستاهای اطراف اصفهان دیده به جهان گشود. وی پس از فراگیری علوم پایه، به نجف اشرف عزیمت نمود و از محضر آیات عظام: آقا ضیاءالدین عراقی، سیدابوالحسن اصفهانی، شیخ عبداللّه مامقانی و میرزای نایینی بهره جست و به مدارج عالی علمی رسید. آیت اللّه میرجهانی پس از آن به خواست پدر به اصفهان بازگشت و به انجام امور دینی پرداخت. این عالم بزرگوار پس از درگذشت پدر و مدتی اقامت در مشهد مقدس، در تهران ساکن گردید و به تبلیغ، هدایت، ارشاد مردم و تألیف و تصنیف پرداخت. آیت اللّه میرجهانی در علوم غریبه اطلاعاتی عمیق داشت. هم چنین طبع روانش او را قادر ساخته بود تا در مدح معصومینع به عربی و فارسی به نیکویی شعر بسراید. آثار چندی از این عالم ربانی به جای مانده است که مِصباح البلاغه، کُنوزُالحِکَم و فُنون الکَلِم و دیوان اشعار از آن جمله اند. این محدث و خطیب بزرگوار سرانجام در بیست و پنجم آذر 1371 ش برابر با بیست ویکم جمادی الثانی 1402ق در نودویک سالگی در اصفهان رخت از جهان

فرو بست و در جوار مقبره علامه مجلسی در کنار مسجد جامع این شهر به خاک سپرده شد.

ص:665

_ روز پژوهش

26آذر

26آذر

_ تصرف شهر ساوه توسط ارتش روسیه در جریان جنگ جهانی اول (1294ش)

_ ابطال معاهدات تحمیلی روسیه تزاری علیه ایران (1296ش)(1)

_ پشتیبانی کشورهای حاشیه جنوبی خلیج فارس از رژیم پهلوی در ماه های آخر عمر این رژیم (1357 ش)

_ گشایش کنفرانس بررسی جنایات «صدام» در تهران (1362ش)

_ تحویل 45 تا 60 فروند میراژ 2000 به عراق از سوی فرانسه در اوج جنگ با ایران (1365ش)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «سید اسماعیل اصفیایی شندآبادی» (1368ش)(2)

1- در زمان صدارت وثوق الدوله، دولت جدید التأسیس بلشویکی روسیه که می خواست قوای خود را از نواحی شمالی ایران خارج سازد، با ارسال نامه ای برای دولت ایران اعلام داشت تمام معاهداتی که دولت روسیه تزاری به ایران تحمیل کرده بود از درجه اعتبار ساقط است. طبق مواد این اعلامیه که به امضای تروتسکی، همکار لنین و از رهبران انقلاب بلشویکی روسیه، رسیده بود، عهدنامه ای که روسیه تزاری و دولت استعماری انگلیس در سال 1907 م برای تقسیم ایران بسته بودند، لغو شد و مبنای اعتبار سایر معاهداتی که میان ایران و روسیه وجود داشت، رضایت طرفین اعلام گردید.
2- عالم ربانی، آیت اللّه سید اسماعیل اصفیایی شِندآبادی در سال 1389 ش 1328 ق در روستای شندآباد از توابع شهرستان شبستر در آذربایجان شرقی دیده به جهان گشود. وی پس از طی دروس مقدمات و سطح، وارد

حوزه علمیه تبریز شد و در درس استادان نامدار آن حوزه همچون: سید مرتضی خسروشاهی و میرزا ابوالحسن انگجی بهره ای وافر برد تا آن که خود یکی از مدرسان ماهر حوزه تبریز گشت. آیت اللّه اصفیایی از آن پس به درس و بحث و ارشاد مردم همت گماشت و با تلاش عالی خود، مسجد و مدرسه تاریخی سید حمزه تبریز را که به ویرانه ای تبدیل شده بود احیا کرد و آن را به محلی برای ترویج دین و اسکان طلاب تبدیل نمود. ایشان پس از عمری تلاش و فعالیت های مذهبی و اجتماعی در تبریز و خدمت به مردم آن شهر، راهی شهرستان قم شد تا با استفاده از انفاس قدسی عارفانِ آن تربت پاک، تزکیه نفسِ خویش را به اکمال برساند. با این حال از تدریس، تألیف و تفسیر غافل نماند و از بدو ورود به قم، با عشقی سرشار به فقه آل محمدص، تلاش خود را در این زمینه ها دو چندان کرد. این عالم ربانی و فقیه صمدانی سرانجام پس از سال ها کوشش در جهت ترویج و تبلیغ دین و تزکیه و تهذیب نفس در تاریخ 26 آذر 1368 برابر با 18 جمادی الاول 1410 ق در 71 سالگی دارفانی را وداع گفت و پیکر پاکش پس از تشییعی باشکوه، در مقبره العُلماء باغِ بهشت قم به خاک سپرده شد.

- انتقال پیکر شهیدتندگویان پس از 11 سال اسارت در عراق (1370 ش)

_ رحلت محقق و مدرس فرزانه آیت اللّه شیخ «هادی تألُّهی» در همدان (1375ش)(1)

_ روز حمل و نقل(2)

1- آیت اللّه شیخ هادی تالُّهی در سال 1280 شمسی 1319 ق در همدان دیده به جهان گشود و سال ها در محضر پدرش، آیت اللّه شیخ مرتضی تألّهی به فراگیری علوم دینی پرداخت. از آن پس مدرسه زنگنه همدان، پایگاه تحقیق و تدریس او گردید. آیت اللّه تألّهی همچنین از محضر عالمان دیگری همچون میرزا علی آقا خلخالی، شیخ محمدبهاری و سیدعلی نجفی کسب فیض نمود و به مقام والایی در علم و تقوا دست یافت. از وی آثار چندی نیز به جای مانده است. سرانجام این عالم ربانی در 26 آذر 1375 ش برابر با ششم شعبان 1417 ق در 95 سالگی دار فانی را وداع گفت و در باغ بهشت همدان مدفون گردید.
2- در جهان امروز، بخش حمل و نقل از جمله بخش های زیربنایی اقتصاد هر جامعه است که علاوه بر تحت تأثیر قراردادن فرایند توسعه اقتصادی، خود نیز در جریان توسعه دچار تغییر و تحول می شود. حمل و نقل، با ایفای نقش رابط میان بازار تولید و بازار مصرف، به مثابه پایه های پلی است که بخش های مختلف جوامع با عبور از روی آن، به سمت توسعه پایدار حرکت می کنند. صنعت نوپای حمل و نقل در جمهوری اسلامی ایران، دورانی پرفراز و نشیب را پشت سرگذاشته که ویژگی اصلی آن تلاش برای دستیابی به جایگاهی والاتر و فردایی بهتر است. در تاریخ تحولات این صنعت در کشورمان، روزها و ایام سرنوشت سازی بوده اند که نقش تعیین کننده ای در شکل گیری و انسجام شبکه حمل و نقل کشور داشته اند. 26 آذر سال 1362 یادآور چنین ایامی است که در آن حضرت امام خمینی ره فرمانی در زمینه اعزام کامیون ها به بنادر جنوبی برای تخلیه کالاهای وارداتی و مایحتاج مردم صادر کردند. در پی این فرمان کامیون داران سراسر کشور، آمادگی خود را برای تخلیه بنادر و حمل و نقل مواد ضروری مورد نیاز مردم اعلام کردند. 14 سال پس از زمان صدور فرمان امام راحل رحمه الله، در سال 1376 به پیشنهاد وزارت راه و ترابری و برای آگاه سازی هر چه بیشتر جامعه با نقش و جایگاه بخش حمل و نقل،

روز 26 آذر ماه از سوی شورای فرهنگ عمومی به عنوان روز حمل و نقل شناخته شد. روز حمل و نقل، روز قدردانی از خدمات ارزشمند رانندگان و سایر دست اندرکاران و شاغلان بخش حمل و نقل کشور و فرصتی مناسب برای بازنگری نیازها و مشکلات این بخش است.

27آذر

27آذر

ـ رحلت مجتهد اصولی و عالم و عارف بزرگوار آیت اللّه «شیخ محمدتقی آملی» (1350 ش)(1)

1- حکیم بزرگوار آیت اللّه شیخ محمد تقی آملی در حدود سال 1265 ش برابر با 1304 ق در تهران متولد شد. وی قسمتی از دروس معقول و منقول را نزد پدرش آقا شیخ محمد آملی و میرزا حسن کرمانشاهی خواند و این دروس را نزد حاج شیخ عبدالنبی مجتهد نوری تکمیل نمود. آیت اللّه آملی از آن پس به نجف رفت و در محضر درس میرزای نایینی، میرزا ابوتراب خوانساری، شیخ محمدحسین غروی اصفهانی، میرزا محمود قمی، سیدابوالحسن اصفهانی و آقاضیاءالدین عراقی به تکمیل فقه و اصول پرداخت تا به مقامات عالی علم و اجتهاد رسید. این عالم ربانی، در اخلاق نیز از محضر عارف کامل حاج میرزا علی آقا قاضی طباطبایی فیض گرفت و به مدارج بالای اخلاق و عرفان دست یافت. آیت اللّه آملی از آن پس در تهران اقامت گزید و به تدریس منقول و معقول اشتغال ورزید. این حکیم فرزانه، فقیهی گوشه نشین بود و از شهرت و مسؤولیتِ ریاست ابا داشت به طوری که تا پایان زندگی، علی رغم داشتن صلاحیت علمی، حتی از نوشتن و چاپ رساله عَمَلیّه خود نیز خودداری نمود. آیت اللّه محمدتقی آملی نزدیک به چهل سال در رأس آیات و مراجع بزرگ تهران به تدریس و ترویج دین اشتغال داشت. در محضر درس ایشان، شاگردان فاضلی پرورش یافتند که حضرات آیات: عبداللّه جوادی آملی، حسن حسن زاده آملی و علامه محمدحسین تهرانی از آن جمله اند. حاشیه بر مکاسب شیخ انصاری در 2 جلد، کتاب الصلاه در 3 جلد، حاشیه بر شرح منظومه سبزواری در 2 جلد و شرح استدلالی بر عروه الوثقی از مهم ترین آثار آیت اللّه آملی هستند. سرانجام این حکیم وارسته و عارف الهی در 27 آذر 1350 ش برابر با 30 شوال 1391 ق در 85 سالگی دار فانی را وداع گفت و در تهران به خاک سپرده شد.

_ شهادت مجاهد آگاه و انقلابی آیت اللّه دکتر «محمد مفتّح» توسط گروه منحرف فرقان (1358 ش)(1)

1- آیت اللّه دکتر محمد مفتّح در سال 1307 ش در همدان دیده به جهان گشود. وی در آنجا به تحصیل دوره دبستان و مقدمات علوم اسلامی روی آورد و سپس به حوزه علمیّه قم مهاجرت نمود. دکتر مفتح در قم از محضر بزرگانی همچون حضرات آیات: سید محمد حجت کوه کمره ای، سیدحسین بروجردی، سیدمحمد محقق داماد، علامه طباطبایی و امام خمینی ره استفاده نمود و خود مدرسی بزرگ در حوزه گردید. شهید مفتح در این حال که در حوزه علمیه قم به درجه اجتهاد رسیده بود، در دانشگاه نیز موفق به اخذ درجه دکتری گردید. وی در حوزه علمیه قم علاوه بر تدریس علوم حوزوی به تدریس در دبیرستان نیز همّت گماشت. ایشان در ایام مبارزات روحانیّت و مردم انقلابی ایران به رهبری امام خمینی از آموزش و پرورش قم اخراج و به منطقه دورافتاده ای تبعید شد، در نتیجه مجبور به اقامت در تهران گردید. با اقامت ایشان در تهران فصلی نوین از مبارزات سیاسی و عقیدتی شهید مفتّح آغاز شد. نقش شهید مفتّح در صحنه های مهم مبارزات انقلابی از جمله اقامه نماز دشمن شکن عید فطر 1357 بسیار حساس بود. ایشان در خطبه های نماز، برای اولین بار نام امام خیمنی رحمه الله را آشکارا بر زبان جاری کرد و رهبری امام را مورد تاکید قرار داد و مردم را برای راهپیمایی در روزهای بعد دعوت نمود. شهید مفتح، با تشکیل شورای انقلاب، از طرف امام به عضویت این شورا درآمد و در این سنگر منشا خدمات شایانی گردید. ایشان همچنین پس از پیروزی انقلاب اسلامی، فعالیّت های ارزشمندی به ویژه در زمینه تدریس در دانشگاه ها و نیز نزدیک ساختن دو قشر روحانی و دانشجو به عمل آورد. او که توطئه استعمار را در جدا نگاه داشتن این دو قشر، با تمام وجودش حس کرده بود، ایجاد وحدت و انسجام میان این دو قشر را وجهه همت خود ساخت. آیت اللّه مفتّح سرانجام در 27 آذر 1358 ش به همراه دو تن از پاسداران جان بر کف خود در مقابل دانشکده الهیّات دانشگاه تهران از سوی گروهک منافق فرقان به شهادت رسید و پس از تشییعی با شکوه، در صحن حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

_ تصرّف ارتفاعات غرب مریوان توسط رژیم بعثی عراق در آغاز جنگ (1359 ش)

_ بازگشایی دانشگاه ها و مراکز عالی کشور پس از مدتی تعطیلی (1361 ش)(1)

_ افتتاح رادیو چینی در واحد برون مرزی سازمان صدا و سیما (1374 ش)

_ درگذشت محقق معاصر، دکتر «محمدتقی دانش پژوه» کتابشناس و نسخه شناس برجسته (1375 ش)(2)

1- برای زدودن فرهنگ طاغوتی و استعماری از چهره دانشگاه ها پس از پیروزی انقلاب اسلامی و خنثی کردن حرکت های گروهک های ضد انقلاب که این مراکز را صحنه پیکار با اسلام و انقلاب اسلامی کرده بودند، دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی کشور مدتی از سوی شورای انقلاب اسلامی و با حمایت های همه جانبه مردم و دانشگاهیان حزب اللّه و با تایید حضرت امام تعطیل شدند. پس از تشکیل شورای عالی انقلاب فرهنگی و تثبیت جمهوری اسلامی و سامان بخشی به مراکز آموزشی، این مراکز، طی مراسمی در دانشگاه تهران رسما بازگشایی شدند.
2- استاد دکتر محمدتقی دانش پژوه در سال 1290 ش در آمل به دنیا آمد. وی در جوانی در قم و تهران از محضر عالمانی همچون آخوند ملاعلی همدانی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی و میرزا مهدی آشتیانی بهره مند شد و پس از اخذ لیسانس خود از دانشکده معقول و منقول به تحقیق و تدریس پرداخت. او برای کسب اطلاعات کتاب شناسی و نسخه شناسی به کشورهای عراق، عربستان، شوروی، ترکیه، انگلستان، فرانسه و آمریکا سفر کرد و در کنگره های علمیِ ملی و بین المللی حضوری فعالانه داشت. دکتر دانش پژوه که عضو دایمی فرهنگستان زبان و ادب فارسی بود، علاوه بر فعالیت های علمی و فرهنگی، سال ها به تدریس در دوره های کارشناسی تا دکتری همت گماشت و افزون بر 340 مقاله تحقیقی در مجله های مختلف از او به چاپ رسیده است. تصحیح جامع التواریخ، تحفه، تاریخ نگاری فلسفه و ترجمه یک پرده از زندگی شاه طهماسب و ده ها اثر دیگر از اوست. همچنین وی از سال 1332 در نشر فهرست های کتابخانه های دانشگاهی کوشش داشته و چندین مجلد از این فهرست ها را تالیف

کرده است. وی در 85 سالگی در تهران درگذشت و کالبد وی در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

_ ارتحال فقیه بزرگوار آیت اللّه «میرزا حسن انصاری» (1375 ش)(1)

_ افتتاح شبکه جام جم و آغاز پخش برنامه های انگلیسی و عربی شبکه جهانی سحر (1376 ش)

_ درگذشت خطیب شهیر و واعظ کبیر حجت الاسلام و المسلمین «محمدتقی فلسفی» (1377 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا حسن انصاری محلاتی در سال 1289 ش 1330 ق در شهرستان محلات به دنیا آمد. وی پس از طی دروس مقدماتی و سطح، راهی حوزه علمیه قم شد و از محضر استادان نامداری همچون، حضرات آیات: حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، سید محمدتقی خوانساری، سیدمحمد حجّت کوه کمره ای، سید حسین بروجردی و حضرت امام خمینی رحمه الله بهره برد و پس از سالیانی به مدارج بالای فقهی و فلسفی دست یافت. این عالم وارسته و حافظ قرآن کریم در طول سالیان عمر، خود را از تمام قیود و تعلقّات دنیوی به دور نگاه داشته بود و راه زهد و تقوا در پیش داشت. میرزا حسن انصاری همواره از انقلاب اسلامی و رهبری عظیم الشأن آن حمایت نموده و از آن به عنوان «نعمت الهی» یاد می کرد. این فقیه فرزانه و حکیم وارسته سرانجام در 27 آذر 1375ش برابر با ششم شعبان 1417ق در 86 سالگی وفات یافت و در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- حجت الاسلام و المسلمین محمدتقی فلسفی در سال 1286ش 1326ق در خانواده ای عالم به دنیا آمد. وی پس از فراگیری ادبیات و سطوح، به آموختن فلسفه و معقول از استادانی همچون میرزا طاهر تنکابنی، میرزا محمود قمی، سیدمحمد کاظم عصار و میرزا مهدی آشتیانی پرداخت و بنیه علمی خود را استوار ساخت. وی پس از آن به وعظ و خطابه روی آورد و در پانزده سالگی اولین جلسه منبرش را در محضر پدر و گروه بسیاری از مردم برپا کرد که تشویق همگان را برانگیخت. از آن پس، نام فلسفی بر سرزبان ها افتاد و در نوزده سالگی برای منبر به مجلس شورای ملی دعوت شد. وی پس از اعتراض به کشتار مسجد گوهرشاد، ممنوع المنبر و خلع لباس شد تا اینکه پس از سه سال و با کوشش آیت اللّه کاشانی، منبرش رسما آزاد گردید. حجت الاسلام فلسفی در منبر و خطبه، روش نوینی را پایه گذاری کرد و تحول عمیقی در فن

سخنوری به وجود آورد. او با تتبُّع در اخبار و احادیث و مطالعه پیگیر کتاب های روانشناسی، جامعه شناسی، اخلاق و تعلیم و تربیت و به کارگیری تجربیات و ابتکارات خویش، به یکی از مشهورترین خطیبان پایتخت مبدل شد و در مجالس مهم تهران، اداره منبر را برعهده گرفت. این روحانی مبارز، در طول ده ها سال، بارها در منبرهای پرشور خود، رژیم پهلوی را مورد انتقاد قرار داده و در زمان های گوناگون به تبعیت از علما به ویژه حضرت امام خمینی رحمه الله، به مخالفت با رژیم برخاست. وی در این دوران، چندین بار بازداشت شد و بارها ممنوع المنبر گردید. در سال 1350، در مجلس بسیار مهمی، به یاوه گویی های دو نفر از سناتورها علیه امام خمینی رحمه الله پاسخ داد و آشکارا نام امام را برفراز منبر تکرار نمود و از مقام شامخ ایشان تجلیل به عمل آورد. این سخنرانی باعث شد که تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی ممنوع المنبر شود ولی این وضعیت باعث عقب نشینی وی از مواضعش نگردید. علاوه بر این، حجت الاسلام فلسفی، همواره با فرقه بهائیت و کمونیسم و حزب توده مبارزه می کرد و در این راه، ترسی به خود راه نمی داد. او پس از پیروزی انقلاب اسلامی و پس ازهفت سال ممنوعیت منبر و اندکی پس از ورود امام به ایران، در حضور معظمٌ له و هزاران نفر دیگر، سخنرانی کرد و بار دیگر مورد تایید و تفقد امام قرار گرفت. با پیروزی انقلاب اسلامی، حجت الاسلام فلسفی به رغم کهولت سن، تا پایان عمر خود به فعالیت های مختلف و منبرهای روشنگر خویش ادامه داد و لحظه ای نیاسود تا این که در 27 آذر 1377 ش برابر با 28 شعبان 1419 ق در 91 سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت عبدالعظیم در ری به خاک سپرده شد. عمده آثار وی با نام گفتار فلسفی انتشار یافته که کودک از نظر وراثت و تربیت، جوان از نظر عقل و احساسات و بزرگسال و جوان از نظر افکار و تمایلات و الحدیث در 5 جلد از آن جمله اند.

ص:671

ص:672

- روز وحدت حوزه و دانشگاه(1)

28آذر

28آذر

_ رحلت «شیخ الشریعه اصفهانی» مدرس کبیر حوزه علمیه نجف (1299 ش/ 8 ربیع الثانی 1339ق)

_ حمله موشکی رژیم بعثی عراق به شهر قهرمان پرور دزفول (1361 ش)(2)

1- بیست و هفتم آذرماه، یادآور عروج سرخ مجاهدی خستگی ناپذیر و عالمی ربانی، آیت اللّه دکتر محمدمفتح است که از پیشروان اندیشه وحدت حوزه و دانشگاه بود. این شهید والامقام در راه تحقق این اندیشه و آرمان بلند که از اندیشه نورانی امام راحل برخاسته بود، تلاش های بی وقفه ای انجام داد و سختی های فراوانی را به جان خرید. به پاس خدمات چشمگیر شهید مفتح در راه ایجاد وحدت حوزه و دانشگاه و لزوم ارتباط، همکاری و هم فکری این دو قشر اندیشمند و فرهیخته، روز 27 آذر، همزمان با سالروز شهادت این عالم سترگ، با نام روز وحدت حوزه و دانشگاه نام گذاری شده است. وحدت حوزه و دانشگاه به عنوان دو پایگاه مهم فکری _ فرهنگی جامعه، برای حفظ فرهنگی اصیل در مقابل هجوم ارزش های غربی و وارداتی، امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. وحدت و همکاری میان این دو نهاد، نه یک وحدت فیزیکی و شکلی، بلکه تقارب و یکی شدن در مبانی معرفت شناختی، ارزش های فرهنگی و دغدغه ها و حساسیت های سیاسی _ اجتماعی است و همین حالت است که هر یک از این دو قشر را در جایگاه واقعی خود قرار داده است.
2- رژیم خونخوار عراق، با هر بار ناکامی در جبهه های جنگ و رویارویی با رزمندگان جان برکف اسلام، برای تحت فشار قرار دادن جمهوری اسلامی ایران، به بمباران مناطق مسکونی ایران اقدام می نمود و در همان حال، خود را صلح طلب عنوان می کرد. در ادامه این حملات وحشیانه، در روز بیست و هشتم آذر 1361، شهر دزفول هدف یورش بی رحمانه رژیم بعث عراق قرار گرفت. در جریان این حمله موشکی رژیم بعث عراق به شهر

قهرمان پرور دزفول، 60 غیرنظامی شهید و 287 نفر زخمی شدند. اگرچه قبل از این جنایت نیز، هواپیماهای عراقی بارها شهرهای ایران را بمباران کرده و ساکنان غیرنظامی آنها را به خاک و خون کشیده بودند، اما حمله به دزفول، اولین حمله گسترده عراق به مناطق مسکونی به وسیله موشک های زمین به زمین می باشد.

_ ارتحال عالم فرزانه آیت اللّه «محمدرضا مروج طبسی» (1363 ش)(1)

_ درگذشت شاعر معاصر «عباس یمینی شریف» (1368 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ محمدرضا مروّج طبسی در سال 1285ش در مشهد مقدس به دنیا آمد. وی سطوح اولیه را در مشهد گذراند و سپس راهی قم گردید. آیت اللّه طبسی در قم از محضر آیات عظام: سیدمحمدتقی خوانساری، سید علی یثربی کاشانی، میرزا علی اکبر حکیم یزدی و محمدعلی شاه آبادی استفاده برد و به مدت هفت سال نیز در درس خارج آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی شرکت جست. آیت اللّه مروّج طبسی سپس راهی نجف اشرف شد و در حلقه درس حضرات آیات محمد جواد بلاغی، سیدابوالحسن اصفهانی، آقاضیاءالدین عراقی و میرزای نایینی شرکت کرد. ایشان همچنین از اعضای رییسه مجلس استفتاء آیت اللّه سیدابوالحسن اصفهانی بود. وی در طی سال های حضور در نجف اشرف، به وظایف دینی و اسلامی اشتغال داشت تا اینکه در سال 1352 ش به سبب فشارهای دولت عراق به همراه ده ها هزار نفر ایرانی مقیم عراق، از آن کشور رانده شد و در قم ساکن گردید و به تدریس و تألیف پرداخت. از این عالم ربانی و مجتهد بزرگ که مراتب اجتهاد و مقامات علمی وی مورد گواهی و تصدیق علمای بزرگ قم و نجف اشرف بود آثار متعددی بر جای مانده که اِثباتُ الرّجعَه، حاشیه وسیلهُ النجاه و عقد الفراید فی اصول العقاید و ذخیرهُ الصالحین در 8 جلد از آن جمله است. سرانجام این فقیه و مدرس بزرگوار در 28 آذر 1363ش برابر با 25 ربیع الاول 1405ق در 78 سالگی در قم رحلت نمود و در یکی از حجره های صحن بزرگ حرم حضرت معصومهس، به خاک سپرده شد.

2- استاد عباس یمینی شریف، متخلّص به یمینی در سال 1298 ش در تهران به دنیا آمد. وی در سال 1319 به دانشسرای عالی راه یافت و از این زمان علاقه به شعر گفتن و داستان نویسی برای کودکان در او بیشتر شد. در سال های بعد، شعرهای یمینی در مجله های مختلف چاپ شد و به سردبیری مجله بازی کودکان انتخاب گردید. از 1324 ش برخی اشعار وی وارد کتب درسی دبستان شدند و از سال 1335 به عنوان مدیر مجله تازه تأسیس کیهان بچه ها فعالیت نمود و تا سال 1358 با آن همکاری می نمود. استاد یمینی در 1336 باشگاه بچه ها را تأسیس کرد و در 1341 با همکاری عده ای از فرهنگیان باسابقه به تأسیس مؤسسه فرهنگی و

غیرانتفاعی شورای کتاب کودک همت گماشت که هدف از آن، راهنمایی و مشورت با نویسندگان، شاعران، تصویرگران و مترجمان علاقمند به آثار کودکان و نوجوانان بود. در سال 1350 به همت وی جایزه نقدی یمینی شریف تأسیس شد و از آن تاریخ به بعد، هرساله، این جایزه به بهترین اثر چاپ شده در حوزه ادبیات کودکان، تعلق می گرفت. استاد یمینی در 1357 نیز انجمن پژوهش های آموزشی را بنیان نهاد. یمینی شریف در زمینه ادبیات کودکان، صاحب آثار گوناگونی است که از این میان می توان به کتاب های: قصه های شیرین، داستان عروسک، سیامک و سفیدک و پلنگ یکه تاز اشاره کرد. عباس یمینی شریف پیش از این در سال 1346 ش به دریافت جایزه بین المللی یونسکو به مناسبت تألیف بهترین کتاب سال در ایران نائل شده بود. استاد یمینی سرانجام در 28 آذر 1368 در هفتاد سالگی درگذشت.

ص:674

_ ترور برادر «صادق گنجی» رایزن فرهنگی ایران در لاهور توسط عوامل استکبار جهانی (1369 ش)(1)

_ اولین همایش نگارش یک روزه قرآن کریم در تهران (1379 ش)(2)

29آذر

29آذر

1- صادق گنجی مسؤول خانه فرهنگ جمهوری اسلامی ایران در لاهور پاکستان نزدیک به چهار سال، مأموریت فرهنگی خویش را در راه معرفی ارزش های والای اسلام و گسترش روابط فرهنگی میان مردم ایران و پاکستان سپری کرده بود. وی در آستانه بازگشت به ایران اسلامی و پس از مراسم تودیع که از سوی فرهنگیان و شخصیت های علمی و ادبی لاهور برایش برگزار شده بود، توسط عوامل فرقه گرای همسو با استکبار جهانی، مورد حمله مسلحانه قرار گرفت و به شهادت رسید.
2- اولین همایش نگارش قرآن کریم در یک روز با حضور یکصد و هشتاد خوشنویس و 60 تصنیف کار و تذهیب کار برجسته کشور در سالن اجلاس کنفرانس اسلامی برگزار شد و در یک روز، تمام قرآن کریم به طرزی بدیع و زیبا به نگارش درآمد. علاوه بر این که بسیاری از مسؤولان به بازدید این همایش آمدند، در پایان نیز این کار مورد بازدید و تقدیر مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه خامنه ای قرار گرفت.

ص:675

_ هجوم روس ها به تبریز و گیلان پس از اولتیماتوم به دولت ایران (1290 ش)(1)

_ درگذشت «استاد ابوالحسن صبا» موسیقی دان ایرانی (1336 ش)(2)

1- پس از اولتیاتوم روسیه به دولت ایران برای اخراج مورگان شوستر، کارشناس اقتصادی آمریکایی در ایران، دولت ایران این اولتیماتوم را در 28 آذر 1290 ش پذیرفت. اما پذیرش ذلت بار اولتیماتوم روس ها که به امید پایان یافتن زیاده خواهی ها و بهانه گیری های دولت روسیه انجام گرفت، نه تنها مشکلی را حل نکرد، بلکه دامنه تجاوزات آنها را گسترش داد. در این میان، شهر تبریز که به علت مقاومت دلیرانه در برابرعناصر وابسته به روس ها از جمله محمدعلی شاه، بیش از دیگر شهرها مورد خشم روس ها بود، در سحرگاه این روز برابر با 29 ذی حجه 1329 ق، آماج حملات قزاق های روس قرار گرفت. روس ها به بهانه بی احترامی پاسبان نظمیه تبریز به مامور روسی، کشتار مردمِ شهر را آغاز نمودند و نقاط حساس شهر را به تصرف خود درآوردند. سپس به تاراج اموال مردم و قتل آنان پرداخته و هرگونه مقاومتی را با تفنگ پاسخ دادند. روس ها در روزهای بعد این جنایات خود را ادامه داده و در دهم دی ماه آن سال برابر با عاشورای 1330 ق، ثقه الاسلام تبریزی، عالم بزرگ شهر را به دار زدند. همزمان با تبریز، روس ها به گیلان نیز یورش بردند و جنایات مشابهی را رقم زدند. آنان به هر کس که مشکوک می شدند، می کشتند و از ارتکاب هرنوع ظلم و خشونت، دریغ نکردند. در این حال مردم رشت بنابر فتوای مراجع، از خرید کالاهای روسی و انگلیسی خودداری می کردند و از مقاومت در برابر نیروهای روس، غافل نبودند. اما روس ها این استقامت عمومی را با قتل مردم به طرق مختلف پاسخ دادند.
2- استاد ابوالحسن صبا، در سال 1281 ش در تهران به دنیا آمد. وی از نوادگان فتحعلی خان صبای کاشانی، ملک الشعرای دربار فتحعلی شاه قاجار بود. پدر ابوالحسن نیز با نام کمال السلطنه، طبیبی هنرمند و هنردوست بود و منزلش محفل ارباب ذوق و موسیقی محسوب می شد. ابوالحسن صبا موسیقی را از کودکی نزد پدر و دیگر استادان این هنر فراگرفت و به تکمیل معلومات خود در این زمینه پرداخت. هنر استاد صبا، تنها در نوازندگی خلاصه نمی شد، بلکه علاوه بر نواختن، به نقاشی، ادبیات و پرورش گل نیز علاقه بسیار داشت. وی در طول سال های تحصیل در

محضر استادانی همچون میرزا عبداللّه، درویش خان، علی اکبر شاهی و علینقی وزیری، در نواختن سه تار، کمانچه، ویولن و ضرب و... به استادی دست یافت. صبا در 1308ش از طرف وزیری، به مدیریت مدرسه صنایع ظرفیه رشت منصوب شد و تعداد زیادی از آهنگ های محلی را جمع آوری کرد. او سال ها در ارکستر موسیقی ملی، ارکستر نوین رادیو، ارکستر شماره یک و گل های رادیو نوازندگی کرد و هنر خود را به نمایش گذاشت. صبا صاحب روش خاصی در نواختن ویولن بود و مکتب ویژه ای برای این ساز بنیاد نهاد. همچنین از محضر درس او شاگردان بسیاری استفاده کردند که علی تجویدی، مهدی خالدی، روح اللّه خالقی و حبیب اللّه بدیعی از آن جمله اند. او با کاوش و تفحص در ابعاد و زوایای موسیقی سنتی ایران، طرح هایی نو به وجود آورد. همچنین تدوین و تألیف ردیف های موسیقی سنتی ملی، یکی دیگر از تلاش های استاد بود. علاوه بر این ها، استاد ابوالحسن صبا کتاب هایی تحقیقی درباره شناسایی سازهای ایرانی و تاریخچه آنها به نگارش درآورده است که سه دستور ویولن، سنتور و سه تار و قطعات ضربی از آن جمله اند. استاد ابوالحسن صبا سرانجام در 29 آذر 1336 در پنجاه و پنج سالگی درگذشت.

_ روز تجلیل از مهندس «محمدجواد تندگویان» وزیرنفت ایران در دولت «شهید رجایی» (1370ش)(1)

1- محمدجواد تندگویان در سال 1329 ش در تهران به دنیا آمد و پس از اتمام تحصیلات متوسطه و ورود به دانشکده نفت آبادان با درجه مهندسی نفت، فارغ التحصیل شد. وی در دوران تحصیل، مبارزات خود را علیه رژیم پهلوی با شرکت در انجمن اسلامی دانشکده ادامه داد و در سال 52 توسط ساواک دستگیر و پس از شکنجه های فراوان به یازده ماه حبس محکوم شد. تندگویان پس از پیروزی انقلاب اسلامی به مدیریت یک کارخانه در رشت رسید. او پس از مدتی به وزارت نفت دعوت شد و به عنوان مدیر مناطق نفت خیز جنوب مشغول به کار گردید. پس از آن، از سوی شهید رجایی، به وزارت نفت انتخاب شد تا اینکه در دوازدهم آبان 1359، در یکی از بازدیدهایی که از صنعتِ نفت در جنوب داشت، در نزدیکی آبادان، توسط نیروهای اشغالگر بعثی به اسارت درآمد. شهید تندگویان در اسارت،تحت شدیدترین شکنجه ها قرار گرفت و مردانه مقاومت کرد تا اینکه توسط دژخیمان بعث به شهادت رسید. پیکر این شهید بزرگوار پس از 11 سال اسارت، در 26 آذر 1370 ش به خاک جمهوری اسلامی ایران منتقل گردید و در آخر آذر 1370 در جوار شهدای هفتم تیر در بهشت زهرا به خاک سپرده شد.

30آذر

30آذر

_ سرنگونی سلسله ساسانی با قتل یزدگرد سوم (21 ش)(1)

_ تأسیس مدرسه «دارالفنون» در تهران (1230 ش)(2)

_ ارسال پیمان سه جانبه بین ایران و شوروی و انگلستان به مجلس شورای ملی (1320 ش)(3)

1- به دنبال شکست یزدگرد سوم آخرین پادشاه سلسله ساسانی از سپاه اسلام در نهاوند، این سلسله پس از 416 سال حکومت، منقرض شد و مسلمانان، ایران را فتح کردند. سپاه اسلام با آن که نفرات و تجهیزات بسیار کمتری از ارتش ایران داشت، اما به خاطر روحیه بالا و ایمان محکم، در نبردهای پیاپی که چند سال طول کشید، ارتش ساسانی را شکست داد که آخرین آنها، جنگ نهاوند بود. با سقوط سلسله ساسانیان، ایرانیان که از ظلم و فساد پادشاهان ناراضی بودند، به خاطر ارزش ها و اصول متعالی اسلام همچون یگانه پرستی، عدالت و برابری، به این دین گراییدند و به تدریج، خود، در گسترش آن کوشیدند.
2- مدرسه دارالفنون به عنوان اولین مدرسه عالی پلی تکنیک در ایران، در پی تلاش های امیرکبیر، صدر اعظم با کفایت وقت ایران در زمان ناصرالدین شاه قاجار دایر شد. دارالفنون اولین تجربه ایرانیان در تأسیس مدارس به سبک جدید و در قالبی منظم بود. این مدرسه کار خود را در ابتدا با شش استاد در رشته های مهندسی معدن شناسی، دارو سازی و... آغاز کرد. بسیاری از فارغ التحصیلان مدرسه دارالفنون بعدها به مقام های بالای مملکتی دست یافتند. این مدرسه در حالی تاسیس شد که بانی اصلی آن، امیر کبیر، دوران تبعید خود را در کاشان سپری می کرد.
3- مهم ترین اقدام کابینه محمد علی فروغی پس از روی کار آمدن محمدرضا پهلوی و درگیر و دار جنگ جهانی دوم و حضور متفقین در ایران، امضای پیمان بین دولت ایران و دولت های اتحاد جماهیر شوروی و انگلستان بود که متن آن طی ماده واحده ای در 30 آذر 1320 تقدیم مجلس شد. در این پیمان احترام به حاکمیت ایران از طرف دولت های

روس و انگلیس، قراردادن تسهیلات لازم در اختیار شوروی و بریتانیا در دوران جنگ از طرف ایران و نگاهداری نیروهای نظامی متفقین در ایرانی تا هر زمان و... عنوان شده بود. این پیمان هر چند به ظاهر ضرری به حال ایران نداشت ولی حضور طولانی مدت این نیروها در ایران و نیز ضربات ناشی از جنگ و تحمیل هزینه های طاقت فرسا، بر مردم کشور بسیار گران آمد و فقر و فلاکت بیشتری نصیب مردم محروم نمود. بعد از جنگ، نیروهای شوروی علی رغم تعهد جهت خروج فوری، در این کار، بسیار تعلّل کردند که پس از شکایت دولت ایران به سازمان های بین المللی، این نیروها، حاضر به تخلیه ایران شدند.

_ توافق شوروی برای ارسال تسلیحات پیشرفته به عراق در جریان جنگ تحمیلی (1364ش)(1)

_ شب یلدا، طولانی ترین شبِ سال

دی

اشاره

دی

زیر فصل ها

دی1

دی2

دی3

دی4

دی5

دی6

دی7

دی8

دی9

دی10

دی11

دی12

دی13

دی14

دی15

دی16

17دی

18دی

19دی

20دی

21دی

22دی

23دی

24دی

25دی

26دی

27دی

28دی

29دی

30دی

1دی

1دی

_ کشتار وحشیانه مردم تبریز به دست قزاقان روسی (1290ش)(2)

1- گسترش مناسبات همه جانبه عراق و شوروی سابق در جریان جنگ تحمیلی، این امکان را فراهم ساخت تا روس ها اهداف جدید سیاست خارجی خود را در منطقه و در برابر ایران پی گیری کرده و در مقابل، عراقی ها نیز با برخورداری از حمایت سیاسی _ نظامی شوروی، تجهیزات

نظامی و کمک های مستشاری دریافت کنند. بر این اساس بود که روس ها علاوه بر ارسال سلاح به عراق، با ارزیابی از ضعف های ساختاری ارتش آن کشور در وضعیت دفاع و حمله، در توسعه نیروهای مسلح عراق و طرح ریزی استراتژی تهاجمی عراق نیز نقش فعال و محوری داشتند. کمک های شوروی سابق به عراق در این مرحله در مقایسه با کمک سایر کشورها بسیار برجسته تر و نمایان تر بود و تا اندازه ای، تاثیرات سرنوشت سازی بر روند تحولات جنگ داشت. این کمک ها تا اندازه ای بود که شوروی در حدود شصت درصد از تجهیزات نظامی عراق را تامین می کرد.

2- پس از آن که دولت روسیه به خاطر استخدام مورگان شوستر آمریکایی به عنوان خزانه دار کل کشور در ایران، به دولت صمصام السلطنه اولتیماتوم داد، مجلس شورای ملی این اولتیماتوم را نپذیرفت. در نهایت با فشار و تهدید روس ها مبنی بر تصرف تهران، دولت ایران ناچار شد که اولتیماتوم را قبول کرده، مورگان شوستر را معزول نماید. در آن هنگام که بین مجلس و دولت، درباره رد یا قبول اولتیماتوم، مذاکره و گفتگو جریان داشت، قوای نظامی روسیه به اقدامات وحشیانه ای در چند شهرستان دست زدند. در تبریز بین ماموران نظمیه و سربازان روس، زد و خورد روی داد و به کشته و زخمی شدن تعدادی از دو طرف انجامید. شهر تبریز در نهایت در پنجم دی ماه آن سال به اشغال کامل نیروهای روسیه درآمد و سربازان روسی در تبریز در سطحی وسیع دست به کشتار مردم زدند. روس ها به وضع دلخراشی عده ای را با نفت و بنزین آتش زدند، دسته ای را در تنورِ آتش، سوزاندند و چند روز بعد، ثقه الاسلام تبریزی، عالم بزرگ آن شهر نیز به همراه عده ای دیگر از مشروطه خواهان، توسط روس ها به دار آویخته شدند.

ص:679

_ شروع به کار رسمی بانک مرکزی (1339ش)(1)

_ تأسیس خبرگزاری رادیو و تلویزیون ایران (1350ش)(2)

1- بانک ملی ایران تا سال 1339 ش که قانون بانکی و پولی کشور به تصویب رسید، دارای حق انحصار نشر اسکناس بود و علاوه بر عملیات یک بانک تجارتی، وظایف بانک مرکزی کشور را نیز بر عهده داشت. سرانجام به موجب قانون هفتم خرداد ماه سال 1339 ش، عملیات بانک ملی به دو قسمت تقسیم شد و آن قسمت که مربوط به حفظ ارزش پول و تنظیم اعتبارات و حق انحصار انتشار اسکناس و پول فلزی می باشد به بانک مرکزی ایران واگذار گردید. همچنین قسمت عملیات تجاری و اداره کردن صندوق پس انداز و... مانند سابق به عهده بانک ملی ایران باقی ماند. این قانون از اول دی ماه 1339 ش به طور رسمی به اجرا درآمد.
2- در اول دی ماه 1350 ش، واحد مرکزی خبر با عنوان خبرگزاری رادیو و تلویزیون ملی ایران در چارچوب واحد اطلاعات و اخبار، کار خود را آغاز کرد. وظیفه این واحد، کسب خبر، تهیه عکس ها و تصاویر خبری از خبرگزاری های خارجی و دریافت خبر از سوی خبرنگاران داخلی در تهران و شهرستان ها و انتشار آن از طریق رادیو، تلویزیون و مطبوعات بود. این واحد از بخش های مختلفی از قبیل اخبار داخلی، اخبار شهرستان ها، اخبار خارجی و... تشکیل شده بود. اخبار دریافتی از داخل کشور و سراسر جهان، پس از ترجمه، تنظیم و بازبینی، برای کاربران داخل و خارج ارسال می شد. خبرگزاری رادیو و تلویزیون ایران که بعدها به واحد مرکزی خبر تغییر نام داد به ویژه پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از خبرگزاری های مهم خاورمیانه و حتی قاره آسیا محسوب شده و هم اکنون در کشورهای فرانسه، انگلستان، آلمان، روسیه، مالزی، ژاپن، پاکستان، هند، تاجیکستان، آذربایجان، ترکمنستان، بوسنی، سوریه، لبنان و ترکیه و... دارای نمایندگی می باشد. هزینه های این خبرگزاری را دولت تهیه می کند اما واحد مرکزی خبر در اجرای وظایف، استقلال نسبی دارد.

_ عملیات قوچ سلطان در مریوان، به طور مشترک (1359ش)

_ بمباران شدید آبادان توسط ارتش بعث عراق (1359 ش)(1)

_ شهادت «مجتبی استَکی» نماینده شهرکرد در مجلس شورای اسلامی توسط منافقین کوردل (1360 ش)(2)

1- با آغاز جنگ تحمیلی، بسیاری از مناطق مرزی جمهوری اسلامی ایران اشغال شد و یا در تیررس مستقیم آتش دشمن بعثی قرار گرفت. در این میان، شهر مقاوم آبادان که از همان اوان جنگ از سه طرف محاصره شده بود، همچنان به صورت پراکنده مقاومت می نمود. در این شرایط، هواپیماهای عراقی، به طور مرتب این شهر و سایر شهرهای مرزی را بمباران می کردند. در اولین روز زمستان 1359، سه فروند هواپیمای توپولوف و میگ عراقی به آسمان آبادان تجاوز کرده و مناطق مسکونی این شهر را هدف قرار دادند. خانه های مسکونی بسیاری ویران شد و گروهی از مردم بی گناه به شهادت رسیده و یا مجروح شدند. با این حال دو فروند از هواپیماهای عراقی، در بازگشت توسط جنگنده های ایرانی مورد هدف قرار گرفته و متلاشی شدند.
2- شهید مجتبی استَکی، در سال 1334 ش در شهرکرد به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دروس دبیرستان وارد دانشگاه شد و از انیستیتو تکنولوژی اهواز فارغ التحصیل گردید. شهید استکی، پیش از انقلاب با تشکیل جلسات مذهبی به ارشاد مردم می پرداخت و به سازماندهی نیروهای انقلابی در جریان تظاهرات ضد رژیم اهتمام می ورزید. این شهید گرانقدر پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به عضویت کمیته انقلاب اسلامی و دادگاه انقلاب اسلامی درآمد و در مبارزه با طاغوت و فساد فعالیت نمود. شهید استکی که در ابتدا معلم دوره راهنمایی بود بعدها مسؤول آموزش و پرورش شهرستان فارسان در استان چهارمحال و بختیاری شد. این شهید گرانقدر انقلاب اسلامی سرانجام در حالی که از طرف مردم شهرکُرد به نمایندگی مجلس شورای اسلامی انتخاب شده بود در اول دی ماه 1360 در 26 سالگی توسط عوامل مزدور و منافق، در مشهد مقدس به شهادت رسید و در شهرکرد به خاک سپرده شد.

ص:681

_ روز کشاورزی و دهداری

2دی

2دی

_ تشکیل «مجلس عالی» با شرکت مقامات مملکتی با هدف بررسی اولتیماتوم روسیه به ایران (1290 ش)(1)

1- پس از اولتیماتوم دولت روس مبنی بر اخراج مستشار اقتصادی بیگانه از ایران و نپذیرفتن مجلس، قوای روس به آذربایجانِ ایران یورش برده و دست به قتل عام و کشتار مردم زدند. در این میان و در حالی که روسیه تهدید به حمله به پایتخت نموده بود، در روز دوم دی ماه 1290 ش، یک مجلس عالی و فوق العاده مشتمل بر نمایندگان مجلس شورای ملی، وزرا، رجال، اعیان و اشراف و مقامات مملکتی در دربار تشکیل شد و جریانات اخیر را که بین دولت ایران و روسیه پیش آمده بود بررسی کردند. در این جلسه، وثوق الدوله وزیر خارجه، از رویه مجلس نسبت به ردّ اولتیماتوم روسیه سخت انتقاد کرد و خواهان نرمش در برابر تهدیدات روسیه گردید. پس از این سخنرانی تصمیم به انحلال مجلس گرفته شد ولی نمایندگان سعی کردند در برابر دیکتاتوری ناصرالملک، نایب السلطنه و لجام گسیختگی صمصام السلطنه نخست وزیر مقاومت کنند که کاری از پیش نبردند. در این میان با آن که دولت ایران، اولتیماتوم را پذیرفت و شوستر آمریکایی را از خزانه داری کل کشور معزول گردانْد، باز، روس ها دست از شرارت و آدم کشی و قتل و غارت برنداشتند و پس از آن که تبریز را در اول دی ماه اشغال کردند، اقدام به اعدام ثقه الاسلام تبریزی از علمای بزرگ تبریز و دیگران نمودند و حکومت آذربایجان را به طور کلی در اختیار گرفتند. دولت هراسناک صمصام السلطنه، با پذیرش تهدیدات روسیه، هم راه را برای دخالت بیشتر روس ها بازگذاشت و هم اقتدار ملی را فدای مصالح گروهی نمود.

_ آغاز به کار تلویزیون آمریکایی ها در ایران (1338 ش)

_ افتتاح دانشکده عالی فرماندهی و ستاد مشترک (1340ش)

_ تحصّن استادان دانشگاه ها در ساختمان وزارت علوم در تهران (1357 ش)(1)

_ شهادت «سعید شاهدی و محمود غلامی» از نیروهای گروه تفحص شهیدان (1374ش)

_ درگذشت «منوچهر حامدی» بازیگر (1374 ش)(2)

3دی

1- در دوم دی ماه 1357 ش، ده ها تن از استادان دانشگاه ها در اعتراض به دخالت نظامیان رژیم شاه در امور دانشگاه ها و تعطیل شدن کلاس های درس به دستور حکومت نظامی، ساختمان وزارت علوم را تصرف کرده و در آن تحصّن کردند. در این تحصن، استادان دانشگاه ها خواستار از سرگرفته شدن تدریس و بیرون رفتن نظامیان از دانشگاه ها شدند. این اعتراض، با شهادت استاد نجات اللهی در پنجم دی ماه، بُعد دیگری یافت و گستره انقلاب را وسعت بخشید.
2- رضا حامدی خراسانی مشهور به منوچهر حامدی در سال 1318 در تهران به دنیا آمد. وی فعالیت تئاتری خود را در سال 1337 آغاز کرد و در همان سال ها از کلاس های هنرپیشگی تئاتر نصر فارغ التحصیل شد. او همچنین به بازی در نمایش های تلویزیونی که به شکل زنده پخش می شد، پرداخت. حامدی کارهای هنری خود را پس از پیروزی انقلاب ادامه داد و در جشنواره یازدهم و سیزدهم فیلم فجر در سال 1371 و 1373، نامزد دریافت جایزه بهترین بازیگر نقش دوم مرد شد. شب گرد، بوی گندم، کمال الملک، طائل، مشت، ترن، آوای فاخته و... از جمله آثاری است که منوچهر حامدی در آنها به ایفای نقش پرداخته است. منوچهر حامدی سرانجام پس از پایان تصویربرداری فیلم نخل محبت در عباس آباد تنکابن،

هنگام عبور از عرض جاده، بر اثر برخورد با یک خودروی سواری در 56 سالگی جان سپرد. پیکر او را در بهشت زهرا به خاک سپردند.

_ درگذشت استاد «شیخ حبیب اللّه ذوالفنون» منجم و شاعر معاصر (1326ش)(1)

_ تشکیل کمیسیون مطبوعات در وزارت کشور (1331 ش)

_ درگذشت «سیدمحمدصادق طباطبایی» از رجال مشروطه (1340ش) (2)

1- استاد حبیب اللّه ذوالفنون تهرانی عراقی در سال 1239 ش 1278 ق در سلطان آباد اراک به دنیا آمد. او به مدت بیست سال، بدون آن که استاد معیّنی داشته باشد به تحصیل علوم مختلف پرداخت. ذوالفنون سپس به نجف رفت و مدت ده سال به فراگیری زبان عربی و علوم دینی به ویژه تفسیر قرآن، همت گماشت. استاد ذوالفنون درنجف به مجلس درس استادانی همچون میرزا حبیب اللّه رشتی، محمد فاضل شرابیانی، حاج میرزا حسین میرزا خلیل و سید مرتضی کشمیری پیوست. وی سپس به ایران بازگشت و یک چند در بوشهر و شیراز و اصفهان گذراند تا اینکه در اصفهان از حوزه درس بزرگانی چون میرزا جهانگیر خان قشقایی، آقا میرزا حسن کرمانشاهی و آخوند ملافتحعلی اراکی بهره مند گردید. استاد ذوالفنون سپس به تهران کوچید و تا پایان عمر در این شهر به سر برد. وی چندی در دارُالمعلّمین مرکزی و مدرسه عالی سپهسالار، علوم ریاضی را تدریس کرد و آثاری را نیز از خود به یادگار گذاشت که حرکت قَمَر و دیوان اشعار از آن جمله اند. ذوالفنون عراقی مُنجّمی فاضل و مُستخرج تقویم بود و تقویم استخراجی ذوالفنون تا چندین سال در سالنامه پارس، چاپ و منتشر می شد. وی در حکمت الهی، فقه، ادب، تفسیر، ریاضیات و هیئت و نجوم، استاد بود و آن ها را تدریس می کرد. او همچنین به دو زبان فارسی و عربی شعر می سرود. استاد ذوالفنون عراقی سرانجام در سوم دی ماه 1326 ش برابر یازدهم صفر 1367 ق در 87 سالگی درگذشت و در جوار امامزاده عبداللّه در شهر ری به خاک سپرده شد.
2- سیدمحمدصادق فرزند سیدمحمد طباطبایی یکی از دو رهبر مشروطیت، در سال 1262 ش 1300 ق در تهران متولد شد و تحصیلات خود را در نجف اشرف ادامه داد. او در اوایل سلطنت مظفرالدین شاه قاجار به تهران آمد و مدرسه الاسلام را تأسیس کرد. سیدصادق در کنار پدر و سایر مراجع فعالیت زیادی برای نهضت مشروطه نمود. او در دوره

استبداد صغیر به مشهد و سپس به اروپا تبعید شد و بعدها در سه دور به مجلس راه یافت. سیدصادق طباطبایی در سال 1303 ش سفیر کبیر ایران در ترکیه گردید ولی از سال 1306 تا 1320 ش انزوا و گوشه گیری اختیار کرد. او در دوره چهاردهم مجلس نیز به وکالت رسید و با اکثریت ضعیفی رییس مجلس گردید. سید محمدصادق در مجلس در مقابل سید حسن مدرس فعالیت می کرد و از دوستان نزدیک رضاخان به شمار می آمد. وی نقش مؤثری در روی کار آمدن رضا خان به نخست وزیری داشت و پس از آن که به سفارت ایران در ترکیه رفت، عبا و عمامه را به کت و شلوار و کروات تبدیل نمود. او در طول فعالیت های سیاسی خود، پست های متعددی اشغال کرد و در دوران سلطنت رضاخان، روابط حسنه ای با او داشت. طباطبایی در سال 1332 ش سناتور انتخابی تهران شد و سرانجام در سوم دی ماه 1340 ش در 78 سالگی درگذشت.

_ آغاز عملیات بزرگ کربلای 4 (1365 ش)(1)

1- عملیات بزرگ کربلای 4 با رمز محمدرسول اللّه ص از سوم دی ماه سال 65 در جبهه جنوب خرمشهر در وسعت تقریبی 120 کیلومتر مربع آغاز شد و تا 5 دی ماه به طول انجامید. این عملیات در حالی صورت گرفت که دشمن بعثی، مناطق مسکونی و صنعتی، کارگری کشور را مورد تهاجم قرار داده بود. در این عملیات رزمندگان اسلام، پس از دو روز نبرد سخت و وارد کردن ضربه به 6 تیپ عراق، انهدام مقدار قابل توجهی ادوات زرهی و خودرو و نیز به اسارت درآوردن تعدادی از نیروهای دشمن، طی دستوری به مواضع اولیه خود بازگشتند. نتایج عملیات کربلای 4: تلفات نیروی انسانی دشمن: 7000 نفر کشته و زخمی. سایر نتایج: عدم تثبیت مواضع جدید و بازگشت به مواضع قبلی. تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: دهها دستگاه انهدامی، هواپیما: 3 فروند انهدامی، خودرو سبک و سنگین: 100 دستگاه انهدامی. رژیم عراق در پایان نبرد کربلای 4 در یک نمایش تبلیغاتی مدعی شد که این حمله بسیار گسترده بوده و از فاو تا بصره امتداد داشته است لذا ایران با شکست مواجه شده و به اهداف خود دست نیافته است. این رژیم تلاش کرد با ارائه آمارهای نجومی، بر ادعاهای خود صحّه بگذارد و برای تزریق روحیه به نیروهای خود، آمار تلفات ایران را تا نود هزار نفر عنوان نمود در حالی که کلّ نیروهای عمل کننده ایران در این حمله، از شش هزار نفر تجاوز نمی کرد. عبور رزمندگان اسلام از موانع و دیوارهای دفاعی مستحکم دشمن در اطراف جزیره امّ الرّصاص و عبور آن ها از اروند رود، از نظر نظامی یک عملیات تحسین برانگیز بود زیرا دشمن هرگز تصور نمی کرد که رزمندگان اسلام با این سرعت و قدرت بتوانند خطوط آن ها را در این منطقه بشکنند و به مواضع آن ها نفوذ کنند.

ص:685

_ ترور ناکام برادر «جواد پاک آیین» دیپلمات ایرانی در بغداد (1370ش)

_ راه اندازی اولین مرکز اطلاعات رادیو نجوم ایران (1374 ش)

4دی

4دی

_ میلاد حضرت عیسی مسیح(ع) (570 سال قبل از تولد پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله)(1)

_ شهادت عالم مجاهد آیت اللّه «آقانوراللّه نجفی اصفهانی» (1306ش) (2)

1- حضرت مسیحع از پیغمبران اُولوالعَزمی است که اصل وجود و خلقتش توأم با معجزه و سرانجام زندگیش در این جهان نیز با معجزه پایان یافت. نام حضرت عیسی(ع) در قرآن کریم همراه با فضیلت و عظمت بسیار ذکر شده و به عنوان عبداللّه، کلمه خدا، روح خدا و تأیید شده به روح القُدُس، مفتخر و در 45 مورد به نام عیسی و در 15 مورد با لقب مسیح یاد شده است. حضرت مسیح(ع) پیام محبت ورزیدن به دیگران را برای بشریت به ارمغان آورد، به اقامه عدل و نفی ظلم همت گماشت و دنیاطلبی را مذموم شمرد. وی خود همواره با فقرا و فرودستان همراه بود و از زیاده طلبان و مستکبران دوری می جست، تا آن جا که مُترفین و عوام، دین او را منحصر به رعایا و فقرا می دانستند. کتاب آسمانی حضرت عیسی(ع) انجیل به معنی بشارت، خیر و مژده می باشد و شامل گفتارها و معجزات و تعالیم آن پیامبر الهی بوده است.
2- آیت اللّه مهدی معروف به آقانوراللّه نجفی اصفهانی از روحانیون مجاهد، مهاجر، مصلح، متفکر در سال 1240 ش 1278 ق در اصفهان به دنیا آمد. پدرش شیخ محمدتقی اصفهانی صاحب هدایهُ المُستَرشِدین و مادرش دختر آیت اللّه العظمی سیدصدرالدین عاملی از مراجع بزرگ شیعه می باشد. وی در ابتدا در محضر پدر ارجمندش به دانش اندوزی مشغول شد و پس از چندی برای ادامه تحصیلات، عازم عتبات عالیات گردید. آقا نوراللّه در آنجا از محضر استادان نامداری همچون میرزا محمد حسن شیرازی، سیدمحمدکاظم یزدی و میرزا حبیب اللّه رشتی بهره ها برد

و به مقام رفیع اجتهاد دست یافت. این عالم مبارز در نهضت تحریم تنباکو در سطح اصفهان فعالیت داشت. از دیگر اقدامات وی فعالیت علیه مبلغین مسیحی با تأسیس انجمن صناخانه و انتشار روزنامه الاسلام می باشد. آیت اللّه نجفی اصفهانی با ظل السلطان فرزند خون خوار ناصرالدین شاه که 30 سال حاکم اصفهان بود مبارزه کرد و وی را از اصفهان اخراج نمود. او در جریان نهضت مشروطه، از ارکان نهضت عدالت خانه و مهاجرت کبرای قم نیز به شمار می رود. آیت اللّه اصفهانی انجمن مقدس ملی اصفهان را تأسیس و بعد از اخراج ظل السلطان دست به اصلاحاتی مانند تأسیس بیمارستان و مدرسه زد. این عالم مجاهد سرانجام از سوی رضاخان که مبارزات زیادی با او کرده بود مسموم، و در 4 دی ماه 1306 ش برابر بااول رجب 1346 ق در 66 سالگی به لقاءاللّه پیوست. پیکر این عالم ربانی به نجف منتقل شد و در مقبره جد مادری خود آیت اللّه العظمی شیخ جعفر کاشف الغطاء دفن گردید.

_ مرگ «ناصرالملک» سیاستمدار و نایب السّلطنه قاجار (1306 ش)(1)

1- ابوالقاسم قراگوزلو معروف به ناصرالملک، پس از تحصیلات مقدماتی، راهی انگلستان گردید و در زمان ناصرالدین شاه، از نزدیکان وی شد. او در زمان مظفرالدین شاه به وزارت مالیه دست یافت ولی کار مثبتی انجام نداد. وی مدتی نیز از طرف محمدعلی شاه به صدراعظمی رسید ولی از آمدن به ایران خودداری نمود تا این که بر اثر معرفی اعضای کابینه به صورت تلگرافی، این دولت نیز با تشنّجاتی مواجه شد و شکست خورد. با روی کار آمدن احمد شاه قاجار،ناصرالملک پس از مرگ عضدالملک نایب السلطنه، به نیابت سلطنت انتخاب شد و همچنان با ارسال تلگراف، از اروپا دستورات خود را صادر می کرد و به اداره امور کشور می پرداخت. این طرز حکومت، کشور را با مشکلات متعددی روبرو ساخت تا این که ناصرالملک را مجبور به سفر به ایران نمود. وی حکومت قانون و مشروطه را برای ایران زود می دانست و از این رو با مشروطه خواهان هماهنگی نکرد. با وجودی که سال ها در انگلستان و فرانسه اقامت داشت، معذلک، روح دیکتاتوری در او به شدت ریشه دوانده بود. هنگامی که به نیابت سلطنت رسید، از انجام انتخابات طفره رفت و در مدت سه سال و نیم نیابت سلطنت او، ایران مجلس نداشت و مطبوعات به شدت در فشار و مضیقه بودند. او بعدها نیز بار دیگر برای گردش و تفریح راهی اروپا شد و امور سلطنت را با مکاتبه و تلگراف انجام می داد. در این هنگام تصمیم به برکناری او گرفته شد ولی نه استعفا داد و نه به ایران آمد و تا روز آخر نیز حقوق خود را کامل وصول نمود. ناصرالملک علی رغم دارا بودن ثروت فراوان و نفوذ بسیار در ایران و انگلستان، هیچ گاه از نفوذش به نفع مملکتش استفاده نکرد و در دوران نیابت سلطنت و قبل از آن کوچکترین آثار خیری از وی باقی نماند. سرانجام این سیاستمدار عیاش در چهارم دی ماه 1306، پس از آن که مدتی قبل به دعوت رضاخان پهلوی به ایران آمده بود، در تهران درگذشت.

ص:687

_ تظاهرات عظیم مسلمانان در حمایت از قیام اسلامی مردم فلسطین (1366ش)

_ درگذشت «حسن پورصناعی» هنرمند قلم کار ایرانی (1375 ش)(1)

5دی

5دی

_ رحلت عالم جلیل و فقیه کبیر آیت اللّه «سید علی سیدالاطبّاء مرعشی»(1277 ش)(2)

1- استاد حسن پورصناعی کار هنری را از پنج سالگی در محضر پدرش مرحوم مشهدی عبدالخالق آغاز کرد و در زمانی کوتاه، در زمره یکی از بهترین طراحان و نقشه پردازان درآمد. پرده ها، کتیبه ها، خیمه ها، سجاده ها و مجالس بسیاری از استاد پورصناعی به جای مانده است. آثار وی همواره، زینت بخش حسینیه ها، تکایا و اماکن مذهبی شهرهای ایران بوده است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی از وی دعوت شد تا در دانشگاه به تدریس عملی هنرش بپردازد. استاد پورصناعی به هنگام فوت 85 سال داشت.
2- آیت اللّه سیدعلی حسینی مرعشی معروف به سید الاطبّاء در حدود سال 1176 ش1212 ق در تبریز به دنیا آمد. وی پس از طی مقدمات و سطوح حوزوی، راهی نجف اشرف شد و در محضر استادانی همچون شیخ مرتضی انصاری و شیخ محمد حسن نجفی صاحب جواهر به مدارج والای علمی دست یافت. ایشان پس از سال ها اقامت در نجف و اخذ اجازه اجتهاد به تبریز مراجعت نمود و پس از مدتی برای تحصیل علم طب، رهسپار اصفهان گردید. وی به مدت پانزده سال در اصفهان به تکمیل مباحث علمی و عملی طب همت گماشت و در این رشته نیز تبحر پیدا کرد. آیت اللّه مرعشی مدتی نیز در حلقه درس فیلسوف اعظم، حاج ملاهادی سبزواری حضور پیدا کرد و طبیعیات، الهیات و دیگر فنون فلسفه را تکمیل نمود. ایشان از آن پس به تبریز بازگشت و به معالجه و طبابت مشغول گردید. از این مجتهد و طبیب بزرگوار آثار متعددی بر جای مانده که تاریخ تبریز، تعیین قبله، حاشیه جواهر الکلام، حاشیه شرح منظومه

سبزواری و شرح دعای سمات از آن جمله اند. این عالم ربانی سرانجام پس از عمری طولانی در پنجم دی ماه 1277 ش برابر با دوازدهم شعبان 1316 ق در یکصد و یک سالگی دارفانی را وداع گفت و پس از انتقال جنازه به نجف اشرف، در مقبره خانوادگی در وادی السلام به خاک سپرده شد. لازم به ذکر است که عالم بزرگوار، فقیه اصولی و رجالی کبیر، آیت اللّه العظمی سیدشهاب الدین مرعشی نجفی، نواده آیت اللّه سیدعلی مرعشی می باشد.

ص:688

_ شهادت استاد «کامران نجات اللهی» در جریان تحصن استادان دانشگاه توسط عوامل پهلوی (1357ش)(1)

_ اعلام عزای عمومی در مشهد توسط امام خمینی رحمه الله (1357 ش) (2)

1- همزمان با اوج گیری نهضت اسلامی مردم ایران علیه رژیم پهلوی در دوم دی ماه 1357، نزدیک به هفتاد تن از استادان و مدرسین دانشگاه ها در اعتراض به رفتار خشونت آمیز مأموران نظامی رژیم شاه و سرکوب مبارزات حق طلبانه مردم مبارز و مسلمان ایران و نیز تعطیلی دانشگاه ها از طرف رژیم، در ساختمان مرکزی وزارت علوم در مرکز تهران اجتماع و تحصّن کردند. این تحصُّن، رژیم را به خشم آورد، زیرا دیگر قشرها هم از استادانِ متحصِّن حمایت می کردند. در پی این تحصّن، عوامل رژیم پهلوی برای درهم شکستن اعتصاب استادان به آنها حمله کردند. در این تهاجم، استاد کامران نجات اللهی از استادان جوان دانشگاه پلی تکنیک تهران در 27 سالگی به شهادت رسید. فردای آن روز در ششم دی ماه 1357، با حضور ده ها هزار نفر که در پیشاپیش آنها، آیت اللّه سید محمود طالقانی حرکت می کرد، پیکر شهید نجات اللهی تشییع شد. مراسم تشییع جنازه استاد نجات اللهی، یکی از صحنه های خونین دوران انقلاب را رقم زد که با یورش مزدوران پهلوی به شهادت بیش از 250 نفر از مردم مسلمان در میدان انقلاب تهران منجر شد. سرانجام پیکر مطهر شهید نجات اللهی در بهشت زهرا دفن شد و این چنین بود که فرزند برومند دانشگاه، پروانه وار، خود را به آتش گلوله جلادان خونخوار زد و با سرخ رویی به لقاء پروردگار خویش شتافت.
2- حضرت امام خمینی به مناسب شهادت شماری از مردم مشهد در روز دوم دی ماه که در اثر درگیری با ارتش در اطراف بیت آیت اللّه سیدعبداللّه شیرازی به شهادت رسیده بودند، امروز را در این شهر، عزای عمومی اعلام کردند. در پی آن، حدود دویست و پنجاه هزار نفر از زنان و مردان مسلمان و انقلابی مشهد در خیابان های این شهر، برای گرامیداشت مقام شهدای دوم دی ماه و در اعتراض به جنایات رژیم سفاک و خون آشام پهلوی، تظاهرات باشکوهی برگزار کردند.

ص:689

_ درگذشت «حبیب اللّه ذوالقدر» شاعر معاصر (1367 ش)

6دی

6دی

_ رحلت فقیه جلیل و مرجع کبیر آیت اللّه «سید صدرالدین صدر» (1332 ش)(1)

1- آیت اللّه سید صدرالدین صدر عاملی فرزند سیداسماعیل در سال 1260 ش 1299 ق در خانواده ای اصیل و مشهور به فضل، ادب و تقوا در کاظمین به دنیا آمد و بعد از عزیمت به کربلا، دروس مقدمات و سطح را فراگرفت. آیت اللّه صدر در نوزده سالگی راهی نجف اشرف گردید و از محضر آیات عظام: آخوند خراسانی، سید محمد کاظم یزدی و میرزاحسین نایینی بهره مند شد تا به اخذ اجازات اجتهاد از آن بزرگواران نائل شد. آیت اللّه صدر در سال 1299 ش به ایران سفر نمود و حدود شش سال در مجاورت حرم مطهر حضرت رضا(ع) به تدریس و ارشاد پرداخت. ایشان بعد از یک سفر به عراق دوباره به مشهد برگشته و به تدریس و اقامه نماز در مسجد گوهرشاد پرداخت. آیت اللّه صدر در نهایت با پیشنهاد آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی مؤسس حوزه علمیه قم، به شهر قم آمد و به عنوان جانشین مؤسس حوزه علمیه قم به فعالیت پرداخت. آیت اللّه صدر پس از فوت حاج شیخ عبدالکریم، به یاری آیت اللّه سیدمحمدتقی خوانساری و آیت اللّه سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سرپرستی آن حوزه شریف را به عهده گرفت و تا زمان ورود آیت اللّه العظمی بروجردی به قم در سال 1323، به مدت هشت سال به حفظ و توسعه این حوزه پرداختند. ایشان در حوزه علمیه قم، خدمات علمی، مذهبی، اجتماعی و درمانی و بهداشتی شایان توجهی از خود به یادگار گذاشت. همچنین محفل درسی آیت اللّه صدر به عنوان یکی از مراجع و مدرسان بزرگ حوزه علمیه قم پذیرای صدها فاضل فرهیخته بود و عالمان متعددی در آن پرورش یافتند که برخی از آنان شامل حضرات آیات: سید محمد باقر سلطانی طباطبایی، سید موسی شبیری زنجانی، علی مشکینی، محمد صدوقی، امام موسی صدر و سید رضا صدر و... می باشد. هم چنین اصول دین، حاشیه بر کفایهُ الاصول و خُلاصهُ الفُصول از جمله تألیفات این مرجع

بزرگ دینی است. آیت اللّه سید صدرالدین صدر، پدر بزرگوار امام موسی صدر، رهبر مفقود شیعیان لبنان نیز می باشد. سرانجام این عالم ربانی در ششم دی ماه 1332 ش برابر با نوزدهم ربیع الاول 1373 ق در 74 سالگی بدرود حیات گفت و در مسجد بالاسرِ روضه منوره حضرت معصومهس در کنار آیت اللّه حائری یزدی، به خاک سپرده شد.

_ درگذشت آیت اللّه «میرزا احمد کفایی» فرزند «آخوند خراسانی» (1350ش)(1)

_ قطع صادرات نفت ایران در پی اعتصابات کارکنان شرکت نفت (1357 ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا احمد کفایی فرزند استاد بزرگ، آخوند ملا محمد کاظم خراسانی، در نجف اشرف دیده به جهان گشود و پس از تحصیل مقدمات و سطوح عالیه، از محضر پدر ارجمندش، آخوند خراسانی و دیگر بزرگان حوزه علمیه نجف بهره مند گردید. وی پس از فوت پدرش به مشهد مقدس عزیمت نمود و در مسجد گوهرشاد به تدریس خارج فقه و اصول اشتغال ورزید. این عالم ربانی سرانجام در ششم دی ماه 1350 برابر با هشتم ذی قعده 1391 قمری بدرود حیات گفت و در آستان مقدس رضوی مدفون گردید. حاشیه بر کفایهُ الاصول از آثار وی می باشد.
2- مهمترین شاخص های بحران انقلابی در ایران در واپسین ماه های عمر رژیم پوسیده پهلوی، اعتصاب کارخانجات، ادارات و بخش های آموزشی کشور بود. در این میان کشتار مردم توسط عوامل مزدور رژیم، به جای این که انقلاب را متوقف نماید به آن شتاب بیشتری بخشید و باعث گسترش اعتصابات شد. در این میان کارکنان صنعت نفت کشور در نوزدهم شهریور 1357 اولین اعتصاب خود را از پالایشگاه تهران آغاز کردند و این اعتصاب به تدریج مناطق نفتی جنوب و آبادان را نیز در برگرفت. در پی اعتصاب گسترده شرکت های نفتی در ایران، سرانجام در روز ششم دی ماه 1357، صادرات نفت کشور به خارج به کلی متوقف شد و سوخت تنها در حد نیازهای داخلی عرضه گردید. با قطع کامل صادرات نفت به عنوان اهرم براندازی شاه، محمدرضا پهلوی از اصلی ترین منبع درآمد خود محروم گردید و مراحل سقوط او تشدید و تسریع گردید. به این ترتیب اعتصاب به همراه راهپیمایی، مبدل به مؤثرترین ابزار براندازی انقلابی شد و اعتصاب صنعت نفت، محوری ترینِ آنها بود که هم به طور روانی موجبِ فلجِ ذهنی شاه گردید و هم به طور واقعی، قلب اقتصاد و قدرت مالی نظام را از کار انداخت. این عمل، مورد حمایت و پشتیبانی حضرت امام خمینی نیز قرار گرفت.

ص:691

_ صدور پیام «امام خمینی» رحمه الله مبنی بر تشکر از اعتصاب شرکت نفت در اعتراض به رژیم پهلوی (1357ش)(1)

7دی

7دی

_ شهادت روحانی مجاهد، آیت اللّه «حسین غفاری» در زندان رژیم پهلوی (1353ش)(2)

1- پس از گسترده شدن اعتصاب کارکنان شرکت نفت ایران و قطع صدور نفت، حضرت امام خمینی ره در ششم دی ماه 1357، طی پیامی از پاریس، ضمن محکوم کردن اعمال وحشیانه دولت نظامی و غیرقانونی ازهاری در کشتار مردم، از این اعتصاب پشتیبانی کرد و از شرکت کنندگان در آن تشکر نمودند. ایشان همچنین در این پیام، مردم را به حمایت از کارکنان شرکت نفت فراخوانده و سفارش کردند که باید جلوی صدور نفت به دولت غاصب اسراییل گرفته شود. در پی صدور این پیام، کارکنان شرکت نفت نیز از این روز کلیه صادرات نفتی کشور به خارج را قطع کرده و به مقدار مصارف داخلی، نفت و سوخت عرضه کردند.
2- آیت اللّه شیخ حسین غفاری در سال 1295 ش برابر با 1335 ق در آذرشهر تبریز متولد گردید. وی در ابتدا در کنار تحصیل، کار می کرد و زندگی فقیرانه ای داشت. ایشان پس از مدتی تصمیم گرفت برای بهره گیری از استادان حوزه علمیه قم راهی این شهر گردد. از این رو، وارد حوزه علمیه قم شد و از محضر استادانی چون محمدفیض قمی، سیدمحمدتقی خوانساری، سید شهاب الدین مرعشی نجفی، علامه طباطبایی، سید احمد خوانساری، سید حسین بروجردی و امام خمینی ره بهره های وافر یافت و به درجات بالای علمی رسید. این روحانی والامقام که در کمال سادگی و قناعت زندگی می کرد، به خاطر ظلم و ستم رژیم وابسته پهلوی، با انتشار مجله و تألیف کتب متعدد، به مبارزه با رژیم شاه پرداخت. وی در کنار عالمان مجاهدی همچون عبدالرحیم ربانی شیرازی، سید محمود طالقانی، سید محمدعلی قاضی طباطبایی، سید اسداللّه مدنی، علی قدوسی و مرتضی مطهری و... مبارزات خود را ادامه داد و تهدیدات رژیم، هراسی به دل او نیافکند. ایشان همچنین با سخنرانی های

متعدد، مظالم و مفاسد رژیم شاه را افشا کرد. آیت اللّه غفاری در جریان نهضت مقدس امام خمینی رحمه الله بارها به زندان افتاد و شکنجه های سختی را متحمل شد. مزدوران پهلوی برای در هم شکستن اراده این عالم مجاهد، فرزندان، برادر و همسرش را نیز دستگیر کردند اما آیت اللّه غفاری، چونان کوه استوار و پرصلابت ایستادگی می کرد و این رنج و درد را در راه هدف والا و مقدمش، به جان خرید. به طور کلی حبس های ایشان از سال 1340 آغاز و تا پایان عمر به مدت سیزده سال ادامه یافت. آیت اللّه غفاری در طول سال های سیاه زندان در برابر انواع شکنجه های روحی و جسمی مقاومت می نمود و وقتی در زندان، نظر ایشان را درباره امام خمینی رحمه الله سوال کردند گفت: من فکر می کنم تنها کسی که می تواند ایران را نجات دهد، آیت اللّه خمینی است. و نیز جمله شجاعانه و قهرمانانه او که فرمود: «دشمن خمینی کافر است» کمر استبداد شاهی را شکست. در نهایت، رژیم که از به زانو درآوردن این اسوه پایداری ناامید شده بود تصمیم به شهادت ایشان گرفت. سرانجام این مجاهد سخت کوش و روحانی مبارز، پس از تحمل شکنجه های وحشتناک عوامل مزدور پهلوی، در هفتم دی ماه 1353 ش 58 سالگی به شهادت رسید و در قم به خاک سپرده شد.

ص:692

_ کشتار وحشیانه مردم قزوین توسط رژیم طاغوت (1357ش)(1)

_ فرمان امام خمینی برای تشکیل نهضت سوادآموزی (1358ش)(2)

1- اوجگیری نهضت اسلامی و انجام تظاهرات سراسری در تمامی شهرهای ایران به ویژه در چند ماهه آخر حاکمیت رژیم شاهنشانی باعث شد تا در بسیاری از شهرها، این راهپیمایی ها، با دخالت مأموران حکومت نظامی و کشتار مردم بی گناه، به خاک و خون کشیده شود. در قزوین نیز این وضعیت ادامه داشت و مردم خشمگین، علاوه بر راهپیمایی، به تشییع جنازه شهدا می پرداختند و در طی آن، مراتب انزجار خود را از جنایات رژیم پهلوی اعلام می کردند. در این میان در روز هفتم دی ماه 1357، مأموران انتظامی به سوی مردم شلیک کردند و در حدود بیست نفر را به شهادت رساندند. از این رو، تشییع جنازه شهدای حوادث هفتم دی، در فردای آن روز باحضور هزاران نفر از مردم معترضِ قزوین انجام گرفت که این مراسم نیز با هجوم مأموران به خاک و خونَ کشیده شد. قتل عام مردم در شهرهای مختلف کشور در نهایت باعث اتحاد بیشتر آحاد ملت برای سرنگونی رژیم پوسیده شاهنشاهی گردید و در کمتر از یک ماه و نیم بعد، بهار آزادی را برای ایران به ارمغان آورد.
2- در هفتم دی ماه 1358، حضرت امام، فرمان بسیج عمومی برای مبارزه با بی سوادی در کشور و تشکیل نهضت سوادآموزی را صادر کردند. در این فرمان، به همه مردم ایران، توصیه شده بود که در این نهضت مردمی شرکت کنند و در باسواد کردن افراد بی سواد، بکوشند. براساس آخرین گزارش های منتشره، میزان با سوادی در ایران به طور چشمگیری افزایش یافته و ایران اسلامی از چهارچوب کشورهای بی سواد جهان خارج و در ردیفِ کشورهای باسواد قرار گرفته است. در سال 1355 تنها 47 درصد جمعیت شش سال به بالا با سواد بوده اند که این رقم در آغاز دهه سوم انقلاب اسلامی، هشتاد درصد می باشد.

ص:693

_ رحلت آیت اللّه «سید محمدباقر موسوی همدانی» مترجم تفسیر شریف المیزان (1379ش)(1)

_ روز سوادآموزی

8دی

8دی

_ امضای نخستین قانون اساسی ایران توسط «مظفرالدین شاه» با نام نظامنامه سیاسی (1285ش)(2)

1- آیت اللّه سید محمدباقر موسوی همدانی در سال 1304ش 1344ق در همدان به دنیا آمد و تحصیلات ابتدایی را در بیجار پشت سر گذاشت. وی در 16 سالگی به قصد تحصیل علوم دینی راهی قم و تهران شد و از استادان آن بهره گرفت. با ورود آیت اللّه بروجردی به قم، آیت اللّه موسوی به درس ایشان حاضر شد و همزمان از درس اصول امام خمینی و درس تفسیر علامه طباطبایی بهره جست. پس از مدتی به درخواست و تشویق علامه طباطبایی، آیت اللّه موسوی همدانی برای اولین باره ترجمه دقیق و کاملی از تفسیر شریف المیزان را به فارسی به انجام رساند و در چهل جلد منتشر نمود. از دیگر تالیفات این فقیه بزرگوار، ترجمه تحریر الوسیله در 3 جلد، پاسخ به پرسش ها در 2 جلد و حاشیه بر جواهر در 22 جلد می باشند. آیت اللّه موسوی همدانی سرانجام در هفتم دی 1379ش برابر با اول شوال 1421ق در 75 سالگی درگذشت و در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.
2- نخستین قانون اساسی مشروطه با نام نظامنامه سیاسی که توسط اولین مجلس شورای ملی ایران در 51 ماده تهیه و تدوین شده بود، در هشتم دی ماه 1285 ش به امضای پادشاه وقت ایران، مظفرالدین شاه قاجار، رسید و مظفرالدین شاه، خود پس از ده روز درگذشت. قانون اساسی امضا شده توسط شاه، در برگیرنده خواست واقعی مردم و علما نبود و اصولاً بدون وقت کافی و با عجله به طور عمده در جهت مسائل مجلس شورای ملی تدوین شده بود. این قانون همچنین از بسیاری مسائل مهم و اساسی دیگرِ حقوقی که می باید در آن مطرح می شد، بی بهره

بود. از سوی دیگر، روشنگری های روحانیت که در صف مقدم نهضت و مبارزات مشروطیت حضور داشتند، علی رغم کارشکنی های مداوم درباریان، شرایطی را به وجود آورد که پس از مرگ مظفرالدین شاه، در همان آغاز سلطنت محمدعلی شاه، کمیسیونی در مجلس شورای ملی به منظور تهیه متمم قانون اساسی تشکیل شد. متمم قانون اساسی سرانجام در 107 ماده تصویب و در 15 مهر 1286 ش به امضای محمدعلی شاه قاجار رسید. قانون اساسی مشروطه در طول سال های متمادی، به ویژه در دوره رژیم دیکتاتوری پهلوی، دستخوشِ تغییر و تحول بسیار شد، به طوری که در زمان محمدرضا پهلوی، چندینَ بار، اصول آن تغییر یافت و یا مواردی به آن اضافه شد. حذف و اضافه این اصول، معمولاً به ضرر حاکمیت مردم و اسلام بر کشور و در جهت تثبیت سلطه استبدادی پهلوی بود. دگرگونی اصول مهم قانون اساسی اولیه، از عوامل انحراف نهضت مشروطیت بود. در نهایت با طلوع آفتاب پرشکوه انقلاب اسلامی، قانون اساسی کشور نیز مورد بازنگری کلی قرار گرفت و قانون اساسی فعلی جایگزین آن شد.

_ اجتماع بزرگ مردم در میدان بهارستان تهران برای ملی شدن نفت و آزادی مطبوعات (1329ش)(1)

1- پس ازآن که از اول تیرماه سال 1329 ش، مجلس شورای ملی برای رسیدگی به مسأله نفت، کمیسیون خاصی را تعیین نمود، بحث بر سر ملی کردن نفت بر سر زبان ها افتاد و این مسأله پس از مدتی به طور جدی مطرح شد. در این میان، سپهبد رزم آرا، نخست وزیر رژیم پهلوی، به شدت با ملی شدن نفت مخالفت ورزید و ایران را ناتوان از استخراج و تولید نفت معرفی کرد. به دنبال نطق نخست وزیر و نیز وزیردارایی وقت در مجلس مبنی بر عدم توانایی مردم ایران در استخراج و فروش نفت، در روز هشتم دی ماه 1329 ش، آیت اللّه سید ابوالقاسم کاشانی، رهبر مذهبی و پیشوای بزرگ مردم، طبق دعوت عام از همگان خواست تا درباره تصمیم گیری در مسأله نفت در میدان بهارستان تهران اجتماع نمایند. در این اجتماع عظیم، ناطقین با رهنمودهای آیت اللّه کاشانی، نطق های آتشینی ایراد نموده و دولت و شرکت نفت را مورد انتقاد قرار داده، تنها راه نجات ملت ایران را ملی کردن صنعت نفت دانستند. مطبوعات نیز به تبعیت از پیشوای روحانی خود، مقالات اساسی خود را به ملی کردن نفت اختصاص دادند. این تجمعات در روزهای ششم بهمن و دوازدهم بهمن آن سال نیز تکرار شد ولی باز هم نخست وزیر با آن مخالفت نمود. سرانجام با اعدام انقلابی رزم آرا توسط جمعیت فداییان اسلام در 16 اسفند آن سال، مجلس رأی به ملی شدن صنعت نفت ایران داد و دست اجانب به ویژه انگلستان از این نعمت خدادادی کوتاه شد.

ص:695

_ تصویب قانون اداره صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران (1359ش)

_ تغییر نام خبرگزاری پارس به خبرگزاری جمهوری اسلامی (1360ش)(1)

_ انتصاب چند تن از فضلای حوزه توسط رهبر انقلاب برای پاسخگویی به مسائل و نیازهای روز (1371 ش)(2)

9دی

9دی

1- خبرگزاری یا آژانس خبری پارس به عنوان خبرگزاری رسمی ایران، در سال 1313 ش به عنوان یکی از واحدهای تحت نظر وزارت امور خارجه تأسیس شد. آژانس پارس در سال 1319 ش که اداره کل انتشارات و رادیو به وجود آمد، از آن وزارت به این اداره منتقل گردید. پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نام خبرگزاری پارس به خبرگزاری جمهوری اسلامی تغییر یافت و کار خود را وسعت بیشتری بخشید. این خبرگزاری در آغاز دفتری بیش نبود ولی در حال حاضر دستگاهی مجهز است که آخرین خبرهای ایران و جهان را اعلام می نماید.
2- حضرت آیت اللّه خامنه ای رهبر معظم انقلاب اسلامی، طی حکمی در هشتم دی ماه 1371 ش، هیئتی از صاحب نظران و فضلای برجسته حوزه های علمیه را به منظور بررسی موضوعات و مسائل جدید فقهی و تهیه پاسخ فقهی عالمانه و محققانه به مسائل ی که وضع کنونی جهان و پیشرفت های علمی نو، برای فرد و جامعه مسلمانان مطرح می سازد منصوب فرمودند. ایشان در این حکم یادآور شدند که برای تکمیل نقش علما در طرح و حل سؤال های فقهی با توجه به نیازهای روز و ایفای رسالتی که بر دوش علمای امت در بیان موضوعات و احکام اسلامی قرار دارد، لازم است هیئتی از صاحب نظران، این امر را پیگیری کرده و ناب ترین دستاوردهای فقه امامیه را برای طرح در مجامع فقهی بین المللی، آماده سازند.

_ ترور نافرجام «شیخ فضل اللّه نوری» به دست کریم دواتگر عامل کمیته مجازات(1287ش)(1)

_ عضویت ایران در جامعه ملل پس از جنگ جهانی اول (1300 ش)

_ ورود حضرت آیت اللّه «سید حسین طباطبایی بروجردی» به قم (1323 ش)(2)

1- شیخ فضل اللّه نوری از جمله عالمان بزرگی بود که در رهبری مشروطه مشروعه نقش مهمی ایفا نمود و زمینه های تحصن مردم علیه استبداد زمان را در حرم حضرت عبدالعظیم فراهم آورد. شیخِ شهید، از جمله رادمردانی بود که در برابر بیگانه سر تسلیم فرود نیاوردَ از این رو طرح ترور شیخ، در سفارت انگلیس تهیه شد و توسط عوامل سفارت به دست جوان ماجراجویی به نام کریم دواتگر داده شد تا به هنگام بازگشت شیخ به منزل به مورد اجرا درآید. در اثر این ترور، شیخ و تعدادی از همراهان زخمی شدند. هر چند پس از دستگیری کریم، شیخ او را بخشید ولی در بازجویی از وی، اسامی افرادی به میان آمد که با سفارت انگلیس در ارتباط بودند. نکته عبرت انگیز این که کریم دواتگر، درست هشت سال پس از شهادت شیخ فضل اللّه نوری، به دست دوستانش به جرم قتل و اخاذّی به قتل رسید. وی عضو گروهی بود که به کمیته مجازات شهرت یافتند و هدف از ایجاد این تشکل را از بین بردن افراد خائن به مشروطه و مضر به حال مردم عنوان نمودند. بعدها با لو رفتن اعضای این کمیته، برخی از اعضای آن دستگیر و اعدام و برخی دیگر فراری شدند.
2- پس از ارتحال آیت اللّه حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی مؤسس حوزه علمیه قم در سال 1315ش، مسؤولیت اداره حوزه بر عهده سه تن از مراجع بزرگ عصر به نام حضرات آیات: سید محمدتقی خوانساری، سید محمد حجت کوه کمره ای و سید صدرالدین صدر قرار گرفت و این مراجع سه گانه به مدت هشت سال، حوزه عظیم قم را به نحو احسن اداره کردند. در سال 1323 ش به دنبال بیماری آیت اللّه سید حسین بروجردی و بستری شدن ایشان در یکی از بیمارستان های شهر ری، دانشوران ساکن قم برای دعوت ایشان به قم و اقامت در آن شهر، اصرار زیادی ورزیدند و آن عالم بزرگ پس از بهبودی و تفأل به قرآن، هجرت به قم را برگزیدند. در نهایت معظم له با حمایت یارانی مجتهد و راستین در 9 دی

1323 ش برابر با 14 محرم 1364 ق وارد قم شد و زعامت شیعیان را به عهده گرفت. آیت اللّه بروجردی تا پایان عمر به مدت نزدیک به هفده سال در قم ماند و حوزه علمی این شهر را با رونقی روز افزون قرین ساخت. در طی دوران حضور این عالم برجسته و مرجع کل، عالمان نامداری در محضرش پرورش یافتند و خدمات و آثار و برکات فراوانی ارایه گردید.

ص:697

_ معرفی «شاپور بختیار» به عنوان نخست وزیر خاندان پهلوی (1357 ش)(1)

10دی

10دی

_ شهادت «ثقه الاسلام میرزا علی آقا تبریزی» توسط قوای متجاوز روس در تبریز (1290ش)(2)

1- شاه پس از تعیین ارتشبد غلامرضا ازهاری به ریاست دولت نظامی، با ایراد نطق معروف خود به اشتباهات خویش اعتراف نمود که این امر به تزلزل کابینه کمک زیادی کرد. در آن تاریخ برای شاه مسلّم و یقین شده بود که دوران پادشاهی او پایان یافته است و خیلی زود باید خاک ایران را ترک کند. او همچنین اعتقادی به جانشینی ولیعهدِ خود نیز بر تخت سلطنت نداشت. تنها، انگیزه اش این بود که حکومت را به دست دیگری بسپارد و خود از ایران خارج شود. از این رو از همان روزهای نخستین حکومت ازهاری، یک دسته از نظامیان برای کنترل اوضاع بر سر کار آمدند. در دوران ریاست ازهاری بر دولت، تظاهرات وسیع مردمی به ویژه در تاسوعا و عاشورای 1357، مشروعیت رژیم پهلوی را زیر سؤال برد و ازهاری برای آرام کردن مردم، به بازداشت ظاهری دولتمردان سابق دست زد. اما، این عوام فریبی ها نیز راه به جایی نبرد. در پی ناکامی دولت ارتشبد ازهاری در سرکوب قیام مردم مسلمان ایران، محمدرضا شاه، شاپور بختیار را در 9 دی 57 به نخست وزیری برگزید و او نیز کابینه اش را در شانزدهم دی ماه معرفی کرد. شاه و آمریکا، امیدوار بودندبختیار بتواند با شعارهای ملی گرایانه و سیاست های به ظاهر اصلاح طلبانه، مردم ایران را از ادامه انقلاب باز دارد. اما مردم ایران که از نیرنگ آمریکا و رژیم شاه آگاه بودند، به مخالفت با بختیار پرداختند و او را سرسپرده دستگاه استبدادی داخلی و بیگانگان خواندند. حضرت امام نیز در اعلامیه ای که از پاریس منتشر نمودند، دولت بختیار را فاقد مشروعیت اعلام کرده و مردم را به مقابله با آن فرا خواندند. بختیار تا پیروزی انقلاب اسلامی در این مقام باقی ماند ولی با برچیده شدن نظام طاغوت، از کشور گریخت.

2- میرزا علی آقا تبریزی معروف به ثقه الاسلام، در سال 1239 ش رجب 1277 ق در تبریز به دنیا آمد. وی در 23 سالگی راهی عتبات عالیات گردید و در محضر شیخ محمد حسین فاضل اردکانی، میرزا حبیب اللّه رشتی و شیخ زین العابدین مازندرانی در تکمیل معارف اسلامی خود کوشید تا به مقام اجتهاد نائل آمد. ثقه الاسلام تبریزی پس از هشت سال به تبریز مراجعت کرد و با نطق و موعظه، در هدایت افکار مردم می کوشید. پس از استقرار نظام مشروطه و پایان یافتن دوره استبداد صغیر در ایران، روسیه که حامی استبداد بود، در صدد اعاده استبداد در کشور برآمد و به دنبال بهانه بود. استخدام مورگان شوستر آمریکایی توسط مجلس شورای ملی برای خزانه داری کل کشور، بهانه را به دست آنها داد. روس ها از این عمل برآشفته شدند و طی اولتیماتوم شدیدی، خواهان اخراج شوستر شدند. در این زمان بین مجلس و دولت بر سر این اولتیماتوم، بحث های زیادی درگرفت که در این حال، نیروهای روسیه نیز بخشی از مناطق غرب و شمال ایران را به اشغال خود درآوردند. با ورود سپاهیان روس به تبریز، بسیاری از مردم به دست آنان قتل عام شدند و ثقه الاسلام تبریزی نیز سعی می کرد باگفتگو مانع از کشتار مردم گردد. در نهایت، روس ها ثقه الاسلام را در روز نهم محرم 1330 ق برابر با نهم دی ماه 1290 ش دستگیر کردند. آن ها از ثقه الاسلام خواستند که برای حفظ جان و مقام خود، مجاهدان تبریزی را آغازگر جنگ و کشتار معرفی کند ولی وی این تقاضا را به شدت رد کرد. بنابراین قوای جنایت پیشه روس، این عالم مجاهد را پس از اهانت و هتک حرمت، به دار کشیده و در دهم دی ماه 1330 ش برابر با عاشورای سال 1330 ق به شهادت رساندند. میرزا علی آقا ثقه الاسلام مردی فاضل، قانع، فروتن و بردبار و در عین حال جسور و بی باک بود. به ایران و ایرانی عشق می ورزید و از بیگانگان نفرت داشت. در روزهایی که تبریز عرصه کشاکش اختلافات داخلی بود، وی سعی می کرد تا آن ها را به هم نزدیک کند و نیروهایشان را در مبارزه با اشغالگران روس و انگلیس به کار گیرد. ثقه الاسلام درعرصه ادب نیز دستی توانا داشت و به هر دو زبان فارسی و عربی مسلط بود. مِرآهُ الکُتُب و مقتل سید الشُّهدا از جمله آثار این مجاهد انقلابی می باشند.

_ سفر «جیمی کارتر» رییس جمهور وقت آمریکا به ایران (1356 ش)(1)

1- جیمی کارتر در حالی برای مذاکره با شاه وارد تهران شد که دانشجویان مسلمان در چندین نقطه، تجمعات ضدآمریکایی برپا کرده و با مأموران رژیم شاه زد و خورد نموده بودند. کارتر پس از ورود به تهران در ضیافت رسمی شاه در سخنانی غیرواقعی و اغراق آمیز گفت: به سبب رهبری بزرگ شاه، ایران در یکی از آشوب زده ترین نقاط جهان به جزیره ثبات تبدیل شده است. او در پایان گفت: هیچ کشوری دیگر در جهان برای برنامه ریزی امنیت نظامی مشترک، از ایران به ما نزدیک تر نیست. این در حالی بود که شماری از مقامات آمریکایی حاضر در جلسه، از شنیدن سخنان اغراق آمیز کارتر مبهوت شدند. کارتر در زمانی به تهران سفر کرد و ایرانِ زیر سلطه شاه را جزیره ثبات در خاورمیانه نامید که از مدتی پیش از آن، با شهادت حاج آقا مصطفی خمینی، مرحله ای تازه از مبارزات ملت مسلمان ایران بر ضد رژیم شاه آغاز شده بود. این جزیره ثبات با وقوع حوادث خونین نوزده دی در قم به کانون بزرگترین انقلاب دینی و مردمی در قرن بیستم مبدّل گردید و طومار خاندان پهلوی را در هم پیچید.

_ تظاهرات خونین مردم مشهد و دیگر شهرها در اعتراض به رژیم پهلوی (1357ش)(1)

_ تأسیس مجمع جهانی اهل بیت(ع) به دستور مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه «خامنه ای» (1369ش)(2)

1- در روز دهم دی ماه 1357، مردم مشهد در حین تظاهرات ضد رژیم، به چند کلانتری، انجمن ایران و آمریکا و نیز به منزل چند مستشار آمریکایی حمله کردند. به دستور فرماندار نظامی مشهد، با تانک به مردم حمله شد و در نتیجه، طبق آماری که روزنامه ها منتشر کردند، دویست نفرشهید و دو هزار نفرزخمی بر جای ماند. در همان روز، در کرمانشاه، در زد و خورد مردم و مأموران انتظامی، یکصد نفر کشته و چهار صد تن دیگر زخمی شدند. در شهرهای ملایر، همدان، لنگرود، اردبیل، رشت، شیراز، گرگان، لار، خرم آباد، قم، بروجرد، ورامین، بابل و پل دختر نیز تظاهرات قهرآمیز مردم، صدها شهید و کشته داد. همچنین در تهران مانند روزهای گذشته، بین مردم و مأموران درگیری روی داد و چندین ساختمان دولتی به آتش کشیده شد.
2- مجمع جهانی اهل بیتع در دهم دی ماه 1369، با هدف تجمّع شیعه، ایجاد رابطه بین خاندان جهان تشیع، رونق بخشیدن به حوزه های علمیه شیعه، حل مشکلات شیعیان با سایر فِرَق اسلامی و استفاده از امکانات حقیقی و حقوقی اهل تشیع به وجود آمد. شکل گیری این مجمع پس از حکم حضرت آیت اللّه خامنه ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در چهارم دی ماه آن سال، با هدف آشنا نمودن شیعیان سراسر جهان به مبانی انقلابی و تفکر حاکم بر نظام اسلامی ایران انجام شد. ایشان تأکید کردند که اولاً سیاست، سر لوحه اقدامات قرار نگیرد و ثانیا بر اساس مصلحت، اگر نیاز نبود، در کارها تصریح به نام ایران نشود.

ص:700

_ افتتاح رادیو «سواحیلی» برای شرق و مرکز آفریقا در صدا و سیما(1373ش)

_ تجلیل از «سیدمحمدحسین (عَلَم الهُدی) طباطبایی» خردسالترین حافظ کل قرآن کریم در قم (1375ش)

_ آغاز به کار شبکه سراسری مستقل رادیو قرآن (1376ش)

11دی

11دی

_ اولین وام گیری ایران از روسیه در زمان مظفرالدین شاه قاجار (1278 ش / 28 شعبان 1317 ق)

_ تجاوز سپاه عثمانی به خاک ایران (1293 ش)(1)

_ درگذشت ادیب و نویسنده برجسته «یوسف اعتصامی» پدر پروین اعتصامی (1316 ش)

_ رحلت عالم مجاهد و فقیه نستوه آیت اللّه «عبدالرحمن حیدری ایلامی» (1365 ش)(2)

1- پس از شروع جنگ جهانی اول، دولت ایران برای بر کنار ماندن از آسیب های جنگ، اعلام بی طرفی کرد، اما این اقدام ایران از طرف متخاصمین رعایت نگردید و هر کدام به نحوی به خاک ایران یورش آوردند. سپاه عثمانی با کمک کُردها شروع به تجاوز به خاک ایران نمود و شهرهای بی دفاع تبریز و ارومیه را به تصرف خود درآورده، به سمت شمال کشور پیشروی کرد. پس از تجاوز عثمانی، دولت روسیه نیز قوای خود را وارد ایران نمود و بر سر تصرف آذربایجان، جنگ شدیدی بین نیروهای روسیه و عثمانی درگرفت. در این نبرد سهمگین، عده زیادی از مردم آذربایجان مقتول و مجروح شده، اموال آنان به غارت رفت و سرانجام قوای روس بر سپاه عثمانی پیروز گشت. در نهایت عثمانی ها عقب نشینی کردند و روس ها منطقه آذربایجان را به تصرف درآوردند. در این حال، با ورود انگلیسی

ها به خاک ایران، خاک این مرز و بوم عملاً به یکی از جبهه های جنگ جهانی تبدیل شد که حاصلی جز قحطی و قتل و غارت مردم ایران در پی نداشت.
2- آیت اللّه حاج شیخ عبدالرحمن حیدری ایلامی در سال 1304ش 1344ق در شهر ایلام دیده به جهان گشود. وی پس از پشت سر گذاشتن تحصیلات، به معلمی روی آورد، اما پس از رؤیایی صادق، به فراگیری علوم اهل بیت(ع) روی آورد و به عتبات عالیات هجرت کرد. آیت اللّه حیدری، سالیانی در کربلا، سامرا و سپس نجف اشرف مدارج علمی را پیمود و سرانجام با حضور در درس خارج فقه و اصول حضرات آیات: سید محسن حکیم، سید ابوالقاسم خویی، حاج محمود شاهرودی و شیخ حسین حلّی به درجه اجتهاد دست یافت. با تبعید حضرت امام خمینی ره به نجف اشرف، آیت اللّه حیدری ضمن شرکت در درس خارج اصول و فقه آن بزرگوار، در بحث ولایتِ فقیه امام نیز حاضر شد. این عالم مجاهد از سال 1350 ش برای ارشاد و تبلیغ راهی بغداد گردید که فعالیت دینی او بر دستگاه امنیتی عراق گران آمد و او را از کشور اخراج نمودند. ایشان پس از دو سال اقامت در قم، در سال 1354 به شهر ایلام وارد شد و روحانیت مبارز ایلام را متشکل ساخت. خنثی کردن تبلیغات بهائیت در استان، تأسیس مدارس علمیه، تأسیس بیش از هشتاد حسینیه و مسجد در سطح استان و ارشاد مردم و تبلیغ دین، برخی از فعالیت های این عالم بزرگوار در این دوران بود. آیت اللّه حیدری پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز با رأی قاطع مردم ایلام، به نمایندگی مجلس خبرگان راه یافت و در تصویب و تثبیت اصل ولایت مطلقه فقیه تلاش وافری از خود نشان داد. ایشان پس از آغاز جنگ، بارها در جمع رزمندگان حضور یافت و باعث روحیه بخشی بیشتری به دلاورمردان اسلام می گردید. سرانجام این عالم مبارز و نستوه در یازدهم دی ماه 1365 ش برابر با بیست و نهم ربیع الثانی 1407ق در 61 سالی دارفانی را وداع گفت و پس از تشییعی باشکوه، در حرم مطهر حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:701

_ درگذشت «عبدالجواد فلاطوری» اندیشمند مسلمان و مؤسس دانشکده علوم اسلامی هامبورگ (1375ش)(1)

1- پروفسور عبدالجواد فلاطوری در سال 1304ش در اصفهان دیده به جهان گشود و تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در این شهر به پایان رسانید. وی سپس برای تحصیل علوم دینی، راهی حوزه علمیه مشهد شد و از محضر: میرزا هاشم قزوینی و میرزا محمدتقی ادیب نیشابوری و... بهره برد. عبدالجواد فلاطوری پس از آن به تهران آمد و به ادامه تحصیل علوم دینی نزد استادان نام آوری همچون: علامه محمد تقی آملی، میرزا مهدی آشتیانی، محمد علی شاه آبادی و سید احمد خوانساری پرداخت. دکتر فلاطوری در همان زمان در رشته فلسفه اسلامی از دانشگاه فارغ التحصیل شد و از آیت اللّه شیخ محمدرضا کلباسی به اخذ اجازه اجتهاد نائل آمد. وی در سال 1333 برای آگاهی از علوم انسانی و فلسفه غرب عازم آلمان گردید و در رشته فلسفه و دین شناسی تطبیقی و روانشناسی تحصیل نمود. ایشان در سال 1341 موفق به اخذ درجه دکتری در فلسفه شد و در دانشگاه کُلن آلمان تدریس در کرسی های فلسفه تطبیقی، حقوق، تاریخ ایران، اسلام معاصر، کلام و علوم اسلامی را بر عهده گرفت و دمی از تدریس، تحقیق و تألیف باز نایستاد. دکتر فلاطوری در راه بسط و توسعه تفکر اسلامی در اروپا، فعالیت های چشمگیری داشت و برای نیل به این هدف دانشکده علوم اسلامی هامبورگ آلمان را تاسیس کرد. این اندیشمند مسلمان، در آلمان به عنوان یک مرجع اسلامی و دانشمند فلسفه و علوم اسلامی مطرح بود. هر زمان که محافل علمی اروپا در تجزیه و تحلیل و بیان مسائل اسلامی و تفاهم و همفکری و گفت وگوی بین پیروان ادیان اسلام و مسیحیت و یهودیت، دچار مشکل می شدند، به وی مراجعه می کردند. وی در طول بیش از چهل سال اقامت در آلمان، مقالات متعدد در نشریات معتبر آلمانی در جهت دفاع از اسلام نگاشت. استاد فلاطوری برای ایجاد مباحثه، هم فکری و همکاری بین پیروان ادیان مختلف تلاش می کرد. از جمله آثار وی ترجمه تاریخ ایران در قرون نخستین اسلامی، تألیف اخلاق عملی کانت و دگرگونی بنیادی فلسفه یونانی در اثر طرز اندیشه اسلامی، می باشد. دکتر فلاطوری سرانجام در 11 دی 1375ش بر اثر سکته قلبی در 71 سالگی درگذشت و به سرای باقی شتافت.

12دی

_ رحلت عالم ربانی آیت اللّه «ملامحمد باقر فشارکی» (1275ش)(1)

1- آیت اللّه ملامحمدباقر فشارکی در حدود سال 1207ش 1244ق در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از طی دروس حوزوی، به مدارج بالای علمی دست یافت و به وعظ و ارشاد و تدریس و تالیف همت گماشت. شهرت آیت اللّه فشارکی به غیر ازمراتب علمی، از دو جنبه بوده است: اول به وسیله منبر و ارشاد مردم با بیانات جذاب و رسا که آداب زندگی و اخلاق را مطرح می کرد. دوم احیا و شب زنده داری شب های جمعه و خواندن دعای کمیل در مسجد مصلای تخت فولاد اصفهان به هنگام سحر می باشد به طوری که این سنت پس از سال ها از درگذشت او، توسط دیگران ادامه یافت. همچنین وی دارای محفل درسی پر رونقی بوده که شاگردان وی را بالغ بر یکصد نفر ذکر کرده اند. از این عالم ربانی کتب متعددی بر جای مانده که آدابُ الشریعه، ذخیرهُ المعاد و حاشیه بر شرح لمعه از آن جمله است. ملامحمدباقر فشارکی سرانجام در دوازدهم دی ماه 1275ش برابر با بیست و ششم رجب 1314ق در 68 سالگی بدرود حیات گفت و در اصفهان به خاک سپرده شد.

_ تصرف شهرهای تبریز و ارومیه توسط قوای عثمانی در جریان جنگ جهانی اول (1293 ش)(1)

_ رحلت فقیه اصولی آیت اللّه «فیاض زنجانی» (1320 ش)(2)

1- با آغاز جنگ جهانی اول و حمله آلمان به روسیه و طرفداری عثمان از آلمان و یورش انگلیس و ژاپن به نیروهای آلمانی، جنگ، جنبه جهانی پیدا کرد. در این حال، دولت ایران اعلام بی طرفی کرد، ولی این اقدام ایران از طرف متخاصمین رعایت نگردید. تا این که سپاه امپراتوری عثمانی با کمک کردها، تجاوز به خاک ایران را آغاز کرد و شهرهای ارومیه و تبریز بی دفاع را به تصرف خود در آورد و به سمت شمال ایران پیشروی نمود. پس از تجاوز عثمانی، دولت روسیه نیز قوای خود را وارد ایران نمود و برای تصرف شهرهای آذربایجان، جنگ شدیدی بین قوای روسیه و سپاه عثمانی درگرفت. در این جنگ دهشتناک که عده زیادی از مردم آذربایجان کشته و زخمی شده و اموالشان به غارت رفت، سرانجام روس ها پیروز شدند و بر آذربایجان استیلا یافتند. روس ها تا مدت ها در آن منطقه ماندند تا این که پس از تغییر نظام حکومتی آنان، آنجا را ترک کردند.
2- آیت اللّه فیاض مدرس زنجانی در سال 1247ش 1285ق در یکی از روستاهای اطراف زنجان به دنیا آمد. وی در ابتدا از محضر پدر مجتهدش آخوند ملامحمد استفاده برد. سپس در تهران در حلقه درس بزرگانی همچون میرزا ابوالحسن جلوه و میرزا محمدحسن آشتیانی، دروس حکمت، فقه، اصول، کلام، منطق و تفسیر را آموخت و در علوم عقلی و نقلی مهارت یافت. آیت اللّه زنجانی چند سال نیز در عتبات از کرسی درس علامه شیخ هادی تهرانی و استادان دیگر بهره جست و خود فقیهی محقق و متبحّر گشت. ایشان از سال 1287ش (1326ق) تا پایان عمر به مدت بیش از سی سال در زنجان اقامت گزید و مرجع تقلید آن دیار شد. وی در طی این سال ها یکی از مروّجین و مدرسین بزرگ مکتب تشیع و از نظر اجتماعی، ملجأ و پناهگاه مردم عصر خویش به شمار می رفت. از این فقیه جلیل آثاری همچون ذخائرُ الاُمَّه و رسالاتی در خمس، زکات و ماهیت وجود به جای مانده است. آیت اللّه فیاض زنجانی سرانجام در دوازدهم دی ماه 1320ش برابر با چهاردهم ذی حجه 1360ق بدرود حیات گفت و در زنجان به خاک سپرده شد.

ص:704

_ افتتاح اولین فرستنده رادیو مشهد با قدرت یک کیلووات (1327ش)

_ شروع به کار اولین کارخانه ذوب آهن ایران در کارخانجات تعمیرات اساسی راه آهن (1344 ش)

_ آغاز عملیات متوسط محمدرسول اللّه (1360 ش)(1)

_ برگزاری نخستین همایش طنز در تهران (1374ش)

13دی

13دی

_ رحلت عارف و زاهد پارسا آیت اللّه «شیخ علی اکبر اللهیان تنکابنی» (1339 ش / 15 رجب 1380 ق)

1- عملیات متوسط محمدرسول اللّه ص در تاریخ دوازدهم دی ماه 1360 با رمز مقدس «لااله الااللّه، محمد رسول اللّه صلی الله علیه و آله » با هدف انهدام نیروهای دشمن و نشان دادن قدرت نفوذی و تهاجمی ایران در منطقه غرب نوسود در کردستان صورت گرفت و تا سیزدهم دی ماه به طول انجامید. در این عملیات، نیروهای سپاه، ضمن عبور از مناطق کوهستانی و تله های انفجاری، به مصاف دشمن بعث رفتند. با عبور شجاعانه رزمندگان از مرزهای بین المللی، پایگاه های بعثیان و ضد انقلاب در این منطقه درهم کوبیده شده و مقر فرماندهی یکی از تیپ های دشمن منهدم گردید. رزمندگان اسلام، پس از پیشروی به داخل شهرهای عراق، ضربات سختی به پایگاه های دشمن وارد آوردند. در نهایت از آن جا که این عملیات به صورت انهدامی، پیش بینی شده بود، تثبیت موضع صورت نگرفت و رزمندگان پس از پایان ماموریت، پیروزمندانه به پایگاه های خود در داخل خاک وطن بازگشتند. نتایج این عملیات: تلفات نیروی انسانی دشمن: 100 نفر اسیر، 700 نفر کشته و زخمی. تجهیزات و امکانات: تانک: 4 دستگاه انهدامی، هلیکوپتر: 2 فروند انهدامی، هواپیمای میگ: 1 فروند انهدامی. این عملیات، آرامش دشمن را در غرب کشور بر هم زد و به رژیم بعث نشان داد که از این پس، نیروهای متجاوز عراق در هیچ

منطقه از خاک ایران، از حملات نیروهای جمهوری اسلامی ایران، مصون نیستند.

- تبعید آیت اللّه «سید مصطفی خمینی» به ترکیه توسط رژیم پهلوی (1343 ش)(1)

_ آغاز «کنفرانس گوادلوپ» با حضور سران کشورهای غرب برای بررسی اوضاع ایران (1357 ش)(2)

1- پس از تبعید حضرت امام خمینی ره در سیزدهم آبان 1343 ش به ترکیه، رژیم پهلوی در عصر همان روز، فرزند ارشد ایشان، حاج سید مصطفی را نیز دستگیر و روانه زندان قزل قلعه در تهران نمود. انعکاس این دو خبر، شهرهای قم، مشهد و تهران را به حالت تعطیل درآورد و در بسیاری از شهرها تظاهرات به راه افتاد. در نهایت فشار افکار عمومی و بحران سیاسی و طوفان نشأت گرفته از تبعید امام، چنان رژیم را درمانده کرد که سعی نمود به طوری، آن را آرام سازد. از این رو حاج سید مصطفی خمینی را پس از 57 روز حبس، در هشتم دی ماه 1343 از حبس، آزاد کردند و از او خواستند که بدون سروصدا به قم برگردد. اما ورود ایشان به قم، مورد استقبال پرشور مردم قرار گرفته و ملت انقلابی، ایشان را تا خانه همراهی کردند. ولی چون رژیم از این عمل سودی به دست نیاورد، پس از پنج روز به گونه ای وحشیانه سیدمصطفی را از خانه مسکونی دستگیر و در 13 دی ماه به ترکیه تبعید کرد.
2- در مقطعی که سراسر ایران، در تظاهرات و راهپیمایی علیه رژیم پهلوی بود و هر لحظه ضعف و انحطاط آن، بیشتر نمایان می شد، سران چهار قدرت بزرگ غرب به پیشنهاد فرانسه، در جزایر گوادلوپ در شرق دریای کارائیب در آمریکای مرکزی گرد هم آمدند و به بررسی رویدادهای ایران و آینده آن پرداختند. در این کنفرانس، جیمی کارتر رییس جمهور وقت آمریکا، هلموت اشمیت، صدراعظم اسبق آلمان غربی، جیمز کالاهان، نخست وزیر انگلستان و ژیسکار دستن، رییس جمهور وقت فرانسه، با هدف حفظ منافع خود در ایران، به تبادل نظر پرداختند. کارتر معتقد بود، به علت وضعیت حاکم بر ایران، دیگر امکان حمایت از شاه وجود ندارد. وی توانست، سران سه کشور دیگر حاضر در گوادلوپ را با خود همراه سازد و برای ارتباط با دولت بعد از رژیم پهلوی، به برنامه ریزی بپردازند. ضمن آن که ژیسکار دِستن امیدوار بود با توجه به حضور امام خمینی ره در فرانسه، بتواند نقش واسطه با نیروهای مخالف رژیم شاهنشاهی را ایفا نماید. با شکل گیری این کنفرانس و سپس نتایج آن، محمدرضا پهلوی که تصمیم به

خروج از ایران داشت، کار خود را به کلی تمام شده دید و متوجه شد که دیگر حمایت های پیشین غرب برای او و رژیم شاهنشاهی وجود ندارد.

_ آغاز به کار نخستین گردهمایی جنبش های آزادی بخش جهان در تهران (1358ش)(1)

_ ابلاغ پیام تاریخی امام خمینی رحمه الله به «گورباچف» رییس جمهور اتحاد جماهیر شوروی (1367ش)(2)

1- نخستین گردهمایی جنبش های آزادی بخش جهان در تهران گشایش یافت و نمایندگان نهضت های آزادی بخش در آن حضور یافتند. شناساندن ابعاد عمیق و گسترده انقلاب اسلامی به جهانیان، معرفی نهضت های آزادی بخش جهان و فراهم آوردن زمینه های مساعد برای وحدت هرچه بیشتر این نهضت ها در برابر ظلم و جور امپریالیسم جهانی، از اهداف اصلی این گردهمایی بود.
2- به قدرت رسیدن میخاییل گورباچف در اتحاد جماهیر شوروی، موجب تحوّلات عظیمی در جهان کمونیسم گردید. حضرت امام خمینی ره بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران که ناظر جریانات مهم سیاسی بین المللی بود، از این فرصت به نحو احسن استفاده کرده و با دعوت جهان کمونیسم به اسلام، در صدد برآمدند تا خلاء به وجود آمده از فروپاشی ماتریالیسم را با جایگزینی اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله پُر نمایند. به همین جهت هیأتی را به سرپرستی حضرت آیت اللّه جوادی آملی به مسکو اعزام داشته تا پیام کتبی معظم له را به گورباچف در دعوت به اسلام ارایه دهند. امام خمینی ره در این پیام با بینشی برخاسته از مکتب وحی و فراتر از وقایع روزمره و اتفاقات سیاسی، به ترسیم این رویداد مهم پرداختند. استفاده دقیق و بهنگام از این فرصت تاریخی در جهت ابلاغ ندای فطرت و پیام توحید، بیان غنای دین مبین اسلام و آمادگی حوزه های علمیه تشیع جهت پاسخگویی به نیازهای فکری و اعتقادی نسل معاصر، برقراری رابطه معنوی و ابراز همدردی و حمایت از مسلمانان شوروی و دیگر کشورهای بلوک شرق، ایستادگی نظام جمهوری اسلامی ایران بر اصل خدشه ناپذیر نه شرقی نه غربی و مبارزه با شکل های استکبار در چهره های مختلف آن، پیش بینی شکست قطعی مارکسیسم در میدان عمل و فروپاشیِ نظام الحادی کمونیسم، هشدار جدی نسبت به فروغلتیدن در دام قطبِ دیگر استکبار جهانی و نظام سرمایه داری غرب، تحقق وعده های الهی و بازگشت نهایی جامعه انسانی به فطرت خداجوی خویش، از جمله ویژگی ها و نکات برجسته این پیام است. امام خمینی رحمه الله در بخشی از این

پیام فرمود: «برای همه روشن است که از این پس کمونیسم را باید در موزه های تاریخ سیاسی جهان جستجو کرد، چرا که مارکسیسم جوابگوی هیچ نیازی از نیازهای واقعی انسان نیست... از شما می خواهم درباره اسلام به صورت جدی تحقیق و تفحّص کنید و این نه به خاطر نیاز اسلام و مسلمین به شما، که به جهت ارزش های والا و جهان شمول اسلام است.»

ص:707

14دی

14دی

_ ورود اولین هواپیما به ایران (1292 ش)(1)

_ فرار «ازهاری» و «اویسی» از مزدوران رژیم طاغوت به خارج از کشور (1357ش)(2)

_ سفر مخفیانه ژنرال «هایزر» مستشار عالی رتبه نظامی آمریکا به تهران (1357 ش)(3)

1- در پی اجرای یک برنامه پرواز نمایشی در آسمان تهران توسط خلبانی لهستانی با یک هواپیمای دوباله سبک در زمان احمدشاه قاجار، اولین هواپیما به ایران وارد شد. در ازای این برنامه، دست اندرکاران این هواپیما با فروش مبلغ گزاف بلیط، نمایش مختصری داده بودند. تا سال ها بعد، پروازها غالبا نمایشی بود و هواپیماها برای این منظور به ایران می آمدند. همچنین تا نیمه سال 1301ش در تهران زمین مشخصی برای فرود و برخاستن هواپیما وجود نداشت تا آن که در پی درخواست دولت انگلستان برای فرود هواپیما، دولت ایران زمینی در جنوب تهران برای این کار اختصاص داد. پس از مدتی خطوط هوایی ایجاد شد و پس از انجام مذاکراتی با شرکت های اروپایی، اولین سرویس هوایی در آذرماه 1303 ش دایر گردید.
2- غلامرضا ازهاری و غلامعلی اویسی دو تن از ارتشبدهای عالی رتبه ارتش رژیم پهلوی بودند که در روزهای پایانی عمر رژیم ستم شاهی احساس کردند که این رژیم نابودشدنی است و حضور آنان در ایران ممکن است به قیمت جان آنان تمام شود. از این رو پس از انتقال اموال بی شمارِ خود به خارج از کشور، به اروپا گریختند. ازهاری تا پیش از آن، نخست وزیرِ دولت نظامی بود که در اواخر کار به علت عدم توانایی در کنترل اوضاع کشور، از این سمت استعفا داده بود. اویسی نیز به عنوان فرماندار نظامی تهران، در هفدهم شهریور 1357، دستور قتل عام وسیع مردم را صادر کرده و پس از روی کار آمدن ازهاری، سرپرست وزارت کار گردید که آن هم دوام نیاورد.

3- ژنرال رابرت هایزر، معاون وقت فرمانده نیروی هوایی آمریکا در اروپا بود و برای مأموریتی ویژه به تهران آمد تا دولت آمریکا را در تصمیم گیری های بعدی و اطلاع از اوضاع ایران در زمان انقلاب بزرگ ملت مسلمان ایران، یاری کند. هایزر در مدت اقامت سی و چند روزه خود در ایران تنها یک بار با شاه ملاقات کرد و در این جلسه، روز و ساعت خروج محمدرضا پهلوی از ایران تعیین شد. هرچند سفر هایزر به ایران به صورت محرمانه صورت گرفت ولی خبر ورود وی در دو روز بعد یعنی شانزدهم دی ماه فاش شد. هایزر در کتاب خاطراتش می نویسد: «من برای بررسی این مسأله، مخفیانه به تهران آمدم که کودتا چگونه میسر است و آیا اصلاً به مصلحت هست یا نه؟ پس از بررسی های بسیار، از واشنگتن دستور رسید که دولتی قوی به رهبری شاپور بختیار تشکیل شود. در صورتی که این کار شکست بخورد کودتای نظامی انجام خواهد شد.» به طور کلی، از مطالعه و بررسی مجموع اخبار و اسناد، چنین استنباط می شود که مأموریت ژنرال هایزر در ایران بر اساس چهار مسأله دور می زد: نخست آن که از عملیات خودسرانه و حساب نشده ارتش پس از فرار شاه از ایران، جلوگیری شود. دوم آن که ارتش را موظف سازند از دولت بختیار پشتیبانی نماید و در صورت لزوم مبادرت به کودتای نظامی شود. سوم آن که تکلیف قراردادهای فروش سلاح های پیشرفته آمریکا در ایران روشن گردد. چهارم آن که وسایل و سلاح های مدرن آمریکا در ایستگاه های رادار در ایران به تصرف شوروی درنیاید. با این حال نهضت اسلامی ملت ایران به حدی گسترش یافت که کاری از دست ژنرال هایزر و کاخ سفید برنیامد و او چند روز قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، از تهران گریخت.

_ عملیات کوچک محدود در تنگ حاجیان توسط سپاه (1359ش)

_ عملیات محدود چَغالوند در گیلانغرب، به طور مشترک به فرماندهی سپاه پاسداران (1359ش)

_ درگذشت عالم وارسته آیت اللّه «شیخ محمد لاکانی»(1379ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ محمد لاکانی رشتی در سال 1290 ش برابر با 1331ق در نجف اشرف و در بیت آیت اللّه شیخ مهدی لاکانی از علمای دوران، به دنیا آمد. وی در ده سالگی، به همراه پدر راهی رشت گردید و پس از پشت سر گذاردن مقداری از تحصیلات جدید، به فراگیری علوم دینی پرداخت. آیت اللّه لاکانی در سال 1310ش جهت ادامه تحصیلات خود، وارد حوزه علمیه قم شد و از محضر درس آیات عظام: سید احمد خوانساری، سید صدرالدین صدر، سیدمحمد حجت کوه کمره ای و پدر خویش استفاده نمود. وی پس از چند سال، به عتبات رفت و پس از موفقیت در امتحان، از حضرات آیات: سید ابوالحسن اصفهانی و آقاضیاءالدین عراقی اجازه اجتهاد دریافت کرد. ایشان پس از مراجعت به قم، به مدت هفت سال از درس خارج فقه و اصول آیت اللّه بروجردی بهره برد و همزمان به تدریس دوره سطح و فلسفه پرداخت. آیت اللّه لاکانی بعدها به دلیل ارتحال پدر و نیز بیماری، راهی رشت گردید و مقیم آنجا شد. وی در مدت نیم قرن اقامت در رشت شاگردان بسیاری را پرورش داد و به تألیف و تدریس اهتمام ورزید. از این فقیه جلیل آثار متعددی بر جای مانده که شرح مکاسب شیخ انصاری و کفایه الاصول و نیز رسالاتی در علم اخلاق، علم درایه، نفس و قواعد فقهیه و اصولیه از آن جمله اند. این عالم ربانی سرانجام در تاریخ 14 دی 1379 ش برابر با 8 شوال 1421 ق در 89 سالگی دعوت حق را لبیک گفت و در مسجد کاسه فروشان رشت به خاک سپرده شد.

ص:709

_ روز جهاد کشاورزی

15دی

15دی

_ انتصاب «موسیو مِرنارْدْ» به سمت خزانه داری کل ایران در پی اولتیماتوم روسیه به ایران (1290ش)(1)

_ رحلت عالم ربانی آیت اللّه «میرسید محمد مدرس نجف آبادی» (1318ش)(2)

1- در پی اولتیماتوم دولت روسیه به دولت ایران مبنی بر عزل «مورگان شوستر» آمریکایی از سمت خزانه داری کل کشور و اخراج وی از ایران، دولت ایران در حالی که قوای روس در شهرهای آذربایجان ایران به قتل و غارت و کشتار مردم مشغول بودند به ناچار در برابر خشونت دولت تزاری تسلیم شد و به خدمت مستشاران آمریکایی پایان داد. دولت روس که هنوز هم به این موفقیت قانع نبود، به زودی دولت را مجبور ساخت که مجلس را منحل و اکثر مطبوعات را توقیف نماید و رییس بلژیکی کل گمرک را که دست نشانده ایشان بود، به جای شوستر آمریکایی، خزانه دار کل ایران کند. سرانجام ناصرالملک که در این زمان، نایب السلطنه کشور بود «مسیو مرنارد» بلژیکی را به این سمت برگزید.
2- آیت اللّه میرسیدمحمد بن سید محمد حسین مدرس نجف آبادی در حدود سال 1256ش 1294ق در نجف آباد به دنیا آمد و مقدمات علوم را در زادگاه خود فرا خواند. وی سپس برای ادامه تحصیلات خود راهی نجف اشرف گردید و در حلقه درس حضرات آیات: علامه سیدمحمدکاظم یزدی، آخوند ملامحمدکاظم خراسانی، شیخ الشریعه اصفهانی، سیداسماعیل صدر و حاج آقا رضا همدانی جای گرفت. وی پس از چند سال اقامت در نجف و طی مدارج عالی علمی، به اصفهان برگشت و تا آخر عمر به مدت بیش از سی سال به تدریس و افتاء و اقامه جماعت پرداخت. حوزه درس ایشان مجمع فضلا و دانشمندان بود. و جمعی از علمای بزرگ معاصر اصفهان از شاگردان معظمٌ له بودند. همچنین حاشیه بر کفایهُ الاصول در 2 جلد از جمله آثار ایشان است. میرسیدمحمد مدرس نجف آبادی سرانجام در نیمه

دی ماه 1318ش برابر با 25 ذی قعده 1358ق در 62 سالگی به دیار باقی شتافت و در قبرستان تخت فولاد اصفهان به خاک سپرده شد.

_ تعطیلی دانشگاه های ایران در اعتراض به سفر «کارتر» رییس جمهور وقت آمریکا به ایران (1356 ش)(1)

_ عملیات هویزه به فرماندهی ارتش (1359ش)(2)

1- دانشجویان مسلمان در اعتراض به سفر جیمی کارتر رییس جمهور وقت آمریکا به تهران، به مدت سه روز بر سر کلاس ها حاضر نشدند و دانشگاه را به تعطیلی کشاندند. دانشجویان انقلابی با درکی درست از اوضاع ایران و جهان و دخالت های ناروای ابرقدرت ها به ویژه آمریکا در امور ایران، این بار با تعطیل کردن دانشگاه ها، صدای اعتراض خود را به گوش جهانیان رساندند.
2- در حالی که بیش از سه ماه از تجاوز ارتش عراق به میهن اسلامی ایران می گذشت، دشمن با خوی تجاوزگری و توحش، فجایعی در مناطق اشغالی مرتکب گردید که روی ستمگران تاریخ را سفید کرده است. در پاسخ به این همه جنایت و ددمنشی دشمن، عملیاتی به صورت کلاسیک طرح ریزی شد. در این عملیات، تعدادی از رزمندگان شهادت طلب با اصرار زیاد، خود را در صف نیروهای عمل کننده قرار داده و با هماهنگی با زره پوشان ارتش جمهوری اسلامی ایران، عملیات را آغاز کردند. دشمن پس از پیروزی در عملیات قبلی در دزفول، هرگز تصور نمی کرد که ایران بتواند حمله ای دیگر را تدارک ببیند. در ساعات اولیه این حمله، در میان ناباوری نیروهای خودی و دشمن، تمامی خاکریزهای مقدم دشمن تسخیر شد و قوای اسلام به سمت جلو پیشروی کردند. سرانجام این عملیات نیز، علی رغم پیروزی ها و پیشروی های اولیه، به علت عدم پشتیبانی و کمبود مهمات و نیز آمادگی دشمن، به نتایج مطلوب نرسید و دشمن در شانزدهم آذرماه تمامی شهر هویزه را به اشغال خود درآورد. این شهر قهرمان، سرانجام در جریان عملیات بزرگ بیت المقدس و آزادسازی خرمشهر، از دست دژخیمان رژیم عفلقی آزاد شد و از لوث و جور دشمن پاک گردید.

ص:711

_ شهادت سرلشکر «منصور ستاری» فرمانده نیروی هوایی در سانحه سقوط هواپیما(1373ش)(1)

16دی

16دی

1- امیر سرتیپ منصور ستاری در سال 1327 ش در قرچکِ ورامین به دنیا آمد و پس از طی تحصیلات متوسطه، وارد دانشکده افسری گردید. وی پس از طی مدارج علمی از جمله رادار کنترلی دوره کنترلر شکاری رادار در آمریکا و اخذ لیسانس برق و الکترونیک از دانشگاه تهران به خدمت ارتش درآمد و در شمار افسران خوش فکر و مدیر نیروی هوایی قرار گرفت. شهید ستاری پس از پیروزی انقلاب اسلامی و در طول هشت سال دفاع مقدس، با قبول مسؤولیت های مهم فرماندهی، معاون عملیاتی، فرماندهی پدافند هوایی و معاون طرح و برنامه، خدمات شایانی به نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ارایه داد. وی در بهمن 1365، به دلیل شایستگی و لیاقت، به سمت فرماندهی نیروی هوایی ارتش منصوب شد و در طی هشت سال مسؤولیت فرماندهی این نیرو، با اجرای ده ها برنامه و طرح مختلف، توان رزمی نیروی هوایی ارتش را افزایش داد. تیمسار ستاری سرانجام در نیمه دی ماه 1373 به همراه چند تن از مسؤولان نیروی هوایی، در مسیر برگشت از کیش به تهران، در راه، تصمیم به شرکت در مراسم فارغ التحصیلی گروهی از دانشجویان دوره خلبانی در پایگاه هوایی شهید بابایی اصفهان گرفتند. تا این که پس از اقامت دو ساعته در اصفهان در و راه بازگشت، هواپیما، دچار سانحه شده پس از آتش گرفتن سقوط کرد. در این حادثه، شش سردار نیروی هوایی ارتش به همراه تیمسار ستاری و شش تن از خدمه پروازی به درجه رفیع شهادت نائل شدند.

ص:712

_ درگذشت «نیمایوشیج» شاعر نوسرای معاصر (1338ش)(1)

_ سقوط دولت نظامی «غلامرضا ازهاری» و آغاز به کار دولت «شاپور بختیار» (1357 ش)(2)

1- علی اسفندیاری معروف به نیما یوشیج در سال 1276ش در روستای یوش در استان مازندران به دنیا آمد. او در مدرسه چندان موفق نبود و به تحصیلات آکادمیک اهمیتی نمی داد. انقلاب های اجتماعی سال های 1300 و 1301، نیما را به کناره گیری از مردم و زندگی در میان جنگل ها و دامان طبیعت و هوای آزاد کشاند و در آن جا اشعار بیشتری سرود. نیما از 1311 ساکن تهران شد و تا اواخر عمر در آن جا ماند. نیما با حرکتی که در طول زندگی خود داشت، نشان داد که از شعر و هنر، ادراکی عمیق و تازه دارد و شایستگی این را داراست که در عرصه سرشار و پربار ادب فارسی، بنیانگذار شیوه ای نوین باشد. بنابراین نیما، شعری را وارد صحنه ادب فارسی نمود که در عین دارا نبودن قافیه و ردیف، دارای وزن و هجا بود. این سبک شعر به شعر نو و شعر نیمایی مشهور است و افراد فراوانی به پیروی از سبک او، هنر آزمایی کرده اند. شعر آزاد نیمایی تفاوت های آشکاری با شعر سنتی داشته، از لحاظ عاطفی بیشتر جنبه اجتماعی و انسانی دارد و تخیل و صور خیال هر شاعر از تجربه شخص او سرچشمه می گیرد. او از لحاظ زبان، هر کلمه ای را در شعر نو به کار می برد با این شرط که با کلمات همجوار، بیگانه و ناساز نباشد. به نظر او وزن باید تابع احساسات و عواطف شاعر باشد. نیمایوشیج را به حق، پدر شعرِ نو فارسی می خوانند. از نیما یوشیج به غیر از مجموعه اشعار، آثار دیگری به چاپ رسیده است از جمله: داستان ها، اشعار، آثار تحقیقی، یادداشت و نامه ها. نیما یوشیج سرانجام در شانزده دی ماه 1338ش در هفتاد سالگی در تهران بدرود حیات گفت و در امامزاده عبداللّه تهران به خاک سپرده شد. سی و چهار سال بعد، در دی ماه 1372، به همت مردم نور و یوش، پیکر نیما یوشیج از امامزاده عبداللّه تهران به زادگاهش، یوش منتقل شد و در آن جا مدفون گردید.
2- پس از آن که شاپور بختیار به عنوان نخست وزیر رژیم پهلوی معرفی شد، وی در شانزدهم دی ماه 1357، با معرفی اعضای کابینه خود، قدرت را به طور رسمی در دست گرفت. کابینه بختیار در حالی روی کار آمد که نهضت اسلامی، سراسر کشور را فراگرفته بود و هیچ قدرتی در رژیم،

توان رویارویی، مقابله و سرکوب نهضت را در خود نمی دید. بختیار به عنوان آخرین نخست وزیر دوران ننگین پهلوی سعی کرد با اعطای امتیازات گوناگون به مردم، سیل اعتراضات را کاهش دهد. وی پس از معرفی وزیران خود، رئوس برنامه های دولت را به اطلاع نمایندگان مجلس و مردم رساند که اهمّ آن ها عبارت بودند از: انحلال ساواک، محاکمه سریع غارتگران، رسیدگی به کارهای خلاف گذشته، آزادی کلیه زندانیان سیاسی، لغو تدریجی حکومت نظامی، ایجاد همکاری نزدیک بین دولت و حوزه های علمیه و روحانیان و بالاخره ایجاد امنیت اجتماعی در پناه قانون. ولی تمام تلاش او با شکست مواجه گردید و علی رغم سعی وافر او در نگاهداشتن دولت خود و سلسله پهلوی، کابینه بختیار سرانجام پس از پنج هفته پرماجرا، سقوط کرد. با سرنگونی دولت بختیار، عمر رژیم پهلوی و دوران 2500 ساله ستم شاهی پایان یافت و حکومت اللّه بر کشور حاکم گردید.

ص:713

_ پیام امام خمینی به مناسبت روی کار آمدن دولت بختیار (1357 ش)(1)

_ حماسه خونین شهدای هویزه و شهادت دلاورمردان اسلام و فرمانده آنان شهید «عَلَم الهُدی» (1359ش)(2)

1- حضرت امام خمینی ره پس از روی کار آمدن دولت بختیار طی پیامی به ملت ایران فرمودند: «من به عموم ملت دلیر ایران اعلام می کنم که رژیم سلطنتی، غیرقانونی و مجلسین، غیرملی و غیرقانونی و حکومت غاصب، غیرقانونی و یاغی است. اینک چند مطلب را لازم می دانم تذکر دهم: کارمندان وزارتخانه ها، وُزرای فاسد غیرقانونی را نپذیرند و از آنان اطاعت نکنند و در صورت قدرت، به وزارتخانه ها راه ندهند. ملت از دادن مالیات مطلقا و از دادن پول آب و برق و تلفن خودداری کنند و از آن چه اعانت به دولت است احتراز کنند. در اجرای دستور رهبری نهضت اسلامی، حضرت امام خمینی ره، بعضی از وزارتخانه ها، وزرای جدید را به وزارتخانه راه ندادند و تظاهرات ها نیز ادامه یافت.
2- در آذر 1359 ش پس از شکست بیش از دو گردان از نیروهای عراقی در جنوب سوسنگرد به وسیله سربازان اسلام، یک گروهان از برادران سپاه اهواز جهت محافظت از هویزه به آن شهر اعزام شدند. در آن حال بنی صدر، دستور تخلیه هویزه از نیروهای سپاهی را صادر و محافظت از آن شهر را به ارتش محوّل کرد که با مخالفت و پیگیری محمدحسین علم الهدی فرمانده گروهان سپاه هویزه، این دستور لغو گردید. سرانجام هفته بعد، قرارِ عملیات مشترک ارتش و سپاه گذاشته شد که با پیشروی هایی همراه بود. اما به دلیل نرسیدن مهمات و پاتک دشمن، نیروهای خودی مجبور به عقب نشینی شدند. در این میان بیش از یکصدتن از برادران پاسدار، جهاد سازندگی و دانشجویان پیرو خط امام از جمله سیدمحمد حسین علم الهدی تا آخرین قطره خون به دفاع از ایران اسلامی پرداخته و به دیدار پروردگار خود نائل آمدند. این رشادت ها بود که حماسه هویزه را آفرید. به مناسبت حماسه غرورآفرین رزمندگان اسلام در حراست از این شهر و به دلیل حضور دانشجویانِ رزمنده در این نبرد، این روز با عنوان روز شهدای دانشجو نامگذاری شده است.

ص:714

_ صدور بیانیه دبیر کل سازمان ملل متحد در محکومیت کاربرد سلاح های شیمیایی توسط عراق (1365 ش)

_ روز شهدای دانشجو (یادواره حماسه دانشجویانِ شهیدِ هویزه)

17دی

17دی

_ توطئه استعماری کشف حجاب توسط «رضاخان پهلوی» (1314ش)(1)

1- در پی توطئه استعمار در مبارزه با فرهنگ غنی اسلام، عاملان استعمار در کشورهای اسلامی، همزمان اقدام به اعمال مشابهی نمودند. «امان اللّه خان» در افغانستان، «مصطفی کمال آتاتورک» در ترکیه و «رضاخان پهلوی» در ایران مأموریت یافتند با مظاهر اسلام مخالفت و مبارزه کنند. استعمارگران دریافته بودند که مستقیما نمی توانند مسأله کشف حجاب را مطرح کنند لذا بهتر دیدند ابتدا از تغییر لباس مردان شروع کنند زیرا این کار دو نتیجه داشت. اول این که ذهن و روح جامعه را نسبت به تغییرات عمده که جزء آداب و رسوم اجتماعی به شمار می رفت آماده سازد، و دوم این که، نحوه عکس العمل اقشار مختلف مردم را بسنجد. در این راستا رضاشاه با مطرح کردن تغییر لباس و کلاه اروپایی شاپو و متحدالشکل کردن لباس مردان، اقدام به تغییر لباس اسلامی و کشف حجاب بانوان نمود. وی این عمل شنیع را از خانواده خویش آغاز کرد و سپس به کل جامعه سرایت داد. نخستین گروهی که به این کاروان ضداسلامی پیوست، خانواده وزیران و دست اندرکاران نظام استبدادی بودند. در نهایت علی رغم مخالفت های فراوان مردم مسلمان وعلما و نیز وقوع حادثه خونین مسجد گوهرشاد مشهد در اعتراض به کشف حجاب، رضاخان در هفدهم دی ماه 1314ش، در جشن فارغ التحصیلی دانشسرای مقدماتی دختران در تهران، قانون کشف حجاب زنان را به طور آشکار آغاز نمود و خود به اتفاق همسر و دخترانش که بدون حجاب بودند در این جشن شرکت کرد. مأموران رضاخان در راستای اجرای این قانون، شب و روز در کوچه ها و خیابان ها گشت می زدند و هر جا زنِ باحجابی را می یافتند با خشونت با او برخورد نموده، چادرش را برمی داشتند و مردان را مجبور

می کردند تا زن هایشان را سر برهنه به خیابان ها و مجالس ببرند. با این همه، عده زیادی از زنان مسلمان، با به جان خریدن همه خطرات و تحقیرها، تا پایان حکومت رضاخان و پس از آن حاضر به ترک حجاب خود نشدند و با مقاومت، افتخار نسل های آینده شدند.

_ رحلت ادیب محقق و فقیه فرزانه آیت اللّه «میرزا علی آقا شیرازی» (1334 ش)(1)

1- عالم ربانی و عارف بزرگوار، آیت اللّه میرزا علی آقا شیرازی در حدود سال 1255 ش 1294 ق در نجف اشرف به دنیا آمد. او پس از درگذشت پدر، در 22 سالگی راهی اصفهان شد و از محضر درس استادان نامداری همچون سید محمد باقر درچه ای در فقه و آخوند ملامحمد کاشانی و جهانگیر خان قشقایی در علوم حکمت و فلسفه استفاده های وافر بُرد. میرزا علی آقا همچنین به دلیل علاقه به طب، به فراگیری این علم روی آورد و در آن تبحر یافت. ایشان سپس به شوق علم اندوزی بیشتر به نجف اشرف شتافت و از درس عالمانی همچون شیخ الشریعه اصفهانی، علامه محمد کاظم یزدی و ملامحمد کاظم آخوند خراسانی استفاده های شایانی برد. میرزا علی آقا شیرازی از آن پس به اصفهان بازگشت و مدتی به امور بازرگانی پرداخت تا اینکه با همفکری شهید سید حسن مدرس، به تدریس نهج البلاغه روی آورد و جان شیفتگان را با دُرهای تابناک این کتاب مقدس سیراب می ساخت. افکار میرزا در علوم متداول آن زمان تحول آفرید. وی مبنای درس اخلاق و جلسات وعظ خویش را بر محور نهج البلاغه قرار داد و گروه کثیری از شهرهای مختلف در محضرش گرد آمدند. در این مسیر شاگردانی پرورش یافتند که: شهید مرتضی مطهری، حاج آقا رحیم ارباب، سید جلال الدین همایی، احمد فیاض، علی مشکوه، سید روح اللّه خاتمی، شیخ عبدالکریم ملکان، شیخ جواد جبل عاملی و حسین عمادزاده و علی شیخ الاسلام و... از آن جمله اند. میرزا علی آقا شیرازی به موازات تدریس، از کاوش در منابع قرآنی، رِوایی و نیز آثار گذشتگان غافل نبود و به احیا و چاپ کتبی همچون تِفسیر تبیان شیخ طوسی، زادُالمعاد علامه مجلسی و من لایَحضُرُهُ الطَّبیب زکریای رازی اهتمام ورزید. سرانجام این استاد فرهیخته در 17 دی ماه 1334ش در 79 سالگی رحلت کرد و در قبرستان شیخانِ قم دفن شد.

ص:716

_ اعلام موضع امام خمینی نسبت به سالگرد کشف حجاب (1341 ش)(1)

_ درگذشت مشکوک جهان پهلوان «غلامرضا تختی»(1346ش)(2)

1- به دنبال شکست مفتضحانه دولت در جریان لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی در آذر 1341، رژیم یک بار دیگر قدرت خود را در مصاف با روحانیت آزمود و با استفاده از مناسبت 17 دی 1341، می خواست از زنان بی حجاب برای رژه خیابانی و تظاهرات که به صورت غیرمستقیم علیه اسلام و روحانیت تمام می شد، بهره برداری نماید. حضرت امام خمینی ره که با هوشیاری کامل مراقب اوضاع بودند، پس از اطلاع از ماجرا بی درنگ طی پیامی به دولت هشدار داد که در صورت وقوع چنین حادثه ای، علمای اسلام متقابلاً همان روز را به مناسبت فاجعه مسجد گوهرشاد، عزای ملی اعلام نمایند. ایشان همچنین در این پیام عنوان کردند از عموم ملت خواهند خواست که دست به تظاهرات بزنند و نسبت به عاملین آن ابراز تنفر و انزجار کنند. تهدید رهبر نهضت که عقب نشینی رژیم را به دنبال داشت، یکبار دیگر موج وسیعی از امید و پیروزی و معرفت به رهبر را در دل های مردمِ به ستوه آمده به وجود آورد و نهضت را به پیروزی دوم خود رساند.
2- جهان پهلوان غلامرضا تختی در شهریور 1309 ش در یکی از محلات جنوبی تهران و در خانواده ای متوسط به دنیا آمد. وی از کودکی به ورزش روی آورد و ورزش را فقط برای سلامتی و تندرستی بدن می خواست. او در عین حال به نجاری مشغول بود تا این که در بیست سالگی در اولین مسابقات قهرمانی کشتی کشوری شرکت کرد. از آن پس شهره عام و خاص گردید و در میدان های جهانی مدال آور شد. تختی سرشار از پاکی و صداقت بود و دلی بی باک و جسور داشت. او دارای قلبی رئوف و مالامال از عشق مردم بود و در زندگی خود، بیش از قهرمانی به انسان زیستن و از خودگذشتگی می اندیشید. تختی با وجود قهرمانی در میادین بین المللی کشتی، هیچ گاه فروتنی و تواضع خود را در برابر مردم از دست نداد. وی در دوران قهرمانی خود، 9 مدال طلا و نقره جهانی و بازی های المپیک را کسب کرد و از جمله ورزشکاران ایرانی است که بیشترین مدال های طلا و نقره را در بازی های مهم بین المللی، به ارمغان آورده اند. جهان پهلوان تختی از مریدان آیت اللّه سیدمحمود طالقانی به شمار می رفت و در ملی شدن صنعت نفت حضوری فعال داشت. وی هم چنین در جمع آوری کمک

های مردمی به زلزله زدگان بویین زهرا در شهریور 1341، نقش مهمی ایفا کرد به طوری که حساسیت رژیم را دربرداشت. رژیم که کمابیش از فعالیت های سیاسی تختی آگاهی پیدا کرده بود، برای به سلطه کشیدن او، ریاست فدراسیون کشتی کشور را به او پیشنهاد نمود؛ ولی او این پیشنهاد و حتی پیشنهاد برای به دست گرفتن شهرداری تهران یا نمایندگی مجلس را نیز رد کرد. در نهایت، رژیم سفاک پهلوی چون هیچ راهی برای نفوذ به تختی نیافته بود و هم چنین محبوبیت روزافزون تختی در میان مردم و مخالفت وی با رژیم وابسته شاه، طاغوتیان را خشمگین کرده بود، سرانجام باعث شد تا عوامل رژیم پهلوی در توطئه ای مشکوک، وی را در هفدهم دی ماه 1346 در 37 سالگی به قتل برسانند. هرچند که در آن زمان، مرگ تختی را، خودکشی عنوان کردند، ولی این توطئه رژیم با آگاهی یافتن مردم از اصل ماجرا، نقش بر آب گردید. پیکر جهان پهلوان تختی با حضور خیل دوستداران و مشتاقان، در شهر ری به خاک سپرده شد.

ص:717

_ درج مقاله توهین آمیز نسبت به «امام خمینی» رحمه الله در روزنامه اطلاعات توسط ساواک (1356ش)(1)

_ پشتیبانی ولیعهد عربستان سعودی از رژیم پهلوی در واپسین روزهای عمر طاغوت (1357ش)

_ شهادت «سلیمان خاطر» مسلمان مبارز و قهرمان صحرای سینا (1364 ش)(2)

1- رژیم پهلوی که با ترفندهای گوناگون از قبیل زندان و تبعید نتوانسته بود از نفوذ امام خمینی ره رهبر روحانی انقلاب مردمی ایران جلوگیری کند، با اقدامی ناپسند و ضد دینی، در هفدهم دی ماه 1356 مقاله ای توهین آمیز علیه حضرت امام با نام جعلی رشیدی مطلق درج نمود. نویسنده اجیر ساواک در این مقاله با وقاحت کامل سعی کرده بود با اهانت به امام، به زعم خود شخصیت رهبر نهضت را بشکند و امام را به طرفداری از مالکین و شهرت طلبی و عامل استعمار بودن متهم نماید. چاپ این مقاله که در آن، حضرت امام را سرسپرده شوروی و کمونیست معرفی کرده بود، با عکس العمل شدید مردم و قیام خونین 19 دی مردم قم مواجه گردید. انتشار این مقاله، در سراسر ایران با عکس العمل تند و خشم و نفرت عمومی مواجه گردید و بلافاصله، درس ها و جماعت ها در حوزه علمیه قم به عنوان اعتراض تعطیل شد. به تعبیری دیگر واکنش مردم نسبت به این عمل ساواک به منزله آغاز قیام اصلی مردمی در براندازی رژیم پوسیده پهلوی بود.
2- سلیمان خاطر در 14 مهر 1364 شمسی با فریاد «اللّه اکبر» هفت صهیونیست را در صحرای سینا به هلاکت رساند. رژیم حُسنی مبارک این سرباز قهرمان را در دادگاه نمایشی محاکمه و به خاطر زیرپا گذاشتن پیمان ننگین «کمپ دیوید» و به هلاکت رساندن صهیونیست ها، به حبس ابد با اعمال شاقه محکوم کرد. در 12 دی ماه همان سال، یک عکاس صهیونیست در جریان تهیه گزارش و فیلم، با دوربین خود، سلیمان خاطر را مورد حمله قرار داد و ضربه مغزی بر او وارد آورد و سرانجام این سرباز سرافراز در 17 دی ماه برابر با 7 ژانویه 1986 م در زندان رژیم حسنی مبارک در مصر به شهادت رسید.

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «احمدعلی احمدی شاهرودی» (1375ش) (1)

1- آیت اللّه شیخ احمدعلی احمدی شاهرودی در سال 1305ش 1346ق در اطراف شاهرود به دنیا آمد. وی در ابتدا برای تحصیل راهی مشهد مقدس شد و از محضر اساتیدی همچون ادیب نیشابوری دوم، شیخ هاشم قزوینی، شیخ مجتبی قزوینی، میرزاکاظم محقق دامغانی و میرزا احمد مدرسی یزدی بهره مند گردید. آیت اللّه احمدی شاهرودی سپس به حوزه علمیه قم عزیمت نمود و در آن جا نیز در حلقه درس حضرات آیات: سیدحسین بروجردی، سید محمدتقی خوانساری، سیدمحمد حجت کوه کمره ای، سیدصدرالدین صدر و حضرت امام خمینی ره جای گرفت. ایشان در این میان مدتی از طرف آیت اللّه بروجردی، برای تبلیغ دین و مبارزه با فرقه ضاله بهائیت راهی شهرهایی در استان اصفهان، فارس و چهارمحال و بختیاری گردید و در این راه خدمت نمود. آیت اللّه احمدی شاهرودی از آن پس برای طی مدارج عالی علمی رهسپار حوزه علمیه نجف اشرف گردید و از محضر آیات عظام: سید عبدالهادی شیرازی، سیدمحسن حکیم و سیدابوالقاسم خویی بهره ها برد. ایشان پس از اخذ اجتهاد، مقیم حوزه علمیه قم گردید و به تدریس و تالیف پرداخت. این عالم ربانی در طول جنگ تحمیلی، علی رغم کهولت سن، ماه ها در جبهه های جهاد دفاعی با رزمندگان اسلام همراه بود و حضوری روحیه بخش داشت. از این پژوهشگر معارف اسلامی آثار متعددی بر جای مانده که تقلید الاَعلَم، سیری در عقاید، به سوی خدا بروید و جنگ خیبر از آن جمله اند. آیت اللّه احمدی شاهرودی سرانجام در هفدهم دی ماه 1375ش برابر با 25 شعبان 1417ق در هفتاد سالگی در مکه و در جوار بیت اللّه الحرام درگذشت و به موالیان طاهرینش پیوست.

ص:719

18دی

18دی

_ قتل «میرزا محمدتقی خان امیرکبیر» در کاشان به دستور «ناصرالدین شاه قاجار» (1230ش)(1)

_ مرگ «مظفرالدین شاه قاجار» و جانشینی فرزندش «محمدعلی میرزا» (1285ش)(2)

1- میرزا تقی خان امیرکبیر در حدود سال 1187 ش در روستای هزاوه در اراک به دنیا آمد. وی پس از طی مراحل پیشرفت و ترقّی علمی و سیاسی به صدر اعظمی حکومت ناصرالدین شاه قاجار برگزیده شد و در طول چهار سال صدراعظمی خویش خدمات شایسته و فراوانی به ملت و حکومت نمود. اصلاح امور مالی، سر و سامان دادن به وضع ارتش، تلاش در رواج خودکفایی ملی، گسترش فعالیت های علمی و تأسیس مؤسسات آموزشی مانند دارالفنون تهران مبارزه با عقاید و انحرافات مذهبی، بی اعتنایی به خواسته ها و تهدیدات قدرت های خارجی و قطع ایادی و جاسوسان استعماری، از جمله فعالیت ها و تلاش های پیگیر او در این ایّام بود. در این حال، درباریان به ویژه مادر ناصرالدین شاه که منافع خود را در خطر می دیدند شاه را تحریک کرده که امیرکبیر را از صدر اعظمی خلع نماید. سرانجام با جوّسازی و شایعه پراکنی دولت های استعماری و ایادی داخلی آنان علیه امیرکبیر، ناصرالدین شاه وی را از صدارت خلع کرده و فقط عنوان فرمانده کل قشون را برای او باقی گذاشت. چند روز بعد او را به حکومت کاشان منصوب کرد و امیرکبیر را به طرف کاشان حرکت دادند که در حقیقت او را تبعید نمودند. آنگاه تمام عناصر مخالف داخلی و خارجی که در زمان صدارت امیرکبیر در کمین نشسته بودند، از ترس تغییر نظر شاه و عفو امیرکبیر، دست به دست هم دادند و حکم قتل او را از شاه گرفتند. سرانجام این صدراعظم لایق و با کفایت، در روز جمعه 18 دی ماه 1230 ش برابر با 18 ربیع الاول 1268 ق در 43 سالگی به قتل رسید و بدنش را در کربلا به خاک سپردند.
2- مظفرالدین شاه، پنجمین پادشاه سلسله قاجاریه بود کهپس از چهل سال ولیعهدی در 44 سالگی به سلطنت رسید. دوران حکومت او برابر با

آغاز قیام مشروطه به رهبری روحانیت در اثر ظلم و فساد دربار و فقر و فساد در جامعه بود که در نهایت به پیروزی این نهضت منجر شد و شاه قاجار، فرمان مشروطیت را صادر کرد. از آن پس مقدمات تشکیل مجلس شورای ملی و تدوین قانون اساسی انجام گرفت. ولی اجل به شاه مهلت نداد و وی ده روز پس از امضای قانون اساسی مشروطه، در 18 دی 1285 ش برابر با 24 ذی قعده 1324ق در 54 سالگی درگذشت. مظفرالدین شاه در حالی که مردم ایران نیازهای اولیه خود را به سختی تهیه می کردند، چندین بار به سفرهای دراز مدت اروپایی رفت و قرض ها و وام های زیادی گرفت تا هزینه خوشگذرانی های خود را تامین نماید. از این رو، کشور بیش از پیش مقروض خارجیان گردید و حقوق مردم بیشتر از قبل پایمال شد. وی در دوران پادشاهی خود، امتیازات زیادی به بیگانگان اعطا کرد و در مقابل مبلغ ناچیزی، منابع زیرزمینی ایران را برای مدت شصت سال به فرانسویان داد. پس از مظفرالدین شاه، فرزند بزرگش، محمدعلی میرزا، که نواده دختری امیرکبیر بود به پادشاهی رسید و دور تازه ای از استبداد و دیکتاتوری آغاز گشت.

_ رحلت آیت اللّه «سیدمحمد طباطبایی» از رهبران مذهبی نهضت مشروطیت ایران (1299ش)(1)

1- آیت اللّه سید محمد بن صادق طباطبایی در سال 1220ش 1258 ق در کربلا به دنیا آمد. تحصیلات مقدماتی و مبادی علوم را نزد پدر فرا خواند و سپس در تهران از محضر فیلسوف بزرگ زمان، میرزا ابوالحسن جلوه استفاده کرد. از آن پس راهی عتبات گردید تابه مقام اجتهاد نائل آمد و جزو خواص یارانِ میرزای شیرازی شده، در امور سیاسی، طرف مشورت او قرار گرفت. سید محمد پس از واقعه تحریم تنباکو، از طرف میرزای شیرازی به تهران رفت و به ارشاد و هدایت مردم مشغول شد. پس از چندی، وی دعوت آیت اللّه عبداللّه بهبهانی را برای مبارزه با دولت پذیرفت و در اعتراض به اعمال دولت، به همراه مردم در حرم حضرت عبدالعظیم تحصُّن کرد. فعالیت آیت اللّه طباطبایی به مرور وسعت یافت تا جایی که به یکی از رهبران اصلی مشروطیت در ایران تبدیل شد. با روی کار آمدن محمدعلی شاه و به توپ بستن مجلس، مدتی به مشهد رفت و پس از فتح تهران به تهران مراجعت کرد. سید محمد طباطبایی با ورود نیروهای روس و انگلیس به ایران، در جریان جنگ جهانی اول به ترکیه رفت و پس از شش ماه به ایران بازگشت. از آن پس در امور سیاسی دخالت نکرد تا این که در 18 دی ماه 1299 ش برابر با 28 ربیع الثانی 1339 ق در 79 سالگی وفات یافت و در حرم عبدالعظیم به خاک سپرده شد. طباطبایی، اندیشه ای آزاد و تفکری اصلاح طلبانه داشت و آشنایی وی با سید جمال الدین اسدآبادی، تأثیری شگرف در شکل گیری تفکرات او داشت.

ص:721

_ اشغال هویزه توسط مزدوران بعثی عراق (1359 ش)(1)

_ عملیات کوچک ایذایی در منطقه البَکر و اَلاُمیَّه توسط سپاه (1366ش)

19دی

19دی

_ رحلت حکیم برجسته «استاد سید کاظم لواسانی» (1353 ش)(2)

1- پس ازمحاصره هویزه توسط دشمن بعث، تعدادی از بسیجیان به فرماندهی سید محمد حسین علم الهدی به دفاع برخاسته و به نبردی سخت پرداختند. اما این مقاومت به شهادت این پاسداران جان برکف منتهی شد. در پی این حادثه، نیروهای دشمن در 18 دی 1359 ش وارد هویزه شده و آن را اشغال کردند. پس از آن، فرمانده نیروهای عراقی دستور داد تعدادی از مردم بی گناه را دست بسته در یک گودال قرار داده و به شهادت برسانند. سپس عراقی ها تمام شهر را با دینامیت و بلدوزر نابود کرده و هویزه را به تلی خاک تبدیل نمودند.
2- حجت الاسلام والمسلمین استاد سیدکاظم حسینی لواسانی معروف به «عصّار» دانشمند و حکیم برجسته مسلمان در حدود سال 1263ش 1302ق در خاندانی فرهیخته در کاظمین به دنیا آمد. در حالی که یک سال داشت، پدرش او را به تهران آورد و سید کاظم از آن پس به تحصیل علم پرداخت. وی دارای هوشی سرشار و استعدادی خدادادی بود به طوری که در سه سالگی به قرائت قرآن و فراگیری ادبیات فارسی و تعلیم خط پرداخت و در پنج سالگی تمام قرآن را از حفظ نمود. استاد عصار سپس راهی اصفهان شد و در آنجا به تحصیل فلسفه مشغول شد. وی پس از مدتی به تهران بازگشت و نزد استادان این شهر، فلسفه، عرفان و فقه آموخت و به مدارج والای علمی دست یافت. استاد سید کاظم لواسانی در سال 1290ش به عتبات رفت و پس از بهره گیری از عالمان آن دیار همچون شیخ الشریعه اصفهانی، آقاضیاءالدین عراقی و میرزا محمدتقی شیرازی موفق به اخذ اجتهاد گردید. ایشان پس از اقامت ده ساله در عراق، مجددا به تهران مراجعت نمود و در مدرسه سپهسالار، به تدریس فلسفه مشغول شد. وی همچنین مدتی در اروپا به سر برد و به زبان

فرانسه تسلط پیدا کرد. از این عالم و مدرس بزرگوار آثاری بر جای مانده که تفسیر سوره حمد و کتاب علم الحدیث از آن جمله اند. استاد سید کاظم عصار سرانجام در نوزدهم دی ماه 1353ش برابر با 26 ذی حجه 1394ق در نود سالگی بدرود حیات گفت و در حرم عبدالعظیم(ع) به خاک سپرده شد.

_ قیام خونین مردم قم در اعتراض به چاپ مقاله ساواک علیه امام خمینی رحمه الله (1356ش)(1)

_ عملیات کوچک ضربت ذوالفقار در میمک، به طور مشترک (1359ش)

_ آغاز عملیات بزرگ کربلای 5 در شلمچه و شرق بصره (1365 ش)(2)

1- نخستین تظاهرات گسترده و شکوهمند مردم مسلمان ایران بر ضد رژیم پهلوی، پس از قیام 15 خرداد 42، در 19 دی 1357 ش در شهر مقدس قم برگزار شد و بدین گونه، پس از چهارده سال، مردم انقلابی ایران، بار دیگر با روحیه ای انقلابی و عزمی استوار، فریاد درود بر خمینی سر دادند. واقعه 19 دی 1356، سرآغاز مرحله نوین انقلاب اسلامی به رهبری امام خمینی ره علیه نظام استبدادی و استکباری پهلوی بود. این تظاهرات بدین علت روی داد که رژیم منفور شاه در 17 دی ماه (سالروز کشف حجاب) با درج مقاله ای در روزنامه اطلاعات، امام خمینی رحمه الله را که در آن زمان در نجف اشرف در حال تبعید بودند، مورد توهین قرار داد و همین امر موجب اظهار نگرانی و اعتراض دسته جمعی فضلا و طلاب حوزه علمیه قم گردید. آنان با تعطیل نمودن درس ها به منازل مراجع تقلید و مجتهدان نامدار رفته و با آنها اعلام همدردی نمودند. روز بعد، بازار قم نیز تعطیل شد و افراد کثیری از دانش آموزان، دانشجویان و بازاریان و متدیّنان شهر با روحانیت همراه شده و به حرکت اعتراضی خویش ادامه دادند. ایادی رژیم که تحمّل اعتراضات مردمی را نداشتند، صدای آنان را با گلوله پاسخ گفتند. در نتیجه، از سوی مزدوران رژیم پهلوی، تیراندازی به مردم از چهار راه فاطمی (شهداء کنونی) آغاز گشته و تعداد زیادی شهید و زخمی شدند.
2- عملیات بزرگ کربلای 5 با رمز یا زهراس از جبهه جنوب شلمچه و شرق بصره در منطقه ای به وسعت 150 کیلومتر مربع، با هدف آزادسازی شلمچه، جزایر و مناطق شرق بصره، انهدام ماشین جنگی عراق، پاسخ دندان شکن به شرارت های دشمن در بمباران مناطق مسکونی، در سه مرحله، از نوزده دی سال 1365 با 22 لشکر از سه قرارگاه آغاز شد و تا 8 اسفند آن سال به مدت پنجاه روز به طول انجامید. عملیات کربلای 5، در شرایطی انجام گرفت که رژیم صدام قصد داشت با تبلیغات گسترده در میان حامیانش، نسبت به قدرتِ مقاومت ارتش عراق در برابر تهاجمات

برق آسای رزمندگان اسلام، امیدی کاذب ایجاد کند. در این علمیات، قوی ترین پدافند دشمن که با کمک مستشاران خارجی ایجاد شده بود تا عمق 9 کیلومتری خاک عراق در هم شکسته شد و دشمن برای مقابله با تهاجم برق آسای رزمندگان اسلام، 140 تیپ را به این منطقه اعزام کرده بود که از این میان 81 تیپ و گردان به طور کامل و 34 تیپ دیگر به میزان 50 درصد آسیب دیدند. در این عملیات ده درصد از نیروهای هوایی عراق منهدم و سنگین ترین تلفات انسانی به ارتش دشمن وارد گردید. نتایج عملیات بزرگ کربلای 5: تلفات نیروی انسانی دشمن: 2700 اسیر و چهل هزار نفر کشته و زخمی. سایر نتایج: به تصرف درآمدن 150 کیلومتر مربع از جمله پاسگاه های بوبیان، شلمچه، کوت سواری و خین و همچنین جزایر بوارین و ام الطویل، کانال پرورش ماهی و چندین روستا در نتیجه استقرار نیروهای اسلام در 10 کیلومتری بصره. تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 700 دستگاه انهدامی، 220 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 80 فروند انهدامی، توپ صحرایی: 250 قبضه انهدامی، 85 قبضه اغتنامی و 400 دستگاه سایر ادوات جنگی، انهدامی، خودرو: 1500 دستگاه انهدامی، 500 دستگاه اغتنامی، وسایل مهندسی: 100 دستگاه اغتنامی، توپ ضدهوایی: 120 قبضه انهدامی، 100 قبضه اغتنامی.

ص:723

_ آغاز هفته اهدای کتاب

20دی

20دی

_ ارتحال فقه بزرگوار آیت اللّه «سیدمحمد هاشم خوانساری چهارسوقی» (1279ش)(1)

1- میرزا محمدهاشم خوانساری چهارسوقی در حدود سال 1199ش 1235ق در خوانسار و در خانواده ای اهل علم و تقوا و فضیلت به دنیا آمد. تحصیلات ابتدایی را در خوانسار فرا گرفت و سپس از محضر پدر نامدارش، میرزا زین العابدین خوانساری بهره مند گردید. وی سپس راهی اصفهان شد و از دروس پرفیض حضرات آیات: شهید سیدحسن مدرس، سید صدرالدین عاملی و حاجی کرباسی استفاده نمود. آیت اللّه چهارسوقی پس از این سال ها، از آیت اللّه مدرس، در 26 سالگی اجازه روایت و اجتهاد گرفت. سپس برای تکمیل معلومات و اندوخته های علمی به عراق مهاجرت کرد و با حضور در درس فقیه کامل، شیخ مرتضی انصاری، مفتخر به دریافت اجازه اجتهاد از دست آن بزرگوار گردید. میرزا هاشم چهارسوقی از آن پس به اصفهان مراجعت نمود و علاوه بر تشکیل حوزه درسی عظیم، صاحب فتوی و مرجع خاص و عام گردید و در اصفهان ریاست تام یافت. در حلقه درس این استاد کبیر، دانشمندان فرهیخته ای حضور داشتند که بعدها هر یک مدرسی سترگ و فقیهی صاحب نام شدند. در میان این شاگردان، حضرات آیات عظام: علامه سیدمحمد کاظم یزدی، شیخ الشریعه اصفهانی، حاج آقا رضا همدانی، شیخ هادی تهرانی، میرزا حسن نوری، شیخ محمدباقر اصطهباناتی، سید حسن صدر و سید ابوتراب خوانساری از بقیه مشهورترند. همچنین کتب ارزشمندی همچون الاستصحاب، منظومه ای در اصول فقه، مبانی الاصول، جواهرالعلوم و احکام الایمان و ده ها اثر دیگر از اوست. میرزا محمدهاشم چهارسوقی سرانجام در بیستم دی ماه 1279ش، در هشتاد سالگی بدرود حیات گفت و در وادی السلام نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ رحلت عالم مجاهد، آیت اللّه «سید ابوالحسن انگجی تبریزی» مجتهد و فقیه اصولی (1317 ش)(1)

_ اعلام ملی شدن جنگلهای ایران (1341ش)

_ صدور اعلامیه حوزه علمیه قم درباره وقایع قیام این شهر (1356ش)(2)

1- آیت اللّه سید ابوالحسن انگجی تبریزی در حدود سال 1243 ش 1282ق در اَنگج، یکی از محلات تبریز به دنیا آمد. وی ادبیات فارسی و عربی، نجوم، حساب و فقه و اصول را در تبریز خواند و سپس در 22 سالگی برای ادامه تحصیلات عازم نجف اشرف شد. آیت اللّه انگجی در آنجا از حوزه درس استدلالی فقهی و اصولی آیات عظام شیخ محمدحسن مامقانی، ملامحمد فاضل ایروانی و میرزا حبیب اللّه رشتی بهره جست و به درجه اجتهاد نائل آمد. ایشان سپس به تبریز بازگشت و به تحقیق، تألیف، تدریس و ارشاد مردم همت گماشت. آیت اللّه انگجی تبریزی از همان هنگام که فرمانده قوای رضاخان پهلوی در تبریز شئون اسلامی را زیر پا نهاد با مردم تبریز هم صدا شد و نسبت به آنان اعتراض کرد. همچنین ایشان در جریان کشف حجاب و تغییر لباس، علیه رضاخان موضع گیری کرد که منجر به دستگیری و تبعید او به سمنان شد. وی پس از بازگشت از تبعید، به حوزه درس خود پرداخت و کتاب هایی نیز در زمینه فقه و اصول تألیف کرد که برخی از آنها بدین قرارند: رساله سؤال و جواب، حاشیه وسایل شیخ انصاری، حاشیه بر مکاسب و کتاب ارث. این عالم ربانی سرانجام در 20 دی 1317ش برابر با 18 ذی قعده 1357ق در 74 سالگی رحلت کرد.
2- در پی قیام خونین 19 دی 1356 قم، حوزه علمیه قم در محکومیت این جنایت، اعلامیه ای صادر کرد. در بخشی از این اعلامیه آمده بود: «هیئت حاکمه جبار، برای هَدم اسلام و مسلمین و کوبیدن حوزه های علمیه، هر روز به نقشی دست می زند و به ایجاد محیط وحشت و خفقان قناعت نکرده و مستقیما دست به کشتار مردم و طلاب بی پناه حوزه علمیه قم زده است.» در بخش دیگری از این اعلامیه خطاب به مردم ایران تاکید شده بود: «ملت مسلمان ایران ببینند که دستگاه جبار با این جوان ها که عمر خود را وقف اسلام و مسلمین کرده اند و با چشم پوشی از لذایذ دنیا، خود را برای فداکاری در راه اسلام آماده کرده اند، چه می کند... عجب

اینکه شاه جنایتکار باز هم دم از اسلام می زند. او تصور می کند چون موفق به تثبیت نوکری خود در برابر آمریکا شده است، موفق به هر جنایتی است. ولی باید بداند، مقابل قیام و انقلاب ملت، شکست خواهد خورد.»

_ گسترش اعتراضات مردمی علیه رژیم پهلوی در برخی از شهرهای کشور (1356ش)

_ عملیات توکل در منطقه ماهشهر، به طور مشترک (1359ش)

_ ترور نافرجام حجت الاسلام «سیدمحمد خامنه ای» نماینده مجلس شورای اسلامی (1360ش)(1)

21دی

21دی

1- با پیروزی انقلاب اسلامی و آغاز توطئه های داخلی برای حذف شخصیت های مؤثر انقلابی از عرصه فعالیت کشور، گروهک های معارض نظام درصدد بودند تا در هر فرصت، این شخصیت ها را از میان بردارند. سال 1360 از جمله سال هایی است که شخصیت های بزرگی در آن ترور شده یا به فیض عظمای شهادت نائل آمدند. در یکی از این ترورهای منافقین، حجت الاسلام والمسلمین سید محمد خامنه ای، اخوی مقام معظم رهبری و ریاست وقت جمهوری اسلامی، به عنوان نماینده مردم مشهد در مجلس شورای اسلامی، قصد عزیمت به مجلس را داشت که مورد حمله تروریستی منافقین کوردل قرار گرفت. در این حادثه، وی بر اثر تیراندازی مهاجمان از ناحیه دست جراحاتی برداشت اما دو محافظ ایشان به شهادت رسیدند. به دنبال شهادت دو پاسدار همراه حجت الاسلام خامنه ای، وی از اتومبیل پیاده شد و به سوی مهاجمین آتش گشود که تروریست ها با اتومبیلی که از قبل تهیه کرده بودند، متواری شدند. در پی این سوء قصد، حجت الاسلام خامنه ای در بیمارستان بستری شد.

_ درگذشت دانشمند گرانمایه «ابوالقاسم سحاب» (1335 ش)(1)

_ درگذشت آیت اللّه «حسن سعید تهرانی» (1374 ش)(2)

1- استاد ابوالقاسم سحاب در سال 1266ش 1304ق در تفرش به دنیا آمد. وی تحصیلات ابتدایی را در مکتب خانه های همان شهر گذراندو از محضر علمای آن دیار کسب فیض کرد. استاد سحاب در دوران نوجوانی، موفق به آموختن علوم عقلی و نقلی و همچنین فقه، اصول، کلام، حکمت، تفسیر و تاریخ اسلام گردید و چنان در علوم اسلامی مسلط شد که مورد مشورت اهل علم و دانش قرار می گرفت. ایشان در دوران جوانی به تهران مهاجرت کرد و در محضر علمای طراز اول تهران از جمله شیخ علی نوری و سید عبدالرحیم سنگلجی و دانشمندان دیگر به تکمیل معلومات خود پرداخت. سحاب در کنار آن، زبان فرانسه و انگلیسی را نیز آموخت و به آن ها تسلط یافت. وی همچنین مدتی به مدیریت داخلی مجله تعلیم و تربیت اشتغال داشت و سپس به معاونت کتابخانه ملی برگزیده شد. استادسحاب در تمام زندگی خود شغل شریف معلمی را انتخاب کرد و در اواخر عمر، در دانشسرای تهران به خدمات فرهنگی خود ادامه داد. وی در دوران پربار عمر خویش تالیفات زیادی از خود برجای نهاد که: شرح زندگانی حسین بن علی در 2 جلد، آداب نماز جمعه، فرهنگ خاورشناسان و نیز مجموعه زندگی امام رضا، امام جواد، امام موسی، امام هادی و امام عسکری (علیهم السلام) در 4 جلد از آن جمله است. استاد ابوالقاسم سحاب سرانجام در 21 دی ماه 1335، پس ازعمری تلاش فرهنگی در 69 سالگی درگذشت و به لقای معبود رسید. دکتر عباس سحاب پدر نقشه کشی و کارتوگرافی ایران، فرزند استاد ابوالقاسم سحاب می باشد.

2- آیت اللّه شیخ حسن سعید تهرانی در حدود سال 1296 ش در تهران در خاندانی عالم به دنیا آمد. وی نواده آیت اللّه العظمی حاج میرزا مسیح مجتهد تهرانی، از مراجع دوره قاجار و فتوا دهنده قتل گریبایدوف، سفیر کبیر روسیه در تهران بود. وی علوم مقدماتی را در قم و تهران و نزد پدر خود آموخت و سپس به دانشگاه رفت و لیسانس معقول و منقول گرفت. وی در جوانی راهی نجف اشرف گردید و در دروس حضرات آیات سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی و به ویژه شیخ حسین حلی شرکت کرد تا این که پس از 15 سال اقامت در نجف، به تهران عزیمت نمود. آیت اللّه سعید تهرانی در این زمان ضمن امامت مسجدِ جامع چهلستونِ تهران،

به تدریس فقه و اصول و تفسیر، وعظ و ارشاد، تألیف، چاپ و نشر کتاب های دینی و تأسیس بنای کتابخانه و مدرسه چهلستون و گنجینه قرآن پرداخت. این کتابخانه با بیش از 40 هزار نسخه خطی و چاپی، یکی از ذخایر گران بهای کتب اسلامی به شمار می رود. اصول دین، خدا و مهدی، ولایت فقیه، ره آورد غدیر و ده ها اثر دیگر، از آثار این عالم فرزانه، است. این عالم ربانی سرانجام در 21 دی 1374 برابر با 19 شعبان 1417 ق در 78 سالگی در تهران رحلت کرد و پس از تشییعی باشکوه، در قبرستان شیخان قم دفن شد.

ص:727

_ رحلت عالم مجاهد و متفکر بزرگ مسلمان آیت اللّه «شیخ محمد مهدی شمس الدین» (1379 ش)(1)

1- متفکر و اندیشمند بزرگ مسلمان، آیت اللّه شیخ محمد مهدی شمس الدین، در نیمه شعبان سال 1353 ق برابر با 1312ش در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از دوران کودکی، مقدمات علوم دینی را فراگرفت و پس از پشت سرگذاشتن سطوح عالیه، در درس خارج حضرات آیات: سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی به مقامات بالای علمی دست یافت. شیخ محمد مهدی شمس الدین همزمان با تحصیل به تدریس و تألیف نیز می پرداخت و با قلم شیوایش، در بسیاری از مجلات علمی و ادبی نجف مقالاتی نگاشت. او همچنین در تأسیس مؤسسه مُنتدی النّشر در راستای گسترش فرهنگ اسلامی شرکت داشت و در دانشکده فقهِ نجف نیز به تدریس مشغول بود. شیخ محمد مهدی شمس الدین در 36 سالگی برای یاری مردم لبنان راهی این کشور شد و با کمک امام موسی صدر، بنیادها و مؤسسات خیریه و علمی متعددی پایه گذاری کرد. ایشان بعدها به عنوان نایب رییس و سپس رییس مجلس اعلای شیعیان لبنان برگزیده شد و منشأ خدمات مفیدی برای مردم گردید. آیت اللّه شیخ محمد مهدی شمس الدین، یکی از مردان نادری بود که علم و فقاهت را با جهاد و استقامت درهم آمیخته بود. وی ضمن آگاهی از علوم دینی، در عرصه پیکار با زورگویان و غاصبان صهیونیستی پیشگام بود و در عین حال از انقلاب اسلامی ایران به رهبری خمینی کبیر حمایت می کرد. از این متفکر مسلمان آثار متعددی بر جای مانده که ثوره الحسین، انصار الحسین، شرح عهد الاشتر و الغدیر و... از آن جمله اند. آن مرد بزرگ سرانجام در 21 دی ماه 1379 ش برابر با نیمه شوال 1421 ق در 67 سالگی بدرود حیات گفت و در مسجد امام صادقع که توسط معظم له در بیروت تأسیس شده بود به خاک سپرده شد.

22دی

_ صدور فرمان تأسیس «عدالتخانه» توسط «مظفرالدین شاه قاجار» (1284 ش)(1)

_ رحلت عالم امامی و فقیه اصولی، آیت اللّه «سید ابوالقاسم دهکُردی اصفهانی» (1313 ش)(2)

1- پافشاری و مبارزات مردم مسلمان ایران به رهبری روحانیت، برای به دست آوردن حق تصمیم گیری در امور خویش و برقراری حکومت مشروطه، سرانجام استبدادگران را منزوی و شاه قاجار را به پذیرش درخواست ایشان ناچار ساخت. بست نشینان در حرم حضرت عبدالعظیم، با واسطه قرار دادن سفیر عثمانی، خواسته های خویش از جمله تأسیس عدالت خانه در سراسر کشور را به دولت اطلاع دادند. مظفرالدین شاه نیز که شور و هیجان مردم را در این امر دیده بود، بدون هیچ درنگی حکم تأسیس عدالت خانه را صادر نمود. بدین ترتیب نخستین کوشش های مردم آزادمنش ایران و رهبرانشان به خصوص آیت اللّه سید محمد طباطبایی که اولین بار، تأسیس عدالت خانه توسط وی مطرح شد به ثمر نشست و راه برای تحقق خواسته های مهم تر که همان پذیرش مشروطیت بود، هموار گشت. به دنبال صدور این فرمان، آیت اللّه سید عبداللّه بهبهانی و سید محمد طباطبایی به همراه سایر علما پس از یک ماه تحصُّن باشکوه و احترام فراوان و با استقبال مردم، وارد شهر شدند.
2- آیت اللّه سید ابوالقاسم دهکردی اصفهانی در حدود سال 1234 ش 1272 ق از پدر و مادری فرهیخته در دهکُرد از توابع شهرکرد به دنیا آمد. وی در ابتدا در اصفهان از محضر بزرگوارانی همچون میرزا ابوالمعالی کلباسی و محمدباقر مسجد شاهی و... استفاده برد و سپس در نجف نزد حضرات آیات: میرزای بزرگ شیرازی، میرزا حبیب اللّه رشتی، شیخ زین العابدین مازندرانی و میرزا حسین نوری کسب فیض نمود. آیت اللّه دهکردی سپس به اصفهان بازگشت و به تدریس، تألیف و تبلیغ مشغول گشت و متجاوز از سیصد تن از فضلا در مجلس درس او در مدرسه صدر حاضر می شدند. وی علاوه بر مراتب علم و دانش، خطیبی توانا بود و

مردم بسیاری از خواص و عوام از مجالس وعظ او استفاده می کردند. برخی از آثار این عالم بزرگ از این قرارند: شرح بر شرایع در دو جلد، جَنَّةُ الماوی در اخلاق، حاشیه بر تفسیر صافی و وسیله النجاه. سرانجام آیت اللّه دهکردی اصفهانی در 22 دی ماه 1312 ش برابر با ششم شوال 1353 ق در 79 سالگی بدرود حیات گفت و جنازه این مرجع بزرگ پس از تشییعی باشکوه در جوار مقبره حضرت زینب بنت موسی بن جعفرع در اصفهان به خاک سپرده شد.

_ محکومیت انتشار مقاله توهین آمیز روزنامه اطلاعات علیه امام توسط مراجع تقلید (1356 ش)(1)

_ تشکیل شورای انقلاب به فرمان «امام خمینی» رحمه الله (1357ش) (2)

1- در پی قیام خونین نوزدهم دی ماه 1356 در قم و تبلیغات کاذب و انحرافی رسانه های رژیم شاه و پشتیبانان خارجی آن بر ضد این قیام، حضرت آیت اللّه گلپایگانی در نامه ای به آیت اللّه سید احمد خوانساری در تهران، خواستار کمک ایشان در مقابله با این تبلیغات شد. همچنین حضرات آیات مرعشی نجفی، میرزا هاشم آملی و شیخ مرتضی حائری یزدی با انتشار اعلامیه هایی، چاپ مقاله توهین آمیز در روزنامه اطلاعات بر ضد امام خمینی و فاجعه 19 دی ماه قم به دست عوامل رژیم پهلوی را شدیدا محکوم کردند.
2- با اوج گیری نهضت اسلامی در سال 1357، اندیشه طرح تشکلی به نام شورای انقلاب در میان روحانیون معتمد حضرت امامره پدید آمد که در سفر شهید مطهری به پاریس، این طرح با امام در میان گذارده شد. با موافقت معظمٌ له، این شورا تشکیل گردید و اعضای آن انتخاب شدند. پس از آن امام خمینی رحمه الله طی اطلاعیه ای، اعضای شورای انقلاب اسلامی را تعیین و وظایف آن را برای مردم تشریح نمودند. معظم له در بخشی از اطلاعیه خویش فرمودند: به موجب حق شرعی و بر اساس رأی اعتماد اکثریت قاطع مردم ایران که نسبت به این جانب ابراز شده است، در جهت تحقق اهداف اسلامی ملت، شورایی به نام شورای انقلاب اسلامی، مرکب از افراد با صلاحیت و مسلمان و متعهد و مورد وثوق، موقتا تعیین شده و شروع به کار خواهند کرد. اعضای این شورا عبارت بودند از: حضرات آیات سید علی خامنه ای، سید محمود طالقانی، سید محمد بهشتی، مرتضی مطهری، اکبر هاشمی رفسنجانی، سید عبدالکریم موسی اردبیلی، محمدرضا مهدوی کنی و آقایان یداللّه سحابی، مهدی بازرگان و عباس شیبانی و... . در آستانه پیروزی انقلاب، اعضای این شورا، مهندس بازرگان را به عنوان نخست وزیر دولت موقت پیشنهاد کردند که حضرت امام با این پیشنهاد موافقت نمودند. پس از پیروزی انقلاب، این شورا با مشروعیت حاصله از حمایت های مردمی، زمام امور را به دست گرفت. از جمله اقدامات شورای انقلاب، می توان به تصویب اساسنامه

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، ملی شدن بانک ها، سامان بخشیدن به دادگاه های انقلاب، برگزاری همه پرسی در رابطه با نظام جمهوری اسلامی، بررسی پیش نویس قانون اساسی، تصویب آیین نامه های مجلس خبرگان و برگزاری انتخابات ریاست جمهوری و مجلس شورای اسلامی و... اشاره کرد. مسؤولیت شورای انقلاب تا زمان تشکیل مجلس شورای اسلامی به طول انجامید و از تاریخ 7 خرداد 1359 وظایف این شورا به مجلس و شورای نگهبان واگذار گردید.

ص:730

_ عملیات کوچک ظفر 5 در استان کرکوک و دیاله عراق توسط سپاه (1366ش)

23دی

23دی

_ اشغال تبریز توسط نیروهای آلمان و امپراتوری عثمانی در جریان جنگ جهانی اول (1293 ش)

_ تشکیل شورای سلطنت توسط «محمدرضا پهلوی» در آخرین روزهای حیات رژیم پهلوی (1357ش)(1)

1- پس از کشتار خونین 13 آبان 57 تهران، محمدرضا پهلوی رسما شنیدن صدای انقلاب ملت ایران را اعتراف کرد. در این حال بود که در حقیقت شمارش معکوس سقوط رژیم پهلوی آغاز شد. شاه ایران که توان مقاومت در مقابل امواج خروشان انقلاب اسلامی را نداشت، تنی چند از مهره های سیاسی مورد اعتماد خود را مأمور تشکیل شورای سلطنت کرد تا به تصوّر خود، امواج اعتراض های مردمی را فرو بنشاند. این شورا قرار بود مقدمات انتقال قدرت را از شاه به فرزندش فراهم کند و بدین ترتیب، ملت مسلمان و مبارز ایران را به ادامه حیات رژیم ستمشاهی، متقاعد سازد. هر چند هدف اصلی محمدرضا از تشکیل این شورا، خروج از ایران و در نتیجه جان سالم به در بردن بود. اما مردم آگاه ایران، با تجمع در خیابان ها، ضمن مخالفت با این اقدام، حمایت خود را از حضرت امام خمینی اعلام کردند. حضرت امام در همین روز در پاریس اعلام نمودند که به زودی یک دولت جدید انقلابی تشکیل خواهند داد. پس از انتشار این خبر، سید جلال الدین تهرانی، برای دیدار با امام، راهی فرانسه شد. امام دو شرط برای پذیرفتن وی معین کردند: استعفای او از ریاست شورای سلطنت و اعلامِ غیرقانونی بودن این شورا از جانب او. سرانجام رییس شورای سلطنت در اول بهمن از سمت خود استعفا داد و شورای سلطنت بدونِ هیچ اقدامی در راستای اهداف شاه پس از فعالیتی یک هفته ای، عملاً منحل شد.

ص:731

_ وقوع درگیری شدید مردم با مأموران رژیم شاه (1357 ش)(1)

_ اولین حمله و بمباران شیمیایی عراق علیه ایران در جریان جنگ تحمیلی (1359 ش)(2)

1- در جریان برگزاری تظاهرات و راهپیمایی در چندین شهر ایران، درگیری شدیدی میان مأموران رژیم پهلوی و مردم درگرفت و عده ای از مردم مبارز، شهید یا مجروح شدند. همچنین در همین روز، دانشجویان و مردم تهران که در گردهمایی بزرگ خود در دانشگاه تهران اجتماع کرده بودند، مخالفت خود را با رژیم شاه اعلام کردند و مُصرّانه، خواستار بازگشت حضرت امام خمینی ره از پاریس به ایران شدند. این حرکت دانشجویان در حالی صورت گرفت که محدوده دانشگاه، توسط سربازان مسلح و نیروهای نظامی محاصره شده بود. پس از این تظاهرات گسترده، حضرت امام، در پیامی، ضمن فرا خواندن مردم به هوشیاری، ملت ایران را از وقوع توطئه ها و شایعات تفرقه افکنانه از سوی ایادی رژیم، آگاه کردند.
2- با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران در 31 شهریور 1359ش، رژیم بعث بارها با استفاده از سلاح های میکربی، شیمیایی و کشتار جمعی، قوانین و مقررات بین المللی را نقض نمود. ناکامی ارتشِ تابُن مسلح عراق در تأمین اهداف سردمداران رژیم بعثی، فرماندهان این ارتش را بر آن داشت تا پس از مشورت با کارشناسان عالی رتبه دولت های استکباری به خصوص کارشناسان شیمیایی شوروی سابق، استفاده از سلاح های شیمیایی را نیز در کنار دیگر سلاح های جنگی و مرگبار خویش مورد توجه قرار دهند. سابقه اولین حمله ثبت شده شیمیایی عراق به 23 دی ماه 1359 ش باز می گردد که نیروهای ایرانی را در پنجاه کیلومتری غرب ایلام، با گلوله شیمیایی، مورد حمله قرار داد و شماری را مصدوم کرد. از آن پس، عراق به استفاده از این سلاح ادامه داد. با ادامه این روند، ایران طی نامه های متعدد رسمی به دبیر کل سازمان ملل، با اعلام کاربرد سلاح های شیمیایی توسط عراق، تقاضای اعزام گروه کارشناسی برای بررسی موضوع نمود. هرچند دبیر کل این موضوع را به شورای امنیت ارجاع داد و گروه کارشناسی پس از سفر به ایرانِ این حملات را تأیید کرده و عراق را محکوم نمودند، با این حال، اولاً شورای امنیت عکس العمل مناسب و کافی در برابر این نقض مقررات بین المللی نشان نداد و بدین وسیله، راه را بر تکرار این جنایت بازگذاشت. در ثانی، از کِشورِ به

کارگیرنده سلاح های شیمیایی نامی نبرد و موضوع را با کل مسأله جنگ مرتبط ساخت. در نتیجه عدم اقدام فوری و جهانی سازمان ملل متحد، رژیم عراق از آن پس، بارها نیروهای ایرانی را مورد حمله شیمیایی قرار داد که به شهید و مجروح شدن ده ها هزار نفر انجامید و با گذشت سال ها از پایان جنگ، اثرات این سلاح های کشنده، هنوز قربانی می گیرند.

ص:732

_ عملیات کوچک امیرالمؤمنین در منطقه ریجاب (1360ش)

_ عملیات کوچک کربلای 6 در سومار، توسط ارتش (1365ش)(1)

24دی

24دی

_ رحلت حکیم و فقیه بزرگوار، آیت اللّه «سید ابوالحسن رفیعی قزوینی» (1353 ش)(2)

1- عملیات کربلای 6، در تاریخ 22 دی ماه 1365، با رمز مبارک یا فاطمه الزّهراس در غرب و شمال سومار و با اهداف آزادسازی ارتفاعات منطقه، پاسخ به شرارت های دشمن در بمباران مناطق مسکونی، انهدام ماشین جنگی دشمن و متفرق کردن نیروهای عراق آغاز شد. رزمندگان اسلام با عبور از موانع گوناگون از جمله میدان های وسیع مین، سیم های خاردار و تله های انفجاری، به دشمن بعثی یورش بردند و پس از شکستن خطوط و مواضع دشمن، بیش از شصت کیلومتر از خاک میهن اسلامی را آزاد کردند. در این عملیات علاوه بر آزادی ارتفاعات منطقه، تعداد یازده فروند هواپیما، دو فروند هلی کوپتر، بیست دستگاه تانک، تعداد زیادی خودرو و چندین انبار مهمات منهدم و علاوه بر انهدام پنج گردان و پنج تیپ دشمن، تعداد سه هزار نفر از مزدوران بعثی کشته و زخمی شده و تعدادی تانک و نفربر و انواع سلاح های سبک و سنگین به غنیمت سربازان اسلام درآمد.
2- آیت اللّه ابوالحسن رفیعی قزوینی در سال 1270ش 1310ق در قزوین به دنیا آمد و دروس حوزوی را در قزوین و تهران گذراند. وی در تهران از محضر عالمان نامداری همچون: میرزا عبدالنبی نوری، میرزا حسن کرمانشاهی و محمدعلی شاه آبادی استفاده کرد و در علوم معقول و منقول به مدارج والایی دست یافت. پس از ورود آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی به قم، ایشان نیز به این شهر عزیمت کرد و به تدریس و تالیف پرداخت. میرزای قزوینی پس از سالیانی راهی قزوین گردید و حوزه آن دیار را رونقی دوباره بخشید. در حلقه درس این حکیم الهی، شاگردان برجسته ای پرورش یافتند که حضرات آیات: حسن زاده آملی، محمد امامی کاشانی و امام خمینی از آن جمله اند. آیت اللّه رفیعی

از افراد نادری است که علوم عقلی و نقلی را به خوبی فرا گرفته و مدارج عالی کمال را پیمود. از سیدابوالحسن رفیعی قزوینی آثار متعددی بر جای مانده که مسأله رجعت، کتاب حج و خمس استدلالی از آن جمله اند. وی سرانجام در 24 دی ماه 1353ش برابر با اول محرم 1395ق در 83 سالگی درگذشت و در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

_ انتصاب آیت اللّه «سیدعلی خامنه ای» به امامت جمعه تهران توسط «امام خمینی» (1358ش)

_ استقبال بی سابقه مردم پاکستان از آیت اللّه «خامنه ای» رییس جمهور وقت ایران (1364ش)(1)

_ درگذشت «عبدالوهاب وصال شیرازی» محقق و شاعر (1373 ش)(2)

1- آیت اللّه سید علی خامنه ای رییس جمهور وقت اسلامی ایران در اولین مرحله از سفر دوره ای خود به چند کشور آسیایی و آفریقایی وارد پاکستان شد و مورد استقبال وسیع و گسترده مردم مسلمانِ این کشور همسایه قرار گرفتند. استقبال پرشور مردم از رییس جمهور ایران که به عنوان مهمان رسمی دولتِ پاکستان وارد این کشور شده بودند نشان دهنده علاقه مردم مسلمان پاکستان به انقلاب و نظام اسلامی حاکم بر آن به شمار می رود. در این سفر سه روزه، رؤسای جمهور دو کشور خواستار گسترش روابط دو جانبه تجاری، صنعتی، کشاورزی، فرهنگی و نفتی شدند.
2- عبدالوهاب وصال شیرازی متخلّص به نورانی از نوادگان شاعر معروف دوره قاجار، وصال شیرازی، در سال 1302 ش در شیراز به دنیا آمد. وی پس از طی دوران تحصیلات مقدماتی در شیراز، به تهران رفت و دکترای زبان و ادبیات فارسی گرفت. نورانی از آن پس در بخش زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شیراز به تدریس پرداخت و از همین مرکز علمی با درجه استادی بازنشسته شد. از جمله کارهای ادبی وصال، تصحیح و تحشیه بر متون کلاسیک است که تصحیح مصیبت نامه عطار، هزار مزار و نوایدُ السُّلوک از آن جمله است. وصال شیرازی، بیش از سی سال عضو پیوسته انجمن ادب فارسی بود و در جلسات کانون دانش پارس شرکت مستمر داشت. وی سرانجام در 71 سالگی درگذشت.

_ درگذشت «دکتر احمد تَفَضُّلی» ایران شناس معاصر(1375ش)(1)

_ درگذشت مترجم شهیر معاصر استاد «محمد قاضی» (1376 ش)(2)

1- استاد احمد تفضّلی در سال 1316 ش در اصفهان به دنیا آمد. وی در رشته زبان و ادبیات فارسی از دانشگاه تهران فارغ التحصیل شد و سپس در رشته فرهنگ و زبان های باستانی ایران در دانشگاه لندن به تحصیل پرداخت و مدرک کارشناسی ارشد و دکترای خود را در همین رشته کسب نمود. او استاد برجسته دانشگاه تهران، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی و در حوزه زبان های باستانی، دارای شهرت جهانی بود. وی به پاس ترجمه کتاب نخستین انسان و نخستین شهریار در تاریخ افسانه ای ایران، به دریافت جایزه کتاب سال 1369 جمهوری اسلامی ایران نائل شد. دکتر تفضُّلی همچنین به پاس تصحیح انتقادی گزیده های زادِسْپِرمْ و ترجمه آن به فرانسه به اخذ جایزه بین المللی کتاب در سال 1374 نائل آمد. ایشان همچنین به جهت خدمات به ادبیات فارسی به عنوان زبان علمی جهانی، به عنوان نخستین استاد از قاره آسیا، موفق به دریافت دکترای افتخاری از شورای علمی دانشگاه دولتی سن پترزبورگ فدراسیون روسیه شد. سرانجام این دانشمند برجسته ایرانی در 24 دی ماه 1375 ش در 59 سالگی دار فانی را وداع گفت و رخ در نقاب خاک کشید.
2- استاد محمد امامی قاضی که بعدها به محمد قاضی تخفیف شهرت داد، در مردادماه 1292ش در مهاباد به دنیا آمد. وی پس از اخذ لیسانس به کارهای متنوع اداری و دولتی روی آورد و به دلیل تسلط به زبان فرانسه، به ترجمه آثار برجسته ادبی و تاریخی جهان پرداخت که بی شک آشنایی نسل کنونی با حجم عظیمی از رمان های مشهور غرب، مرهون تلاش و ذوق ورزی های محمد قاضی است. نثر ترجمه های او چنان شیوا و رسا و بدون تعقید و گره است که آثارش را به واقع سرمشقی برای دیگر مترجمان ساخته است. قاضی به جز ترجمه آثاری از قبیل: دُن کیشوت، سپید دندان، جزیره پنگوئن ها، تاریک ترین زندان و مهاتما گاندی و... که جزو برترین آثار ادبی جهان محسوب می شوند، چند داستان و نیز کتابی درباره سرگذشتِ ترجمه هایش و کتابی با عنوان خاطرات یک مترجم دارد که در آن با بیانی بسیار جذاب از دوران کودکی و زندگی خود سخن گفته است. محمد قاضی گرچه بیش از سی سال از آخر عمر خود را تنها با عینک می دید و با سمعک می شنید و با صوتک سخن می گفت، اما تا

واپسین روزهای عمر، از کار و خلاقیت باز نایستاد و بر گنجینه نفیس آفرینش های ادبی خویش گوهری دیگر می افزود. این استاد مترجم، سرانجام پس از تحمل سال ها بیماری، در 24 دی ماه 1376 ش در 84 سالگی دارفانی را وداع گفت و پیکرش بنا بر وصیت او در زادگاهش مدفون گردید.

ص:735

25دی

25دی

_ تصویب طرح چاپ فرهنگ دهخدا در مجلس شورای ملی (1324 ش)(1)

_ اختراع «قلم و کتاب گویا» توسط «زردشت صبری» (1344ش)

_ پیوستن نظامیان رژیم شاه به مردم مسلمان و مبارز ایران (1357 ش) (2)

1- پایه لغت نامه دهخدا ظاهرا در دوران جنگ جهانی اول پی ریزی گردید. تهیه مواد این لغت نامه در مدت چهل سال، عظیم ترین کاری بود که علامه دهخدا آن را به انجام رسانید. با این حال نخستین گام برای چاپ این اثر کم نظیر، با پیشنهاد وزیر دارایی وقت برداشته شد. چند سال بعد در بهمن 1314، قراردادی بین وزارت معارف و دهخدا به امضا رسید که براساس آن قرار بر این شد که این لغت نامه در نه جلد هفتصد صفحه ای طی پنج سال به چاپ برسد. در ادامه اقدامات عملی برای چاپ و نشر این اثر، در دی ماه 1324 طرحی از طرف حدود 25 نفر از نمایندگان مجلس شورای ملی با قید دو فوریت تقدیم شد که در آن ضمن اشاره به تحمل زحمات فوق العاده و بذل عمر گرانمایه علی اکبر دهخدا در تالیف این دایره المعارف فارسی، از هیئت رئیسه مجلس خواسته شده بود اقدام لازم را به عمل آوَرَد تا چاپخانه مجلس شورای ملی، به سرعت اقدام به چاپ دایره المعارف دهخدا بکند. در تبصره این ماده واحده آمده بود: «وزارت فرهنگ مکلف است افراد لازم در اختیار آقای دهخدا برای جمع آوری دایره المعارف ایشان بگذارد.» دو فوریت فوق در جلسه 25 دی ماه 1324 ش به تصویب رسید. ده سال بعد و در اواخر عمر دهخدا، کلیه فیش ها، کتاب ها و لوازم کار به ساختمان بهارستان منتقل شد و دو سال پس از آن، لغت نامه و متعلقات آن به دانشگاه تهران واگذار گردید. لغت نامه دهخدا در چاپ جدید خود دارای 23911 صفحه و 71733 ستون در پانزده جلد متن و یک جلد مقدمه، دریایی از اطلاعات در چارچوب ادبیات فارسی را به اهل علم و خرد ارایه می دهد.

2- پس از راهپیمایی های مکرّر مردم علیه رژیم دیکتاتوری شاه، درگیری های وسیعی بین نظامیان و مردم به وقوع پیوست. در این حال، برخی از نظامیان که به حقانیت مبارزات مردم پی برده بودند، در پی فرمان امام خمینی ره پادگان ها را ترک کرده، به مردم پیوستند. پیوستن نظامیان به نیروهای مردمی، نویدبخش تحولات اساسی در روحیه و ساختار بدنه ارتش رژیم بود. در این راستا، حضرت امام نیز طی پیام های متعدد، ارتش را به پیوستن به مردم ترغیب و به آنها توصیه کردند که برای دفاع از اسلام و حفظ احکام رهایی بخش آن، به مردم بپیوندند و میهن خود را از دست اجانب نجات دهند.

_ درگذشت آیت اللّه «سیدجلال الدین روضاتی» (1360ش)

_ آغاز عملیات بزرگ بیت المقدس 2 (1366 ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه «محمد علی حقّی سرابی» از افاضل و مدرسین حوزه علمیه قم (1377 ش)(2)

1- عملیات بیت المقدس 2 از تاریخ 25 دی ماه 1366 با رمز یا زهراس با هدف آزادسازی ارتفاعات غرب ماووت عراق، در سه مرحله، در جبهه شمالی و منطقه عمومی ماووت، در وسعت تقریبی 130 کیلومتر مربع آغاز شد و تا دوم اسفند به طول انجامید. نتایج عملیات بیت المقدس 2: تلفات نیروی انسانی دشمن: 900 نفر اسیر، 5000 نفر کشته و زخمی. سایر نتایج: فتح شدن مناطق ماووت شامل ارتفاعات قمیش، ویلان، تنگه گوجار. تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: ده ها دستگاه انهدامی و 15 دستگاه اغتنامی، خمپاره انداز: 76 قبضه اغتنامی، موشک سهند: 9 قبضه اغتنامی، دستگاه مهندسی: 1 دستگاه اغتنامی، خودرو: تعداد زیاد انهدامی و 75 دستگاه اغتنامی.
2- آیت اللّه حاج شیخ محمدعلی حقّی سرابی در حدود سال 1307 ش 1348 ق در بیت علم و تقوا در شهرستان سراب در آذربایجان شرقی به دنیا آمد. وی مقدمات علوم اسلامی و سطوح عالیه را در تبریز و قم فراگرفت و سپس در نجف در درس آیات عظام سید محمود شاهرودی، سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی شرکت جست. آیت اللّه حقی پس از مدتی توقف در سراب، راهی قم گردید و در دروس خارج فقه و اصول حضرات آیات سید حسین بروجردی و امام خمینی حاضر شد و بهره های فراوان علمی کسب نمود. ایشان که از استادانی همچون سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی، سید ابوالقاسم خویی و سید محمد حجت کوه کمره ای اجازه اجتهاد داشت، در قم به تدریس و تألیف پرداخت و از آن پس، در یکی از مساجد معروف تهران، به فعالیت های دینی خود ادامه داد. آیت اللّه حقی که در جوار مسجد جامع امام حسینع تهران، حوزه علمیه را بنیاد نهاده بود، در سال های قبل از پیروزی انقلاب، خود و مسجدش را یکسره وقف پیشبرد اهداف نهضت اسلامی کرد و بسیاری از حرکت های ضد رژیم را رهبری می نمود. وی پس از پیروزی انقلاب به ریاست یکی از شعبه های دیوان عالی کشور، نمایندگی مجلس شورای

اسلامی از سراب و خبرگان رهبری از آذربایجان شرقی برگزیده شد و در خدمت نظام اسلامی بود. برخی از آثار این روحانی مجاهد شامل رسالهٌ فی العداله، رسالهٌ فی اِعجازِ القُرآن، شرح دعای افتتاح و تفسیر برخی سوره های قرآن در 4 جلد، می باشند. این عالم ربانی سرانجام در شب بیست وپنجم دی ماه 1377 ش برابر با 27 رمضان 1419 ق در هفتاد سالگی در قم به جوار دوست شتافت و در قبرستان شیخان این شهر به خاک سپرده شد.

26دی

26دی

_ رحلت عالم، خطیب و واعظ بزرگوار آیت اللّه «علی محدث زاده قمی» (1354ش)(1)

1- آیت اللّه علی محدث زاده قمی فرزند محدث بزرگ، حاج شیخ عباس قمی، در سال 1298ش 1338ق در خاندان علم و تقوا در قم به دنیا آمد و در مشهد نشو و نما یافت. وی پس از آنکه مقدمات و ادبیات را در مشهد آموخت به همراه پدر رهسپار نجف اشرف گردید و پس از چند سال، در نوزده سالگی از شیخ آقا بزرگ تهرانی و یک سال بعد از پدرش اجازه روایت گرفت. آیت اللّه محدث زاده در سال 1320ش راهی قم شد و از محضر حضرات آیات شیخ ابوالحسن مشکینی و سید صدرالدین جزایری بهره برد، اما بیشتر همت خود را بنا بر توصیه پدرش، مصروف اخبار و احادیث نمود. ایشان پس از هفت سال، به تهران رفت و به شیوه پدرش، رشته وعظ و خطابه و تصحیح و تالیف کتب را برگزید. این محدث گرانقدر، همچنین تعداد زیادی از کتاب های چاپ نشده پدر را تصحیح، تحشیه، مقابله و منتشر کرد. آیت اللّه محدث زاده پس از واقعه خونین 15 خرداد 42، در حمایت از امام خمینی رحمه الله علیه رژیم اعتراض نمود که به همراه پنجاه عالم و روحانی دیگر بازداشت شد و به زندان افتاد. از این نویسنده و عالم دینی آثار متعددی بر جای مانده که امام صادق(ع) در 4 جلد از آن جمله است. آیت اللّه محدث زاده قمی سرانجام در 26 دی ماه 1354ش برابر با 12 محرم 1396ق در 56 سالگی در تهران درگذشت و پس از تشییعی با شکوه در تهران و قم، در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.

_ فرار شاه خائن «محمدرضا پهلوی» از کشور در پی گسترش نهضت اسلامی ملت ایران (1357ش)(1)

_ پیام 9 ماده ای حضرت امام خمینی رحمه الله برای ملت ایران (1357 ش)(2)

1- با فراگیر شدن جرقه های اولیه انقلاب و فشار نیروهای مخالف رژیم و هماهنگی قیام های مردمی به رهبری حضرت امام خمینی ره و پس از وقایع خونین کشتار 17 شهریور و 13 آبان 57 و برگزاری مراسم چهلم های مختلف در شهرهای کشور و نیز اعتصاب کارگران شرکت نفت و از همه مهمتر چاپ اعلامیه توهین آمیز روزنامه اطلاعات، کنترل امنیت کشور از دست نیروهای رژیم و حتی حکومت نظامی خارج شد و موجب گردید که در مدت زمان کوتاهی، پایه های اقتدار رژیم 2500 ساله شاهنشاهی سست شده و منجر به فرار شخص اول مملکت گردد. در آن تاریخ، همه ناظران سیاسی معتقد بودند که حل بحران با ادامه حضور شاه امکان پذیر نیست و رهبر انقلاب اسلامی، به هیچ عنوان حضور شاه و رژیم سلطنتی را تحمل نخواهد کرد. شاه نیز به این موضوع واقف بود. در این زمان، وی، تنها خروج از کشور را به نفع خود می دانست. سرانجام محمدرضا پهلوی سه روز پس از تشکیل شورای سلطنت به همراه همسر و خانواده خویش در حالی ایران را برای همیشه ترک نمود که به شدت می گریست. آنها سوار بر هواپیمای اختصاصی شهباز شده و در حالی که یک جت بوئینگ 707 و ده ها هلیکوپتر آن را همراهی می کردند از کشور خارج شدند. پس از رفتن شاه از کشور، جشن و شادمانی، سراسر میهن را فرا گرفت، مجسمه های شاه پایین کشیده شد و ارکان رژیم شاهنشاهی متزلزل تر گردید.
2- همزمان با فرار محمدرضا پهلوی از ایران، امام خمینی ره پیامی در 9 ماده برای ملت ایران فرستادند که اهمّ آن عبارت بود از: «به کسانی که در شورای سلطنتیِ غیرقانونی به عنوان عضویت داخل شده اند اخطار می کنم که بی درنگ از این شورا کناره گیری کنند و در صورت تَخلّف، مسؤول پیش آمدها هستند؛ به وکلای غیرقانونی مجلسین اخطار می شود که از رفتن به مجلس احتراز کنند و در صورت تخلف، مورد مؤاخذه ملت شریف قرار خواهند گرفت.» در همین پیام آمده بود: «کشاورزان نسبت به کشت گندم دیم اقدام نمایند؛ بانک ها از پرداخت سپرده های وابستگان رژیم و

دزدان و غارتگران اموال بیت المال خودداری نمایند؛ دانشگاهیان باید به مبارزه خود علیه دولت غاصب و شاه و شورای غیرقانونی سلطنت ادامه دهند و استادانی را که با دستگاه ظلم رابطه دارند، نپذیرند.» همچنین امام در این پیام، برپایی راهپیمایی روز اربعین را به مردم توصیه کردند.

ص:739

_ تصرف منطقه نوسود توسط اشغالگران بعثی در اوایل جنگ تحمیلی (1359ش)

_ حمله نیروهای چند ملّیتی به کشور عراق در پی اشغال کویت توسط رژیم بعث (1369ش)(1)

27دی

27دی

_ شهادت «سیدمجتبی نواب صفوی»، رهبر جمعیت فداییان اسلام و یارانش (1334ش)(2)

1- در یازدهم مرداد 1369 ش با حمله نظامی عراق بهکویت با این بهانه که کویت متعلق به عراق است، این کشور کوچک ظرف چند ساعت به اشغال نیروهای مهاجم درآمد. به دنبال این تجاوز آشکار، دولت های غربی به خصوص آمریکا تلاش وسیعی را برای محکومیت عراق و بیرون راندن آن ها از خاک کویت آغاز کردند. با تلاش کشورهای غربی به رهبری آمریکا، فعالیت های سیاسی جهت تصویب قطعنامه شورای امنیت علیه عراق، با هدف همسویی کشورهای غربی برای حمله به رژیم بعث شدت گرفت. در نهایت پس از اولتیماتوم آمریکا برای خروج عراق از کویت و عدم توجه عراق به این تهدید، نیروهای چند ملیتی از بامداد بیست و ششم دی ماه 1369 حمله گسترده خود را با عنوان «طوفان صحرا» آغاز کردند که پس از چند روز، با شکست و عقب نشینی نیروهای عراقی، قوای متحد در منطقه مستقر شدند. این جنگ باعث حضور دایمی نیروهای چند ملیتی به ویژه آمریکا گردید تا این که پس از بهانه جویی های زیاد مبنی بر وجود داشتن سلاح های کشتار جمعی در عراق و پس از وقایع شهریور 1380 و حمله به برج های دو قلوی نیویورک، نیروهای آمریکا و انگلیس با حمله مشترکی به عراق، این کشور را به تصرف خود درآورده و نظام صدام را سرنگون ساختند. از آن پس خود در این کشور حاکم شده و منابع نفتی آن را غارت کردند.
2- شهید سیدمجتبی نواب صفوی در سال 1303ش در خانی آباد تهران به دنیا آمد و پس از اتمام دروس ابتدایی، به آبادان سفر کرد. سید مجتبی

سپس برای ادامه تحصیل به نجف اشرف مهاجرت نمود و در آن جا از محضر مدرسین حوزه علمیه نجف اشرف بهره مند گردید. وی پس از چهار سال اقامت در نجف به دستور آیت اللّه سیدابوالحسن اصفهانی جهت مبارزه با کجروی های کسروی به ایران آمد و با تشکیل «جمعیت فداییان اسلام» به مبارزه با بدخواهان و بداندیشان پرداخت. ترور وابستگان استعماری مانند احمد کسروی، عبدالحسین هژیر، علی رزم آرا و حسین علاء از جمله فعالیت های سیاسی این جمعیت می باشد. شهید نواب صفوی همچنین با حکومت دکتر مصدق به خاطر عدم عمل به احکام اسلامی به مخالفت برخاست و به همین جهت در ایام نخست وزیری مصدّق، دستگیر و به زندان افتاد و تا سقوط حکومت مصدق در زندان بود. سرانجام این مجاهد خستگی ناپذیر به همراه سه تن از همرزمانش به نام های خلیل طهماسبی، مظفر علی ذوالقدر و سیدمحمد واحدی در بیدادگاه رژیم پهلوی محکوم و در صبحگاه 27 دی 1334 شمسی تیرباران شده و به خیل شهدا پیوستند. بدین ترتیب پرونده ده سال فعالیت سیاسی و اجتماعی جمعیت فداییان اسلام بسته شد و جنایت دیگری در پرونده سیاه خاندان پهلوی ثبت گردید.

ص:740

_ پیام امام خمینی به مناسبت فرار محمدرضا شاه پهلوی از ایران (1357 ش)(1)

_ دریافت 60 فروند میراژ (اف یک) ساخت فرانسه از جانب عراق در اوایل جنگ تحمیلی

1- حضرت امام خمینی ره به مناسبت فرار شاه از کشور در پیامی خطاب به ملت ایران فرمودند: «فرار محمدرضا پهلوی را که طلیعه پیروزی ملت و سرلوحه سعادت و دست یافتن به آزادی و استقلال است به شما ملت فداکار تبریک عرض می کنم» امام در ادامه این پیام، علاوه بر درخواست از ملت ایران به ادامه دادن تظاهرات پرشور خود بر ضد رژیم سلطنتی و دولت غاصب بختیار، بار دیگر از قوای نظامی و انتظامی خواستند که به ملت بپیوندند. از سوی دیگر با فرار شاه از ایران، مردم، مجسمه های شاه فراری را در شهرهای مختلف پایین کشیدند. در شهرهای آمل، نهاوند، الیگودرز و ایلام نیز، مأموران رژیم شاه، به مردم حمله و شماری از آنان را شهید و مجروح کردند.

(1359ش)(1)

_ شهادت آیت اللّه «سیدمهدی حکیم» در کشور سودان توسط مزدوران بعثی عراق (1366ش)(2)

1- فرانسوی ها در مقایسه با سایر کشورهای غربی، بیشترین تسلیحات مورد نیاز عراق را به این کشور واگذار کردند. میراژ اف یک و 2000، موشک های هوا به هوای ماژیک 1، موشک های اگزوسه 39 _ آ. ام و پس از آن، هواپیماهای سوپراتاندارد از جمله تسلیحاتی بودند که از جانب فرانسه، به رژیم بعثی ارسال گردید. در اوایل جنگ عراق با ایران، فروش تسلیحات نظامی فرانسه به عراق از مرز ده میلیارد دلار گذشت که هفت میلیارد دلار از این معاملات به صورت وام و اعتبارات بود. افزون بر این، فرانسه در ساخت راکتورهای اتمی و فراهم کردن زمینه دست یابی عراق به سلاح اتمی نیز نقش برجسته ای داشت.
2- آیت اللّه سیدمهدی حکیم فرزند آیت اللّه سیدمحسن حکیم و عضو برجسته مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق در سال 1313 ش در خاندان اهل علم و تقوا در نجف اشرف به دنیا آمد. وی پس از گذراندن دروس مقدمات و سطح به درس خارج آیت اللّه شهید سیدمحمد باقر صدر حاضر شد و به جرگه مخالفان سرسخت رژیم صدام رییس جمهور بعث عراق پیوست. از جمله فعالیت های اجتماعی و فرهنگی وی می توان به ایجاد جماعت علمای بغداد و کاظمین و نیز تأسیس مراکز علمی و آموزشی برای طلاب علوم دینی اشاره کرد. ایشان در سال 1348 ش 1969 م از طرف حکومت جور به تلاش برای سرنگونی رژیم بعث متهم شد و در همان سال مخفیانه از عراق مهاجرت کرد. شهید آیت اللّه حکیم از آن پس به کشورهای پاکستان، امارات، سوریه و لبنان سفر نمود و سرانجام در لندن استقرار یافت. وی در آن جا سرپرستی انجمن اهل البیت را بر عهده گرفت و به فعالیت های ضد رژیم بعث ادامه داد. او که از پیشگامان انقلاب اسلامی عراق و از چهره های فعال آن به شمار می رفت چندین بار به جمهوری اسلامی ایران مسافرت کرده و با حضرت امام خمینی دیدار داشته است. این عالم مجاهد همچنین در کنفرانس بررسی جنایات صدام و کنفرانس نیروهای مبارز عراقی و کنفرانس همیاری ملت عراق شرکت نمود و نقش فعالی در سازمان دهی مبارزات مجاهدین مسلمان علیه رژیم صدام داشت. این فعالیت ها بر رژیم خونخوار عراق گران آمد تا این که

این مبارز والا مقام در چنین روزی توسط دو تن از مزدوران بعثی در شهر خارطوم پایتخت سودان ترور شد و شربت شهادت نوشید. این ترور با محکومیت های گسترده ای همراه بود و رسوایی رژیم بعث را بیشتر از قبل آشکار ساخت. پیکر پاک آیت اللّه سید مهدی حکیم پس از تشییعی باشکوه در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه س به خاک سپرده شد.

ص:742

28دی

28دی

_ اعلام دستگیری اعضای «حزب ملل اسلامی» توسط رژیم پهلوی (1344 ش)(1)

_ پیشنهاد «بختیار» به حضرت امام خمینی رحمه الله درباره تشکیل شورای حکومت ملی (1357 ش)(2)

1- حزب ملل اسلامی متشکل از عده ای از جوانان مذهبی بود که در سال 1343 ش با هدف زمینه سازی برای برانگیختن مردم بر ضد سلطنت محمدرضا پهلوی تشکیل شد. قرار بود که خط مشی حزب در ابتدا تنها فکری و ایدئولوژیکی باشد و در مراحل بعد، عملیات نظامی صورت گیرد. این حزب با آرمان بلند و طبقه بندی مراحل و زمانبندی در سه مرحله رشد و توسعه و پیروزی، در آغازِ کارِ سازماندهی بود که کشف شد و از هم پاشید. آن چه در این میان حایز اهمیت است این که جو اختناق و سرکوب در نیمه اول سال 1344 همچنان ادامه داشت که ناگهان کشف، تعقیب و دستگیری اعضای حزب پنجاه و پنج نفره مللِ اسلامی که در تاریخ بیست و چهارم مهرماه انجام و خبر آن در 28 دی ماهِ آن سال رسما در جراید اعلام شد، پرده از پوشالی بودن ادعاهای رژیم مبنی بر تسلّط داشتن بر اوضاع، و این که ایران در میان گرداب منطقه، جزیره ثبات است، برداشته شد و جنبش مسلّحانه در نهضت اسلامی ایران، یکبار دیگر خواب راحت را از چشمان سردمداران رژیم پهلوی ربود.
2- شاپور بختیار نخست وزیر رژیم پهلوی در نامه ای به امام خمینی پیشنهاد کرد تا برای تغییر حکومت به یک رژیم جمهوری، شورای سلطنت وقت به شورای حکومت ملی تغییر نام دهد و سپس این شورا، اختیارات خود را به شورای اسلامی منتخب امام، منتقل نماید. اما به سبب این که پذیرش طرح بختیار موجب به رسمیّت شناختن شورای سلطنت بود، امام خمینی آن را نپذیرفت. همچنین حضرت امام در پیامی خطاب به ملت انقلابی ایران، درباره توطئه دشمنان برای ایجاد نفاق و تفرقه در بین مردم، هشدار دادند.

_ درگذشت دکتر «مهدی برکشلی» موسیقی دان (1366 ش)(1)

_ درگذشت «شیخ اسماعیل روحانی» شاعر و محقق معروف به «بابا مردوخ» (1367 ش)(2)

1- استاد مهدی برکشلی در سال 1291 ش در تهران به دنیا آمد و پس از اخذ لیسانس فیزیک و شیمی به تدریس پرداخت. در آن سال ها، فرصتی پیش آمد که به همراه معلمینی که برای آشنایی با روش های جدید تعلیم و تربیت به خارج از کشور اعزام می شدند، به فرانسه برود. در پاریس علاوه بر مطالعات تعلیم و تربیت، موفق به دریافت درجه دکترای علوم شده و سپس دکترای تخصصی را اخذ نمود. او همچنین تحت نظر استادانی همچون علی نقی وزیری و ابوالحسن صبا، موفق به اخذ دیپلم عالی مدرسه عالی موسیقی در رشته موسیقی گردید. به سبب ارتباط مستقیم رشته موسیقی و فیزیک، دکتر برکشلی برای شناخت خصوصیات موسیقی سنتی ایران و تاریخ آن، تحقیقاتی را در این زمینه انجام داد که در مجله های داخلی و خارجی و نیز به صورت کتاب، چاپ شد. دکتر برکشلی بعدها در دانشکده علوم دانشگاه تهران مشغول تدریس شد و همچنین گروه موسیقی و تئاتر دانشکده هنرهای زیبا، مؤسسه تحقیقاتی موسیقی شناسی در فرهنگستان ادب و هنر و کمیته ملی موسیقی یونسکو را تأسیس کرد. بحث و اثبات اینکه، فارابی، دانشمند شهیر و مسلمان ایران، کاشف گام دوازده نیم پرده مساوی بوده است که پایه و اساس موسیقی بین المللی است، نه باخ، از نوآوری های این موسیقی دان معاصر ایران می باشد. گام ها و دستگاه های موسیقی ایران و موسیقی دوره ساسانی و نیز موسیقی فارابی و... از آثار اوست. دکتر برکشلی همچنین در تدوین کتاب های درس فیزیک و شیمی دوره دبیرستان و دانشگاه نیز فعالیت داشته است. استاد مهدی برکشلی سرانجام در شب 29 دی ماه 1366ش در 75 سالگی درگذشت.

2- شیخ اسماعیل روحانی مشهور به بابامردوخ متخلص به شیوا در سال 1299 ش در قریه کاشتر سنندج به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیل علوم قدیم به خدمت آموزش و پرورش در آمد و به تعلیم و تدریس در دبیرستان های سنندج پرداخت. او همچنین از دانشکده الهیات دانشگاه تهران لیسانس گرفت. بابا مردوخ در ادبیات فارسی و عربی تبحّر داشت و در هر دو زبان، در شعر، دارای طبعی روان بود. از وی آثاری در زمینه های

فقه، تفسیر، ریاضی، منطق، عروض، قافیه تاریخ مشاهیر کُرد و شیوه مسلمانی به جای مانده است. شیخ اسماعیل روحانی، همچنین دوره کامل تعلیمات دینی مخصوص اهل تسنّن را برای تمام کلاس های دبستان و دبیرستان با نثری ساده تألیف و تحریر نموده است که سال هاست در مناطق سنی نشین ایران تدریس می شود. استاد بابا مردوخ سال های آخر عمر را در تهران گذرانید و سرانجام به علت ابتلا به سرطان در بیست وهشتم دی ماه 1367 ش در 68 سالگی در تهران درگذشت و در سنندج به خاک سپرده شد.

ص:744

_ افتتاح مجتمع عظیم پتروشیمی اصفهان (1371 ش)(1)

29دی

29دی

_ شکایت ایران از دخالت های شوروی در شئون ایران به سازمان ملل متحد (1324 ش)(2)

1- در روز 28 دی ماه 1371 ش، مجتمع عظیم پتروشیمی اصفهان افتتاح شد. با راه اندازی این طرح، سیزده هزار نفر به طور مستقیم و غیرمستقیم مشغول به کار شدند. با راه اندازی این مجتمع که از سال 1368 ش زیر نظر وزارت نفت احداث و تجهیز شد، کلّ واردات روغن موتور کشور قطع گردیده و ایران از این پس از واردات این محصول بی نیاز خواهد شد. مجتمع پتروشیمی اصفهان که از واحدهای زیربنایی کشور محسوب می شود، قادر است سالانه در ظرفیت کامل، 75 هزار تن بنزین و 86 هزار تن مشتقّات آن را تولید نماید.
2- غائله آذربایجان یکی از مسائل ی بودکه با پایان جنگ جهانی دوم در ایران صورت عمل به خود گرفت اما بازتاب بین المللی یافت. شکل گیری فرقه دموکرات به رهبری جعفر پیشه وری و حمایت دولت شوروی از خودمختاری آذربایجان، باعث عکس العمل ارتش ایران شد. در این حال نیروهای نظامی ایران قصد ورود به منطقه را داشتند اما سربازان شوروی که از زمان جنگ جهانی دوم در منطقه مستقر بودند از ورود آنان به منطقه جلوگیری کردند. در شهریور 1324ش، دولت ایران از دولت های نیروهای مستقر در کشور درخواست کرد افراد خود را از ایران خارج کنند که آمریکا و انگلستان در راستای مقابله با شوروی این امر را عملی کردند. اما ارتش شوروی، برخلاف قراردادهای قبلی از این اقدام سر باز زد. از این رو، در روز 29 دی 1324ش نماینده ایران در سازمان ملل از این سازمان درخواست رسیدگی نمود که پس از صدور قطعنامه و پیگیری امر، قرار شد که نیروهای شوروی تا خرداد 1325 ایران را ترک کنند. شش ماه پس از خروج ارتش سرخ، نیروهای نظامی ایران با ورود به آذربایجان، به غائله حزب دموکرات پایان بخشیدند.

_ رحلت فقیه و مرجع بزرگوار آیت اللّه «سید محمد حجّت کوه کمره ای» (1331ش)(1)

_ تظاهرات میلیونی مردم انقلابی ایران در روز اربعین حسینی علیه دولت بختیار (1357ش)(2)

_ رحلت مرجع و عالم بزرگ آیت اللّه «سید احمد خوانساری» (1363 ش) (3)

1- آیت اللّه سیدمحمد حجّت کوه کمره ای در سال 1271ش 1310 ق در تبریز به دنیا آمد. پدر ایشان آیت اللّه سیدعلی از مراجع معروف و معاصر شیخ مرتضی انصاری بود. ایشان پس از تحصیل مقدمات در تبریز راهی نجف اشرف گردید و از محضر آیات عظام سید محمدکاظم یزدی، میرزا حبیب اللّه رشتی، شیخ الشریعه اصفهانی، میرزای نایینی و آقاضیاءالدین عراقی استفاده نمود. ایشان سپس راهی قم گردید و از درس آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی بهره برد و مورد توجه و لطف استاد قرار گرفت، به طوری که وی را به عنوان یکی از دو وصی شرعی خود انتخاب نمود. آیت اللّه حجت در فن رجال و درایه تخصص فراوانی داشت و از علمای بزرگ، اجازه روایت اخذ کرده بود. ایشان پس از درگذشت آیت اللّه حائری، زعامت اجرایی و علمی حوزه را با همکاری دو تن از بزرگان معاصرش به دوش کشید و به تألیف و تدریس خود ادامه داد. سرانجام این عالم ربانی در 29 دی 1331ش 3 جمادی الاولی 1372ق در 60 سالگی رحلت کرد و در مدرسه حجتیه مدفون گشت.
2- به دعوت امام خمینی ره مردم ایران، با اتحاد، در یک راهپیمایی، علیه آخرین بازمانده رژیم شاه شرکت کردند. در این تظاهرات که از بزرگ ترین اجتماعات دوران انقلاب بود و همزمان با روز اربعین سال 1399ق برگزار شد، شرکت کنندگان خواستار اعلام غیرقانونی بودن سلطنت و خلع رژیم شاه و تأسیس جمهوری اسلامی شدند. غیر از تهران، در غالب شهرها راهپیمایی انجام گرفت ولیکن در نجف آباد، کرمانشاه، نهاوند، ارومیه و مسجد سلیمان به شدیدترین وضع به خاک و خون کشیده شد و صدها تن از مردم، کشته و زخمی شدند. در همین روز حضرت امام، در پیامی خطاب به ملت ایران فرمودند: «اینجانب ان شاءاللّه به زودی به شما می پیوندم تا در خدمت شما باشم و با همت شجاعانه شما به رفع مشکلات

بپردازیم و با هم صدا و هم قدم شدنِ همه ملت، در راه استقلال و آزادی ایران بکوشیم».
3- آیت اللّه سید احمد موسوی خوانساری در سال 1269ش 1309 ق در خوانسار به دنیا آمد. وی در کودکی پدر را از دست داد و از آن پس تحت سرپرستی برادر بزرگش قرار گرفت. ایشان پس از طی مقدمات در زادگاه خود، راهی اصفهان و نجف اشرف گردید و از محضر استادان نامداری همچون: آخوند خراسانی، سید محمدکاظم یزدی، میرزای نایینی و آقاضیاء عراقی استفاده کرد. ایشان همچنین در اراک نیز از آیت اللّه حائری یزدی کسب فیض نمود. آیت اللّه خوانساری از آن پس به تدریس همت گماشت و مدتی بعد درس خارج فقه و اصول خود را دایر ساخت. وی در سال 1329ش، به درخواست مردم تهران به آن شهر عزیمت نمود و در مسجد حاج سید عزیزاللّه بازار تهران، به اقامه جماعت مشغول گردید. آیت اللّه خوانساری از عالمانی است که همزمان با خروش مقدس امام خمینی علیه رژیم طاغوت، همواره از آن حضرت پشتیبانی می کرد و از هر اقدامی برای پیشبرد اهداف انقلاب کوتاهی نمی کرد. حضور ایشان در پایتخت علاوه بر روحیه دادن به انقلابیون، باعث برخورد محتاطانه تر رژیم با مردم می گردید. در محضر درس این فقیه نستوه، عالمان نامداری چون حضرات آیات: شهید مرتضی مطهری، امام موسی صدر، سید رضا صدر و جلال طاهر شمس پرورش یافتند. آیت اللّه خوانساری در طول عمر با برکت خود، آثار فراوان عمرانی و علمی از خود برجای گذاشت که بخش عمده ای از آن، شامل آثار علمی و تالیفات آن فقیه بزرگوار می باشد. شرح مختصر نافع، حاشیه بر عروه الوثقی و العقاید حقه و... از آن جمله اند. ایشان از صدقات جاریه به ساخت مساجد و مدارس و حسینیه ها و درمانگاه ها همت گماشت و منشأ خدمات خیر گردید. آیت اللّه خوانساری سرانجام در 29 دی 1363 27 ربیع الثانی 1405ق در 94 سالگی رحلت کرد و در حرم حضرت معصومه(س) به خاک سپرده شد.

ص:746

30دی

30دی

_ درگذشت «نظام وفا کاشانی» شاعر ایرانی در تهران (1343ش)(1)

1- نظام وفا کاشانی در حدود سال 1266 ش 1305 ق از پدر و مادری شاعر و اهل ادب در بیدگل کاشان به دنیا آمد. وی تحصیلات خود را در علوم ادبی، عربی، فارسی و فلسفه را در زادگاه خود و قم و سپس نجف سپری کرد و در تهران زبان فرانسه را آموخت. نظام وفا در جریان نهضت مشروطه وارد فعالیت های سیاسی شد و پس از تحمل زندان، به کار تدریس و تعلیم و تربیت در مدرسه سن لویی تهران پرداخت. این نویسنده و شاعر معاصر در سال 1302 ش ماهنامه وفا را با همکاری دوستانش منتشر کرد و آثاری از جمله حدیث دل، گذشته ها و دیوان در نظم، ستاره و فروغ و فروز و فرزانه در نثر، از خود به یادگار گذاشت. نظام وفا سرانجام در هفتاد و هفت سالگی بر اثر سکته مغزی در تهران درگذشت.

ص:747

_ انتشار خبر بازگشت حضرت امام به ایران (1357 ش)(1)

_ درگذشت مهندس «مهدی بازرگان» اولین نخست وزیر جمهوری اسلامی ایران (1373ش)(2)

1- انتشار خبر بازگشت حضرت امام خمینی به میهن اسلامی، شادی و شعف فراوانی در میان مردم ایران به وجود آورد. گفتگو درباره مراجعت امام و کیفیت استقبال از ایشان، در میان مردم و اجتماعات کوچک و بزرگ، شور و هیجان غیرقابل وصفی ایجاد کرد. از طرف دیگر، اعلام تصمیم قطعی امام برای بازگشت به ایران، عوامل رژیم شاه را دچار بحران و اضطراب شدیدی کرد. آنها با تلاش بی وقفه سعی داشتند راهی برای نجات خود بیابند و بسیاری ناچار به استعفا و فرار از ایران شدند. بعضی از نظامیان وابسته رژیم نیز با حمله به مردم بی دفاع، آخرین تلاش های خود را برای حفظ نظام طاغوت به کار بستند. اما این اقدامات نه تنها نتوانست خللی در اراده آهنین مردم ایران وارد کند، بلکه آنها را در ادامه راهشان تا حصول پیروزی نهایی، مصمم تر کرد.
2- مهندس مهدی بازرگان در سال 1286 ش در تهران به دنیا آمد و تحصیلاتش را در رشته دکترای مهندسی ماشین در فرانسه به پایان رساند. وی در ابتدا در مدارس و سپس از 1320 در دانشگاه تهران به تدریس پرداخت. مهندس بازرگان در جریان ملی شدن صنعت نفت وارد مبارزات سیاسی گردید و پس از کودتای 28 مرداد 32 دستگیر و تبعید شد. بازرگان، پس از آزادی از زندان،جمعیت نهضت آزادی را به اتفاق آیت اللّه طالقانی و دکتر یداللّه سحابی بنیان نهاد که در واقع جناح مذهبی جبهه ملی به شمار می رفت. رهبران نهضت آزادی در سال 1334 به بعد، به دلیل فعالیت علیه رژیم شاه، توسط این رژیم دستگیر شدند و بازرگان نیز به زندان محکوم گردید. مهدی بازرگان کمی قبل از انقلاب اسلامی به عضویت شورای انقلاب درآمد و با پیشنهاد این شورا، مأمور تشکیل دولت موقت گردید. هرچند در حکم نخست وزیری مهندس بازرگان، حضرت امام خمینی وی را از گرایش های حزبی و انتخاب وزرای ملی گرا منع کرده بودند، ولی وی اکثریت کابینه را از اعضای نهضت آزادی و جبهه ملی برگزید. عمر این دولت بیش از 9 ماه نپایید. دولت مهندس بازرگان پس از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران در آبان ماه 1358 دست به استعفای دسته جمعی زد که با پذیرش امام مواجه گردید و از آن پس

دوران افول سیاسی مهندس بازرگان و هم حزبی هایش فرا رسید. بازرگان پس از مدتی از ایران خارج شد و سرانجام در آخر دی ماه 1373 بر اثر ابتلا به بیماری قلبی در 87 سالگی در سوییس درگذشت.

ص:748

_ آتش زدن مرکز فرهنگی ایران در لاهور پاکستان توسط گروهک صحابه (1375ش)(1)

بهمن

اشاره

بهمن

زیر فصل ها

1بهمن

2بهمن

3بهمن

4بهمن

5بهمن

6بهمن

7بهمن

8بهمن

9بهمن

10بهمن

11بهمن

12بهمن

13بهمن

14بهمن

15بهمن

16بهمن

17بهمن

18بهمن

19بهمن

20بهمن

21بهمن

22بهمن

23بهمن

24بهمن

25بهمن

26بهمن

27بهمن

28بهمن

29بهمن

30بهمن

1بهمن

1بهمن

_ رحلت محدث کبیر شیعه «حاج شیخ عباس قمی» صاحب مَفاتیحُ الجَنان (1319 ش)(2)

1- کتابخانه علامه اقبال لاهوری و مرکز فرهنگی ایران، به دنبال بی تفاوتی پلیس پاکستان در حراست از آن، از سوی گروهک صحابه، عوامل مزدور وهابیون در پاکستان، به آتش کشیده شد و حدود دوازده هزار جلد کتاب

شامل قرآن، کتابهای مذهبی و آثار نفیس و ارزشمند علمی، وسایل آموزش قرآن و زبان و رایانه ها در آتش حقد و کینه ضد فرهنگیان سوخت. کتابخانه علامه اقبال لاهوری به عنوان بزرگ ترین کتابخانه و مرکز فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در لاهور پاکستان، دارای سابقه ای چهل ساله و روزانه پذیرای خیل عظیمی از مسلمانان تشنه علم و فرهنگ و مشتاقان زبان، فرهنگ و ادبیات فارسی بود. اقدام عوامل تروریست در آتش زدن این مرکز فرهنگی نشان داد که آمریکا و اسرائیل در این حرکت ضد اسلامی و ضد فرهنگی دست داشته اند و می خواستند با دامن زدن به فرقه گرایی، مراسم روز جهانی قدسِ آن سال را تحت الشعاع این حادثه قرار دهند.
2- آیت اللّه حاج شیخ عباس قمی در سال 1256 ش 1294 ق در شهر قم به دنیا آمد. در ابتدا از محضر آیت اللّه محمد ارباب قمی فیض برد و سپس در 21 سالگی راهی نجف اشرف گردید. وی در نجف از محضر فقیهان بزرگی همچون: علامه سید محمد کاظم یزدی، میرزا محمد تقی شیرازی، شیخ الشریعه اصفهانی و سید حسن صدرکاظمی بهره برد و اجازات متعدد اجتهاد دریافت کرد. شیخ عباس قمی به علت علاقه بسیار به احادیث و اخبار، ملازم خاتمُ المحدثین، علامه میرزا حسین نوری گشت و بیشتر اوقات خود را در این مسیر صرف نمود و اجازه روایت نیز گرفت. وی به کمک حافظه قوی، تلاش پیگیر و علاقه وافری که به شناخت راویان و محدثان راستگو و نقل اخبار اهل بیت داشت به جمع آوری حدیث همت گماشت به طوری که در طی سالیان اقامت در نجف، از شاگردان طراز اول استاد خود بود. ایشان در حدود سال 1392 ش (1331 ق) ساکن مشهد شد و در آن جا به مدت بیست و دو سال، به تصنیف و تألیف و تدریس پرداخت. درس های اخلاق شیخ عباس قمی با استقبال کم نظیر طلاب و علمای شهر مواجه شد و نزدیک به هزار نفر در آن شرکت می کردند. ایشان پس از تاسیس حوزه علمیه قم، به دعوت آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری راهی این شهر شد و مدتی در آنجا اقامت نمود. در محضر پرفیض او، عالمان فرهیخته ای پرورش یافتند که حضرات آیات: سید حسین قمی، سید صدرالدین صدر، سید عبداللّه شیرازی، حیدرقلی سردار کابلی، سید محمد هادی میلانی، محمد علی اراکی، سید محمدرضا گلپایگانی، سید محمود طالقانی و حضرت امام خمینی از آن جمله اند. محدث قمی گذشته از تبحر و استادی در علوم مختلف اسلامی، در ادبیات عربی و فارسی نیز عالمی چیره دست بود و به شعر و شاعری علاقه بسیار داشت و گاه خود نیز شعر می سرود. مجموعه آثار او متجاوز از هشتاد اثر است که در علوم مختلف به نگارش درآمده اند. آثار و نگاشته های شیخ عباس قمی در این علوم نشان از روح تلاشگر و عظمت علمی

وی دارد. کلمات لطیفه، علم الیقین، نَفسُ المَهموم، منازل الاخره و... از جمله سی کتاب تألیف شده ایشان می باشد. همچنین مفاتیحُ الجنان مهم ترین و معروفترین اثر آن عالم ربانی است. سرانجام وی در اواخر عمر راهی نجف شد تا اینکه در 1 بهمن 1319ش 23 ذی حجه 1359ق در 63 سالگی رحلت کرد و در نجف اشرف در جوار قبر استاد خود، میرزای نوری مدفون گردید.

ص:749

_ لنگر گرفتن اولین کشتی نفتکش ایرانی در بند ماهشهر (1337ش)

_ ارایه نظریه «ولایت فقیه» توسط «حضرت امام خمینی» در نجف اشرف (1348 ش)(1)

_ حمله مزدوران رژیم طاغوت به دانشگاه تهران (1340ش)(2)

1- اول بهمن 1348 ش، سرآغاز سلسله درس های زیربنایی «ولایت فقیه» یا «حکومت اسلامی» بود که حضرت امام خمینی ره همزمان با رهبری حرکت سرنوشت ساز بسیج نیروهای جوان و دانشگاهی و تشویق آنان به مطالعه و بررسی قوانین همه جانبه اسلام، در حالی که چند سالی از تبعیدشان در نجف اشرف می گذشت، در طی دوازده جلسه در مسجد شیخ انصاری ارائه نمودند. این بحث علمی نه تنها حوزه های علمیه و محافل علمی روحانیت را با بیانی مستدل و فقهی به اصل تفکیک ناپذیری دین و سیاست متوجه می نمود، بلکه محیط های دانشگاهی را نیز با نظام سیاسی اسلام به عنوان یک تئوری کامل و الهی برای حکومت اسلامی آشنا می کرد و روح خودکم بینی و خودباختگی را از این محافل آشنا با فرهنگ غرب می زدود. سخنان حضرت امام خمینی در این جلسات پس از مدتی تبدیل به کتابی با همین عنوان گردید و علی رغم ممنوعیت و تدابیر شدید ساواک ایران، به طرق گوناگون و مخفیانه به دست مبارزان داخل کشور می رسید. هر چند این کتاب در ابتدا جز در میان پیروان امام خمینی بازتاب گسترده و مهمی نیافت اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی، از اهمیت ویژه ای برخوردار شد.
2- اولین اقدامی که پس از روی کارآمدن علی امینی به نخست وزیری، صورت گرفت، اعلام طرح اصلاحات ارضی و محدود کردن مالکیت بود. وی سعی داشت تا با انجام یک سلسله نمایش ها و فریب کاری ها، ایران را مدتی از انفجار دور داشته و خود را به عنوان دلسوز مردم و علاقه مند به روحانیت مطرح سازد. امینی خود را خدمت گزار ملت مسلمان و همگام با روحانیت نشان می داد؛ برای جلب افکار عمومی به دیدن علما و مراجع قم رفت. وی در اول دی ماه 1340 ش 13 رجب 1381 ق توانست به بیت امام خمینی رحمه الله نیز راه پیدا کند ولی با شنیدن مطالبی که امام در زمینه دیکتاتوری و دودمان پهلوی و سلطه آمریکا بیان نمود، از فریب روحانیت ناامید شد. از آن طرف، تصمیم دولت بر اجرای اصلاحات ارضی و تحدید مالکیت، در بین بعضی از طبقات از جمله مالکین، با حُسن قبول تلقی نشد و تدریجا در اطراف آن سرو صدا بلند شد و با اتحاد برخی گروه

ها علیه دولت، امینی از هر طرف مورد حمله قرار گرفت. در روز اول بهمن 1340، از طرف دانش آموزان، تظاهراتی صورت گرفت. دانشجویان دانشگاه نیز به حمایت از دانش آموزان، دست به تظاهرات زده و در نتیجه بین آنها و پلیس زد و خورد شدیدی در گرفت. در این حادثه در حدود 200 نفر پلیس و دانشجو زخمی شدند و به تأسیسات و آزمایش گاه های دانشگاه تهران صدمات زیادی وارد آمد. پس از این حادثه، به دستور دولت، دانشگاه تا اطلاع ثانوی که 74 روز طول کشید، تعطیل شد.

ص:751

_ اعدام انقلابی «حسنعلی منصور» توسط «بخارایی» عضو هیأت مؤتلفه اسلامی (1343ش)(1)

_ آزادی زندانیان سیاسی از زندان های طاغوت (1357 ش)(2)

1- حسنعلی منصور فرزند علی منصور در سال 1302 در تهران به دنیا آمد و پس از فارغ التحصیلی از دانشگاه، به استخدام وزارت امور خارجه درآمد. وی طی سال های دهه 1320، مدارج ترقی را پیمود تا این که پس از ورود به مجلس شورای ملی و سنا در شهریور 1342 و تاسیس حزب ایران نوین، راه برای صدارت او باز شد. حسنعلی منصور از اسفند 42 تا بهمن 43 به مدت کمتر از یک سال نخست وزیر بود. تصویب کاپیتولاسیون، افزایش قیمت بنزین و تبعید حضرت امام خمینی ره به عنوان نخستین گام اجرای روش او در اداره کشور محسوب می شد. در ساعت 10 صبح روز اول بهمن 1343 هنگامی که حسنعلی منصور با غرور تمام قصد پیاده شدن از اتومبیل در جلوی درب ورودی مجلس شورای ملی را داشت، هدف گلوله شهید محمد بخارایی از اعضاء شاخه اجرایی هیئت مؤتلفه اسلامی قرار گرفت و چند روز بعد به هلاکت رسید. فتوای قتل منصور از جانب آیت اللّه سید محمد هادی میلانی در مشهد صادر شده بود. می گویند وقتی در دادگاه از محمد بخارایی سؤال می کنند که با دو گلوله اول منصور زنده نمی ماند ولی چرا سومین گلوله را به گلوی او شلیک کردی؟ آن جوان رشید در پاسخ گفت: حنجره ای که از آن به روحانیت اهانت شده، باید دریده شود.
2- با متزلزل شدن پایه های حکومت رژیم پهلوی در مقابل فشارهای مردمی و امواج خروشان انقلاب اسلامی، بختیار درصدد بود با اقداماتی که در جهت کم کردن خشم مردم و فروکش نمودن انقلاب انجام می دهد، بتواند نظر امام خمینی ره را به خود جلب کند. وی در این راستا دستور آزادی 162 زندانی سیاسی را داد و این زندانیان در میان ابراز احساسات شدید مردم آزاد شدند. بعدازظهر همان روز، تعداد زیادی از همافران و افسران نیروی هوایی، دست به راهپیمایی زدند و همبستگی خود را با ملت مسلمان ایران اعلام نمودند. همچنین مطبوعات ایران با عنوان بزرگ نوشتند: امام خمینی تا چند روز دیگر به ایران باز خواهند گشت.

_ انحلال شورای سلطنت به دنبال استعفای رییس آن در پاریس (1357 ش)(1)

_ درگذشت موسیقی دان، خطاط و ادیب معاصر استاد «ابراهیم بوذری» (1365 ش)(2)

_ رحلت فقیه جلیل و عالم خدمتگزار آیت اللّه «مهدی حائری تهرانی» (1379 ش)(3)

1- سید جلال الدین تهرانی رییس شورای سلطنت، دو روز پس از خروج شاه از ایران به توصیه اعضای شورای سلطنت به ویژه شاپور بختیار، برای ملاقات و مذاکره با امام خمینی عازم پاریس شد. ولی پیام امام مبنی بر غیرقانونی بودن شورای سلطنت، این ملاقات را غیرممکن ساخت. همچنین امام، شرط ملاقات را استعفای کتبی با اعلام این نکته که شورای سلطنت غیرقانونی است، عنوان نمود. سیدجلال الدین تهرانی در این شرایط، در روز اول بهمن ماه 1357 استعفای خود را از ریاست و عضویت این شورا اعلام کرد و آن را غیرقانونی خواند. با استعفای تهرانی، عمر یک هفته ای این شورا به پایان رسید و به دنبال آن جمع کثیری از نمایندگان مجلس نیز استعفا نمودند.
2- استاد ابراهیم بوذری در سال 1274 ش در طالقان به دنیا آمد. وی پس از فراگرفتن علوم مرسوم زمان مانند ادبیات فارسی و عربی و فقه و اصول به مطالعه رشته قضا پرداخت و از محضر حضرات آیات میرزا خلیل کمره ای، سید ابوالقاسم کاشانی و علی شوشتری استفاده کرد. ایشان هم چنین از آیت اللّه شوشتری اجازه در امور حسبیّه گرفت. استاد بوذری پس از مدتی وارد عرصه خوشنویسی گردید و مدتی بعد از استاد عماد طاهری استفاده برد و در محضر استاد عبدالحمید ملک کلامی مشهور به امیرالکتاب به تلمّذ پرداخت. استاد بوذری علاوه بر سال ها تدریس خوشنویسی، جزء نخستین کسانی بود که بنیاد کلاس های آزاد و رایگان خوشنویسی را به وجود آورد و به کمک دیگر استادان، انجمن خوشنویسی ایران را پایه گذاری کرد. از استاد بوذری که دارای شیوه خاص خطی خود بود آثار کتابت گوناگونی به جای مانده که منتخب دیوان سعد سلمان، دیوان حافظ، ملخّص مثنوی و کتیبه های آرامگاه شیخ سعدی و کتیبه

دروازه قرآن شیراز از آن جمله اند. این هنرمند فرهیخته سرانجام در 91 سالگی بدرود حیات گفت.
3- آیت اللّه شیخ مهدی فرزند شیخ عباس حائری تهرانی در سال 1304 ش 1344 ق در بیت علم و فقاهت در کربلا به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر راهی تهران شد و علی رغم رحلت پدر، در فراگیری علم و دانش، کوشش و تلاش فراوانی از خود نشان داد به طوری که به همراه علوم حوزوی، تحصیلات دانشگاهی را نیز ادامه داد. آیت اللّه حائری در 23 سالگی به حوزه علمیه قم رفت و پس از گذراندن سطوح عالیه، دروس خارج فقه و اصول و فلسفه را در محضر حضرات آیات: سید حسین بروجردی، علامه طباطبایی، محمدعلی اراکی و حضرت امام خمینی فراگرفت تا به مدارج والای علمی دست یافت. ایشان همچنین پس از هفت سال اقامت در قم، راهی حوزه نجف شد و در شمار شاگردان استادان نامداری همچون: سید جمال الدین گلپایگانی، سید عبدالهادی شیرازی و سید ابوالقاسم خویی قرار گرفت. آیت اللّه حائری تهرانی پس از اخذ اجازه اجتهاد از حضرات آیات سید عبدالهادی شیرازی و سید جمال الدین گلپایگانی و اجازه روایت از شیخ آقابزرگ تهرانی به قم بازگشت و به خدمات فراوان علمی و دینی پرداخت. وی در قم و سپس در تهران به ایجاد کتابخانه ها، مدارس، نوسازی اماکن مذهبی و عام المنفعه قدیمی و فراهم نمودن امکانات آموزشی و رفاهی برای طلاب همت ورزید و همزمان دروس دانشگاهی خویش را تا اخذ درجه دکتری در دانشکده الهیات دانشگاه تهران پیگیری کرد. از آیت اللّه حائری تهرانی آثار متعددی برجای مانده که تقریرات درس فلسفه علامه طباطبایی، سیر قرآن و تفسیر، روش تبلیغات اسلامی و پندهای معصومین از آن جمله اند. سرانجام آن عالم خدمتگزار پس از 75 سال زندگی پربرکت در اول بهمن ماه 1379 ش برابر با 24 شوال 1422 ق در تهران چشم از جهان فروبست و در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.

2بهمن

_ درگذشت «ابوالقاسم عارف قزوینی» شاعر بزرگ ایرانی در همدان (1312ش)(1)

1- ابوالقاسم قزوینی مشهور به عارف در حدود سال 1262 ش، 1300 ق در قزوین به دنیا آمد و تحصیلات قدیمه را در زادگاه خود فرا گرفت. وی به دو هنر خط و موسیقی اهتمام بیشتری ورزید و در این هنرها به شهرت دست یافت. وی همچنین به سرودن اشعار پرداخت و آثاری را پدید آورد. با آنکه شعر عارف قزوینی از لحاظ ادبی و فنون شعری دارای نقایصی بود، اما آنچه او را به شهرت و محبوبیت رساند، به کار بردن زبان مردم در شعر خود، در راه مردم گام برداشتن و در خدمت صاحبان زر و زور نرفتن بود. سرودن اشعار وطنی و هنر تصنیف سازی در نهضت مشروطه، ویژگی شعر عارف قزوینی بود و از این رهگذر، شوری در آزادی خواهان و مشروطه طلبان افکند. از این رو شهرت و حیثیت ملی وی برای تصنیف های وطنی اوست که در مواقع حساس سروده و با ملت ایران همدلی کرده است. کار بزرگ عارف، تحول عظیمی بود که در ترانه سرایی پدید آورد. دیگر از امتیازهای بزرگ تصنیف هایش آن است که خود، هم شاعر و موسیقی دان و هم آوازه خوان بود و تصنیف را با مهارت و استادی فوق العاده ای برای بیان مقاصد و مضامین ملی به کار می برد. زندگی عارف قزوینی، همواره با فقر و تنگدستی سپری گردید تا آن که در پنجاه سالگی درگذشت و در همدان در کنار مقبره ابن سینا مدفون شد.

_ تأسیس بانک بازرگانی اولین بانک خصوصی ایران (1328 ش)

_ تحریم رفراندوم فرمایشی رژیم «محمدرضا پهلوی» توسط «امام خمینی» رحمه الله (1341ش)(1)

1- پس از اعلام لوایح شش گانه شاه به عنوان انقلاب سفید و تعیین روز ششم بهمن 1341 جهت برگزاری رفراندوم عمومی، حضرت امام خمینی، در پاسخ به استفتاء گروهی از مردم مسلمان ایران، با انجام این همه پرسی مخالفت و آن را خلاف شرع اسلام و قانون اساسی ایران اعلام کردند. شاه در روز نوزدهم دی ماه 41، لوایحی را برای اصلاحات ارضی، ملی کردن جنگل ها، فروش سهام کارخانجات دولتی، سهیم کردن کارگران در منافع کارگاه های تولیدی و صنعتی، اصلاح قانون انتخابات و ایجاد سپاه دانش اعلام کرده و خواستار برگزاری همه پرسی در این زمینه شده بود. اما حضرت امام باتوجه به پیش بینی نشدن همه پرسی در قانون اساسی، مبهم بودن لوایح و بی اطلاعی مردم از محتوای آنها و نیز نبودن آزادی و توسل مأموران رژیم به تهدید و تطمیع مردم، همه پرسی درباره لوایح شش گانه شاه را خلاف شرع و قانون اساسی، اعلام نمودند. در دوم بهمن 41، پس از انتشار اعلامیه امام درباره تحریم همه پرسی شاه، مردم تهران با تعطیل کردن بازار، در خیابان ها به تظاهرات پرداختند. در اوج تظاهرات، سخنان تند انتقادآمیزی علیه دولت توسط حجت الاسلام شیخ محمدتقی فلسفی ایراد گردید که به حضور پلیس و درگیری با مردم انجامید. در قم نیز بازار تعطیل شد و روحانیان و مردم مسلمان این شهر، بر ضد لوایح شش گانه شاه به تظاهرات پرداختند.

ص:755

_ بسته شدن کنسولگری ایران در عراق به دنبال تشدید اختلافات مرزی طرفین (1348 ش)(1)

3بهمن

3بهمن

_ صدور نامه روحانیون مبارز ایران خطاب به کمیسیون حقوق بشر (1356 ش)(2)

1- در 26 فروردین 1348 ش، معاون وزارت خارجه عراق با احضار سفیر ایران در بغداد به او اطلاع داد که دولت عراق، اروندرود را بخشی از خاک خود می شمارد و تمام کشتی های ایرانی که در این آبراه تردّد می کنند، باید پرچم ایران را به صورت نیمه افراشته به اهتزاز درآورند و دولت عراق، حضور افراد نیروی دریایی ایران بر روی کشتی های یاد شده را نقض حاکمیت خود تلقی خواهد کرد. این ادعای عراق، واکنش رسمی ایران را به دنبال داشت و قائم مقام وزارت خارجه ایران در سی ام فروردین 1348 عنوان نمود که به دلیل اخذ یک جانبه عوارض توسط دولت عراق و صرف آن برای اهدافی غیر از نگهداری مشترک تسهیلات رودخانه نظیر لایروبی، ایران دیگر معاهده صلح 1316 ش را معتبر نمی شمارد. این درگیری ها به شکایت طرفین از هم به رییس شورای امنیت، و بسته شدن کنسولگری ها در دو کشور منجر شد تا این که تشدید تنش سیاسی ایران و عراق، سرانجام طرفین را به انعقاد قرارداد 1975 1353 ش الجزایر سوق داد. با این حال دولت بعث عراق به این قرارداد نیز احترام نگذاشت و چند سال بعد با دلایلی واهی به خاک جمهوری اسلامی ایران تجاوز کرد.
2- در حالی که دو هفته از سرکوب قیام نوزدهم دی ماه 1356 در قم گذشته بود و رژیم پهلوی قصد داشت با ایجاد اختناق، از گسترش نهضت جلوگیری نماید، جمعی از روحانیون مبارز، نامه ای به کمیسیون حقوق بشر سازمان ملل متحد ارسال کردند و از اوضاع حاکم برکشور، به شدت انتقاد نمودند. در بخشی از این نامه با اشاره به شرایط جاری در ایران و دیدار کارتر، رئیس جمهور وقت آمریکا با شاه آمده است: «درشرایطی که ملل مستضعف جهان، یکی پس از دیگری، آزادی و استقلال خویش را باز می

یابند و بندها و زنجیرهای اسارت و بردگی را یکی پس از دیگری پاره می کنند، حقوق ملت شریف ایران، پایمالِ اغراضِ شوم دودمان ننگین پهلوی شده و هر روز، زنجیر اسارت و بردگی را بر دست و پای ملت ما محکم تر ساخته اند. با کمال تأسف و تأثّر، کارتر، رئیس جمهور آمریکا، که خود را مرد صلح می داند و از انسان دوستی سخن می گوید، 35 میلیون جمعیت با شرف و مسلمان را فدای شاه خائن و مزدور و نوکر بی قید و شرط خود می کند.» در این نامه، سپس به دستگیری روحانیون مبارز توسط رژیم اشاره شد و ضمن گلایه از اسارت آنان در زندان، عنوان گردید: «]همچنین[رهبر عالی قدر مسلمانان، آیت اللّه العظمی خمینی، متجاوز از چهارده سال است که به جرم اعتراض به احیای کاپیتولاسیون در ایران و دفاع از حقوق ملت و قوانین حَقّه اسلامی، دور از وطن و در تبعید به سر می برند و کمیسیون حقوق بشر، کوچک ترین اقدامی در این زمینه نکرده است. [همچنین] اخیرا عده ای از روحانیون مبارز از جمله آیت اللّه عبدالرحیم ربانی شیرازی وسید علی خامنه ای و... را به جرم پشتیبانی از قائد بزرگ اسلام و دفاع از حقوق ملت، به نقاط بد آب و هوا تبعید کرده اند. آیا کمیسیون حقوق بشر از آن چه در ایران می گذرد، آگاه است؟ و آیا در برابر همه آدم کُشی ها و بیدادگری ها، عکس العملی نشان داده است.» روحانیان مبارز در پایان نامه خود، خواست های ملت ایران را در چهارده بند بیان کردند، از جمله: بازگشت سریع امام خمینی، قائد بزرگ اسلام؛ آزادی دانشجویانی که در جریان های مختلف تهران و شهرستان ها دستگیر شده اند؛ آزادی زندانیان سیاسی؛ بازگشت کلیه تبعیدشدگان و آزادی اجتماعات و بیان قلم و رفع منع از منابر وعاظ محترم.

ص:756

_ تشکیل کمیته استقبال از حضرت امام خمینی (1357 ش)(1)

_ درگیری نظامیان طرفدار انقلاب اسلامی و عاملان شاه در بعضی پادگان ها و پایگاه های هوایی (1357ش)

1- مردم مسلمان ایران که بی صبرانه منتظر ورود حضرت امام خمینی به ایران بودند، تدارکات لازم را جهت بزرگترین استقبال تاریخ از رهبر انقلاب اسلامی فراهم آوردند. به همین مناسبت ستادی مرکب از روحانیون و نمایندگان اقشار مختلف مردم تهران تشکیل شد تا مراسم استقبال را هرچه باشکوه تر برگزار کند. در این ستاد پنجاه هزار جوانِ عاشق امام مسؤولیت حفاظت از جان امام و انتظامات مراسم را به عهده گرفتند. بسیاری از مردم نیز از شهرها و روستاهای مختلف ایران به تهران سرازیر شدند تا در مراسم استقبال شرکت جویند. از سوی دیگر، پس از تظاهرات گسترده مردم، چهارهزار افسر نیروی هوایی نیز به پشتیبانی از مردم مبارز ایران، دست به اعتصاب غذا زدند و خواستار اخراج مستشاران آمریکایی از ایران شدند.

ص:757

_ تصرف شهر قم توسط مردم انقلابی در آخرین روزهای عمر رژیم پهلوی (1357 ش)

_ بستری شدن «امام خمینی» رحمه الله در بیمارستان قلب تهران (1358ش)(1)

4بهمن

4بهمن

_ ورود سپاه روسیه به ایران در جریان جنگ جهانی اول (1293ش)(2)

1- حضرت امام پس از پیروزی انقلاب اسلامی، بنا به وعده ای که داده بودند، در اسفند 1357 ش راهی قم شده و در آن جا اقامت گزیدند. اما در اثر ابتلا به بیماری قلبی، در سوم بهمن 1358، مجددا به تهران مراجعت کرده و پس از 39 روز مداوا در بیمارستان قلب تهران، ابتدا در منطقه دربند تهران و پس از آن در 27 اردیبهشت 1359، در خانه کوچکی در جماران مستقر شدند.
2- هنوز مدتی از تاجگذاری احمدشاه قاجار نگذشته بود که جنگ جهانی اول آغاز شد. در این جنگ، دولت های روسیه، انگلستان و فرانسه با دولت های آلمان، اتریش، مجارستان و ایتالیا به نبرد برخاستند و پس از مدتی حکومت عثمانی نیز اتّحاد خویش را با آلمان اعلام کرد و عملاً وارد جنگ گردید. طرفین جنگ تلاش زیادی به عمل آوردند تا در دولت ایران نفوذ کرده و آن را به نفع خویش وارد کارزار نمایند و از منطقه سوق الجیشی ایران، ضربه سهمگینی به دشمن خود وارد کنند. در این زمان، مستوفی الممالک، ریاست دولت را در اختیار داشت. وی گرچه بی طرفی ایران را در جنگ اعلام نمود، اما هیچ کدام از طرفین جنگ، اعتنایی به این امر نکرده و وارد خاک ایران شدند. انگلستان از جنوب و روسیه از شمال کشور متجاوزانه وارد ایران شدند و منطقه وسیعی را در اشغال خویش قرار دادند. روسیه پس از هجوم به ایران، به جنگ با نیروهای عثمانی که در آذربایجان به خاک ایران تجاوز کرده بودند پرداخت و هر دو اشغالگر به جان هم افتادند تا این که نیروهای امپراتوری عثمانی شکست خوردند. حاکمیت ایران در این زمان به ضعیف ترین درجه رسید و اوضاع سیاسی و

اقتصادی کشور به شدت پریشان و بحران زده بود. اشغال قسمت شمالی ایران از سوی دولت تزار روس به مدت سه سال طول کشید. در نهایت در سال 1296 شمسی 1917 میلادی انقلاب کمونیستی روسیه به وقوع پیوست و نیروهای روسی به دلیل اوضاع پریشان داخلی روسیه، شمال ایران را تخلیه کردند.

_ مسافرت «محمدرضا پهلوی» به قم در آستانه رفراندوم انقلاب سفید (1341)(1)

_ بستن فرودگاه مهرآباد به دستور «بختیار» برای جلوگیری از ورود امام به ایران (1357ش)(2)

_ ارایه لایحه عوام فریبانه انحلال ساواک توسط بختیار به مجلس در اوج انقلاب اسلامی (1357 ش)

1- پس از ارتحال آیت اللّه بروجردی، محمدرضا پهلوی درصدد انجام برنامه های به اصطلاح اصلاحات برآمد. یکی از این برنامه ها اصول ششگانه شاه و ملت بود که با تبلیغات و سر و صدای فراوانی عنوان گردید و قرار شد در ششم بهمن 1341 ش به رفراندوم گذاشته شوند. از این رو شاه ظاهرا برای تقسیم املاک قم و باطنا برای قدرت نمایی، تصمیم به مسافرت به این شهر گرفت. بامداد روز سوم بهمن، شهر قم به یک پایگاه نظامی و امنیتی تبدیل گردید و عده ای از شهر تهران برای استقبال ظاهری از شاه، به قم آمده بودند. محمدرضا شاه که می خواست تکلیف خود را با روحانیون روشن سازد و به اصطلاح، نفوذ و قدرت خود را در شهر مذهبی قم به رخ حوزه علمیه بکشد، در چهارم بهمن سال 1341 به قم رفت، ولی چون حضور در مراسم استقبال از شاه توسط علما تحریم شده بود، به جز عده ای که از تهران آمده بودند و تعداد اندکی از مردم قم، کسی در سخنرانی شاه حاضر نشد. شاه از شدت خشم حتی وارد حَرَم نشد و در سخنان خود روحانیت را ارتجاع سیاه خواند و آنان را خائن تر از حزب توده و کمونیست ها شمرد. او به زعم خود می خواست به جامعه روحانیت پاسخ دهد و آنان را تهدید و ارعاب نماید. این سخنان، صفوف مخالفان رژیم را فشرده تر کرد و اختلاف شاه و روحانیون را آشتی ناپذیر گردانید.
2- وقتی که خبر بازگشت حضرت امام خمینی ره به کشور قوت گرفت، دولت بختیار، برای جلوگیری از ورود امام، به کلیه شرکت های هواپیمایی بین المللی اعلام کرد که به تهران پرواز نکنند. علاوه بر این به دستور بختیار، تعداد زیادی تانک و زره پوش در فرودگاه مهرآباد تهران مستقر شدند تا از ورود امام به میهن اسلامی جلوگیری نمایند. همچنین کلیه فرودگاه های کشور برای سه روز بسته اعلام شد و در نتیجه، نزدیکان امام

اعلام کردند، به مناسبت بسته بودن فرودگاه ها، سفر امام به تهران، دو روز به تعویق افتاد. عکس العمل مردم در برابر این عمل بختیار به حدی شدید بود که دستور بختیار در ظرف چند روز لغو شد.

ص:759

_ درگذشت استاد «حسن هریسی» خوشنویس معاصر (1362 ش)(1)

_ افتتاح پخش رادیو پیام و رادیو تهران در میدان ارک (1375ش)

5بهمن

5بهمن

_ رحلت فقیه و زاهد بزرگوار، آیت اللّه «میرزا جمال الدین کرباسی» (1310 ش)(2)

1- استاد حسن هَریسی در سال 1282 ش در تبریز به دنیا آمد. از دوازده سالگی به مدرسه طالبیّه آن شهر رفت و پس از فراگیری قرآن، گلستان سعدی، صرف، نحو، منطق و فقه و اصول، به خوشنویسی روی آورد و خط نستعلیق و نسخ را در محضر استادان شهر آموخت. استاد هریسی از 25 سالگی خدمات فرهنگی خود را به عنوان معلم خوشنویسی در مدارس تبریز آغاز کرد و از 1347 در خانه فرهنگ تبریز به آموزش خوشنویسی پرداخت. علاوه بر کتابچه ها و جزوات رسم الخط، از استاد هریسی کتابت سه نسخه قرآن، سه نسخه مفاتیح الجنان، مُنتهی الامال، معراجُ السّعاده، صحیفه سجادیه و ده جلد نهج البلاغه به یادگار مانده است. وی علاوه بر خوشنویسی، طراحی سرفصل کتاب ها را نیز انجام می داد که صفحات اول کتابت قرآن، از آن نمونه است. استاد هریسی سرانجام در هشتاد سالگی براثر سکته مغزی در تبریز در گذشت.
2- آیت اللّه میرزاجمال الدین کرباسی کلباسی فرزند آیت اللّه میرزا ابوالمعالی کلباسی در خاندان علم و تقوا در اصفهان به دنیا آمد. وی در ابتدا مقدمات و سطح را نزد پدر فاضلش به اتمام رساند و سپس برای ادامه تحصیل عازم نجف اشرف گردید. میرزا جمال الدین در نجف از محضر عالمان نامداری همچون آخوند خراسانی بهره برد و پس از سالیان دراز اقامت در آن حوزه و کسب مدارج عالی علمی، به اصفهان بازگشت. ایشان سپس حلقه درس خود را تشکیل داد و محضرش، مرکز اجتماع فضلا و ارباب فضل و دانش گردید. زندگی آیت اللّه کرباسی در کمال قناعت و سادگی و زهد سپری شد و به تعلقات دنیوی اسیر نگردید. از ایشان آثاری بر جای مانده که تلخیصُ الهیئه در علم نجوم و کتابی در اصول فقه از آن

جمله است. میرزا جمال الدین کلباسی سرانجام در پنجم بهمن 1310 ش برابر با 17 رمضان 1350 ق در اصفهان وفات یافت و در تخت فولاد مدفون شد.

ص:760

_ ادامه اجتماعات مردمی ضد رژیم طاغوت (1357 ش)(1)

_ برگزاری انتخابات اولین دوره ریاست جمهوری اسلامی ایران (1358ش)(2)

1- با وجود این که عوامل رژیم شاه، اجتماع بیش از دو نفر را در اکثر شهرهای ایران منع کرده بودند، قشرهای مختلف مردم، بدون اعتنا به هشدارهای حکومت نظامی، به راه پیمایی و تظاهرات علیه رژیم ادامه دادند و مزدوران شاه، علی رغم توسل به شدیدترین شیوه های سرکوب، موفق به کنترل مردم نشدند. در این میان برخوردهای خشونت آمیز مأموران حکومتی با مردم، منجر به شهادت تعداد زیادی از مردم در شهرهای مختلف کشور شد.
2- به دنبال استعفای دولت موقت به دلیل تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران توسط دانشجویان پیرو خط امام، شورای انقلاب به دستور حضرت امام خمینی ره، مدیریت اجرایی کشور را برعهده گرفت و پس از چندی اولین انتخابات ریاست جمهوری در پنجم بهمن 1358 ش برگزار گردید. در این انتخابات ابوالحسن بنی صدر که پس از اقامت پانزده ساله در فرانسه به ایران بازگشته و با تظاهر به وفاداری به انقلاب، نظام، مردم و رهبری توانسته بود به پست های حساسی دست یابد با کسب 76 درصد آرا به ریاست جمهوری برگزیده شد. عناوین اولین رییس جمهور ایران و فرمانده کل نیروهای مسلح و... سبب شد که به زودی هویت اصلی خود را نشان داده و با تکیه بر قدرتی که از مردم برای خدمت به آنان به دست آورده بود، خود را محور نظام نامیده و به سرکوبی و وارد آوردن اتهام به مخالفانش مشغول گردد. این روند، مخالفت نیروهای انقلابی و ارزشی نظام را برانگیخت و پس از مدتی و علی رغم آغاز جنگ تحمیلی، این کشمکش ها حتی با وساطت حضرت امام نیز پایان نیافت. طرفداران بنی صدر در این مدت بارها جوّ اغتشاش و نا امنی را در کشور به راه انداخته و سعی در خارج کردن مخالفان از صحنه و کسب قدرت بیشتر بودند. همسویی و همکاری بنی صدر با گروه منافقین موسوم به سازمان مجاهدین خلق، دامن زدن به تشنجات و درگیری ها در کشور، کوتاهی در دفاع از مرزهای ایران و عدم ممانعت از تجاوز رژیم بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی، در نهایت باعث شد تا طرح عدم کفایت سیاسی بنی صدر در مجلس شورای اسلامی مورد بحث قرار گرفته و به تصویب رسد. این در

حالی بود که حضرت امام، در بیستم خرداد 1360، وی را از فرماندهی کل قوا که از جانب ولی فقیه به رییس جمهور تفویض شده بود، خلع نمودند. سرانجام و با رأی عدم کفایت سیاسی بنی صدر در مجلس، حضرت امام، این عنصر توطئه گر و فریب کار را در اول تیرماه 1360 از ریاست جمهوری عزل کردند. از این زمان اتحاد بیشتر بنی صدر و گروه منافقین باعث به شهادت رساندن تعداد زیادی از مسؤولان عالی رتبه نظام گردید، تا این که وی به همراه سرکرده مجاهدین خلق در هفتم مرداد 1360 با چهره ای مبدل و زنانه از کشور گریخت و مقیم فرانسه شد. پس از فرار مفتضحانه بنی صدر، مردم انقلابی و مسلمان ایران با حضور در پای صندوق های رأی، برادر محمد علی رجایی را با آراء قاطع خود به ریاست جهموری انتخاب کرده و بر حضور خود فروختگان و خودباختگان در مسؤولیت های بالای نظام خاتمه دادند.

ص:761

_ ارتحال عالم ربانی آیت اللّه «ملاعبداللّه مدرس گرجی» (1363 ش)(1)

6بهمن

6بهمن

_ آغاز جنگ بین قوای روس و عثمانی در آذربایجان ایران در جریان جنگ جهانی اول (1293ش)(2)

1- آیت اللّه ملاعبداللّه مدرس گُرجی در سال 1274 ش در کردستان به دنیا آمد. پس از اتمام مقدمات در زادگاه خود از محضر ملاعبدالعظیم مجتهد و چند تن از علمای کردستان استفاده کرد و اجازه اجتهاد گرفت. او تا پایان عمر مرتبا به تدریس و تحشیه، تألیف، مطالعه و یادداشت نکات علمی و ادبی و نیز ارشاد و امامت مردم سنندج مشغول بود. ملاعبداللّه مدرس در تمام رشته های علمی و ادبی و دینی از قبیل صرف، نحو، منطق، کلام، تفسیر و حدیث متبحّر بود و آن ها را تدریس می کرد. کشف الغوایه، حساب و جبر، تَحقیقُ النَّسخ و... از تألیفات ایشان است. این عالم ربانی سرانجام در 89 سالگی در سنندج درگذشت.
2- با آغاز جنگ جهانی اول و علی رغم اعلام بی طرفی ایران در این جنگ، سپاه عثمانی در اوایل دی ماه 1293 ش به آذربایجان ایران یورش برد و آن را به تصرف خود درآورد. پس از تجاوز عثمانی، دولت روسیه نیز قوای خود را وارد ایران نمود و بر سر تصرف شهرهای ایران، نبرد سختی بین دو طرف در خاک ایران صورت گرفت. این جنگ با شکست عثمانی در هشتم دی 1293 به پایان رسید و تا چند سال، سپاه روسیه در شمال و غرب ایران به انواع جنایت و غارتگری ادامه می داد. در این زمان، دولت ایران نهایت ضعف خود را می گذراند و کمترین مقاومتی در برابر متجاوزان که شمال و جنوب کشور را به اشغال خود در آورده بودند، از خود نشان نمی داد.

_ اجتماع بزرگ مردم تهران برای ملی شدن نفت ایران به دعوت آیت اللّه «کاشانی» (1329ش)(1)

_ برگزاری رفراندوم فرمایشی رژیم «محمدرضا پهلوی» تحت عنوان «انقلاب سفید» (1341ش)(2)

1- از آغاز اکتشاف و استخراج نفت در ایران، شرکت های نفتی بیگانه، همواره دست اندرکار امور نفت بوده و ثروت هنگفتی از این راه به جیب می زدند، ولی در این میان سود اندکی عاید ایران می گردید. از این رو کمیسیون نفت مجلس شورای ملی در نظر گرفت تا قراردادهای خارجی را لغو و نفت را ملی اعلام نماید. اما در این مسیر، سپهبد رزم آرا، نخست وزیر پهلوی، با حمایت انگلستان درصدد انعقاد قراردادهایی به نفع انگلیس و به ضرر کشور بود. در این میان اختلاف مجلس و مردم با نخست وزیر شدت گرفت تا این که آیت اللّه کاشانی رهبر مذهبی و روحانی سرشناس وقت، برای آگاهی مردم و نیز در خواست جهت ملی شدن نفت، اجتماع بزرگی را در ششم بهمن 1329 در مدرسه شاه برگزار کرد. در نهایت، رزم آرا که تصمیم جدی برای تصویب لایحه الحاقی نفت داشت، توسط خلیل طهماسبی، از یاران فداییان اسلام ترور شد و در پایان اسفند 1329، مجلس، ملی شدن صنعت نفت را به تصویب رساند.
2- پس از اعلام اصول ششگانه شاه و ملت، دولتِ اسداللّه عَلَم تصمیم گرفت تا این اصول را به رفراندوم بگذارد. همزمان با اقدامات دولت جهت برگزاری مراسم رفراندوم، حوزه علمیه قم و سایر روحانیون و علمای بزرگ، ضمن مخالفت با جنبه های خلاف شرعِ قانون اصلاحات ارضی و حضور زنان و مخالفت با تقسیم و اجاره دادن املاک موقوفه، دست به مبارزه زدند و از طریق ایراد سخنرانی و تلگراف و غیره، دولت را تحت فشار قرار دادند. در نهایت علی رغم تحریم رفراندوم توسط علما و مراجع و ناکامی شاه در سفر به قم و جلب نظر حوزه و نیز با وجود تمام مخالفت ها، اعتصابات و تظاهراتی که در شهرهای مختلف به ویژه در مراکز مذهبی صورت گرفت، رفراندوم شاه انجام شد. در این میان بلندگوهای وابستگان دستگاه پهلوی، با شعار جاوید شاه، سعی داشتند به مردم از جمله کارگران، کارمندان و مستخدمان شرکت ها فشار وارد آورند تا رأی مثبت بدهند. با این وجود، محل رأی گیری صندوق ها خلوت بود. ولی سرانجام دستگاه تبلیغاتی رژیم اعلام داشت که اصول پیشنهادی

شاهنشاه، با استقبال پرشور و بی نظیر مردم روبرو گردید و اکثریت مردم به انقلاب سفید شاه، آری گفته اند.

ص:763

_ آغاز نخست وزیری «امیرعباس هویدا» مهره مطیع دستگاه طاغوتی شاه (1343 ش)(1)

_ برخورد شدید نظامیان مزدور رژیم پهلوی با مردم تظاهرکننده در شهرهای مختلف (1357ش)

_ تهاجم گروهک ضدانقلاب مسلحِ «اتحادیه کمونیست ها» به شهر هزارسنگر «آمل» (1360ش)(2)

7بهمن

7بهمن

1- پس از اعدام انقلابی حسنعلی منصور نخست وزیر رژیم پهلوی توسط محمد بخارایی از اعضای هیئت مؤتلفه اسلامی، دست اندرکاران دستگاه طاغوت، تا چند روز حال وی را رضایت بخش اعلام می کردند. ولی در این روز، این تلاش ناکام ماند و مرگ نخست وزیر سرسپرده را اعلام نمودند. پس از منصور، امیرعباس هویدا که در کابینه منصور، وزیر دارایی بود، مأمور تشکیل کابینه گردید. هویدا تا سال 1356، در حدود 13 سال در این پست باقی ماند. دوران صدارت طولانی هویدا که با طول وزارت بیست وپنج نخست وزیر برابر بود، دوران آرامش و ثبات سلطنت محمدرضا پهلوی به شمار می رود. کابینه هویدا، مطلوب شاه بود و همه چیز و همه کس، بر وفق و نیت شاه در سنگر خود جای گرفته بودند. هویدا پس از اتمام دوران صدارت، به مشاغلی دیگر گمارده شد تا این که در آبان 1357 در اقدامی عوام فریبانه توسط دولت نظامی ازهاری بازداشت شد. اما این بازداشت با پیروزی انقلاب اسلامی همزمان شد و سرانجام چند روز پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به حکم دادگاه انقلاب، تیرباران شد.
2- ضد انقلابیون مسلح در قالب اتحادیه کمونیست ها با جمع آوری تمام امکانات و نیروهای خود، در شب ششم بهمن 1360، به شهر هزارسنگر «آمل» حمله آورده تا به تصور خویش آن را مرکز حمله های بعدی در خطه شمال ایران قرار بدهند. ولی نیروهای رزمنده و مردم انقلابی این شهر، در اندک زمانی تهاجم ضد انقلاب را دفع نمودند. گرچه تعدادی از اهالی این شهر در این هجوم وحشیانه ضدانقلابیون به شهادت رسیدند ولی تعداد

بسیاری از مهاجمان به هلاکت رسیده، تعدادی اسیر شده و مابقی در جنگل های اطراف پراکنده گشتند.

_ رحلت عالم مجاهد و فقیه جلیل آیت اللّه «سید محمدباقر حجتی بارفروشی» (1311ش)(1)

_ الحاق ایران به قرارداد جهانی آزادی تبادل افکار یونسکو(1344ش)

_ درگذشت نویسنده، محقق و مترجم شهیر ایرانی استاد «مجتبی مینَوی» (1355ش)(2)

1- آیت اللّه سید محمدباقر بارفروشی معروف به حجَّتی در حدود سال 1248 ش در توابع بابل در استان مازندران در حالی که پدرش قبل از تولد وی از دنیا رفته بود، چشم به جهان گشود. وی پس از کسب علوم مقدمات و سطح، راهی نجف اشرف گردید و از محفل درس استادان نامداری همچون آخوند ملامحمدکاظم خراسانی، علامه سیدمحمدکاظم یزدی و ملاعبداللّه مازندرانی استفاده برد تا به اجتهاد نائل آمد. آیت اللّه حجتی سپس به زادگاه خود بازگشت و به تالیف، تحقیق، تدریس و ارشاد مردم و مبارزه علیه انحرافات مذهبی همت گماشت. ایشان از عالمان برجسته مازندران در عصر خود بود و در مسائل اجتماعی و سیاسی زمان خود فعالیت داشت. آیت اللّه حجتی به ویژه در مبارزه با بابی ها و بهایی ها زبانزد مردم بود و به همین دلیل شایع است که در نهایت یک پزشک بهایی با تزریق آمپول ایشان را در هفتم بهمن 1311 ش در 63 سالگی از بین برده است. برخی از آثار این عالم بزرگوار عبارتند از: تقریرات درس اصول آخوند خراسانی، تقریرات درس فقه علامه یزدی در 2 جلد و حاشیه بر عروهُ الوثقی.
2- استاد مجتبی مینَوی در سال 1282 ش در تهران به دنیا آمد و در کودکی به همراه پدر به سامرا رفت. تحصیلات ابتدایی را در سامرا و سپس در تهران، و تحصیلات عالی را در دارالفنون، دارالمعلّمین مرکزی تهران، کالج سلطنتی و مدرسه مطالعات آسیایی و آفریقایی لندن گذراند. او در حدود سال 1305 ش، در مجلس شورای ملی، سمت تندنویسی داشت و از آن پس به ریاست کتابخانه ملی رسید. مینوی پس از مدتی راهی پاریس شد و همراه با سیدحسن تقی زاده، سیاست مدار دوران مشروطه، به لندن رفت. او در انگلستان به کار تألیف، تدریس و تعلیم پرداخت و به مدت ده سال، برای شبکه بی بی سی، گفتار فرهنگی تهیه می کرد. مینوی پس از بازگشت به ایران در دانشکده ادبیات و الهیات

دانشگاه تهران تدریس می کرد و پس از مدتی بر اثر پافشاری برای عکس برداری از کتاب های کتابخانه های ترکیه، به عنوان رایزن فرهنگی ایران در ترکیه منصوب شد. استاد مینوی، بیشتر عمر خود را به تحقیق در متون قدیمِ ادبی و تاریخی زبان فارسی گذراند و در اواخر عمر، سرپرستی بنیاد شاهنامه را بر عهده داشت. از این استاد برجسته زبان و ادب فارسی، نزدیک به چهل کتاب از تألیف و ترجمه و تصحیح و حدود یکصد و شصت مقاله ادبی و انتقادی در مجلات ایرانی و خارجی منتشر شده است. پانزده گفتار، شیر و خورشید، داستان هزار دستان و شاهنشاهی ساسانیان از جمله تألیفات و ترجمه های استاد مینوی می باشند. استاد مجتبی مینوی در 73 سالگی درگذشت.

ص:765

_ رحلت دانشمند فرزانه آیت اللّه «سیدعبدالعزیز طباطبایی یزدی» (1374 ش)(1)

8بهمن

8بهمن

_ تصرف آذربایجان توسط قوای روس در جریان جنگ جهانی اول (1293ش)(2)

1- آیت اللّه سیدعبدالعزیز طباطبایی یزدی در سال 1308 ش 1348 ق در نجف اشرف در خاندان علامه محمد کاظم یزدی صاحب کتاب عروه الوثقی به دنیا آمد. در اوان جوانی پدر عالم خود را از دست داد، اما به طلب علم روی آورد و نزد اساتید آن شهر به تحصیل دانش پرداخت. از جمله اساتید وی حضرات آیات سید عبدالاعلی موسوی سبزواری، شیخ صدرا بادکوبه ای، سید عبدالهادی شیرازی و سیدابوالقاسم خویی بودند. آیت اللّه طباطبایی همچنین در خدمت شیخ آقابزرگ تهرانی، صاحب الذّریعه و علامه امینی مؤلف الغدیر تلمذ کرد و اجازه روایت گرفت. وی در سال 1354ش نجف را به قصد ایران ترک کرد و در قم به تألیف و تحقیق ادامه داد. ایشان یکی از خبرگان سرشناس شیعه در کتابشناسی، نسخه شناسی، تاریخ، تراجم، حدیث و رجال بود و در تهیه فهرست های گوناگون برای کتابخانه آستان قدس رضوی، فهرست نویسی کتاب های خطی کتابخانه امیرالمؤمنین در نجف و نیز همکاری در تألیف کتاب عظیم الذَّریعه اثر شیخ آقابزرگ تهرانی همکاری مؤثری داشت. ایشان در کنار این فعالیت ها، خود به ایجاد آثار ارزشمند همت گماشت که اضواءٌ علی الذَّریعه، المَهدی فی السُّنّهِ النَّبویه، تَعلیقاتٌ علی طبقات اعلام الشیعه و ده ها اثر دیگر از آن جمله اند. آیت اللّه طباطبایی سرانجام پس از 66 سال عمر با برکت در هفتم بهمن سال 1374 ش برابر با 7 رمضان 1416ق به سبب مشکل قلبی و ریوی دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت معصومه، دفن شد.
2- پس از شروع جنگ جهانی اول و تجاوز نیروهای عثمانی به آذربایجان ایران، دولت روسیه نیز قوای خود را وارد ایران نمود و برای تصرف شهرهای آذربایجان، بین قوای روس و عثمانی جنگ شدیدی درگرفت. در این نبرد سهمگین عده زیادی از مردم آذربایجان کشته و زخمی شدند و

اموال آنان به غارت رفت تا این که قوای روس بر سپاه عثمانی پیروز گشت و عثمانی ها عقب نشینی کردند. قوای قزّاق روس در حالی به ایران هجوم آورده و در شهرها به تجاوزگری مشغول بودند، که ایران از همان آغاز بی طرفی خود را اعلام کرده بود. روس ها در این میان، شهرهای آذربایجان را آتش زده و مغازه ها را غارت کردند. این واقعه در حالی صورت می گرفت که دولت تزاری روسیه از سوی لنین سرنگون شده و دولت جدیدی با مرام کمونیستی قدرت را در دست گرفته بود. البته قوای قزاق روس که این زمان در ایران بودند، ارتباطی با دولت جدید نداشته و هنوز به دولت تزار وفادار بودند.

_ درگذشت «سیدحسن تقی زاده» آخرین فرد از رجال دوران مشروطیت (1348 ش)(1)

1- سیدحسن تقی زاده در شهریور 1256 ش در تبریز به دنیا آمد. پس از پایان تحصیل در دارالفنون تهران، با عضویت در تشکیلات فراماسونری و با توجه به نفوذ گسترده آن در بین روشنفکران ایرانی به ویژه مشروطه خواهان، در جنبش مشروطه شرکت فعالی داشت و پس از به توپ بستن مجلس توسط محمد علی شاه قاجار، به سفارت انگلیس پناهنده شد. تقی زاده پس از فتح تهران توسط مشروطه خواهان در از بین بردن مخالفان خود تلاش زیادی به کار برد به طوری که او از عوامل مؤثر در دستگیری، محاکمه و شهادت شیخ فضل اللّه نوری و نیز بانی اصلی در ترور و شهادت آیت اللّه سید عبداللّه بهبهانی به شمار می رود. او که در اکثر دوره های اولیه مجلس شورای ملی به نمایندگی انتخاب شده بود، پس از انقراض قاجار نیز به سمت های گوناگونی نیز دست یافت. تقی زاده در 1310 ش وزیر دارایی گردید و در این سمت با امضای معاهده تمدید قرارداد دارسی در خرداد 1312، سلطه بریتانیا را بر منابع نفتی و سرمایه های ایران استمرار بخشید. در دوران محمدرضا نیز به عنوان سفیر، راهی لندن شد و در 1328 به ریاست مجلس سنا رسید. سیدحسن تقی زاده از بانیان اولیه و اصلی وابستگی ایران به سیاست های انگلیس طی نهضت مشروطه ایران و یک قرن بعد از آن بود. او همچنین از عوامل توفیق نقشه های سیاسی بریتانیا و نفوذ آن کشور در ایران به شمار می رفت. تقی زاده در اواخر عمر به دلیل افشا شدن اسامی و اسرار فراماسون های ایرانی توسط ساواک که برای تضعیف نفوذ انگلستان و تقویت نفوذ آمریکا صورت گرفت، به بهانه کهولت سن، فعالیت سیاسی را کنار نهاد و خانه نشین شد. از پرویز یا چنگیز، تاریخ انقلاب ایران، مانی و دین او و بیست مقاله از جمله آثار اوست. سیدحسن تقی زاده سرانجام در هشتم بهمن 1348 ش پس از هفتاد سال فعالیت سیاسی و به عنوان آخرین فرد از رجال سیاسی دوران مشروطه در 92 سالگی درگذشت.

ص:767

_ تحصن روحانیون انقلابی در مسجد دانشگاه تهران در اعتراض به بستن فرودگاه های کشور (1357 ش)(1)

_ کشتار مردم تهران به دستور «بختیار» در آخرین روزهای عمر رژیم پهلوی (1357ش)(2)

1- در اعتراض به جلوگیری دولت بختیار از ورود امام خمینی ره به کشور، حدود چهل نفر از روحانیون مبارز و انقلابی، در مسجد دانشگاه تهران تحصن کردند و شرط پایان این تحصن را بازگشت حضرت امام عنوان نمودند. حضرات آیات سید محمد حسینی بهشتی، مرتضی مطهری، عطاءاللّه اشرفی اصفهانی، سید محمود طالقانی، محمدجواد باهنر، سید علی خامنه ای، اکبر هاشمی رفسنجانی، محمد امامی کاشانی، محمد یزدی، علی مشکینی، محمد صدوقی و... از جمله متحصنین بودند. این تحصّن مورد حمایت و استقبال شدید مردم و مراجع تقلید واقع شد و در نهایت شرایطی را به وجود آورد که بالاخره دولت بختیار را مجبور ساخت به بستن فرودگاه ها پایان بخشد و اجبارا قدمی دیگر به عقب رود.
2- در این روز، در تظاهرات و برخوردهای خونین در سراسر کشور، ده ها تن شهید یا مجروح شدند. مردم تهران نیز در حالی که برای پیوستن به روحانیون متحصن در مسجد دانشگاه تهران به سمت دانشگاه در حرکت بودند، از طبقات بالای ساختمان ژاندارمری مورد هجوم نیروهای انتظامی قرار گرفته و چهره شهر تهران به صورت یک شهر جنگ زده درآمد. این حرکت، انعکاس جهانی یافت و برخی از خبرگزاری ها، آن را مشابه کشتار هفدهم شهریور دانستند. نکته قابل توجه در این روز، همیاری مردم بود چرا که تنها یک ساعت پس از آغاز کشتار، راهروهای بیمارستان ها، مملو از لوازم بیمارستانیِ اهدایی از سوی مردم گردید.

ص:768

_ وفات ادیب و دانشمند گرانمایه استاد «محمد فراهتی» (1358ش)

_ برگزاری نخستین مجمع عمومی جهانی اهل بیت در تهران (1372ش)

_ آغاز هفته هلال احمر

9بهمن

9بهمن

_ امضای پیمان تحمیلی سه جانبه بین انگلستان، شوروی و ایران در مجلس شورای ملی (1320 ش)(1)

_ رحلت استاد بزرگ اخلاق و عارف کبیر آیت اللّه «میرزا علی آقا قاضی طباطبایی» (1325 ش)(2)

1- پس از تجاوز نیروهای شوروی و انگلستان به ایران در شهریور 1320 و نقض بی طرفی ایران در جنگ جهانی دوم، پیمانی سه جانبه بین ایران، انگلستان و شوروی به امضا رسید. بر اساس این پیمان تحمیلی، دولت وقت ایران به نخست وزیری محمدعلی فروغی به ناچار پذیرفت که راه ها و وسایل ارتباط زمینی، هوایی و دریایی خود را در اختیار متفقین قرار دهد تا آنان با ارسال تجهیزات از طریق ایران، جبهه شوروی را در برابر آلمان نازی تقویت کنند. در برابر، دولت های شوروی و انگلستان، تمامیت ارضی ایران را به رسمیت شناختند و متعهد شدند که حداکثر شش ماه پس از پایان جنگ، خاک ایران را ترک کنند. انگلستان و شوروی با اشغال ایران، نه تنها خساراتی جبران ناپذیر به کشور وارد کردند، بلکه پس از پایان جنگ نیز بر خلاف پیمان نهم بهمن 1320، ارتش شوروی حاضر به ترک ایران نبود. حتی اتحاد جماهیر شوروی تلاش کرد با تأسیس دولتی دست نشانده در شمال غربی ایران، زمینه های تجزیه این بخش از خاک ایران را فراهم کند. اما این توطئه با مقاومت مردم مسلمان ایران، به ویژه مبارزان و آزادی خواهان آذربایجان شکست خورد و ارتش شوروی در نهایت، مجبور به ترک خاک ایران شد.
2- آیت اللّه سید علی قاضی طباطبایی در سال 1248 ش 13 ذیحجه 1285 ق در تبریز و در خانواده ای اهل علم و ادب و تقوی زاده شد. وی

در تبریز از برخی فضلا و نیز پدر، استفاده های علمی برد و در جوانی برای ادامه تحصیلات راهی نجف اشرف گردید. آیت اللّه قاضی در نجف از محضر درس استادان نامداری همچون محمد فاضل شربیانی، محمد حسن مامقانی، شیخ الشریعه اصفهانی، آخوند خراسانی و میرزا حسین خلیلی تهرانی بهره های فراوان برگرفت و در درس عارف کامل، سید احمد کربلایی و نیز شیخ محمد بهاری شرکت کرد. این شخصیت والامقام پس از سالیانی توقف در نجف، در فقه، اصول، حدیث و تفسیر متخصص و ماهر شد و از رجال اخلاق و عرفان گردید. آیت اللّه قاضی از آن پس علاوه بر تهذیب نفس به تربیت شاگردان همت گماشت که حضرات آیات: علامه طباطبایی، سید محمد حسن الهی برادر علامه، سید رضا بهاءالدینی، محمدتقی بهجت فومنی و... از جمله دست پروردگان مکتب اخلاق و عرفان آیت اللّه قاضی طباطبایی می باشند. سرانجام این عارف کامل در نهم بهمن 1325 ش برابر با 6 ربیع الاول 1366 ق در 77 سالگی به دیار قدس پر کشید و در وادی السلام نجف اشرف نزدیک مقام حضرت مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف به خاک سپرده شد.

ص:769

_ افزایش اعتراضات مردم نسبت به بختیار (1357 ش)(1)

_ بازگشایی فرودگاه های کشور به دستور بختیار در نتیجه فشار مردم انقلابی (1357 ش)(2)

1- روز نهم بهمن 1357، تهران یک بار دیگر، شاهد یک جنگ خونین شش ساعته بود و طی این درگیری ها در نقاط مختلف شهر، صدها نفر شهید و زخمی شدند. در این حال، صدای رگبار مسلسل ها از بالای بام ستاد ژاندارمری و میادین تهران، ساعت ها به گوش می رسید و مردم در تهران و شهرستان ها، با همبستگی کم نظیری، دست به تشکیل گروه های امداد زده و خیابان ها را سنگربندی کرده بودند. همچنین در این روز، آیت اللّه سید محمود طالقانی به جمع متحصّنین روحانیان مبارز و انقلابی در مسجد دانشگاه تهران پیوست و استادان و طلاب حوزه علمیه قم نیز در مسجد اعظم این شهر متحصّن شدند. طبق اظهارات مطبوعات روز، دو میلیون شهرستانی برای استقبال از حضرت امام خمینی در تهران بست نشستند و از طرف اهالی تهران، در مساجد و خانه های شخصی مورد پذیرایی قرار گرفتند. در این شرایط، خبرگزاری ها با تفسیر و گزارش از تشکیلات عظیم روحانیان و چگونگی تشکیل اداره راهپیمایی ها و جنبش اسلامی مردم سخن می گفتند و کمیته برگزاری مراسم استقبال در مدرسه رفاه تهران با تعیین مقررات استقبال، مردم را برای نمایش قدرت بی سابقه ملی بسیج می نمودند.
2- با گسترده تر شدن مخالفت ها و اعتراضات مردمی و پس از تحصن روحانیون در مسجد دانشگاه تهران، فرهنگیان و دیگر اقشار جامعه نیز با اعلام همبستگی، به جمع آنان پیوستند. در حالی که تعداد متحصنین هر لحظه بیشتر می شد و فشار افکار عمومی در اعتراض به بسته بودن فرودگاه ها جهت جلوگیری از ورود حضرت امام به کشور شدت می گرفت، دولت به ناچار در نهم بهمن 57، دستور بازگشایی فرودگاه ها را صادر کرد و اعلام شد که به مناسبت فرود هواپیمای حامل حضرت امام خمینی ره، فرودگاه برای سایر پروازها بسته است. پس از آن، کمیته استقبال از امام، اعلام کرد که معظم له، ساعت 9 صبح روز دوازدهم بهمن ماه، وارد تهران خواهند شد. این کمیته همچنین از مردم خواست تا در مسیر حرکت امام خمینی برای استقبال از ایشان آماده باشند. از طرف

دیگر، با باز شدن فرودگاه مهرآباد تهران، هواپیماهای نظامی آمریکا، شروع به خارج کردن آمریکایی ها از ایران کردند.

ص:770

_ درگذشت سالک الی اللّه «حاج اسماعیل دولابی» (1381 ش)

10بهمن

10بهمن

_ فروش تانک از سوی چین به عراق در جریان جنگ تحمیلی علیه ایران (1361ش)

_ موافقت آمریکا با اعطای وام 47 میلیون دلاری به عراق در اوج جنگ با جمهوری اسلامی ایران (1363ش)(1)

1- آمریکا در طول جنگ، بارها با حمایت تبلیغاتی و تسلیحاتی خود از عراق، سعی در روحیه بخشی به رژیم بعث بود. اقدامات آمریکا علیه جهموری اسلامی ایران، به موازات افزایش پیش روی نیروی ایران در مواضع عراقی ها با هدف جلوگیری از پیروزی ایران و شکست عراق تشدید شده و گسترش می یافت. آمریکا در طول جنگ بارها اطلاعات فوق العاده محرمانه ای را که از مراکز استراتژیک ایران توسط ابزارهای جاسوسی به دست می آورد در اختیار عراق قرار می داد و رژیم بعث را به حمله به تأسیسات اقتصادی و حیاتی ایران تشویق می نمود. آمریکا طی سال های 1361 تا 1366، معادل یک و نیم میلیارد دلار تجهیزات الکترونیکی، انواع ماشین آلات، دستگاه های حساس و رایانه های فوق العاده قوی در زمینه تولید سلاح های شیمیایی، موشکی و هسته ای را به دولت عراق فروخت. در طول جنگ، شرکت های آمریکا به طور قانونی و غیرقانونی، نوعی فن آوری را در اختیار دولت عراق قرار داده بودند که این کشور را قادر می ساخت تا برنامه های ساخت پیشرفته ترین جنگ افزارهای نظامی را ادامه دهد.

_ رحلت محقق نامی علوم اسلامی، آیت اللّه «سید ضیاءالدین علامه اصفهانی» (1377 ش)(1)

_ واکنش شدید مسؤولان جمهوری اسلامی ایران علیه تهدیدات گستاخانه رییس جمهور آمریکا (1381ش)(2)

1- آیت اللّه سیدضیاءالدین علامه اصفهانی در حدود سال 1290 ش 1330 ق در اصفهان و در خاندانی عالم به دنیا آمد. وی در نوجوانی بر اثر عشق وافر به تحصیل به فراگیری علوم اسلامی پرداخت و پس از آن به فعالیت های سیاسی و اجتماعی دست زد. فعالیت های ایشان از قبیل: انتشار هفته نامه ندای دین در اصفهان در دوران دکتر مصدق، مبارزه با بهائیان، پیوستن به جرگه فداییان اسلام و نیز سخنرانی های آتشین علیه دستگاه حاکم و انتقاد از اوضاع زمان از جمله فعالیت های آیت اللّه علامه اصفهانی در این دوران بود. این فعالیت ها عکس العمل رژیم را به دنبال آورد و با فشارهایی که به ایشان وارد گردید وی در 37 سالگی مجبور به مهاجرت به عتبات عالیات شد. علامه اصفهانی در نجف از دروس خارج آیات عظام: سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی و سید ابوالقاسم خویی و دیگران استفاده برد واز آنان اجازه اجتهاد و روایت گرفت. وی در نجف بر اثر ملازمت و تماس دائم با محقق فرزانه، آقابزرگ تهرانی و استفاده از محضر او، در فنون کتابشناسی و رجال موفق به نوشتن آثار ارزشمندی گردید. استاد علامه، پس از ده سال توقف در نجف به اصفهان بازگشت و به انجام امور دینی و حل مشکلات مردم همت گماشت. از آیت اللّه علامه اصفهانی آثار متعددی بر جای مانده که برخی از آن ها از این قرارند: تفسیر ضیاء، تحقیق کتاب الوافی در شانزده جلد و تحقیق مجمع الرجال در هفت جلد. استاد علامه اصفهانی سرانجام در دهم بهمن 1377 ش برابر با 14 شوال 1419 ق بر اثر شدت بیماری در 87 سالگی چشم از جهان فروبست و پس از تشییعی باشکوه، در جوار مزار علامه مجلسی به خاک سپرده شد.
2- پس از آن که جرج بوشِ پسر، رییس جمهور وقت آمریکا پس از بارها اظهارات مداخله جویانه، طَی سخنان رسمی، تصویری ستیزه گر و نظامی گرا از رفتار آتی این کشور در عرصه فعالیت های بین المللی ترسیم کرد، به طور گستاخانه ای جمهوری اسلامی ایران را تهدید نمود. وی جمهوری اسلامی را در زمره کشورهای محور شرارت توصیف نمود و ایران، عراق

و کره شمالی را به حمله نظامی تهدید کرد. بوش اضافه کرد که این کشورها، یک محور شرارت را تشکیل داده اند که صلح جهانی را تهدید می کند. بوش و مقامات کاخ سفید با ادعاهای گوناگون تلاش می کردند تا نقش جمهوری اسلامی ایران را در تحولات افغانستان مخرب جلوه داده و از این طریق، زمینه و ذهنیت منفی را در شرایط حساس منطقه برای جهانیان به وجود آورند. این ادعاهای پوچ رییس جمهور آمریکا، با واکنش شدید مسؤولان عالی رتبه نظام اسلامی مواجه گردید و با رد سخنان بوش، اظهارات او را بی اساس خواندند.

11بهمن

11بهمن

_ خروج اتباع کشورهای خارجی از کشور در جریان فراگیری انقلاب اسلامی ایران (1357ش)(1)

_ پشتیبانی دولت لیبی از انقلاب اسلامی ایران (1357ش)

_ رژه نمایشی نیروهای مسلح رژیم پهلوی برای ارعاب مردم (1357 ش) (2)

1- به دنبال بروز حوادث ضد آمریکایی و ترس از احتمال بروز آشوب به هنگام ورود امام خمینی به ایران، دولت آمریکا به کلیه مقامات دولتی این کشور که حضورشان در ایران ضرورت نداشت دستور خروج داد و از سایر آمریکاییان نیز خواست کشور را ترک کنند. همچنین علاوه بر ناامنی، کمبود سوخت منازل، بد شدن شرایط زندگی و متوقف شدن تقریبا همه فعالیت های تجاری، از جمله علل ترک ایران توسط آمریکاییان به شمار می رفت. اکثر خارج شدگان را اتباع کشورهای آمریکایی و اروپایی تشکیل می دادند که در این روز در حدود ده هزار آمریکایی با چندین هواپیمای نظامی، ایران را ترک کردند. در ادامه این روند، تا روز چهاردهم بهمن، سی و پنج هزار نفر از آمریکاییان مقیم ایران به کشورشان بازگشتند.
2- آخرین رژه نمایشی نیروهای مسلح رژیم شاه، به منظور مرعوب کردن مردم مسلمان ایران، در خیابان های تهران انجام شد. در جریان این رژه، بسیاری از نظامیان بدنه ارتش با ملت مسلمان و انقلابی ایران، دست اتحاد و همبستگی دادند و به جریان مبارزه با رژیم رو به زوال شاه پیوستند. از سوی دیگر خبرگزاری ها اعلام کردند که حضرت امام خمینی ره، ساعت 30/3 دقیقه بامداد به وقت تهران از پاریس به سوی ایران پرواز خواهد کرد و در ساعت 30/9 دقیقه صبح دوازدهم بهمن به تهران خواهد رسید. با اعلام این خبر، مردم مسلمان ایران برای استقبال از رهبر محبوب خود به خیابان ها ریختند.

_ پیام امام خمینی رحمه الله مبنی بر کنار گذاشتن تشریفات از سوی مردم در جریان استقبال از ایشان (1357ش)

_ حضور آیات عظام «گلپایگانی» و «مرعشی نجفی» در تحصن روحانیون در مسجد دانشگاه تهران (1357ش)

_ خنثی شدن طرح توطئه ربودن هواپیمای حامل حضرت «امام خمینی» از سوی ایادی پهلوی (1357ش)

_ شهادت سردار رشید اسلام برادر «مجید بقایی» فرمانده قرارگاه کربلا (1361ش)

_ شهادت سردار رشید اسلام، برادر «غلامحسین افشردی» معروف به «حسن باقری» (1361 ش)(1)

1- غلامحسین افشردی معروف به حسن باقری در 25 اسفند 1334 ش در تهران به دنیا آمد. این شهید گرانقدر در نوجوانی در کلاس های مذهبی که زیر نظر آیت اللّه دکتر بهشتی برگزار می شد شرکت می کرد و شدیدا تحت تأثیر وی قرار گرفت. ایشان پس از گذراندن دروس ابتدایی و دبیرستان وارد دانشگاه ارومیه شد ولی به دلیل فعالیت های سیاسی، پس از دو سال از دانشگاه اخراج گردید. از آن پس به سربازی رفت و در لبیک به فرمان امام خمینی ره، از پادگان گریخت. شهید افشردی در جریان انقلاب، در تصرف یک کلانتری و نیز پادگان عشرت آباد تهران مشارکت نمود و با پیروزی انقلاب به کمیته انقلاب اسلامی پیوست. وی همچنین مدتی به روزنامه نگاری پرداخت و در سال 58 در رشته حقوق قضایی دانشگاه تهران پذیرفته شد. او با شروع جنگ تحمیلی، به سوی جبهه های جنوب شتافت و به سرعت، استعدادهایش شکفته شد و در مناصب فرماندهی نظامی سپاه و بسیج رشد کرد تا جایی که فرماندهی چندین عملیات نظامی و موفق از جمله ثامنُ الحُجَج، طریق القُدس، فتح المبین، بیت المقدَّس، رمضان و محرَّم را در برخی محورهای مهم بر عهده گرفت. شهید افشردی همچنین در آزادسازی شلمچه و خرمشهر نقش مهمی داشت. وی سرانجام در حالی که به عنون جانشین فرماندهی نیروی زمینی

سپاه، در حین یک عملیات اکتشافی و اطلاعاتی در جبهه فکه حضور داشت، بر اثر اصابت گلوله توپ دشمن، در 27 سالگی شربت شهادت نوشید.

ص:774

_ درگذشت آیت اللّه «احمد آذری قمی» (1377 ش)(1)

12بهمن

12بهمن

_ ملی شدن شیلات دریای خزر (1331 ش)(2)

1- آیت اللّه احمد بیگدلی آذری قمی در سال 1304 ش 1344 ق در قم به دنیا آمد و از نوجوانی به تحصیل علوم حوزوی روی آورد. وی سپس در محضر درس خارج علمای قم و نجف نظیر حضرات آیات میرزا هاشم آملی، سید ابوالقاسم خویی، سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد، علامه طباطبایی و امام خمینی حاضر شد و به اجتهاد دست یافت. آیت اللّه آذری قمی در سال 1337 ش با همکاری عده ای از دوستان فاضل خود، نهادی را در حوزه قم پی ریزی کردند که به عنوان جامعه مدرسین حوزه علمیه قم مشهور شد. وی در ادامه مبارزات ضد شاهنشاهی خود بارها به زندان افتاد و رنج تبعید و شکنجه را به جان خرید. این روحانی مجاهد پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مشاغل مختلفی به خدمت پرداخت که دادستانی انقلاب اسلامی، نمایندگی دوره دوم مجلس شورای اسلامی از قم، نمایندگی دو دوره مجلس خبرگان رهبری از تهران و دبیری جامعه مدرسین و... از آن جمله اند. همچنین مالکیت در اسلام؛ خط امام و رهبری؛ جنگ و صلح، ولایت فقیه از دیدگاه قرآن و سیمای زن در نظام اسلامی از آثار اوست. آیت اللّه آذری همچنین با زبان های عربی، فرانسوی و انگلیسی آشنایی کامل داشته و مدت ها درس خارج فقه و اصول ارایه می داد. ایشان سرانجام در 11 بهمن 1377 ش برابر با 13 شوال 1419ق در 73 سالگی به دیدار معبود شتافت و در صحن مطهر حرم حضرت معصومه به خاک سپرده شد.
2- تا قبل از سال 1272 ش، صیادان محلیِ سواحلِ دریای خزر، در مقابل پرداختِ مبلغی به عنوان مالیات، اجازه صید ماهی می گرفتند. در این سال امتیاز صید از طرف دولت ایران به یکی از سرمایه داران روسی به نام لیانازوف واگذار شد و این امتیاز تا زمان انقلاب روسیه ادامه یافت. از آن پس، دولت شوروی با پرداخت مبلغ پانصد هزار ریال در سال به دولت ایران، از شیلات بهره برداری می کرد. پس از چند سال، اداره شیلاتِ

دریای خزر به شرکتی مختلط که دو دولت در سرمایه گذاری و اداره آن سهیم بودند به مدت بیست و پنج سال واگذار گردید. با پایان یافتن مدت قرارداد، همه اموال منقول و غیرمنقول شرکت مختلط بین دو طرف تقسیم شد و شرکت مزبور در دوازدهم بهمن سال 1331 ش ملی گردید. ازآن پس، امور ماهی گیری و بهره برداری در کرانه های شمالی ایران به دولت ایران واگذار و سازمانی به نام شرکت سهامی شیلات ایران، مامور صید و بهره برداری ماهی شد. در حال حاضر، شیلات دارای دو بخش با سازمان جداگانه است. یکی شیلات شمال که مربوط به دریای خزر است و دیگر شیلات جنوب که خلیج فارس و دریای عمان را در اداره خود دارد.

ص:775

_ بازگشت پیروزمندانه «امام خمینی» رحمه الله به میهن اسلامی پس از سال ها تبعید و دوری از وطن (1357ش)(1)

1- در 12 بهمن 1357 حضرت امام خمینی پس از نزدیک به 15 سال دوری و تبعید از وطن، در میان استقبال پرشور مردم قدم به خاک ایران اسلامی گذاشت و بزرگ ترین استقبال تاریخ در تهران شکل گرفت. استقبال گسترده مردم آگاه و بیدار ایران از امام، چنان بی نظیر بود که می توان گفت در هیچ دوره ای از تاریخ معاصر، مردم، از یک شخصیت محبوب خود، این چنین استقبال نکرده اند. امام، پس از یک سخنرانی کوتاه تشکرآمیز در فرودگاه، برای ادای احترام به شهیدان انقلاب اسلامی به مرقد آنها در بهشت زهرا رفتند. در مسیر بهشت زهرا، دریایی از انسان ها موج می زد و اتومبیل با کندی می توانست حرکت کند. ساعت ها طول کشید تا این فاصله طی شد. اتومبیل حامل امام را ده ها موتور سوار حفاظت می کرد. برسقف اتومبیل حاملِ حضرت امام، جوانان عضو کمیته استقبال قرار داشتند و از مردم درخواست می کردند که راه را باز نمایند. صدها خبرنگار و عکاس، از این مراسم عکس می گرفتند تا هر چه زودتر، این حادثه تاریخی را مخابره نمایند. جمعیت استقبال کننده در طول 33 کیلومتر از فرودگاه مهرآباد تا بهشت زهرا را بین 5 تا 8 میلیون نفر یعنی بیش از جمعیت آن روز تهران تخمین زدند. صدها هزار نفر از شهرهای مختلف کشور به تهران آمده بودند تا در این مراسم باشکوه شرکت نمایند. ورود اتومبیل حامل امام، با آن جمعیت انبوه امکان پذیر نبود لذا از هلی کوپتر استفاده شد. امام در بهشت زهرا، در جایی که هزاران شهید گلگون کفن انقلاب آرمیده بودند و در میان انبوه جمعیت سخنان مهمی ایراد فرمودند. ایشان در این سخنرانی که یکی از پرجمعیت ترین اجتماعات تاریخ بود، غیرقانونی بودن رژیم سلطنت پهلوی را با استدلال مطرح و خطوط آینده انقلاب و دولت اسلامی را ترسیم نمودند.

_ آغاز نخستین جشنواره فیلم و تئاتر فجر در تهران (1361ش)(1)

_ شهادت حجت الاسلام «عبداللّه میثمی» نماینده امام در قرارگاه خاتم الانبیاء (1365ش)(2)

_ آغاز بهره برداری از بزرگترین ایستگاه رادیویی پرقدرت موج متوسط کشور (1376ش)

_ آغاز دهه مبارک فجر

1- در آستانه چهارمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی و همزمان با آغاز دهه فجر انقلاب در سال 1361، نخستین جشنواره بین المللی فجر و نخستین فستیوال سراسری تئاتر فجر در تهران برگزار شد. در این جشنواره که مهمانان خارجی و جمعی از هنرمندان، کارگردانان سینما و تلویزیون حضور داشتند، برخی از آخرین ساخته های فیلم سازان ایرانی و خارجی به نمایش درآمد. در این جشنواره، تبلور مجدد شعارهای مردم در قالب نمایش فیلم و آثار هنری و طرح مسائل مُبرم و حیاتی مسلمانان و مستضعفین جهان طرح شد که می تواند در حرکت هنر و هنرمند در راستای مکتب و عقیده اسلامی، مؤثر باشد. همچنین در این جشنواره به ایجاد امکانات و اتخاذ شیوه ای که به رشد خلاقیت های هنری در میان اقشار مختلف به ویژه جوانان بیانجامد، تأکید گردید.
2- حجت الاسلام عبداللّه میثمی در اصفهان دیده به جهان گشود. وی در نوجوانی جلسات تعلیم مسائل مذهبی و دینی برای کودکان تشکیل می داد و جوانان را به ورود به حوزه علمیه قم تشویق و ترغیب می کرد. وی خود نیز پس از ورود به حوزه، در مدرسه حقانی ادامه تحصیل داد. تبعیت شهید میثمی از احکام اسلام از بارزترین صفات او بود. شهید میثمی دارای اخلاق نیکویی بود و در اعطای وام قرض الحسنه برای نیازمندان و دستگیری از مستمندان تلاش می کرد. این شهید بزرگوار در طول جنگ رژیم بعثی علیه نظام جمهوری اسلامی بیشتر وقت خود را در جبهه سپری نمود و به عنوان نماینده حضرت امام در قرارگاه خاتم الانبیاء فعالیت می کرد. حجت الاسلام عبداللّه میثمی سرانجام در عملیات کربلای 5 به خیل شهیدان انقلاب اسلامی پیوست و به لقاءاللّه رسید.

13بهمن

13بهمن

_ رحلت فقیه کبیر و عالم مجاهد «حاج میرزا جواد مجتهد تبریزی» (1274 ش)(1)

_ رحلت دانشمند و محقق بزرگوار «میرزا محمدحسین فاضل تونی» دانشمند مسلمان (1339 ش)(2)

1- حاج میرزا جواد بن احمد مجتهد تبریزی در اواسط قرن سیزدهم هجری قمری در تبریز به دنیا آمد. وی پس از طی دروس مقدماتی و سطوح، در محضر درس عالمانی همچون: سید حسین کوه کمره ای و ملامحمد فاضل ایروانی حاضر شد و به مدارج عالی علمی و فقهی دست یافت. میرزا جواد مجتهد تبریزی از آن پس به امور دینی و وظایف مذهبی مشغول گردید و پس از سالیانی ریاست مطلقه علمیه را که توام با نفوذ و اقتدار فراوان بوده، به دست گرفت. وی سالیان دراز با نفوذ تمام، ریاست تامه را بر عهده داشت و کارهای مهم بسیاری را با کمال شهامت و موفقیت به انجام رساند. ایشان در میان مردم و امرا و حکام وقت نیز دارای وجهه ای کم نظیر بوده به طوری که حاکمان زمان، اوامر و احکام او را قبول و اجرا می کردند. در جریان نهضت تحریم تنباکو، وقتی که دربار قصد مقاومت در برابر این فتوا را داشت، میراز جواد مجتهد خود به ناصرالدین شاه تلگراف زد که اگر امر میرزای شیرازی در مورد دخانیات اجرا نشود، ما خودمان اقدام خواهیم کرد. ایشان در کنار فعالیت های سیاسی و اجتماعی، به عنوان یکی از برجستگان حوزه علمیه تبریز به شمار می رفت. حوزه ای که ده ها مجتهد مسلّم و تعداد زیادی صاحب رساله را در خود جای داده بود. میرزا جواد مجتهد تبریزی سرانجام در 13 بهمن 1274ش درگذشت و در نجف به خاک سپرده شد.
2- میرزا محمدحسین فاضل تونی، دانشمند و عالم بزرگ مسلمان در سال 1257 ش در شهرستان فردوس در استان خراسان متولد شد. او در دوران تحصیل از محضر عالمان برجسته ای همچون ادیب نیشابوری کسب فیض کرد و به مدارج عالی علمی و معنوی دست یافت. فاضل تونی در فقه، اصول فقه، حکمت، عرفان، ریاضی، نجوم و ادبیات عرب از معلومات

وسیعی برخوردار بود. بعدها به سمت استادی در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران برگزیده شد و تدریس زبان و ادبیات عرب و فلسفه قدیم به او واگذار شد. فاضل تونی با اینکه در سال 1339 به علت کهولت سن باز نشسته شد از تدریس نیاسود و به کار خود ادامه داد. از میرزا فاضل تونی کتب ارزشمندی چون حکمت قدیم، الهیات و حواشی بر اسفار به یادگار مانده است. این استاد بزرگوار سرانجام در سیزدهم بهمن 1339 در 82 سالگی در تهران درگذشت و به جوار رحمت حق تعالی شتافت.

_ اقامت حضرت امام خمینی رحمه الله در مدرسه علوی (1357ش)

_ واکنش های داخلی و خارجی در قبال سخنان حضرت امام در بهشت زهرا (1357 ش)(1)

_ رحلت عارف زاهد آیت اللّه «مجدالدین قاضی» امام جمعه موقت دزفول (1364ش)(2)

1- وزارت امور خارجه دولت آمریکا که از حامیان اصلی رژیم شاه بود، پس از سخنان پرشور امام خمینی در روز 12 بهمن 57 در بهشت زهرا و مواضع صریح معظّمٌ لَه در مقابل سیاست مداخله جویانه آمریکا در ایران، این سخنان را ضدآمریکایی خواند. رژیم صهیونیستی نیز از بازگشت حضرت امام به ایران ابراز نگرانی کرد، زیرا به خوبی می دانست که امام و مردم انقلابی ایران از مخالفان سرسخت این رژیم غاصب و اشغالگر هستند. تاس، خبرگزاری رسمی دولت شوروی نیز در واکنش به بازگشت امام به کشور اعلام کرد که بازگشت آیت اللّه خمینی به ایران، سیر مبارزات را در آن کشور وارد مرحله سرنوشت سازی کرده است. از طرف دیگر، در این روز مردم مشتاق دیدار امام، عازم اقامتگاه ایشان در مدرسه علوی تهران شدند. ایشان طی سخنانی برای مردم، رژیم را مخالف عقل و حقوق بشر خواندند و تأکید کردند که هر ملتی حق دارد، سرنوشت خود را شخصا تعیین کند.
2- آیت اللّه سیدمجدالدین قاضی در سال 1279 ش 1318 ق در یک خانواده روحانی در دزفول متولد شد. وی پس از کسب معارف دینی از محضر علمای بزرگ، ضمن پرداختن به تربیت طلاب و هدایت مردم، مبارزه با طاغوت را نیز پیوسته پی گیری می کرد و در نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی ره یکی از روحانیون پیشتاز و پیشاهنگ محسوب می شد. آیت اللّه قاضی همچنین در راه کسب پیروزی سپاهیان اسلام و نبرد با کفار بعثی عراق تلاش های بلیغی به عمل آورد. ایشان پس از انقلاب به عنوان امام جمعه موقت دزفول برگزیده شد و تا پایان عمر در این سنگر مشغول به خدمت بود. آیت اللّه قاضی سرانجام در سیزدهم بهمن 1364 ش برابر با 21 جمادی الاول 1406 ق در 85 سالگی درگذشت.

ص:779

_ درگذشت عالم ربانی آیت اللّه «حاج محمد روحانی کرمانی» (1373ش) (1)

14بهمن

14بهمن

_ امضای قرارداد نفتی گس _ گلشاییان بین ایران و انگلستان (1327 ش) (2)

1- آیت اللّه حاج شیخ محمد روحانی کرمانی در سال 1304 ش 1344 ق در کرمان به دنیا آمد. علی رغم داشتن مشکلات مالی، شوق و علاقه وافر ایشان به تحصیل دانش، باعث گرایش به کسب معارف اسلامی و طی مدارج علمی در وی گردید. پس از طی مقدمات و سطوح در کرمان، مدتی در درس خارج مراجع عظام شرکت کرده و سپس در مدت هفت سال اقامت در نجف اشرف از محضر آیات عظام سید محسن حکیم، سید محمود شاهرودی و سید ابوالقاسم خویی مراحل بالای فقه و اصول را طی نمود و به درجه اجتهاد رسید. آیت اللّه روحانی همچنین در درس حضرات آیات: سید حسین بروجردی، علامه طباطبایی و امام خمینی در قم بهره جست و در سال 1343ش در حوزه علمیه کرمان به تدریس پرداخت. همچنین ایشان سال ها امامت مسجد طباطبایی و خواجه خضر(ع) کرمان را عهده دار بود. سرانجام این عالم ربانی در 13 بهمن 1373ش در 69 سالگی درگذشت.
2- محیطی که پس از سرکوبی مخالفان دولت محمد ساعد نخست وزیر محمد رضا پهلوی در کشور فراهم شده بود، به نظر عوامل انگلیس، برای حل مسأله نفت و تحکیم نیروی استعماری آن دولت مناسب بود، زیرا اکثریت مجلس از نظر دولت وقت حمایت می کردند، بسیاری از مخالفین مرعوب شده بودند و رهبر روحانی مردم، آیت اللّه کاشانی، در تبعید بود. بنابراین، مجلس پانزدهم درصدد بود که خدمت خود را در جهت تثبیت غارتگری انگلیس انجام دهد. به همین مناسبت، هیئت نمایندگی شرکت نفت انگلیس و ایران به ریاست گس وارد تهران شد و قرارداد الحاقی گس _ گلشاییان با مذاکراتی تنظیم گردید که ادامه حضور انگلستان را توجیه می کرد. این لایحه با شتابزدگی تمام در حالی که بیش از چند روز از

عمر مجلس پانزدهم باقی نمانده بود، به امید این که هیچ نیروی مخالفی وجود نخواهد داشت با قید دوفوریت تقدیم مجلس گردید. اما با وجود اصرار دربار و دولت، اقلیّت مجلس با پشتیبانی افکار عمومی و با نطق های مفصّل، وقت مجلس را گرفتند و مانع تصویب آن شدند. این قرارداد در جریان دولت های بعد، محل اختلاف بود تا این که در جریان ملی شدن صنعت نفت ایران در 29 اسفند 1329 ش، ملغی گردید.

_ تشریح مواضع آینده نظام اسلامی توسط حضرت امام خمینی رحمه الله (1357 ش)(1)

_ اوج گرفتن تظاهرات مردم علیه «بختیار» در آستانه پیروزی انقلاب اسلامی ایران (1357ش)

_ درگذشت استاد «سیدحسن سادات ناصری» (1368 ش)(2)

_ رحلت عالم نستوه آیت اللّه «شیخ عبدالرسول قائمی» (1372 ش)(3)

1- در حالی که جشن و سرور مردم به مناسبت ورود حضرت امام خمینی ره به ایران، همچنان در سراسر کشور ادامه داشت، آن حضرت در یک مصاحبه مطبوعاتی که نزدیک به سیصد خبرنگار ایرانی و خارجی از کشورهای آمریکای لاتین، آفریقا، اروپا و کشورهای عربی و آسیا حضور داشتند، به تشریح مواضع آینده نظام اسلامی ایران پرداختند و اعلام کردند که به زودی دولت موقت انقلاب را تشکیل خواهند داد. ایشان اظهار داشتند که دولت موقت موظف است مقدمات همه پرسی را فراهم کند تا پس از تدوین قانون اساسی، آن را به همه پرسی بگذارد. امام خمینی همچنین به دولت بختیار، نخست وزیر دست نشانده شاه، هشدار دادند که در صورت ادامه سرکوب مردم، ایشان حکم جهاد خواهند داد. امام همچنین از ارتش خواست تا به مردم بپیوندند. از طرف دیگر اعلام شد که تا آن زمان، 35 هزار آمریکایی، خاک ایران را ترک کرده اند و ده هزار نفر دیگر نیز به زودی از ایران خارج می شوند.
2- استاد دکتر سیدحسن سادات ناصری یکی از چهره های نامدار زبان و ادبیات پارسی است که عمر خود را وقف تدریس و تعلیم زبان و ادب فارسی کرد و تألیفات ارزنده ای در زمینه های فرهنگی، ادبی و دینی از خود به یادگار گذاشت که از آن جمله می توان به کتاب سرآمدان فرهنگ و هنر ایران و تصحیح دیوان صائب تبریزی اشاره کرد. دکتر سادات ناصری، استاد برجسته زبان و ادب فارسی ایران، در جریان یک مأموریت علمی در افغانستان درگذشت.
3- آیت اللّه شیخ عبدالرسول قائمی در سال 1275 ش 1316 ق در یکی از روستاهای توابع اصفهان دیده به جهان گشود. پس از پشت سر گذاشتن دوران کودکی و نوجوانی، به عشق تحصیل علوم دینی، به حوزه علمیه

اصفهان شتافت و پس از سالیانی راهی حوزه نجف شد. آیت اللّه قائمی در نجف از محضر آیت اللّه سید ابوالحسن اصفهانی استفاده برد و پس از چند سال به حکم ایشان برای مقابله با تبلیغات ضد کمونیستی و بهایی ها به آبادان رفت. وی در این راه تا پایان زندگی خویش از هیچ کوششی دریغ ننمود و به تأسیس حوزه علمیه آبادان، پرورشگاه ایتام، بنای چند مسجد و نیز کانون فرهنگی دینی دختران همت گماشت. ایشان قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، نقطه اتکای مبارزان و مجاهدان بود و بسیاری از کسانی که تحت تعقیب رژیم ستمشاهی بودند، توسط وی از کشور خارج می شدند. آیت اللّه قائمی که از ناحیه مراجع بزرگی همچون سید ابوالحسن اصفهانی، سید حسین بروجردی، سید محسن حکیم، سید ابوالقاسم خویی، سید محمدرضا گلپایگانی و حضرت امام خمینی دارای نمایندگی تام الاختیار بود، در سال 1360 ش به اصفهان کوچید و به ارشاد و هدایت مردم پرداخت. این عالم بزرگوار سرانجام پس از عمری سرشار از توفیق و خدمات بزرگ دینی در 14 بهمن 1372 برابر با 21 شعبان 1414 ق در 97 سالگی چشم از جهان فروبست و در صحن مطهر حرم حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

ص:781

15بهمن

15بهمن

_ گذاشتن سنگ بنای دانشگاه تهران (1313ش)(1)

_ ترور ناکام «محمدرضا پهلوی» در جریان مراسم سالگرد تأسیس دانشگاه تهران (1327ش)(2)

1- طرح تأسیس دانشگاه تهران در سال 1313 شمسی به صورت لایحه قانونی به مجلس شورای ملی ارائه شد و پس از تصویب به مرحله اجرا در آمد. دانشگاه تهران از مدارس عالی آن زمان مانند مدرسه عالی طب و مدرسه حقوق و علوم تشکیل می شد. این دانشگاه در بدو تأسیس شامل شش دانشکده به نام های: علوم طبی، انسانی، تربیتی، سیاسی، اقتصادی و فنی بود و ریاست آن را از سال تأسیس تا سال 1317 شمسی دکتر عیسی صدیق با همکاری دکتر علی اصغر حکمت به عهده داشتند. استقلال دانشگاه تهران از نظر اداری و فنی در زمان وزارت دکتر علی اکبر سیاسی در 1321 ش عملی شد و نخستین بار بر طبق مقررات قانون استقلال دانشگاه، رئیسان دانشکده ها از میان استادان و با موافقت نظر و رأی آنان برگزیده شدند. همچنین رییس دانشگاه نیز از میان رییس دانشکده ها به رأی شورای دانشگاه انتخاب گردید.
2- در روز پانزدهم بهمن 1327 ش، طبق معمول سال های گذشته، محمدرضا پهلوی در مراسم جشن سالگرد تأسیس دانشگاه تهران شرکت کرد که با سوء قصد یکی از عکاسان مواجه گردید ولی آسیبی به وی وارد نشد. پس از این حادثه، حکومت نظامی در شهر اعلام گردید و تحقیقات درباره ضارب آغاز شد و نتیجه تحقیقات به این منجر گردید که ضارب از اعضای حزب توده ایران بوده است. از این رو حزب توده نیز غیرقانونی اعلام شد و فعّالان آن به زندان افتادند. این ترور، زمینه تأسیس مجلس مؤسسان را برای افزایش اختیارات شاه پدید آورد که در آن، شاه حق انحلال مجلس شورای ملی را به دست آورد. این مجلس در نهایت دو ماه و نیم بعد در اول اردیبهشت 1328 ش گشایش یافت.

ـ رحلت عالم، فقیه و ادیب بزرگوار، آیت اللّه «ملا محمد جواد صافی گلپایگانی» (1337 ش)(1)

1- آیت اللّه آخوند ملامحمد جواد صافی گلپایگانی در سال 1294 ش 1287 ق در بیت علم و تقوا در گلپایگان به دنیا آمد. وی به اقتضای شوق فطری و سیره خانوادگی، از همان آغاز نوجوانی، به تحصیل علوم دینی روی آورد و پس از اتمام مقدمات و سطح، در محضر حضرات آیات: سید محمد باقردرچه ای، میرزا جهانگیر خان قشقایی، حاج آقا نوراللّه اصفهانی، آقا محمدتقی نجفی اصفهانی، میرزا هاشم چهارسوقی خوانساری و شیخ محمدعلی ثقه الاسلام به مدراج بالا علمی دست یافت. آیت اللّه صافی که از همدرسان حضرات آیات سید حسین بروجردی، حاج آقا رحیم ارباب و سید ابوالحسن اصفهانی بود، از آن پس به تدریس روی آورد و همزمان به درس آیت اللّه شیخ فضل اللّه نوری در تهران حاضر شد. ایشان پس از آن ساکن گلپایگان گردید و ضمن تدریس و تألیف به ارشاد مردم پرداخت ضمن این که از فعالیت های سیاسی نیز غافل نبود. از جمله اقدامات ایشان، می توان مبارزه بی امان با انحرافات و مفاسد دینی مانند بهائیت و تصوف دروغین، مخالفت با خان ها و فئودال ها، رویارویی با کشف حجاب و مفاسد دوران پهلوی و احیاء شعائر دینی و بزرگداشت های مذهبی نام برد. همچنین از آیت اللّه صافی تألیفات گوناگون بر جای مانده که رساله های متعدد فقهی، مصباح الفلاح در 2 جلد در اخلاق، گنجینه گهر در حدیث و دیوان اشعار از آن جمله است. سرانجام آن بزرگوار در شب پانزدهم بهمن 1337 ش برابر با 25 رجب 1378 ق در هشتاد و هشت سالگی در گلپایگان بدرود حیات گفت و پس از تشییع باشکوه در زادگاهش و نیز قم و نماز آیت اللّه بروجردی، در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه(س) مدفون گردید.

ص:783

_ پیام «امام خمینی» رحمه الله مبنی بر ادامه مبارزه و اعتصابات تا پیروزی نهایی (1357ش)

_ مخالفت بختیار با تشکیل دولت موقت انقلاب (1357 ش)(1)

_ راه اندازی پالایشگاه بید بلند (1362ش)

_ شروع مجدد حملات هوایی عراق به جزایر و لوله های نفتی و کشتی های نفتکش (1364ش)

16بهمن

16بهمن

_ افتتاح نمایشگاه آثار تاریخی سه هزار ساله ایران، کشف شده در چراغعلی تپه (1340 ش)

_ انتخاب مهندس «مهدی بازرگان» به عنوان رییس دولت موقت انقلاب اسلامی (1357 ش)(2)

1- در حالی که پس از ورود امام به ایران، مبارزات مردم با رژیم شاه با سرعت بیشتری به هدف خود نزدیک می شد، شاپور بختیار، آخرین نخست وزیر این رژیم در مصاحبه ای تلاش کرد تا مردم را آرام کند. وی که با تظاهر به دموکراسی و آزادی خواهی می کوشید مردم را از ادامه انقلاب منصرف کند، در این مصاحبه اعلام کرد که به امام خمینی اجازه نمی دهد دولت موقت تشکیل دهد. این در حالی بود که به خاطر تشدید تظاهرات و اعتصاب های مردم در شهرهای مختلف، تمرّد و فرار نظامیان از پادگان ها و همچنین استعفای پی درپی مقامات دولتی و نمایندگان مجلس، کنترل کشور عملاً از دست حکومت خارج شده بود.
2- مهم ترین واقعه پس از ورود امام خمینی ره به ایران، انتخاب مهندس مهدی بازرگان به عنوان رییس دولت موقت بود. در پی جلسه اعضای شورای انقلاب، به پیشنهاد اعضا و موافقت حضرت امام، مهندس مهدی بازرگان، رهبر ملی گرایان و نهضت آزادی، به ریاست دولت موقت انقلاب اسلامی انتخاب شد و مأمور تشکیل کابینه گردید. امام در حکم انتصاب

مهندس بازرگان، تصریح نمودند که اعضای دولت موقت بدون در نظر گرفتن وابستگی حزبی و بر اساس صلاحیت و کفایت و توانایی برای اداره امور انقلاب انتخاب شوند. ولی بازرگان برخلاف تأکید امام، همه وزرای کابینه را از میان لیبرال ها و ملی گرایان برگزید و جملگی از اعضای نهضت آزادی ایران و جبهه ملی بودند. سیاست هیئت دولت موقت در طول نه ماه کار خود، در چندین مسأله از قبیل: تأکید بر کلمه جمهوری اسلامی، مجلس خبرگان قانون اساسی، پاک سازی عناصر فاسد و طاغوتی و جایگزینی افراد صالح و نیز برخورد با ضد انقلاب، سلطنت طلب و تجزیه طلب ها و برخی موارد سیاست خارجی، با رهنمودهای حضرت امام خمینی منافات داشت. تا این که دولت موقت در پانزدهم آبان 1358، پس از تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در تهران، به صورت دسته جمعی استعفا دادند و زمینه برای انتخابات ریاست جمهوری مهیا گردید. حضرت امام مدت ها پس از استعفای بازرگان چندین بار در سخنرانی های خود گفتند: انتخاب بازرگان اشتباه بود و من قلبا راضی به این امر نبودم.

_ اعتراف سازمان سیا بر ناکامی در پیش بینی مسائل انقلاب اسلامی ایران (1357ش)(1)

_ اعلان رسانه های گروهی آمریکا بر قطع حمایت از دولت «بختیار» (1357 ش)

_ عزیمت هشت هزار یهودی از ایران به اسراییل در پی فراگیری نهضت اسلامی ایران (1357 ش)

_ آغاز ریاست جمهوری «بنی صدر» (1358 ش)(2)

_ درگذشت استاد «علی اکبر کسمایی» مترجم و نویسنده بنام ایران (1372 ش)(3)

1- مسؤولین سازمان سیا اعتراف کردند: این سازمان در رابطه با پیش بینی مسائل ایران ناکام بوده است. چیزی که ما پیش بینی نمی کردیم این بود که یک پیرمرد 78 ساله پس از 14 سال تبعید، مردم ایران را به این شکل به هم پیوند بزند.
2- پس از استعفای جمعی کابینه مهندس بازرگان به علت تسخیر لانه جاسوسی آمریکا به دست دانشجویان مسلمان، ابوالحسن بنی صدر، با عوام فریبی و جادادن خود در مسیر انقلاب و خط رهبری و ایراد سخنرانی های پرشور توانست تمایل مردم را به خود جلب کند و به عنوان اولین رییس جمهوری اسلامی ایران انتخاب شود. ولی به خاطر همکاری او با منافقین و دامن زدن به تشنّجات و درگیری ها در کشور و کوتاهی او در دفاع از مرزهای ایران و عدم ممانعت از تجاوز بعثی های عراق به درون مرزهای ایران، عدم کفایت سیاسی او در خرداد 1360 در مجلس شورای اسلامی مورد بحث قرار گرفت و تصویب شد. در نتیجه پس عزل از فرماندهی کل قوا و ریاست جمهوری، مخفی شد تا این که در هفتم مرداد 1360 با چهره مبدل به پاریس گریخت.
3- استاد علی اکبر کسمایی در دی ماه 1299 ش در تهران متولد شد و پس از اخذ لیسانس در رشته معقول و منقول، برای ادامه تحصیل در روزنامه نگاری به مصر رفت. این سفر فرصتی بود تا هم با استادان نامدار مصری مثل طه حسین، توفیق الحکیم و عباس عقاد آشنا شود و هم در

زبان و ادبِ عرب، تبحّر و مهارت یابد. کسمایی پس از بازگشت به ایران در زمینه های روزنامه نگاری و روابط عمومی به کار پرداخت و مدتی سردبیر برخی مجلات شد. او به همکاری با روزنامه اطلاعات پرداخت و پنجاه سال با این روزنامه همکاری کرد. کسمایی به زبان های فرانسوی، انگلیسی و عربی تسلط داشت و علاوه بر کتاب هایی که تألیف کرده است، چند کتاب از این زبان ها به فارسی ترجمه کرده است که تألیف عشق بزرگان، علل شکست آلمان و جاسوس انگلیسی، ترجمه گل های وحشی و احوال و آثار فرانکلین از آن جمله اند. وی سرانجام در 16 بهمن 1372ش در 73 سالگی درگذشت.

_ رحلت عالم خدمت گزار، حجت الاسلام و المسلمین «جلیل هنروَر خویی» (1376 ش)(1)

1- حجت الاسلام حاج شیخ جلیل هنرور خویی در سال 1305 ش 1345 ق در شهرستان خوی در آذربایجان غربی به دنیا آمد و در نوجوانی به فراگیری علوم دینی اشتغال ورزید. وی در مدت چهارده سال، ادبیات و سطوح عالی فقه و اصول را به خوبی آموخت و از سال 1337 ش، مدیریت یکی از مدارس علمیه شهر را به مدت بیست سال بر عهده گرفت. وی در این مدت و تا پایان عمر، به تدریس علوم دینی پرداخت و ده ها نفر از فضلا و طلاب را تربیت نمود. وی از بام تا شام را یکسره به تدریس معارف اهل بیت، گره گشایی از کار مردمان، پاسخگویی به مشکلات دینی مردم و اداره مساجد و مدارس می گذراند و اوقات بیکاری را مصروف مطالعه کتاب های مختلف می نمود. از این رهگذر، بر تفسیر، تاریخ، حدیث و ادبیات عرب و عجم تسلطی فراوان داشت و همه مطالب را به حافظه خود سپرده بود. از حجت الاسلام هنرور خویی که از برخی علمای قم و نجف اجازات متعدد داشت، کتاب توضیح الاسماء در بیان وجه تسمیه پیامبران و امامان و علمای شیعه و سنّی و نیز شرح حال یکی از علمای بزرگ برجای مانده است. وی سرانجام در 16 بهمن 1376ش برابر با 7 شوال 1418ق در 71 سالگی رحلت کرد و در خوی به خاک سپرده شد.

ص:786

_ افتتاح بزرگ ترین کارخانه تولید آهن اسفنجی در استان خوزستان (1380 ش)

17بهمن

17بهمن

_ اعطای امتیاز ایجاد راه آهن جلفا _ تبریز به بانک استقراضی روس (1291 ش)(1)

_ رحلت آیت اللّه العظمی «حاج آقا حسین طباطبایی قمی» از مدرسین حوزه علمیه نجف و قم (1325

1- به دست آوردن امتیاز معادنی که ضمیمه راه آهن محسوب می شد، از اعمال مشترک کشورهای غربی به ویژه انگلیس و نیز روسیه قبل از آغاز جنگ جهانی اول بود. کمپانی های روسی، تنها قصد کشیدن راه آهن را نداشتند بلکه می خواستند حق استخراج معادن را در کنار امتیاز راه آهن، به دست آورند. این خطوط راه آهن در زمان جنگ، سهم عمده ای در انتقال نیرو در درون کشور ایفا کردند و به نیازهای مردم توجهی نداشتند.بانک استقراضی روس که با کمک های دولت روسیه و بانک دولتی روس نفوذ فراوانی در میان بازرگانان و مالکان ایران یافته بود در آستانه جنگ بین المللی اول دایره فعالیت خویش را از اعطای وام در مقابل دریافت وثیقه فراتر نهاد و به فعالیت های گوناگونی چون به دست گرفتن راه های شوسه، راه آهن و استخراج معادن، روی آورد. به دنبال این سیاست، در این روز، برابر با ششم فوریه 1913 م بانک استقراضی روس با دولت ایران قراردادی امضا کرد که به موجب این قرارداد، آن بانک، راه آهن جلفا به تبریز و خطّ فرعی آن را تا ارومیه ایجاد می کرد. مدت قرارداد 75 سال و بانک از پرداخت مالیات معاف بود. نیمی از درآمد به شرکتی تعلق می گرفت که بانک تشکیل می داد. در این میان حق استفاده از راه آهن و 5 درصد سود ویژه برای استخراج معادن ذغال و نفت به دولتِ ایران پرداخت می شد. معادن ذغال سنگ و نفت منطقه بهره برداری نماید. اعضای هیئت مدیران و تمام سهام داران راه آهن نیز روسی بودند. پس از انعقاد قرارداد بین دولت ایران و روسیه، دولت انگلیس که

همواره در کسب امتیازهای گوناگون از کشورهای ضعیف، با روسیه رقابت داشت از این امر نگران شد و این امتیاز را تبعیضی علیه خود عنوان کرد. دولت علاءالسلطنه نیز که ریاست کابینه وقت را بر عهده داشت، برای حفظ به اصطلاح تعادل بین دو دولت روس و انگلیس، سه روز بعد یعنی در روز بیستم بهمن آن سال حق احداث خط آهن از محمَّره خرمشهر به خرم آباد را به سندیکای انگلیس واگذار کرد و سود سرشار نصیب بیگانگان و ضرر بی پایان و ذلت نصیب مردم ایران نمود.

ش)(1)

_ فرار «ژنرال هایزر» مستشار آمریکایی از ایران (1357 ش)(2)

1- آیت اللّه حاج آقا حسین طباطبایی قمی در سال 1243ش 28 رجب سال 1282 ق در شهر قم دیده به جهان گشود. ایشان تحصیلات ابتدایی خود را در یکی از مکتب خانه های قم شروع کرد و پس از آن، درس های مقدماتی از قبیل صرف و نحو و منطق را فراگرفت. حاج آقا حسین قمی پس از آن برای ادامه تحصیل راهی تهران شد و از استادانی همچون میرزا ابوالحسن جلوه، شیخ فضل اللّه نوری، میرزا محمد حسن آشتیانی، شیخ علی مدرس یزدی و میرزا محمود قمی بهره برد. آیت اللّه قمی سپس طی دو بار سفر به عتبات عالیات از محضر عالمان نامداری همچون: میرزا محمد حسن شیرازی، میرزا حبیب اللّه رشتی، آخوند خراسانی و علامه سید محمدکاظم یزدی و آخوند ملاعلی نهاوندی استفاده کرد. وی همچنین تهذیبِ اخلاق را در محضر علامه سید مرتضی کشمیری و علم حدیث را در محضر علامه میرزا حسین نوری فراگرفت. ایشان ضمنا به حوزه درس میرزا محمد تقی شیرازی رفت و عمده تلمذ خود را نزد وی به انجام رساند به طوری که مورد توجه خاص استاد واقع شد و میرزا، برای مرجعیت و تقلیدِ بعد از خود، او را معین کرد. آیت اللّه قمی پس از نزدیک به بیست سال اقامت در نجف به مشهد بازگشت و حوزه درس خود را تشکیل داد و مرجعیت مردم را نیز عهده دار شد. وی در واقعه قیام خونین مسجد گوهرشاد مشهد در اعتراض به کشف حجاب اعتراض خود را مطرح ساخت که به تبعید ایشان به عراق انجامید. ایشان از مراجع وارسته ای بود که در مقاطع مختلف به خصوص در دوران خفقان رضاخانی به پا خاست و شجاعانه به ستیز با دشمن پرداخت و دخالت عملی در سیاست را با حضور در صحنه های مختلف سیاسی بخوبی نشان داد که به حق می توان او را «قامت قیام» نامید. آیت اللّه قمی از مشایخ حدیث و اجتهادِ زمان خود بود که بعد از شیخ الشریعه اصفهانی، ریاست و زعامت شیعه به او منتهی شد. از ایشان آثار متعددی بر جای مانده که حاشیه بر عروهُ الوثقی، حاشیه بر رساله ارث و نَفقات، مختصَرُ الاحکام، طریقُ النجاه، مناسک حج و... از آن جمله اند. این فقیه عالی مقام و عالم نستوه سرانجام در هفدهم بهمن 1325 ش برابر با چهاردهم ربیع الاول 1366ق

در هشتاد و دو سالگی رحلت کرد و پس از تشییعی باشکوه در صحن امام علی(ع) دفن گردید.
2- ژنرال هایزر فرستاده ویژه آمریکا، در چهاردهم دی ماه 1357 به منظور کمک به بقای رژیم پهلوی و اعلام حمایت آمریکا از فرماندهان ارتش شاه و زمینه سازی کودتا علیه انقلاب اسلامی به تهران آمده بود. وی در سفرش به ایران، ارتش را به تحت کنترل گرفتن ایران تشویق نمود و از ارتش خواست تا از دولت بختیار حمایت کرده، نظم را مستقر کند. هایزر معتقد بود که ارتش قدرت مهار تشنّجات را دارد اما در صورتی که نیروهای مذهبی طرفدار امام خمینی قصد سرنگونی دولت را داشتند او کودتا را به اجرا می گذاشت. اما ژنرال هایزر پس از یک ماه تلاش بیهوده و شکست در مأموریت خود به کشورش بازگشت.

ص:788

_ راهپیمایی عظیم مردمی در حمایت از دولت موقت (1357 ش)(1)

_ تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام به امر امام خمینی (1366 ش)(2)

1- در پی اعلام تشکیل دولت موقت انقلابی، راهپیمایی های وسیعی از سوی میلیون ها نفر از مردم مسلمان و انقلابی ایران برای پشتیبانی و تأیید این تصمیم حضرت امام در شهرهای مختلف برپا شد. در این روز مردم مسلمان ایران با اجتماع در خیابان ها، همه، یک صدا خواستار برکناری دولت سرسپرده بختیار شدند. در این راهپیمایی، تمام طبقات از جمله روحانیان، اصناف، کارگران، دانشجویان و زنان مشارکت داشتند و شعارهایی در تأیید اقدام امام داده شد. در پایان، طی قطعنامه ای به دولت غیرقانونی بختیار هشدار داده شد که هر چه زودتر از رودررویی ملت کنار بروند.
2- پس از تشکیل مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان، مواردی به وجود آمد که این دو نهاد با هم اختلاف نظر پیدا می کردند و در هر بار نظر حضرت امام را اعمال می نمودند. سرانجام در اواسط بهمن 1366 از سوی رییس جمهور، رییس مجلس، رییس دیوان عالی کشور، نخست وزیر و حاج احمد خمینی نامه ای خطاب به امام نگاشته و از ایشان درخواست شد که برای حل عملی مسائل، مرجعی را تعیین کرده که باعث حل اختلاف مجلس با شورای نگهبان گردد. حضرت امام نیز در 17 بهمن آن سال، فرمان تشکیل مجمع تشخیص مصلحت نظام مرکب از اعضای شورای نگهبان، رؤسای سه قوه و... را صادر کردند. مشروعیت و قانونی بودن تصمیمات مجمع تشخیص مصلحت نظام، تا قبل از بازنگری قانون اساسی در سال 1368، با توجه به اختیارات ولایت مطلقه فقیه که قانون اساسی آن را به رسمیت شناخته، قابل توجیه بود. ولی پس از بازنگری قانون اساسی، این مجمع برای تشخیص در مواردی که مصوبات مجلس توسط شورای نگهبان بر خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی تشخیص داده شود و از آن سو مجلس با درنظر گرفتن مصلحت نظام، نظر شورای نگهبان را تأمین نکند؛ و همچنین مشاوره در اموری که رهبری به آنان ارجاع می دهد و سایر وظایفی که در قانون ذکر شده است، به دستور مقام معظم رهبری تشکیل می شود. اعضای ثابت و متغیر این مجمع را مقام معظم رهبری تعیین می نمایند.

ص:789

_ درگذشت استاد محقق «ابراهیم میرفخرایی» (1366 ش)(1)

_ عقب نشینی مفتضحانه نیروهای نظامی آمریکا از خلیج فارس در جریان جنگ تحمیلی (1366 ش)(2)

1- استاد ابراهیم میرفخرایی در شهرستان رشت به دنیا آمد. وی در شانزده سالگی برای ادامه تحصیل به تهران رفت و در اوج نهضت جنگل علیه استعمار خارجی و استبداد داخلی به زادگاهش بازگشت. او با میرزا کوچک خان جنگلی آشنا شد و تصدّی تحریرات میرزاکوچک خان را به عهده گرفت. میرفخرایی در جریان نهضت جنگل، همراه و یار میرزا کوچک خان بود. کتب تاریخ ایران، سردار جنگل و گیلان در جنبش مشروطیت از جمله آثار این محقق معاصر ایرانی است.
2- دولت ریگان به دنبال رسوایی ایران گیت، به منظور باز یافتن اعتبار خود در میان کشورهای عرب، با درخواست حکّام منطقه جهت اعزام نیرو به خلیج فارس به بهانه حفاظت از کشتیرانی آزاد موافقت نمود. این اقدام همچنین به خیال تحریک و تحت فشار قرار دادن ایران و منحرف ساختن تمرکز و توجه ایران بر ادامه جنگ تا پیروزی نهایی طرح ریزی گردید. علی رغم مخالفت های وسیع اغلب اعضای کنگره و سایر محافل سیاسی آمریکا با اقدام جنگ طلبانه این کشور در خلیج فارس، دولت ریگان با سماجت و تلاش های گسترده سیاسی _ تبلیغاتی و برخورداری از حمایت و همکاری صهیونیست ها و عواملشان در آمریکا، پس از مدتی توانست تا حدود زیادی منتقدان را خاموش سازد. رسانه های آمریکایی نیز تا مدتی اغلب، حملات به کشتیرانی منطقه را نادیده گرفته و بیشتر به موفقیت عملیات اسکورت آمریکا و عدم وقوع حمله علیه کشتی های آمریکایی پرداختند. این رسانه ها غالبا آن چه را که حملات قایق های توپ دار ایران به تانکرهای متعلق به عربستان و کویت و تانکرهایی که عازم این منطقه هستند می خوانند با آب و تاب خاص و با هدف معرفی ایران به عنوان یک نیروی تندرو و تهدیدکننده جریان آزاد کشتیرانی در خلیج فارس منعکس می کرد و به ندرت از حملات وسیع عراق علیه تانکرهای نفتی بین المللی یاد می کردند. نیروهای نظامی آمریکا مانعی بر افزایش حملات به نفت کش ها نشد به طوری که رسانه های آمریکا نیز به آن اعتراف کردند. در نهایت وحشت نیروهای آمریکا از حملات انتحاری ایرانیان و مخارج سنگین

حضور آنان در خلیج فارس باعث عقب نشینی مفتضحانه آن ها در این روز گردید.

ص:790

_ روز خانواده

18بهمن

18بهمن

_ تصویب اولین قانون مطبوعات در ایران (1286ش)

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «سیدهبه الدین حائری حسینی شهرستانی» عالم بزرگ عراق (1345 ش)(1)

1- سیدمحمدبن حسین، ملقب به هِبهُ الدین معروف به حائری حسینی شهرستانی، در سال 1262 ش در سامرا متولد گردید. وی پس از تحصیل علوم مقدماتی حوزه، از محضر استادانی چون آخوند خراسانی، سیدکاظم یزدی و شیخ الشریعه اصفهانی کسب فیض نمود و به درجه اجتهاد نائل آمد. آیت اللّه شهرستانی پس از استقلال عراق از سلطه انگلیس، به وزارت معارف منصوب شد و به اصلاحات امور دینی و مذهبی و مراقبت در حفظ دیانت محصلین پرداخت و مدتی نیز ریاست دیوان عالی آن کشور را به عهده داشت. ایشان مدتی عضو مجلس شورای ملی عراق بود و پس از آن، تمامی اوقات خود را در تألیف کتاب و دفاع از اسلام در مقابل حملات قَلَمی معاندین مصروف داشت. آیت اللّه شهرستانی جهت بیداری مسلمانان، با اندیشمندان جهان اسلام ارتباط برقرار می کرد و در پرورش روح اتحاد و بیداری مسلمین کوشش فراوانی از خود نشان می داد. از ایشان آثار ارزنده ای بر جای مانده است که فیض الباری، الشَّریعَهُ الطبیعَه و الدّلایل و المسائل از آن جمله اند. آیت اللّه حائری شهرستانی سرانجام در 18 بهمن 1345 ش برابر با 26 شوال 1386 ق در 83 سالگی وفات یافت و در حرم مطهر کاظمینع به خاک سپرده شد.

_ عملیات کوچک محدود در سوسنگرد توسط سپاه (1359 ش)

_ آغاز عملیات بزرگ والفجر مقدماتی در فکّه به فرماندهی سپاه (1361 ش)(1)

_ قتل «ارتشبد غلامعلی اویسی» عامل کشتار مردم در جریان انقلاب اسلامی (1362 ش)(2)

1- عملیات والفجر مقدماتی با هدف دستیابی به شهر العماره عراق، از 18 بهمن سال 1361 آغاز شد و به مدت چهارماه به طول انجامید. عملیات والفجر مقدماتی را باید جنگ موانع نامید. زیرا دشمن بعثی پس از دریافت ضربات متعدد در عملیات گذشته و وحشت از حملات گسترده ایران، به ایجاد بیش از پانزده نوع مانع در مقابل مواضع خود پرداخت. دشمن در این منطقه نیز با اطلاع از موقعیت عملیات، نزدیک به یک سال برای مستحکم کردن منطقه، فعالیت نمود. با این حال، به رغم دژهای دفاعی بسیار سنگین دشمن، رزمندگان اسلام موفق شدند تعداد زیادی از جنگ افزارهای بعثیان را منهدم و چند پاسگاه عراقی و ایرانی را آزاد سازند. این علمیات نشان داد که دشمن از عملیات گذشته رزمندگان، تجربه ها کسب کرده و به تحکیم مواضع خود از راه ایجاد موانع مختلف پرداخته است. نتایج عملیات بزرگ والفجر مقدماتی عبارت بودند از: 120 نفر اسیر، 4500 نفر کشته و زخمی؛ تامین بخشی از مرز جمهوری اسلامی ایران در شمال چزابه؛ و انهدام 80 دستگاه تانک و نفربر، 5 فروند هواپیما و 120 دستگاه خودرو.
2- ارتشبد غلامعلی اویسی عامل کشتار مردم تهران در دو فاجعه بزرگ 15 خرداد 42 و 17 شهریور 57، در سال 1297 به دنیا آمد. وی پس از پایان دوره دانشکده افسری در 1317 ش در مشاغل گوناگون نظامی به خدمت پرداخت. و پس از کودتای 28 مرداد 1332، به تدریج، ترقی وی در هرم دیوان سالاری نظامی آغاز گردید. اویسی پس از طی دوره دانشگاه جنگ در تهران، دوره ستاد و فرماندهی در آمریکا، در 1339 ش به ریاست ستاد گارد و در 1341 به فرماندهی لشگر یک گارد رسید. در همین سمت بود که به عنوان فرماندار نظامی تهران به قتل عام قیام کنندگان 15 خرداد 1342 دست زد. اویسی در 1348 فرماندهی ژاندارمری کل کشور و در 1351 فرمانده نیروی زمینی ارتش گردید. او در جریان انقلاب

اسلامی، بار دیگر عهده دار سمت فرماندار نظامی تهران شد و کشتار خونین 17 شهریور 1357 تهران را به راه انداخت. اویسی در دی ماه 1357 به بهانه معالجه از ایران خارج شد و تقاضای بازنشستگی نمود. او در زمره نخستین افسران عالی رتبه متواری رژیم پهلوی بود که با سرمایه سرویس های اطلاعاتی غرب، فعالیت تروریستی علیه نظام نوپای جمهوری اسلامی ایران را از خاک عراق و ترکیه آغاز کرد. این نظامی جنایتکار سرانجام در هجدهم اسفند 1362 ش توسط افراد ناشناسی در پاریس به قتل رسید.

ص:792

_ شهادت «سیدیوسف کابلی» فرمانده تیپ ذوالفقار (1365 ش)

_ درگذشت «حسین حزین بروجردی» شاعر (1374 ش)(1)

_ افتتاح 1122 ایستگاه فرستنده تلویزیونی در کشور (1376 ش)

_ افتتاح خانه هنرمندان (1378 ش)

19بهمن

19بهمن

_ راهپیمایی عظیم مردم در تایید دولت موقت به فرمان امام خمینی (1357 ش)(2)

1- حسین حزین بروجردی در سال 1287 ش در بروجردبه دنیا آمد. وی به دفعات با پای پیاده به زیارت آستان امیرالمؤمنین و حضرت اباعبداللّه الحسین رفت. استاد حزین، بارها اشعارش را که در مدح ائمه اطهار سروده بود، در محضر آیت اللّه العظمی بروجردی قرائت کرد و مورد تشویق معظم له قرار گرفت. از مهم ترین اقداماتی که حزین در فن تاریخ نویسی در طول حیات خویش انجام داد، جمع آوری زندگی بسیاری از بزرگان و شعرای بروجرد بود. سوز و گداز، دیوان غزلیات، ساقی نامه یا آیینه عبرت و... از آثار این شاعر مسلمان است. استاد حزین بروجردی به هنگام فوت، 87 سال داشت.
2- به دنبال آغاز به کار دولت موقت، امام خمینی از مردم خواست از طریق تظاهرات آرام، نظر خود را درباره دولت موقت اعلام نمایند. پس از این درخواست، جامعه روحانیت مبارز تهران، مردم را به یک راهپیمایی بزرگ و همگانی در روز 19 بهمن ماه دعوت نمود. در اعلامیه ای که به همین منظور صادر شد خاطر نشان گردید «پس از 75 سال، این نخستین بار است که ملت ایران، تشکیل دولتی را به راستی جشن می گیرند.» در این حال و در شرایطی که آمریکا همچنان از بختیار پشتیبانی می کرد و زمینه های کودتا را در ایران فراهم می نمود و مردم توسط بازمانده های رژیم به آتش سوزی و قتل تهدید می شدند، این راهپیمایی خط بطلانی بر تمامی پندارهای سلطنت طلبان کشید و خواب های پریشان آنان را بی

تعبیر گذاشت. در این زمان امام خمینی ادامه نهضت را به عنوان یک تکلیف الهی اعلام نمود و راهپیمایی میلیونی مردم به عنوان پشتیبانی از دولتِ موقتِ منصوب شده از طرف رهبر انقلاب اسلامی ایران، تهران و شهرستان ها را غرق در تظاهرات نمود. در پایان این راهپیمایی عظیم، قطعنامه هفت ماده ای قرائت شد و نخست وزیری بازرگان مورد تایید قرار گرفت.

_ فرار «جعفر شریف امامی» نخست وزیر رژیم پهلوی در پی فراگیر شدن نهضت اسلامی (1357 ش)(1)

1- شریف امامی در دوران دوم نخست وزیری خود، برای آرام کردن اوضاع، دست به یک سلسله کارهای نمایشی و غیرعادی از نظر رژیم زد. اولین کار او این بود که گفت با حزب رستاخیز، تنها حزب سیاسی کشور که پارلمان را در اختیار داشت، کاری ندارد و به این ترتیب عملاً موجبات انحلال این حزب را فراهم ساخت. وی همچنین تاریخ موهوم و مجعول شاهنشاهی را لغو کرد و مجددا تاریخ هجری شمسی را برقرار نمود. او همچنین قمارخانه ها و مراکز فساد را بست ولی هیچ کدام از این اقدامات عوام فریبانه و تسکینی، محبوبیت و موقعیتی برای او نزد مردم به وجود نیاورد. اقدامات شریف امامی و آزادی عملی که به مخالفان داده شد، بر دامنه تظاهرات و اغتشاشاتِ ضد رژیم افزود به طوری که در چندین شهر بزرگ کشور، حکومت نظامی اعلام شد و فجایع خونینی از قبیل جمعه سیاه تهران در 17 شهریور 1357 و کشتار دانش آموزان تهران در 13 آبان 1357 به وجود آمد. جعفر شریف امامی، نخست وزیر سرسپرده محمد رضا پهلوی، پس از آن که نتوانست، اوضاع دگرگون مملکت را به نفع رژیم تغییر دهد، پس از 57 روز نخست وزیری، از این سمت استعفا داد و به جمع و جور کردن ثروت خود در ایران پرداخت. وی به سرعت اموال خود را به خارج منتقل کرد و در نهایت سه روز قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، در نوزدهم بهمن 1357، بدون کوچکترین مانع، راه آمریکا را پیش گرفت و دور از غوغا و سروصدا به زندگی ننگین خود ادامه داد.

ص:794

_ اعلام همبستگی همافران با انقلاب اسلامی در حضور حضرت امام خمینی رحمه الله (1357 ش)(1)

_ روز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی(2)

20بهمن

20بهمن

_ شهادت آیت اللّه «سید مصطفی موسوی» پدر «امام خمینی» رحمه الله به دست اشرار منطقه (1281ش)(3)

1- از شکننده ترین ضربات بر پیکر رژیم شاهنشاهی، حرکت شجاعانه پرسنل نیروی هوایی در نوزدهم بهمن ماه 1357 ش بود که به حق می توان آن روز را از ایام اللّه خواند. در این روز و به دنبال گسترش انقلاب اسلامی در تمام نقاط کشور و دعوت حضرت امام خمینی ره از نظامیان برای پیوستن به ملت، جمع کثیری از هُمافَران و پرسنل نیروی هوایی ارتش، به محل اقامت امام رفته و پس از رژه در مقابل آن حضرت و دیدار تاریخی خود با امام، همبستگی خود را با انقلاب اسلامی ملت ایران به رهبری امام خمینی اعلام کردند. از آن پس، روز نوزدهم بهمن ماه هر سال به عنوان روز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، گرامی داشته می شود.
2- در روز نوزدهم بهمن 1357، نظامیان متعهد نیروی هوایی با حضور در اقامتگاه رهبر بزرگ انقلاب اسلامی در مدرسه رفاه و بیعت با آن حضرت، سندی از افتخار، حماسه، رشادت و ایمان را در برگ های زرین تاریخ انقلاب اسلامی به ثبت رسانیدند. نقش ارزنده همبستگی باشکوه ارتش و خصوصا نیروی هوایی در اضمحلال و شکست رژیم، نشان دهنده شعور ایمانی و انقلابی این عزیزان فداکار و عشق ورزیدن به آرمان های مقدس و آزادی خواهانه ملت در این سرزمین بود که موجب شد تا علی رغم فشارها و اختناق شدید آن روز، این عزیزان، گام در میدان مبارزه با ظلم و جور نظام پهلوی برداشته و یک صدا با ملت دلاور در 19 بهمن 1357، حماسه پرشکوه این بیعت را در صفحات تاریخ انقلاب اسلامی ثبت نمایند. عظمت رویداد باشکوه 19 بهمن نه تنها در خاطره نسل انقلاب، بلکه در

اذهان نسل های آتی این کشور نیز، همیشه به عنوان یک حماسه جاویدان، متجلّی و منور خواهد ماند. همچنین نیروی هوایی، پس از پیروزی انقلاب و در طول دوران جنگ، با همان روحیه والا ظاهر شد و به عنوان نیرویی پیشتاز در تمامی صحنه ها، از دستاوردهای انقلاب اسلامی پاسداری نموده است.

3- آیت اللّه سید مصطفی خمینی پدر بزرگوار امام خمینی ره در حدود سال 1238 ش (1277 ق) در خمین به دنیا آمد. ایشان پس از پشت سر گذاشتن دروس مقدماتی، برای تحصیل مدارج عالی راهی نجف اشرف گردید و پس از اخذ اجتهاد، در خمین اقامت گزید. این عالم ربانی در دوران اقامت در خمین در قطعه زمینی متعلق به خود کشاورزی می نمود و در عین حال به هدایت و ارشاد مردم اشتغال داشت و ملجأ و پناهگاه آنان بود. از این رو در مقابل زورگویی خوانینِ دست نشانده حکومت وقت، به مقاومت بر می خاست. سرانجام، طاغوتیان ندای حق طلبی او را با گلوله پاسخ دادند و در مسیر خمین به اراک وی را در 42 سالگی به شهادت رساندند. به هنگام شهادت ایشان، بیش از پنج ماه از تولد حضرت امام نگذشته بود و از آن پس تحت تکفل مادر و عمه خویش قرار گرفتند.

_ واگذاری امتیاز خط آهن بندر مُحَمَّرِه (خرمشهر) _ خرم آباد به انگلستان (1291 ش)(1)

_ حمله گارد شاهنشاهی به هُمافران نیروی هوایی در پی بیعت هُمافران با حضرت امام (1357ش)(2)

_ آغاز عملیات بزرگ والفجر 8 در فاو (1364 ش)(3)

1- دولت انگلستان که به راه های ارتباطی مطمئن و امن در جنوب ایران نیاز ضروری داشت تا به وسیله آن، تجارت بازرگانان انگلیسی و منافع حیاتی آن کشور را تضمین و حفظ کند در این تاریخ موفق به اخذ امتیاز احداث راه آهن مُحَمَّرَه خرمشهر _ خرم آباد و بروجرد شد. این امتیاز سه روز پس از امتیاز مشابهی بود که از جانب دولت ایران، به روسیه واگذار گردیده بود.
2- در پی اعلام همبستگی گروهی از همافران و پرسنل نیروی هوایی با انقلاب اسلامی ایران و بیعت با حضرت امام، مزدوران گارد شاهنشاهی در شامگاه 20 بهمن به یکی از پادگان های نیروی هوایی در تهران حمله ور شدند. به محض انتشار این خبر، مردم مسلمان از همه نقاط تهران برای یاری رساندن به پرسنل نیروی هوایی که در حال مقاومت بودند، به طرف پادگان نیروی هوایی شتافتند. مردم انقلابی که سلاح های ابتدایی و ناچیزی در اختیار داشتند با رشادت های خود، حمله مزدوران رژیم شاه را با شکست مواجه کردند و به این ترتیب، مرحله نهایی مبارزه مردم برای براندازی رژیم شاهنشاهی در ایران آغاز شد.
3- عملیات بزرگ والفجر 8 با رمز یا زهراس در جبهه جنوب در منطقه فاو و در وسعت 800 کیلومتر مربع از بیستم بهمن ماه 1364 آغاز شد. در این عملیات هزاران تن از نیروهای ایرانی از رودخانه خروشان اروندرود گذشتند و در اولین روز عملیات، شهر مهم فاو را در جنوب شرقی عراق فتح کردند. این عملیات به قدری غیرمنتظره و از لحاظ نظامی پیچیده و موفقیت آمیز بود که باعث اعجاب کارشناسان نظامی و سیاسی جهان و غافلگیری رژیم عراق شد. این عملیات با هدف فشار بر رژیم صدام برای پایان دادن به اشغال خاک ایران و تن دادن به جبران خسارت های وارد شده بر ایران انجام شد و برتری نظامی ایران بر عراق را در دفع تجاوز نظامی این کشور ثابت کرد. نتایج این عملیات عبارتند از: تلفات نیروی

انسانی دشمن 3000 نفر اسیر، قریب به 000/50 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: آزادسازی حدود 800 کیلومتر مربع و تصرف شهر و تأسیسات نفتی فاو و کارخانه نمک؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 600 دستگاه انهدامی، 120 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 45 فروند انهدامی، هلیکوپتر: 10 فروند انهدامی، خودرو: 500 دستگاه انهدامی، 250 دستگاه اغتنامی، توپ: 150 قبضه انهدامی، 20 قبضه اغتنامی و دستگاه مهندسی: 34 دستگاه اغتنامی. نبرد سرنوشت ساز فاو، به عنوان برجسته ترین و پیچیده ترین عملیات جنگی جمهوری اسلامی ایران، سرانجام پس از هفتاد و پنج شبانه روز درگیری، که در طول جنگ بی سابقه بود، با پیروزی کامل رزمندگان اسلام پایان یافت. از نظر سیاسی، تبعات ناشی از فتح فاو به منزله تغییر در ماهیت سیاسی جنگ بود، به این معنا که اتخاذ استراتژی دفاع متحرک از سوی عراق، پس از فتح خرمشهر، با این هدف بود که جنگ در روند فرسایشی، سرانجام منتهی به پذیرش صلح از سوی ایران شود. اما فتح فاو و ارتقای موقعیت سیاسی و نظامی ایران در شمال خلیج فارس عملاً منجر به پیدایش شرایط جدیدی شد که هیچ گونه مطابقتی با مشخصه های جنگ فرسایشی نداشت.

ص:796

_ درگذشت استاد «ابوالفتوح عرب زاده» پدر فرش نو ایران (1375 ش) (1)

1- استاد ابوالفتوح عرب زاده مشهور به رسام در سال 1293 در تبریز به دنیا آمد. سید ابوالفتوح عرب زاده که به او لقب پدر فرش نو ایران را داده اند از کودکی با طرح ها و رنگ ها آشنا شد و این هنر را از پدر فراگرفت. وی در تبریز، نقاشی و طراحی روی فرش و در تهران نقاشی و طراحی بر روی کاشی را دنبال کرد. او علاوه بر این، به هنرهای دیگری چون موسیقی، نمایشنامه، مجسمه سازی، خطاطی، نقاشی رنگ و روغن و... علاقه داشت. رسام عرب زاده در 1373 با اهدای 66 قطعه فرش نفیس از مجموعه دست بافته های خود، پایه های اولیه تشکیل نهادی تحت عنوان بنیاد فرهنگی و هنری فرش رسام عرب زاده را با همکاری شهرداری تهران ایجاد کرد. قفس رنگ ها، خم معرفت، ساحل خیال و فتح سومنات از آثار طراحی فرش اوست. وی در آخرین روز از ماه رمضان، بر اثر ایست قلبی درگذشت و در بهشت زهرا مدفون گردید.

ص:797

21بهمن

21بهمن

_ شکسته شدن حکومت نظامی به فرمان «امام خمینی» توسط مردم انقلابی ایران (1357ش)(1)

_ تصویب لایحه انحلال ساواک و محاکمه وزیران توسط مجلس شورای ملی (1357 ش)(2)

1- در آخرین ساعات عمر رژیم پهلوی ژنرال های رژیم شاه برای به کنترل درآوردن اوضاع، تصمیم گرفتند تا مدت حکومت نظامی را در تهران افزایش دهند. آنها با این اقدام قصد داشتند ضمن جلوگیری از اجتماع مردم، در صورت امکان، حضرت امام خمینی و جمعی از افراد مؤثر در انقلاب را دستگیر نمایند و یا به قتل برسانند. اما رهبر کبیر انقلاب اسلامی، با تیزبینی و موقع شناسی از مردم خواستند که مقررات حکومت نظامی را نادیده بگیرند. مردم انقلابی نیز با آگاه شدن از فرمان حضرت امام به خیابان ها ریختند و دامنه درگیری ها گسترده تر شد و به سایر مراکز نظامی رژیم پوسیده شاه در تهران و دیگر شهرها تعمیم یافت. این در حالی بود که اغلب نظامیان نیز حاضر به رودررویی با مردم نبودند و بسیاری از آنها به انقلاب پیوستند.
2- در واپسین روزهای عمر رژیم پهلوی، بختیار آخرین تلاش های خود را برای بقای رژیم و دولت غیرقانونی خود انجام داد و در 4 بهمن 57 با ارایه لایحه هایی به مجلس سنا برای انحلال سازمان امنیتی مخوف شاه به نام ساواک و محاکمه وزیران غارتگر بیت المال، تلویحا به وجود حکومت ترس و وحشت و فساد گسترده در رژیم شاه، اعتراف کرد. هدف بختیار از طرح و ارایه این لایحه، کاستن از خشم مردم نسبت به رژیم در این زمان و عوام فریبی بود که ناکام ماند. این لایحه سرانجام در 21 بهمن به تصویب رسید و به عمر سیاه ساواک در ساعات پایانی حیات رژیم پهلوی پایان داد. این سازمان مخوف در طول حدود 22 سال فعالیت خود، هزاران زندانی سیاسی را تحت شکنجه های وحشتناک قرار داد و ده ها هزار نفر را روانه بازداشت گاه ها و تبعیدگاه ها نمود. ساواک به عنوان بازوی امنیتی رژیم

پهلوی، نقش مهمی در گسترش جوّ اختناق حاکم بر جامعه داشت و کوچک ترین حرکت ضد رژیم را سرکوب می کرد.

_ خنثی شدن توطئه کودتای بزرگ نظامیان شاهنشاهی علیه انقلاب اسلامی (1357 ش)(1)

_ عملیات کوچک محدود، در منطقه دهلاویه (1359ش)

_ عملیات تحریرالقدس، در منطقه دربندیخان توسط سپاه (1362ش)(2)

1- در ساعات پایانی عمر حکومت پهلوی، سپهبد رحیمی فرماندار نظامی تهران، طی دستورالعملی به یگان های تابعه خود، از آنها خواست تا کلیه رهبران نهضت اسلامی را دستگیر و با هواپیما به یکی از جزایر منتقل نمایند. به همراه این دستورالعمل، اسامی 300 الی 400 نفر که باید بازداشت یا ترور شوند آمده بود که نام حضرت امام خمینی، آیت اللّه طالقانی و مهندس مهدی بازرگان در رأس آن به چشم می خورد. همچنین تصرف برخی پادگان های مستقر در تهران نیز در این دستورالعمل عنوان گردید. اما سنگربندی خیابان ها توسط مردم انقلابی، حرکت تانک ها را ناممکن ساخت و این کودتا با شکست مواجه گردید. بعدها فاش شد که در این توطئه، سران ارتش شاه با همکاری بختیار، قصد داشتند تهران را به توپ ببندند و چهار میلیون نفر را قتل عام نمایند.
2- عملیات تحریرالقدس در 21 بهمن ماه 1362 با رمز لبیک یا خمینی در جنوب غربی مریوان و مناطق کوهستانی دربندیخان عراق و به منظور انهدام ماشین جنگی ارتش عراق، پاسخ قاطع به حملات موشکی دشمن به شهر مظلوم و بی دفاع دزفول، گمراه کردن عراقی ها از عملیات خیبر و آزادسازی ارتفاعات مهم منطقه شاخ شمیران به اجرا درآمد. نبرد تحریرُالقدس در حالی انجام شد که دشمن، جنگ شهرها را شدت بخشیده بود. این نبرد برای اولین بار به عنوان عملیات مقابله به مثل از سوی جمهوری اسلامی ایران، جواب کوبنده ای تلقی شد که با انجام آن، اوضاع جدیدی بر مناطق علمیاتی، حاکم گردید. در این عملیات علاوه برتسلط رزمندگان اسلام به ارتفاعات منطقه، حدود 110 کیلومترمربع از خاک عراق به تصرف ایران درآمد و مقادیر زیادی سلاح سبک و وسایل مخابراتی به غنیمت سپاه اسلام افتاد.

22بهمن

22بهمن

_ قتل «گریبایدوف» سفیر کبیر روسیه تزاری در ایران به دست مردم معترض تهران (1207 ش)(1)

_ آغاز دوره سوم مشروطه با دیکتاتوری رضاخان سردار سپه (1303 ش) (2)

1- پس از شکست ایران در دوره دوم جنگ با روس، معاهده ترکمنچای به امضا رسید که همانند معاهده گلستان، بر ضرر ایران بود. پس از مدتی گریبایدوف به عنوان سفیر کبیر روسیه، برای نظارت بر اجرای مفاد آن به ایران آمد. او می خواست با زور و خشونت، مردم مسلمان ایران را به قبول و اجرای این قرارداد خفت بار وادار کند. یکی از مواد قرارداد ترکمانچای، بازگشت مردم سرزمین های جدا شده از ایران، به آن مناطق بود. در همین حال، شماری از زنان گرجی که در ایران مسلمان شده و ازدواج کرده بودند، حاضر به رها کردن خانواده های خود و بازگشت به گرجستان نبودند. گریبایدوف نیز قصد داشت به زور، آنان را به سفارت روسیه برده و به گرجستان منتقل نماید. اما میرزا مسیح مجتهد از روحانیون برجسته تهران، مردم را به اجتماع، مقاومت و دفاع از نوامیس مسلمانان فرا خواند. مردم مسلمان تهران نیز با تظاهراتی اعتراض آمیز به نزدیکی سفارت روسیه رفتند. با تیراندازی مأموران سفارت و کشته شدن سه نفر از مردم بی دفاع، خشم و انزجار عمومی برانگیخته شد و مردم به سفارت روسیه حمله کردند. در این حمله، گریبایدوف و شماری از همراهان او به قتل رسیدند. این حادثه، واکنش طبیعی مردم مسلمان ایران، در برابر ستمگری، تجاوزگری و افزون خواهی دولت روسیه تزاری و بی کفایتی حکومت فتحعلی شاه قاجار بود. اما فتحعلی شاه از این حادثه بسیار ترسید و برای جلوگیری از بروز جنگی دیگر، هیئتی را برای عذرخواهی به روسیه فرستاد. در آن زمان چون روسیه در حال جنگ با عثمانی بود، عذر فتحعلی شاه را پذیرفت و دولت ایران هم میرزا مسیح مجتهد را به عتبات عالیات در عراق تبعید نمود.

2- در حالی که رضاخان با به دست گرفتن نخست وزیری، قدرت بدون عنانی در کشور به دست آورده بود، انتخابات زود هنگام مجلس پنجم در شرایط تبلیغات توأم با زد و بند و اتهامات و اعمال فشار و اختناق آغاز شد و این انتخابات در بیشتر مراکز به دست امرای لشکر و دست نشانده های وزارت جنگ و گروه های متنفّذ انجام گرفت. با افتتاح مجلس پنجم در تایخ 22 بهمن 1302، اکثریت نمایندگان مجلس که مرعوب قدرت رضاخان شده بودند، نمی توانستند کاری از پیش ببرند، در چنین جوّی آیت اللّه سید حسن مدرس، رهبری اقلیت مجلس را بر عهده گرفت و در برابر اکثریت مجلس که از طرح عوامفریبانه و منافقانه نهضت جمهوری خواهی سردار سپه حمایت می کردند، ایستاد. به این ترتیب دوره سوم مشروطه با توطئه ای حساب شده آغاز گردید و در حقیقت تنها نشانه مشروطه که وجود مجلس شورای ملی بود، بدین وسیله از میان رفت و دیکتاتوری، جای همه اندیشه های آزادی خواهان و مشروطه طلبان و آرمان های اسلامی که روزی در مشروطیت متجلّی شده بود، گرفت. این دوره شوم و سیاهِ مشروطه تا سال 1320 ش _ که رضاخان به دست همان قدرت های بیگانه ای که بر اریکه سلطنت رسیده بود، با خواری از کشور بیرون رفت _ به مدت بیش از شانزده سال ادامه یافت. در این مدت، با توجه به اختناق و بریده شدن نَفَس ها و حکومت رعب و وحشت ناشی از قتل ها و شکنجه های رضاخانی، عمر مجلس های شورای ملی تا دوره دوازدهم به آرامش مرگباری گذشت وسیاست اسلام زدایی، عمده ترین خط مشی سیاسی ای بود که اسلام ستیزان در کشور به اجرای آن همت گماشتند.

ص:800

_ انتشار روزنامه رسمی کشور (1323 ش)(1)

_ رحلت فقیه جلیل، آیت اللّه «حسین نجفی اهری» (1345 ش)(2)

1- تاریخ نویسان برای مطبوعات ایران، هشت دوره را بر شمرده اند که دوره نخست آن، از ابتدای چاپ روزنامه تا زمان مشروطه را در برمی گیرد و این دوره ها ادامه یافته و دوره هشتم، از استقرار نظام جمهوری اسلامی به بعد را شامل می شود. بر این اساس از سقوط رضاخان در شهریور 1320 تا پایان سال 1326 که آغاز نهضت ملی صنعت نفت قلمداد می شود، دوره چهارم مطبوعات به حساب می آید. در این دوره، ملت ایران پس از رهایی از استبداد رضاخانی و نیز هرج و مرج ناشی از جنگ جهانی دوم، از آزادی عمل نسبی برخودار شدند به طوری که بیش از پانصد روزنامه و مجله منتشر می شد. در این میان روزنامه ها و مجلاتی انتشار یافت که به عنوان جراید رسمی محسوب می گردیدند. روزنامه رسمی کشور، عنوان جریده ای بود که از طرف مجلس شورای ملی چاپ می شد و مجموعه مذاکرات مجلس و قوانین مصوبه مجلس را منتشر می کرد.
2- آیت اللّه شیخ حسین نجفی اهری در سال 1244 ش 1282 ق در شهرستان اهر به دنیا آمد و پس از فراگیری قرآن و مقدمات علوم حوزوی، راهی تبریز شد. وی پس از اقامت نه ساله در تبریز، رهسپار نجف اشرف گردید و مدت 35 سال، از محضر آیات عظام: سید محمدکاظم یزدی و...به کسب علم مشغول بود. ایشان در جریان نهضت اسلامی ایران و پس از دستگیری امام خمینی رحمه الله پس از وقایع 15 خرداد 1342، به همراه دیگر علمای تهران و شهرستان ها راهی شهر ری گردید و خواهان آزادی آن حضرت شد. از این فقیه بزرگوار کتب متعددی بر جای مانده که شرح رسائل، شرح مکاسب، شجره طوبی و کتابی در ردّ بهائی گری از آن جمله اند. همچنین ایشان در سال های اقامت در نجف اشرف کتاب حدیقَهُ الاحباب را به نگارش درآورد که مورد تایید مرجع تقلید وقت، آیت اللّه سید ابوالحسن اصفهانی قرار گرفت. آیت اللّه نجفی اهری سرانجام در 22 بهمن 1345 ش برابر با اول ذی قعده 1386 ق در صد و یک سالگی بدرود حیات گفت و پس از انتقال پیکرش به قم، در این شهر به خاک سپرده شد.

_ پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران و سقوط رژیم 2500 ساله شاهنشاهی (1357ش)(1)

1- از هفدهم تا 22 بهمن 57، ایران یکی از دوران های استثنایی تاریخ سیاسی جهان را گذرانید. در این ایام، دو دولت در یک مرکز و بدون هیچ گونه مرزبندی مواجه بودند. دولتی که پشتوانه و عامل مشروعیت خود را از دست داده و از قدرت نظامی محروم گشته و با انقلابی عظیم روبرو بود. و دولتی دیگر متکی به رهبری انقلاب توده های میلیونی مردم که به جای قدرت نظامی، تنها به ارتش مردم وابستگی داشت. با وسعت یافتن دامنه های انقلاب، قرار بر این شد که سران ارتش رژیم پهلوی، دست به کودتا زده و با به دست گرفتن قدرت، انقلاب مردمی را سرکوب سازند. از این رو از ساعت چهار بعدازظهر روز 21 بهمن 57، حکومت نظامی اعلام شد. پس از اعلان حکومت نظامی، حضرت امام خمینی ره اعلام کرد که مردم به حکومت نظامی اعتنایی نکنند. مردم نیز همچنان به یورش خود به مراکز دولتی و نظامی و انتظامی ادامه دادند و تقریبا تمام این مراکز با اندک درگیری و مقاومت، تسخیر شد و به دست مردم افتاد. این درگیری ها در روز بعد نیز به شدت ادامه یافت و در این روز هزاران زن و مرد و پیر و جوان، هریک به اندازه توان خود برای سرنگونی نهایی رژیم ظلم و جور، کوشش کردند. آنها با سنگربندی در خیابان ها، سینه سپرکردن در برابر تانک ها و با فداکاری و جانفشانی، انقلاب را به پیروزی رساندند. نه فقط در تهران، بلکه در تمامی شهرهای ایران، درگیری مردم با بقایای رژیم شاه جریان داشت. هنگامی که خبر حرکت نیروهای نظامی از شهرهای مختلف ایران به سمت تهران برای سرکوب قیام مردم پخش شد، مردم شهرهای مسیر به درگیری با نیروهای نظامی پرداختند و با بستن راه، مانع حرکت آنها به سمت تهران شدند. برخی از فرماندهان رده بالای ارتش در این درگیری ها به دست مردم کشته شدند تا سرانجام، ارتش، بی طرفی خود را اعلام کرد. سرانجام روز سرنوشت فرارسید و در 22 بهمن 1357، نظام پوسیده ستمشاهی فروریخت و ریشه های فاسد دودمان سیاه پهلوی از این کشور اسلامی، کنده شد. مبارزه پانزده ساله ملت مسلمان ایران به رهبری امام خمینی ره به ثمر رسید و با سرنگونی نظام 2500 شاهنشاهی، انقلاب شکوهمند اسلامی ایران پیروز گردید.

_ پخش صدای انقلاب از صدا و سیما (1357ش)(1)

_ تشکیل تیپ محمدرسول اللّه صلی الله علیه و آله (1360ش)

_ عملیات کوچک فتح 4 توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (1365ش) (2)

1- یکی از مهمترین پایگاه های رژیم شاه، رادیو و تلویزیون بود که با پیروزی انقلاب اسلامی و سرنگونی طاغوت، از اشغال نظامیان خارج و به دست مردم تسخیر شد. لحظاتی بعد گوینده رادیو تهران، خبر پیروزی انقلاب اسلامی و سرنگونی رژیم وابسته شاه را این چنین اعلام کرد: «توجه بفرمایید! این صدای انقلاب است». این خبر در واقع نوید دهنده سقوط کاخ ظلم و جور 2500 ساله شاهان ستمگر و غلبه حق بر باطل و زمینه ساز بنیانگذاری نظام شکوهمند جمهوری اسلامی توسط امام خمینی ره بود.

2- مرحله اول عملیات پارتیزانی فتح 4 در بامداد بیست و دوم بهمن 1365 با رمز مبارک «یااللّه » آغاز شد. در این عملیات نیروهای ویژه سپاه پاسداران به همراه تعدادی از کردهای مخالف رژیم بعث، پس از ده ها کیلومتر پیاده روی و عبور از کوهستان های صعب العبور، خود را به منطقه عملیاتی اربیل عراق رسانده و تاسیسات اقتصادی و نظامی عراق را در این منطقه کوبیدند. رزمندگان اسلام در ادامه این عملیات علاوه بر انهدام تاسیسات چند شهر اطراف و یک گردان دشمن، موفق شدند خود را به پادگان رواندوز رسانده و آن را با تمام امکانات موجودش به آتش بکشند. در مرحله دوم عملیات فتح 4، نیروهای اسلام پس از عبور از کوهستان های مرتفع در عمق 70 کیلومتری خاک عراق، با شلیک بی امان موشک های آرپی جی، تعداد زیادی از تانک ها و نفربرهای دشمن را به آتش کشیدند. در نهایت، این عملیات با انهدام چندین واحد نظامی، اقتصادی، دولتی، امنیتی و موتوری دشمن و کشته و زخمی شدن بیش از 1100 نفر از نیروهای بعث پایان یافت.

23بهمن

23بهمن

_ رحلت عالم ربانی «آخوند ملامحمد حسین فشارکی» (1313 ش)(1)

_ آغاز اولین برنامه مذهبی در رادیو تهران (1320ش)

_ آغاز به کار رسمی دولت موقت انقلاب (1357 ش)

_ تشکیل «کمیته انقلاب اسلامی ایران» به فرمان امام (1357ش)(2)

1- آخوند ملا محمد حسین بن محمد جعفر فشارکی در سال 1228 ش 1266 ق در اصفهان به دنیا آمد و مقدمات علوم را در آن شهر پشت سرگذاشت. وی سپس برای تکمیل تحصیلات خود عازم نجف اشرف گردید و در محضر استادان نامداری همچون: میرزا حبیب اللّه رشتی، شیخ زین العابدین مازندرانی و میرزا محمد حسن شیرازی زانوی ادب زد. آخوند ملامحمد حسین فشارکی پس از کسب مدارج عالی و اجتهاد، به اصفهان بازگشت و به تدریس و تالیف و ارشاد مردم پرداخت. این عالم ربانی در فقه و اصول تبحر داشت و محضرش، مرکز فضلا و اهل دانش بود. همچنین تقوا و زهد ایشان شهره خاص و عام بود و مردم اصفهان، مسائل خودرا از ایشان استفتاء می نمودند تا این که در اواخر عمر به مرجعیت تامه دست یافت. از ایشان تالیفاتی بر جای مانده که حاشیه رسائل و حاشیه طهارت شیخ انصاری از آن جمله اند. آخوند فشارکی سرانجام در 23 بهمن 1313 ش برابر با 8 ذی قعده 1353 ق در 85 سالگی درگذشت و در تخت فولاد اصفهان مدفون شد.
2- با وجود سقوط رژیم شاه و پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، نیروهای مردمی، همچنان درگیر نبرد برای درهم شکستن مقاومت آخرین بقایای این رژیم وابسته بودند. همچنین گروهی دیگر از مردم، پاسداری و حفاظت از مراکز مهم و حساس را در شهرها به عهده گرفتند. از این رو وجود سازمانی منظم و متشکل برای به عهده گرفتن این مسؤولیت و نیز مبارزه با عناصر وابسته به رژیم شاه، ضروری به نظر می رسید. به همین جهت یک روز پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، به فرمان حضرت امام خمینی ره، کمیته انقلاب اسلامی برای کنترل اوضاع و برقراری نظم و

امنیت، تشکیل شد. از آن پس، این نهاد انقلابی به اداره و انتظام امور و حراست از انقلاب اسلامی و حفاظت از جان و مال و ناموس مردم کمر بست. همچنین به فرمان حضرت امام، سلاح هایی که در دست مردم بود توسط این نهاد جمع آوری شد. از اَهَمّ وظایف کمیته انقلاب اسلامی می توان به: مقابله با توطئه های بیگانگان؛ دستگیری وابستگان رژیم پهلوی؛ جلوگیری از قاچاق اسلحه، توقیف اموال مفسدان و فراریان رژیم پهلوی، انتظامات و حفظ امنیت شهرها، روستاها و مرزها؛ مبارزه با فساد و بی بند وباری؛ حراست از اماکن مهم؛ مقابله با منافقان و خرابکاران و... اشاره کرد. سرانجام در سال 1369، بنا به ضرورت های تشخیص داده شده و با تصویب مجلس شورای اسلامی، این نهاد انقلابی با شهربانی و ژاندارمری ادغام شد ونیروی انتظامی واحدی با نام نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران شکل گرفت.

_ افتتاح پالایشگاه بزرگ گاز در منطقه خانگیران خراسان در سرخس (1362 ش)(1)

_ حمله موشکی مقابله به مثل ایران علیه شهرهای عراق (1362 ش)(2)

1- پالایشگاه گاز خانگیران خراسان به عنوان یکی از کم نظیرترین پالایشگاه های گاز، در نوع خود از بزرگ ترین و مدرن ترین پالایشگاه های مشابه در جهان است که در آستانه ششمین سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی با حضور رییس جمهور وقت، آیت اللّه سید علی خامنه ای و تعدادی از مسؤولان افتتاح شد. این پالایشگاه با نام شهید هاشمی نژاد، با ظرفیت پانزده میلیون مترمکعب گاز می تواند به مدت هشتاد سال گاز مورد نیاز ناحیه خراسان و شمال کشور را تأمین کند. تأسیاست عمده پالایشگاه گاز خانگیران که در 35 کیلومتری غرب شهر مرزی سرخس و تحت مدیریت و نظارت مستقیم مسؤولان ایرانی شرکت ملی گاز ایران انجام گرفته است شامل واحدهای تصفیه گاز، بازیافت گوگرد، واحد برق، بخار، واحد آب و... می باشد. این مجتمع به صورت یکی از مراکز عمده و قطب فعال صنعتی کشور به شمار می آید.
2- باگذشت نزدیک به چهل ماه از آغاز جنگ تحمیلی و در حالی که مردم و مسؤولان کشور، خود را برای برپایی مراسم سالگرد یوم اللّه 22 بهمن آماده می کردند، رژیم بعث عراق، با بهانه تراشی، زمینه را برای بمباران و موشکباران شهرهای ایران فراهم کرد و برای این مقصود ادعا نمود به خاطر گلوله باران شهرهای مرزی عراق از سوی ایران، هفت شهر ایران مورد حمله موشکی و هوایی قرار خواهند گرفت. با حملات موشکی عراق به شهرهای ایران دولت جمهوری اسلامی ایران طی پیامی به مردم شهرهای بصره، خانقین و مندلی اعلام داشت که ایران در صدد مقابله به مثل است و اهالی این مناطق، هرچه زودتر آن جا را تخلیه کنند. سرانجام در 23 بهمن 1362، اولین حمله تلافی جویانه جمهوری اسلامی ایران در پاسخ به 118 حمله موشکی و هوایی به شهرهای ایران، با گشوده شدن آتش توپخانه های ایران به روی شهرهای یاد شده انجام گرفت.

ص:805

_ سقوط هواپیمای مسافربری توپولوف 154 ایران در حوالی خُرَّم آباد (1380 ش)(1)

24بهمن

24بهمن

_ درگذشت «عباس اقبال آشتیانی» استاد دانشگاه، مورخ و ادیب معاصر(1334ش)(2)

1- در 23 بهمن 1380، هواپیمای مسافربری توپولوف 154 که از تهران عازم خرم آباد بود، با ارتفاعات سفیدکوه در نزدیکی خرم آباد برخورد کرده و تمام 119 سرنشین آن کشته شدند. اجساد قربانیان این حادثه در روزهای بعد، از شیارها و حفره های کوه جمع آوری شد.
2- عباس اقبال آشتیانی یکی از استادان بزرگ و چهره های علمی دانشگاه تهران بود که در سال 1277 شمسی در آشتیان بدنیا آمد. پس از تحصیل علوم ابتدایی به تهران آمد و دروس جدید را در دارالفنون آموخت و به مقام استادی رسید. اقبال، چون تحت نظر استادش، محمدعلی فروغی بود، به معلمی در دارالمعلمین انتخاب شد. وی همچنین به دعوت وزارت فرهنگ، در تألیف کتاب های درسی تاریخ و جغرافیای اقتصادی ایران برای دبیرستان ها و رشته های علوم انسانیِ مدارس عالی شرکت کرد و بعدها به تدریس در دانشکده ادبیات دانشگاه تهران پرداخت. از مهمترین کارهای این نویسنده ایرانی می توان به انتشار مجله یادگار و درج مقالاتی انتقادی در مورد اوضاع نابسامان مردم ایران در دوره رژیم شاه اشاره نمود. همچنین تصحیح مجمع التواریخ و تصحیح بیان الادیان و تاریخ کامل ایران نیز از جمله فعالیت های علمی ایشان به شمار می رود. عباس اقبال آشتیانی سال ها کرسی تدریس دانشگاه تهران را در اختیار داشت و شاگردانی بزرگ در علوم مختلف به ویژه ادبیات و تاریخ تربیت نمود. این استاد برجسته سرانجام در 24 بهمن 1334ش در 57 سالگی درگذشت و در شهر ری به خاک سپرده شد.

_ ارتحال عالم مجاهد آیت اللّه «شیخ سلمان خاقانی» (1366 ش)(1)

_ رحلت عالم بزرگ و فقیه جلیل آیت اللّه «میرزا عبدالرحیم سامت قزوینی» (1378 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ سلمان خاقانی در سال 1293ش 1332ق در یکی از شهرهای جنوب عراق به دنیا آمد. پس از طی دوران کودکی، در 13 سالگی جهت تحصیل به نجف اشرف هجرت نمود و از محضر آیات عظام: محمدجواد بلاغی، محمدعلی کاظمینی، میرزا باقر زنجانی و سیدابوالقاسم خویی استفاده کرد. ایشان در همان حال از شرکت در فعالیت های جنبی غافل نماند و در انجمن های اجتماعی، سیاسی و ادبی شرکت می جست. آیت اللّه خاقانی در 43 سالگی پس از درگذشت پدرش که از علمای خرمشهر بود در این شهر سکونت گزید و در طی سه دهه اقامت در خرمشهر، منشأ هدایت مردم و خدمات ارزنده ای واقع شد. پس از شروع جنگ تحمیلی، خانه ایشان پناهگاه آوارگان بود تا این که منزل وی، مورد اصابت توپ و خمپاره قرار گرفت و مجبور به ترک دیار گردید. در جریان جنگ، خانه و مسجد و کتابخانه نفیس آیت اللّه خاقانی تخریب و غارت شد و او به قم هجرت کرد. سرانجام این اسوه مقاومت و الگوی پارسایی در بیست و چهارم بهمن 1366ش برابر با بیست و چهارم صفر 1408ق در هفتاد و شش سالگی در قم جان به جان آفرین تسلیم کرد و در یکی از حجره های حرم حضرت معصومهس آرمید.

2- آیت اللّه میرزا عبدالرحیم سامت در سال 1381 ش 1321 ق در بیت علم و تقوا در قزوین به دنیا آمد. وی پس از فراگیری دروس مقدماتی در قزوین وارد اصفهان و سپس حوزه علمیه قم گردید و از استادان آن جابهره برد. از آن پس به نجف رفت و خوشه چین معارف اسلامی آیات عظام شیخ محمد کاظم شیرازی، شیخ موسی خوانساری، میرزا ابوالحسن مشکینی، شیخ محمد حسین غروی اصفهانی، سیدابوالحسن اصفهانی، آقاضیاء عراقی و میرزای نایینی شد. پس از اقامت ده ساله در نجف اشرف و اخذ اجازه اجتهاد و روایت، به زادگاه خود بازگشت و بیش از نیم قرن به تدریس، تبلیغ دین و اقامه نماز جماعت پرداخت. آیت اللّه سامت قزوینی در جریان مبارزات اسلامی مردم به رهبری امام خمینی حضوری فعال داشت. وی در تمام راهپیمایی ها در صف مقدم و همراه با دیگر علمای شهر شرکت می کرد و نامش هماره در ذیل اعلامیه های علیه رژیم

دیده می شد. زندگی ایشان در طول سالیان متمادی، ساده و طبعش بلند و اخلاقش، خوش و زبانش نرم بود. در تیرماه 1378ش، همایش بزرگداشت ایشان در دانشگاه علوم پزشکی قزوین برگزار شد و کتابی با نام رهپوی هدایت، در تجلیل از مقام علمی اش منتشر گردید. از این فقیه فرزانه تالیفاتی برجای مانده که تقریرات درس فقه آیات عظام: سید ابوالحسن اصفهانی، آقاضیا عراقی، میرزای نایینی و میرزا ابوالحسن مشکینی و... از آن جمله اند. سرانجام این عالم خدمتگزار دین در 25 بهمن 1378ش برابر با هشتم ذی قعده 1420ق در سن 97 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از تشییعی با شکوه، در صحن امامزاده حسین قزوین به خاک سپرده شد.

25بهمن

_ عزل احمد شاه قاجار از فرماندهی کل قوا و واگذاری آن به «رضاخان» با تصمیم مجلس (1303 ش)(1)

_ افتتاح دانشگاه ملّی ایران (1339 ش)

1- رضاخان سردار سپه پس از گسترش قدرت و نفوذ خود در سراسر کشور، تنها از یک چیز بیم داشت و آن برکناری وی از سوی احمدشاه بود، همان طور که پیشتر در حادثه جمهوری چنین شد. به همین علت کوشید تا فرماندهی کل قوا را که به موجب قانون اساسی در اختیار شاه بود، از آنِ خود سازد. اما مخالفت مدرس و اقلیت هوادار او، مانعی جدّی در نیل به این هدف بود. از این رو سردار سپه به مدرس چنین وانمود کرد که تسلیم او شده و از این پس هرچه مدرس بگوید پذیرفته می شود. در اواسط بهمن ماه، سردار سپه به منزل مدرس رفت و در این ملاقات و ملاقات های بعدی، از توطئه های دربار بر ضد خود گله کرد و خواستار اعطای فرماندهی کلّ قوا گردید. مدرس نیز که قصد داشت با حمایت از رضاخان، مانع از انجام کارهای غیرقانونی وی شود، همکاری با او را پذیرفت. به همین علت فراکسیون های مختلف مجلس با مشورت یکدیگر، طرحی برای این منظور تهیه کردند که در 25 بهمن 1303 به تصویب نمایندگان رسید. بدین ترتیب، رضاخان به فرماندهی کلّ قوای ایران دست یافت و احمدشاه قاجار با از دست دادن مهم ترین اهرم قدرت سلطنت خویش، قدرت خود را از کف داد و زمینه برای برانداختن قاجار، بیش از پیش فراهم شد. در حقیقت باید از این تاریخ، سلطان احمدشاه را پادشاه مخلوع ایران دانست و رضاخان پهلوی را پادشاه جدید ایران خواند.

_ درگیری خونین ساواکی ها و عناصر ضدانقلاب با نیروهای انقلابی در تبریز (1357ش)(1)

_ حمله هوایی رژیم بعث به شهرهای بهبهان و مسجد سلیمان در جریان جنگ تحمیلی (1362ش)

_ درگذشت «شکراللّه صنیع زاده» استاد میناکار (1362 ش)(2)

_ صدور حکم تاریخی «امام خمینی» مبنی بر ارتداد «سلمان رشدی»، نویسنده کتاب آیات شیطانی (1367ش)(3)

1- عناصر ضدانقلاب و ساواکی ها که در نقاط مختلف شهر تبریز موضع گرفته بودند، با تیراندازی های گسترده، عده زیادی از مردم شهر را به خاک و خون کشیدند. نیروهای وفادار به انقلاب در صدد دفع تهاجمات دشمنان برآمدند و با کشتن تعدادی و دستگیری 150 تن و فرار سایر مزدوران، این واقعه به پایان رسید.
2- شکراللّه صنیع زاده در سال 1285 ش در اصفهان متولد شد. پس از گذراندن دوران ابتدایی، نزد پدر بزرگ مادری اش، عبدالحسین صنیع همایون، نقاش و مینیاتور ساز دوره قاجار، شروع به آموختن میناسازی و مینیاتور نمود. وی همچنین در فنون تذهیب، تشعیر، مینیاتور، نقاشیِ طبیعت، صورت سازی و بوته پردازی، آشنایی و تبحر یافت. استاد صنیع زاده بعدها نگارستانی در اصفهان دایر کرد که به عنوان نمایشگاه و فروشگاه دایمی کارهای استاد صنیع زاده بود. وی در نمایشگاه بین المللی بروکسل شرکت کرد و دیپلم افتخار و مدال برنز را به ارمغان آورد. استاد صنیع زاده همچنین تقدیرنامه ای از حضرت آیت اللّه سیدمحسن حکیم دریافت کرده است. از این استاد، آثار گوناگونی نیز باقی مانده که در قالب تابلوهای بزرگ و برجسته مینایی، تقویم، ساعت گلدان، جعبه قرآن و تمثال مبارک امام علیع می باشد. یکی از برجسته ترین آثار وی، تمثالی از کودکی حضرت عیسی(ع) در آغوش حضرت مریم است که از نظر نوع نقاشی و کیفیت میناسازی از بی نظیرترین آثار مینایی جهان محسوب می شود. استاد صنیع زاده در 82 سالگی درگذشت.
3- سلمان رشدی نویسنده مرتد هندی الاصلِ انگلیسی در رمان خود با نام آیات شیطانی، به اسلام، قرآن و پیامبر اکرمص و بسیاری دیگر از

مقدسات مسلمانان به روشی جاهلانه و نابخردانه اهانت کرده است. تألیف و انتشار کتاب آیات شیطانی در سطح گسترده که با نظر مثبت و مساعد دولت های غربی انجام شد، حاکی از توطئه فرهنگی جدید غرب علیه مسلمانان، تحت پوشش آزادی بود. اما فتوای صریح امام خمینی علیه نویسنده این کتاب، باعث بیداری مردم جهان به ویژه مسلمانان شد و در واقع از تکرار چنین اهانت هایی به اسلام جلوگیری کرد. پس از صدور این فتوا، اکثریت علمای جهان اسلام و بسیاری از آزاداندیشان از آن حمایت کردند. این در حالی بود که دولت های غربی به بهانه دفاع از آزادی قلم به حمایت شدید تبلیغاتی و سیاسی از سلمان رشدی پرداختند. حضرت امام با صدور حکم شرعی ارتداد نویسنده کتاب آیات شیطانی، نیروی عظیم نیروهای مسلمان را آشکار ساخت و موجی توفنده از توده های میلیاردی مسلمانان در مصاف با کفر پدید آورد. رشدی مرتد نیز از لحظه صدور حکم، مخفی شد و پلیس اسکاتلند یارد، حفاظت از وی را با صرف هزینه های کلان بر عهده گرفت. رهبر معظم انقلاب، حضرت آیت اللّه العظمی خامنه ای در این باره فرمود: حکمی را که امام امت بیان فرموده اند، حکمی است که هر یک از فقهای اسلامی اگر بخواهند بر طبق حکم اسلامی عمل کنند، همین حکم را باید بدهند و این فتوا قطعی است.

26بهمن

26بهمن

_ درگذشت «سید علی نصر» بنیانگذار تئاتر ایران (1340 ش)(1)

1- سید علی نصر فرزند سید احمد نصر الاطّباء، در سال 1270 ش در تهران به دنیا آمد. وی پس از اتمام تحصیلات و فراگیری زبان فرانسه، به تدریس زبان فرانسوی و ریاضیات پرداخت. سید علی نصر بعدها وارد کارهای دولتی گردید. و وزیر پست و تلگراف، سفیر کبیر ایران در چین و هند و نیز نماینده ایران در سازمان ملل متحد شد. وی در آغاز مشروطیت به کار نمایش و تئاتر روی آورد و اقدام به تأسیس تئاتر ملی کرد. نصر برای آموختن فن تئاتر به اروپا رفت و پس از بازگشت، کمدی ایران را به سبک تئاتر اروپایی تأسیس نمود. او در راستای گسترش این فن، هنرستان هنرپیشگی را بنا نهاد و خود به تدریس تاریخ هنر پرداخت. سید علی نصر را به سبب تلاش های فراوانی که در عرصه تئاتر و نمایش به انجام رسانده است به عنوان پدر تئاتر ایران می دانند. علم الاشیاء در شش جلد، تاریخ ایران و دنیا، تاریخ عمومی و تاریخ مختصر ایران از جمله تألیفات، سیروس و اشتباه لُپّی از نمایشنامه ها و تاریخ یونان و انقلاب فرانسه از جمله ترجمه های اوست. سید علی نصر سرانجام در هفتاد سالگی در تهران درگذشت و در امامزاده عبداللّه به خاک سپرده شد.

_ رحلت عالم مجاهد و فقیه بزرگوار آیت اللّه «سید عباس مُهری» (1366 ش)(1)

1- آیت اللّه سید عباس مُهری در سال 1294 ش 1333ق در شهر مُهر واقع در استان فارس به دنیا آمد و پس از طی دروس مقدمات در زادگاهش، راهی نجف اشرف شد. وی در نجف از محضر عالمانی همچون سید محمود شاهرودی، سید محمدباقرمحلاتی و سید محمدتقی بحرالعلوم استفاده کرد و بنا به اصرار جمعی از مؤمنان، برای تبلیغ دین و ارشاد مردم به کویت رفت. آیت اللّه مهری در طول سالیان اقامت در کویت و در جریان نهضت اسلامی مردم به رهبری امام خمینی، با برپایی مجالس سخنرانی به مناسبت های گوناگون و با ارسال نامه و تلگراف به محضر علما و مراجع و با پخش اعلامیه، پیام و نوار سخنان حضرت امام و دیگر بزرگان، لحظه ای از قیام و فعالیت باز نایستاد و علیه جور شورید. در این میان، سفارت ایران در کویت، فعالیت گسترده ای علیه ایشان شروع کرد و مردم را با تهدید و تطمیع و با پخش شایعه های گوناگون، وادار به دوری جستن از او و مسجد و مجلسش می نمود؛ این در حالی بود که بارها ایشان را تهدید به ترور می کردند. آیت اللّه مهری اولین مؤیّد امام از علمای خارج از کشور بود که پس از قیام 15 خرداد 42، تلگراف تند و آتشینی به محمدرضا پهلوی فرستاد که با این عمل، وی تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی، ممنوع الورود به ایران شد. منزل او در کویت علاوه بر این که به عنوان کانون تبادل نظر درباره شیوه های مبارزه با رژیم ستمشاهی بود، به عنوان واسطه ای بین امام در نجف اشرف و پیروان ایشان در ایران، اروپا و سایر نقاط عمل می کرد. وی از زمان آشنایی با امام تا واپسین دم حیات، دم از امام و راه او برنداشت و پیرو ایشان بود. حتی وقتی که امام قصد داشتند نجف را به مقصد کویت ترک نمایند، قرار بود که در منزل آیت اللّه مهری اقامت کنند که با ممانعت دولت کویت مواجه گردید و این امر، عملی نشد. پس از پیروزی انقلاب، حضرت امام، آیت اللّه مهری، را به امامت جمعه کویت منصوب کردند که با تبعید آیت اللّه مهری، نماز جمعه برگزار نگردید. این عالم بزرگوار سرانجام پس از عمری مجاهده در راه اسلام، در 26 بهمن 1366 ش برابر با 26 جمادی الثانی 1408 ق در 72 سالگی درگذشت و در حرم مطهر حضرت معصومهس مدفون شد.

ص:811

_ درگذشت شاعره معاصر «سپیده کاشانی» (1371 ش)(1)

27بهمن

27بهمن

_ تصویب اولین برنامه هفت ساله ایران توسط مجلس شورای ملی (1327ش)

_ رحلت فقیه و فیلسوف بزرگ آیت اللّه «شیخ عبدالحسین رشتی» (1332ش)(2)

1- بانو سرور اعظم باکوچی مشهور به سپیده کاشانی، در سال 1315 ش در کاشان و در خانواده ای که به مبانی اسلامی و مذهبی، سخت پایبند بود به دنیا آمد. در شانزده سالگی به تهران مهاجرت کرد و در مسیر ادبیات و سرودن شعر فعالیت نمود. پروانه های شب، اولین مجموعه شعر سپیده بود که در سال 1352 به چاپ رسید. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، فعالیت های ادبی خود را وسعت بخشید و با مطبوعات و رادیو و تلویزیون همکاری نزدیک داشت و سروده های انقلابی زیادی فراهم ساخت به طوری که در سال های جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، مرتب از صدا و سیما پخش می شد. وی همچنین از سال 1360، عضو رسمی شورای شعر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، مدتی مسؤول صفحات ادبی مجله زن روز، عضو حوزه اندیشه و هنر اسلامی سازمان تبلیغات اسلامی و عضو شورای عالی شعر و ادب صدا و سیما بود. خانم سپیده کاشانی، شاعری خوش قریحه و نیکوپرداز بود و شعرش از لطافت و ظرافت خاصی برخوردار است و به سبک کلاسیک و نو، شعر، سروده است. سپیده کاشانی از یک بیماری کبدی رنج می برد و سرانجام هنگامی که برای مداوا در یکی از بیمارستان های لندن بستری شده بود، در 56 سالگی به سرای جاوید شتافت و سپس در بهشت زهرا به خاک سپرده شد. سخن آشنا و هزار دامن گل سرخ، دو مجموعه شعری از اوست که بعد از فوتش به چاپ رسید.
2- آیت اللّه شیخ عبدالحسین بن عیسی رشتی در سال 1253ش 1292ق در کربلا به دنیا آمد. وی در کودکی به همراه پدر به رشت رفت و مقدمات

و سطوح را در این شهر خواند. شیخ عبدالحسین رشتی در بیست سالگی راهی تهران گردید و از محضر عالم بزرگ، شیخ محمد حسن آشتیانی، در اصول و فقه بهره برد. وی همچنین حکمت و کلام را نزد شیخ علی نوری، سیدشهاب الدین تبریزی شیرازی و میرزا ابوالحسن جلوه فرا گرفت. ایشان همزمان در مدرسه صدر تهران به تدریس ادبیات و سطوح ادبی نیز اشتغال داشت. آیت اللّٰه رشتی پس از اقامت ده ساله در تهران، رهسپار نجف اشرف گردید و در حلقه درس فقیهان زمان همچون حضرات آیات: آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، شیخ الشریعه اصفهانی و سید محمدکاظم یزدی، فقه، اصول، حدیث، رجال، فلسفه و اخلاق را به نهایت رسانید تا اینکه به دریافت اجازه اجتهاد از استادان خود مفتخر شد. وی از آن پس، حلقه درس خارج خود را تشکیل داد و بسیاری از افاضل را از محضر خویش بهره مند ساخت. ایشان همچنین آثار گوناگونی به رشته تحریر درآورد که شرح کفایهُ الاصول، الثّمرات، حاشیه الاسفار و حاشیه بر جواهر الکلام و مکاسب ازآن جمله اند. این عالم دینی و فقیه و فیلسوف عالی مقام سرانجام در بیست و هفتم بهمن 1332ش برابر با دوازدهم جمادی الثانی 1373ق در هفتاد و نه سالگی بدرود حیات گفت و در وادی السلام نجف اشرف به خاک سپرده شد.

_ محاکمه و صدور حکم تعدادی از جنایتکاران رژیم پهلوی در دادگاه انقلاب اسلامی (1357ش)(1)

_ تیرباران ارتشبد «نعمت اللّه نصیری» رییس سابق ساواک (1357 ش) (2)

1- در آغازین روزهای پیروزی انقلاب اسلامی، دادگاه فوق العاده انقلابی تشکیل جلسه داد و گروهی از سردمداران رژیم پهلوی را به محاکمه کشاند. اینان از جنایتکاران نظام طاغوتی بودند که در سرکوبی مردم انقلابی ایران نقش بسزایی داشتند و دستشان به خون انسان های بی گناهِ بی شماری آلوده بود. در جریان محاکمه، این تعداد به جرم شکنجه و کشتار مردم و خیانت به کشور و به عنوان مفسد فی الارض شناخته شده و تیرباران شدند. برخی از این افراد عبارت بودند از: ارتشبد نعمت اللّه نصیری، رییس ساواک سرلشکر رضا ناجی، (اولین فرماندار نظامی در جریان مبارزات مردم) سرلشکر منوچهر خسروداد، (فرمانده هوانیروز) و سپهبد مهدی رحیمی (فرماندار نظامی تهران و عامل کشتار مردم بی دفاع تهران پس از فرار شاه).
2- ارتشبد نعمت اللّه نصیری در مرداد 1289ش در سمنان به دنیا آمد. پس از گذراندن دوره دانشکده افسری، در 1313 به درجه افسری نائل شد و از آن پس مدارج نظامی را طی کرد. بعدها به فرماندهی گارد شاهنشاهی رسید و در 1337 به درجه سرلشکری نائل آمد. نصیری در 1339 به ریاست شهربانی کل کشور منصوب شد و در مرداد 1341 درجه سپهبدی گرفت. وی در جریان قیام خونین 15 خرداد 42 که رییس کل شهربانی بود، فرمانداری نظامی تهران نیز به او محول شد و در نهایت شدت و خشونت با روحانیان و اصناف عمل کرد. نصیری سرانجام در بهمن 1343 در دولت جدیدالتأسیس هویدا به سمت معاونت نخست وزیری و رییس سازمان اطلاعات و امنیت کشور دست یافت و این سمت را تا نزدیکی پیروزی انقلاب اسلامی به مدت نزدیک به 13 سال حفظ کرد. با اوج گیری انقلاب اسلامی، نعمت اللّه نصیری به علت نفرت شدید مردم از وی در اقدامی عوام فریبانه، توسط محمدرضا پهلوی در تیرماه 1357 از ریاست ساواک برکنار و به عنوان سفیر به پاکستان اعزام گردید. رژیم پهلوی در عقب نشینی گام به گام خود در برابر انقلاب، نصیری را به تهران فراخواند و در شانزدهم آبان 1357 او را محترمانه بازداشت کرد. نعمت

اللّه نصیری، این جنایتکار سفاک رژیم پهلوی، سرانجام همزمان با پیروزی انقلاب اسلامی، در 22 بهمن 1357 توسط مردم اسیر شد و پنج روز بعد به حکم دادگاه انقلاب اسلامی، تیرباران گردید.

ص:813

_ آغاز عملیات والفجر 5 (1362 ش)(1)

28بهمن

28بهمن

_ رحلت فقیه، متکلم و واعظ بزرگوار، آیت اللّه «میرزا علی اکبر نوقانی» (1329ش)(2)

1- عملیات والفجر 5 با رمز مقدس یا زهرا در منطقه عملیاتی چنگوله حد فاصل مهران و دهلران با هدف آزادسازی ارتفاعات منطقه و پاسخ به حملات دشمن به مناطق مسکونی آغاز شد. این عملیات که در دو مرحله صورت گرفت به نتایج ذیل دست یافت: آزادسازی برخی مناطق مرزی به وسعت 110 کیلومتر مربع؛ انهدام و غنیمت گرفتن ده ها دستگاه تانک، نفربر، خودرو نظامی و نیز 3600 کشته و زخمی و 170 نفر اسیر.
2- آیت اللّه میرزا علی اکبر فرزند موسی نوقانی در سال 1261ش 1300ق در محله نوقان مشهد به دنیا آمد. وی پس از گذراندن تحصیلات مقدماتی، ادبیات را در محضر استاد میرزا عبدالجواد ادیب نیشابوری معروف به ادیب نیشابوری اول و فقه و اصول را نزد شیخ حسنعلی تهرانی و آیت اللّه سید عباس شاهرودی فرا گرفت. آیت اللّه نوقانی در 26 سالگی برای تکمیل تحصیلات خود رهسپار حوزه علمیه نجف اشرف گردید و از محضر استادان بزرگی چون آخوند ملامحمد کاظم خراسانی، سید محمدکاظم یزدی و شیخ الشریعه اصفهانی استفاده نمود. وی پس از رحلت آخوند خراسانی، از عالم بزرگ میرزا عبداللّه مازندرانی و آیت اللّه میرزا محمدتقی شیرازی به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد و به مدارج بالای علمی دست یافت. آیت اللّه نوقانی در سال 1291ش به مشهد مقدس بازگشت و به تدریس و انجام امور دینی پرداخت. وی از جانب آیت اللّه حاج آقاحسین طباطبایی قمی، عهده دار تولیت مدرسه نواب، از مدارس مهم مشهد گردید. او دارای ذوق شعری نیز بود و در شعر، به «فقیر» تخلص می نمود. ایشان همچنین در خطوط نسخ و نستعلیق، تبحر داشت. کتبی از قبیل تعلیقاتی بر شرح نهج البلاغه و سه مقاله نوقانی و دو مقاله نوقانی در اصول عقاید و ردّ عقاید مادیون، از آثار ایشان است. آیت اللّه

نوقانی سرانجام در 28 بهمن 1329ش (10 جمادی الاول 1370ق) در 68 سالگی درگذشت و در حرم رضوی(ع) به خاک سپرده شد.

ص:814

_ آغاز مذاکرات سه جانبه صلح ایران و عراق در نیویورک (1367 ش)(1)

_ شهادت حجت الاسلام «سیدعباس موسوی» دبیر کل حزب اللّه لبنان توسط صهیونیست ها

1- در شرایطی که مذاکراتِ پس از جنگ در شهریور و آبان 1367، نتیجه ملموسی به دست نداده بود و حتی امکان شکست مذاکرات نیز وجود داشت، جمهوری اسلامی ایران حُسن نیت خود را به جامعه جهانی و سازمان ملل متحد و به ویژه شخص دبیر کل ثابت کرده و از اعتمادی که به دبیر کل ابراز داشته بود، نتیجه مثبت و مطلوبی گرفت که حاصل دیگر این امر، تغییرِ جوّ بین المللی به نفع جمهوری اسلامی ایران بود. با توجه به توقف پیش آمده در مذاکرات، دبیر کل مشورت هایی با شورای امنیت داشت و از شورا درخواست کرد برای خروج مذاکرات از بن بست، اختیارات بیشتری به وی داده شود که شورای امنیت با این درخواست موافقت کرد. در این راستا در 28 بهمن 67، مذاکرات سه جانبه مقامات ایران و عراق با حضور دبیر کل سازمان ملل در نیویورک صورت گرفت. در این مذاکرات که به خاطر اکراه عراقی ها برای ادامه مذاکرات در نیویورک، به رغم پیشنهاد صریح دبیر کل و تأکید او، این بار نیز مذاکرات بسیار دقیق و کوتاه مدت صورت گرفت و نتیجه مطلوب اخذ شد. بن بست در جریان مذاکرات بین ایران و عراق، تحت نظارت دبیر کل سازمان ملل و پس از استقرار آتش بس بین دو کشور، نشان دهنده تعلّل عراق در اجرای مفاد قطعنامه 598، به رغم فشارهای بین المللی بود.

ص:815

(1370ش)(1)

_ درگذشت استاد «محمد دیهیم تبریزی» ادیب و مورخ آذربایجانی (1378 ش)(2)

1- حجت الاسلام سیدعباس موسوی دبیرکل جنبش انقلابی حزب اللّه لبنان و عضو شورای عالی مجمع جهانی اهل بیت، در بازگشت از مراسم سالگرد شهادت شیخ راغب حرب، از روحانیون مبارز جنوب لبنان، در جریان حمله هوایی رژیم اشغالگر قدس در جنوب لبنان به شهادت رسید. در این عملیات تروریستی، تعدادی از همراهان سیدعباس موسوی از جمله همسر، فرزند و سه تن از یارانش نیز شهید شدند. این اقدام جنایتکارانه، موجی از خشم و نفرت علیه رژیم صهیونیستی در میان مسلمانان جهان به وجود آورد. اما مدعیان غربی حقوق بشر نه تنها این ترور را محکوم نکردند، بلکه با تبلیغات دروغین، سعی داشتند این عمل وحشیانه اسراییل را توجیه کنند. اگرچه تل آویو با ترور دبیرکل حزب اللّه لبنان، قصد اختلال در مبارزه این مجاهدان را داشت اما با انتخاب سیدحسن نصراللّه به جانشینی شهید سیدعباس موسوی، مبارزه با اشغالگران صهیونیستی با شدت بیشتری ادامه یافت تا آنکه در خرداد سال 1378، نظامیان این رژیم را با خواری از جنوب لبنان بیرون راندند.
2- استاد محمد دیهیم تبریزی، در سال 1286ش 1325ق در تبریز به دنیا آمد. وی بر اثر راهنمایی های پدر، به تحصیل روی آورد و رشته های ادبی و ریاضی را به خوبی فرا گرفت. استاد دیهیم پس از آن ضمن فعالیت های فرهنگی به روزنامه نگاری اشتغال پیدا کرد و از سال 1311ش، خدمات مطبوعاتی خود را آغاز نمود. وی علاوه بر مسؤولیت مطبوعاتی، در صحنه های مهم سیاسی روز نیز حضور داشت و در سال 1325ش در بیرون راندن فرقه دموکرات از آذربایجان، کوشش زیادی مبذول نمود. دیهیم سرانجام تهران را برای فعالیت های سیاسی و فرهنگی خود برگزید و در سال 1335ش به آن سامان رهسپار شد. از اقدامات فرهنگی ماندگار دیهیم می توان به تاسیس انجمن های ادبی مولوی، صائب و آذربادگان اشاره کرد، ضمن اینکه در کار سازماندهی بیش از پانزده انجمن ادبی دیگر در تهران نیز نقش فعالی ایفا کرد. از وی آثار متعددی بر جای مانده که جبر، شرعیات، هندسه، دستور زبان فارسی، تعلیمات مدنی و حساب نو هر کدام در دو جلد و نیز تاریخ در 3 جلد و تذکره شعرای آذربایجان در 5 جلد

از آن جمله است. استاد محمد دیهیم تبریزی سرانجام در اواخر بهمن 1378ش برابر با اوایل ذی قعده 1420ق در 92 سالگی در تهران درگذشت و به سرای جاوید شتافت.

ص:816

_ روز هوای پاک

29بهمن

29بهمن

_ اتصال راه آهن شمال به جنوب ایران (1315ش)

_ قیام مردم مسلمان تبریز به مناسبت چهلمین روز شهدای 19 دی قم (1356ش)(1)

1- مردم مسلمان تبریز به منظور بزرگداشت یاد شهدای 19 دی ماه مردم قم، به دعوت آیت اللّه قاضی طباطبایی و دیگر علمای تبریز، در یکی از مساجد بزرگ شهر اجتماع کردند. اجتماع مردم بر اثر رفتار خشونت بار مأموران رژیم شاه به شورشی عمومی در سراسر شهر تبدیل شد. پس از آن، هنگامی که قیام بزرگ مردم مسلمان تبریز به اوج خود رسیده بود، نیروهای نظامی، با تانک ها و نفربرهای نظامی به مردم بی دفاع یورش برده و به سرکوب و کشتار مردم پرداختند. تبریز در این روز به صورت شهر جنگ زده درآمد. خیابان ها از خون جوانان، بازاریان، دانشجویان و مردان و زنان رنگین شد و بدین ترتیب، پس از فاجعه خونین نوزدهم دی ماهِ قم، جنایت دیگری بر جنایات رژیم پهلوی افزوده شد. در این حرکت مردمی حداقل 13 تن شهید، بیش از 125 نفر زخمی و بیش از 550 نفر دستگیر شدند. در این قیام، مردم نیز 3 تانک، 2 سینما، 22 مغازه، 1 هتل، 37 اتومبیل و چندین مرکز فساد از جمله حزب رستاخیز و کاخ جوانان را مورد حمله قرار داده و به آتش کشیدند. کشتار مردم تبریز، شاه را غافلگیر کرد، چون او که به نظرِ خود، توانسته بود پرده ای ضخیم بر روی فاجعه قم بکشد، حتی اقدام دبیر کل سازمان ملل را به سود خود تمام کند و افکار خارجیان را از درک واقعیت فاجعه قم منحرف سازد، در قیام مردم تبریز، به کلی دست و پای خود را گم کرد. گستردگی قیام مردم تبریز به حدی بود که رژیم شاه به دروغ متوسل شده و مردم انقلابی تبریز را عوامل بیگانگان معرفی کردند. این قیام ها، سراسر ایران را در ماتم فرو برد و مردم به تبعیت از رهبری نهضت، عید را عزای عمومی اعلام نمودند و اجتماعات را به بزرگداشت شهدای قم و تبریز اختصاص دادند.

ص:817

_ تأسیس حزب جمهوری اسلامی (1357ش)(1)

_ برگزاری مرحله اول انتخابات ششمین دوره مجلس شورای اسلامی (1378ش)

30بهمن

30بهمن

1- یک هفته پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در 29 بهمن 1357 ش، شماری از برجسته ترین شخصیت های علمی، مذهبی و سیاسی ایران که در پیروزی انقلاب اسلامی نقش مهمی داشتند و از یاران نزدیک حضرت امام خمینی محسوب می شدند حزب جمهوری اسلامی را تأسیس کردند. پس از اعلام تأسیس، پرسشنامه و برگه درخواست عضویت به همراه طرح اساسنامه و مرامنامه حزب درسطح وسیع و از طرق گوناگون پخش شد و حزب شروع به عضوگیری کرد. به گفته رهبران حزب، در روز اول ثبت نام، بیش از هشتاد هزار نفر برای عضویت، به مراکز حزب در سراسر کشور مراجعه کردند. دکتر باهنر، صد روز پس از تأسیس حزب، مواضع آن را در مسائل سیاسی، اعتقادی، اقتصادی و فرهنگی بیان داشت و تعداد اعضای حزب را تا آن روز، دو میلیون نفر ذکر کرد. هدف این حزب، ایجاد یکپارچگی و همکاری هرچه بیشتر نیروهای وفادار به انقلاب اسلامی، سامان بخشیدن به حکومت اسلامی و پایه گذاری دولت جمهوری اسلامی طبق قانون اساسی بود. در بین نخستین مُؤسِّسان حزب جمهوری اسلامی، حضرات آیات: شهید سید محمد حسینی بهشتی، سید علی خامنه ای، اکبر هاشمی رفسنجانی، سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی و محمدجواد باهنر حضور داشتند. آنان با همفکری و همکاری شماری دیگر از نیروهای انقلابی توانستند در دوره ای حساس و سرنوشت ساز از تاریخ انقلاب اسلامی، در تدوین قانون اساسی و تشکیل ارکان نظام اسلامی، دفاع از مبانی فکری جمهوری اسلامی و تبیین اندیشه ها و برنامه های مترقی اسلام برای رشد و کمال جامعه اسلامی و نظام مردم سالاری دینی در برابر اندیشه های مارکسیستی، لیبرالی و ملی گرایی، نقشی مهم ایفا کنند. از همین رو، احزاب و گروه های منحرف و وابسته به بیگانگان و پشتیبانان خارجی آنان، با حزب جمهوری اسلامی و رهبران آن به مخالفت پرداخته و در دفعات

متعدد، افراد مهم و مؤثر حزب و انقلاب را به شهادت رساندند. این حزب در 11 خرداد سال 1366 ش به درخواست اعضای شورای مرکزی آن و موافقت امام خمینی ره، فعالیت های خود را رسما تعطیل کرد.

ـ رحلت فقیه بزرگ و عالم مجاهد آیت اللّه «میرسیدعلی آیت نجف آبادی» (1321ش)(1)

1- عالم مجاهد آیت اللّه میرسید علی آیت نجف آبادی در سال 1247ش 1287ق در نجف آباد اصفهان به دنیا آمد. ایشان بعد از سن بیست سالگی در اثر حادثه ای، به علم و دانش علاقه مند شد و وارد حوزه علمیه اصفهان گردید. وی در اصفهان از محضر استادانی همچون: سید محمد فشارکی، سید ابوالحسن جلوه و سید مهدی نحوی استفاده برد و پس از آن رهسپار نجف اشرف گردید. آیت اللّه نجف آبادی در نجف از محضر استادان بزرگی همچون: سید اسماعیل صدر، میرزا محمد تقی شیرازی، حاج آقا رضا همدانی، آخوند ملا محمد کاظم خراسانی و سید محمد کاظم یزدی کسب فیض کرد و در مدت کوتاهی با طی مراحل رشد، در فقه، اصول، فلسفه و عرفان و اخلاق به مقام تبحّر و استادی رسید. وی از آن پس عازم اصفهان گردید و حلقه درس خود را تشکیل داد. آیت اللّه نجف آبادی یکی از مشهورترین استادان حوزه اصفهان در دوره سرکوب این پایگاه دینی توسط رضاخان بوده است. ایشان به فریضه امر به معروف و نهی از منکر اهمیت خاصی می داد و با حاکمان مستبد محلی و خوانین زورگو مبارزه می کرد. همچنین در مقطعی که ایران توسط بیگانگان اشغال شد، آیت اللّه نجف آبادی با خودکامگی روس ها مجاهده و مبارزه زیادی کرد؛ در نتیجه خانه اش توسط اوباش تحریک شده و مزدوران و مأمورانشان غارت شد و خودش نیز در کنسولگری شوروی در اصفهان زندانی گردید. در آن ایام که در اثر حضور متفقین در ایران، قحطی و گرانی بیداد می کرد، ایشان و عالم دیگر اصفهان، میرسید حسن چهارسوقی، ابتکاری به خرج داده و مشترکا طی اعلامیه ای از مردم مسلمان و بازاریان متمکن خواستند در نقاط مختلف شهر، انجمن های خیریه تشکیل داده و از بینوایان، بیکاران و گرسنگان، حمایتِ برنامه ریزی شده کنند. این برنامه در بین مردم بسیار مؤثر واقع شد؛ به گونه ای که اغلب انجمن های خیریه فعلی اصفهان نیز از بقایای همان انجمن ها هستند. در کنار فعالیت های سیاسی و اجتماعی، حلقه درس آیت اللّه نجف آبادی، محفل فضلا و فرهیختگان بود و شاگردان نامداری در آن پرورش یافتند که حضرات آیات ابوالقاسم رفیعی مهرآبادی، شیخ احمد فیاض، حیدرعلی صلواتی، سید روح اللّه خاتمی، سید علی علامه فانی و سید مرتضی پسندیده از آن جمله اند.

ایشان مسائل فقه و اصول را به خوبی تجزیه و تحلیل می کرد و در کلام نیز تبحّر وافی داشت. آیت اللّه میرسید علی آیت نجف آبادی سرانجام در 30 بهمن 1321 ش برابر سیزدهم صفر 1362 ق در 74 سالگی در اصفهان وفات یافت و پس از تشییعی باشکوه، در قبرستان تخت فولاد مدفون گشت. این عالم مجاهد و فقیه سترگ، جدّ مادری شهید دکتر حسن آیت، نماینده مجلس شورای اسلامی در دوره اول و عضو حزب جمهوری اسلامی است که در چهاردهم مرداد 1360 ش توسط منافقین کوردل به شهادت رسید.

_ گشایش سفارت فلسطین در محل سابق سفارت اسراییل در تهران، پس از پیروزی انقلاب (1357ش)

_ درگذشت خطیب شهیر، حجت الاسلام و المسلمین «حسن کافی» (1379ش)(1)

1- حجت الاسلام و المسلمین حاج شیخ حسن کافی خراسانی، در سال 1307ش 1347ق به دنیا آمد. وی پس از طی دوران کودکی، ادبیات و سطوح عالیه را از محضر استادان مشهد همچون: شیخ هاشم قزوینی و محمدتقی ادیب نیشابوری آموخت. ایشان پس از چندی، رهسپار حوزه علمیه نجف اشرف شد و دروس عالی فقه و اصول را از عالمان آن دیار فرا گرفت. حجت الاسلام کافی سپس به مشهد بازگشت و به تبلیغ دین پرداخت. وی در جریان ملی شدن صنعت نفت و مبارزات ضد استعماری مردم ایران، به نمایندگی از آیت اللّه سید ابوالقاسم کاشانی، به افشای حقایق و روشنگری مردم اشتغال داشت. او در سال های 1340ش به بعد، در مشهد بر سخنرانی های روشنگرانه خود افزود و چون به دلیل فشار ساواک، امکان حضور در مشهد را نداشت به تهران مهاجرت کرد و به کار تالیف و تبلیغ و امامت جماعت یکی از مساجد شهر پرداخت. حجت الاسلام کافی در تهران، به حمایت همه جانبه از حرکت امام خمینی ره و مبارزه علیه رژیم ستمشاهی پرداخت و با سخنرانی های مؤثر خویش، نقش ارزشمندی در به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی ایفا نمود. وی در این راستا، چندین بار دستگیر شد و به زندان رفت و شکنجه های ساواک را در راه آرمان اسلامی خویش تحمل نمود. ایشان پس از پیروزی انقلاب اسلامی، به دلیل پشتیبانی دائمی از نظام اسلامی، مورد کینه منافقین کوردل قرار گرفت و توسط آنان ترور شد که از این سوءقصد جان سالم به در برد و مجروح گردید. از این خطیب مبارز آثاری نیز بر جای مانده که تعالیم امام حسن مجتبی، تعالیم امام هفتم در دعا و حدیث، امام رضا(ع) اسوه صراط مستقیم و تعالیم پیامبر اکرم حضرت محمد صلی الله علیه و آله از آن جمله اند. آن عالم خدمتگزار سرانجام در سی ام بهمن 1379ش برابر با بسیت و چهارم ذی قعده 1421ق در هفتاد و دو سالگی درگذشت و به لقای معبود رسید.

ص:820

_ سقوط هواپیمای نظامی ایران در حوالی کرمان و شهادت 276 نفر از نیروهای سپاه پاسداران (1381ش)

اسفند

اشاره

اسفند

زیر فصل ها

1اسفند

2اسفند

3اسفند

4اسفند

5اسفند

6اسفند

7اسفند

8اسفند

9اسفند

10اسفند

11اسفند

12اسفند

13اسفند

14اسفند

15اسفند

16اسفند

17اسفند

18اسفند

19اسفند

20اسفند

21اسفند

22اسفند

23اسفند

24اسفند

25اسفند

26اسفند

27اسفند

28اسفند

29اسفند

30اسفند

1اسفند

1اسفند

_ امضای عهدنامه ترکمنچای بین «فتحعلی شاه قاجار» و «پاسکویچ» روسی (1206ش)(1)

1- در زمان فتحعلی شاه، دو دوره جنگ بین ایران و روسیه درگرفت که هر دو جنگ باشکست ایران به پایان رسید. پس از شکست دوم، اول اسفند 1206 ش 5 شعبان 1243 ق، 21 فوریه 1828 م عهدنامه ای بین ایران و

روس در قریه ترکمانچای به امضا رسید که به مراتب از قرارداد گلستان شوم تر بود. به موجب این معاهده، ولایات ایروان و نخجوان به روسیه واگذار شد و مرزها معین گردید. علاوه بر غرامتی که ایران پرداخت کرد، حق کشتیرانی در دریای خزر مجددا برای روس ها تأیید شد. به علاوه، اتباع روسیه در ایران از حقوق کاپیتولاسیون و مصونیت قضایی برخوردار شدند. این امر، حقِّ اجرای مجازات نسبت به اتباع روس را هم که در ایران مرتکب جرم می شدند از دولت ایران گرفت و بعدها کم کم به جایی رسید که تقریبا اختیار محاکمه از دست دولت ایران سلب شد و استقلال قضایی کشور محدود گردید. دولت روسیه در برابر آن همه منافع، تنها ولیعهدی عباس میرزا و رساندن او را به تخت سلطنت تأیید کرد.

_ تأسیس مدرسه عالی تلویزیون و سینما(1348ش)

_ اعدام تعداد دیگری از جنایتکاران رژیم سفاک پهلوی به حکم دادگاه انقلاب (1357ش)

_ انتخاب اولین گروه از فقهای شورای نگهبان توسط حضرت امام خمینی رحمه الله (1358ش)(1)

_ عملیات کوچک امام علی(ع)، در تنگه چزابه، به طور مشترک (1360ش)

_ شهادت حجت الاسلام شیخ «فضل اللّه محلاتی» در حمله جنگنده عراقی به هواپیمای حامل ایشان (1364 ش)(2)

1- وظیفه اصلی شورای نگهبان، بررسی عدم مغایرت مصوبات مجلس با احکام اسلام و قانون اساسی است. اعضای این شورا مرکب از دو گروه شش نفری از فقها و حقوقدانان می باشد. فقها را رهبر انقلاب تعیین می کند و حقوقدان ها توسط رییس قوه قضاییه به مجلس معرفی و سپس با آرای نمایندگان، انتخاب می شوند. همچنین بر اساس قانون اساسی، نظارت بر انتخابات مختلف همچون انتخابات خبرگان رهبری، ریاست جمهوری، مجلس شورای اسلامی و هرگونه همه پرسی بر عهده شورای نگهبان است.
2- حجت الاسلام شیخ فضل اللّه محلاتی در سال 1309ش در محلات به دنیا آمد. پس از تحصیلات مقدماتی، از محضر استادانی همچون آیات عظام: محمدتقی خوانساری، علامه طباطبایی و امام خمینی کسب فیض کرد. حجت الاسلام محلاتی از سال 1326 فعالیت های سیاسی و مبارزاتی خود را بر ضد رژیم شاه آغاز کرد و پس از کودتای 28 مرداد 1332 دستگیر و تبعید شد. وی با آغاز نهضت اسلامی، فعالیت های خود را افزایش داد و تا پیروزی انقلاب در این مسیر ثابت قدم بود. پس از پیروزی انقلاب به نمایندگی از مردم محلات و دلیجان به اولین دوره مجلس شورای اسلامی راه یافت و در همان زمان به عنوان نماینده امام در سپاه پاسداران منصوب گردید. وی سرانجام در اول اسفند 1364، در حالی که به همراه جمعی از فرماندهان نظامی جنگ، مسؤولان کشوری و نیز تعدادی از نمایندگان مجلس از تهران عازم اهواز بود، هواپیمای حامل آنها

مورد تهاجم دو جنگنده عراقی قرارگرفت و در نزدیکی اهواز سقوط کرد. پیکر پاک شهید محلاتی پس از تشییعی با شکوه در حرم حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

_ درگذشت عالم و نویسنده توانا حجت الاسلام «مصطفی زمانی» (1369ش)(1)

_ گشایش دومین دوره مجلس خبرگان رهبری (1369ش)

_ روز روحانیت و دفاع مقدس(2)

1- استاد زمانی نوری در سال 1313ش در نجف آباد اصفهان متولد شد و در خانواده ای اهل فضل و تقوی، پرورش یافت. وی در 17 سالگی در زادگاه خود دروس ابتدایی را همراه با کسب و کار آموخت و پس از آن، برای ادامه تحصیل راهی قم گردید. وی پس از طی سطوح عالی حوزوی، در درس خارج فقه و اصول آیت اللّه بروجردی و امام خمینی و فلسفه و تفسیر علامه طباطبایی شرکت کرد و خود را برای مبارزه ای علمی و عملی آماده ساخت و با سلاح قلم دست به فعالیت فرهنگی زد. وی پس از چندی با همکاری تعدادی از فضلای حوزه، فعالیت های خود را پیرامون هدایت فرهنگی و سیاسی نسل جوان قرار داد. استاد زمانی در طی سال های مبارزه فرهنگی خویش، برای ترویج اندیشه های بلند حضرت امام، تلاش می کرد که در این راه متحمل یک سال حبس نیز شد. ایشان با احساس مسئولیت بالایی که نسبت به جوانان احساس می کرد توانست کتب بسیاری را به ویژه برای نسل جوان منتشر کند و ارتباطات مکاتبه ای و حضوری زیادی با جوانان برقرار نماید. آثار این نویسنده سترگ در شش بخش داستان های اسلامی و معارف دین، امام علیع و نهج البلاغه، جهان اسلام، مسائل نوجوانان و جوانان، مسائل زناشویی و ازدواج و کتب علمی قرار می گیرند که در حدود نود جلد را تشکیل می دهند. این عالم ربانی سرانجام در اول اسفند 1369ش (5 شعبان 1411ق) در 58 سالگی دار فانی را وداع گفت و در حرم حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

2- در اول اسفند 1364، حجت الاسلام محلاتی نماینده امام در سپاه، به همراه 8 تن از نمایندگان مجلس و مسؤولین دیگر عازم جبهه های جنگ بودند که هواپیمای حامل آنها مورد حمله دو فروند جنگنده عراقی قرار گرفت و در نزدیکی اهواز سقوط کرد و کلیه سرنشینان آن که نزدیک به 50 نفر بودند به شهادت رسیدند. از آنجا که این گروه عازم جبهه های نبرد حق علیه باطل بودند و در جمع آنان، تعداد زیادی از علما و روحانیان مبارز به درجه رفیع شهادت نائل آمدند، این روز به روز روحانیت و دفاع مقدس

نامگذاری گردید تا همه ساله از مجاهدت این پاسداران اسلام و انقلاب، قدردانی شود.

2اسفند

2اسفند

_ رحلت فقیه و محقق بزرگ آیت اللّه «ملاحبیب اللّه کاشانی» (1300 ش)(1)

_ عملیات کوچک والفجر 6 در جنوب دهلران توسط سپاه (1362 ش)(2)

1- میرزا حبیب اللّه شریف کاشانی در حدود سال 1225ش 1262ق در کاشان به دنیا آمد. در کودکی پدر را از دست داد و زیر نظر آیت اللّه سیدحسین کاشانی به تحصیل علوم حوزوی همت گماشت. در پرتو این تلاش پیگیر، در 16سالگی گواهی نقل روایت و در 18سالگی گواهی اجتهاد دریافت نمود. میرزا حبیب اللّه در سال های بعد به تهران رفت و در محضر درس شیخ محمد اصفهانی، ملاهادی مدرس تهرانی، ملاعبدالهادی تهرانی و حاج میرزا ابوالقاسم تهرانی کلانتر استفاده وافر برد. در 19سالگی جهت حضور در درس شیخ مرتضی انصاری راهی عراق شد، اما ورود او به کربلا با رحلت آن استاد یگانه همزمان گردید. پس از چند سال توقف در عتبات، به کاشان بازگشت و به تالیف، تدوین و تکمیل تحقیقات خود پرداخت. او از اغلب استادان خویش صاحب اجازه بود و در علوم روز تبحر داشت. میرزای کاشانی در کنار مرجعیت، به ارشاد و هدایت مردم مشغول بود. از ویژگی های برجسته میرزای کاشانی، تنوع تالیفات و فزونی آنهاست. آثار وی را تا سیصد جلد کتاب و رساله نوشته اند، که حدود 200جلدِ آنها شناخته شده است. مُنْتَقِدُ المَنافِع فی شرحِ المُختَصَر النّافع به عنوان دایرهُ المعارف فقه شیعه، منظومهٔ فی الفقه و ده ها اثر دیگر از اوست. وی سرانجام در 2 اسفند 1300ش (23 جمادی الثانی 1340ق) در 78 سالگی رحلت نمود و در کاشان به خاک سپرده شد.
2- عملیات والفجر 6 در دوم اسفند1362 با رمز مقدس یا زهرا در منطقه عملیاتی چزّابه با هدف انهدام نیروهای دشمن و گمراه کردن آنها از عملیات آتی، انجام گرفت. قوای اسلام با عبور از رودخانه چیلات و دهلران، دو ارتفاع مهم مشرف به مناطق مسکونی عراق را آزاد کرده و بزرگراه العماره _ بغداد را در تیررس خود گرفتند. در این حال، دشمن بعثی برای باز پس گیری مناطق از کف داده، اقدام به پاتک نمود که با چند

ضد پاتک از سوی قوای اسلام مواجه گردید و در اقدام خود ناکام ماند. در این عملیات، دشمن با به جای گذاشتن صدها کشته وزخمی مجبور به عقب نشینی گردید. عملیات والفجر 6، در نهایت با شروع عملیات خیبر در 3اسفند1362، پایان پذیرفت.

_ درگذشت «مُجْدُالعُلی بوستان» محقق و روزنامه نگار ایرانی (1363 ش)(1)

_ درگذشت «عبدالرحمن شرفکندی» ادیب و محقق کُرد (1369 ش)(2)

1- مَجدالعُلی بوستان در سال 1278 ش در مشهد به دنیا آمد و تحصیلات خود را در رشته های زبان و ادبیات فارسی، عربی و فرانسوی آغاز کرد. در 1303 به تهران رفت و در محضر آیت اللّٰه میرزا مهدی آشتیانی و شیخ ضیاءالدین درّی اصفهانی به فراگیری علوم اسلامی پرداخت. وی مدتی به کار معلمی پرداخت و سپس در دادگستری مشغول شد و مستشار دیوان عالی کشور گردید. وی در موضوعات مختلف اجتماعی و ادبی در روزنامه های گوناگون مقاله می نوشت. بوستان، از 1307ش در انجمن ادبی ایران و انجمن ادبی حکیم نظامی حضور یافت. مجدالعلی بوستان در خراسان از هواداران کلنل محمدتقی خان پسیان بود و زمانی که رییس دادگستری سمنان بود به سبب همکاری با تبعیدشدگان مخالف حکومت رضاشاه تحت تعقیب قرارگرفت و زندانی شد. دستور شرق، رساله خرافات و پندنامه منظوم از جمله آثار اوست. مجدالعُلی بوستان سرانجام در 2اسفند1263ش در 85 سالگی درگذشت.
2- عبدالرحمن شَرَفکندی مشهور و متخلص به «هژار» در سال 1300 ش در روستای شَرَفْکَند در نزدیکی مهاباد به دنیا آمد. پدر وی از علمای دوره خود بود و عبدالرحمن در خدمت پدر به تحصیل علوم دینی پرداخت. در 17 سالگی پدر خود را از دست داد و مجبور شد تا برای امرار معاش خانواده به کشاورزی روی آورد. وی بعدها وارد عرصه مطبوعات گردید و مقالات او در برخی جراید تهران نیز چاپ شد و در 24 سالگی به لقب شاعر ملی کُرد مفتخر گردید. وی پس از تسلط قوای حکومت وقت بر منطقه مهاباد، آواره شد و سختی بسیار دید. بعدها به بغداد رفت و به عکاسی و روزنامه نگاری پرداخت. شرفکندی سفرهای متعددی به سوریه، لبنان، روسیه و عراق داشت و مبارزاتی با رژیم بعث عراق به انجام رساند. بعدها به ایران آمد و در کرج سکنی گزید و مرکز نشر فرهنگ و ادب کُرد را تأسیس نمود. از عبدالرحمن شرفکندی آثار متعددی به جا مانده که ترجمه مجموعه قانون در طب ابوعلی 7 جلد، پنج انگشت، یک مشت است، دیوان اشعار و فرهنگ فارسی به کردی، از آن جمله اند. سرانجام در 69 سالگی رحلت کرد و در مهاباد به خاک سپرده شد.

ص:825

_ شهادت «سیدمحمدعلی رحیمی» مسؤول خانه فرهنگ ایران در پاکستان (1375 ش)(1)

_ بهره برداری از نخستین خط مترو در تهران (1378 ش)

3اسفند

3اسفند

_ درگذشت نویسنده و شاعر بزرگ «ادیب الممالک فراهانی» (1296ش) (2)

1- پس از آن که در آذرماه 1369 صادق گنجی مسؤول خانه فرهنگ ایران در لاهور پاکستان به دست گروهک تروریستی سپاه صحابه پاکستان به شهادت رسید، سیدمحمدعلی رحیمی از اوایل سال 1374، به این سمت منصوب و مشغول فعالیت شد. وی قبل از مأموریت خود در پاکستان، به مدت ده سال در دهلی نو به فعالیت های فرهنگی و تبلیغی اشتغال داشت. تا اینکه در این روز، آدم کشان عضو گروه صحابه با حمله به سید محمدعلی رحیمی، وی را به شهادت رساندند، در پی شهادت مسؤول خانه فرهنگ ایران در لاهور، دولت ایران ضمن اعتراض به دولت پاکستان، خواستار مجازات عاملان این جنایت شد. پیکر شهید رحیمی پس از تشییعی مردمی، در بهشت زهرای تهران مدفون گردید.
2- میرزا محمدصادق حکیم ملقب به ادیب الممالک فراهانی در سال 1239ش 1277ق در تهران به دنیا آمد. وی علوم ادبی زمان را نزد استادان فن فرا گرفت و پس از چندی در شاعری از اکثر سخنوران عصر خویش پیش افتاد. وی سرودن شعر را با مدیحه گویی آغاز کرد و لقب ادیب الممالک از طرف مظفرالدین شاه قاجار به وی اعطا شد. او در سرودن انواع شعر به ویژه قصیده تبحّر داشت و از سبک استادان قدیم پیروی می کرد. بیشتر سروده های این شاعر برجسته، بیان کننده اوضاع زندگی اجتماعی و مبارزات سیاسی دوران اوست. ادیب الممالک با انتشار روزنامه ادب، در بیداری افکار عمومی ملت ایران و افشای ظلم و فساد حاکمان قاجار نقشی سازنده ایفا کرد. وی پس از صدور فرمان مشروطه، به سردبیری روزنامه مجلس برگزیده شد و از این راه، خدماتی به ملک و

ملت نمود. او با شروع استبداد صغیر از تهران بیرون رفت و سپس با مجاهدان نهضت مشروطه به پایتخت بازگشت. ادیب الممالک فراهانی را می توان یکی از بنیانگذاران و یا دست کم پیشروان شعر متعهد سیاسی در ادبیات فارسی معاصر نامید که در اشعار خود، مشکلات کشور و مردم را منعکس ساخته است. وی همچنین علاوه بر تبحر در ادبیات فارسی و عربی، در حوزه حکمت و فلسفه و ریاضی و نجوم و... تخصص داشت و با زبان های روسی، ترکی، پهلوی و فرانسوی و انگلیسی آشنایی داشت. از ادیب الممالک فراهانی دیوان اشعاری شامل قصاید، غزلیات، رباعیات و... به جای مانده است. ادیب الممالک فراهانی سرانجام در سوم اسفند 1296ش (1336ق) در 57 سالگی درگذشت و در حرم عبدالعظیم مدفون شد.

_ کودتای انگلیسی «رضاخان» (1299 ش)(1)

1- انگلیسی ها پس از جنگ جهانی اول به این نتیجه رسیدند که جهت دستیابی بیشتر به منابع ایران، به ناچار باید کودتایی در ایران انجام دهند تا حکومت سرسپرده ای را بر سر کار آورند. در این راستا آنان دو مهره وابسته سیاسی و نظامی نیاز داشتند که از این میان سیدضیاءالدین طباطبایی را به عنوان چهره سیاسی، و رضاخان پهلوی را به عنوان چهره نظامی برگزیدند. قبل از کودتا، رضاخان توافق کرد که پس از فتح تهران توسط نیروهای قزاق، مقام نخست وزیری به سیدضیاءالدین سپرده شود. سرانجام در اوایل اسفند 1299ش، قوای قزاق به فرماندهی رضا خان از قزوین به سوی تهران حرکت کردند و بدون هیچگونه مشکل جدی، در سوم اسفند، تهران را تصرف نمودند. احمدشاه قاجار از روی ترس و ناچاری، بدون هیچ واکنش جدی، رضاخان را به عنوان فرمانده کل قوا و همدست وی، سیدضیاءالدین طباطبایی را به سمت نخست وزیری منصوب کرد. در این میان رضاخان به دلیل فرمانبرداری از دولت انگلیس و نیز سرکوب جنبش های آزادی خواهانه مردم ایران، به عنوان عاملی جهت تمرکز قدرت در کشور و حفظ منافع نامشروع انگلیس، مورد حمایت شدید این کشور بود. چهار سال بعد، رضاخان به پادشاهی ایران رسید و تا سال 1320 ش، مستبدانه از منافع انگلیس در ایران حمایت و حراست کرد. اما در جریان جنگ جهانی دوم، به دلیل گرایش رضاخان به آلمان، انگلیس وی را از پادشاهی خلع و تبعید کرد.

ص:827

_ شهادت سردار «حمید باکری» قائم مقام لشکر 31 عاشورا در جزیره مجنون(1362ش)

_ آغاز عملیات بزرگ خیبر در منطقه هورالهویزه و شمال بصره (1362 ش)(1)

_ روز تجلیل از اسرا و مفقودین

4اسفند

4اسفند

_ رحلت فقیه جلیل و مدرس بزرگ آیت اللّه «سیدمهدی دُرچه ای» (1323ش)(2)

1- عملیات بزرگ خیبر با رمز یا رسول اللّه در جبهه جنوب، هورالهویزه و شمال بصره در وسعت تقریبی 200 کیلومتر مربع با هدف تصرف و تامین جزایر مجنون و بخشی از هورالهویزه از سوم اسفند 62 آغاز شد و تا بیست و دوم اسفند به طول انجامید. در این عملیات، رزمندگان اسلام در ابتدا با ورود به جزایر مجنون، از اصل غافل گیری و سرعت بهره گرفته و تعدادی از یگان های مستقر در جزیره را به هلاکت رساندند. در ادامه با فشار بی امان سپاه توحید، دشمن بعثی کلیومترها به عقب رانده شد و نیروهای اسلام با یک حرکت حماسی و باور نکردنی برای دشمن، روخانه دجله را پشت سر گذاشتند. در روزهای بعد، رزمندگان اسلام در حالی که دشمن به شدت از گلوله شیمیایی استفاده می کرد، با وارد ساختن ضربات سنگین، موفق به پیشروی شده و بعثیان را به عقب راندند. با گذشت دو هفته از شروع عملیات، رزمندگان اسلام موفق شدند تا موقعیت مناطق آزاد شده، از جمله جزایر مجنون را تثبیت کنند و ابتکار عمل را به دست گیرند. این عملیات سرانجام پس از 19 روز نبرد سنگین با نتایج زیر پایان یافت: تلفات نیروی انسانی دشمن: 1140 نفر اسیر و 15000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: به تصرف درآمدن منطقه ای به وسعت بیش از 1180 کیلومتر مربع، از جمله جزایر مجنون؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 330 دستگاه انهدامی، 42 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 6 فروند انهدامی، دستگاه مهندسی: 60 دستگاه اغتنامی، خودرو: 200 دستگاه

انهدامی. عملیات بزرگ خیبر با دستاوردهای ارزشمند، از جمله عملیات های موفق رزمندگان اسلام محسوب می شود، به نحوی که عراق را مجبور به استفاده گسترده از سلاح های ممنوعه شیمیایی کرد. با تصرف جزیره مجنون، یکی از حوزه های مهم نفتی در اختیار رزمندگان اسلام قرار گرفت و دشمن را در باز پس گیری آن ناکام گذاشت.
2- آیت اللّه سیدمهدی بن سید مرتضی درچه ای، در حدود سال 1232ش 1270ق در اصفهان به دنیا آمد. وی برادر کوچک تر سیدمحمد باقر درچه ای، از علمای مشهور اصفهان بود. سید مهدی، تحصیلات خود را در اصفهان و سپس در نجف اشرف به سامان رساند و پس از طی مدارج بالای علمی، در اصفهان به تدریس پرداخت. وی فقیهی بزرگ به شمار می رفت و در علم اصول، استاد بود. آیت اللّه سیدمهدی درچه ای در زمان خود، مورد وثوق و اطمینان تمام طبقات اصفهان و اطراف بود و مردم در مسائل فقهی به ایشان رجوع می کردند. محفل درسی او، مشحون از بزرگان علم بود و خود نیز سالیان طولانی به امر تدریس اشتغال داشت. وی در اواخر عمر مجتهد اعلم و جامع الشرایط اصفهان بود و با این حال، زندگی را در کمال زهد و قناعت سپری کرد. این عالم ربانی سرانجام در چهارم اسفند 1323ش برابر با دهم ربیع الاول 1364ق در 91 سالگی در اصفهان رخت از دنیا برَبَست و پس از تشییعی با شکوه، در قبرستان تخت فولاد، در کنار برادر بزرگوارش به خاک سپرده شد.

_ درگذشت «ابوالحسن اقبال آذر» هنرمند تعزیه خوانی (1349 ش)(1)

_ انتخاب آیت اللّه «بهشتی» به عنوان ریاست دیوان عالی کشور از سوی امام خمینی (1358ش)(2)

1- ابوالحسن اقبال آذر ملقب به اقبال السلطان در سال 1250ش در اطراف قزوین به دنیا آمد. وی در ابتدا به کسب دانش پرداخت اما به خاطر عشق و علاقه وافری که به موسیقی داشت، چون از صدای خوبی برخوردار بود، مدرسه را به کنار نهاد و به تحصیل موسیقی و آواز همت گماشت. اقبال آذر در جوانی به تبریز رفت و در اندک زمانی در هنر تعزیه خوانی به شهرت رسید و به دربار محمدعلی میرزا، ولیعهد قاجار راه یافت. با مرگ مظفرالدین شاه، اقبال آذر نیز به همراه شاه جدید به تهران رفت و در تکیه دولت به کار تعزیه پرداخت. وی بعدها مدتی در تبریز و سپس در تهران اقامت داشت و به تعزیه خوانی مشغول بود. روش اقبال در خواندن آواز از سبک تعزیه بهره داشت، یعنی بلند و با تحریر می خواند و مانند تعزیه خوان ها، توجه زیادی به کیفیت ادای شعر نداشت. وی سرانجام در اوایل اسفند 1349 در حدود 100 سالگی درگذشت.
2- به دنبال تصویب قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و تشکیل مجلس شورای اسلامی، طی حکمی از جانب حضرت امام خمینی، آیت اللّه دکتر سید محمد حسینی بهشتی به عنوان اولین رییس دیوان عالی کشور، بالاترین مقام قضایی پس از پیروزی انقلاب اسلامی برگزیده شد تا برای این تشکیلات حیاتی که نقش مهم و تعیین کننده ای در جامعه دارد، با درک و درایت والای ایشان زمینه اجرای قوانین اسلام فراهم شود و عدل و قسط در جامعه رواج یابد. ایشان نیز در طول مدت عهده داری این مسؤولیت خطیر و شریف، منشأ خیر و خدمت فراوانی گشت، امور قضایی کشور را سامان بخشید و با به کارگیری قضات عادل و عالم، نظام قضایی را دگرگون ساخت. همچنین در این روز، آیت اللّه سیدعبدالکریم موسوی اردبیلی نیز به دادستانی کل کشور تعیین شد. این انتخاب، همزمان با تثبیت نظام جمهوری اسلامی به منظور تشکیل و سامان دهی قوه قضاییه، متناسب با اهداف و ارکان نظام اسلامی انجام گردید.

ص:829

_ راه اندازی شبکه جوان رادیو (1375ش)

_ رحلت روحانی مجاهد آیت اللّه «محمدجواد عارفی بیرجندی» عالم مشهور خراسان (1380 ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ محمدجواد عارفی بیرجندی، در حدود سال 1272 ش 1311 ق در بیرجند در استان خراسان به دنیا آمد. وی مقدمات و سطوح را در بیرجند و مشهد به اتمام رساند. سپس در 25 سالگی به حوزه علمیه قم مهاجرت کرد و با شرکت در دروس خارج فقه و اصول آیات عظام: حاج شیخ عبدالکریم حائری یزدی، شیخ مهدی حکمی قمی، شیخ ابوالقاسم کبیر قمی و سید محمد حجّت کوه کمره ای به مدارج بالای علمی دست یافت. این فقیه جلیل یکی از شاگردان کوشا و سختگوش آیت اللّه عبدالکریم حائری بود که حدود ده سال از بحث های معظمٌ له استفاده شایان برد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. آیت اللّه عارفی در زمان استبداد رضاخانی، در اراک به علت سخنرانی علیه بی حجابی و تاکید بر شعائر اسلامی تحت تعقیب قرار گرفت و در بیرجند مدت ها به زندگی مخفیانه روی آورد تا سرانجام دستگیر و زندانی شد. وی پس از آزادی از زندان، در زادگاهش اقامت گزید و بیش از نیم قرن به بزرگداشت، تبلیغ و ترویج شعائر دینی و تدریس و پرورش شاگردان و اقامه جماعت پرداخت و با کوشش بسیار، حوزه علمیه آن شهر را سامان بخشید. این عالم وارسته در طول حیات خویش از وجوهات مصرف نمی کرد و از هر گونه تجملات و تشریفات به دور بود. سرانجام آن فقیه بزرگوار درچهارم اسفند 1380 ش برابر با نیمه شب عید سعید قربان 1422 ق در یکصد و هشت سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییعی با شکوه، در مدرسه معصومیه بیرجند به خاک سپرده شد.

5اسفند

_ شروع فعالیت شرکت هواپیمایی ملی ایران و روز هما (1340ش)

_ آغاز عملیات متوسط والفجر 9 در استان سلیمانیه توسط سپاه (1364 ش)(1)

_ صدور قطعنامه 582 شورای امنیت سازمان ملل درباره جنگ عراق با ایران (1364 ش)(2)

1- در حالی که عملیات بزرگ و پیروزمند والفجر 8 در شبه جزیره فاو ادامه داشت، عملیات والفجر 9 در تاریخ پنجم اسفندماه 1364 ش با رمز یاالله در جبهه شمالی چوارتا در منطقه ای به وسعت 200 کیلومتر مربع در استان سلیمانیه عراق آغاز شد و تا نهم اسفند به طول انجامید. هدف این عملیات آزادسازی ارتفاعات مهم این منطقه و پراکنده کردن نیروهای عراقی از جبهه های جنوبی بود. نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی در سرمای شدید ارتفاعات منطقه، این عملیات دشوار نظامی را با موفقیت به انجام رساندند. نتایج عملیات متوسط والفجر 9 : تلفات نیروی انسانی دشمن: 250 نفر اسیر و 2500 نفر کشته و زخمی، سایر نتایج: انهدام نیروی دشمن و تصرف بخشی از خاک دشمن و ارتفاعات مهم منطقه. جمهوری اسلامی ایران با اجرای عملیات والفجر 9، علاوه بر آزادسازی ارتفاعات مهم منطقه و تجزیه و پراکنده کردن نیروهای عراقی، آمادگی خود را برای ادامه مقاومت در برابر دشمن متجاوز به تمام دنیا اعلام نمود و قدرت خود را بار دیگر تثبیت کرد.
2- دو روز پس از تصرف منطقه استراتژیک فاو در جریان عملیات بزرگ والفجر 8 به درخواست عراق و هفت کشور اتحادیه عرب، جلسه شورای امنیت تشکیل شد و شورا در جلسه پنجم اسفند 1364، قطعنامه 582 را تصویب کرد. در این قطعنامه با یادآوری شش سال درگیری شورا با مسأله و با ابراز نگرانی نسبت به طولانی شدن درگیری و تعهد اعضای سازمان ملل به حل و فصل صلح آمیز اختلافات و یادآوری تعهّد اعضا به خودداری از کاربرد گازهای خفه کننده و مسموم در جنگ ها و تاکید بر غیرقابل قبول

بودن کسب اراضی از راه زور، از اقدامات اولیه ای که سبب بروز و ادامه منازعه شده، ابراز تاسف گردیده است. در این قطعنامه همچنین از تشدید حملات به مناطق غیرنظامی، حمله به کشتی های بی طرف و استفاده از سلاح های شیمیایی اظهار تاسف شده و خواهان آتش بس گردیده است. واضح است که صدور قطعنامه 582 تنها در نتیجه تصرف فاو بوده و بررسی علل جنگ و معرفی متجاوز، به صورت مبهم و سربسته مطرح گردید. جمهوری اسلامی ایران در پی صدور این قطعنامه اعلام داشت آن قسمت از قطعنامه که به کلّ جنگ و خاتمه خصومت ها مربوط می شود، ناقص، بی اعتبار و غیرقابل اجراست و عراق نیز اعلام کرد اگر ایران این قطعنامه را رسما و بدون شرط بپذیرد، عراق نیز آن را اجرا خواهد کرد. به این ترتیب این قطعنامه نیز به سرنوشت مشابه قطعنامه های قبلی دچار شد.

_ عملیات کوچک ظفر 6 در استان کرکوک عراق توسط سپاه (1366 ش) (1)

_ روز بزرگداشت دانشمند شهیر امامی «خواجه نصیرالدین طوسی»(2)

1- عملیات ظفر 6، در 5 اسفند 1366 در استان کرکوک عراق، با هدف آزادسازی ارتفاعات منطقه، در سه محور انجام گرفت. قوای اسلام در این عملیات با تسلط بر جاده های منطقه، ضمن عکس العمل به موقع و شایسته در برابر پاتک دشمن، شکست سنگینی را به مزدوران بعثی تحمیل کردند. در این عملیات علاوه بر آزادسازی برخی ارتفاعات منطقه و انهدام پایگاه های دشمن، تعدادی ادوات زرهی دشمن منهدم شده، تعداد دیگری به غنیمت سپاه اسلام درآمد.

2- ابوجعفر محمدبن محمد معروف به خواجه نصیرالدین طوسی و ملقب به استاد البشر و محقق طوسی در سال 597 ق در طوس به دنیا آمد. وی در ابتدا علوم عقلی و نقلی و حکمت مشاء را آموخت و در سال های بعد ریاضیات، فقه، فلسفه، نجوم و ادبیات را خواند به طوری که در علوم روز به تبحر و استادی تمام رسید. وی چند سال پس از واقعه حمله سپاهیان چنگیزخان مغول، به قلعه اسماعیلیه پناه برد و در آن جا نیز از تالیف و نگارش باز نایستاد. با غلبه سپاه مغول بر اسماعیلیان، خواجه نصیرالدین به خدمت هلاکوخان مغول پیوست و با استفاده از نفوذ خود، از کشتار مردم و دانشمندان و تخریب آثار فرهنگی و علمی و غارت شهرها و روستاها جلوگیری نمود. پس از فتح بغداد و سقوط عباسیان، خواجه نصیر ماموریت یافت تا رصدخانه مراغه را ترتیب دهد. او جماعتی از ریاضی دانان بزرگ گردآورد و کار احداث رصدخانه را در سال 657 ق آغاز کرد. خواجه، با این کار، عالمان بزرگ زمان را که پراکنده بودند در یک مکان، جمع کرد و همچنین کتابخانه ای عظیم در محل رصدخانه مراغه احداث نمود. این عالم سترگ برای تهیه کتاب های مورد نظر، کتبی از بغداد، شام و شمال آفریقا و اطراف و اکناف ایران فراهم نمود و کتابخانه ای با بیش از چهارصد هزار جلد کتاب، ایجاد کرد. عمر خواجه از این پس در خدمات علمی گذشت. خواجه نصیرالدین، یکی از بزرگ ترین بنیانگذاران کلام شیعه و پیشاهنگ بزرگ فلسفه مشّاء بود و ضمن تایید حکمت ابن سینا، به شرح مشکلات اشارات پرداخت. وی همچنین آثار متعددی را در علوم مختلف به نگارش درآورد که اخلاق ناصری، تجرید العقاید، ذیج ایلخانی، اوصاف الاشراف،

اساسُ الاقتباس و تذکره نصیریه و بیش از شصت اثر دیگر در اصول دین، اخلاق، منطق، هندسه، هیئت، نجوم و عروض و شعر از آن جمله اند. خواجه نصیرالدین سرانجام در سال 672 در 75 سالگی، شانزده سال پس از تاسیس رصدخانه درگذشت و در کاظمین به خاک سپرده شد.

ص:832

_ روز مهندسی

6اسفند

6اسفند

_ رحلت حکیم و فقیه بزرگوار آیت اللّه «میرمحمد حسین شهرستانی» (1275ش)(1)

1- آیت اللّه سیدضیاءالدین میرمحمد حسین بن میر محمدعلی شهرستانی حائری، در حدود سال 1218ش 1256ق در خاندان اهل علم و از سادات مرعشی مازندرانی منتسب به امام سجاد(ع) در کرمانشاه به دنیا آمد. وی پس از طی مقدمات و سطوح عالی حوزوی، در حلقه درس شیخ محمد حسین اردکانی، فقه و اصول را فرا گرفت و پس از سالیانی از استاد به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. آیت اللّه شهرستانی همچنین هیئت و نجوم را از میرزا باقر یزدی و حساب و هندسه و عروض را از میرزا عَلاّم هروی حائری آموخت و در این علوم به تبحر رسید. ایشان در پنجاه سالگی به زیارت مشهد رضوی رفت و چون به تهران آمد، مورد استقبال مردم واقع شد و تدریس در یکی از مدارس تهران به او واگذار شد. اما ایشان به کربلا بازگشت و علاوه بر تدریس و تالیف، مرجعیت جمعی از شیعیان را برعهده گرفت. این محقق، ادیب و شاعر امامی، از دوازده سالگی شروع به تالیف نمود و در طول حیات علمی خویش، در حدود هشتاد اثر ارزنده از خود به یادگار گذاشت که برخی از آثار ایشان شامل کتب: الاستصحاب، اصل الاصول، تحقیقُ الاَدِلّه، تَذکِرَهُ النَّفس و لُبابُ الاجتهاد و... می باشند. آیت اللّه میرمحمدحسین شهرستانی حائری سرانجام در ششم اسفند 1275ش (3 شوال 1315ق) در پنجاه و هفت سالگی بدرود حیات گفت و در رواق حسینی، نزدیک دیوار شهدا به خاک سپرده شد.

_ تصویب قانون احداث راه آهن سراسری ایران (1305ش)(1)

_ صدور اعلامیه روحانیان مبارز درباره قیام خونین تبریز (1356ش)(2)

_ بمباران کوهدشت، سقز، پل دختر و مهاباد توسط هواپیماهای عراق (1362ش)(3)

1- به موجب قانون احداث راه آهن جنوب ایران که در ششم اسفند ماه سال 1305 ق به تصویب مجلس شورای ملی رسید، مخارج ساختمان راه آهن ایران از محل عوارض قند و شکر و چای تامین گردید و قرار شد تا خط آهن از خورموسی به خرمشهر و از آنجا به تهران متصل شود. در نهایت نخستین کلنگ احداث راه آهن ایران در 23 مهر سال 1306ش در تهران به زمین زده شد و همزمان عملیات ساختمانی راه آهن از مرکز و شمال و جنوب آغاز گردید. سرانجام عملیات ساخت راه آهن ایران در سوم شهریور سال 1317 ش خاتمه یافت و کار حمل و نقل مسافر و بار آغاز شد. طول راه آهن سراسری ایران در آن سال در حدود 1400 کیلومتر بود که ازبندر امام خمینی شاهپور سابق در جنوب به بندر ترکمن در شمال متصل می شد. طول خطوط آهن در مرداد 1376 به حدود ده هزار کیلومتر رسید و در برخی مسیرهای پر رفت و آمد، راه آهن دو خطه شده است.

2- پس از آنکه مراسم بزرگداشت چهلمین روز شهادت مردم قم در حادثه 19 دی این شهر، در تبریز به خشونت گرایید، قیام بزرگ 29 بهمن 1356 در تبریز شکل گرفت و عده زیادی از مردم بی گناه به خاک و خون کشیده شدند. در هفتمین روز شهدای 29 بهمن تبریز، اعلامیه ای با امضای روحانیون مبارز خراسانی انتشار یافت و رژیم را در مورد این واقعه، مورد انتقاد قرارد داد. در بخشی از این اعلامیه آمده بود: «بار دیگر رژیم فاسد شاه تلاش مذبوحانه خود را شروع کرد و مردان مجاهدی را که برای از بین بردن برنامه های ضددینی دستگاه استبدادی و سلطنت غاصبانه پهلوی قیام کردند، با گلوله جواب گفت؛ ولی ما نیز بار دیگر به این جنایتکاران روزگار و روسیاهان جامعه هشدار می دهیم که ما از هدف مقدس خود دست نکشیده و برای رسیدن به آن هدف عالی و قرآنی و انسانی، تا آخرین نفس، در مقابل اعمال وحشیانه شاهانه ایستادگی خواهیم کرد».

3- همزمان با پیروزی های رزمندگان اسلام در عملیات غرورآفرین خیبر و شکست ارتش عراق در منطقه جزایر مجنون، رژیم بعثی عراق مبادرت به موشک باران و بمباران مناطق مسکونی شهرهای مختلف ایران نمود. در این میان شهرهای خرم آباد و بروجرد هدف اصابت چهار موشک قرار گرفت و شهرهای کوهدشت، سقّز، پل دختر و مهاباد نیز توسط هواپیماهای عراقی بمباران شد. در اثر این بمباران وحشیانه این شهرها، حدود پنجاه نفر از هموطنان به شهادت رسیده و بیش از چهار صد نفر دیگر زخمی شدند.

_ کشتار مسلمانان نمازگزار فلسطین در مسجد الخلیل از سوی یک صهیونیست اسراییلی (1372ش)(1)

7اسفند

7اسفند

_ درگذشت علامه «علی اکبر دهخدا» نویسنده لغت نامه بزرگ دهخدا (1334ش)(2)

1- در حالی که مقامات حکومت خودگران عرفات در حال گفت وگو برای سازش با رژیم غاصب اسراییل بودند، یک صهیونیست نژادپرست به سوی نمازگزاران روزه دار در حرم حضرت ابراهیمع در شهر الخلیل فلسطین تیراندازی کرد و بیست و نه نفر را شهید و شمار بیشتری را زخمی نمود. این ترور وحشیانه که بار دیگر دشمنی صهیونیست ها با مسلمانان را نشان داد با واکنش تند و خشم آلود جهان اسلام روبرو شد، به گونه ای که حتی دولت های عَرَبی مجبور شدند برای مدتی، مذاکرات سازش با مقامات رژیم صهیونیستی را به حال تعلیق درآورند، ولی دولت های غربی تنها به ابراز تأسف اکتفا کردند. این حمله تروریستی باعث وقوع ناآرامی های چندماهه در سرزمین های اشغالی و قیام مردم مسلمان این مناطق گردید و در عوض رژیم صهیونیستی فرد تروریست را پس از محاکمه به بهانه این که بیماری روانی دارد، از مجازات رهایی داد.
2- علی اکبر دهخدا در 5 اسفند 1258ش در تهران دیده به جهان گشود. وی علوم ابتدایی و سطوح عالی را در ایران سپری کرد. سپس برای تکمیل علوم جدید به اروپا سفر نمود و مدت پنج سال به تحقیق و تفحّص پرداخت. بازگشت دهخدا به ایران مصادف با نخستین طلیعه افکار آزادی خواهانه و شروع مبارزات جنبش مشروطیت در ایران بود. دهخدا که با استبداد و مظالم آن زمان شدیدا مخالف بود، به صف مبارزان پیوست و به نگارش مقالات تند و طنزآمیز پرداخت. او که از همکاران روزنامه صوراسرافیل بود، پس از توقیف و تعطیلی روزنامه به اروپا تبعید شد. دهخدا پس از استقرار مشروطیت به ایران بازگشت و در روزنامه های مختلف نویسندگی کرد. او در ایام جنگ جهانی اول و مهاجرت آزادی خواهان، در یکی از ایلات بختیاری منزوی گردید و در آنجا مقدمات تدوین

لغت نامه بزرگ خود را پی ریزی نمود. این اثر مهم علمی و ادبی دهخدا، آن چنان گسترده، دقیق و غنی است که می توان آن را یکی از شاهکارهای بزرگ زبان فارسی در قرن اخیر دانست. کارهای ادبی و انتقادی دهخدا از نظر سبک و سلیقه کم نظیر است و نوآوری او در طنزنویسی، مکتبی نوین در زبان و ادبیات فارسی به وجود آورد. در زمینه شعر نیز، دهخدا آثاری برجسته دارد که با بیانی ساده و دلنشین سروده شده است. دهخدا همچنین با گردآوری کتاب امثال و حکم که مجموعه ای از بیست و چهار هزار ضرب المثل فارسی است، نخستین فرهنگ نامه عرفی و عامیانه را در زبان فارسی تدوین کرد. وی سرانجام در هفتم اسفند 1334ش در 76 سالگی در تهران درگذشت و در قبرستان ابن بابویه در ری مدفون شد.

_ رحلت فقیه وارسته و عالم فاضل آیت اللّه «میرزا هاشم آملی» (1371 ش)(1)

1- حضرت آیت اللّه میرزا هاشم آملی، فقیه و عالم بزرگ معاصر، در حدود سال 1283 ش برابر با 1322 ق، در روستایی نزدیک لاریجان از توابع آمل در مازندران به دنیا آمد. ایشان پس از پشت سرگذاشتن تحصیلات مقدماتی، راهی تهران شد و در مدرسه سپهسالار این شهر اقامت گزید. او در آن مدرسه مورد توجه شهید آیت اللّه سید حسن مدرس قرار گرفت و از استادانی همچون میرزا طاهر تنکابنی، میرزا ابوالحسن شعرانی و محمدعلی شاه آبادی بهره برد. میرزا هاشم آملی سپس در قم در محضر درس حضرات آیات شیخ عبدالکریم حائری یزدی و سید محمدحجت کوه کمره ای حاضر شد و پس از چندی به درجه رفیع اجتهاد نائل آمد. این فقیه سترگ از آن پس برای بهره مندی از محفل پر رونق نجف، عازم آن دیار گردید. ایشان در نجف، در درس حضرات آیات سیدابوالحسن اصفهانی، میرزای نایینی و آقا ضیاءالدین عراقی حاضر شد و به مقام والایی در علم دست یافت. میرزا هاشم آملی از آن پس حلقه درس خود را در نجف و قم تشکیل داد و فضلای بسیاری در محضر معظم له پرورش یافته و به درجات بالای علمی دست یافتند که حضرات آیات: میرزا جواد تبریزی، ناصر مکارم شیرازی، عبداللّه جوادی آملی، حسن حسن زاده آملی، سید جعفر کریمی، سید مصطفی و سیدعلی محقق داماد، محمد محمدی گیلانی و اسماعیل صالحی مازندرانی و ده ها عالم فاضل از آن جمله اند. آیت اللّه میرزا هاشم آملی، به عنوان یکی از شیوخ فقها و مراجع تقلید قم به شمار می رفت و در جریان انقلاب اسلامی ایران، از آغاز اولین نهضت روحانیان و مردم در قضیه انجمن های ایالتی و ولایتی گرفته تا قیام 15 خرداد 1342 و بعد از آن، تا زمان پیروزی انقلاب اسلامی ایران، آن بزرگوار به عنوان یکی از مراجع تقلید در کنار رهبر انقلاب اسلامی، حضرت امام خمینی ره قرار داشت و علاوه بر شرکت در جلسات علما، در مواقع ضروری دیدگاه های خود را با صدور اعلامیه به آگاهی همگان می رساند. این فقیه جلیل تمام عمر را با کمال زهد، تقوا و صدق و صفا و در نهایت عزت نفس گذرانید و به هیچ یک از تجملات دنیوی، اعتنایی نداشت. از جمله آثار چاپی ایشان، کتاب الطهاره، الصلاه و الصوم می باشند. این عالم ربانی سرانجام در هفتم اسفند 1371 ش برابر با چهارم رمضان 1413ق در 88 سالگی به

لقاءاللّه پیوست و در مسجد بالاسر حرم حضرت معصومه به خاک سپرده شد.

ص:836

_ برگزاری اولین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا (1377ش)(1)

8اسفند

8اسفند

_ رحلت عالم ربانی و بزرگوار آیت اللّه «ملاعبداللّه بروجردی» (1289ش) (2)

1- در هفتم اسفند 1377، یکی از بزرگ ترین آرمان های دیرین ملت مسلمان ایران تحقق یافت و با برگزاری انتخاباتی پرشور، نهاد و پایگاه مردمی شوراهای اسلامی شهر و روستا، در عرصه حکومتی، جلوه عملی پیدا کرد. تشکیل بیش از 33 هزار شورای شهری و روستایی در سراسر ایران اسلامی، گامی در جهت ورود و همکاری علنی تمام مردم در عرصه تصمیم گیری های کشوری بود که به لحاظ کثرت جمعیت منتخبان انتخاباتی و نیز خاستگاه اجتماعی و فرهنگی شوراها، این عرصه را از دیگر عرصه ها متمایز و برجسته ساخته است. تمرکززدایی، منطقه گرایی، توزیع قدرت، کاهش تصدی دولت در امور مملکتی، نهادینه کردن مشارکت مردم در عرصه تصمیم گیری ها، تقویت نهادهای مدنی، استفاده هرچه بیشتر از استعدادها و قابلیت های توده مردم و بالاخره اجرای کامل اصل هفتم قانون اساسی، مبنی بر تشکیل شوراهای شهر و روستا و... برای تصمیم گیری در امور کشور، از جمله اهداف و مطالبات مردمی بود که با تشکیل شوراهای اسلامی شهر و روستا، بنیانی محکم یافت.
2- آیت اللّه ملاعبداللّه بن عبدالباقی بروجردی در سال 1218ش 1256ق در بروجرد به دنیا آمد. وی مقدمات علوم اسلامی را از علمای بروجرد فرا گرفت و پس از مدتی در حلقه درس شیخ ملا اسداللّه بروجردی به فراگیری فقه و اصول پرداخت. ملاعبداللّه بروجردی پس از آن راهی حوزه علمیه اصفهان گردید و از محضر درس شیخ محمدباقر اصفهانی و دیگران کسب فیض کرد و پس از سالیانی، به مدارج بالای علمی دست یافت. ایشان از آن پس به زادگاه خود بازگشت و به تدریس و فتوی و امامت جماعت در بروجرد پرداخت. در حلقه درس وی، فاضلان فرهیخته ای پرورش یافتند که مرجع تقلید شیعیان، حضرت آیت اللّه سید حسین

بروجردی، از همه مشهورتر است. ایشان به عنوان یکی از مشاهیر بروجرد، در کنار تدریس به تالیف نیز مشغول بود و آثاری را به رشته تحریر درآورد که کتاب الصلاه و رساله ای در اجتماع امر و نهی از آن جمله است. ملاعبداللّه بروجردی سرانجام در 8 اسفند 1289ش برابر با 28صفر 1329ق در 71 سالگی بدرود حیات گفت و در مقبره ای که در جوار مسجدش برای خود بنا کرده بود، به خاک سپرده شد.

_ امضای عهدنامه دوستی بین ایران و اتحاد جماهیر شوروی (1299 ش) (1)

_ رحلت فقیه بزرگوار آیت اللّه «سیدعلی کوه کمره ای» (1319ش)(2)

1- عهدنامه دوستی ایران و شوروی چهارسال پس از پیروزی انقلاب کمونیستی شوروی منعقد شد و مسکو متعهد گردید که از سیاست استعماری روسیه تزاری درباره ایران پیروی نخواهد کرد. بر این اساس، اتحاد جماهیر شوروی، همه قراردادهایی را که روسیه تزاری با ایران منعقد کرده و به ضرر ایران بود، لغو کرد. همچنین اتحاد جماهیر شوروی در عهدنامه دوستی با دولت ایران، قراردادهایی را که دولت روسیه با دولت ثالثی بر ضد ایران امضا کرده بود بی اعتبار دانست. با این حال، دولت شوروی، سرزمین های قفقاز و ترکستان را در شمال غربی و شرقی ایران، در تصرف خود نگاه داشت و به ایران پس نداد. مهم ترین تعهد ایران در این قرارداد، اجازه ندادن به کشورهای دیگر برای فعالیت بر ضد اتحاد جماهیر شوروی از طریق خاک ایران بود. با وجود امضای این معاهده دوستی، شوروی به تقویت عوامل کمونیست خود در داخل ایران پرداخت و در زمان حکومت شاهان پهلوی با تشکیل حزب کمونیستی توده، سعی در رخنه در ارکان قدرت کشور داشت.
2- آیت اللّه سیدعلی بن سید علی نقی کوه کمره ای در تبریز به دنیا آمد. وی مقدمات و سطوح حوزوی را در زادگاه خود فرا گرفت و سپس برای ادامه تحصیل، عازم حوزه علمیه نجف اشرف گردید. ایشان در نجف در محضر عالمان بزرگی همچون میرزا حبیب اللّه رشتی، ملامحمد فاضل ایروانی و ملامحمد فاضل شرابیانی شرکت جست و پس از سالیانی به مدارج والای علمی دست یافت. آیت اللّه کوه کمره ای از آن پس به زادگاه خود بازگشت و به انجام وظایف دینی و خدمات مذهبی مشغول شد. ایشان سرانجام در هشتم اسفند 1319ش برابر با بیست و نهم محرم 1360ق وفات یافت و در حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد. آیت اللّه سیدعلی کوه کمره ای، والد معظم فقیه و مرجع سترگ، آیت اللّه سید محمد حجت کوه کمره ای می باشد.

_ درگذشت استاد «صدرالدین محلاتی» محقق و شاعر (1359ش)(1)

_ بمباران شیمیایی جبهه ها توسط رژیم بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی (1362 ش)(2)

1- صدرالدین محلاتی متخلص به صدر، فرزند آیت اللّه میرزا ابوالفضل محلاتی در سال 1283ش 1323ق در شیراز به دنیا آمد. وی پس از تحصیل مقدمات به عتبات عالیات رفت و در شهرهای اصفهان و قم نیز به ادامه تحصیل پرداخت تا این که موفق به اخذ درجه اجتهاد گردید. صدرالدین محلاتی از بدو تأسیس دانشکده ادبیات دانشگاه شیراز به تدریس زبان و ادبیات عرب اشتغال ورزید و تا آخر عمر، استاد آن دانشکده بود. او علاوه بر تحقیق و نویسندگی، شعر می گفت و چون اهل عرفان بود، اشعارش مضامین عرفانی داشت. استاد صدرالدین محلاتی همچنین در شیراز حوزه درس خود را بنیان نهاد و حلقه تفسیر قرآنی ترتیب داد. او انجمن ادبی را در منزل خود تشکیل می داد و از مؤسسان کانون دانش پارس بود. از این محقق بزرگوار، آثاری بر جای مانده که تفسیر سوره والعصر، شأن نزول آیات قرآن، اسرار حج مکتب عرفان سعدی و... از آن جمله اند. استاد صدرالدین محلاتی سرانجام در اسفند 1359ش در هفتاد سالگی درگذشت.

2- رژیم بعث عراق در طول هشت سال دفاع مقدس، هرگاه که شکست سختی از رزمندگان اسلام متحمل می شد، علاوه بر موشک باران و بمباران مناطق مسکونی و غیر نظامی، برخلاف تمام موازین بین المللی،به طور وسیعی از بمب های شیمیایی در جبهه ها استفاده می کرد که منجر به سوختگی، مسمومیت و ضایعات چشمی و ریوی در رزمندگان اسلام در جبهه و اهالی روستاها می گردید. در این راستا، در تاریخ هشتم اسفند 1362 ش، پس از شناسایی منطقه عملیاتی خیبر در هورالهویزه و جزایر مجنون، این محور مورد حمله شیمیایی مزدوران بعثی عراق واقع شد و آثار آلودگی بر روی تجهیزات و وسایل نمایان گردید. این حملات شیمیایی وسیع، علاوه بر اثراتِ سوء بر انسان، عواقب مخرب وسیعی در محیط زیست نیز بر جای گذاشت.

_ درگذشت «غلامحسین بنان» استاد موسیقی ایرانی (1364 ش)(1)

_ شهادت «حسین خرازی» فرمانده لشگر 14 امام حسین(ع) در جریان دفاع مقدس (1365ش)(2)

1- استاد غلامحسین بنان در سال 1290 ش به دنیا آمد و استعداد او در موسیقی از جوانی آشکار شد و تحت تعلیم پدرش قرار گرفت. در 1321 خوانندگی را در رادیو ایران آغاز کرد و پس از تأسیس انجمن موسیقی ملی، در سال 1323 ش در این انجمن نیز به تدریس و تعلیم هنرجویان مشغول شد. بنان نه تنها در موسیقی و آواز سنتی و کلاسیک ایران استاد بود، بلکه بر نغمات جدید و موسیقی مدرن ایران نیز تسلط کامل داشت. حاصل همکاری مرحوم بنان با رادیو ایران حدود 450 ترانه است که همچون دیگر آثار ارزنده و گرانبهای او در عرصه موسیقی ایران به یادگار مانده است. او در سال 1336 به دنبال سانحه رانندگی، بینایی چشم راست خود را از دست داد و در سال 1340 به عنوان اعتراض به هرج و مرج در موسیقی، خواندن را کنار گذاشت. سرانجام استاد بنان که در سال های آخر عمر خود دچار بیماری گوارشی بود، در 74 سالگی در تهران جان سپرد و در امامزاده طاهر کرج مدفون گردید.
2- سردار رشید سپاه اسلام شهید حسین خرازی در سال 1336 ش در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از اتمام دوران دبیرستان، در سال 1355ش به خدمت سربازی اعزام شد و با فرمان امام خمینی مبنی بر فرار سربازان از پادگان ها، به سیل خروشان مردم پیوست. شهید خرازی درابتدای پیروزی انقلاب، با عضویت در کمیته دفاع شهری اصفهان به حراست از جاده های حساس شهر مشغول بود. سپس یک سال پس از انقلاب، همزمان با توطئه گروهک های ضد انقلاب در گنبد و ترکمن صحرا، به آن منطقه اعزام شد و به فرماندهی نیروها در یکی ازمحورهای منطقه پرداخت و سپس چندین ماه در منطقه کردستان در راه دفاع از کیان اسلامی جانفشانی نمود. شهید حسین خرازی،همزمان با آغاز جنگ و سقوط خرمشهر، به خوزستان اعزام شد و در منطقه خط شیر، فرماندهی نیروهای بسیج در مقابله با قوای متجاوز بعث را برعهده گرفت. عملیات های فرمانده کل قوا، ثامن الائمه، فتح المبین، بیت المقدس، خیبر، بدر، والفجر8 و کربلای 4 و 5، صحنه های فراوانی از رشادت ها، ابتکار، خلاقیت و حسن فرماندهی این سردار رشید اسلام بود، ضمن آنکه وی در

عملیات خیبر در اسفند 1362 نیز، دستِ راست خود را در راه خدا تقدیم کرد. سرانجام شهید حسین خرازی این سردار رشید سپاه اسلام در جریان عملیات بزرگ و غرورآفرین کربلای 5 در حالی که فرماندهی لشکر 14 امام حسینع را برعهده داشت، در 8 اسفند 1365 به فیض عظمای شهادت نائل آمد و این عملیات، آخرین وداع با جهان مادی و آغاز حیات ابدی او را رقم زد. پیکر مطهر این شهید والا مقام پس از تشییعی با شکوه، در گلستان شهدای اصفهان تخت فولاد به خاک سپرده شد.

ص:840

_ صدور بیانیه شورای امنیت درباره مذاکرات ایران و عراق برای اجرای قطعنامه 598 (1368 ش)(1)

_ روز امور تربیتی و تربیت اسلامی(2)

1- در تاریخ هشتم اسفند 1368 ش 27 فوریه 1990 م شورای امنیت بیانیه ای در خصوص مذاکرات ایران و عراق برای اجرای قطعنامه 598 صادر کرد. پیش نویس اولیه، حاوی نکاتی مغایر منافع جمهوری اسلامی ایران بود که آمریکا و شوروی از جمله سردمداران درج نکات مذکور بودند. پس از تلاش های دیپلماتیک بسیار ازقبیل ارسال پیام و ملاقات های متعدد، سرانجام جمهوری اسلامی ایران موفق به تعدیل در لحن بیانیه شد. در این بیانیه با اشاره به گذشت 18 ماهه از آتش بس بین ایران و عراق، اجرای کامل بندهای قطعنامه 598 خواسته شد و از تلاش های دبیر کل به منظور برگزاری گفت وگوهای مستقیم بین دو طرف با یک ساختار مناسب تحت نظارت وی حمایت گردیده است.
2- نوجوانان و جوانان، نقش مهم و تعیین کننده ای در ساختن جامعه دارند. استمرار و بقای هر جامعه نیز مستلزم انتقال مجموعه باورها، ارزش ها، رفتارها، گرایش ها، دانش ها و مهارت ها به نسل های جدید به وسیله آموزش و پرورش است. همچنین مدرسه، علاوه بر ایفای نقش انتقال دانش و مهارت فنی، به اجتماعی کردن افراد و نیز تطبیق دادن دانش آموزان با هنجارها و نگرش های اجتماعی مطلوب و مناسب توجه خاص دارد. بر همین اساس و از آن جا که مدرسه، نقش مهمی در آموزش و انتقال ارزش ها به نسل بعدی جامعه دارد، در دوره نخست وزیری شهید رجایی و در دوران تصدی شهید باهنر در وزارت آموزش و پرورش، در 8 اسفند 1359، اقدام به تأسیس ستادهای امور تربیتی در مدارس کردند تا فرهنگ اسلامی را گسترش دهند و دانش آموزان را به احترام و عمل به ارزش های اسلامی ترغیب نمایند و به اخلاق پسندیده شخصیتی، آراسته گردانند. هر ستاد امورتربیتی در مدرسه، از سه عضو تشکیل می شود. مدیر مدرسه یا یکی از معاونین، مربی تربیتی مدرسه و یکی از معلمان یا دبیران مومن که ضمن موفقیت در انجام وظایف آموزشی، به مبانی و روش های تربیتی اسلام آشنا باشد. پاسداری از ارزش های اسلامی و دستاوردهای انقلاب، برنامه ریزی و ایجاد هماهنگی بین عملکرد عوامل تربیتی، توجه جدی به اهمیت نقش معلمان در فعالیت های تربیتی و توجه

به نقش دانش آموزان در فعالیت های تربیتی از جمله اهداف حاکم بر ستادهای امور تربیتی است. همچنین تلاش در جهت اشاعه فرهنگ اسلامی در بین دانش آموزان، نظارت بر فعالیت های آموزشی و پرورشی، نظارت بر برنامه های انضباطی و اخلاقی مدرسه و برنامه ریزی به منظور استفاده بهینه از انجمن اولیا و مربیان به منظور تقویت و توسعه فعالیت های پرورشی مدرسه از جمله وظایف ستادهای امور تربیتی می باشند.

ص:841

9اسفند

9اسفند

_ مرگ «احمدشاه قاجار» آخرین پادشاه سلسله قاجاریه در پاریس (1308ش)(1)

1- احمدشاه قاجار پسر محمدعلی شاه قاجار در سال 1274ش 1314ق در تبریز به دنیا آمد. وی در خردسالی به ولایتعهدی پدر دست یافت و در دوازده سالگی پس از فتح تهران توسط مشروطه طلبان و خلع محمد علی شاه، به مقام سلطنت رسید. اما فاتحان تهران به علت صغر سن او، عضدالملک را به سمت نیابت سلطنت احمدشاه انتخاب کردند و سپس ابوالقاسم خان ناصرالملک،عهده دار این سمت شد. وقتی احمد میرزا به سن قانونی رسید، طی مراسم پرهزینه ای، تاج گذاری کرد و رسما قدرت را در دست گرفت. در دوران سلطنت وی، حوادث مهمی در عرصه بین المللی و داخلی اتفاق افتاد که شهادت شیخ فضل الله نوری، اولتیماتوم روسیه تزاری به ایران و اشغال برخی نقاط کشور توسط قوای روس، آغاز جنگ جهانی اول و تجاوز متفقین به ایران، انعقاد قرارداد ننگین ایران و انگلیس معروف به قرارداد 1919 وثوق الدوله و وقوع نهضت جنگل و قیام شیخ محمد خیابانی و نیز کودتای اسفند 1299ش از آن جمله اند. پس از کودتای سوم اسفند 1299، احمدشاه به گمان اینکه رضاخان سردار سپه، سلطنت او را حفظ خواهد کرد، از او حمایت نمود و او را تایید کرد. رضاخان هم در ظاهر، مطیع اوامر احمدشاه بود ولی پس از کودتا، به طور مخفیانه و سپس علنی، موجبات برکناری شاه قاجار از فرماندهی کل قوا و سلطنت او را فراهم آورد. سلطان احمدشاه مدتی پس از آن که از سفر دوم خود به اروپا که ده ماه به طول انجامیده بود بازگشت، فرمان ریاست وزرایی سردار سپه را صادر نمود و چند روز بعد، عازم اروپا گردید، سفری که دیگر بازگشت نداشت. غیبت طولانی احمدشاه، زمینه را برای هرگونه فعالیت رضاخان به دست او داد و رضاخان پس از شکست طرح جمهوری، خواستار براندازی و انقراض قاجار گردید که در نهایت به آن کار موفق شد. پس از آن، تلاش احمد شاه برای باز پس گیری قدرت به جایی نرسید و سرانجام در نهم اسفند 1308 ش در 34 سالگی درگذشت و در عتبات عالیات به خاک سپرده شد. احمدشاه بر خلاف پدرش، فردی گوشه گیر و

منزوی بود و علاقه ای به سلطنت و قدرت نداشت. احمد شاه در حالی به سفرهای متعدد و طولانی اروپا می رفت که مردم ایران دوران قحطی و فقر هولناکی را طی می کردند و بیش از هر زمان به امنیت و رفاه نیازمند بودند. ولی او بدون توجه به این مسائل، بارها به بهانه معالجه و درواقع برای خوشگذرانی به اروپا سفر کرد و بارِ مالی فراوانی بردوش ملت نهاد.

_ صدور حکم «امام خمینی» رحمه الله مبنی بر تشکیل بنیاد مستضعفان (1357ش)(1)

1- بنیاد مستضعفان انقلاب اسلامی، یک مجموعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که در نهم اسفند 1357ش با دستور حضرت امام خمینی ره خطاب به شورای انقلاب، تاسیس شد. امام خمینی رحمه الله در قسمتی از فرمان خویش فرمود: «شورای انقلاب اسلامی به موجب این مکتوب مأموریت دارد که تمام اموال منقول و غیرمنقول سلسله پهلوی و شاخه ها و عُمّال و مربوطین به این سلسله را که در طول مدت سلسله غیرقانونی از بیت المال مسلمین اختلاس نموده اند به نفع مستضعفان و کارگران و کارمندانِ ضعیف، مصادره و منقولات آن در بانک ها در شماره ای به اسم انقلاب به اینجانب سپرده شود و غیرمنقول از قبیل مستغلات و اراضی، ثبت و ضبط شود تا به نفع مستمندان صرف گردد.» به دنبال صدور این فرمان از سوی امام خمینی رحمه الله تشکیلاتی به نام بنیاد مستضعفان جهت حفظ و حراست از اموال عمومی مصادره شده، توسط شورای انقلاب تشکیل گردید و اولین اساسنامه بنیاد، مشتمل بر 25 ماده در هفتم تیر 1358، تصویب و به تایید شورای انقلاب رسید. حساسیت و ضرورت نظارت دقیق تر بر این مجموعه عظیم و هماهنگی بیشتر با برنامه های دولت، موجب شد که حضرت امام در 26 شهریور 1359ش، شهید محمدعلی رجایی، نخست وزیر وقت را برای اداره بنیاد منصوب نمایند.

ص:843

_ برگزاری دومین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا (1381 ش)(1)

_ روز ملی حمایت از حقوق مصرف کنندگان

10اسفند

10اسفند

_ ورود «امام خمینی» رحمه الله به قم پس از پانزده سال دوری (1357ش)(2)

1- دومین دوره انتخابات شوراهای اسلامی شهر و روستا در روز نهم اسفند ماه 1381 برگزار شد. در این دوره از انتخابات شوراها، در حدود 220 هزار نفر از ایرانیان سراسر کشور برای حضور در عرصه دومین دوره شوراها اعلام آمادگی کرده بودند. با برگزاری این دوره از انتخابات شوراها، 905 شورا در شهرها، 34 هزار و 205 شورای روستایی و 17 شورا در شهرک های جمهوری اسلامی ایران استقرار یافت. این در حالی است که در دروه اول، فقط 742 شهر دارای شورای شهر بودند. آمارهای موجود از دو دوره اول و دوم انتخابات شوراهای اسلامی کشور حاکی از رشد 20 درصدی تعداد داوطلبان زن در این انتخابات به نسبت دور اول در سال 1377 است. این در حالی است که بیش از 41 درصد از کل داوطلبان انتخابات شوراها را جوانان سنین 25 تا 35 ساله تشکیل می دهند. جمع کل شرکت کنندگان در این دوره بیش از بیست میلیون نفر و در حدود 51 درصد کل واجدین شرایط اخذ رای بود که به انتخاب 180 هزار نفر برای عضویت در 35 هزار شورای شهر و روستا انجامید.
2- امام خمینی ره پس از بازگشت پیروزمندانه به میهن اسلامی ایران، در تهران اقامت نمودند تا پایه های حکومت اسلامی استقرار یابد. معظمٌ له پس از تشکیل دولت موقت و سامان یابی نسبی اوضاع کشور، بنا به وعده ای که داده بودند هجده روز پس از پیروزی انقلاب در تاریخ دهم اسفند 1357ش، به کانون انقلاب اسلامی، یعنی قم عزیمت نمودند. اما آن حضرت، 11 ماه بعد در اثر ابتلا به بیماری قلبی، در دوم بهمن 1358ش، مجددا به تهران بازگشتند و از آن پس، به علت ضرورت رهبری نظام

اسلامی از نزدیک و لزوم حضور ایشان در مرکز کشور، تا پایان عمر پر بار خویش در تهران اقامت گزیدند.

ص:844

_ آغاز به کار رسمی کمیته حُسن نیت در اوایل جنگ تحمیلی (1359 ش) (1)

_ جشن «سده» یکی از اعیاد ملی و رسمی ایرانیان قبل از اسلام

11اسفند

11اسفند

_ آغاز خروج ارتش انگلیس از ایران پس از پایان جنگ جهانی دوم (1324ش)

_ تشکیل حزب شاهنشاهی «رستاخیز» (1353 ش)(2)

1- براساس پیشنهاد وزرای امور خارجه سازمان کنفرانس اسلامی و موافقت اجلاس سران، کمیته حسن نیت با هدف پایان دادن به جنگ عراق و ایران از طرق صلح آمیز به وجود آمد. این کمیته که بعدها نام خود را به کمیته صلح تغییر داد و از رؤسای جمهوری برخی کشورهای اسلامی تشکیل شده بود، با انجام سفرهایی به تهران و بغداد، آخرین نظریات دو کشور متخاصم را دریافت می کرد و پس از جمع بندی این نظریات، نشست هایی را ترتیب می داد. در نهایت تصمیمات این کمیته درچارچوب قطعنامه و یا بیانیه صادر و اعلام می شد. اولین سفر کمیته حسن نیت به تهران و بغداد در تاریخ 10 اسفند 1359 صورت گرفت و پس از پایان این سفر، اولین طرح خود را ارایه نمود که در آن به احترام کامل به تمامیت ارضی، عدم تصرف اراضی با اعمال زور، همچنین آتش بس میان ایران و عراق و نیز عقب نشینی و چگونگی استفاده طرفین از آبراه شطّ العرب اشاره شده بود. در این طرح، همچنین پیش بینی شده بود که ناظران نظامی سازمان کنفرانس اسلامی بر آتش بس و عقب نشینی نظارت کنند. در این میان، جمهوری اسلامی ایران، پیش شرط هرگونه آتش بس را عقب نشینی مزدوران بعث عراق به مرزهای بین المللی و معرفی آغازگر جنگ عنوان نمود که با مخالفت عراق، این طرح و طرح های بعدی کمیته صلح، راه به جایی نبردند، سرانجام کار کمیته صلح پس از نه سفر و ارایه شش طرح صلح، و در حالی که وضعیت جبهه ها به نفع ایران بود، در

بیستم آبان 1365ش در جدّه عربستان بدون دسترسی به نتیجه مطلوب پایان پذیرفت.
2- محمدرضاه پهلوی می خواست در داخل کشور، مرکز همه قدرت ها باشد و تصور می کرد از این طریق می تواند در ردیف سران کشورهای بزرگ درآید، از این رو در یازدهم اسفند 1353، طی سخنانی، آغاز عصر رستاخیز را اعلام کرد و نوید تشکیل یک حزب واحد و سراسری را داد. به این ترتیب احزاب موجود برچیده شدند و حزب رستاخیز ملت به عنوان تنها حزب قانونی مطرح شد. در ایران، برای نخستین بار بود که نظام تک حزبی استقرار می یافت که البته آن هم همچون نظام های چند حزبی قبلی، بیشتر جنبه صوری و ظاهری داشت و عمدتا به عنوان یکی از ابزارهای حکومتی به کار گرفته شد. شاه با ایجاد این حزب، رکن چهارمی به سه رکن بوروکراسی، ارتش و دربار افزود؛ در حالیکه این رکن در مقایسه با دیگر ارکان حکومتی رژیم، از قدرت و نفوذ و تاثیرگذاری کمتری برخوردار بود. نخستین ثمره شوم حزب رستاخیز، دوره بیست و چهارم به عنوان آخرین دوره مجلس شورای ملی بود که توسط این حزب آماده و در شهریور 1354، افتتاح گردید. دومین دستاورد این حزب، تغییر تاریخ هجری به تاریخ شاهنشاهی بود که خود نشانه اوج فرعونیت طاغوت به شمار می رفت. شاه تهدید کرد که هر کس نمی خواهد به عضویت حزب درآید باید کشور را ترک کند. اما تشکیل این حزب با واکنش تند امام خمینی مواجه گردید و ایشان این حزب را تحریم کردند. رسوایی ادامه حیات این حزب پس از سه سال و نیم به حدی رسید که با روی کار آمدن دولت جعفر شریف امامی، وی برای فرو نشاندن خشم مردم، در اقدامی عوام فریبانه، این حزب را مهر 1357 منحل اعلام کرد. ولی دیگر کار از کار گذشته بود و انقلاب ملت مسلمان ایران تومار سلطنت را در بهمن 57 درهم پیچید.

_ عزیمت اولین گروه از نیروهای اردنی به جبهه جنگ عراق علیه ایران (1360ش)(1)

1- همزمان با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، انواع کمک ها از طرف بسیاری از کشورها به عراق سرازیر شد تا برضد جمهوری اسلامی ایران به کار گرفته شود. در این میان، ملک حسین اردنی پادشاه اردن نیز با حمایت کامل از این جنگ، خواستار پشتیبانی کلیه کشورهای عربی از عراق گردید. در این راستا بندر عقبه این کشور در ساحل دریای سرخ برای ارسال کمک های تسلیحاتی غرب به عراق به این منظور اختصاص یافت و سیل کمک ها روانه عراق گردید. همچنین تعداد چهل هزار سرباز مسلح اردنی به دستور ملک حسین در مرز اردن با عراق مستقر شدند که در این روز به جبهه های جنگ علیه ایران عزیمت کردند. با تمام این کمک ها و همکاری ده ها کشور با عراق برای جنگ با نهال نوپای انقلاب اسلامی ایران، ارتش، بسیج و سپاه اسلام، در برابر این دشمن متحد و پیشرفته و مسلح مقاومت کرده و آنان را از خاک میهن اسلامی بیرون راندند.

ص:846

_ رحلت فقیه و عالم وارسته آیت اللّه «حسن نوری همدانی» (1369 ش) (1)

12اسفند

12اسفند

_ شروع جنگ شهرها توسط عراق در جریان جنگ تحمیلی (1363ش)(2)

1- آیت اللّه میرزا حسن نوری همدانی در سال 1302 ش در یکی از روستاهای اطراف همدان به دنیا آمد و پس از آن که دوره مقدماتی علوم را نزد پدر فرا گرفت، سطوح عالیه را در محضر آخوند ملاعلی همدانی آموخت. وی سپس در بیست سالگی برای فراگیری مدارج عالی علوم اسلامی، در حلقه درس خارج استادان نامداری همچون آیات عظام: سید حسین بروجردی، سید محمد محقق داماد، امام خمینی و علامه طباطبایی قرار گرفت و علم اصول،فقه، تهذیب نفس و فلسفه را آموخت. آیت اللّه نوری همدانی در سال 1337، در حالی که سلطه ننگین استبداد پهلوی بر جامعه اسلامی ایران حکمفرما بود و مبارزه همه جانبه اسلام خواهان روز به روز گسترش می یافت، اقدام به تاسیس انجمن های اسلامی قم، با نام مکتب ولی عصرعج نمود و تشکّلی ارزشمند از جوانان مسلمان، برای آشنا ساختن آنان با مبانی دین به وجود آورد. در واقع، آن مجموعه، کانون مبارزه علیه التقاط، کفر و محل تحقیق و تبیین مفاهیم دینی بود. پس از مدتی آیت اللّه نوری از طرف ساواک باز داشت شد و این مرکز پس از هجده سال فعالیت، در سال 1355 توسط رژیم تعطیل شد. این روحانی مجاهد، پس از انقلاب از طرف امام خمینی برای تبلیغ و هدایت نیروهای مسلمان ساکن انگلستان به آنجا اعزام شد و به وظایف دینی و انقلابی خود عمل نمود. آیت اللّه نوری علاوه بر توانایی در فن خطابه و هنر شعر و خوشنویسی، آثاری را به رشته تحریر درآورد که: پیروزی در سایه شکست، توضیح المسائل و مجموعه آثار از آن جمله اند. سرانجام این یار وفادار امام و انقلاب در یازدهم اسفند 1369 ش به هنگام سفر تبلیغی به سیرجان، بر اثر تصادف، در شصت و هفت سالگی جان به جان آفرین تسلیم کرد و در جوار حرم مطهر حضرت معصومهس به خاک سپرده شد.

2- با فرا رسیدن فصل زمستان و احتمال اجرای عملیات جمهوری اسلامی، که در منطقه جنوب در موقعیت مناسب فصلی انجام می گرفت، زمزمه های تازه ای مبنی بر احتمال گسترش حملات عراق به نفتکش ها و حمله به شهرها و اماکن غیرنظامی آغاز شد. عراق در آبان 1363 به طور رسمی اعلام کرد که اماکن غیرنظامی ایران را هدف حمله قرار خواهد داد. این تهدید که بعدها تحقق یافت در عین حال که به منزله تشدید فشار به ایران و در نتیجه، گسترش دامنه جنگ بود، نشان دهنده ناکامی استراتژی عراق در مراحل پیشین نیز بود. بنابراین اگر قصد عراق از ایجاد زیرساخت تولید گازهای شیمیایی، مقابله با حضور گسترده نیروهای داوطلب بود و حمله به نفتکش ها برای محروم کردن ایران از درآمد ارزی صورت می گرفت، حمله به اماکن غیرنظامی، با ایجاد زیرساخت موشکی و افزایش حملات هوایی، با هدف فشار روانی _ اجتماعی مستقیم بر روی مردم و غیرمستقیم بر مسؤولین و تصمیم گیرندگان برای فراهم سازی زمینه های پایان جنگ بود. متعاقب انفجار اولین راکت هواپیماهای عراقی درتهران که کاملاً غیرقابل انتظار بود و نگرانی های بسیاری را به وجود آورد، برخی از تحلیل گران، هدف عراق را از این اقدام، وادار ساختن ایران برای دست زدن به یک حمله زمینی زودرس ذکر کردند. در جریان جنگ شهرها، خسارات فراوانی به اماکن غیرنظامی وارد آمد و تعداد زیادی به شهادت رسیدند.

_ آغاز عملیات کربلای 7 در منطقه حاج عمران، توسط ارتش جمهوری اسلامی (1365ش)(1)

_ درگذشت بانو «کوکب پوررنجبر» مدرس قرآن (1370 ش)(2)

1- در حالی که ایران اسلامی خود را آماده می کرد تا با اجرای عملیات کربلای 7، ضربه ای دیگر به دشمن وارد آورد، بر اثر شرارت های رژیم بعث عراق، جبهه جنوب بار دیگر به شدت فعال شد و رزمندگان مستقر درمنطقه عملیاتی کربلای 5، منطقه شلمچه را به قتلگاه بعثیان تبدیل کردند. در چنین شرایطی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران، عملیات کربلای 7 را در 12 اسفند 65 با رمز مبارک یا مولای متقیان در عمق خاک عراق واقع در منطقه حاج عمران با اهداف آزاد سازی ارتفاعات مهم منطقه، انهدام ماشین جنگی دشمن، تسلط بر منطقه حاج عمران و ایجاد تسهیلات لازم برای ادامه نبرد در منطقه آغاز نمود. در این عملیات علاوه بر آزادسازی چند ارتفاع و انهدام چندین تیپ و گردان دشمن، مقدار زیادی ادوات، سلاح های سبک، نیمه سنگین و انواع خودرو منهدم و مقداری نیز به غنیمت گرفته شد. تعداد کشته و زخمی دشمن نیز بیش از 2300 نفر و 185 اسیر بود.
2- بانو کوکب پوررنجبر در سال 1282 ش در شیراز به دنیا آمد و از 16 سالگی به جمع آوری مستندات در روش های تدریس علوم اسلامی پرداخت. وی پس از اتمام تحصیلات خود به شغل معلمی تعلیمات دینی روی آورد و در اثنای تدریس در مدارس، اعراب گذاری و تصحیح نسخ قرآن چاپ پاکستان، هندوستان و دیگر کشورهای اسلامی را آغاز کرد. بانو پوررنجبر با تغییر روش های تدریس قرآن و زیباسازی صفحات این کتاب آسمانی از سویی و ویراستاری و صفحه آرایی متن آموزشی و درک بصری راحت لغات از سوی دیگر تلاش نمود، تا آموزش قرآن را برای نونهالان و نوآموزان علوم دینی، ساده و آسان تر سازد. استاد پوررنجبر در 27 سالگی نابینا شد ولی با دیدن حضرت زهراس در خواب، شفا یافت و عمر خود را وقف قرآن و علوم دینی کرد. ره آورد چهل و شش سال خدمت در مراکز دولتی و ملی ایشان، تأسیس مرکز آموزش کوکبیه است. ایشان از سال های 1338 تا 1363 به منظور تدریس قرآن مجید، ساده ترین روش ممکن خودآموزی در شش جلد تحت عنوان خودآموز و روش تدریس

قرائت مجید را تألیف نمود. خودآموز گفت وگوی حسین و حسن، دیگر اثر این بانوی قرآنی است. خانم پوررنجبر به هنگام فوت، 88 سال داشت.

_ رحلت فقیه معظم آیت اللّه «شیخ محمدرضا محقق تهرانی» (1373 ش)(1)

1- آیت اللّه حاج شیخ محمدرضا محقق تهرانی در سال 1291 ش 1332 ق در تهران به دنیا آمد و پس از پشت سرگذاشتن دروس مقدمات و سطح در قم، راهی مشهد شد. وی در مشهد از دروس آیات عظام: میرزا هاشم قزوینی و حاج آقا حسین طباطبایی قمی و در تهران از محضر درس اخلاق و عرفان آیت اللّه محمدعلی شاه آبادی استفاده برد. آیت اللّه محقق تهرانی پس از چندی در قم در درس حضرات آیات: سیدصدرالدین صدر، سیدمحمدتقی خوانساری و سیدمحمد حجت کوه کمره ای شرکت جُست و براندوخته های علمی خویش افزود. با ورود آیت اللّه بروجردی به قم در سال 1323، به مدت نه سال در درس فقه و اصول ایشان حاضر شد و به مدارج بالای علمی دست یافت. این عالم فرزانه سپس سالیانی در مشهد و تهران به تدریس، تالیف، تصنیف و ارشاد مردم پرداخت و منشأ خدماتی گردید. از ایشان آثار متعددی بر جای مانده که حقائقُ الفقه فی شرح شرایع الاسلام شامل یک دوره کامل فقه استدلالی در هفتاد جلد یکی از آثار گرانبهای اوست. آیت اللّه محقق تهرانی سرانجام در 12 اسفند 1373ش برابر با دوم شوال 1415 ق در هشتاد و دو سالگی، بدرود حیات گفت و به جوار رحمت حق شتافت.

13اسفند

13اسفند

_ انعقاد «معاهده پاریس» بین ایران و انگلستان و جدا شدن افغانستان از ایران (1235 ش)(1)

_ رحلت فقیه بزرگ و استاد برجسته حوزه علمیه قم، آیت اللّه «میرزا محمد فیض قمی» (1329 ش)(2)

1- پس از تصرف هرات در افغانستان توسط قوای ناصرالدین شاه قاجار، دولت انگلستان که از این امر ناراضی بود، به ایران اعلان جنگ داد و جزیره خارک و بوشهر را به اشغال خود درآورد. در این حال درگیری هایی بین نیروهای ایرانی و انگلیسی روی داد که به شکست سربازان ایرانی انجامید. از این رو مذاکراتی برای صلح آغاز شد که به عقد معاهده پاریس در فرانسه بین ایران و انگلیس انجامید. به موجب این معاهده ننگین، دولت ایران تعهد سپرد که هرات و تمام خاک افغانستان را تخلیه نماید و از هر ادعایی نسبت به حکومت خود در هرات و تمامی افغانستان دست بردارد. انگلیسی ها نیز پذیرفتند که قوای خود را از ایران خارج کنند و اسرای جنگی ایران را آزاد سازند. این معاهده، دست ایران را به کلی از دخالت در افغانستان کوتاه کرد و باعث نفوذ انگلستان در دربار ایران گردید. بنابراین، هرات به کلی از ایران جدا شد و افغانستان نیز با عنوان استقلال یابی، از ایران استقلال یافت. عهدنامه پاریس، ضربه شدید دیگری بود که بر پیکر استقلال سیاسی و اقتصادی ایران وارد آمد و بر اثر آن، که کمتر از معاهدات گلستان و ترکمنچای بین ایران و روسیه نبود،قلمرو حکومتی ایران به کمترین حد خود رسید.
2- میرزا محمدفیض قمی از نوادگان ملا محسن فیض کاشانی، در سال 1254ش 1293ق در بیت علم و تقوا در شهر قم به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح حوزه در قم و تهران، برای تکمیل تحصیلات خود راهی تهران شد. فقه و اصول و حکمت و عرفان را از استادانی همچون آیت اللّه میرزا حسن آشتیانی و میرزا محمود قمی و شیخ علی رشتی فرا گرفت. وی در 24 سالگی برای ادامه تحصیل رهسپار عتبات عالیات گردید و از محضر علامه سید محمدکاظم یزدی طباطبایی، آخوندملا

کاظم خراسانی و شیخ اصفهانی بهره برد. آیت اللّه میرزا محمد فیض پس از اخذ اجازه اجتهاد از علمای نجف، برای درک افکار و تحقیقات علمی و فقهی آیت اللّه میرزا محمدتقی شیرازی به سامرا هجرت کرد و در درس آن بزرگوار شرکت نمود. طولی نکشید که وی در ردیف شاگردان بزرگ استاد قرار گرفت و به مقامات عالی علمی رسید به طوری که میرزا شیرازی، در احتیاطات خود، برخی از مقلدانش را به تقلید از فیض قمی ارجاع می داد. آیت اللّه فیض بعدها وارد قم شد و با همتی عالی، مدرسه فیضیه را به صورت مخروبه درآمده بود بازسازی احیا کرد. میرزا محمدفیض قمی از جمله عالمانی است که در دعوت از آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی از اراک به قم و تاسیس حوزه علمیه قم، نقش مهمی ایفا کرد و پس از تاسیس حوزه، در کنار آیت اللّه حائری، قرار گرفت. ایشان پس از رحلت آیت اللّه حائری و زعامت مراجع ثلاث و سپس ورود آیت اللّه بروجردی، علی رغم داشتن صلاحیت علمی و فقهی، از آن بزرگواران تبعیت می نمود و تحکیم آنان را، تحکیم و حفظ حوزه علمیه و برای خدا می دانست. کتاب الفیض، حاشیه بر عروه الوثقی، مناسک حج، حاشیه وسیله النجاه، شرحی بر منظومه مرحوم سیدبحرالعلوم در فقه، ذخیره العباد و چند اثر دیگر از آن جمله اند.این عالم ربانی سرانجام در سیزدهم اسفند 1329ش برابر با بیست و پنجم جمادی الاول 1370ق در هفتاد و پنج سالگی در حین انجام فریضه نماز در حالت قنوت که دعای «الهی عامِلْنا بفضلک» می خواند روحش به ملکوت اعلی پر گشود و در ایوان طلا در جوار حضرت معصومهس مدفون شد.

ص:850

_ برگزاری نخستین سمینار شورای هماهنگی مبارزه با مواد مخدر (1374 ش)

14اسفند

14اسفند

_ درگذشت دکتر«محمد مصدق» نخست وزیر دوران «محمدرضا پهلوی» (1345ش)(1)

1- دکتر محمد مصدق، در سال 1261ش در روستای احمدآباد در اطراف تهران به دنیا آمد. وی در سال 1299ش به سمت های وزیر دارایی، وزیر خارجه و سپس نمایندگی مردم تهران در مجلس شورای ملی برگزیده شد، اما پس از آن، برای مدتی، از سیاست کناره گرفت. مصدق در سال 1322ش بار دیگر به صحنه سیاست بازگشت و در دوره های چهاردهم و شانزدهم مجلس شورای ملی، برای ملی کردن صنعت نفت ایران تلاش کرد. دکتر محمد مصدق در 29 اسفند 1329ش، موفق شد تا قانون ملی شدن صنعت نفت ایران را با حمایت جریان های اسلامی به رهبری آیت اللّه کاشانی و گروه های ملی در مجلس به تصویب مجلس شورای ملی و سنا برساند. در همین راستا، مصدق در اردیبهشت 1330 برای اجرای این قانون و خلع ید از شرکت نفت انگلیس، نخست وزیر ایران شد. مصدق یک سال بعد به دلیل درخواست به دست گرفتن وزارت جنگ و عدم پذیرش آن توسط محمدرضا پهلوی، بدون مشورت با کسی از مقام خود استعفا داد. شاه نیز بلافاصله احمد قوام را به این سمت برگزید. این واقعه باعث تحریک نیروهای مردمی به رهبری آیت اللّه سید ابوالقاسم کاشانی گردید و در نهایت با اولتیماتوم آیت اللّه کاشانی به احمد قوام برای کنار رفتن از قدرت، قیام مردمی 30 تیر 1331ش شکل گرفت. دکتر مصدق پس از 30 تیر 1331 و روی کار آمدن مجدد، تصور می کرد که مردم تا همیشه از او حمایت خواهند کرد. در نهایت کار بدانجا رسید که حتی آیت اللّه کاشانی را از دخالت در امور دولت و سیاست برحذر داشت وو به هشدار آن عالم مجاهد در مورد احتمال کودتا علیه دولت توجهی نکرد. از آن سو، چون مصدق موجبات ناراحتی شاه و اروپاییان غربی او را فراهم آورده بود، تدارک کودتایی بر ضد مصدق دیده شد تا آنکه در جریان

کودتای 28 مرداد 1332ش، دولت مصدق به آسانی سقوط کرد و او با عده ای از یارانش دستگیر و زندانی و پس از محاکمه، به سه سال زندان محکوم شد. مصدق پس از طی دوران محکومیت به روستای احمدآباد در غرب تهران تبعید گردید و پس از چند سال تبعید در 14 اسفند در 84 سالگی در آنجا در گذشت و در زادگاه خود به خاک سپرده شد.

_ تأسیس «کمیته امداد امام خمینی» رحمه الله به دستور آن حضرت (1357ش)(1)

1- سابقه فعالیت های کمیته امداد امام خمینی به سال های قبل از پیروزی انقلاب و در حدود سال 1342 باز می گردد که تعدادی از انقلابیون که در زمره یاران امام بودند، مأموریت پیدا کردند به خانواده زندانیان، نیازمندان و مبارزان رسیدگی کنند. این کمک ها تا زمان پیروزی انقلاب ادامه یافت و سه هفته پس از پیروزی انقلاب، این نهاد به دستور امام برای دستگیری از محرومان و مستضعفان و یاری آسیب دیدگان تشکیل یافت. کمیته امداد تاکنون خدمات قابل توجهی در جهت اهداف خیرخواهانه و انسان دوستانه انجام داده و توانسته است کمک های فراوانی در سراسر کشور به محرومان و آسیب دیدگان بنماید. همچنین کمیته امداد در مواقع ضروری، کمک های مردمی را به برخی کشورهای اسلامی ارسال می کند. کمیته امداد امام خمینی هم اکنون خدمات گسترده ای را ارایه می دهد که پرداخت وام قرض الحسنه، تهیه جهیزیه برای نوعروسان خانواده های تحت پوشش، کمک به بیماران هموفیلی، کلیوی و تالاسمی، خدمات درمانی و بهداشتی و اجرای بیمه درمانی خانواده های تحت پوشش، ارایه خدمات فرهنگی و آموزشی به دانش آموزان، دانش جویان و طلاب تحت پوشش و نظارت بر فعالیت های خودکفایی خانواده های تحت پوشش و... از آن جمله اند.

_ حمله گارد «بنی صدر» و منافقان همدست او به مردم مسلمان و حزب اللّه (1359ش)(1)

_ آغاز هفته احسان و نیکوکاری و روز احسان و نیکوکاری

15اسفند

15اسفند

_ امضای موافقت نامه الجزایر بین ایران و عراق در زمینه اختلافات مرزی (1353 ش)(2)

1- پس از انتخاب بنی صدر به ریاست جمهوری، وی درصدد حذف نیروهای انقلابی ای بود که پس از اشغال لانه جاسوسی آمریکا، به عنوان نیروهای خط امام متشکل شده بودند. ولی تحولات جنگ، موقعیت را برای بنی صدر و تحقق اهداف سیاسی او دشوار کرد. او می خواست با خاتمه دادن جنگ مورد حمایت غرب قرارگیرد و همچنین با بهره گیری از اهرم های مختلف، حمایت مردم را به خود جلب نماید. غلی رغم تلاش های بنی صدر در سازمان دهی ارتش و اجرای عملیات نظامی به منظور کسب پیروزی سیاسی _ نظامی، این اقدامات با شکست و ناکامی همراه شد. لیکن این ناکامی وی، برنامه های دیگری را پیش روی نیروهای شناخته شده مخالف نظام قرار داد. در این روند، حادثه 14 اسفند در دانشگاه تهران، نشانه سرفصل جدیدی از تلاش ضد انقلاب در داخل کشور محسوب می شد. در این روز و در ادامه دشمنی های بنی صدر و گروهک ضدانقلاب منافقین با یاران اصیل امام خمینی ره و نظام جمهوری اسلامی، در مراسمی که به مناسبت سالروز درگذشت دکتر محمدمصدق در دانشگاه تهران برگزار شده بود، بنی صدر در سخنرانی خود، به شخصیت های انقلاب و نهادهای انقلابی توهین نمود و در راستای اهداف استکبار جهانی سخن راند که با اعتراض امت حزب اللّه مواجه گردید. پس از آن گارد شخصی بنی صدر و منافقان مسلح طی یک برنامه از پیش تنظیم شده، به دستور بنی صدر، به مردم انقلابی حمله کرده و گروه بی شماری را زخمی و دستگیر نمودند. این حادثه منجر به وقوع حوادث و رخدادهایی شد که سرانجام منتهی به

درگیری مسلحانه در داخل کشور و در نهایت شکست ضد انقلاب و حذف آنها از صحنه سیاسی شد.
2- در فرصت تشکیل اجلاس سران دول صادرکننده نفت که از تاریخ 13 تا 15 اسفند 1353 ش برابر با 4 تا 6 مارس 1975 م در الجزیره پایتخت الجزایر تشکیل گردید، در این روز، ایران و عراق طی اعلامیه مشترکی اعلام کردند که درمورد رفع اختلافات دو کشور به توافق رسیده اند و امنیت و اعتماد متقابل را در امتداد مرزهای مشترک خویش برقرار خواهند ساخت. طرفین تصمیم گرفتند روابط حُسن همجواری و دوستانه خود را به ویژه درراه حذف و از بین بردن کلیه عوامل منفی و ایجاد همکاری متقابل برقرار سازند و منطقه باید از هرگونه دخالت خارجی مصون بماند. به منظور اجرای تصمیمات اتخاذ شده در الجزیره، وزیران امور خارجه ایران، عراق و الجزایر، جهت تنظیم و امضای سند حاوی اعلامیه الجزایر، چندین بار با یکدیگر ملاقات کردند که در نهایت در 23 خرداد 1354 به امضای دو طرف رسید. پس از توافق الجزیره، سطح روابط دو کشور به حد اعلای خود رسید و طرفین ضمن اعلام تصمیم قاطع خود برای اجرای کامل مفاد این قرارداد، از اقدامات جدی دو طرف در اجرای مفاد قرارداد الجزیره، به منظور پایان بخشیدن به کلیه اختلافات معوقه بین دو کشور و حفظ مناسبات دینی و تاریخی و روابط حسن همجواری، ابراز خشنودی کردند. اما این موافقت نامه که به قرارداد 1975 الجزایر معروف گردید. بیش از پنج سال دوام نیافت و در شهریور 1359ش با نقض آشکار آن توسط صدام حسین، مرزهای جمهوری اسلامی ایران مورد هجوم رژیم عفلقی قرار گرفت و جنگ هشت ساله ای به دولت و ملت ایران تحمیل شد. در پایان جنگ و در شکستی مفتضحانه، صدام حسین حاکم دیکتاتور دولت عراق، دوباره این قرارداد را به رسمیت شناخت.

_ درگذشت علامه «ذبیح اللّه محلاتی» فقیه و محقق برجسته مسلمان (1364 ش)(1)

1- استاد ذبیح اللّه محلاتی در سال 1271ش 1310ق در محلات به دنیا آمد و مقدمات علوم را در زادگاه خود فرا گرفت. سپس به حوزه علمیه نجف رفت و از محضر عالمان و محدثان بزرگی از جمله آیات عظام: عبدالحسین رشتی، سیدحسن صدر، سید محمد فیروزآبادی، شیخ محمدجواد بلاغی، میرزای نایینی و سیدابوالحسن اصفهانی کسب فیض نمود. علامه محلاتی پس از 11 سال اقامت در حوزه علمیه نجف و اخذ اجازات اجتهاد و روایت به سامرا رفت و در محضر شیخ آقا بزرگ تهرانی به تکمیل تحصیلات خود پرداخت. او پس از مدتی حلقه درس خود را در این شهر تشکیل داد و کتبی را تالیف کرد. علامه محلاتی پس از 25 سال اقامت در سامرا، در سال 1327 ش به تهران رفت و تحقیقات و تألیفات خود را ادامه داد. دایره المعارف ریاحین الشریعه در 6 جلد در بیان شرح حال زنان صاحب کمال و برجسته مسلمان، وقایعُ الایام در 8 جلد، کشفُ الغرور در مفاسد بی حجابی و تاریخ سامرا در 12 جلد و... از جمله آثار اوست. این شخصیت علمی سرانجام در نیمه اسفند 1364ش در 93 سالگی درگذشت.

_ آغاز استراتژی «دفاع متحرک» توسط ارتش بعث عراق در جریان جنگ تحمیلی (1364 ش)(1)

_ روز درختکاری و آغاز هفته منابع طبیعی تجدید شونده(2)

1- فتح فاو و درهم شکسته شدن دیواره دفاعی و صدمات قابل توجهی که بر ارتش عراق وارد آمد و نیز تغییر موازنه به نفع جمهوری اسلامی، باعث احساس خطر غربیان گردید. در این میان، آنان به منظور ممانعت از استمرار وضعیت یادشده و گسترش احتمالی پیروزی های ایران، با اتخاذ تدابیر جدیدی، عملاً فشار تازه ای را در دو میدان جنگ و اقتصاد با هدف به استیصال کشانیدن جمهوری اسلامی در دستور کار خود و رژیم عراق قرار دادند. در این میان آنچه برای دشمن حایز اهمیت بود و ارزش حیاتی داشت، باز پس گرفتن فاو و یا سرپوش نهادن بر روی شکست های حاصل از عملیات بزرگ والفجر 8 بود. از این رو، عراقی ها پس از ناامیدی از باز پس گیری فاو، به دلیل تشدید آسیب پذیری مواضع دفاعی و استحکامات خود و آشکار شدن میزان قدرت دفاعی این کشور، استراتژی موسوم به دفاع متحرک را آغاز کردند که انتقال از موقعیت دفاعی به تهاجمی بود. در واقع عراقی ها در نظر داشتند با کسب پیروزی نظامی، قدرت نظامی خود را مجددا به نمایش بگذارند. از این رو در این چارچوب، مبادرت به تعرضاتی در نقاط مختلف جبهه کردند و برخی مناطق را به اشغال خود درآوردند. اما سرانجام پس از گذشت ده هفته از دفاع متحرک عراق، در حالی که ارتش صدام، موقعیت خود را تثبیت شده و غیرقابل نفوذ می پنداشت، جشن و پایکوبی آنان با آغاز عملیات کربلای 1 تبدیل به کابوسی وحشتناک شد و برخی از مناطق اشغالی، بار دیگر به دست رزمندگان اسلام آزاد شد. بدین ترتیب استراتژیکی هفتاد روزه عراق با آزادسازی شهر مهران به دست سلحشوران اسلام به بن بست رسید و در 27 اردیبهشت 1365 به شکست مطلق انجامید.
2- در جمهوری اسلامی ایران، از 15 تا 22 اسفندماه، به عنوان هفته منابع طبیعی تجدید شونده نامگذاری شده است که نخستین روز این هفته، روز درختکاری می باشد. در این هفته، نهالِ انواع درختان، متناسب با شرایط جوی ایران، بین مردم توزیع می گردد و شیوه های کاشت درخت آموزش داده می شود. اگر به صورت علمی از درختان استفاده شود و در ضمن،

گونه های آنها تکثیر گردد، نه تنها میزان منابع چوب جنگلی کاهش نمی یابد، بلکه بر شمار درختان افزوده می شود.

16اسفند

_ رحلت حکیم الهی و عارف بزرگوار «آخوند ملاحسینقلی همدانی» (1272 ش)(1)

1- آخوند ملاحسینقلی همدانی در حدود سال 1202 ش 1239 ق در یکی از روستاهای اطراف همدان به دنیا آمد. وی روزگار کودکی را به اقتضای محل سکونت به شبانی گذراند. آن گاه به تهران رفت و پس از فراگیری مقدمات، وارد حوزه درس شیخ عبدالحسین تهرانی معروف به شیخ العراقین شد و دروس معقول را پشت سر گذاشت. آخوند همدانی سپس عازم سبزوار گردید و نزد حاج ملاهادی سبزواری، حکمت و فلسفه را فرا گرفت. وی پس از مدتی به نجف اشرف رفت و ضمن حضور در محضر درس فقه و اصول شیخ مرتضی انصاری، بسیاری از تقریرات استاد را به رشته تحریر درآورد. آخوند ملاحسینقلی همدانی همچنین در محضر آقا سید علی شوشتری به سیر و سلوک پرداخت و نزد وی مقام و مرتبتی عظیم یافت. آخوند، به اخلاق و تهذیب نفس توجه تام داشت و علوم ظاهری را برخلاف اکثر عرفا و متصوفه، حجاب نمی دانست. این عارف بزرگ، از اینکه به عنوان قطب و مرشد مطرح گردد پرهیز می کرد و تنها خود را بنده ای از بندگان خدا می دانست. در محضر درس عرفان او شاگردان فاضلی پرورش یافتند که شیخ محمد بهاری، سید احمد تهرانی، میرزا جواد ملکی تبریزی، سیدجمال الدین اسدآبادی، سید مرتضی کشمیری، سید محسن امین عاملی و... از بقیه مشهورترند. همچنین از آخوند ملاحسینقلی همدانی آثاری برجای مانده که نامه ها و مُنشآت، تذکرهُ المتّقین، تقریرات در اخلاق و مناجات ها از آن جمله اند. این عارف باللّه سرانجام در 16 اسفند 1272ش (28 شعبان 1311ق) در هفتاد سالگی جان از قفس تن به در بُرد و در کربلای معلی به خاک سپرده شد.

ص:856

_ بروز قحطی در ایران در جریان جنگ جهانی اول (1296ش)(1)

_ اعدام انقلابی «سپهبد رزم آرا» نخست وزیر «محمدرضا پهلوی» توسط جمعیت فدائیان اسلام (1329ش)(2)

1- به دلیل وقوع جنگ جهانی اول و هجوم ارتش های بیگانه به ایران و از سوی دیگر در نتیجه بی تدبیری و عدم کفایت سران حکومت ایران قحطی هولناکی کشور را فرا گرفت. در آن تاریخ، کشور در نهایت فقر و تشنج به سر می برد و قسمت اعظم کشور در اشغال نیروهای متجاوز بود. در این روزگار، کمبود مواد غذایی به حدی بود که روزانه گروهی از مردم از گرسنگی تلف می شدند.
2- سپهبد علی رزم آرا در سال 1280ش به دنیا آمد و در هفده سالگی وارد مدرسه نظام شد. وی پس از احراز درجه افسری، به اقتضای زمان، در چند زد و خورد داخلی شرکت کرد و به همین دلیل ارتقاء درجه یافت. رزم آرا در سال های بعد مدارج ترقی را پیمود تا اینکه پس از تبعید رضاخان به ریاست ستاد ارتش رسید. در زمان صدارت قوام، شاه برای از بین بردن نخست وزیر، و سقوط دولت وی، به هر کسی متوسل می شد و به همه وعده صدارت می داد. رزم آرا در زمره افرادی بود که شاه به او وعده نخست وزیری داده بود. رزم آرا با اتکا به قول شاه و با پشت پا زدن به عنایات قوام نسبت به خود، درصدد تضعیف دولت برآمد. وی از آن پس تصمیم به احراز صدارت گردید تا اینکه در پنجم تیرماه 1329، فرمان نخست وزیری گرفت. سپهبد علی رزم آرا، به عنوان ژنرال ارتش رژیم شاه و عنصر سرشناس دولت استعماری انگلیس هنگامی که به نخست وزیری کشور رسید با ملی شدن صنعت نفت ایران به شدت مخالفت می کرد و قصد داشت با سرکوب نهضت مردم، تا جایی که ممکن است به اربابان خود خدمت کند. خیانت ها و انحرافات علنی رزم آرا در سیاست و امور مملکتی سبب شد تا روحانیون و مردم به مخالفت جدی و صریح با او بپردازند. لذا فداییان اسلام به این تشخیص رسیدند که اگر این عنصر وابسته از میان برداشته نشود، در نهضت مردم اختلال حاصل می گردد. به همین جهت شهید خلیل طهماسبی از سوی جمعیت فداییان اسلام مأمور ترور رزم آرا گردید و سرانجام وی را در شانزدهم اسفند 1329ش به هلاکت رساند. اعدام انقلابی وی در واقع هشداری به برخی نمایندگان مجلس شانزدهم بود که به دلیل وابستگی به انگلیس، مانع از ملی شدن

صنعت نفت در ایران می شدند. به همین جهت، به فاصله کوتاهی پس از حرکت انقلابی اعدام رزم آرا، طرح ملی شدن صنعت نفت در کمیسیون نفت مجلس، مورد تأیید و تصویب قرار گرفت.

ص:857

_ اعلام قطع روابط ایران و انگلیس توسط وزارت امور خارجه (1367 ش)(1)

17اسفند

17اسفند

_ تأسیس «حزب دموکرات» تبریز توسط روحانی مجاهد شیخ «محمد خیابانی» (1295 ش)(2)

1- چهار روز پس از صدور حکم تاریخی حضرت امام خمینی ره مبنی بر ارتداد و قتل سلمان رشدی، نویسنده کتاب ضالّه آیات شیطانی، وی از این که کتابش باعث نارضایتی مسلمانان شده است، اظهار تاسف و پوزش کرد. در حقیقت عذرخواهی سلمان رشدی، برای ختم این غائله کافی نبود. از این رو، مجلس شورای اسلامی، در نهم اسفند 1367، طی جلسه فوق العاده ای، با اعلام ضرب الاجلِ یک هفته ای برای انگلیس، هرگونه رابطه سیاسی با لندن را منوط به عذرخواهی مقامات انگلیسی و تجدیدنظر در مواضع غیراصولی نسبت به جهان اسلام و کتاب آیات شیطانی نمود. وزیر امور خارجه انگلیس ضمن ابراز تاسف از انتشار کتاب رشدی، خود و دولت متبوعش را جدا از مسؤولیت انتشار این کتاب دانست. اما این اظهارات و موضع گیری ها چون فاقد عذرخواهی رسمی و علنی بود، دولت جمهوری اسلامی ایران، در شانزده اسفند 1367، در پایان مهلت یک هفته ای روابط سیاسی خود را با انگلستان به طور رسمی قطع کرد.
2- در زمان شیخ محمد خیابانی، اوضاع جهان اسلام و بالاخص ایران به خاطر دخالت های بیگانگان از جمله روسیه، انگلیس و آلمان بسیار آشفته و تأسف انگیز بود. در این حال، شیخ محمد خیابانی، روحانی دلاور و آذربایجانی برای قطع ایادی استعمار و مبارزه با بیگانگان و ستمکاران داخلی، در هفدهم اسفند 1295ش برابر با 14 جمادی الاول 1335ق حزب دموکرات تبریز را به وجود آورد. خیابانی، سازمان سیاسی خود را دموکرات ملی، و آذربایجان را آزادستان نامید. با وجود اینکه قیام خیابانی، شوروی ها را به وسوسه انداخته بود، ولی طولی نکشید که دریافتند رهبر نهضت نه تنها روی خوش به آن ها نشان نمی دهد بلکه نسبت به پیاده شدن قوای شوروی در بندر انزلی سخت معترض است. شیخ محمد

خیابانی در حالی دست به این اقدام زد که مردم به خاطر فروپاشی حکومت تزاری روس، غرق شادی بودند و خروج نظامیان روسیه از تبریز را آرزو می کردند. خیابانی در این هنگام دوستان آزادی خواه و مبارز خود را که اغلب دموکرات نامیده می شدند گرد آورد و کمیته ای تشکیل داد و درباره وضع پیش آمده، به تصمیم گیری و سیاست گذاری پرداخت. شیخ محمد خیابانی، نمایندگان فرقه دموکرات و دیگر آزادی خواهان را از سراسر آذربایجان به تبریز دعوت کرد و تشکیلات فرقه دموکرات که از پنج سال قبل تعطیل شده بود، دوباره تاسیس شد.

_ استعفای «اسداللّه علم» از نخست وزیری و انتخاب «حسنعلی منصور» به این مقام (1342 ش)(1)

_ درگذشت آیت اللّه «عبدالرحیم ربانی شیرازی» عضو فقهای شورای نگهبان (1360 ش)(2)

1- امیر اسداللّه علم که پس از توافق آمریکا و شاه ایران در 28 تیرماه 1341 به نخست وزیری رسیده بود، سرانجام پس از بیست ماه صدارت به اراده شاه و بدون اعتنا به قوه مقننه استعفا کرد و جای خود را به حسنعلی منصور داد. این استعفا و سپس انتصاب منصور، از نظر سرعت عمل در مشروطیت ایران بی سابقه بوده است زیرا در همان روز که علم از کار بر کنار شد، منصور به این مقام انتخاب گردید و او که از ماه ها قبل مهیای این منصب بود، در همان روز، وزرای خود را معرفی کرد. از نظر ملت ایران دوران حکومت اسداللّه علم، یکی از تاریک ترین ایام در روزگار سیاه سلطنت محمدرضا پهلوی است. برگزاری رفراندوم فرمایشی شاه و ملت، حمله به مدرسه فیضیه و بالاخره قیام خونین پانزدهم خرداد 42، از جمله وقایع مهم این دوران می باشند. پس از علم، منصور که مورد حمایت انگلیس و آمریکا بود، بر سر کار آمد و شاه بار دیگر خوش خدمتی خود را به اربابانش نشان داد. منصور نیز طی دوران صدارتش، زمینه های قانون ننگین کاپیتولاسیون را فراهم آورد و پس از اعتراض امام خمینی ره به این مصوبه، آن حضرت را به ترکیه تبعید نمود. سرانجام حسنعلی منصور در بهمن سال بعد، توسط جوانان مؤمن هیئت مؤتلفه اسلامی اعدام انقلابی شد و بر کارنامه ننگین او، مهر ابطال خورد.
2- آیت اللّه حاج شیخ عبدالرحیم ربانی شیرازی در سال 1301 شمسی در شیراز دیده به جهان گشود و از سال 1318 به تحصیلات علوم دینی مشغول گردید. وی فعالیت های دینی خود را از سال 1320 با مبارزات سخت علیه فرقه های صوفیه، بابیه و بهاییه شروع کرد و در اثر تبلیغات ایشان، عده بسیاری از بهاییان به دین اسلام مشرف شدند. آیت اللّه شیرازی از سال 1327 در محضر آیت اللّه بروجردی، در حوزه علمیه قم به تلمذ مشغول بود و پس از فوت آیت اللّه بروجردی مبارزات سیاسی خویش را علیه رژیم پهلوی آغاز کرد و نخستین فردی بود که مرجعیت امام خمینی ره را مطرح نمود. آیت اللّه ربانی از سال 1349ش با مطرح شدن حکومت اسلامی از ناحیه امام خمینی رحمه الله، درصدد برآمد تا با

سازماندهی روحانیون انقلابی و فرستادن آن ها به نقاط مختلف کشور، به پرورش کادرهای لازم برای شرکت در یک قیام همگانی و به دست گرفتن پست های کلیدی در حکومت آینده بپردازد. طولی نکشید که ثمره این فعالیت های فرهنگی _ سیاسی، به صورت هیئت ها، جمعیت ها و انجمن های مختلف اسلامی در سراسر کشور ظاهر شد و ایشان در رابطه با هدایت این گروه ها به حبس برده شد. ایشان از سال 1342 تا 1357 بیش از 15 بار به زندان افتاد و شکنجه های فراوانی را متحمل شد و حدود 10 سال از عمرش را در زندان های رژیم طاغوت سپری کرد. آیت اللّه شیرازی پس از پیروزی انقلاب اسلامی، نماینده امام خمینی در استان فارس و نماینده مردم استان فارس در مجلس خبرگان شد. سپس از سوی امام خمینی رحمه الله به عضویت فقهای شورای نگهبان درآمد. این مبارز نستوه در نهم فروردین سال 1360 به دست گروهک فرقان ترور شد ولی این ترور به مجروحیت ایشان انجامید و پس از مدتی در بیمارستان بهبود یافت. این عالم ربانی و مجاهد فی سبیل اللّه سرانجام در 17 اسفند 1360 در حالی که برای شرکت در جلسه شورای نگهبان عازم تهران بود، بین راه اصفهان و قم در سانحه ای مشکوک به لقاءاللّه پیوست و در حرم حضرت معصومه(س) دفن شد.

ص:859

_ اعلام رسمی آمریکا مبنی بر خروج عراق از لیست کشورهای تروریست (1360 ش)

_ اعترافات مقامات سیاسی و رسانه های گروهی مبنی بر استفاده عراق از سلاح های شیمیایی (1362 ش)(1)

1- پیروزی های متوالی نیروهای اسلام در جبهه های جنگ در طی عملیات های والفجر 5 و 6 و عملیات خیبر، باعث شد تا به دستور شیطان بزرگ، آمریکا و همکاری دولت های اروپایی همچون انگلستان و آلمان، نظامیانِ شکست خورده رژیم بعث عراق، آخرین امید خود را که سلاح شیمیایی بود به کار گیرند و با فرو ریختن بمب های شیمیایی و سمی در میدان های نبرد حق علیه باطل، بخت خود را بیازمایند. رژیم بعث عراق و هم پیمانان خارجی آنان، همیشه استفاده از سلاح های شیمیایی را انکار می کردند اما به دنبال اعزام مجروحان بمباران های اخیر شیمیایی به کشورهای اتریش و سوئد برای معالجه و تایید پزشکانِ این کشورها مبنی بر استفاده عراق از این سلاح ها و نیز دیدار سفرا و کارداران کشورهای جهان در ایران با مجروحین این بمباران ها، مقامات سیاسی و رسانه های گروهی جهان، علی رغم سانسور زیاد، مجبور به اعتراف به استفاده رژیم عراق از سلاح های شیمیایی در جنگ با ایران اسلامی شدند. همچنین آنان تاکید کردند که هیچ گونه توجیهی برای استفاده از این سلاح ها در طول جنگ تحمیلی پذیرفتنی نیست. در حالی که این سلاح ها، فوق العاده خطرناک و در سطح بین المللی ممنوع می باشند، با این حال، رژیم بعث عراق، بارها آن را در طول جنگ علیه رزمندگان اسلام به کار برده است، اما هرگز نتوانستند اراده ملت مسلمان ایران را در راه جهاد علیه کفر و ظلم، تضعیف نمایند.

ص:860

_ درگذشت استاد «حسین قوامی» موسیقی دان ایرانی (1368 ش)(1)

_ درگذشت «احمد عبادی» استاد معاصر موسیقی ایرانی (1371 ش)(2)

1- استاد حسین قوامی معروف به فاخته، از استادان نامدار موسیقی اصیل ایرانی، در سال 1286ش در تهران به دنیا آمد. او آواز را نزد استادان مشهور آموخت و طی چند سال، ردیف ها و دستگاه های موسیقی را به خوبی فرا گرفت. استاد قوامی پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز، هنر و دانش خود را در اختیار علاقه مندان موسیقی سنتی ایران قرار داد. از وی آثاری به همراه پیانوی محجوبی و دیگر نوازندگان در دست است. وی در سال 1367 ش، موفق به دریافت نشان درجه یک هنری از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شد. استاد قوامی سرانجام در 17 اسفند 1368 در هشتاد سالگی درتهران درگذشت و در امامزاده طاهر کرج مدفون شد.
2- استاد احمد عبادی، هنرمند و استاد برجسته سه تار و موسیقی اصیل ایرانی، در سال 1283ش در تهران به دنیا آمد. وی در کودکی پدر را از دست داد و تحت تکفل برادرش قرار گرفت. احمد عبادی از نوجوانی به فراگیری موسیقی ایران پرداخت و پس از سال ها نواختن سه تار، شیوه جدیدی را در نواختن این ساز ارایه و این شیوه را متداول کرد. استاد عبادی در تعلیم موسیقی به دیگران بسیار کوشا بود و از طریق آموزش پیگیر و تشویق شاگردانش به تمرین و ممارست، موسیقی اصیل ایرانی را رشد و توسعه داد. احمد عبادی معلمی دلسوز و مهربان بود و با سخاوت فراوان، آنچه را در سینه داشت برای هنرجو در کف قرار می داد. او ردیف های موسیقی ایران را گردآوری کرد و آنها را به شاگردانش آموخت. از استاد عبادی، آثار بسیاری در موسیقی به جای مانده که برای دوستداران موسیقی سنتی ایران، گنجینه ای گران بهاست. از جمله این آثار، اجرای کوک های مختلف سه تار است که حاصل هشتاد سال تجربه اوست. استاد احمد عبادی سرانجام در هفدهم اسفند 1371ش در 88 سالگی درگذشت.

_ شهادت عالم مجاهد آیت اللّه «سید محمد صدر» در نجف اشرف توسط دژخیمان بعثی (1377 ش)(1)

1- فقیه بزرگوار و عالم مجاهد، آیت اللّه شهید سید محمد صدر در حدود سال 1321 ش 1362 ق در بیت علم و تقوا و مرجعیت و فقاهت در نجف اشرف به دنیا آمد. وی از دوران کودکی به فراگیری علوم اسلامی پرداخت و در یازده سالگی به لباس روحانیت درآمد. آیت اللّه صدر در 17 سالگی وارد دانشکده فقه شد و همزمان دروس انگلیسی، زبان شناسی، تاریخ و جامعه شناسی را فراگرفت. ایشان پس از مدتی در درس خارج حضرات آیات سید ابوالقاسم خویی، سید محمد باقر صدر، سید محسن حکیم و حضرت امام خمینی در نجف شرکت کرد تا این که از حضرات آیات شیخ آقا بزرگ تهرانی، شیخ مرتضی آل یاسین، سید عبدالاعلی سبزواری و حاج آقاحسین خادمی اجازه نقل روایت گرفت. وی از آن پس به تدریس سطوح و سپس از سال 1369ش به تدریس خارج فقه و اصول و تفسیر دست یازید و شاگردان بسیاری را تربیت کرد. تواضع و فروتنی در حیاتش مشهود بود و به مردم عشق می ورزید. آن مرد بزرگ نخستین کسی بود که در زمان دیکتاتوری خفقان بار حزب بعث عراق، در مسجد بزرگ کوفه، نماز جمعه را اقامه کرد و در خطبه هایش، به انتقاد از رژیم بعثی پرداخت. وی به توصیه دولتیان عراق مبنی بر دعا و حمایت از حکومت صدام وقعی ننهاد و در برابر تهدیدات مزدوران بعث، عبای سیاه خویش را به عبای سفید، به نشانه کفن پوشیدن و آماده شهادت بودن، مبدل ساخت. وی از سوی رژیم بعث 9 بار به زندان افکنده شد که یک بار آن چهار سال به طول انجامید. آیت اللّه صدر در طول دوران مبارزه، نمایندگانش را به سراسر عراق فرستاد و با اقامه نماز جمعه و جماعت، جان و امید تازه ای در کالبد و دل های مردم به وجود آورد. این اقدامات ضد بعثی او بر حکومت عفلقی گران آمد و سرانجام این فقیه بزرگ را در هفدهم اسفند 1377 برابر با دهم ذی قعده 1419 ق در 56 سالگی پس از بازگشت از نماز مغرب و عشاء همراه با دو فرزندش به شهادت رساندند. با انتشار خبر شهادت ایشان، موجی از خشم، مردم مظلوم عراق را فرا گرفت و در بسیاری از شهرهای عراق، تظاهرات و قیام های مردمی برپا شد که با خشونت بی سابقه رژیم سرکوب گردید. آیت اللّه سیدمحمد صدر پس از حضرات آیات میرزا علی غروی تبریزی و شیخ مرتضی بروجردی، سومین

شخصیت بزرگ علمی بود که طی یک و نیم سال به دست دژخیمان حزب بعث به شهادت رسیده اند.

ص:862

_ روز جهانی زن

18اسفند

18اسفند

_ توقیف جراید به دستور رضاخان میرپنج (1300 ش)(1)

_ بازگشت «احمد قوام» از سفر شوروی و مذاکره با مقامات این کشور (1324ش)(2)

1- یک سال پس از کودتای سوم اسفند 1299 ش، در ابلاغیه وزارت جنگ، رضاخان خود را به صراحت، مسبب اصلی کودتا معرفی کرد. در پی آن، جراید آزادی خواه، به شدت به سردار سپه و حکومت نظامی اعتراض کردند. باردیگر در هفدهم اسفند، اعلامیه شدیدی از سوی وزارت جنگ صادر شد که مدیران جراید را به توقیف و تنبیه تهدید می نمود. این عوامل، مدیران جراید را به واکنش و اعتراض واداشت. در روز هجدهم اسفند، یکی از روزنامه ها، در مقاله بسیار اعتراض آمیزی، به سردار سپه تاخت و اقدامات او را به شدت به باد انتقاد گرفت. به محض انتشار روزنامه، چند قزاق مامور توقیف مدیر آن روزنامه شدند که او به محض اطلاع، به سفارت روس پناه برد. برخی دیگر از مدیران جراید نیز از بیم حکومت نظامی به حرم حضرت عبدالعظیم رفتند اما هنگامی که امنیت خود را در خطر دیدند به سفارت روس پناهنده شدند. سرانجام کوشش تحصن کنندگان و سفیر روسیه، سردار سپه را به پذیرش لغو حکومت نظامی وادار کرد، هرچند که وی به این تعهد خود عمل نکرد.
2- با شروع جنگ جهانی دوم و اشغال کشور توسط نیروهای متفقین، قرار بر این شد که با پایان جنگ، نیروهای اشغالگر خاک ایران را ترک کنند. در این میان انگلستان و آمریکا برای وادار ساختن شوروی به خروج از ایران، نیروهای خود را از کشور تخلیه کرده و شوروی را در برابر مجامع جهانی و فشار افکار عمومی قرار دادند. در این حال دولت شوروی علی رغم تعهدات قبلی، به حضور در ایران ادامه داد و علاوه بر دخالت در امور داخلی کشور، از خودمختاری آذربایجان و حزب دموکرات به رهبری سید جعفر پیشه وری نیز حمایت می کرد. این وقایع به شکایت ایران از

شوروی در سازمان منجر گردید. با شکایت ایران، سازمان ملل از دو کشور خواست تا برای حل و فصل کار، از طریق مذاکره عمل نمایند. از این رو، قوام السلطنه در آخر بهمن 1324 به شوروی سفر کرد. در جریان این مذاکرات، دولت کرملین پیشنهادی 6 ماده ای ارائه نمود که به رسمیت شناختن خودمختاری آذربایجان از سوی ایران و امتیاز تاسیس شرکت مختلط نفت ایران و شوروی برای استخراج نفت شمال، مهم ترین مواد آن بود. درخواست های استعمارگونه شوروی باعث شد تا قوام السلطنه ضمن تسلیم اعتراض نامه به دولت شوروی، در پایان سفر بیست روزه خود به ایران باز گردد. پس از آن، مسأله حضور نیروهای روس در ایران در شورای امنیت سازمان ملل مطرح گردید و در نهایت با وساطت مجامع جهانی، نیروهای اشتغالگر در خرداد سال بعد، ایران را ترک کردند. با خروج این افراد، دولت ایران نیز غائله خودمختاری آذربایجان را نیز سرکوب کرد.

_ اعلام خبر شهادت خاندان حکیم به دست مزدوران خونخوار رژیم بعث عراق (1363ش)(1)

1- در هجدهم اسفند 1363ش، خبر تکان دهنده کشتار ده تن از علمای بزرگوار حوزه علمیه نجف اشرف منتشر گردید. این افراد، عموما از منسوبین بیت شریف مرجع بزرگوار، آیت اللّه سید محسن حکیم بودند. در پی اعلام شهادت این عده که مدت ها در حبس و بازداشت به سر برده بودند، امام خمینی ره با صدور اعلامیه ای، ضمن اظهار تاسف و تاثر از این اقدام جنایتکارانه، تصریح کردند «از جنایتکاری که با اعمال خود، روی مغول را سفیده نموده و از خونخواری که دستش تا مرفق در خون بی گناهان ایران و عراق فرو رفته، توقع و انتظاری، جز این نیست.» ایشان در ادامه ضمن انتقاد از سکوت مجامع بین المللی فرمودند: این گونه اعمال، خوی شیطان صفتان و درندگان منحرف است. تعجب از مدّعیان دروغین طرفداران حقوق بشر است که این جنایت پیشگان را در اطراف جهان برای این اعمال تشویق می کنند و به آنان کمک های تسلیحاتی و تبلیغاتی می کنند. تعجب از سازمان های عریض و طویل بین المللی است که گاه با گفتار و گاه با سکوت خود، از اینان پشتیبانی می کنند.» حضرت امام در بخش دیگری از این پیام متذکر شده اند که: «این ملت های مستضعف هستند که باید در مقابل ظالمان و جنایتکاران قیام کنند و با اتکا به خدای تعالی، از هیچ قدرتی نهراسند و دست ستمکاران را قطع نمایند.

ص:864

_ انتخابات پنجمین دوره مجلس شورای اسلامی (1374 ش)

19اسفند

19اسفند

_ رحلت «سیدجمال الدین اسدآبادی» اندیشمند و مبارز مسلمان (1275 ش)(1)

1- روحانی مجاهد، سیدجمال الدین اسدآبادی در سال 1217ش 1254ق در اسدآباد همدان در خانواده ای روحانی چشم به جهان گشود. پس از فراگیری مقدمات در زادگاه خود، برای ادامه تحصیل به قزوین، تهران و نجف اشرف رفته و از محضر شیخ انصاری و ملاحسینقلی همدانی استفاده برد. در سال 1232 ش به دستور شیخ انصاری عازم هند شد تا مردم آن دیار به ویژه مسلمانان را علیه استعمار انگلستان بسیج کند. او در این راه متحمل رنج فراوان گردید و در راستای این هدف به کشورهای عثمانی، مصر، فرانسه، افغانستان، انگلستان، عراق و ایران سفر نمود. از آنجا که سید، خود بنیانگذار اتحاد ملل اسلامی و وحدت شیعه و سنی بود، تعمدا ملیّت خود را مخفی نگه می داشت. وی با مسافرت های متعدد خود و با ایراد خطابه های پرشور، از مسلمانان می خواست با اتحاد و همبستگی، در برابر مفاسد و حاکمیت دست نشانده و استعماری اروپاییان ایستادگی کنند. در نتیجه، وی توسط دولت های سرسپرده به هند، پاریس و لندن تبعید شد. همچنین سید در ایران به خواسته ناصرالدین شاه قاجار به دربار رفت ولی وقتی ناصرالدین شاه، سیدجمال را برای حکومت خود خطرناک دید، او را به مرز عثمانی تبعید کرد. سید در آنجا بود که نامه بسیار مهم و آتشین خود را خطاب به مرجع تقلید وقت، میرزا محمد حسن شیرازی نوشت و ضمن افشای فساد دربار ناصرالدین شاه، مقدمات نهضت تحریم تنباکو را فراهم آورد. در اواخر عمر به خواسته سلطان عبدالحمید عثمانی به استامبول رفت و پس از مدتی مورد سوءظن سلطان قرار گرفت. پس از قتل ناصرالدین شاه توسط میرزا رضا کرمانی که از مریدان سیدجمال الدین بود، فشار بر روی سید افزایش یافت و به زندان افتاد. سرانجام سیدجمال الدین به دستور سلطان عثمانی مسموم گشت و 19 اسفند 1275ش برابر با 5 شوال 1314 در 58 سالگی بدرود حیات گفت. جنازه

سید را در حالی که به جز چند نفر، کسی جرأت شرکت در تشییع را نداشت در قبرستانی در استامبول به خاک سپردند. در سال 1324 ش سفیر وقت دولت افغانستان در ترکیه، دولت لاییک ترکیه را متقاعد کرد که قبر سید را نبش کند و سپس بقایای جسد او را در تابوتی قرار داده و به کابل بردند. تشخیص دردهای اصلی و خمیر مایه های عقب ماندگی جوامع اسلامی و تاکید بر ضرورت درد زدایی و جهل ستیزی از طریق درمان صحیح و ارایه برنامه های اصلاحی و انقلابی، عمده ترین بخش های تفکر سیاسی و نهضت سریع الانتشار سید را تشکیل می داد. سید بر اساس یک تحلیل کلی از اوضاع جهان اسلام و به منظور ریشه کن نمودن دردهای اصلی جامعه اسلامی، معتقد بود باید با شجاعت و شهامت به پا خواست و حرکت یکپارچه و آگاهانه ای را آغاز نمود. در هر حال، او با نهضت عظیم خود، بیداری مشرق زمین را پایه گذاری کرد. نهضت استقلال هند و انقلاب مشروطه ایران را می توان از آثار جنبش و اندیشه او دانست.

ص:865

_ رحلت فقیه جلیل «سید محمد مهدی خوانساری» (1284ش)(1)

_ دستور محمدرضا پهلوی برای تشکیل مجلس مؤسسان جهت تغییر قانون اساسی (1327 ش)(2)

1- میرزا محمد مهدی خوانساری در حدود سال 1214ش 1251ق در خاندان علم و فضیلت و دانش، در اصفهان به دنیا آمد. پدر وی، میرزا محمدباقر خوانساری، صاحب کتاب گرانسنگ «روضات الجنّات» و از فضلا و علمای شیعه زمان و فقیهی اصولی، محدثی توانا، عالمی فاضل، مجتهدی کامل و مفسری زاهد بود. میرزا محمد مهدی، تحصیلات خود را نزد پدر دانشمند و عمویش، سید محمد هاشم چهار سوقی و دیگر بزرگان حوزه علمیه اصفهان پشت سر نهاد و از استادان خود به دریافت اجازه اجتهاد نائل آمد. وی از آن پس به تدریس و تالیف روی آورد و آثاری نگاشت که فرائضُ الیومیّه، حاشیه بر قوانین و تعلیقه بر لمعه از آن جمله اند. میرزا مهدی خوانساری سرانجام در نوزدهم اسفند 1284ش برابر با سیزدهم ذی حجه 1324ق در هفتاد سالگی درگذشت و در جوار پدر، در اصفهان مدفون شد.
2- بزرگترین آرزوی محمدرضا شاه این بود که اختیار انحلال مجلس را در دست داشته باشد و این فرصت، بیست روز پس از ترور ناموفق او در دانشگاه تهران برایش حاصل شد. شاه پس از واقعه 15 بهمن به فکر ازدیاد قدرت خود افتاد و بر اثر تلقین اطرافیان درصدد برآمد در قانون اساسی تغییراتی بدهد. از این رو برای تغییر قانون اساسی، شاه طی سخنانی در تاریخ پنجم اسفند 1327، عنوان نمود که مصمم است برای اصلاح قانون اساسی، مجلس مؤسسان را تشکیل بدهد وی صریحا تاکید کرد که باید مجلس مؤسسان تشکیل شود تا اگر قوه مقننه در راه اشتباه باشد، شاه توانایی انحلال آن را داشته باشد. او می خواست که آمر مطلق باشد و فقط جنبه تشریفاتی شاهی را به دنبال خود نکشد. در این میان، شاه، با خیالی آسوده از نبودِ جریان مخالف، در نوزدهم اسفند 1327 فرمان تشکیل مجلس موسسان را برای اصلاح قانون اساسی صادر کرد و دستور داد با هر نغمه مخالفی به شدت برخورد شود. مهم ترین موارد تغییر قانون اساسی عبارت بودند از: سپردن فرماندهی کل قوا به شاه، تشکیل مجلس سنا و سپردن قدرت قانونی انحلال مجلسین به شاه. همچنین در موارد پیشنهادی، الغای رسمیت مذهب جعفری از قانون اساسی نیز مطرح

بود که این بند با فشار جمعیت فداییان اسلام از دستور جلسه حذف گردید. در نهایت انتخابات مجلس مؤسسان با سرعت خارق العاده ای در محیطی نظامی انجام گرفت و روز اول اردیبهشت سال 1328 ش، شروع به کار کرد.

_ شهادت سردار بزرگ خیبر سرلشکر پاسدار «حاج محمد ابراهیم همت» (1362 ش)(1)

_ عملیات بزرگ بدر در هورُالهویزه با رمز یا فاطمه الزهرا (1363 ش)(2)

1- شهید محمد ابراهیم همت در دوازدهم فروردین سال 1333ش در شهر قمشه شهرضا در استان اصفهان به دنیا آمد. وی پس از اخذ دیپلم، به دانشسرای تربیت معلم اصفهان وارد شد و با اتمام تحصیل و خدمت سربازی، تدریس در مدارس شهرضا را آغاز کرد. محمد ابراهیم پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، به عضویت این نهاد انقلابی درآمد و در اوایل سال 1359 برای دفع ناآرامی های پاوه راهی این شهر گردید. حاج همت، حدود دو سال در کردستان بود و در این مدت، بیش از بیست عملیات کوچک و بزرگ را فرماندهی کرد. وی از آن پس راهی جبهه های جنوب گردید و به فرماندهی تیپ محمد رسول اللّه ص رسید. حضور در عملیات بزرگ بیت المقدس و آزادسازی خرمشهر و فرماندهی عملیات های رمضان و مسلم بن عقیل نیز در این دوران روی داد. سرانجام سردار نامدار لشکر 27 محمد رسول اللّه صلی الله علیه و آله در جریان عملیات بزرگ خیبر، در حالی که کمتر از سی سال داشت به معشوق حقیقی رسید و به لقاءاللّه پیوست. پیکر پاک این رادمرد بزرگ جبهه های حق علیه باطل پس از تشییعی با شکوه، در گلزار شهدای شهرستان شهرضا به خاک سپرده شد.
2- عملیات بزرگ بدر با رمز یا فاطمه الزهراس از روز نوزدهم اسفند سال 1363 در جبهه جنوب واقع در هورالهویزه در وسعت تقریبی 1100 کیلومتر مربع با اهداف انهدام وسیع نیروهای دشمن و تصرف و تأمین هورالهویزه و کنترل جاده بصره _ العماره و پاسخ به حملات دشمن به مناطق مسکونی ایران انجام گرفت و تا 26 اسفند به طول انجامید. نتایج عملیات بزرگ بدر: تلفات نیروی انسانی: 3200 نفر اسیر، حدود 15000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: انهدام هفت لشکر دشمن و آزادسازی بخش دیگری از منطقه هورالهویزه به وسعت 800 کیلومتر مربع؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 250 دستگاه انهدامی، هواپیما: 6 فروند انهدامی، هلیکوپتر: 4 فروند انهدامی، انواع توپ: 40 قبضه انهدامی، 5 قبضه اغتنامی، خودرو: 200 دستگاه انهدامی، رادار رازیت: 4 دستگاه اغتنامی. عملیات بدر علاوه بر آن که جایگاهی ویژه در ارتقاء و رشد ابعاد

فکری و عملی سازمان رزم جمهوری اسلامی در برداشت، دورنمایی را ترسیم کرد که بعدها، فتح فاو، بخشی از حاصل و ثمره آن بود. اما آن چه در عملیات بدر برجستگی داشت عمدتا عبارت بود از: تصمیم و عزم راسخ جهموری اسلامی جهت تهاجم به دشمن و ادامه نبرد تحت هر شرایطی مبتنی بر رهنمودهای فرماندهی کل قوا و توانایی و جسارت در بهره گیری از تدابیر و راه کارهای جدید و درهم شکستن خطوط دفاعی دشمن در خط و عمق.

_ شهادت حاج «حبیب اللّه افتخاریان» فرمانده سپاه مریوان (1363 ش)

_ آغاز مجدد حملات وحشیانه موشکی متجاوزان بعثی عراق به تهران و شهرهای دیگر (1366ش)(1)

1- در پی شکست های مکرر رژیم متجاوز عراق در جبهه های جنگ با ایران، ارتش رژیم بعثی عراق، مناطق مسکونی در شهرهای تهران، قم، اصفهان، شیراز و دیگر شهرهای ایران را مورد حمله موشک های دوربُرد خود قرار داد. رژیم بعث از آغاز حمله نظامی به جمهوری اسلامی ایران، حملات موشکی به مناطق مسکونی شهرها و روستاهای ایران را آغاز کرده بود و موشک باران اسفند 1366 چهارمین مرحله گسترده و شدید حمله به مناطق مسکونی محسوب می شد. استفاده عراق از موشک، در نوزدهم اسفند 1366 و موشک باران تهران وجه تمایز مرحله چهارم جنگ شهرها با مراحل پیشین به شمار می رفت. حملات موشکی به تهران صرف نظر از موقعیت زمانی آن و اهداف عراق، از ابعاد دیگری نیز حایز اهمیت بود. تا پیش از این، توانایی عراق برای حمله موشکی به تهران به دلیل فقدان موشک های با برد لازم مورد تردید بود اما با کمک فنی غرب، بُرد این موشک ها افزایش یافت و این حمله به منزله افزایش فشار برای دستیابی به تحول سیاسی در روند جنگ بود. بر اثر این مرحله از حملات موشکی عراق به شهرهای ایران که حدود دو ماه به طول انجامید، صدها تن از غیر نظامیان که بیشتر آنان را زنان و کودکان تشکیل می دادند، شهید و مجروح شدند. رژیم عراق در جنایات خود بر ضد غیرنظامیان ایران، شیوه های گوناگونی را در پیش می گرفت که حمله به هواپیمای مسافربری، بمباران شیمیایی، حمله به کشتی های تجاری و تهاجم موشکی به شهرها از آن جمله بود که مورد حمایت پنهان و آشکار ابرقدرت های شرق و غرب واقع می شد.

ص:868

_ درگذشت دکتر «عباس ریاضی کرمانی» استاد نجوم (1367 ش)(1)

_ انتخاب دکتر «محمود حسابی» به عنوان مرد فیزیک سال 1990 میلادی (1369 ش)

20اسفند

20اسفند

_ تشکیل نیروی هوایی ایران با هفت فروند هواپیما (1304 ش)(2)

1- دکتر عباس ریاضی کرمانی، منجّم و ریاضی دان معروف ایرانی در سال 1286 ش در کرمان به دنیا آمد و پس از پایان تحصیلات دانشگاهی، عازم فرانسه شد. وی در پاریس موفق به اخذ درجه دکترای نجوم از دانشگاه سوربن شد. دکتر ریاضی پس از بازگشت به ایران، به تدریس در دانشگاه تهران و سایر مؤسسات آموزش عالی مشغول شد و به مقام استادی نجوم دست یافت. وی در 1325 ش اقدام به تهیه تقویم رسمی ایران نمود و تا سال های آخر عمر خود، روزشمار ایران را محاسبه می کرد. از تألیفات این ریاضی دان و منجّم پرتلاش ایرانی می توان به کتاب های هیئت و نجوم، مقدمه ای بر نجوم عالی و مثلثات کروی، اشاره کرد. دکتر عباس ریاضی کرمانی سرانجام در سال 1367 ش در 81 سالگی در تهران بدرود حیات گفت.
2- در اواخر سال 1304 ش، چند فروند هواپیمای فرانسوی و روسی خریداری شد که با نام پرندگانی از قبیل عقاب، سیمرغ، کرکس، تیهو و... خوانده می شدند. محل استقرار این هواپیماها، آبادیِ قلعه مرغی در جنوب غربی تهران انتخاب شد که وسعت کافی جهت نشستن هواپیما داشت. پس از آن، عده ای دانشجو جهت گذراندن دوره های آموزشی خلبانی به کشورهای روسیه و فرانسه اعزام شدند. تا این که در همان سال، نیروی هوایی ایران تشکیل گردید. پس از مدتی، با تاسیس آموزشگاه ها و دانشکده های خلبانی و فنی و دیده بانی، تربیت و آموزش نیروها نیز در داخل کشور انجام گرفت.

_ ترور «احمد کسروی»، یکی از نویسندگان ضد مذهبی زمان طاغوت توسط فداییان اسلام (1324 ش)(1)

1- سید احمد کسروی یکی از نویسندگانی بود که علی رغم این که در ابتدا خود در سلک روحانیت قرار داشت، ولی پس از مدتی، در اثر انحرافات فکری، به هتاکی علیه مقدسات دینی اسلام دست زد. آرای او در نقد مذهب شیعه، مسائلی بود که پیش از وی بر قلم برخی از نویسندگان اهل سنت جاری شده بود و علمای شیعه نیز پاسخ آن ها را داده بودند، اما او با زبانی که از بی نزاکتی و هتاکی خالی نبود، همان انتقادها را رواج داد. کسروی ضمن اینکه مرتبا بر ضد علما و روحانیت شیعه هرزه گویی می کرد، وقتی که معارض و مبارزی در این مسیر برای خود ندید، پا را فراتر نهاده و شروع به هتاکی به ساحت مقدس امام جعفرصادقع نمود و درصدد بود که با این بی شرمی و دریدگی، آخرین میزان غیرت و سرمایه های نهفته مکتبی شیعیان را ارزیابی کند. وقتی کار کسروی به این مرحله رسید، در تمام محافل دینی به ویژه در حوزه علمیه نجف اشرف، شور و غوغایی برپا شد. در این حال هنگامی که کتابی از او در اهانت به ساحت مقدس امام صادقع به دست سید مجتبی نواب صفوی رسید، وی کتاب را نزد علمای نجف برد و حکم ارتداد کسروی را از آیت اللّه العظمی حاج آقاحسین قمی، از مراجع بزرگ نجف، گرفت. از این رو راهی ایران گردید و پس از چند بار مناظره، وقتی که کسروی را غیرقابل اصلاح دید، درصدد از میان بردن این مهره منحرف برآمد. اما در زمان حمله به کسروی، گلوله در تفنگ نواب گیر کرد و تنها توانست او را زخمی کند. با این حال، پس از مدتی که از زندانی شدن نواب می گذشت، بر اثر فشار مردم و علما از حبس آزاد شد و توانست علیه کسروی شکایت کند. پرونده ای برای کسروی تشکیل گردید که سرانجام هنگامی که او به دادگستری مراجعه نمود توسط یاران فداییان اسلام اعدام انقلابی شد. برادران امامی که عامل اصلی این ترور بودند نیز پس از مدتی بر اثر درخواست های مکرر مردم و دفاع قاطع علما، از زندان آزاد شدند. بدین ترتیب، نخستین اقدام انقلابی فداییان اسلام به بار نشست و کسروی و اندیشه های پلیدش به گورستان تاریخ پیوست.

ص:870

_ رحلت فقیه برجسته و عالم مجاهد آیت اللّه «حاج آقا حسین خادمی» (1363 ش)(1)

_ درگذشت «عبدالحمید عرفانی» شاعر پاکستانی (1368 ش)(2)

_ روز آبخیزداری

21اسفند

21اسفند

1- آیت اللّه حسین خادمی اصفهانی در سال 1280ش 1317ق در اصفهان به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطح، به نجف اشرف رفت و از محضر استادانی چون میرزای نائینی، سیدابوالحسن اصفهانی و شیخ محمد جواد بلاغی بهره مند شد. آیت اللّه خادمی در 26 سالگی به مقام رفیع اجتهاد نائل گشت و پس از بازگشت به اصفهان، حلقه درس فقه و اصول خود را تشکیل داد و شاگردان فراوانی تربیت نمود. ایشان در جریان کشف حجاب، با سخنرانی های آتشین خود به مبارزه با رژیم رضاخان برخاست و در ملی شدن صنعت نفت نیز در کنار آیت اللّه کاشانی و شهید نواب صفوی فعالیت زیادی نمود. آیت اللّه خادمی از آغاز نهضت امام خمینی، در تشویق و ترغیب مردم در برپایی جنبش اسلامیِ ضد سلطنتی و بیان اهداف امام، در اصفهان نقش ارزشمندی ایفا نمود. از آیت اللّه سیدحسین خادمی تالیفات متعددی برجای مانده که کتاب رهبر سعادت در زمینه اثبات دین اسلام با دلایل علمی، فلسفی، تاریخی و با تحلیل های منطقی، شهرت دارد. این عالم بزرگوار در 20 اسفند 1363 ش در 86 سالگی در اصفهان بدرود حیات گفت و در آن شهر مدفون گردید.
2- دکتر عبدالحمید عرفانی شاعر معاصر پاکستانی، در احیای فرهنگ اسلامی و مقابله با تهاجم فرهنگی غرب، سهم بسزایی داشت و از شاگردان برجسته محمد اقبال لاهوری، فیلسوف و شاعر معروف پاکستانی بود. دکتر عرفانی بیش از چهل کتاب در زمینه های مختلف ادبی تألیف کرد که تعدادی از آنها در ایران به چاپ رسیده است. وی قبل از تأسیس کشور پاکستان، به عنوان استاد زبان انگلیسی به ایران می آمد و پس از تشکیل کشور مستقل پاکستان، رایزن فرهنگی و مطبوعاتی

سفارت پاکستان در تهران شد. دکتر عرفانی در سال های آخر عمر، در دانشگاه پنجاب هند به تدریس مشغول بود تا این که در هشتاد سالگی درگذشت.

_ رحلت فقیه و دانشمند مسلمان ایرانی آیت اللّه «شیخ محمدصالح حائری مازندرانی» (1349ش)(1)

_ صدور پیام حضرت امام خمینی درباره تحریم شرکت در حزب شاهنشاهی رستاخیز (1353 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ محمد صالح حائری مازندرانی در حدود سال 1260 ش 1298 ق در شهر مقدس کربلا به دنیا آمد. وی در ابتدا ادبیات عرب را فرا گرفت و دروس دیگر سطح و فلسفه و منطق را از محضر پدر و برادرش استفاده نمود. هنوز 15 سال از عمر محمد صالح نمی گذشت که «رساله غَسّاله» را تألیف کرد و به مرحوم آخوند خراسانی عرضه نمود. آخوند با مشاهده این رساله و پی بردن به نبوغ و استعداد بی نظیر این نوجوان، وی را با خود به نجف اشرف برد، و پس از سالیانی در شمار شاگردان بزرگ آخوند گردید. ایشان همچنین از محضر بزرگانی همچون میرزا حسین خلیلی و ملااسماعیل بروجردی فقه و اصول و حکمت آموخت و به مدارج والای علمی رسید. تلاش علمی و ذوق سرشار شیخ محمدصالح، توجه همه صاحب نظران را به خود جلب کرد، چرا که کتاب ها و رسایل زیادی را به تألیف درآورده بود و حتی در شانزده سالگی به درجه اجتهاد نائل آمد. آیت اللّه مازندرانی در 26 سالگی راهی بابل گردید و در آنجا به اقامه شعائر دینی و خدمات مذهبی مشغول شد و بعدها مرجع دینی بسیاری از مؤمنین قرار گرفت. شیخ محمدصالح در زمان رضاخان پهلوی، سخنان قاطعی در مسجد جامع بابل ایراد کرد و از حکومت و شخص شاه انتقاد نمود که به حبس وی در تهران انجامید. بر اثر این حرکت، قرار بر اعدام ایشان شد که به دلیل اعتراض شدید مراجع وقت، به آزادی و تبعید وی به سمنان منجر گردید و این عالم سترگ تا پایان عمر در سمنان اقامت گزید. از این عالم ربانی در حدود سیصد تألیف و رساله بر جای مانده که حکمت بوعلی در 5 جلد، سیمای ایمان، دیوانُ الادب و تاریخ معارف امامیه از آن جمله اند. این فقیه مجاهد سرانجام پس از عمری خدمت و تلاش و زندگی پربار، در 21 اسفند 1349ش برابر با سال 1391 ق در سن 89 سالگی در سمنان به لقاءاللّه پیوست و پس از تشییعی باشکوه، در جوار حرم حضرت ثامن الحجج به خاک سپرده شد.
2- پس از تشکیل حزب شاهنشاهی رستاخیز در 11 اسفند 1353 و دعوت رژیم از مردم برای عضویت در آن و تهدید دستگاه جور به خروج از کشور

برای کسانی که عضو حزب نشوند، حضرت امام خمینی که در آن زمان در نجف اشرف به سر می بردند، طی پیامی شرکت در این حزب دین ستیز را حرام و کمک به استیصال مسلمین عنوان کردند. ایشان در این پیام فرمودند: «نظر به مخالفت این حزب با اسلام و مصالح ملت مسلمان ایران، شرکت در آن بر عموم ملت حرام و کمک به استیصال مسلمین است و مخالفت با آن از روشن ترین موارد نهی از منکر است و چون این نغمه تازه که به دستور کارشناسان یغماگر برای اغفال ملت از مسائل اساسی از حلقوم شاه برخاسته تا کشور را بیش از پیش، خفقان زده کند و راه را برای مسائل ی که در نظر دارند، باز نمایند، لذا لازم است حسب وظیفه تذکراتی بر همه باشد که ملت مسلمان، تا فرصت از دست نرفته، با مقاومت بیش از پیش و همه جانبه، جلو این نقشه های خطرناک را بگیرند. درباره این حزب به اصطلاح رستاخیز ملی ایران باید گفت این عمل با این شکل تحمیلی، مخالف قانون اساسی و موازین بین المللی است و درهیچ یک از کشورهای عالم نظیر ندارد.»

_ رحلت عالم ربانی آیت اللّه «محمود انصاری قمی» از علمای مشهور تهران (1363 ش)(1)

1- آیت اللّه حاج شیخ محمود انصاری قمی در حدود سال 1300 ش 1340 ق در خانواده تقوا و فضلیت در قم به دنیا آمد. او در ده سالگی پدر را از دست داد و تحت سرپرستی برادرانش، دروس اولیه را فرا گرفت. آیت اللّه انصاری در جوانی برای ادامه تحصیلات خود راهی حوزه نجف شد و از محضر آیات عظام: سید عبدالهادی شیرازی، سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی کسب فیض نمود. وی بعدها از این بزرگواران و عالمانی نظیر حضرات آیات: سیدمحمدرضا گلپایگانی، سید احمد خوانساری و حضرت امام خمینی ره اجازه اجتهاد و از شیخ آقا بزرگ تهرانی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی اجازه روایت گرفت. او با آغاز نهضت اسلامی مردم ایران و دستگیری امام خمینی رحمه الله در سال 1342، در ترغیب و تشجیع علمای نجف به حمایت از امام راحل، نقش مهمی ایفا کرد و فعالیت زیادی نمود. ایشان در حدود سال 1343 ش به تهران آمد و به فعالیت های دینی و اجتماعی و امور خیریه پرداخت. آیت اللّه انصاری در کنار تاسیس دو مسجد و دو بیمارستان، در راه برطرف کردن مشکلات مردم تلاش فراوانی از خود نشان می داد و در این راه از هیچ کوششی فروگذار نمی کرد. آیت اللّه انصاری مورد وثوق و اعتماد بسیاری از مراجع تقلید بود و تعدادی از آنان، امر غُسل و تدفین خویش را به ایشان محوَّل کرده بودند. از این عالم خدمتگزار، تالیفات چندی بر جای مانده که برخی از آثار ایشان عبارتند از: تقریرات درس فقه آیت اللّه سید محسن حکیم و تقریرات دروس فقه، اصول و تفسیر آیت اللّه خویی. سرانجام آن خدمتگزار صادق دین در سحرگاه 21 اسفند 1377 ش برابر با 23 ذی قعده 1419 ق در هفتاد و هفت سالگی بدرود حیات گفت و پس از تشییع باشکوه، در قبرستان شیخان قم به خاک سپرده شد.

22اسفند

22اسفند

_ افتتاح نمایشگاه هفت هزارساله هنر ایران در شهر «اسن» آمریکا(1340ش)

_ اعلام عزای عمومی در عید نوروز 1342 توسط امام خمینی رحمه الله (1341 ش)(1)

_ ارتحال فقیه و عالم دینی، آیت اللّه «میرزا هدایت اللّه وحید گلپایگانی» (1352ش)(2)

1- پس از رحلت آیت اللّه بروجردی محمدرضا پهلوی که تصور می کرد صحنه از افراد مؤثر خالی شده است درصدد برآمد انقلاب به اصطلاحِ سفید خود را به رفراندوم بگذارد. اما این عمل او با تحریم علما از جمله حضرت امام خمینی مواجه قرار گرفت. درنهایت همه پرسی فرمایشی رژیم در ششم بهمن 1341 انجام شد و با سر و صدای فراوان تبلیغاتی، از حضور گسترده مردم در این رفراندوم خبر دادند. حضرت امام خمینی با احساس خطر از وضعیت به وجود آمده، جهت آگاهی مردم از اوضاع و در اعتراض به اعمالِ رژیم پهلوی، طی پیامی به علما و مراجع در بیست و دوم اسفند 1341 ش، عید نوروز سال 1342 را عزا اعلام نموده و جلوس خود و علما در ایام نوروز را به عنوان تسلیت به امام عصرعج قرار دادند. ایشان همچنین تاکید فرمودند: «علما با استفاده از این رویّه، مردم را به مصیبت های وارده بر اسلام و مسلمین متوجه نمایند.» حضرت امام همچنین ضمن اخطار شدید اللّحن به دولت، خواستار برکناری کابینه مستبد وقت گردیدند. به پیروی از خواسته رهبر نهضت، علمای تهران نیز عید سال 1342 را عزا اعلام نمودند.
2- آیت اللّه میرزا هدایت اللّه فرزند ملامحمد جواد وحید گلپایگانی در سال 1269ش 1308ق در قریه گوگد گلپایگان به دنیا آمد. وی مقدمات و سطوح را در زادگاهش نزد پدر فرا گرفت. آن گاه راهی اراک شد و از محضر آیت اللّه شیخ عبدالکریم حائری یزدی و دیگر استادان بهره برد. آیت اللّه وحید گلپایگانی همزمان با ورود آیت اللّه حائری یزدی به قم و تاسیس

حوزه علمیه، به همراه استاد راهی این شهر شد و به مدت ده سال دیگر، از مباحث فقه و اصول ایشان بهره مند گردید. او به هنگام تبعید جمعی از علمای نجف به ایران نیز، مقداری از دروس خارج را نزد آیت اللّه سیدابوالحسن اصفهانی آموخت. پس از درگذشت پدر، آیت اللّه وحید گلپایگانی به امر و تشویق آیت اللّه حائری راهی گلپایگان شد و پس از تاسیس حوزه علمیه گلپایگان، خود به تدریس در آنجا همت گماشت. ایشان پس از سالیانی، همزمان با ورود آیت اللّه بروجردی، به قم در سال 1323ش، رهسپار آنجا شد و در حلقه درس ایشان حاضر گشت. آنگاه به تهران رفت و تا پایان عمر به مدت نزدیک به سی سال به انجام وظایف دینی و تدریس در مدرسه عالی سپهسالار پرداخت. آیت اللّه وحید بهبهانی سرانجام در بیست و دوم اسفند 1352ش برابر با هفدهم صفر 1394ق در تهران درگذشت و در قبرستان شیخان در قم مدفون گردید.

_ تأسیس «بنیاد شهید انقلاب اسلامی» به فرمان امام خمینی (1358ش) (1)

_ درگذشت «استاد حسین گُلْ گلاب» نویسنده، مترجم و موسیقی دان معاصر (1363 ش)(2)

1- هدف از تشکیل نهاد انقلابی بنیاد شهید، رسیدگی و صیانت از خانواده های شهدای گرانقدر انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی است. البته این مسأله در تاریخ معاصر ایران، سابقه دارد. زیرا پس از قیام 15 خرداد 1342، گروهی از روحانیان مبارز و افراد نیکوکار به دستور حضرت امام، در جهت رسیدگی به خانواده های معظم شهدا عمل می کردند. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به فرمان امام خمینی ره برای رسیدگی به مسائل رفاهی، مادی، معنوی و فرهنگی خانواده معظم شهیدان، این بنیاد تشکیل یافت که با آغاز جنگ تحمیلی و بیشتر شدن تعداد شهدا، وظیفه و تکلیف بنیاد شهید سنگین تر شد. احیا، حفظ و ترویج فرهنگ ایثار و شهادت طلبی، زنده نگه داشتن یاد شهیدان و حفظ آثار آنان، تجلیل و تکریم از خانواده های معظم شهیدان، جدیت در امور فرهنگی خانواده های شاهد، خوداتکایی و قانونمند کردن ارایه خدمات به آنان و بسیج امکانات نظام به منظور پراکندن عطر ملکوتی شهادت در جامعه، محور فعالیت های این نهاد مقدس است.
2- حسین گل گلاب فرزند میرزا مهدی خان مصور الملک، نقاش و عکاس دوره قاجار، در سال 1274 ش در تهران به دنیا آمد. وی از سال 1298 تا 1307 ش تدریس علوم طبیعی در مدرسه دارالفنون را عهده دار شد و دوازده جلد کتاب در رشته علوم طبیعی تألیف نمود. گل گلاب بعدها به معاونت دانشکده علوم و ادبیات منصوب گردید و به دریافت درجه دکترا در رشته علوم نائل شد. وی از 1314 به هنگام تشکیل فرهنگستان ادب فارسی به سبب تخصص در معادل یابی در رشته های علمی به عضویت پیوسته این مؤسسه برگزیده شد و در 1315 به سردبیری فرهنگستان رسید. دکتر گل گلاب همچنین به کار ترجمه و موسیقی علاقمند بود و چندین اثر از او در این زمینه به جای مانده است. وی موسیقی می دانست و سرود هم می ساخت. او با انجمن موسیقی ملی در زمینه تصنیف و سرود همکاری داشت و از جمله سرودهای ساخته شده توسط این استاد می توان به «ای ایران ای مرز پرگهر» و «آذربایجان» اشاره کرد. از این نویسنده و هنرمند آثار متعددی به جای مانده که تاریخ طبیعی، جغرافیا و

گیاه شناسی از آن جمله اند. استاد گل گلاب به هنگام فوت 89 سال داشت.

ص:875

_ روز بزرگداشت شهدا

23اسفند

23اسفند

_ تصویب تشکیل سازمان اطلاعات و امنیت کشور در مجلس شورای ملی (1335 ش)(1)

1- کلمه ساواک مخفّف سازمان اطلاعات و امنیت کشور است که طرح تشکیل آن در 23 اسفند 1335 توسط مجلس شورای ملی تصویب رسید. این سازمان مخوف از ابتدای سال 1336، همزمان با آغاز به کار دولت منوچهر اقبال، با ریاست سپهبد تیمور بختیار عملاً تاسیس شد. فلسفه وجودی ساواک برقراری سیستم سرکوب به منظور مقابله با حرکت های سیاسی مخالف رژیم و نیز از بین بردن مبارزه و مقاومت ملت مبارز ایران بود.از انجا که حکومت نظامی برای سرکوب مخالفین و در وضعیت ویژه، خواه ناخواه حالتی موقتی داشت، سیستم ساواک به صورت دائمی با همان اهداف، جایگزین حکومت نظامی گردید. ساواک که از یک سو با سازمان جاسوسی آمریکا، سیا، و از سوی دیگر با سازمان اطلاعاتی رژیم صهیونیستی، موساد، در ارتباط بود، به تدریج به یک سازمان مخوف و جهنمی مبدل شد. ساواک در طول حیات سیاه خویش، شرم آورترین فجایع و رقت بارترین تراژدی ها و ننگین ترین جنایت ها را عیه ملت ایران و به ویژه در مورد مبارزان نهضت اسلامی ایران آفرید. ساواک دارای تیم های تعقیب ومراقبت بود که با تجهیزات پیشرفته، هر کس را که به هر اتهامی دستگیر می نمود، نخست برای به دست آوردن اطلاعات مورد نظر به شکنجه گاه ها روانه می کرد و سپس تسلیم دادگاهای فرمایشی نموده، آنگاه به زندان های مخوف گسیل می نمود. قساوت و بی رحمی ساواک در شکار متهمان و شکنجه دادن و زندانی کردن در سیاه چال ها تا به آنجا رسید که دبیر کل سازمان عفو بین الملل، در سال 1353 ش اعلام کرد کارنامه هیچ کشوری در جهان، سیاه تر از کارنامه ایران در زمینه حقوق بشر نیست. اعمال ساواک از تعقیب، دستگیری، شکنجه و محاکمه گرفته، تا زندانی کردن، برخلاف قانون و کاملاً خودکامه بود و تنها با فرمان شخص محمدرضا شاه انجام می شد. این روش به مدت حدود بیست و دو سال در

کشور جاری بود تا آنکه در روزهای پایانی عمر ننگین رژیم پهلوی، شاپور بختیار برای فرو نشاندن خشم مردم، لایحه انحلال ساواک را به مجلس برد و در حالی که انقلاب تمام کشور را دربرگرفته بود و عملاً قدرت از دست رژیم خارج شده بود، لایحه انحلال ساواک در اقدامی عوام فریبانه و بسیار دیر یک روز قبل از پیروزی انقلاب اسلامی، به تصویب مجلس شورای ملی رسید.

_ رحلت عالم مجاهد و روحانی مبارز آیت اللّه «سیدابوالقاسم کاشانی» (1340 ش)(1)

1- آیت اللّه سیدابوالقاسم فرزند سید مصطفی حسینی کاشانی در سال 1261 ش 1300 ق در تهران متولد شد. وی در 16 سالگی در خدمت والد بزرگوارش به قصد حج بیت اللّه الحرام راهی مکه شد و پس از آن در نجف اقامت گزید. سید ابوالقاسم، علوم مختلف را در محضر والد معظم خود و بزرگانی نظیر آخوند ملامحمد کاظم خراسانی و میرزاحسین خلیلی تهرانی و سایر علماء تلمذ نمود و در 25 سالگی به درجه رفیع اجتهاد نائل آمد. وی در جریان جنگ جهانی اول، زمانی که انگلیسی ها با نیروی عظیمی به قصد تسلط بر عراق، به مناطق شرقی حمله ور گردیدند به همراه جمعی از علما وارد جنگ با آنان گردید و باعث شکست انگلیسی ها شد. از این رو وقتی که آیت اللّه کاشانی وارد تهران شد، انگلیسی ها به دلیل شکستی که خورده بودند با ایشان دشمنی داشتند و در زمان دولت قوام السلطنه به دستور آنها چند بار او را تبعید کردند؛ به طوری که 18 ماه در حبس و زندان متفقین به سر برد. وی پس از رهایی از زندان، علیه سه جناح ضداسلامی، یعنی استعمارگران، استبداد حکومتی و احزاب ضددینی به مبارزه برخاست. یکی از خط مشی های اصولی آیت اللّه کاشانی، حفظ وحدت و یکپارچگی ملت در برابر دشمن خارجی بود و بارها در پیام ها و اعلامیه های خود، مردم را به هوشیاری در برابر توطئه های آنان، فرا می خواند. آیت اللّه کاشانی ترجیح می داد به عنوان یک رهبر اسلامی در پشت صحنه سیاست کشور، نیروهای سیاسی و توده های وسیع مسلمان را در صحنه نگهداشته و از یک دولت ملی و مردمی حمایت کند. از این رو با روی کار آمدن دولت دکتر مصدق، زمینه های این حمایت، باعث قدرت دولت و مجلس در تصویب لایحه ملی کردن صنعت نفت شد، هرچند در نهایت با ایجاد اختلاف بین نیروهای ملی و مذهبی، کار به کودتای آمریکایی 28 مرداد 1332 و انزوای آیت اللّه کاشانی انجامید. سال های پایانی عمر این مجاهد فی سبیل اللّه در خانه نشینی و بیماری سپری شد تا این که سرانجام در 23 اسفند 1340 ش برابر با 7 شوال 1381 ق در هشتاد سالگی دعوت حق را لبیک گفت و به سوی حق تعالی شتافت. در آن روز تهران در مرگ پیشوای خود تعطیل عمومی بود و تشییعی بسیار با

شکوه برگزار گردید تا اینکه پیکر این عالم مجاهد در جوار حضرت عبدالعظیم در ری به خاک سپرده شد.

_ اعلان موضع سرکوب از طرف رژیم پهلوی (1341ش)(1)

_ شهادت حاج «عباس کریمی» فرمانده لشکر 27 محمدرسول اللّه صلی اللّه علیه و آله در جریان جنگ تحمیلی (1363ش)(2)

1- پس از ردّ لایحه انجمن های ایالتی و ولایتی و نیز تحریم لوایح شش گانه شاه و ملت معروف به انقلاب سفید از جانب حضرت امام خمینی ره، محمدرضا پهلوی درصدد بود تا به هر قیمت، مخالفان خود را سرکوب کند. از این رو یک روز پس از اعلام تحریم عید نوروز توسط امام خمینی، شاه در یک سخنرانی و با لحنی خشن، خواهان سیاست سرکوب مخالفان گردید. نطق یاوه گویانه شاه در 23 اسفند ماه 1341 در پایگاه وحدتی دزفول، پرده از چهره فریبکارانه رژیم برداشت و شاه رسما با روحانیت و رهبری نهضت، اعلام جنگ نمود و مخالفان را به مرگ تهدید کرد. اعلام موضع سرکوب از طرف شاه، موجی از بگیر و ببند و اسارت و زندان و شکنجه و تبعید و محدودیت های غیرقانونی در سراسر کشور به وجود آورد و خود، موجب اوجگیری بیشتر مبارزه گردید. این امر علما و مردم را به مقاومت در برابر رژیم مصمّم تر ساخت و در طی مسیر مبارزه علیه ستمکاری های طاغوت استوارتر نمود. اولین عکس العمل رژیم پس از سخنرانی شاه، یورش وحشیانه مزدوران پهلوی به مدرسه فیضیه در قم در دوم فروردین 1342 بود که سرآغاز حرکتی نوین برضد رژیم منحوس پهلوی گردید.

2- سردار رشید اسلام، برادر حاج عباس کریمی در سال 1336 ش در یکی از روستاهای اطراف کاشان به دنیا آمد و پس از طی دوران تحصیل و اخذ دیپلم، به عنوان درجه دار وارد ارتش شد. وی در دوران سربازی، اعلامیه های امام خمینی را مخفیانه تهیه می کرد و بین سربازان پخش می نمود. همزمان با تشکیل کمیته استقبال از امام، عباس کریمی نیز به این کمیته پیوست و جزو نیروهای انتظامی مراسم بود. پس از پیروزی انقلاب، شهید کریمی اولین کسی بود که برای تشکیل سپاه پاسداران در کاشان اقدام کرد و به عضویت رسمی آن درآمد. او در جریان غائله کردستان و فتنه عناصر ضدانقلاب راهی مریوان شد و در ریشه کنی این تحریکات نقشی فعال ایفا کرد. این شهید گرانقدر با آغاز جنگ تحمیلی به جبهه های نور علیه ظلمت شتافت و در عملیات های گوناگون سپاه، فرماندهی برخی از نیروهای جان برکف سپاه را به عهده گرفت. سردار عباس کریمی، پس

از چندی به فرماندهی تیپ سوم سلمان از لشکر 27 محمد رسول اللّه منصوب گردید و تا عملیات بزرگ و غرورآفرین خیبر در این مسؤولیت انجام وظیفه کرد. با شهادت سردار رشید سپاه اسلام، شهید محمد ابراهیم همت در عملیات خیبر، حاج عباس کریمی فرماندهی این لشکر را بر دوش کشید تا اینکه پس از جانفشانی های بسیار، در تاریخ 23 اسفند 1363 ش در عملیات غرورآفرین بدر در منطقه شرق رود دجله، عاشقانه به آرزوی دیرین خود رسید و شربت شهادت نوشید.

_ اولین اقدام تلافی جویانه جمهوری اسلامی ایران علیه موشک باران تهران (1363 ش)(1)

_ آغاز عملیات کوچک ظفر 7 در منطقه سلیمانیه عراق توسط سپاه پاسداران (1366ش)

_ آغاز عملیات والفجر 10 در منطقه حلبچه (1366ش)(2)

1- متعاقب تهدید عراق مبنی بر حمله موشکی به تهران و بمباران این شهر در اوایل زمستان 1363، اقدام تلافی جویانه ایران در برابر رژیم بعث عراق، با پرتاب سیزده موشک به شهرهای بغداد و کرکوک شکل گرفت و موجبات وحشت دشمن و پشتیبانان غربی اش گردید. عراقی ها پس از وقوع چهار انفجار در بغداد، همچنان اصابت موشک به این شهر را تکذیب می کردند و این انفجارها را حاصل اقدامات خرابکارانه داخلی اعلام می نمودند. اما وقوع انفجارهای پی درپی در بغداد و سردرگمی مقامات عراق، اوضاع را در این شهر دستخوش تغییر کرد و دیپلمات های غربی ساکن در بغداد را در هراس و نگرانی فرو برد. این حملات که تا چند ماه ادامه یافت، وضعیت ناهنجاری را برای عراقی ها در شهر بغداد به وجود آورد و علاوه بر آن، به همت نیروهای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سیستم موشکی زمین به هوا برای دفاع از تهران در برابر هواپیماهای عراقی تقویت شد.
2- عملیات والفجر 10 از بامداد 23 اسفند 1366 با رمز مقدس یا رسول اللّه ص توسط دلیرمردان سپاه اسلام و در منطقه حلبچه، با هدف آزادسازی بخش وسیعی از استان سلیمانیه و انهدام ماشین جنگی دشمن در پنج مرحله به اجرا گذاشته شد. این عملیات زمانی صورت گرفت که شهرهای مختلف ایران، به شدت از سوی دشمن بمباران می شد و عملیات مقابله به مثل نیز با قاطعیت از طرف جمهوری اسلامی انجام می شد. نتایج این عملیات عبارتند از: تلفات نیروی انسانی دشمن: 6000 نفر اسیر، 11000 نفر کشته و زخمی؛ سایر نتایج: به تصرف درآمدن 120 کیلومتر مربع شامل بخشی از استان سلیمانیه عراق موسوم به دشت زور شامل شهرهای حلبچه، دوحیله و خورمال؛ تجهیزات و امکانات: تانک و نفربر: 450 دستگاه انهدامی، 90 دستگاه اغتنامی، توپخانه صحرایی: 60 قبضه انهدامی، 100 قبضه اغتنامی، دستگاه مهندسی: 13 دستگاه

انهدامی، 15 دستگاه اغتنامی، خودرو: 230 دستگاه انهدامی، 800 دستگاه اغتنامی، هواپیما: 10 فروند انهدامی؛ هلیکوپتر: 1 فروند انهدامی. واکنش رسانه های خبری و کارشناسان و تحلیل گران محافل سیاسی _ نظامی نسبت به عملیات والفجر 10 در فضای ناشی از حملات موشکی عراق به تهران انجام گرفت. ابعاد و تبعات موشک باران تهران که برای نخستین بار انجام می گرفت، قبل از عملیات والفجر 10 در کانون توجهات قرار داشت ولی نتایج درخشان این عملیات، اعجاب و تحسین رسانه های خبری دنیا را برانگیخت. البته این عملیات بیشتر بدان جهت مورد توجه قرار گرفت که شهر کردنشین حلبچه، دو روز بعد، در 25 اسفند 1366 هدف سلاح های مرگبار شیمیایی قرار گرفت و هزاران نفر از کردهای ساکن آن را به کام مرگ فرستاد.

_ آغاز عملیات بیت المقدس 3 توسط سپاه (1366ش)(1)

1- عملیات بیت المقدس 3 با رمز مقدس یا موسی بن جعفرع در منطقه عمومی استان سلیمانیه عراق توسط سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و با هدف آزادسازی ارتفاعات شمال سلیمانیه و پاسخ به شرارت های عراق در بمباران مناطق مسکونی صورت گرفت. در این عملیات که در دو مرحله انجام شد، علاوه بر انهدام مقدار قابل توجهی ادوات سنگین و نیمه سنگین دشمن، تعداد 1100 تن از نفرات دشمن کشته و زخمی و تعداد هشتاد تن از آنها به اسارت نیروهای اسلام درآمدند. همچنین علاوه بر ساقط کردن یک فروند هواپیما و انهدام یک تیپ پیاده دشمن، ارتفاعات و مناطق مورد نظر به دست رزمندگان اسلام افتاد.

ص:880

_ تصویب لایحه مدارس غیرانتفاعی در کشور از سوی مجلس شورای اسلامی(1366ش)

_ روز همبستگی مردم ایران با مردم لبنان

24اسفند

24اسفند

_ تولد یادگار امام حجت الاسلام و المسلمین حاج «سیداحمد خمینی» (1324ش)

_ تصویب ماده واحده ملی شدن صنعت نفت در مجلس شورای ملی (1329ش)(1)

_ افتتاح فرستنده رادیویی صد کیلو واتی در تهران (1336 ش)

_ برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی (1358ش)(2)

_ آغاز عملیات کوچک اُمُّ الحسنین در کرخه نور، توسط سپاه (1360ش) (3)

1- تصویب ملی شدن نفت ایران مرهون تلاش های پی گیر برخی از اشخاص مذهبی و سیاسی کشور، از جمله آیت اللّه کاشانی و جمعیت فداییان اسلام و قیام ملت مسلمان ایران است. اعدام انقلابی رزم آرا، نخست وزیر که با ملی شدن نفت به شدت مخالفت می نمود، به این حرکت مردمی شتاب فزاینده ای بخشید. تا اینکه مجلس شورای ملی در 24 اسفند و مجلس سنا در 29 اسفند 1329ش ماده واحده ملی شدن صنعت نفت ایران را به تصویب رساندند.
2- با برگزاری انتخابات اولین دوره مجلس شورای اسلامی، یکی دیگر از اهداف انقلاب اسلامی تحقق یافت و مردم ایران در انتخاباتی آزاد، نمایندگان خود را برگزیدند. این انتخابات در شرایطی برگزار شد که دشمنان اسلام با توطئه های مختلف خود، در صدد تضعیف نظام نوپای جمهوری اسلامی و جلوگیری از شکل گیری ارکان آن بودند. اما مردم

ایران، تحت رهبری امام خمینی، تمامی توطئه ها را خنثی کردند و مجلس، با قدرت، کار خود را آغاز کرد.
3- عملیات امُ الحسنین با رمز مبارک یا زهراس بنت رسول اللّه اشفعی در بامداد 24 اسفند 1360 توسط سپاه به منظور انهدام نیروهای دشمن و جلوگیری از ایجاد جبهه جدید از سوی دشمن، آغاز شد. دشمن که تمامی تلاش خود را معطوف حمله بزرگ ایران، فتح المبین، نموده بود تا بداند کجا و در چه تاریخی انجام خواهد شد، ناگهان خود را در محاصره رزمندگان ایرانی دید و با وجود انجام پاتک نتیجه ای نگرفت. در این عملیات چندین دستگاه تانک و نفربر و خودروی دشمن منهدم شده و هفتصد نفر از قوای بعث کشته و زخمی و یکصد و پنجاه تن دیگر اسیر شدند.

_ انفجار بمب در مراسم نماز جمعه تهران توسط منافین کوردل (1363ش)(1)

_ شهادت «شیخ عبدالعلی مزاری» دبیرکل حزب وحدت افغانستان به دست گروه طالبان (1373ش)(2)

1- در زمانی که رژیم بعث، مردم را از رفتن به نماز جمعه بر حذر می داشت و به بمباران و موشک باران نماز جمعه تهدید می کرد، منافقان نیز بیکار ننشسته و با یک طرح از قبل تعیین شده و هماهنگ با رژیم عراق، نماز جمعه تهران را در 24 اسفند 63 به خاک و خون کشیدند. در این جنایت 14 نفر شهید و 88 نفر مجروح شدند. مقام معظم رهبری حضرت آیت اللّه خامنه ای که در آن زمان در مقام ریاست جمهوری و امامت جمعه تهران در حال ایراد خطبه های نماز بودند، پس از انفجار بمب، با صلابت و بدون هیچ گونه تزلزلی به خطبه هایش ادامه دادند و این امر موجب تقویت روحیه ضداستکباری نمازگزاران و امت شهید پرور ایران گردید.
2- حجت الاسلام عبدالعلی مزاری در نزدیکی مزار شریف افغانستان به دنیا آمد. پس از فراگرفتن مقدمات علوم اسلامی، به حوزه علمیه قم رفت و چندین سال به تکمیل تحصیلات خود پرداخت. وی در سال های قبل از پیروزی انقلاب در مبارزات اسلامی ایران به رهبری امام خمینی بر ضد رژیم شاه شرکت کرد و یک بار نیز به دست عوامل ساواک دستگیر و زندانی شد. او پس از کودتای کمونیستی سال 57 در افغانستان و اشغال این کشور توسط ارتش سرخ شوروی، فعالانه در جهاد اسلامی مردم افغانستان شرکت کرد. هنگامی که از ادغام تمام گروه ها و سازمان های سیاسی _ نظامی شیعیان افغانستان در سال 1368، حزب وحدت اسلامی افغانستان تأسیس گردید. شهید مزاری به سبب شایستگی هایش به عنوان نخستین دبیرکل این حزب که بر بخش های وسیعی از مناطق مرکزی افغانستان تسلط داشت، برگزیده شد. ایشان همچنین در پیروزی مجاهدین افغان بر دولت کمونیستی محمد نجیب اللّه و اخراج ارتش سرخ شوروی در اردیبهشت 1371 نقش اساسی ایفا کرد. شهید مزاری سرانجام در آخرین روزهای سال 1373ش به دنبال هجوم نیروهای جنایتکار طالبان به مناطق جنوب و غرب کابل، با شماری از یارانش اسیر شد و پس از چند روز تحمل شکنجه های شدید طالبان، به دست آنان به شهادت رسید.

ص:882

_ رحلت عالم بزرگوار آیت اللّه «عبدالرحمن محمدی هیدَجی» (1379 ش) (1)

25اسفند

25اسفند

_ تبدیل روز شمار تاریخ ایران از هجری شمسی به تاریخ مجعول شاهنشاهی (1354 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ عبدالرحمن محمدی هیدجی در سال 1304 ش 1344 ق در هیدج از توابع زنجان درخانواده ای اهل علم و تقوا به دنیا آمد. وی مقدمات و ادبیات را در زادگاهش فرا گرفت و سطوح عالیه را در حوزه علمیه قم گذراند. آیت اللّه محمدی هیدجی سپس در محضر درس خارج حضرات آیات سید حسین بروجردی و سید محمد حجت کوه کمره ای حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. وی در حدود سال 1337 ش، بنا به درخواست مردم، به زادگاهش بازگشت و همزمان با تدریس علوم دینی و تاسیس کتابخانه و اقامه نماز جماعت، اداره مدرسه علمیه آنجا را برعهده گرفت. آیت اللّه هیدجی پس از اقامتی 23 ساله در زادگاهش، همزمان با پیروزی انقلاب اسلامی به قم بازگشت و به تدریس و تالیف پرداخت. از این عالم وارسته که در فقه، حدیث، تاریخ و شعر و ادب مهارتی بسزا داشت آثار متعددی برجا مانده که عهد پدری، عوامل صلاح و فساد، انتقادات اخلاقی و چهل حدیث مستند در آخرُّالزمان و... از آن جمله اند. آیت اللّه هیدجی سرانجام در 24 اسفند 1379ش در 75 سالگی ندای حق را لبیک گفت و در قم به خاک سپرده شد.
2- محمدرضا پهلوی در جریان افتتاح مجلس دوره بیست وچهارم، یکباره کینه توزی خود را نسبت به اسلام و ملت مسلمان ایران بر زبان آورد و خواهان از میان بردن آثار و مظاهر ناپسند دوران های انحطاط اجتماعی و اخلاقی گردید. به این ترتیب، شاه، تلویحا کلیه ضعف ها و عقب ماندگی ها و فساد و زبونی های گذشته را به آثار و مظاهر بازمانده از غلبه فرهنگی و معنوی مهاجمین و بیگانگان اشغالگر نسبت داد. بی شک منظور وی از اشغالگران بیگانه، اربابانش انگلیس و آمریکا نبود. او اسلام را هدف قرار داده بود و می خواست اسلام زدایی را تنها راه رسیدن به ترقی و تمدن

قلمداد نماید و مظاهر فرهنگ اسلامی را ناسازگار با فرهنگ شاهنشاهی معرفی کند. از این رو، در پایان سال 1354 ش دو مجلس شورای ملی و سنا در یک اجلاس مشترک تصویب کردند که مبدأ تاریخ ایران از هجری شمسی به شاهنشاهی تغییر یابد و مردم و سازمان های دولتی، موظف شدند تا تاریخ جدید را به کار برند و تاریخ هجری که تاریخی اسلامی و بر اساس هجرت پیامبر اسلام به مدینه است، مورد استفاده قرار نگیرد. از این پس مقرر شد که تاج گذاری کوروش هخامنشی در سال 599 قبل از میلاد، مبدأ سال خورشیدی و سرآغاز تاریخ سیاسی و اجتماعی ایران قرار گیرد. به همین مناسبت، اول سال 1355 هجری خورشیدی، آغاز سال 2535 شاهنشاهی، سال رسمی کشور شاهنشاهی ایران اعلام شد. این عمل با مخالفت علما و تحریم حضرت امام خمینی ره مواجه شد. در نهایت مبدأ تاریخ شاهنشاهی دوام چندانی نیافت و سرانجام در سال 1357 ش به دستور دولت جعفر شریف امامی برچیده شد.

ص:883

_ شهادت سردار شهید «حاج کاظم نجفی رستگار» (1363 ش)

_ شهادت مهندس «مهدی باکری» فرمانده لشکر 31 عاشورا (1363 ش) (1)

1- شهید مهدی باکری در سال 1333 ش در شهرستان میاندوآب در استان آذربایجان غربی به دنیا آمد. با ورود به دانشگاه، مرحله جدیدی از زندگی علمی و سیاسی او آغاز شد و وارد عرصه مبارزات سیاسی و انقلابی گردید. شهید باکری و دوستانش، نقش مهمی در برپایی تظاهرات شهر تبریز در 15 خرداد 1354 و 1355 داشتند. وی در دوران سربازی که در بحبوحه انقلاب سپری می شد به فرمان امام خمینی از پادگان گریخت و از این زمان زندگی مخفی او و تلاش برای سازماندهی نیروهای جوان و تربیت آنها برای یاری انقلاب آغاز شد. با پیروزی انقلاب اسلامی، باکری، نقش فعالی در سازماندهی سپاه پاسداران انقلاب اسلامیِ منطقه ایفا کرد و پس از مدتی، مسؤولیت شهرداری ارومیه را برعهده گرفت. با آغاز جنگ تحمیلی، مهدی باکری در جبهه های غرب و جنوب حضوری دائمی داشت و در راه پاسداری از آرمان های انقلاب اسلامی، چندین بارمجروح شد. با تشکیل لشکر 31 عاشورا، شهید باکری به فرماندهی آن برگزیده شد و در چندین عملیات شرکت جُست. سرانجام این فرمانده غیور و دلاور که در جریان عملیات بدر زخمی شده بود، در راه انتقال به درمانگاه توسط قایق، بر اثر برخورد گلوله توپ به درجه رفیع شهادت نائل آمد و پیکر مطهرش به دریا پیوست.

_ بمباران شیمیایی شهر حلبچه توسط مزدوران رژیم بعث عراق (1366 ش)(1)

_ درگذشت «حسین امیرفضلی» بازیگر (1370 ش)(2)

_ افتتاح شبکه جام جم 2 (1378 ش)

1- با پیروزی رزمندگان اسلام در عملیات والفجر 10 و آزادسازی بسیاری از مناطق کردنشین از جمله شهر استراتژیک حلبچه، و استقبال مردم شهرها و روستاها از طلیعه سپاهیان نور و آزادی، رژیم بعثی عراق در یک اقدام غیرانسانی، به قصد انتقام گیری از این شکست فاحش و دشمنی با مردم، شهر حلبچه و اطراف آن را هدف بمب های شیمیایی قرارداد. آن رژیم با ارتکاب به این عمل ضد بشری، هیروشیمای دیگری آفرید و برگ سیاه دیگری بر پرونده سراسر ننگ خود افزود. در این فاجعه بزرگ، حدود پنج هزار کرد عراقی به شهادت رسیده و هفت هزار تن دیگر مصدوم شدند. فاجعه حلبچه علاوه بر جنبه های انسانی و اخلاقی، زیان هایی در روابط خارجی رژیم بعثی عراق در پی داشت و حتی بسیاری از حامیان آن را برآشفته کرد. انعکاس صحنه های دلخراش قربانیان گازهای سمّی حلبچه در سراسر جهان، موقعیت بین المللی رژیم عراق و حامیان وی را بسیار تضعیف نمود. اعزام خبرنگاران خارجی به ایران و بازدید از منطقه، تدریجا ابعاد این جنایت دهشتناک را افشا کرد و واکنش های متعددی را برانگیخت. به کارگیری سلاح های شیمیایی از سوی عراق در حالی صورت می گرفت که این کشور جزو 120 کشور امضا کننده پروتکل ژنو راجع به منع استفاده از سلاح های سمی و خفه کننده قرار داشت. تا حدود پس از یک ماه از بمباران حلبچه، بازتاب آن در رسانه های خبری خارجی مشاهده می شد. لیکن با اتمام حملات عراق به شهرهای ایران و نیز اعزام نمایندگان ایران وعراق به سازمان ملل و مذاکره با دبیرکل سازمان ملل، تدریجا از جنایات عراق در حلبچه همه چیز به فراموشی سپرده شد.
2- حسین هوشنگ امیرفضلی بازیگر رادیو، تئاتر، تلویزیون و سینما از نوجوانی به کارهای نمایشی علاقمند شد و بازیگری تئاتر را به طور رسمی در سال 1322 ش آغاز کرد. او از ابتدای تأسیس رادیو جزو بازیگران نمایش های زنده رادیویی بود و خودش نیز نمایش های فراوانی را کارگردانی نمود. حاصل فعالیت امیرفضلی در مقام بازیگر، نزدیک به چهل

فیلم سینمایی و شش مجموعه تلویزیونی بود. هوشنگ امیرفضلی فعالیت تلویزیونی را تا پایان عمر، ادامه داد.

26اسفند

_ عملیات کوچک امام مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف توسط سپاه (1359ش)(1)

_ رحلت یادگار امام حجت الاسلام و المسلمین «حاج سیداحمد خمینی» (1373 ش)(2)

1- پس از چندین بار شکست عملیات های رزمندگان اسلام، سرانجام عملیات امام مهدیعج در منطقه غرب سوسنگرد آغاز شد. دشمن که تصور نمی کرد در روز روشن مورد حمله واقع شود، غافلگیرانه به وحشت افتاد و پس از ساعاتی درگیری، راهی جز فرار برای آنان باقی نماند. در این تهاجم صدنفر از نیروهای دشمن کشته و مجروح شده و علاوه بر اسارت ده ها نفر، یک گردان تانک و یک گردان مکانیزه دشمن به طور صددرصد منهدم شد. پس از دو روز، به علت نبود نیروهای جایگزین و پشتیبانی، نیروهای عراق اقدام به پاتک نموده و منطقه را باز پس گرفتند. گرچه منطقه تصرف شده، مجددا از دست رفت ولی نتایج درخشان و مثبت عملیات، قابلیت و توانایی نیروهای فداکار و شهادت طلب اسلام را به اثبات رساند.
2- حجت الاسلام و المسلمین حاج سیداحمد خمینی در 24 اسفند سال 1324 شمسی در بیت علم و عرفان و فضیلت و مجاهدت، در شهر مقدس قم دیده به جهان گشود. پس از پایان دوره دبیرستان و به هنگام تبعید والد معظمش حضرت امام خمینی ره به نجف اشرف، به تحصیل علوم اسلامی پرداخت و مدارج علمی را پیمود. حاج سید احمد پس از شهادت برادر بزرگوارش آیت اللّه سیدمصطفی خمینی، مسؤولیت اصلی ارتباط امام امت با یاران انقلاب را به عهده گرفت و تا پیروزی انقلاب اسلامی و پس از استقرار نظام اسلامی، این ارتباط را کاملاً حفظ نمود و در تمامی لحظات در کنار حضرت امام بود. ایشان در پاریس، علاوه بر مقابله با جریان های سیاسی منحرف از خط امام و برنامه ریزی دقیق برای تنظیم امور بیت و دفتر امام در نوفل لوشاتو، رسالتی مهم بر عهده داشت که تجربه کافی آن را قبلاً طی سال های مبارزه در ایران آموخته بود. این

رسالت مهم، برقراری ارتباط های گسترده و لازم بین اقشار مختلف جامعه انقلابی ایران و رهبری انقلاب در خارج از کشور بود. ایشان پس از ورود به کشور و پیروزی انقلاب اسلامی، همانند گذشته، زمینه های لازم را برای هدایت امور انقلاب و تنظیم بیت و دفتر امام و تامین شرایط برای ارتباط های گسترده امام با مردم و مسؤولان که روزانه در نوبت های متوالی به دیدار امام می شتافتند، فراهم می نمود. وی به عنوان رییس دفتر امام، بخشی از مسؤولیت های خطیر ایشان را برعهده گرفت و در خلال این مدت، با قوت و به خوبی، از ایفای وظایف محوله برآمد. همچنین با شروع جنگ، کسب اطلاعات دقیق روزمره از آخرین وضعیت جنگ و آخرین اخبار از شرایط سیاسی و اجتماعی جامعه و موضع گیری افراد و گروه ها در قبال جنگ، تنظیم و جمع بندی اطلاعات و رساندن به موقع این اخبار به حضرت امام، مسؤولیتی بود که مرحوم حاج احمد خمینی آن را با مدیریت عالی خود انجام می داد. ایشان پس از رحلت جانگداز حضرت امام خمینی ره، به عضویت مجلس خبرگان رهبری و نمایندگی مقام معظم رهبری در شورای عالی امنیت ملی کشور برگزیده شد و تولیت مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی را برعهده گرفت و بسیاری از کتاب ها و نوشتارهای امام را به زیبایی منتشر نمود. ارتباط حاج سیداحمد با مقام معظم رهبری بسیار گرم و زبانزد همگان بود و از یاران صدّیق رهبر انقلاب و مورد احترام همه ملت ایران بود. این روحانی مجاهد سرانجام پس از چند روز بیماری حاد، در 26 اسفند 73 در 49 سالگی دار فانی را وداع گفت و پس از اقامه نماز میت توسط حضرت آیت اللّه خامنه ای، طی مراسم باشکوهی در جوار مزار پدر ارجمندش مدفون گردید.

_ ارتحال مدرس برجسته حوزه علمیه قم آیت اللّه «احمد پایانی اردبیلی» (1375 ش)(1)

1- آیت اللّه احمد پایانی اردبیلی استاد برجسته و معروف حوزه علمیه قم و چهره شهیر علم و فضل و تقوا، در سال 1306 ش 1346 ق در اردبیل به دنیا آمد. پس از تحصیل مقدمات در زادگاه خویش، در 20 سالگی راهی قم شد و از محضر آیات عظام سیدمحمد باقر سلطانی، سید شهاب الدین مرعشی نجفی، سیدمحمد حجت، سید حسین بروجردی و سید محمد محقق داماد بهره برد. آیت اللّه پایانی همزمان با تحصیل، به تدریس می پرداخت و علی رغم تنگدستی، لحظه ای از تحصیل و تدریس باز نماند. ایشان طی پنجاه سال تدریس سطوح، شاگردان فراوانی را پرورش داده و طی سال های آخر عمر، جلسات آموزشی ایشان، از پررونق ترین جلسات حوزه به شمار می رفت. آیت اللّه پایانی از ابتدای شروع مبارزات ضدرژیم به رهبری حضرت امام خمینی ره، به پیکار با دستگاه پهلوی پرداخت. ایشان همگام با دیگر مدرسین حوزه، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم را پی افکند و نامش هماره در ذیل اعلامیه های جامعه مدرسین دیده می شد. ایشان پس از پیروزی انقلاب نیز از مدافعان انقلاب بود و از تایید و پشتیبانی مواضع امام دریغ نمی کرد. از این عالم بزرگوار تالیفات متعددی بر جای مانده که حاشیه کفایهُ الاصول، تقریرات آیت اللّه بروجردی و حجت کوه کمره ای و شرح مکاسب و... از آن جمله اند. سرانجام این عالم وارسته در 26 اسفند 1375ش برابر با 6 ذیقعده 1417 ق در 69 سالگی دارفانی را وداع گفت و در کنار استاد خود، محقق داماد در حرم حضرت معصومه(س) آرمید.

27اسفند

27اسفند

_ آغاز بهره برداری از تلگراف در ایران (1236 ش)(1)

_ درگیری شهید «سید حسن مدرس» با طرفداران سردار سپه در مجلس شورای ملی (1302 ش)(2)

1- روزنامه وقایع اتفاقیه در شماره 372 خود در این روز، رویداد سیم کشی تلگراف در مدرسه دارالفنون و موفقیت آمیز بودن آن را خبر داد. پس از آن قرار شد که از کاخ سلطنتی تا باغ لاله زار، سیم تلگراف متصل شود و پس از آن، نقاط دیگر نیز دارای تلگراف شدند. نکته در خور توجه این بود که برقراری تلگراف در ایران، در مرحله اول انگلیسی ها را بهره مند کرد تا ایرانیان را، چرا که آنان با اتصال خطوط مخابراتی هند و اروپا، نه تنها با مستعمره خود، هندوستان، ارتباط برقرار کردند و آن را سرعت بخشیدند، بلکه با ساختن تلگراف خانه هایی در ایران و فرستادن مامور به کشور، نفوذ خود را روز به روز در ایران، توسعه دادند.
2- در روزهایی که بحث جایگزینی جمهوری به جای مشروطه سلطنتی، بسیار اوج گرفته بود و روز تصمیم گیری برای اعلان جمهوری نزدیک می شد، عالم مجاهد آیت اللّه سید حسن مدرس در برابر این عمل ایستادگی کرد و سعی داشت از تصویب آن جلوگیری نماید. در این میان مشاجره ای بین سید محمد تدین، رییس مجلس شورای ملّی با سید حسن مدرس روی داد که پس از هتاکی تدین، او به همراه طرفدارانش از مجلس خارج شد و مجلس از رسمیت افتاد. پس از آن، مدرس از جلسه خارج شد و در سرسرا که نمایندگان جمع بودند به ایراد سخن پرداخت. در این هنگام دکتر حسین بهرامی به تحریک تدین به مدرس نزدیک شد و سیلی محکمی به صورت مدرس نواخت به طوری که عمامه او از سرش افتاد. این حادثه چنان زشت و دور از انتظار بود که برخی نمایندگان آن را محکوم کرده و از جرگه هواداران جمهوری و سردار سپه خارج شدند. در آن زمان، این سیلی را، سیلی به جمهوری تعبیر کردند که در نهایت به شکست آن طرح انجامید.

_ افتتاح کارخانه بزرگ تولید شیشه در همدان با ظرفیت تولیدی روزانه 170 تن شیشه (1360 ش)

_ درگذشت عالم بزرگوار آیت اللّه «ابوالقاسم رحمانی خلیلی» (1374 ش)(1)

_ رحلت فقیه معظم آیت اللّه «محمدمظفری قزوینی» عالم بزرگ قزوین (1380 ش)(2)

1- آیت اللّه ابوالقاسم رحمانی خلیلی مازندرانی در سال 1302ش 1342ق در خلیل محله بهشهر به دنیا آمد. او از کودکی کسب علم و دانش را آغاز نمود و به تحصیل علوم حوزوی پرداخت. ایشان سپس برای تکمیل مدارج علمی خود، در سال 1325ش راهی نجف اشرف شد و از محضر حضرات آیات: سید محسن حکیم، سیدمحمود شاهرودی، سید ابوالقاسم خویی و میرزا هاشم آملی بهره های فراوان برد و در همان جا به تدریس پرداخت. آیت اللّه رحمانی پس از چهارده سال اقامت در حوزه نجف به زادگاه خود بازگشت و یک هفته پس از آن، توسط آیت اللّه کوهستانی، عالم منطقه و استاد اولیه خود، به عنوان فقیه، عالم و ملا معرفی گردید. ایشان در زادگاه خود، حوزه علمیه، مسجد و حسینیه تأسیس کرد و به تدریس و ارشاد همت گماشت. مدتی بعد به تهران رفت و پس از اقامتی 14 ساله، در سال 1364 راهی شهر قم گردید. ایشان عاشق تدریس بود و در تهران هر روز تا ده درس می داد. از این عالم بزرگوار تالیفاتی بر جای مانده که: شرحی بر عروه الوثقی، رساله در مشتق، رساله در طلب و اراده و... از آن جمله اند. این فقیه فرزانه سرانجام ایشان در 27 اسفند 1374 ش برابر با 27 شوال 1416 ق در 72 سالگی پس از نماز صبح بدرود حیات گفت و پس از تشییعی با شکوه در مدرسه ای که خود در زادگاهش بنیان نهاده بود، مدفون گردید.
2- آیت اللّه حاج شیخ محمد مظفری قزوینی در سال 1304 ش 1344 ق در قزوین به دنیا آمد و تحصیلات اولیه را در زادگاه خویش به پایان برد. در 26 سالگی به قم رفت و در درس های آیت اللّه بروجردی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی حاضر شد. سپس در سال 1332 ش به نجف اشرف کوچید و سالیان فراوان با حضور در مجلس درس آیات عظام: سید محسن حکیم و سید محمود شاهرودی وحضرت امام خمینی، در زمره یکی از

فضلای نجف درآمد. ایشان همچنین به مدت بیست سال از محضر آیت اللّه سید ابوالقاسم خویی بهره مند شد و مبانی علمی خویش را استوار ساخت. آیت اللّه مظفری در 1352 ش پس از کسب اجازات متعدد از اساتیدش و علمای دیگر، به قزوین بازگشت و به تالیف، تدریس و اقامه جماعت، بیان مسائل و ترویج شرع مبین، اشتغال ورزید. معظم له یکی از علمای بزرگ قزوین بود که تدریس منظم فقه واصول و تالیف کتاب های فراوان را وجهه همت خویش ساخت و از این رهگذر، شاگردان بسیار و کتاب های پرفایده علمی از خود به یادگار نهاد. ایضاحُ الحُجّه فی شرح العُروَه در هشت جلد، پرسش ها و پاسخ ها در دو جلد و اسلام و فلسفه احکام و طبقات رجال در شانزده جلد از جمله آثار اوست. سرانجام این فقیه بزرگ در 27 اسفند 1380 ش برابر با سوم محرم الحرام 1423 ق در 76 سالگی چشم از جهان فرو بست و پس از تشییع با شکوه، در حرم شاهزاده حسین قزوین به خاک سپرده شد.

ص:889

28اسفند

28اسفند

_ اجتماع جمعیت زیادی از مردم تهران در موافقت و مخالفت با جمهوری «رضاخانی» (1302 ش)(1)

1- پس از سفر احمدشاه قاجار به اروپا و به دست گرفتن قدرت توسط رضاخان، کم کم زمزمه های جمهوری توسط طرفداران وی بلند شد و آنان با تبلیغات خود مردم را به حمایت از جمهوری تشویق می کردند. در این حال رضاخان سردار سپه، برای تسهیل کار و رسیدن به مقام ریاست جمهوری درصدد برآمد از ولیعهد استعفا بگیرد و در این گیر و دار، در مجلس درگیری هایی نیز روی داد. در اثر این القائات، روز 28 اسفند 1302، عده ای از مردم تهران به جانبداری از رضاخان برخاسته و خواستار جمهوری شدند. این اجتماع در حالی بود که مردم طرفدار سید حسن مدرس به دلیل اهانتی که روز قبل به وی شده بود در مسجد شاه تهران تجمع کردند و علیه جمهوری دست به تظاهرات زدند. در مقابل فشارهای جمهوری خواهان، مدرس به تنهایی در مقابل توطئه گران ایستاد و برای جلوگیری از رسمیت یافتن مجلس جهت طرح جمهوری، عده ای از نمایندگان اقلیت را به قم فرستاد تا مجلس در نبود ایشان به حد نصاب نرسد و توطئه جمهوری خنثی شود. اما پس از حلول سال جدید ورق برگشت و شهید سید حسن مدرس، سخت به تلاش و فعالیت افتاد تا اینکه عده زیادی را علیه جمهوریت بسیج نمود. چرا که قرار بود مجلس شورای ملی در دوم فروردین 1303 نسبت به جایگزینی جمهوریت به جای پادشاهی قاجاریه تصمیم گیری نماید. در این میان بر اثر برخوردی که بین مردم و سردار سپه روی داد، به دستور رضاخان عده ای از مردم توسط قوای قزاق به گلوله بسته شدند و اوضاع دگرگون شد. این عمل رضاخان عکس العمل شدید برخی نمایندگان مجلس و مردم را برانگیخت و در نهایت سردار سپه از جمهوری ساختگی اش، صرف نظر کرد.

_ رحلت فقیه و مورخ بزرگوار شیعه آیت اللّه «ملامحمد هاشم خراسانی» (1312 ش)(1)

_ تشکیل نخستین جلسه کمیته مرکزی حزب ملل اسلامی با هدف مبارزه علیه رژیم (1340ش)

_ انجام پاتک سنگین دشمن بعث علیه نیروهای ایران در جریان جنگ تحمیلی (1360 ش)(2)

1- ملامحمد هاشم خراسانی معروف به ثقه الاسلامی در سال 1242 ش (1280 ق) در مشهد به دنیا آمد. پس از فرا گرفتن مقدمات علوم، رهسپار نجف اشرف گردید و در مدت دوازده سال از محضر عالمانی همچون آخوند خراسانی و سید اسماعیل صدر بهره مند شد. ملاهاشم خراسانی پس از بازگشت از نجف، راهی مشهد گردید و در حوزه درس آیت اللّه سیدعلی حائری یزدی شرکت جُست و از آن پس به تحقیق و تالیف همت گمارد. آثار متعددی از ملامحمدهاشم خراسانی به جای مانده که مهم ترین آنها عبارتند از: مُنتَخَبُ التواریخ به فارسی در تاریخ معصومان و برخی از امامزادگانِ مدفون در ایران و نیز علمایی که در مشهد، هرات، اصفهان و شیراز به خاک سپرده شده اند ؛ حُسنُ العاقبهُ فی سَعادَهِ الخاتَمه و نیز غایَهُ الآمال فی حُسنِ خواتیم الاعمال. این عالم و مورخ گرانقدر سرانجام در بیست و هشتم اسفند 1312ش برابر با سوم ذی حجه 1352ق در هفتاد سالگی در مشهد به لقاءاللّه پیوست و در همان شهر به خاک سپرده شد.
2- قرار بود عملیات بزرگ فتح المبین در 22 بهمن سال 1360 علیه جبهه دشمن آغاز شود. ولی دشمن که حدس زده بود عملیاتی در شرف وقوع است سعی می کرد با انجام برخی حملات، از قدرت عملیات ایران کاسته و به نیروهای بعث روحیه دهد. یکی از این پاتک ها در 28 اسفند همان سال صورت گرفت و از آنجا که دژهای دفاعی ایران به خاطر انجام قریب الوقوع عملیات فتح المبین حالت تهاجمی داشت، نیروهای دشمن موفق شدند در چند محور نفوذ کرده و در برخی محورها تا چند کیلومتر پیشروی کنند. در این میان، مقدار زیادی از معابر نفوذی و راه های هجومی نیروهای خودی برای دشمن کشف شد و خطری بزرگ عملیات آینده ایران را تهدید کرد. با این حمله، عراق مدعی شد که دست ایران را خوانده و حمله بزرگ

را کشف و خنثی کرده و ایران دیگر نخواهد توانست در آن منطقه اقدام به عملیات کند. از آن طرف، تاخیر در اجرای عملیات، ضربه ای سنگین به آن وارد می آورد و حتی مانع از اجرای عملیات فتح المبین می گردید. با تمامی این اوضاع، عملیات فتح المبین که با عکس العمل دشمن به تاخیر افتاده بود، سرانجام چهار روز بعد در دوم فروردین سال 1361 انجام گرفت و حماسه ای پر شور و به یادماندنی در اذهان بر جای گذاشت و شکستی تلخ برای دشمن به ارمغان آورد.

29اسفند

29اسفند

_ درگذشت «سیداشرف الدین حسینی» مدیر روزنامه «نسیم شمال» (1313ش)(1)

_ تصویب ملی شدن صنعت نفت ایران (1329ش)(2)

1- سیداشرف الدین حسینی گیلانی در حدود سال 1249 ش 1287 ق در قزوین به دنیا آمد. او در کودکی یتیم شد و در جوانی به عتبات رفت. وی پس از پنج سال راهی تبریز شد و پس از آموزش علوم متداول، ساکن رشت گردید. اشرف الدین پس از مدتی به سبب داشتن روحیه وطن خواهی و نیز استعداد و قریحه شاعری، تصمیم به چاپ و نشر روزنامه ای به نام نسیم شمال گرفت و آن را از شهریورماه 1286ش، نه ماه قبل از به توپ بستن مجلس منتشر کرد. سید اشرف الدین حسینی پس از مدتی به معروف ترین، مشهورترین و محبوب ترین شاعر و سراینده اشعار طنزآمیز و انتقادیِ دوران مشروطه تبدیل شد و روزنامه اش به شهرت فراوانی رسید. این روزنامه به اندازه ای در میان توده مردم محبوبیت یافته بود که مدیر آن را نسیم شمال می خواندند و همه این ها حکایت از اخلاق و صدق عقیده سید در دفاع از وطن و مردم بی پشت و پناه و حمایت به تمام معنی از طبقات زحمتکش مردم دارد. او مسائل جدی را در غالب فکاهی همراه با طعن و طنز و کنایه به نوعی که هر کس از توده مردم آن را می فهمید و احساس می کرد، مطرح می نمود. این روزنامه که نزدیک به بیست سال منتشر می شد، پس از مرگ سیداشرف الدین نیز مدتی انتشار یافت. سرانجام در سال 1306 ش شایع شد که به بیماری جنون مبتلا شده است. به این بهانه او را به تیمارستان بردند و چند سالی در حال بیماری و تنگدستی زنده بود تا این که در روز بیست و نهم اسفند ماه 1313 ش برابر با ذی حجه 1352ق در 64 سالگی درگذشت.
2- از سال های اولیه حفر چاه نفت ایران، چشم طمع بیگانگان به دنبال استثمار منابع زیرزمینی کشور بوده و آنان در هر فرصتی به گرفتن امتیازهای گوناگون نفتی اقدام می کردند. پس از لغو امتیاز نفتی دارسی بین ایران و انگلستان، قرارداد الحاقی گس _ گلشاییان به منظور کشف و

استخراج نفت توسط شرکت های نفتی انگلیسی منعقد گردید. این قرارداد را جهت تصویب به مجلس بردند که با مخالفت عده ای از نمایندگان مجلس و علماء به ویژه آیت اللّه کاشانی و مردم روبرو شد. پافشاری های سپهبد رزم آرا نخست وزیر پهلوی، این لایحه را بار دیگر به مجلس برد و او که تصویب آن را مشکل یافت، قصد کودتا نمود. اما یک روز قبل از اجرای کودتا، توسط خلیل طهماسبی از گروه فداییان اسلام ترور شد. به دستور آیت اللّه کاشانی مردم به این قرارداد اعتراض کرده و خواهان ملی شدن نفت ایران شدند. سرانجام با به وجود آمدن آن وضعیت، مجلس به ملی شدن صنعت نفت ایران، رأی مثبت داد و در 29 اسفند 1329 مقرر شد که کلیه عملیات اکتشاف، استخراج و بهره برداری نفت در دست دولت قرار گیرد.

ص:892

_ تاکید حضرت امام خمینی بر عزای ملی در نوروز 1342 شمسی (1341 ش)(1)

1- پس از برگزاری رفراندوم قلابی شاه در ششم بهمن 1341 و در شرایطی که رسانه ها داخلی و خارجی یکصدا شاه و انقلاب سفید او را می ستودند، نغمه های مخالفت با این همه پرسی از گوشه و کنار و در رأس آنها از جانب امام خمینی بلند شد. حضرت امام طی نشست هفتگی با مراجع و علمای قم، خواهان در پیش گرفتن سیاست مشترک علیه رژیم شده و پیشنهاد دادند که در اعتراض به اعمال رژیم، نوروز 1342 عزای عموی اعلام شود. این پیشنهاد با استقبال وسیع شخصیت های حوزوی مواجه گردید و آنان نیز ضمن حمایت از امام، عید نوروز را عزای ملی اعلام کردند. پس از این حرکت، شاه در اقدامی وقیحانه با روحانیت اعلام جنگ نمود و مخالفان را به مرگ تهدیدکرد. این عمل محمدرضا پهلوی عکس العمل شدید حضرت امام را به دنبال آورد و ایشان طی سخنانی در 29 اسفند 1341 در جمع روحانیان، طلاب و مردم قم به افشاگری علیه رژیم پرداخته و بر موضع خود مبنی بر اعلام عزای عمومی در نوروز 42 پافشاری نمودند. به دنبال تحریم نوروز، در برخی ازمساجد و حسینیه ها و منازل علما و در رأس آن بیت حضرت امام، مجالس عزا برپا شد. این عمل باعث زیر سؤال بردن برنامه های شاه شد و خشم حکومت را برانگیخت. از این رو رژیم به این نتیجه رسید که باید با حرکتی قهرآمیز، زهر چشمی به نیروهای مذهبی نشان دهد تا به خیال خود آنان را سر جایشان بنشاند. این فرصت در دوم فروردین 1342 نصیب مزدوران شاه گردید و آنان طی یورش به مدرسه فیضیه، درصدد به اصطلاح سرکوب حوزه علمیه قم و روحانیان برآمدند. این عمل، وقایع مهمی را در پی داشت که مهم ترین آنها، عکس العمل شدید امام طی سخنرانی عاشورای 1342 ش، دستگیری ایشان و وقوع قیام خونین پانزدهم خرداد 42 می باشد.

ص:893

_ افتتاح رسمی «سازمان تلویزیون ملی ایران» (1345 ش)(1)

_ اعلام ممنوعیت اقامه نماز صبح زندانیان در زندان اوین از سوی رژیم پهلوی (1353ش)

_ درگذشت «سیدمحمدعلی ریاضی یزدی» شاعر معاصر (1362 ش)(2)

1- پس از آن که نخستین فرستنده تلویزیون ایران در یازدهم مهرماه سال 1337 پخش برنامه های خود را آغاز کرد، این روز با عنوان آغاز کار تلویزیون ایران نام گرفت. تلویزیون ایران در ابتدا به صورت یک بخش خصوصی اداره می شد که در هر روز چهار ساعت برنامه پخش می کرد. با بهره برداری از فرستنده های دیگر در سطح کشور و تغییر ساختار آن، تلویزیون ملی ایران در آبان 1345 به صورت تلویزیون دولتی، به طور آزمایشی آغاز به کار کرد. اما افتتاح رسمی سازمان تلویزیون ملی ایران در 29 اسفند 1345 صورت گرفت. در سال 1350 و به دنبال ادغام رادیو و تلویزیون، سازمان واحدی به نام سازمان رادیو _ تلویزیون ملی ایران مشغول به کار گردید. با پیروزی انقلاب اسلامی ایران، این سازمان به نام صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران تغییر نام یافت و با گذشت زمان، فعالیت آن به شکل افزایش فرستنده و شبکه های رادیویی و تلویزیونی در تهران و شهرستان ها رو به گسترش نهاد؛ چنان که در حال حاضر 1382 این سازمان دارای 30 مرکز در استان و شهرستان های مختلف ایران، بیش از پانزده دفتر منطقه ای در کشورهای مختلف جهان، چندین شبکه بین المللی و خبری، بیش از 18 شبکه رادیویی و تلویزیونی سراسری و شبکه های متعدد مختلف صدا و سیما در تهران و شهرستان ها می باشد.
2- سیدمحمدعلی ریاضی یزدی، متخلّص به ریاضی در سال 1290 ش در یزد به دنیا آمد. پس از تحصیلات ابتدایی و علوم دینی در 17 سالگی به اصفهان رفت و پس از اتمام تحصیلات وارد دانشکده معقول و منقول شد و لیسانس گرفت. سیدمحمدعلی ریاضی یزدی، شاعری توانا و خوش قریحه و دانشمندی فاضل بود و در سرودن انواع شعر از قصیده و غزل، استاد بوده است. وی از شاعرانی بود که به پیامبر اسلامص و اهل بیت پیغمبر اخلاص زیادی داشت و در مدایح و مراثی ائمه اطهار، اشعار بسیاری نظم کرد که نمونه اشعار وی در نگین سخن آمده است. ریاضی

یزدی سرانجام در 29 اسفند 1362ش در هفتاد و دو سالگی در تهران در گذشت و در ابن بابویه در ری به خاک سپرده شد.

_ رحلت فقیه عارف و مجتهد برجسته آیت اللّه «احمد حجتی» (1376 ش) (1)

_ تهاجم نیروهای متحد آمریکایی و انگلیسی به عراق (1381 ش)(2)

1- آیت اللّه شیخ احمد حجتی در سال 1297ش 1337ق در شهرستان میانه در آذربایجان به دنیا آمد و در کودکی پدر را از دست داد. وی تحت تکفل و تربیت برادر بزرگش میرزا ابومحمد قرار گرفت. ایشان پس از مدتی تحصیل، راهی خدمت سربازی شد و پس از آن درس را ادامه نداد ولی بر اثر رؤیای صادقانه ای که دید، بار دیگر به تحصیل علوم دینی روی آورد. از این رو به قم رفت و به مدت سیزده سال از محضر عالمانی همچون: سید محمد حجت کوه کمره ای، سیدحسین بروجردی، امام خمینی و سید شهاب الدین مرعشی نجفی بهره برد تا به اجتهاد دست یافت. آیت اللّه حجتی سپس در میانه به ارشاد مردم مشغول شد و پس از سالیانی راهی تهران گردید. وی به موازات تلاش علمی و فعالیت تبلیغی و پاسداری از شریعت، در صحنه سیاسی نیز حضوری فعال داشت و پس از بازداشت حضرت امام در جریان قیام پانزده خرداد 1342 علیه رژیم به اعتراض برخاست. افشاگری آیت اللّه حجتی علیه رژیم خودکامه به آنجا رسید که از سخنرانی ایشان جلوگیری کردند و ایشان ممنوع المنبر شد. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی نیز از حامیان نظام به شمار می رفت و مورد عنایت امام و مقام معظم رهبری بود. این فقیه وارسته در زمره مجتهدان و فاضلانی قرار داشت که عمر با برکت خویش را در راه کسب دانش فقه و تدریس علوم دینی صرف کرد و همزمان با تلاش های فکری، ضمن دوری از جنجال های تبلیغاتی، به تهذیب نفس و دوری از تعلقات دنیوی پرداخت تا جایی که به موفقیت های معنوی و عرفانی والایی دست یافت. آیت اللّه احمدحجتی سرانجام در اواخر اسفند 1376 ش در 82 سالگی به دیدار معبود شتافت و در قبرستان نو در قم دفن شد.

2- بعد از یک سال رَجَز خوانی آمریکا درباره عراق و تهدید به حمله به این کشور به بهانه تولید و انباشت سلاح های کشتار جمعی و علی رغم اعتراضات سراسری مردم جهان، شیطان بزرگ آمریکا به همراه استعمار پیر انگلستان در روز بیست و نهم اسفندماه 1381 ش برابر با بیستم ماه مارس 2003 م به مردم بی دفاع عراق حمله کرده و جنگ تمام عیاری را آغاز کرد. در پی این جنگ خونین، بیش از هزار موشک کروز، هزاران بمب

و ده ها هزار گلوله توپ و بمب های خوشه ای بر روی مردم عراق ریخته شد و هزاران نفر از زنان، مردان و کودکان عراقی به خاک و خون غلطیدند. کشتار دوازده هزار نفر از مردم، همچنین تخریب خانه های مسکونی بی شمار، بیمارستان ها، تاسیسات اقتصادی، فرهنگی، مساجد، مجروح و معلول شدن ده ها هزار نفر و بر جای ماندن آثار زیان بار و خطرناک استفاده از سلاح های الکترومغناطیسی، شیمیایی و سایر سلاح های ممنوعه، از دیگر اثرات این حمله دهشتناک بود. سرانجام پس از سه هفته کشتار و تخریب و آواره کردن تعداد زیادی از ملت عراق توسط ارتش های متجاوز آمریکا و انگلیس، بر اساس یک توافق میان آمریکایی ها و صدام، ارتش عراق در برابر نیروهای اشغالگر تسلیم شد و این کشور در بیستم فروردین 1382 به اشغال کامل نظامیان مهاجم درآمد. اولین اقدام آمریکا پس از تسخیر کامل عراق، سرقت نفت این کشور بود و به فاصله یک هفته پس از فروپاشی رژیم صدام، وزارت جنگ آمریکا پنتاگون به عنوان قیّم عراق به انعقاد قراردادهای کلان تحت عنوان بازسازی این کشور به شرکت های وابسته به دولتمردان آمریکا اقدام کرده و مزدوران خود را برای رهبری عراق در نظر گرفتند. همچنین پس از سقوط رژیم صدام و ورود مهاجمان به پایتخت، غارت وسیع اموال دولتی و نیز موزه ملی و بزرگ عراق و هزاران قطعه ارزشمند آن با هماهنگی نیروهای اشغالگر صورت گرفت و لطمات جبران ناپذیری به فرهنگ و تمدن گذشته این کشور وارد آمد.

ص:895

30اسفند

30اسفند

_ شهادت عالم مجاهد آیت اللّه «میرزا عبدالکریم امام جمعه تبریزی» (1296ش)(1)

1- آیت اللّه میرزا عبدالکریم امام جمعه تبریزی در نیمه دوم قرن سیزدهم هجری قمری در خاندانی عالم پرور که سالیان طولانی عهده دار وظایف شرعی و مذهبی بودند، در شهر تبریز به دنیا آمد. میرزا عبدالکریم از نوجوانی به فراگیری علوم مقدماتی و سطح پراخت و پس از سالیانی به مدارج والای علمی دست یافت. وی بعدها ریاست مذهبی بزرگی در تبریز به دست آورد و دستوراتش نزد مردم اجرا می شد. علاوه بر مردم، فرمانداران و مقامات دولتی هم از او حساب می بردند. این نفوذ و اقتدار از آن جهت نصیب امام جمعه تبریزی شده بود که خود وی، رفتاری نرم و ملاطفت آمیز و سیرتی پسندیده و علمی وافر و زهدی متعالی داشت. وی در رفع نیازهای همه اصناف خلق تلاش می کرد و تا می توانست، در رفع گرفتاری های مردم می کوشید. وی عابدی غیرتمند و پاسدار مقدسات اسلام بود و بیش از هر چیز، غربزدگی را دشمن می دانست و از آن تنفّر داشت. امام جمعه تبریزی، اولین کسی بود که در ترویج شعائر دینی و دسته های عزاداری امام حسینع، همه ساله در ایام محرم، اقامه عزا می نمود و بر همه طبقات مردم، اطعام و احسان می نمود. وی همچنین از جریان های سیاسی غافل نبود و در مواقع لزوم، در این امور دخالت می کرد. پس از اعلان مشروطیت، او نیز همانند دیگر علمای عصر، طرفدار مشروطه شد ولی با دخالت بی حد و حصر انجمن ایالتی تبریز در شئون زندگی مردم، وی و جمعی از روحانیان از مشروطه دلتنگ شدند. با وقوع قحطی در تبریز، مخالفان، او را به احتکار متهم ساختند و در نهایت با کمک چند تن از مهاجرین قفقازی، امام جمعه تبریزی و پسرش را در آخرین ساعات سال 1296ش برابر با هشتم جمادی الثانی 1336ق در خیابان و در حضور مردم به گلوله بستند و به شهادت رساندند. این قتل افکار عمومی را برانگیخت و وجهه دموکرات های تبریزی را نزد مردم از میان برد. پس از این حادثه، چنان یاس و ناراحتی و اندوه شدید برای تمامی

مردم به ویژه علما رخ نمود که ضمن اعلام عزا، دیگر در عید آن سال، دید و بازدید به عمل نیاوردند و بر آن پدر و پسر می گریستند.

_ عملیات امام مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف در منطقه قصرشیرین توسط سربازان دلیر ارتش (1366 ش)

_ رحلت فقیه جلیل آیت اللّه «حسین امامی کاشانی» عالم بزرگ کاشان (1380 ش)(1)

1- آیت اللّه شیخ حسین امامی کاشانی در سال 1305 ش 1345 ق در بیت علم و فضلیت در کاشان به دنیا آمد و در زادگاهش مقدمات و سطوح را آموخت. آیت اللّه حسین امامی کاشانی پس از آن به قم آمد و در درس های آیت اللّه سیدحسین بروجردی شرکت جست و با صحبت هایی که در اثنای درس می کرد مورد توجه استاد قرار گرفت. وی پس از سالیانی به نجف اشرف مهاجرت نمود و در درس های فقه و اصول آیات عظام سید محسن حکیم و سید ابوالقاسم خویی حاضر شد و مبانی علمی اش را استوار ساخت. آیت اللّه امامی کاشانی سپس به زادگاهش بازگشت و به تدریس و تالیف و اقامه جماعت و راهنمایی مردم پرداخت. از این شخصیت برجسته دینی و مذهبی که بسیاری از مردم کاشان از ایشان تقلید می کردند آثاری بر جای مانده که فقه الامامیه در 3 جلد اصول الامامیّه، رساله در شناخت اَعلَم، و دراسات الاصول از آن جمله اند. معظم له سرانجام در آخرین ساعاتِ سال 1380 ش برابر با 6 محرم الحرام 1423 ق در هفتادوپنج سالگی چشم از جهان فرو بست و پس از تشییع با شکوه در کاشان و قم، در جوار حرم مطهر حضرت معصومه (س) به خاک سپرده شد.

فهرست اشخاص

آ

آتاتورک، مصطفی کمال، 84، 125، 338

آخوند خراسانی، ملامحمد کاظم، 12، 31، 36، 69، 84، 101، 106، 140، 160، 164، 174، 177، 183، 189، 198، 230، 239، 263، 276، 282، 298، 302، 327، 338، 351، 358، 360، 362، 370، 372، 383، 409، 417

آخوند همدانی، ملاعلی، 144

آذری قمی، احمد، 364

آرام، احمد، 18

آشتیانی، احمد، 113

آشتیانی، اسماعیل، 48

آشتیانی، سید جلال الدین، 39

آشتیانی، محمدباقر، 199، 202

آشتیانی، محمدحسن، 39، 218، 333، 370، 382

آشتیانی، مرتضی، 282

آشتیانی، میرزاحسن، 39، 78، 399

آشتیانی، میرزا مصطفی افتخارالعلماء، 39

آشتیانی، میرزامهدی، 25، 39، 51، 125، 134، 317، 332، 387

ص:898

آشوری، فرامرز، 265

آقابزرگ تهرانی، محمدحسن رازی، 14، 19، 31، 32، 88، 110، 134، 159، 170، 188، 254، 274، 302، 348، 353، 360، 363، 401، 403، 404، 409، 410

آقا محمد حسن خان قاجار، 4، 103

آقا نجفی اصفهانی، محمدتقی، 122، 134، 160، 368

آقا نجفی اصفهانی، سید نوراللّه، 325، 368

آقا نجفی قوچانی، سیدمحمدحسن، 36، 119

آقانجفی همدانی، سید محمد، 224

آل احمد، جلال، 201

آل طیب جزایری، سیدمحمدحسن، 134

آل یاسین، عبدالحسین، 23

آل یاسین، محمدرضا، 53، 309

آل یاسین، مرتضی، 403

آملی، ضیاءالدین، 202

آملی، محمدتقی، 72، 174، 252، 317، 332

آملی، میرزا هاشم، 36، 54، 72، 174، 192، 231، 263، 344، 364، 392، 416

آموزگار، جمشید، 162، 164، 187

آوینی، مرتضی، 24

آیت اللّه زاده شیرازی، سید مرتضی، 197
آیت، حسن، 160
آیتی، محمدابراهیم، 234
الف
ابن سینا، 47، 165، 183، 196، 355
ابوترابی، سید عباس، 84
ابوترابی، سیدعلی اکبر، 84
ابوریحان بیرونی، 196

ص:899

اتابک اعظم، میرزا علی اصغرخان امین السلطان، 188، 190، 284

اثنی عشری، حسین، 309

احسان بخش، صادق، 86

احمد شاه قاجار، 4، 76، 77، 167، 190، 252، 292، 335، 357، 380، 388، 395، 417

احمدی بیرجندی، احمد، 314

احمدی شاهرودی، احمدعلی، 338

احمدی شاهرودی، علی اصغر، 6

احمدی موسوی زنجانی، سید ابراهیم، 274

احمدی میانجی، علی، 205، 307

اختر رضوی، سیدسعید، 105

اخوان ثالث، مهدی، 186

اخوان مرعشی، سیدکاظم، 127

ادیب پیشاوری، سید احمد، 117

ادیب خوانساری، اسماعیل، 8

ادیب نیشابوری اول، شیخ عبدالجواد، 36، 78، 118، 140، 266، 383

ادیب نیشابوری دوم، شیخ محمد تقی، 36، 147، 311، 385

اراکی، عبدالنبی، 263

اراکی، محمد علی 44، 97، 106، 110، 176، 177، 190، 204، 295، 353

ارباب، آقا رحیم، 119، 140، 208، 254، 338، 368

ارباب قمی، محمد 6، 159، 353

اردبیلی، مقدس، 206

اردبیلی، یونس، 32، 64

اردکانی، محمد حسین، 391

اردکانی، مرتضی، 91

اردوبادی، میرزا ابوالقاسم، 101

ازهاری، غلامرضا، 266، 330، 335، 337

استادی، رضا، 295، 307

ص:900

استالین، ژوزف، 1، 293، 296

استَکی، مجتبی، 322

اسدآبادی، سیدجمال الدین، 50، 110، 168، 170، 190، 340، 402، 406

اسلامی سبزواری، عباسعلی، 32

اسلامی، صادق، 101

اسلامی، هادی، 151

اشتهاردی، علی پناه، 12

اشراقی، شهاب الدین، 152

اشرفی اصفهانی، عطاءاللّه، 242

اصطهباناتی، شیخ محمدباقر، 342

اصفهانی، سید ابوالحسن موسوی، 6، 11، 14، 21، 24، 29، 31، 32، 37، 53، 64، 67، 81، 86، 88، 94، 97، 106، 118، 120، 121، 123، 128، 129، 130، 131، 134، 159، 165، 174، 175، 195، 198، 199، 201، 208، 212، 220، 242، 263، 270، 277، 282، 283، 286، 290، 309، 312، 315، 317، 319، 335، 349، 367، 368، 376، 379، 392، 401، 408، 410

اصفهانی، حسنعلی، 62، 190

اصفهانی، محمدباقر، 393

اصفهانی، محمدرضا، 50، 159

اصفهانی، مهدی، 266

اصفهانی، میرزا علی محمد، 234
اصفهانی، میرزا غلامرضا، 219
اصفیایی شندآبادی، اسماعیل، 316
اعتصامی، پروین، 18
اعتصامی، یوسف، 332
اعرافی، محمدابراهیم، 212
افتخاریان، حبیب اللّه، 406
اقبال آذر، ابوالحسن، 389
اقبال آشتیانی، عباس، 379

ص:901

اقبال، منوچهر، 19، 144، 170، 290، 411

الفت اصفهانی، شیخ محمدباقر، 160

الفت اصفهانی، محمد باقر، 160

اللهیان تنکابنی، علی اکبر، 334

الهی، ربابه، 91

الهی قمشه ای، مهدی، 64

امام جمعه تبریزی، میرزا عبدالکریم، 420

امام موسی صدر، 106، 123، 189، 192، 261، 277، 327، 343، 351

امامی، سید حسین، 263

امامی کاشانی، حسین، 420

امانی، صادق، 101

امیرفضلی، حسین، 414

امیرکبیر، 50، 82، 283، 321، 340

امیری فیروز کوهی، سید کریم، 235

امین اصفهانی، سیده نصرت، 98

امین الدوله، 110

امینی، عبدالحسین، 120

امینی، علی، 56، 138، 142، 212، 246، 353

امینی نجفی، محمد هادی، 279

انجوی شیرازی، سید ابوالقاسم، 209

اندرزگو، سید علی، 84، 184

اندرسون، هانس کریستین، 17

انصاری دزفولی، محمدجعفر، 192

انصاری، علی، 123

انصاری قمی، محمود، 409

انصاری، مرتضی، 20، 153، 168، 170، 192، 206، 248، 262، 312، 326، 342، 351، 387، 402

انصاری، میرزا حسن، 317

ص:902

انصاری، نصرت اللّه، 270

انگجی تبریزی، سید ابوالحسن، 342

انگجی، سید محمدعلی، 309

انور سادات، محمد، 48

انیشتین، آلبرت، 195

اوستا، مهرداد، 57

اوسطی، علی (شیخ فلاخن انداز)، 196

اویسی، غلامعلی، 335، 372

اهری، احمد، 67

ایروانی، سید عبدالمجید، 176

ایروانی، عبدالکریم، 312

ایروانی، ملااحمد فاضل، 342

ایروانی، ملامحمد فاضل، 274، 366، 393

ب

بابایی، عباس، 162

بادکوبه ای، سید حسین، 224

بادکوبه ای، سیدمحمد حسین، 165

بادکوبه ای، صدرا، 11

بازرگان، مهدی، 266، 352، 369
باغچه بان، جبار، 290
بافقی، محمدتقی، 3، 31
باقرخان، 114
باقر فشارکی، 333
باقری، حسن (غلامحسین افشردی)، 364
باقری، عبداللّه، 88
باکری، حمید، 388

ص:903

باکری، مهدی، 414

باهنر، محمد جواد، 83، 106، 160، 165، 190، 384

بجنوردی، سیدحسن موسوی، 118

بجنوردی، محمدتقی، 12

بجنوردی، میرزا حسن، 108، 266

بحرالعلوم، سید محمدتقی، 381

بخارایی، محمد، 353

بختیار، تیمور، 170

بختیار، شاپور، 19، 99، 128، 129، 162، 170، 266، 283، 295، 298، 304، 322، 330، 335، 337، 349، 350، 351، 353، 357، 361، 362، 367، 368، 369، 370، 373، 375، 392، 411

بختیاری، سردار اسعد، 129

بُدَلا، سیدحسین، 199

بدیع زاده، جواد، 158

بدیعی، حبیب اللّه، 320

براون، ادوارد، 78

برقعی رضوی قمی، سیدعلی، 6

برقعی، سید رضا، 45

برقعی قمی، سیدعلی اکبر، 159

برکشلی، مهدی، 350

بروجردی، سید حسین، 12، 31، 32، 44، 51، 82، 86، 95، 97، 117، 125، 138، 152، 159، 182، 190، 192، 195، 201، 205، 208، 212، 213، 222، 231، 239، 241، 242، 259، 290، 317، 328، 330، 347، 353، 364، 366، 367، 368، 393، 397، 413، 415

بروجردی، سید ریحان اللّه، 90

بروجردی، محمد، 74

بروجردی، ملاعبداللّه، 393

بقایی، مجید، 366

بلاغی، سیدصدرالدین، 39

ص:904

بلاغی، محمد جواد، 165

بلخی، سیداسماعیل، 134

بنان، غلامحسین، 393

بن یحیی، 53

بنی صدر،ابوالحسن، 25، 44، 95، 96، 99، 101، 105، 106، 108، 115، 145، 151، 156، 160، 169، 190، 202، 337، 358، 369، 400

بوذری، ابراهیم، 353

بوستان، مجدالعلی، 387

بهار، ملک الشعرا، 37

بهار، مهرداد، 274

بهار، مهرداد، 274

بهاری، سیدمحمد، 276

بهاءالدینی، سیدرضا، 11

بهبهانی، سید اسماعیل مجتهد، 134

بهبهانی، سید محمد، 272

بهبهانی، سید عبداللّه، 109، 110، 134، 156، 272، 284، 287، 311، 340، 344، 361

بهبهانی، علی، 145

بهبهانی، محمد، 272

بهبهانی، وحید، 410

بهزاد، حسین، 239

بهشتی، سید محمد حسینی، 1، 12، 83، 84، 106، 115، 146، 177، 190، 255، 301، 361، 384، 389

بهشتی نژاد، سیدحسین، 146

بهمنیار کرمانی، احمد، 262، 302

پ

پاسکویچ، 375

ص:905

پاک آیین، جواد، 324

پایانی اردبیلی، احمد، 415

پاینده، ابوالقاسم، 167

پِرِزدکوئیار، خاویر، 9

پسندیده، مرتضی، 145، 274، 385

پورداود، ابراهیم، 281

پوررنجبر، کوکب، 398

پورصناعی، حسن، 325

پسیان، کلنل محمدتقی خان، 16، 226

پهلوی، رضاخان، 3، 14، 19، 29، 30، 31، 42، 46، 70، 76، 84، 86، 94، 99، 103، 109، 120، 125، 130، 143، 147، 148، 151، 165، 167، 168، 185، 189، 190، 200، 206، 209، 210، 219، 220، 224، 226، 231، 233، 236، 239، 244، 246، 252، 256، 258، 261، 274، 284، 285، 286، 292، 298، 300، 312، 315، 324، 325، 338، 342، 376، 380، 385، 388، 395، 402، 405، 408، 409، 416، 417،

پهلوی، محمدرضا، 19، 25، 37، 45، 122، 136، 140، 142، 144، 148، 170، 172، 175، 177، 179، 181، 187، 200، 209، 230، 237، 250، 266، 283، 290، 292، 308، 321، 327، 329، 334، 335، 345، 348، 349، 350، 355، 357، 359، 368، 381، 382، 400، 402، 403، 406، 410، 411، 414، 418

پیچک، غلامعلی، 309

پیرنیا، 192

پیرنیا حسن، (مشیرالدوله)، 284
ت
تألُّهی، هادی، 316
تبریزی عبدخدایی، غلامحسین، 99
تبریزی، میرزا ابراهیم آقا، 116
تبریزی، میرزا طاهر خوشنویس، 122

ص:906

تبریزی، میرزا علی آقا، 331

تبریزی، میرزا علی غروی علیاری، 37

تبریزی، میرزا کاظم، 309

تبریزی، میرشهاب الدین، 234

تجویدی، علی، 320

تختی، غلامرضا، 338

تدین، سیدمحمد، 315

ترومن، هاری، 1، 132

تَفَضُّلی، احمد، 346

تقی زاده، سیدحسن، 46، 134، 360، 361

تندگویان، محمدجواد، 218، 258، 262، 320

تنکابنی، سپهدار محمد ولی خان، 70، 129، 131، 138، 198

تنکابنی، علی اکبر، 134

تنکابنی، میرزا طاهر، 25، 57، 262، 303، 317، 392

تنکابنی، میرزا محمدطاهر، 106، 140

تویسرکانی، ملاحسینعلی، 208

تهرانی، سید جلال الدین 345، 353

تهرانی، حسن سعید، 343

تهرانی رازی، محمدتقی، 122

تهرانی، سید احمد، 402

تهرانی، سیدجعفر، 36

تهرانی، عبدالحسین، 168

تهرانی، علی اکبر خوشدل، 217

تهرانی، ملاهادی مدرس، 387

تهرانی، میرزا جواد آقا، 252

تهرانی نجفی، میرزا خلیل، 12، 164، 177، 218، 262، 274، 324، 362، 411

ص:907

ث

ثقفی، محمد، 167

ثقه الاسلام، شیخ محمدعلی، 368

ج

جعفری، محمدتقی، 165، 279

جعفری همدانی، غلامحسین، 286، 288

جلالی زاده، علی، 128

جلوه، سید ابوالحسن، 25

جلیلی کرمانشاهی، محمدحسین، 285

جمالزاده، محمدعلی، 269

جم، محمود، 168

جنتی عطایی، ابوالقاسم، 94

جوادی آملی، 54، 64، 262، 277، 317، 334، 392

جواهری، علی، 32

جهان آرا، محمدعلی، 223

جهانگیرخان قشقایی، 25، 174، 190، 208، 276

چ

چراغی، رضا، 30

چرچیل، سر وینستون، 1، 179، 296
چهارسوقی خوانساری، میرزا هاشم، 124، 368
ح
حائری تهرانی، مهدی، 353
حائری شیرازی، محمدتقی، 188
حائری، عبدالهادی، 132

ص:908

حائری مازندرانی، محمدصالح، 409

حائری یزدی، مرتضی، 146، 344

حائری یزدی، مهدی، 125

حاتمی، علی، 304

حاتمی لنکرانی، مجتبی، 29

حاج آخوند، مجتبی، 231

حاج رضایی، طیب، 261

حاجی کرباسی، 342

حافظیان مشهدی، سیدابوالحسن، 62، 134

حالت، ابوالقاسم، 252

حامدی، منوچهر، 323

حبیب آبادی، میرزا محمدعلی، 110

حجت، سیدعبدالحسین، 156

حجت کوه کمره ای، سید محمد، 6، 29، 31، 82، 90، 97، 116، 125، 127، 131، 134، 159، 176، 177، 189، 190، 195، 202، 213، 236، 242، 259، 277، 309، 317، 327، 330، 347، 389، 392، 398، 413، 415، 418

حجتی، احمد، 418

حجتی بارفروشی، سیدمحمدباقر، 64، 360

حرّ عاملی، حسین، 1، 181

حرم پناهی، محسن، 216، 295
حزین بروجردی، حسین، 372
حزین لاهیجی، محمدعلی، 198
حسابی، محمود، 195، 406، 407
حسن، آیت، 160
حسن زاده آملی، حسن، 64، 72، 262، 277، 307، 317، 392
حسنی خرمشاهی، سید جواد، 148
حُسنی مبارک، 76

ص:909

حسینی تهرانی، سیدمحمد حسین، 125

حسینی، سیدحسین، 160

حسینی، سیدرضا، 124

حسینی، سیدمحمد، 224

حسینی شاهرودی، سیدجواد، 10

حسینی مرعشی نجفی، مرتضی، 24

حشمت، ابراهیم، 61

حقانی، حسین، 1

حقّی سرابی، محمدعلی، 347

حکمت، علی اصغر، 368

حکیم، سیدمحسن 6، 21، 28، 32، 33، 37، 53، 70، 84، 134، 170، 173، 174، 180، 185، 204، 212، 212، 222، 239، 259، 263، 274، 279، 290، 309، 332، 343، 347، 349، 367، 368، 381، 404، 406، 410، 417

حکیم، سیدمحمد حسن، 119

حکیم، سیدمهدی، 349

حکیم عمرخیام، 14

حکیمی، ابراهیم، 77

حکیم یزدی، میرزا علی اکبر، 25، 319

حنانه، مرتضی، 243

حیدری ایلامی، عبدالرحمن، 332

خ

خاتم یزدی، سید عباس، 204

خاتمی، سید روح اللّه، 145، 212، 254، 338، 385

خاتمی، سیدمحمد، 74، 100، 158

خادم الشریعه، محمدمهدی، 72

خادمی، حسین، 408

خاقانی، سلمان، 379

ص:910

خالدی، ملاعلی، 188

خالصی خراسانی، شیخ عباس، 11

خالصی، مهدی، 20

خالقی، روح اللّه، 287، 320

خامنه ای، سیدعلی، 24، 33، 42، 54، 75، 83، 84، 86، 94، 100، 105، 114، 115، 123، 127، 128، 132، 150، 153، 158، 175، 194، 196، 215، 226، 234، 236، 265، 289، 300، 307، 308، 319، 329، 331، 342، 344، 346، 356، 361، 378، 380، 384، 413، 415

خان اشتری، احمد، 90

خدیوجم، سیدحسین، 244

خرازی، حسین، 393

خرازی، سید محسن، 295

خراسانی، سیدمحمود فرخ، 39

خراسانی، ملامحمد هاشم، 417

خراسانی، میرزا مهدی آیت اللّه زاده، 69

خزائلی، محمد، 96

خسروداد، منوچهر، 382

خسروشاهی، سیدابوالفضل، 272

خسروشاهی، سیداحمد، 103

خسروی زنجانی، عزیزاللّه، 82

خسروی، ملاصالح، 176

خلج اسعدی، مرتضی، 228

خلیل زاده مروّج، بیوک، 32

خمینی، سیداحمد، 413، 415

خمینی، سیدروح اللّه، 1، 3، 4، 6، 8، 10، 11، 14، 21، 23، 25، 27، 28، 31، 32، 34، 37، 39، 41، 42، 43، 44، 45، 47، 48، 51، 54، 59، 60، 63، 68، 71، 72، 73، 74، 75، 82، 83، 84، 85، 86، 88، 90، 91، 95، 96، 97، 98، 99، 101، 102، 103، 104، 106، 108، 112، 114، 115، 116، 119، 125، 127، 128، 129، 130، 132، 134، 136، 137، 138، 145، 148، 150، 151، 152،

ص:911

153، 156، 158، 160، 162، 164، 165، 167، 172، 174، 175، 177، 179، 180، 181، 182، 184، 186، 188، 189، 190، 192، 194، 196، 197، 199، 200، 201، 202، 204، 205، 210، 211، 212، 215، 216، 217، 218، 220، 222، 223، 224، 228، 229، 230، 231، 233، 234، 236، 237، 239، 243، 250، 253، 254، 255، 257، 259، 261، 263، 266، 268، 269، 273، 274، 277، 282، 286، 287، 289، 290، 292، 294، 295، 296، 298، 300، 301، 308، 309، 311، 313، 314، 316، 317، 326، 327، 328، 332، 334، 337، 338، 341، 344، 345، 346، 347، 348، 349، 350، 351، 352، 353، 355، 356، 357، 358، 361، 362، 364، 365، 366، 367، 368، 369، 370، 373، 374، 375، 376، 378، 379، 380، 381، 384، 385، 386، 389، 391، 392، 393، 395، 396، 397، 400، 402، 403، 405، 408، 409، 410، 411، 413، 414، 415، 416، 418

خمینی، سید مصطفی، 164، 189، 243، 250، 296، 298، 331، 334، 374، 415

خواجه نوری، عباسقلی، 35

خوانساری چهارسوقی، سیدمحمدهاشم، 342

خوانساری، سیدابوتراب، 37، 120، 128، 262، 317، 342

خوانساری، سید احمد، 60، 113، 125، 134، 213، 328، 332، 335، 344، 351، 409

خوانساری، سیدمحمد ابراهیم، 14

خوانساری، سیدمحمدباقر، 14

خوانساری، سید محمدتقی، 24، 29، 51، 93، 97، 106، 113، 116، 125، 127، 138، 159، 176، 189، 201، 202، 223، 242، 251، 289، 295، 317، 319، 327، 328، 330، 386، 398

خوانساری، سیدمحمدهادی، 406

خوانساری، محمدباقر، 406

خوانساری، موسی، 309، 379

خوانساری، مهدی، 406

خوانساری نجفی، ابوالفضل، 239

خویی، سیدابوالقاسم، 6، 21، 37، 104، 134، 165، 173، 174، 175، 190، 204، 239، 279، 347، 360، 379، 409

خوییني زنجانی، عبدالکریم، 294

ص:912

خیابانی، محمد، 20، 29، 205، 206، 284، 395، 403

خیام، حکیم عمر، 14، 68، 69، 168

د

دانش آشتیانی، ابوالقاسم، 116

دانش پژوه، محمدتقی، 317

درچه ای اصفهانی، سیدمحمد باقر، 303

درچه ای، محمد باقر، 36، 140، 276، 290، 302، 303، 338، 368

دُرچه ای، مهدی، 389

درخشان، مهدی، 67

درویش خان، غلامحسین، 287

دستغیب، سید عبدالحسین، 309

دستواره، سیدرضا، 121

دشتی، محمد، 54

دلواری، رییسعلی، 195

دولابی، حاج اسماعیل، 362

دهخدا، علی اکبر، 80، 184، 347، 392

دهکُردی اصفهانی، سیدابوالقاسم، 344

دینوری، میرزا کاظم، 97

دیهیم تبریزی، محمد، 383

ذ

ذوالفنون، حبیب اللّه، 324

ذوالقدر، حبیب اللّه، 326

ذوالقدر، ملاعلی، 279

ر

ص:913

رائض، احمد، 170

رازی تهرانی اصفهانی، محمدتقی، 100

رازی، شیخ محمد شریف، 31

رازی، محمد بن زکریا، 187

راسل، برتراند، 195

راشد، حسینعلی، 256

راوندی، مرتضی، 207

ربانی املشی، محمدمهدی، 125

ربانی شیرازی، عبدالرحیم، 403

رجایی، محمدعلی، 84، 106، 145، 151، 156، 169، 175، 184، 190، 193، 194، 202، 218، 245، 258، 262، 266، 320، 395

رجوی، مسعود، 151

رحمانی خلیلی، ابوالقاسم، 416

رحیمی، سیدمحمدعلی، 387

ردّانی پور، مصطفی، 162

رزم آرا، علی، 329، 402، 418

رشتی، میرزا حبیب اللّه، 81، 156، 263، 274، 282، 303، 312، 342، 378

رشتی، عبدالحسین، 382

رشتی، علی، 399
رشید یاسمی، غلامرضا، 58
رضایی، اسماعیل، 261
رضوی، محمدتقی، 75
رعدی آذرخشی، غلامعلی، 165
رفیعی قزوینی، سیدابوالحسن، 64، 72، 167، 346
روحانی، سیدمهدی، 289
روحانی، شیخ اسماعیل (بابامردوخ)، 350
روحانی کرمانی، محمد، 366

ص:914

روحانی، هادی، 239

روزبه، رضا، 273

روزولت، 293، 296

روشن تهرانی، عبدالکریم، 219

روشن ضمیر، مهدی، 83

روضاتی، سید احمد، 155

روضاتی، سیدجلال الدین، 347

رهی معیّری، محمدحسین، 279

ریاضی کرمانی، عباس، 406

ریاضی، محمود، 237

ریاضی یزدی، سیدمحمدعلی، 418

ز

زاویه، محمدعلی، 119

زاهد شیرازی، عطاءاللّه، 266

زاهد قمشه ای، شیخ محمدعلی، 128

زاهدی، فضل اللّه، 19، 56، 172، 175، 179، 212، 248

زاهدی، میرزا ابوالفضل، 14

زرآبادی قزوینی، سید موسی، 134

زرین کوب، عبدالحسین، 208
زمانی نوری، مصطفی، 386
زنجانی، سید احمد، 254
زنجانی، عبدالکریم، 207
زنجانی، ملاقربانعلی، 134
زنجانی، میرزاباقر، 266
زین الدّین، مهدی، 281

ص:915

ژ

ژید، آندره، 195

س

سادات ناصری، سید حسن، 367

سامت قزوینی، میرزا عبدالرحیم، 379

سبحانی، جعفر، 12، 307

سبزواری، سیدعبدالاعلی موسوی، 21، 165، 175، 274، 360، 403

سبزواری، ملا هادی، 39، 152، 117، 168، 234، 326، 402

سبط الشیخ انصاری، احمد، 170

سپهری، سهراب، 37

ستارخان، 47، 114، 206، 279، 304

ستارزاده، عصمت، 146

ستاری، منصوری، 336

ستوده، محمدتقی، 295

سحاب، ابوالقاسم، 343

سحاب، عباس، 17

سحابی، یداللّه، 28

سراج منیر، 224

سرایی، میرزا احمد، 290

سردار کابلی، حیدرقلی، 285، 353

سروش، علی اصغر، 311

سعدی شیرازی، مصلح الدین محمد، 37، 64، 96، 125، 208، 239، 292، 303، 353، 357، 393

سعیدی، سید غلامرضا، 312

سعیدی، سیدمحمدرضا، 95

سعیدی، محمدصادق، 59

سلطان القُرّائی تبریزی، میرزا جواد، 298

ص:916

سلطانی طباطبایی بروجردی، سیدمحمدباقر، 106

سلمان رشدی، 160

سلیمان خاطر، 338

سماعی، حبیب، 129

سمنانی، ملاعلی، 234

سنجابی، کریم، 122

سهیلی، علی، 77، 296

سهیلی، مهدی، 168

سیاسی، علی اکبر، 77، 152، 302، 368

سیدالاطبّاء مرعشی، سید علی، 326

سیدبن طاووس، 1

سید حسن نصرالله، 383

سید رضی، 296

سید مرتضی، 296

سیفی قزوینی، محمدحسین، 138

سیفی، محمدحسین، 138

ش

شارون، آریل، 221

شاه آبادی، محمدعلی، 19، 25، 319، 346

شاه آبادی، مهدی، 44

شاه حسین اردنی، 230

شاهدی، سعید، 323

شاهرودی، سیدجعفر، 86

شاهرودی، سید علی، 286

شاهرودی، سیدمحمد، 159

شاهرودی، سید محمود، 10، 11، 53، 125، 170، 180، 185، 198، 204، 213، 231، 266، 279،

ص:917

274، 309، 347، 363، 366، 381، 416

شاهرودی، علی، 183

شایسته، صدرالدین، 160

شربیانی، محمد فاضل، 362

شرفکندی، عبدالرحمن، 387

شرقی، محمدعلی، 293

شریعتی، دکتر علی، 104

شریعتی، محمدتقی، 36

شریف امامی، جعفر، 51، 52، 53، 56، 187، 199، 217، 242، 246، 265، 266، 373، 397، 414

شریف واقفی، مجید، 56

شرّی، محمدجواد، 283

شعرانی، ابوالحسن، 262

شکرنابی، علی اصغر، 134

شلتوت، شیخ محمود، 144، 236، 314

شمس آبادی، سید ابوالحسن آل رسول، 21

شمس الدین، شیخ محمدمهدی، 343

شوریده شیرازی، محمدتقی، 239

شوستر، مورگان، 60، 295، 302، 320، 322، 331، 336

شوشتری، سیدعلی، 168، 402

شوشتری، محمد تقی، 70

شهاب، احمد، 101

شهرستانی، سید عبدالرضا حسینی، 156، 286

شهرستانی، سیدهبه الدین حائری حسینی، 372

شهرستانی، میرمحمدحسین، 391

شهریار تبریزی، سید محمدحسین بهجت، 211

شیخ، ابوالحسن، 1

شیخ اشراق، 152، 428

ص:918

شیخ الاسلام، سیدمحمدتقی، 70

شیخ الاسلامی مکری، محمد امین، 33

شیخ الشریعه اصفهانی، ملافتح اللّه نمازی، 6، 36، 67، 81، 101، 160، 165، 180، 286، 294، 319، 336، 338، 341، 342، 351، 353، 362، 370، 372، 382، 383

شیخ العراقین، عبدالحسین تهرانی، 168، 402

شیخ خزعل، 86

شیخ صدوق، 119، 217، 296

شیخ طوسی، 296

شیخ مفید، 20، 296

شیرازی، ابوالقاسم محمدنصیر، 119

شیرازی، میرزا جهانگیر خان، 103، 110

شیرازی، سلطان الواعظین، 235

شیرازی، سید ابوالحسن، 165

شیرازی، سید حسن، 50

شیرازی، سید عبداللّه، 220، 326، 353

شیرازی، سید عبدالهادی 21، 32، 53، 127، 165، 170، 173، 180، 204، 212، 213، 222، 270، 274، 279، 290، 353، 360، 363، 409

شیرازی، سیدمحمدتقی، 93

شیرازی، سیدمیرزا علی آقا، 93

شیرازی، صدرالدین محمد قوام، 73

شیرازی، عباس، 91

شیرازی، عبدالهادی، 353

شیرازی، کاظم، 21، 64، 134، 159، 270، 274، 309، 379

شیرازی، محمدتقی (میرزای دوم)، 117، 188، 189، 263، 273، 294، 341، 353، 370، 383، 385، 399

شیرازی، سید محمد حسن (میرزای بزرگ شیرازی)، 12، 39، 59، 66، 81، 93، 124، 134، 156، 160، 169، 174، 188، 197، 248، 262، 298، 303، 344

ص:919

شیرازی، میرزا علی آقا، 51، 67، 338

شیرازی، میرزا مهدی، 50، 156

شیرودی، علی اکبر، 46

ص

صائنی زنجانی، محمد اسماعیل، 125

صابری، عباس، 77

صارمی، محمد، 165

صافی اصفهانی، محمدحسن، 222

صافی گلپایگانی، ملامحمد جواد، 368

صالحی مازندرانی، اسماعیل، 192

صانعی، یوسف، 146

صبا، ابوالحسن، 320

صبا، محسن، 28

صبای کاشانی، فتحعلی خان، 320

صدام حسین، 16، 21، 45، 74، 131، 132، 136، 141، 143، 148، 152، 156، 173، 197، 210، 211، 230، 259، 281، 316، 341، 348، 349، 374، 401، 403، 418

صدر، سید حسن، 124، 168، 261، 353، 342، 401

صدر، سید رضا، 261

صدر، سید صدرالدین، 82، 159، 176، 189، 242، 259، 327، 330، 335، 353

صدر، سید محمد، 403

صدر، سیدمحمدباقر، 23

صدوقی، محمد، 119

صدیق، عیسی، 304

صفارهرندی، رضا، 101

صفایی خوانساری، سیدمصطفی، 242

صفیر، سیدمحمد علی، 241

ص:920

صلواتی، حیدرعلی، 385

صمصام السَّلطنه، 151

صنیع زاده، شکراللّه، 380

صنیع همایون، عبدالحسین، 380

صهبای قمشه ای، محمدرضا، 119، 208، 234، 303

صیاد شیرازی، علی، 25

ط

طالقانی، سیدمحمود، 36، 142، 148، 189، 199، 202، 236، 265، 326، 328، 338، 344، 352، 353، 361، 362، 375

طاهرشمس گلپایگانی، جلال، 190، 295

طاهری عراقی، احمد، 53

طباطبائی نژاد، میرباقر، 150

طباطبایی، سیدحسین (بحرالعلوم)، 108

طباطبایی، سیدضیاءالدین، 76

طباطبایی، سیدمحمد، 109، 110، 134، 156، 177، 284، 287، 311، 324، 340، 344

طباطبایی، سید صادق، 324، 340

طباطبایی، علامه سیدمحمدحسین، 11، 51، 94، 98، 109، 125، 127، 177، 193، 195، 200، 208، 216، 227، 234، 242، 254، 282، 294، 296، 323، 331، 335، 368، 379، 381، 383، 406، 419

طباطبایی، محمدحسن الهی، 94، 277
طباطبایی یزدی، سید عبدالعزیز، 360
طبری، احسان، 46
طوسی، خواجه نصیرالدین، 79، 140، 390
طهماسبی، خلیل، 170، 349، 359، 402، 418

ظ

ص:921

ظلُّ السلطان، 118

عارف قزوینی، ابوالقاسم، 355

ع

عارفی بیرجندی، محمد جواد، 389

عاملی، حر، 1، 181

عاملی، سید شرف الدین، 283

عاملی، سید صدرالدین، 325، 342

عاملی، سیدمحسن امین، 402

عاملی، شیخ جواد، 338

عبادی، احمد، 403

عبدالباسط، محمدعبدالصمد، 296

عبدالناصر، جمال، 34، 144، 215

عراقی، آقاضیاءالدین، 11، 21، 29، 32، 67، 84، 106، 113، 128، 165، 175، 177، 189، 201، 208، 223، 282، 283، 289، 290، 317، 319، 335، 341، 351، 379، 392

عراقی، عبدالنبی، 176، 177

عراقی، مهدی، 101، 186

عرب باغی، سیدحسین، 254

عرب زاده، ابوالفتوح، 374

عرفانی، عبدالحمید، 408
عزالدین قسام، 279
عسکر اولادی، حبیب اللّه، 101
عسکری، سید مرتضی، 189، 286
عشقی، میرزاده، 120
عصار لواسانی، سیدکاظم، 57، 110، 152، 208، 317، 341
عضدالمُلک، علیرضا خان، 100، 198
عطار نیشابوری، 14، 30، 79، 177، 390

ص:922

علامه اصفهانی، سید ضیاءالدین، 363

علامه حلی، 6، 79، 103، 250

علامه مجلسی، 110، 181، 222، 315، 338، 363

علاءالسلطنه، محمدعلی، 110، 259، 370

عَلَم، اسداللّه، 30، 138، 140، 142، 233، 239، 263، 281، 359، 361، 403، 405

علوی، سید عبدالعلی، 39

علوی گرگانی، محمدعلی، 295

عماد الواعظین، حجت الاسلام احمد، 14

عمادزاده اصفهانی، حسین، 14

عیسی(ع)، 325، 380

عین الدوله، سلطان عبدالمجید، 18، 47، 134، 259، 309، 312

غ

غروی اصفهانی، محمدحسین، 11، 86، 94، 97، 165، 175، 224، 239، 276، 282، 283، 313، 317، 379

غروی اصفهانی، مهدی، 90، 276

غروی تبریزی، میرزا علی، 104

غروی کاشانی، محمد، 290

غروی، محمدحسن، 67

غفاری تبریزی، میرزا حسن، 182
غفاری، حسین، 328
غفاری، محمد، 177
غلامی، محمود، 323
ف
فاضل اردکانی، محمد حسین، 331
فاضل تونی، محمدحسین، 152، 208، 302، 366

ص:923

فاضل لنکرانی، محمد، 146

فاطمی، حسین، 249، 271

فانی اصفهانی، علی، 80، 447

فانی اصفهانی، میرسیدعلی، 80

فتحعلی شاه قاجار، 12، 52، 59، 63، 237، 259، 320، 375، 376

فتحی شقاقی، 253

فرادی، عبداللّه، 152

فراهانی، ادیب الممالک، 289، 388

فراهتی، محمد، 361

فرخی یزدی، محمد، 244، 306

فردوسی طوسی، حکیم ابوالقاسم، 66

فردید، سیداحمد، 176

فرزان بیرجندی، سیدمحمد، 29

فرزانه، محمدهادی، 290

فرمانفرما، عبدالحسین، 285

فروزانفر، بدیع الزمان، 6، 39، 57

فشارکی، جعفر، 378

فشارکی، سیدمحمد، 93، 174، 190، 385

فشارکی، ملامحمد باقر، 333
فشارکی، ملامحمد حسین، 378
فضائلی، حبیب اللّه، 263
فقیه امامی، سیداحمد، 174، 290
فکوری، جواد، 223
فلاحت پور، مهدی، 52
فلاحی، ولی اللّه، 72، 174، 223
فلاطوری، عبدالجواد، 39، 332
فلسفی، محمدتقی، 317، 355

فهمیده، محمدحسین، 257

فیروزآبادی، سیدرضا، 164

فیروزآبادی شیرازی، سید مرتضی، 129

فیروز آبادی یزدی، سید محمد، 230، 401

فیض الاسلام، سیدعلی نقی، 64

فیض قمی، محمد، 82، 106، 116، 328، 399

ق

قائم مقام فراهانی، 114

قائمی، شیخ عبدالرسول، 367

قاآنی شیرازی، میرزا حبیب اللّه، 52

قاضی طباطبایی، آقا علی، 81، 94، 129، 259، 276، 277، 307، 309، 328، 362

قاضی طباطبایی، سیدمحمدباقر، 81

قاضی طباطبایی، سیدمحمدعلی، 81، 259، 277، 307، 328

قاضی طباطبایی، میرزا علی آقا، 94، 224، 317، 362

قاضی، مجدالدین، 366

قاینی بیرجندی، محمدباقر، 12

قدسی نژاد، غلامرضا، 311

قدوسی، علی، 197، 328، 386

قذافی، 236
قَرَنی، ولی اللّه، 41
قزوینی، میرزا هاشم، 332، 398
قزوینی، شیخ هاشم، 36، 60، 64، 90، 119، 234، 266، 311، 385
قزوینی، مجتبی، 60، 62، 64، 90، 134، 234، 252
قزوینی، محمد بن عبدالوهاب، 9، 78، 156
قزوینی، محمد مهدی، 78
قمی، سید حسین طباطبایی، 32، 370، 383، 398

ص:925

قمی، عباس، 159، 235، 236، 348، 353

قمی، میرزا محمود، 370

قوام، احمد (قوام السلطنه)، 16، 17، 136، 142، 143، 226، 285، 290، 411، 405

قوام پور، جواد، 248

قوامی، حسین، 403

ک

کابلی، سیدیوسف، 372

کارتر، جیمی، 12، 164، 212، 250، 271، 290، 331، 334، 336

کاشانی، آخوند محمد، 25، 36، 119، 128، 276، 290، 338

کاشانی، سپیده، 381

کاشانی، سید ابوالقاسم، 1، 45، 71، 102، 104، 142، 143، 177، 179، 180، 186، 248، 250، 270، 274، 290، 317، 329، 359، 367، 400، 408، 411، 413، 418

کاشانی، سید حسین، 387

کاشانی، سید مصطفی، 100، 273، 279

کاشانی، نظام وفا، 352

کاشف الغطا، احمد، 189، 247

کاشف الغطا، شیخ مهدی نجفی، 206، 274

کاشف الغطاء، جعفر، 326

کاشف الغطاء، محمدحسن، 19، 259
کاشف الغطاء، محمدحسین، 53، 140، 274، 393
کاظم زاده ایرانشهر، حسین، 9
کاظمی قزوینی، سید امیرمحمد، 53
کاظمینی بروجردی، سیدمحمدعلی، 176
کافی، احمد 129
کافی، حسن، 385
کامیاب، 153

ص:926

کاوه، محمود، 194

کبیر قمی، ابوالقاسم، 6، 14، 156، 199، 218

کچویی، محمد، 116

کرباسی (کلباسی)، میرزا ابوالهدی، 124

کرباسی (کلباسی)، میرزا جمال الدین، 358

کربلایی، سید احمد، 31

کرمانشاهی، میرزا حسن، 25، 134، 317، 324، 346

کرمانشاهی، هادی، 285

کرمانی، میرزا رضا، 50، 170، 406

کریمی، عباس، 411

کریمی، علی، 217، 295

کریمی، محمود، 290

کسروی، احمد، 46، 201، 349، 408

کسمایی، علی اکبر، 369

کشاورز، کریم، 269

کشمیری، سید عبدالکریم، 21

کشوری، احمد، 304

کفایی، میرزا احمد، 64، 327

کلانتری، ابوالفضل، 234
کلباسی، ابوالمعالی، 174، 344
کلباسی اصفهانی، محمدحسین، 270
کلباسی، محمدرضا، 14، 332
کلباسی، میرزا ابوالمعالی، 358
کلهر، میرزا رضا، 83، 138
کلاهدوز، یوسف، 223
کلینتون، بیل، 54، 57، 162
کمره ای، محمدباقر، 86

ص:927

کمره ای، میرزا خلیل، 236، 353

کوهپایه ای، سیدصدرالدین، 14

کوهستانی، محمد، 36، 60

کوه کمره ای، سید حسین، 11، 153، 206، 366

کوه کمره ای، سیدعلی، 393

کیوان سمیعی، غلامرضا، 147

گ

گاردان، 52

گریبایدوف، 343، 376

گزی، ملاعبدالکریم، 177، 290

گلپایگانی، سیدجمال الدین، 21، 159، 174، 180، 188، 270، 276، 279، 353

گلپایگانی، سید محمدرضا، 44، 50، 56، 125، 170، 190، 192، 199، 204، 205، 213، 218، 286، 292، 293، 307، 353، 367، 409

گلپایگانی، سید محمدرضا موسوی، 259، 307

گُلْ گلاب، حسین، 410

گنابادی، محمدپروین، 184

گنجی، صادق، 319

گورباچف، میخائیل، 334

گوهرین، سید صادق، 293
گیلانی قزوینی، سید اشرف الدین حسینی، 202، 418
ل
لاجوردی، سید اسداللّه، 183
لاری، سید عبدالحسین، 59
لاکانی، محمد، 335
لاهیجی، جعفر، 234

لاهیجی، سید رضی، 234

لباف نژاد، مرتضی، 56

لطفی تبریزی، محمدحسن، 287

لواسانی، سیدمحمدصادق، 223

لیانازوف، استفان، 141، 217

لیاخوف، 109، 110، 131، 131

م

مازح، مصطفی، 160

مازندرانی، زین العابدین، 274، 344

مازندرانی، عبداللّه، 312

مازندرانی، مهدی، 51، 131

مازندرانی، میرزا عبدالغفار، 224

ماسه، هانری، 78

مافی، رضا، 219

مافی، رضاقلی خان نظام السلطنه، 17

مافی، نظام السلطنه، 17

مامقانی، عبداللّه، 313، 315

مامقانی، محمدحسن، 342، 362

متوسلیان، احمد، 122
مجتبوی، سید جلال الدین، 152
مجتهد آشتیانی، میرزا حسن، 113
مجتهد بهبهانی، سید اسماعیل، 134
مجتهد تبریزی، میرزا جواد، 366
مجتهد تبریزی، میرزا صادق، 19
مجتهد تبریزی، میرزا مصطفی، 101
مجتهد شیرازی، محمدصادق، 177

ص:929

مجتهد کاشانی، سیدمصطفی، 100

مجتهد، محمد حسین، 98

مجتهد مراغی، حسین آقا، 277

مجتهد نوری، عبدالنبی، 317

مجتهدی، عبداللّه، 309

محدث ارموی، سیدجلال الدین، 254

محدث زاده قمی، علی، 348

محسنی ملایری، محمدباقر، 241

محقق تهرانی، محمدرضا، 398

محقق، حیدرعلی، 159

محقق داماد، سیدمحمد، 6، 32، 51، 97، 125، 152، 176، 177، 182، 192، 204، 205، 213، 250، 261، 289، 317، 364، 392، 397، 415

محلاتی، بهاءالدین، 177

محلاتی، ذبیح اللّه، 401

محلاتی، سید محمدباقر، 381

محلاتی، صدرالدین، 393

محلاتی، فضل اللّه، 386

محلاّتی، مجدالدین، 97

محمدشاه قاجار، 52، 82، 114، 198، 285

محمدعلی شاه قاجار، 18، 19، 25، 37، 44، 47، 54، 94، 99، 103، 106، 109، 110، 114، 116، 128، 129، 131، 134، 136، 137، 138، 167، 168، 188، 190، 198، 202، 205، 223، 231، 269، 274، 279، 284، 296، 300، 319، 320، 325، 329، 340، 346، 392، 395، 398

محمدی عراقی، مجتبی، 29

محمدی لائینی، حسین، 231

محیط طباطبایی، سیدمحمد، 177

مخبرالسلطنه، 20، 205، 206

مدرس، احمد، 266

ص:930

مدرس، حسن، 94

مدرس خیابانی، محمدعلی، 19

مدرس رضوی، سیدمحمدتقی، 140

مدرس زنجانی، فیاض، 333

مدرس سبزواری، میرزا رضا، 12

مدرس، سید حسن، 14، 86، 94، 95، 165، 168، 208، 211، 212، 215، 233، 236، 256، 260، 274، 279، 298، 304، 306، 331، 324، 338، 342، 345، 349، 376، 392، 395، 414، 416، 417

مدرس، سیدعبدالکریم، 39

مدرس عسکری اشتهاردی، حبیب اللّه، 286

مدرس گرجی، ملاعبداللّه، 358

مدرس گیلانی، شیخ مرتضی، 165

مدرس، میرزا احمد، 36

مدرس نجف آبادی، میرسید محمد، 336

مدرس یزدی، سید احمد، 60

مدرس یزدی، سیدمحمد علی، 266

مدرس یزدی، شیخ علی، 370

مدرس یزدی، علی اکبر، 14

مدرس یزدی، مهدی، 201

مدرسی فرد، عباس، 101

مدنی کاشانی، رضا، 113

مدیر شانه چی، کاظم، 64، 165

مرتضی اردکانی، 91

مرتضی انصاری، 20، 153، 168، 170، 192، 206، 248، 262، 312، 326، 342، 351، 387، 402

مردانی، محمدعلی، 54

مرعشی نجفی، سید مرتضی حسینی، 24

مرعشی نجفی، سیدشهاب الدین، 24، 31، 88، 93، 106، 110، 124، 145، 169، 182، 188، 189،

ص:931

231، 239، 242، 251، 286، 290، 292، 293، 302، 317، 326، 328، 344، 364، 409، 415، 416، 418

مِرناڑدْ، موسیو، 336

مرندی، زین العابدین، 124

مرندی، شیخ عالی، 6

مرندی، میرزا علی اکبر، 11

مروارید، حسنعلی، 276

مروّج شوشتری، سیدجعفر، 198

مروج طبسی، محمدرضا، 319

مزاری، عبدالعلی، 93، 413

مساوات، محمد رضا، 103

مستوفی الممالک، حسن، 94، 188، 198، 206، 249، 259

مسجدشاهی، محمد رضا، 302

مشایخ فریدنی، محمدحسین، 302

مشکور، محمدجواد، 30

مشکوه، علی، 338

مشکینی، سید ابوالحسن، 223، 282، 283، 309، 348، 379

مشکینی، علی، 1، 31، 54، 307، 327، 361

مشیرالدوله، حسین خان، 35، 146، 205، 251، 252

مصاحب، غلامحسین، 243

مصباح یزدی، محمدتقی، 277، 295

مصدق، محمد، 19، 28، 45، 51، 71، 104، 122، 132، 136، 142، 172، 175، 177، 179، 195، 248، 250، 269، 271، 290، 306، 311، 349، 363، 400، 411

مصطفوی، سیدجواد، 60

مطهری، مرتضی، 12، 36، 39، 51، 73، 75، 101، 104، 138، 152، 189، 256، 277، 289، 307، 328، 338، 344، 351، 361

مظاهری نجفی، مرتضی، 128

ص:932

مظفرالدین شاه قاجار، 19، 29، 37، 81، 86، 110، 113، 118، 129، 134، 138، 160، 167، 177، 198، 206، 230، 231، 259، 284، 287، 289، 309، 311، 312، 324، 325، 329، 332، 340، 344، 388، 389

مظفر، محمدرضا، 14

مظفری قزوینی، محمد، 416

مظلومی، رجبعلی، 239

معروفی، جواد، 305

معصومی، ابراهیم، 144

معصومی خوشنویس، 125

معین، محمد، 121

مفتّح، محمد 75، 189، 196، 277، 289، 307، 317

مفتی زاده، محمد صدیق، 293

مفید، محمود، 14

مقتدایی، مرتضی، 295

مقرّبی، مصطفی، 235

مکارم شیرازی، ناصر، 12، 54، 277، 300، 307، 392

مکری، محمدامین، 33

مکی، حسین، 306

ملاصدرا، محمد، 25، 73، 118، 119، 152، 234

ملک المتکلّمین، میرزا نصراللّه، 103، 109، 110

ملکان، عبدالکریم، 338

ملک کلامی، عبدالحمید، 353

ملکی تبریزی، میرزا جواد آقا، 86، 106، 168، 236، 402

ملکی میانجی، محمدباقر، 90

منتظر قائم، محمد، 44

منتظری، رسول، 97

منصور، حسنعلی، 21، 73، 101، 142، 183، 184، 186، 239، 294، 353، 359، 403

ص:933

منصوری، ذبیح اللّه، 93

موحد ابطحی، سید محمدعلی، 213

موحد دانش، علیرضا، 159

موحدی ابطحی، سید مرتضی، 302

موسوی اردبیلی، سیدعبدالکریم، 83، 277، 384، 389

موسوی تبریزی، سید ابوالفضل، 31

موسوی، سیدعباس، 383

موسوی، سیدمحسن، 122

موسوی، سید مصطفی، 374

موسوی کلانتر، سیدمحمد، 307

موسوی همدانی، سیدمحمدباقر، 328

مولانا، حمید، 175

مولوی، فیض محمدحسین، 62

مهد علیا، 198

مهدوی اصفهانی، سید مصلح الدین موسوی، 110

مُهری، سید عباس، 381

میثمی، عبداللّه، 365

میرجهانی، سیدمحمدحسن، 315

میرحبیبی، 170

میرخانی، سیداحمد، 251

میرخانی، سیدحسن، 83، 152

میرخانی، سید حسین، 83، 219

میرزا کوچک خان جنگلی، 61، 100، 127، 294، 300، 370

میرزای نایینی، محمدحسین، 6، 11، 29، 32، 37، 60، 84، 86، 94، 113، 118، 120، 121، 123، 128، 159، 165، 174، 177، 180، 189، 198، 199، 224، 263، 276، 282، 283، 290، 312، 315، 317، 319، 327، 351، 379، 392، 401

میرفخرایی، ابراهیم، 370

ص:934

میرفندرسکی، 73

میلانی، سید محمدهادی، 50، 174، 266

مینورسکی، ولادیمیر، 78

مینَوی، مجتبی، 360

ن

ناتل خانلری، پرویز، 183

ناجی، رضا، 169

ناصح، محمدعلی، 125

ناصرالدین شاه قاجار، 1، 12، 25، 35، 50، 52، 63، 66، 81، 113، 118، 141، 143، 146، 167، 170، 177، 188، 190، 198، 231، 239، 251، 258، 259، 283، 285، 306، 309، 321، 325، 340، 366، 399، 406

ناصرالملک، 323، 325، 336، 395

ناظرزاده کرمانی، احمد، 4

ناظم الاطباء، علی اکبر (خان نفیسی)، 81

نامجو، موسی، 223

نجات اللهی، کامران، 326

نجف آبادی، سید علی، 14، 80، 124، 159، 254، 302

نجف آبادی، سید محمد، 80، 159

نجفی اهری، حسین، 376

نجفی بروجردی، مرتضی، 37
نجفی رستگار، کاظم، 414
نجفی زنجانی، احمد، 125
نجفی، سیدعلی، 316
نجفی، شیخ محمد حسن، 32
نجفی کاشانی، علی، 173
نجفی، محمد جواد، 185

ص:935

نجفی، محمدحسن، 303، 312، 326

نجفی، محمد حسین، 208

نجم آبادی، هادی، 78

نحوی، سید مهدی، 385

نخودکی اصفهانی، حسنعلی، 190

نصر، سیدعلی، 381

نصیری، نعمت اللّه، 268، 382

نظام مافی، رضاقلی، 17

نفیسی، سعید، 43

نلسون ماندلا، 142

نُمِیری، 228

نواب، سیدمحمدحسین، 190

نواب صفوی، سید مجتبی، 184، 202، 279، 349، 408

نوربخش، سید محسن، 4

نوری طبرسی، سید اسماعیل، 248

نوری، عبدالنبی، 25، 169

نوری، علی، 78، 234، 343، 382

نوری، شیخ فضل اللّه، 39، 70، 78، 110، 134، 153، 156، 156، 170، 190، 198، 231، 274، 312، 330، 370، 361، 368، 395، 439

نوری، میرزا آقاخان، 283
نوری، میرزا حسن، 119، 234، 342
نوری، میرزا حسین، 12، 140، 344، 353، 370
نوری همدانی، حسن، 397
نوری همدانی، حسین، 12، 146، 189، 277
نوژ، میسیو، 160
نوغانی، شیخ مهدی، 266
نوقانی، مهدی، 165

ص:936

نوقانی، میرزا علی اکبر، 383

نهاوندی، علی اکبر، 31، 64، 88

نهاوندی، ملاعلی، 370

نیک نژاد، مرتضی، 101

و

واحدی، سید عبدالحسین، 295

واصف لاهیجی، محمد، 251

واعظ اصفهانی، سیدجمال الدین، 110، 269، 284

واعظ خیابانی، ملاعلی، 195

واعظ شیرازی، علی، 14

وثوق الدوله، 4، 20، 112، 120، 165، 167، 190، 315، 316

وجدانی فخر، قدرت اللّه، 177

وحید دستجردی، هوشنگ، 197

وحید گلپایگانی، میرزا هدایت اللّه، 410

وحیدی شبستری، سیدمحمد، 131

ورامینی، حاج عباس، 283

وزوایی، محسن، 48

وزیری، علی نقی، 201

وشنوی قمی، محمد، 93

وصال شیرازی، عبدالوهاب، 346

ه

هاشمی رفسنجانی، اکبر، 43، 71، 75، 76، 83، 84، 96، 102، 145، 150، 158، 173، 344، 361، 384، 386

هاشمی شاهرودی، سیدمحمود، 173

هاشمی، مهدی، 21

هاشمی نژاد، سید عبدالکریم، 60، 222

ص:937

هایزر، رابرت، 335، 370

هبه اللهی مراغی، میرزا حسین، 277

هدایت، صادق، 28، 46

هدایت، مهدی قلی، 206

هریسی، حسن، 357

هریمن، اورل، 132

هژیر، عبدالحسین، 102، 263، 270، 349

همایی، جلال الدین، 4، 140، 338

همت، محمدابراهیم، 406

همدانی، آقارضا، 106، 336، 342، 385

همدانی، غمام، 218

همدانی، ملاحسینقلی، 81، 106، 168، 402، 406

همدانی، ملاعلی، 106، 113، 144

هنروَر خویی، جلیل، 369

هویدا، عباس، 18، 21، 162، 268، 359

هیتلر، 58

هیدَجی، عبدالرحمن محمدی، 413

ی

پیرم خان آرمنی، 70

یثربی کاشانی، سیدعلی، 319

یزدگرد سوم، 321

یزدگردی، امیرحسین، 6

یزدی، سید محمدکاظم، 6، 12، 31، 81، 99، 101، 124، 140، 189، 218، 230، 247، 276، 298، 312، 327، 336، 342، 351، 353، 360، 370، 376، 382، 383، 385، 399

یزدی قاینی، سیدمرتضی، 12

یزدی، میرزا حسن، 36

یزدی، میرزا علی اکبر، 262

ص:938

یغمایی، اقبال، 205

یغمایی، حبیب، 64

یمینی شریف، عباس، 319

یوسفی، نصرالله، 88

یوشیج، نیما، 211، 273، 337

فهرست موضوعی

آ

آپارتاید، 1

آژانس پارس، 42

الف

اتحاد اسلام، 300

استبداد صغیر، 19، 99، 109، 110، 168، 324، 331، 388

استقلال بحرین، 62

اعلام انقلاب فرهنگی، 39

انجمن بازیگران سینمای ایران، 202

انجمن بین المللی تحقیقات ارتباط جمعی، 175

انجمن روزنامه نگاران، 78

اوپک، 207

ب

ص:939

بالستیک، 301

بانک استقراضی روس، 290

بانک اقتصادی ایران، 244

بانک بازرگانی، 355

بانک شاهنشاهی، 1، 63، 141، 146، 200، 290، 296

بانک صنایع و معادن، 146

بانک ملی ایران، 1، 53، 63، 200، 296، 322

برنامه سوم توسعه، 272

بزرگداشت سرداران شهید سپاه و 36 هزار شهید تهران، 53

بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، 273

بنیاد شهید انقلاب اسلامی، 410

بنیاد مستضعفان، 176، 395

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، 25

بیمه ایران، 195

پ

پلیس جنوب، 110، 159، 249، 286

پیمان سعد آباد، 125

ت

تشکیل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، 39

ج

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، 31، 125، 177، 190، 192، 197، 205، 289، 300، 364، 415

جبهه ملی، 250

جبهه ملی چهارم، 283

جبهه ملی دوم، 142، 162، 250

ص:940

جشنواره فیلم دفاع مقدس، 215

جشن های دو هزار و پانصد ساله، 237

جشن هنر شیراز، 169

جمعه خونین مکه، 46، 153

جنگ تبلیغاتی، 144

جنگ جهانی دوم، 1، 7، 8، 42، 58، 59، 123، 125، 147، 159، 185، 193، 200، 209، 210، 212، 243، 246، 251، 293، 296، 308، 311، 321، 351، 362، 376، 388، 397

جنگ چالدران، 182

جنگ رمضان، 233

جنگ سرد، 193

جنگ شهرها، 1، 23، 77، 375، 398، 406

جنگ نفتکش ها، 41، 137، 170

جهاد دانشگاهی، 164

جهاد سازندگی، 24، 52، 102، 146، 155، 281، 337

ح

حزب اللّه لبنان، 160، 383

حزب توده، 36، 46، 54، 71، 162، 201، 274، 311، 317، 357، 368

حزب جمهوری اسلامی، 1، 73، 83، 86، 106، 114، 115، 137، 148، 160، 175، 222، 384

حزب جمهوری خلق، 39
حزب دموکرات، 56، 57، 174، 177، 271، 306، 311، 351، 403، 405
حزب رستاخیز، 169، 217، 292، 373، 384، 397
حزب زحمتکشان، 71
حزب عدالت، 127
حزب ملل اسلامی، 350، 417
حکمت اشراق، 152، 176
حکمت متعالیه، 73، 82، 113

ص:941

حکمتِ متعالیه، 152

خ

خانه عکاسان، 207

خلع ید، 48، 104، 143، 248، 250، 306، 400

د

دارالمعلمین، 57، 80، 182، 262، 324، 360، 379

دارالمعلمین ورزشی در ایران، 180

دارسی، 298، 361، 418

داماتو، 162

دانشگاه آزاد اسلامی، 71، 102

دانشگاه امام صادق(ع)، 182

دانشگاه تربیت معلم، 182

دانشگاه تهران، 1، 4، 6، 24، 29، 30، 37، 47، 58، 60، 64، 67، 72، 77، 80، 86، 88، 96، 106، 121، 127، 130، 132، 140، 148، 152، 165، 176، 182، 183، 195، 197، 201، 205، 207، 208، 219، 228، 234، 236، 241، 245، 251، 256، 262، 263، 265، 266، 274، 281، 287، 293، 304، 305، 317، 336، 345، 346، 347، 350، 352، 353، 360، 361، 362، 364، 366، 368، 379، 400، 406

دانشگاه ملّی (شهید بهشتی)، 165، 380

دفاع متحرک، 68، 117، 374، 401

دموکرات، 20، 56، 57، 174، 176، 177، 271، 272، 294، 306، 311، 351، 383، 403، 405، 420

دوره دوم مشروطه، 29

دوره سوم مشروطه، 29

دوره چهارم مشروطه، 210

دوفاکتو، 144

ص:942

دولت موقت، 8، 13، 21، 24، 28، 68، 90، 91، 122، 158، 202، 266، 287، 344، 352، 358، 367، 368، 369، 370، 373، 378، 396

دهه فجر، 365

ر

روز آبخیزداری، 408

روز آتش نشانی و ایمنی، 222

روز آمار و برنامه ریزی، 250

روز احسان و نیکوکاری، 400

روز ارتش جمهوری اسلامی ایران و نیروی زمینی، 34

روز اسکان معلولین و سالمندان، 237

روز اسناد ملی، 69

روز اصناف، 108

روز اکو، 294

روز امور تربیتی و تربیت اسلامی، 393

روز اهدای خون، 153

روز بازگشایی مدارس، 216

روز بزرگداشت آخوند ملاحسینقلی همدانی، 168

روز بزرگداشت ابوریحان بیرونی، 196

روز بزرگداشت ابوعلی سینا، 183

روز بزرگداشت استاد سیدمحمد حسین شهریار، 211
روز بزرگداشت حافظ، 237
روز بزرگداشت حکیم ابوالقاسم فردوسی، 66
روز بزرگداشت حکیم عمرخیام نیشابوری، 69
روز بزرگداشت خواجه نصیرالدین طوسی، 390
روز بزرگداشت سعدی، 37

ص:943

روز بزرگداشت شهدا، 410

روز بزرگداشت شیخ بهایی، 41

روز بزرگداشت شیخ شهاب الدین سهروردی، 152

روز بزرگداشت شیخ صدوق، 54

روز بزرگداشت شیخ مفید، 296

روز بزرگداشت صدرالدین محمدقوام شیرازی، 73

روز بزرگداشت عطار نیشابوری، 30

روز بزرگداشت علامه محمدباقر مجلسی، 181

روز بزرگداشت مولوی، 223

روز بزرگداشت و تولد محمد بن زکریای رازی، 187

روز بسیج، 292

روز بسیج کارگری، 258

روز بهره وری، 73

روز بهوَرز، 20

روز بیمه، 302

روز پژوهش، 315

روز پلیس، 220

روز تأمین اجتماعی، 136

روز تبلیغ و اطلاع رسانی دینی، 108

روز تجلیل از اسرا و مفقودین، 388

روز ترویج آموزش های فنی و حرفه ای، 150

روز تعاون، 196

روز جمهوری اسلامی، 14

روز جوان، 46

روز جهاد کشاورزی، 335

روز جهانی آب، 3

روز جهانی استاندارد، 241

ص:944

روز جهانی بهداشت، 20، 21

روز جهانی بیابان زدایی، 102

روز جهانی پست، 234

روز جهانی توسعه فرهنگی، 73

روز جهانی جمعیت، 130

روز جهانی جوانان، 170

روز جهانی جهانگردی، 221، 222

روز جهانی حقوق بشر، 308

روز جهانی خانواده، 66

روز جهانی دریانوردی، 223

روز جهانی دیابت، 276

روز جهانی زن، 403

روز جهانی سالمندان، 224

روز جهانی صلیب سرخ و هلال احمر، 58

روز جهانی صنایع دستی، 95

روز جهانی عصای سفید، 242

روز جهانی غذا، 243

روز جهانی کار و کارگر، 50

روز جهانی کتاب، 41

روز جهانی کتاب کودک، 17

روز جهانی کودک، 233

روز جهانی کودک و تلویزیون، 313

روز جهانی گنجینه و میراث فرهنگی، 69

روز جهانی مبارزه با بی سوادی، 200

روز جهانی مبارزه با دخانیات، 82

روز جهانی مبارزه با مواد مخدر، 113

روز جهانی محیط زیست، 88

روز جهانی مخابرات و ارتباطات، 68

روز جهانی مطبوعات، 52

روز جهانی معلّم، 229

روز جهانی معلولین، 301

روز جهانی موزه و میراث فرهنگی، 69

روز جهانی نابینایان، 242

روز جهانی ناشنوایان، 223

روز جهانی همبستگی با مردم فلسطین، 295

روز جهانی هواپیمایی غیرنظامی، 305

روز حمل و نقل، 316

روز خانواده، 370

روز خبرنگار، 165

روز خلع ید، 104

روز داروسازی، 187

روز دامپزشکی، 230

روز دانش آموز، 263

روز دانشجو، 305

روز درختکاری، 401

روز دندانپزشکی، 28

روز دولت، 190

روز دهقان، 216

روز روحانیت و دفاع مقدس، 386

روز ریشه کنی فلج اطفال، 31

روز زمین پاک، 39

روز سرباز گمنام، 262

روز سلامتی، 20

روز سوادآموزی، 328

ص:946

روز سینما، 205

روز شعر و ادب فارسی، 211

روز شوراها، 47

روز شهدا، 200

روز شهدای دانشجو، 337

روز صادرات، 248

روز صدا و سیما، 153

روز صنعت و معدن، 118

روز طبیعت، 16

روز فرهنگ و ادبیات ارمنی، 239

روز قانون، 79

روز قلم، 122

روز قوه قضاییه، 115

روز کارمند، 186

روز کتاب و کتابخوانی، 277

روز کشاورزی و دهداری، 322

روز مالیات، 124

روز مبارزه با استکبار جهانی، 263

روز مبارزه با بیماری های قابل انتقال بین انسان و حیوان، 121
روز مبارزه با تبعیض نژادی، 1
روز مبارزه با تروریسم، 190
روز مبارزه با سلاح های شیمیایی و میکروبی، 116
روز مجلس شورای اسلامی، 298
روز معلم، 51
روز مقاومت و پیروزی، 75
روز ملل متحد، 251
روز ملی حمایت از حقوق مصرف کنندگان، 395

ص:947

روز ملی شدن شرکتهای بیمه، 112

روز ملی کاهش آثار بلایای طبیعی، 237

روز ملی کیفیت، 271

روز ملی مبارزه با استکبار جهانی، 263

روز مهندسی، 390

روز نوجوان و جوان و روز بسیج دانش آموزی، 257

روز نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، 138، 228

روز نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، 294

روز نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی، 373

روز وحدت حوزه و دانشگاه، 317

روز هما، 390

روز همبستگی مردم ایران با مردم لبنان، 411

روز هنر انقلاب اسلامی، 24

روز هوای پاک، 383

س

سازمان اطلاعات و امنیت کشور (ساواک)، 19، 382، 411

سازمان انتقال خون، 153

سازمان تبلیغات اسلامی، 24، 54، 91، 108، 256، 381

سازمان تلویزیون ملی ایران، 418

سازمان خوار و بار جهانی، 101

سازمان صدا و سیما، 125، 246، 317

سازمان کنفرانس اسلامی، 136، 219، 307، 396

سازمان مجاهدین خلق، 56، 106، 358

سازمان ملل متحد، 1، 3، 4، 7، 9، 13، 19، 21، 36، 37، 41، 43، 44، 48، 50، 52، 59، 61، 62، 64، 66، 88، 95، 98، 136، 138، 141، 143، 147، 168، 170، 173، 175، 180، 185، 186، 193، 197، 214، 215، 218، 221، 231، 233، 245، 249، 251، 258، 259، 271، 301، 306، 307،

ص:948

308، 337، 345، 351، 356، 381، 383، 384، 390، 405، 414

سازمان منافقین خلق، 114

ستاد انقلاب فرهنگی، 39، 98، 164، 228، 308

ستاد پشتیبانی و امداد جنگ، 230

ستاد کل نیروهای مسلح، 25

ش

شبکه جام جم، 306، 414

شمس العماره، 309

شورای امنیت، 1، 4، 9، 13، 43، 44، 59، 61، 62، 64، 66، 84، 98، 112، 138، 141، 146، 147، 168، 173، 180، 186، 214، 215، 221، 233، 245، 246، 251، 258، 259، 307، 345، 348، 355، 383، 390، 393، 405

شورای امنیت سازمان ملل، 1، 141، 221، 245، 390

شورای انقلاب، 39، 47، 51، 60، 63، 75، 76، 86، 91، 137، 153، 158، 190، 202، 237، 266، 308، 317، 344، 352، 369، 395

شورای حکومت ملی، 350

شورای سلطنت، 308، 345، 353

شورای نگهبان، 125، 137، 386، 403

شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی، 158

شیلات شمال، 141

ع
عدالتخانه، 160، 312، 344
عملیات اُمُّ الحسنین، 413
عملیات امام علی(ع)، 72، 386
عملیات امام مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف، 415، 420
عملیات امیرالمؤمنین، 312، 345

ص:949

عملیات انصار، 204

عملیات انصارالحسین، 59

عملیات انصاراللّه، 98

عملیات اورامانات، 185

عملیات ایذایی، 150، 223، 340

عملیات بازی دراز 1، 37

عملیات بدر، 406

عملیات بیت المقدس، 48

عملیات بیت المقدس 2، 347

عملیات بیت المقدس 3، 411

عملیات بیت المقدس 4، 8

عملیات بیت المقدس 5، 27

عملیات بیت المقدس 6، 68

عملیات بیت المقدس 7، 98

عملیات بیت المقدس، 8، 75

عملیات تپه چشمه، 50

عملیات تحریرالقدس، 375

عملیات توکل، 342

عملیات ثارالله، 162
عملیات ثامن الائمه، 220
عملیات جاده ماهشهر، 252
عملیات چَغالوند، 335
عملیات حسین بن علی(ع)، 67، 210
عملیات حضرت مهدی عج الله تعالی فرجه الشریف، 72
عملیات خیبر، 388
عملیات دزفول، 242
عملیات ذوالفقاریه، 258

ص:950

عملیات رمضان، 132، 148

عملیات روح اللّه، 119

عملیات سوسنگرد1، 226

عملیات سوسنگرد 2، 281

عملیات شهیدان رجایی و باهنر، 194

عملیات شهید چمران، 146

عملیات شهید مدنی، 211

عملیات ضربت ذوالفقار، 341

عملیات طریق القدس، 295

عملیات ظفر 1، 91، 211

عملیات ظفر 2، 113، 228

عملیات ظفر 3، 115، 279

عملیات ظفر 4، 118، 283

عملیات ظفر 5، 344

عملیات ظفر 6، 390

عملیات ظفر 7، 411

عملیات عاشورا (میمک)، 244

عملیات عاشورای 1، 173

عملیات عاشورای 2، 174
عملیات عاشورای 3، 175
عملیات عاشورای 4، 249
عملیات غدیر، 145
عملیات غیوراصلی، 224
عملیات فتح 1، 236
عملیات فتح 2، 257
عملیات فتح 3، 277
عملیات فتح 4، 376

ص:951

عملیات فتح 5، 30

عملیات فتح 6، 102

عملیات فتح 7، 115

عملیات فتح 8، 140

عملیات فتح 9، 167

عملیات فتح 10، 196

عملیات فتح المبین، 25، 48، 235، 364، 393، 413، 417

عملیات فرمانده کل قوا، 96

عملیات قادر، 201

عملیات قدس 1، 77، 99

عملیات قدس 2، 112

عملیات قدس 3، 128

عملیات قدس 4، 144

عملیات قدس 5، 164

عملیات قوچ سلطان، 322

عملیات کانی سخت، 296

عملیات کربلای 1، 117

عملیات کربلای 2، 193

عملیات کربلای 3، 194
عملیات کربلای 4، 131، 324
عملیات کربلای 5، 341
عملیات کربلای 6، 345
عملیات کربلای 7، 398
عملیات کربلای 8، 21
عملیات کربلای 9، 24
عملیات کربلای 10، 42
عملیات لشگر 27 محمدرسول اللّه، 36

ص:952

عملیات محرم، 259

عملیات محمدرسول اللّه، 333

عملیات مرصاد، 148

عملیات مروارید، 294

عملیات مسلم بن عقیل(ع)، 224

عملیات مطلع الفجر، 309

عملیات نصر 1، 30

عملیات نصر 2، 85

عملیات نصر 3، 102

عملیات نصر 4، 106

عملیات نصر 5، 110

عملیات نصر 6، 155

عملیات نصر 7، 160

عملیات نصر 8، 284

عملیات نصر 9، 286

عملیات نصر، 194

عملیات والفجر، 372

عملیات والفجر 1، 24

عمليات والفجر 2، 141
عمليات والفجر 3، 151
عمليات والفجر 4، 246
عمليات والفجر 5، 382
عمليات والفجر 6، 387
عمليات والفجر 8، 374
عمليات والفجر 9، 390
عمليات والفجر 10، 411
عمليات هويزه، 336

ص:953

ف

فدائیان اسلام، 180، 263، 270، 279، 284، 295، 402

فراماسونری، 292، 361

فرهنگستان، 18، 47، 58، 77، 83، 165، 183، 195، 210، 235، 262، 279، 281، 282، 317، 346، 350، 410

فضای باز سیاسی، 142، 162، 164، 271، 277، 283، 306

ق

قرارداد «فین کن اشتاین»، 52

قطعنامه 598، 43، 76، 84، 112، 136، 138، 141، 143، 145، 146، 147، 148، 153، 162، 168، 173، 180، 185، 214، 215، 218، 307، 383، 393

قطعنامه 612، 59

قطعنامه 620، 186

قطعنامه 588، 233

قطعنامه 540، 258

قطعنامه 582، 390

قیام افسران، 226

ک

کاپیتولاسیون، 14، 24، 59، 63، 73، 86، 101، 151، 156، 184، 239، 253، 263، 294، 353، 356، 375، 403

کشف حجاب، 3، 31، 32، 84، 103، 130، 147، 189، 202، 220، 236، 274، 338، 341، 342، 368، 370، 408

کلاه شاپو، 109

کمیته امداد امام خمینی، 400

کمیته حُسن نیت، 396

ص:954

کمیته دفاع ملی، 276، 287

کمیته صلح، 396

کمیته مجازات، 170، 330

کمیته استقبال، 356، 362، 365، 411

کنفرانس سران کشورهای اسلامی، 307

کنگره جهانی صلح، 159

کودتای نوژه، 128

گ

گروهک فرقان، 76

م

مجتمع اسلام، 134

مجلس اعلای انقلاب اسلامی عراق، 228، 281، 349

مجلس اعلای شیعیان لبنان، 343

مجلس خبرگان، 31، 32، 86، 106، 125، 132، 136، 137، 158، 160، 165، 179، 190، 202، 204، 222، 231، 239، 250، 277، 289، 300، 308، 309، 332، 344، 364، 369، 386، 403، 415

مجلس خبرگان رهبری، 86، 132، 175، 190، 192، 205، 231، 233

مجلس سنا، 63، 132، 162، 187، 214، 230، 246، 271، 315، 361، 375، 406، 413

مجلس شورای اسلامی، 14، 23، 28، 31، 42، 44، 53، 59، 79، 84، 94، 95، 99، 102، 106، 108، 115، 123، 137، 138، 145، 146، 150، 151، 153، 160، 169، 190، 194، 196، 202، 230، 272، 298، 303، 322، 342، 344، 347، 358، 364، 369، 370، 378، 384، 386، 389، 402، 405، 411، 413

مجلس شورای ملی، 1، 3، 4، 13، 18، 19، 20، 29، 37، 39، 45، 47، 48، 53، 54، 56، 59، 60، 63، 64، 80، 88، 90، 94، 96، 99، 103، 109، 110، 114، 116، 123، 129، 134، 150، 151، 156، 160، 164، 165، 168، 173، 187، 188، 190، 196، 199، 200، 205، 209، 216، 217، 230، 231، 239، 244، 246، 248، 250، 256، 258، 259، 261، 263، 266، 270، 271، 276،

ص:955

284، 285، 287، 289، 290، 292، 294، 295، 296، 298، 302، 303، 315، 317، 321، 322، 323، 329، 331، 340، 347، 353، 359، 360، 361، 362، 368، 372، 375، 376، 382، 391، 397، 400، 411، 413، 414، 416، 417

مجلس عالی، 100، 131، 136، 323

مجلس مؤسسان، 37

مجمع تقریب بین مذاهب اسلامی، 236

مجمع جهانی اهل بیت، 331

مدرسه عالی تلویزیون، 29، 386

مدرسه عالی موسیقی، 201، 350

مدرسه علمیه شهید حقانی، 1

مسجد اعظم، 12، 116، 125، 130، 296، 362

مسجد الاقصی، 215

مسجد جاوید، 271

مَشّاء، 73

مشاء، 113

معاهده پاریس، 399

مکتب تفکیک، 276

ملی شدن شیلات دریای خزر، 365

ملی شدن کلیه معادن کشور، 187

منشور برادری، 259
مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمه الله، 200
مهاجرت صغری، 311، 312
مهاجرت کبری، 124
ن
نظامنامه سیاسی، 329
نظام وظیفه، 90

ص:956

نهضت مشروطه، 18، 20، 37، 39، 110، 134، 156، 160، 174، 218، 230، 262، 274، 279، 284، 285، 287، 298، 303، 309، 311، 324، 325، 352، 355، 361، 388

ه

هفته احسان و نیکوکاری، 400

هفته ارتباطات و میراث فرهنگی، 66

هفته اهدای کتاب، 341

هفته بانکداری اسلامی، 193

هفته بسیج، 284

هفته بهداشت، 303

هفته بهزیستی، 136

هفته پیوند اولیا و مربیان، 243

هفته تربیت اسلامی، 263

هفته تربیت بدنی و ورزش، 245

هفته جهانی مسجد، 181

هفته جهانی نابینایان، 242

هفته دفاع مقدس، 215

هفته دولت، 184

هفته روشن دلان، 286

هفته صرفه جویی در مصرف آب، 108
هفته قوه قضاییه، 108
هفته کار و کارگر، 43
هفته کتاب و کتاب خوانی، 256
هفته مبارزه با سرطان، 227
هفته مجلس، 79
هفته مشاغل، 41
هفته معدن، 73

ص:957

هفته منابع طبیعی تجدید شونده، 401

هفته نیروی انتظامی، 138، 229

هفته هلال احمر، 361

هفته همبستگی بین دانشجویان و اساتید دانشگاه ها، 255

ص:958

فهرست منابع

1_ برقعی، محمد باقر، سخنوران نامی معاصر ایران، نشر خرّم، چاپ اول، قم، 1373.

2_ برّی، علی و دیگران، روزها و رویدادها، انتشارات زهد، چاپ اول، تهران، 77.

3_ به سرپرستی غلامحسین مصاحب، دائره المعارف فارسی، انتشارات امیرکبیر، چاپ دوم، تهران،1374 _ 1378.

4_ جمعی از پژوهشگران حوزه علمیه قم، گلشن ابرار، نشر معروف، چاپ اول، قم، 1379.

5_ حسن زاده آملی، حسن، در آسمان معرفت، انتشارات تشییع، چاپ پنجم، قم، 1379.

6_ دبیرخانه مجلس خبرگان رهبری، خبرگان ملت، ناشر همان، چاپ اول، قم، 1379 _ 1380.

7_ دبیرخانه مرکزی ائمه جمعه، رویدادها، ناشر همان، چاپ اول، [بی جا]، 1370.

8_ دفتر عقیدتی سیاسی فرماندهی معظم کل قوا، روزها و رویدادها، نشر رامین، چاپ اول، تهران، 1376.

9_ دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، موسسه انتشارات و چاپ دانشگاه تهران، چاپ دوم از دوره جدید، تهران، 1377.

10_ روحانی زیارتی، سید حمید، نهضت امام خمینی، واحد فرهنگی بنیاد شهید با همکاری سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران، 1364.

11_ ریحان یزدی، سیدعلیرضا، آیینه دانشوران، انتشارات کتابخانه آیت اللّه مرعشی نجفی، چاپ سوم، قم، 1372.

12_ زمانی، قاسم، حقوق بین الملل و کاربرد سلاح های شیمیایی در جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش های دفاع مقدس، چاپ اول، تهران، 1376.

13_ سبحانی، جعفر، سیمای فرزانگان، موسسه امام صادق(ع) چاپ اول، قم، 1379.

14_ سمیعی، علی، کارنامه توصیفی عملیات های هشت سال دفاع مقدس، نمایندگی ولی فقیه در نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران، 1376.

15_ شافعی، خسرو، صد شاعر، نشر کتاب خورشید، چاپ اول، تهران، 1380.

16_ شکوری، ابوالفضل، فرهنگ رجال و مشاهیر تاریخ معاصر ایران، نشرعالمه، چاپ اول، تهران، 1377.

17_ صدرحاج سیدجوادی، احمد، دائره المعارف تشیع، نشر شهیدسعید محبی، چاپ دوم، تهران، 1375 _ 1381.

18_ صفا، ذبیح اللّه، گنج سخن، انتشارات ققنوس، چاپ دهم، تهران، 1374.

19_ صفایی، ابراهیم، رهبران مشروطه، سازمان انتشارات جاویدان، چاپ دوم، تهران، 1363.

20_ عاقلی، باقر، روزشمار تاریخ ایران از مشروطه تا انقلاب اسلامی، نشر گفتار، چاپ سوم، تهران، 1374.

21_ عاقلی، باقر، شرح حال رجال سیاسی و نظامی معاصر ایران، نشر گفتار با همکاری نشر علم، چاپ اول، تهران،1380.

22_ عاقلی، باقر، نخست وزیران ایران (از مشیرالدوله تا بختیار)، سازمان انتشارات جاویدان، چاپ اول، تهران، 1370.

23_ عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم، مفاخر آذربایجان، نشر آذربایجان، چاپ اول، تبریز، 1374 _ 1375.

24_ عمیدزنجانی، عباسعلی، انقلاب اسلامی و ریشه های آن، نشر کتاب طوبی، چاپ چهاردهم، تهران،1379.

25_ فارسی، جلال الدین، فرهنگ واژه های انقلاب اسلامی، بنیاد فرهنگی امام رضا، چاپ اول، تهران، 1374.

26_ قاهری، الهام، بحران ها و راهبردها از سال 1368 تا 1380، اداره کل پژوهش های سیما، تهران،

1381.

27_ کتابی، سیدمحمدباقر، رجال اصفهان (در علم و عرفان و ادب و هنر)، انتشارات گلها، چاپ اول،اصفهان، 1375.

28_ کرباسچی، غلامرضا، هفت هزار روز تاریخ ایران و انقلاب اسلامی، بنیاد تاریخ انقلاب اسلامی ایران، چاپ اول، تهران، 1371.

29_ کشوری، احمدرضا، فرزانگان خوانسار، دفتر کنگره محقق خراسانی، چاپ اول، قم، 1378.

30_ گروهی از نویسندگان ماهنامه کوثر، مجموعه ستارگان حرم، انتشارات زائر، چاپ اول، قم، 1377تا 1379.

31_ مبارکیان، عباس، چهره ها در تاریخچه نظام آموزش عالی حقوق و عدلیه نوین، نشر پیدایش، چاپ اول، تهران، 1377.

32_ مجله آینه پژوهش، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، از سال 1369 تا 1382.

33_ مجموعه آثار امام خمینی رحمه الله، صحیفه امام، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمه الله، چاپ سوم، تهران، 1372.

34_ مجموعه چهره های درخشان، دفتر انتشارات کمک آموزشی، چاپ دوم، تهران، 1380.

35_ مجموعه کتاب های چهل چراغ، سازمان پژوهش برنامه ریزی آموزشی زیر نظر شورای کارشناسی، چاپ اول، تهران، 1379.

36_ مجموعه کتاب های دیدار با ابرار (سرگذشت علما و فقهای بزرگوار شیعه)، سازمان تبلیغات اسلامی.

37_ مجموعه کتاب های یاران انقلاب به روایت اسناد ساواک، نشر مرکز اسناد انقلاب اسلامی.

38_ مدرس تبریزی، محمدعلی، ریحانه الادب، انتشارات خیام، چاپ چهارم، تهران، 1374.

39_ مدنی، جلال الدین، تاریخ تحولات سیاسی و روابط خارجی ایران، دفتر انتشارات اسلامی

جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، قم، 1370 _ 1378.

40_ مدنی، جلال الدین، تاریخ سیاسی معاصر ایران، دفتر انتشارات اسلامی، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، چاپ هشتم، قم، 1378.

41_ مرسل وند، حسن، زندگی نامه رجال و مشاهیر ایران، انتشارات الهام، چاپ اول، تهران، 1369.

42_ مرکز فرهنگی _ تربیت نور ولایت، روزها و رویدادها (سال شمسی)، نشر پیام مهدی، چاپ چهارم، تهران، 1379.

43_ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سیری در جنگ ایران و عراق (آغاز تا پایان)، چاپ چهارم، تهران، 1380.

44_ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، سیری در جنگ ایران و عراق، چاپ پنجم، تهران، 1379.

45_ مشکور، محمدجواد، تاریخ ایران زمین، انتشارات اشراقی، چاپ پنجم، تهران، 1375.

46_ معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، انتشارات امیرکبیر، چاپ هشتم، تهران، 1371.

47_ مکی، حسین، تاریخ بیست ساله ایران، انتشارات علمی، چاپ پنجم، تهران، 1374.

48_ موسوی بجنوری، کاظم، دائره المعارف بزرگ اسلامی، نشر مرکز دائره المعارف بزرگ اسلامی، چاپ اول، تهران، 1367 _ 1381.

49_ میرسلیم، سیدمصطفی، دانشنامه جهان اسلام، بنیاد دائره المعارف اسلامی تهران، 1375 _ 1380.

50_ نوازنی، بهرام، گاه شمار سیاست خارجی ایران، انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، چاپ اول، تهران، 1381.

51_ نوایی، عبدالحسین، اثرآفرینان، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، چاپ اول، تهران، 1377 _ 1380.

52_ واحد تدوین تاریخ انقلاب اسلامی، روزشمار انقلاب اسلامی، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، چاپ اول، تهران، 1376 _ 1378.

53_ ولایتی، علی اکبر، تاریخ سیاسی جنگ تحمیلی عراق علیه جمهوری اسلامی ایران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول، تهران، 1376.

54_ روزنامه ها و جراید.

و ده ها اثر تک نگاری دیگر.

فرم نظرخواهی

سفید است

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آیا کسانی که میدانند و کسانی که نمیدانند یکسانند ؟
سوره زمر/ 9

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال 1385 هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
1.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
2.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
3.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
4.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
5.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
6.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
1.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
2.ارتباط با مراکز هم سو
3.پرهیز از موازی کاری
4.صرفا ارائه محتوای علمی
5.ذکر منابع نشر
بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :
1.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
2.برگزاری مسابقات کتابخوانی
3.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
4.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
5.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
6.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
7.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
8.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
9.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
10.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
11. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در 8 فرمت جهانی:
JAVA.1
ANDROID.2
EPUB.3
CHM.4
PDF.5
HTML.6
CHM.7
GHB.8
و 4 عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :
ANDROID.1
IOS.2

WINDOWS PHONE.3
WINDOWS.4
به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .
درپایان :
از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109